UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA”, IAŞI

CENTRUL DE STUDII BIBLICO-FILOLOGICE „MONUMENTA LINGUAE DACOROMANORUM”

ALBERT-LUDWIGS-UNIVERSITÄT, FREIBURG IM BREISGAU

MONUMENTA LINGUAE DACOROMANORUM

BIBLIA 1688

PARS X_1

Esdrae I, Nehemiae (Esdrae II), Esther

EDITURA UNIVERSITĂŢII „ALEXANDRU IOAN CUZA”
IAŞI – 2015

Coordonatorul seriei

Prof. univ. dr. Eugen MUNTEANU

Autorii volumului

Dr. Ana CATANĂ-SPENCHIU

Dr. Mioara DRAGOMIR

Dr. Ana-Maria GÎNSAC

Dr. Gabriela HAJA

Dr. Dinu MOSCAL

Dr. Sabina ROTENŞTEIN

Prof. dr. Mihai Valentin VLADIMIRESCU

Versiune informatizată

Vlad Sebastian PATRAŞ

Editor

Dr. Ana-Maria GÎNSAC

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Biblia 1688. - Freiburg ; Iași : Albert-Ludwigs-Universität-Freiburg :
Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1988-
vol.
ISBN 973-8243-32-7
Pars 10.1 : Esdrae I, Nehemiae (Esdrae II), Esther . - 2015**.** - Bibliogr. - Index. -
ISBN 978-606-714-169-6

002(498)"1688":22
003.349
091.07
22=135.1
811.135.1"16"

BIBLIIA

DUMNEZEIASCA SCRIPTURĂ
VÊCHE ŞI NOAUĂ

ÉSDRAS, NEÉMIIA, ESTHÍR

Fondatori ai proiectului Monumenta linguae Dacoromanorum

Paul MIRON
Alexandru ANDRIESCU
Vasile ARVINTE
Elsa LÜDER-MIRON

Colaboratori ai colecţiei

Tamara Adoamnei, Mihai Bogdan Aldea, Alexandru Andriescu, Ioana Anghel, Elena Ardeleanu, Vasile Arvinte, Eugen Beltechi, Eta Boeriu, Alina Bursuc, Iosif Camară, Ioan Caproşu, Ana Catană-Spenchiu, Mircea Ciubotaru, Ileana Cîmpeanu, Elena Comşulea, Dan Constantinescu, Emanuel Conţac, Ioana Costa, Eugenia Dima, Corneliu Dimitriu, Ştefan Aug. Doinaş, Mioara Dragomir, Vasile Drăguţ, Ion A. Florea, Ioan-Florin Florescu, Constantin Frâncu, Anca Gherman, Mihai Alin Gherman, Ana-Maria Gînsac, Anton Goţia, Doina Grecu, Gabriela Haja, Ecaterina Ionaşcu, Dumitru Irimia, Thomas Latzel, Alfred Lohr, Elsa Lüder, Coman Lupu, Aurelia Mihailovici, Paul Miron, Dinu Moscal, Nicolae Mocanu, Dragoş Moldovanu, Mihai Moraru, Maria Moruz, Adrian Muraru, Eugen Munteanu, Lucia-Gabriela Munteanu, Mihai Neamţu, Dumitru Nica, Ion Nuţă, Marie-Anne Nickau, Traian Ocneanu, Veronica Olariu, Vlad Sebastian Patraş, Gabriela Pavel, Andrei Pleşu, Elena Popescu, Viorica Pamfil, Mihaela Paraschiv, Dionisie Constantin Pîrvuloiu, Alexandra Roman-Moraru, Mircea Roşian, Sabina Rotenştein, Ovidiu Sferlea, Hans-Jürgen Speck, Felicia Şerban, Elena Tamba, Ecaterina Teodorescu, Stela Toma, Marietta Ujică, Mădălina Ungureanu, N. A. Ursu, Sabin Vlad, Mihai Valentin Vladimirescu, Andreea Vlădescu-Lupu, Jan de Waard, Petre Zugun

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

de Eugen Munteanu

1. Generalităţi

Prin prezentul volum continuăm publicarea seriei *Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688* (MLD), iniţiată în anul 1986, în cadrul unui proiect ştiinţific realizat în colaborare de Universităţile „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi şi „Albert Ludwig" din Freiburg, Germania. Începînd cu anul 2008, continuarea şi finalizarea întregii serii şi-a asumat-o Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi, prin Centrul de Studii Biblico-Filologice „Monumenta linguae Dacoromanorum" din cadrul Departamentului de Cercetare Interdisciplinar – Domeniul Socio-Uman. *Nota asupra ediţiei* conţine normele aplicate în transcrierea interpretativă a celor trei texte pe care le editǎm împreună (*Biblia* de la 1688, MS. 45 şi MS. 4389) şi va fi tipărită în fiecare dintre volumele seriei MLD. Am păstrat, de asemenea, principiul transcrierii interpretative a textelor chirilice vechi, adoptat de iniţiatorii proiectului. Transcrierea în alfabet latin şi în grafie actuală a celor trei vechi versiuni biblice pe care le editǎm în paralel – *Biblia* de la Bucureşti (1688), MS. 45 (aşa-numita versiune „Nicolae Milescu revizuită") şi MS. 4389 (aşa-numita versiune „Daniil Andrean Panoneanul") – este, potrivit cerinţelor filologiei româneşti moderne, una de tip interpretativ. Prin transcriere fonetică interpretativă înţelegem, potrivit principiilor larg acceptate ale paleografiei chirilice româneşti, echivalarea constantă şi sistematică a slovelor chirilice prin corespondentele lor din alfabetul latin. Această operaţie este departe de a fi mecanică, din cauze multiple, între care cele mai importante sînt următoarele: existenţa în alfabetul chirilic a unor slove cu valori fonetice diferite, pe de o parte, şi a mai multor slove cu valoare fonetică identică, pe de altă parte; inexistenţa unei codificări ortografice explicite în epoca veche a culturii româneşti; numeroasele inconsecvenţe datorate scriptorilor sau tipografilor etc. Cititorul nespecialist trebuie să ştie că diferenţa dintre o transcriere filologică ştiinţifică şi alte modalităţi de transcriere este fundamentală. Atitudinea ştiinţifică ne obligă la un respect absolut faţă de autenticitatea lingvistică a textului, ceea ce implică deopotrivă excluderea oricărei modernizări sau actualizări a formei cuvintelor, dar şi a oricărei arhaizări artificiale a acesteia. Un factor deloc neglijabil care trebuie luat în calcul constă în opţiunile personale sau în preferinţele scriptorilor ori ale tipografilor. Soluţiile pentru care am optat în rezolvarea acestor dificultăţi sînt indicate detaliat şi exemplificate în paragrafele următoare.

Am respectat, în linii mari, normele de transcriere practicate în volumele anterioare ale seriei MLD, pe care le-am sistematizat, adăugîndu-le o serie de noi reguli de transcriere menite să amelioreze imaginea grafică a unor contexte fonetice şi, implicit, să faciliteze o lectură mai fluentă cititorului obişnuit. Înainte de a prezenta în detaliu aceste norme, comune pentru toate cele trei versiuni pe care le editǎm, vom menţiona particularităţile paleografice principale ale celor două manuscrise, MS. 45 şi MS. 4389.

Întocmit, după cum se ştie, de Dumitru din Cîmpulung pentru mitropolitul Teodosie Rudeanu al Ţării Româneşti, textul MS. 45, aflat astăzi la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române, este scris pe hîrtie albă de foarte bună calitate, pe două coloane bine delimitate şi simetrice. Grafia reflectă semiunciala chirilică curentă în secolul al XVII-lea, cu puţine prescurtări, dar cu destul de multe slove suprascrise. Scrisul este regulat şi simetric, emanînd impresia de eleganţă şi siguranţă. Transparenţa hîrtiei face ca, adesea, „negativul" scrierii de pe contrapagină să fie vizibil, fără să îngreuneze însă lectura. Cerneala de bază este neagră. Se mai foloseşte cerneală roşie, la scrierea titlurilor, a numerelor capitolelor şi versetelor, precum şi a vrahiilor şi a altor semne convenţionale folosite pentru a marca intervenţii în text sau alte notiţe marginale.

În finalul *Cuvîntului înainte către cititori* din MS. 45 se oferă anumite indicaţii de lectură, inclusiv explicaţii cu privire la unele semne speciale folosite de scriptor. În transcrierea interpretativă a textului, urmînd aceste indicaţii, am procedat astfel:

a) Punctul (**.**) sau virgula (**,**), scrise în textul original cu culoare roşie, care marchează sfîrşitul unui verset, au fost interpretate ca atare şi notate cu punct, respectiv virgulă, potrivit „logicii interne" a frazei şi normelor actuale de punctuaţie.

b) Semiparantezele pătrate ⌊ ⌋, desemnate în prefaţa menţionată cu denumirea lor grecească, *diameson*, au fost reţinute ca atare în transcriere, fără nici o menţiune în notele filologice. Aceste semiparanteze încadrează în text unele cuvinte, sintagme sau propoziţii care nu se regăsesc în toate izvoadele folosite de traducători şi considerate, de aceea, facultative („şi cu acêlea poate fi, şi fără de acêlea poate fi, tot să înţelêge vorba").

c) Parantezele pătrate [ ] din textul original au fost reţinute ca atare în textul transcrierii. Ele încadrează, după cum ni se spune în acelaşi *Cuvîntu înainte către cititori*, cuvinte, sintagme sau propoziţii care se află doar în *Septuaginta* de la Londra (1653), izvor secundar folosit de revizori.

d) Semnele ˇ ˇ ˇ ˇ (vrahii), marcate cu roşu deasupra unui cuvînt sau a unei sintagme în interiorul textului şi repetate pe margine, indică, de regulă, opţiuni de traducere diferite sau variante lexicale, reţinute de traducător sau de revizor din izvoarele avute la îndemînă. Alteori, acelaşi semn marchează o omisiune de traducător sau de copist. În notele filologice am folosit formule adecvate de definire a acestor inserţii.

e) Semnele √ sau ‟ scrise cu roşu, inserate de regulă la începutul unui verset, marchează locul de inserţie al unei trimiteri biblice. Aceste trimiteri biblice au fost transcrise ca atare, în forma prescurtată din text, uşor de recunoscut şi de completat de către cititorul modern avizat. Cînd referinţele biblice au fost date în original în limba slavonă, am completat între paranteze pătrate titlul referinţei respective, aşa cum apare el în *Biblia* slavonă de la Ostrog (1581), însoţit, între paranteze, de prescurtarea titlului respectiv din lista titlurilor biblice ale ediţiei noastre. De asemenea, au fost completate între paranteze pătrate slovele lipsă din sintagmele, expresiile sau propoziţiile în limba slavonă, indicîndu-se şi traducerea acestora.

f) O mînă desenată marginal cu roşu atenţionează asupra unei trimiteri textuale la persoana lui Iisus Hristos. Am menţionat explicit acest fapt în secţiunea de note filologice.

Cît priveşte MS. 4389, textul biblic este prezentat pe două coloane, cu un scris regulat şi relativ curat, în grafia chirilică semicursivă specifică şi ea jumătăţii secolului al XVII-lea. Este folosită o cerneală neagră-cafenie în textul de bază şi o cerneală roşie la scrierea titlurilor cărţilor biblice, a numărului capitolelor, a literei ornamentale cu care începe un capitol, precum şi, rareori, la scrierea unor indicaţii marginale mai speciale. Scriptorul pare să fi fost aceeaşi persoană cu autorul traducerii sau al unei revizuiri, după cum deducem din numeroasele note marginale scrise de aceeaşi mînă şi redactate în cunoştinţă de cauză. Ca şi în cazul MS. 45, am transcris integral toate aceste notaţii marginale, dîndu-le în note filologice şi descriindu-le într-o manieră cît mai explicită.

La fel ca în cazul MS. 45, trimiterile biblice marginale din MS. 4389, marcate în text, de regulă, printr-o linie oblică flancată de două puncte, au fost transcrise ca atare, în forma prescurtată din text, uşor de recunoscut şi de completat de cititorul modern avizat. Cînd referinţele biblice au fost date în original în limba slavonă, am completat între paranteze pătrate titlul referinţei respective, aşa cum apare el în versiunea slavonă de la Ostrog (1581), însoţit, în paranteze, de prescurtarea corespunzătoare din lista titlurilor biblice ale ediţiei noastre. Au fost, de asemenea, completate între paranteze pătrate slovele lipsă din sintagmele, expresiile sau propoziţiile în limba slavonă, indicîndu-se şi traducerea acestora.

2. Notele filologice

Notele cu caracter filologic, pe care le-am tipărit separat, în capitolul *Note filologice şi textuale*, potrivit structurii tradiţionale a seriei noastre, au un caracter textual strict, referindu-se, pe lîngă transcrierea tuturor inserţiilor marginale menţionate mai sus, şi la alte aspecte precum: semnalarea greşelilor evidente sau probabile ale scriptorului, corectate în textul transcris; omisiuni, ştersături sau autocorecturi ale scribului; inversări de sintagme sau de secvenţe frastice, marcate de regulă în text cu cifre, lecţiuni nesigure sau probabile, grafii neobişnuite sau rare etc.

Aceste inserţii marginale reprezintă indicii foarte preţioase despre complexitatea procesului de traducere sau de revizuire în care anonimii noştri predecesori din secolul al XVII-lea se lăsau angrenaţi. Definirea nuanţată a semnificaţiilor şi a funcţiilor textuale ale acestor glose marginale este o sarcină filologică dificilă, implicînd urmărirea atentă a versiunilor de bază, *Septuaginta* de la Frankfurt (1597) pentru MS. 45 şi *Biblia* de la Ostrog (1581) pentru MS. 4389, în paralel cu versiunile auxiliare (slavonă, respectiv latinească). Rezolvarea integrală şi sistematică a acestei sarcini am amînat-o pentru mai tîrziu, şi anume pentru momentul cînd vom edita integral şi autonom cele două versiuni manuscrise menţionate. Deocamdată, pentru a rămîne în cadrele schemei „clasice" a seriei *Monumenta linguae Dacoromanorum. Biblia 1688*, aşa cum ne-am propus, ne-am mulţumit să le transcriem cu scrupulozitate, încercînd şi o scurtă calificare a lor (explicaţie, corectură, adăugire, notă etc.).

3. Problema lui *î/â*

Am continuat să scriem cu *î* şi *sînt* din raţiuni de consecvenţă cu ansamblul seriei MLD.

4. Paginaţia

Ca în volumele anterioare din seria *Monumenta linguae Dacoromanorum*, paginaţia de referinţă în editarea *Bibliei* de la Bucureşti (1688) o respectă pe cea originală. Întrucît paginaţia chirilică originală este consecventă şi nu pune probleme, am preluat-o ca atare, transcriind valorile cifrice ale slovelor chirilice în echivalentele lor „arabe", numerotînd şi coloanele. Cît priveşte cele două manuscrise, am respectat, de asemenea, paginaţia originală notată, potrivit tradiţiei, cu literele chirilice corespunzătoare, renunţînd la paginaţia mecanică modernă. În unele cazuri, disparitatea cantitativă dintre cele trei versiuni româneşti ne-a determinat, pentru a menţine alinierea verset la verset a manuscriselor după *Biblia* de la Bucureşti (1688), să apelăm la un artificiu tehnoredacţional, decupînd cele cinci coloane în mod corespunzător.

5. Problema secvenţelor în slavonă

Cuvintele, sintagmele, propoziţiile sau frazele în slavonă,

prezente în special în notaţiile sau glosele marginale din manuscrise, au fost transliterate ca atare (completîndu-se în paranteze pătrate slovele lipsă) şi traduse în secţiunea de note filologice.

6. Prescurtările

Prescurtările obişnuite ale scrisului chirilic au fost completate tacit. Se prescurtează, de regulă, substantive, adjective sau verbe cu mare frecvenţă în texte. Absenţa unei slove sau a unui grup de slove este marcată de obicei cu semnul prescurtării (̃), plasat deasupra cuvîntului. Cele mai frecvente prescurtări sînt de următoarele tipuri: *бл҃гословѝ* = *blagoslovi* (B 1688, 289), *сфѧтѹѧѹи* = *sfîntului* (B 1688, 307), *дв҃д* = *David* (MS. 45, 499, 857 *et passim*; B 1688, 288 *et passim*), *дм҃нзѣѹ* = *Dumnezău* (MS. 45, *passim*), *дм҃нзъѹ* = *Dumnezău* (B 1688, 310), *дм҃нзѣѹл҃* = *Dumnezăul* (B 1688, 297), *дм҃не* = *Doamne* (B 1688, 307), *дх҃ль* = *Duhul* (B 1688, 317) sau *дх҃ѹ* = *Duhul* (MS. 45, 751, 901 *et passim*), *мл҃ъ* = *milă* (MS. 45, 500, 507, 742, 834 *et passim*), *мл҃тив* = *milostiv* (MS. 45, 505), *мл҃тиѝ* = *milostiv* (MS. 45, 511) sau *мл҃тиву* = *milostivul* (MS. 45, 511, 517), *мл҃ѹєкь* = *miluiesc* (MS. 45, 507), *мл҃ѹ* ̃ = *milui* (MS. 45, 509, 512 et *passim*), *мл҃ѹѧщє* = *miluiêşte* (MS. 45, 507, 508, 511 *et passim*), *мл҃тéнїѧ* = *milosteniia* (MS. 45, 512 *et passim*), *мл҃тивиѝ* = *milostivit* (B 1688, 334), *мл҃тéнї* ̃ = *milostenii* (MS. 45, 727), *Їер҃л҃м* = *Ierusalim* (MS. 45, 728, 731, 832 *et passim*), *мл҃ѹиѿ* = *miluit* (MS. 45, 733, 734), *немл҃тиви* = *nemilostivi* (MS. 45, 501), *сфѧтѹѧѹи* = *sfîntului* (B 1688, 307), *дом҃нлѹ* = *Domnului* (MS. 4389 *et passim*), *дв҃дъ* = *David* (MS. 4389, *passim*), *цр҃ѧ* = *împărat* (MS. 4389, *passim*), *пр҃ѻр҃кь* = *proroc* (MS. 4389, *passim*).

7. Suprascrierile

În cele două manuscrise, slovele suprascrise sînt destul de frecvente. Suprascrierea este marcată inconsecvent prin semnul suprascrierii (titla: ͡); de multe ori, slovele suprascrise nu sînt marcate prin titlă. Slove aflate în această poziţie pot fi toate consoanele, cu o frecvenţă relativ mai mare grafemele *л*, *н*, *р*, *с* şi *ч*. Foarte frecvent este suprascrisă semivocala *і* în poziţie finală, de regulă cu funcţie de desinenţă. În acest scop se foloseşte un semn special, o scurtă linie orizontală, semicurbă, cu un punct la mijloc (aproximativ: ͠, vezi mai jos, § 21, la slova *їже*): *прѧ*͠ = *prah* (MS. 45, 445), *прѣ*͠*жма* = *preajma* (MS. 45, 446), *є*͠ = *eu* (MS. 45, 446), *ѧ*͠*тръ* = *întru* (MS. 45, 447), *вѹ*͠*мы*͠*кѧ* = *vor mînca* (MS. 45, 499), *дъ*͠*легѣрилє кѹви*͠*телѹ* = *dăzlegările cuvintelor* (MS. 45, 499), *дѹ*͠*незъ* = *Dumnezău* (MS. 45, 500), *нъдъ*͠*ждѧщє* = *nădăjduiêşte* (MS. 45, 500), *пр҃ѻр҃очи*͠*цъ* = *prorociţă* (MS. 45, 534), *а*͠*âѹзи*͠ = *au auzit* (MS. 45, 552), *а*͠*фъкѹ* = *au făcut* (MS. 45, 553), *вѹ*͠*лъ*͠*дѧ* = *vor lăuda* (MS. 45, 554), *θє*͠*ви*͠ = *Thesvis* (MS. 45, 727), *âрарѧ*͠ = *Ararath* (MS. 45, 728), *вѧ*͠*никъ* = *vêcinică* (MS. 45, 728), *вѧ*͠*чї* ̃ = *vêcii* (MS. 45, 735), *рь*͠*ждѧлє* ̃ = *rînduiêlei* (MS. 45, 741), *фрь*͠*сѧцє*ѧ ̃ = *frîmsêţele* (MS. 45, 745), *съ*͠*дѹчє* = *să-i ducem* (MS. 45, 836), *ѹшилѹ* = *uşilor* (MS. 45, 838), *мєсалѡ*͠ = *Mesaloth* (MS. 45, 845), *рь*͠*ждѹ* = *rîndu* (MS. 45, 845).

Uneori sînt suprascrise cîte două slove, în succesiune directă sau separat, la acelaşi nivel sau „în trepte”: *ни*͠*и* = *nici* (MS. 45, 445), *нъдъ*͠*ждѹ*͠*єкь* = *nădăjduiesc* (MS. 45, 446), *ѧ*͠*фи*͠*серьсь* = *înfipseră-să* (MS. 45, 447), *дѻ*͠*мнѹ* = *Domnul* (MS. 45, 447), *а*͠*ѹзи*͠*а* = *audzind* (MS. 45, 499), *кѹвь*͠*м* = *cuvînt* (MS. 45, 499), *ѧ*͠*трѧ*͠ = *întraţi* (MS. 45, 531), *мѻ*͠*рт* = *mort* (MS. 45, 539), *пъмь*͠*т* = *pămînt* (MS. 45, 551), *стѧпє*͠*нє* = *stêpene* (MS. 45, 554), *съріи*͠*а* = *sărind* (MS. 45, 728), *кѹръ*͠*а* = *curînd* (MS. 45, 738), *цъ*͠*рѹ* ̃ = *ţări* (MS. 45, 836), *жидѡ*͠*в*͠*лѡ*͠*ѹ* = *jidovilor* (MS. 45, 845), *лєпъдь*͠*а* = *lepădînd* (MS. 45, 851) sau, mai rar, chiar în grupuri de cîte trei: *прѐнекѹрѧ*͠*ї*͠*їѧ*͠*рѧє* = *pre necuraţi piêrde* (MS. 45, 499), *вѧ*͠*рѧє* = *vêrde* (MS. 45, 539), *ѹ*͠*ндѧє* = *unde* (MS. 45, 539), *ръ*͠*пѹ*͠*ндѧє* = *răspunde* (MS. 45, 556), *сфі*͠*ци*͠*ѧѹ* = *sfinţindu* (MS. 45, 746), *ѹ*͠*ндѧ* = *unde* (MS. 45, 841).

Ca soluţie tehnică de transcriere, am ales „coborîrea” în rînd a slovelor respective, fără nici o indicaţie.

În textul tipărit al *Bibliei* de la 1688, slovele suprascrise sînt frecvente, în general la capăt de rînd. Suprascrierea este marcată prin semnul suprascrierii (titla: ͡), consecvent în cazul consoanelor *л*, *н*, *р*, *с*, *д*, *ч*, *ц*, *ш* şi al vocalei *о*. În celelalte situaţii, suprascrierea nu este marcată întotdeauna. Exemple de suprascriere: *дє*͡*тж*ѡ = *dentîiu* (B 1688, 289), *мл҃тиви*͡*т* = *milostivit* (B 1688, 334), *ръма*͡*ш* = *rămaşi* (B 1688, 292), *ръ*͡*бóю* = *războiu* (B 688, 292), *нѹмърѹ*͡*л* = *numărul* (B 1688, 292) *а*͡*л* = *al* (B 1688, 296), *нѧ*͡*ѳа*͡*н* = *Nathan* (B 1688, 296), *тъ*͡ = *tău* (B 1688, 312), *ди*͡*ци* = *dinţi* (B 1688, 314), *нѻ*͡*и* = *noi* (B 1688, 316), *лѹа*͡*т* = *luat* (B 1688, 318).

Uneori sînt suprascrise cîte două slove în acelaşi cuvînt: *вє*͡*сѹ*͡*р* = *Vethsur* (B 1688, 289), *пр҃ѻ*͡*рочи*͡*дь* = *prorocind* (B 1688, 319). Şi în acest caz am optat pentru transcrierea la rînd a slovelor respective, fără nici o indicaţie specială.

8. Scrierea cu majusculă

Potrivit regulilor ortografice actuale, teonimele şi numele asimilate acestora au fost scrise cu iniţială majusculă: *Domnul*, *Dumnezeu*, *Atotputernicul*, *Atotţiitoriul* etc. Nu am folosit scrierea cu majusculă a pronumelor teofore, pentru a nu crea dificultăţi majore în procesul prelucrării automate a textelor.

9. Numerotarea versetelor

Numărul versetelor a rămas cel din original, care reproduce numerotarea *Septuagintei* de la Frankfurt (1597). Nu sînt greşeli de numerotare, de aceea nu a fost necesară intervenţia noastră în textul *Bibliei* de la Bucureşti (1688). Numerotarea versetelor din manuscrise a fost păstrată ca atare, atunci cînd ea coincide cu aceea din textul-reper (*Biblia* de la 1688). Cînd apar diferenţe, numărul versetului din manuscrise a fost scris între paranteze drepte, [ ], iar textul a fost aliniat potrivit versetului corespunzător din textul tipărit la 1688, cu adoptarea numerotării de acolo.

Un caz special este acela al primului cap din cartea *Esther*. Urmînd structura filologică a *Septuagintei* de la Frankfurt (1597), traducătorii români nu au segmentat textul acestei cărţi în versete. Am introdus această segmentare după *Septuaginta*, ediţia lui Alfred Rahlfs (SEPT.RAHLFS).

În textele publicate în acest volum, *Esdrae I*, *Nehemiae (Esdrae II)* şi *Esther*, apare o numărătoare paralelă a versetelor, preluată din SEPT.FRANKF.; pentru a o diferenţia de cealaltă numărătoarea clasică, am marcat-o cu font îngroşat.

10. Accentul, spiritele

Problema accentului este una importantă şi delicată, ignorată complet pînă acum de filologii români, cu consecinţe regretabile. Atît în textul tipărit, cît şi în manuscrise, accentele sînt notate cu mare frecvenţă, deşi nu în mod consecvent: cel ascuţit (*á*) pe vocale din interiorul cuvîntului, cel grav (*à*) pe vocale finale sau pe cuvinte monosilabice. Am reţinut accentuarea, folosind, în mod convenţional, un singur accent, cel ascuţit, în următoarele cazuri:

1) atunci cînd accentuarea marcată a cuvîntului românesc obişnuit este diferită de cea din româna standard actuală: **а҆колѡ҆** = *acoló* (B 1688, 287, 302, MS. 45, 448) sau **а҆кwлѡ҆** = *acoló* (MS. 45, 501, 505, 731, 732, 737, 888), **пелѝца** = *pielíţa* (MS. 45, 749), **де҃кwлѣ҆** = *dencoleá* (MS. 45, 842), **та́ла҃зи** = *tálanzi* (MS. 45, 854), **і᷾сторі́е** = *istoríe* (MS. 45, 905);

2) întotdeauna la numele proprii, atunci cînd accentul este marcat în textul chirilic original: **а҆да́мь** = *Adám* (B 1688, 287), **каїна́нь** = *Cainán* (B 1688, 287), **доданѝнь** = *Dodanín* (B 1688, 287), **е҆вѐрь** = *Evér* (B 1688, 287), **фалѐкь** = *Faléc* (B 1688, 287), **Ливáнѯлꙋ҃** = *Livánului* (MS. 45, 454), **Корѐ** = *Coré* (MS. 45, 459), **Іѡ᷾дáнѯлꙋ҃** = *Iordánului* (MS. 45, 459), **Ви᷾савѐе** = *Virsavée* (MS. 45, 463), **Ѝсаі́а** = *Isaía* (MS. 45, 529), **Ѡ҆зі́а** = *Ozía* (MS. 45, 534), **Мана᷾сѝ** = *Manassí* (MS. 45, 536), **і҆wна́да҃** = *Ionáthan* (MS. 45, 731), **навѯхwдwнѡ́сwр҃** = *Navuhodonósor* (MS. 45, 736), **е҆ѳіѡпі́е҆** = *Ethiopíei* (MS. 45, 737), **ведwрѡ́** = *Vethoró* (MS. 45, 738), **і҆аре́ѳ** = *Iaréth* (MS. 45, 738), **Ѝѯдіѳь** = *Iudíth* (MS. 45, 744), **димитрі́е** = *Dimitríe* (MS. 45, 847), **і҆о́ппа** = *Ióppa* (MS. 45, 850), **Лісі́а** = *Lisía* (MS. 45, 878), **ника́нwр҃** = *Nicánor* (MS. 45, 880);

3) la cuvintele neologice, în raport cu norma epocii (grecisme, slavonisme, latinisme, ebraisme): **а҆лимо́ѳь** = *alimóth* (B 1688, 298), **а҆маѯсенѝѳ** = *amasseníth* (B 1688, 298), **хїерéѳи** = *hieréthi* (B 1688, 300), **фелéѳи** = *feléthi* (B 1688, 300), **і҆есефѝм҃** = *iesefím* (B 1688, 305), **заѯхѡ́** = *zachó* (B 1688, 307), **заѯхи́лор҃** = *zakhílor* (B 1688, 306), **хоѳаре́ѳ** = *hotharéth* (B 1688, 310), **фасéѯ** = *faséc* (B 1688, 328), **маса́на** = *masána* (B 1688, 332), **е҆лефа́нѳ** = *elefánd* (B 1688, 314), **нъсѝлі҆е** = *năsílie* (MS. 45, 863), **декоѝмі҆ѝ** = *thecoímii* (B 1688, 345), **ті́ра҃** = *tíran* (MS. 45, 869), **пе҃дико᷾ті́** = *pendicostí* (MS. 45, 876). În rarele situaţii în care astfel de cuvinte nu sînt accentuate în textul tipărit, acestea au fost transcrise ca atare: **софе́р҃** = *sofer* (B 1688, 298);

4) atunci cînd diferenţiază forme flexionare omografe de prezent, respectiv perfect simplu la verb, ori forme verbale de alte părţi de vorbire: **а҆дѯнъ҆** = *adunắ* (B 1688, 298), **сѯрпъ҆** = *surpắ* (B 1688, 301), **преоці҆а҆** = *preoţiá* (B 1688, 303), **тѯрвѯрѣ́съ** = *turburá-să* (MS. 45, 445), **а҆дѣ҃къ҆** = *adîncắ* (MS. 45, 446), **съ҆бѯкѯрѣ́** = *să bucurắ* (MS. 45, 449), **съръѯтъ҆** = *sărutắ* (MS. 45, 503), **сѯрпъ҆** = *surpắ* (MS. 45, 512), **ѵ҃прецю́ръ** = *împregiúră* (MS. 45, 517), **гѯ᷾тъ҆** = *gustắ* (MS. 45, 519), **скѯтѯръ҆** = *scuturắ* (MS. 45, 537), **стригъ҆** = *strigắ* (MS. 45, 539), **съаѯзы́** = *să audzí* (MS. 45, 539), **ро́дикъ҆** = *rădicắ* (MS. 45, 831), **ѵ҃тѣ҃пінъ҆** = *întîmpinắ* (MS. 45, 850), **мі҃къ҆** = *mişcắ* (MS. 45, 887), **съ҆мѯтъ҆** = *să mutắ* (MS. 45, 894).

Tradiţia ortografică chirilică românească a reţinut folosirea spiritelor (᾽ şi ᾿), grafeme cu valoare fonetic-distinctivă în scrierea grecească, dar fără valoare fonetică în chirilica popoarelor slave, ca şi în cea românească. În *Biblia* de la Bucureşti (1688) este marcat numai spiritul lin (᾽) pe vocalele iniţiale, singur sau însoţit de accentul ascuţit (᾽́), acolo unde este cazul: **а᾽ѯ** = *au* (B 1688, 287), **а᾽ѯрѯ** = *auru* (B 1688, 306), **е᾽л** = *el* (B 1688, 305), **оꙋ᾽нѣ́лтеле** = *unêltele* (B 1688, 306).

Întrucît sînt păstrate în virtutea tradiţiei şi nu au nici o funcţie fonologică, spiritele au fost ignorate în procesul de transcriere.

11. Inconsecvenţe grafice

Am păstrat inconsecvenţele grafice de tipul **а҆вигéа** = *Avighéa*/ **а҆вигéіа** = *Avighéea* (ambele în B 1688, 288, coloana a doua).

12. *Scriptio continua* şi folosirea cratimei

Prezentă mai ales în MS. 45 şi mai puţin în MS. 4389 şi în *Biblia* de la 1688, nesepararea cuvintelor (*scriptio continua*), obişnuită în scrierea medievală şi chiar în unele incunabule din perioada Renaşterii, nu pune în general probleme de transcriere. Potrivit habitudinilor larg răspîndite la scriptorii din secolele al XVI-lea – al XVII-lea, marcarea graniţelor dintre cuvinte este arbitrară, cuvintele mai scurte, inclusiv formele atone ale pronumelor personale sau auxiliarele verbale la formele compuse fiind scrise „legat” de celelalte. În toate cazurile, am aplicat regulile ortografiei româneşti actuale, folosind cratima ori de cîte ori a fost cazul: **зикъндѯсъ** = *dzicîndu-să* (MS. 45, 791), **сѯзиди́т** = *s-au zidit* (MS. 45, 792), **а҆ѯдатоꙋопрем҃** = *au datu-o pre ea* (MS. 45, 792), **помени́ва** = *pomeni-va* (MS. 45, 793), **ѵ҃тоа᷾рчете** = *întoarce-te* (B 1688, 298), **грешѝтам҃** = *greşit-am* (B 1688, 312). Cuvintele compuse de tipul verbului *binecuvînta* (**съ҆бѝне кѯвиѭ҃тѣ҆зе** = *să-l binecuvintêze*, în B 1688, 300) ori al substantivelor *fărădelege* (**фъръ дѣ҆ лѣ҆це** = *fărădelêge*, B 1688, 317) sau *untdelemn* (**оꙋ᾽ѭ҃тъ де лѣ҆мнѯлꙋи** = *untdelemnului*, B 1688, 306) au fost transcrise după regulile actuale. Dar, în situaţiile în care sudura elementelor componente nu era finalizată în epocă, am transcris despărţit: **оꙋ᾽ѭ҃тѯлꙋ҃ дѣ҆**

лéмнѹ́ = *untul de lemnul* (B 1688, 309).

13. Consoane geminate

În general, consoanele geminate apar în tipăritura de la 1688 mai cu seamă în redarea, după textul *Septuagintei*, a numelor proprii ori a unor xenisme (ebraisme menţinute ca atare în traducerea grecească). Pentru a indica opţiunea „etimologizantă" a scriptorului, am păstrat în transcriere, în aceste cazuri, grafia din original: *а̂малли́ѳи* = *Amallíthi* (B 1688, 304), *а̂массени́ѯ* = *amasseníth* (B 1688, 298), *ма*^{т}*ѳа́нїа* = *Matthánia* (B 1688, 298), *ме́ллиѳи* = *Mellíthi* (B 1688, 298), *і̂ссахáрь* = *Issahár* (B 1688, 305), *хе*^{т}*тéилорь* = *hetteilor* (B 1688, 309).

14. Punctuaţia

Pentru facilitarea unei lecturi corecte, am întrebuinţat semnele de punctuaţie curente (, . : ; ? ! –), în conformitate cu regulile punctuaţiei actuale. Folosirea acestor semne de punctuaţie urmează „logica internă" a discursului originar, aşa cum se configurează aceasta în originalul grecesc primar, *Septuaginta* de la Frankfurt (1597), confruntat cu textul critic modern din ediţia Rahlfs a *Septuagintei*. Cazuri mai speciale:

a) linia de pauză (—) a fost folosită pentru a marca absenţa unui verb copulativ subînţeles în originalul grecesc;

b) ghilimelele („ ", « » şi ‘ '), inexistente în original, au fost folosite potrivit regulilor actuale de marcare a vorbirii directe şi a vorbirii indirecte libere. Ordinea citatului în citat a fost următoarea: *Şi grăi Domnul către Gád, cel ce vedea, lui David, zicînd: „Pasă şi grăiêşte către David zicînd: «Aşa zice Domnul: 'Trei eu voiu rădica preste tine. Alêge ţie una dentru iale şi-ţi voiu face ţie'»"* (B 1688, 302);

c) parantezele rotunde ( ) au fost menţinute ca atare în transcrierea *Bibliei* de la 1688. Ele încadrează, ca şi în MS. 45, cuvinte, sintagme sau propoziţii care se află doar în *Septuaginta* de la Londra (1653).

15. Alineatele

În *Biblia* de la Bucureşti (1688) nu se folosesc alineate. Cu excepţia titlurilor cărţilor şi ale capitolelor, scrise centrat, pe rînd nou, versetele, numerotate marginal, sînt scrise în continuare. Începutul versetului este marcat prin majusculă, iar finalul prin punct. Între versete este lăsat, consecvent, un blanc tipografic suficient de mare încît să permită identificarea versetelor. Am optat, la fel ca în volumele anterioare ale seriei, pentru alinierea de la capăt de rînd a versetelor *Bibliei* de la 1688, cu numerotarea din original, păstrată ca reper şi pentru cele două vechi variante de traducere rămase în manuscris. Observăm, încă o dată, că, în mod firesc, între MS. 45 şi *Biblia* de la 1688 sînt puţine diferenţe în numerotarea versetelor, în vreme ce, în cazul MS. 4389, diferenţele, numeroase, sînt date de respectarea de către traducător a organizării versetelor din *Biblia* de la Ostrog (1581), de care s-a slujit şi sub acest aspect.

16. Greşelile de copist sau de tipar

Greşelile tipografice ori cele de transcriere ale scriptorilor din MS. 45 şi MS. 4389 au fost corectate în texul transcris, specificîndu-se acest lucru în notele filologice finale.

17. Versiunea modernă

Versiunea modernă originală a textului biblic („coloana a cincea" în schema redacţională a seriei) a fost concepută de iniţiatori ca un instrument auxiliar pentru înţelegerea vechilor versiuni româneşti editate. Autorii traducerii au fost rugaţi să ia ca bază textul de la 1688 şi cele două versiuni paralele (MS. 45 şi MS. 4389), în comparaţie cu originalele lor (SEPT.FRANKF., OSTROG şi VULG.). Textul traducerii este redactat în limba română literară actuală, în limitele stilului biblic tradiţional, adică fără inovaţii terminologice neologice, dar cu renunţarea la arhaisme anacronice.

18. Comentariile

La fel ca versiunea modernă, *Comentariile* sînt destinate unei mai bune înţelegeri a textelor biblice româneşti, se adresează cititorului român instruit şi vizează mai ales:

a) aspecte traductologice impuse de compararea textelor româneşti primare (B 1688, MS. 45, MS. 4389) cu originalele cunoscute; s-a urmărit evidenţierea eventualelor greşeli de traducere sau a pasajelor neclare (*loca obscura*);

b) aspecte traductologice impuse de compararea celor trei texte de bază (B 1688, MS. 45, MS. 4389) între ele şi cu principalele versiuni româneşti succesive (BIBL.1795, BIBL.1819, BIBL.FILOTEI, BIBL.ŞAGUNA, BIBL.1874, BIBL.RADU-GAL., BIBL.CORN.1921, BIBL.1911, BIBL. 1914, BIBL.ANANIA); s-a urmărit evidenţierea greşelilor de traducere, a unor opţiuni aberante, a orientării spre izvoare diferite, a unor evoluţii semantice interesante;

c) succinte informaţii şi explicaţii cu caracter enciclopedic privind *realia biblica* (rituri, instituţii, veşminte, unelte, plante, animale, tehnică civilă şi militară etc.);

d) succinte explicaţii ale unor concepte sau cuvinte rare din textele de bază, nemaiînţelese de cititorul de astăzi;

e) referinţe la literatura antică, orientală sau clasică, precum şi la literatura patristică;

f) explicaţii privitoare la onomastica biblică (antroponimie, teonimie, toponimie, hidronimie etc.).

În prezentul volum, comentariile au fost realizate de dr. Gabriela Haja, cercet. şt. I, şi prof. dr. Mihai Vladimirescu, unele dintre notele filologice, marcate prin sigla E.M., fiind alcătuite de prof. dr. Eugen Munteanu.

19. Indicele de cuvinte şi forme

Indicele de cuvinte şi forme al volumului cuprinde toate elementele lexicale care apar în textul tipărit la 1688 al cărţilor

Esdrae I, *Nehemiae (Esdrae II)* şi *Esther*, împreună cu formele pe care acestea le au în context. În versiunea electronică a indicelui, cărţile au fost numerotate în ordine alfabetică: [1] *Ésdras* (*Esdrae I*), incluzînd *Catastihul Ezdrei* (Cat. Ezd.), [2] *Esthír* (*Esther*), incluzînd *Catastihul Esterei* (Cat. Est.) şi primul cap (Est.), [3] *Neémiia* (*Nehemiae*). Întrucît onomastica biblică specială (numele proprii) va face obiectul unui indice general final al ediţiei noastre, au fost incluse în indice, dintre numele proprii, doar teonimele.

Potrivit structurii practicate şi în volumele anterioare ale seriei, fiecare intrare cuprinde, în primul paragraf: forma-titlu a cuvîntului, precizarea primei atestări, descrierea morfologică, echivalarea în limbile germană şi franceză a sensului sau a sensurilor pe care le are cuvîntul în contextul biblic, numărul de ocurenţe. Următoarele paragrafe conţin formele cuvîntului, organizate după criteriul alfabetic, urmate de analiza morfologică şi de ocurenţele fiecărei forme, în ordinea apariţiei, precizîndu-se capitolul şi versetul (exemplu: 13, 9;). Cu [*] am marcat, în partea finală a unei intrări, formele care fac parte din nume proprii plurilexicale, notînd cu asterisc fiecare utilizare de acest tip, de exemplu: **turnul** (*subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 3, 1*; etc.) din numele propriu *Turnul lui Anemeél*.

Pentru stabilirea formei-titlu a fost luată ca reper forma literară actuală a cuvîntului, după *Dicţionarul limbii române*, redactat sub egida Academiei Române. Aceasta subsumează toate variantele grafice şi fonetice ale lexemului: ex. **drept** – *direpт*, **întîmpiná** – *întimpina*, *timpina*, **smulge** – *zmulge*, **străín** – *strein*, *striin* etc. Accentuarea s-a făcut conform normelor literare actuale, rămînînd marcat accentul şi pe formele care prezintă o accentuare diferită de cea actuală. Acolo unde accentul nu a putut fi stabilit, forma-titlu a fost lăsată neaccentuată. Nu am dublat accentul pe litera *é*, care, prin convenţia stabilită în ediţia noastră, redă întotdeauna un *e* deschis accentuat.

Au fost utilizate, pentru stabilirea primelor atestări, *Dicţionarul limbii române* al Academiei Române, seria veche şi seria nouă, comparat cu *Micul dicţionar academic* (MDA), volumele I-IV, Bucureşti, 2001-2003 şi cu ediţia a treia a dicţionarului bilingv al lui Hermann Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, vol. I-III, Wiesbaden/ Cluj-Napoca, 2000-2005, verificînd exactitatea formelor şi a surselor şi indicînd, ori de cîte ori a fost cazul, atestarea cuvintelor prin antroponimele sau toponimele corespunzătoare, inclusiv derivate: ex. **máre**[1] (adj.) : (1490 DERS / în antr. Toader *Marele*); **fráte** : (1455 DERS / în top. *Frateşti*); **de**[2] (prep.) : (1504 DLRV / în top. Vai-*de*-ei); **feciór** : (c. 1348 DLRV / în antr. Marco *Fecior*); **grumáz** : (1499 DERS / în antr. *Grumadz*). În cazul surselor care nu au indici de cuvinte şi forme (nume comune şi proprii), s-a indicat pagina ediţiei de text: ex. **pricí** : (c. 1608-1613 VARLAAM, L. 92), **socoteálă** : (1642 CAZ. GOV. 251), **tîlcuíre** : (1645 VARLAAM, R. 228). Alfabetizarea cuvintelor-titlu prefixate s-a făcut după principiul *Dicţionarului limbii române*, precizîndu-se atestarea formelor specifice textului *Bibliei* de la 1688, de exemplu: **întîmplá** : (1600 DIR / **tîmplá** : 1559-1560 BRATU) : v. I : „sich ereignen, geschehen" : „arriver, survenir". De asemenea, au mai fost utilizate ediţiile: *Dictionarium Valachico-Latinum. Primul dicţionar al limbii române* [c. 1650], Studiu introductiv, ediţie, indici şi glosar de Gh. Chivu, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2008; *Psaltirea Hurmuzachi*, vol. I-II, Studiu filologic, studiu lingvistic şi ediţie de Ion Gheţie şi Mirela Teodorescu, indice de cuvinte de Rovena Şenchi, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005, precum şi alte lucrări filologice şi volume de documente recent tipărite. În acest sens, bibliografia a fost actualizată, eliminîndu-se unele ediţii vechi, modificîndu-se, unde situaţia a impus-o, şi siglele. Pentru stabilirea perioadei de atestare a unor texte din secolul al XVI-lea, ne-am raportat la monografia *Originile scrisului în limba română* a lui Ion Gheţie şi Alexandru Mareş, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1985.

În cazul cuvintelor cu mai multe categorii gramaticale, am optat pentru redarea lor în ordine alfabetică: ex. **un, o** : num./pron. nehot.; **cîntător, -oáre** : s. f./m.

În privinţa numelor de popoare, comunităţi etnice sau triburi biblice, am optat pentru considerarea acestora ca nume comune şi am stabilit forma-titlu în funcţie de izvoarele lexicografice utilizate sau, acolo unde a fost cazul, de *Biblia* ortodoxă sinodală contemporană, ca reper pentru formele aflate în uzul literar actual ale respectivelor etnonime.

Pentru stabilirea şi echivalarea sensurilor cuvîntului în limbile germană şi franceză am făcut apel la mai multe variante de traducere ale *Bibliei* în aceste limbi. Sensurile sau formele speciale, nelexicalizate în cele două limbi, au fost echivalate prin scurte definiţii: ex. **fiáră** : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „wildes Tier, Bestie" : „animal sauvage, bête"; **împărăţí** : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „1. herrschen, 2. zum König machen" : „1. régner, 2. proclamer qqn. empereur". În cazul cuvintelor cu mai multe sensuri în text, acestea au fost echivalate şi diferenţiate prin numerotare: ex. **cercá** : (1581 PRL) : v. I : „1. suchen, 2. untersuchen, 3. versuchen" : „1. chercher, 2. examiner, 3. essayer"; **putére** : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „1. Macht, Stärke, 2. Vermögen, Möglichkeit" : „1. pouvoir, puissance, 2. capacité, possibilité"; **suíre** : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „1. Aufstieg, 2. Steigung" : „1. montée, ascension, 2. pente".

Avînd în vedere faptul că textul biblic de la 1688 prezintă, în chip firesc, variante şi forme vechi sau rare, au fost făcute corelaţiile lexicografice necesare pentru majoritatea formelor diferite ale cuvintelor-titlu (variante lexicale şi fonetice, forme paradigmatice neregulate etc.).

Nu au fost stabilite intrări de sine stătătoare pentru instrumentele gramaticale, pe care le-am considerat împreună cu forma paradigmatică din care fac parte (este cazul conjuncţiei *să*, ca marcă a modului conjunctiv, al pronumelui reflexiv, ca marcă a diatezei reflexive, al articolului şi al verbelor auxiliare). Articolul hotărît masculin *lui* nu a fost cuprins în indice, întrucît el însoţeşte de foarte multe ori, în textele publicate aici, nume proprii, care nu sînt cuprinse în indicele nostru.

O formă primară a indicelui a fost realizată semiautomat, ca în cazul volumelor anterioare, cu ajutorul unui program de adnotare morfologică şi semantică, realizat de Vlad Sebastian Patraş, colaborator al proiectului (vezi, pentru detalii, Vlad Sebastian Patraş, Gabriela Pavel, Gabriela Haja, *Resurse lingvistice în format electronic. Biblia 1688. Regi I, Regi II. Probleme, soluţii*, în Ionuţ Cristian Pistol, Dan Cristea, Dan Tufiş (ed.), *Resurse lingvistice şi instrumente pentru prelucrarea limbii române*, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2008, p. 51-60.

Indicele cărţilor *Esdrae I*, *Nehemiae (Esdrae II)* şi *Esther* a fost adnotat morfologic şi corectat de Sabina Rotenştein (*A-D*), Ana Catană-Spenchiu (*F – odihnî*) şi Dinu Moscal (*om – zori*); consultant ştiinţific pentru indice: prof. univ. dr. Eugen Munteanu.

20. Prezentarea textelor şi structura ediţiei

Potrivit proiectului iniţial al seriei, continuăm să prezentăm textele editate pe coloane, după cum urmează:

a) coloana I: textul chirilic original al *Bibliei* de la 1688, în facsimil;

b) coloana a II-a: transcrierea interpretativă a textului *Bibliei* de la 1688;

c) coloana a III-a: transcrierea interpretativă a textului versiunii „Nicolae Milescu revizuită" (MS. 45);

d) coloana a IV-a: transcrierea interpretativă a textului versiunii „Daniil Andrean Panoneanul" (MS. 4389);

e) coloana a V-a: versiunea modernă realizată de autorii ediţiei (*vide supra*, § 17).

21. Inventarul grafemelor şi valorile lor fonetice

Setul de litere folosit la tipărirea *Bibliei* de la Bucureşti (1688) este cel întrebuinţat în genere în tipăriturile muntenești din epocă. Este o scriere chirilică de tipar clară, lizibilă, regulată, relativ măruntă. Majusculele obişnuite au înălţimea de 3 mm, iar minusculele de 1,7 mm. Titlurile interioare sînt tipărite cu majuscule normale, iar colofonul cu minuscule avînd dimensiunea de 3 mm. Oglinda paginii este de 300 x 180 mm, iar textul este cules pe două coloane, fiecare coloană avînd dimensiunile 300 x 85 mm. Primul cuvînt din fiecare capitol începe cu o literă majusculă ornamentală, înscrisă într-o casetă cu dimensiunile 25 x 14 mm.

Alfabetul chirilic folosit în toate cele trei texte pe care le edităm în paralel este cel obişnuit, aşa cum a fost el folosit în tipăriturile şi manuscrisele româneşti din a doua jumătate a secolului al XVII-lea. Valorile fonetice ale grafemelor sînt relativ stabile, cu particularităţile care vor fi specificate în continuare.

Inventarul grafematic al textelor de faţă este format din următoarele slove: **А/а**, **Б/б**, **В/в**, **Г/г**, **Д/д**, **Є/є**, **Ж/ж**, **З/з**, **З (Ꙁ)/з (ꙁ)**, **И/и**, **І/і**, **/ї**, **К/к**, **Л/л**, **М/м**, **Н/н**, **О/о**, **П/п**, **Р/р**, **С/с**, **Т/т/т**, **Ѳ/ѳ**, **ОУ/оу**, **Ф/ф**, **Х/х**, **Ѱ/ѱ**, **Ѡ/ѡ**, **Ц/ц**, **Ш/ш**, **Щ/щ**, **Ч/ч**, **Ъ/ъ**, **Ь/ь**, **Ы/ы**, **Ѣ/ѣ**, **Ѫ/ѫ**, **Ю/ю**, **Ꙗ/ꙗ**, **Ѧ/ѧ**, **Ѩ/ѩ**, **Ѳ/ѳ**, **Ѯ/ѯ**, **Ѵ/ѵ**, **Ѵ/ѵ/ѵ**.

Reluăm mai jos aceste slove şi le prezentăm monografic, împreună cu valorile lor fonetice contextuale, redate în ortografia românească actuală şi potrivit opţiunilor ediţiei noastre:

А/а (az)

Notează în mod exclusiv vocala *a*, în orice poziţie: **а҆да́мь** = *Addám* (B 1688, 287), **а҆дꙋнъ** = *adună* (B 1688, 298), **т҃ꙋпъра́тѹл** = *împăratul* (MS. 45, 283), **а҆че́ла** = *acela* (MS. 45, 512), **да́ры** = *daruri* (MS. 45, 513), **кѹра҃т** = *curat* (MS. 45, 530), **ва҆ва́те** = *va abate* (MS. 45, 536), **а҆лъкꙋ҆** = *a lăcui* (MS. 45, 555), **фа́че҃и҆** = *faceţi* (MS. 45, 556), **съкема҆** = *să chema* (MS. 45, 833), **па́че** = *pace* (MS. 45, 859), **а҆҃рмелѡ́** = *armelor* (MS. 45, 871).

Б/в (buche)

Notează în mod exclusiv consoana *b*, în orice poziţie: **вѹкѹрі́е** = *bucurie* (B 1688, 297), **бъ́рба́ть** = *bărbat* (B 1688, 298), **ро́бѹлѹи** = *robului* (B 1688, 299), **бътръ҆** = *bătrîn* (MS. 45, 282), **тѹ҆́рбѹрѣ́съ** = *turbură-să* (MS. 45, 445), **би́не** = *bine* (MS. 45, 500), **ли҃мъ** = *limbă* (MS. 45, 502), **а҆ва́тъсъ** = *abată-să* (MS. 45, 504), **бъ́ба҃т** = *bărbat* (MS. 45, 506), **ба́гъ** = *bagă* (MS. 45, 530), **а҆вѡ** = *a bea* (MS. 45, 543), **бъла҆ꙋ҆́** = *bălaurul* (MS. 45, 545), **зъба́ль** = *zăbală* (MS. 45, 553), **бирѹи҆҃цъ** = *biruinţă* (MS. 45, 831), **ли҃би** = *limbi* (MS. 45, 831), **пѡдоа́ба** = *podoaba* (MS. 45, 832), **ѡ҆́бръзѹи҃т** = *obrăzuit* (MS. 45, 833).

В/в (vede)

Notează în mod exclusiv consoana *v*, în orice poziţie: **Ва́ла** = *Vála* (B 1688, 288), **а҆́ѹ вени́т҃** = *au venit* (B 1688, 288), **кѹвж҃нтѹль** = *cuvîntul* (B 1688, 299), **і҆ва́в҃** = *Ioáv* (B 1688, 296), **Лива́нѹлѹ҆҃** = *Livánului* (MS. 45, 454), **жи́дове** = *jidovi* (MS. 45, 455), **Ви҆́сабе́е** = *Virsavée* (MS. 45, 463), **лега́вачинева҆** = *lega-va cineva* (MS. 45, 502), **ви́нѡ** = *vino* (MS. 45, 503), **т҃ъ҆́вѣцътѹра** = *învăţătura* (MS. 45, 511), **потри́ва** = *potriva* (MS. 45, 511), **т҃ъ҆́ве́цѹте** = *învęţu-te* (MS. 45, 513), **вѡрѡви҃ц҃** = *voroviţi* (MS. 45, 514), **кѹвьнтѹлѹ҆** = *cuvîntului* (MS. 45, 516), **ві҆́е** = *vie* (MS. 45, 545), **врѣ҆́мѧ** = *vrêmea* (MS. 45, 553), **пѹ҆́невѡ҆** = *pune-voi* (MS. 45, 558), **вѡ́ѧ** = *voia* (MS. 45, 570), **жі́дѡ҃в** = *jidov* (MS. 45, 833), **скы҆́нъвіѧ** = *scîrnăviia* (MS. 45, 841), **вѡ́е** = *voie* (MS. 45, 841), **и҆҃звѡ́дѹ҆́** = *izvodul* (MS. 45, 852).

Г/г (glagoli)

Această slovă are următoarele valori:

1. Notează consoana *g*, atunci cînd este urmată de o consoană sau de o vocală nepalatală: **грешѝтамь҆** = *greşit-am* (B 1688, 312), **погорѫ҆́** = *pogorî* (B 1688, 318), **тоа҃г** = *toiag* (B 1688, 296), **сѹ҆́погорѫ҆҃т** = *s-au pogorît* (MS. 45, 283), **вы҆́рѹга́** = *vor ruga* (MS. 45, 499), **гръ́ѧще** = *grăiéşte* (MS. 45, 500), **съ҆бл҃гословъ҆́кь** = *să blagoslovăsc* (MS. 45, 501), **чи҃нгъто҆́ра҆́ѣ** = *cingătoarea* (MS. 4389, 723), **стригу́ра҆́ѣ** = *strigarea* (MS. 4389, 724), **гръи҃т** = *grăit* (MS. 4389, 725), **гро҆́пѫ҆́** = *groapă* (MS. 4389, 728).

2. Notează consoanele palatale corespunzătoare grafemelor actuale *ghe* şi *ghi*, atunci cînd este urmată de **е**, **и**, **і**, **ї**,

ѵ, *ѣ*, *ѭ*, *ѧ*, *ꙗ* sau *ѫ*. Exemple: *а҃ѕ҇ жѕ҇нгїа́тьѣ* = *au junghiat* (B 1688, 327, 328), *гїе́рг҃есе́ѕ҇* = *Ghiergheséu* (B 1688, 287), *е҆гѵ́петѕ҇лѕ҇й* = *Eghípetului* (B 1688, 297), *е҆гѵптѣ́нъ* = *eghiptean* (B 1688, 288), *оу҃нгюри* = *unghiuri* (B 1688, 314), *а҆ѕ҇жѕ҇гиа҃т* = *au junghiat* (MS. 45, 283), *стьгѫ* = *stînghea* (MS. 45, 461), *ѕ҇гю* = *unghiu* (MS. 45, 503), *привеги҃ѧ* = *priveghind* (MS. 45, 504), *гие҆* = *ghindei* (MS. 45, 531), *съ҆жѕ҇гє* = *să să junghe* (MS. 45, 539), *негини́ца* = *neghiniţa* (MS. 45, 547), *рагиг҃* = *Raghis* (MS. 45, 729), *гіѝчи҃ѧ* = *ghiocile* (MS. 45, 734), *гесе҃м* = *Ghesem* (MS. 45, 49, 737), *гер҃гесе́и* = *ghergheseii* (MS. 45, 740), *привегѧ҆* = *priveghea* (MS. 45, 853), *гѡр҃гї҆ѧ* = *Gorghïa* (MS. 45, 877), *е҆гѵ́петиѵлѵ* = *Eghípetului* (MS. 4389, 726), *жѕ҇гер҃і* = *jungheri* (MS. 4389, 727).

Д/д (dobro)

Notează în mod exclusiv consoana *d*, în orice poziţie: *давйд҆* = *David* (B 1688, 296), *дмънзъѕ҇* = *Dumnezău* (B 1688, 310), *доданийнь* = *Dodanín* (B 1688, 287), *фѕ҇дь* = *Fúd* (B 1688, 287), *дѡмнѕ҇л҆* = *Domnul* (MS. 45, 283), *зикънѧѕ҇* = *dzicîndu* (MS. 45, 285), *нъдъ҃ждѕ҇єгкь* = *nădăjduiesc* (MS. 45, 446), *адьк҃ъ* = *adîncă* (MS. 45, 446), *жидовы* = *jidovi* (MS. 45, 455), *Іор҃даносѕ҇л҆* = *Iordánului* (MS. 45, 459), *креди҃чюа́съ* = *credincioasă* (MS. 45, 507), *нъдеждѣ* = *nădejdea* (MS. 45, 513), *вѧ҆р҃де* = *va arde* (MS. 45, 557), *нърю́дѕ҇л҆* = *nărodul* (MS. 45, 564), *дъпъ҆тать* = *dăpărtată* (MS. 45, 568), *пер҃си́да* = *Persída* (MS. 45, 736), *е҆ши҃ѧ* = *ieşind* (MS. 45, 737), *а҆рь҃ѧ* = *arînd* (MS. 45, 856), *рю́дѕ҇л҆* = *rodul* (MS. 45, 856), *депрегюр҃* = *depregiur* (MS. 45, 869), *жѕ҇декътѡр҃* = *judecător* (MS. 45, 877).

Е/е (iest)

Această slovă are următoarele valori:

1. Notează vocala *e* la început, la mijloc şi la final de silabă: *е҆гѵптѣ́нъ* = *eghiptean* (B 1688, 288), *а҆лътре́илѣ* = *al treilea* (B 1688, 289), *манасиса́рїей* = *Manathisáriei* (B 1688, 289), *фечо́рїй* = *feciorii* (B 1688, 287), *деоу҃нъде* = *de unde* (B 1688, 287), *зи́се* = *dzise* (MS. 45, 287), *цї҆е* = *ţie* (MS. 45, 287), *ниште* = *nişte* (MS. 45, 445), *шезѕ҇т* = *şezut* (MS. 45, 445), *тъ҃фи҃серьсь* = *înfipseră-să* (MS. 45, 447), *Корє҆* = *Coré* (MS. 45, 459), *васелє* = *vasele* (MS. 45, 833), *лефі* = *lefi* (MS. 45, 848), *немі҆к* = *nemic* (MS. 45, 885), *дире҃т҃т* = *direpţ* (MS. 4389, 723), *спорéск* = *sporesc* (MS. 4389, 723), *а҆ле ноа҆стре* = *ale noastre* (MS. 4389, 723), *де дѕ҇рѣ́ре* = *de durêre* (MS. 4389, 723).

De asemenea, *е* notează vocala *e* la iniţiala numelor proprii străine: *е҆вéрь* = *Evér* (B 1688, 287), *е҆лдáдь* = *Eldád* (B 1688, 288), *е҆леáзар҃* = *Eleázar* (MS. 45, 833), *ефра҆ф҃ѳлѕ҇л҆* = *Efrafthului* (MS. 45, 835), *е҆ф҃пáтѡр҃* = *Efpátor* (MS. 45, 861), *е҆кватáнѧ҆* = *Ecvatáná* (MS. 45, 871), *е҆фра҆θ* = *Efrath* (MS. 4389, 723).

2. Notează diftongul *ie* la început de silabă sau cînd formează singur o silabă: *е҆ши́т* = *ieşit* (B 1688, 289), *лъкѕ҇ёскѕ҇* = *lăcuiescu* (B 1688, 290), *ръзбо́ае* = *războaie* (B 1688, 302), *сѕ҇е* = *suie* (B 1688, 334), *сфътѕ҇е҆кѕ҇* = *sfătuiescu* (MS. 45, 283), *пáел҆* = *paiele* (MS. 45, 287), *ръзбѡ́аелор҃* = *războaielor* (MS. 45, 288), *перúре* = *pierire* (MS. 45, 391), *вѡ́е* = *voie* (MS. 45, 530), *ва҆е҆шѝ* = *va ieşi* (MS. 45, 531), *мѕ҇ёри* = *muieri* (MS. 45, 532), *плѡ́ае* = *ploaie* (MS. 45, 532), *нъдъждѕ҇е҆кь* = *nădăjduiesc* (MS. 45, 733), *е҆шїѧ҆* = *ieşiia* (MS. 45, 734), *мѕ҇ёрілор҃* = *muierilor* (MS. 45, 832), *вом҃е҃рта* = *vom ierta* (MS. 45, 862), *ѡ҆бічѣ́є* = *obicêie* (MS. 45, 864), *тъмы́є* = *tămîie* (MS. 45, 887), *е҆шѝ* = *ieşi* (MS. 4389, 734).

Decizia pe care am luat-o, de a transcrie în aceste situaţii sistematic prin *ie*, conform regulii ortografice actuale, se justifică şi prin prezenţa multor situaţii în care diftongul respectiv este notat ca atare, prin grupul de slove *їе*, ca în contextele: *пїе҆рдѕ҇т҃* = *pierdut* (B 1688, 313), *пїе҆рзж҃дь* = *pierzînd* (B 1688, 302), *пїе́трилє* = *pietrile* (B 1688, 314), *пїетрил҆е* = *pietrile* (MS. 45, 362), *пїе҃рдѕ҇т҃т* = *pierdut* (MS. 45, 367), *пїе҆р҃* = *pier* (MS. 45, 500), *съва҆ѧ҃пїедека҆* = *să va împiedeca* (MS. 45, 500, 516), *ѧ҃пїедекътѵра* = *împiedecătura* (MS. 45, 505), *фїе҃р҃* = *fier* (MS. 45, 516), *сѕ҇ѧ҃пїедека҃т* = *s-au împiedecat* (MS. 45, 518), *нѕ҇севѡ҃р҃ ѧпїедека* = *nu se vor împiedeca* (MS. 45, 595), *фїе҃рві҃тє* = *fierbinte* (MS. 45, 728), *а҆ѕ҇пїе҃рдѕ҇т҃т* = *au pierdut* (MS. 45, 732), *пїе́тры* = *pietri* (MS. 45, 736, 741), *лаѕ҇пїе҃рдѕ҇т҃т* = *l-au pierdut* (MS. 45, 737), *фїерѕ҇л҆* = *fierul* (MS. 45, 740).

Am considerat alternanţele grafice de tipul *кє/ кїе* ca reflectînd o incertitudine în rostire şi, de aceea, le-am menţinut ca atare în transcriere: *кїе́дрѕ҇* = *chiedru* (B 1688, 309) vs. *кедрѕ҇* = *chedru* (B 1688, 302), *кїема҃т҃т* = *chiemat* (B 1688, 295) vs. *кемáт* = *chemat* (B 1688, 297), *съ҆кїе҆тѕ҇а҆* = *să chieltuia* (MS. 45, 368), dar *кє҆тѕ҇҃съ* = *cheltui-să* (MS. 45, 549), *тевє҃кема҆* = *te vei chema* (MS. 45, 530), *а҆ѕ҇кема҃т҃т* = *au chemat* (MS. 45, 543), *кема҃ц҃* = *chemaţi* (MS. 45, 887), *кїемъ҃р҃* = *chiemări* (MS. 45, 887).

Ca o concesie făcută ortografiei româneşti actuale, motivată estetic, am exceptat de la această regulă de transcriere formele flexionare ale verbului *a fi* (*е҆ра҆* = *era*, *е҆ши* = *eşti*, *е҆* = *e*) şi ale pronumelor personale (*а҆ѕ҇* = *eu*, *а҆л҆* = *el* şi *а҆и* = *ei*).

3. Uneori, în poziţie mediană accentuată, *е* notează, în B 1688, diftongul *ea*: *пре́жма* = *preajma* (B 1688, 290).

Ж/ж (juvete)

Notează în mod exclusiv consoana *j*, în orice poziţie: *а҆жѕ҇тора҆* = *ajutorá* (B 1688, 326), *жѕ҇декъцилє* = *judecăţile* (B 1688, 299), *жрт҃ъ҆вникѕ҇л҆* = *jîrtăvnicul* (B 1688, 291), *пре́жма* = *preajma* (B 1688, 290), *а҃ѕ҇ жѕ҇нгиа҃т҃т* = *au junghiat* (B 1688, 328), *а҆ѕ҇жѕ҇гиа҃т҃т* = *au junghiat* (MS. 45, 283), *прим҃е́жда҃їѧ* = *primejdiia* (MS. 45, 283), *жир҃тъ҃вникѕ҇л҆и҃* = *jirtăvnicului* (MS. 45, 285), *нъдъ҃ждѕ҇е҆кь* = *nădăjduiesc* (MS. 45, 446), *пр҃ѣ҃жма* = *preajma* (MS. 45, 446, 736), *жидовы* = *jidovi* (MS. 45, 455), 457), *жѕ҇дека́та* = *judecata* (MS. 45, 499), *же҆ц҃* = *jeţ* (MS. 45, 504), *нъдѣжде* = *nădêjde* (MS. 45, 507), *жир҃твелѡр҃* = *jirtvelor* (MS. 45, 530), *жѕ҇декътѡр҃* = *judecător* (MS. 45, 531), *ми҃жлѡкѕ҇л҆* = *mijlocul* (MS. 45, 532, 741), *жа́хѕ҇л҆* = *jahul* (MS. 45, 532), *а҆жѕ҇тѡр҃҃* = *ajutori* (MS. 45, 738), *въ҃жма҃т҃* = *vrăjmaş* (MS. 45, 855), *жѕ҇дека́тъ* = *judecată* (MS. 45, 871), *нѐнъдъ҃ждѝи҃ѧ* = *nenădăjduind* (MS. 45, 872), *жа́ле* = *jale* (MS. 45, 882).

ѕ/S (dzialo)

În B 1688, slova *dzialo* apare doar cu valoare cifrică: **Кап ѕ҃** = *Cap 6* (B 1688, 291); la fel şi în MS. 4389. În MS. 45, **ѕ** notează, în orice poziţie, africata *dz*, specifică limbii scrise din zona nordică în perioada veche a românei literare: **сѣвать҃кълзи҆** = *să va încăldzi* (MS. 45, 282), **Дѯ҃нєзѣ́ѯ^** = *Dumnedzăul* (MS. 45, 283), **а҆ѯ҃ѕѯ^** = *audzul* (MS. 45, 285), **зи́сє** = *dzise* (MS. 45, 445), **тндрептѣ́ѕъ** = *îndrepteadză* (MS. 45, 446), **зи́че** = *dzice* (MS. 45, 499), **а҆ѯ҃ѕы** = *audzi* (MS. 45, 501), **бль҃зьтю́рю^** = *blîndzîtoriul* (MS. 45, 507), **ѕ́ѯа** = *dzua* (MS. 45, 531), **зикь҃^** = *dzicînd* (MS. 45, 545), **а҆ѯ҃зи́тє** = *audzite* (MS. 45, 560), **фрѯ҃ѕєле** = *frundzele* (MS. 45, 571), **намїаѕъзы** = *namiazădzi* (MS. 45, 586), **зи́ле^҃** = *dzilele* (MS. 45, 727), **бі́некѯвь҃тѣ́ѕъ** = *binecuvînteadză* (MS. 45, 730), **Дѯ҃нєзъ҃** = *Dumnedzău* (MS. 45, 735), **къѕ́** = *cădzu* (MS. 45, 831), **ѕѫ҆тр҃** = *dzêstre* (MS. 45, 860), **зи҃** = *dzişi* (MS. 45, 878), **т҃при҆тѣ́ѕєсѣ** = *întristêdze-se* (MS. 45, 881).

З/з (zemle)

Acestă slovă notează în mod exclusiv consoana *z*, în orice poziţie: **зи́лєле** = *zilele* (B 1688, 287), **а҆зѯ́ва** = *Azúva* (B 1688, 288), **о҆бра́зели** = *obrazeli* (B 1688, 296), **злътари́** = *obrazeli* (B 1688, 345), **зечюи́ѭдь** = *zeciuind* (B 1688, 351), **вє҃пъзи҆** = *vei păzi* (MS. 45, 284), **па́за** = *paza* (MS. 45, 284), **са҆зиди҃** = *s-au zidit* (MS. 45, 287), **шезѯт** = *şezut* (MS. 45, 445), **вѣслшбози҆** = *va slobozi* (MS. 45, 550), **мїа́зънѡа҆нѣ́тє** = *miazănoapte* (MS. 45, 562), **и҆зьбь҃дйре** = *izbîndire* (MS. 45, 573), **за́ма** = *zama* (MS. 45, 571), **пра́зниче** = *praznice* (MS. 45, 728), **съ҆пъзе҆кь** = *să păzesc* (MS. 45, 729), **т҃дръзна́ше** = *îndrăznêşte* (MS. 45, 732), **спѯ́за** = *spuza* (MS. 45, 732), **е҆҆зрило҃** = *Ezdrilom* (MS. 45, 736), **възѯ́** = *văzu* (MS. 45, 739), **зълш҆** = *zălog* (MS. 45, 831), **пр҃ъзи^** = *prăzile* (MS. 45, 832), **съ҆лѣпъза҆къ** = *să le păzască* (MS. 45, 862), **зъчѧ** = *zăcea* (MS. 45, 863).

И/и (ije)

Această slovă are următoarele valori fonetice:

1. Notează vocala *i*, în orice poziţie: **и҃нимъ** = *inimă* (B 1688, 307), **и҃нимиле** = *inimile* (B 1688, 306), **зи́лєле** = *zilele* (B 1688, 287), **шѝ** = *şi* (B 1688, 287), **и҆зъвѣ́ще** = *izbăvêşte* (MS. 45, 283), **кѯви҃тє** = *cuvinte* (MS. 45, 499), **и҃нима** = *inima* (MS. 45, 499), **причѧ́перѫ** = *pricêperea* (MS. 45, 499), **прѯ҃чило҆** = *pruncilor* (MS. 45, 499), **къръри^҃** = *cărările* (MS. 45, 500), **че́рюри^҃** = *ceriurile* (MS. 45, 500), **чи҃стѣ́ше҆** = *cinstêşte-o* (MS. 45, 501), **чинева́** = *cineva* (MS. 45, 502), **и҃ними^** = *inimile* (MS. 45, 503), **лъци́мѫ** = *lăţimea* (MS. 45, 503), **лѯ́кръри^҃** = *lucrurile* (MS. 45, 504), **вш҆҆фолшсѝ** = *vor folosi* (MS. 45, 504), **фъръми҃тє** = *fără minte* (MS. 45, 507), **нѯми҃тє** = *nu minte* (MS. 45, 507), **би́не** = *bine* (MS. 45, 509), **ферични҃^҃** = *fericiţi* (MS. 45, 511), **ни́къю́ры** = *nicăiuri* (MS. 45, 513), **нѧ́мѯрил҃** = *neamurile* (MS. 45, 727), **дє҃трѯми́не** = *dentru mine* (MS. 45, 729), **зи́сє** = *dzise* (MS. 45, 729), **копи́ле** = *copile* (MS. 45, 729), **ти́гри҆** = *Tígris* (MS. 45, 731), **пъри҃цы** = *părinţi* (MS. 45, 733), **сфи҃ци҃҆҃** = *sfinţii* (MS. 45, 733), **зи́сє** = *dzise* (MS. 45, 733), **прѣвє҆титю́рі҃҆҃** = *pre vestitorii* (MS. 45, 737), **а҆ѯ҃а҆копери҃** = *au acoperit* (MS. 45, 739), **фіи҃҆҃** = *fiii* (MS. 45, 740), **пъри҃цилш҆** = *părinţilor* (MS. 45, 4389, 733), **по҆ни҃҆** = *porniţi* (MS. 45, 4389, 733), **фъръделе́ѭю́рѣ** = *fărădelegiuirea* (MS. 4389, 733), **вш҆ѭри** = *voştri* (MS. 4389, 735).

2. Notează semivocala *i* la final de silabă: **ма́ика** = *maica* (B 1688, 309) şi pe *i* asilabic: **къ́чи** = *căci* (B 1688, 289), **лѯ́и** = *lui* (B 1688, 315), **то́ци** = *toţi* (B 1688, 309), **ко҃҆҃** = *coţi* (MS. 45, 363), **ни҃҆҃** = *nici* (MS. 45, 445), **кь҃та҃҆҃** = *cîntaţi* (MS. 45, 447).

3. Prevăzută cu semnul scurtimii (˜), marchează, nesistematic, semivocala *i*, în poziţie finală, după vocală: **дм҃нѯлѯй҃** = *Domnului* (B 1688, 288), **лѯ́й҃** = *lui* (B 1688, 287), **сфѭтѯлѯй҃** = *sfîntului* (B 1688, 309) **вавꙋло́нѯлѯй҃** = *Vavilónului* (MS. 4389, 735).

Am renunţat la notarea în transcriere a alternanţei consoană dură/ consoană moale la sfîrşitul unor cuvinte, în grafii ca **херѯви҃**, transcris *heruvimi* (MS. 45, 363). Considerăm că avem de a face în acest caz cu o simplă alternanţă grafică, fără funcţie distinctivă, rezultat aleatoriu al dorinţei de economie a spaţiului din partea scriptorului. Exemple: **серафи҃** = *serafimi* (MS. 45, 533), **а҆҃ръ҃҆҃** = *iarăşi* (MS. 45, 535, 728), **нѯ҃вш҆ръ҆пѯ҃҆҃^҆҃** = *nu-mi vor răspunde* (MS. 45, 556), **слѯгъ҃҆҃ѣ́ши** = *slugă-mi eşti* (MS. 45, 559), **т҃҆҃а҆дѯчѧ҃** = *îmi aduceam* (MS. 45, 728), **а҆ра́тъ҃** = *arată-mi* (MS. 45, 731), **а҆ле҃҆҃** = *aleşi* (MS. 45, 733), **съ҃҆҃дѣ҆҃мі҆҃ѣ** = *să-mi dea mie* (MS. 45, 733), **ші҃҆҃ва҆҃҆҃^҃** = *şi-mi va fi* (MS. 45, 747), **а҆҃чѣ́ла҃҆҃** = *acelaşi* (MS. 45, 886), **тръгь҃дѯ҃҆҃** = *trăgîndu-şi* (MS. 45, 888).

І/і

Această slovă are următoarele valori:

1. Notează, de obicei în poziţie iniţială, cu preponderenţă în nume proprii şi în cuvinte neologice, vocala *i*: **і҃ла** = *Íla* (B 1688, 288), **і҆змаи́ль** = *Izmaíl* (B 1688, 287), **і҆сраи́л҃** = *Israíl* (B 1688, 309); notează, de asemenea, în aceeaşi poziţie, şi semivocala *i*: **і҆арѣ́дь** = *Iaréd* (B 1688, 287), **і҆есефи́м҃** = *iesefím* (B 1688, 305), **І҆ер҆ѧлм** = *Ierusalim* (MS. 45, 364), **і҆шсафа҃҆҃** = *Iosafat* (MS. 45, 374), **і҆о҆҆дѧнѯлѯ҃҆҃** = *Iordánului* (MS. 45, 459), **і҆еровоа҃҆҃** = *Ierovoam* (MS. 45, 468).

2. Notează, uneori, în poziţie mediană, accentuată sau neaccentuată, vocala *i* (pentru valoarea accentuată fiind folosită, în B 1688, mai ales slova **и́**; vezi mai sus): **фі́ю^҆҃** = *fiiul* (B 1688, 300), **сарѯ́іеи** = *Saruéi* (B 1688, 288), **ца́рінї^҃** = *ţarinile* (MS. 45, 728), **зі́серъ** = *dziseră* (MS. 45, 729), **състі҃҆҃гъ** = *să stingă* (MS. 45, 730), **копі́лѯ^҆҃** = *copilul* (MS. 45, 733), **прѣ҆ті́не** = *pre tine* (MS. 45, 735), **а҆ѯ҃ при҃҆҃сь** = *au prins* (MS. 45, 737), **чіре́зи^҃** = *cirezile* (MS. 45, 738), **бисѧ́річи^҃** = *bisêricile* (MS. 45, 738), **зі́се** = *dzise* (MS. 45, 739), **а҆ѯ҃пері҃҆҃** = *au pierit* (MS. 45, 740), **ръдъчі́на** = *rădăcina* (MS. 45, 741), **ръ҆҆плътіре** = *răsplătire* (MS. 45, 742), **са҆ѯ҃іра҃҆҃** = *s-au mirat* (MS. 45, 745), **сфі҃ці҃҆ѯ҃** = *sfinţindu* (MS. 45, 746), **бі́некѯвь҃та́ръ** = *binecuvîntară* (MS. 45, 750), **стъпьні́ръ** = *stăpîniră* (MS. 45, 750), **стріга́ръ** = *strigară* (MS. 45, 750), **че҆҆чісъспа́рі҆ѣ** = *cel ci să sparie* (MS. 45, 751), **сфі҃телш҆҆** = *sfintelor* (MS. 45, 751).

3. Notează, uneori, în Ms. 4389, pe *i* asilabic final: **бърба͡ц҄** = *bărbați* (Ms. 4389, 748), **вѡ҄** = *voi* (Ms. 4389, 749).

Ї / ї

Prezentă în textele editate de noi doar ca minusculă, această slovă are următoarele valori:

1. Notează vocala *i*, apărînd mai ales înaintea altei vocale: **фїюл҄** = *fiiul* (B 1688, 289), **щїи** = *știi* (B 1688, 300), **слꙋџїи** = *slugii* (B 1688, 300), **а̂вꙋ͡цїє** = *avuție* (B 1688, 314), **цїє** = *ție* (B 1688, 307, Ms. 45, 284 și 501), **кълъторі́ѧ** = *călătoriia* (Ms. 45, 499), **скрі́є** = *scrie* (Ms. 45, 503), **а̂вꙋці́є** = *avuție* (Ms. 45, 505), **бꙋкꙋрі́є** = *bucurie* (Ms. 45, 505 și 848), **щїи͡нд** = *știind* (Ms. 45, 513), **ва̀скрі́є** = *va scrie* (Ms. 45, 558), **весе͡лїє͡н** = *veseliei* (Ms. 45, 561), **пꙋ͡стї́ю** = *pustiiu* (Ms. 45, 571), **про͡рочїѧ** = *prorociia* (Ms. 45, 723), **гъ͡дї́ѧм** = *gîndiiam* (Ms. 45, 733), **вѡ͡лнїчі́є** = *volnicie* (Ms. 45, 886), **веселїє** = *veselie* (Ms. 45, 887), **фі́аръле** = *fiarăle* (Ms. 45, 888), **са́бїє** = *sabie* (Ms. 4389, 749), **робі́є** = *robie* (Ms. 4389, 750).

2. Notează semivocala *i*: **а̂мї́азъѕи** = *amiazăzi* (B 1688, 294), **мїє́й** = *miei* (B 1688, 307), **мїє́ꙋ** = *mieu* (B 1688, 307), **мїа́зъноа́пте** = *miazănoapte* (Ms. 45, 287 și 747), **вї́аць** = *viață* (Ms. 45, 501), **намїазъѕы** = *namiazădzi* (Ms. 45, 586), **мїєꙋ** = *mieu* (Ms. 45, 728).

3. Semnul ͞ (*i* suprascris), plasat foarte frecvent la sfîrșitul unui cuvînt, notează semivocala *i*, vocala *i* sau vocala *e*. Am optat de fiecare dată pentru valoarea impusă de contextul fonetic. În caz de dubiu, am privilegiat rostirea literară actuală: **ве͞ а̂пропї́ѧ** = *vei apropiia* (Ms. 45, 499), **съпрї͞ма͡скъ** = *să priimască* (Ms. 45, 499), **кълъторі͞ѧ** = *călătoriia* (Ms. 45, 499), **а̂лці͞ї** = *alții* (Ms. 45, 501), **нещї͡нд** = *neștiind* (Ms. 45, 503), **дре͡пъцї͞ї** = *dreptății* (Ms. 45, 506), **ме́щерї͞** = *meșterii* (Ms. 45, 507), **прїѧтенї͞ї** = *priêtenii* (Ms. 45, 507), **пъри͡нцї͞ї** = *părinții* (Ms. 45, 509), **съц͞ фі́є** = *să-ți fie* (Ms. 45, 516), **мл͡сте́нї͞ї** = *milostenii* (Ms. 45, 727), **бъ͡рба́цї͞ї** = *bărbații* (Ms. 45, 729), **сфи͡нцї͞ї** = *sfinții* (Ms. 45, 733), **прѐве͡ститѡ́рї͞ї** = *pre vestitorii* (Ms. 45, 737), **четъцї͞ї** = *cetății* (Ms. 45, 742), **ѡ́кї͞ї** = *ochii* (Ms. 45, 742).

К / к (caco)

Această slovă are următoarele valori:

1. Notează în mod exclusiv consoana *c*, în orice poziție: **кътръ** = *cătră* (B 1688, 295, Ms. 45, 501), **зикѫ́ндь** = *zicînd* (B 1688, 295), **а̂коло́** = *acoló* (B 1688, 287), **а̂дь͡нкъ** = *adîncă* (Ms. 45, 446), **нъдъ͡ждꙋе͡скь** = *nădăjduiesc* (Ms. 45, 446), **кь͡нта͡ц** = *cîntați* (Ms. 45, 447), **а̂коло̀** = *acoló* (Ms. 45, 448), **Корѐ** = *Coré* (Ms. 45, 459), **кꙋвь͡нт** = *cuvînt* (Ms. 45, 499), **кꙋра͡т** = *curat* (Ms. 45, 503), **ка́лѧ** = *calea* (Ms. 45, 513), **а̂тѡ͡кма** = *atocma* (Ms. 45, 515), **фъкꙋтꙋса͡ꙋ** = *făcutu-s-au* (Ms. 45, 519), **ка͡ртѧ** = *cartea* (Ms. 45, 859), **къ͡лърим҄ѣ** = *călărimea* (Ms. 45, 859), **трѣ͡бни͡к** = *trêbnic* (Ms. 45, 876), **съва̀ꙟ͡кꙋнꙋна** = *să va încununa* (Ms. 45, 886).

Pentru a evita confuzia cu consoanele palatale corespondente (*che*, *chi*), în transcriere am redat slova **к** prin *k* (consoana velară surdă), în situația în care această slovă, în cuvinte preluate ca atare din originalul grecesc, apare urmată de **хє**/ **хи́**, ca în exemplele: **во́кхє** = *Vókhe* (B 1688, 391), **закхи́лоръ** = *zakhílor* (B 1688, 306).

2. Notează consoanele palatale *che* și *chi*, atunci cînd este urmată de **є**, **и**, **і**, **ї**, **ѣ**, **ю**, **ѧ** sau **ꙗ**: **кїє́дрꙋ** = *chiedru* (B 1688, 309), **кїєма́͡т** = *chiemat* (B 1688, 295), **кип** = *chip* (B 1688, 298), **а̂ꙋкема́͡т** = *au chemat* (Ms. 45, 446), **ꙋрѧ́кѧ** = *urêchea* (Ms. 45, 499), **ѡ́ки͞** = *ochii* (Ms. 45, 501), **ꙟ͡кезъшꙋ͞** = *închezășui* (Ms. 45, 502), **ки͡п** = *chip* (Ms. 45, 503), **съкѧ́мъ** = *să cheamă* (Ms. 45, 512), **кера͡ст** = *cherast* (Ms. 45, 514), **ꙟ͡кꙗгъ** = *încheagă* (Ms. 45, 516), **ѡ́кї͞** = *ochii* (Ms. 45, 833), **кема́рє** = *chemare* (Ms. 45, 870), **ꙟ͡пърекѧ́рє** = *împărechêre* (Ms. 45, 871).

Л / л (liude)

Notează în mod exclusiv consoana lichidă *l*, în orice poziție: **ле́мнꙋл** = *lemnul* (B 1688, 312), **нꙋмеле** = *numele* (B 1688, 312), **га́лбени** = *galbeni* (B 1688, 307), **фі́ю͡л** = *fiiul* (B 1688, 300), **гла́сꙋ͡л** = *glasul* (Ms. 45, 284), **лъкꙋи͡м** = *lăcuim* (Ms. 45, 287), **До͡мнꙋ͡л** = *Domnul* (Ms. 45, 447), **а̂коло̀** = *acoló* (Ms. 45, 448), **Лива́нꙋлꙋ͡й** = *Livánului* (Ms. 45, 454), **паримі͞ле** = *parimiile* (Ms. 45, 499), **Дѡ͡мнꙋлꙋ͞** = *Domnului* (Ms. 45, 500), **кꙋвь͡нтꙋ͡л** = *cuvîntul* (Ms. 45, 501), **къле** = *căile* (Ms. 45, 502), **чѧл͞** = *cêle* (Ms. 45, 503), **ка́рел͞** = *carele* (Ms. 45, 504), **дъ͡стꙋ͡л** = *dăstul* (Ms. 45, 834), **лі͡мбилѡ͡р** = *limbilor* (Ms. 45, 886), **лѡ́кꙋ͡л** = *locul* (Ms. 45, 886).

М / м (mislete)

Notează în mod exclusiv consoana *m*, în orice poziție: **ма́ика** = *maica* (B 1688, 309), **нꙋмеле** = *numele* (B 1688, 312), **і̂есефи́м** = *iesefím* (B 1688, 305), **ꙟ͡пъра́тꙋ͡л** = *împăratul* (Ms. 45, 283), **ма͡ка** = *maica* (Ms. 45, 283), **прѣ͡жма** = *preajma* (Ms. 45, 446), **До͡мнꙋ͡л** = *Domnul* (Ms. 45, 447), **мьестрі́є** = *măiestrie* (Ms. 45, 499), **мь͡нтꙋ͡ре** = *mîntuire* (Ms. 45, 505), **мꙋ͡лтъ** = *multă* (Ms. 45, 508), **ръмь́не** = *rămîne* (Ms. 45, 508), **мл͡сти́вꙋ͡л** = *milostivul* (Ms. 45, 511), **и́мима** = *inima* (Ms. 45, 516), **фили͡стїи͡м** = *Filistiim* (Ms. 45, 835), **ми͡нте** = *minte* (Ms. 45, 893), **жꙋмъта́те** = *jumătate* (Ms. 45, 895), **мѡ́а͡рте** = *moarte* (Ms. 45, 903).

Н / н (naș)

Notează în mod exclusiv consoana *n*, în orice poziție: **на́л͡те** = *nalte* (B 1688, 317), **и́нимъ** = *inimă* (B 1688, 307), **а̂мо́н** = *Amón* (B 1688, 320), **ни͡ч** = *nici* (Ms. 45, 445), **нъдъ͡ждꙋе͡скь** = *nădăjduiesc* (Ms. 45, 446), **ꙟдрепте́ѕъ** = *îndrepteadză* (Ms. 45, 446), **ꙟ͡трꙋ** = *întru* (Ms. 45, 447), **До͡мнꙋ͡л** = *Domnul* (Ms. 45, 447), **кь͡нта͡ц** = *cîntați* (Ms. 45, 447), **ꙟ͡фи͡серьсь** = *înfipseră-să* (Ms. 45, 447), **мл͡сте́нї͞ї** = *milostenii* (Ms. 45, 727), **прѐми́не** = *pre mine* (Ms. 45, 728), **нѧ́мꙋ͡л** = *neamul* (Ms. 45, 731), **а̂тꙋ͡нчѧ** = *atuncea* (Ms. 45, 733), **би́не** = *bine* (Ms. 45, 735), **ха͡тманꙋ͡л** = *hatmanul* (Ms. 45, 737), **ни́ме** = *nime* (Ms. 45, 836), **і̂ѡана́ѳа͡н** = *Ioanáthan* (Ms. 45, 839), **сфь͡нтъ** = *sfîntă* (Ms. 45, 903), **пль͡сꙋ** = *plînsu* (Ms. 45, 904).

О / о (on)

Această slovă are următoarele valori:

1. Notează vocala şi semivocala *o*, în orice poziţie: **ѣ́звѡ́къ** = *Ezvóc* (B 1688, 287), **ѻ҆рга́нелѧ** = *organele* (B 1688, 322), **цїитоа́реи** = *ţiitoarei* (B 1688, 287), **то́ате** = *toate* (B 1688, 290), **но́а҆́тѣ** = *noaptea* (B 1688, 294), **моа́рте** = *moarte* (MS. 45, 287), **кълъторі́ѧ** = *călătoriia* (MS. 45, 499), **копила́шѧ҆** = *copilaşul* (MS. 45, 499), **тоа́тъ** = *toată* (MS. 45, 501), **тоıа́г** = *toiag* (MS. 45, 505), **ваповъцѧ҃**= *va povăţui* (MS. 45, 505), **бл҆гословѡ́нїѧ** = *blagosloveniia* (MS. 45, 506), **си́҆цитоа́ре** = *simţitoare* (MS. 45, 507), **ро́а́да** = *roada* (MS. 45, 511), **скоа́те** = *scoate* (MS. 45, 513), **погwрѣ҇** = *pogorî* (MS. 45, 729), **вец҃т҆тоа́рче** = *veţi întoarce* (MS. 45, 731), **акол**ѡ́ = *acoló* (MS. 45, 737), **ко́рт**ѧ҆ = *cortul* (MS. 45, 748), **вь҆тоа́съ** = *vîrtoasă* (MS. 45, 749), **ми҆́локѧл** = *mijlocul* (MS. 4389, 754), **тоатѫ** = *toată* (MS. 4389, 754).

2. Notează, uneori, în poziţie mediană accentuată, diftongul *oa*, scris, de regulă, **wа́**, ca în exemplele: **т҃но́́тѣ** = *în noaptea* (B 1688, 299), **то́тъ** = *toată* (B 1688, 311), **ѧобито́че** = *dobitoace* (MS. 45, 376), **коро́на** = *coroana* (MS. 45, 378; MS. 4389, 891).

П/п (pocoi)

Notează exclusiv consoana *p*, în orice poziţie: **погорѫ́** = *pogorî* (B 1688, 296), **пли́н҃** = *plin* (B 1688, 296), **а҆пѫ́сь** = *apus* (B 1688, 296), **пъмъ҆тѫ҆** = *pământul* (MS. 45, 284), **пра҆́** = *prah* (MS. 45, 445), **прѣ҆́ма** = *preajma* (MS. 45, 446), **т҆́преѫнъ** = *împreună* (MS. 45, 727), **пе҆́трѫкъ҇** = *pentru că* (MS. 45, 729), **па́ıе** = *pêşte* (MS. 45, 731), **па́съ** = *pasă* (MS. 45, 735), **пре́́те** = *preste* (MS. 45, 736), **пѫтѣ́рѡ** = *putêrea* (MS. 45, 741), **лепъда́те** = *lepădate* (MS. 45, 849), **пъка́те** = *păcate* (MS. 45, 869), **пътіми҆** = *pătimim* (MS. 45, 869), **а҆плекътѫ҆р҃** = *aplecături* (MS. 45, 904).

Р/р (rîţă)

Notează exclusiv consoana *r*, în orice poziţie: **рѫви́нь** = *Ruvín* (B 1688, 290), **пре** = *pre* (B 1688, 288), **пъри́́цилор҆ во́ıри** = *părinţilor voştri* (B 1688, 296), **пра҆́** = *prah* (MS. 45, 445), **прѣ҆́ма** = *preajma* (MS. 45, 446), **т҆́трѫ** = *întru* (MS. 45, 447), **т҆́фи҆́серьсь** = *înfipseră-să* (MS. 45, 447), **Іо҆́да҃нѫл҆҃** = *Iordánului* (MS. 459), **прѣ́ми́не** = *pre mine* (MS. 504), **ка́рел҃** = *carele* (MS. 736), **во҃а҆копер҃** = *voi acoperi* (MS. 737), **мъгѫрі҃** = *măgurii* (MS. 739), **дрепт** = *drept* (MS. 745), **тра́ıл҆** = *traiul* (MS. 748), **сѫ҃шѫри҆҃**= *suişurile* (MS. 749), **ѧ҆́р** = *aur* (MS. 845), **стра́же** = *straje* (MS. 845), **ръѡ҆та́тѣ** = *răotatea* (MS. 869), **а҆рдѣ҇** = *ardea* (MS. 904).

С/с (slovo)

Notează exclusiv consoana *s*, în orice poziţie: **сѫ** = *s-au* (B 1688, 296), **сі҆кри́ıль** = *sicriiul* (B 1688, 296), **престе** = *preste* (B 1688, 299), **пѫ́с҇** = *pus* (B 1688, 299), **съ҆́ıе** = *sînge* (MS. 45, 284), **тѫ҆́бѫрѣ́съ** = *turburắ-să* (MS. 45, 445), **нъдъ҆́ѧдѣ́́кь** = *nădăjduiesc* (MS. 45, 446), **т҆́фи҆́серьсь** = *înfipseră-să* (MS. 45, 447), **сть҆́гѫ** = *stînghea* (MS. 45, 461), **Ви҆́савѣ҇е** = *Virsavée* (MS. 463), **чи҆́сте** = *cinste* (MS. 45, 737), **съıа́́съ** = *să iasă* (MS. 739), **пѫ҆́ча́серъ** = *purcêseră* (MS. 741), **фрѫмwа́съ** = *frumoasă* (MS. 743), **спрѣ҇** = *spre* (MS. 45, 745), **ка́са** = *casa* (MS. 747), **повѣ́́тíръ**= *povestiră* (MS. 849), **гла́́** = *glas* (MS. 45, 869), **са́те** = *sate* (MS. 45, 869), **вь҆тẃ́** = *vîrtos* (MS. 45, 870), **къпръ** = *cătră* (MS. 45, 282), **ръсъри҆** = *răsărit* (MS. 45, 282), **тѫ҆́бѫрѣ́съ** = *turburắ-să* (MS. 45, 445).

Т/т/т (tverdu)

Notează exclusiv consoana *t*, în orice poziţie: **то́т҃** = *tot* (B 1688, 302), **къпръ** = *cătră* (B 1688, 302), **ѣ́гупетѫѧ҆** = *Eghipetului* (B 1688, 311), **къпръ** = *cătră* (MS. 45, 282), **ръсъри҆** = *răsărit* (MS. 45, 282), **тѫ҆́бѫрѣ́съ** = *turburắ-să* (MS. 45, 445), **къ҆́та҆́҆** = *cîntaţi* (MS. 45, 447), **т҆́трѫ** = *întru* (MS. 447), **сть҆́гѫ** = *stînghea* (MS. 45, 461), **ѧ҆фъкѫ҆** = *au făcut* (MS. 45, 736), **вьртѫтѣ** = *vîrtutea* (MS. 45, 739), **дрепт** = *drept* (MS. 745), **трѫпѫлѧ҃** = *trupului* (MS. 45, 747), **тоа́тъ** = *toată* (MS. 749), **ѧ҆клъди҆** = *au clădit* (MS. 751), **съ҆́бъто́́ре** = *sărbătoare* (MS. 876), **сь҆́бъта** = *sîmbăta* (MS. 45, 877), **а҆ѕкѫвь҆́та҆** = *au cuvîntat* (MS. 45, 878), **тíранѫ҆** = *tíranul* (MS. 896).

Ѕ/ѕ (ucu)

Această slovă are următoarele valori:

1. Notează, frecvent, vocala *u*, în orice poziţie, de obicei în interiorul şi la sfîrşitul cuvîntului: **лѕкрѫри** = *lucruri* (B 1688, 304), **ѧ҆ѕ мѫри҆** = *au murit* (B 1688, 303), **нѕ** = *nu* (B 1688, 317), dar şi la început de cuvînt, în MS. 45: **ıаѕ҆ѕчи҆́** = *i-au ucis* (MS. 45, 284), **съ҆́ ѕ҆́гъ** = *să-l ungă* (MS. 45, 283), **ѕсъбїѧ҇** = *usăbiia* (MS. 504), **фѫıы҆́҆** = *fugind* (MS. 4389, 754), **ѕчи́дѣ** = *ucide* (MS. 4389, 758).

2. Notează vocala *u* final: **кѫ́ндѕ** = *cîndu* (B 1688, 314), **зикѫ́́ндѕ** = *zicîndu* (B 1688, 314), **лъкѕ́́ескѕ** = *lăcuiescu* (B 1688, 290), **ѣ́ра҇тъмъи҆́дѕ** = *era tămîîndu* (MS. 45, 286), **ѧ҆ждѕнсѕ** = *ajunsu* (MS. 45, 382), **дw҆рмѕ** = *dormu* (MS. 45, 501), **дрепт҆́ѕ** = *dreptu* (MS. 45, 506), **стрь҆́вѕ** = *strîmbu* (MS. 45, 506), **кѕ́ıетѕ** = *cugetu* (MS. 45, 507), **кѕвь҆́тѕ** = *cuvîntu* (MS. 45, 510), **w҆́ѕ** = *omu* (MS. 45, 512), **кѕ҃вѕ** = *cuibu* (MS. 45, 516), **кь҆́пѕ** = *cîmpu* (MS. 45, 516), **че҆́кѕ** = *cercu* (MS. 45, 728), **змарагѧ҆ѕ** = *zmaragdu* (MS. 45, 735), **Е҆́гип҆́тѕ** = *Égheptu* (MS. 45, 740), **т҆́тwрсѕ** = *întorsu* (MS. 45, 741), **съ҆́гѕи҆́ѧѕ** = *sîrguindu* (MS. 45, 745), **фа́́пѕ** = *faptu* (MS. 45, 746), **сфі҆́ци҆́ѧѕ** = *sfinţindu* (MS. 45, 746), **ко҆́рѕ** = *cortu* (MS. 45, 748), **ме҆́гѕ** = *mergu* (MS. 45, 750), **пѕте́ри҆҃** = *puterile* (MS. 45, 850), **саѕ҆́депъ҆́тѧ҆** = *s-au depărtat* (MS. 45, 850), **ки҆́** = *chip* (MS. 45, 852), **кѕ҆́тóрıѧ҆** = *cuptoriul* (MS. 45, 905).

3. Notează semivocala *u*: **грѫ́ѕ** = *grîu* (B 1688, 294), **тъѕ** = *tău* (MS. 4389, 754), **рѕшинатѕсѣѕ** = *ruşinatu-se-au* (MS. 4389, 755).

ѸѸ/ѹ (u)

Notează vocala *u*, de obicei la început de cuvînt: **ѹ҆́ндѣ** = *unde* (B 1688, 287), **ѹ҆́́нть дѣ лѣ́́нѕлѕи** = *untdelemnului* (B 1688, 306), **і҆ѹдїи҆** = *Iúdii* (B 1688, 290), **wр҃ѹ҆ѧ҆́҆** = *oriunde* (MS. 45, 506), **ѹ҆ргıі҆́ѧ** = *urgiia* (MS. 45, 508), **ѹ҆рѣ́кѫ** = *urêchea* (MS. 45, 511), **ѹ҆рїі҆́шїлwр** = *uriiaşilor* (MS. 45, 512), **ѹ҆҆́гюл** = (MS. 4389, 758).

Ф/ф (fertă)

Notează în mod exclusiv consoana *f*, în orice poziţie: **фечо́рїй** = *feciorii* (B 1688, 287), **фа́та** = *fata* (B 1688, 288), **са́ф**ъ = *Sáf* (B 1688, 289), **фр8мю́асъ** = *frumoasă* (Ms. 45, 283), **феричи**^{m} = *fericit* (Ms. 445, 445), **т"фи"серьсь** = *înfipseră-să* (Ms. 45, 447), **фі́юле** = *fiiule* (Ms. 500), **мъфъкѫ** = *mă făcui* (Ms. 45, 500), **фичю́ры** = *ficiori* (Ms. 45, 503), **а̂8фъкѫ**^{m} = *au făcut* (Ms. 45, 736), **фа́ца** = *faţa* (Ms. 45, 742), **сѫ**^{ф}**лет8**^{л} = *sufletul* (Ms. 45, 743), **фръцї́м** = *frăţiia* (Ms. 45, 852), **сефі́ла** = *Sefíla* (Ms. 45, 853), **філи"** = *Fílip* (Ms. 45, 870), **жа**^{ф} = *jaf* (Ms. 45, 895).

Х/х (her)

Notează în mod exclusiv consoana *h*, în orice poziţie: **хїе́рь** = *hier* (B 1688, 301), **хїерестр8ѝ** = *hierestrui* (B 1688, 301), **зак**^{ъ}**хи́лор**^{ъ} = *zakhílor* (B 1688, 306), **хwта́р8**^{л} = *hotarul* (Ms. 45, 283), **мо**^{х}**орь**^{m} = *mohorît* (Ms. 45, 362), **пра**^{х} = *prah* (Ms. 45, 445), **ва̀ѡ̂ди**^{х}**ны** = *va odihni* (Ms. 45, 499), **ла"ц8**^{х} = *lanţuh* (Ms. 45, 499), **хъръзе**^{є}**кь** = *hărăzesc*, **ха́р8ры** = *haruri* (Ms. 45, 501), **хwта́р8**^{л} = *hotarul* (Ms. 45, 508), **хотъра́ше** = *hotăraşte* (Ms. 45, 510), **пъха́**^{р}^{ъ} = *păhară* (Ms. 45, 514), **хь**^{р}**в8**^{л} = *hîrbul* (Ms. 45, 516), **ха**^{л}**деѡ**^{є}**кѫ** = *haldeiască* (Ms. 45, 672), **ха**^{р} = *har* (Ms. 45, 728), **а̀Х8**^{л} = *duhul* (Ms. 45, 729), **ха нел** = *hainele* (Ms. 45, 730), **дра**^{х}**мъ** = *drahmă* (Ms. 45, 731), **хїа́рѣ** = *hîrea* (Ms. 45, 731), **а̂хїа́ха**^{р} = *Ahiáhar* (Ms. 45, 734), **х8́дицил** = *hudiţile* (Ms. 45, 735), **ла8хръни**^{m} = *l-au hrănit* (Ms. 45, 736), **нав8хwдwно́сw**^{р} = *Navuhodonósor* (Ms. 45, 736), **ха**^{m}**ман8**^{л} = *hatmanul* (Ms. 45, 737), **ха**^{л}**деилw**^{р} = *haldeilor* (Ms. 45, 739), **хътмъні́є** = *hătmăniei* (Ms. 45, 739), **wди**^{х}**не** = *odihnei* (Ms. 45, 744).

Ѱ/ѱ (psi)

Această slovă notează în mod exclusiv grupul consonantic *ps*, în orice poziţie: **липѱи́** = *lipsi* (B 1688, 311), **р8ѱе** = *rupse* (B 1688, 332, Ms. 45, 381), **на**^{8}**липѱи**^{m} = *n-au lipsit* (Ms. 45, 363), **липѱа̀**^{є}**къ** = *lipsască* (Ms. 500), **съ̀р8**^{m}**ѱеръ** = *să rumpseră* (Ms. 45, 500), **липѱин**^{ц} = *lipsiţi* (Ms. 45, 504), **ли́ѱъ** = *lipsă* (Ms. 45, 505), **липѱа́ше** = *lipsêşte* (Ms. 45, 508), **липѱи**^{m} = *lipsit* (Ms. 45, 517), **коа́ѱелє** = *coapsele* (Ms. 45, 674), **коа́ѱъ** = *coapsă* (Ms. 45, 744), **нелїѱи**^{ц} = *nelipsiţi* (Ms. 45, 852), **са**^{m}**ѱакі** = *Sampsachi* (Ms. 45, 858), **прокоѱа́лъ** = *procopsală* (Ms. 45, 870).

Sporadic, grupul consonantic *ps* este transpus şi prin **пс**, precum: **р8псе́** = *rupse* (B 1688, 322).

Ѿ/ѡ (ot)

Această slovă are următoarele valori:

1. Notează, de regulă, vocala *o*, în orice poziţie: **ѡ̂ко́ль** = *ocol* (B 1688, 295), **ѡ̆мъ8л**^{ъ} = *omul* (B 1688, 295), **лѡ́рь** = *lor* (B 1688, 295), **нехе́ѡ** = *Neháo* (B 1688, 333), **ѡа̂д8серъ** = *o aduseră* (Ms. 45, 283), **дѡ**^{р}**мы** = *dormi* (Ms. 45, 501), **ваа̂да́ѡше** = *va adaoge* (Ms. 45, 504), **Дѡмн8**^{л} = *Domnul* (Ms. 45, 510), **а̂пѡ** = *apoi* (Ms. 45, 511), **съ̀н8двwрж**^{є}**къ** = *să nu dvorească* (Ms. 45, 513), **ва̀ѡди**^{х}**ны** = *va odihni* (Ms. 45, 517), **съ**^{л}**дѡмола**^{є}**къ** = *să-l domolească* (Ms. 45, 869), **ми**^{ж}**лѡк8**^{л} = *mijlocul* (Ms. 45, 853), **ѡ̂вь**^{р}**ши"д8съ** = *obîrşindu-să* (Ms. 45, 886), **а̂про́ѱилwр** = *a proştilor* (Ms. 45, 895), **звїера́вw**^{р} = *zbiera-vor* (Ms. 4389, 758), **т8т8рw**^{р} = *tuturor* (Ms. 4389, 758).

2. Notează semivocala *o* în diftongul *oa*: **ѡ̂а́менїй** = *oamenii* (B 1688, 315).

3. Asemenea lui **о** cu accent, şi **w** accentuat notează frecvent diftongul *oa:* **ро́ѝдєле** = *roadele* (Ms. 506), **к8вїю́сє** = *cuvioase* (Ms. 45, 508), **кредиѝчю́сє** = *credincioase* (Ms. 45, 509), **к8ню́ѱе** = *cunoaşte* (Ms. 45, 514), **кю́телє** = *coatele* (Ms. 45, 519).

4. O utilizare specială a acestei slove, care tinde să capete în text funcţia unei veritabile norme ortografice, este notarea secvenţei fonetice corespunzătoare diftongilor *ua* şi *uă* din ortoepia românească actuală. Cu o consecvenţă ridicată, **w** apare în formele flexionare ale cuvintelor precum substantivul *ziuă*/ *ziua*, verbul *plouă*, numeralele *două*, *nouă*, forma verbală *luă* etc. Întrucît nu avem nici o dovadă că diftonigii *uă* şi *ua* ca atare existau şi erau rostiţi întocmai cum îi rostim astăzi, am transcris peste tot, în aceste cazuri, pe **w** prin *o*. Dintre sutele de recurenţe cu grafie identică, reproducem cîteva: **до́аw** = *doao* (Ms. 45, 287), **а̂мъ"до́аw** = *amîndoao* (Ms. 45, 287), **но́аw** = *noao* (Ms. 45, 287), **дю́а**^{w} = *doao* (Ms. 45, 362, 501), **ню́а**^{w} = *noao* (Ms. 45, 499), **а̂мь"дю́а**^{w} = *amîndoao* (Ms. 45, 511).

Potrivit aceluiaşi raţionament, am transcris slova **w** prin *o* şi în formele flexionare ale verbului *a lua*, în secvenţe în care ortografia actuală recomandă notarea vocalei *ă*: **шѝ л8̀** = *şi luo* (B 1688, 288), **л8тору́ле** = *luotorile* (B 1688, 311).

Ц/ц (ţi)

Acest grafem chirilic notează în mod exclusiv consoana *ţ*, în orice poziţie: **цїе** = *ţie* (B 1688, 302), **фа́ца** = *faţa* (B 1688, 302), **вице́їй** = *viţeii* (B 1688, 302), **цї́е** = *ţie* (Ms. 45, 283), **съ̀симеці̀м** = *să simeţiia* (Ms. 45, 283), **кь"та**^{ци} = *cîntaţi* (Ms. 45, 447), **т"це́ле"чю́нѣ** = *înţelepciunea* (Ms. 45, 499), **си**^{m}**ци́рѣ** = *simţirea* (Ms. 45, 499), **а**^{л}**ці̀** = *alţii* (Ms. 45, 501), **кредиѝцъ** = *credinţă* (Ms. 45, 506), **в8нътъц** = *bunătăţi* (Ms. 45, 510), **жд8́ц8**^{л} = *judeţul* (Ms. 45, 511), **пѡ̀**^{р}**цы** = *porţi* (Ms. 45, 513), **т"въцътвра** = *învăţătura* (Ms. 45, 514), **скопи**^{ци} = *scopiţi* (Ms. 45, 672), **пре́**^{w}**цило**^{р} = *preoţilor* (Ms. 45, 728), **цара** = *ţara* (Ms. 45, 728), **фа́ца** = *faţa* (Ms. 45, 729), **ск8ла**^{ци}**въ** = *sculaţi-vă* (Ms. 45, 732), **а**^{л}**бѣ̀цел** = *albéţele* (Ms. 45, 734), **т**^{m}**пъръцї́а** = *împărăţia* (Ms. 45, 735), **то**^{ц} = *toţi* (Ms. 45, 735), **трімиць**^{ча} = *trimiţînd* (Ms. 45, 743), **са8т"фрь**^{m}**сеца**^{m} = *s-au înfrîmseţat* (Ms. 45, 745), **а̂тотцїиторю**^{л} = *Atoţţiitoriul* (Ms. 4389, 758).

Ш/ш (şa)

Acest grafem notează în mod exclusiv consoana *ş*, în orice poziţie: **шѝ** = *şi* (B 1688, 287), **шъз8́** = *şăzúi* (B 1688, 301), **а̂ша̀** = *aşa* (B 1688, 301), **м8ш́ко́и** = *muşcoi* (B 1688, 314), **8́ша** = *uşa* (Ms. 45, 64), **вашедѣ** = *va şedea* (Ms. 45, 283), **шѝ** = *şi* (Ms. 45, 283), **шезѳт** = *şezut* (Ms. 45, 445), **копила́ш8**^{л} = *copilaşul* (Ms. 45, 499), **ш8въ**^{ѣ}**те** = *şuvăite*

(MS. 45, 500), **ȣшил** = *uşile* (MS. 45, 501), **а͗мєши** = *am ieşit* (MS. 45, 503), **а͗ша** = *aşa* (MS. 45, 504), **шїпотил** = *şipotile* (MS. 45, 504), **шовъꙗще** = *şovăieşte* (MS. 45, 507), **дєшєрта** = *deşertat* (MS. 45, 586), **лъка́шȣлȣ** = *lăcaşului* (MS. 45, 727), **саȣнѣашєза** = *s-au neaşezat* (MS. 45, 728), **а͗чѣꙗш** = *acêeaşi* (MS. 45, 729), **сънътош** = *sănătoşi* (MS. 45, 731), **ꙗ͗ръш** = *iarăşi* (MS. 45, 735), **дъшєрци** = *dăşerţi* (MS. 45, 737), **лъка́шєл** = *lăcaşele* (MS. 45, 738), **нȣвае͗ши** = *nu va ieşi* (MS. 45, 739), **ченȣшє** = *cenuşe* (MS. 45, 744), **шєзънд** = *şezînd* (MS. 45, 745).

Щ/щ (ştea)

Această slovă notează grupul consonantic *şt*, în orice poziţie: **щїи** = *ştii* (B 1688, 300), **а͗чє́щѣ** = *aceştia* (B 1688, 287), **на͗ȣщиȣ** = *n-au ştiut* (MS. 45, 283), **є͗щи** = *eşti* (MS. 45, 284), **нищє** = *nişte* (MS. 45, 445), **повєстѣщєми** = *povêsteşte-mi* (MS. 45, 526), **щиȣ** = *ştiu* (MS. 45, 834), **мєщєршȣгȣри** = *meşterşuguri* (MS. 45, 854), **фїєщєкарєлє** = *fieştecarele* (MS. 45, 856).

Ч/ч (cerfu)

Această slovă chirilică notează, în mod exclusiv, consoana africată *č*, în orice poziţie, şi anume:

1. cînd aceasta este urmată de *e*: **чєта́тѣ** = *cetatea* (B 1688, 298), **зи́чє** = *zice* (B 1688, 323), **съчꙗ́рчє** = *să cêrce* (MS. 45, 282), **фъчꙗм** = *făceam* (MS. 45, 727), **чꙗл** = *cêle* (MS. 45, 728), **а͗чєста** = *acesta* (MS. 45, 730), **бєрбꙗ́чє** = *berbêce* (MS. 45, 732), **чєлȣ** = *celui* (MS. 45, 734), **фа́чєвѡ** = *face-voi* (MS. 45, 834), **поръчєлє** = *porîncele* (MS. 45, 834), **чєрчєтъндȣ** = *cercetîndu-i* (MS. 45, 835);

2. cînd aceasta este urmată de *i*: **тчи́нсь** = *încins* (B 1688, 298), **ма́ичїи** = *maicii* (B 1688, 323), **ничи** = *nici* (MS. 45, 445), **чичѕєчи** = *cincidzeci* (MS. 45, 728), **чирє́зил** = *cirezile* (MS. 45, 738), **прȣчїи** = *pruncii* (MS. 45, 739), **ръдъчи́на** = *rădăcina* (MS. 45, 741), **чи́нє** = *cine* (MS. 45, 743), **съзгърчи́ръ** = *să zgîrcirā* (MS. 45, 835), **поръчит** = *porîncit* (MS. 45, 836), **лȣчїꙗсѡарєл** = *luciia soarele* (MS. 45, 841);

3. cînd aceasta este urmată de altă vocală (*a*, *o*, *u*) sau de un diftong (*iu*); în aceste cazuri, am aplicat regula din ortografia modernă, transcriind prin *ce* sau *ci*, conform normelor actuale: **а͗ча́ста** = *aceasta* (B 1688, 323), **фєчѡ́ри** = *feciori* (B 1688, 324), **тцєлєпчȣнє** = *înţelepciune* (B 1688, 307), **тцєлєпчю́нѣ** = *înţelepciunea* (B 1688, 313), **а͗часта** = *aceasta* (MS. 45, 283), **тцєлєпчȣнѣ** = *înţelepciunea* (MS. 45, 284), **крєдінчѡс** = *credincios* (MS. 45, 730), **чѡплитє** = *cioplite* (MS. 45, 736), **тцєлєпчюнꙗ** = *înţelepciunea* (MS. 45, 746), **пичѡа́рєл** = *picioarele* (MS. 45, 749), **фичѡа́рєл** = *ficioarele* (MS. 45, 751), **сънєчѡкним** = *să ne ciocnim* (MS. 45, 849), **рȣгъчю́нє** = *rugăciune* (MS. 45, 851), **па́чꙗ** = *pacea* (MS. 45, 853), **крєдінчѡс** = *credincios* (MS. 45, 870), **фєчѡ́рилѡр** = *feciorilor* (MS. 4389, 728).

Ъ/ъ (ior)

Această slovă chirilică are următoarele valori fonetice:

1. Notează, cu un grad înalt de consecvenţă în B 1688, mai puţin consecvent în MS. 45 şi MS. 4389, vocala *ă*, în interiorul sau la finalul cuvîntului: **ꙗ́тъ** = *iată* (B 1688, 294), **а͗дєвъ́рȣл** = *adevărul* (B 1688, 296), **тпъратȣл** = *împăratul* (B 1688, 312), **тпъра́тȣл** = *împăratul* (MS. 45, 282), **фрȣмоа́съ** = *frumoasă* (MS. 45, 283), **а͗дънкъ** = *adîncă* (MS. 45, 446), **тндрєптѣѕъ** = *îndrepteadză* (MS. 45, 446), **а͗дєвъра́тъ** = *adevărată* (MS. 45, 499), **тдръпничинд** = *îndrăpnicind* (MS. 45, 505), **дрєптъцилє** = *dreptăţile* (MS. 45, 729), **ѕі́сєръ** = *dziseră* (MS. 45, 729), **тпрєȣнъ** = *împreună* (MS. 45, 731), **сънъта́тє** = *sănătate* (MS. 45, 733), **първнтєл** = *părintele* (MS. 45, 735), **кътръ** = *cătră* (MS. 45, 736), **вълє** = *văile* (MS. 45, 737), **хѡтарьл** = *hotarăle* (MS. 45, 738), **а͗ȣфъкȣт** = *au făcut* (MS. 45, 739), **съръдика́ръ** = *să rădicară* (MS. 45, 741), **ръсплътирє** = *răsplătire* (MS. 45, 742), **тоа́тъ** = *toată* (MS. 45, 745), **стъпьнїръ** = *stăpînirā* (MS. 45, 750), **гъти́ців** = *gătiţi* (MS. 4389, 758).

2. În cazurile în care norma literară actuală reclamă acest lucru, am transcris slova **ъ** prin *î*, ca în exemplele: **пънъ** = *pînă* (B 1688, 290), **кънтърилѡр** = *cîntărilor* (B 1688, 299), **върт8тє** = *vîrtute* (B 1688, 305), **тръмбицаци** = *trîmbiţaţi* (MS. 45, 283), **кътє** = *cîte* (MS. 45, 284), **кȣвънтȣл** = *cuvîntul* (MS. 45, 285), **пънъ** = *pînă* (MS. 45, 285), **мънїєи** = *mîniei* (MS. 45, 545), **пъмънтȣл** = *pămîntul* (MS. 45, 737), **пъскъндȣсъ** = *păscîndu-să* (MS. 45, 873), **мъхнит** = *mîhnit* (MS. 45, 886), **мънїꙗ** = *mîniia* (MS. 45, 890). Transcriind slova **ъ** prin *î* în asemenea cazuri, am privilegiat imaginea grafică actuală a cuvîntului, conştienţi fiind de realitatea fonematică a opoziţiei „slabe” între *ă* şi *î* din sistemul fonologic românesc, ca şi de rostirile populare cu *ă* în diferite zone dialectale daco-româneşti.

3. Ca o reminiscenţă a ortografiei slavone, **ъ** apare la sfîrşitul unor nume proprii masculine, precum: **Ї͗илъ** = *Israil* (MS. 4389, 742), **Двдъ** = *David* (MS. 4389, 742).

4. La sfîrşit de cuvînt, *ior* apare uneori fără valoare fonetică: **До́мноулъ** = *Domnul*, **вѣкъ** = *veac* (MS. 45, MS. 4389, *et passim*).

Ь/ь (ier)

Acest semn, preluat din ortografia slavonă şi păstrat prin tradiţie de ortografia chirilică românească veche, este lipsit, de cele mai multe ori, de valoare fonematică. Apare notat şi în finalul consonantic al cuvintelor, uneori şi în final de silabă, ca semn suprascris (ʼ): **А͗змо́дь** = *Azmóth* (B 1688, 296), **га́дь** = *Gád* (B 1688, 296), **Двдь** = *David* (B 1688, 296), **фєчѡ́рȣль** = *feciorul* (B 1688, 296), **лѡ́рь** = *lor* (B 1688, 328), **саȣтторсь** = *s-au întors* (MS. 45, 361), **нъдъждȣєскь** = *nădăjduiesc* (MS. 45, 446), **хъръзєскь** = *hărăzesc* (MS. 45, 501), **стрьмбь** = *strîmb* (MS. 45, 503), **ю͗бъскь** = *iubăsc* (MS. 45, 504, 517), **грєшєскь** = *greşesc* (MS. 45, 507), **а͗скȣнсь** = *ascuns* (MS. 45, 512), **а͗дьнкь** = *adînc* (MS. 45, 513), **гръєскь** = *grăiesc* (MS. 45, 514), **лємнь** = *lemn* (MS. 45, 515), **лъкȣєскь** = *lăcuiesc* (MS. 45, 736), **а͗ȣпринсь** = *au prins* (MS. 45, 737), **а͗ȣттинсь** = *au întins* (MS. 45, 739). Cu această funcţie „ornamentală” de marcare a sfîrşitului de silabă sau de cuvînt, *ierul* apare reprezentat şi prin semnul (ʼ) aşezat deasupra unei consoane, de obicei la finalul unui cuvînt: **мынчȣнилѡр** = *minciunilor* (B 1688, 328), **фѣлюл** = *fêliul* (B

1688, 290), **привѣгилоѷ** = *pribêgilor* (B 1688, 290), **повъцитóрюѧ** = *povăţitoriul* (B 1688, 297).

Mai rar, **ь** poate avea, totuşi, în textele noastre, următoarele valori fonetice:

1. Notează vocala *ă*: **т҃фи҃серьсь** = *înfipseră-să* (MS. 45, 447), **кѯт҃сь** = *cu însă* (MS. 509), **шовьмѣше** = *şovăiêşte* (MS. 509), **пьᵖцы** = *părţi* (MS. 509), **трьсне҃те** = *trăsnete* (MS. 874), **а̂мърьчю́не** = *amărăciune* (MS. 45, 886).

2. Notează pe *i* asilabic final, ca în exemplele: **а̏л҃ць** = *alţi* (B 1688, 313), **рънúць** = *răniţi* (B 1688, 291), **то́ць** = *toţi* (B 1688, 297).

3. Notează, frecvent în MS. 45, vocala *î*, ca în exemplele: **касъ҃тьмьєзь** = *ca să tămîiezi* (MS. 45, 362), **зикьн҃ᴬ** = *zicînd* (MS. 45, 362), **сть҃д** = *stînd* (MS. 45, 363), **тъмьѣ** = *tămîie* (MS. 45, 371), **а̂дь҃кѣ** = *adîncă* (MS. 45, 446), **кь҃та҃ᶦᶦ** = *cîntaţi* (MS. 45, 447), **рь҃дѯи҃ᵀ** = *rînduit* (MS. 45, 504), **стрьᵛвѯ** = *strîmbu* (MS. 45, 506), **кѯвь҃тѯ** = *cuvîntu* (MS. 510), **вш҃ погwрѣ** = *voi pogorî* (MS. 45, 729), **съмьнїѥ** = *să mînie* (MS. 737), **пьнъ** = *pînă* (MS. 45, 737), **тримиць҃ᴺᴬ** = *trimiţînd* (MS. 743), **нѣт҃прєдѯь҃дѯне** = *neîmpreunîndu-ne* (MS. 747), **мьна** = *mîna* (MS. 749), **вьᵖтоáсъ** = *vîrtoasă* (MS. 749), **съспъмь҃та́ръ** = *să spămîntară* (MS. 750), **кьте** = *cîte* (MS. 751), **вьᵖтѯте** = *vîrtute* (MS. 885), **мьнека҃ᵀ** = *mînecat* (MS. 887).

Ы/ы (ieri)

Folosit în *Biblia* de la 1688 şi în cele două manuscrise cu o frecvenţă foarte redusă, acest semn apare cu următoarele valori fonetice:

1. Notează vocala *i* sau pe *i* asilabic, precum în exemplele: **мынчѯнилоѷ** = *minciunilor* (B 1688, 328), **шы** = *şi* (MS. 4389, *passim*), **да́рѯры** = *daruri* (MS. 45, 362), **жи́довы** = *jidovi* (MS. 45, 455), **вàѡ̂дихны** = *va odihni* (MS. 45, 499), **т҃шы¯** = *înşii* (MS. 45, 499), **дрéпцы** = *drepţi* (MS. 45, 500), **нѧ́тєзы** = *nêtedzi* (MS. 45, 500), **хáрѯры** = *haruri* (MS. 45, 501), **къᵖбѯ́ныа̂прᵛшы** = *cărbuni aprinşi* (MS. 45, 502), **сънѯмеᵖцы** = *să nu mergi* (MS. 501), **дwᵖмитѐзы** = *dormitezi* (MS. 45, 502), **легътѯ́ры** = *legături* (MS. 503), **вàа̂копереы** = *va acoperi* (MS. 45, 505), **т҃᷉целе҃᷉цы** = *înţelepţi* (MS. 507), **съвàт҃᷉мѯ̂цы** = *să va înmulţi* (MS. 507), **ма́ры** = *mari* (MS. 508), **а̂дwᵐны** = *a domni* (MS. 45, 511), **пѡ́ᵖцы** = *porţi* (MS. 513), **съръ҃᷉пѯ҃᷉зы** = *să răspundzi* (MS. 513), **мѯ̂цы** = *mulţi* (MS. 517), **съѧдзы́** = *să audzi* (MS. 729), **нѡ́шры** = *noştri* (MS. 740), **педе҃᷉тры** = *pedestri* (MS. 741), **зы** = *dzi* (MS. 749).

2. Notează uneori vocala *î*, ca în următoarele exemple: **съ҃ мъны҃᷉кь** = *să mănîncă* (MS. 45, 728), **зикъ҃᷉ᴺᴬ** = *zicînd* (MS. 4389, 753), **поръ҃᷉чᴺᴬ** = *porîncind* (MS. 4389, 753).

Ѣ/ѣ (iati)

Această slovă are, în ordinea frecvenţei, următoarele valori fonetice:

1. Notează, de regulă, diftongul *ea*, în orice poziţie: **т҃нтърѣ́скъ** = *întîrească* (B 1688, 314), **кáлѣ** = *calea* (B 1688, 311), **мѣ** = *mea* (B 1688, 311), **т҃᷉наи҃᷉тѣ** = *înaintea* (MS. 45, 282), **вашедѣ** = *va şedea* (MS. 45, 283), **лѧ́цѣ** = *lêgea* (MS. 45, 284), **нóапт҃ѣ** = *noaptea* (MS. 45, 361), **т҃᷉целепчѯнѣ** = *înţelepciunea* (MS. 45, 503), **прѣ** = *prea* (MS. 45, 505), **лѯкрѣ́зъ** = *lucrează* (MS. 45, 506), **нѯвàа̂вѣ** = *nu va avea* (MS. 45, 506), **ви҃᷉декáрѣ** = *vindecarea* (MS. 45, 508), **т҃᷉на҃᷉нтѣ** = *înaintea* (MS. 45, 511), **а̂сѧ́менѣ** = *asêmenea* (MS. 45, 515), **витѣ́зѯ̂ᴬ** = *viteadzul* (MS. 45, 517), **вà҃шедѣ** = *va şedea* (MS. 45, 519), **ми҃᷉тѣ** = *mintea* (MS. 45, 518), **фїѧ́рберѣ** = *fiêrberea* (MS. 45, 731), **мѯ́рѣ** = *muiêrea* (MS. 45, 733), **съ҃и³бь҃᷉дѣ҃᷉къ** = *să izbîndească* (MS. 45, 737), **трекътоáрѣ** = *trecătoarea* (MS. 45, 739), **нѣᵟ** = *ne-au* (MS. 4389, 753), **кѯᵖтѣ** = *curtea* (MS. 4389, 753).

2. Notează, cu un grad înalt de frecvenţă şi consecvenţă, un *e* deschis şi accentuat (pe care l-am transcris prin *ê*), atunci cînd în silaba următoare apar vocala *e* sau diftongul *ea*: **видлѣ́емь** = *Vitlêem* (B 1688, 289), **мѣ́ле** = *mêle* (B 1688, 289), **сокотѣ́леле** = *socotêlele* (B 1688, 290), **пѯтѣ́ре** = *putêre* (MS. 45, 287), **зидѣ́ше** = *zidêşte* (MS. 45, 287), **лѣ́᷉не** (MS. 45, 362), **врѣ́ме** = *vrême* (MS. 45, 499), **а̂чѣ́ѧ** = *acêea* (MS. 45, 503), **w҃᷉тенѣ́ше** = *ostenêşte* (MS. 45, 509), **т҃᷉тѯнѣре҃᷉** = *întunêrec* (MS. 45, 511), **нѯгь҃᷉дѣ́ше** = *nu gîndêşte* (MS. 517), **ведѣ́рѧ** = *vedêrea* (MS. 45, 523), **порь҃᷉чѣ́ше** = *porîncêşte* (MS. 729), **вàтрѣ́че** = *va trêce* (MS. 743), **чѣ́лѧ** = *cêlea* (MS. 747), **дѯрѣ́рѧ** = *durêrea* (MS. 886), **а̂чѣ҃᷉тѧ** = *acêstea* (MS. 45, 751), **фѣ́телє** = *fêtele* (MS. 4389, 753/2).

3. Notează, rar, un *e* deschis şi accentuat (pe care l-am transcris prin *ê*), indiferent de vocala silabei următoare: **фѣ́люѧ** = *fêliul* (B 1688, 290), **привѣгилоѷ** = *pribêgilor* (B 1688, 290), **фѣ́лю** = *fêliu* (MS. 45, *passim*), **къдѣ̂᷉ниц᷉ᴬ¯** = *cădêlniţile* (MS. 45, 832), **бѣцй** = *bêţi* (MS. 4389, 743).

Ѫ/ѫ (ius)

Acest semn are, în ordinea frecvenţei, următoarele valori fonetice:

1. Notează vocala *î* în interiorul şi la finalul cuvîntului: **дѧ́нсѯль** = *dînsul* (B 1688, 295), **сѧ́нть** = *sînt* (B 1688, 300), **погорѫ** = *pogorî* (B 1688, 312), **плжѧ́гъ́ндь** = *plîngînd* (B 1688, 736) **а̂ᵐпорѫ҃᷉чиᵀ** = *am porîncit* (MS. 45, 283), **погорѫᶦᶦ** = *pogorîţi* (MS. 283), **лѯжѫ҃᷉ᴬ** = *luînd* (MS. 45, 385, 503, 732, 741, 750, 836).

2. Foarte rar, notează vocala *ă*: **лѯ̏ѫ** = *luă* (MS. 45, 287, 832 şi 835), **нwжѷ** = *noăr* (MS. 45, 364), **дѳ́рѫ** = *doară* (MS. 4389, 744), **сфътѯ́ирѫ** = *sfătuiră* (MS. 4389, 744).

Ю/ю (iu)

Acest grafem chirilic notează diftongul *iu* în orice poziţie, inclusiv iniţială sau finală: **фїюлѯи** = *fiului* (B 1688, 290), **повъцитóрюѧ** = *povăţitoriul* (B 1688, 297), **мѯᶲ҃᷉кóюᴬ** = *muşcoiul* (MS. 45, 284), **фїю** = *fiiu* (B 1688, 290, MS. 45 362), **чéрю** = *ceriu* (B 1688, 312), **вóю** = *voiu* (B 1688, 312), **грáюᴬ** = *graiul* (MS. 45, 499), **чéрюри᷉ᴬ¯** = *ceriurile* (MS. 45, 500), **ѡшоáръ** = *iuşoară* (MS. 45, 507), **ѡбитwᵖ** = *iubitor* (MS. 45, 510), **ни́къю́ры** = *nicăiuri* (MS. 45, 513), **ѿте** = *iute* (MS. 45, 516), **кѯнw҃᷉кѯю** = *cunoscuiu* (MS. 45, 521), **пѯ҃᷉тїю** = *pustiu* (MS. 45, 586).

Sporadic, diftongul *iu* este notat şi prin cele două slove corespunzătoare componentelor sale: **ві́ѵ** = *viu* (B 1688, 319), **ви**^{ѵ} = *viu* (MS. 45, 283 şi 802).

Ꙗ/ꙗ (iaco)

Această slovă are, în textele noastre, următoarele valori fonetice:

1. Notează diftongul *ia*, în orice poziţie: **ӑѵ ѣ̂рътá҇т҇** = *i-au arătat* (B 1688, 307), **тъıа́таѵ** = *tăiat-au* (B 1688, 298), **мıа́**^{ѵ} = *mi-au* (MS. 45, 283), **ıа̂**^{ѵ}**ѵчи**$^{\smile}$ = *i-au ucis* (MS. 45, 284), **ıа̂ръ** = *iară* (MS. 45, 517), **съмигъıа**$^{\smile}$**къ** = *să migăiască* şi **мигъıа́лъ** = *migăială* (MS. 45, 519), **ıӑ**$^{\frown}$**ръ** = *iarăşi* (MS. 45, 728), **ıӑ**$^{\frown}$**тъ** = *iată* (MS. 45, 729), **ıад** = *iad* (MS. 45, 729, 735), **съ҇нѵıӑ**$^{\smile}$**съ** = *să nu iasă* (MS. 45, 733), **ıа**^{ѵ}**тріми**$^{\smile}$ = *i-au trimis* (MS. 45, 733), **ѣ̂ѵт**$^{\prime\prime}$**темеıа**$^{\prime\prime\prime}$ = *au întemeiat* (MS. 45, 736), **рь**$^{\frown}$**дѵıа́лъ** = *rînduială* (MS. 45, 737), **пръщıіа**$^{\frown\prime\prime\prime}$ = *prăştiiaş* (MS. 45, 741), **ıа**^{ѵ}**т**$^{\prime\prime}$**кѵ**$^{\prime\prime}$**ѱюра**$^{\prime\prime\prime}$ = *i-au încungiurat* (MS. 45, 742).

Această valoare o are slova *iaco* şi în cuvintele *iaste* (formă verbală) şi *iale* (pronume personal), scrise cu mare consecvenţă, în cele două manuscrise, **ӑсте** şi, respectiv **ӑле** (vezi şi *infra*, la slova **ѧ**).

Sporadic, diftongul *ia* este notat şi prin cele două slove corespunzătoare: **мїаць фъкѵт҇** = *mi-aţi făcut* (B 1688, 299).

2. Notează uneori diftongul *ea*, în concurenţă cu **ѣ** şi **ѧ**: **съмърıа́скъ** = *să mărească* (MS. 45, 284), **съпричıа́пъ** = *să priceapă* (MS. 45, 499), **съсwкотıа**$^{\smile}$**къ** = *să socotească* (MS. 45, 499), **т**$^{\prime\prime}$**дрє**$^{\frown\prime\prime}$**тıа́зъ** = *îndrepteadză* (MS. 45, 501), **а̂лıа**^{ѵ}**гъ** = *aleargă* (MS. 45, 503), **съмъкѵлıа́гъ** = *să mă culeagă* (MS. 45, 503), **че**^{ѵ}**четıа́зъ** = *cerceteadză* (MS. 45, 505), **викıа**$^{\frown\prime\prime}$ = *viclean* (MS. 45, 506), **чıартъ** = *ceartă* (MS. 45, 507 şi 517), **чıа**^{ѵ}**къ** = *cearcă* (MS. 45, 509), **дрıа́п҇тъ** = *dreaptă* (MS. 45, 511), **сът**$^{\prime\prime}$**бѵıа́зъ** = *să îmbuneadză* (MS. 45, 517), **нѧмѵ**$^{\wedge}$ = *neamul* (MS. 45, 731), **лıа**^{ѵ}**да**$^{\prime\prime\prime}$ = *le-au dat* (MS. 45, 733), **нıѧмѵрил**$^{\frown}$ = *neamurile* (MS. 45, 735), **лıа́гъ** = *leagă* (MS. 45, 742), **плıа́къ** = *pleacă* (MS. 45, 747), **ѡ̂менıа́**$^{\smile}$**къ** = *omenească* (MS. 45, 885), **дıа́съ** = *deasă* (MS. 45, 886), **трıа́бъ** = *treabă* (MS. 45, 886), **ѡ**$^{\smile}$**тенıа́лъ** = *ostenală* (MS. 45, 886).

3. Notează, uneori, un *e* deschis, la fel ca slova **ѣ**; în asemenea cazuri am transcris, de asemenea, prin semnul convenţional *ê*: **дрıа́п҇тє** = *drêpte* (MS. 45, 501), **тетıа́ме** = *te tême* (MS. 45, 524), **а̂лıа́сє** = *alêse* (MS. 45, 711), **т**$^{\prime\prime\prime}$**пърекıа́рє** = *împărechêre* (MS. 45, 885), **а̂лıа́щє** = *alêge* (MS. 45, 889).

Ѧ/ѧ (ia)

Acest semn are, în ordinea frecvenţei, următoarele valori fonetice:

1. Notează diftongul *ia*, în orice poziţie: **день напо́ѧ** = *denapoia* (B 1688, 291), **тпъръцı́ѧ** = *împărăţiia* (B 1688, 295), **примє́ждїѧ** = *primejdiia* (MS. 45, 284), **ѹнѧѧ** = *unuia* (MS. 45, 374), **веселїѧ** = *veseliia* (MS. 45, 505), **бл**$^{\frown}$**го**$^{\smile}$**лwвє́нїѧ** = *blagoslovenііа* (MS. 45, 506), **са́бїѧ** = *sabiia* (MS. 45, 515), **мл**$^{\smile}$**тє́нїѧ** = *milosteniia* (MS. 45, 730), **смерє́нїѧ** = *smereniia* (MS. 45, 741), **сът**$^{\prime\prime}$**вїѧ** = *să înviia* (MS. 45, 854), **съвъмѧѧ** = *să vămuia* (MS. 45, 855), **сът**$^{\prime\prime}$**ноѧ**$^{\smile}$**къ** = *să înnoiască* (MS. 45, 856), **вóѧ** = *voia* (MS. 45, 885), **съ**^{ѵ}**гѧѧ** = *sîrguia* (MS. 45, 905), **нѧмѧ**^{ѵ} = *nu mi-au* (MS. 4389, 744). Slova aceasta se regăseşte frecvent în formele de imperfect indicativ, persoana a III-a, ale unor verbe de conjugarea a IV-a, care prezintă fenomenul de diereză, specific limbii române literare vechi, în grafii ca: **тътърїѧ** = *întăriia* (B 1688, 295), **венıѧ** = *veniia* (B 1688, 297), **сокотїѧ** = *socotiia* (B 1688, 297), **т**$^{\prime\prime}$**вълїѧ** = *învăliia* (MS. 45, 283), **а̂жѡторїѧ** = *ajutoriia* (MS. 45, 284), **венїѧ** = *veniia* (MS. 45, 382), **ѕсъвїѧ** = *usăbiia* (MS. 45, 504), **хрънїѧ** = *hrăniia* (MS. 45, 677 şi 728), **пъзїѧ** = *păziia* (MS. 45, 747), **грѣѧ** = *grăia* (MS. 45, 749), **съ**$^{\wedge}$ **пїѧ**$^{\wedge}$**зъ** (MS. 4389, 898).

2. Notează, în alternanţă cu **ѣ**, diftongul *ea*, ca în exemplele: **ѧ** = *ea* (MS. 45, 283), **мѧ** = *mea* (MS. 45, 283), **кáлѧ** = *calea* (MS. 45, 284), **сът**$^{\prime\prime}$**търѧ**$^{\smile}$**къ** = *să întărească* (MS. 45, 284), **събинекѵвъ**$^{\prime\prime}$**тá**$^{\smile}$**къ** = *să binecuvînteasscă* (MS. 45, 284), **а̂**^{ѵ}**дерѧ** = *arderea* (MS. 45, 383), **кáлѧ** = *calea* (MS. 45, 445), **чѣ́ѧ** = *cêea* (MS. 45, 895).

3. Notează, frecvent, un *e* deschis şi accentuat (pe care l-am transcris, de asemenea, convenţional prin *ê*), indiferent de vocala silabei următoare: **мещїа́шїи** = *megiêşii* (B 1688, 297), **вwа́ринѵ**$^{\wedge}$ = *boiêrinul* (B 1688, 298), **гръ́а́щє** = *grăiêşte* (B 1688, 302), **тъ́а́рѣ** = *tăiêrea* (B 1688, 298), **фѧ**$^{\wedge}$ = *fêl* (MS. 45, 287), **къдѧ**$^{\wedge}$**ница** = *cădêlniţa* (MS. 45, 385), **мѧл**$^{\frown}$ = *mêle* (MS. 45, 499), **причá́перѧ** = *pricêperea* (MS. 45, 499), **пъза́щє** = *păzêşte* (MS. 45, 500), **гръба́щє** = *grăbêşte* (MS. 45, 503), **мъ**^{ѵ}**тѵрıса́щє** = *mărturisêşte* (MS. 45, 503), **съмь**$^{\frown\prime\prime}$**тѵ́а́щє** = *să mîntuiêşte* (MS. 45, 505), **лá́щѣ** = *lêgea* (MS. 45, 507), **веселѧщесъ** = *veselêşte-să* (MS. 45, 514), **чи**$^{\frown\prime\prime}$**ста́щє** = *cinstêşte* (MS. 45, 515), **лѧ**$^{\prime\prime\prime}$**не** = *lêmne* (MS. 45, 516), **прїатенѵ**$^{\wedge}$ = *priêtenul* (MS. 45, 516), **т**$^{\frown\prime\prime}$**целá́щевwѵ**^{ѵ} = *înţelêge-vor* (MS. 45, 517), **вѧ**$^{\frown\prime\prime}$**никъ** = *vêcinică* (MS. 45, 728), **помена́щє** = *pomenêşte* (MS. 45, 728), **фá́лѵ**$^{\wedge}$ = *fêliul* (MS. 45, 731), **пá́щє** = *pêşte* (MS. 45, 731), **пѵта́рѣ** = *putêrea* (MS. 45, 737), **сѣ**^{ѵ}**мá́зе** = *să urmêze* (MS. 45, 739), **рь**$^{\frown\prime\prime}$**дѵ́а́лє**$^{\frown}$ = *rînduiêlei* (MS. 741), **бwар**$^{\frown}$ = *boiêri* (MS. 45, 743), **фрь**$^{\prime\prime\prime}$**сá́цє**$^{\wedge\frown}$ = *frîmsêţele* (MS. 45, 745), **вісá́рıка** = *bisêrica* (MS. 45, 861), **кє**$^{\frown}$**тѵѧ**$^{\wedge\frown}$ = *cheltuiêle* (MS. 45, 862), **бътрьна́щє** = *bătrînêţe* (MS. 45, 886), **боа́рıі**$^{\prime}$ = *boiêrii* (MS. 4389, 744).

O excepţie de la această regulă am făcut la cuvintele **ӑ́сте** (forma de persoana a III-a singular, indicativ prezent a verbului *a fi*) şi **ӑ́ле** (pronumele personal feminin de persoana a III-a singular), pe care le-am transcris consecvent prin *iaste*, respectiv *iale*. Aceste două forme, după părerea celor mai mulţi dintre specialişti, erau pronunţate ca atare în vechea română literară şi notate cu mare consecvenţă prin slovele **ѧ** (predominantă în *Biblia* de la 1688) sau **ıа** (predominantă în MS. 45 şi MS. 4389).

Ѳ/ѳ (thita)

Notează, în virtutea tradiţiei, consoana *th* în cuvintele de origine greacă, în special în numele proprii, preluate de traducători în forma lor originară. Deşi consonantei greceşti *th* îi corespunde în sistemul fonematic românesc un *t*, am transcris totuşi acest grafem prin *th*, pentru a indica

opţiunea grafic-etimologizantă a autorilor, tipografilor sau a scriptorilor: *îѡанадѳа́ѝ* = *Ioanathán* (B 1688, 288), *ма́хѳѕала* = *Máhthusala* (B 1688, 287), *си́дь* = *Síth* (B 1688, 287), *дорга́ма* = *Thorgáma* (B 1688, 287), *а̂вїа́да*$^{\rho}$ = *Aviáthar* (MS. 45, 284), *а̂$^{\prime\prime}$гѣ*^{s} = *Angheth* (MS. 45, 284), *каріадїарі*^{м} = *Cariathiarim* (MS. 45, 361), *дѣ́ви*^{с} = *Thesvis* (MS. 45, 727), *а̂рара*^{s} = *Ararath* (MS. 45, 728), *îѡна́да́*$^{\prime\prime}$ = *Ionáthan* (MS. 45, 731), *а̂$^{\prime\prime}$дра*$\breve{\text{ѯ}}$ = *anthrax* (MS. 45, 735), *е́фра*$^{\phi}$*дь* = *Efrafth* (MS. 45, 736), *е́ѳїѡпі́*$\breve{\text{є}}$ = *Ethiopíei* (MS. 45, 737), *вѣ*^{к}*тилѣ*^{s} = *Vectileth* (MS. 45, 738), *вѳѡрѡ̀* = *Vethoró* (MS. 45, 738), *îарѣ́ѳ* = *Iaréth* (MS. 45, 738), *дѡѳаї*^{м} = *Dothaim* (MS. 45, 739), *вѣтомѣ*^{с}*да*^{м} = *Vetomestham* (MS. 45, 739), *гѡѳѡнїи*^{л} = *Gothoniil* (MS. 45, 741), *Ї́ѳдиѳь* = *Iudíth* (MS. 45, 744), *вѣтомадѣ*^{м} = *Vetomathem*, *нѣ*$^{\phi}$*да*$^{\rho}$ = *Nefthar* (MS. 45, 860), *ѳрасе́*^{s} = *Thraseu* (MS. 45, 861), *тімѡ́ѳе*^{s} = *Timótheu* (MS. 45, 871), *скі*$^{\prime\prime}$*ѳѡ*$^{\prime\prime}$*по́лин* = *Schinthonpólin* (MS. 45, 876).

ѯ/ѯ (csi)

Această slovă chirilică notează grupul consonantic *cs*, transcris, conform normelor ortografice moderne, prin litera *x*, ca în exemplele: *а̂рфаѯа́дь* = *Arfaxád* (B 1688, 287), *îеѯа́ѝ* = *Iexán* (B 1688, 287), *о́нинѯ* = *ónix* (MS. 45, 435 şi 807), *а̂$^{\prime\prime}$дра*$\breve{\text{ѯ}}$ = *anthrax* (MS. 45, 735), *а̂$^{\rho}$фаѯа*^{л} = *Arfaxad* (MS. 45, 736, 737), *ѡ́ѯ* = *Ox* (MS. 45, 742), *а̂лéѯа*$^{\prime\prime}$*дрѳ* = *Aléxandru* (MS. 45, 831), *ѯа*$^{\prime\prime}$*ѳї́*^{к} = *xanthic* (MS. 45, 875), *а̂леѯа*$^{\prime\prime}$*дрі́а* = *Alexandríia* (MS. 45, 884).

ѱ/ѱ (gea)

Această slovă chirilică notează, în mod exclusiv, consoana africată *ğ*, în orice poziţie, şi anume:

1. cînd aceasta este urmată de *e*: *слѳ́ѱеле* = *slugele* (B 1688, 300), *сѫ́нѱе* = *sînge* (B 1688, 302), *тнѱер* = *înger* (B 1688, 302), *съ*$^{\prime\prime}$*ѱе* = *sînge* (MS. 45, 284), *кѳѱета́* = *cugeta* (MS. 45, 445), *фъ*$^{\rho}$*дълѧ́ѱе* = *fărădălêge* (MS. 45, 870), *пль*$^{\prime\prime}$*ѱере* = *plîngere* (MS. 45, 886), *съ*$^{\prime\prime}$*ба́ѱе* = *să-i bage* (MS. 45, 887), *ѱенѳне* = *genune* (MS. 45, 897);

2. cînd aceasta este urmată de *i* (vocală sau semivocală): *фѳѱи́т* = *fugit* (B 1688, 314), *слѳ́ѱи* = *slugi* (B 1688, 314), *слѳ́ѱи*^{л}*є* = *slugile* (MS. 45, 284), *съмерѱи* = *să mergi* (MS. 45, 285), *а̂*$^{\rho}$*ѱи*$^{\prime\prime\text{т}}$ = *argint* (MS. 45, 858), *лѧма*$^{\rho}$*ѱинѣ* = *la marginea* (MS. 45, 866), *фъ*$^{\rho}$*дълеѱ*$^{\prime\prime}$ = *fărădălegi* (MS. 45, 889);

3. cînd aceasta este urmată de altă vocală sau de un diftong notat prin *ѡ*, *ѣ*, *ѧ*; în aceste cazuri, am aplicat regula ortografică modernă, transcriind prin *ge* sau *gi*, conform normelor actuale: *а̂мъѱѣ́скъ* = *amăgească* (B 1688, 330), *лѣ́ѱѣ* = *lêgea* (B 1688, 299, MS. 45, 284), *нелеѱѳи́т* = *nelegiuit* (B 1688, 295), *ме*$^{\rho}$*ѱѧ*^{м} = *mergeam* (MS. 45, 284), *сь*$^{\prime\prime}$*ѱѡ*$^{\rho\prime\prime}$ = *sîngiuri* (MS. 45, 870), *преѱѡ*$^{\rho}$ = *pregiur* (MS. 45, 871), *леѱѳ*$^{\prime\prime}$*тѡ*$^{\rho}$ = *legiuitor* (MS. 45, 896).

ѣ/ѣ (în)

Acest semn grafic, specific grafiei chirilice româneşti, are următoarele valori fonetice:

1. Notează vocala *î* la începutul cuvîntului: *ѣ*^{м}*пъра́тѳ*^{л} = *împăratul* (MS. 45, 283), *ѣндрептѣ́дзъ* = *îndrepteadză* (MS. 45, 446), *ѣ*$^{\prime\prime}$*трѳ* = *întru* (MS. 45, 447), *ѣ*$^{\prime\prime}$*фи*$^{\prime\prime}$*серьсь* = *înfipseră-să* (MS. 45, 447), *ѣ*$^{\prime\prime}$*дре*$^{\prime\prime}$*та́дзъ* = *îndrepteadză* (MS. 45, 501), *ѣ*$^{\prime\prime}$*тѡрс*^{s} = *întorsu* (MS. 45, 741), *съ*^{с}*ѣ*$^{\prime\prime}$*па́че* = *să să împace* (MS. 45, 856), *ѣ*$^{\prime\prime}$*пре*^{s}*нъ*= *împreună* (MS. 45, 863), *ѣ*$^{\prime\prime}$*чепътѡ́рѡ*^{л} = *începătoriul* (MS. 45, 866).

2. Notează, uneori, silaba *în* la începutul cuvîntului: *съ ѣкина́ръ* = *să închinară* (B 1688, 312), *ѣкъпѣ̀* = *încăpea* (B 1688, 312), *ѣтра́рѣ* = *întrarea* (B 1688, 312).

3. Notează, uneori, silaba *îm* la începutul cuvîntului: *ѣпъра́т* = *împărat* (B 1688, 295), *ѣбръка́те* = *îmbrăcate* (B 1688, 314), *ѣбръка́ць* = *îmbrăcaţi* (B 1688, 311).

4. Notează, uneori, consoana *n*: *прет҃ма́на* = *pren mîna* (B 1688, 299), *дет҃си́рїа* = *den Síria* (B 1688, 301).

ѵ/ѵ/v

Acest grafem chirilic notează vocala sau semivocala *i* în cuvintele de origine grecească, ca o opţiune etimologizantă fără semnificaţie fonetică, în special în numele proprii, acolo unde în greceşte apare un *ypsilon*: *е̂гѵпетѳлѳ*$^{\prime\prime}$ = *Eghipetului* (B 1688, 311), *е̂гѵѵѣ́тѣ́ѝ* = *eghiptean* (B 1688, 288, *лéвѵ* = *Lévi* (B 1688, 294), *левѵ́цїи* = *leviţii* (B 1688, 291), *мóѵси* = *Móisi* (B 1688, 323), *тїрѳ* = *Tiru* (MS. 45, 543), *мїр* = *mir* (MS. 45, 586).

22. Bibliografia

Bibliografia generală a acestui volum conţine lucrări folosite şi citate în procesul de redactare a *Indicelui de cuvinte şi forme* (secţiunea A), a *Notei asupra ediţiei*, a *Notelor filologice* şi a *Comentariilor* (secţiunea B).

23. Lista de abrevieri

Am reluat lista de abrevieri generală, folosită şi în volumele anterioare ale seriei.

24. Fotocopiile manuscriselor

Facsimilele celor două manuscrise, MS. 45, de la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române, şi MS. 4389, de la Biblioteca Academiei Române din Bucureşti, au fost realizate prin tehnica scanării color.

TEXTE

Biblia 1688, p. 335, col. 1

Ésdras
[Catastih. Ezdra]

1. Şi în anul dentîiu al lui Chirós, împăratul persilor.
2. Şi să sculară boiêrii neamurilor Iúdei.
3. Şi împăratul Chirós au scos vasele casii Domnului.
4. Şi aceştia-s fiii ţărîi carii s-au suit de la robime.
5. Şi aceştia-s cei ce s-au suit de la Thelméhel.
6. Şi den fiii preoţilor.
7. Şi den boiêrii neamurilor.
8. Şi şăzură preoţii şi leviţii.
9. Şi sosi luna a noa.
10. Şi să adună norodul ca un om.
11. Şi să sculă Iisús al lui Iosedéc,
12. Într-una de zile a lunii a şaptea.
13. Şi casa Domnului nu s-au întemeiat.
14. Şi au dat argint pietrarilor.
15. Şi în anul al doilea.
16. Şi stătu Iisus şi fiii lui.
17. Şi stătură preoţii împodobiţi.
18. Şi tot norodul însămnă cu glas mare.
19. Şi mulţi dentru preoţi şi leviţi.
20. Şi nu era norodul cunoscînd glasul însemnării.
21. Şi glasul care să auziia pînă de departe.
22. Şi zise cătră dînşii Zorovavél.
23. Şi era norodul pămîntului oprind mînile norodului Iúdei.
24. Întru împărăţiia lui Asuíru.
25. R[e]u[m] Va[a]ltám.
26. Şi trimise împăratul cătră Reúm Vaaltám.
27. Şi atuncea birariul lui Arthásta împăratul.
28. Şi proroci Anghéu prorocul şi Zaháriia.
29. Atuncea s-au sculat Zorovavél al lui Salathiíl şi Iisús.
30. Într-aceasta vrême au venit asupra lor Thathanaí domnul.
31. Tîlcuirea cărţii care au trimis Thathanaí domnul.
32. Atuncea Dárie împăratul au pus gînd.
33. Atuncea Thathanaí domnul.
34. Şi au făcut fiii lui Israíl preotul şi leviţii.
35. Şi după cuvintele acêstea, întru împărăţiia lui Arthasasthá, împăratul persilor, să sui Ésdra.
36. Şi aceasta e tîlcuirea poruncii.
37. Blagoslovit — Domnul Dumnezeul părinţilor noştri.
38. Eu m-am întărit cu mîna Domnului.
39. În vrêmea acêea cei ce au venit de la robime.
40. Şi s-au adunat cătră mine tot cel ce gonêşte cuvîntul Domnului.
41. Şi deaca să rugă Ésdra.
42. Şi să aflară dentru fiii preoţilor. Cuvîntul Neémiei al Ahalíei.
43. Şi fu în luna lui haseléf, în anul al doaozecelea.
44. Şi să făcu în luna lui nesán.
45. Şi auzi Sanavalát Arón.
46. Şi întorş lor cuvînt. /

Ms. 45, p. 391-392

[391/2]

Ésdras
[Catastih. Ezdra]

1. Şi întru anul dentîi al lui Chir împăratul persilor.
2. Şi să scularǎ boiêrii neamurilor Iudei.
3. Şi împăratul Círos au scos vasele casei Domnului.
4. Şi aceştia-s fiii ţărîi carii s-au suit de la robime.
5. Şi aceştia-s cei ce s-au suit de la Thelmehel[1].
6. Şi dentru fiii preuţilor.
7. Şi dentru boiêrii neamurilor.
8. Şi şezură preuţii şi leviţii.
9. Şi sosi luna a şaptea.
10. Şi să adunǻ nărodul ca un om.
11. Şi să sculă Iisus al lui Iosedec,
12. Într-una de zile a lunei a şaptea.
13. Şi casa Domnului nu s-au întemeiat.
14. Şi au dat argintul pietrarilor.
15. Şi întru anul al doilea.
16. Şi sătu Iisus şi fiii lui.
17. Şi stătură preuţii împodobiţi.
18. Şi tot nărodul însemnă cu glas mare.
19. Şi mulţi dentru preuţi şi leviţi.
20. Şi nu era nărodul cunoscut glasul însemnării.
21. Şi glasul să auzea pînă de departe.
22. Şi zise cătră înşii Zorovável.
23. Şi era nărodul pămîntului oprind ca să ia pre Iúda.
24. Întru împărăţia lui Asuir.
25. R[e]u[m] Va[a]ltam.
26. Şi trimise împăratul cătră Reum Vaaltam.
27. Şi atuncea birariul al lui Arthasta împăratul.

28. Şi proroci Aggheu prorocul şi Zaharíia.
29. Atuncea s-au sculat Zorovável al lui Salathiil şi Iisus.
30. Întru aceasta vrême au venit preste ei Thathanaai[2] viziriul. *[392/1]*
31. Tîlcuire cărţii carii au trimis Thaththanaí viziriul.
32. Atuncea Dárie împăratul au pus gînd.

33. Atuncea Thaththanía viziriul.
34. Şi au făcut fiii lui Israil preutul şi leviţii.
35. Şi după cuvintele acêstea, întru împărăţia lui Arthasastha, împăratul persilor[3].

36. Şi aceasta-i tîlcuirea porîncii.
37. Blagoslovit — Domnul Dumnezăul părinţilor noşri.
38. Eu m-am întărit cu mîna Domnului.

39. Întru vrêmea acêea cei ce au venit de la robime.
40. Şi s-au adunat cătră mine tot cel ce gonêşte cuvîntul Domnului[4].
41. Şi[5] să rugă Esdra.
42. Şi să aflară dentru fiii preuţilor. Cuvîntu Neémiei.

43. Şi să făcu întru luna haselev anului al doaozecelea.
44. Şi să făcu în luna lui nisan.
45. Şi auzi Sanavalat Áron.
46. Şi înturnai lor cuvînt.

Versiunea modernă

Ezdra
[Catastih. Ezdra]

1. Şi în primul an al lui Cirus, regele perşilor.
2. Şi se ridicară căpeteniile familiilor lui Iuda.
3. Şi scoase regele Cirus vasele casei Domnului.
4. Şi aceştia [sînt] fiii ţării ridicaţi din robia exilului.
5. Şi aceştia-s cei ce se ridicară din Telmeleh.
6. Şi dintre fiii preoţilor.
7. Şi dintre căpeteniile neamurilor.
8. Şi se aşezară preoţii şi leviţii.
9. Şi sosi luna a şaptea.
10. Şi se adună poporul ca un om.
11. Şi se ridică Iisus al lui Iosedec,
12. În prima zi a lunii a şaptea.
13. Şi templul Domnului nu avea pusă temelia.
14. Şi au dat bani pietrarilor.
15. Şi în al doilea an.
16. Şi se puse Iisus, cu fiii.
17. Şi stăteau preoţii împodobiţi.
18. Şi tot poporul chiuia cu glas puternic.
19. Şi mulţi dintre preoţi şi leviţi.
20. Şi poporul nu putea deosebi strigătul.
21. Şi glasul cel mare se auzea de departe.
22. Şi le zise Zorobabel.
23. Şi poporul acelor ţinuturi slăbi mîinile poporului lui Iuda.
24. Şi în timpul domniei lui Asuerus.
25. Reum sfetnicul.
26. Şi trimise regele lui Reum sfetnicul.
27. Atunci, mai-marele peste biruri al regelui Artaxerxse.
28. Şi prorociră Angheu prorocul şi Zaharia.
29. Atunci s-au ridicat Zorobabel, [fiul] lui Salathiel, şi Iisus.
30. În acelaşi timp au venit asupra lor Thanthanai, stăpînitorul.
31. Copie a scrisorii pe care a trimis-o Thanthanai, stăpînitorul.
32. Atunci regele Darius a dat poruncă.

33. Atunci stăpînul Thanthanai.
34. Şi făcură fiii lui Israil preotul şi leviţii.
35. Şi după cele spuse, în vremea domniei lui Artaxerxe, regele perşilor, se ridică Ezdra.

36. Şi aceasta este copia poruncii.
37. Binecuvîntat [este] Domnul Dumnezeul părinţilor noştri
38. Iar eu m-am întărit prin mîna lui Dumnezeu.

39. În vremea aceea, cei ce s-au întors din robie.

40. Şi se adună la mine tot cel ce urmăreşte cuvîntul lui Dumnezeu.
41. Şi cînd se ruga Ezdra.
42. Şi se aflară [aceia] dintre fiii preoţilor. Cuvîntul lui Neemia al lui Achalia.
43. Şi fu în luna haselef, în al douăzecilea an.

44. Şi se întîmplă în luna lui nisan.
45. Şi auzi Sanaballat Aron.
46. Şi le-am răspuns.

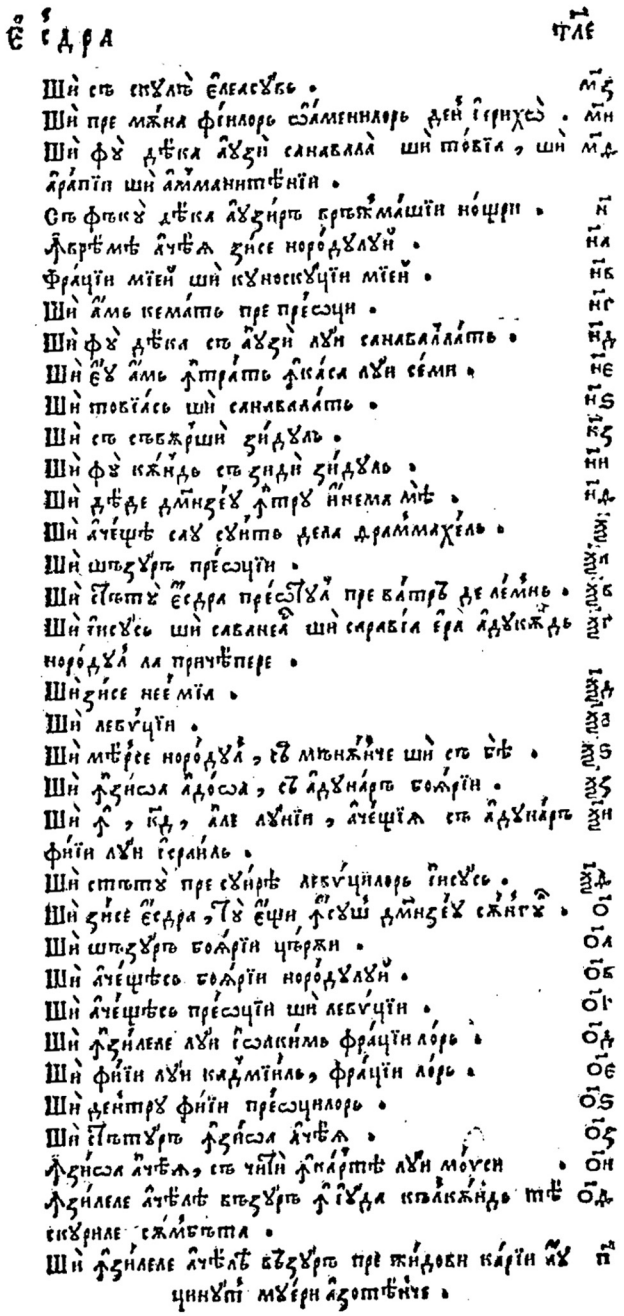

Biblia 1688, p. 335, col. 2

47. Şi să sculă Eleasúv.
48. Şi pre mîna fiilor oamenilor den Ierihó.
49. Şi fu deaca auzi Sanavalá şi Tóvia şi arapii şi ammanitênii.
50. Să făcu deaca auziră vrăjmaşii noştri.
51. În vrêmea acêea zise norodului.
52. Fraţii miei şi cunoscuţii miei.
53. Şi am chemat pre preoţi.
54. Şi fu deaca să auzi lui Sanavaalát.
55. Şi eu am întrat în casa lui Sémi.
56. Şi Toviás şi Sanavalát.
57. Şi să săvîrşi zidul.
58. Şi fu cînd să zidi zidul.
59. Şi dêde Dumnezeu întru inema mea.
60. Şi aceştia s-au suit de la Thrammahél.
61. Şi şăzură preoţii.
62. Şi stătu Ésdra preotul pre vatră de lemn.
63. Şi Iisús şi Savaneas şi Saravía era aducînd norodul la pricêpere.
64. Şi zise Neémia.
65. Şi leviţii.
66. Şi mêrse norodul să mănînce şi să bea.
67. Şi în zioa a dooa să adunară boiêrii.
68. Şi în 24 ale lunii aceştiia să adunară fiii lui Israíl.
69. Şi stătu pre suirea leviţilor Iisús.
70. Şi zise Ésdra: „Tu eşti însuşi Dumnezeu sîngur."
71. Şi şăzură boiêrii ţărîi.
72. Şi aceştia-s boiêrii norodului.
73. Şi aceştia-s preoţii şi leviţii.
74. Şi în zilele lui Ioachím, fraţii lor.
75. Şi fiii lui Cadmiíl, fraţii lor.
76. Şi dentru fiii preoţilor.
77. Şi stătură în zioa acêea.
78. În zioa acêea să citi în Cartea lui Móisi.
79. În zilele acêlea văzură în Iúda călcînd teascurile sîmbăta.
80. Şi în zilele acêlea văzură pre jidovii[1] carii au ţinut muieri azotênce. //

Ms. 45, p. 392

47. Şi să sculă Eliasuv.
48. Şi pre mîna fiilor oamenilor Ierihó.

49. Şi fu dacă auzi Sanavala[6] şi Tovía şi arapii şi amanitênii.
50. Să făcu dacă auziră nepriêtenii noştri.
51. Întru vrêmea acêea zise nărodului.
52. Fraţii miei şi cunoscuţii miei.
53. Şi am chemat pre preuţi.
54. Şi fu dacă auzi lui Sanavalat.
55. Şi eu am întrat în casa Sameí.
56. Şi Tovía şi Sanavalat.
57. Şi să săvîrşi zidul.
58. Şi fu cînd să zidi zidul.
59. Şi dêde Dumnezău întru inima mea.
60. Şi aceştia s-au suit de la Thrammahel.
61. Şi şezură preuţii.
62. Şi stătu Esdra preutul pre vatră de lemnu.

63. Şi Iisus şi Vaneas şi Saravia era aducînd la pricêperea nărodului[7].
64. Şi zise Neemía.
65. Şi leviţii.
66. Şi mêrse nărodul să mănînce şi să bea.
67. Şi întru zua a doao să adunară boiêrii.
68. Şi întru zua 24 a lunei aceştiia să adunară fiii Israil[8].
69. Şi stătu pre suirea leviţilor Iisus.
70. Şi zise Esdra: „Tu eşti însuţi Dumnezău sîngur."
71. Şi şezură boiêrii ţării.
72. Şi aceştia-s boiêrii nărodului.
73. Şi aceştia-s preuţii şi leviţii.
74. Şi întru zilele Ioachim, fraţii lor. *[392/2]*
75. Şi fiii Cadmiil, fraţii lor.
76. Şi dentru fiii preuţilor.
77. Şi stătură întru zua acêea.
78. Întru zua acêea să citi întru Cartea lui Moisi.
79. Întru zilele acêlea văzură în Iuda călcînd teascurile sîmbăta.
80. Şi întru zilele acêlea văzură pre jidovii carii au şezut muieri azotênce.

Versiunea modernă

47. Şi se ridică Elisub.
48. Şi [au zidit Poarta] pe latura fiilor oamenilor din Ierihon.
49. Şi cînd auziră Sanaballat, Tobia, arabii şi ammaniţii.

50. Şi cînd auziră vrăjmaşii noştri.
51. În vremea aceea zise poporului.
52. Fraţii mei şi cunoscuţii mei.
53. Şi i-am chemat pe preoţi.
54. Şi cînd auzi Sanaballat.
55. Şi eu am intrat în casa lui Semei.
56. Şi Tobias şi Sanaballat.
57. Şi zidul fu terminat.
58. Şi după ce se zidi zidul.
59. Şi puse Dumnezeu în inima mea.
60. Şi aceştia s-au ridicat din Thelmeleth.
61. Şi se aşezară preoţii.
62. Şi stătu Ezdra preotul pe un loc înalt [făcut] din lemn.
63. Şi Iisus, Sabanaias şi Sarabia făceau poporul să înţeleagă.
64. Şi zise Neemia.
65. Şi leviţii.
66. Şi plecă poporul să mănînce şi să bea.
67. Şi a doua zi se adunară căpeteniile.
68. Şi în [ziua de] douăzeci şi patru a acestei luni se adunară fiii lui Israel.
69. Şi stătu pe scara leviţilor Iisus.
70. Şi zise Ezdra: „Tu singur eşti însuşi Dumnezeu."
71. Şi se aşezară căpeteniile ţării.
72. Şi acestea sînt căpeteniile poporului.
73. Şi aceştia sînt preoţii şi leviţii.
74. Şi în zilele lui Ioachim, fraţii lor.
75. Şi fiii lui Cadmiel, fraţii lor.
76. Şi dintre fiii preoţilor.
77. Şi jertfiră în ziua aceea.
78. În ziua aceea se citi din Cartea lui Moise.
79. În acele zile au văzut în Iuda călcînd teascurile sîmbăta.
80. Şi în acele zile au văzut pe iudeii care s-au căsătorit cu femei aşdodene.

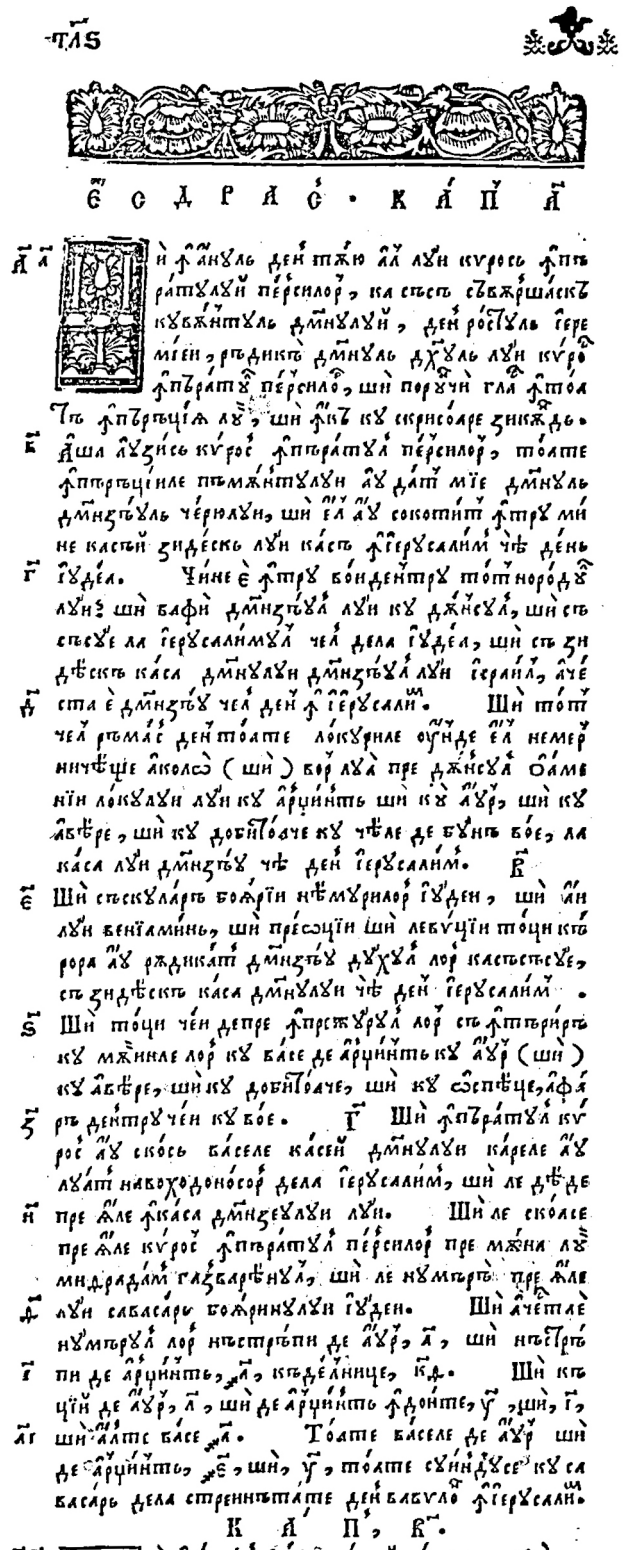

Biblia 1688, p. 336, col. 1

Ésdras

Cap 1

1. **1.**[2] Şi în anul dentîiu al lui Chiros, împăratul persilor, ca să să săvîrşască cuvîntul Domnului den rostul Ieremíei, rădică Domnul duhul lui Chíros, împăratul persilor, şi porunci glas în toată împărăţiia lui, şi încă cu scrisoare, zicînd:

2. „Aşa au zis Chíros, împăratul persilor: «Toate împărăţiile pămîntului au dat mie Domnul Dumnezăul ceriului şi el au socotit întru mine ca să-i zidesc lui casă în Ierusalím, cea den Iudéa.

3. Cine e întru voi dentru tot norodul lui? Şi va fi Dumnezăul lui cu dînsul, şi să să suie la Ierusalímul cel de la Iudéa şi să zidească casa Domnului, Dumnezăul lui Israíl. Acesta e Dumnezău cel den[3] Ierusalim.

4. Şi tot cel rămas den toate locurile, unde el nemernicêşte acoló, (şi)[4] vor lua pre dînsul oamenii loculuí lui cu argint şi cu aur şi cu avêre şi cu dobitoace, cu cêle de bunăvoie la casa lui Dumnezău cea den Ierusalím.»”

5. **2.** Şi să sculară boiêrii neamurilor Iúdei şi ai lui Veniamín, şi preoţii şi leviţii, toţi cărora au rîdicat Dumnezău duhul lor, ca să să suie să zidească casa Domnului cea den Ierusalím.

6. Şi toţi cei de pre împrejurul lor să întăriră cu mîinile lor, cu vase de argint, cu aur (şi)[5] cu avêre şi cu dobitoace şi cu ospêţe, afară dentru cei cu voie.

7. **3.** Şi împăratul Chíros au scos vasele casei Domnului, carele au luat Navohodonósor de la Ierusalím, şi le dêde pre iale în casa dumnezeului lui;

8. Şi le scoase pre iale Chíros, împăratul persilor, pre mîna lui Mithradám Gazvareánul şi le numără pre iale lui Savasár, boiêrinului Iúdei.

9. Şi acesta e numărul lor: năstrăpi de aur 30 şi năstrăpi de argint 1000, cădelniţe 29

10. Şi căţii de aur 30 şi de argint îndoite 400 şi 10 şi alte vase 1000.

11. Toate vasele de aur şi de argint — 5000 şi 400, toate suindu-se cu Savasár de la streinătate, den Vavilon în Ierusalim.

Cap 2

1. **4.** Şi aceştia-s fiii ţărîi, cei ce să suia de la robimea streinătăţii, carea au înstreinat Navohodonósor, împăratul Vavilónului, la Vavilon şi s-au întors la Ierusalím şi la Iúda, fieşcare om la cetatea lui,

2. Carii au venit cu Zorovavel: Iisús, Neemias, Sareas, Reelías, Mardohéu, Valasán, Masfár, Vague, Reúm, Vaána.

3. Numărul oamenilor nărodului lui Israíl: fiii lui Forós, 2172;

4. Fiii Savvatíei, 372;

5. Fiii lui Arés, 775;

6. Fiii lui Faathmoav, cu fiii lui Iisúe Ioáv, 2812;

7. Fiii lui Elám, 1254; /

Ms. 45, p. 392-393

[392/2]

Ésdra

Cap 1

1. **1.**[9] [10]Şi întru anul dentîi a lui Chíros, împăratului persilor, ca să să săvîrşască cuvîntul Domnului dentru rostul Ieremíei, rădică Domnul duhul lui Chíros, împăratului persilor, şi porînci glas în toată împărăţiia lui, şi-ncă în scrisoare, dzicînd:

2. „Aşa dzise Chíros, împăratul persilor: «Toate împărăţiile pămîntului au dat mie Domnul Dumnedzău ceriului şi el au socotit prestă mine ca să-i zidescu casă lui în Ierusalim, cea den Iudéa.

3. Cine-i întru voi dentru tot nărodul lui? Şi va fi Dumnedzăul lui cu însul, şi să va sui la Ierusalimul cel de la Iudéa şi să zidească casa Domnului Dumnedzăului Israil. Acesta-i Dumnedzău cel den Ierusalim.

4. Şi tot cel rămas dentru toate locurile, unde el nemernecêşte acoló, ⌊şi⌋ vor lua pre îns oamenii locului lui cu argint şi cu aur şi cu marhă şi cu dobitoc, cu de bunăvoie la casa lui Dumnedzău celui den Ierusalim.»”

5. **2.** Şi să sculară boiêrii neamurilor Iúda şi Veniamin şi preuţii şi leviţii, tuturor cărora au rădicat Dumnedzău duhul lor, ca să să suie să zidească casa Domnului cea den Ierusalim.

6. Şi toţi cei prenpregiurul lor să întăriră cu mîinile lor, cu vase de argint, cu aur ⌊şi⌋ cu avêre şi cu dobitoace şi cu ospêţe, afară dentru cei cu voie.

7. **3.** Şi împăratul Chíros au scos vasele casei Domnului, carele au luat Navuhodonósor de la Ierusalim, şi le dêde pre iale întru casa Dumnedzăului lui;

8. Şi le scoase pre iale Chíros, împăratul persilor, pre mîna Mithridátului Gazvarineánului şi le numără pre iale lui Savvasar, boiêrinul Iudei.

9. Şi acesta-i numărul: măstrăpi[11] de aur 30 şi năstrăpi de argint 1000, cuţîte 29

10. ⌊Şi⌋ héfuri de aur 30 şi de argint îndoiţi 410 şi vase altele 1000.

11. Toate vasele cu aur şi cu argint — 5400, toate suindu-să cu Sassavasar de la striinătate, den Vavilon la Ierusalim. *[393/1]*

Cap 2

1. **4.** [12]Şi aceştia-s fiii ţării, cei ce s-au suit de la robimea striinătăţii, carea au înstreinat Navuhodonósor, împăratul Vavilónului, la Vavilon şi s-au întorsu la Ierusalim şi Iúda, om la cetatea lui,

2. Carii au venit cu Zorovável: Iisus, Neemía, Saréa, Reelía, Mardoheu, Valassan, Masfar, Vagúe, Reum, Vaaná.

3. Numărul oamenilor nărodului Israil: [4.] fiii lui Fóros, 2172;

4. Fiii Savvatiei, 372;

5. Fiii Ares, 775;

6. Fiii Faathmoav, fiilor Iisué Ioav, 2812;

7. Fiii Elam, 1254;

Ms. 4389, p. 430-431

[430/1]

Cartea I a Ézdrei

Capul 1

1. [1]În anul dentîi al Chírei, împăratul persilor, întru umplêrea cuvîntului Domnului den gura Ieremíei, rădică Domnul duhul Chírei, împăratul persilor, şi trimêse glas preste toată împărăţiia sa, depreună cu scrisoare, zicînd:[2]

2. „Aşa zice împăratul persilor, Chír: «Toate împărăţiile pămînteşti mi le-au dat Domnul Dumnezeul cel ceresc şi a- *[430/2]* cela mi-au porîncit să-i zidesc casă în Ierusalim, care iaste în Iudéea. [3]

3. Deci, de iaste dentru voi, dentru toţi, cinevaşi oameni de-ai lui, să fie Dumnezeul lui cu dînsul, să se suie în Ierusalim carele iaste în Iudéea şi să zidească casă Dumnezeului lui Israil. Că acela iaste Domn carele iaste în Ierusalim.

4. Şi tot cine va fi rămas, ori în ce cetate unde va fi lăcuind, să-i ajute oamenii den locul său cu aur şi cu argint *[431/1]* şi cu vase şi cu dobitoace şi cu alte făgăduiêle, de bună voie să aducă bisêricii lui Dumnezeu, carea iaste în Ierusalim.»”

5. Şi se sculară boiêrii neamurilor den Iúda şi den Veniamin şi preuţii şi levíţii şi toţi cîţi le rădică Domnul Dumnezeu duhul spre zidirea besêricii Domnului care fusêse în Ierusalim.[4]

6. Şi toţi cîţi era prenprejur le ajuta cu aur şi cu argint, cu cai şi cu dobitoace şi cu vase, şi cu altele[5] aducea de bunăvoia lor.

7. Iar împăratul Chir dêde vasele bisêricii Domnului, carele luase Navohodonosor den Ierusalim şi le pusêse în bisêrica dumnezeului său;

8. Dêde acêlea Chir, împăratul persilor, în mîna lui Mithridat, feciorul lui Gavarin, şi le-au numărat lui Sanavasar, boiêriul Iúdei.[6]

9. Şi numărul lor iaste acesta: lighíne de aur 30 şi lighíne de argint 1000, cădêlniţe de aur 29,

10. [9.] Căţii de aur 30 [10.] şi căţii de argint 100 şi alte vase 1000.

11. Toate vasele acêstea, cîte fură aduse, de aur şi de argint, preste tot, 5400, toate le-au luat Sanavasar cînd se-au suit în Ierusalim den mutarea în Vavilon.

Cap 2

1. [7]Aceştia sînt feciorii ţării, carii se-au suit den mutarea robiei, pre carii mutase Navohodonosor, împăratul Vavilónului, în Vavilon şi se-au întors în Ierusalim şi în Iuda, fieştecare om pre la cetatea sa, [8]

2. Carii mêrseră cu Zorovavel[9]: Isus, Neémiia, Saráia, Reelíia, Mardohei, Valasan, Mastargui, Rehum, Vaána.

3. Acesta iaste numărul oamenilor feciorilor lui Israil: [3.] feciorii lui Faros, 2172;

4. Feciorii Savvatiei, 372;

5. Feciorii Arísei, 775;

6. Feciorii Faath Moav, al feciorilor Iosuei Ioav, 2812;

7. Feciorii lui Elam, 1254;

Versiunea modernă

Ezdra

Capitolul 1

1. **1.** Şi în primul an al lui Cirus, regele perşilor, ca să se împlinească cuvîntul Domnului [rostit] prin gura lui Ieremia, deşteptă Domnul duhul lui Cirus, regele perşilor, iar el porunci vestire în toată împărăţia lui, [întărită] printr-o scrisoare, zicînd:

2. „Aşa a zis Cirus, regele perşilor: «Toate împărăţiile pămîntului mi le-a dat Domnul Dumnezeul cerului şi mi-a rînduit să-i zidesc templu în [cetatea] Ierusalim din Iudeea.

3. Care dintre voi este din poporul lui? Dumnezeul lui fie cu el, şi să meargă la Ierusalim, în Iudeea, să ridice templu Domnului Dumnezeului lui Israel. Acesta e Dumnezeul din Ierusalim.

4. Şi pe tot cel rămas [în viaţă], din orice loc unde pribegeşte el, îl vor ajuta oamenii acelui loc cu argint şi cu aur şi cu bunuri şi cu vite, împreună cu darurile [oferite] de bunăvoie pentru templul lui Dumnezeu care este în Ierusalim.»”

5. **2.** Şi se ridicară căpeteniile familiilor lui Iuda şi Veniamin, [precum] şi preoţii şi leviţii, toţi cei cărora le-a deşteptat Dumnezeu duhul, ca să se suie să construiască templul Domnului care este în Ierusalim.

6. Şi toţi cei care erau în jurul lor le umplură mîinile lor cu vase de argint, cu aur şi cu bunuri şi cu vite şi cu daruri, pe lîngă darurile [oferite] de bunăvoie.

7. **3.** Şi scoase regele Cirus vasele casei Domnului, [cele] pe care le luase Nabucodonosor din Ierusalim şi le pusese în templul dumnezeului lui;

8. Şi le scoase Cirus, regele perşilor, prin mîna lui Mithridate Gazvarinul şi i le înmînă cu număr lui Sasabasar, căpetenia lui Iuda.

9. Şi acesta este numărul lor: treizeci de vase de aur şi o mie de vase de argint, douăzeci şi nouă de cădelniţe

10. Şi treizeci de cupe de aur şi patru sute zece din argint de calitate inferioară şi o mie de alte vase.

11. Toate vasele de aur şi de argint, cinci mii patru sute, pe toate le-a ridicat [şi le-a dus] Sasabasar din robie, din Babilon în Ierusalim.

Capitolul al 2-lea

1. **4.** Şi aceştia [sînt] fiii ţării ridicaţi din robia înstrăinării, pe care îi strămutase Nabucodonosor, regele Babilonului, în Babilon, şi s-au întors la Ierusalim şi la Iuda, fiecare bărbat la cetatea lui,

2. Cei care au venit cu Zorobabel: Iisus, Neemia, Saraias, Reelias, Mardochai, Balasan, Masfar, Bagui, Reum, Baana.

3. [Acesta e] numărul oamenilor poporului lui Israel: fiii lui Foros, două mii o sută şaptezeci şi doi;

4. Fiii lui Safatia, trei sute şaptezeci şi doi;

5. Fiii lui Era, şapte sute şaptezeci şi cinci;

6. Fiii lui Faatmoab, aparţinînd fiilor lui Iisus [şi] Ioab, două mii optsute doisprezece;

7. Fiii lui Ailam, o mie două sute cincizeci şi patru;

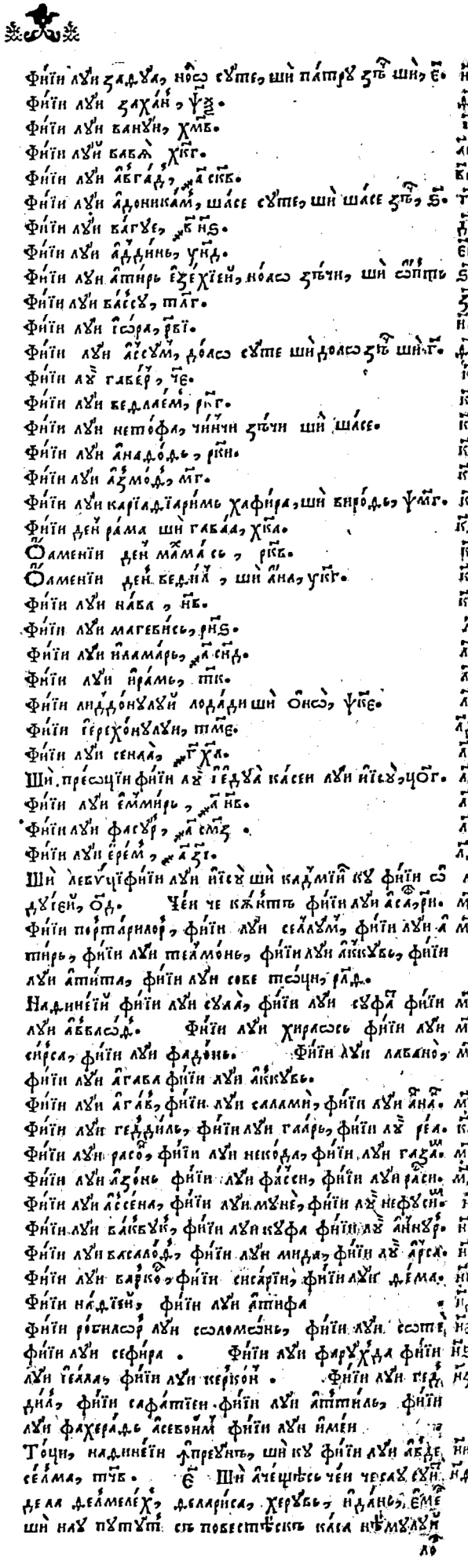

Biblia 1688, p. 336, col. 2

8. Fiii lui Zathúa, noao sute şi patruzăci şi 5;
9. Fiii lui Zahái, 760;
10. Fiii lui Vanúi, 642;
11. Fiii lui Vavê, 623;
12. Fiii lui Avgád, 1222;
13. Fiii lui Adonicám, şase sute şi şasezăci 6;
14. Fiii lui Vágue, 2056;
15. Fiii lui Addín, 454;
16. Fiii lui Atír Ezéhiei, noaozăci şi opt;
17. Fiii lui Vássu, 333;
18. Fiii lui Ióra, 112;
19. Fiii lui Assúm, doao sute şi doaozăci şi 3;
20. Fiii lui Gavér, 95;
21. Fiii lui Vethlaém, 123;
22. Fiii lui Netófa, cincizăci şi şase;
23. Fiii lui Anathóth, 128;
24. Fiii lui Azmóth, 43;
25. Fiii lui Cariathiarím, Hafíra şi Viróth, 743;
26. Fiii den Ráma şi Gaváa, 621;
27. Oamenii den Mahmás, 122;
28. Oamenii den Vethíl şi Ána, 423;
29. Fiii lui Náva, 52;
30. Fiii lui Maghevís, 156;
31. Fiii lui Ilamár, 1254;
32. Fiii lui Irám, 320;
33. Fiii Liddónului, Lodádi şi Onó, 725;
34. Fiii Ierehónului, 345;
35. Fiii lui Senaá, 3630;
36. Şi preoţii: fiii lui Ieduá casei lui Iisú, 973;
37. Fiii lui Emmír, 1052;
38. Fiii lui Fasúr, 1247;
39. Fiii lui Erém, 1017;
40. Şi leviţi: fiii lui Iisú şi Cadmiil cu fiii Oduíei, 74;
41. Cei ce cîntă: fiii lui Asaf, 108;
42. Fiii portarilor: fiii lui Sellúm, fiii lui Atír, fiii lui Telmón, fiii lui Accúv, fiii lui Atíta, fiii lui Sove, toţi, 139;
43. Nathinéii: fiii lui Suaá, fiii lui Sufat, fiii lui Avvaóth,
44. Fiii lui Hiraos, fiii lui Sírsa, fiii lui Fadón,
45. Fiii lui Lavanó, fiii lui Agava, fiii lui Accúv,
46. Fiii lui Agáv, fiii lui Salamí, fiii lui Annan,
47. Fiii lui Gheddíl, fiii lui Gaár, fiii lui Réa,
48. Fiii lui Rason, fiii lui Necóda, fiii lui Gazam,
49. Fiii lui Azón, fiii lui Fássi, fiii lui Rassi,
50. Fiii lui Asséna, fiii lui Muné, fiii lui Nefusim,
51. Fiii lui Vácvuc, fiii lui Cufa, fiii lui Annur,
52. Fiii lui Vasalóth, fiii lui Mida, fiii lui Arsa,
53. Fiii lui Varcos, fiii Sisárii, fiii lui Théma,
54. Fiii Náthiei, fiii lui Atifa,
55. Fiii robilor lui Solomón, fiii lui Stoé, fiii lui Sefíra,
56. Fiii lui Farúhda, fiii lui Ieála, fiii lui Chercón,
57. Fiii lui Gheddíl, fiii Safátiei, fiii lui Attíl, fiii lui Faheráth Asevoím, fiii lui Iméi.
58. Toţi nathinéii împreună şi cu fiii lui Avdesélma, 392.
59. **5.** Şi aceştia-s cei ce s-au suit de la Thelmeléh, Thelarísa, Herúv, Idán, Emer, şi n-au putut să povestească casa neamului //

Ms. 45, p. 393

8. Fiii Zaththuá, 945;
9. Fiii Zahai, 760;
10. Fiii Vanui, 642;
11. Fiii Vaviá, 623;
12. Fiii Avgad, 1222;
13. Fiii Adonicam, 666;
14. Fiii Vagué, 2056;
15. Fiii Addin, 454;
16. Fiii Attir Ehezíei, 98;
17. Fiii Vassú, 323;
18. Fiii Iorá, 112;
19. Fiii Assum, 223;
20. Fiii Gaver, 95;
21. Fiii Vethlaem, 123;
22. Fiii Netofá, 55;
23. Fiii Anathoth, 128;
24. Fiii Azmoth, 43;
25. Fiii Cariathiarim, Hafirá şi Viróth, 743;

26. Fiii Ramá şi Gavaa, 621;
27. Oamenii Mahmas, 122;
28. Oamenii Vethil şi Aná, 423;

29. Fiii Navá, 52;
30. Fiii Maghevis, 156;
31. Fiii Ilamar, 1254;
32. Fiii Iram, 320;
33. Fiii Lidon, Lodadí şi Onó, 725;

34. Fiii Ierihó, 345;
35. Fiii Senaá, 3630;
36. Şi preuţii: fiii Iédua[13], casei lui Iisús, 973;

37. Fiii lui Emmir, 1052;
38. Fiii lui Fasur, 1247;
39. Fiii Irem, 1017;
40. Şi leviţii: fiii lui Iisu şi Cadmiil, fiilor Odovia, 74;
41. Cei ce cîntă: fiii lui Asaf, 108;
42. Fiii portarilor: fiii Sellum[14], fiii Telmon, fiii Acuv, fiii Atitá, fiii Sová, toţi, 139;

43. Nathanei: fiii lui Súaá, fiii Sufat, fiiii Avvaoth,

44. Fiii Hiraos[15], fiii Fadon,

45. Fiii Lavanó, fiii Agava, fiii Accuv,

46. Fiii Agav, fiii Salamí, fiii Anan,

47. Fiii Geddil, fiii Gaar, fiii Reá,

48. Fiii Rason, fiii Necodá, fiii Gazam,

49. Fiii Azó, fiii Fasí, fiii Rasí,
50. Fiii Asená, fiii Munni, fiii Nefusim,

51. Fiii Vacvuc, fiii Cufá, fiii Anur,

52. Fiii Vasaloth, fiii Midá, fiii Arsá,

53. Fiii Varcos, fiii Sisára, fiii Themá,
54. Fiii Nathíei, fiii Atifá,
55. Fiii robilor Solomon, fiii Sotiá, fiii Sefirá,

56. Fiii Farudá, fiii Iealá, fiii Chercon,
57. Fiii Gheddil, fiii Safatía, fiii Attil, fiii Faherath Asevoim, fiii Meí;

58. Toţi nathanin împreună şi fiii Avdeselmá, 392.

59. **5.** Şi aceştia-s cei ce s-au suit de la Thelmeleh, *[393/2]* Thelarísa, Heruv, Idan, Emmir, şi n-au putut să povestească casa neamului

Ms. 4389, p. 431

8. Feciorii Zathúei, 945;
9. Feciorii Zahaínei, 760;
10. Feciorii Vanúei, 642;
11. Feciorii Veváei, 623;
12. Feciorii lui Azgad, 1222;
13. Feciorii lui Adonicam, 666;
14. Feciorii Vagúei, 2056;
15. Feciorii Adínei, 454;
16. Feciorii lui Atir, carii au fost de la Ezehiia, 98;
17. Feciorii lui Vasúe, 323;[10]
18. Feciorii lui Iorá, 112;
19. Feciorii lui Asum, 223;
20. Feciorii lui Gavar, 95;
21. Feciorii lui Vethleom, 123;
22. Feciorii lui Netofái, 506;
23. Feciorii lui Anathoth, 128;
24. Feciorii lui Azmoth, 43;
25. Feciorii lui Cariatharim, Hafíra şi Viroth, 743;

26. Feciorii lui Ramái şi Gaváia, 621;
27. Bărbaţii de la Mahmas, 122; *[431/2]*
28. Bărbaţii Vethel şi Hai[11], 423;

29. Feciorii lui Nav, 52;
30. Feciorii lui Megvis, 156;
31. Feciorii altui Elam, 1254;
32. Feciorii Iram, 320;
33. Feciorii lui Lidon, şi ai lui Lodadin, şi ai lui On, 725;
34. Feciorii lui Ierih, 345;
35. Feciorii lui Senâe, 3630;
36. Preoţii: feciorii lui Iadai, în casa lui Isus, 973;

37. Feciorii lui Emmer, 1052;
38. Feciorii lui Fassur, 1247;
39. Feciorii lui Irim, 1017;
40. Leviţii: feciorii lui Isus şi ai[12] lui Cadmiil ai feciorilor Oduei, 74;
41. Cîntăreţii: feciorii lui Asaf, 128;
42. Feciorii portarilor: feciorii lui Sellum, feciorii lui Attir, feciorii lui Telmon, feciorii lui Accuc, feciorii lui Attit, feciorii Sovaei, toţi, 139;[13]
43. Şi nathinei: şi feciorii Súvei, feciorii lui Suvat, feciorii lui Avvaoth,
44. Feciorii lui Hiraos, feciorii lui Siars, feciorii lui Fadon,
45. Feciorii lui Lavan, feciorii lui Agavei, feciorii lui Accuc,
46. Feciorii lui Agav, feciorii lui Semlai, feciorii lui Hanan,
47. Feciorii lui Gheddel, feciorii lui Gaar, feciorii Raáei,
48. Feciorii lui Rason, feciorii lui Necod, feciorii lui Gazam,
49. Feciorii lui Azoc, feciorii Fasíei, feciorii Rasiiei,
50. Feciorii Asénei, feciorii lui Munin, feciorii lui Nefusim,
51. Feciorii Vocucului, feciorii lui Cufin, feciorii Anuriei,
52. Feciorii lui Vasaloth, feciorii lui Meidon, feciorii lui Arsan,
53. Feciorii lui Varsic, feciorii Sisárii, feciorii Thémei,
54. Feciorii Nathiei, feciorii lui Atif,
55. Feciorii slugilor lui Solomon, feciorii lui Sotai, feciorii Sefírei,
56. Feciorii lui Ielai, feciorii lui Corchin,
57. [56.] Feciorii Ghethdelínei, [57.] feciorii Safatiei, feciorii lui Attilí, feciorii lui Fahereth, carii era den Asevaim, feciorii lui Ammí;
58. Toţi ai Nathaniei şi feciorii slugilor lui Solomon, 392.
59. Şi aceştia carii se suia de la Thelmála, Thelarísa, Heruv şi Iedan şi Immer, şi nu putură spune casa părinţilor

Versiunea modernă

8. Fiii lui Zathua, nouă sute patruzeci şi cinci;
9. Fiii lui Zacchu, şapte sute şaizeci;
10. Fiii lui Banui, şase sute patruzeci şi doi;
11. Fiii lui Babi, şase sute douăzeci şi trei;
12. Fiii lui Asgad, o mie două sute douăzeci şi doi;
13. Fiii lui Adonicam, şase sute şaizeci şi şase;
14. Fiii lui Bagoi, două mii cincizeci şi şase;
15. Fiii lui Adin, patru sute cincizeci şi patru;
16. Fiii lui Ater, anume ai lui Ezechia, nouăzeci şi opt;
17. Fiii lui Basu, trei sute douăzeci şi trei;
18. Fiii lui Iora, o sută doisprezece;
19. Fiii lui Asem, două sute douăzeci şi trei;
20. Fiii lui Gaber, nouăzeci şi cinci;
21. Fiii din Betlaem, o sută douăzeci şi trei;
22. Fiii din Netofa, cincizeci şi şase;
23. Fiii din Anathoth, o sută douăzeci şi opt;
24. Fiii din Asmoth, patruzeci şi trei;
25. Fiii din Cariathiarim, Cafira şi Beroth, şapte sute patruzeci şi trei;
26. Fiii din Arama şi Gabaa, şase sute douăzeci şi unu;
27. Oamenii din Machmas, o sută douăzeci şi doi;
28. Oamenii din Bethel şi Aia, patru sute douăzeci şi trei;
29. Fiii lui Nabo, cincizeci şi doi;
30. Fiii lui Maghebos, o sută cincizeci şi şase;
31. Fiii lui Elam-ar, o mie două sute cincizeci şi patru;
32. Fiii lui Eram, trei sute douăzeci;
33. Fiii din Lod, Aroth şi Ono, şapte sute douăzeci şi cinci;
34. Fiii din Ierihon, trei sute patruzeci şi cinci;
35. Fiii lui Sanaa, trei mii şase sute treizeci;
36. Şi preoţii: fiii lui Iedua, anume ai casei lui Iisus, nouă sute şaptezeci şi trei;
37. Fiii lui Emmer, o mie cincizeci şi doi;
38. Fiii lui Fassur, o mie două sute patruzeci şi şapte;
39. Fiii lui Erem, o mie şaptesprezece;
40. Şi leviţii: fiii lui Iisus şi Cadmiel, anume dintre fiii lui Oduia, şaptezeci şi patru;
41. Cîntăreţii: fiii lui Asaf, o sută douăzeci şi opt;
42. Fiii portarilor: fiii lui Salum, fiii lui Ater, fiii lui Telmon, fiii lui Acub, fiii lui Atita, fiii lui Sabau, cu toţii, o sută treizeci şi nouă;
43. Nathineii: fiii lui Suia, fiii lui Asufe, fiii lui Tabaoth,
44. Fiii lui Keraos, fiii lui Soea, fiii lui Fadon,

45. Fiii lui Labano, fiii lui Agaba, fiii lui Acaboth,

46. Fiii lui Agab, fiii lui Samalai, fiii lui Anan,

47. Fiii lui Kedel, fiii lui Gaer, fiii lui Reea,

48. Fiii lui Rason, fiii lui Necoda, fiii lui Gazem,

49. Fiii lui Usa, fiii lui Fase, fiii lui Basi,
50. Fiii lui Asena, fiii lui Maonim, fiii lui Nefusim,

51. Fiii lui Bacbuc, fiii lui Akifa, fiii lui Arur,

52. Fiii lui Basaloth, fiii lui Mauda, fiii lui Aresa,

53. Fiii lui Barcus, fiii lui Sisara, fiii lui Thema,
54. Fiii lui Nasue, fiii lui Atufa,
55. Fiii robilor lui Solomon, fiii lui Sati, fiii lui Aseferath,
56. Fiii lui Fadura, fiii lui Ieela, fiii lui Darcon,
57. Fiii lui Ghedel, fiii lui Safatia, fiii lui Atil, fiii lui Faherath Aseboim, fiii lui Emi;

58. Toţi nathineii împreună şi fiii lui Abdeselma, 392.
59. **5.** Şi aceştia sînt cei ce se ridicară din Telmeleh, Thelaresa, Harub, Edan, Emer, dar nu putură să arate dacă sînt din Israel, casa părinţilor

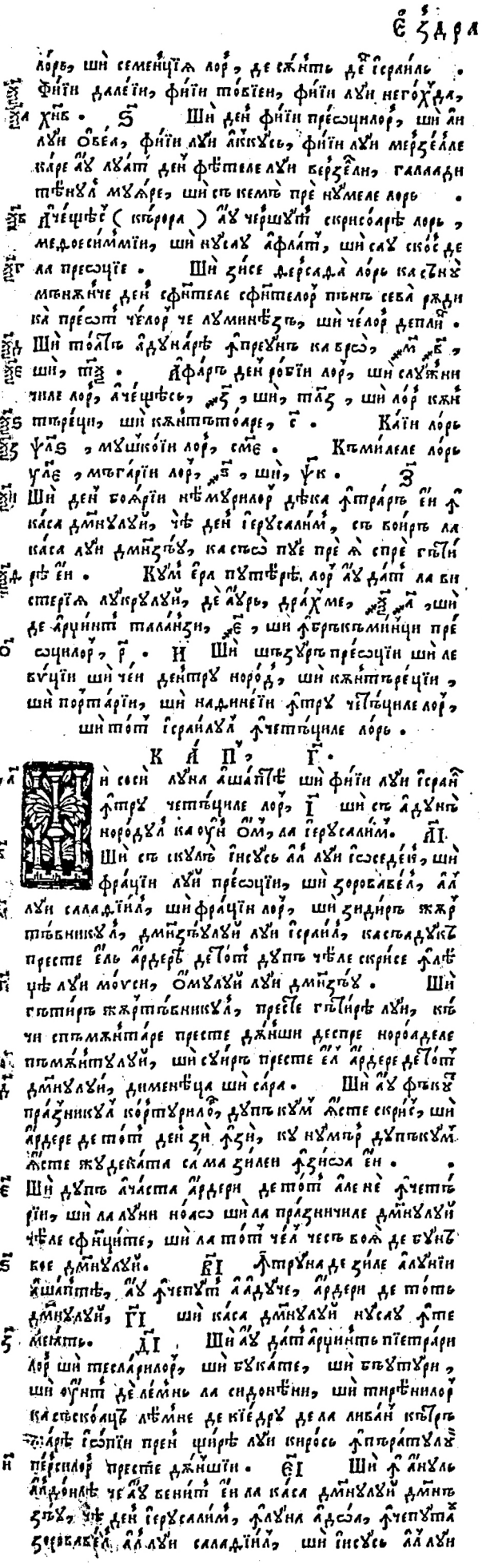

Biblia 1688, p. 337, col. 1

lor şi semenţiia lor, de sînt den Israíl:

60. Fiii Daléii, fiii Tóviei, fiii lui Negóhda, 652.

61. **6.** Şi den fiii preoţilor: şi ai lui Ovéa, fiii lui Accús, fiii lui Merzélle, care au luat den fêtele lui Verzelli Galaaditeanul muiére şi să chemă pre numele lor.

62. Aceştia-s (cărora)[6] au cerşut scrisoarea lor methoesímmii, şi nu s-au aflat, şi s-au scos de la preoţie.

63. Şi zise Thersathá lor ca să nu mănînce den sfintele sfintelor pînă se va rîdica preot celor ce luminează şi celor deplini[7].

64. Şi toată adunarea împreună, ca vro 42000 şi 360,

65. Afară den robii lor şi slujnicile lor, aceştia-s 7000 şi 337; şi lor, cîntăreţi şi cîntătoare 200.

66. Caii lor, 736; muşcoii lor, 245;

67. Cămilele lor, 435; măgarii lor, 6000 şi 720.

68. **7.** Şi den boiêrii neamurilor, deaca întrară ei în casa Domnului cea den Ierusalím, să voiră la casa lui Dumnezău, ca să o puie pre ea spre gătirea ei.

69. Cum era putêrea lor, au dat la visteriia lucrului: de aur drahme 61000 şi de argint talanzi 5000 şi îmbrăcăminţi preoţilor 100.

70. **8.** Şi şăzură preoţii şi leviţii şi cei dentru norod şi cîntăreţii şi portarii şi nathinéii întru cetăţile lor, şi tot Israílul în cetăţile lor.

Cap 3

1. **9.** Şi sosi luna a şaptea, şi fiii lui Israil — întru cetăţile lor.

10. Şi să adună norodul, ca un om, la Ierusalím.

2. **11.** Şi să sculă Iisús al lui Iosedéc şi fraţii lui, preoţii, şi Zorovavél al lui Salathiíl şi fraţii lor şi zidiră jîrtăvnicul Dumnezăului lui Israíl, ca să aducă preste el arderea de tot după cêle scrise în lêgea lui Móisi, omului lui Dumnezău.

3. Şi gătiră jîrtăvnicul preste gătirea lui, căci — spămîntare preste dînşi despre noroadele pămîntului, şi suiră preste el ardere de tot Domnului, dimeneaţa şi sara.

4. Şi au făcut Praznicul Corturilor, după cum iaste scris, şi ardere de tot den zi în zi, cu număr, după cum iaste judecata sama zilei în zioa ei,

5. Şi după aceasta, arderi de tot ale neîncetării şi la lună noao şi la praznicile Domnului cêle sfinţite şi la tot cel ce să voia de bunăvoie Domnului.

6. **12.** Într-una de zile a lunii a şaptea au început a aduce arderi de tot Domnului.

13. Şi casa Domnului nu s-au întemeiat.

7. **14.** Şi au dat argint pietrarilor şi teslarilor, şi bucate şi băuturi şi untdelemn la sidonêni şi tirênilor, ca să scoaţă lêmne de chiedru de la Liván cătră Marea Iópii, pren ştirea lui Chirós, împăratului persilor, preste dînşii.

8. **15.** Şi în anul al doilea ce au venit ei la casa Domnului Dumnăzău cea den Ierusalím, în luna a doa, început-au Zorovavél al lui Salathiíl şi Iisús al lui /

Ms. 45, p. 393-394

lor şi seminţiia lor, de sînt dentru Israil:
60. Fiii Daléa, fiii Tovíu, fiii Negoda, 652.

61. **6.** Şi dentru fiii preuţilor: şi a lui Ovéa, fiii lui Accus, fiii Merzelliá, carii au luat den fêtele lui Verzellí Galaaditeanul muiére şi să chemă pre numele lor.

62. Aceştia-s ⌊cărora⌋ au cerut scrisoarea lor methosímii, şi nu s-au aflat, şi s-au ferit de la preuţie.

63. Şi dzise Thersáthá lor ca să nu mănince[16] den sfîntul sfinţilor pînă să va rădica preut celor ce luminează şi celor deplin.
64. Şi toată adunarea împreună, ca vro 42360,

65. Afară den robii lor şi slujnicile lor, aceştia-s 7337; şi aceştia, cîntînd şi cîntătoare 200.

66. Caii lor 736; muşcoii lor, 245;

67. Cămilele lor, 435; măgarii lor, 6720.

68. **7**. Şi dentru boiêrii neamurilor, dacă întrară ei în casa Domnului, cea den Ierusalim, să învoiră la casa lui Dumnedzău, ca să-l puie pre el preste gătirea lui.
69. Cît era putêrea lor, au dat la vistêriul lucrului: de aur drahmí 61000 şi de argint mnas 5000 şi îmbrăcăminte preuţilor 100.

70. **8.** Şi şedzură preuţii şi leviţii şi cei dentru nărod şi cîntătorii şi portarii şi nathanim întru cetăţile lor, şi tot Israil în cetăţile lor.

Cap 3

1. **9.** Şi sosi luna a 7, şi fiii lui Israil — întru cetăţile lor.

10. Şi să adună nărodul, ca un om, la Ierusalim.
2. **11.** Şi să sculă Iisus al lui Iosedec şi fraţii lui, preuţii, şi Zorovável al lui Salathiil şi fraţii lor şi zidiră jirtăvnicul Dumnedzăului Israil, [17]ca să aducă preste el arderi de tot, după cêle scrise în lêgea lui Moisí, omului lui Dumnedzău.
3. Şi gătiră jirtăvnicul prestă gătirea lui, căci — întristare prestă înşii despre nărodurile pămîntului, şi suiră prestă el ardere de tot Domnului, dimineaţa şi sara.

4. [18]Şi au făcut Praznicul Corturilor, după cum iaste scris, şi ardere de tot dentru[19] dzi în dzi, cu număr, după cum iaste judeţul sama dzilei întru dzua ei,

5. Şi după aceasta, arderi de tot a neîncetării şi la luni noao şi la praznicile cêle sfinte Domnului[20] şi la tot ce să învoia de bunăvoie Domnului.

6. **12.** Într-una de dzile a lunei a şaptea au început a aduce arderi de tot Domnului.

13. *[394/1]* Şi casa Domnului nu s-au întemeiat.

7. **14.** Şi au dat argint pietrarilor şi teslarilor, şi bucate şi băutură şi untdelemnu la sidonêni şi tirênilor, ca să scoaţă lêmne de chedru de la Livan cătră Marea Iópii, pren slobodzirea lui Chíros, împăratului persilor, preste înşii.

8. **15.** Şi întru anul al doilea ce au venit ei la casa Domnului cea den Ierusalim, întru luna a doao, început-au Zorovável al lui Salathiil şi Iisus a lui

Ms. 4389, p. 431-432

şi a seminţiei lor, au den Israil au fost:
60. Feciorii Dalaghiei, feciorii Toviúei, feciorii lui Negodai, 652.
61. Şi den feciorii preoţilor: feciorii lui Ioviia şi feciorii lui Accus, feciorii lui Verzelai, carele au luat muiére den fêtele lui Verzelai Galaaditeanul şi se-au numenit pre numele lor. [14]
62. Aceia au căutat scrisoarea neamului său, şi nu se-au aflat, şi se-au gonit den preuţie.

63. Şi zise Athersalaim să nu mănînce den sfînta sfinţilor pînă nu se va scula preot dascal şi desăvîrşit.

64. Şi era toată mulţimea ca unul, tocma 42360,

65. *[432/1]* Denafară de slugile şi de slujnicile lor, care era 7337; şi într-acêia, cîntăreţi şi cîntârêţe 200.

66. Caii lor, 636; catîrîi lor, 245;

67. Cămilele lor, 435; măgarii lor, 6720.

68. Şi den boiêrii neamurilor, cînd întrară în casa Domnului, carea iaste în Ierusalim, de bunăvoie aduseră în casa lui Dumnezeu spre aşăzămîntul ei, să puie la locul ei.
69. [68.] După putêrea lor, [69.] dat-au în visteriia lucrului: 61000 de drahme de aur şi 5000 de mnáse de argint şi 100 de haine preoţeşti.
70. Şi lăcuiră preoţii şi leviţii şi den nărod şi den cîntăreţi şi den portari şi nathinei pren cetăţile lor, şi tot Israilul în cetăţile lor.

Cap 3

1. De-acii, deaca veni luna a şaptea[15], şi era feciorii lui Israil pren cetăţile lor, se adună nărodul, ca un om, în Ierusalim.[16]

2. Şi se sculă Isus, feciorul lui Iosedec, şi preoţii, fraţii lui, şi Zorovavel, feciorul lui Salathiil, şi fraţii lui şi zidiră altar Dumnezeului lui Israil, [17]să aducă într-însul arderi de tot, cum iaste scris în lêgea lui Moisí, omul lui Dumnezeu.
3. Şi gătiră altariul lui Dumnezeu pregătitele lui, că fusêse lor stricăciune[18] împrejur de năroadele pămîntului, şi rădica pre dînsul ardere de tot Domnului şi seara, şi dimineaţa.

4.[19]Şi făcură Praznicul Corturilor, cum iaste scris, şi arderilor de tot celor de preste toate zilele, după rînduială şi după poruncă, lucrul lui Dumnezeu în zioa sa, [20]

5. Şi după aceasta, arderea de tot cea totdeauna şi în luni noaoă şi în toate praznicele Domnului care era sfinţite şi a tot ce era cu vrêre bună să dea Domnului cu userdie.
6. Den zioa cea dentîi a lunii a şaptea începură a aduce jărtvă Domnului.

Şi bisêrica lui Dumnezeu încă nu era întemeiată[21].

7. Şi dêderă bani cărămidarilor şi meşterilor de lemn, şi bucate şi băutură şi untdelemn sidonênilor şi tirênilor, să ducă lêmne de chiédru den Livan la Marea Iópiei, cum porînci împăratul persilor, Chir.

8. În anul al doilea, deaca veniră ei la bisêrica lui Dumnezeu în Ierusalim, în luna a doaoa, începu Zorovavel, feciorul lui Salathiil, şi Isus, feciorul lui

Versiunea modernă

şi seminţia lor.
60. Fiii Dalaia, fiii lui Tobia, fiii lui Necoda, şase sute cincizeci şi doi.
61. **6.** Şi dintre fiii preoţilor: fiii lui Habia, fiii lui Acus, fiii lui Berzellai, cel care şi-a luat soţie dintre fetele lui Berzellai Galaaditul şi purta numele lor.

62. Aceştia sînt cei cărora li s-a căutat [genealogia] în lista înregistrărilor, şi nu s-a găsit, şi au fost îndepărtaţi de la preoţie.
63. Şi Athersatha le zise să nu mănînce din sfintele sfintelor pînă ce se va ridica un preot al Luminătoarelor şi al Desăvîrşitelor.
64. Şi toată adunarea laolaltă [număra] aproximativ patruzeci şi două de mii trei sute şaizeci,
65. În afară de robii lor şi de slujitoarele lor, care sînt şapte mii trei sute treizeci şi şapte; acestora [li se adaugă] două sute de cîntăreţi şi cîntăreţe.
66. Caii lor, şapte sute treizeci şi şase; catîrii lor, douăsute patruzeci şi cinci;
67. Cămilele lor, patru sute treizeci şi cinci; măgarii lor, şase mii şapte sute douăzeci.
68. **7.** Şi dintre căpeteniile neamurilor, ajungînd la templul Domnului cel din Ierusalim, făcură daruri de bunăvoie templului lui Dumnezeu, ca să îl aşeze pe locul pregătit lui.
69. Fiecare a dat, după putinţa lui, la visteria lucrării: şaizeci şi una de mii de drahme de aur, cinci mii de talanţi de argint şi o sută de veşminte preoţeşti.
70. **8.** Şi se aşezară preoţii şi leviţii şi oamenii din popor şi cîntăreţii şi portarii şi nathineii în cetăţile lor, şi întregul Israel era în cetăţile sale.

Capitolul al 3-lea

1. **9.** Şi sosi luna a şaptea, şi fiii lui Israel [erau] în cetăţile lor.

10. Şi se adună poporul, ca un om, în Ierusalim.
2. **11.** Şi se ridică Iisus al lui Iosedec şi fraţii lui, preoţii, şi Zorobabel al lui Salathiel şi fraţii lor şi zidiră altarul Dumnezeului lui Israel, ca să aducă pe el ardere de tot, după cele scrise în legea lui Moise, omul lui Dumnezeu.
3. Şi înălţară altarul pe locul lui, căci spaima de popoarele acelor ţinuturi era asupra lor, şi aduseră pe el ardere de tot Domnului, dimineaţa şi seara.

4. Şi au ţinut Sărbătoarea Corturilor, aşa cum este scris, şi au adus zilnic ardere de tot, cu număr socotit, după cum este stabilită rînduiala fiecărei zile,

5. Şi după aceea [au fost aduse] arderi de tot neîncetate şi la fiecare lună nouă şi la toate sărbătorile Domnului cele sfinţite şi pentru oricine dăruia de bunăvoie dar Domnului.
6. **12.** În prima zi a lunii a şaptea au început a aduce arderi de tot Domnului.

13. Şi templul Domnului nu avea pusă temelia.

7. **14.** Şi au dat bani pietrarilor şi dulgherilor, iar sidonienilor şi tirienilor [le-au dat] mîncare şi băutură şi untdelemn, ca să aducă cedrii din Liban la Marea Ioppe, după cum poruncise Cirus, regele perşilor, în privinţa lor.

8. **15.** Şi în al doilea an de la venirea lor la templul Domnului Dumnezeu cel din Ierusalim, în a doua lună, au început Zorobabel, [fiul] lui Salathiel, şi Iisus [fiul] lui

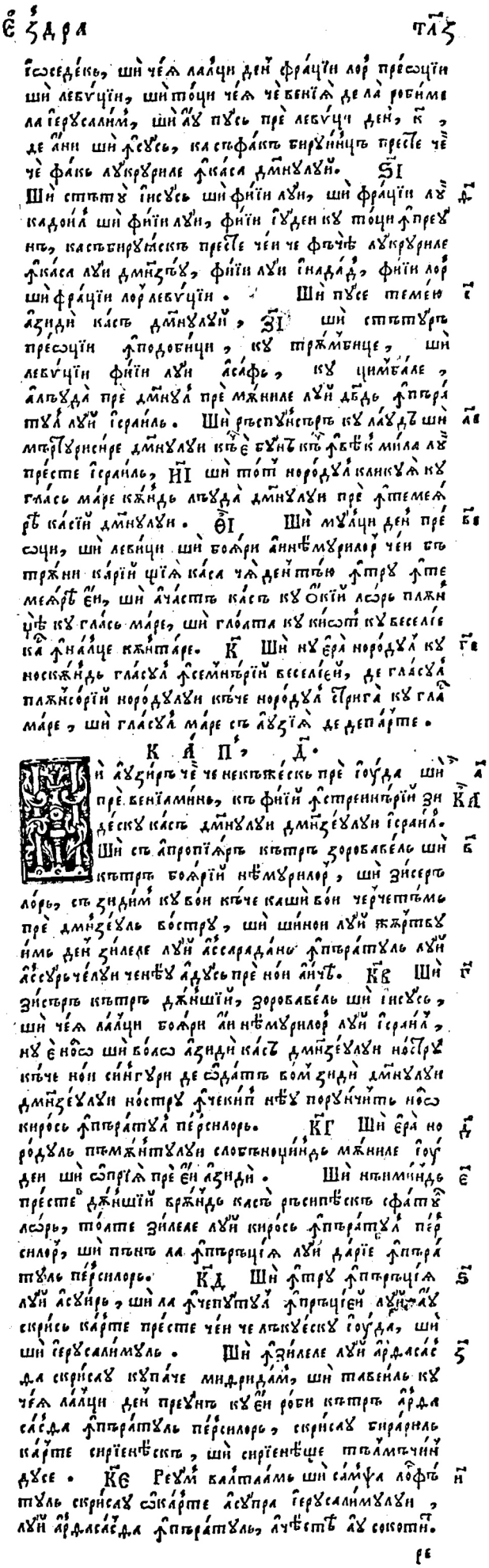

Biblia 1688, p. 337, col. 2

Iosedéc şi ceialalţi den fraţii lor, preoţii şi leviţii, şi toţi ceia ce veniia de la robime la Ierusalím şi au pus pre leviţi den 20 de ani şi în sus ca să facă biruinţă preste cei ce fac lucrurile în casa Domnului.

9. **16.** Şi stătu Iisús şi fiii lui şi fraţii lui, Cadoíl şi fiii lui, fiii Iúdei, cu toţi împreună, ca să biruiască preste cei ce făcea lucrurile în casa lui Dumnezău, fiii lui Inadád, fiii lor şi fraţii lor, leviţii.

10. Şi puse temeiu a zidi casă Domnului.

17. Şi stătură preoţii împodobiţi cu trîmbiţe şi leviţii, fiii lui Asáf, cu ţimbale a lăuda pre Domnul pre mînile lui David, împăratul lui Israíl,

11. Şi răspunsără cu laudă şi mărturisire Domnului, căci e bună, căci în veac — mila lui preste Israíl.

18. Şi tot norodul clicuia cu glas mare cînd lăuda Domnului pre întemeiêrea casii Domnului.

12. **19.** Şi mulţi den preoţi şi leviţi şi boiêri ai neamurilor cei bătrîni, carii ştiia casa cea dentîiu întru întemeiêrea ei, şi această casă, cu ochii lor, plîngea cu glas mare; şi gloata, cu chiot cu veselie, ca să înalţe cîntare.

13. **20.** Şi nu era norodul cunoscînd glasul însemnării veseliei de glasul plînsorii norodului, căce norodul striga cu glas mare, şi glasul mare să auziia de departe.

Cap 4

1. **21.** Şi auziră cei ce necăjesc pre Iúda şi pre Veniamín că fiii înstreinării zidescu casă Domnului Dumnezeului Israíl

2. Şi să apropiiară cătră Zorovavél şi cătră boiêrii neamurilor şi ziseră lor: „Să zidim cu voi, căce, ca şi voi, cercetăm pre Dumnezeul vostru, şi şi noi lui jîrtvuim den zilele lui Assaradán, împăratul lui Assúr, celui ce ne-au adus pre noi aicea."

3. **22.** Şi zisără cătră dînşii Zorovavél şi Iisús şi ceialalţi boiêri ai neamurilor lui Israíl: „Nu e noao şi voao a zidi casă Domnului Dumnezeului nostru, căce noi singuri, deodată, vom zidi Domnului Dumnezeului nostru, în ce chip ne-au poruncit noao Chirós, împăratul persilor."

4. **23.** Şi era norodul pămîntului slobănogind mînile Iúdei şi opriia pre ei a zidi

5. Şi năimind preste dînşii, vrînd ca să răsipească sfatul lor toate zilele lui Chirós, împăratul persilor, şi pînă la împărăţiia lui Dárie, împăratul persilor.

6. **24.** Şi întru împărăţiia lui Asuír, şi la începutul împărăţiei[8] lui, au scris carte preste cei ce lăcuiescu Iúda şi Ierusalímul.

7. Şi în zilele lui Arthasástha, scris-au cu pace Mithridám şi Taveíl, cu ceialalţi denpreună cu ei robi, cătră Arthasástha, împăratul persilor. Scris-au birariul carte sirienească şi sirienêşte tălmăcindu-se.

8. **25.** Reúm Valtaám şi Sámpsa logofătul scris-au o carte asupra Ierusalímului lui Arthasástha împăratul. Acêstea au socotit //

Ms. 45, p. 394

Iosedec şi ceialalţi dentru fraţii lor, preuţii şi leviţii, şi toţi ceia ce veniia de la robime la Ierusalim şi au pus pre leviţi den 20 ani şi în sus ca să facă biruinţă preste ceia ce fac lucrurile în casa Domnului.

9. **16.** Şi stătu Iisus şi fiii lui şi fraţii, Cadoil şi fiii lui[21], cu toţi împreună, ca să biruiască[22] preste ceia ce făcea lucrurile în casa lui Dumnedzău, fiii lui Ínadad, fiii lor şi fraţii lor, leviţii.

10. Şi puseră temeiu a zidi casa Domnului.

17. Şi stătură preuţii împodobiţi cu trîmbiţe şi leviţii, fiii lui Asaf, cu ţîmbale a lăuda pre Domnul pre mîinile lui David, împăratului Israil,

11. Şi răspunseră cu laudă şi mărturisire Domnului, căci ii bun, căci în vac — mila lui preste Israil.

18. Şi tot nărodul făcea semnu cu glas mare cînd lăuda Domnului pre întemeiêrea casei Domnului.

12. **19.** Şi mulţi dentru preuţi şi leviţi şi boiêri a neamurilor cei bătrîni, carii ştiia casa cea dentîi întru întemeiêrea ei, şi aceasta casă, cu ochii lor, plîngea cu glas mare; şi gloata, cu însemnare cu veselie, ca să înalţe cîntare.

13. **20.** Şi nu era nărodul cunoscînd glasul însemnării veseliei de glasul plînsorii nărodului, căci nărodul strigá cu glas mare, şi glasul mare să audziia pînă de departe.

Cap 4

1. **21.** Şi audziră cei ce năcăjescu pre Iúda şi pre Veniamin că fiii înstreinării zidescu casă Domnului Dumnedzăului Israil

2. Şi să apropiară cătră Zorovável şi cătră boiêrii neamurilor şi dziseră lor: „Să zidim cu voi, căci, ca şi voi, cercetăm Dumnedzăului vostru[23] şi lui noi jirtvuim dentru dzilele lui Asaradan, împăratul Assur, celui ce ne-au dus pre noi aicea."

3. **22.** Şi dziseră cătră înşii Zorovável şi Iisus şi ceialalţi *[394/2]* boiêri a neamurilor Israil: „Nu-i noao şi voao a zidi casă Dumnedzăului nostru. Căci noi sînguri, deodată, vom zidi Domnului Dumnedzăului nostru, în ce chip ne-au porîncit noao Chíros, împăratul persilor."

4. **23.** Şi era nărodul pămîntului slobonogind mîinile nărodului Iúda şi opriia[24] lor a zidi

5. Şi năimind preste înşii, vrînd ca să răsîpască sfatul lor toate dzilele lui Chíros, împăratul persilor, şi pînă la împărăţiia lui Dárie, împăratul persilor.

6. **24.** Şi întru împărăţiia Assur, şi întru începutul împrăţiei lui, au scris carte preste ceia ce lăcuiescu Iúda şi Ierusalim.

7.[25] Şi întru dzilele lui Arthasasthá, ⌊împăratul persilor⌋[26], scriseră cu pace Mithridátis şi Taveil, denpreună cu ceialalţi robi ai lor, cătră Arthasasthá, împăratul persilor. Scris-au birariul carte sirienească şi sirienêşte să tălmăcêşte[27].

8. **25.** Reum Valtaam şi Sampsá logofătul scris-au carte una asupra Ierusalimului lui Arthasasthá împăratul. Acêstea au socotit

Ms. 4389, p. 432-433

Iosedec, şi alalţi dentru preoţi, fraţii lor, şi den leviţi, şi toţi cîţi venise den robie în Ierusalim şi tocmiră leviţi de 20 de ani şi mai mari să aşaze lucrul *[432/2]* lui Dumnezeu în casa Domnului. [22]

9. Şi stătu Isus şi feciorii lui şi fraţii lui, Cadoil şi feciorii lui, ca un om, ca să stea preste ceia carii tocmiia lucrul în casa[23] lui Dumnezeu, feciorii lui Nadav şi feciorii lor şi leviţii, fraţii lor.

10. Şi se întemeie de meşteri carii tocmiia lucrul bisêricii Domnului.

17. Şi stătură preoţii împodobiţi, după rînduială-şi, cu trîmbiţe şi leviţii, feciorii lui Asaf, în virghine, să laude pre Domnul prespre mîna legii lui David, împăratul lui Israil,

11. Şi striga în cîntări şi în mărturisirile Domnului, că iaste bun, că iaste în vêci mila lui pre Israil.

Şi tot nărodul striga cu glas mare în lauda Domnului, pentru căci fu întemeiată bisêrica Domnului.[24]

12. Şi mulţi den preoţi şi den leviţi şi den boiêrii neamurilor şi den bătrîni, deaca văzură bisêrica cea mai dentîi că fu întemeiată, şi era această bisêrică înaintea ochilor lor, plîngea cu glas mare; şi mulţi, glăsuind tare în veselie, striga cu glas.

13. Şi nu putea nimini să cunoască glasul cel de veselie al cîntărilor den glasul cel de plîngere al nărodului, că aducea nărodul glas amestecat de grăia cu strigare mare, şi s-auziia glasul dăparte.

Cap 4

1. [25]Iar deaca auziră vrăjmaşii Iudei şi al lui Veniamin cum că feciorii robiciunii zidesc bisêrica Domnului Dumnezeul lui Israil,[26]

2. Se apropiiară de Zorovavel şi de boiêrii neamurilor şi le ziseră: „Să lucrăm şi noi cu voi, că şi noi cercăm pre Dumnezeul vostru, ca şi voi, [27]şi lui junghem jărtva den zilele lui Asurdan, împăratul Assúrului, carele au adus pre noi aici."

3. Iar Zorovavel şi Isus şi alalţi boiêri ai seminţiilor lui Israil le răspunseră, zicînd: „Nu iaste voaoă a zidi cu noi casa Dumnezeului nostru, ce noi înşine vom zidi Domnului Dumnezeului nostru, cum au porîncit noaoă Chir, împăratul persilor."

4. Drept acêea fu făcută, care oamenii ţării amêsteca[28] mîinile nărodului lui Israil şi-i opriia de-a zidi

5. Şi scoaseră asupra lor sfêtnici, ca să strice sfatul lor toate zilele lui Chir, împăratul persilor, şi pînă la împărăţiia lui Dárie, împăratul persilor.

6. Şi întru împărăţiia lui Assuir, la începutul împărăţiei sale, scriseră carte împotriva Iudei *[433/1]* şi a Ierusalímului.

7. Şi în zilele lui Artaxérx, au scris cêle de pace Mihridat şi Taveil şi cu alalţi carii era în sfatul lor la Artaxérx, împăratul persilor. Şi scrise logofătul cartea în limba sirienească.[29]

8. Şi au scris cartea Reum şi Valtaram şi Sampsa logofătul una pentru Ierusalim lui Artaxérx împărat, într-acesta chip:

Versiunea modernă

Iosedec, cu ceilalţi dintre fraţii lor, preoţii şi leviţii, şi cu toţi cei ce se întorseseră din robie la Ierusalim să îi pună pe leviţii [cu vîrsta] de la douăzeci de ani în sus să fie supraveghetori peste cei ce lucrează la templul Domnului.

9. **16.** Şi se puse Iisus, [împreună] cu fiii şi fraţii lui, Cadmiel cu fiii lui, fiii lui Iuda să fie supraveghetori peste cei ce făceau lucrările la templul lui Dumnezeu: fiii lui Enadad, fiii lor şi fraţii lor, leviţii.

10. Şi puseră temelie zidirii templului Domnului.

17. Şi stăteau preoţii împodobiţi cu trîmbiţe, şi leviţii, fiii lui Asaf, cu ţimbale şi lăudau pe Domnul după rînduiala lui David, regele Israelului,

11. Şi [îşi] răspundeau [unii altora] cu laudă şi mulţumire adusă Domnului, că e bun, că mila lui [este] în veac peste Israel.

18. Şi tot poporul chiuia cu glas puternic, dînd slavă Domnului pentru întemeierea templului Domnului.

12. **19.** Şi mulţi dintre preoţi şi leviţi şi căpeteniile neamurilor, cei bătrîni, care ştiuseră templul cel dintîi în întemeierea lui şi [vedeau] acest templu cu ochii lor, plîngeau cu glas mare; dar gloata [porni] cu strigăt de bucurie să înalţe cîntare.

13. **20.** Şi poporul nu putea deosebi strigătul de veselie de strigătul de jale al poporului, căci mulţimea striga cu glas mare, iar glasul cel mare se auzea de departe.

Capitolul al 4-lea

1. **21.** Şi auziră cei ce prigonesc pe [cei din neamul lui] Iuda şi pe [cei din neamul lui] Beniamin că fiii celor strămutaţi zidesc templu Domnului, Dumnezeul lui Israel

2. Şi veniră la Zorobabel şi la căpeteniile neamurilor şi le ziseră: „Să construim cu voi, căci, asemenea vouă, şi noi îl cercetăm pe Dumnezeul vostru şi lui îi aducem şi noi jertfe din zilele lui Asaraddon, regele Asiriei, cel ce ne-a adus aici."

3. **22.** Şi le ziseră Zorobabel şi Iisus şi celelalte căpetenii ale neamurilor lui Israel: „Nu ni [se cade] să zidim cu voi templu Dumnezeului nostru, fiindcă noi înşine vom construi, laolaltă, pentru Domnul Dumnezeul nostru, aşa cum ne-a poruncit Cirus, regele perşilor."

4. **23.** Şi poporul acelor ţinuturi slăbi mîinile poporului lui Iuda şi îl împiedica să construiască

5. Şi tocmiră [oameni] împotriva lor, vrînd să le zădărnicească planul în toate zilele lui Cirus, regele perşilor, şi pînă la domnia lui Darius, regele perşilor.

6. **24.** Şi în timpul domniei lui Asuerus, la începutul domniei sale, au scris o scrisoare împotriva celor ce locuiesc în Iuda şi în Ierusalim.

7. Şi în zilele lui Artaxerxe, Mithridate şi Tabeel, laolaltă cu ceilalţi supuşi au scris împăciuitor lui Artaxerxe, regele perşilor. Mai-marele peste biruri a scris documentul în aramaică şi în tălmăcire aramaică.

8. **25.** Reum sfetnicul şi Samsai scribul au scris o scrisoare împotriva Ierusalimului către regele Artaxerxe. Iată ce au socotit

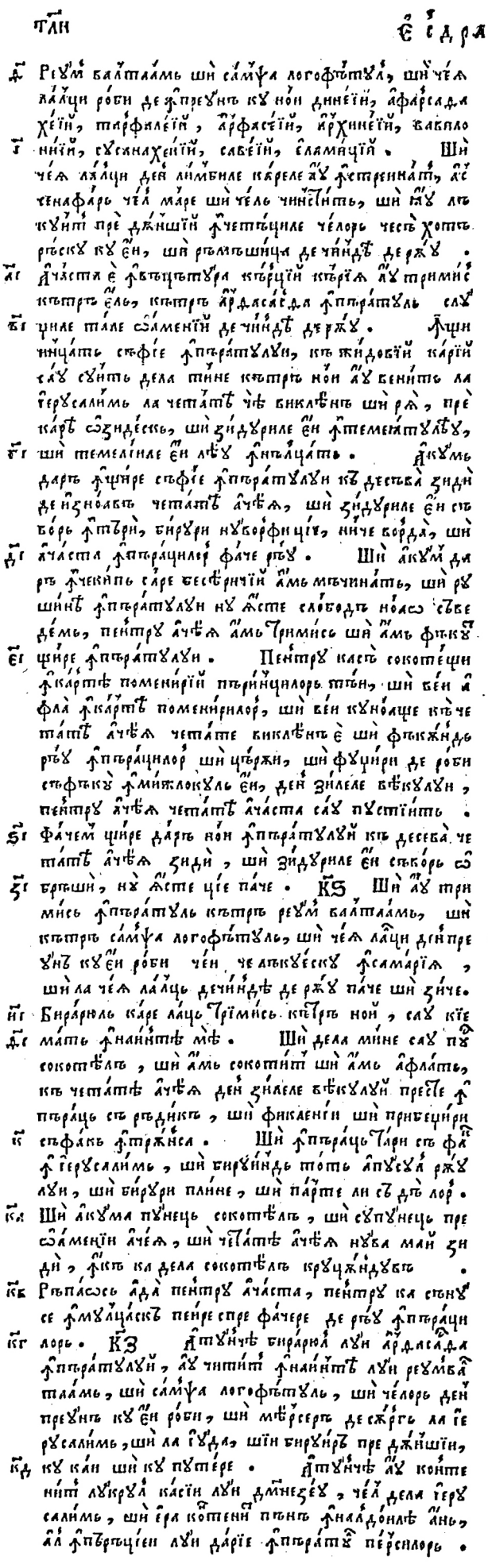

Biblia 1688, p. 338, col. 1

9. Reúm Valtaám şi Sámpsa logofătul şi ceialalţi robi denpreună[9] cu noi, dineii, afarsathaheii, tarfaleii, arfaseii, arhineii, vavilonîii, susanaheîii, saveii, elamiţii

10. Şi ceialalţi den limbile carele au înstreinat Assenafár cel mare şi cel cinstit şi i-au lăcuit pre dînşii în cetăţile celor ce să hotărăscu cu ei şi rămăşiţa decindea de rîu;

11. Aceasta e învăţătura cărţii căriia au trimis cătră el: „Cătră Arthasástha împăratul, slugile tale, oamenii decindea de rîu.

12. Înştiinţat să fie împăratului că jidovii carii s-au suit de la tine cătră noi au venit la Ierusalím, la cetatea cea vicleană şi rea, pre carea o zidesc, şi zidurile ei întemeiatu-le-au şi temeliile ei le-au înălţat.

13. Acum, dară, în ştire să fie împăratului că, de să va zidi de iznoavă cetatea acêea şi zidurile ei să vor întări, biruri nu vor fi ţie, nice vor da, şi aceasta împăraţilor face rău.

14. Şi acum, dară, în ce chip sare besêricii am măcinat, şi ruşinea împăratului nu iaste slobodă noao să vedem; pentru acêea am trimis şi am făcut ştire împăratului,

15. Pentru ca să socoteşti în Cartea pomenirii părinţilor tăi. Şi vei afla în Cartea pomenirilor şi vei cunoaşte că cetatea acêea cetate vicleană e şi făcînd rău împăraţilor şi ţărîi; şi fugiri de robi să făcu în mijlocul ei den zilele veacului, pentru acêea cetatea aceasta s-au pustiit.

16. Facem ştire, dară, noi împăratului că, de se va cetatea acêea zidi şi zidurile ei să vor obîrşi[10], nu iaste ţie pace."

17. **26.** Şi au trimis împăratul cătră Reúm Valtaám şi cătră Sámpsa logofătul şi ceialalţi denpreună cu ei robi, cei ce lăcuiescu în Samáriia, şi la ceialalţi decindea de rîu pace; şi zice:

18. „Birariul care l-aţi trimis cătră noi s-au chiemat înaintea mea.

19. Şi de la mine s-au pus socoteală şi am socotit şi am aflat că cetatea acêea den zilele veacului preste împăraţi să rădícă, şi ficlenii şi pribegiri să fac într-însa;

20. Şi împăraţi tari să fac în Ierusalím, şi biruind tot apusul rîului, şi biruri pline şi parte li să dă lor.

21. Şi acuma puneţi socoteală să supuneţi pre oamenii aceia şi cetatea acêea nu va mai zidi încă; ca de la socoteală cruţîndu-vă,

22. Răpaos a da pentru aceasta, pentru ca să nu se înmulţască pieire spre facere de rău împăraţilor."

23. **27.** Atuncea birariul lui Arthasastha împăratului au citit înaintea lui Reum Valtaám şi Sámpsa logofătul şi celor denpreună cu ei robi; şi mêrseră de sîrg la Ierusalím şi la Iúda şi-i biruiră pre dînşii cu cai şi cu putere.

24. Atuncea au contenit lucrul casii lui Dumnezeu cel de la Ierusalím şi era contenit pînă în al doilea an a împărăţiei lui Dárie, împăratului persilor. /

Ms. 45, p. 394-395

9. Reum Valtaam şi Sampsa logofătul şi ceialalţi robi depreună cu noi, dineii, afarsathaheii, tarfaleii, arfaseii[28], arhineii, vavilónii, susanaheii, saveii, elamiţii

10. Şi ceialalţi dentru limbi carele au înstreinat Asenafar, marele şi cinstitul, şi i-au lăcuit pre înşii în cetăţile hotarnicilor şi rămăşiţa decinde de rîu;

11. Aceasta-i învăţătura cărţii carii au trimis cătră el: „Cătră Arthasasthá împăratul, slugile tale, oameni decinde de rîu.

12. Ştiut să fie împăratului că jidovii carii s-au suit de la tine cătră noi au venit la Ierusalim, la cetatea cea vicleană şi rea, carea o zidescu, şi zidurile ei întemeiate-le-au şi temeliile ei le-au înălţat.

13. Acum, dară, ştiut să fie împăratului că, dă să va zidi de iznoavă cetatea acêea şi zidurile ei să vor întări, biruri nu vor fi ţie, nici vor da, şi aceasta preste împăraţi le făcea[29] rău.

14. Şi acum, dară, în ce chip sáare a bisêricii am măcinat, şi ruşinea împăratului nu iaste slobod noao să vedem; pentru acêea am trimis şi am făcut ştire împăratului,

15. Pentru ca să socoteşti întru Cartea pomenirei părinţilor tăi. Şi vei afla întru Cartea pomenirilor şi vei cunoaşte că cetatea acêea — cetate vicleană şi făcînd *[395/1]* rău împăraţilor şi ţărîi; şi fugiri de robi să fac în mijlocul ei dentru anii vacului, pentru acêea cetatea aceasta s-au pustiit.

16. Facem ştire, dară, noi împăratului că, de să va cetatea acêea zidi şi zidurile ei[30] să vor obîrşi, nu iaste ţie pace."

17. **26.** Şi trimise împăratul cătră Reum Valtaam şi cătră Samsê logofătul şi ceialalţi robi depreună cu înşii, cei ce lăcuiescu în Samáriia, şi la ceialalţi decinde de rîu pace; şi dzice:

18. „Birariul carele aţi trimis cătră noi s-au chemat înaintea mea.

19. Şi de la mine s-au pus socoteală şi am socotit şi am aflat că cetatea acêea den dzilele vacului preste împăraţi să rădică, şi viclenii şi pribegii să fac întru însă;

20. Şi împăraţi tari să fac în Ierusalim, şi biruind tot apusul rîului, şi biruri pline şi parte li să dă lor.

21. Şi acum puneţi socoteală să supuneţi pre oamenii aceia şi cetatea acêea nu să va zidi; nu de acum înainte de la socoteală [22.] cruţîndu-vă,

22. Răpaos a da pentru aceasta, pentru ca să nu înmulţască pierire spre facere de rău împăraţilor."

23. **27.** Atuncea birariul lui Arthasasthá împăratul au citit înaintea lui Reum Valtaam şi Samsê logofătul şi robilor depreună cu ei; şi mêrseră de sîrgu la Ierusalim şi la Iúda şi-i podobiră pre înşii cu cai şi cu putêre.

24. Atuncea au postîmpit lucrul casei lui Dumnedzău cel de la Ierusalim şi era postîmpit[31] pînă în n-al doilea an a împărăţiei lui Dárie, împăratului persilor.

Ms. 4389, p. 433

9. „Reum şi Valtaram şi Sampsa logofătul şi alalţi sfêtnici ai lor[30], ai Dínei şi ai Afareahthiei şi ai Terfaliei şi ai Afarsiei şi ai Erhiei, Vavilónului şi Susanahiii[31], Devéii şi Alameii

10. Şi alţii den limbile[32] carei le-au[33] mutat marele şi slăvitul[34] Assenafar şi i-au[35] pus să lăcuiască pren cetăţile cêle de preste rîu."

11. (Şi aceasta iaste spunerea cărţii carea trimêseră la dînsul)[36]: „Lui Artaxérx împăratul, robii tăi, carii sînt preste rîu.

12. Să ştii, împărate, că iudeii carii se-au suit de la tine la noi au venit în Ierusalim, cetatea cea înşălătoare şi hicleană, şi o zidesc de-i direg păreţii şi au tocmit lucru tare şi l-au înălţat.[37]

13. Deci acum să ştii, împărate, că, deaca se va zidi această cetate şi se vor înălţa zidurile ei, birul şi ce vei pofti şi haraciul ce iaste pre an nu-ţi vor da, şi aceasta face rău împăraţilor.[38]

14. Şi noaoă nu ni se cade să vedem ruşinea ta, împărate; şi pentr-acêea am trimes de-ţi spunem,

15. Că să cauţi[39] în cărţile cêle ce scriu de aduceri aminte ale părinţilor tăi. Şi vei afla scris întru schimbări şi vei cunoaşte că acea cetate iaste înşălătoare şi face nevoie împăraţilor şi fuge de stăpîni; şi iaste fugă de robi în mijlocul ei încă den zilele cêle de demult, drept acêea, iaste acea cetate spartă şi răsipită.

16. Deci noi, împărate, îţi facem ştire că, deaca se va zidi acea cetate şi vor întări păreţii ei, ţie nu-ţi va fi pace."

17. Iar împăratul trimêse la Reum şi la Valtaram şi la Sampsa logofătul şi la ceialalţi carii era în sfatul lor, carii lăcuia în Samariia, şi la ceialalţi de preste rîu, zicînd: „Cu sănătate şi pace[40] vă cercetăm.

18. Harăcêriul[41] care l-aţi trimis la noi arătatu-se-au înaintea mea.

19. Şi de la mine iaste porîncit şi am căutat şi am aflat că acea cetate den zilele cêle de[42] demult se-au rădicat împotriva împă- *[433/2]* raţilor, şi au fost lăpădată de ei şi scăpată;

20. Şi împăraţi tari au fost în Ierusalim, carii au stăpînit toate ţările cîte sînt de cêea parte de rîu, şi se-au dat lor multe biruri şi părţi.

21. Deci acum socotiţi şi bîntuiţi pre acei oameni ca să nu mai zidească de acum acel lăcaş, ca să se oprească de voia lor şi să se părăsească a face acel lucru,

22. Ca nu cumva apoi să se înmulţească vreodinioară vreo piericiune rea împotriva împăraţilor."

23. Atunci harăcêriul lui Artaxerx împărat ceti răvaşul înaintea lui Reum şi a lui Valtaram şi a lui Sampsa logofătul şi a sfêtnicilor lor; şi mêrseră de pripă în Ierusalim, la iudei, şi-i opriră cu braţ putêrnic.

24. Atunci se conteni lucrul casei Domnului în Ierusalim şi nu se mai făcea pînă al doilea an de împărăţie lui Dárie, împăratul persilor.

Versiunea modernă

9. Reum sfetnicul şi Samsai scribul şi ceilalţi supuşi împreună cu ei, cei din Dina, din Afarsatha, din Tarfalla, din Afarsa, din Archy, din Babilon, din Susan, din Saba, din Elam

10. Şi ceilalţi din popoarele pe care le-a strămutat Asurbanipal cel mare şi cel cinstit şi le-a aşezat în cetăţile din Somoron şi cei rămaşi dincolo de rîu;

11. Aceasta este copia cărţii care i-au trimis-o: „Lui Artaxerxe, regele, slujitorii tăi, oamenii de dincolo de rîu.

12. Să fie adus la cunoştinţa regelui că iudeii, care s-au ridicat de la tine către noi, au sosit în Ierusalim, cetatea cea nesupusă şi rea, pe care ei o zidesc, şi i-au refăcut zidurile şi i-au înălţat temeliile.

13. Acum, dar, ştiut să îi fie regelui că, dacă se va construi din nou cetatea aceea şi zidurile ei se vor întări, nu vei avea taxe şi nici nu îţi vor plăti [ceva], iar aceasta dăunează regilor.

14. Şi acum, dar, aşa cum am mîncat sarea palatului, nu ni se cade nouă să vedem necinstirea regelui; de aceea am trimis şi l-am înştiinţat pe rege,

15. Ca să cercetezi în Cartea de memorii a părinţilor tăi. Şi vei găsi în Cartea de memorii şi vei afla că cetatea aceea e cetate nesupusă, care dăunează regilor şi ţării; şi refugii pentru robi se găsiră în mijlocul ei de la începutul veacurilor, de aceea cetatea aceasta a fost pustiită.

16. Aşadar, îi dăm de ştire regelui că, dacă se va zidi cetatea aceea şi zidurile se vor săvîrşi, nu vei avea pace."

17. **26.** Şi trimise regele lui Reum sfetnicul şi lui Samsai scribul şi celorlalţi supuşi împreună cu ei, cei ce locuiesc în Samaria, şi ceilalţi de dicolo de rîu [cuvînt de] pace; şi zice:

18. „Mai-marele peste biruri pe care ni l-aţi trimis a fost chemat înaintea mea.

19. Şi am dat poruncă şi am cercetat şi am aflat că cetatea aceea se ridică de la începutul veacurilor împotriva regilor, şi nesupuneri şi dezertări au loc într-însa;

20. Şi se află regi puternici în Ierusalim, care stăpînesc peste tot apusul rîului, şi li se varsă venituri grase şi tribut.

21. Şi acum daţi poruncă să îi opriţi pe oamenii aceia şi să nu se mai construiască acea cetate, [pînă cînd voi hotărî eu]; aveţi grijă în privinţa poruncii,

22. Să nu fiţi delăsători în privinţa aceasta, ca să nu sporească nenorocirea spre dauna regilor."

23. **27.** Atunci mai-marele peste biruri al regelui Artaxerxse a citit [scrisoarea] dinaintea lui Reum sfetnicul şi a lui Samsai scribul şi a celorlalţi supuşi împreună cu ei; şi merseră în goană la Ierusalim şi la Iuda şi îi supuseră cu cai şi cu forţă [armată].

24. Atunci au oprit lucrarea la templul lui Dumnezeu cel din Ierusalim şi a rămas oprită pînă în al doilea an al domniei lui Darius, regele perşilor.

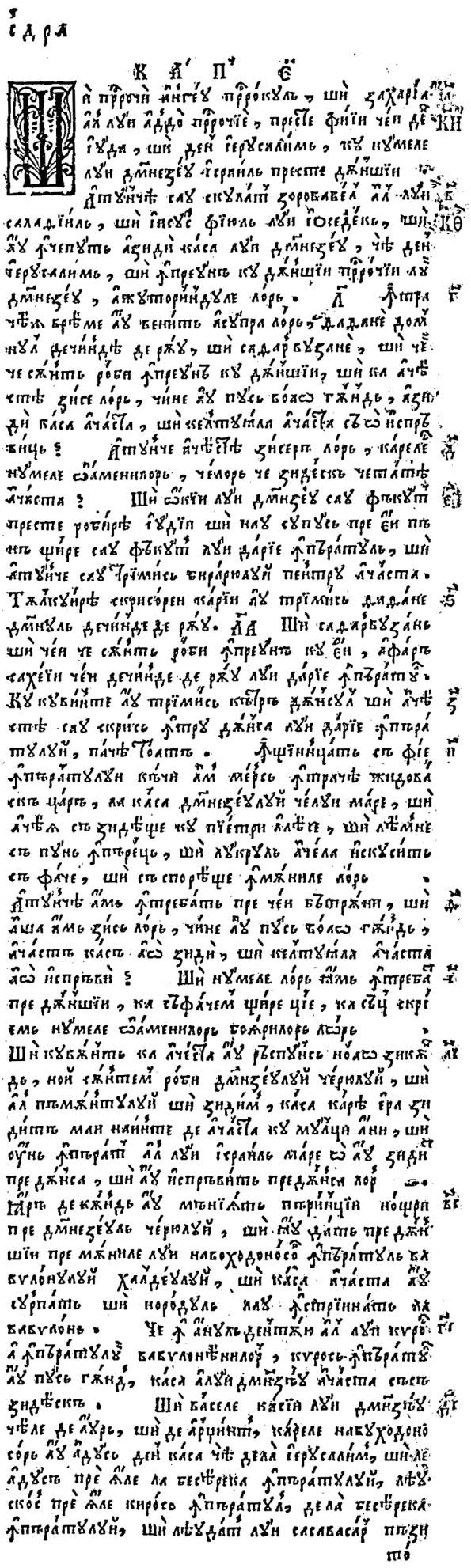

Biblia 1688, p. 338, col. 2

Cap 5

1. **28.** Şi proroci Anghéu prorocul şi Zaharía al lui Addó prorocie preste fiii cei den Iúda şi den Ierusalím cu numele lui Dumnezeu Israíl preste dînşii.

2. **29.** Atuncea s-au sculat Zorovavél al lui Salathiíl şi Iisús, fiiul lui Iosedéc, şi au început a zidi casa lui Dumnezeu cea den Ierusalim, şi împreună cu dînşii — prorocii lui Dumnezeu, ajutorindu-le lor.

3. **30.** Într-acêea vrême au venit asupra lor Thathané, domnul decindea de rîu, şi Satharvuzané şi cei ce sînt robi împreună cu dînşii şi ca acêstea zise lor: „Cine au pus voao gînd a zidi casa aceasta şi cheltuiala aceasta să o isprăviţi?”

4. Atunce acêstea ziseră lor: „Carele-s numele oamenilor celor ce zidesc cetatea aceasta?”

5. Şi ochii lui Dumnezeu s-au făcut preste robirea Iúdii şi n-au supus pre ei pînă ştire s-au făcut lui Dárie împăratul. Şi atunce s-au trimis birariului pentru aceasta

6. Tîlcuirea scrisorei[11] carii au trimis Thathâne, domnul decinde de rîu,

31. Şi Satharvuzán, şi cei ce sînt robi împreună cu ei, afarsaheii cei decinde de rîu, lui Dárie împăratul.

7. Cu cuvinte au trimis cătră dînsul şi acêstea s-au scris întru dînsa: „Lui Dárie împăratului, pacea toată.

8. Înştiinţat să fie împăratului căci am mers într-acea jidovască ţară, la casa Dumnezeului celui mare, şi acêea să zidêşte cu pietri alêse şi lêmne să pun în păreţi, şi lucrul acela iscusit să face şi să sporêşte în mînile lor.

9. Atuncea am întrebat pre cei bătrîni şi aşa am zis lor: «Cine au pus voao gînd această casă a o zidi şi cheltuiala aceasta a o isprăvi?»

10. Şi numele lor i-am întrebat pre dînşii, ca să facem ştire ţie, ca să-ţi scriem numele oamenilor boiêrilor lor.

11. Şi cuvînt ca acesta au răspuns noao, zicînd: «Noi sîntem robi Dumnezeului ceriului şi al pămîntului şi zidim casa carea era zidită mai nainte de aceasta cu mulţi ani, şi un împărat al lui Israíl mare o au zidit pre dînsa şi au isprăvit pre dînsa lor.

12. Iară de cînd au mîniiat părinţii noştri pre Dumnezeul ceriului, şi i-au dat pre dînşii pre mînile lui Navohodonósor, împăratul Vavilónului, haldeului; şi casa aceasta au surpat şi norodul l-au înstriinat la Vavilón.

13. Ce în anul dentîiu al lui Chiros, a împăratului vavilonênilor, Chiros împăratul au pus gînd casa a lui Dumnezău aceasta să să zideascâ.

14. Şi vasele casii lui Dumnezău cêle de aur şi de argint, carele Navuhodonosór au adus den casa cea de la Ierusalím şi le adusă pre iale la besêreca împăratului, le-au scos pre iale Chirós împăratul de la besêreca împăratului şi le-au dat lui Sasavasár, păzi- //

Ms. 45, p. 395

Cap 5

1. **28.** [32]Şi proroci Agghêu prorocul şi Zaharía al lui Addó prorocie preste fiii cei den Iúda şi den Ierusalim cu numele lui Dumnedzău Israil preste înşii.

2. **29.** [33]Atuncea s-au sculat Zorovável al lui Salathiil şi Iisus, fiiul lui Iosedec, şi au început a zidi casa lui Dumnedzău[34] cea den Ierusalim, şi împreună cu înşii — prorocii lui Dumnedzău, ajutorindu-le lor.

3. **30.** Întru vrêmea acêea au venit preste înşii Thathanê, domnul decinde de rîu, şi Satharvuzanê şi cei ce-s robi împreună cu înşi şi ca acêstea dzise lor: „Cine-au pus voao gînd a zidi casa aceasta şi chelşugul acesta să-l isprăviţi?"

4. Atuncea acêstea dziseră lor: „Care-s numele oamenilor celor ce zidescu cetatea *[395/2]* aceasta?"

5. Şi ochii lui Dumnedzău s-au făcut preste robirea Iúdei şi nu le-au surpat lor pînă ştire la împăratul Dárie să aduse. Şi atuncea s-au trimis birariului pentru aceasta

6. Tîlcuirea scrisorii carii au trimis Thaththanê, domnul decinde de rîu,

31. Şi Satharvuzan şi cei ce-s robi împreună cu el afarsahei, cei decinde de rîu, lui Dárie împăratul.

7. Cu cuvinte au trimis către îns şi acêstea-s scrise întru ea: „Lui Dárie împăratul, pacea toată!

8. Ştiut să fie împăratul căci am mersu într-acea jidovască ţară, la casa lui Dumnedzău celui mare[35], şi acêea să clădêşte cu pietri alêse şi lêmne să pun întru păreţi, şi lucrul acela iscusit să face şi să sporêşte întru mîinile lor.

9. Atuncea am întrebat pre acei bătrîni şi aşa am dzis lor: «Cine au pus voao gînd această casă a o zidi şi chelşugul acesta a-l isprăvi?»

10. Şi numele lor i-am întrebat pre înşii, ca să facem ştire ţie, ca să scriem[36] ţie numerile oamenilor boiêrilor lor.

11. Şi cuvîntu ca acesta au răspunsu noao, dzicînd: «Noi sîntem robi Dumnedzăului ceriului şi a pămîntului şi zidim casa carea era zidită mainte de aceasta ani mulţi, şi împăratul Israil mare l-au zidit pre îns şi au isprăvit pre înse lor.

12. Iară de cînd au mîniat părinţii noştri Dumnedzăului ceriului, ⌊şi⌋ i-au dat pre înşii pre mîinile lui[37] Navuhodonósor, împăratul Vavilónului, haldeului; şi casa aceasta au surpat şi nărodul l-au înstreinat la Vavilon.

13. Ce întru anul dentîi a lui Chíros, a împăratului Vavilónului, Chíros împăratul au pus gînd casa lui Dumnedzău aceasta să să zidească.

14. Şi vasele casei lui Dumnedzău cêle de aur şi de argint, carele Navuhodonósor au adus dentru casa de la Ierusalim şi le-au adus pre iale la bisêrica împăratului, le-au scos pre iale Chíros împăratul de la bisêreca împăratului şi le-au dat lui Saavasar, păzi-

Ms. 4389, p. 433-434

Cap 5

1. Şi prorocí Agghei[43] prorocul şi Zahariia, feciorul lui Addo, prorocind către iudeii carii era în Iudéea şi Ierusalim în numele Dumnezeului lui Israil.[44]

2. [45]Atunci se sculă Zorovavel, feciorul lui Salathiil, şi Isus, feciorul lui Sedec, şi începură a zidi bisêrica Domnului, carea era în Ierusalim, şi cu dînşii — prorocii lui Dumnezeu, de le ajuta.

3. Într-acea vrême mêrse la dînşii Thathanai, carele era voievod preste rîu, şi Satharvuzanai şi sfêtnicii lor şi le ziseră aşa: „Cine v-au dat sfat să ziditi această casă şi să rădicaţi păreţii ei?"

4. Şi iar[46] le răspunseră aşa: „Cum vor fi numele oamenilor celor ce zidesc această cetate?"

5. Şi ochii lui Dumnezeu sînt[47] spre robiciunea Iúdei şi nu-i opriră pînă nu va veni poruncă de la Dárie după ce vor duce carte. Şi atunci au trimes pre hărăcêriul[48]

6. [5.] Şi trimêseră şi răspuns cu cartea carea o trimêse voievodul cel de preste rîu. [6.] Şi spunerea cărţii era aşa: „Thathanai, voievodul de preste rîu, şi Satharvuzanai şi sfêtnicii lui Ahtarsathei carii au fost de preste rîu,

7. Lui Dárie împăratul, toată pacea!

8. Să ştii, împărate, că am mers în ţara Iúdei, la casa Dumnezeului celui mare, carea se zidêşti cu pietri frumoase şi se aşază cu lêmne pren păreţi, şi acel lucru se face foarte cu nevoinţă şi sporêşte în mîinile lor.[49] *[434/1]*

9. Şi i-am întrebat şi pre bătrînii lor şi le-am zis aşa: «Cine v-au dat putêre să zidiţi această casă şi să rădicaţi acêste ziduri?»

10. Şi am întrebat şi de numele lor, ca să-ţi spunem şi să-ţi scriem numele oamenilor celora[50] ce le sînt căpetenii.[51]

11. Iar ei ne-au răspuns cuvinte ca acêstea, zicînd aşa: «Noi sîntem slugi Dumnezeului ceriului şi al pămîntului şi zidim bisêrica carea au fost tocmită mai nainte de cei ani mulţi, carea o au zidit[52] şi o au făcut acel împărat mare al lui Israil şi o au isprăvit.

12. Iar apoi, pentru căci au mîniiat părinţii noştri cu urgie pre Dumnezeul cel ceresc, i-au dat în mîinile lui Navohodonosor, împăratul Vavilónului şi al haldeilor; şi au surpat această casă şi oamenii i-au mutat în Vavilon.

13. Iar în anul dentîi de împărăţiia lui Chir, împăratul Vavilónului, au pus poruncă să se zidească bisêrica lui Dumnezeu.

14. Şi vasele bisêricii lui Dumnezeu cêle de aur şi de argint, care le-au fost luat Navohodonosor den bisêrica carea au fost în Ierusalim şi le-au fost dus în bisêrica Vavilónului, iar le-au luat Chir şi le-au dat lui Sanavasar, cămă-

Versiunea modernă

Capitolul al 5-lea

1. **28.** Şi prorociră Angheu prorocul şi Zaharia, [fiul] lui Addo, prorocire asupra fiilor din Iuda şi din Ierusalim în numele Dumnezeului lui Israel care era peste ei.

2. **29.** Atunci s-au ridicat Zorobabel, [fiul] lui Salathiel, şi Iisus, fiul lui Iosedec, şi au început a construi templul lui Dumnezeu cel din Ierusalim, iar prorocii lui Dumnezeu [erau] împreună cu ei, ajutîndu-i.

3. **30.** În acelaşi timp au venit asupra lor Thanthanai, stăpînitorul de dincolo de rîu, şi Satharbuzana şi cei ce sînt supuşi împreună cu ei şi le ziseră astfel: „Cine v-a poruncit să construiţi templul acesta şi să faceţi aceste cheltuieli?"

4. Atunci le-au mai spus acestea: „Care sînt numele celor ce construiesc această cetate?"

5. Şi ochii lui Dumnezeu au vegheat asupra robiei [neamului] lui Iuda şi nu au putut fi opriţi pînă cînd i s-a dat de ştire regelui Darius. Şi atunci a fost trimis perceptorul pentru această

6. Copie a scrisorii pe care a trimis-o Thanthanai, stăpînul de dincolo de rîu,

31. Şi Satharbuzana şi ceilalţi supuşi împreună cu ei, afarsacheii cei de dincolo de rîu, regelui Darius.

7. I-au trimis o dare de seamă şi acestea erau scrise în ea: „Regelui Darius, pacea întreagă!

8. Să-i fie adus la cunoştinţă regelui că am mers în ţara iudeilor, la templul lui Dumnezeu cel mare, şi acesta este construit cu pietre cioplite şi sînt puse bîrne în pereţi, iar lucrul se face iscusit şi sporeşte în mîinile lor.

9. Atunci i-am întrebat pe bătrînii lor şi le-am spus astfel: «Cine v-a poruncit să construiţi templul acesta şi să faceţi aceste cheltuieli?»

10. Şi i-am întrebat numele lor, ca să ţi le facem ştiute şi să-ţi scriem numele oamenilor care le sînt căpetenii.

11. Şi ne-au răspuns cu aceste cuvinte, zicînd: «Noi sîntem robii Dumnezeului cerului şi al pămîntului şi zidim templul care a fost zidit cu mulţi ani mai înainte de acesta şi [pe care] un rege mare al lui Israel l-a construit şi l-a isprăvit pentru ei.

12. Iar cînd părinţii noştri l-au mîniat pe Dumnezeul cerului, i-a dat în mîinile lui Nabucodonosor, regele Babilonului, caldeanul; şi [acesta] a surpat templul şi a strămutat poporul în Babilon.

13. Însă în primul an al lui Cirus, regele babilonienilor, regele Cirus a poruncit să se construiască acest templu al lui Dumnezeu.

14. Şi vasele cele de aur şi de argint ale templului lui Dumnezeu, pe care Nabucodonosor le-a scos din templul de la Ierusalim şi le-a adus la templul regelui, regele Cirus le-a scos din templul regelui şi le-a dat lui Sasavasar vistier-

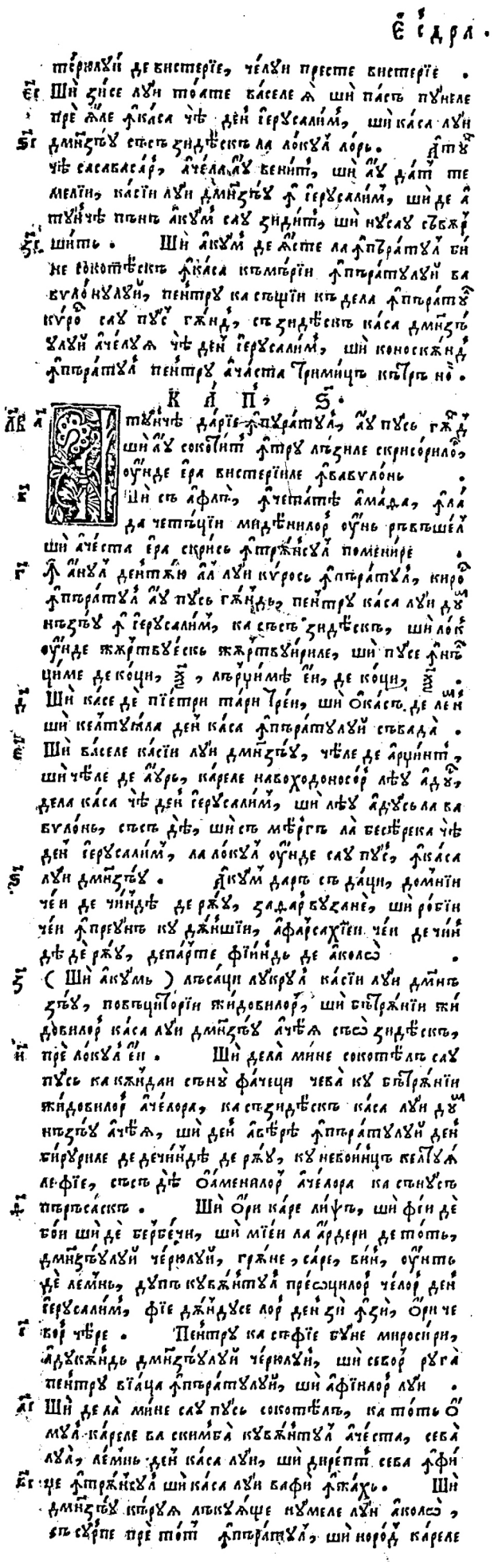

Biblia 1688, p. 339, col. 1

toriului de visterie, celui preste visterie.

15. Şi zise lui: 'Toate vasele ia şi pasă, pune-le pre iale în casa cea den Ierusalím, şi casa lui Dumnezău să să zideascâ la locul lor.'

16. Atuncea Sasavasár acela au venit şi au dat temelii casii lui Dumnezău în Ierusalím; şi de atuncea pînă acum s-au zidit şi nu s-au săvîrşit.

17. Şi acum, de iaste la împăratul bine, socotească în casa cămării împăratului Vavilónului, pentru ca să ştii că de la împăratul Chíros s-au pus gînd să zideascâ casa Dumnezăului aceluia cea den Ierusalím. Şi conoscînd împăratul, pentru aceasta trimiţă cătră noi.»"

Cap 6

1. **32.** Atuncea Dárie împăratul au pus gînd şi au socotit întru lăzile scrisorilor, unde era visteriile în Vavilón.

2. Şi să aflâ în cetatea Amátha, în lada cetăţii midênilor, un răvăşel; şi acesta era scris într-însul pomenire:

3. „În anul dentîiu a lui Chíros împăratul, Chiros împăratul au pus gînd pentru casa lui Dumnăzău în Ierusalím: casâ să zideascâ şi loc unde jîrtvuiesc jîrtvuirile; şi puse înălţime de coţi 60, lărgimea ei de coţi 60

4. Şi case de pietri tari trei şi o casâ de lemn; şi cheltuiala den casa împăratului să va da.

5. Şi vasele casii lui Dumnezău cêle de argint şi cêle de aur, carele Navohodonosór le-au adus de la casa cea den Ierusalím şi le-au adus la Vavilón, să să dea şi să meargă la besêreca cea den Ierusalím, la locul unde s-au pus în casa lui Dumnezău.

6. Acum, dară, să daţi, domnii cei decindea de rîu, Zatharvuzané şi robii cei împreună cu dînşii, afarsaheii[12] cei decindea de rîu, departe fiind de acoló!

7. (Şi acum)[13] lăsaţi lucrul casii lui Dumnăzău, povăţuitorii jidovilor şi bătrînii jidovilor casa lui Dumnezău acêea să o zideascâ pre locul ei!

8. Şi de la mine socoteală s-au pus ca cîndai să nu faceţi ceva cu bătrînii jidovilor acelora, ca să zideascâ casa lui Dumnăzău acêea. Şi den avêrea împăratului den birurile decindea de rîu cu nevoinţă cheltuiêle fie să să dea oamenilor acelora, ca să nu să părăsască.

9. Şi oricare lipsă, şi fii de boi şi de berbeci şi miei, la arderi de tot Dumnezăului ceriului, grîne, sare, vin, untdelemn, după cuvîntul preoţilor celor den Ierusalím, fie dîndu-se lor, den zi în zi, orice vor cêre,

10. Pentru ca să fie bune mirosiri aducînd Dumnezăului ceriului, şi se vor ruga pentru viaţa împăratului şi a fiilor lui.

11. Şi de la mine s-au pus socoteală ca tot omul carele va schimba cuvîntul acesta se va lua lemn den casa lui, şi dirept se va înfige într-însul, şi casa lui va fi în jah.

12. Şi Dumnezău, căruia lăcuiêşte numele lui acoló, să surpe pre tot împăratul şi norod carele /

Ms. 45, p. 395-396

toriului de vistiêre[38].

15. Şi dzise lui: 'Toate vasele ia şi pasă, pune-le pre iale întru casa cea den Ierusalim, şi casa lui Dumnedzău să să zidească la locul lor.'

16. Atuncea Savasar acela au venit şi au dat temelii casei lui Dumnedzău în Ierusalim; şi de atuncea pînă acum s-au zidit şi nu s-au săvîrşit.

17. Şi acum, dă iaste la împărăţie bun, socotească în casa cămării împăratului Vavilónului, pentru ca să ştii că de la împăratul Chir s-au pus gîndu să zidească casa Dumnedzăului aceluia cea den Ierusalim. Şi cunos- *[396/1]* cînd împăratul, pentru aceasta trimiţă cătră noi.»"

Cap 6

1. **32.** Atuncea Dárie împăratul au pus gînd şi au socotit întru punerile scrisorilor, unde vistiêriul dzace în Vavilon.

2. Şi să aflá în cetatea Amatha, întru lada a midênilor cetate, răvăşel unul; şi acesta era scris întru îns pomenire:

3. „Întru anul dentîi a lui Chíros împăratul, Chir împăratul au pus gînd pentru casa lui Dumnedzău în Ierusalim: casă să să zidească[39] şi loc unde jirtvuiescu jirtvuirile; şi puse înălţime de coţi 60, lărgimea ei de coţi 60

4. Şi case de piatră tari 3 şi casă de lemnu una; şi chieltuiala dentru casa împăratului să va da.

5. Şi vasele casei lui Dumnedzău cêle de argint şi cêle de aur, carele Navuhodonósor le-au adus de la casa cea den Ierusalim şi le-au adus la Vavilon, să să dea şi să margă la bisêrica cea den Ierusalim, la locul unde s-au pus în casa lui Dumnedzău.

6. Acum, dară, să daţi, domnii cei decinde de rîu, Zatharvuzanê şi robii cei împreună cu ei, afarsahei cei decinde de rîu, departe fiind de acoló!

7. ⌊Şi acum⌋ lăsaţi lucrul casei lui Dumnedzău, aceia să o zidească pre locul ei povăţuitorii iudeilor şi bătrînii ovrêilor casa lui Dumnedzău[40]!

8. Şi de la mine socoteală s-au pus ca nu cîndai să nu faceţi ceva cu bătrînii a jidovilor acelora, ca să să zidească casa lui Dumnedzău acêea. [41]Şi dentru avêrea împăratului, den birurile decinde de rîu cu nevoinţă chieltuială fie să să dea oamenilor acelora, ca să nu să părăsască.

9. Şi oricare lipsă, şi fii a boi şi a berbeci şi miei, la arderi de tot Dumnedzăului ceriului, grîne, saáre, vin, untdelemnu, după cuvîntul preuţilor celor den Ierusalim, fie dîndu-să lor, dentru dzi în dzi, orice vor cêre,

10. Pentru ca să fie bune mirosiri aducînd Dumnedzăului ceriului, şi să vor ruga pentru viaţa împăratului şi a fiilor lui.

11. Şi de la mine s-au pus socoteală că tot omul carele va primeni cuvîntul acesta, să va răsîpi lemnu dentru casa lui, şi drept să va înfige întru îns, şi casa lui cei spre partea mea să va face.

12. Şi Dumnedzău, căruia lăcuiêşte numele ⌊lui⌋ acoló, să surpe pre tot împăratul şi nărod carele

Ms. 4389, p. 434

raşul carele au fost preste avuţie.[53]

15. Şi i-au zis: 'Ia acêste vase toate şi te du de le pune în bisêrica carea iaste în Ierusalim, la locul lor.'

16. Atunci Sanavasar acela au venit şi au pus temelie bisêricii lui Dumnezeu în Ierusalim; şi dentr-acêea vrême pînă acum tot se zidêşte şi încă nu iaste sfîrşită, ce se zidêşte şi acum şi nu se-au isprăvit.

17. Deci acum, de va gîndi împăratul că iaste bine, să caute în vivliotheca[54] împărătească carea iaste în Vavilon, şi vei vedea că de la Chíra împărat au fost porîncit aceasta ca să se zidească casa lui Dumnezeu în Ierusalim. Şi deaca va şti împăratul, de aceasta să trimeaţă la noi iarăşi.»"

Cap 6

1. Atunci porînci Dárie împărat să caute în vivliotheca[55] care era în Vavilon.[56]

2. Şi aflá în Amath, cetatea cea mai tare a Mídiei, un răvaş; şi era scris într-însul această aducere-aminte:

3. „În anul dentîi al împărăţiei lui Chir împăratul, porînci Chir împărat să se zidească casa lui Dumnezeu care iaste în Ierusalim, în locul unde junghe aducerile; şi puse măsură să o înalţe de 60 de coţi şi lărgimea să-i fie de 60 de coţi[57]

4. *[434/2]* Şi 3 păreţi de piiatră oablă şi case de lemn 1; şi să se dea şi mertic de casa împărătească.

5. Şi vasele besêricii lui Dumnezeu cêle de aur şi de argint, carele luase Navohodonosor den bisêrica Ierusalimului şi le adusêse în Vavilon, să se dea şi să se ducă în bisêrică în Ierusalim, în locul carele sînt puse în bisêrica lui Dumnezeu.

6. Ce acum, Thathanai, voievodul ţinuturilor[58] celor de preste rîu, şi Satharvuzanai şi sfêtnicii voştri, atharsathei, carii sînteţi preste rîu, dăparte să fugiţi de la dînşii!

7. Şi să lăsaţi să facă bisêrică lui Dumnezeu boiêrii Iúdei şi bătrînii lor, ca să se zidească casa lui Dumnezeu acêea în locul ei![59]

8. Şi iaste şi de mine porîncit nimic niciodată să nu faceţi preoţilor jidovești carii zidesc casa acé lui Dumnezeu. Şi den haraciul acelor împăraţi de preste rîu ce dau ei cu deadins să se dea la chieltuiala acelor oameni, ca să nu se zăbovească acel lucru.

9. Şi ce va lipsi, tot să se dea; aşijderea să daţi viţei şi miei şi berbeci întru arderile[60] cêle de tot ale Dumnezeului celui ceresc, grîu, sare, vin şi undelemn, după obicina preoţească carea iaste în Ierusalim, să se dea lor în toate zilele,

10. Să aducă rădicare Dumnezeului celui ceresc şi să se roage pentru viiaţa împăratului şi a feciorilor lui.

11. Şi de la mine iaste pusă poruncă aşa, ca tot omul carele va călca această poruncă, să se ia lemn de la casa lui, şi să se rădice şi să fie spînzurat de dînsul, iar casa lui să se ia să fie a mea.

12. Şi Dumnezeu, carele lăcuiêşte numele lui acoló, să întoarcă toate împărăţiile şi oamenii carii

Versiunea modernă

nicul, mai-marele vistieriei.

15. Şi-i zise: 'Ia toate vasele şi te du şi le pune în templul tău din Ierusalim, şi templul lui Dumnezeu să fie zidit în locul său.'

16. Atunci acel Sasabasar a venit şi a pus temeliile templului lui Dumnezeu în Ierusalim; şi de atunci s-a lucrat pînă acum şi nu a fost terminat.

17. Şi acum, de va binevoi regele, să se cerceteze în arhiva regelui Babilonului, ca să verifici dacă regele Cirus a dat poruncă să se construiască templul acelui Dumnezeu, cel din Ierusalim. Şi aflînd regele, să ne trimită [hotărîrea sa] în această privinţă.»"

Capitolul al 6-lea

1. **32.** Atunci regele Darius a dat poruncă şi a cercetat în arhive, unde se aflau vistieriile în Babilon.

2. Şi se găsi în cetatea Amatha, în arhiva cetăţii mezilor, un volum; şi această însemnare era notată în el:

3. „În primul an al regelui Cirus, regele Cirus a dat poruncă în privinţa templului lui Dumnezeu din Ierusalim: să se construiască şi locul unde să jertfească jertfele; şi stabili înălţimea acestuia de şaizeci de coţi şi lăţimea sa de şaizeci de coţi

4. Şi trei straturi din piatră dură şi un strat din lemn; iar cheltuiala să se facă din casa regelui.

5. Şi vasele cele de argint şi cele de aur ale templului lui Dumnezeu, pe care Nabucodonosor le-a scos din templul cel din Ierusalim şi le-a adus în Babilon, să fie date şi să fie duse la templul cel din Ierusalim şi puse la locul lor din templul lui Dumnezeu.

6. Aşadar, acum să daţi [poruncă], stăpînitori de dincolo de rîu, Satharbuzana şi robii împreună cu ei, afarsacheii de dincolo de rîu, să rămîneţi departe de acolo!

7. ⌊Şi acum⌋ îngăduiţi lucrarea templului lui Dumnezeu, ca să zidească îndrumătorii iudeilor şi bătrînii iudeilor templul lui Dumnezeu pe locul său!

8. Şi s-a dat poruncă din partea mea ca nu cumva să faceţi ceva bătrînilor acelor iudei, ca să construiască acel templu al lui Dumnezeu. Şi din avutul regelui şi din birurile de dincolo de rîu să li se dea cu luare aminte acelor oameni să aibă de cheltuială, ca să nu fie împiedicat lucrul.

9. Şi orice nevoie ar fi de boi şi de berbeci şi de miei pentru arderi de tot Dumnezeului cerului, grîne, sare, vin, untdelemn să li se dea lor în fiecare zi, după spusa preoţilor celor din Ierusalim, orice vor cere,

10. Ca să aducă bune mirosuri Dumnezeului cerului şi să se roage pentru viaţa regelui şi a fiilor săi.

11. Şi a fost dată poruncă din partea-mi ca tot omul care va nesocoti acest cuvînt, luîndu-se lemn din casa lui, să fie ţintuit şi ridicat pe acesta, şi casa lui să fie lăsată spre jaf.

12. Şi Dumnezeu, al cărui nume sălăşluieşte acolo, să răstoarne pe orice rege şi popor care

Biblia 1688, p. 339, col. 2

va tinde mîna lui acoló să premenească şi să piarză casa lui Dumnezău acêea, cea den Ierusalím. Eu, Dárie, am pus gînd cu nevoinţă să fie!"

13. **33.** Atuncea Thathané, domnul de decindea de rîu, şi Satharvuzané şi cei ce sînt robi împreună cu dînşii, către cêlea ce au trimis împăratul Dárie, aşa au făcut, cu nevoinţă.

14. Şi cei bătrîni ai jidovilor au zidit, şi leviţii, cu prorociia lui Agghéu prorocul şi a Zahariei, fiiul lui Addó, şi de iznoavă zidiră şi întăriră den gîndul Dumnezăului lui Israíl şi den socoteala lui Chiros şi a lui Dárie şi Arthasásta, împăratului persilor.

15. Şi au săvîrşit casa aceasta pînă în zioa a treia a lunii lui adár, carele iaste an al şaselea al împărăţiei lui Dárie împăratului.

16. **34.** Şi făcură fiii lui Israíl, preoţii şi leviţii şi ceialalţi den fiii înstreinării tîrnosire casei lui Dumnezău cu veselie.

17. Şi au adus la tîrnosirea casei lui Dumnezău aceştiia viţei 100, berbeci 200, miei 400, iezi den capre, pentru păcatul a tot Israílul, 12, spre numărul fêliurilor lui Israíl.

18. Şi puseră pre preoţi întru împărţêlele lor şi pre leviţi întru osebirile lor preste treaba casei lui Dumnezău în Ierusalím, după scrisoarea Cărţii lui Móisi.

19. Şi făcură fiii înstreinării Paştile în 14 ale lunii dentîiu,

20. Căci s-au curăţit preoţii şi leviţii pînă la unul, toţi curaţi, şi au junghiat paştile la toţi fiii înstreinării şi fraţilor lor, preoţilor, şi loruşi.

21. Şi mîncară fiii lui Israíl paştele, cei ce au ieşit de la streinătate şi tot cela ce să osebiia de necurăţiia limbilor pămîntului către ei, ca să cercetêze pre Domnul Dumnezăul lui Israíl.

22. Şi au făcut Praznicul Azimilor 7 zile cu veselie, căci au veselit pre dînşii Domnul şi Domnul au întors inima împăratului Asúr preste dînşii, să să întărească mîinile lor întru lucrurile casei Dumnezăului lui Israíl.

Cap 7

1. **35.** Şi după cuvintele acêstea, întru împărăţiia lui Arthasásta, împăratului persilor, să sui Ésdras, fiiul lui Saréu, al fiiului Azaríei, al fiiului Helchíei,

2. Al fiiului lui Sellúm, al fiiului lui Saddúc, al fiiului lui Ashitóv,

3. Al fiiului Samáriei, al fiiului Exriei, al fiiului Ezvíei, al fiiului lui Vócchi,

4. Al fiiului lui Avisúe, al fiiului lui Fineés, al fiiului lui Eliazár, al fiiului lui Aarón, preotului celui dentîiu.

5. Acesta Ésdra s-au suit de la Vavilón şi acesta — cărturariu iute în lêgea lui Móisi, carele au dat Domnul Dumnezău lui Israíl. Şi dêde lui împăratul, căci mîna Domnului Dumnezeului lui — preste dînsul întru toate carele cerca el.

6. Şi să suiră den fiii lui Israil şi den preoţi şi den leviţi şi cei ce cîntă //

Ms. 45, p. 396-397

va întinde mîna lui să primenească şi să piardză casa lui Dumnedzău acêea, cea den Ierusalim. Eu, Dárie, am pus gînd cu nevoinţă să fie!"

13. **33.** Atunci Thathanê, *[396/2]* domnul de decinde de rîu, Satharvuzanê şi cei ce-s robi împreună cu înşii, cătră cêlea ce au trimis Darie împăratul, aşa au făcut, cu nevoinţă.

14. Şi bătrînii ovrêilor au dzidit, şi leviţii, cu prorociia lui Aggheu prorocului şi a Zaharíei, fiiului Addo, şi de iznoavă zidiră şi întăriră dentru gîndul Dumnedzăului Israil şi de la socoteala lui[42] Chir şi lui Dárie şi Arthasasthá, împăratului persilor.

15. Şi au săvîrşit casa aceasta pînă întru dzua a treia, lunei[43] ádar, carele iaste an al şaselea a împărăţiei lui Dárie împăratului.

16. **34.** Şi făcură fiii lui Israil, preuţi şi leviţii şi ceialalţi dentru fiii înstreinării, înnoiri casei lui Dumnedzău, cu veselie.

17. Şi au adus la înnoiri casei lui Dumnedzău aceştiia, viţăi 100, berbeci 200, miei 400, iezi de capre, pentru păcatul a tot Israil, 12, spre numărul fêliurilor Israil.

18. Şi puseră pre preuţi întru împărţêlele lor şi pre leviţi întru usăbirile lor preste treaba casei lui Dumnedzău în Ierusalim, [44]după scrisoarea Cărţii lui Moisí.

19. Şi făcură fiii înstreinării Paştile în 14 a lunei dentîi,

20. Căci s-au curăţit preuţii şi leviţii pînă într-unul, toţi curaţi, şi au junghiat paştile tuturor fiilor înstriinării şi fraţilor lor, preuţilor, şi lor.

21. Şi mîncară fiii lui Israil paştile, cei de la înstreinătate şi tot cela ce usăbiia de necurăţiia a limbilor pămîntului cătră ei, ca să cercetêdze pre Domnul Dumnedzăul Israil.

22. Şi au făcut Praznicul Azimilor 7 dzile cu veselie, căci au veselit pre înşii Domnul şi ⌊Domnul⌋ au întors inima împăratului Assur preste înşii, să întărească mîinile lor întru lucrurile casei Dumnedzăului[45] Israil.

Ms. 4389, p. 434-435

vor întinde mîinile lor şi vor opri şi vor strica casa lui Dumnezeu, acêea carea iaste în Ierusalim. Eu, Dárie, am pus poruncă ca să fie acel lucru cu toată nevoinţa!"[61]

13. Atunci Thathanii, voievodul ţinutului de preste rîu, şi Satharvuzanai şi sfêtnicii lui făcură, cu toată nevoinţa, după cum porîncise împăratul Dárie.

14. Iar bătrînii iudeilor zidiia, şi leviţii, după prorocirea lui Agghéi prorocul şi a Zahariei, feciorul lui Addo, şi zidiră şi aşăzară cu porunca Dumnezeului lui Israil şi cu porunca lui Chir şi a lui Dárie, Artaxerx, împăratul persilor.

15. Şi sfîrşiră casa lui Dumnezeu pînă în zioa a treia den luna lui addar[62], carele iaste anul al şaselea de împărăţiia lui Dárie împărat.

16. Şi făcură feciorii lui Israil, preoţii şi leviţii *[435/1]* şi alalţi feciori ai mutării tîrnosire casii lui Dumnezeu în bucurie.

17. Şi aduseră la tîrnosirea casii lui Dumnezeu 100 de viţei şi 200 de berbeci şi 400 de miei şi 12 ţapi, după numărul seminţiilor lui Israil, pentru păcatul a tot Israilul.[63]

18. Şi stătură preoţii la rînduiêlele lor şi leviţii la părţile lor spre lucrul casei lui Dumnezeu cel den Ierusalim, [64]după cum iaste scris în Cartea lui Moisí.

19. Şi făcură fiii mutării Pasha în 14 zile ale lunii cei dentîi[65],

20. Că era preoţii curăţiţi, şi leviţii, pînă la unul, toţi curaţi, spre junghêrea pashăi a tuturor feciorilor mutării şi a fraţilor lor, a preoţilor, şi a lor.

21. Şi mîncară feciorii lui Israil carii se întoarseră den mutare şi toţi cîţi se dăspărţise de la spurcăciunea limbilor pămîntului, ca să cêrce cu dînşii pre Domnul Dumnezeul lui Israil.

22. Şi făcură Praznicul Azimelor 7 zile în veselie, că-i veseli Domnul şi întoarse inima împăratului Assiriei să le ajute, întărindu-le mîinile spre lucrul Domnul[66] Dumnezeul lui Israil.

Versiunea modernă

îşi va întinde mîna să strice şi să distrugă templul lui Dumnezeu cel din Ierusalim. Eu, Darius, am dat poruncă să se ia aminte!"

13. **33.** Atunci Thanthanai, stăpînul de dincolo de rîu, şi Satharbuzana şi ceilalţi supuşi împreună cu ei, potrivit cu cele trimise de regele Darius, aşa au făcut, cu luare-aminte.

14. Şi bătrînii iudeilor şi leviţii au construit după prorocirea lui Agheu prorocul şi a lui Zaharia, fiul lui Addo, şi degrabă zidiră şi încheiară [zidirea] din porunca Dumnezeului lui Israel şi după porunca lui Cirus şi a lui Darius şi a lui Artaxerxe, regele perşilor.

15. Şi săvîrşiră acest templu pînă în a treia zi a lunii adar, adică în anul al şaselea al domniei regelui Darius.

16. **34.** Şi făcură fiii lui Israel, preoţii şi leviţii şi ceilalţi dintre fiii celor strămutaţi sfinţirea templului lui Dumnezeu cu bucurie.

17. Şi au adus aceştia la sfinţirea templului lui Dumnezeu o sută de viţei, două sute de berbeci, patru sute de miei, doisprezece iezi de capră, pentru ispăşirea păcatului întregului Israel, după numărul seminţiilor lui Israel.

18. Şi aşezară pe preoţi după cetele lor şi pe leviţi după îndatoririle lor pentru slujirea templului lui Dumnezeu în Ierusalim, potrivit celor scrise în Cartea lui Moise.

19. Şi ţinură fiii celor strămutaţi Paştele în ziua de paisprezece a primei luni,

20. Căci s-au curăţit preoţii şi leviţii, [fiind] curaţi toţi pînă la unul, şi au jertfit paştele pentru toţi fiii celor strămutaţi şi pentru fraţii lor, preoţii, şi pentru ei înşişi.

21. Şi mîncară fiii lui Israel paştele, toţi cei întorşi din înstrăinare şi tot cel ce s-a ţinut deoparte de necurăţia popoarelor pămîntului [venite] spre ei, ca să îl caute pe Domnul Dumnezeul lui Israel.

22. Şi au ţinut Sărbătoarea Azimelor şapte zile cu bucurie, căci i-a bucurat Domnul pe ei şi a întors spre ei inima regelui Asur, ca să întărească mîinile lor în lucrările templului Dumnezeului lui Israel.

Cap 7

1. **35.** [46]Şi după cuvintele acêstea, întru împărăţia Arthasasthá, împăratului persilor, să sui Ésdra, fiiul lui Sareu, fiiul Azaría, fiiul Helchía,

2. Fiiul Sellum, fiiul Sadduc, fiiul Ashitov,

3. Fiiul Samaría, fiiul Exréa, fiiul Ezvía, fiiul Vocchí,

4. Fiiul Avisué, fiiul Finees, fiiul Eleázar, fiiul Aaron, preutului celui dentîi.

5. Acesta Ésdra s-au suit de la Vavilon şi acesta cărturariu iute-i în lêgea lui Moisi, carele au dat Domnul Dumnedzăul Israil. Şi-i dêde lui împăratul, căci mîna Domnului Dumnedzăului lui — preste îns întru toate carele cerca el.

6. Şi să suiră dentru *[397/1]* fiii lui Israil şi dentru preuţi şi dentru leviţi şi cei ce cîntă

Cap 7

1. De-acii, după acêste cuvinte, întru împărăţiia lui Artaxérx, împăratul persilor, Ézdra, feciorul Sarúei, feciorul Azáriei, feciorul Elchiei,[67]

2. Feciorul lui Sellum, feciorul lui Sadoc, feciorul lui Ahitov,

3. Feciorul Ammariei, feciorul Azariei, feciorul lui Maraioth, [4.] feciorul lui Zaraí, feciorul Óziei, feciorul lui Vocchii,

4. [5.] Feciorul lui Avisúe, feciorul lui Finees, feciorul lui Eliazar, feciorul lui Aáron, preotul cel de-nceput.

5. [6.] Acesta Ézdra se-au suit den Vavilon şi acesta — scriitor rêpede în lêgea lui Moisí, carea o au dat Domnul Dumnezeu lui Israil. Şi dêde lui împăratul tot ce cerca, că era pre dînsul mîna cea bună a Domnului Dumnezeul său.

6. [7.] Şi se suiră den feciorii lui Israil şi den feciorii preoţilor şi den feciorii leviţilor şi dentr-ai cîntăreţilor

Capitolul al 7-lea

1. **35.** Şi după cele spuse, în vremea domniei lui Artaxerxe, regele perşilor, se ridică Ezdra, fiul lui Saraias, fiiul lui Azarias, fiiul lui Helkia,

2. Fiul lui Salum, fiul lui Sadduc, fiul lui Ahitob,

3. Fiul lui Samaria, fiul lui Esria, fiul lui Ezuia, [fiul lui Mareoth, 4. Fiul lui Zaraia, fiul lui Ozia,] fiul lui Bocchi,

4. Fiul lui Abisue, fiul lui Finees, fiul lui Eleazar, fiul lui Aaron, cel dintîi preot.

5. Acest Ezdra s-a ridicat din Babilon şi acesta [era] cărturar ager în legea lui Moise, pe care a dat-o Domnul Dumnezeu lui Israel. Şi îi dădu regele [voie], căci mîna Domnului Dumnezeu [era] asupra lui în toate cele pe care le cerceta.

6. Şi se ridicară [să vină] la Ierusalim dintre fiii lui Israel şi dintre preoţi şi dintre leviţi şi cîntăreţii

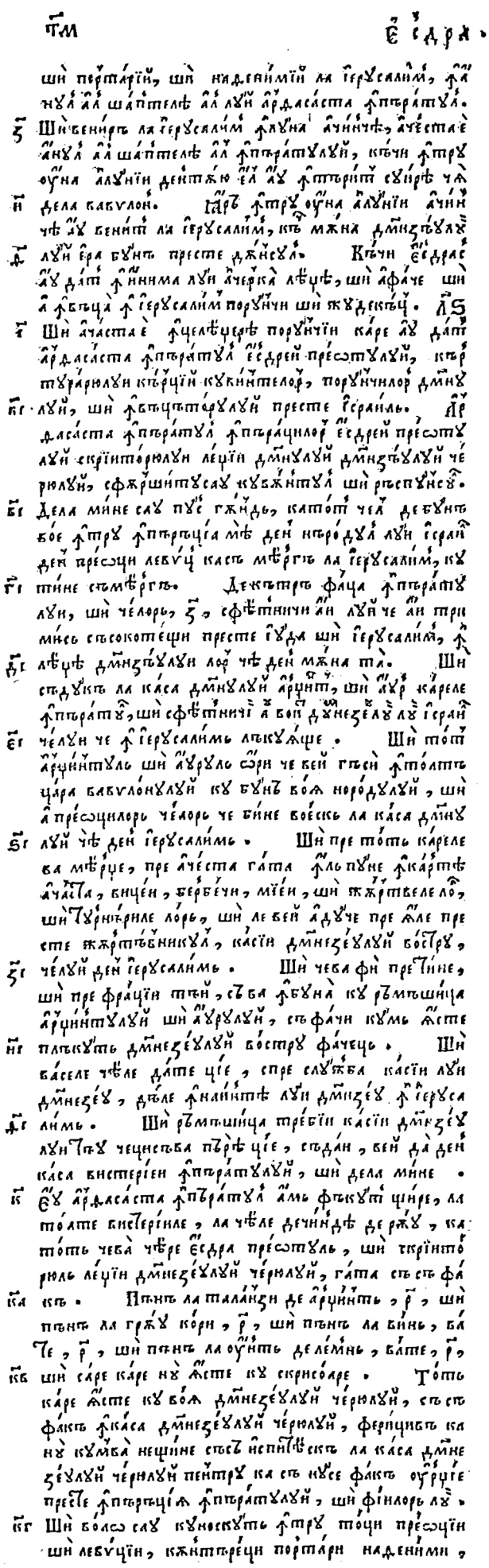

Biblia 1688, p. 340, col. 1

şi portarii şi nathenímii la Ierusalím, în anul al şaptelea al lui Arthasásta împăratul.

7. Şi veniră la Ierusalím în luna a cincea, acesta e anul al şaptelea al împăratului. Căci întru una a lunii dentîiu el au întărit suirea cea de la Vavilon,

8. Iară întru una a lunii a cincea au venit la Ierusalím, căci mîna Dumnezăului lui era bună preste dînsul.

9. Căci Ésdras au dat în inima lui a cerca lêgea şi a face şi a învăţa în Ierusalím porunci şi judecăţi.

10. **36.** Şi aceasta e înţelêgerea poruncii care au dat Arthasásta împăratul Ésdrei preotului, cărturariului Cărţii cuvintelor poruncilor Domnului şi învăţătorului preste Israíl:

11. „Arthasásta, împăratul împăraţilor, Ésdrei preotului, scriitoriului legii Domnului Dumnezăului ceriului! Sfîrşitu-s-au cuvîntul şi răspunsul.

12. De la mine s-au pus gînd ca tot cel de bunăvoie întru împărăţia mea den nărodul lui Israil, den preoţi, leviţi ca să meargă la Ierusalím, cu tine să meargă.

13. De cătră faţa împăratului şi celor 7 sfêtnici ai lui ce ai trimis să socoteşti preste Iúda şi Ierusalím, în lêgea Dumnezăului lor cea den mîna ta,

14. Şi să ducă la casa Domnului argint şi aur, carele împăratul şi sfêtnicii au voit Dumnezeului lui Israil, celui ce în Ierusalím lăcuiêşte,

15. Şi tot argintul şi aurul, orice vei găsi în toată ţara Vavilónului, cu bunăvoia norodului şi a preoţilor celor ce binevoiesc la casa Domnului cea den Ierusalím.

16. Şi pre tot carele va mêrge, pre acesta gata îl pune în cartea aceasta, viţei, berbeci, miei şi jîrtvele lor şi turnările lor, şi le vei aduce pre iale preste jîrtăvnicul casii Dumnezeului vostru celui den Ierusalím.

17. Şi ce va fi pre tine şi pre fraţii tăi să va îmbuna cu răмăşiţa argintului şi aurului să faci, cum iaste plăcut Dumnezeului vostru faceţi.

18. Şi vasele cêle date ţie spre slujba casii lui Dumnezeu dă-le înaintea lui Dumnezeu în Ierusalím.

19. Şi răмăşiţa trebii casii Dumnezeului tău ce ţi să va părea ţie să dai vei da den casa visteriei împăratului şi de la mine.

20. Eu, Arthasásta împăratul, am făcut ştire la toate visteriile, la cêle decindea de rîu, ca tot ce va cêre Ésdra, preotul şi scriitoriul legii Dumnezeului ceriului, gata să să facă:

21. Pînă la talanzi de argint 100 şi pînă la grîu cori 100 şi pînă la vin vate 100 şi pînă la untdelemn vate 100 şi sare, care nu iaste cu scrisoare.

22. Tot care iaste cu voia Dumnezeului ceriului să să facă în casa Dumnezeului ceriului! Feriţi-vă, ca nu cumva neştine să să ispitească la casa Dumnezeului ceriului, pentru ca să nu se facă urgie preste împărăţiia împăratului şi fiilor lui.

23. Şi voao s-au cunoscut întru toţi preoţii şi leviţii, cîntăreţi, portari, natheními /

Ms. 45, p. 397

şi portarii şi nathinim la Ierusalim, întru anul al şaptelea a lui Arthasasthá împăratul.

7. Şi veniră la Ierusalim în luna a cincea, acesta an al şaptelea împăratului. Căci într-una a lunei dentîi el au întărit suirea cea de la Vavilon,

8. Iară într-una a lunei a cincea au venit la Ierusalim, căci mîna lui Dumnedzău al lui era bună preste îns.

9. Căci Ésdra au dat întru inima lui a cerca lêgea şi a face şi a învăţa în Ierusalim porînci şi judêţe.

10. **36.** Şi aceasta-i[47] înţelêgerea porîncii carii au dat Arthasasthá împăratul Ésdrii preutului, cărturariului Cărţii cuvintelor porîncilor[48] Domnului şi învăţăturilor lui preste Israil:

11. „Arthasasthá, împărat împăraţilor, Ésdrii preutului, scriitoriului legii ⌊Domnului⌋ Dumnedzăului ceriului! Săvîrşi-să cuvîntul şi răspunsul.

12. De la mine s-au pus[49] gînd ca tot cel de bună voie întru împărăţiia mea den nărodul Israil, den preuţi şi leviţi ca să margă la Ierusalim, cu tine să margă.

13. De cătră faţa împăratului şi celor 7 sfêtnici ai lui te-ai trimis ca să socoteşti preste Iudéa şi Ierusalim, întru lêgea Dumnedzăului lor cea den mîna ta,

14. Şi să ducă la casa Domnului argint şi aur carele împăratul şi sfêtnicii au voit Dumnedzăului Israil, celui ce în Ierusalim lăcuiêşte,

15. Şi tot argintul şi aurul, orice vei găsi întru toată ţara Vavilónului, cu bunăvoia nărodului şi preuţilor celor ce binevoiescu la casa lui Dumnedzău cea den Ierusalim.

16. Şi pre[50] tot carele va mêrge, pre acesta gata îl pune în cartea aceasta, viţăi, berbeci, miei şi jirtvele lor şi turnările lor, şi le vei aduce pre iale preste jirtăvnicul casei Dumnedzăului vostru celui den Ierusalim.

17. Şi ce va fi pre tine şi pre fraţii tăi să va îmbuna cu rămăşiţa argintului şi aurului să faci tu, cum iaste plăcut Dumnedzăului vostru faceţi.

18. Şi vasele cêle date ţie spre slujba casei lui Dumnedzău dă-le înaintea lui Dumnedzău în Ierusalim.

19. Şi rămăşiţa trebii casei Dumnedzăului tău ce-ţi va părea ţie să-i dai da-vei dentru casa vistiêriului împăratului şi de la mine.

20. Eu, Arthasastha împăratul, am pus răspuns la toate vistiêrele *[397/2]* cêle decinde de rîu ca tot ce va cêre[51] Ésdra, preutul şi scriitor legii Dumnedzăului ceriului, gata să să facă:

21. Pînă la talandzi de argint 100 şi pînă la grîu cori 100 şi pînă la vin vate 100 şi pînă la untdălemnu vati 100 şi sare, carii nu iaste scrisoare.

22. Tot carele iaste întru voia Dumnedzăului ceriului să să facă întru casa Dumnedzăului ceriului! Feriţi-vă, ca nu cîndai neştine să să ispitească la casa Dumnedzăului ceriului, pentru ca să nu să facă urgie preste împărăţiia împăratului şi fiilor lui.

23. Şi voao s-au cunoscut întru toţi preuţii şi leviţii, cîntători, portari, nathinim

Ms. 4389, p. 435

şi ai portarilor şi slujitorii celor sfinte în Ierusalim, în anul al şaptelea de împărăţiia lui Artaxérx.

7. [8.] Şi veniră în Ierusalim în luna a cincea, acesta iaste anul al şaptelea al împărăţiei. [9.] Că în zioa dentîi a lunii dentîi începu a se sui den Vavilon,

8. Şi în zioa dentîi a lunii a cincea sosi în Ierusalim, că mîna Domnului cea bună era pre dînsul.

9. [10.] Iară Ézdra găti inima sa să cêrce lêgea Domnului şi să facă şi să învêţe în Israil porunca şi judecata.

10. [11.] Şi aceasta iaste spunerea cărţii carea o didêse împăratul *[435/2]* Artaxerx Ézdrii preotul, scriitoriul şi învăţatul întru Cuvintele porîncilor Domnului şi al cărţii învăţăturilor lui dentru Israil:[68]

11. [12.] „Artaxérx, împăratul împăraţilor, Ézdrei preotul, scriitoriul legii Dumnezeului ceresc, a obîrşi cuvîntul şi răspunsul!

12. [13.] De la mine iaste porîncit ca oricine va avea userdie bună den nărodul lui Israil întru împărăţiia mea şi den preoţii lui şi den leviţi, să meargă cu tine în Ierusalim.

13. [14.] Că eşti trimes de la faţa împăratului şi den cei şapte sfêtnici ai miei să cercetezi Iudéea şi Ierusalímul, în lêgea Dumnezeului tău carea iaste în mîinile tale,

14. [15.] Şi să duci aurul şi argintul carele-au dat împăratul şi sfêtnicii lui cu userdie Dumnezeului lui Israil, carele lăcuiêşte în Ierusalim,

15. [16.] Şi tot aurul şi argintul, oricît vei afla în toată biruinţa Vavilónului, şi care vor vrea năroadele să ducă şi den ce vor fi adus[69] preoţii de voia lor casii[70] Dumnezeului său carea iaste în Ierusalim.

16. [17.] Şi tot ce va fi de chieltuiala ei am porîncit cu această carte să dea viţei şi berbeci şi miei şi junghêrea[71] lor şi turnările lor, şi să aduci acêlea pre altariul bisêricii Dumnezeului vostru, carea iaste în Ierusalim.[72]

17. [18.] Şi de va şi mai fi cevaşi să se placă ţie şi fraţilor tăi să faceţi den argintul şi den aurul ce au rămas, voi să faceţi Dumnezeului vostru.

18. [19.] Şi vasele care sînt date ţie întru slujba casei Dumnezeului tău le dă înaintea lui[73] Dumnezeu în Ierusalim.

19. [20.] Şi altele ce vor fi de treabă în casa Dumnezeului tău, cît va trebui, să dai den cămara şi den avuţiia împărătească [21.] şi de la mine.

20. [21.] Eu, Artaxérx împărat, am pus şi am porîncit tuturor paznicilor avuţiilor celor de preste rîu ca orice va cêre de la voi Ézdra preotul, scriitoriul legii Dumnezeului celui ceresc, fără de zăbavă să-i daţi:

21. [22.] Pînă la 100 de talanţi de argint, aşijderea şi vin 100 de măsuri[74] şi grîu 100 de cori şi undelemn 100 de măsuri[75], iar sare fără de măsură.

22. [23.] Tot ce iaste obicina şi ce se cade Dumnezeului celui ceresc să se dea! Să păziţi să nu facă nimic rău casei Dumnezeului celui ceresc, ca nu cumva să fie cîndvaşi mînie asupra împărăţiei împăratului şi a feciorilor lui.

23. [24.] Şi voaoă vă facem ştire tuturor, de la preoţi şi de la[76] leviţi şi de la[77] cîntăreţi şi de la[78] portari

Versiunea modernă

şi portarii şi nathineii, în al şaptelea an al [domniei] regelui Artaxerxe.

7. Şi sosiră în Ierusalim în luna a cincea, acesta era anul al şaptelea al regelui. Căci în prima [zi] a primei luni el a început strămutarea din Babilon,

8. Iar în prima [zi] a lunii a cincea a sosit în Ierusalim, căci era bună mîna Dumnezeului lui asupra sa.

9. Căci Ezdra a hotărît în inima lui să cerceteze legea şi să o împlinească şi să [îi] înveţe [pe cei de] prin Ierusalim poruncile şi hotărîrile.

10. **36.** Şi aceasta este copia poruncii care i-a dat-o regele Artaxerxe preotului Ezdra, cărturarul Cărţii cuvintelor poruncilor Domnului şi a hotărîrilor sale pentru Israel:

11. „Artaxerxe, regele regilor, către Ezdra preotul, scribul legii ⌊Domnului⌋ Dumnezeului cerului! S-a săvîrşit socoteala şi [s-a dat] răspunsul.

12. S-a dat poruncă de la mine ca oricine are bunăvoinţa în regatul meu din poporul lui Israel, dintre preoţi [şi] leviţi să meargă în Ierusalim, cu tine să meargă.

13. Din partea regelui şi a celor şapte sfetnici ai lui ai fost trimis să cercetezi cele din Iuda şi din Ierusalim, după legea Dumnezeului lor cea din mîna ta,

14. Şi să duci la templul Domnului argintul şi aurul pe care regele şi sfetnicii l-au dăruit [de bunăvoie] Dumnezeului lui Israel, cel ce sălăşluieşte în Ierusalim,

15. Şi tot argintul şi aurul, orice vei găsi în toată ţara Babilonului, cu bunăvoinţa poporului şi a preoţilor care le dăruiesc de bunăvoie templului lui Dumnezeu cel din Ierusalim.

16. Şi însemnează în cartea aceasta tot ce va merge, viţei, berbeci, miei şi jertfele lor de mîncare şi jertfele lor de băutură, şi le vei duce pe altarul templului Dumnezeului vostru celui din Ierusalim.

17. Şi orice ţi se va părea potrivit ţie şi fraţilor tăi să faci cu restul de argint şi de aur, să faceţi după voia Dumnezeului vostru.

18. Şi vasele cele date ţie pentru slujirea templului lui Dumnezeu dăruieşte-le înaintea lui Dumnezeu în Ierusalim.

19. Şi cele ce ţi se vor mai părea de trebuinţă pentru lucrarea templului Dumnezeului tău ţi se vor da din casa vistieriei şi de la mine.

20. Eu, regele Artaxerxe, am trimis înştiinţare la toate vistieriile cele de dincolo de rîu ca să se dea deîndată orice va cere Ezdra, preotul şi scribul legii Dumnezeului cerului:

21. Pînă la o sută de talanţi de argint şi pînă la o sută de core de grîu şi pînă la o sută de baturi de vin şi o sută de baturi de untdelemn şi sare fără măsură.

22. Şi după voia Dumnezeului cerului facă-se templul Dumnezeului cerului! Aveţi grijă, ca nu cumva cineva să fie ispitit împotriva templului Dumnezeului cerului, ca să nu aducă mînia [lui] asupra domniei regelui şi a fiilor săi.

23. Şi să vi se facă ştiut că, în ce îi priveşte pe preoţi şi pe leviţi, pe cîntăreţi, portari, nathineii

Є҃ сдра.

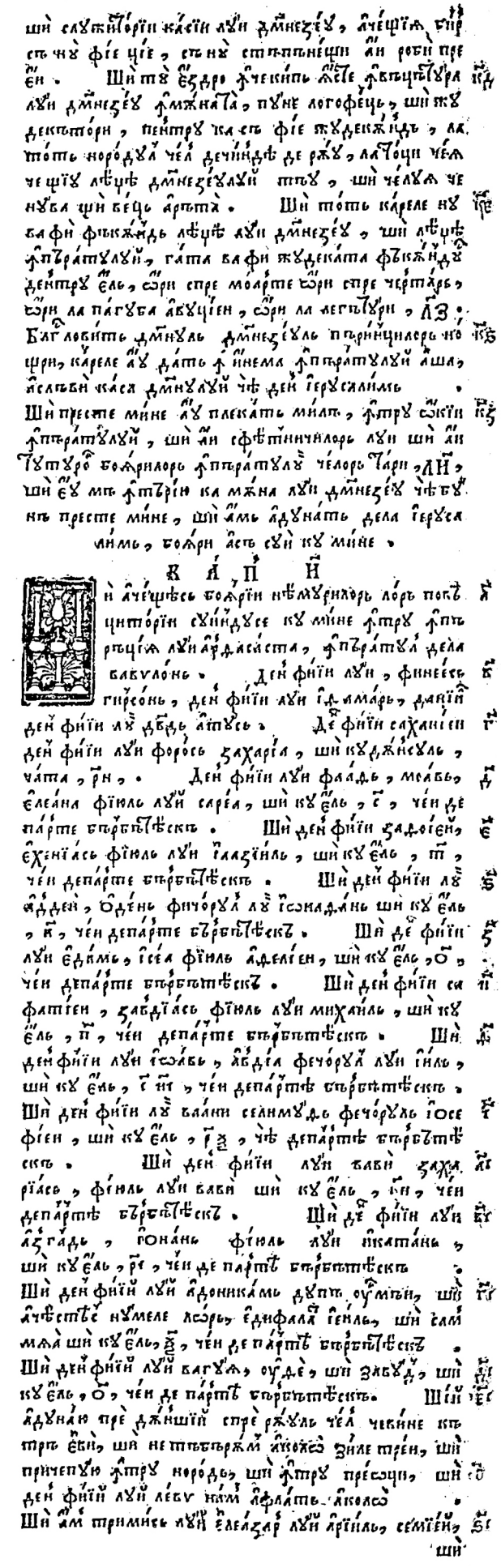

Biblia 1688, p. 340, col. 2

şi slujitorii casii lui Dumnezeu aceştiia bir să nu fie ţie, să nu stăpîneşti a-i robi pre ei.

24. Şi tu, Ézdro, în ce chip iaste învăţătura lui Dumnezeu în mîna ta, pune logofeţi şi judecători pentru ca să fie judecînd la tot norodul cel decindea de rîu, la toţi ceia ce ştiu lêgea Dumnezeului tău; şi celuia ce nu va şti veţi arăta.

25. Şi tot carele nu va fi făcînd lêgea lui Dumnezeu şi lêgea împăratului, gata va fi judecata făcîndu-să dentru el ori spre moarte, ori spre certare, ori la paguba avuţiei, ori la legături."

26. **37.** Blagoslovit — Domnul Dumnezeul părinţilor noştri, carele au dat în inema împăratului aşa a slăvi casa Domnului cea den Ierusalím

27. Şi preste mine au plecat milă întru ochii împăratului şi ai sfêtnicilor lui şi ai tuturor boiêrilor împăratului celor tari!

38. Şi eu mă întăriiu ca mîna lui Dumnezeu cea bună preste mine şi am adunat de la Ierusalím boiêri a să sui cu mine.

Cap 8

1. Şi aceştia-s boiêrii neamurilor lor, povăţitorii suindu-se cu mine întru împărăţiia lui Arthasásta, împăratul de la Vavilón:

2. Den fiii lui Fineés, Ghirsón; den fiii lui Ithamár, Daniil; den fiii lui David, Atús;

3. Den fiii Sahaníei, den fiii lui Forós, Zaharía, şi cu dînsul ceata, 150;

4. Den fiii Faáthmoáv, Eleána, fiiul lui Saréa, şi cu el 200, cei de parte bărbătească;

5. Şi den fiii Zathoíei, Eheniás, fiiul lui Iaaziíl, şi cu el 300, cei de parte bărbătească;

6. Şi den fiii lui Adden, Odén, ficiorul lui Ionathán, şi cu el 50, cei de parte bărbătească;

7. Şi den fiii Edám, Iséa, fiiul Atheliei, şi cu el 70, cei parte bărbătească;

8. Şi den fiii Safatíei, Zavdiás, fiiul lui Mihaíl, şi cu el 80, cei de parte bărbătească;

9. Şi den fiii Ioáv, Avdía, feciorul lui Iíl, şi cu el 218, cei de partea bărbătească;

10. Şi den fiii lui Vaáni, Selimúth, feciorul Iosefíei, şi cu el 160, cei[14] de partea bărbătească;

11. Şi den fiii lui Vaví, Zahariás, fiiul lui Vaví, şi cu el 28, cei de partea bărbătească;

12. Şi den fiii lui Azgád, Ionán, fiiul lui Icatán, şi cu el 110, cei de partea bărbătească;

13. Şi den fiii lui Adonicám după urmă-i, şi acêstea-s numele lor: Edifalat, Ieíl şi Sammêá, şi cu el 60, cei de partea bărbătească;

14. Şi den fiii lui Vagúia, Uthé şi Zavúd, şi cu el 70, cei de partea bărbătească.

15. Şi-i adunaiu pre dînşii spre rîul cel ce vine cătră Eví şi ne tăbărîm acoló zile trei; şi pricepuiu întru norod şi întru preoţi şi den fiii lui Lévi n-am aflat acoló.

16. Şi am trimis lui Eleázar, lui Ariíl, Semiéi //

Ms. 45, p. 397-398

şi slujitori casei lui Dumnedzău acestuia[52] bir să nu fie ţie, să nu stăpîneşti a-i robi pre ei.

24. Şi tu, Ésdra, în ce chip iaste învăţătura lui Dumnedzău întru mîna ta, pune logofeţi şi judecători, pentru ca să fie judecînd la tot nărodul cel decinde de rîu, la toţi ceia ce ştiu lêgea Dumnedzăului tău; şi celuia ce nu ştiia veţi cunoaşte-o.

25. Şi tot carele nu va fi făcînd lêgea lui Dumnedzău şi lêgea împăratului, gata va fi judecata făcîndu-să dentru el ori la moarte, ori la certare, ori la pagubă de avuţie, ori la legături."

26. **37.** Blagoslovit — Domnul Dumnedzăul părinţilor noştri, carele au dat întru inima împăratului aşa a slăvi casa Domnului cea den Ierusalim

27. Şi preste mine au plecat milă întru ochii împăratului şi a sfêtnicilor lui şi a tuturor boiêrilor celor sămeţi!

38. Şi eu mă întăriiu cu mîna lui Dumnedzău cea bună prestă mine şi am adunat de la Israil boiêri a să sui cu mine.

Cap 8

1. Şi aceştia-s boiêrii neamurilor lor, povăţuitorii suindu-să cu mine întru împărăţiia lui Arthasasthá, împăratului Vavilon:

2. Dentru fiii lui Finees, Ghirson; dentru fiii lui Ithámar, Daniil; dentru fiii lui David, Attus;

3. Dentru fiii Sahaníei, dentru fiii lui Fóros, Zaharía, şi cu însul ceata, 150;

4. Dentru fiii Faathmoav, Eleaná, fiiul Saréa, şi cu el 200, cei de parte bărbătească;

5. ⌊Şi⌋ dentru fiii Zathoii, Ehenía, fiiul Iaaziil, şi cu el 300, cêle de parte bărbătească;

6. ⌊Şi⌋ dentru fiii lui Addin, Ovin, ficiorul lui Ionáthan, şi cu el 50, cei de parte *[398/1]* bărbătească;

7. Şi dentru fiii Edam, Isaía, fiiul Athelía şi cu el 70, cei parte bărbătească;

8. Şi dentru fiii Safatíei, Zavdía, fiiul Mihail, şi cu el 80, cei de partea bărbătească;

9. ⌊Şi⌋ dentru fiii Ioav, Avdía, ficiorul Ieiil, şi cu el 218, cei de partea bărbătească;

10. Şi dentru fiii lui ⌊Vaaní⌋, Selimoth, ficiorul Iosefíei, şi cu el 160, cei de partea bărbătească;

11. Şi dentru fiii Vaví, Zaharía, fiiul lui Vaví, şi cu el 28, cei de parte bărbătească;

12. Şi dentru fiii Azgad, Ionan, fiiul Icatan, şi cu îns 110, cei de parte bărbătească;

13. Şi dentru fiii lui Adonicam mai de apoi, şi acêstea-s numele lor: Edifalat, Ieil şi Sammêa, şi cu el 60, cei de parte bărbătească;

14. Şi dentru fiii lui Vagué, Uthê şi Zavud, şi cu el 70, cei de parte bărbătească.

15. Şi-i adunai pre înşii cătră rîul cela ce vine cătră Eví şi ne tăbărîm acoló 3 dzile; şi pricepui întru nărod şi întru preuţi şi dentru fiii Leví n-am aflat acoló.

16. Şi am trimis lui Eliazár, lui Ariil, lui Siméa

Ms. 4389, p. 435-436

şi de la slujitorii[79] celor sfinţite ale casei lui Dumnezeu bir să nu strîngeţi, nici să fie vreo putêre cevaşi a pune asupra lor vreo dajde cevaşi.

24. [25.] Iar tu, Ézdro, după înţelepciunea[80] Dumnezeului tău carea iaste *[436/1]* în mîna ta, pune judecători şi pîrcălabi să judece tot nărodul care iaste preste rîu, ceştia ce ştiu lêgea Dumnezeului tău; şi pre cei ce nu o vor şti să-i faceţi[81] să o ştie.

25. [26.] Şi tot carele nu va face lêgea Dumnezeului tău şi lêgea împăratului cu dragoste, să se facă judecată pentru dînsul sau spre moarte, sau spre certare, sau spre lipsa vieţii, sau spre închisoare."

26. [27.] Bine iaste cuvîntat Domnul Dumnezeul părinţilor noştri, cela ce au dat aşa în inima împăratului să proslăvească casa Domnului carea iaste în Ierusalim

27. [28.] Şi au plecat şi întru mine mila sa înaintea împăratului şi a sfêtnicilor lui şi a tuturor boiêrilor împăratului şi ai puterilor!

Şi eu, fiind întărit cu mîna Domnului Dumnezeului mieu care au fost pre mine, am strîns boiêrii den Israil să se suie cu mine.

Cap 8

1. [82]Şi aceştia sînt boiêrii neamurilor şi povaţele carii se-au suit cu mine întru împărăţiia lui Artaxérx, împăratul de la Vavilon:[83]

2. Den feciorii lui Finees, Gherson; den feciorii lui Ithamar, Daniil; den feciorii lui David, Attus;

3. Den feciorii Seheniei şi den feciorii lui Fares, Zaharíia, şi cu dînsul sînt număraţi 150 de bărbaţi;

4. Den feciorii lui Faathmoav, Eliaéna, feciorul Saráei, şi cu dînsul 200 de bărbaţi;

5. Iar den feciorii lui Zathois, Eheniia, feciorul lui Aziil, şi cu dînsul 300 de bărbaţi;

6. Den feciorii lui Addo, Ovin, feciorul lui Ioanathan, şi cu dînsul 50 de bărbaţi;

7. Den feciorii lui Edam, Iesei, feciorul lui Athelii, şi cu dînsul 70 de bărbaţi;

8. Den feciorii Safatiei, Zavdiia, feciorul lui Mihail, şi cu dînsul 80 de bărbaţi;

9. Den feciorii lui Ioav, Avdiia, feciorul lui Ieil, şi cu dînsul 218 bărbaţi;[84]

10. Den feciorii Vaaniei, Selomith, feciorul Iosefiei, şi cu dînsul 160 de bărbaţi;

11. Den feciorii lui Vavizai, Zahariia, feciorul Vaviei, şi cu dînsul 28 de bărbaţi;

12. Den feciorii lui Azgad, Ionai, feciorul lui Icatan, şi cu dînsul 110 bărbaţi;

13. Den feciorii lui Addonicam carii era mai de pre urmă, şi numele lor sînt acêstea: Elifaleh şi Ieil şi Samáiia, şi cu dînşii 60 de bărbaţi;

14. Den feciorii lui Vaguail, Uthái şi Zavud, şi cu dînşii 70 de bărbaţi.

15. Şi am strîns *[436/2]* pre dînşii la rîul carele iaste lîngă Evíia şi am şăzut acoleá trei zile; şi am căutat în nărod şi în preoţi den feciorii lui Lévi şi n-am aflat acoló.

16. Pentr-acêea am trimis pre Eliazar şi pre Ariel şi pre Semei

Versiunea modernă

şi slujitorii templului lui Dumnezeu, aceştia nu îţi vor fi birnici şi nici nu ai îngăduinţă să îi stăpîneşti.

24. Iar tu, Ezdra, după cum este înţelepciunea lui Dumnezeu [care este] în mîna ta, vei pune cărturari şi judecători [care] să judece pentru tot poporul de dincolo de rîu, pentru toţi cei ce cunosc legea Dumnezeului tău; iar celui ce nu o va şti i-o veţi face cunoscută.

25. Şi oricine nu va respecta legea lui Dumnezeu şi legea regelui, condamnarea lui se va face grabnic fie la moarte, fie la cazne, fie la pierderea averii, fie la închisoare."

26. **37.** Binecuvîntat [este] Domnul Dumnezeul părinţilor noştri, care a pus în inima regelui să preamărească templul Domnului cel din Ierusalim

27. Şi peste mine a lăsat miluire dinaintea ochilor regelui şi ai sfetnicilor lui şi ai tuturor căpeteniilor regelui celor învestite!

38. Iar eu m-am întărit, pentru că mîna lui Dumnezeu cea bună [era] asupra mea, şi am adunat căpeteniile lui Israel spre a se ridica [să meargă] cu mine.

Capitolul al 8-lea

1. Şi aceştia [sînt] capii familiilor lor, căpeteniile care s-au ridicat [să meargă] cu mine în vremea domniei lui Artaxerxe, regele din Babilon:

2. Din fiii lui Finees, Ghersom; din fiii lui Itamar, Daniel; din fiii lui David, Hatus;

3. Din fiii lui Sacania, din fiii lui Foros, Zaharia, şi cu el o trupă de o sută cincizeci;

4. Din fiii lui Faatmoab, Eliana, fiul lui Zaraia, şi cu el două sute de bărbaţi;

5. ⌊Şi⌋ din fiii lui Zathoes, Sechenias, fiul lui Aziel, şi cu el trei sute de bărbaţi;

6. ⌊Şi⌋ din fiii lui Adin, Obeth, feciorul lui Ionathan, şi cu el cincizeci de bărbaţi;

7. Şi din fiii lui Elam, Isaia, fiul lui Athelia, şi cu el şaptezeci de bărbaţi;

8. Şi din fiii lui Safatia, Zabdia, fiul lui Micael, şi cu el optzeci de bărbaţi;

9. ⌊Şi⌋ din fiii lui Ioab, Abadia, feciorul lui Iiel, şi cu el două sute optsprezece bărbaţi;

10. Şi din fiii lui ⌊Baani⌋, Salimuth, feciorul lui Iosefia, şi cu el o sută şaizeci de bărbaţi;

11. Şi din fiii lui Babi, Zaharia, fiul lui Babi, şi cu el douăzeci şi opt de bărbaţi;

12. Şi din fiii lui Asgad, Ioanan, fiul lui Acatan, şi cu el o sută zece bărbaţi;

13. Şi din fiii lui Adonicam cei de pe urmă, acestea sînt numele lor: Alifalat, Ieiel şi Samaia, şi cu el şaizeci cei de parte bărbătească;

14. Şi din fiii lui Bago, Uthi şi Zabud, şi cu el şaptezeci de bărbaţi.

15. Şi i-am adunat la rîul cel ce vine spre Eui şi am făcut acolo tabără trei zile; şi am căutat prin popor şi printre preoţi şi nu am găsit acolo fii de-ai lui Levi.

16. Şi am trimis după Eleazar, după Ariel, după Samaia

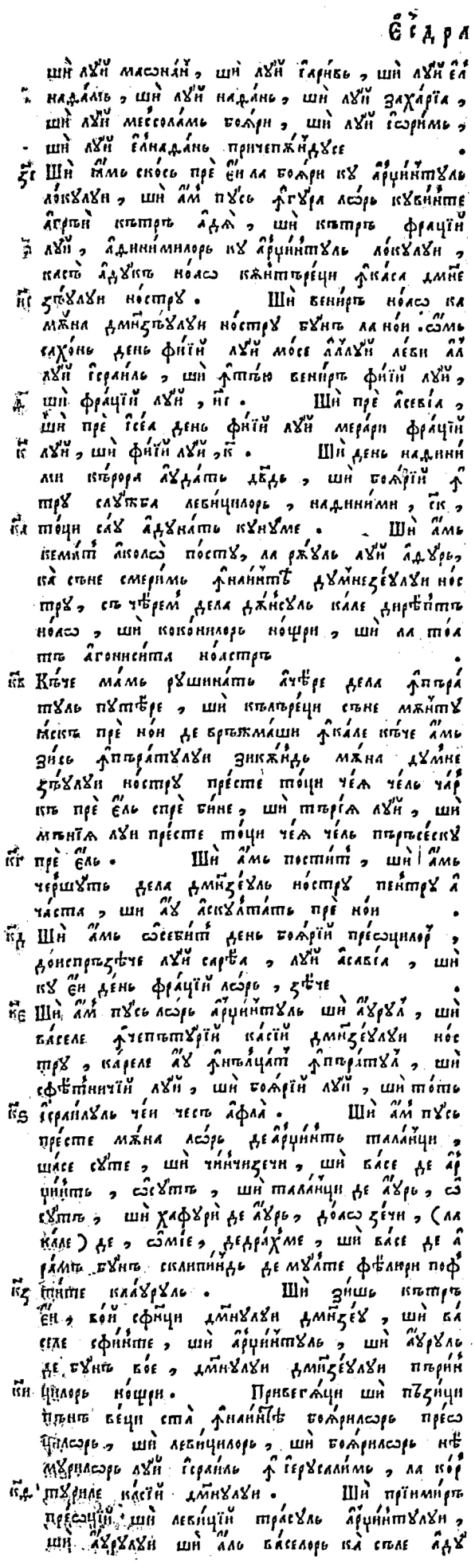

Biblia 1688, p. 341, col. 1

şi lui Maonán şi lui Iarív şi lui Elnathám şi lui Nathán şi lui Zahária şi lui Messolám, boiêri, şi lui Iorím şi lui Elnathán, pricepîndu-se,

17. Şi i-am scos pre ei la boiêri cu argintul locului şi am pus în gura lor cuvinte a grăi cătră Adê şi cătră fraţii lui, athinímilor, cu argintul locului, ca să aducă noao cîntăreţi în casa Dumnezăului nostru.

18. Şi veniră noao, ca mîna Dumnezăului nostru bună la noi, om sahón den fiii lui Móse al lui Leví al lui Israíl; şi întîiu veniră fiii lui şi fraţii lui, 18,

19. Şi pre Asevía şi pre Iséa, den fiii lui Merári, fraţii lui şi fiii lui, 20;

20. Şi den nathiníми, cărora au dat David şi boiêrii întru slujba leviţilor, nathiníми 220; toţi s-au adunat cu nume.

21. Şi am chemat acoló postu, la rîul lui Athúr, ca să ne smerim înaintea Dumnezeului nostru, să cêrem de la dînsul cale direaptă noao şi coconilor noştri şi la toată agonisita noastră,

22. Căce m-am ruşinat a cêre de la împăratul putêre şi călăreţi să ne mîntuiască pre noi de vrăjmaşi în cale, căce am zis împăratului, zicînd: „Mîna Dumnezăului nostru — preste toţi ceia ce-l cearcă pre el spre bine, şi tăriia lui şi mîniia lui — preste toţi ceia ce-l părăsescu pre el.”

23. Şi am postit şi am cerşut de la Dumnezeul nostru pentru aceasta, şi au ascultat pre noi.

24. Şi am osebit den boiêrii preoţilor doisprăzêce lui Sarêa, lui Asavía, şi cu ei den fraţii lor zêce,

25. Şi am pus lor argintul şi aurul şi vasele începăturii casii Dumnezeului nostru, carele au înălţat împăratul şi sfêtnicii lui şi boiêrii lui şi tot Israílul, cei ce să afla.

26. Şi am pus preste mîna lor de argint talanţi şase sute şi cincizeci şi vase de argint o sută şi talanţi de aur o sută şi hafurí de aur doaozeci (la cale)[15], de o mie dedrahme, şi vase de aramă bună sclipind de multe fêliuri, poftite ca aurul.

27. Şi ziş cătră ei: „Voi — sfinţi Domnului Dumnezeu şi vasele — sfinte, şi argintul şi aurul, de bunăvoie Domnului Dumnezeului părinţilor noştri.

28. Privegheaţi şi păziţi pînă veţi sta înaintea boiêrilor preoţilor şi leviţilor şi boiêrilor neamurilor lui Israíl în Ierusalím, la corturile casii Domnului!”

29. Şi priimiră preoţii şi leviţii trasul argintului şi aurului şi al vaselor, ca să le adu- /

Ms. 45, p. 398

şi lui Maonan şi lui Iariv şi lui Eliatham şi lui Zaharía şi lui Mesolam, boiêrii, şi lui Iorim şi lui Eliathan, pricepîndu-să,

17. Şi i-am scos pre ei[53] la boiêri cu argintul locului şi am pus întru gura lor cuvinte a grăi cătră Adê şi cătră fraţii lui, alor athinim, cu argintul locului, ca să ne aducă noao cîntători în casa Dumnedzăului nostru.

18. Şi veniră noao, ca mîna Dumnedzăului nostru bună la noi, om sahon dentru fiii Mosê, lui Leví, lui Israil; şi întîi veniră fiii lui şi fraţii lui, 18,

19. Şi pre Asevía şi pre Isaía[54], dentru fiii Merarí, fraţi ai lui şi fiii lui, 20;

20. Şi den nathenim, cărora au dat David şi boiêrii întru slujba leviţilor, nathinim 220; toţi s-au adunat cu nume.

21. Şi am chemat acoló postu, la rîul Athur, ca să ne smerim înaintea Dumnedzăului nostru, să cêrem de la îns cale dreaptă noao şi coconilor noştri şi la toată agonisita noastră,

22. Căci m-am ruşinat a cêre de la împăratul putêre şi călăreţi să ne mîntuiască pre noi de nepriêteni în cale, căci am dzis împăratului, dzicînd: „Mîna Dumnedzăului nostru — preste toţi ceia ce-l cearcă pre el spre bine, şi tăriia lui şi mîniia lui — preste toţi ceia ce-l părăsesc pre el.”

23. Şi am postit şi am cerşut de la Dumnedzăul nostru pentru aceasta, şi au ascultat noao.

24. Şi am usăbit dentru boiêri preuţi 12 lui Sarêa[55], lui Asavía, şi cu ei dentru fraţii lor 10,

25. Şi am pus lor argintul şi aurul şi vasele începăturii casei Dumnedzăului nostru, *[398/2]* carele au înălţat împăratul şi sfêtnicii lui şi boiêrii lui şi tot Israil, cei ce să afla.

26. Şi am pus preste mîna lor de argint talandzi 650 şi vase de argint 100 şi talandzi de aur 100 [56]şi hafurí de aur 20⌊la cale⌋, de 1000 de didrahmi, şi vase de aramă sclipind bune[57], de multe fêliuri, poftite cu aur.

27.[58] Şi dziş cătră ei: „Voi — sfinţi Domnului⌊Dumnedzău⌋, şi vasele cêle sfinte şi argintul şi aurul, de bunăvoie Domnului Dumnedzăului părinţilor noştri.

28. Bdenuiţi[59] şi păziţi pînă veţi sta înaintea boiêrilor, preuţilor şi leviţilor şi boiêrilor neamurilor Israil în Ierusalim, la corturile casei Domnului!”

29. Şi priimiră preuţii şi leviţii trasul argintului şi aurului şi a vaselor, ca să le adu-

Ms. 4389, p. 436-437

şi pre Maanath şi pre Iarev şi pre alt Maanath şi pre Nathan şi pre Zaharíia şi pre Mesollam şi pre Ioarim şi pre Elnathan, înţelepţii,[85]

17. Şi i-am scos şi i-am pus ispravnici preste locul argintului şi le-am porîncit în gurile lor cuvinte să grăiască cătră fraţii lor, slujitorilor sfintei, în locul argintului, să aducă noaoă[86] cîntăreţi în casa lui Dumnezeu.

18. Şi ne-au adus, pentru că au fost spre noi mîna Domnului cea bună, oameni învăţaţi den feciorii lui Mohol, feciorul lui Levi, feciorul lui Iil, şi pre Saraviia şi pre fraţii lui şi pre feciorii lui, 18,

19. Şi pre Asavíia, şi cu dînsul pre Isáiia, den feciorii lui Merári, iar fraţii lui şi feciorii lui, 20;[87]

20. Şi den nathineii[88] carii didêse David şi boiêrii spre slujirea leviţilor, nathinei[89] 220; toţi aceia se chiema pre numele lor.

21. Şi am mărturisit acoló post, aproape de rîul Athúrei, să se pocăiască înaintea Domnului Dumnezeului nostru şi să cêrem de la dînsul cale direaptă noaoă şi feciorilor noştri şi a toată agoniseala noastră,

22. Că mi-au fost ruşine să ceiu de la împăratul ajutor şi călăreţi să ne mîntuiască de vrăjmaşi pre cale, că am zis cătră împăratul: „Mîna Dumnezeului nostru iaste spre toţi ceia ce-l cearcă întru bunătate, şi tăriia lui şi urgiia lui iaste asupra tuturor cei ce-l părăsesc.”

23. Şi am postit şi ne-am rugat Dumnezeului nostru pentr-aceasta, şi au venit noaoă, sporindu-ne.[90]

24. Şi am osebit den boiêrii preoţilor 12, pre Siríia şi pre Asaviia, şi cu dînşii încă 10 den fraţii lor,

25. Şi am legat[91] lor aurul şi argintul şi vasele cêle sfinţite ale casii Dumnezeului nostru, care au dat împăratul şi sfêtnicii lui şi boiêrii.

26. Şi am dat în mîinile lor argint 650 de talanţi şi 100 de vase de argint şi 100 de talanţi de aur [27.] şi vase de aur 20, care avea ca 1000 de arginţi, şi vase de aramă sclipind bine şi frumoase ca aurul 2000.[92]

27. [28.] Şi le-am zis: „Voi sînteţi sfinţiţi lui Dumnezeu Domnul şi vasele sînt sfinţite şi *[437/1]* argintul şi aurul carele iaste dat de bunăvoie Domnului Dumnezeul părinţilor noştri.

28. [29.] Privegheaţi şi păziţi pînă le[93] veţi da înaintea mai-marilor preoţilor şi ai leviţilor şi ai voievozilor neamurilor lui Israil în Ierusalim, în cămara casei Domnului!”

29. [30.] Şi luară preoţii şi leviţii sarcina argintului şi a aurului şi a vaselor, să o du-

Versiunea modernă

şi după Adonam şi după Iarib şi după Elnathan şi după Nathan şi după Zaharia şi după Mesulam, căpetenii, şi după Ioiarib şi după Elnathan, bărbaţi învăţaţi,

17. Şi i-am trimis pe ei la căpetenii cu banii locului şi am pus în gura lor cuvintele pe care să le grăiască lui Ido şi fraţilor lui, slujitorii, cu banii locului, ca să ne aducă cîntăreţi în templul Dumnezeului nostru.

18. Şi veniră la noi, căci mîna Dumnezeului nostru [era] bună cu noi, un om învăţat dintre fiii lui Mooli, [fiul] lui Levi al lui Israel; şi întîi veniră fiii şi fraţii lui, optsprezece,

19. Şi Asebia şi Osaia, din fiii lui Merari, fraţii şi fiii lui, douăzeci;

20. Şi dintre slujitori, pe care i-au pus David şi căpeteniile în slujba levitiţilor, două sute douăzeci de slujitori; toţi au fost adunaţi pe numele [lor].

21. Şi am hotărît [să ţinem] post acolo, la rîul Aue, ca să ne smerim înaintea Dumnezeului nostru, să-i cerem drum drept pentru noi şi pentru copiii noştri şi pentru toată agoniseala noastră,

22. Pentru că mă ruşinasem a cere regelui forţă [armată] şi călărime să ne apere de vrăjmaşi pe drum, căci i-am zis regelui, zicînd: „Mîna Dumnezeului nostru [este] peste toţi cei ce-l caută spre bine, iar puterea şi mînia lui [este] asupra tuturor celor ce-l părăsesesc.”

23. Şi am postit şi ne-am rugat la Dumnezeul nostru pentru aceasta, iar [el] ne-a ascultat.

24. Şi am ales dintre căpeteniile preoţilor doisprezece, pe Saraia, pe Asabia, precum şi pe zece dintre fraţii lor,

25. Şi le-am cîntărit argintul şi aurul şi vasele de la începutul templului Dumnezeului nostru, cele pe care le ridicase regele şi sfetnicii lui şi căpeteniile lui şi tot Israelul, cei care se aflau [acolo].

26. Şi am cîntărit în mîna lor şase sute cincizeci de talanţi de argint şi o sută de vase de argint şi o sută de talanţi de aur şi douăzeci de cupe de aur⌊pentru cale⌋, [cîntărind] o mie de drahme, şi vase din cea mai bună aramă, preţuite ca aurul.

27. Şi le-am spus: „Voi [sînteţi] sfinţi pentru Domnul⌊Dumnezeu⌋ şi sfinte [sînt] vasele şi argintul şi aurul şi darurile Domnului Dumnezeului părinţilor noştri.

28. Vegheaţi şi păziţi[-le] pînă veţi ajunge dinaintea căpeteniilor preoţilor şi leviţilor şi a căpeteniilor neamurilor lui Israel în Ierusalim, în cămările templului Domnului!”

29. Şi preoţii şi leviţii primiră greutatea argintului şi a aurului şi a vaselor, ca să le adu-

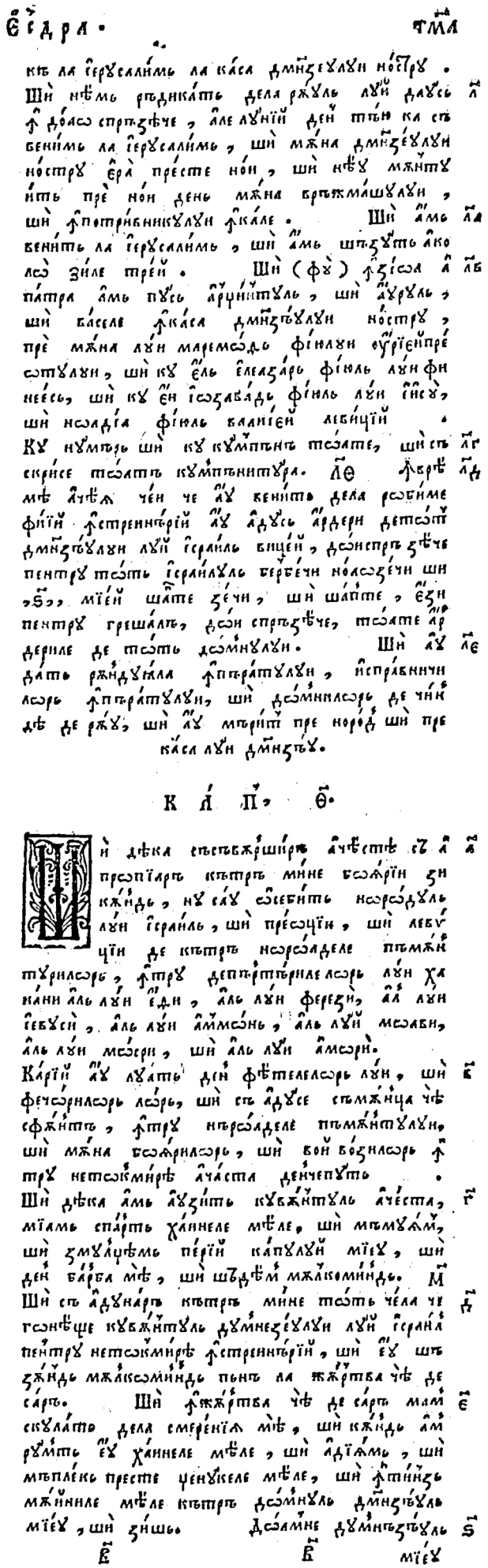

Biblia 1688, p. 341, col. 2

că la Ierusalím, la casa Dumnezeului nostru.

30. Şi ne-am rădicat de la rîul lui Daús în doaosprăzêce ale lunii dentîiu, ca să venim la Ierusalím. Şi mîna Dumnezeului nostru era preste noi şi ne-au mîntuit pre noi den mîna vrăjmaşului şi împotrivnicului în cale.

31. Şi am venit la Ierusalím şi am şăzut acoló zile trei.

32. Şi (fu)[16] în zioa a patra, am pus argintul şi aurul şi vasele în casa Dumnezăului nostru, pre mîna lui Maremóth, fiiului Úriei preotului; şi cu el — Eleazár, fiiul lui Fineés, şi cu ei — Iozavád, fiiul lui Iisú, şi Noadía, fiiul Vaaníei, leviţii.

33. Cu număr şi cu cumpănă — toate şi să scrise toată cumpănitura.

34. **39.** În vrêmea acêea, cei ce au venit de la robime, fiii înstreinării, au adus arderi de tot Dumnezăului lui Israíl: viţei doisprăzêce pentru tot Israílul, berbeci noaozeci şi 6, miei şaptezeci şi şapte, iezi pentru greşală doisprăzêce, toate arderile de tot Domnului.

35. Şi au dat rînduiala împăratului ispravnicilor împăratului şi domnilor decindea de rîu şi au mărit pre norod şi pre casa lui Dumnezău.

Cap 9

1. Şi deaca să săvîrşiră acêstea, să apropiară cătră mine boiêrii, zicînd: „Nu s-au osebit norodul lui Israíl şi preoţii şi leviţii de cătră noroadele pămînturilor întru depărtările lor, lui Hanáni, al lui Éthi, al lui Ferezí, al lui Ievusí, al lui Ammón, al lui Moavi, al lui Mósri şi al lui Amorí,

2. Carii au luat den fêtele lor lui şi feciorilor lor, şi să aduse sămînţa cea sfîntă întru năroadele pămîntului; şi mîna boiêrilor şi voivozilor — întru netocmirea aceasta de-nceput."

3. Şi deaca am auzit cuvîntul acestea, mi-am spart hainele mêle şi mă muiam şi zmulgeam perii capului mieu şi den barba mea şi şădeam mîlcomind.

4. **40.** Şi să adunară cătră mine tot cela ce gonêşte cuvîntul Dumnezeului lui Israíl, pentru netocmirea înstreinării, şi eu şăzînd mîlcomind pînă la jîrtva cea de sară.

5. Şi în jîrtva cea de sară m-am sculat de la smereniia mea şi, cînd am rumt eu hainele mêle şi adiiam, şi mă plec preste genuchele mêle şi întinz mîinile mêle cătră Domnul Dumnezăul mieu şi ziş:

6. „Doamne, Dumnăzăul //

Ms. 45, p. 398-399

că la Ierusalim, la casa Dumnedzăului nostru.

30. Şi ne-am rădicat de la rîul Daus întru 12 a lunei dentîi, ca să venim la Ierusalim. Şi mîna Dumnedzăului nostru era preste noi şi ne-au mîntuit pre noi dentru mîna nepriêtenului şi vrăjmaşului în cale.

31. Şi am venit la Ierusalim şi am şedzut acoló dzile 3.

32. Şi fu întru dzua a patra, am pus argintul şi aurul şi vasele în casa Dumnedzăului nostru, pre mîna lui Marimoth, fiiului Uríe, preutului; şi cu el — Eliázar, fiiu lui Finees, şi cu ei — Iozavad, fiiul Iisus, şi Noadía, fiiul Vaanía, leviţii.

33. Cu număr şi cu cumpănă — toate şi să scrise toată cumpănitura.

34. **39.** Întru vrêmea acêea, cei ce au venit de la robime, fiii înstreinării, au adus arderi de tot Dumnedzăului Israil: viţăi 12 pentru tot Israilul, berbeci 96, miei 77, iedzi pentru greşală 12, toate arderile de tot Domnului.

35. Şi au dat rînduiala împăratului ispravnicilor împăratului şi domni decinde de rîu şi au mărit nărodul şi casa lui Dumnedzău.

Cap 9

1. Şi daca să săvîrşiră acêstea, să apropiară cătră mine boiêrii, dzicînd: „Nu s-au usăbit nărodul Israil şi preuţii şi leviţii de cătră năroadele[60] pămînturilor[61] întru dăpărtările lor, lui Hanani, Eththí, Ferezí, Ievusí, Ammoni, Moaví, Mosrí şi Ammorí,

2. Carii au luat dentru fêtele lor şie şi ficiorilor lor, şi să aduse sămînţa cea sfîntă întru nărodadele pămînturilor; şi mîna boiêrilor şi hatmanilor — întru netocmirea aceasta de-nceput."

3. Şi dacă am audzit cuvintele acêstea[62], mi-am spart hainele mêle şi adiam şi zmulgeam perii capului mieu şi dentru *[399/1]* barba mea şi şedeam mîlcomind.

4. **40.** Şi să adunară cătră mine tot cela ce gonêşte cuvîntul Dumnedzăului[63] Israil, pentru netocmirea înstreinării, şi eu şedzînd mîlcomind pînă la jirtva cea de sară.

5. Şi întru jirtva cea de sară m-am sculat de la smereniia mea şi, cînd am rupt eu hainele mêle şi adiiam, şi plec preste genuchele mêle cătră Domnul Dumnedzăul mieu şi întindz mîinele mêle şi am dzis[64]:

6. „Doamne,

Ms. 4389, p. 437

că în Ierusalim, în casa Dumnezeului nostru.

30. [31.] Şi ne-am rădicat de la rîul Daúsul în luna cea dentîi, în 12 zile, să mêrgem în Ierusalim. [32.] Şi au fost pre noi mîna Dumnezeului nostru şi ne-au mîntuit de mîinile vrăjmaşilor şi a celor ce[94] lătra în pustie.

31. Şi am venit în Ierusalim şi am lăcuit acoló 3 zile.

32. [33.] Iar a patra zi am pus aurul şi argintul şi vasele în casa Dumnezeului nostru, supt mîna lui Meremoth, feciorul lui Úrie, preotul; şi cu dînsul — Eliazar, feciorul lui Finees, şi Iozavad, feciorul lui Isus, şi Noadiia, feciorul Vanachiei, levitul.[95]

33. [34.] După număr şi după sarcină se-au scris tot cu măsură.

34. Într-acea vrême, [35.] şi feciorii robiciunii, carii au venit den mutare, au adus ardere de tot Domnului, Dumnezeul lui Israil: 12 viţei pentru tot nărodul lui Israil şi 96 de berbeci şi 77 de miei şi 12 ţapi pentru păcate, tot în ardere de tot Domnului.

35. [36.] Şi dêderă porunca împăratului ispravnicilor[96] carii sta înaintea împăratului şi voievozilor celor de preste rîu şi rădicară năroadele casa lui Dumnezeu.

Cap 9

1. [97]De-acii, deaca se umplură acêstea, se apropiiară cătră mine boiêrii şi ziseră: „Nu se-au osebit nărodul lui Israil şi preoţii şi leviţii despre nărodul pămîntesc şi despre necurăţiile lor, despre ale hananeilor şi ale evveilor şi ale ferezeilor şi ale evvuseilor şi ale ammonitênilor şi ale moavitênilor şi ale ammoreilor,[98]

2. Carii au luat den fêtele acelora lor şi feciorilor lor, şi se-au amestecat sămînţa cea sfîntă cu a năroadele lor pămînteşti; şi mai mult au fost mîinile căpeteniilor celor mai mari întru călcare."

3. Iar eu, deaca auziiu acêste cuvinte, îmi sparş hainele şi plînş, zmulgîndu-mi părul capului şi al barbei, şi şăzuiu mîhnit. *[437/2]*

4. Şi se strînseră la mine toţi cei ce se temea de cuvîntul Dumnezeului lui Israil, pentru călcarea lor, carii venise den robie, iar eu şădeam trist pînă la jărtva cea de cătră seară.[99]

5. Şi mă sculaiu la jărtva cea de cătră seară de pre pocăinţa mea, deaca mi-am rupt hainele, şi, plîngînd, îngenuchiaiu şi-mi întinş mîinile cătră Domnul Dumnezeul mieu şi ziş:

6. „Dumnezeul

Versiunea modernă

că la Ierusalim, la templul Dumnezeului nostru.

30. Şi ne-am ridicat de la rîul Aue în [ziua] a douăsprezecea a primei luni, ca să ajungem la Ierusalim. Şi mîna Dumnezeului nostru era asupra noastră şi ne-a izbăvit din mîna vrăjmaşului şi a duşmanului pe drum.

31. Şi am ajuns la Ierusalim şi am rămas acolo trei zile.

32. Şi fu în ziua a patra [cînd] am pus argintul şi aurul şi vasele în templul Dumnezeului nostru, în mîna lui Merimoth, fiul lui Urias, preotul; şi cu el [era] Eleazar, fiul lui Finees, şi cu ei [erau] Iozabad, fiul lui Iisus, şi Noadia, fiul lui Banaia, leviţii.

33. Toate [au fost] numărate şi cîntărite şi a fost scrisă toată greutatea.

34. **39.** În vremea aceea, cei ce s-au întors din robie, fiii celor strămutaţi, au adus arderi de tot Dumnezeului lui Israel: doisprezece viţei pentru tot Israelul, nouăzeci şi şase de berbeci, şaptezeci şi şapte de miei, doisprezece iezi pentru ispăşire, toate arderi de tot pentru Domnul.

35. Şi au dat dregătorilor regelui şi stăpînilor de dicolo de rîu hotărîrea [scrisă a] regelui şi au cinstit poporul şi templul lui Dumnezeu.

Capitolul al 9-lea

1. Şi dacă acestea se săvîrşiră, veniră la mine căpeteniile, zicînd: „Poporul lui Israel şi preoţii şi leviţii nu s-au despărţit de popoarele ţinuturilor şi de abaterile lor [de la lege], de cananei, de hetei, de ferezei, de iebusei, de amoniţi, de moabiţi, de egipteni şi de amorei,

2. Căci au luat [soţii] dintre fetele lor pentru sine şi pentru feciorii lor, şi se amestecă sămînţa cea sfîntă cu popoarele ţinuturilor; iar mîna căpeteniilor şi a mai-marilor [a fost] de la început în [această] nelegiuire."

3. Şi cînd am auzit cuvîntul acesta, mi-am sfîşiat hainele şi mă tulburam şi-mi smulgeam părul de pe cap şi din barbă şi şedeam amuţit.

4. **40.** Şi se adună la mine tot cel ce urmăreşte cuvîntul Dumnezeului lui Israel, din pricina nelegiuirii celor strămutaţi, iar eu şezui amuţit pînă la jertfa de seară.

5. Şi la jertfa de seară m-am ridicat din smerenia mea şi, rupîndu-mi hainele şi tremurînd, m-am aplecat în genunchi şi am întins mîinele mele către Domnul Dumnezeul meu şi am zis:

6. „Doamne, Dumnezeul

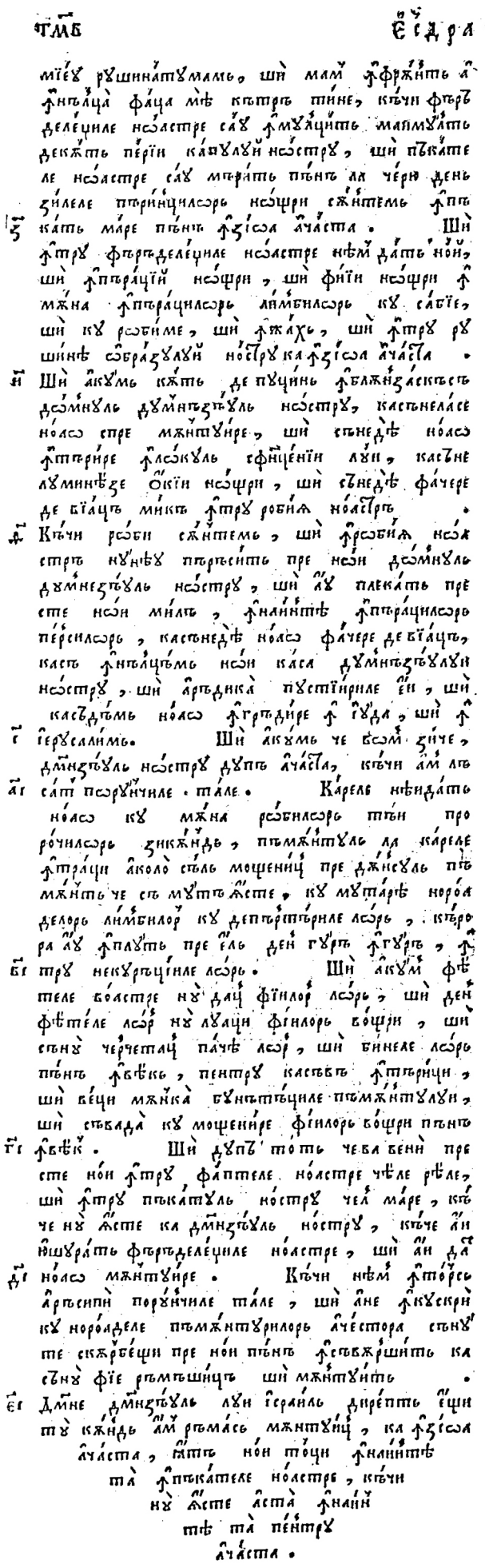

Biblia 1688, p. 342, col. 1

mieu, ruşinatu-m-am şi m-am înfrînt a înălţa faţa mea către tine, căci fărădelegile noastre s-au înmulţit mai mult decît perii capului nostru şi păcatele noastre s-au mărit pînă la ceriu; den zilele părinţilor noştri sîntem în păcat mare pînă în zioa aceasta;

7. Şi întru fărădelegile noastre ne-am dat noi şi împăraţii noştri şi fiii noştri în mîna împăraţilor limbilor cu sabie şi cu robime şi în jah şi întru ruşinea obrazului nostru, ca în zioa aceasta.

8. Şi acum, cît de puţin, îmblînzască-să Domnul Dumnăzăul nostru, ca să ne lase noao spre mîntuire şi să ne dea noao întărire în locul sfinţenii lui, ca să ne luminêze ochii noştri şi să ne dea facere de viaţă mică întru robiia noastră.

9. Căci robi sîntem, şi în robiia noastră nu ne-au părăsit pre noi Domnul Dumnezăul nostru şi au plecat preste noi milă înaintea împăraţilor persilor, ca să ne dea noao facere de viaţă ca să înălţăm noi casa Dumnăzăului nostru şi a rădica pustiirile ei şi ca să dăm noao îngrădire în Iúda şi în Ierusalím.

10. Şi acum ce vom zice, Dumnezăul nostru, după aceasta? Căci am lăsat poruncile tale

11. Carele ne-ai dat noao cu mîna robilor tăi, prorocilor, zicînd: «Pămîntul la carele întraţi acoló să-l moşteniţi pre dînsul pămînt ce să mută iaste cu mutarea noroadelor limbilor, cu depărtările lor, cărora au împlut pre el den gură în gură întru necurăţiile lor.

12. Şi acum fêtele voastre nu daţi fiilor lor, şi den fêtele lor nu luaţi fiilor voştri şi să nu cercetaţi pacea lor şi binele lor pînă în veac, pentru ca să vă întăriţi şi veţi mînca bunătăţile pămîntului şi să va da cu moştenire fiilor voştri pînă în veac!»

13. Şi după tot ce va veni preste noi întru faptele noastre cêle rêle şi întru păcatul nostru cel mare – căce nu iaste ca Dumnezăul nostru, căce ai iuşurat fărădelegile noastre şi ai dat noao mîntuire –,

14. Căci ne-am întors a răsipi poruncile tale şi a ne încuscri cu noroadele pămînturilor acestora, să nu te scîrbeşti pre noi pînă în săvîrşit, ca să nu fie rămăşiţă şi mîntuit?

15. Doamne, Dumnezăul lui Israíl, direpţ eşti tu, cînd am rămas mîntuiţi ca în zioa aceasta! Iată, noi toţi — înaintea ta în păcatele noastre, căci nu iaste a sta înaintea ta pentru aceasta.” /

Ms. 45, p. 399

roşinatu-m-am şi m-am înfrînt a înălţa, Dumnedzăul mieu, faţa mea cătră tine, căci fărădelegile noastre s-au înmulţit ⌊mai mult decît perii capului[65]⌋[66] nostru şi păcatele noastre s-au mărit pînă la cer; dentru dzilele părinţilor noştri sîntem întru păcat mare pînă întru dzua aceasta;

7. Şi întru fărădelegile noastre ne-am dat noi şi împăraţii noştri şi fiii noştri întru mîna împăraţilor limbilor cu sabie şi cu robime şi întru jac şi întru ruşinea obrazului nostru, ca în dzua aceasta.

8. Şi acum, cît de puţîn, îmblînzască-să[67] Domnul Dumnedzăul nostru, ca să ne lase noao spre mîntuire şi să ne dea noao întărire întru locul sfinţeniei lui, ca să luminêdze ochii noştri şi să ne dea facere de viaţă mică întru robiia noastră.

9. Căci robi sîntem, şi întru robimea noastră nu ne-au părăsit pre noi Domnul Dumnedzăul nostru şi au plecat preste noi milă înaintea împăraţilor persilor, ca să ne dea noao facere de viaţă ca să înălţăm noi casa Dumnedzăului nostru şi a rădica pustiirile ei, ca să dăm noao îngrădire în Iúda şi în Ierusalim.

10. Şi acum ce vom dzice, Dumnedzăul nostru, după aceasta? Căci am lăsat porîncele tale

11. Carele ne-ai dat noao cu mîna robilor tăi, prorocilor, dzicînd: «[68]Pămîntul la carele întraţi ⌊acoló⌋ să-l moştneniţi pre îns, pămînt ce să mută iaste cu înmutarea năroadelor[69] limbilor, cu dăpărtările lor, cărora au împlut pre el den gură în gură întru necurăţiile lor.

12. Şi acum fêtele voastre nu daţi fiilor lor, şi dentru fêtele lor nu luaţi fiilor voştri şi să nu cercetaţi pacea lor şi binele lor pînă în vac[70], pentru ca să vă întăriţi şi veţi mînca bunătăţile pămîntului şi să va da cu moştenire fiilor voştri pînă în vac!»

13. Şi după tot ce va veni preste noi[71] întru faptele noastre cêle rêle şi întru păcatul nostru *[399/2]* cel mare – căci nu iaste ca Dumnedzăul nostru, căci ai iuşurat noao fărădelegile şi ai dat noao[72] mîntuire –,

14. Căci ne-am întorsu a răsîpi porîncele tale şi a ne încuscri cu năroadele pămînturilor acestora, să nu te scîrbeşti pre noi pînă în săvîrşit, ca să nu fie rămăşiţă şi mîntuit?

15. Doamne, Dumnedzăul Israil, dreptu — tu, cînd am rămas mîntuiţi ca în dzua aceasta! Iată, noi toţi — înaintea ta întru păcatele noastre, căci nu iaste a sta înaintea ta pentru aceasta."

Ms. 4389, p. 437-438

mieu, ruşine-mi iaste şi greaţă să rădic[100] faţa mea cătră tine, că fărădelegile noastre se-au înmulţit asupra capetelor noastre şi au crescut fărădelegiuirile noastre pînă la ceriure; [7.] den zilele părinţilor noştri sîntem în călcările noastre pînă astăzi;

7. Şi întru fărădelegile noastre sîntem daţi noi şi împăraţii noştri şi preoţii noştri în mîinile împăraţilor pămînteşti şi în sabie şi în robie şi în jah şi în ruşinarea fêţei, ca şi în zioa acêea.

8. Şi acum, ca într-o clipeală de ochiu, iaste făcută rugăciunea noastră cătră Domnul Dumnezeul nostru, ca să se lase noaoă rămăşiţe şi să ni se dea pace în locul lui cel sfînt şi să luminêze ochii noştri Dumnezeul nostru şi să ne dea viiaţă puţină în robiciunea noastră.[101]

9. Că sîntem robi, întru robiciunea noastră nu va lăsa pre noi Dumnezeul nostru, ce va pleca asupra noastră milostivnicie înaintea împăratului persilor, ca să dea noaoă viiaţă să rădicăm casa Dumnezeului nostru şi să gătim pustiirea lui şi să dea noaoă nădêjde în Iúda şi în Ierusalim.

10. Şi acum, după acêstea, ce vom mai zice, Dumnezeul nostru? Că am părăsit porîncile tale

11. Care le-ai porîncit cu mîinile prorocilor, robilor tăi, zicînd: «[102]Pămîntul în care vă suiţi voi să-l moştinaţi iaste pămînt necurat pentru necurăţiia celoralalţi oameni de pre pămînt, întru purtarea lor, care l-au umplut de spurcăciunea lor dentr-o usnă pînă în cêea usnă.

12. Deci acum să nu daţi fêtele voastre feciorilor lor, nici fêtele lor să nu le luaţi după feciorii voştri, nici să căutaţi pacea lor şi bunătăţile lor pînă în veac, ca să vă întăriţi şi veţi mînca cêle ce sînt bune ale pămîntului şi vor avea feciorii voştri moştinare pînă în veac!»[103]

13. Şi după toate care au venit asupra noastră în lucrurile noastre cêle rêle şi în păcatul nostru cel mare – că nu iaste altul ca Dumnezeul nostru, carele ne-ai mîntuit *[438/1]* den fărădelegile noastre şi ne-ai dat mîntuire –,

14. Iar noi ne-am întors a strica porîncile tale şi a ne încuscra cu năroadele de pre pămînt, dară au nu te vei mîniia pre noi pînă în sfîrşit şi au lăsa-vei noaoă rămăşiţă de mîntuire?

15. Doamne, Dumnezeul lui Israil, direpţ eşti tu, că am părăsit mîntuirea ca şi astăzi! Iată, noi toţi sîntem înaintea ta întru fărădelegiuirea noastră, şi pentru aceasta nu putem să stăm înaintea ta."

Versiunea modernă

meu, m-am ruşinat şi m-am sfiit să înalţ faţa mea spre tine, căci fărădelegile noastre s-au înmulţit mai mult decît firele de păr din capul nostru şi păcatele ni s-au întins pînă la cer; din zilele părinţilor noştri sîntem în mare păcat pînă astăzi;

7. Şi ne-am lăsat [pradă] fărădelegilor noastre noi şi regii noştri şi fiii noştri în mîna regilor popoarelor, în sabie şi în robie şi în jaf şi în ruşinea obrazului nostru, precum în ziua aceasta.

8. Şi acum, pentru puţină vreme, Domnul Dumnezeul nostru se arată blînd cu noi, ca să ne lase nouă loc de mîntuire şi să ne dea nouă sprijin în sfîntul lui sălaş, ca să ne lumineze ochii şi să ne însufleţească puţin în robia noastră.

9. Căci robi sîntem, iar Domnul Dumnezeul nostru nu ne-a părăsit în robia noastră şi şi-a revărsat asupra noastră mila dinaintea împăraţilor perşilor, ca să ne dea însufleţire să înălţăm noi templu Dumnezeului nostru, să îl ridicăm din risipirea sa şi să ne dea nouă zidire în Iuda şi în Ierusalim.

10. Şi ce vom zice acum, Dumnezeule al nostru, după aceasta? Căci am părăsit poruncile tale

11. Pe care ni le-ai dat nouă prin mîna robilor tăi, a prorocilor, zicînd: «Pămîntul la care intraţi să îl moşteniţi este pămînt stricat de stricăciunea popoarelor străinilor, care l-au umplut din cap în cap cu nelegiuirile lor, cu necurăţiile lor.

12. Şi acum nu daţi pe fetele voastre de soţii fiilor lor, şi din fetele lor nu luaţi neveste pentru fiii voştri şi să nu căutaţi pacea lor şi binele lor în vecii vecilor, ca să fiţi puternici şi să mîncaţi bunătăţile pămîntului şi să lăsaţi moştenire fiilor voştri pentru vecie!»

13. Şi după tot ce a venit peste noi prin faptele noastre cele rele şi prin păcatul nostru cel mare – nimeni nu e ca Dumnezeul nostru, căci ai uşurat fărădelegile noastre şi ne-i dat nouă mîntuire –,

14. Căci noi iar am risipit poruncile tale şi ne-am încuscrit cu popoarele pămînturilor acestora, să nu te scîrbeşti de noi pînă într-atît încît să nu mai rămînă nici unul şi nici o scăpare să [mai] fie?

15. Doamne, Dumnezeul lui Israel, drept eşti tu, de vreme ce am rămas [să fim] mîntuiţi precum în ziua aceasta! Iată, noi toţi [sîntem] dinaintea ta cu păcatele noastre, pentru că, din pricina aceasta, nu se cade să îţi stăm dinainte."

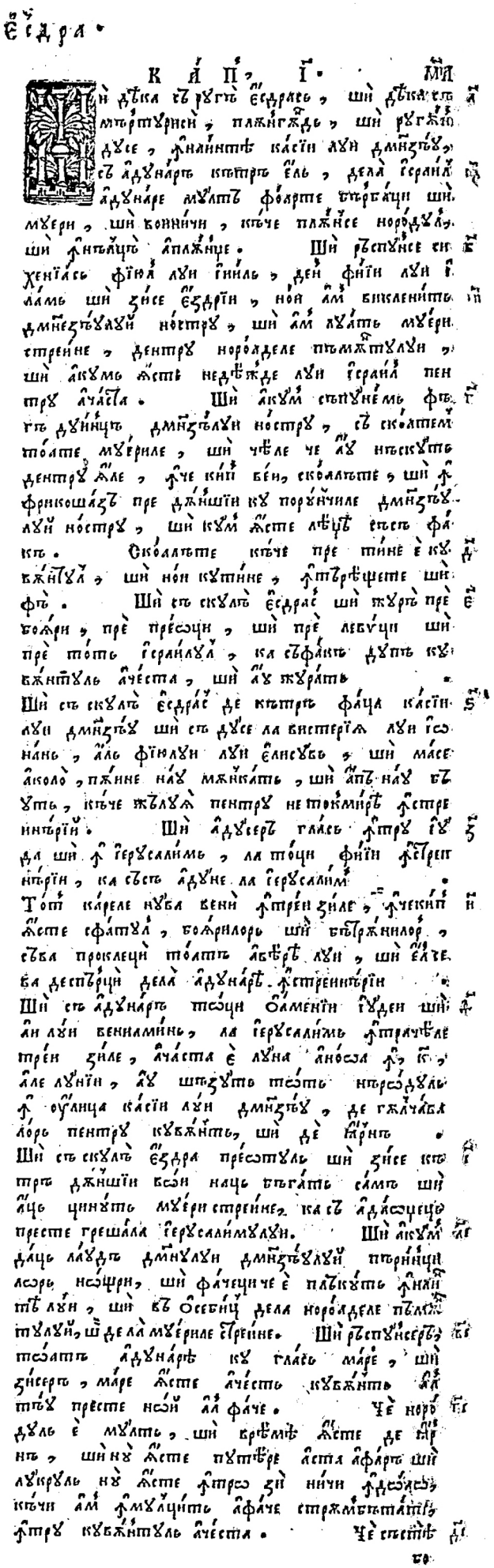

Biblia 1688, p. 342, col. 2

Cap 10

1. **41.** Şi deaca să rugă Ésdras şi deaca să mărturisi, plîngînd şi rugîndu-se înaintea casii lui Dumnezău, să adunară cătră el de la Israíl adunare multă foarte, bărbaţi şi muieri şi voinici, căce plînse norodul şi înălţă a plînge.

2. Şi răspunse Siheniás, fiiul lui Iiíl, den fiii lui Ilám, şi zise Ézdrii: „Noi am viclenit Dumnezăului nostru şi am luat muieri streine dentru noroadele pămîntului. Şi acum iaste nedêjde lui Israíl pentru aceasta.

3. Şi acum să punem făgăduinţă Dumnezăului nostru să scoatem toate muierile şi cêle ce au născut dentru iale, în ce chip vei. Scoală-te şi înfricoşază pre dînşii cu poruncile Dumnezăului nostru! Şi cum iaste lêgea să să facă.

4. Scoală-te, căce pre tine e cuvîntul şi noi — cu tine! Întărêşte-te şi fă!”

5. Şi să sculă Esdras şi jură pre boiêri, pre preoţi şi pre leviţi şi pre tot Israílul ca să facă după cuvîntul acesta. Şi au jurat.

6. Şi să sculă Esdrás de cătră faţa casii lui Dumnezău şi să duse la visteriia lui Ionán, al fiiului lui Elisúv, şi mase acoló; pîine n-au mîncat şi apă n-au băut, căce jăluia pentru netocmirea înstreinării.

7. Şi aduseră glas întru Iúda şi în Ierusalím la toţi fiii înstreinării ca să să adune la Ierusalím.

8. Tot carele nu va veni în trei zile, în ce chip iaste sfatul boiêrilor şi bătrînilor, să va procleţi toată avêrea lui şi el se va despărţi de la adunarea înstreinării.

9. Şi să adunară toţi oamenii Iúdei şi ai lui Veniamín la Ierusalím într-acêle trei zile, aceasta e luna a nooa; în 20 ale lunii, au şăzut tot nărodul în uliţa casii lui Dumnezău, de gîlceava lor pentru cuvînt şi de iarnă.

10. Şi să sculă Ézdra preotul şi zise cătră dînşii: „Voi n-aţi băgat samă şi aţi ţinut muieri streine, ca să adaogeţi preste greşala Ierusalímului.

11. Şi acum daţi laudă Domnului Dumnezăului părinţilor noştri şi faceţi ce e plăcut înaintea lui şi vă osebiţi de la noroadele pămîntului şi de la muierile streine!”

12. Şi răspunseră toată adunarea cu glas mare şi ziseră: „Mare iaste acest cuvînt al tău preste noi a-l face.

13. Ce norodul e mult, şi vrêmea iaste de iarnă, şi nu iaste putêre a sta afară; şi lucru nu iaste într-o zi, nici în doao, căci am înmulţit a face strîmbătate întru cuvîntul acesta. //

14. Ce să stea

Ms. 45, p. 399-400

Cap 10

1. **41.** Şi dacă făcu[73] rugă Ésdra şi dacă să mărturisi, plîngînd şi rugîndu-să înaintea casei lui Dumnedzău, să adunară cătră el de la Israil adunare multă foarte, bărbaţi şi muieri şi voinicei, căci plînsă nărodul şi înălţă a plînge.

2. Şi răspunse Sehenía, fiiul Ieil, dentru fiii lui Ilam, şi dzise Ézdrii: „Noi am dăfăimat Domnului Dumnedzăului nostru şi am şedzut muieri striine dentru năroadele pămîntului[74].

3. Şi acum să punem făgăduinţă Dumnedzăului nostru să scoatem toate muierile şi cêle ce au născut dentru iale, în ce chip vei. Scoală-te şi-i înfricoşadză pre înşii cu porîncele Dumnedzăului nostru! Şi cum iaste lêgea să să facă.

4. Scoală-te, căci pre tine-i cuvîntul şi noi — cu tine! Întărêşte-te şi te fă!"

5. Şi să sculă Ésdra şi jură pre boiêri şi pre preuţi şi pre leviţi şi pre tot Israil ca să facă după cuvîntul acesta. Şi a[75] giurat.

6. Şi să sculă Esdra de cătră faţa casei lui Dumnedzău şi să duse la vistiêriul lui Ionan, fiiului Elisuv, şi mase acoló; pîine n-au mîncat şi apă n-au băut, căci jeluia pentru netocmirea înstreinării.

7. Şi aduseră glas întru Iúda şi în Ierusalim la toţi fiii înstreinării ca să să adune la Ierusalim.

8. Tot carele nu va veni la 3 dzile, în ce chip iaste sfatul boiêrilor şi bătrînilor, să va procleţi toată avêrea lui şi el să va despărţi de la adunarea înstreinării.

9. Şi să adunară toţi oamenii Iúda şi Veniamin la Ierusalim la trei dzile, aceasta-i luna a noao; întru 20 a lunei, au şedzut tot nărodul în uliţa casei lui Dumnedzău, de gîlceava lor pentru cuvîntu[76] şi de iarnă.

10. Şi să sculă Ésdra preutul şi dzise cătră înşii: „Voi aţi dăfăimat şi aţi şedzut muieri striine, ca să adaogeţi preste greşala Ierusalimului.

11. Şi acum daţi laudă Domnului Dumnedzăului *[400/1]* părinţilor noştri şi faceţi ce-i plăcut înaintea lui şi vă usăbiţi de la năroadele pămîntului şi de la muierile striine!"

12. Şi răspunseră toată adunarea cu glas mare şi dziseră: „Maare-i acesta cuvînt al tău preste noi a-l face.

13. Ce nărodul — multu, şi vrême-i de iarnă, şi nu iaste putêre a sta afară; şi lucru nu iaste întru o dzi, nici în doao, căci am înmulţit a face strîmbătate[77] întru cuvîntul acesta.

14. Şi[78] să stea

Ms. 4389, p. 438

Cap 10

1. Aşa rugîndu-se Ézdra şi cerşind pre Dumnezeu, plîngea stînd în genuche înaintea bisêricii lui Dumnezeu. Şi se strînse la dînsul den Israil strînsură foarte mare de oameni şi de muieri şi de copii şi plîngea nărodul şi se rădică glas de plîngere.[104]

2. Şi răspunse Sehenei, feciorul lui Ieil, den feciorii lui Illam, şi zise Ézdrei: „Noi am făcut fărădelêge înaintea Dumnezeului nostru şi am luat muieri streine den năroadele pămîntului. Ce acum să fie răbdare în Israil pentr-aceasta.

3. Şi vom pune făgăduinţă cu Domnul Dumnezeul nostru să gonim toate muierile şi pre cei ce vor fi născuţi dentr-însele, cumu-ţi iaste voia. Şi te scoală să tocmeşti porunca Domnului Dumnezeului nostru! Şi să fie după lêge.

4. Scoală, că asupra ta iaste cuvîntul, iar noi vom fi cu tine! Întărêşte-te şi fă!"

5. Şi sculîndu-se Ézdra[105], jură pre toţi mai-marii preoţilor şi ai leviţilor şi pre tot Israilul să facă după cuvîntul acesta. Şi se jurară.

6. [106]Şi se sculă Ézdra denaintea fêţei casei lui Dumnezeu şi se duse în casa cea mai denlăuntru[107] a lui Ioanan, feciorul lui Eliasui, şi întră acoló; şi nu mîncă pîine, nici nu bău apă, că jăliia călcarea lor, carii venise den robie.

7. Şi trimêse cuvînt în Iudea şi în Ierusalim cătră toţi fiii mutării să se strîngă în Ierusalim.[108]

8. Iar orcine nu va veni pînă în trei zile, după sfatul boiêrilor şi al bătrînilor, să se ia toată avuţiia lui, şi el să fie gonit den strînsura mutării.

9. Şi se strînse tot nărodul Iudei şi al lui Veniamin în Ierusalim în trei zile, în luna a noaoa[109], în 20 de zile ale lunii; şi şăzu tot nărodul înaintea casei lui Dumnezeu şi pentru păcate tremura de frig.

10. Şi se sculă Ézdra preotul şi zise cătră dînşii: „Voi aţi călcat şi aţi luat muieri de alt neam, ca să adaogeţi păcat *[438/2]* asupra lui Israil.

11. Iar acum să daţi laudă Domnului Dumnezeul părinţilor voştri şi să faceţi cêle ce plac înaintea lui şi să vă osebiţi de năroadele pămînteşti şi de muierile cêle de alt neam!"

12. Iar mulţimea toată răspunse cu glas mare şi zise: „Aşa să fie, după cum iaste cuvîntul tău cătră noi.

13. Însă oameni sînt mulţi, şi vrêmea iaste de iarnă[110], şi nu iaste putinţă a sta afară; şi nu iaste numai un lucru sau doaoă, (că foarte am greşit într-acest cuvînt)[111].

14. Să stea

Versiunea modernă

Capitolul al 10-lea

1. **41.** Şi cînd se ruga Ezdra şi se mărturisea, plîngînd şi rugîndu-se înaintea templului lui Dumnezeu, se adună la el adunare foarte mare din Israel, bărbaţi şi femei şi tineri, căci plîngea poporul şi înălţa plînsori.

2. Şi răspunse Sechenias, fiul lui Iiel, dintre fiii lui Elam, şi îi spuse lui Ezdra: „Noi am fost necredincioşi Dumnezeului nostru şi am luat de soţii femei străine din popoarele pământului. Şi acum rămîne nădejdea în Israel în privinţa aceasta.

3. Şi acum să făgăduim Dumnezeului nostru că vom alunga toate femeile şi pe cei născuţi din ele, aşa cum vrei tu. Scoală-te şi înfricoşează-i cu poruncile Dumnezeului nostru! Şi să se facă după cum este legea.

4. Ridică-te, căci asupra ta e pricina şi noi [sîntem] cu tine! Fii tare şi fă!"

5. Şi se ridică Ezdra şi puse pe căpetenii şi pe preoţi şi pe leviţi şi tot Israelul să jure să facă după cele spuse. Şi au jurat.

6. Şi se ridică Ezdra din faţa templului lui Dumnezeu şi se duse la vistieria lui Iohanan, fiul lui Elisub, şi poposi acolo; nu a mîncat pîine şi apă nu a băut, căci jeluia din pricina nelegiuirii celor strămutaţi.

7. Şi trimiseră vorbă în Iuda şi în Ierusalim la toţi fiii celor strămutaţi ca să se adune la Ierusalim.

8. Oricine nu va veni în trei zile, după cum este judecata căpeteniilor şi a bătrînilor, toată averea lui va fi afurisită, iar el va fi alungat din adunarea celor strămutaţi.

9. Şi se adunară toţi oamenii lui Iuda şi ai lui Veniamin în Ierusalim în cele trei zile, aceasta era în luna a noua; în douăzeci ale lunii, s-a aşezat tot norodul în uliţa templului lui Dumnezeu, din pricina tulburării lor în privinţa celor spuse şi din pricina iernii.

10. Şi se ridică Ezdra preotul şi le zise: „Voi v-aţi abătut de la lege şi v-aţi luat soţii străine, ca să sporiţi greşeala Ierusalimului.

11. Şi acum lăudaţi pe Domnul Dumnezeul părinţilor noştri şi faceţi ce e plăcut dinaintea lui şi vă depărtaţi de popoarele ţinuturilor şi de soţiile străine!"

12. Şi răspunseră toţi laolaltă cu glas mare şi ziseră: „Greu este cuvîntul tău pentru noi să îl facem.

13. Căci e mult popor, iar vremea este de iarnă, şi nu se poate sta afară; şi lucrul nu se face într-o zi sau două, căci sîntem mulţi care ne-am abătut de la lege, potrivit celor spuse.

14. Şi să rămînă

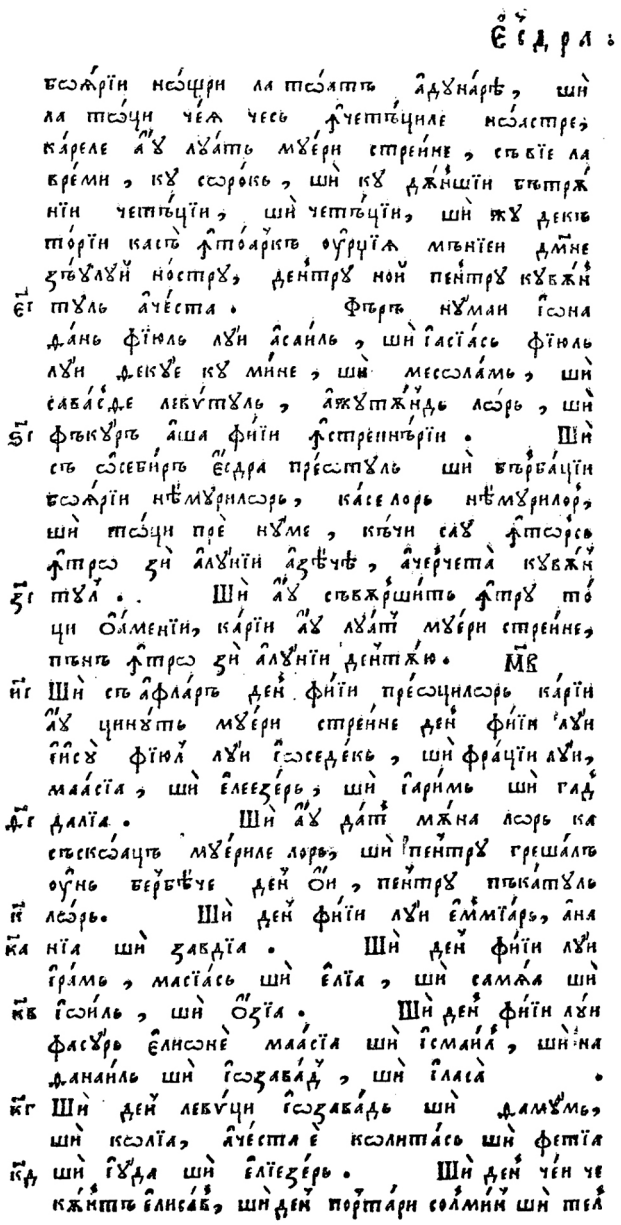

Biblia 1688, p. 343, col. 1

boiêrii noştri la toată adunarea, şi la toţi ceia ce-s în cetăţile noastre carele au luat muieri streine să vie la vremi cu soroc şi, cu dînşii, bătrînii cetăţii şi cetăţii şi judecătorii, ca să întoarcă urgiia mîniei Dumnezăului nostru dentru noi, pentru cuvîntul acesta.”

15. Fără numai Ionathán, fiiul lui Asaíl, şi Iasiás, fiiul lui Thecúe, — cu mine, şi Mesolám şi Savásthe levitul, ajutînd lor. Şi făcură aşa fiii înstreinării.

16. Şi să osebiră Ésdra preotul şi bărbaţii boiêrii neamurilor caselor neamurilor, şi toţi pre nume, căci s-au întors într-o zi a lunii a zêcea a cerceta cuvîntul.

17. Şi au săvîrşit întru toţi oamenii carii au luat muieri streine pînă într-o zi a lunii dentîiu.

18. **42.** Şi să aflară den fiii preoţilor carii au ţinut muieri streine: den fiii lui Iisú, fiiul lui Iosedéc, şi fraţii lui, Maásia şi Eleezér şi Iarím şi Gaddalia.

19. Şi au dat mîna lor ca să scoată muierile lor şi pentru greşală un berbêce den oi, pentru păcatul lor.

20. Şi den fiii lui Emmiár, Anania şi Zavdia;

21. Şi den fiii lui Irám, Masiás şi Elia şi Samêa şi Ioíl şi Ózia;

22. Şi den fiii lui Fasúr, Elioné, Maásia şi Ismaíl şi Nathanaíl şi Iozavád şi Ilasá;

23. Şi den leviţi, Iozavád şi Thamúm şi Colia, acesta e Colitás, şi Fetia şi Iúda şi Eliezér;

24. Şi den cei ce cîntă, Elisáv; şi den portari, Solmín şi Tel- /

Ms. 45, p. 400

boiêrii noştri la toată adunarea, şi la toţi ceia ce-s întru cetăţile noastre carele au şedzut muieri striine să vie la vremi cu soroc şi, cu înşii, bătrînii cetăţii şi judecătorii, ca să întoarcă urgiia mîniei Dumnedzăului nostru dentru noi, pentru cuvîntul acesta."

15. Fără numai Ionathan, fiul Asail, şi Iasía, fiiul Thecué, — cu mine, şi Mesollám şi Savrásthiê levitul, ajutînd lor. Şi făcură aşa fiii înstreinării.

16. Şi să usăbiră Ésdra preutul şi bărbaţi boiêri a neamurilor caselor a neamurilor, şi toţi pre nume, căci s-au întorsu întru o dzi a lunei a dzêcea a cerceta cuvîntul.

17. Şi au săvîrşit întru toţi oamenii carii au şedzut muieri striine pînă întru o dzi a lunei dentîi.

18. **42.** Şi să aflară dentru fiii preuţilor carii au şedzut muieri striine: dentru fiii lui Iisus, fiiul lui Iosedec, şi fraţii lui, Maasiía şi Eliézer şi Iarim şi Gaddalía.

19. Şi au dat mîna lor ca să scoaţă muierile lor şi a greşalii un berbêce den oi, pentru păcatul lor.

20. Şi dentru fiii Emiar, Ananía şi Zavdia;

21. Şi dentru fiii Iram, Masía şi Elía şi Saméa şi Ioil şi Ozía;

22. Şi dentru fiii lui Fasur, Elioenê, Maasía ⌊şi⌋ Ismail ⌊şi⌋ Nathanail ⌊şi⌋ Iozavad şi[79] Ilasá;

23. Şi dentru[80] leviţi, Iozavad şi Thamú şi Colía, acesta-i Colítas, şi Fetía şi Iúda şi Eliézer;

24. Şi dentru cei ce cîntă, Elisaf; şi dentru portari, Solmin şi Tel-

Ms. 4389, p. 438

boiêrii noştri întru toată mulţimea, şi toţi cîţi au adus în cetăţile noastre muieri de alt neam să vie în vrêmea ce se va porînci şi, cu dînşii, bătrînii den cetăţi şi judecătorii cetăţilor să întoarcă urgiia Dumnezeului nostru de asupra noastră, carea iaste pentru păcatele noastre."[112]

15. Iar Ioanathan, feciorul lui Asail, şi Asáiia, feciorul Thecúei, stătură spre aceasta, şi le ajuta Mosollam şi Sevehai, leviţii. [16.] Şi făcură feciorii mutării aşa.

16. Şi se osebi Ézdra preotul şi bărbaţii[113] boiêrii neamurilor întru casele părinţilor săi, şi toţi, după numele lor, că se întoarseră în zioa cea dentîi a lunii a zêcea să caute lucrul acesta.

17. Şi sfîrşiră toţi oamenii carii-şi adusêse muieri de alt neam pînă în zioa cea dentîi a lunii cei dentîi.

18. Şi se aflară den feciorii preoţilor carii îşi adusêse muieri de alt neam: dentru feciorii lui Isus, feciorul lui Sedec, şi ai fraţilor lui, ai Maasiei şi ai lui Eliezer şi ai lui Iarev şi ai lui Godólie.

19. Şi dêderă mîna cumu-şi goni[114] muierile şi vor aduce, pentru călcarea aceasta, berbeci den oi.

20. Şi den feciorii lui Emmer, Ananiia şi Zavdiia;

21. Şi den feciorii lui Hiram, Maásiia şi Ellíia şi Samiia şi Iehiel şi Oziia;

22. Şi den feciorii lui Fassur, Elioenai şi Maasiia şi Izmail şi Nathanail şi Ioanadav şi Ilísa;

23. Şi den feciorii leviţilor, Ioanadav şi Thamui şi Coléa, acesta iaste Colit, Fatáia, Iúda şi Eliezer;

24. Şi den cîntăreţi, Eliazuv; şi den portari, Solmin şi Tel-

Versiunea modernă

căpeteniile noastre pentru întreaga adunare, iar pentru toţi cei din cetăţile noastre care au luat soţii străine, să vină ei la date stabilite şi, [împreună] cu dînşii, bătrînii cetăţilor, una după alta, şi judecătorii, ca să înlăture urgia mîniei Dumnezeului nostru dintre noi, din pricina celor spuse."

15. Numai Ionathan, fiul lui Asael, şi Iazia, fiul lui Thecue, [erau] alături de mine, iar Mesulam şi levitul Sabathai le [fură] de ajutor. Şi făcură aşa fiii celor strămutaţi.

16. Şi preotul Ezdra şi căpeteniile neamurilor, după casele neamurilor, se aleseră deoparte, după numele fiecăruia, căci s-au întors în prima zi a lunii a zecea pentru a cerceta pricina.

17. Şi sfîrşiră cu toţi bărbaţii care luaseră soţii străine pînă în prima zi a celei dintîi luni.

18. **42.** Şi se aflară [aceia] dintre fiii preoţilor care au luat soţii străine: dintre fiii lui Iisus, fiul lui Iosedec, şi fraţii lui, Maasea şi Eliezer şi Iarib şi Gadalia.

19. Şi au făgăduit să le alunge pe soţiile lor şi [au dăruit] un berbece din oi pentru ipăşire, din cauza păcatului lor.

20. Şi dintre fiii lui Emmer, Anani şi Zabdia;

21. Şi dintre fiii lui Eram, Masaia şi Elia şi Samaia şi Iiel şi Ozia;

22. Şi dintre fiii lui Fasur, Elioenai, Maasaia ⌊şi⌋ Ismael ⌊şi⌋ Nathanael ⌊şi⌋ Iozabad şi Elasa;

23. Şi dintre leviţi, Iozabad şi Samu şi Colia, acesta e Colitas, şi Fathaia şi Iodom şi Eliezer;

24. Şi dintre cîntăreţi, Elisub; şi dintre portari, Sellem şi Tel-

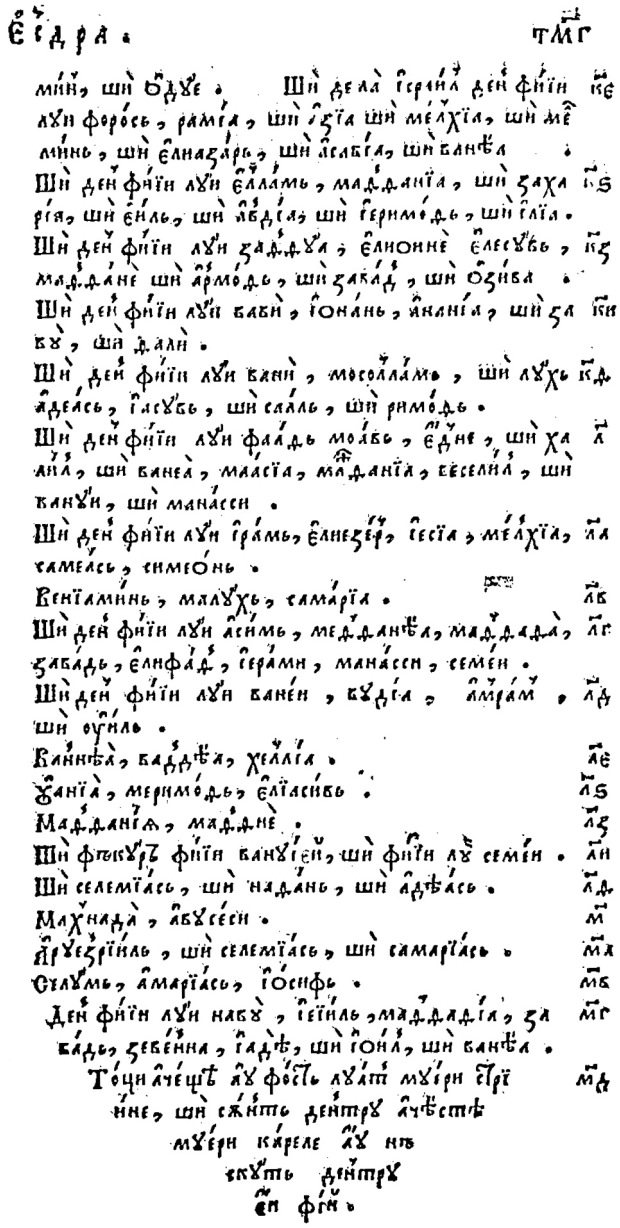

Biblia 1688, p. 343, col. 2

mín şi Odúe;

25. Şi de la Israíl, den fiii lui Forós, Ramía şi Azia şi Mélhia şi Melmín şi Eliazár şi Asavía şi Vanêa;

26. Şi den fiii lui Ellám, Maththania şi Zaharía şi Eíl şi Avdía şi Ierimóth şi Ilia;

27. Şi den fiii lui Zaththúa, Elioiné, Elesúv, Maththáné şi Armóth şi Zavád şi Ozíva;

28. Şi den fiii lui Vaví, Ionán, Ananía şi Zavú şi Thalí;

29. Şi den fiii lui Vaní, Mosollám şi Luh, Adeás, Iasúv şi Saál şi Rimóth;

30. Şi den fiii lui Faáthmoáv, Édne şi Halíl şi Vaneá, Maásia, Maththania, Veselíl şi Vanúi şi Manássi;

31. Şi den fiii lui Irám, Eliezér, Iesia, Mélhia, Sameás, Simeón,

32. Veniamín, Malúh, Samária;

33. Şi den fiii lui Asím, Meththanêa, Maththathá, Zavád, Elifáth, Ierámi, Manássi, Seméi;

34. Şi den fiii lui Vanéi, Vudía, Amrám şi Uíl,

35. Vannêa, Vaddêa, Hellía,

36. Uaniá, Merimóth, Eliasív,

37. Maththaníia, Maththné;

38. Şi făcură fiii Vanuíei şi fiii lui Seméi

39. Şi Selemiás şi Nathán şi Adêas,

40. Mahnadá, Avusési,

41. Aruezriíl şi Selemiás şi Samariás,

42. Selúm, Amariás, Iósif;

43. Den fiii lui Navú, Ieiíl, Maththathía, Zavád, Zevéina, Iadê şi Ioíl şi Vanêa.

44. Toţi aceştia au fost luat muieri striine, şi sînt dentru acêstea muieri carele au născut dentru ei fii. //

Ms. 45, p. 400

min şi Odúe;
25. Şi de la Israil, dentru fiii Fóros, Romía şi Azía şi Melhía şi Melmin şi Eliázar şi Asavía şi Vanêa;

26. Şi dentru fiii lui Ilam, Maththanía şi Záharía şi Eil şi Avdía şi Ierimoth şi Ilía;

27. Şi dentru fiii Zaththúa, Elioinê, Elisuv, Maththanê şi Armoth şi Zavad şi Ozivá;

28. Şi dentru fiii Vaví, Ionan, Ananía ⌊şi⌋ Zavu ⌊şi⌋ Thaí;
29. Şi dentru fiii Vaní, Mosollam *[400/2]* şi Luh, Adêas, Iasuv şi Saal şi Rimoth;

30. Şi dentru fiii Faathmoav, Edné şi Halil ⌊şi⌋ Vanêa, Maasía, Maththanía, Veselil şi Vanuí şi Manasí;

31. Şi dentru fiii lui Iram, Eliézer, Iesía, Melhía, Saméas, Semeon,
32. Veniamin, Maluh, Samaría.
33. Şi dentru fiii Asim, Meththanêa, Maththathá, Zavad, Elifath, Ieramí, Manassí, Semeí;

34. Şi dentru fiii Vaneí, Vudía, Amram şi Uil,

35. Vanêa, Vaddêa, Hellía,

36. Uanía, Merimoth, Eliasiv,

37. Maththanê, Mathnê;
38. Şi făcură fiii Vanuí[81] şi fiii Semeí

39. Şi Selemía şi Nathan şi Adêas,
40. Mahnadá, Avuseseí,

41. Aruezriil şi Selemía şi Samaría
42. Şi Sellum, Amaría, Iosif;

43. Dentru fiii Iavú, Ieiil, Maththathía, Zavad, Zevenná, Iadê şi Ioil şi Vanêa.

44. Toţi aceştia au fost luat muieri striine, şi sînt dentru acêstea muieri carele au născut dentru ei fii.

Ms. 4389, p. 438-439

min şi Iodúia;[115]
25. Şi den Israil, den feciorii lui Faros, Reméia şi Azíia şi Melhíia şi Melmin şi Eliazer şi Savíia şi Vanéia;
26. Şi den feciorii lui Ellam, Mathaníia, Zaharíia, Ehiil, Avdiia, *[439/1]* Ierimoth şi Ilie;

27. Şi den feciorii Zethúei, Eliominai şi Eliasuv şi Mathaniia şi Armuth şi Zavadíia şi Ozíva;

28. Şi den feciorii Vaviei, Ionan şi Ananíia şi Zavvui şi Thallí;
29. Şi den feciorii lui Vani, Mosollam şi Luluh şi Addáia şi Asuv şi Asail şi Rimoth;

30. Şi den feciorii lui Faathmoav, şi Ednéia şi Hallil şi Vanáia şi Maasíia şi Mastaniia şi Veseliil, Vanuí şi Manasíia;
31. Şi den feciorii lui Iram, Eliezer, Iesúia şi Melhíia şi Sameia şi Simeon,
32. Veniamin, Malh şi Samáriia;
33. Şi den feciorii lui Asim, *[439/2]* Methanáia şi Methátha, Zavad şi Elifalth şi Ieremiia şi Manasiia şi Semei;
34. Şi den feciorii Vaniei, Diia şi Amram şi Uil,

35. Vanáiia şi Vathdáia, Heleannun,

36. Anniia, Merimoth şi Eliassiv,

37. Matthaniia, Matthanai şi Iasí,
38. Vani şi Venui şi Semei,

39. Salmiia şi Nathan şi Adáiia,
40. Melhnedevai şi Sisai şi Saraí,

41. Erzel şi Selemiau şi Semmeríia,
42. Sellum şi Ammariia şi Iósif;

43. Den feciorii lui Iavú, Ieil şi Mathathíia şi Zavad Xevenai şi Iodai şi Ieil.

44. Aceştia toţi îşi luase muieri de alt neam şi-şi născuse feciori dentr-însele.

Versiunea modernă

men şi Odue;
25. Şi din Israel, dintre fiii lui Foros, Ramia şi Iazia şi Melchia şi Meamin şi Eleazar şi Asabia şi Banaia;

26. Şi dintre fiii lui Elam, Mathania şi Zaharia şi Iaiel şi Abdia şi Iarimoth şi Elia;

27. Şi dintre fiii lui Zathua, Elioenai, Elisub, Mathania şi Iarmoth şi Zabad şi Oziza;

28. Şi dintre fiii lui Babi, Ioanan, Anania ⌊şi⌋ Zabu ⌊şi⌋ Othali;
29. Şi dintre fiii lui Banui, Mesulam şi Maluch, Adaias, Iasub şi Saluia şi Remoth;

30. Şi dintre fiii lui Faatmoab, Edene şi Chalel ⌊şi⌋ Banaia, Masea, Mathania, Beselel şi Banui şi Manasse;

31. Şi dintre fiii lui Eram, Eliezer, Iessia, Melchia, Samaia, Semeon,
32. Beniamin, Maluch, Samaria;
33. Şi dintre fiii lui Esam, Mathani, Mathatha, Zabed, Elifaleth, Ierami, Manasse, Semei;

34. Şi dintre fiii lui Bani, Boodi, Amram şi Uel,

35. Benaia, Badaia, Helia,

36. Uannia, Meremoth, Eliasib,

37. Mathania, Mathnai;
38. Şi făcură [la fel] fiii lui Banui şi fiii lui Semei

39. Şi Selemia şi Nathan şi Adaia,
40. Mahnadabai, Sesi, Saru,

41. Ezerel şi Selemia şi Sedem,
42. Salum, Amaria, Iosif;

43. Dintre fiii lui Nabu, Iiel, Mathathia, Sedem, Zambina, Iadai şi Ioel şi Banaia.

44. Toţi aceştia luaseră soţii străine, şi dintre aceste soţii sînt [unele] care le-au născut lor fii.

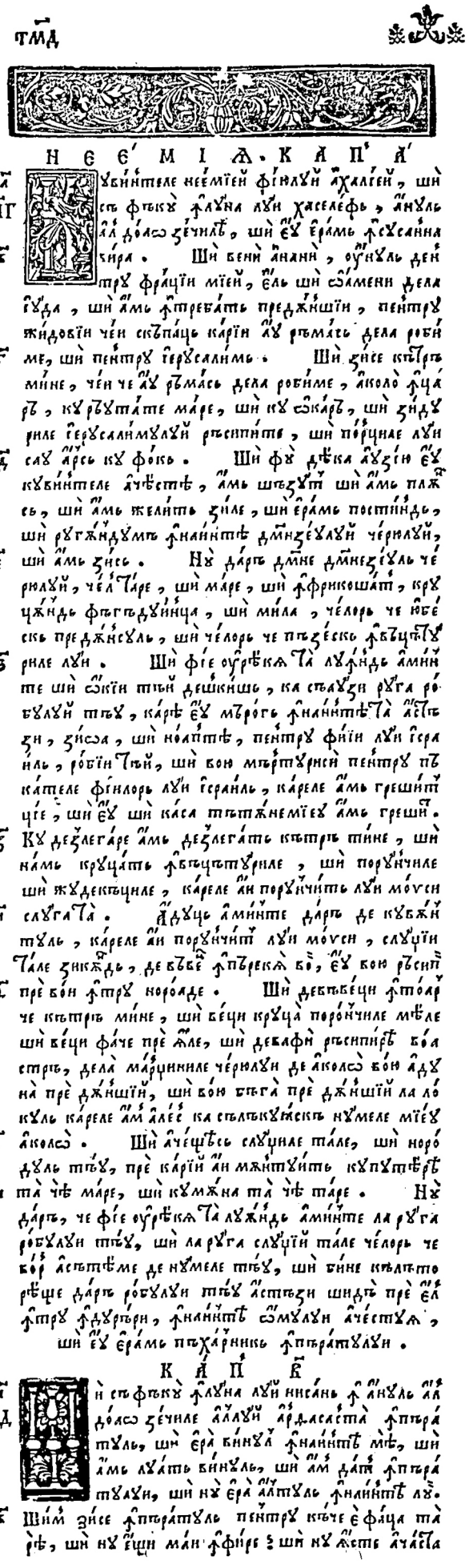

Biblia 1688, p. 344, col. 1

Neémiia

Cap 1

1. **43.** Cuvintele Neémiei, fiiului Ahalíei. Şi să făcu în luna lui haseléf, anul al doaozecilea, şi eu eram în Susannavíra[1].

2. Şi veni Ananí, unul dentru fraţii miei, el şi oameni de la Iúda, şi am întrebat pre dînşii pentru jidovii cei scăpaţi, carii au rămas de la robime, şi pentru Ierusalím.

3. Şi zise cătră mine: „Cei ce au rămas de la robime acoló, în ţară, — cu răutate mare şi cu ocară; şi zidurile Ierusalímului — răsipite şi porţile lui s-au ars cu foc."

4. Şi fu deaca auziiu eu cuvintele acêstea, am şăzut şi am plîns şi am jelit zile; şi eram postind şi rugîndu-mă înaintea Dumnezeului ceriului şi am zis:

5. „Nu, dară, Doamne, Dumnezeul ceriului, cel tare şi mare şi înfricoşat, cruţînd făgăduinţa şi mila celor ce iubesc pre dînsul şi celor ce păzesc învăţăturile lui!

6. Şi fie urêchea ta luînd aminte şi ochii tăi deşchişi, ca să auzi ruga robului tău, carea eu mă rog înaintea ta astăzi, zioa şi noaptea, pentru fiii lui Israíl, robii tăi, şi voiu mărturisi pentru păcatele fiilor lui Israíl, carele am greşit ţie; şi eu, şi casa tătîne-mieu am greşit.

7. Cu dezlegare am dezlegat cătră tine şi n-am cruţat învăţăturile şi poruncile şi judecăţile carele ai poruncit lui Móisi, sluga ta.

8. Ádu-ţi aminte, dară, de cuvîntul carele ai poruncit lui Móisi, slugii tale, zicînd: «De vă veţi împărechea voi, eu voiu răsipi pre voi întru noroade;

9. Şi de vă veţi întoarce cătră mine şi veţi cruţa poroncile mêle şi veţi face pre iale şi de va fi răsipirea voastră de la marginile ceriului, de acoló voiu aduna pre dînşii şi voiu băga pre dînşii la locul carele am ales ca să lăcuiască numele mieu acoló.»

10. Şi aceştia-s slugile tale şi norodul tău, pre carii ai mîntuit cu putêrea ta cea mare şi cu mîna ta cea tare.

11. Nu, dară, ce fie urêchea ta luînd aminte la ruga robului tău şi la ruga slugii tale, celor ce vor a să tême de numele tău! Şi bine-călătorêşte, dară, robului tău astăzi şi dă pre el întru îndurări înaintea omului acestuia!" Şi eu eram păharnic împăratului.

Cap 2

1. **44.** Şi să făcu în luna lui nisán, în anul al doaozecile al lui Arthasastá împăratul, şi era vinul înaintea mea; şi am luat vinul şi am dat împăratului; şi nu era altul înaintea lui.

2. Şi-mi zise împăratul: „Pentru căce e faţa ta rea şi nu eşti mai în fire? Şi nu iaste aceasta, /

Ms. 45, p. 400-401

[400/2]

Neemiia

Cap 1

1. **43.**[1] Cuvintele Neemíei[2], fiiul Ahalía. Şi să făcu în luna lui haselev, anul al doaodzecilea, şi eu eram în Susannavvirá.

2. Şi veni Ananí, unul dentru fraţii miei, el şi oameni de la Iúda, şi am întrebat pre înşii pentru jidovii cei scăpaţi, carii au rămas de la robire, şi pentru Ierusalim.

3. Şi dzise cătră mine: „Cei ce au rămas de la robime acoló, în ţară, — cu răutate mare şi cu ocară; şi zidurile Ierusalim — răsîpite şi porţile lui s-au arsu cu foc."

4. Şi fu dacă audziiu eu cuvintele acêstea, am şedzut şi am plîns şi am jelit dzile; şi eram postind şi rugîndu-mă înaintea Dumnedzăului ceriului [3]şi am dzis:

5. „Nu, dară, Doamne, Dumnedzăul ceriului, cel vîrtos şi mare şi înfricoşat, păzind făgăduinţa şi mila celor ce iubăscu pre îns şi celor ce păzescu învăţăturile lui!

6. Şi fie urêchea ta luînd aminte şi ochii tăi dăşchişi, ca să audzi ruga robului tău, carea eu mă rog înaintea ta astădzi, dzua şi noaptea, pentru fiii lui Israil, robii tăi, şi voi mărturisi pentru păcatele fiilor Israil, carele am greşit ţie; şi eu, şi casa tătîne-mieu am greşit.

7. Cu dezlegare am dăzlegat cătră tine şi n-am cruţat învăţăturile şi porîncele şi judêţele carele ai porîncit *[401/1]* lui Moisi, sluga ta.

8. Ádu-ţi aminte, dară, cuvîntul carele ai porîncit lui Moisi, sluga ta, dzicînd: «Dă nu veţi împărechea[4] voi, eu voi răşchira pre voi întru năroade;

9. Şi de veţi întoarce cătră mine şi veţi cruţa porîncele mêle şi veţi face pre iale şi [5]de va fi răşchirarea voastră de la marginile ceriului, de acoló voi a aduna pre înşii şi voi băga pre înşii la locul carele am ales ca să lăcuiască numele mieu acoló.»

10. Şi aceştia-s slugi ţie şi nărodul tău, pre carii ai mîntuit cu putêrea ta cea mare şi cu mîna ta cea tare.

11. Nu, dară, ce fie urêchea ta luînd aminte la ruga robului tău şi la ruga slugilor tale, celor ce vor a să tême de numele tău! Şi bine-călătorêşte robul tău astădzi şi dă pre el întru îndurări înaintea omului acestuia!" Şi eu eram păharnic împăratului.

Cap 2

1. **44.** Şi să făcu în luna lui nisan, anul al doaodzecile lui Arthasasthá împăratul, şi era vinul înaintea mea; şi am luat vinul şi am dat împăratului; şi nu era altul înaintea lui.

2. Şi dzise-mi împăratul: „Pentru[6] căci — faţa ta rea şi nu eşti mijlociu? Şi nu iaste aceasta,

Ms. 4389, p. 439

[439/1]

Cartea Neemiei

Cap 1

1. Cuvintele Neemíei, feciorul Elchíei. Şi fu în luna lui aselef, în anul al 20 şi eu eram în Susanavir.[1]

2. Şi veni la mine Ananiia, unul den fraţii miei, el şi oameni den Iúda, şi-i întrebaiu de iudeii cei ce rămăsêse den robiia Ierusalímului.

3. Iar ei îmi răspunseră, zicând: „Ceia ce au rămas den robiia Ierusalímului sînt acoló supt biruinţă şi în răotate mare şi în mustrare; şi zidurile Ierusalímului sînt surpate şi porţile lui sînt arse cu foc."[2]

4. Iar eu, deaca auziiu cuvintele acêstea, şăzuiu şi plînş şi jăliiu zile multe; şi eram de mă postiiam şi mă rugam înaintea fêţei Dumnezeului celui ceresc şi ziş:

5. [3]„Rogu-te, Doamne, Dumnezeul ceriului, cel tare şi mare şi înfricoşat, cela ce păzeşti făgăduinţa şi milostivniciia cu ceia ce te iubesc şi păzesc porîncile tale!

6. Să fie urechile tale auzitoare şi ochii tăi dăşchişi să auză rugăciunea robului tău, cu carea mă rog eu înaintea ta astăzi, zioa şi noaptea, pentru feciorii lui Israil, robii tăi, şi mă mărturisesc pentru păcatele feciorilor lui Israil, carii au greşit înaintea ta; eu şi casa tătîne-mieu am greşit ţie.[4]

7. În zadar ne-am înşălat şi ne-am păzit porîncile tale şi tocmêlele şi judecăţile care le-ai porîncit lui Moisí, robului tău.

8. Ádo-ţi aminte de cuvintele care le-ai porîncit lui Moisí, sluga ta, zicându-i: «Cînd veţi călca, eu vă voiu răsipi pren limbi;

9. Iară cînd vă veţi întoarce cătră mine şi veţi păzi porîncile *[439/2]* mêle şi le veţi face, măcară de ară fi răsipirea voastră de la o margine de cer pînă la cêelaltă margine, de acoló vă voiu strînge şi vă voiu duce în locul care l-am ales; şi se va sălăşlui[5] numele mieu acoló.»[6]

10. Şi robii tăi — aceştia şi nărodul tău, care l-ai răscumpărat întru tăriia ta cea mare şi cu mîna ta cea tare.

11. Rogu-te, Doamne, să fie urêchea ta luînd aminte întru rugăciunea robului tău şi spre rugăciunile robilor tăi, cărora le iaste voia să se teamă de numele tău! Şi îndireptează astăzi pre robul tău şi-i dă milă înaintea acestor bărbaţi!" Că şi eu am fost păharnic al împăratului.

Cap 2

1. Şi cînd fu în luna lui nisan, în anul al 20 de împărăţiia lui Artaxérx, şi era vinul înaintea mea; şi luaiu vin şi ded împăratului; şi nu fu vin înaintea mea, că ded păharul la împăratul; şi altul înaintea lui nu mai era.[7]

2. Iar împăratul îmi zise: „Pentru ce-ţi iaste faţa tristă şi nu te veseleşti? Aceasta nu iaste altcevaşi,

Versiunea modernă

Cartea Neemiei

Capitolul 1

1. **43.** Cuvîntul lui Neemia, fiulul lui Ahalia. Şi a fost că în luna chislev, în anul al douăzecilea, eu eram în cetatea Susa.

2. Şi a venit Anani, unul dintre fraţii mei, împreună cu nişte bărbaţi din Iuda, iar eu i-am întrebat pe ei despre cei salvaţi, cei scăpaţi de robie, şi despre Ierusalim.

3. Şi ei au zis către mine: „Cei rămaşi, care au fost scăpaţi de robie [sînt] în mare răutate şi în ocară, iar zidurile Ierusalimului [au fost] dărîmate şi porţile sale cu foc au fost arse."

4. Iar cînd am auzit eu aceste cuvinte, a fost că am şezut şi am plîns şi m-am tînguit zile şi posteam şi mă rugam înaintea Dumnezeului cerului. Şi am zis:

5. „Nu, dar, Doamne, Dumnezeul cerului, cel puternic, mare şi înfricoşător, care păzeşte legămîntul şi mila faţă de cei care-l iubesc şi îi păzesc poruncile!

6. Fie urechea ta plecată şi ochii tăi deschişi, ca să auzi rugăciunea robului tău, cu care mă rog înaintea ta astăzi, ziua şi noaptea, pentru fiii lui Israel, robii tăi, şi mărturisesc păcatele fiilor lui Israel, cu care am păcătuit împotriva ta; şi eu, şi casa tatălui meu am păcătuit,

7. Ne-am rupt de tine şi nu am păzit poruncile, rînduielile şi judecăţile pe care le-ai poruncit lui Moise, slujitorul tău.

8. Adu-ţi aminte, dar, cuvîntul pe care l-ai poruncit lui Moise, slujitorul tău, zicînd: «Dacă veţi fi necredincioşi, eu vă voi risipi pe voi între neamuri;

9. Iar dacă vă veţi întoarce către mine şi veţi păzi poruncile mele şi le veţi împlini, chiar şi de va fi împrăştierea voastră pînă la marginea cerului, de acolo îi voi aduna şi îi voi aduce într-un loc pe care l-am ales, ca să sălăşluiască numele meu acolo.»

10. Şi ei sînt robii tăi şi poporul tău, pe care i-ai răscumpărat prin puterea ta cea mare şi cu braţul tău puternic.

11. Nu, dar, Doamne, ci să fie urechea ta plecată înspre rugăciunea robului tău şi înspre rugăciunea slujitorilor tăi, care vor să se înfricoşeze de numele tău! Şi fă să prospere astăzi slujitorul tău şi să găsească milă înaintea acestui om!" Iar eu eram paharnicul regelui.

Capitolul al 2-lea

1. **44.** Şi a fost în luna nisan, în anul al douăzecilea al regelui Arthasastha, că vinul era înaintea mea; şi am luat vinul şi i l-am dat regelui şi nu era nici un altul înaintea lui.

2. Şi mi-a zis regele: „De ce este faţa ta tristă şi nu eşti bine? Aceasta nu e altceva

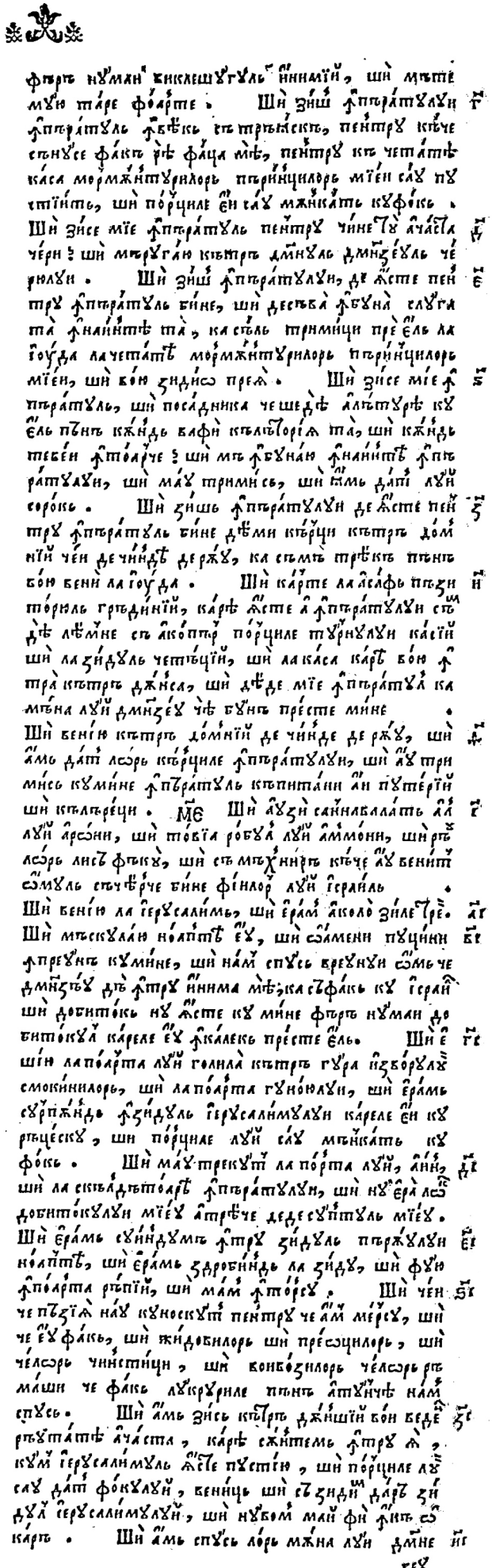

Biblia 1688, p. 344, col. 2

fără numai vicleşugul inimii." Şi mă temuiu tare foarte.

3. Şi ziş împăratului: „Împăratul în veac să trăiască! Pentru căce să nu se facă rea faţa mea, pentru că cetatea, casa mormînturilor părinţilor miei, s-au pustiit şi porţile ei s-au mîncat cu foc?"

4. Şi zise mie împăratul: „Pentru cine tu aceasta ceri?" Şi mă rugaiu cătră Domnul Dumnezeul ceriului

5. Şi ziş împăratului: „De iaste pentru împăratul bine şi de să va îmbuna sluga ta înaintea ta, ca să-l trimiţi pre el la Iúda, la cetatea mormînturilor părinţilor miei, şi voiu zidi-o pre ea."

6. Şi zise mie împăratul şi posadnica ce şedea alăturea cu el: „Pînă cînd va fi călătoriia ta şi cînd te vei întoarce?" Şi mă îmbunaiu înaintea împăratului, şi m-au trimis; şi i-am dat lui soroc.

7. Şi ziş împăratului: „De iaste pentru împăratul bine, dea-mi cărţi cătră domnii cei decindea de rîu, ca să mă treacă, pînă voiu veni la Iúda,

8. Şi carte la Asáf, păzitoriul grădinii, carea iaste a împăratului, să-mi dea lêmne să acopăr porţile turnului casii şi la zidul cetăţii şi la casa carea voiu întra cătră dînsa." Şi dêde mie împăratul, ca mîna lui Dumnezeu cea bună — preste mine.

9. Şi veniiu cătră domnii decinde de rîu şi am dat lor cărţile împăratului. Şi au trimis cu mine împăratul căpitani ai puterii şi călăreţi.

10. **45.** Şi auzi Sannavalát al lui Aróni şi Tóvia, robul lui Ammóni, şi rău lor li să făcu şi să mîhniră căce au venit omul să cêrce bine fiilor lui Israíl.

11. Şi veniiu la Ierusalím şi eram acoló zile trei.

12. Şi mă sculaiu noaptea eu, şi oameni puţini împreună cu mine, şi n-am spus vreunui om ce Dumnezău dă întru inima mea ca să fac cu Israil; şi dobitoc nu iaste cu mine, fără numai dobitocul carele eu încalec preste el.

13. Şi ieşiiu la Poarta lui Golilá cătră gura Izvorului Smochinilor şi la Poarta Gunoiului şi eram surpînd în zidul Ierusalímului, carele ei curăţescu, şi porţile lui s-au mîncat cu foc.

14. Şi m-au trecut la Poarta[2] lui Aín şi la Scăldătoarea Împăratului, şi nu era loc dobitocului mieu a trêce dedesuptul mieu.

15. Şi eram suindu-mă întru zidul pîrîului noaptea şi eram zdrobind la zidu; şi fuiu în Poarta Rîpii şi m-am întorsu.

16. Şi cei ce păziia n-au cunoscut pentru ce am mersu şi ce eu fac, şi jidovilor şi preoţilor şi celor cinstiţi şi voivozilor celor rămaşi, ce fac lucrurile, pînă atuncea n-am spus.

17. Şi am zis cătră dînşii: „Voi vedeţi răutatea aceasta carea sîntem întru ea, cum Ierusalímul iaste pustiiu şi porţile lui s-au dat focului. Veniţi şi să zidim, dară, zidul Ierusalímului şi nu vom mai fi încă ocară!"

18. Şi am spus lor mîna lui Dumne- //

Ms. 45, p. 401

fără numai vicleşugul inimei." Şi mă temui tare[7] foarte."

3. Şi dziş împăratului: „Împăratul în vac trăiască! Pentru căci să nu să facă rea faţa mea, pentru căci cetatea, casa mormînturilor[8] tătîne-mieu, s-au pustiit şi porţile ei s-au mîncat cu foc?"

4. Şi dzise[9] împăratul: „Pentru cine tu aceasta ceri?" Şi mă rugai cătră ⌊Domnul⌋ Dumnedzăul ceriului

5. Şi dziş împăratului: „Dă iaste pentru împăratul bine şi de să va îmbuna sluga ta înaintea ta, ca să-l trimiţi pre el la Iúda, la cetatea mormînturilor părinţilor miei, şi voi zidi-o pre ea."

6. Şi dzise mie împăratul şi posadnica ce şedea lipită de el: „Pînă cînd va fi călătoriia ta şi cînd te vei întoarce?" Şi mă îmbunai înaintea împăratului, şi m-au trimis; şi i-am dat lui soroc.

7. Şi dziş împăratului: „Dă iaste pentru împăratul bine, dea-mi cărţi cătră domnii ceia decinde de rîu[10], ca să mă treacă, pînă voi veni la Iúda,

8. Şi carte la Asaf, păzitoriul grădinei, carea iaste a împăratului, ca să-mi dea lêmne să acopăr porţile a turnului casei şi la zidul cetăţii şi la casa carea voi întra cătră însă." Şi dêde *[401/2]* mie împăratul, ca mîna lui Dumnedzău cea bună — preste[11] mine.

9. Şi veniiu cătră domnii decinde de rîu şi am dat lor cărţile împăratului. Şi au trimis cu mine[12] împăratul căpetenii a puterii şi călăreţi.

10. **45.** Şi audzí Sanavalat a lui Aroni şi Tovía, robul al lui Amoni, şi rău lor li să făcu şi să mîhniră căci au venit om să cêrce bine fiilor Israil.

11. Şi veniiu la Ierusalim şi eram acoló 3 dzile.

12. Şi mă sculaiu noaptea eu, şi oameni puţîni împreună cu mine, şi n-am spus a om ce Dumnedzău dă întru inima mea ca să fac cu Israil; şi dobitoc nu iaste cu mine, fără numai dobitocul carele eu încalec preste el.

13. Şi ieşii la Poarta lui Golilá cătră gura Şipotului Smochinilor şi la Poarta Gunoiului şi eram surpînd întru zidul Ierusalim, carele ei curăţăscu, şi porţile lui s-au mîncat cu foc.

14. Şi am trecut la Poarta lui Ain şi la Scăldătoarea Împăratului, şi nu era loc dobitocului mieu a trêce dedesuptul mieu.

15. Şi eram suindu-mă întru zidul pîrîului noaptea şi eram zdrobind întru zid; şi fuiu întru Poarta Ripii şi m-am întorsu.

16. Şi cei ce păziia n-au cunoscut ce am mersu şi ce eu fac, şi jidovilor şi preuţilor şi celor cinstiţi şi voivozilor celor rămaşi, celor ce fac lucrurile, pînă atuncea n-am spus.

17. Şi am dzis cătră înşii: „Voi vedeţi răutatea aceasta întru carea sîntem întru ea, cum Ierusalimul iaste pustiiu şi porţile lui s-au dat focului. Veniţi şi, dară, să zidim zidul Ierusalim şi nu vom mai fi încă ocară!"

18. Şi am spus lor mîna lui Dumne-

Ms. 4389, p. 439-440

fără numai o inimă rea." Eu mă înfricoşaiu foarte.

3. Şi ziş cătră împăratul: „Împărate, în vêci să trăieşti! Dară pentru ce să nu fie faţa mea tristă, cînd cetatea, casa şi mormintele părinţilor miei se-au pustiit şi porţile sînt arse cu foc?"

4. Împăratul îmi zise: „Dară pentru ce lucru aduci aminte de acêstea?" Eu rugaiu pre Domnul Dumnezeul ceriului

5. [4.] Şi ziş cătră împăratul: [5.] „Împărate, de-ţi iaste cu voie şi de iaste plăcut robul tău înaintea ta, să mă trimeţi în Iudéea, în cetatea mormînturilor părinţilor miei[8], *[440/1]* să o zidesc."

6. Iar împăratul şi împărăteasa, carea şădea lîngă dînsul, mi-au[9] zis: „Dară pînă în ce vrême vei mêrge şi cînd te vei întoarce?" Şi plăcu împăratului şi mă trimêse; şi puş zi. [10]

7. Şi ziş împăratului: „De-ţi va fi voia, să-mi dai carte la voievozii cei de preste rîu, să mă ducă, pînă voiu mêrge în Iudéea,

8. Şi să-mi dai carte la Asafat, paznicul dumbrăvii împăratului, să-mi dea lêmne, să poci întări stîlpii porţii casii şi zidurile cetăţii şi casa în carea voiu întra." Şi-mi dêde împăratul, după mîna cea bună a Dumnezeului mieu ce era cu mine.

9. Şi merş la voievozii laturilor de cêea parte de rîu şi le ded cartea împăratului. Şi trimesêse împăratul cu mine boiêri de-ai tăriei şi călăreţi.

10. Şi auzí Sanavallat şi Aronitis şi Tóviia, slugile Ammaniei, şi se întristară cu părêre rea foarte mare, căci veni om carele cerca sporirea feciorilor lui Israil.[11]

11. Şi merş în Ierusalim şi fuiu acoló 3 zile.

12. Şi mă sculaiu noaptea, şi cu puţinei oameni cu mine, şi nu spuş nimunui că iaste Dumnezeu în inima mea să lucrez în Israil; şi alt dobitoc nu mai fu cu mine, fără numai dobitocul pre carele eram călare.

13. Şi întraiu noaptea pren Poarta Văii cătră gura Pîrîului Zmochinului şi spre Poarta Gunoiului şi socotiiam de zidul Ierusalímului cel surpat şi de porţile lui cêle sfîrşite de foc.

14. Şi trecuiu la Poarta Chieii şi la Fîntîna Împăratului, şi nu fu loc pre unde să treacă dobitocul pre care eram călare.

15. Şi mă pogoriiu de întraiu pre pîrîu[12] noaptea şi socotiiam de ziduri; şi, întorcîndu-mă, veniiu la Poarta Văii şi mă întorş.

16. Iar străjarii nu ştiia unde merg eu sau ce fac, ce şi iudeilor şi preoţilor şi biruitorilor şi celoralalţi tocmitori carii făcea lucrul pînă atunci nimic nu le spusêsem.

17. Ce ziş cătră ei: „Voi ştiţi această răotate în carea sîntem, că Ierusalímul iaste pustiiu şi porţile lui sînt sfîrşite de foc. Deci veniţi să zidim păreţii Ierusalímului şi să nu mai fim întru împutăciune!"

18. Şi le spuş mîna Domnu-

Versiunea modernă

decît o inimă rea." Şi m-am temut foarte mult.

3. Şi i-am spus regelui: „Trăiască regele în veci! Cum să nu se facă faţa mea tristă, dacă cetatea, casa mormintelor părinţilor mei, a fost pustiită, iar porţile ei arse cu foc?"

4. Iar regele a zis către mine: „Pentru ce spui aceasta?" Şi m-am rugat la Domnul Dumnezeul cerului

5. Şi i-am zis regelui: „Dacă regelui i se pare bine şi dacă slujitorul tău va afla trecere înaintea ta, trimite-l în Iuda, în cetatea mormintelor părinţilor mei, şi o voi reclădi."

6. Şi mi-a spus mie regele, iar ţiitoarea stătea lîngă el: „Pînă cînd va fi călătoria ta şi cînd te vei întoarce?" Şi am aflat trecere înaintea regelui, iar el m-a trimis; şi i-am dat un termen.

7. Şi i-am spus regelui: „Dacă regelui i se pare bine, să-mi dea scrisori către guvernatorii de peste rîu, ca să pot trece, pînă ce ajung în Iuda,

8. Şi o scrisoare pentru Asaf, păzitorul grădinii care este a regelui, ca să-mi dea lemne să acopăr porţile şi pentru zidurile cetăţii şi pentru casa în care voi intra." Iar regele mi-a dat, căci mîna lui Dumnezeu a fost bună.

9. Şi am venit la guvernatorii de dincolo de rîu şi le-am dat scrisorile de la rege. Şi trimisese regele cu mine căpetenii ale armatei şi călăreţi.

10. **45.** Iar Sanaballat Aronitul şi Tobia, robul ammonit, au auzit şi rău le-a fost că vine un om ce caută binele pentru fiii lui Israel.

11. Şi m-am dus la Ierusalim şi am stat acolo trei zile.

12. Iar noaptea m-am trezit, şi încă nişte oameni cu mine, şi nimănui nu am spus ce pusese Dumnezeu în inima mea să fac cu Israel; şi nu aveam nici un animal cu mine, în afară de animalul pe care îl călăream.

13. Şi am ieşit pe Poarta Văii [şi] către gura Izvorului Smochinilor şi către Poarta Gunoiului şi mă zdrobeam din cauza zidului Ierusalimului, pe care îl doboriseră şi ale cărui porţi fuseseră arse cu foc.

14. Şi m-am dus mai departe spre Poarta Fîntînii şi spre Iazul Regelui, şi nu era loc pentru animalul de sub mine să treacă.

15. Şi m-am urcat noaptea pe la zidul şuvoiului şi mă zdrobeam pentru zid; şi am fost la Poarta Văii şi m-am întors.

16. Şi păzitorii nu ştiau de ce umblam şi ce făceam, iar iudeilor, preoţilor, nobililor, căpeteniilor şi celorlalţi care făceau lucrarea nu le dădusem de veste pînă atunci.

17. Şi le-am spus: „Vedeţi voi necazul în care sîntem, cum e pustiu Ierusalimul şi porţile lui au fost date focului. Haideţi să construim zidul Ierusalimului şi nu vom mai fi de ocară!"

18. Şi le-am vestit lor despre mîna lui Dumne-

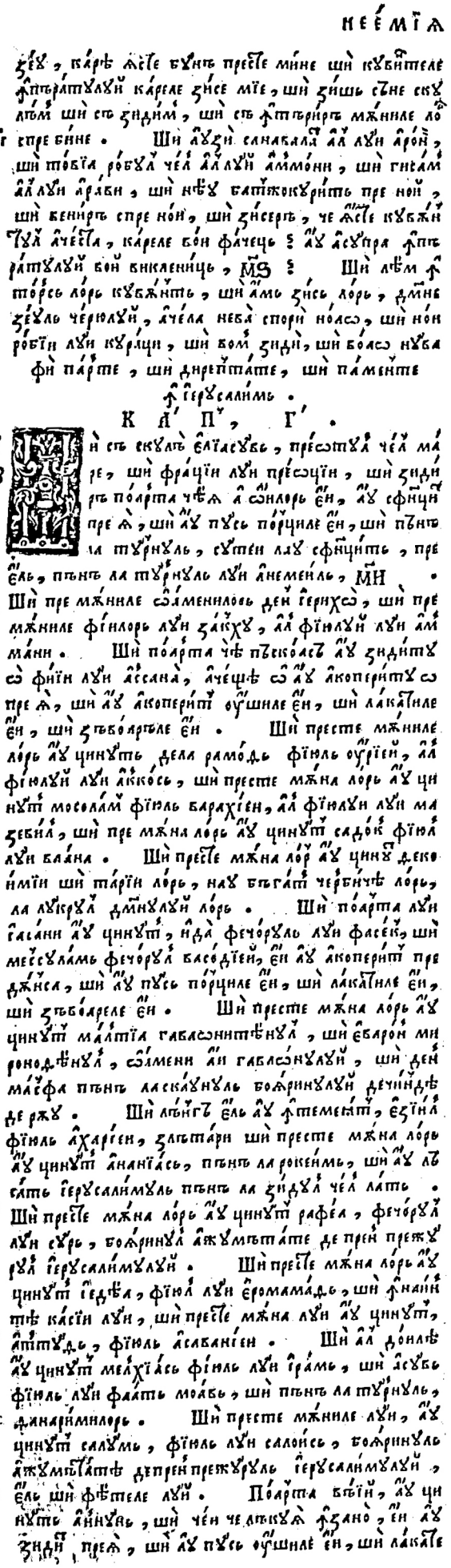

Biblia 1688, p. 345[3], col. 1

zeu carea iaste bună preste mine şi cuvintele împăratului carele zise mie; şi ziş: „Să ne sculăm şi să zidim!” Şi să întăriră mînile lor spre bine.

19. Şi auzi Sanavalat al lui Aróni şi Tóvia, robul cel al lui Ammóni, şi Ghisám al lui Arávi şi ne-au batjocurit pre noi; şi veniră spre noi şi ziseră: „Ce iaste cuvîntul acesta carele voi faceţi? Au asupra împăratului voi vicleniţi?”

20. **46.** Şi le-am întors lor cuvînt şi am zis lor: „Dumnezeul ceriului, acela ne va spori noao, şi noi, robii lui, — curaţi şi vom zidi; şi voao nu va fi parte şi direptate şi pamente în Ierusalím.”

Cap 3

1. **47.** Şi să sculă Eliasúv, preotul cel mare, şi fraţii lui, preoţii, şi zidiră Poarta cêea a Oilor; ei au sfinţit pre ea şi au pus porţile ei şi pînă la Turnul Sutei l-au sfinţit pre el, pînă la Turnul lui Anemeíl

2. **48.** Şi pre mînile oamenilor den Ierihó, şi pre mînile fiilor lui Záchu, al fiiului lui Ammáni.

3. Şi Poarta cea Păscoasă au ziditu-o fiii lui Assaná; aceştia o au acoperitu-o pre ea şi au acoperit uşile ei şi lacatile ei şi zăvoarăle ei.

4. Şi preste mînile lor au ţinut, de la Ramóth, fiiul Úriei, al fiiului lui Accós. Şi preste mîna lor au ţinut Mosolám, fiiul Varahíei, al fiiului lui Mazevíl. Şi pre mîna lor au ţinut Sadóc, fiiul lui Vaána.

5. Şi preste mîna lor au ţinut thecoimii, şi tarii lor n-au băgat cerbicea lor la lucrul Domnului lor.

6. Şi Poarta lui Iasáni au ţinut Idá, feciorul lui Faséc, şi Messulám, feciorul Vasódiei; ei au acoperit pre dînsa şi au pus porţile ei şi lacatile ei şi zăvoarele ei.

7. Şi preste mîna lor au ţinut Máltia Gavaoniteanul şi Evarón Mironotheanul, oameni ai Gavaónului şi den Másfa, pînă la scaunul boiêrinului decindea de rîu.

8. Şi lîngă el au întemeiat Eziíl, fiiul Aharíei, zlătari. Şi preste mîna lor au ţinut Ananiás, pînă la Rocheím, şi au lăsat Ierusalímul pînă la zidul cel lat.

9. Şi preste mîna lor au ţinut Raféa, feciorul lui Sur, boiêrinul a jumătate de prenprejurul Ierusalímului.

10. Şi preste mîna lor au ţinut Iedêa, fiiul lui Eromamáth, şi înaintea casii lui. Şi preste mîna lui au ţinut Attúth, fiiul Asavaníei.

11. Şi al doilea au ţinut Melhiás, fiiul lui Irám, şi Asúv, fiiul lui Faátmoáv, şi pînă la Turnul Thanarímilor.

12. Şi preste mînile lui au ţinut Salúm, fiiul lui Saloís, boiêrinul a jumătatea de prenprejurul Ierusalímului, el şi fêtele lui.

13. Poarta Văii au ţinut Annún şi cei ce lăcuia în Zanó; ei au zidit pre ea şi au pus uşile ei şi lacate- /

Ms. 45, p. 401-402

dzău carea iaste bună prestă mine şi cuvintele împăratului carele dzise mie; şi dziș: „Să ne sculăm şi să zidim!" Şi să întăriră mîinile lor la bine.

19. Şi audzí Sanavalat al lui Aroní şi Tovía, robul al lui Ammoní, şi Ghisam al lui Araví şi ne-au batjocurit pre noi; şi veniră preste noi şi dziseră: „Ce iaste cuvîntul acesta carele voi faceţi? Au asupra împăratului voi vicleniţi?"

20. **46.** Şi le-am întors lor cuvînt şi am dzis lor: „Dumnedzăul ceriului, acela ne va spori noao, şi noi, robii lui, — curaţi şi vom zidi; şi voao nu va fi parte şi dreptate şi paminte în Ierusalim."

Cap 3

1. **47.** Şi să sculă Eliasuv, preutul cel mare, şi *[402/1]* fraţii lui, preuţii, şi zidiră Poarta cea a Oilor; ei au sfinţit pre ea şi au pus porţile ei şi pînă la Turnul a Sutei l-au sfinţit pre el, pînă la Turnul Anameil

2. **48.** Şi la mîinile oamenilor Ierihó, şi pre mîinile fiilor Zachú, fiiului Ammaní.

3. Şi[13] Poarta cea Păscoasă[14] au ziditu-o fiii Asaná; aceştia au acoperitu-o pre ea şi au acoperit uşile ei şi lăcăţile ei şi zăvoarăle ei.

4. Şi preste mîinile[15] lor au ţînut, de la Ramoth, fiiul Uríei, fiiului Accos. Şi preste mîna lor au ţînut Mosolom, fiiul Varahíei, fiiul Mazevil. Şi pre mîna lor au ţînut Sadoc, fiiul Vaaná.

5. Şi preste mîna lor au ţînut thecoim, şi adorim n-au băgat cerbicea lor la lucrul Domnului lor.

6. Şi Poarta lui Iasani au ţînut Idá, ficiorul lui Falec, şi Mesulam, ficiorul Vasodíei; ei au acoperit pre însă şi au pus porţile ei şi lăcăţile ei şi zăvoarăle ei.

7. Şi preste mîna lor au ţînut Maltía Gavaoniteanul şi Evaron Mironotheanul, oameni ai Gavaon şi ai Masfa, pînă la scaunul boiêrinului decinde de rîu.

8. Şi lîngă el au întemeiat Eziil, fiiul Aharíei, zlătari. Şi prestă mîna lor au ţînut Ananía, pînă la Rocheim, şi au lăsat Ierusalimul pînă la zidul cel lat.

9. Şi preste mîna lor au ţînut Raféa, ficiorul Sur, boiêrin a jumătate de prenpregiurul Ierusalimului.

10. Şi preste mîna lor au ţînut Iedêa, fiiu Eromamáth, şi înaintea casei lui. Şi preste mîna lui au ţînut Attuth, fiiul Asavanía.

11. Şi al doilea au ţînut Melhía, fiiul Iram, şi Asuv, fiiul Faatmoav, şi pînă la Turnul alor Thanarim.

12. Şi preste mîna lui au ţînut Sallum, fiiul Sallois, boiêrin a jumătate de prenpregiurul Ierusalimului, el şi fêtele lui.

13. Poarta Văii au ţînut Anun şi cei ce lăcuia Zanó; ei au zidit pre ea şi au pus uşile ei şi lăcăţi-

Ms. 4389, p. 440

lui mieu[13] că iaste bună cu mine şi cuvintele împăratului care-mi zisêse; şi le ziș: „Să ne sculăm şi să zidim!" Şi se întăriră mîinile lor spre bine.

19. Şi auzí Sanavallat şi Aronitis şi Tóviia, slugile Ammaniei, şi Ghisam Harapul şi-şi bătură joc de noi; şi veniră la noi şi ne mustra, zicînd: „Ce *[440/2]* lucru iaste acesta ce faceţi voi? Au doară vă lepădaţi şi vă osebiţi asupra împăratului?"

20. Iar noi le dêdem răspuns şi zisem cătră ei: „Dumnezeul ceriului, acela iaste Dumnezeul nostru, şi noi sîntem robii lui; să ne sculăm să zidim, iar voi n-aveţi parte şi părtăşie şi direptate şi pomenire întru Israil."

Cap 3

1. Şi se sculă Eliasuv, preotul cel mare, şi preoţii, fraţii lui, şi zidiră Poarta Turmei; ei o sfinţiră şi i-au pus poarta şi o au sfinţit pînă la 100 de coţi, pînă la Turnul Anaméiului[14]

2. Şi lîngă dînsul zidiră bărbaţii Ierihónului, iar lîngă dînşii zidi Zachur, feciorul Ammariei.

3. Iar Poarta Peştilor o zidiră feciorii lui Asanai; aceştia o au îngrădit şi i-au pus porţile[15] şi verigile şi încuieturile.

4. [3.] Iar lîngă ei au zidit Marimuth, feciorul Úriei, feciorul lui Accus. [4.] Iar lîngă el au zidit Mosollam, feciorul Varahiei, feciorul lui Emmazevil. Şi lîngă dînsul au zidit Danui, feciorul lui Vaan.[16]

5. Iar lîngă dînsul au zidit thecuiênii, iar cei mai buni ai lor n-au pus jugul lor în lucrul Domnului Dumnezeului său.

6. Şi Poarta cea Vêche o zidiia Ioada, feciorul[17] Fasíei, şi[18] Mesollam, feciorul Vasodiei; aceia o au acoperit şi i-au pus poarta[19] şi verigile şi încuietorile.

7. Iar lîngă dînşii au zidit Maltiia, om de[20] la Gavaon, şi Evaron Moronitheanul, oameni den Gavaon şi Maasfa, pînă la[21] scaunul voievodului carele era de cêea parte de rîu.

8. Şi lîngă dînsul au zidit Oziil, feciorul Arahiei, zlătariul. Şi lîngă dînsul au zidit Ananiia, pînă la Rochiim, şi întinseră Ierusalímul pînă la zidul tîrgului celui mai larg.

9. Şi lîngă dînsul au zidit Rafáia, feciorul lui Asur, boiêriul uliţei cei den mijloc a Ierusalímului.

10. Şi lîngă dînsul au zidit Iedéea, feciorul lui Arimoth, împotriva casii sale. Iar împotriva lui au zidit Attus, feciorul Asavoniei.[22]

11. Iar jumătate de colţ de zid au zidit Melhíia, feciorul lui Ieram, şi Asuv, feciorul lui Faat, pînă la Turnul Pitarilor.

12. Iar lîngă dînşii au zidit Sallum, feciorul lui Alois, boiêriul preste jumătate de uliţa Ierusalímului, el şi fêtele[23] lui[24].

13. Şi Poarta Văii o au zidit Annum şi lăcuitorii[25] Zanonului; aceia o au zidit şi au pus uşile ei şi încuieto-

Versiunea modernă

zeu care este bună asupra mea şi despre cuvintele regelui, pe care le-a rostit către mine; şi am zis: „Să ne ridicăm şi să construim!" Şi s-au întărit mîinile lor spre bine.

19. Şi au auzit Sanaballat Aronitul şi Tobia, robul ammonit, şi Ghisam Arabul şi au rîs de noi; şi au venit la noi şi au zis: „Ce e lucrul acesta pe care îl faceţi? Vă răsculaţi împotriva regelui?"

20. **46.** Şi le-am întors vorba şi am zi către ei: „Dumnezeul cerului, el ne va ajuta, iar noi, robii săi, sîntem curaţi şi vom construi; iar pentru voi nu este parte, nici dreptate, nici loc de pomenire în Ierusalim."

Capitolul al 3-lea

1. **47.** Şi s-a ridicat Eliasub, marele preot, şi fraţii săi, preoţii, şi au construit Poarta Oilor; au sfinţit-o şi i-au aşezat uşile şi au sfinţit-o pînă la Turnul-celor-o-sută, pînă la Turnul lui Ananeel

2. **48.** Şi lîngă fiii oamenilor din Ierihon, şi lîngă fiii lui Zacchur, fiul lui Amari.

3. Şi Poarta Peştelui au construit-o fiii lui Asana, au acoperit-o şi i-au ridicat uşile şi zăvoarele şi drugii.

4. Iar lîngă ei a continuat, din Ramoth, fiul lui Urie, fiul lui Acos. Şi lîngă ei a continuat Mosollam, fiul lui Barachia, fiul lui Masezebel. Lîngă ei a continuat Sadoc, fiul lui Baana.

5. Lîngă ei au continuat cei din Tecoa, dar nobilii nu au pus umărul la slujba Domnului lor.

6. Iar Ioida, fiul lui Fasec, şi Mesulam, fiul lui Basodia, au reparat Poarta lui Isana, au acoperit-o şi i-au ridicat uşile şi zăvoarele şi drugii.

7. Şi lîngă ei a reparat Maltias Gabaonitul şi Euaron Meronothitul, bărbaţii din Gabaon şi Masfa, pînă la scaunul guvernatorului de dincolo de rîu.

8. Iar lîngă ei a consolidat Eziel, fiul lui Aharia, dintre fierari. Şi lîngă ei a reparat Anania, fiul lui Rocheim, şi au lăsat Ierusalimul pînă la zidul cel lat.

9. Şi lîngă ei a reparat Rafea, fiul lui Sur, conducătorul unei jumătăţi din ţinutul din jurul Ierusalimului.

10. Iar lîngă ei a reparat Iedea, fiul lui Eromamath, şi în faţa casei lui. Şi lîngă ei a reparat Attuth, fiul lui Asabania.

11. Şi al doilea a reparat Melchias, fiul lui Eram, şi Asub, fiul lui Faatmoab, şi pînă la Turnul Tanarim.

12. Şi lîngă el a reparat Sallum, fiul lui Salloes, conducătorul a jumătate din ţinutul dimprejurul Ierusalimului, el şi fiicele sale.

13. Poarta Văii au reparat-o Anun şi locuitorii din Zano; ei au construit-o şi i-au ridicat uşile şi zăvoa-

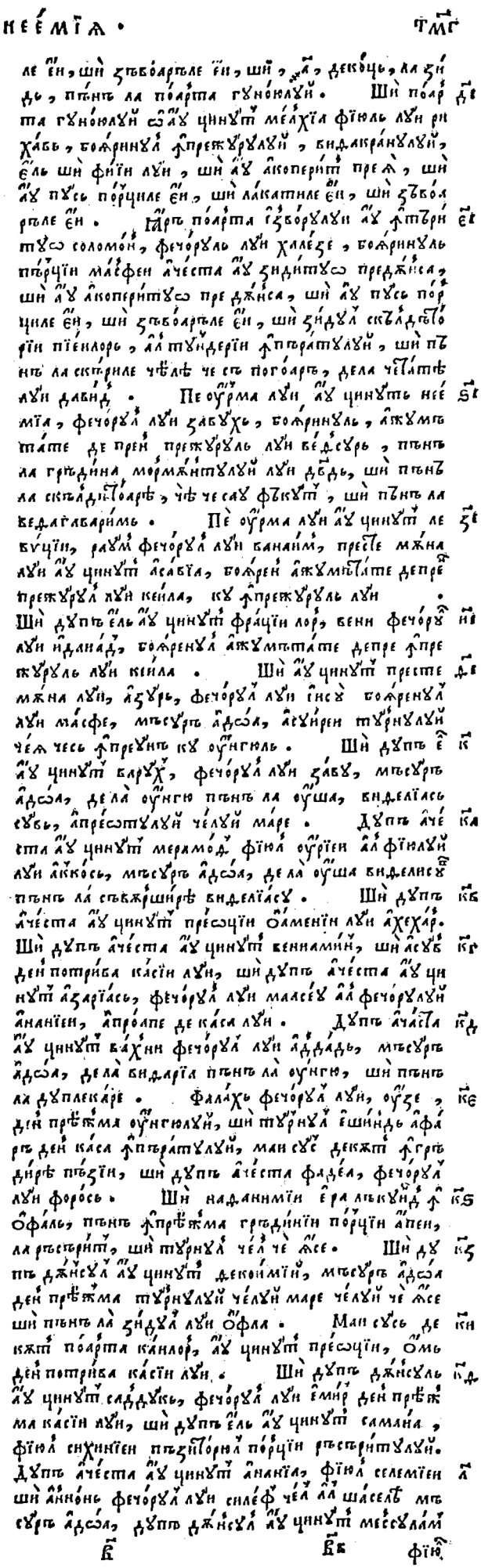

Biblia 1688, p. 345, col. 2

le ei şi zăvoarăle ei şi 1000 de coţi la zid, pînă la Poarta Gunoiului.

14. Şi Poarta Gunoiului o au ţinut Mélhia, fiiul lui Riháv, boiêrinul împrejurului Vithacránului, el şi fiii lui, şi au acoperit pre ea şi au pus porţile ei şi lacatile ei şi zăvoarăle ei.

15. Iară Poarta Izvorului au întăritu-o Solomón, feciorul lui Haléze, boiêrinul părţii Másfei; acesta au ziditu-o pre dînsa şi au acoperitu-o pre dînsa, şi au pus porţile ei şi zăvoarăle ei şi zidul Scăldătorii Pieilor, al tunderii împăratului, şi pînă la scările cêlea ce să pogoară de la cetatea lui Davíd.

16. Pe urma lui au ţinut Neémia, feciorul lui Zavúh, boiêrinul a jumătate de prenprejurul lui Véthsur, pînă la grădina mormîntului lui David şi pînă la scăldătoarea cea ce s-au făcut şi pînă la Vethagavarím.

17. Pe urma lui au ţinut leviţii: Raúm, feciorul lui Vanaím. Preste mîna lui au ţinut Asávia, boiêren a jumătate de prenprejurul lui Cheíla, cu împrejurul lui.

18. Şi după el au ţinut fraţii lor, Veni, feciorul lui Idanád, boiêrenul a jumătate de pre împrejurul lui Cheíla,

19. Şi au ţinut preste mîna lui Azúr, feciorul lui Iisú, boiêrenul lui Másfe, măsură a doa a suirei turnului, ceia ce să împreúnă cu unghiul.

20. Şi după el au ţinut Varúh, feciorul lui Závu, măsură a doa, de la unghiu pînă la uşa Vitheliassúv, a preotului celui mare.

21. După acesta au ţinut Meramóth, fiiul Úriei, al fiiului lui Accós, măsură a doa, de la uşa Vithelisuv pînă la săvîrşirea Vitheliásu.

22. Şi după acesta au ţinut preoţii, oamenii lui Ahehár.

23. Şi după acesta au ţinut Veniamín şi Asúv denpotriva casii lui. Şi după acesta au ţinut Azariás, feciorul lui Maaséu, al feciorului Ananiei, aproape de casa lui.

24. După aceasta au ţinut Váhni, feciorul lui Addád, măsură a doa, de la Vitharia pînă la unghiu şi pînă la duplecare,

25. Faláh, feciorul lui Úze, den preajma unghiului şi turnul ieşind afară den casa împăratului, mai sus decît îngrădirea păzii; şi după acesta, Fadéa, feciorul lui Forós,

26. Şi nathanimii era lăcuind în Ofál, pînă în preajma grădinii Porţii Apei, la răsărit, şi turnul cel ce iêse.

27. Şi după dînsul au ţinut thecoimii măsură a doa, den preajma turnului celui mare, celui ce iêse, şi pînă la zidul lui Ófla.

28. Mai sus decît Poarta Cailor au ţinut preoţii, om denpotriva casii lui.

29. Şi după dînsul au ţinut Saddúc, feciorul lui Emír, den preajma casii lui. Şi după el au ţinut Samaía, fiiul Sihiniei, păzitoriul Porţii Răsăritului.

30. După acesta au ţinut Anania, fiiul Selemiei, şi Annón, feciorul lui Siléf cel al şaselea, măsură a doa. După dînsul au ţinut Messulám, //

Ms. 45, p. 402

le ei şi zăvoarăle ei şi 1000 de coţi întru zid, pînă la Poarta Gunoiului.

14. Şi Poarta Gunoiului au ţînut Melhía, fiiul Rihav, boiêrin a prenpregiurul Vithacran[16], el şi fiii lui, şi au acoperit pre ea şi au pus porţile ei şi lăcăţile ei şi zăvoarăle ei.

15. Iară Poarta Izvorului au întăritu-o Solomon, fiiul lui Halezé, boiêrinul părţii Masfá; acesta au ziditu-o pre însă şi au acoperitu-o pre însă şi au pus porţile ei şi zăvoarăle ei şi zidul Scăldătorii Pieilor, a tunderii împăratului, şi pînă la scările cêlea ce să pogoară dentru[17] cetatea David.

16. Denapoia lui au oprit Neemía, ficiorul *[402/2]* Zavuh, boiêrin a jumătate de prenpregiur Vethsur, pînă la grădina gropniţei lui David şi pînă la scăldătoarea acêea ce s-au făcut şi pînă la Víththagavarim.

17. Denapoia lui au ţinut leviţii: Raum, ficiorul Vanaim. Preste mîna lui au ţînut Asavía, boiêrin a jumătate de prenpregiurul Cheilá, cu împregiurul lui.

18. Şi după el au ţînut fraţii lor, Veneí, ficiorul Idanad, boiêrin[18] a jumătate de prenpregiurul Cheila.

19. Şi au ţînut preste mîna lui Azur, ficiorul lui Iisus, boiêrinul lui Masfé, măsură a doao a turnului suirei, aceea ci să împreună cu unghiul.

20. Şi după el au ţînut Varuh, ficiorul lui Zavú, măsură a doao, de la unghiu pînă la uşe Vithelías al lui Suv, a preutului celui mare.

21. După acesta au ţînut Merámoth, fiiul Uríei, fiiul lui Accos, măsură a doao, de la uşa Vithelisuv pînă la lipsirea Vitheliasú.

22. Şi după acesta au ţînut preuţii, oamenii Ahehar.

23. Şi după acesta au ţînut Veniamin şi Asuv denpotriva casei lui. Şi după acesta au ţînut Azaría, ficiorul lui Maaseu, ficiorul Ananíei, aproape de casa lui.

24. După acesta au ţînut Vaní, ficiorul Adad, măsură a doao, de la Vitharía pînă la unghiul şi pînă la înduplecare,

25. Falah, ficiorul Uzê, den preajma ungiului şi turnul izbucnit den casa împăratului, mai sus decât îngrădirea păzii; şi după acesta, Fadéa, ficiorul Fóros,

26. Şi nathanim era lăcuind întru Ofal, pînă în preajma grădinei Porţii Apei, la răsărit, şi turnul cel ce izbîcnêşte.

27. Şi după însul au ţînut thecoim măsură a doao, den preajma turnului celui mare, celui izbîcnit, şi pînă la zidul lui Oflá.

28. Mai sus decît Poarta a Cailor au ţînut preuţii, om denpotriva casei lui.

29. Şi după îns au ţînut Sadduc, ficiorul lui Emmir, den preajma casei lui. Şi după el au ţînut Samaía, fiiul Sehenía, păzitoriul Porţii Răsăritului.

30.[19] După acesta au ţînut Ananía, fiiul Selemía, şi Anon, ficiorul Selef al şaselea, măsură a doao. După îns au ţînut Mesulam,

Ms. 4389, p. 440-441

rile şi verigile; şi 1000 de coţi era în zid pînă la Poarta Gunoaielor.

14. Şi Poarta *[441/1]* Gunoaielor o au zidit Melhiia, feciorul lui Rihav, mai-marele uliţei Vithacrammei, el şi feciorii lui, şi i-au pus uşa şi încuietorile şi verigile.[26]

15. Şi Poarta Izvorului o au zidit Solomon, feciorul Háleziei, mai-marele locului Maesfei; el o au zidit şi o au întărit şi i-au pus poarta[27] şi încuieturile şi verigile şi zidul Fîntînii Pieilor, pînă la uliţa împăratului şi pînă la scara carea pogoară den cetatea lui David.

16. După dînsul au zidit Neémiia, feciorul lui Zavuc, mai-marele a jumătate de parte a Vethsúrului, pînă la peştera mormîntului lui David şi pînă la hăleşteu care se-au zidit lucru mare şi pînă la Casa celui Tare.

17. După dînsul au zidit leviţii: Raum, feciorul Vananiei. Şi după dînsul au zidit Ásaviia, boiêriul a jumătate de parte de uliţa lui Cheil, în uliţa lui.

18. După dînsul au zidit fraţii lor, Vaniia, feciorul lui Adanad, mai-marele a jumătate de parte de Cheil.

19. Şi lîngă dînsul au zidit Azar, feciorul lui Isus, boiêr Masfa, măsura a doaoa, împotriva suişului unghiului celui mai tare.[28]

20. După dînsul au zidit Varuh, feciorul Zavúei, măsura a doaoa, de la unghiu pînă la poarta casei lui Suv, preotul cel mare.

21. După dînsul au zidit Merimuth, feciorul lui Úrie, feciorul lui Accus, a doaoa măsură, de la poarta casei lui Suv pînă unde au ajuns casa lui Suv.

22. Şi după dînsul au zidit preoţii, oamenii den cîmpurile Iordánului.

23. Iar după aceea au zidit Veniamin şi Asuv împotriva caselor sale. Şi după dînşii au zidit Azariia, feciorul Maasiei, feciorul Ananiei, lîngă casa sa.

24. Şi după dînsul au zidit Vanuí, feciorul lui Adda, măsura a doaoa, de la casa Azariei pînă la întoarcere şi pînă la unghiu,[29]

25. Faleh, feciorul lui Uzain, împotriva întoarcerii şi turnul care se înălţă nalt de la casa împăratului, acela iaste în curtea puşcăriei; după dînsul, Fadiia, feciorul lui Faros,

26. Şi nathineii[30], ceia ce lăcuia în Othal, pînă la porţile Grădinei Apelor şi turnul care se înălţă.

27. După dînşii au zidit thecuiênii măsura cea a doaoa, despre partea turnului celui mare şi nalt pînă la părêtele bisêricii.

28. Iar în sus, spre Poarta Ca- *[441/2]* ilor, au zidit preoţii, tot cineşi direpţ casa sa.

29. Şi după dînşii au zidit Sadóc, feciorul lui Emmir, împotriva casii sale. Şi după dînsul au zidit Samáia, feciorul Sehiniei, paznicul Porţilor celor despre Răsărit.

30. După dînsul au zidit Ananiia, feciorul Selemiei, şi Annom, feciorul Selfei cel al şaselea, măsura a doaoa. După ei au zidit Mesollam,

Versiunea modernă

rele şi drugii; şi o mie de coţi din zid [erau] pînă la Poarta Gunoiului.

14. Şi Poarta Gunoiului a reparat-o Melchia, fiul lui Rechab, conducătorul ţinutului dimprejurul Bethakran, el şi fiii săi, şi au acoperit-o şi i-au ridicat uşile, zăvoarele şi drugii.

15. Poarta Fîntînii a întărit-o Solomon, fiul lui Chaleze, conducătorul unei părţi din Masfa; el a reconstruit-o, a acoperit-o şi i-a ridicat uşile, zăvoarele şi drugii şi zidul Scăldătorii Pieilor, [unde se făcea] tunderea [oilor] regelui, pînă la scările care coboară din cetatea lui David.

16. Dincolo de el a reparat Neemia, fiul lui Zabuch, conducător al unei jumătăţi din ţinutul dimprejurul Bethsur, pînă la mormîntul lui David şi pînă la scăldătoarea cea facută de mînă şi pînă la Beththagabarim.

17. După el au reparat leviţii: Raum, fiul lui Banaim. Lîngă el a reparat Asabia, conducătorul a jumătate din ţinutul Cheila, din partea acestui ţinut.

18. După el au reparat fraţii săi, Beni, fiul lui Edanad, conducătorul a jumătate din ţinutul Cheila.

19. Iar după el, Azur, fiul lui Iisus, conducătorul din Masfa, a reparat a doua secţiune a urcuşului turnului, care se îmbină cu colţul.

20. Şi după el a reparat Baruch, fiul lui Zabu, a doua parte, de la colţ pînă la uşa casei lui Elisub, marele preot.

21. După el a reparat Meramoth, fiul lui Uria, fiul lui Akkos, o altă parte, de la uşa casei lui Elisub pînă la capătul casei lui Elisub.

22. Iar după el au reparat preoţii, barbaţii din Achechar.

23. După el a reparat Veniamin şi Asub în faţa casei lor. După el a reparat Azaria, fiul lui Maaseu, fiul lui Anania, lîngă casa lui.

24. După el a reparat Bani, fiul lui Adad, o altă secţiune, de la casa lui Azaria pînă la colţ şi pînă la cotitură,

25. Falach, fiul lui Uzai, în dreptul colţului şi al turnului ce iasă în afară din casa regelui, cel de sus, în curtea temniţei; iar după el, Fadea, fiul lui Foros,

26. Şi nathinimii, cei ce locuiau în Ofel, pînă în faţa grădinii Porţii Apei, la răsărit, şi turnul ce iasă în afară.

27. Şi după el au reparat cei din Tecoa o altă parte, din dreptul turnului mare, ce iese în afară, şi pînă la zidul lui Ofla.

28. De la Poarta Cailor în sus au reparat preoţii, fiecare în faţa casei lui.

29. După el a reparat Sadduc, fiul lui Emmer, din dreptul casei lui. Şi după el a reparat Samaia, fiul lui Sechenia, păzitorul Porţii de Răsărit.

30. După el a reparat Anania, fiul lui Selemia, şi Annon, al şaselea fiu al lui Selef, o altă parte. După el a reparat Mesulam,

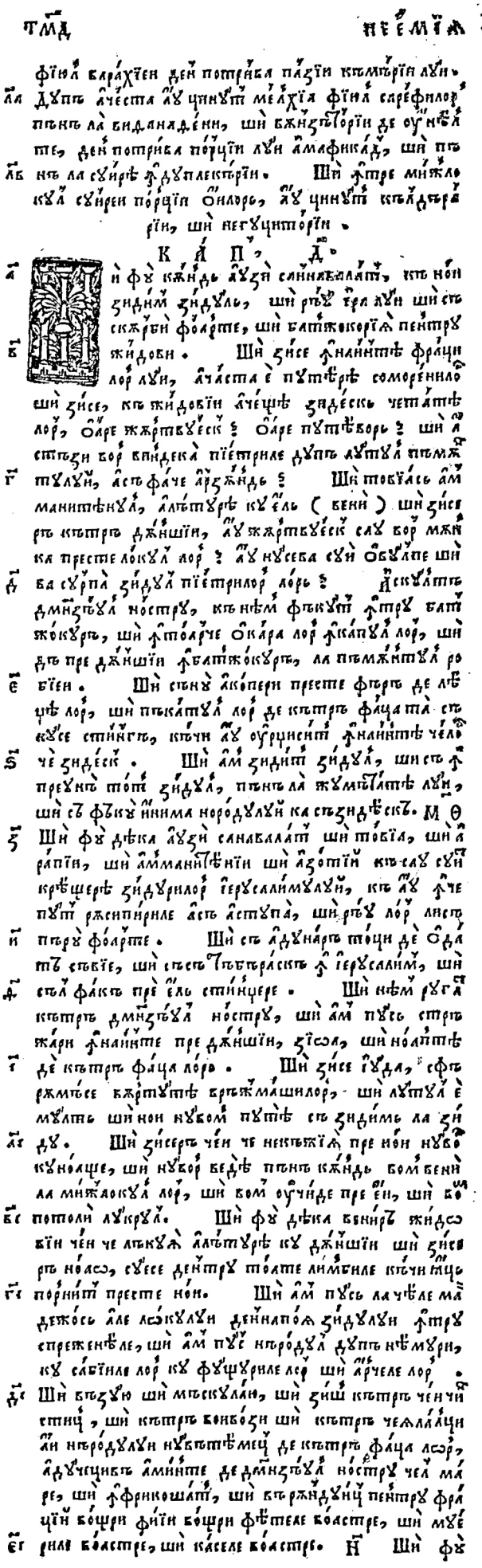

Biblia 1688, p. 346, col. 1

fiiul Varáhiei, denpotriva pazii cămării lui.

31. După acesta au ţinut Mélhia, fiiul sarefilor, pînă la vithanathéni, şi vînzătorii de unêlte, denpotriva Porţii lui Amaficád şi pînă la suirea înduplecării.

32. Şi între mijlocul suirei Porţii Oilor au ţinut căldărarii şi neguţitorii.

Cap 4

1. Şi fu cînd auzi Sannavalát că noi zidim zidul şi rău era lui şi să scîrbi foarte; şi batjocoriia pentru jidovi;

2. Şi zise înaintea fraţilor lui: „Aceasta e putêrea somorenilor?" Şi zise că: „Jidovii aceştia zidesc cetatea lor? Oare jîrtvuiesc? Oare putea-vor? Şi astăzi vor vindeca pietrile după lutul pămîntului a să face arzînd?"

3. Şi Toviás Ammaniteanul alăturea cu el (veni)[4] şi ziseră către dînşii: „Au jîrtvuiesc sau vor mînca preste locul lor? Au nu se va sui o vulpe şi va surpa zidul pietrilor lor?"

4. „Ascultă, Dumnezăul nostru, că ne-am făcut întru batjocură, şi întoarce ocara lor în capul lor şi dă pre dînşii în batjocură, la pămîntul robiei,

5. Şi să nu acoperi preste fărădelêgea lor! Şi păcatul lor de către faţa ta să nu se stingă, căci au urgisit înaintea celor ce zidesc."

6. Şi am zidit zidul, şi să împreună tot zidul pînă la jumătatea lui; şi să făcu inima norodului ca să zideascâ.

7. **49.** Şi fu, deaca auzi Sanavalát şi Tóvia şi arapii şi ammanitênii şi azotii că s-au suit crêşterea zidurilor Ierusalímului, că au început rîsipirile a să astupa, şi rău lor li să păru foarte.

8. Şi să adunară toţi deodată să vie şi să să tăbărască în Ierusalím şi să-l facă pre el stingere.

9. Şi ne-am rugat către Dumnezăul nostru şi am pus străjari înainte pre dînşii, zioa şi noaptea, de către faţa lor.

10. Şi zise Iúda: „Sfărîmă-se vîrtutea vrăjmaşilor şi lutul e mult, şi noi nu vom putea să zidim la zidu."

11. Şi ziseră cei ce necăjiia pre noi: „Nu vor cunoaşte şi nu vor vedea, pînă cînd vom veni la mijlocul lor şi vom ucide pre ei şi vom potoli lucrul."

12. Şi fu deaca veniră jidovii cei ce lăcuia alăturea cu dînşii şi ziseră noao: „Suie-se dentru toate limbile, căci i-aţi pornit preste noi."

13. Şi am pus la cêle mai de jos ale locului denapoia zidului, întru sprejenêle, şi am pus nărodul după neamuri, cu sabiile lor, cu fuşturile lor şi arcele lor.

14. Şi văzuiu şi mă sculaiu şi ziş către cei cinstiţi şi către voivozi şi către ceialalţi ai nărodului: „Nu vă têmeţi de către faţa lor! Adúceţi-vă aminte de Dumnezăul nostru cel mare şi înfricoşat şi vă rînduiţi pentru fraţii voştri, fiii voştri, fêtele voastre şi muierile voastre şi casele voastre!"

15. **50.** Şi fu, /

Ms. 45, p. 402-403

fiiul Varahíei, denpotriva pazei cămării lui.

31. După acesta au ţînut Melhía, fiiul lui Sarefi, pînă la vithanathení, şi vîndzătorii de unêlte, denpotriva Porţii Amafecad şi pînă la suirea înduplecării.

32. Şi între mijlocul suirei Porţii a Oilor au ţînut căldărarii şi neguţătorii.

Cap 4 *[403/1]*

1. Şi fu cînd audzí Sanavalat că noi zidim zidul şi rău era lui şi să scîrbi foarte; şi batjocuriia pentru[20] jidovi;

2. Şi dzise înaintea fraţilor lui: „Aceasta-i putêrea Somoron?" Şi dzise că: „Jidovii aceştia zidesc cetatea lor[21]? Oare jirtvuiesc? Oare putea-vor? Şi astădzi vor vindeca pietrile după lutul pămîntului a să face ardzînd?"

3. Şi Tovía Amaniteanul alaturea cu el ⌊veni⌋ şi dziseră către înşii: „Au jirtvuiesc au mînca-vor preste locul lor? Au nu să va sui o vulpe şi va surpa zidul pietrilor lor?"

4. „Ascultă, Dumnedzăul nostru, căci ne-am făcut întru batjocură, şi întoarce ocara lor în capul lor şi-i dă pre înşii în batjocură, în pămîntul robirei,

5. Şi nu acoperi preste fărădălêgea lor! Şi păcatul[22] de către faţa ta[23] să nu să stingă[24], căci au urgisit înaintea celor ce zidesc."

6. Şi am zidit zidul, şi să împreună tot zidul pînă la jumătatea lui; şi să făcu inima nărodului ca să zidească.

7. **49.** Şi fu, dacă audzi Sanavalat şi Tovía şi arapii şi amanitênii şi azotii că s-au suit crêşterea zidurilor Ierusalim, că au început răsîpirile a să astupa, şi rău lor li să păru foarte.

8. Şi să adunară toţi deodată să vie şi să să tăbărască în Ierusalim şi să-l facă pre el rătăcire.

9. Şi ne-am rugat către Dumnedzăul nostru şi am pus străjari înainte preste înşii, dzua şi noaptea, de către faţa lor.

10. Şi dzise Iúda: „Sfărîmă-să vîrtutea nepriêtenilor şi lutul — mult, şi noi[25] nu vom putea[26] să zidim la zid."

11. Şi dzisără cei ce năcăjiia pre noi: „Nu vor cunoaşte şi nu vor vedea, pînă cînd vor veni la mijlocul lor şi-i vom ucide pre ei şi vom potoli lucrul."

12. Şi fu dacă veniră iudeii cei ce lăcuia alaturea cu înşii şi dziseră noao: „Suie-să dentru toate limbile, căci i-aţi pornit preste noi."

13. Şi am pus la cêle mai de jos a locului denapoia zidului, întru sprăjinêle, şi am pus nărodul după neamuri, cu sabiile lor, fuşturile lor şi arcele lor.

14. Şi văzuiu şi mă sculaiu şi dziş către cei cinstiţi şi către voivozi şi către ceialalţi a nărodului: „Nu vă têmeţi de către faţa lor! Aduceţi-vă aminte de Dumnedzăul nostru cel mare şi înfricoşat şi vă rînduiţi pentru fraţii voştri, fiii voştri şi fêtele voastre şi muierile voastre şi casele voastre!"

15. **50.** Şi fu,

Ms. 4389, p. 441-442

feciorul Varahiei, împotriva cămării sale cei cu avuţiia.

31. [30.] Şi după dînsul au zidit Melhíia, feciorul Sarafiei, pînă la casa lui Vithanathei, şi la vinderea pavezelor, împotriva porţilor judecăţilor şi pînă la unghiul cămării cei mai denlăuntru.

32. [31.] Şi între cămara unghiului, în Poarta Turmelor, au zidit feciorii căldărarilor şi neguţătorii [carii vindea paveze[31]][32].

Cap 4

1. De-acii, deaca auzí Sanavallat că zidim zidurile, îi păru rău şi se mînié foarte; şi badjocoriia pre jidovi;[33]

2. Şi zise înaintea fraţilor săi: „Aceasta iaste putêrea lui Somoron?"[34] Şi zise: „Ce poate fi de-şi zidesc jidovii cetatea? Că au jărtvui-vor? Sau vor putea? Astăzi lăsa-vor pietrile cu praf să fie pămîntului celui ars?"

3.[35] [2.] Şi veni Tóviia Amaniteanul aproape de dînsul şi le zise[36]: „Înghit sau mănîncă den locul lor? [37]Au nu se va sui vulpea şi va sparge zidul acestor pietri?"

4. Şi zise Neemiia: „Auzi, Dumnezeul nostru, că sîntem de rîs! Întoarce badjocura lor asupra capetelor lor şi dă pre dînşii în badjocură, în pămîntul robiei!

5. Nu acoperi fărădelegiuirea lor!"

6.

7. [6.] Şi fu, deaca auzi Sanavalat şi Toviia şi Harapul, Amoniteanul că se-au rădicat crêşterea zidurilor Ierusalímului,[38] [7.] că începuse a se închiega pre unde era răsipite, se mîniiară foarte.

8. Şi se strînseră toţi la un loc să vie să se oştească asupra Ierusalímului.

9. Iar noi rugăm pre Dumnezeul nostru şi am pus străji pre ziduri, zioa şi noaptea, împotriva lor.

10. Şi zise Iúda: „Sfărîmă-se putêrea vrăjmaşilor şi lut iaste mult, şi noi nu vom putea zidi păreţii."

11. Şi ziseră năcăjitorii noştri: „Să nu ştie, nici să prinză vêstea, pînă cînd vom întra în mijlocul lor şi-i vom ucide şi vom face de se va părăsi lucrul."[39]

12. De-acii, viind jidovii carii lăcuia lîngă dînşii, ne spuseră, zicînd: „Den toate limbile se suie şi vin *[442/1]* asupra noastră."

13. Şi am pus în locul cel de după zid împrejur şi am tocmit oamenii pre rînd, cu sabii şi cu suliţe şi cu arce.

14. Şi deaca văzuiu aşa, mă sculaiu şi ziş către cei mai bătrîni şi mai putêrnici şi către cêealaltă parte de nărod: „Nu vă têmeţi de faţa lor! Adúceţi-vă aminte de Domnul Dumnezeul nostru cel mare şi înfricoşat şi rădicaţi războiu pentru fraţii voştri şi pentru feciorii voştri şi pentru fêtele voastre şi pentru muierile voastre şi pentru casele voastre!"

15. De-acii,

Versiunea modernă

fiul lui Barachia, din dreptul vistieriei sale.

31. După el, a reparat Melchia, fiul lui Sarefi, pînă la casa natinimilor, iar negustorii, din faţa Porţii lui Amafenad şi pînă la urcuşul din cotitură.

32. Şi între urcuş şi Poarta Oilor au reparat arămarii şi negustorii.

Capitolul al 4-lea

1. Şi s-a întîmplat, cînd a auzit Sanaballat că noi construiam zidul, că i-a picat rău şi s-a mîniat foarte şi a rîs de iudei;

2. Şi a zis înaintea fraţilor săi: „Aceasta este puterea samaritenilor?" Şi a zis că: „Iudeii aceştia îşi construiesc cetate? Oare vor aduce jertfe? Oare vor putea? Şi astăzi vor vindeca pietrele din cenuşa pămîntului ce a fost ars?"

3. Iar Tobia Ammonitul a venit lîngă el şi a zis către ei: „Nu vor jertfi, nici nu vor mînca în locul acesta? Oare nu se va sui o vulpe şi le va dărîma zidul de piatră?"

4. „Auzi, Dumnezeul nostru, că ne-am făcut de batjocură, şi întoarce ocara asupra capetelor lor şi fă-i pe ei de ocară, în pămînt de robie,

5. Şi nu acoperi fărădelegea lor! Iar păcatul lor dinaintea ta să nu se şteargă, pentru că au batjocorit pe cei ce construiau."

6. Şi am construit zidul, şi s-a încheiat tot zidul pînă la jumătatea lui; şi s-a făcut inima poporului ca să zidească.

7. **49.** Şi s-a întîmplat că, auzind Sanaballat, Tobia, arabii şi ammoniţii şi azotii că se ridica înălţimea zidurilor Ierusalimului, pentru că începuseră să se astupe spărturile, le-a părut foarte rău.

8. Şi s-au adunat toţi împotrivă să vină să se arunce în luptă în Ierusalim şi să-l nimicească.

9. Şi ne-am rugat la Dumnezeul nostru şi am aşezat străji împotriva lor, zi şi noapte, înaintea lor.

10. Şi a zis Iuda: „A fost zdrobită puterea duşmanilor, dar molozul e mult şi nu vom putea construi zidul."

11. Şi au zis cei ce ne necăjeau pe noi: „Nu vor şti şi nu vor vedea, pînă cînd vom ajunge în mijlocul lor şi îi vom ucide şi vom opri lucrul."

12. Şi s-a întîmplat că au venit iudeii care trăiau în apropierea lor şi ne-au zis: „Se ridică din toate neamurile, căci i-aţi întors asupra noastră."

13. Şi eu am aşezat [oameni] în cele mai joase locuri din spatele zidului, în adăposturi, şi am aşezat poporul după familii, cu săbiile lor, cu suliţele şi arcurile lor.

14. Şi am privit, m-am ridicat şi am vorbit către nobili şi către căpetenii şi către restul poporului: „Să nu vă temeţi de prezenţa lor! Amintiţi-vă de Dumnezeul nostru cel mare şi înfricoşător şi luptaţi pentru fraţii voştri, fiii voştri şi fiicele voastre şi pentru femeile voastre şi pentru casele voastre!"

15. **50.** Şi s-a întîmplat,

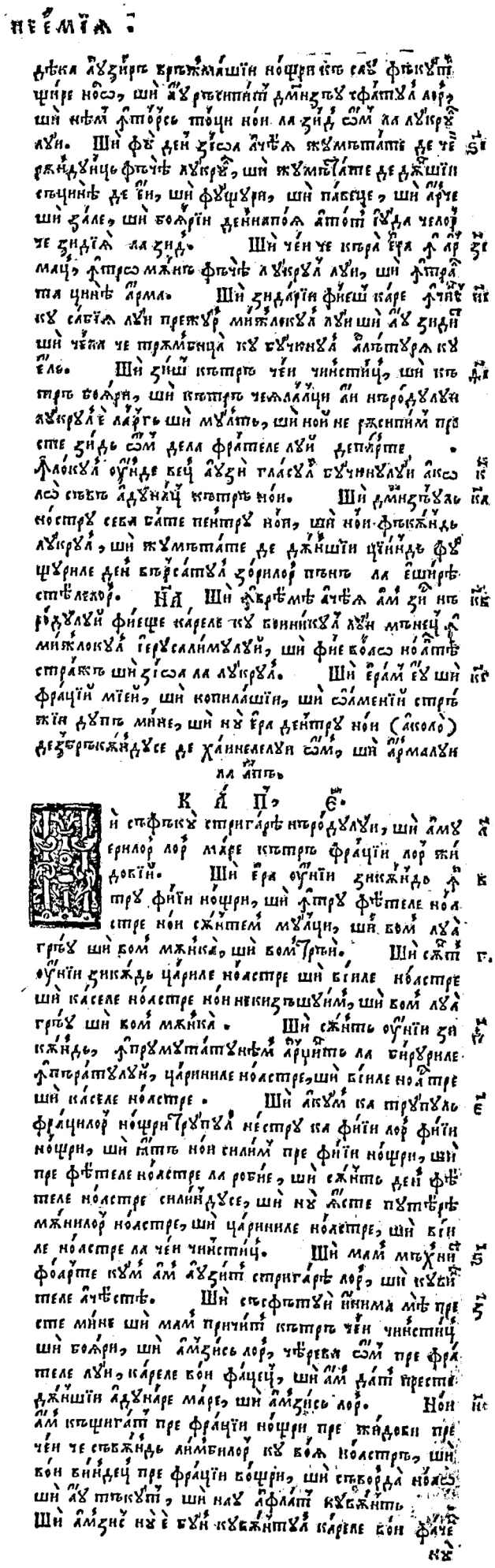

Biblia 1688, p. 346, col. 2

deaca auziră vrăjmaşii noştri că s-au făcut ştire noao, şi au răsipit Dumnezău sfatul lor, şi ne-am întors toţi noi la zid, om la lucrul lui.

16. Şi fu den zioa acêea, jumătate de cei rînduiţi făcea lucrul, şi jumătate de dînşii să ţinea de ei, şi fuşturi şi paveţe şi arce şi zale; şi boiêrii — denapoia a tot Iúda, celor ce zidiia la zid.

17. Şi cei ce căra era înarmaţi; într-o mînă făcea lucrul lui şi într-alta ţinea arma.

18. Şi zidarii, fieşcare încins cu sabiia lui prejur mijlocul lui, şi au zidit; şi cela ce trîmbiţa cu buciunul — alăturea cu el.

19. Şi ziş cătră cei cinstiţi şi cătră boiêri şi cătră ceialalţi ai nărodului: „Lucrul e larg şi mult, şi noi ne rîsipim preste zid, om de la fratele lui departe.

20. În locul unde veţi auzi glasul buciunului, acoló să vă adunaţi cătră noi,

21. Şi Dumnezăul nostru se va bate pentru noi." Şi noi făcînd lucrul, şi jumătate de dînşii ţiind fuşturile, den vărsatul zorilor pînă la ieşirea stêlelor.

22. **21.** Şi în vrêmea acêea am zis nărodului: „Fieştecarele, cu voinicul lui, mîneţi în mijlocul Ierusalímului; şi fie voao noaptea strajă, şi zioa la lucrul."

23. Şi eram eu şi fraţii miei şi copilaşii şi oamenii străjii după mine; şi nu era dentru noi (acoló)[5] dezbrăcîndu-se de hainele lui; om şi arma lui — la apă.

Cap 5

1. Şi să făcu strigarea nărodului şi a muierilor lor mare cătră fraţii lor, jidovii.

2. Şi era unii zicînd: „Întru fiii noştri şi întru fêtele noastre noi sîntem mulţi; şi vom lua grîu şi vom mînca şi vom trăi."

3. Şi sînt unii zicînd: „Ţarinile[6] noastre şi viile noastre şi casele noastre noi ne chizăşuim; şi vom lua grîu şi vom mînca."

4. Şi sînt unii zicînd: „Împrumutatu-ne-am argint la birurile împăratului, ţarinile noastre şi viile noastre şi casele noastre.

5. Şi acum ca trupul fraţilor noştri — trupul nostru[7], ca fiii lor — fiii noştri. Şi iată, noi silim pre fiii noştri şi pre fêtele noastre la robie, şi sînt den fêtele noastre silindu-se; şi nu iaste putêrea mînilor noastre, şi ţarinile noastre şi viile noastre — la cei cinstiţi."

6. Şi m-am mîhnit foarte cum am auzit strigarea lor şi cuvintele acêstea.

7. Şi să sfătui inima mea preste mine şi m-am pricit cătră cei cinstiţi şi boiêri şi am zis lor: „Cêre-va om pre fratele lui carele voi faceţi?" Şi am dat preste dînşii adunare mare şi am zis lor:

8. „Noi am cîştigat pre fraţii noştri, pre jidovi, pre cei ce să vînd limbilor, cu voia noastră. Şi voi vindeţi pre fraţii voştri? Şi să vor da noao?" Şi au tăcut şi n-au aflat cuvînt.

9. Şi am zis: „Nu e bun cuvîntul carele voi faceţi; //

Ms. 45, p. 403-404

dacă audziră nepriêtenii noştri că s-au făcut ştire[27] noao, şi au ră- *[403/2]* sipit Dumnedzău sfatul lor, şi ne-am întorsu toţi noi la zid, om la lucrul lui.

16. Şi fu dentru dzua acêea, jumătate de cei rînduiţi făcea lucrul, şi jumătate de înşii să ţinea de ei, cu fuşturi şi paveţe şi arce şi dzêle; şi boiêrii — denapoia a tot Iúda[28], celor ce zidiia întru zid.

17. Şi cei ce rădica la sarcine — întrarmaţi; întru o mînă făcea lucrul lui şi într-una ţinea lovitura.
18. Şi zidarii, om sabiia lui încins[29] pregiur mijlocul lui, şi au zidit; şi cela ce trîmbiţă cu buciunul lui — alaturea cu el.
19. Şi dziş cătră cei cinstiţi şi cătră boiêri şi cătră ceialalţi ai nărodului: „Lucrul — largu şi mult, şi noi ne răşchirăm preste zid, departe om de fratele lui.

20. Întru locul unde veţi audzi glasul buciunului, acoló să vă adunaţi cătră noi,

21. Şi Dumnedzăul nostru să va bate pentru noi." Şi noi făcînd lucrul, şi jumătate de înşii ţiind fuşturile, dentru suirea mînecăţii pînă la ieşirea stêlelor.

22. **51.** Şi întru vrêmea acêea am dzis nărodului: „Fieştecarele, cu voinicelul lui, mîneţi întru mijlocul Ierusalim; şi fie voao straje noaptea, şi dzua lucru[30]."

23. Şi eram eu şi fraţii miei şi copilaşii şi oamenii a străjui denapoia mea; şi nu era dentru noi ⌊acolo⌋ dăsbrăcîndu-să hainele lui; om şi arma lui — la apă.

Cap 5

1. Şi să făcu strîgarea nărodului şi muierilor lor mare cătră fraţii lor, jidovii.

2. Şi era unii dzicînd: „Întru fiii noştri şi întru fêtele noastre noi sîntem[31] mulţi; şi vom lua grîu şi vom mînca şi vom trăi."
3. Şi sînt unii dzicînd: „Ţarinile noastre şi viile noastre şi casele noastre noi chezăşluim; şi vom lua grîu şi vom mînca."
4. Şi sînt unii dzicînd: „Împrumutatu-ne-am argint la birurile împăratului, ţarinile noastre şi viile noastre şi casele noastre.

5. Şi acum ca trupul fraţilor noştri — trupul nostru, ca fiii lor — fiii noştri. Şi iată, noi silim pre fiii[32] noştri şi pre fêtele noastre la robie, şi sînt[33] fêtele noastre silindu-să; şi nu iaste putêre a mîinilor noastre, şi ţarinile noastre şi viile noastre — la cei cinstiţi."

6. Şi m-am mîhnit foarte cum am audzit strîgarea lor şi cuvintele acêstea.

7. Şi să sfătui inima mea preste[34] mine şi m-am pricit cătră cei cinstiţi şi boiêri şi am dzis lor: „Cêre-va om pre *[404/1]* fratele lui carele voi faceţi?" Şi am dat preste înşii adunare mare[35] şi am dzis lor:

8. „Noi avem[36] pre fraţii noştri, pre ovrêi, pre cei ci să vînd limbilor, cu voia[37] noastră. Şi voi vindeţi pre fraţii voştri? Şi să vor da noao?" Şi au tăcut şi n-au aflat cuvînt.
9. Şi am dzis: „Nu-i bun cuvîntul carele voi faceţi;

Ms. 4389, p. 442

deaca înţelêseră vrăjmaşii noştri că[40] am auzit noi sfatul lor, sparse Dumnezeu sfatul lor care-l sfătuiră, şi ne întoarsem toţi la ziduri, cineşi la lucrul său.

16. Şi fu den zioa acêea, jumătate den voinici lucra lucrul, iar jumătate era gătiţi de războiu, şi cu suliţele şi cu pavezele şi cu arcul şi cu[41] zalele; şi boiêrii — după dînşii a toată casa Iúdei, zidiia zidurile.

17. Şi carii purta sarcinele înarmaţi era; şi cu o mînă lucra lucrul lor, iar într-alta ţinea sabiia.[42]
18. Şi zidarii carii zidiia, tuturor le era sabiile încinse prejur mijlocele lor şi zidiia; şi trîmbita cu trîmbiţele lîngă dînşii.
19. Şi ziş cătră cei mai putêrnici şi mai bătrîni şi cătră cêealaltă parte de nărod: „Lucrul iaste mare şi larg, iar noi sîntem osebiţi dăparte unul de altul.

20. Ce în care loc veţi auzi glas de trîmbiţă, acoló să alergaţi la noi,

21. [20.] Că Dumnezeul nostru se va bate pentru noi." [21.] Iar noi să facem lucrul, şi jumătate dentru noi să ţie suliţele, den vărsatul zorilor pînă vor răsări stêlele.
22. Şi într-acea vrême ziş cătră nărod: „Fieştecine să mîie, cu sluga sa, în mijlocul Ierusalímului; şi noaptea să străjuiţi strajă, iar zioa să lucraţi."

23. Iar eu şi fraţii miei şi slugile mêle şi străjarii carii au fost după mine nu vom dăzbrăca de pre noi hainele noastre, acoleá, nici un bărbat.

Cap 5

1. Şi fu strigare mare oamenilor şi muierilor lor asupra jidovilor, fraţii lor.[43]

2. Şi era carii zicea: „Feciorii noştri şi fêtele noastre sînt foarte mulţi; să luoăm drept preţul lor grîu, să mîncăm şi să nu murim[44]."
3. Şi era şi carii zicea: „Holdele noastre şi viile *[442/2]* noastre şi casele noastre să le zălojim şi să luoăm grîu în vrêmea de foamete."
4. Iar alţii zicea: „Să luoăm împrumut bani den haraciul împăratului şi vom da holdele noastre şi viile noastre şi casele noastre.

5. Că acum cum sînt cărnurile fraţilor noştri, aşa iaste şi carnea noastră, şi cum sînt feciorii lor, aşa sînt şi feciorii noştri. Iată, noi supunem feciorii noştri şi fêtele noastre în robie, şi den fêtele noastre sînt roabe; şi n-avem de unde să le răscumpărăm, şi holdele noastre şi viile noastre le ţin alţii."[45]

6. [46]Şi mă întristaiu foarte deaca auziiu strigarea lor după cuvîntul acesta.

7. Şi cugetă inima mea cu mine şi certaiu pre cei mai putêrnici şi mai bătrîni şi le ziş: „Nici unii den fraţii noştri să nu vă încămătaţi?" Şi strînş asupra lor adunare mare şi le ziş:

8. „Şi noi am răscumpărat pre jidovi, fraţii noştri, precum ştiţi, după cît ne-au fost putêrea, carii au fost vînduţi limbilor. Deci şi voi vindeţi pre fraţii voştri? Şi se va da voaoă?" Iar ei tăcură şi n-avură ce răspunde.
9. De-acii, ziş cătră dînşii: „Nu iaste bun lucrul care-l faceţi voi,

Versiunea modernă

cînd au auzit duşmanii noştri că ni s-a făcut cunoscut sfatul lor, Dumnezeu l-a risipit, că ne-am întors noi toţi la zid, fiecare bărbat la lucrul său.

16. Şi s-a făcut în ziua aceea că jumătate din cei scuturaţi lucrau, iar cealaltă jumătate stăteau strajă, cu suliţe, scuturi, arcuri şi platoşe, iar căpeteniile [se aflau] în spatele întregii case a lui Iuda, a celor ce construiau zidul.
17. Şi cei ce cărau poveri aveau arme; cu o mînă lucrau şi cu alta ţineau arma.
18. Şi zidarii, fiecare bărbat încins cu sabia la mijloc, construiau; iar trîmbiţasul era alături de el cu trîmbiţa.

19. Şi am zis către nobili şi către căpetenii şi către restul poporului: „Lucrul este întins şi mult, iar noi ne risipim peste zid, fiecare bărbat departe de fratele său.

20. În locul în care veţi auzi sunetul trîmbiţei, acolo să vă adunaţi lîngă noi,

21. Iar Dumnezeul nostru va lupta pentru noi." Iar noi continuam lucrul, şi jumătate dintre ei ţineau suliţele, de la ivirea zorilor pînă la ieşirea stelelor.

22. **51.** Şi în vremea aceea am zis poporului: „Fiecare, împreună cu slujitorul său, să rămîneţi peste noapte în mijlocul Ierusalimului; şi să vă fie noaptea veghe, iar ziua lucru."
23. Şi eram eu şi fraţii mei şi slugile şi oamenii care străjuiau în spatele meu; şi nu era nimeni dintre noi ⌊acolo⌋ care să se dezbrace de hainele lui; şi [îşi lua] arma lui în apă.

Capitolul al 5-lea

1. Şi s-a făcut mare strigătul poporului şi al femeilor lor către iudei, fraţii lor.

2. Şi unii spuneau: „Cu fiii noştri şi cu fiicele noastre sîntem mulţi; vom lua grîu, vom mînca şi vom trăi."
3. Alţii ziceau: „Ţarinile noastre, viile noastre şi casele noastre să le punem gaj şi să luăm grîne şi să mîncăm."
4. Iar alţii ziceau: „Am împrumutat bani pentru birul către rege, [punînd gaj] ţarinile noastre, viile noastre şi casele noastre.

5. Şi acum carnea noastră [este] precum carnea fraţilor noştri, fiii noştri [sînt] precum fiii lor. Şi noi, iată, îi silim pe fiii noştri şi pe fetele noastre înspre robie, iar unele dintre fetele noastre devin sclave; mîinile noastre nu au putere, ţarinile noastre şi viile noastre [sînt] ale nobililor."

6. Şi m-am întristat foarte mult cînd am auzit strigătul lor şi cuvintele acestea.

7. Şi am cugetat în inima mea şi m-am certat cu nobilii şi cu căpeteniile şi le-am zis: „Va cere înapoi omul de la fratele său aşa cum faceţi voi?" Şi am strîns o adunare mare împotriva lor şi le-am zis:

8. „Noi i-am răscumpărat, de bunăvoie, pe fraţii noştri, iudeii, care fuseseră vînduţi neamurilor. Iar voi îi vindeţi pe fraţii noştri? Şi ni se vor da chiar nouă?" Şi au tăcut şi nu au găsit nici un cuvînt.
9. Şi le-am spus: „Nu este bun lucrul pe care îl faceţi;

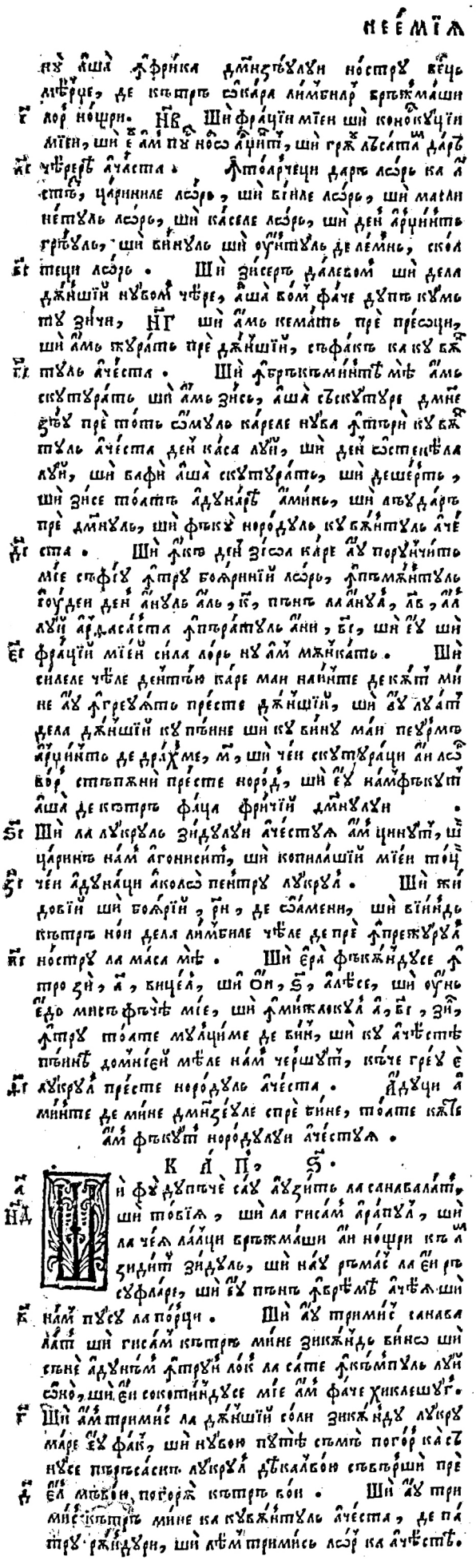

Biblia 1688, p. 347, col. 1

nu aşa în frica Dumnezăului nostru veţi mêrge de cătră ocara limbilor[8], vrăjmaşilor noştri.

10. **52.** Şi fraţii miei şi conoscuţii miei şi eu am pus noao argint şi grîu; lăsat-am, dară, cêrerea aceasta.

11. Întoarceţi, dară, lor ca astăzi ţarinile lor şi viile lor şi maslinetul lor şi casele lor, şi den argint, grîul şi vinul şi untul-de-lemn scoateţi lor!"

12. Şi ziseră: „Da-le-vom şi de la dînşii nu vom cêre; aşa vom face, după cum tu zici."

53. Şi am chemat pre preoţi şi am jurat pre dînşii să facă ca cuvîntul acesta.

13. Şi îmbrăcămintea mea am scuturat şi am zis: „Aşa să scuture Dumnezău pre tot omul carele nu va întări cuvîntul acesta den casa lui şi den osteneala lui! Şi va fi, aşa, scuturat şi deşert." Şi zise toată adunarea „Amin!" şi lăudară pre Domnul; şi făcu norodul cuvîntul acesta.

14. Şi încă den zioa care au poruncit mie să fiu întru boiêrinii lor, în pămîntul Iúdei, den anul al 20 pînă la anul 32 al lui Arthasásta împăratul, ani 12, şi eu şi fraţii miei sila lor nu am mîncat.

15. Şi silele cêle dentîiu, care mai nainte decît mine au îngreuiat preste dînşii, şi au luat de la dînşii cu pîine şi cu vinu, mai pe urmă, argint dedrahme 40; şi cei scuturaţi ai lor vor stăpîni preste norod. Şi eu n-am făcut aşa, de cătră faţa fricii Domnului.

16. Şi la lucrul zidului acestuia am ţinut şi ţarină n-am agonisit, şi copilaşii miei, toţi cei adunaţi acoló, pentru lucrul.

17. Şi jidovii şi boiêrii, 150 de oameni, şi viind cătră noi de la limbile cêle de pre împrejurul nostru — la masa mea.

18. Şi era făcîndu-se într-o zi 1 viţel şi oi 6 alêse, şi un ied mi să făcea mie, şi în mijlocul a 12 zile, întru toate, mulţime de vin; şi cu acêstea pîinea domniei mêle n-am cerşut, căce greu e lucrul preste norodul acesta.

19. Ádu-ţi aminte de mine, Dumnezeule, spre bine toate cîte am făcut norodului acestuia!

Cap 6

1. **54.** Şi fu după ce s-au auzit la Sanavalát şi Tóviia şi la Ghisám Arapul şi la ceialalţi vrăjmaşi ai noştri că am zidit zidul, şi n-au rămas la ei răsuflare, şi eu pînă în vrêmea acêea şi n-am pusu la porţi,

2. Şi au trimis Sanavalát şi Ghisám cătră mine, zicînd: „Vino şi să ne adunăm într-un loc la sate, în cîmpul lui Onó!" Şi ei socotindu-se mie a-mi face hicleşug.

3. Şi am trimis la dînşii soli, zicîndu: „Lucru mare eu fac şi nu voiu putea să mă pogor, ca să nu se părăsască lucrul; deaca-l voiu săvîrşi pre el, mă voiu pogorî cătră voi.

4. Şi au trimis cătră mine ca cuvîntul acesta de patru rînduri, şi le-am trimis lor ca acêstea. /

Ms. 45, p. 404

nu aşa în frica Dumnedzăului nostru veţi mêrge de cătră ocara limbilor, nepriêtenilor noştri.

10. **52.** Şi fraţii miei şi cunoscuţii miei şi eu am pus noao argint şi grîu; lăsat-am, dară, cêrerea aceasta.

11. Întoarceţi, dară, lor ca astădzi ţarinile lor şi viile lor şi maslinetul lor şi casele lor, şi dentru argint, grîul şi vinul şi untdălemnul scoateţi lor!"

12. Şi dziseră: „Da-le-vom şi de la înşii nu vom cêre; aşa vom face, după cum tu dzici."

53. Şi am chemat preuţii şi am jurat pre înşii, ca să facă cuvîntul acesta.

13. Şi îmbrăcămintea mea am scuturat şi am dzis: „Aşa să scuture Dumnedzău tot omul carele nu va întări cuvîntul acesta dentru casa lui şi dentru osteneala lui! Şi va fi, aşa, scuturat şi deşert." Şi dzise toată adunarea „Amin!" şi lăudară pre Domnul; şi făcu nărodul cuvîntul acesta.

14. Şi încă dentru dzua carea au porîncit mie să fiu întru boiêrin lor, în pămîntul Iúda, dentru anul al 20 pînă la anul 32 lui Arthasasthá împăratul, ani 12, şi eu şi fraţii miei sila lor nu au mîncat.

15. Şi silele cêle dentîi, carele mainte decît mine au îngreuiat preste înşii, şi au luat de la înşii cu pîini şi cu vinuri[38], cel mai de apoi, argint didrahmi 40; şi cei scuturaţi ai lor vor stăpîni prestă nărod. Şi eu n-am făcut aşa, de cătră faţa fricei Domnului.

16. Întru lucrul a zidului acestora am ţînut şi ţarină n-am agonisit, şi copilaşii miei, toţi cei adunaţi acoló, pentru lucru.

17. Şi ovrêii şi boiêrii, 150 de oameni, şi venind cătră noi de la limbile cêlea prenpregiurul nostru — la masa mea.

18. Şi era făcîndu-să întru o dzi 1 viţăl şi oi 6 alêse şi un ied[39] mi să făcea mie, şi întru mijlocul ⌊acestor⌋ 12 dzile, vin la mulţime; şi cu acêstea pîine a silei n-am cerşut, căci greu — lucrul preste nărodul acesta.

19. Ádu-ţi aminte, Dumnedzăule, spre bine toate cîte am făcut nărodului acestuia.

Cap 6 *[404/2]*

1. **54.** Şi fu îndată ce s-au audzit lui Sanavalat şi Tovía şi lui Ghisam Arapul şi celoralalţi, a nepriêtenilor noştri, că am zidit zidul, şi n-au rămas[40] suflare, şi eu pînă în vrêmea acêea porţi n-am pus la uşi,

2. Şi au trimis Sanavalat şi Ghisam cătră mine, dzicînd: „Vino şi să ne adunăm într-un loc la sate, întru cîmpul Onom!" Şi ei socotindu-să mie a-mi face vicleşug.

3. Şi am trimis la înşii soli, dzicînd: „Lucru mare eu fac şi nu voi putea să mă pogor, pentru ca să nu să părăsască lucrul; dacă-l voi săvîrşi pre el, mă voi pogorî cătră voi.

4. Şi au trimis cătră mine ca cuvîntul acesta de patru rînduri, şi le-am trimis lor ca acêstea.

Ms. 4389, p. 442-443

pentru căci nu umblaţi în frica Dumnezeului nostru, ca să nu fie noaoă împutăciune de la limbi, vrăjmaşii noştri.

10. Că şi eu şi fraţii miei şi slugile mêle mulţi bani şi grîu am luat de la dînşii împrumut; ce să părăsim această înşălăciune.

11. Şi daţi lor astăzi holdele lor şi viile lor şi măslinii lor şi casele lor; şi încă şi den vinul şi den grîul şi den undelemnul care aţi obicinuit cêrere nedireaptă să daţi pentru dînsele!"

12. Iar ei ziseră: „Da-vom şi nimic nu vom mai cêre de la ei; şi vom face aşa cum zici."

Şi chiemaiu preoţii şi-i juraiu să facă după cum am grăit.[47]

13. Şi mai vîrtos încă scuturaiu şi sînul mieu şi ziş: „Aşa să scuture Dumnezeu pre tot omul den casa lui şi den ostenêlele lui carele nu va umplea cuvîntul acesta! Şi aşa să fie, scuturat şi îndăşărtat[48]." Iar mulţimea toată zise „Amin!" şi lăudară pre Dumnezeu; şi făcu nărodul după cum fu zis.

14. Den zioa cêea ce mi-au[49] porîncit împăratul să fiu povaţă în ţara Iúdei, den *[443/1]* anul al 20 pînă în anul al 32 de împărăţiia lui Artaxérx, după 12 ani, eu şi fraţii miei n-am mîncat den pîinea carea se da povaţelor.

15. Iar povaţele care fusêse mai nainte de mine îngreuia nărodul şi lua de la dînşii în pîine şi în vin, şi în bani de zi, că 40 de didrahme; şi încă şi slugile lor stăpîniia nărodul. Iar eu n-am făcut aşa, pentru frica lui Dumnezeu.

16. Ce, cît am putut, am zidit lucrul părеţilor şi holde n-am cumpărat, şi toate slugile mêle era strînse la lucru.[50]

17. Iar jidovi şi de cei mai mari, 108 de bărbaţi, carii veniia la noi den limbile care[51] era împrejurul nostru, la masa mea era.

18. Şi se gătiia mie de zi cîte un bou şi 6 berbeci aleşi şi un ţap, denafară de alte pasări, şi, de zi, cîte 10 măsuri de vin şi altele multe-mi da; iar eu nu mai băgam seama să caut de bucate pentru căci eram eu căpetenie, că foarte era lucru greu asupra acestui nărod.

19. Pomenêşte-mă, Dumnezeule, întru bine pentru toate cîte am făcut acestor oameni!

Cap 6

1. Iară deaca auzí Sanavallat şi Tovíia şi Ghisam Harapul şi alalţi vrăjmaşi ai noştri că am zidit zidurile, nu rămase într-înşii duh[52], (iar eu pînă atunci încă nu rădicasem uşile la porţi)[53],[54]

2. Şi trimêse la mine Sanavallat şi Tovíia şi Ghisam, zicînd: „Vino să ne împreunăm la cîmp, la locul Ónului!" Iar ei gîndiia să-mi facă rău.

3. Iar eu le trimiş soli, zicînd: „Eu fac un lucru mare şi nu poci veni, ca să nu stea lucrul; iar deaca-l voiu sfîrşi, voiu veni la voi."

4. Iar ei trimêseră la mine şi a doa oara iarăşi, după cuvîntul acesta, şi pînă a patra oară.

Versiunea modernă

nu în frica Dumnezeului nostru să vă depărtaţi de ocara neamurilor, a dușmanilor noştri.

10. **52.** Şi fraţii mei şi cunoscuţii mei şi eu însumi le-am dat bani şi grîne; să încetăm, aşadar, cu cerutul înapoi.

11. Daţi-le, acum, înapoi ţarinile, viile, măslinii şi casele, precum şi din bani, grîu, vin şi untdelemn scoateţi pentru ei!"

12. Şi au zis: „Le vom da înapoi şi nu vom cere de la ei; aşa vom face, precum zici tu."

53. Şi i-am chemat pe preoţi şi i-am pus să jure că vor face după cuvîntul acesta.

13. Şi veşmîntul meu mi l-am scuturat şi am spus: „Aşa să scuture Dumnezeu din casa lui şi din osteneala lui pe tot omul care nu va ţine cuvîntul acesta! Şi să rămînă, aşadar, scuturat şi gol." Iar întreaga adunare a zis „Amin!" şi l-a lăudat pe Domnul; şi a împlinit poporul cuvîntul acesta.

14. Şi încă din ziua în care mi-a poruncit să fiu conducătorul celor din pămîntul lui Iuda, din anul al douăzecilea pînă în anul al treizeci şi doilea al lui Arthasastha, deci doisprezece ani, nici eu, nici fraţii mei nu am mîncat nimic luat de la ei cu sila.

15. Cît despre luările cu de-a sila de dinainte, cu care îi împovărau înaintea mea, le luau pîine şi vin, pînă la ultimul ban, patruzeci de didrahme; şi cei scuturaţi aveau autoritate asupra poporului. Dar eu n-am făcut aşa, din cauza temerii de Domnul.

16. Iar la lucrul zidului acestuia am participat şi ţarină nu am agonisit, şi toţi slujitorii mei care se adunaseră acolo [erau] la lucru.

17. Şi iudeii şi conducătorii, o sută cincizeci de oameni, şi cei care au venit la noi din neamurile dimprejurul nostru erau la masa mea.

18. Şi într-o zi era un viţel şi şase oi alese şi un ied ce mi se pregăteau mie, şi la douăsprezece zile, împreună cu toate, era vin din belşug; şi pîine luată cu de-a sila nu am căutat, căci grea sarcină era peste poporul acesta.

19. Adu-ţi aminte de mine, Dumnezeule, spre bine toate cîte am făcut pentru poporul acesta!

Capitolul al 6-lea

1. **54.** Şi a fost că îndată ce au auzit Sanabalat şi Tobia şi Ghisam Arabul şi restul dușmanilor noştri că am construit zidul şi nu a rămas în el nici o spărtură, iar eu pînă în vremea aceea nu pusesem la porţi,

2. Au trimis Sanabalat şi Ghisam către mine, zicînd: „Haide să ne întîlnim laolaltă în satele din cîmpia Ono!" Iar ei plănuiau să-mi facă rău.

3. Şi am trimis la ei soli, zicînd: „Lucrare mare fac eu şi nu voi putea să cobor, ca nu cumva să se oprească lucrul; cînd o voi termina, voi coborî la voi."

4. Şi au trimis către mine cuvînt precum acesta în patru rînduri, iar eu le-am trimis unele ca acestea.

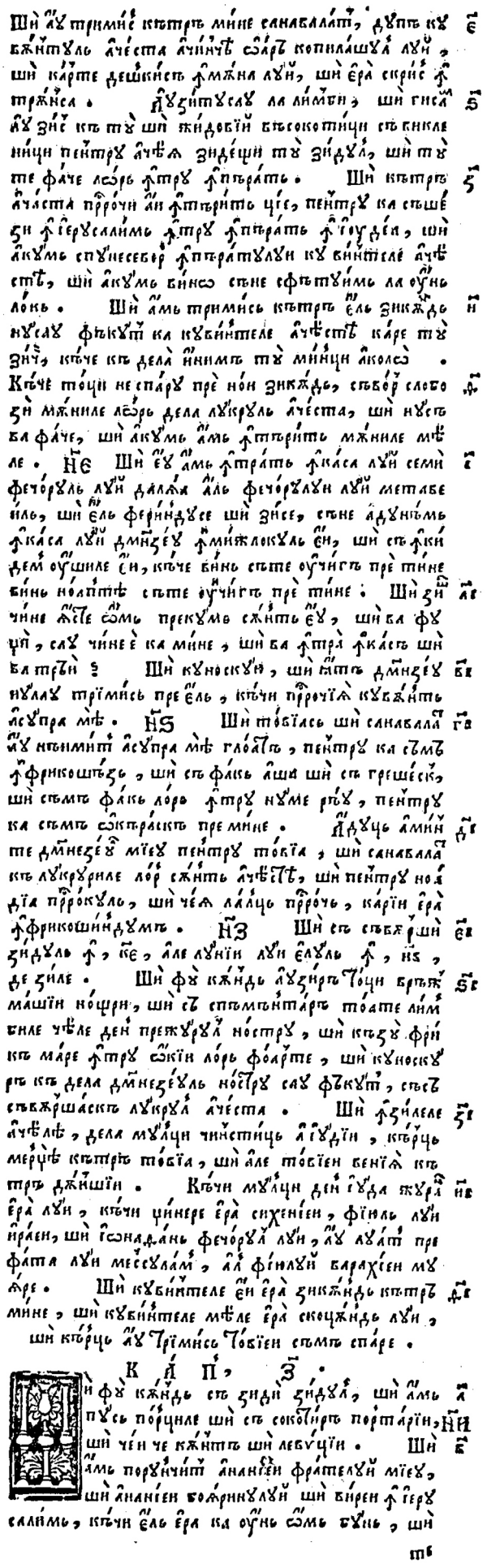

Biblia 1688, p. 347, col. 2

5. Şi au trimis către mine Sanavalát, după cuvîntul acesta, a cincea oară, copilaşul lui; şi carte deşchisă — în mîna lui şi era scris într-însa:

6. „Auzitu-s-au la limbi, şi Ghisam au zis că tu şi jidovii vă socotiţi să vicleniţi; pentru acêea zideşti tu zidul, şi tu [a] te face[9] lor întru împărat;

7. Şi, către aceasta, proroci ai întărit ţie, pentru ca să şezi în Ierusalím întru împărat în Iudéa. Şi acum spune-se-vor împăratului cuvintele acêstea. Şi acum, vino să ne sfătuim la un loc!"

8. Şi am trimis către el, zicînd: „Nu s-au făcut ca cuvintele acêstea care tu zici, căce că de la inimă tu minţi acoló."

9. Căce toţi ne sparu pre noi, zicînd: „Să vor slobozi mînile lor de la lucrul acesta şi nu să va face." Şi acum am întărit mînile mêle.

10. **55.** Şi eu am întrat în casa lui Semí, feciorul lui Dalêa, al feciorului lui Metaveíl. Şi el, ferindu-se, şi zise: „Să ne adunăm în casa lui Dumnezeu, în mijlocul ei, şi să închidem uşile ei, căce vin să te ucigă pre tine, vin noaptea să te ucigă pre tine."

11. Şi ziş: „Cine iaste om precum sînt eu şi va fugi? Sau cine e ca mine şi va întra în casă şi va trăi?"

12. Şi cunoscuiu şi, iată, Dumnezeu nu l-au trimis pre el, căci prorociiá cuvînt asupra mea,

13. **56.** Şi Tóvias şi Sanavalat au năimit asupra mea gloată, pentru ca să mă înfricoşăz şi să fac aşa şi să greşesc şi să mă fac lor întru nume rău, pentru ca să mă ocărască pre mine.

14. Ádu-ţi aminte, Dumnezeul mieu, pentru Tóvia şi Sanavalat, că lucrurile lor sînt acêstea, şi pentru Noádia prorocul şi ceialalţi proroci carii era înfricoşindu-mă.

15. **57.** Şi să săvîrşi zidul în 25 ale lunii lui elúl, în 52 de zile.

16. Şi fu cînd auziră toţi vrăjmaşii noştri şi să spămîntară toate limbile cêle denprejurul nostru, şi căzu frică mare întru ochii lor foarte şi cunoscură că de la Dumnezeul nostru s-au făcut să să săvîrşască lucrul acesta.

17. Şi în zilele acêlea, de la mulţi cinstiţi a Iúdii cărţi mergea către Tóvia, şi ale Tóviei veniia către dînşii.

18. Căci mulţi den Iúda juraţi era lui, căci ginere era Siheníei, fiiul lui Iráei, şi Ionathán, feciorul lui, au luat pre fata lui Messulám, al fiiului Varahíei, muiêre.

19. Şi cuvintele ei era zicînd către mine, şi cuvintele mêle era scoţînd lui. Şi cărţi au trimis Tóviei să mă spare.

Cap 7

1. **58.** Şi fu, cînd să zidi zidul şi am pus porţile şi să socotiră portarii şi cei ce cîntă şi leviţii,

2. Şi am poruncit Ananíei, fratelui mieu, şi Ananíei, boiêrinului şi vírei în Ierusalim, căci el era ca un om bun şi //

Ms. 45, p. 404-405

5. Şi au trimis către mine Sanavalat, după cuvîntul acesta, a cincea oară, coconaşul lui; şi carte dăşchisă — întru mîna lui şi era scris întru ea:

6. „Întru limbi s-au audzit, şi Ghisam au dzis cum tu şi jidovii vă socotiţi să vicleniţi; pentru acêea zideşti tu zidul, şi tu te faci lor întru împărat;

7. Şi, către aceasta, proroci ai întărit ţie, pentru ca să şedzi în Ierusalim întru împărat în Iudéa. Şi acum spune-să-vor împăratului cuvintele acêstea. Şi acum, vino să ne sfătuim la un loc!"

8. Şi am trimis către el, dzicînd: „Nu s-au făcut ca cuvintele acêstea cum tu zici, căci de la inimă tu minţi acoló."

9. Căci toţi ne înfricoşadză pre noi, dzicînd: „Să vor slobozi mîinile lor de la lucrul acesta şi nu să va face." Şi acum am întărit mîinile mêle.

10. **55.** Şi eu am întrat în casa Semí, ficiorul Dalêa, ficiorul Metáveil. Şi el, ferindu-să, şi dzise: „Să ne adunăm în casa lui Dumnedzău, în mijlocul ei, şi să închidem uşile ei, căci vin să te ucigă pre tine, vin noaptea să te ucigă pre tine."

11. Şi dziş: „Cine iaste om în ce fêl eu şi va fugi? Sau în ce chip eu şi va întra în casă şi va trăi?"

12. Şi cunoscuiu şi, iată, Dumnedzău nu l-au trimis pre însul, căci prorociia lui cuvînt asupra mea,

13. **56.** Şi Tovía şi Sanavalat au năimit asupra mea gloată, pentru ca să mă înfricoşedz şi să fac aşa şi să greşesc şi să mă fac lor întru nume rău, pentru ca să mă ocărască pre mine.

14. Pomenêşte, Dumnedzăul mieu, lui Tovía şi lui Sanavalat, ca facerile lui acêstea, şi lui Noadía prorocului *[405/1]* şi la ceialalţi proroci carii era înfricoşîndu-mă.

15. **57.** Şi să săvîrşi zidul în 25 a lui elul lunei, întru 52 de dzile.

16. Şi fu cînd audziră toţi nepriêtenii noştri şi să spămîntară toate limbile cêle de prenpregiurul nostru, şi căzu frică mare foarte întru ochii lor şi cunoscură că de la[41] Dumnedzăul nostru s-au făcut să să săvîrşască lucrul acesta.

17. Şi întru dzilele acêlea, dentru mulţi cinstiţi a Iudei cărţi mergea către Tovía, şi ale Tovíei veniia către înşii.

18. Căci mulţi întru Iúda juraţi era lui, căci ginere era Seheníei, fiiului Iráe, şi Ionathan, ficiorul lui, au luat pre fata Mesulam, fiiului Varahiei, întru muiêre.

19. Şi cuvintele ei era dzicînd către mine, şi cuvintele mêle era scoţînd lui. Şi cărţi au trimis Tovíei să mă sparie.

Cap 7

1. **58.** [42]Şi fu, cînd să zidi zidul şi am pus porţile şi să socotiră portarii şi cei ce cîntă şi leviţii,

2. Şi am porîncit lui Ananía, fratelui mieu, şi lui Ananía, boiêrinului ai víra în Ierusalim, căci el era ca un om bun şi

Ms. 4389, p. 443

5. Şi iarăşi mai trimise Sanavallat, sluga sa, şi a cincea oară, avînd carte în mîna sa, în carea era scris aşa:[55]

6. „În limbi[56] se-au auzit, şi au zis Ghisam că tu şi jidovii gîndiţi să vă lepădaţi; şi pentr-acêea zideşti tu zidurile, că vei să te rădici să le fii împărat;

7. Şi, drept acêstea, îţi pui proroci, ca să fii împărat în Ierusalim şi în Iudéea. Şi împăratul au auzit de aceasta. Pentr-acêea, vino acum să facem sfat depreună!"

8. Iar eu am tri- *[443/2]* mes la dînşii şi am zis: „Nu iaste cum zici tu, ce acêstea le minţi tu den inima ta."

9. Că toţi ne spar, zicînd: „Doară se vor părăsi mîinile lor de acest lucru şi nu-l vor face." De care lucru mai vîrtos am întărit acum mîinile mêle.

10. Şi am întrat eu în casa lui Semeil, feciorul Dalaíei, feciorul lui Metaveil. Iar el se feriia de mine şi zise: „Să ne strîngem în mijlocul casii lui Dumnezeu şi să încuiem uşile, că vor veni noaptea să te ucigă."[57]

11. Eu ziş: „Dară cine iaste ca mine să fugă? Şi cine iaste mie potrivnic să între cu mine în bisêrică şi să trăiască? Eu nu voiu întra."

12. Şi înţeleş că nu l-au trimis Dumnezeu de-a proroci cuvînt asupra mea,

13. [12.] Şi năimi[58] Toviia şi Sanavallat năroade asupra mea, [13.] ca să mă spaiu şi să fac aşa şi să greşăsc şi să fiu lor în nume hiclean şi să avem răotate, ca să mă mustrêze.

14. Ádo-ţi aminte, Dumnezeul mieu, spre Toviia şi spre Sanavallat, pentru ca acesta lucru al lor, şi spre Neoadiia prorocul şi spre alalţi proroci carii mă spărea.

15. Şi se sfirşi zidul în 25 de zile de ale lunii lui Ielulá, în 52 de zile.[59]

16. De-acii, deaca auziră toţi vrăjmaşii noştri, se temură toate limbile care era împrejurul nostru, şi căzu frică în ochii lor şi cunoscură că au fost făcut lucrul acesta de la Domnul Dumnezeul nostru.

17. Iar în zilele acêlea, mulţi den jidovii cei mai de-a firea trimesêse cărţi la Tóviia, şi venise cărţi de la Tóviia la dînşii.

18. Că era mulţi jidovi juraţi cu dînsul, că era ginere Seheniei, feciorul Uráei, şi Ioanathan, feciorul lui, luase pre fata lui Mesollam, feciorul Varahie, să-i fie muiêre.

19. Şi lăuda pre dînsul către mine, şi cuvintele mêle le trimetea la el. Şi trimitea Tóviia cărţi să mă spaie.

Cap 7

1. De-acii, deaca se zidiră părеţii şi puş porţile şi socotiiu portarii şi cîntăreţii şi leviţii,[60]

2. Porînciiu frăţine-mieu, Ananiei, şi Ananiei, boiêriul casei lui Vir den Ierusalim (că acesta era ca un om adevărat şi

Versiunea modernă

5. Şi a trimis către mine Sanabalat, după cuvîntul acesta, a cincea oară, pe slujitorul său; şi [era] o scrisoare deschisă în mîna lui, în care scria:

6. „S-a auzit printre neamuri, şi Ghisam spune că tu şi iudeii plănuiţi să vă răsculaţi; de aceea construieşti tu zidul, ca să devii regele lor;

7. Şi, pe lîngă acestea, ţi-ai aşezat profeţi, ca să poţi şedea în Ierusalim ca rege în Iudea. Şi acum vor fi raportate regelui cuvintele acestea. Aşadar, vino acum să ne sfătuim împreună!"

8. Şi am trimis la ei, zicînd: „Nu s-a întîmplat precum cuvintele acestea pe care le grăieşti tu, căci tu le scorneşti din inima ta."

9. Fiindcă toţi ne sperie, zicînd: „Vor cădea mîinile lor de la lucrarea aceasta şi ea nu se va face." Dar acum mi-am întărit mîinile mele.

10. **55.** Şi eu am intrat în casa lui Semei, fiul lui Dalaia, fiul lui Metabeil. Iar acesta stătea încuiat şi a zis: „Să ne adunăm laolaltă în casa lui Dumnezeu, în mijlocul ei, şi să închidem uşile, căci vin să te omoare, vin noaptea să te omoare."

11. Şi am spus: „Cine este bărbat ca mine şi să fugă? Sau cine e ca mine ca să intre în casă şi să trăiască?"

12. Şi am cunoscut că, iată, Dumnezeu nu l-a trimis pe el, căci profeţia [era] un cuvînt asupra mea,

13. **56.** Iar Tobia şi Sanabalat plătiseră o mulţime împotriva mea, ca să mă înfricoşez şi să fac aşa, să păcătuiesc şi să mă fac de nume rău pentru ei, ca să mă ocărască.

14. Adu-ţi aminte, Dumnezeul meu, de Tobia şi Sanabalat, căci faptele lor acestea [sînt], şi de profetul Noadia şi de restul profeţilor care mă speriau pe mine.

15. **57.** Şi s-a terminat zidul în douăzeci şi cinci ale lui elul, în cincizeci şi două de zile.

16. Şi cînd au auzit toţi duşmanii noştri că s-au înspăimîntat toate neamurile dimprejurul nostru şi frică mare a căzut peste ochii lor, au cunoscut că de la Dumnezeul nostru s-a făcut să se săvîrşească lucrarea aceasta.

17. Şi în zilele acelea, scrisori de la mulţi din nobilii lui Iuda mergeau către Tobia, iar de la Tobia veneau către ei.

18. Căci mulţi din Iuda erau legaţi cu jurămînt de el, pentru că era ginerele lui Sehenia, fiul lui Erae, şi Ionathan, fiul său, o luase de soţie pe fata lui Mesulam, fiul lui Varahia.

19. Şi cuvintele lui mi le spuneau mie, iar cuvintele mele i le transmiteau lui. Şi Tobia trimitea scrisori ca să mă înfricoşeze.

Capitolul al 7-lea

1. **58.** Şi a fost, cînd a fost construit zidul şi am ridicat uşile şi au fost rînduiţi şi portarii şi cîntăreţii şi leviţii,

2. Am poruncit lui Anania, fratele meu, şi lui Anania, căpetenia fortăreţei din Ierusalim, căci el era un om adevărat şi

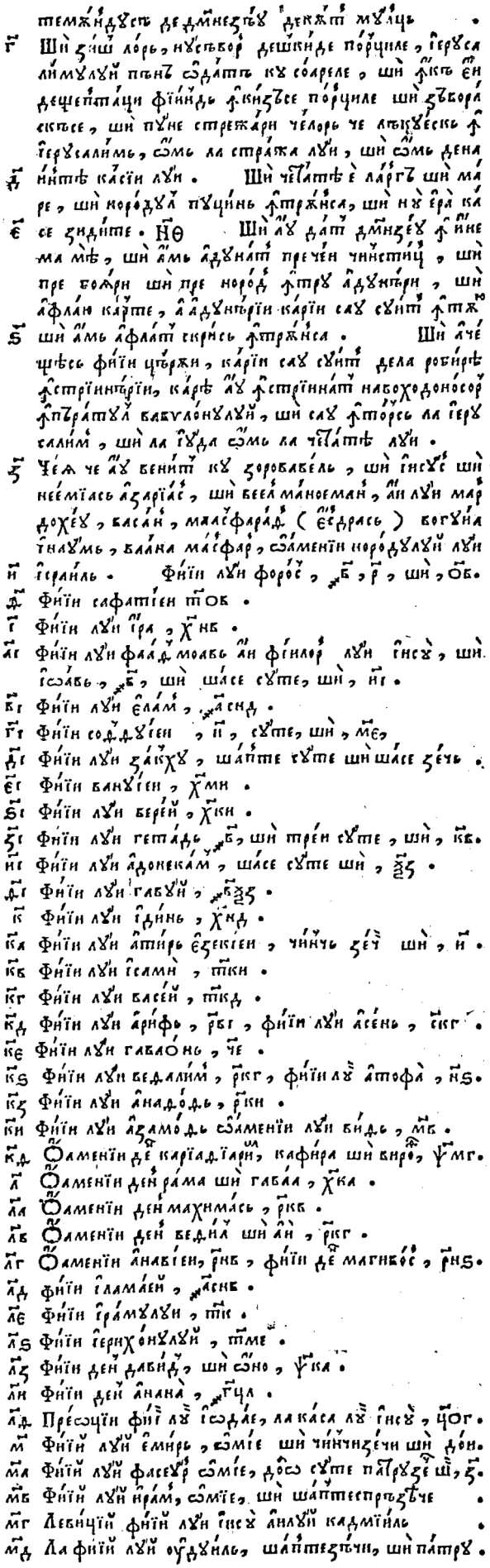

Biblia 1688, p. 348, col. 1

temîndu-să de Dumnezău decît mulţi,

3. Şi ziş lor: „Nu să vor deşchide porţile Ierusalímului pînă odată cu soarele; şi încă ei deşteptaţi fiind, închiză-se porţile şi zăvorască-se; şi pune strejari celor ce lăcuiesc în Ierusalím, om la straja lui şi om denaintea casii lui.”

4. Şi cetatea e largă şi mare, şi norodul puţin într-însa şi nu era case zidite.

5. **59.** Şi au dat Dumnezeu în inema mea şi am adunat pre cei cinstiţi şi pre boiêri şi pre norod întru adunări şi aflaiu carte a adunării carii s-au suit întîiu şi am aflat scris într-însa:

6. „Şi aceştia-s fiii ţărîi carii s-au suit de la robirea înstriinării carea au înstriinat Navohodonósor, împăratul Vavilónului, şi s-au întors la Ierusalím şi la Iúda, om la cetatea lui,

7. Ceia ce au venit cu Zorovavél şi Iisús şi Neémias, Azariás şi Veelmá, Noeman, ai lui Mardohéu, Vasán, Maasfaráth, (Ésdras)[10], Voguía, Inaúm, Vaána, Másfar, oamenii norodului lui Israíl:

8. Fiii lui Forós, 2100 şi 72;

9. Fiii Safatíei, 372;

10. Fiii lui Íra, 652;

11. Fiii lui Faáthmoav ai fiilor lui Iisú şi Ioáv, 2000 şi şase sute şi 18;

12. Fiii lui Elám, 1254;

13. Fiii Soththuíei, 8 sute şi 45;

14. Fiii lui Záchu, şapte sute şi şasezeci;

15. Fiii Vanuíei, 648;

16. Fiii lui Veréi, 628;

17. Fiii lui Ghetád, 2000 şi trei sute şi 22;

18. Fiii lui Adonecám, şase sute şi 67;

19. Fiii lui Gavúi, 2067;

20. Fiii lui Idín, 654;

21. Fiii lui Atír, Ezechíei, cincizeci şi 8;

22. Fiii lui Isamí, 328;

23. Fiii lui Vaséi, 324;

24. Fiii lui Aríf, 112; fiii lui Asén, 223;

25. Fiii lui Gavaón, 95;

26. Fiii lui Vethalím, 123; fiii lui Atofá, 56;

27. Fiii lui Anathóth, 128;

28. Fiii lui Azamóth, oamenii lui Vith, 42;

29. Oamenii den Cariathiarim, Cafíra şi Viroth, 743;

30. Oamenii den Ráma şi Gaváa, 621;

31. Oamenii den Mahimás, 122;

32. Oamenii den Vethíl şi Aí, 123;

33. Oamenii Anavíei, 152; fiii den Maghivós, 156;

34. Fiii Ilamáei, 1252;

35. Fiii Irámului, 320;

36. Fiii Ierihónului, 345;

37. Fiii den Davíd şi Óno, 721;

38. Fiii den Ananá, 3930.

39. Preoţii: fiii lui Iodáe, la casa lui Iisú, 973;

40. Fiii lui Emír, o mie şi cincizeci şi doi;

41. Fiii lui Faseúr, o mie doao sute patruzeci şi 7;

42. Fiii lui Irám, o mie şi şaptesprăzêce.

43. Leviţii: fiii lui Iisú, ai lui Cadmiíl,

44. La fiii lui Uduíl, şaptezăci şi patru. /

Ms. 45, p. 405

temîndu-să de Dumnedzău decît mulţi,

3. Şi dziş lor: „Nu să vor dăşchide porţile Ierusalim pînă odată cu soarele; şi încă ei dăşteptaţi fiind, închizâ-să porţile şi zăvorascâ-să; şi pune străjêri celor ce lăcuiescu în Ierusalim, om straja lui şi om denaintea casei lui."

4. Şi cetatea — largă şi mare, şi nărod puţîn întru însă şi nu era case zidite.

5. **59.** Şi au dat Dumnedzău întru inima mea şi am adunat pre cei cinstiţi şi pre boiêri şi pre nărod întru săboară şi aflai carte a călătorilor împreună[43] carii s-au suit întîi şi am aflat scris întru ea:

6. „Şi aceştia-s fiii ţărîi carii s-au suit de la robirea înstreinării carii au înstreinat Navuhodonosor, împăratul Vavilónului, şi să întoarseră la Ierusalim şi la Iúda, om la cetatea lui,

7. Ceia ce au venit cu Zorovável şi Iisus şi Neemía, Azaría şi Veelma, Naeman, Mardoheu, Vaasan, Maasfarath, ⌊Ésdra⌋, Voguía, Inaúm, Vaaná, Masfar, oameni nărodului Israil:

8. Fiii lui Fóros, 2172;
9. Fiii Safatíei, 372;
10. Fiii Irá, 652;
11.[44] Fiii Faathmoam fiilor Iisus şi Ioav, 2618;

12. Fiii Ilam, 1254;

13. Fiii Sothuía, 845;
14. Fiii Zac- *[405/2]* hú, 760;
15. Fiii Vanuí, 648;

16. Fiii Vereí, 628;
17. Fiii Ghetad, 2322;

18. Fiii Adonicam, 667;
19. Fiii[45] Gavuí, 2067;
20. Fiii Idin, 654;
21. Fiii Atir, Ezechíei, 98;
22. Fiii Samí, 328;
23. Fiii Vaseí, 324;
24. Fiii Arif, 112; fiii Asen, 223;

25. Fiii Gavaon, 95;
26. Fiii Vethalim, 123; fiii Atofá[46], 56;

27. Fiii Anathoth, 128;
28. Fiii Azamoth, oamenii Vith, 42;

29. Oamenii Cariathiarim, Chifíra[47] şi Viroth, 743;

30. Oamenii Aramá şi Gavaá, 621;

31. Oamenii Mahimá, 122;
32. Oamenii Vethil şi Ain, 123;

33. Oamenii Anavía, 152; fiii Maghevos, 156;

34. Oamenii Ilamaê, 1252;

35. Fiii Iram, 320;
36. Fiii Ierihó, 345;
37. Fiii Ladavid şi Onó, 721;

38. Fiii Ananá, 3930.
39. Preuţii: fiii[48] Iodaé, la casa lui Iisus, 973;

40. Fiii Emmir, 1052;
41. Fiii Faseur, 1247;

42. Fiii Iram, 1017.
43. Leviţii: fiii lui Iisus, a lui Cadmiil,
44. La fiii lui Uduil, 74.

Ms. 4389, p. 443-444

se temea de Dumnezeu mai vîrtos decît ceialalţi)[61],

3. Şi le ziş: „Să nu se dăşchiză porţile[62] mai nainte de răsăritul soarelui; şi încă priveghind[63] ei, să se încuie porţile şi să se zovorască cu zovoară; şi *[444/1]* puş străjari den ceia ce lăcuia în Ierusalim, cîte un om la o strajă şi fieştecare să păzească direpţ casa sa!"

4. Şi era cetatea foarte largă şi mare, iar în mijlocul ei era oameni puţini şi case nu era zidite.

5. Iar Dumnezeu dêde în inima mea şi strînş boiêrii cei mai putêrnici şi nărodul întru adunare şi aflaiu cartea căii cei împreunate carii se suise dentîi şi se-au aflat scris într-însa:[64]

6. „[65]Aceştia — feciori ai adeverinţei carii au ieşit den robie, den mutarea care i-au mutat Navohodonosor, împăratul Vavilónului, şi se-au întors în Ierusalim şi în Iudéea, fieştecarele în cetatea sa,

7. Carii au venit cu Zorovarel[66], Isus şi Neémiia şi Azáriia şi Veelma, Naeman şi Mardohei şi Veasan şi Masatharath (Ezdra)[67], Vagguas, Naum, Vaána şi Mastar, numărul nărodului feciorilor lui Israil:

8. Feciorii lui Faros, 2172;
9. Feciorii Safatiei, 372;
10. Feciorii Areii, 652;
11. Feciorii lui Faathmoav, ai feciorilor lui Isus, şi ai lui Ioav, 2618;[68]
12. Feciorii lui Elam, 1254;

13. Feciorii Zethei, 845;
14. Feciorii Zaháei, 760;
15. Feciorii Venúei, 648; [16.] feciorii Zachúei, 660; [17.] feciorii Vanúei, 648;
16. [18.] Feciorii Viriei, 628;
17. [19.] Feciorii lui Ghetad, 2322;

18. [20.] Feciorii lui Adonicam, 667;
19. [21.] Feciorii Gavúei, 2067;
20. [22.] Feciorii Edínei, 654;
21. [23.] Feciorii lui Atir şi feciorii Ezehiei, 950;
22. [24.] Feciorii Asamíei, 328;
23. [25.] Feciorii Vasaévei, 324;
24. [26.] Feciorii lui Arif, 112; [27.] feciorii lui Asei, 223;
25. [28.] Feciorii lui Gavaon, 95[69];
26. [29.] Feciorii lui Vethaleim, 128;[70] [30.] feciorii lui Ataf, 56;
27. [31.] Feciorii lui Anathoth, 128;
28. [32.] Feciorii lui Azamoth, bărbaţi vithêni, 42;

29. [33.] Bărbaţi cariathiarimêni, cafirêni şi virothêni, 743;
30. [34.] Bărbaţi ai Ramei şi ai Ghévei, 621;

31. [35.] Bărbaţi ai lui Mahimás, o sută şi 22;
32. [35.] Bărbaţi vethilêni şi Hai, 123;

33. [35.] Bărbaţi ai altui Anavie, 52; feciorii altui Meghesov, 156;
34. [35.]. Bărbaţi ai lui Elam, 1252,

35. Feciorii lui Iarám, 320;
36. Feciorii lui Ieriho, 345;
37. Feciorii lui Lod Hadid şi ai lui Óno, 721;

38. Feciorii Anánei, trei mie şi 930.
39. Preoţii: feciorii lui Iodad, în casa lui Isú, *[444/2]* 973;
40. Feciorii lui Emmer, o mie 52;
41. Feciorii lui Fasseur, o mie doao sute şi patruzeci şi şapte;
42. Feciorii lui Ieram, 1017.
43. [42.] Leviţi: [43.] feciorii lui Isú al lui Cadmiil,
44. Feciorii lui Uduil, 74.

Versiunea modernă

temător de Dumnezeu mai mult decît mulţi [alţii],

3. Şi le-am spus lor: „Nu se vor deschide porţile Ierusalimului decît odată cu soarele; şi să fie încuiate şi zăvorîte cît încă ei sînt de veghe; şi pune-i de strajă pe locuitorii Ierusalimului, fiecare bărbat la straja sa şi fiecare bărbat în faţa casei lui."

4. Şi cetatea [era] întinsă şi mare, iar poporul din ea era puţin şi nu se construiseră case.

5. **59.** Şi a dat Dumnezeu în inima mea şi am adunat nobilii şi căpeteniile şi poporul după cete şi am aflat o carte a cetelor care au venit mai întîi şi am aflat scris în ea:

6. „Şi aceştia sînt fiii ţării care au venit din robia exilului în care îi înstrăinase Nabucodonosor, regele Babilonului, şi s-au întors la Ierusalim şi în Iuda, fiecare om în cetatea lui,

7. Împreună cu Zorobabel şi Iisus şi Neemia, Azaria şi Beelma, Naeman, Mardoheu, Baasan, Maasfarath, ⌊Ezdra⌋, Boguia, Inaum, Baana, Masfar, bărbaţii poporului lui Israel:

8. Fiii lui Foros, două mii o sută şaptezeci şi doi;
9. Fiii lui Safatia, trei sute şaptezeci şi doi;
10. Fiii lui Era, şase sute cincizeci şi doi;
11. Fiii lui Faathomoab, prin fiii lui Iisus şi Ioab, două mii şase sute optsprezece;
12. Fiii lui Elam, o miei două sute cincizeci şi patru;
13. Fiii lui Sothuia, opt sute patruzeci şi cinci;
14. Fiii lui Zachu, şapte sute şaizeci;
15. Fiii lui Banui, şase sute patruzeci şi opt;

16. Fiii lui Berei, şase sute douăzeci şi opt;
17. Fiii lui Ghetad, două mii trei sute douăzeci şi doi;
18. Fiii lui Adonicam, şase sute şaizeci şi şapte;
19. Fiii lui Gabui, două mii şaizeci şi şapte;
20. Fiii lui Edin, şase sute cincizeci şi cinci;
21. Fiii lui Ater, prin Ezechia, nouăzeci şi opt;
22. Fiii lui Esami, trei sute douăzeci şi opt;
23. Fiii lui Basei, trei sute douăzeci şi patru;
24. Fiii lui Arif, o sută doisprezece; fiii lui Asen, două sute douăzeci şi trei;
25. Fiii lui Gabaon, nouăzeci şi opt;
26. Fiii lui Bethalim, o sută douăzeci şi trei; fiii lui Atofa, cincizeci şi şase;
27. Fiii lui Anathoth, o sută douăzeci şi opt;
28. Fiii lui Azamoth, oamenii lui Beth, patruzeci şi doi;
29. Oamenii din Cariathiarim, Cafira şi Beroth, şapte sute patruzeci şi trei;
30. Oamenii din Rama şi Gabaa, şase sute douăzeci şi unu;
31. Oamenii din Mahemas, o sută douăzeci şi doi;
32. Oamenii din Bethel şi Ai, o sută douăzeci şi trei;
33. Oamenii din Anabia, o sută cincizeci şi doi; fiii lui Maghebos, o sută cincizeci şi şase;
34. Oamenii din Elamaai, o mie două sute cincizeci şi doi;
35. Fiii lui Eram, trei sute douăzeci;
36. Fiii Ierihonului, trei sute patruzeci şi cinci;
37. Fiii din Lod, Adid şi Ono, şapte sute douăzeci şi unu;
38. Fiii lui Amana, trei mii nouă sute treizeci.
39. Preoţii: fiii lui Iodae, în casa lui Iisus, nouă sute şaptezeci şi trei;
40. Fiii lui Emmer, o mie cincizeci şi doi;
41. Fiii lui Faseur, o mie două sute patruzeci şi şapte;
42. Fiii lui Eram, o mie şaptesprezece.
43. Leviţii: Fiii lui Iisus, prin Cadmiel,
44. Fiii lui Uduel, şaptezeci şi patru.

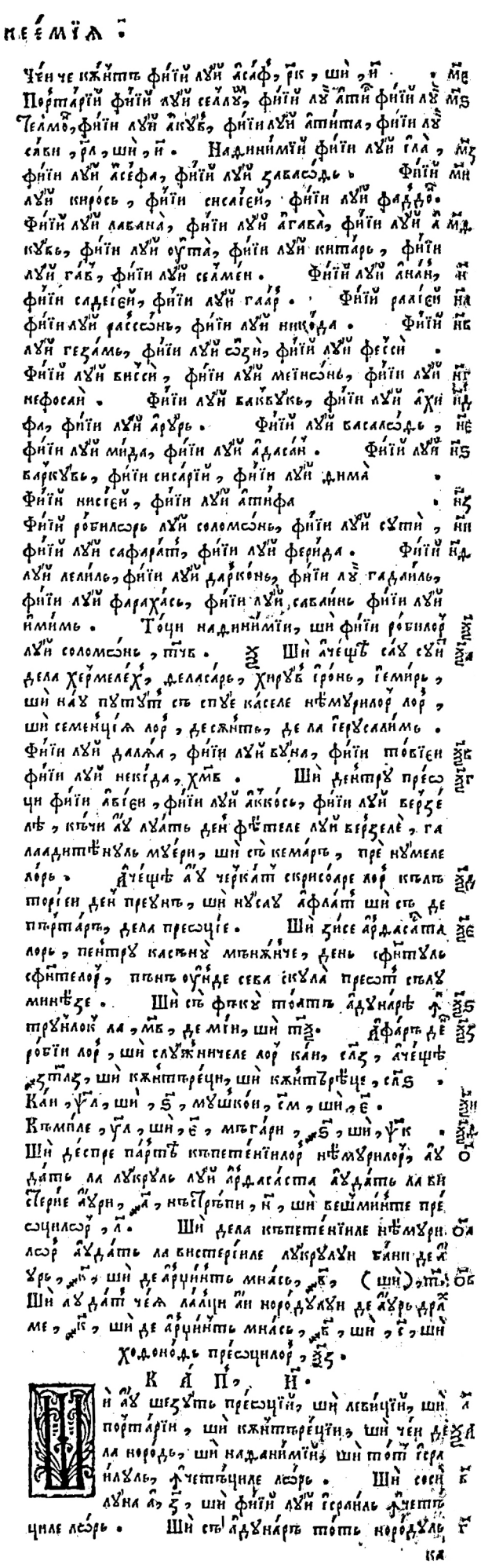

Biblia 1688, p. 348, col. 2

45. Cei ce cîntă: fiii lui Asáf, 120 şi 8.

46. Portarii: fiii lui Sellum, fiii lui Atir, fiii lui Telmon, fiii lui Acúv, fiii lui Atíta, fiii lui Sávi, 130 şi 8.

47. Nathínimii: fiii lui Ilá, fiii lui Aséfa, fiii lui Zavaóth,

48. Fiii lui Chirós, fiii Sisaíei, fiii lui Faddon,

49. Fiii lui Lavaná, fiii lui Agavá, fiii lui Acúv, fiii lui Utá, fiii lui Chitár, fiii lui Gav, fiii lui Selméi,

50. Fiii lui Anán, fiii Sadeíei, fiii lui Gaár,

51. Fiii Raaíei, fiii lui Rassón, fiii lui Nicóda,

52. Fiii lui Ghezám, fiii lui Ozí, fiii lui Fessí,

53. Fiii lui Vissí, fiii lui Meinón, fiii lui Nefosaí,

54. Fiii lui Vacvúc, fiii lui Ahifa, fiii lui Arúr,

55. Fiii lui Vasalóth, fiii lui Mída, fiii lui Adasán,

56. Fiii lui Varcúv, fiii Sisárii, fiii lui Thimá,

57. Fiii Nisíei, fiii lui Atífa.

58. Fiii robilor lui Solomón: fiii lui Sutí, fiii lui Safarát, fiii lui Ferída,

59. Fiii lui Lelíl, fiii lui Darcón, fiii lui Gadaíl, fiii lui Farahás, fiii lui Savaín, fiii lui Imím,

60. Toţi nathinímii şi fiii robilor lui Solomón, 392.

61. **60.** Şi aceştia s-au suit de la Hermeléh, Thelasár, Herúv, Irón, Iemír şi n-au putut să spuie casele neamurilor lor şi semenţiia lor de sînt de la Ierusalím:

62. Fiii lui Dalêa, fiii lui Vúna, fiii Tóviei, fiii lui Nechída, 642.

63. Şi dentru preoţi: fiii Avíei, fiii lui Accós, fiii lui Verzélea, căci au luat den fêtele lui Verzelé Galaaditeanul mueri şi să chemară pre numele lor;

64. Aceştia au cercat scrisoare lor călătoriei denpreună, şi nu s-au aflat, şi să depărtară de la preoţie.

65. Şi zise Arthasasta lor pentru ca să nu mănînce den sfîntul sfintelor pînă unde se va scula preot să luminêze.

66. Şi să făcu toată adunarea într-un loc la 42 de mii şi 360,

67. Afară den robii lor şi slujnicele lor, cai 237, aceştia 7337; şi cîntăreţi şi cîntărêţe, 236;

68. Cai, 730 şi 6; muşcoi, 240 şi 5;

69. Cămile, 430 şi 5; măgari, 6000 şi 720.

70. Şi despre partea căpeteniilor neamurilor au dat la lucrul lui Arthasásta; au dat la visterie auri 1000, năstrăpi 50 şi veşminte preoţilor 30.

71. Şi de la căpeteniile neamurilor au dat la visteriile lucrului bani de aur 20000 şi de argint mnas 2000 (şi)[11] 300.

72. Şi au dat ceialalţi ai norodului de aur drahme 20000 şi de argint mnas 2000 şi 200 şi hothonóth preoţilor 67.

Cap 8

1. **61.** Şi au şezut preoţii şi leviţii şi portarii şi cîntăreţii şi cei de la norod şi nathanímii şi tot Israílul în cetăţile lor.

2. Şi sosi luna a 7 şi fiii lui Israíl — în cetăţile lor. //

3. Şi să adunară tot norodul,

Ms. 45, p. 405-406

45. Cei ce cîntă: fiii lui Asaf, 128.
46. Portarii: fiii lui Sellum, fiii lui Atir, fiii Telmon, fiii Acuv, fiii Atitá, fiii Saví, 138.

47. Nathanímii: fiii Ilá, fiii Asefá, fiii Zavaoth,

48. Fiii Chíros, fiii Sisaía, fiii Faddon,
49. Fiii Lavána, fiii Agavá, ⌊fiii Acuv, fiii Uta, fiii Chitar, fiii Gav⌋, fiii Selmeí,

50. Fiii Anan, fiii Sadená, fiii Gaar,

51. Fiii Raaía, fiii Rasson, fiii Nicodá,

52. Fiii Ghezam, fiii Ozí, fiii Fesí,

53. Fiii Visí, fiii Meinon, fiii Nefosaí,

54. Fiii Vacvuc, fiii Ahifá, fiii Arur,

55. Fiii Vasaloth, fiii Midá, fiii Adasan,

56. Fiii Varcuv, fiii Sisará, fiii Thimá,

57. Fiii Nesiá, fiii Atifá.
58. Fiii robilor Solomon: fiii Suteí, fiii Safarat, fiii Feridá,
59. Fiii Lelil, fiii Darcon, fiii Gadail, fiii Farahas, fiii Savain, fiii Immim,

60. Toţi nathanim şi fiii a robilor Solomon, 392.

61. **60.** Şi aceştia s-au suit de la Hermeleh, Thelasar, Heruv[49], Emmir şi n-au putut să spuie casele neamurilor lor şi seminţia lor de sînt de la Ierusalim:
62. Fiii Dalêa, ⌊fiii Vuná,⌋ fiii Tovía, fiii Necodá, 642.
63. Şi dentru preuţi: fiii Avía, fiii Accos, fiii Verzelê, căci au luat dentru fêtele lui Verzele Galaaditeanul muieri şi să chemară pre numele lor;

64. Aceştia au cercat scrisoarea venirei lor împreună, şi nu s-au aflat, şi să împăr- *[406/1]* ţiră de la preuţie.
65. Şi dzise Athersasthá lor pentru ca să mănînce dentru sfîntul sfinţilor pînă unde să va scula preut să luminêdze.
66. Şi să făcu toată adunarea într-un loc la 42360,

67. Afară den robii lor şi slugile lor, ⌊cai 237⌋, aceştia 7337; şi cîntători şi cîntătoare, 236;

68. Cai, 736; muşcoi, 245.

69. Cămile, 435; măgari, 6720.

70. Şi despre partea căpeteniilor neamurilor au dat la lucrul Arsastha[50]; au dat la vistiêre aur 1000, măstrăpi 50 şi hothonoth a preuţilor 30.

71. Şi de la căpeteniile neamurilor au dat la vistiêrile lucrului bani de aur 20000 şi de argint mnas 2300.

72. Şi au dat ceialalţi a nărodului 20000 de drahme de aur şi argint mnas 2⌊200⌋ şi hothonóth a preuţilor 67.

Cap 8

1. **61.** Şi au şezut preuţii şi leviţii şi portarii şi cîntătorii şi cei de la nărod şi nathinim şi tot Israil întru cetăţile lor.
2. Şi sosi luna a şaptea şi fiii Israil — întru cetăţile lor.
3. Şi să adunară tot nărodul,

Ms. 4389, p. 444-445

45. [44.] Cîntăreţi: feciorii lui Asáf, 128.
46. Iară portarii: feciorii lui Sellúm, feciorii lui Atér, feciorii lui Telmon, feciorii lui Accuv, feciorii Attítei, feciorii Saviei, 138.[71]
47. Nathinéii: feciorii lui Ilá, feciorii lui Asúf, feciorii lui Zovoud,
48. Feciorii lui Chiras, feciorii Sasíei, feciorii lui Fadon,
49. [48.] Feciorii lui Livani, feciorii lui Agav, feciorii[72] lui Acuv, feciorii lui Atái, feciorii lui Chitars, feciorii lui Gav, feciorii lui Selmeín,
50. [49.] Feciorii lui Anán, feciorii lui Sadein, feciorii lui Gaár,
51. [50.] Feciorii[73] Rahíei, feciorii lui Raasson, feciorii Nehódei,
52. [51.] Feciorii Ghizamlei, feciorii Aziei, feciorii lui Fis,
53. [52.] Feciorii Visíei, feciorii lui Mein, feciorii Methosáei,
54. [53.] Feciorii lui Vacvuc, feciorii lui Ahíf, feciorii lui Arúr,
55. [54.] Feciorii lui Vasaloth, feciorii Miídei, feciorii lui Adasan, feciorii lui Varcuv, feciorii lui Vasaloth, feciorii Midinei, feciorii Adasiei,
56. [55.] Feciorii lui Varcuv, feciorii lui Sisaroth, feciorii Thimáei,
57. [56.] Feciorii Nisíei, feciorii Atithiei.
58. [57.] Feciorii slugilor[74] lui Solomon: feciorii lui Sutí, feciorii lui Safarat, feciorii Farídei,
59. [58.] Feciorii Lelílei, feciorii lui Dorcon, feciorii lui Gadail, [59.] feciorii lui Farahas, feciorii Saváei, feciorii Imumínei,
60. Toţi nathineii şi feciorii robilor[75] lui Solomon, 395.
61. Aceştia sînt carii se-au suit de la Thelmela, Thelasár şi Heruv şi Iron şi Emir şi nu puturá[76] spune casii părinţilor lor neamul lor au doară den Israil au fost:
62. Feciorii Daliei, feciorii Vúei, feciorii Tóviei, feciorii lui Nicodai, 642.
63. Şi den preoţi: feciorii Aviei, feciorii lui Accus, feciorii lui Vezerlai, că au luat muieri den fêtele feciorilor lui Verzelai Galaditeanul şi se-au chiemat pre numele lor;[77]
64. Aceştia au căutat scrisoarea lor în număr, şi nu se-au aflat, şi se-au scos den preoţie. *[445/1]*

65. Şi zise Athersathim să nu mănînce den sfînta sfinţilor pînă ce se va rădica preot dascal şi învăţat.[78]

66. Şi fu toată mulţimea ca un om 42000 şi 360,

67. Fără de robii lor şi fără de roabele lor, care era 7337; şi cîntăreţi şi cîntârêţe era între dînşii, 236[79];

68. Şi caii lor, 637 şi catîrii lor, 245;

69. Cămilele lor, 635; măgarii lor, 6720.

70. Şi den partea căpeteniilor[80] celor mai mari au dat în lucrul lui Arthasatar; şi au dat în visterie galbeni de aur 1000 şi 50 de năstrăpi şi odăjdii preoţeşti 30.[81]

71. Şi de la căpeteniile neamurilor au dat în visterie lucrure de aur 20000 de drahme şi de argint 2300 de mnáse.
72. Iar alt nărod au dat aur drahme 20000 şi argint mnáse 2200 şi odăjdii preoţeşti 67.

Cap 8

1. [7:73.] Şi şăzură preoţii şi leviţii şi portarii şi cîntăreţii şi altă gloată şi nathinéii şi tot Israilul în cetăţile lor.
2. [1.] Şi deaca veni luna a şaptea, iară feciorii lui Israil era în cetăţile lor.
3. [1.] Şi se adună tot nărodul,

Versiunea modernă

45. Cîntăreţii: Fiii lui Asaf, o sută douăzeci şi opt.
46. Portarii: Fiii lui Sellum, fiii lui Ater, fiii lui Telmon, fiii lui Acub, fiii lui Atita, fiii lui Sabi, o sută treizeci şi opt.
47. Nathinimii: Fiii lui Ela, fiii lui Asefa, fiii lui Zabaoth,
48. Fiii lui Cheros, fiii lui Sisaia, fiii lui Fadon,
49. Fiii lui Labana, fiii lui Agava, ⌊fiii lui Acub, fiii lui Uta, fiii lui Chitar, fiii lui Gab,⌋ fiii lui Selmei,

50. Fiii lui Anan, fiii lui Sadeea, fiii lui Gaar,

51. Fiii lui Raaia, fiii lui Raason, fiii lui Necoda,

52. Fiii lui Ghezam, fiii lui Ozi, fiii lui Fese,

53. Fiii lui Besi, fiii lui Meinon, fiii lui Nefosai,

54. Fiii lui Bacbuc, fiii lui Achifa, fiii lui Arur,

55. Fiii lui Basaloth, fiii lui Mida, fiii lui Adasan,

56. Fiii lui Barcub, fiii lui Sisara, fiii lui Thema,

57. Fiii lui Nesia, fiii lui Atifa.
58. Fiii robilor lui Solomon: fiii lui Sutei, fiii lui Safarat, fiii lui Ferida,
59. Fiii lui Leel, fiii lui Darcon, fiii lui Gadael, fiii lui Farachas, fiii lui Sabain, fiii lui Emmeim,

60. Toţi nathinimii şi fiii robilor lui Solomon, trei sute nouăzeci şi doi.
61. **60.** Şi următorii au plecat de la Hermeleh, Thelasar, Herub, Eron, Iemmer şi nu au putut să confirme neamurile lor şi seminţia lor dacă sînt din Ierusalim:
62. Fiii lui Dalaia, ⌊fiii lui Buna,⌋ fiii lui Tobia, fiii lui Necoda, şase sute patruzeci şi doi.
63. Şi dintre preoţi: fiii lui Abia, fiii lui Accos, fiii lui Berzellai, căci au luat soţii din fiicele lui Berzellai Galaaditul şi au fost numiţi după numele lor;

64. Aceştia au căutat înscrierea lor [în cartea] celor care veniseră împreună, dar nu s-a găsit, şi au fost îndepărtaţi de la preoţie.
65. Şi a zis Atharsastha către ei să nu mănînce din sfînta sfintelor pînă cînd nu se va ridica un preot care să lumineze.
66. Şi s-a făcut toată adunarea la un loc patruzeci şi două de mii trei sute şaizeci,
67. În afară de robii lor şi de slujitoarele lor, în număr de şapte mii trei sute treizeci şi şapte; şi cîntăreţi şi cîntăreţe, două sute treizeci şi şase;
68. Cai, şapte sute treizeci şi şase; cătîri, două sute patruzeci şi cinci;
69. Cămile, patru sute treizeci şi cinci; măgari, şase mii şapte sute douăzeci.
70. Şi o parte din căpeteniile neamurilor au dat pentru lucrul lui Arthasastha; au dat la vistierie o mie [de monede] de aur, cincizeci de cupe şi treizeci de veşminte preoţeşti.
71. Şi căpeteniile neamurilor au dat la vistieria lucrării douăzeci de mii de monede de aur şi două mii trei sute de mine de argint.
72. Iar restul poporului a dat douăzeci de mine de drahme de aur şi două mii ⌊două sute⌋ de mine de argint şi şaizeci şi şapte de veşminte pentru preoţi.

Capitolul al 8-lea

1. **61.** Şi au şezut preoţii şi leviţii, portarii şi cîntăreţii şi cei din popor şi nathinimii şi tot Israelul în cetăţile lor.
2. Şi a venit luna a şaptea, iar fiii lui Israel [erau] în cetăţile lor.
3. Şi a fost adunat tot poporul,

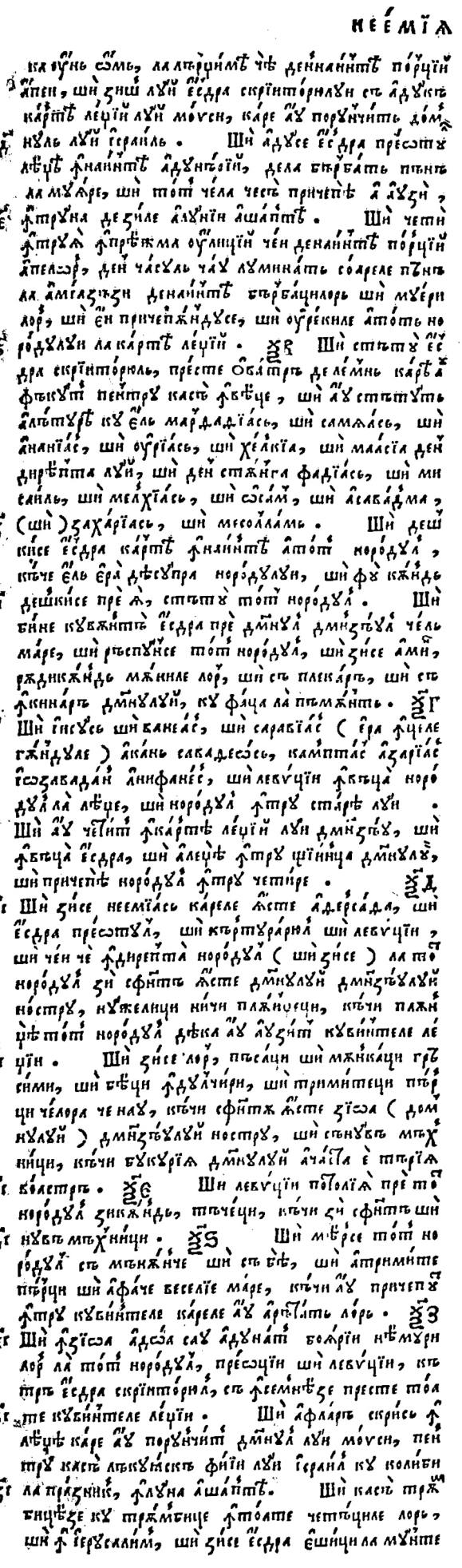

Biblia 1688, p. 349, col. 1

ca un om, la lărgimea cea denaintea Porţii Apei şi ziş lui Ésdra, scriitoriului, să aducă Cartea legii lui Móisi, care au poruncit Domnul lui Israíl.

4. Şi aduse Ésdra preotul lêgea înaintea adunării, de la bărbat pînă la muiêre şi tot cela ce să pricepea a auzi, într-una de zile a lunii a şaptea;

5. Şi ceti întru ea în preajma uliţii cei denaintea Porţii Apelor, den ceasul ce-au luminat soarele pînă la amiazăzi, denaintea bărbaţilor şi muierilor, şi ei pricepîndu-se şi urechile a tot norodului — la Cartea legii.

6. **62.** Şi stătu Ésdra scriitoriul preste o vatră de lemn, carea au făcut pentru ca să învêţe. Şi au stătut alăturea cu el Marthathiás şi Samêás şi Ananiás şi Uriás şi Hélchia şi Maásia, den direapta lui, şi den stînga, Fadiás şi Misaíl şi Melhiás şi Osám şi Asavádma (şi)[12] Zahárias şi Mesollám.

7. Şi deşchise Ésdra cartea înaintea a tot norodul, căce el era deasupra norodului, şi fu, cînd deşchise pre ea, stătu tot norodul.

8. Şi binecuvîntă Ésdra pre Domnul Dumnezăul cel mare, şi răspunse tot norodul şi zise „Amin!", rîdicînd mînile lor, şi să plecară şi să închinară Domnului cu faţa la pămînt.

9. **63.** Şi Iisús şi Vaneás şi Saraviás (era înţelegîndu-le)[13], Acán, Savatheós, Camptás, Azariás, Iozavadán, Anifanés şi leviţii învăţa norodul la lêge, şi norodul — întru starea lui.

10. Şi au cetit în Cartea legii lui Dumnezău, şi învăţa Ésdra şi alegea întru ştiinţa Domnului; şi pricepea norodul întru cetire.

11. **64.** Şi zise Neemiás, carele iaste Athersátha, şi Ésdra, preotul şi cărturariul, şi leviţii şi cei ce îndirepta norodul (şi zise)[14] la tot norodul: „Zi sfîntă iaste Domnului Dumnezăului nostru. Nu jeliţi, nici plîngeţi!" Căci plîngea tot norodul deaca au auzit cuvintele legii.

12. Şi zise lor: „Păsaţi şi mîncaţi grăsimi şi bêţi îndulciri şi trimiteţi părţi celora ce n-au, căci sfîntă iaste zioa (Domnului)[15] Dumnezăului nostru! Şi să nu vă mîhniţi, căci bucuriia Domnului aceasta e tăriia voastră."

13. **65.** Şi leviţii potoliia pre tot norodul, zicînd: „Tăceţi, căci — zi sfîntă, şi nu vă mîhniţi!"

14. **66.** Şi mêrse tot norodul să mănînce şi să bea şi a trimite părţi şi a face veselie mare, căci au priceput întru cuvintele carele au arătat lor.

15. **67.** Şi în zioa a doa s-au adunat boiêrii neamurilor la tot norodul, preoţii şi leviţii cătră Ésdra scriitoriul, să însemnêze preste toate cuvintele legii.

16. Şi aflară scris în lêgea care au poruncit Domnul lui Móisi pentru ca să lăcuiască fiii lui Israíl cu colibi la praznic în luna a şaptea

17. Şi ca să trîmbiţêze cu trîmbiţe în toate cetăţile lor şi în Ierusalím. Şi zise Ésdra: „Ieşiţi la munte /

Ms. 45, p. 406

ca un om, la lărgimea cea denainte a Porţii Apei şi dziş lui Ézdra, scriitoriul, să aducă Cartea legii lui Moisi, care au porîncit Domnul lui Israil.

4. Şi aduse Ésdra preutul lêgea înaintea adunării, dentru bărbat pînă la muiêre şi tot cela ce să pricêpe a audzi, într-una de dzile[51] a lunei a şaptea;

5. Şi citi întru ea în preajma uliţii cei denaintea Porţii Apelor, den ceasul ce au luminat soarele pînă la amiazădzi, denaintea bărbaţilor şi muierilor, şi ei pricepîndu-să şi urechile a tot nărodul — la Cartea legii.

6. **62.** Şi stătu Ésdra scriitoriul preste o vatră de lemnu, carea au făcut pentru ca să învêţe. Şi au stătut alaturea cu el Maththathía şi Saméa şi Ananía şi Uría şi Helchía şi Maasía, den dreapta lui, şi den stînga, Fadaías şi Misail şi Melhía şi Osam şi Asavadmá ⌊şi⌋ Zaharía ⌊şi⌋ Mesollam.

7. Şi dăşchise Ésdra cartea înaintea a tot nărodul, căci el era deasupra nărodului, şi fu, cînd dăşchise pre ea, stătu tot nărodul.

8. Şi binecuvîntă Ésdra pre Domnul Dumnedzăul cel mare, şi răspunse tot nărodul şi dzise „Amin!", rădicînd mîinele lor, şi să plecară şi să închinară Domnului preste faţă la pămînt.

9. **63.** Şi Isus şi Vanéa şi *[406/2]* Saravía ⌊era înţelegîndu-le⌋, Acan, Savathéos, Camptas, Azaría, Iozavadan[52], Anifanes şi leviţii învăţa nărodul la lêge, şi nărodul — întru starea lui.

10. Şi au citit întru Cartea legii lui Dumnedzău, şi învăţa Ésdra şi alegea întru ştiinţa Domnului; şi pricepea nărodul întru citire.

11. **64.** Şi dzise Neemía, carele iaste Thersasthá, şi Ésdra, preutul şi cărturariul, şi leviţii ⌊şi⌋ cei ce îndrepta nărodul ⌊şi dzise⌋ la tot nărodul: „Dzi sfîntă iaste Domnului Dumnedzăului nostru. Nu jeliţi, nici plîngeţi!" Căci plîngea tot nărodul dacă au audzit cuvintele legii.

12. Şi dzise lor: „Păsaţi şi mîncaţi grăsimi şi[53] îndulciri şi trimiteţi[54] părţi celora ce n-au, căci sfîntă iaste dzua ⌊Domnului⌋ Dumnedzăului nostru! Şi nu vă mîhniţi, căci bucuriia Domnului aceasta-i[55] vîrtutea noastră."

13. **65.** Şi leviţii mîlcomiia[56] pre tot nărodul, dzicînd: „Tăceţi, căci — dzi sfîntă, şi nu vă mîhniţi!"

14. **66.** Şi mêrse tot nărodul să mănince şi să bea şi a trimite părţi şi a face veselie mare, căci au priceput întru cuvintele carele au arătat lor.

15. **67.** Şi întru dzua a doao s-au adunat boiêrii neamurilor la tot nărodul[57], preuţii şi leviţii cătră Ésdra scriitoriul, să însemnêdze preste toate cuvintele legii.

16. Şi aflară scris întru lêgea carea au porîncit Domnul lui Moisi pentru ca să lăcuiască fiii lui Israil în colibi întru praznic în luna a şaptea

17. Şi cum să trîmbiţêze[58] cu trîmbiţe întru toate cetăţile lor şi în Ierusalim. Şi dzise Ésdra: „Ieşiţi la munte

Ms. 4389, p. 445

ca un om, la lărgimea[82] carea iaste înaintea[83] Porţii Apei şi ziseră Ézdrei, scriitoriul, să aducă Cartea legii lui Moisí, cu carea au porîncit Domnul lui Israil.[84]

4. [2.] Şi aduse Ézdra preotul lêgea înaintea a toată mulţimea oamenilor şi a muierilor, tuturor carii putea înţelêge, în zioa cea dentîi a lunii[85] cei a şaptea;

5. [3.] Şi ceti într-însa ales la lărgimea[86] carea era înaintea Porţii Apei, de dimineaţa pînă amiazăzi, înaintea bărbaţilor şi a muierilor şi a înţelepţilor, şi era urechile a tot nărodul de lua aminte în carte.

6. [4.] Şi stătu Ézdra scriitoriul pre o vatră[87] de lemn, carea o făcuse ca să învêţe. Şi stătură aproape de dînsul Matathía şi Saméa şi Anía şi Uria şi Helchía şi Masiia, despre direapta lui, iară despre stînga, Thadá şi Misail şi Melhía şi Ioasam şi Asavadma şi Zaharía şi Mosolam.[88]

7. [5.] Şi dăşchizînd Ézdra cartea înaintea a tot nărodul, (că el era preste nărod)[89], şi fu, deaca o dăşchise, stătu tot nărodul.

8. [6.] Şi binecuvîntă Ézdra pre Domnul Dumnezeu cu glas mare, iar năro- *[445/2]* dul tot răspunse şi zise „Amin!" şi, rădicîndu-şi mîinile şi plecîndu-se, se închinară lui Dumnezeu întinşi pre pămînt.

9. [7.] Şi iarăşi Isus[90] şi Vanaan şi Saravíia (era de înţelegea)[91], şi Acan şi Savastei Camptis Azáriia şi Ozaved şi Anifanes, leviţii, făcea tăcêre nărodului spre ascultarea legii, iar oamenii sta pre locul stării lor.

10. [8.] Şi cetiră în Cartea legii lui Dumnezeu[92] ales şi pre rînd, spre înţelêgere; şi înţelêse nărodul cînd se cetiia.

11. [9.] Şi zise Neémia şi Ezdra, preotul şi scriitoriul, şi leviţii, carii tîlcuia tuturor oamenilor, cătră tot nărodul: „Zi sfinţită iaste Domnului Dumnezeului nostru. Ce nu vă întristaţi, nici plîngeţi!" Pentru că plîngea tot nărodul cînd auziia cuvintele legii.[93]

12. [10.] Şi zise lor: „Păsaţi de mîncaţi grăsime şi bêţi vin îndulcit şi trimêteţi părţile lor celor ce nu ş-au gătit, că iaste zi sfîntă a Domnului! Şi nu vă întristaţi, că această bucurie a Domnului putêre a noastră iaste."

13. [11.] Iară leviţii făcea tăcêre tuturor oamenilor, zicînd: „Tăceţi, că iaste[94] zi sfîntă, şi nu vă[95] mîhniţi!"

14. [12.] Şi aciişi se duse tot nărodul să mănînce şi să bea şi să trimeaţă părţi şi să facă veselie mare, căci au înţeles cuvintele care i-au învăţat.

15. [13.] Iară a doaoa zi au adunat boiêrii neamurilor tot nărodul şi preoţii şi leviţii la Ézdra scriitoriul, ca să le tîlcuiască cuvintele legii.

16. [14.] Şi aflară scris în lêgea carea au porîncit Domnul cu mîna lui Moisí ca în zioa[96] de sărbătoarea lunii a şaptea[97] să lăcuiască feciorii lui Israil pren corture[98]

17. [15.] Şi să mărturisească şi să spuie în glas pren toate oraşăle lor şi în Ierusalim, grăindu-le. Şi zise Ézdra: „Ieşiţi la munte

Versiunea modernă

ca un singur om, pe platoul de dinaintea Porţii Apei şi i-au spus lui Ezdra, scribul, să scoată Cartea legii lui Moise, pe care i-a poruncit-o Domnul lui Israel.

4. Şi în prima zi a lunii a şaptea, preotul Ezdra a adus legea înaintea adunării, a bărbaţilor şi a femeilor, tuturor celor care aveau pricepere să o asculte;

5. Şi a citit din ea, lînga piaţa dinaintea Porţii Apelor, din ceasul cînd a luminat soarele pînă la jumătatea zilei, înaintea bărbaţilor şi a femeilor, iar ei înţelegeau şi urechile întregului popor [erau] înspre Cartea legii.

6. **62.** Şi a stat scribul Ezdra pe un podium de lemn, făcut pentru a predica. Şi lîngă el stăteau Mathathia, Samaia, Anania, Helchia şi Maasia, la dreapta lui, iar la stînga [stăteau] Fadaia, Misail, Melhia, Osam, Asabadma, Zaharia, Mesollam.

7. Şi a deschis Ezdra cartea înaintea întregului popor, căci el era deasupra poporului, şi cînd a deschis-o, a stat [în picioare] tot poporul.

8. Şi a binecuvîntat Ezdra pe Domnul Dumnezeul cel mare, şi tot poporul a răspuns şi a zis „Amin!", ridicînd fiecare mîinile lor, şi s-au plecat şi s-au închinat înaintea Domnului cu faţa la pămînt.

9. **63.** Şi Iisus şi Banaias şi Sarabia, Acan, Sabatheos, Camptas, Azaria, Iozabadan, Anifanes şi leviţii instruiau poporul în lege, iar poporul a rămas pe loc.

10. Şi au citit din Cartea legii lui Dumnezeu, iar Ezdra îi învăţa şi îi instruia în cunoaşterea Domnului; iar poporul înţelea ceea ce se citea.

11. **64.** Şi au zis Neemia, care este Atherastha, şi Ezdra, preotul şi scribul, şi leviţii şi cei care învăţau poporul au zis întregului popor: „Este zi sfîntă pentru Domnul Dumnezeul nostru. Nu vă tînguiţi, nici nu plîngeţi!" Căci, auzind cuvintele legii, tot poporul plîngea.

12. Şi le-a zis lor: „Mergeţi şi mîncaţi grăsimi şi beţi băuturi dulci şi trimiteţi părţi şi celor ce nu au, căci sfîntă este ziua [Domnului] Dumnezeului nostru! Şi nu vă întristaţi, căci bucuria Domnului este tăria voastră."

13. **65.** Iar leviţii făceau linişte în tot poporul, zicînd: „Faceţi linişte, căci [este] zi sfîntă, şi nu fiţi abătuţi!"

14. **66.** Şi a plecat tot poporul să mănînce şi să bea, să trimită porţii şi să facă veselie mare, căci înţeleseseră cuvintele ce le fuseseră explicate.

15. **67.** Şi a doua zi s-au adunat la scribul Ezdra căpeteniile cetelor din întregul popor, preoţii şi leviţii, ca să cerceteze cuvintele legii.

16. Şi au aflat scris în legea pe care a poruncit-o Dumnezeu lui Moise că la sărbătoarea din luna a şaptea fiii lui Israel trebuie să locuiască în corturi

17. Şi să sune din trîmbiţe în toate cetăţile lor şi în Ierusalim. Şi a zis Ezdra: „Duceţi-vă la munte

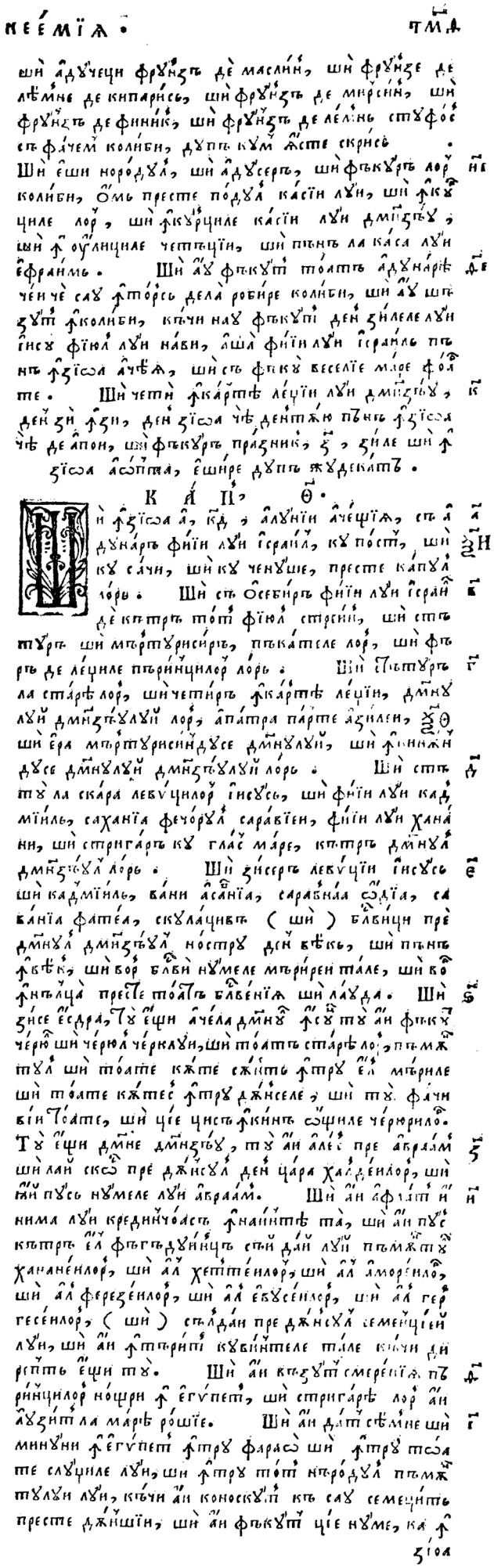

Biblia 1688, p. 349, col. 2

şi aduceţi frunză de maslin şi frunze de lêmne de chiparis şi frunză de mirsin şi frunză de finic şi frunză de lemn stufos să facem colibi, după cum iaste scris."

18. Şi ieşi norodul şi aduseră şi făcură lor colibi, om preste podul casii lui şi în curţile lor şi în curţile casii lui Dumnezău şi în uliţile cetăţii şi pînă la casa lui Efraím.

19. Şi au făcut toată adunarea, cei ce s-au întors de la robire, colibi şi au şăzut în colibi, căci n-au făcut den zilele lui Iisú, fiiul lui Návi, aşa fiii lui Israíl pînă în zioa acêea; şi să făcu veselie mare foarte.

20. Şi ceti în Cartea legii lui Dumnezău den zi în zi, den zioa cea dentîiu pînă în zioa cea de apoi; şi făcură praznic 7 zile, şi în zioa a opta ieşire, după judecată.

Cap 9

1. **68.** Şi în zioa a 24 a lunii aceştiia, să adunară fiii lui Israíl cu post şi cu saci şi cu cenuşe preste capul lor.

2. Şi să osebiră fiii lui Israil de cătră tot fiiul strein şi stătură şi mărturisiră păcatele lor şi fărădelegile părinţilor lor.

3. Şi stătură la starea lor şi cetiră în Cartea legii Domnului Dumnezăului lor a patra parte a zilei;

69. Şi era mărturisindu-se Domnului şi închinîndu-se Domnului Dumnezăului lor.

4. Şi stătu la scara leviţilor Iisús şi fiii lui Cadmiíl, Sahania, feciorul Saráviei, fiii lui Hanáni şi strigară cu glas mare cătră Domnul Dumnezăul lor.

5. Şi ziseră leviţii, Iisús şi Cadmiíl, Váni, Asavnia, Saraviáa, Ódia, Savánia, Fatéa: „Sculaţi-vă (şi)[16] blagosloviţi pre Domnul Dumnezăul nostru den veac şi pînă în veac! Şi vor blagoslovi numele mărirei tale şi vor înălţa preste toată blagosloveniia şi lauda."

6. **[70.]**[17] Şi zise Ésdra: „Tu eşti acela, Domnul însuţi! Tu ai făcut ceriul şi ceriul ceriului şi toată starea lor, pămîntul şi toate cîte sînt întru el, mările şi toate cîte-s întru dînsele şi tu faci vii toate şi ţie ţi să închină oştile ceriurilor;

7. Tu eşti, Doamne, Dumnezău, tu ai ales pre Avraám şi l-ai scos pre dînsul den ţara haldeilor şi i-ai pus numele lui «Avraám»

8. Şi ai aflat inima lui credincioasă înaintea ta şi ai pus cătră el făgăduinţă să-i dai lui pămîntul hananeilor şi al hetteilor şi al amoreilor şi al ferezeilor şi al ievuseilor şi al ghergheseilor (şi)[18] să-l dai pre dînsul semenţiei lui; şi ai întărit cuvintele tale, căci direpţ eşti tu;

9. Şi ai văzut smereniia părinţilor noştri în Eghípet şi strigarea lor ai auzit la Marea Roşie;

10. Şi ai dat sêmne şi minuni în Eghípet întru Faraó şi întru toate slugile lui şi întru tot nărodul pămîntului lui, căci ai conoscut că s-au semeţit preste dînşii, şi ai făcut ţie nume ca în //

Ms. 45, p. 406-407

şi aduceţi frunze de maslini şi frundze de lêmne de chiparis şi frundze de mirsin şi frundze de finic şi frundze de lêmne frunzoase să faceţi colibi, după cum iaste scris."

18. Şi ieşi nărodul şi aduseră şi făcură lor colibi, om preste podul casei lui şi întru curţile lor şi întru ogrăzile casei Domnului[59] şi întru uliţile cetăţii şi pînă la casa Efraim.

19. Şi au făcut toată adunarea, cei ce s-au întors de la robire, colibi şi au şezut în colibi, căci n-au făcut dentru dzilele lui Iisus, fiiul Naví, aşa fiii lui Israil pînă în dzua acêea; şi să făcu veselie mare foarte.

20. Şi citi Cartea legii lui Dumnedzău den dzi în dzi, dentru dzua cea dentîi pînă în dzua cea d-apoi; şi *[407/1]* făcură praznic 7 dzile, şi în dzua a opta ieşiră, după judeţ.

Cap 9

1. **68.** Şi întru dzua a 24 a lunei aceştiia, să adunară fiii lui Israil cu postu şi cu saci şi cu cenuşe preste capul lor.
2. Şi să usăbiră fiii lui Israil de cătră tot fiiul striin şi stătură şi mărturisiră păcatele lor şi fărădălegile părinţilor lor.

3. Şi stătură la starea lor şi citiră în Cartea legii Domnului Dumnedzăului lor a patra parte a zilei;
69. Şi era mărturisindu-să Domnului şi închinîndu-să Domnului Dumnedzăului lor.

4. Şi stătu la scara leviţilor Iisus şi fiii Cadmiil, Sahanía, fiiu Saravía, fiii Hananí şi strigară cu glas mare cătră Domnul Dumnedzăul lor[60].

5. Şi dziseră leviţii, Iisus şi Cadmiil, Vaní, Asavnia, Saravía, Odía, Savanía, Fatéa: „Sculaţi-vă ⌊şi⌋ blagosloviţi pre Domnul Dumnedzăul nostru den vac şi pînă în vac! Şi vor blagoslovi numele mărirei tale şi vor înălţa preste toată blagoslovenia şi lauda."

6. **70.** Şi dzise Ésdra: „Tu eşti acela, Domnul însuţi! Tu ai făcut ceriul şi ceriul ceriului şi toată starea lor, pămîntul şi toate cîte sînt întru el, mările şi toate cîte-s întru însă şi tu faci vii toate şi ţie ţi să închină oştile ceriurilor;

7. [61]Tu eşti, Doamne, Dumnedzău, tu ai ales pre Avraam şi l-ai scos pre îns den ţara haldeilor şi i-ai pus numele lui «Avraam»

8. Şi ai aflat inima lui credincioasă înaintea ta şi ai pus cătră el făgăduinţă să-i dai lui pămîntul hananeilor şi hetteilor şi amorreilor şi ferezeilor şi ievuseilor şi ghergheseilor ⌊şi⌋ să-l dai pre îns seminţiei lui; şi ai întărit cuvintele tale, căci dreptu — tu;

9. [62]Şi ai văzut smereniia părinţilor noştri în Éghiptu şi strigarea lor ai audzit la Marea Roşie;

10. Şi ai dat sêmne şi minuni în Éghiptu întru Faraó şi întru toate slugile lui şi întru tot nărodul pămîntului lui, căci au cunoscut că s-au semeţit[63] preste înşii, şi ai făcut ţie nume ca în

Ms. 4389, p. 445-446

şi aduceţi ramuri de măslini şi mlădiţe de lemn frumos şi ramuri de mirsin şi ramuri de finic şi ramuri de lêmne de branişte şi faceţi colibi, precum iaste scris."

18. [16.] Şi ieşi tot nărodul de aduseră şi-şi făcură colibi, fieştecare sîngur de eluşi la curtea lui şi în cămările lor şi în curţile casei lui Dumnezeu şi la lărgimea porţilor apelor şi la lărgimea porţilor lui Efraim.

19. [17.] Şi *[446/1]* făcu tot nărodul care ieşise den robie colibi şi lăcuiră într-însele[99], că nu făcuse den zilele lui Isus, feciorul lui Naví, ca acêstea[100] pînă în zioa acêea; şi fu veselie foarte mare.

20. [18.] Şi cetiia în Cartea legii lui Dumnezeu în toate zilele, den zioa cea dentîi pînă în cea de apoi; şi făcură sărbătoare 7 zile, şi în zioa a opta a adunării, după obicêiu.

Cap 9

1. Iară în zioa a 24 ale lunii aceşte, se adunară feciorii lui Israil în post şi în saci şi ţărînă pre capetele lor.[101]

2. Şi se dăspărţi seminţiia feciorilor lui Israil de tot fiiul strein şi stătură, mărturisind păcatele lor şi fărădelegile părinţilor lor.

3. Şi stătură pre stările lor[102] şi se închina Domnului Dumnezeului său.

4. Şi stătură pre trêptele leviţilor Isus şi Cadimil şi Savania şi Voní şi Saravia, Vaní şi Hanaan şi strigară cu glas mare cătră Domnul Dumnezeul lor.[103]

5. Şi ziseră leviţii, şi Isus şi Cadimil şi Vaní Asevnia, Saravia, Odái, Savaniia şi Fatathía: „Sculaţi-vă şi binecuvîntaţi pre Domnul Dumnezeul nostru de acum şi pînă în veac! Şi bine să cuvintêze numele slavei tale şi să-l înalţe întru toată lauda şi buna-cuvîntare."

6. Şi zise Ézdra: „Tu însuţi, Doamne, sîngur! Tu ai făcut ceriul şi ceriul ceriurilor şi toate oştile lor şi pămîntul şi toate cîte sînt într-însul, mările şi toate cîte sînt într-însele şi tu le-ai înviiat acêstea toate şi oştile cereşti ţie se închină;[104]

7. [105]Tu, Doamne Dumnezeule, care ai ales pre Avram şi l-ai scos den lăcaşul haldeinesc şi i-ai pus numele «Avraam»

8. Şi ai aflat inima lui credincioasă înaintea ta şi ai legat cu dînsul făgăduinţă să-i dai ţara lui Hanaan şi a Hetheii şi a Ammoréii şi a Ferizéii şi a Evuséii şi a Gherghiséii lui şi seminţiei lui; şi ai umplut cuvintele tale, precum iaste direpţ;

9. [106]Şi ai văzut cazna părinţilor noştri în Eghípet şi strigarea lor o ai auzit la Marea Roşie;

10. Şi ai dat sêmne şi minuni în Eghípet pre Faraon *[446/2]* şi pre toate slugile lui şi pre toţi oamenii ţării lui, că ai cunoscut că se-au îndîrjit asupra lor, şi ai făcut ţie nume ca

Versiunea modernă

şi aduceţi frunze de măslin, frunze de lemn de chiparos, frunze de mirt, frunze de finic şi frunze de arbust stufos ca să facem corturi, după cum este scris."

18. Şi s-a dus poporul şi a adus [acestea] şi şi-au făcut corturi, fiecare om pe acoperişul casei lui şi în curţile lor, în curţile casei lui Dumnezeu şi în pieţele cetăţii şi pînă la casa lui Efraim.

19. Şi toată adunarea, cei care se întorseseră din robie, a făcut corturi şi a sălăşluit în corturi, căci nu mai făcuseră aşa fiii lui Israel din zilele lui Iisus, fiul lui Navi, pînă în ziua aceea; şi a fost bucurie foarte mare.

20. Şi s-a citit din Cartea legii lui Dumnezeu zi de zi, din ziua cea dintîi pînă în cea din urmă; şi au făcut praznic şapte zile, iar în ziua a opta încheierea, după rînduială.

Capitolul al 9-lea

1. **68.** Şi în ziua a douăzeci şi patra a acestei luni, s-au adunat fiii lui Israel în post şi în [haine de] saci şi cu cenuşă deasupra capului lor.
2. Şi s-au separat fiii lui Israel de tot fiul străin şi au stat şi şi-au mărturisit păcatele şi fărădelegile părinţilor lor.

3. Şi au stat la locul lor şi au citit în Cartea legii Domnului Dumnezeului lor un sfert de zi;
69. Şi se mărturiseau Domnului şi se închinau Domnului Dumnezeului lor.

4. Iar pe treptele leviţilor au stat Iisus şi fiii lui Cadmiel, Sahania, fiul lui Sarabia, fiii lui Hananani şi au strigat cu glas mare către Domnul Dumnezeul lor.

5. Şi au zis leviţii, Iisus şi Cadmiel, Bani, Asabia, Sarabia, Odia, Sabania, Fataia: „Sculaţi-vă şi binecuvîntaţi-l pe Domnul Dumnezeul vostru din veac şi pînă în veac! Şi vor binecuvînta numele slavei tale şi îl vor înălţa cu toată binecuvîntarea şi lauda."

6. **[70.]** Şi a zis Ezdra: „Tu eşti singur Domn! Tu ai făcut cerul şi cerul cerului şi tot aşezămîntul lor, pămîntul şi toate care sînt pe el, mările şi toate care sînt în ele şi tu faci vii toate şi ţie ţi se închină oştirile cerurilor;

7. Tu eşti Domnul Dumnezeu, tu l-ai ales pe Avraam şi l-ai scos pe el din din ţinutul caldeilor şi i-ai pus lui numele «Avraam»

8. Şi ai aflat inima lui credincioasă înaintea ta şi ai făcut cu el legământ să-i dai lui pământul cananeilor, al heteilor, al amoreilor, al ferezeilor, al iebuseilor şi al ghergheseilor, şi să-l dai pe el seminţiei lui; şi ţi-ai întărit cuvintele, căci drept eşti tu;

9. Şi ai văzut smerenia părinţilor noştri în Egipt şi strigătul lor l-ai auzit la Marea Roşie;

10. Şi ai făcut semne în Egipt împotriva lui Faraon şi a tuturor slujitorilor lui şi împotriva întregului popor din ţara lui, căci ai cunoscut că s-au semeţit faţă de ei, şi ţi-ai făcut un nume ca în

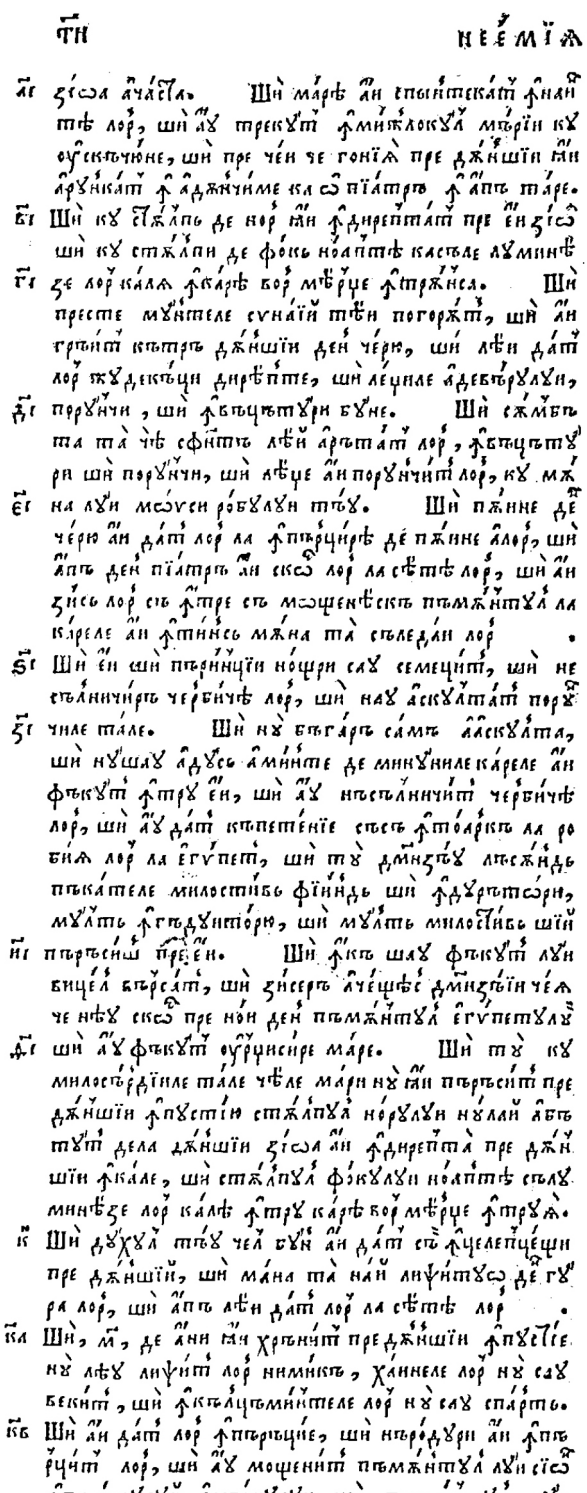

Biblia 1688, p. 350, col. 1

zioa aceasta;

11. Şi marea ai spîntecat înaintea lor, şi au trecut în mijlocul mării cu uscăciune, şi pre cei ce goniia pre dînşii i-ai aruncat în adîncime, ca o piatră în apă tare;

12. Şi cu stîlp de nor i-ai îndireptat pre ei zioa şi cu stîlpi de foc noaptea, ca să le luminêze lor calea în carea vor mêrge într-însa;

13. Şi preste Muntele Sináii te-ai pogorît şi ai grăit cătră dînşii den ceriu şi le-ai dat lor judecăţi dirêpte şi legile adevărului, porunci şi învăţături bune;

14. Şi sîmbăta ta cea sfîntă le-ai arătat lor, învăţături şi porunci şi lêge ai poruncit lor cu mîna lui Móisi, robului tău;

15. Şi pîine den ceriu ai dat lor la împărţirea de pîine a lor şi apă den piatră ai scos lor la sêtea lor şi ai zis lor să între să moştenească pămîntul la carele ai întins mîna ta să le dai lor.

16. Şi ei şi părinţii noştri s-au semeţit şi nesîlnicíră cerbicea lor şi n-au ascultat poruncile tale;

17. Şi nu băgară samă a asculta şi nu ş-au adus aminte de minunile carele ai făcut întru ei şi au năsîlnicit cerbicea lor şi au dat căpetenie să să întoarcă la robiia lor, la Eghípet. Şi tu, Dumnezău, lăsînd păcatele, milostiv fiind şi îndurătoriu, mult îngăduitoriu şi mult milostiv, şi-i părăsişi pre ei.

18. Şi încă ş-au făcut lui viţel vărsat şi ziseră: «Aceştia-s dumnezăii ceia ce ne-au scos pre noi den pămîntul Eghípetului.» Şi au făcut urgisire mare.

19. Şi tu, cu milosîrdiile tale cêle mari, nu i-ai părăsit pre dînşii în pustiiu; stîlpul norului nu l-ai abătut de la dînşii zioa, a-i îndirepta pre dînşii în cale, şi stîlpul focului, noaptea, să luminêze lor calea întru carea vor mêrge întru ea;

20. Şi duhul tău cel bun ai dat să-i înţelepţeşti pre dînşii şi mana ta n-ai lipsitu-o den gura lor şi apă le-ai dat lor la sêtea lor;

21. Şi 40 de ani i-ai hrănit pre dînşii în pustie, nu le-au lipsit lor nimică; hainele lor nu s-au vechit şi încălţămintele lor nu s-au spart.

22. Şi ai dat lor împărăţie şi năroduri ai împărţit lor, şi au moştenit pămîntul lui Sion, împăratului Esevónului, şi pămîntul lui Og, împăratul Vasánului.

23. Şi pre fiii lor ai înmulţit ca stêlele ceriului şi i-ai băgat pre dînşii la pămîntul carele ai zis părinţilor lor, şi au moştenit pre dînsul.

24. Şi întrară fiii lor şi moşteniră pământul, şi ai surpat înaintea lor pre cei ce lăcuiesc pământul hananeilor şi ai dat pre dînşii în mîinile lor şi pre împăraţii lor şi pre năroadele pământului, să le facă lor după cum va plăcea înaintea lor.

25. Şi luară cetăţi înalte şi pământ gras şi au moştenit case pline de toate bunătăţile, gropi cioplite, vii şi maslinet şi tot lemnul de mîncat întru mulţime; şi mîncară şi să săturară şi să îngră- /

Ms. 45, p. 407-408

dzua aceasta;

11. [64]Şi maarea ai spartu-o înaintea lor, şi au trecut în mijlocul mării cu uscăciune[65], şi pre cei ce goniia, pre înşii i-ai aruncat în lac, ca o piatră întru *[407/2]* apă mare;
12. [66]Şi cu stîlpi[67] de nuăr i-ai îndreptat pre ei dzua şi cu stîlpu de foc noaptea, ca să luminêdze lor calea întru carea vor mêrge întru însă;

13. [68]Şi preste Muntele Sináii te-ai pogorît şi ai grăit cătră înşii den cer şi le-ai dat lor judêţe drêpte şi lêge a adevărului, porînci şi învăţături bune;

14. Şi sîmbăta ta cea sfîntă le-ai cunoscut lor, învăţături şi porînci şi lêge ai porîncit lor cu mîna lui Moisi, robului tău;
15. [69]Şi pîine den cer ai dat lor la împărţirea de pîine a lor şi apă den piatră ai scos lor la sêtea lor şi ai dzis lor să între să moştenească pământul la carele ai întins mîna ta să le dai lor.

16. Şi ei şi părinţii noştri s-au semeţit şi năsîlniciră cerbicea lor şi n-au ascultat porîncelor tale;

17. Şi nebăgară în samă a asculta şi nu ş-au adus aminte de minunile[70] carele ai făcut întru ei şi ai năsîlnicit cerbicea lor, şi au dat căpetenie să să întoarcă la robiia lor, la Égхiptu. Şi tu, Dumnedzău, lăsînd păcatele, milostiv şi îndurător, mult îngăduitor şi mult milostiv, şi-i părăsişi pre ei.

18. [71]Şi încă ş-au făcut şie viţăl vărsat şi dzisără: «Aceştia-s dumnedzăii ce ne-au scos pre noi dentru pământul Eghíptului.» Şi au făcut urgisiri mari.

19. Şi tu, cu îndurările tale cêle mari, nu i-ai părăsit pre înşii în pustiiu; [72]stîlpul norului nu l-ai abătut de cătră înşii dzua, ii va îndrepta pre înşii întru cale[73] întru carea vor mêrge întru ea;

20. Şi duhul tău cel bun ai dat să-i înţelepţeşti pre înşii şi mana ta n-ai lipsitu-o dentru gura lor şi apă le-ai dat lor întru sêtea lor;
21. Şi 40 de ani i-ai hrănit pre înşii întru pustiiu, nu li s-au lipsit lor nimic; hainele lor nu s-au învechit şi cizmele lor nu s-au spart.

22. Şi ai dat lor împărăţii[74] şi nărodul ai împărţit lor, [75]şi au moştenit pământu-i Sion, împăratul ii Esevon, şi pământul lui Og, împăratul Vasan.

23. Şi pre fiii lor i-ai înmulţit ca pre stêlele ceriului şi i-ai băgat pre înşii la pământul carele ai dzis părinţilor lor, şi au moştnenit pre îns.
24. Şi întrară fiii lor şi moşteniră pământul, şi ai surpat înaintea lor pre cei ce lăcuiescu pământul[76] hananeilor şi ai dat pre înşii la mîi- *[408/1]* nile lor şi pre împăraţii lor şi pre năroadele pământului, să le facă lor după cum le va plăcea înaintea lor.

25. Şi luară cetăţi înalte şi pământ gras şi au moştenit case pline de toate[77] bunătăţile, gropi cioplite, vii şi maslinet şi tot lemnul de mîncat întru înmulţime; şi mîncară şi să săturară şi să îngră-

Ms. 4389, p. 446-447

într-acêea zi[107];

11. [108]Şi ai împărţit marea înaintea lor, şi au trecut pren mijlocul mării pre uscat, iară pre gonacii lor i-ai aruncat în adîncătură, ca pre o piiatră într-o apă vîrtoasă;
12. [109]Şi i-ai dus zioa în stîlp de nor, iar noaptea în stîlp de foc, ca să li se luminêze calea pre carea mergea;[110]

13. [111]Şi te-ai pogorît pre Muntele Sináei şi ai grăit cu dînşii den cer şi le-ai dat judecăţi dirêpte şi lêge adevărată, rînduiêle şi porînci bune;

14. Şi sîmbăta ta cea sfîntă o ai arătat lor, şi porîncile şi rînduiêlele, şi le-ai porîncit lêge cu mîna lui Moisí, robului tău;
15. [112]Şi le-ai dat pîine den ceriu în flămînziia lor întru săturare şi, deaca însetoşară, le-ai scos apă den piiatră şi le-ai zis să între şi să ţie pământul pre care ai întins mîna ta să-l dai lor.

16. Iară ei şi părinţii noştri făcură trufăşie şi învîrtoşară cerbicele lor şi nu ascultară poruncile tale;

17. Şi nu vrură să auză, nici ş-au adus aminte de minunile[113] tale, care ai făcut lor, şi se-au învîrtoşat cerbicea lor şi dêderă capul, ca să se întoarcă în robiia lor, în Eghípet. Iar tu, Dumnezeule, vindecătoriul păcatelor, apărătoriule şi milostivnice şi îndălung răbdătoare şi mult milosîrd, nu i-ai lăsat.[114]

18. [115]Şi încă-şi făcură şi viţei vărsaţi şi au zis: «Aceştia sînt dumnezeii tăi, carii te-au scos den Eghipet.» Şi făcură întărtare[116] mare.

19. Iară tu, întru milostivniciia ta cea multă, nu i-ai lăsat în pustie; [117]stîlpul cel de nor nu l-ai dat în laturi, zioa, de la dînşii, ca să-i scoaţă pre cale, şi noaptea, stîlpul cel de foc, ca să le arate calea pre carea mergea.

20. Şi duhul tău cel bun l-ai dat să-i învêţe şi manna ta nu o ai lipsit den gurile lor şi le-ai dat apă întru însetarea lor;
21. Patruzeci de ani i-ai hrănit în pustie, de nu le-au lipsit nimic; şi hainele lor nu se-au învechit şi încălţămintile lor nu se-au spart.

22. Şi le-ai dat împărăţie[118] şi nărod şi l-ai împărţit lor cosorţi, *[447/1]* [119]şi au moştenit ţara lui Sion şi ţara împăratului Esevónului şi ţara lui Óg, împăratul Vasánului.

23. Şi ai înmulţit feciorii lor ca stêlele ceriului şi i-ai scos în ţara de care ai spus părinţilor lor, şi o au moştinat.
24. Şi ai plecat înaintea lor pre ceia ce lăcuia în ţara Hananéiului[120] şi i-ai dat în mîna lor şi pre împăraţii lor şi pre năroadele lor, ca să le facă cum le va fi voia.[121]

25. Şi au luat[122] cetăţile cêle nalte şi au moştenit casele cêle pline de toate bunătăţile şi casele cêle îngrădite cu piiatră şi viile şi măslinii şi toată mulţimea lêmnelor ce făcea poame; şi au mîncat şi se-au săturat şi se-au îngră-

Versiunea modernă

ziua aceasta;

11. Şi marea ai despărţit-o înaintea lor, şi au trecut pe uscat prin mijlocul mării, iar pe cei care-i urmăreau i-ai aruncat în adînc, precum o piatră în apă tulbure;

12. Şi cu stîlp de nor i-ai condus pe ei ziua şi cu stîlp de foc noaptea, ca să-i lumineze pe ei pe calea pe care [urmau] să meargă.

13. Iar pe Muntele Sinai ai coborît şi ai grăit către ei din cer şi le-ai dat lor judecăţi drepte şi legi adevărate, rînduieli şi porunci bune;

14. Şi le-ai făcut cunoscut sabatul tău cel sfînt, le-ai dat porunci şi rînduieli şi lege prin Moise, slujitorul tău;
15. Şi le-ai dat lor pîine din cer pentru foametea lor şi apă din piatră ai scos pentru setea lor şi le-ai zis lor să meargă să moştenească pământul asupra căruia ţi-ai întins mîna ca să-l dai lor.

16. Şi ei şi părinţii noştri s-au semeţit şi şi-au încordat grumazul şi n-au ascultat poruncile tale;

17. Şi au refuzat să asculte şi nu şi-au adus aminte de minunile tale, pe care le-ai făcut cu ei, şi şi-au încordat grumazul şi şi-au pus căpetenie, ca să se întoarcă în robia lor, în Egipt. Iar tu [eşti] Dumnezeu care iartă păcatele, milostiv şi îndurat, îndelung răbdător şi mult milostiv şi [nu] i-ai părăsit pe ei.

18. Mai mult, şi-au făcut viţel turnat şi au zis: «Aceştia sînt dumnezeii care ne-au scos pe noi din Egipt.» Şi au adus hule mari.

19. Iar tu, cu milostivirile tale cele mari, nu i-ai abandonat pe ei în pustiu; stîlpul norului nu l-ai îndepărtat de la ei ziua, ca să îi conducă pe ei pe cale, iar stîlpul de foc, noaptea, să lumineze calea pe care vor merge;

20. Şi duhul tău cel bun l-ai dat, ca să-i instruieşti, şi mana ta nu a lipsit de la gura lor şi apă le-ai dat pentru setea lor;
21. Şi patruzeci de ani i-ai hrănit pe pe ei în pustiu, nu le-a lipsit nimic; hainele lor nu s-au învechit şi încălţările lor nu s-au rupt.

22. Şi le-ai dat lor regate şi le-ai împărţit popoare, şi au moştenit pământul lui Sion, regele Esebonului, şi pământul lui Og, regele Basanului.

23. Şi fiii lor i-ai înmulţit precum stelele cerului şi i-ai dus în pământul despre care ai grăit părinţilor lor, şi l-au moştenit.
24. Şi au intrat fiii lor şi au moştenit pământul, şi i-ai nimicit înaintea lor pe cei care locuiau pământul cananeilor şi i-ai dat pe aceia în mîinile lor, pe regii lor şi pe popoarele ţării, ca să facă cu ei după plac.

25. Şi au capturat cetăţi înalte şi pământ gras şi au moştenit case pline cu toate bunătăţile, cisterne săpate în piatră, vii şi măslini şi tot [felul] de pomi fructiferi din belşug; şi au mîncat şi s-au sătu-

НЕЄМІА.

Biblia 1688, p. 350, col. 2

șară și să desfătară întru bunătatea ta cea mare;

26. Și să schimbară și să depărtară de cătră tine și au aruncat lêgea ta denapoia trupului lor, și pe prorocii tăi au ucis, carii să mărturisiia întru dînșii, ca să-i întoarcă pre dînșii cătră tine; și au făcut urgisiri mari.

27. Și ai dat pre dînșii în mîna celor ce năcăjesc pre dînșii, și i-au năcăjit pre dînșii. Și au strigat cătră tine în vrêmea primejdiei lor, și tu den ceriul tău ai auzit și cu îndurările tale cêle mari ai dat lor mîntuire și ai mîntuit pre dînșii den mîna celor ce năcăjesc pre dînșii.

28. Și deaca s-au odihnit, s-au întors a face răul înaintea ta, și ai părăsit pre dînșii în mînile vrăjmașilor lor, și stăpîniră întru dînșii. Și iarăși strigară cătră tine, și tu den ceriu ai ascultat și ai izbăvit pre dînșii cu îndurările tale și în vremi multe.

29. Și ai mărturisit lor să-i întorci pre ei la lêgea ta, iară ei s-au semețit și n-au ascultat, ce întru poruncile tale și judecățile au greșit, carele, făcîndu-le pre dînsele, omul va trăi întru dînsele; și au dat umăr neascultătoriu și cerbicea lor au năsîlnicit și n-au ascultat.

30. Și ai îngăduit asupra lor ani mulți și ai mărturisit preste ei cu Duhul tău, cu mîna prorocilor tăi, și n-au ascultat; și ai dat pre dînșii în mîna noroadelor pămîntului.

31. Și tu, cu îndurările tale cêle multe, n-ai făcut pre dînșii la săvîrșire și n-ai lăsat pre dînșii, căci tare ești și milostiv și îndurătoriu.

32. Și acum, Dumnezeul nostru cel putêrnic, cel mare, cel tare și cel înfricoșat, păzind făgăduința și mila ta, să nu se împuținêze înaintea ta toată osteneala carea au aflat pre noi și pre împărații noștri și pre boiêrii noștri și pre preoții noștri și pre prorocii noștri și pre părinții noștri și întru tot norodul tău, den zilele împăraților Asúrului și pînă în zioa aceasta!

33. Și tu direpț (ești)[19] preste toate cêlea ce vin preste noi, căci adevărul ai făcut, și noi am greșit.

34. Și împărații noștri și boiêrii noștri și preoții noștri și părinții noștri n-au făcut lêgea ta și n-au luat aminte poruncile tale și mărturiile tale, carele ai mărturisit lor.

35. Și ei întru împărățiia ta și întru bunătatea ta cea multă, carea ai dat lor, și în pămîntul cel larg și gras, carele ai dat înaintea lor, n-au slujit ție și nu s-au întors den năravurile lor cêle rêle.

36. Iată, astăzi sîntem robi, și pămîntul carele ai dat părinților noștri să mănînce roada lui și bunătățile lui, iată, sîntem robi preste dînsul,

37. Și roadele lui cêle multe s-au fă- //

Ms. 45, p. 408

şară şi să dăsfătară întru bunătatea ta cea mare;

26. Şi să premeniră şi să depărtară de cătră tine şi au aruncat lêgea ta denapoia trupului lor, şi pre prorocii tăi au ucis, carii să mărturisiia întru înşii, ca să-i întoarcă pre înşii cătră tine; şi au făcut urgisiri mari.

27. Şi ai dat pre înşii întru mîna celor ce năcăjesc pre înşii[78]. Şi au strigat cătră tine întru vrêmea primejdiilor, şi tu dentru ceriul[79] tău ai audzit şi cu îndurările tale cêle mari ai dat lor mîntuire şi ai mîntuit pre înşii den mîna celor ce năcăjesc pre înşii.

28. Şi dacă s-au odihnit, s-au întorsu a face răul înaintea ta, şi ai părăsit pre înşii pre mîinile nepriêtenilor lor, şi stăpîniră întru înşii. Şi iarăşi strigară cătră tine, şi tu den cer ai ascultat şi ai mîntuit pre înşii cu îndurările tale şi în vremi multe.

29. Şi ai mărturisit lor să-i întorci pre ei la lêgea ta, iară ei s-au simeţit şi n-au ascultat, ce întru porîncele tale şi judeţele au greşit, [80]carele, făcîndu-le pre înse, omul va trăi întru înse; şi au dat umăr neascultător şi cerbicea lor au năsîlnicit şi n-au ascultat.

30. Şi ai tras preste înşii ani mulţi şi ai mărturisit preste ei cu Duhul tău, cu mîna prorocilor tăi, şi n-au ascultat; şi ai dat pre înşii în mîna năroadelor pămîntului.

31. Şi tu, cu îndurările tale cêle multe, n-ai făcut pre înşii la săvîrşire şi n-ai lăsat pre înşii, căci tare eşti şi milostiv şi îndurător.

32. [81]Şi acum, Dumnedzăul nostru cel tare, cel mare, cel vîrtos şi cel straşnic, păzind făgăduinţa şi mila ta, să nu să împuţinêdze înaintea ta toată osteneala carea ne-au aflat pre noi şi pre împăraţii noştri şi pre boiêrii noştri şi pre preuţii noştri şi pre prorocii noştri şi pre părinţii noştri şi întru tot nărodul tău, dentru dzilele împăraţilor Assur şi pînă în dzua aceasta!

33. Şi tu drept⌊eşti⌋ preste toate cêlea ce vin preste noi *[408/2]*, căci adevăr ai făcut, şi noi am greşit.

34. Şi împăraţii noştri şi boiêrii noştri şi preuţii noştri şi părinţii noştri n-au făcut lêgea ta şi n-au luat aminte porîncele tale şi mărturiile tale, carele ai mărturisit lor.

35. Şi ei întru împărăţia ta şi întru bunătatea ta cea multă, carea ai dat lor, şi întru pămînt largu şi gras, carele ai dat înaintea lor, n-au slujit ţie şi nu s-au întorsu den dăprindirile lor cêle rêle.

36. Iată, astăzi sîntem robi, şi pămîntul carele ai dat părinţilor noştri să mănînce roada lui şi bunătăţile lui, iată, sîntem robi preste îns,

37. Şi roadele lui cêle multe s-au fă-

Ms. 4389, p. 447

şat şi se-au dăsfătat într-această bunătate mare;

26. Şi se-au schimbat şi se-au dăpărtat de tine şi au lepădat lêgea ta după trupul lor, şi prorocii tăi i-au ucis, carii le-au mărturisit să se întoarcă cătră tine; şi au făcut hule foarte mari.

27. Şi i-ai dat în mîinile celor ce-i năcăjiia, şi le făcea rău. Şi au strigat cătră tine în vrêmea grijii lor, şi tu i-ai auzit den ceriu şi după îndurările tale cêle multe ai dat lor mîntuitori[123] care i-au mîntuit den mîinile vrăjmaşilor lor.

28. Şi deaca se-au răposat[124], se-au întors să facă hicleşug înaintea ta, şi i-ai lăsat în mîinile vrăjmaşilor lor, şi i-au stăpînit. Şi iară se-au întors şi au strigat cătră tine, iară tu ai auzit den ceriu şi i-ai mîntuit întru îndurările tale cêle multe.[125]

29. Şi le-ai mărturisit să se întoarcă cătră lêgea ta, iar ei se-au trufit şi n-au ascultat, ce au greşit întru poruncile tale şi întru judecăţile tale, [126]care să le facă omul şi să lăcuiască într-însele; şi au dat spatele ca să nu auză şi cerbicea lor au înviîrtoşat şi n-au ascultat.

30. Şi ai[127] lungit spre dînşii ani mulţi şi le-ai mărturisit cu Duhul tău, şi n-au băgat seama prorociilor prorocilor tăi; şi i-ai dat în mîinile năroadelor pămînteşti.

31. Iară cu milostivniciia ta cea multă n-ai făcut pînă în sfîrşit, nici i-ai lăsat, că tu eşti Dumnezeul cel milostiv şi putêrnic şi îndurătoriu şi apărătoriu.

32. [128]Ce acum, Dumnezeul nostru cel mare şi biruitor şi înfricoşat, *[447/2]* carele păzeşti făgăduinţa şi milosteniia, nu întoarce faţa ta spre toate nevoile care ne-au aflat pre noi şi pre împăraţii noştri şi pre căpeteniile noastre şi pre preoţii noştri şi pre prorocii noştri şi pre părinţii noştri şi pre tot nărodul tău, den zile lui Assur împărat pînă în zioa aceasta![129]

33. Iar tu eşti direpţ întru toate care au venit asupra noastră, că pre adeverinţă ai făcut noaoă, iar noi am făcut necurăţie[130].

34. Împăraţii noştri şi mai-marii noştri şi preoţii noştri şi părinţii noştri n-au făcut lêgea ta şi n-au băgat în seamă poruncile tale şi mărturiia ta, carea ai mărturisit într-înşii.

35. Şi ei întru împărăţiile[131] lor şi întru bunătăţile tale cêle multe care ai dat lor şi în pămîntul cel larg şi gras, care l-ai dat înaintea lor, nu te-au ascultat, nici nu se-au întors den dăprinderile lor cêle strîmbe.

36. Iată, noi astăzi robi sîntem, şi ţara carea o ai dat părinţilor noştri să mănînce pîinea ei şi bunătăţile ei care[132] sînt, şi noi înşine sîntem robi într-însa,

37. Şi roadele ei cêle multe sînt

Versiunea modernă

rat, s-au îngrăşat şi s-au desfătat întru marea ta bunătate;

26. Dar s-au schimbat şi s-au depărtat de tine şi au lăsat la spate legea ta, iar pe profeţii tăi i-au omorît, pe cei care mărturiseau printre ei, ca să îi întoarcă la tine; şi au săvîrşit mari pricini de mînie.

27. Şi i-ai dat pe ei în mîna celor care-i asupreau, şi i-au asuprit. Şi au strigat către tine în vremea strîmtorării lor, iar tu din cerul tău ai auzit şi cu milele tale cele mari le-ai dat izbăvire şi i-ai scăpat din mîna chinuitorilor lor.

28. Şi după ce s-au odihnit, s-au întors să facă rău înaintea ta, iar tu i-ai părăsit pe ei în mîinile duşmanilor, şi i-au stăpînit. Şi iarăşi au strigat către tine, iar tu din cer ai ascultat şi i-ai scăpat pe ei cu îndurările tale în multe vremuri.

29. Şi le-ai dat mărturie să-i întorci la legea ta, dar ei s-au semeţit şi nu au ascultat, ci împotriva poruncilor tale şi a judecăţilor tale au păcătuit, pe care, împlinindu-le, omul va trăi în ele; şi au dat spate neascultător şi grumazul lor şi-au încordat şi nu au ascultat.

30. Şi tu ai lăsat asupra lor mulţi ani şi ai dat mărturie asupra lor cu Duhul tău, cu mîna profeţilor tăi, dar nu au ascultat; şi i-ai dat pe ei în mîna popoarelor pămîntului.

31. Şi tu, cu multele tale îndurări, nu i-ai nimicit, nici nu i-ai părăsit pe ei, căci eşti puternic şi milostiv şi îndurat.

32. Şi acum, Dumnezeul nostru cel puternic, mare, tare şi înfricoşător, care-ţi ţii legământul şi mila, să nu fie puţin înaintea ta necazul pe care l-am aflat noi şi regii noştri, căpeteniile noastre şi preoţii noştri, profeţii noştri şi părinţii noştri şi tot poporul tău, din zilele regilor Asurului şi pînă în ziua aceasta!

33. Şi tu⌊eşti⌋ drept în toate care vin asupra noastră, căci ai făcut adevărul, iar noi am greşit.

34. Şi regii noştri şi căpeteniile noastre, preoţii noştri şi părinţii noştri nu au împlinit legea ta şi nu au luat aminte la poruncile tale şi la mărturiile tale, pe care le-ai dat lor.

35. Şi ei în regatul tău şi în bunătatea ta cea mare, pe care le-ai dat-o lor, şi în pămîntul cel întins şi gras, pe care l-ai dat înaintea lor, n-au slujit ţie şi nu s-au întors de la obiceiurile lor cele rele.

36. Iată, astăzi sîntem robi, iar pămîntul pe care l-ai dat părinţilor noştri, ca să-i mănînce rodul şi bunătăţile lui, iată, noi sîntem robi în el,

37. Iar roadele sale cele multe au a-

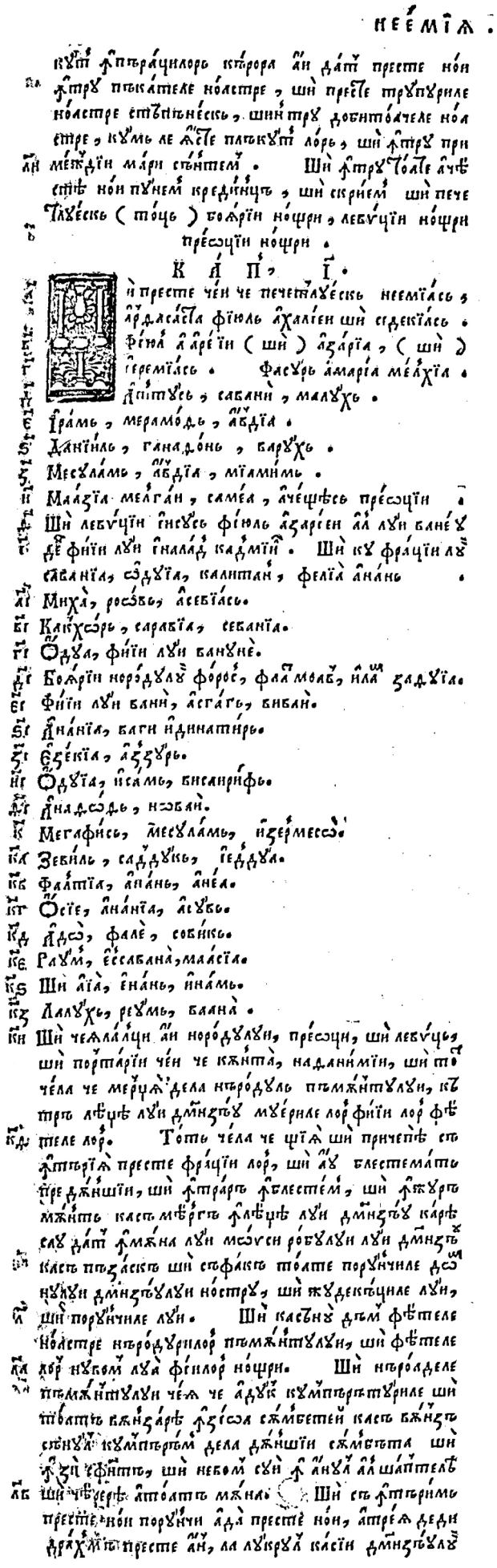

Biblia 1688, p. 351, col. 1

cut împăraţilor cărora ai dat preste noi, întru păcatele noastre; şi preste trupurile noastre stăpînesc şi-ntru dobitoacele noastre, cum le iaste plăcut lor, şi întru primejdii mari sîntem.

38. Şi întru toate acêstea noi punem credinţă şi scriem. Şi pecetluiesc (toţi)[20] boiêrii noştri, leviţii noştri, preoţii noştri."

Cap 10

1. Şi preste cei ce pecetluiesc: Neemiás, Arthasásta, fiiul Ahalíei, şi Sedechiás,

2. Fiiul Aaréii, (şi)[21] Azária (şi)[22] Ieremiás,

3. Fasúr, Amaría, Mélhia,

4. Attús, Savaní, Malúh,

5. Irám, Meramóth, Ávdia,

6. Daniíl, Ganathón, Varúh,

7. Mesulám, Ávdia, Miamím;

8. Maázia, Melgái, Saméa; aceştia-s preoţii.

9. Şi leviţii: Iisús, fiiul Azaríei al lui Vanéu, den fiii lui Inalád, Cadmiil

10. Şi cu fraţii lui, Savania, Oduia, Calitan, Feliá, Anán,

11. Mihá, Roóv, Aseviás,

12. Cachór, Saravia, Sevania,

13. Ódua, fiii lui Vanuné.

14. Boiêrii norodului: Fóros, Faatmoav, Ilam, Zathuia,

15. Fiii lui Vaní, Asgág, Vivaí,

16. Anánia, Vaghi, Idinatír,

17. Ezéchia, Azzúr,

18. Óduia, Isám, Visairíf,

19. Anathóth, Novaí,

20. Megafís, Mesulám, Izermesó,

21. Zevíl, Saddúc, Ieddúa,

22. Faltia, Anán, Anéa,

23. Ósie, Anánia, Asúv,

24. Adó, Falé, Sovíc,

25. Raúm, Essavaná, Maásia,

26. Şi Aiá, Enán, Inám,

27. Lalúh, Reúm, Vaaná.

28. Şi ceialalţi ai norodului, preoţi şi leviţi şi portarii, cei ce cînta, nathanímii şi tot cela ce mergea de la nărodul pămîntului cătră lêgea lui Dumnezău, muierile lor, fiii lor, fêtele lor,

29. Tot cela ce ştiia şi pricepea să întăriia preste fraţii lor şi au blestemat pre dînşii şi întrară în blestem şi în jurămînt ca să meargă în lêgea lui Dumnezău, carea s-au dat în mîna lui Móisi, robului lui Dumnezău, ca să păzască şi să facă toate poruncile Domnului Dumnezăului nostru şi judecăţile lui şi poruncile lui;

30. Şi ca să nu dăm fêtele noastre nărodurilor pămîntului, şi fêtele lor nu vom lua fiilor noştri.

31. Şi năroadele pămîntului, ceia ce aduc cumpărăturile şi toată vînzarea în zioa sîmbetei ca să vînză, să nu-l cumpărăm de la dînşii sîmbăta şi în zi sfîntă; şi ne vom sui în anul al şaptelea şi cêrerea a toată mîna.

32. Şi să întărim preste noi porunci a da preste noi a treia de didrahmă preste an la lucrul casii Dumnezăului /

Ms. 45, p. 408-409

cut împăraţilor cărora ai dat preste noi, întru păcatele noastre; şi preste trupurile noastre stăpînesc[82] şi întru dobitoacele noastre, cum le iaste plăcut lor, şi întru primejdie mare sîntem.

38. Şi întru acêstea toate noi punem credinţă şi scriem. Şi pecetluiesc ⌊toţi⌋ boiêrii noştri, leviţii noştri, preuţii noştri."

Cap 10

1. Şi preste cei ce pecetluiesc: Neemía, Arthasasthá, fiiul Ahalía, şi Sedechía,
2. Fiiul Araía, ⌊şi⌋ Azaría ⌊şi⌋ Ieremía,

3. Fasur, Amaría, Melhía,
4. Attus, Savaní, Maluh,
5. Iram, Meramoth[83], Avdía,

6. Daniil, Ganathon, Varuh,
7. Mesullam, Avdía, Daniil, Ganathon, Varuh, Mesullam[84], Avía, Miamim,
8. Maazía, Melgaí, Saméa; aceştia-s preuţi.
9. Şi leviţii: Iisus, fiiul Azaría a lui Vaneu, dentru fiii Inalad, Cadmiil

10. Şi fraţii lui, Savanía, Oduía, Calitan, Feliá, Anan,

11. Mihá, Roóv, Asevía,
12. Cachor, Saravía, Sevanía,
13. Oduía, fiii Vanunê.
14. Boiêrii nărodului: Fóros, Faathmoav, Ilam, Zaththuía,
15. Fiii Vaní, Asgag, Vivaí,
16. Ananía, Vaghí, Idinatir,

17. Ezechía, Azzur,
18. Oduía, Isam, Visiarif,
19. Anathóth, Novaí,
20. Megafis, Mesulam, Izirmesó,

21. Zevil, Saduc, Ieddua,
22. Faltía, Anan, Anea,

23. Osíe, Ananía, Asuv,
24. Adó, Falê, Sovic,

25. Raum, Essavaná, Masía,
26. Şi Aía, Enan, Inam,
27. Laluh, Reum, Vaana.

28. Şi ceialalţi ai nărodului, preuţii şi leviţii şi portarii, cei ce cînta, nathanímii şi tot cela ce mergea întru[85] nărodul pămîntului *[409/1]* cătră lêgea lui Dumnedzău, muierile lor, fiii lor, fêtele lor,
29. Tot cela ce ştiia şi pricepea să întăriia preste fraţii lor şi au blăstămat pre înşii şi întrară întru blăstăm şi întru giurămînt ca să margă în lêgea lui Dumnedzău, carea s-au dat în mîna lui Moisí, robu lui Dumnedzău, să păzască şi să facă toate porîncele Domnului Dumnedzăului nostru şi judêţele lui şi porîncele lui;

30. Şi ca să nu dea fêtele noastre nărodurilor pămîntului, şi fêtele lor nu vom lua fiilor noştri.
31. Şi năroadele pămîntului, ceia ce aduc cumpărăturile şi toată vînzarea întru dzua sîmbetii ca să vînză, să nu cumpărăm de la înşii sîmbăta şi întru dzi sfîntă; şi ne vom sui întru anul al şaptelea şi cêrerea a toată mîna.

32. Şi să întărim[86] preste noi porînci a da preste noi a treia de didrahmu preste an la lucrul casei[87] Dumnedzăului

Ms. 4389, p. 447-448

ale împăraţilor cărora ai dat pre noi, pentru păcatele noastre şi să stăpînească[133] trupurile noastre şi dobitoacele noastre, cît vor vrea, şi sîntem în grijă mare.

38. Iar prespre toate acêstea noi înşine punem făgăduinţă[134] şi scriem. Şi pecetluiesc toţi mai-marii noştri şi leviţii noştri şi preoţii noştri.

Cap 10

1. Şi pecetluitorii au fost aceştia: Neemia, Atarsat, feciorul lui Ahelai, şi Sedéchiia,
2. [1.] Feciorul lui Araí,[135] [2.] Azáriia şi Ieremiia şi Saraí,
3. Fasur, Amaríia şi Melhíia,
4. Attis, Savania şi Mellúh,
5. Iaram, Meramúth şi Avdiia,

6. Daniíl, Ganathón şi Varúh,
7. Mosollam, Aviia şi Miamín,

8. Maaziia, Melgá şi Samáia; aceştia — preoţi.
9. Iar aceştia — leviţi: Isus, feciorul Azáriei, Vanian, den feciorii lui Nadad, şi Cadmighel

10. Şi fraţii lor, Safaniia, Odúiia, Calitan, Thalian, Anan,
11. Miharod, Aseviia
12. [11.] Şi Cachor, [12.] Saraviia, Sevaniia
13. [12.] Şi Odía, [13.] feciorii Avaniei, Viunean.
14. Căpeteniile nărodului: Faros, Faathmoav, *[448/1]* Ilam[136], Zathúa,
15. [14.] Feciorii lui Vaní, [15.] Azgad, Vinaí,
16. [15.] Vaní, [16.] Vasgóa, Adinatír, [17.] Arér,

17. Ezéchia, Azúr,
18. Odúvia, Isam, Visiia, [19.] Aríth,
19. Anathoth şi Covái,
20. Meahvis, Mesullam şi Hazir, [21.] Mesoí,

21. Evil, Saddoc şi Eddúia,
22. Faltía, Anániia,

23. [22.] Osia, [23.] Anania, Asúv
24. [23.] Şi Addoí, [24.] Falaiá, Sovec,

25. Raum şi Aesavan, [26.] Masial,
26. Aghia şi Enan, [27.] Enam,
27. Malum şi Reum şi Vaána.

28. Şi alalt nărod, şi preoţii şi leviţii şi portarii şi cîntăreţii, nathinéii şi toţi cîţi se adunase den limbile de pre pămînt la lêgea lui Dumnezeu, muierile lor şi feciorii lor şi fêtele lor,[137]
29. Tot cel ce ştiia şi pricepea şi era mai tare prespre fraţii săi şi-i blestema şi întrară în blestem şi în jurămînt ca să umble în lêgea lui Dumnezeu, carea iaste dată de mîna lui Moisí, robul lui Dumnezeu, şi să facă şi să păzească toate porîncile Domnului şi judecăţile lui;

30. Şi să nu dăm fêtele noastre nărodului pămîntului, şi fêtele[138] lor să nu le luoăm feciorilor noştri.
31. Iar nărodul pămîntului, care vor aduce de fieştece vînzare sau de orice trebuinţă în zioa sîmbetei să vînză, să nu priimim, nici să cumpărăm de la dînşii în zi de sîmbătă, nici în zi sfîntă; şi să lăsăm anul al şaptelea şi lucrul a toată mîna să lăsăm.

32. Şi să punem pre noi poruncă să dăm a treia parte de didrahme preste an spre lucrul casei Dumnezeului

Versiunea modernă

juns ale regilor cărora le-ai dat [stăpînire] peste noi, întru păcatele noastre; şi peste trupurile noastre stăpînesc şi peste animalele noastre, după placul lor, şi în mare necaz sîntem.

38. Şi pentru toate acestea noi facem legămînt de credinţă şi scriem. Şi pecetluiesc ⌊toţi⌋ conducătorii noştri, leviţii noştri, preoţii noştri."

Capitolul al 10-lea

1. Şi peste cei ce şi-au pus pecetea [erau]: Neemia, Arthasastha, fiul lui Ahalia, şi Sedekia,
2. Fiul lui Aaraia, ⌊şi⌋ Azaria ⌊şi⌋ Ieremia,

3. Fasur, Amaria, Melhia,
4. Attus, Sabani, Maluh,
5. Eram, Meramoth, Abdia,

6. Daniel, Ganathon, Baruch,
7. Mesulam, Abdia, Miamim,

8. Maazia, Melgai, Samaia; aceştia sînt preoţi.
9. Şi leviţii: Iisus, fiul lui Azaria, Banaiu, dintre fiii lui Enalad, Cadmiel

10. Şi fraţii săi, Sabania, Oduia, Calitan, Feleia, Anan,
11. Miha, Roob, Asebia,
12. Cachor, Sarabia, Sebania,
13. Odua, fiii lui Banunai.
14. Căpeteniile poporului: Foros, Faatmoab, Elam, Zathuia,
15. Fiii lui Banei, Asgag, Bebai,
16. Anania, Bagoi, Edinater,

17. Ezechia, Azzur,
18. Oduia, Esam, Besiarif,
19. Anathoth, Nobai,
20. Megafis, Mesulam, Ezirmeso,

21. Zebel, Saduc, Ieddua,
22. Faltia, Anan, Anaia,

23. Oseea, Anania, Asub,
24. Ado, Falai, Sobec,

25. Raum, Essabana, Maasia,
26. Şi Aia, Ainan, Enam,
27. Laluh, Reum, Baana.

28. Şi ceilalţi din popor, preoţii, leviţii şi portarii, cîntăreţii, nathanimii şi toţi cei care se îndepărtaseră de popoarele pămîntului înspre legea lui Dumnezeu, femeile lor, fiii lor, fiicele lor,
29. Toţi cei capabili să ştie şi să înţeleagă au stăruit pe lîngă fraţii lor şi i-au legat cu blestem şi s-au legat [şi ei] cu blestem şi jurămînt ca să umble în legea lui Dumnezeu, care a fost dată în mîna lui Moise, robul lui Dumnezeu, şi să respecte şi să împlinească toate poruncile Domnului nostru şi judecăţile lui şi poruncile lui;
30. Şi pe fiicele noastre să nu le dăm popoarelor pămîntului, iar fiii noştri nu vor lua pe fiicele lor;
31. Şi popoarele pămîntului, care aduc mărfuri şi tot felul de produse să le vîndă în ziua de sabat, nu vom cumpăra de la ei în sabat şi în zi sfîntă; şi vom lăsa anul al şaptelea şi datoria tuturor.

32. Şi întărim peste noi poruncă să dăm de la noi o treime de didrahmă în fiecare an, pentru serviciul casei Dumnezeului

Biblia 1688, p. 351, col. 2

nostru,

33. La pîinile obrazului şi jîrtva neîncetării şi toată arderea neîncetării sîmbetelor, lunilor noao, la praznice şi la sfinte şi cêle pentru păcate, să să roage pentru Israíl, şi la lucrurile casii Dumnezăului nostru.

34. Şi sorţi am pus pentru darurile aducerii de lêmne: preoţii şi leviţii şi norodul să aducă la casa Dumnezăului nostru, la casele neamurilor noastre, la vremi den an în an, să aţiţe pre jîrtăvnicul Domnului Dumnezăului nostru, în ce chip iaste scris în lêge,

35. Şi a aduce cêle dentîiu roade ale pămîntului nostru şi cêle dentîiu născute ale roadei a tot lemnul, den an în an, la casa Domnului.

36. Şi cêle dentîiu născute fiilor noştri şi dobitoacelor noastre, în ce chip iaste scris în lêge, şi cêle dentîiu născute ale boilor noştri şi ale turmelor noastre să aducem la casa Dumnezăului nostru,

37. Preoţilor şi celor ce slujăscu în casa Dumnezăului nostru. Începătura grînelor noastre şi începăturile noastre şi roada a tot lemnul, vinului şi a untdelemnului vom aduce preoţilor la cămara casei Dumnezăului nostru, şi zeciuiêlele pămîntului nostru, leviţilor. Şi aceştia, leviţii, zeciuind în toate cetăţile robirei noastre.

38. Şi va fi preotul, fiiul lui Aarón, cu levitul întru zeciuiala levitului. Şi leviţii vor aduce zeciuiala zeciuiêlei la casa Dumnezăului nostru, la visterie la casa lui Dumnezău.

39. Căci la visterie vor băga fiii lui Israíl şi fiii lui Lévi începăturile grîului şi ale vinului şi ale untul-de-lemnului; şi acoló — vasele cêle sfinte şi preoţii, slujitorii şi portarii şi cei ce cîntă. Şi nu vom părăsi casa Dumnezăului nostru.

Cap 11

1. **71.** Şi au şăzut boiêrii norodului în Ierusalím, şi rămăşiţa norodului au pus sorţu să aducă unul den zêce să şază în Ierusalím, cetatea cea sfîntă, şi noao părţi în cetăţi.

2. Şi binecuvîntă norodul pre toţi oamenii pre cei ce voia a şădea în Ierusalím.

3. **72.** Şi aceştia-s boiêrii ţării carii au şăzut în Ierusalím şi în cetăţile Iúdei; au şăzut om întru ţinêrea lui, în cetăţile lor: Israíl, preoţii şi leviţii şi nathinéii şi fiii robilor lui Solomón.

4. Şi în Ierusalím au şăzut den fiii Iúdei şi den fiii lui Veniamin. Den fiii Iúdei: Athêa, feciorul Aziei, feciorul Zahariei, feciorul Samáriei, feciorul Safátiei, feciorul lui Maseíl; şi den fiii lui Farés:

5. Şi Maliá, feciorul lui Varúh, fiiul lui Haláza, fiiul Óziei, fiiul Adaiei, fiiul lui Ioarím, fiiul Zahariei, fiiul lui Siloní;

6. Toţi fiii lui Fares, cei ce şăd în Ierusalím, 468 oameni ai puterii.

7. Şi aceştia-s fiii lui Veniamín: Siló, feciorul lui Mesulá, feciorul lui Ioád, feciorul Fadaiei, //

Ms. 45, p. 409

nostru,

33. La pîinile obrazului şi jirtva a neîncetării şi la ardere de tot a neîncetării sîmbetelor, lunilor noaă, la praznice şi la sfinte şi cêle pentru păcate, să să roage pentru Israil, şi la lucrurile casei Dumnedzăului nostru.

34. Şi sorţi am pus pentru sorţul aducerii de lêmne: preuţii şi leviţii şi nărodul să aducă la casa Dumnedzăului nostru, la casa neamurilor noastre, la vremi dentru ani, den an în an, să aţiţe pre jirtăvnicul Domnului Dumnedzăului nostru, în ce chip iaste scris întru lêge,

35. Şi a aduce cêle dentîi roade a pămîntului nostru şi cêle dentîi născute a roadei a tot lemnului, den an în an, la casa Domnului.

36. Şi cêle dentîi născute fiilor noştri[88] şi a dobitoacelor noastre, în ce chip iaste scris la lêge, şi cêle dentîi născute a boilor noştri şi a turmelor noastre să aducem la casa Dumnedzăului nostru,

37. [36.] Preuţilor celor ce slujesc în casa Dumnedzăului nostru. [37.] Şi începătura grînelor noastre şi începăturile noastre şi roada a tot lemnul, vinului şi untdălemnului vom aduce preuţilor la cămara casei[89] Dumnedzăului nostru, şi a dzêcea pămîntului nostru, leviţilor. Şi aceştia, leviţii, dzeciuind întru toate cetăţile robirei noastre.

38. Şi va fi preutul, fiiul lui Aaron, cu levitul întru a zêcea levitului. Şi leviţii vor aduce a dzêcea dzecii la *[409/2]* casa Dumnedzăului nostru, la vistîre la casa lui Dumnedzău.

39. Căci la vistîre vor băga[90] fiii lui Israil şi fiii lui Leví începăturile grîului şi a vinului şi untdălemnului; şi acoló — vasele cêle sfinte şi preuţii, slujitorii şi portarii şi cei ce cîntă. Şi nu vom părăsi casa Dumnedzăului

Ms. 4389, p. 448-449

nostru,[139]

33. La pîinile punerii înainte şi la jertvele cêle den toate zilele şi în arderea cea de tot den toată vrêmea a sîmbetelor, în lunile cêle noaoă şi în sărbători şi în cêle sfinţite, pentru păcate, ca să se roage pentru Israil, şi întru tot lucrul casei Dumnezeului nostru.

34. Şi am trimes sorţi spre aducerea lêmnelor între preoţi şi leviţi şi între nărod, să aducă în casa Dumnezeului nostru, după casele părinţilor noştri, den vrême pînă în vrême şi den an pînă la an, să arză pre altariul Domnului Dumnezeului nostru, cum iaste scris în lêge,

35. Şi să aducem cel dentîi născut al pămîntului nostru şi pîrga cea dentîi a tuturor roadelor a toate *[448/2]* lêmnele, den an în an, în casa Domnului.

36. Şi cêle[140] dentîi al[141] feciorilor noştri şi ale[142] dobitoacelor noastre, cum iaste scris în lêge, şi cêle[143] dentîi ale boilor noştri şi cêle dentîi ale oilor noastre să se aducă preoţilor, în casa Dumnezeului nostru,

37. [36.] Carii slujăsc în casa Dumnezeului nostru.[144] [37.] Şi cêle dentîi den grîul nostru şi den roadele a tot lemnul şi untdelemn să aducem preoţilor în visteriia casii Dumnezeului nostru, şi zeciuiala ţărîi noastre leviţilor. Leviţii aceştia să ia zeciuiala dentru toate lucrurile cetăţilor noastre.

38. Şi să fie preot[145], feciorul[146] lui Aáron, cu leviţii, întru zeciuiêlele leviţilor. Şi leviţii să aducă a zêcea parte den zeciuiêlele lor în casa Dumnezeului nostru, în casa visteriei Dumnezeului nostru.

39. Că în visterie vor aduce feciorii lui Israil şi feciorii leviţilor începăturile grînelor şi a vinului şi a undelemnului; şi acoló vor fi vasele cêle sfinţite şi preoţii şi cîntăreţii şi portarii. Şi nu vom lăsa casa Dumnezeului nostru.

Versiunea modernă

nostru,

33. Pentru pîinile [punerii] înainte şi jertfa neîntreruptă şi pentru arderile de tot neîncetate ale sabaturilor, pentru lunile noi, pentru sărbători şi pentru cele sfinte şi cele pentru păcate, ca să se facă împăcare pentru Israel, şi pentru lucrurile casei Dumnezeului nostru.

34. Şi am aruncat sorţi pentru sarcina aducerii lemnelor: preoţii şi leviţii şi poporul să aducă la casa Dumnezeului nostru, după casele famiilor lor, la vreme potrivită, an de an, ca să ardă pe altarul Domnului Dumnezeului nostru, după cum este scris în lege,

35. Şi să aducă cele dintîi roade ale pămîntului nostru şi cele dintîi roade ale fiecărui pom, an de an, la casa Domnului.

36. Şi pe cei întîi născuţi fii ai noştri şi ai animalelor noastre, după cum este scris în lege, şi întîii născuţi ai vitelor noastre şi ai turmelor noastre să îi aducem la casa Dumnezeului nostru,

37. [36.] Preoţilor şi celor ce slujesc în casa Dumnezeului nostru. [37.] Şi începătura grînelor noastre şi rodul fiecărui pom, al vinului şi al untdelemnului vom aduce preoţilor la vistieria casei Dumnezeului nostru, iar zeciuielile pămîntului nostru [le vom aduce] leviţilor. Şi aceştia, leviţii, vor strînge zeciuala în toate cetăţile slujirii noastre.

38. Şi preotul, fiul lui Aaron, va fi cu levitul cînd [strînge] zeciuiala levitului. Şi leviţii vor duce a zecea parte din zeciuială la casa Dumnezeului nostru, în vistierii, în casa lui Dumnezeu.

39. Pentru că în vistierie vor aduce fiii lui Israel şi fiii lui Levi primele roade ale grîului şi ale vinului şi ale untdelemnului; şi acolo [sînt] vasele cele sfinte şi preoţii care slujesc şi portarii şi cîntăreţii. Şi nu vom abandona casa Dumnezeului nostru.

Cap 11

1. **71.** Şi au şezut boiêrii nărodului în Ierusalim, şi rămăşiţe nărodului au pus sorţi să aducă unul den dzêce să şadză în Ierusalim, cetatea cea sfîntă, şi 9 părţi în cetăţi.

2. Şi blagoslovi nărodul pre toţi oamenii pre cei ce voia a şedea în Ierusalim.

3. **72.** Şi aceştia-s boiêrii ţării carii au şezut în Ierusalim şi în cetăţile Iúdei; au şezut om întru ţinêrea lui, întru cetăţile lor: Israil, preuţii şi leviţii şi nathineii şi fiii robilor Solomon.

4. Şi întru Ierusalim au şezut dentru fiii Iúdei şi dentru fiii Veniamin. Dentru fiii Iúda: Athêa, ficiorul Aziá, ficiorul Zaharíei, ficiorul Samaríei, ficiorul Safatía, ficiorul Maseil; ⌊şi⌋ dentru fiii lui Fares:

5. Şi Malía, fiiul Varuh, fiiul Halazá, fiiul Ozía, fiiul Adaía, fiiul Ioarim, fiiul Zaharíei, fiiul Siloní;

6. Toţi fiii Fares, cei ce şed în Ierusalim — 468 oameni ai puterii.

7. Şi aceştia-s fiii Veniamin: Siló, ficiorul lui Mesulá, ficiorul Ioad, ficiorul Fadaía,

Cap 11

1. Şi lăcuiră mai-marii nărodului în Ierusalim, şi pre celalalt nărod trimêseră sorţi să ia o parte den zêce să lăcuiască în Ierusalim, cetatea cea sfîntă, iar 9 părţi pren cetăţi.[147]

2. Şi blagoslovi nărodul pre toţi oamenii carii vrea de voia lor să şază în Ierusalim.

3. Şi aceştia[148] sînt căpeteniile puterii carii lăcuia în Ierusalim şi în cetăţile Iúdei; şi lăcuia fieştecare dentr-înşii întru biruinţa sa, în cetăţile lui: Israil, preoţii, leviţii, slugile bisêricii şi feciorii slugilor lui Solomon.

4. Şi în Ierusalim lăcuia den feciorii Iúdei şi den feciorii lui Veniamin. Den feciorii Iúdei: Athái, feciorul Aziei, fecioru Zahariei, fecioru Amariei, feciorul Safatiei, feciorul lui Maleliil; den feciorii lui Fares:

5. Şi Masía, feciorul lui Varuh, feciorul lui Haláz, feciorul Óziei, feciorul Adáiei, feciorul lui Ioarim, feciorul Zahariei, feciorul lui Silon;

6. Toţi feciorii lui Fares, carii lăcuia în Ierusalim, 468 oameni vîrtoşi.

7. Iară aceştia sînt feciorii lui Veni- *[449/1]* amín: Sellon, feciorul lui Mesollai, feciorul lui Ioad, feciorul Vadaiei,

Capitolul al 11-lea

1. **71.** Şi s-au aşezat căpeteniile poporului în Ierusalim, iar restul poporului a aruncat sorţi ca să vină unul din zece să se aşeze în Ierusalim, cetatea sfîntă, iar nouă părţi [să se aşeze] în [celelalte] cetăţi.

2. Şi poporul i-a binecuvîntat pe toţi oamenii care s-au oferit, de bunăvoie, să se aşeze în Ierusalim.

3. **72.** Iar acestea sînt căpeteniile ţării care s-au aşezat în Ierusalim şi în cetăţile lui Iuda; fiecare om s-a aşezat pe proprietatea lui, în cetăţile lor: Israel, preoţii, leviţii, nathinei şi fiii robilor lui Solomon.

4. Şi în Ierusalim s-au aşezat dintre fiii lui Iuda şi dintre fiii lui Veniamin. Din fiii lui Iuda: Athaia, fiul lui Azia, fiul lui Zaharia, fiul lui Samaria, fiul lui Safatia, fiul lui Maseil; ⌊şi⌋ dintre fiii lui Fares:

5. Şi Malia, fiul lui Baruch, fiul lui Halaza, fiul lui Ozia, fiul lui Adaia, fiul lui Ioarim, fiul lui Zaharia, fiul lui Siloni;

6. Toţi fiii lui Fares, care s-au aşezat în Ierusalim, [erau] patru sute şaizeci şi opt de bărbaţi puternici.

7. Şi aceştia [sînt] fiii lui Veniamin: Silo, fiul lui Mesula, fiul lui Ioad, fiul lui Fadaia,

Biblia 1688, p. 352, col. 1

feciorul Coleiei, feciorul Maásiei, feciorul lui Ethiíl, feciorul lui Iósê,

8. Şi denapoia lui, Ghiveilí, 928;

9. Şi Ioíl, feciorul lui Zéhri, — socotitoriu preste dînşii, şi Iúda, feciorul lui Asaná, — de la cetate al doilea.

10. Dentru preoţi: (şi)[23] Iádia, feciorul lui Ioarím, Iahín,

11. Saréa, feciorul Elhiei, feciorul lui Messulám, feciorul lui Adúc, feciorul lui Marióth, feciorul lui Aitóv, den preajma casii lui Dumnezău,

12. Şi fraţii lor, făcînd lucrul casii, 800 şi 22; şi Adêa, feciorul lui Ieroám, al fiiului Falaliei, al fiiului lui Namási, al fiiului Zahariei, al fiiului lui Faséthur, al fiiului Mélhiei,

13. Şi fraţii lui, boiêrii neamurilor, 200 şi 42; şi Mesê, fiiul lui Esriíl, al fiiului lui Ahaze, al fiiului lui Mesarimíth, al fiiului lui Emír,

14. Şi fraţii lui, tari a rînduiêlii, 128; şi socotitori preste dînşii — Socriíl, fiiul celor mari.

15. Şi den leviţi: Saméa, fiiul lui Assúv, fiiul lui Ésri, al fiiului Asáviei, al fiiului lui Vúni,

16. Şi Savvateós şi Iozaváth — preste lucrurile casii lui Dumnezău cei den afară, den boiêrii leviţilor,

17. Şi Mathaniás, feciorul lui Míha, fiiul lui Závdi, al fiiului lui Asáf, boiêrin al laudii, şi Iúda, al rugii, şi Vacvuchia, al doilea dentru fraţii lui, şi Ávda, fiiul lui Sammúa, al fiiului lui Galál, al fiiului lui Iedudún,

18. Toţi leviţii în cetatea cea sfîntă — 284;

19. Şi portarii: Acúv, Telamín şi fraţii lor, cei ce păzesc la porţi, 172.

20. Iară cêealaltă rămăşiţă a lui Israíl şi preoţii şi leviţii — în toate cetăţile Jidovimei, om la moştenirea lui.

21. Şi nathinéii carei au lăcuit în Ófla, şi Siá şi Ghísfa — preste nathinei.

22. Şi socotitori leviţilor, în Ierusalím — Ózi, feciorul lui Váni, feciorul Asáviei, fiiul Mathaniei, Míha; şi socotitori leviţilor — Ózi, fiiul lui Váni, feciorul Sáviei, feciorul lui, den fiii lui Asáf, celor ce cîntă den preajma lucrului casii lui Dumnezău,

23. Căci — porunca împăratului preste dînşii şi rămînea cu credinţă pre cîntăreţi cuvîntul fieştecăriia zi, în zioa lui.

24. Şi Fátaái, feciorul lui Vasíza, den fiii lui Zará, al fiiului Iudei, — către mîna împăratului la tot cuvîntul către norod

25. Şi către odăile în ţarina lor. Şi den fiii Iúdei au şăzut în Cariatharvée şi întru fêtele ei şi în Divón şi întru fêtele ei şi în Cavziil şi întru curţile ei

26. Şi în Iisú şi în Moláda şi în Vithfalét

27. Şi în Asarsuál şi în Virsavée şi în fêtele ei

28. Şi în Sichilag şi în Macóna şi în fêtele ei

29. Şi în Ieremon şi în Saraá şi în Iarmúth

30. Şi în Zanóa şi Odolám şi odăile lor şi în Lahís şi în ţarenile ei şi în Azéca şi în fêtele ei; şi să tăbărîră în Virsavée pînă la Rîpa lui Ennóm.

31. Şi fiii Veniamín, de la Gaváa /

Ms. 45, p. 409-410

ficiorul Colía, ficiorul Maasíei, ficiorul Ethiil, ficiorul Iosê,

8. Şi denapoia lui, Ghiveilí, 928;

9. Şi Ioil, fiiul Zehrí, — socotitor preste înşii, şi Iúda, fiiul Asaná, — de la cetate al doilea.
10. Dentru preuţi: ⌊şi⌋ Iadía, ficiorul Ioarim, Iahin,
11. Saréa, ficiorul Elhíei, ficiorul Mesulam, ficiorul Aduc, ficiorul Marioth, ficiorul Aitov, den preajma casei lui Dumnedzău,

12. Şi fraţii lor, făcînd lucrul casei, 822; şi Adêa, ficiorul Ieroam, fiiului Falalía, fiiului Namási, fiiului Zaharía, fiiului Fasethur, fiiului Melhía,

13. Şi fraţii lor, boiêrii neamurilor, 242; şi Mesê, fiiul Esriil, fiiului Ahazé, fiiului Mesarimith, fiiului Ammir,

14. Şi fraţii lui, tari a rînduiêlei, 128; şi socotitor preste îns — Socriil, fiiul acelor mari.

15. Şi dentru leviţi: Saméa, fiiul Asuv, fiiul Esrí, fiiul Asavía, fiiul Vuni,

16. Şi Savvatêos şi Iozavath — preste *[410/1]* lucrurile casei lui Dumnedzău cei den afară, dentru boiêrii leviţii,
17. Şi Maththanía, ficiorul Mihá, fiiul Zavdí, fiiul Asaf, boiêrin a énului; şi Iúda, a rugii, şi Vacvucchía, al doilea dentru fraţii lui, şi Avdá, fiiul Sammúa, fiiul Galal, fiiul Iedudun,

18. Toţi leviţii întru cetatea cea sfîntă[91].

19. Şi portarii: Acuv, Telamin şi fraţii lor, cei ce păzescu întru porţi, 172.

20. Iară cêealaltă rămăşiţă a lui Israil şi preuţii şi leviţii — întru toate cetăţile Jidovimei, om întru moştenirea lui.
21. Şi nathineii carii au lăcuit în Ófla, şi Sía şi Ghisfá — preste nathinei.

22. Şi socotitor a leviţilor, în Ierusalim — Ozí, ficiorul Vani, ficiorul Asavíei, ficiorul Maththaníei; şi socotitor a leviţilor — Ozí, ficiorul Vani, ficiorul Savía, ficiorul Mihá, dentru fiii lui Asaf, celor ce cîntă den preajma casei lui Dumnedzău,

23. Căci — porînca împăratului preste înşi şi rămînea cu credinţă pre cîntăreţi cuvîntul a fieştecare zi, întru dzua lui.
24. Şi Fatéa, ficiorul Vasizá, dentru fiii Zára, fiiului Iúda, — cătră mîna împăratului la tot cuvîntul a nărodului
25. Şi cătră odăile întru ţarina lor. Şi dentru fiii Iúdei au şezut în Cariatharvée şi întru fêtele ei[92] şi în Divon şi întru fêtele ei şi în Cavzeil şi întru ogrăzile ei

26. Şi în Iisú şi în Molodá şi în Vithfalet
27. Şi în Asarsual şi-n Virsavée şi-n fêtele ei
28. Şi în Siclag şi în Maconá şi întru fêtele ei

29. Şi în Iiremmon şi în Saraá şi în Iarmuth

30. Şi în Zanoá şi Odollam şi odăile lor şi în Lahis şi ţarinile ei şi în Azecá şi întru fêtele ei; şi să tăbărîră în Virsaveé pînă la Rîpa Ennom.

31. Şi fiii Veniamin, de la Gavaá

Ms. 4389, p. 449

feciorul Coliei, feciorul Masíei, feciorul Ethiei, feciorul lui Iosai,[149]

8. Şi după dînsul, Ghevail, Sellail, 928;

9. Şi Iovel, feciorul lui Zehrí, — păzitor lor, şi Iúda, feciorul lui Asanai, — al doilea de preste cetate.
10. Şi den preoţi: Ioadiia, feciorul lui Ioavir, Iahin,
11. Saréa, feciorul Elhiei, feciorul lui Mosollam, feciorul lui Saddoc, feciorul lui Marí, feciorul lui Ét, boiêriul casei lui Dumnezeu,

12. Şi fraţii lor, carii lucra lucrul bisêricii, 822; şi Iadáiia, feciorul lui Ieroam, feciorul Valaliei, feciorul lui Namas, feciorul Zahariei, feciorul lui Vasethur, feciorul Melhiei,
13. Şi fraţii lui, căpeteniile moştenirilor, 242; şi Amesai, feciorul Azriei, feciorul lui Mesarimith, feciorul lui Emmer,

14. Şi fraţii lor, foarte putêrnici, 128; şi socotitor al lor — Socriil, feciorul celor putêrnici.

15. [150]Şi den leviţi: Saméa, feciorul lui Osuv, feciorul lui Ezrí,

16.

17. [15.] Şi Mathaniia, feciorul lui Mihai, şi Iovid, feciorul Samúei, 284.

18.

19. [15.] Şi portari: Accuv, Telamin şi fraţii lor, carii păziia porţile, 172.

20.

21.

22. [15.] Den căpeteniile leviţilor: feciorul Vananiei şi feciorul Óziei, feciorul Aviei, feciorul lui Mihai, şi den feciorii lui Asaf, carii cînta înaintea lucrurilor casei lui Dumnezeu,

23. [15.] Că era la dînşii poruncă împărătească.

24. [15.] Şi Fatháia, feciorul Vasízei, — pînă la mîna împăratului pentru toate trebile nărodului

25. [15.] Şi spre curţile care sînt pre la satele lor. Şi den feciorii Iúdei, carii au lăcuit în Coriatharoc şi în Súa şi în Virsáviia şi în curţile[151] lor

26.
27.
28.

29.

30. [15.] Şi în Lahis şi în ţarinile lor; şi tăbărîră în Virsáviia.

31. [15.] Iară feciorii lui Veniamin, de la Gavad,

Versiunea modernă

fiul lui Coleia, fiul lui Maasia, fiul lui Ethel, fiul lui Iosai,

8. Şi după el, Ghebeeli, nouă sute douăzeci şi opt;

9. Şi Ioel, fiul lui Zehri, [era] supraveghetor peste ei, şi Iuda, fiul lui Asana, [era] al doilea din cetate.
10. Dintre preoţi: Iadia, fiul lui Ioarim, Iahin,
11. Saraia, fiul lui Elhia, fiul lui Mesulam, fiul lui Aduc, fiul lui Marioth, fiul lui Aitob, în faţa casei lui Dumnezeu,

12. Şi fraţii lor, care lucrau la casă, opt sute douăzeci şi doi; şi Adaia, fiul lui Ieroam, fiul lui Falalia, fiul lui Namasi, fiul lui Zaharia, fiul lui Fasethur, fiul lui Melhia,
13. Şi fraţii lui, căpeteniile neamurilor, două sute patruzeci şi doi; şi Measai, fiul lui Esriel, fiul lui Ahzai, fiul lui Mesarimith, fiul lui Emer,

14. Şi fraţii lui, puternici în luptă, o sută douăzeci şi opt; şi supraveghetor peste ei [era] Socriel, fiul celor mari.
15. Şi dintre leviţi: Samaia, fiul lui Asub, fiul lui Esri, fiul lui Asabia, fiul lui Buni,

16. Şi Sabbatai şi Iozabath [erau] peste lucrările din exteriorul casei lui Dumnezeu, dintre căpeteniile leviţilor,
17. Şi Mathania, fiul lui Miha, fiul lui Zabdi, fiul lui Asaf, căpetenia laudei, şi Iuda, [căpetenia] rugăciunii, şi Bacbuchia, al doilea între fraţii săi, şi Abda, fiul lui Sammua, fiul lui Galal, fiul lui Iedudun,

18. Toţi leviţii în cetatea sfîntă, două sute optzeci şi patru.
19. Şi portarii: Acub, Telamin şi fraţii săi, cei ce păzesc porţile, o sută şaptezeci şi doi.

20. Restul celor din Israel, preoţii şi leviţii [s-au aşezat] în toate cetăţile Iudeii, fiecare om la moştenirea sa.
21. Şi nathineii s-au aşezat în Ofla, iar Sia şi Ghisfa [erau] peste nathinei.

22. Şi supraveghetorul leviţilor în Ierusalim [era] Ozi, fiul lui Bani, fiul lui Asabia, fiul lui Mathania; şi supraveghetorul leviţilor [era] Ozi, fiul lui Bani, fiul lui Sabia, fiul lui Miha, dintre fiii lui Asaf, cîntăreţi la lucrul casei lui Dumnezeu,

23. Căci [era] porunca regelui către ei, în ceea ce priveşte cîntecele, şi s-a păstrat cu credinţă, în fiecare zi, [fiecare] cu ziua lui.
24. Şi Fataia, fiul lui Basiza, dintre fiii lui Zara, fiul lui Iuda, [era] la îndemnîna regelui pentru toate treburile poporului
25. Şi cu privire la satele din cîmpia lor. Şi dintre fiii lui Iuda s-au aşezat în Cariatharbee şi în satele ei şi în Dibon şi în satele sale şi în Cabzeel şi în curţile lui

26. Şi în Iisu şi în Molada şi în Bethfalet
27. Şi în Asarsual şi în Bersabee şi în satele ei
28. Şi în Siclag şi în Macona şi en satele ei

29. Şi în Enremmon şi în Saraa şi în Iarmuth

30. Şi în Zanoa şi în Odollam şi în satele lor şi în Lahis şi cîmpiile sale şi în Azeca şi în satele ei; şi au făcut tabără de la Bersabee pînă la Valea Ennom.

31. Şi fiii lui Veniamin [s-au aşezat] de la Gabaa

НЕЕМІА.
КАП. ВІ.

Biblia 1688, p. 352, col. 2

şi Mahmás şi Ghê şi Vethíl şi fêtelor ei

32. Şi în Anathóth, Nov, Anánia,

33. Asór, Ráma, Ghethaím,

34. Adíd, Sevoím, Navallát, Lod

35. Şi Onó, Ghiarasím.

36. Şi den leviţi — părţile Iúdei, lui Veniamín.

Cap 12

1. **73.** Şi aceştia-s preoţii şi leviţii cei ce s-au suit cu Zorovavél, fiiul lui Salathiil, şi Iisú: Saraía, Ieremías, Ésdra,

2. Amaria, Malúh, Attús,

3. Sehenías, Reúm, Meremóth,

4. Addó, Ghiniththón, Ávias,

5. Miamín, Maadiás, Vélga,

6. Samaiá, Ioiarív, Iedeás,

7. Sállu, Ammóc, Hélchias, Iedeás; aceştia-s boiêrii preoţilor şi fraţii lor în zilele lui Iisú.

8. Şi leviţii: Iisú, Vanuí, Cadmiíl, Saravía, Iodáe, Maththániia, preste mîini, el şi fraţii lui,

9. Şi Vacvútchias şi Únni, fraţii, în preajma lor, la rînduiêle.

10. Şi Iisús au născut pre Ioachím, şi Ioachím au născut pre Eliasív, şi Eliasív pre Iodáe;

11. Şi Iodáe au născut pre Ionathán, şi Ionáthan au născut pre Adú.

12. **74.** Şi în zilele lui Ioachím, (fraţii lui)[24] era preoţii (şi)[25] boiêrii neamurilor: la Saraía, Amaría; la Ieremía, Ananía;

13. Lui Ésdra, Mesulám; lui Amaría, Ionán;

14. Lui Amalúh, Ionathán; Selheníei, Iosif;

15. Lui Arrê, Manás; lui Marióth, Elché;

16. Lui Adadái, Zaharía; lui Ganathóth, Mesolám;

17. Lui Avía, Zéhri; lui Veniamín, chíros lui Feléti;

18. Lui Valgás, Mammú; Semeniá, Ionathán;

19. Lui Iarím, Mathanaí; lui Edió, Ozí;

20. Lui Salaí, Calaí; lui Amón, Cavéd;

21. Lui Elchiá, Asaviás; Ionathán, Sail.

22. Preoţii, în zilele lui Eliasív, Ioáda şi Ioá şi Ioanán şi Idúa, — scrişi boiêri ai neamurilor, şi preoţi, întru împărăţiia lui Dárie Persului.

3. Şi fiii lui Lévi, boiêrii neamurilor, — scrişi pre Cartea cuvintelor zilelor şi pînă în zilele lui Ionán, fiiul lui Elisúe.

24. Şi boiêrii leviţilor: Aravía şi Saravía şi Iisú

75. Şi fiii lui Cadmiíl şi fraţii lor, denpotriva lor, ca să laude şi să fălească, întru porunca lui Davíd, omului lui Dumnezeu, rînduială către rînduială.

25. Maththaniás şi Vacvuchiás, Ávdia, Mesolám, Talmón, Accúv, păzind portarii păzii deaca am adunat eu pre portari;

26. Aceştia — în zilele lui Ioachím, fiiul lui Iisú, fiiul lui Iosedéc, şi în zilele Neémiei şi Ésdra, preotului şi scriitoriului.

27. Şi întru înnoirile zidurilor Ierusalímului au cercat pre leviţi în locurile lor, ca să-i aducă pre dînşii la Ierusalím ca să facă înnoiri şi veselie, la dodátha, şi cu cîntări în ţimbale şi canoane şi copuze.

28. Şi să adunară fiii celor ce cînta şi de prenprejur de //

Ms. 45, p. 410

şi Mahmas şi Ghê şi Vethil şi fêtelor ei
32. Şi în Anathóth, Nov, Ananía,
33. Asor, Rama, Gheththaim,
34. Adid, Sevoim, Navallat, Lod
35. Şi Onó, Ghíarasim.
36. Şi dentru leviţi — părţi Iúdei, lui Veniamin.

Cap 12

1. **73.** Şi aceştia-s preuţii şi leviţii ceia ce s-au suit cu Zorovável, fiiul Salathiil, şi Iisus: Sarêa, Ieremía, Ésdra,
2. Amaría, Maluh, Attus,
3. Sehenía, Reum, Meremoth,
4. Addó, Ghenithon, Avía,
5. Miamin, Maadía, Velgá,
6. Samaía, Ioiariv, Iedéa,
7. Sallú, Amoc, Helchía, Iedêa; aceştia-s boiêrii preuţilor şi fraţii lor în dzilele Iisus.
8. Şi leviţii: *[410/2]* Iisus, Vanuí, Cadmiil, Saravía, Iodaé, Maththania, preste mîini, el şi fraţii lui,

9. Şi Vacvuchía şi Unní, fraţii, în preajma lor, la rînduiêle.
10. Şi Iisus au născut pre Ioachim şi Ioachim au născut pre Eliasiv, şi Eliasiv pre Iodaé;
11. Şi Iodaé au născut pre Ionáthan, şi Ionáthan au născut pre Adú.

12. **74.** Şi întru dzilele Ioachim, ⌊fraţii lor⌋ era preuţii ⌊şi⌋ boiêrii a neamurilor: lui Saraía, Amaría; lui Ieremía, Ananía;
13. Lui Ésdra, Mesulam; lui Amaría, Ionan;
14. Lui Amaluh, Ionáthan; lui Selheníei, Iosif;

15. Lui Área, Mannas; lui Marioth, Elché;
16. Lui Adadaí, Zaharía; lui Ganathóth, Mesolam;

17. Lui Aviá, Zehrí; lui Veniamin, chéros lui Felletí;

18. Lui Valgas, Mamú; Semenía, Ionáthan;

19. Lui Iarim, Mathanaí; lui Edío, Ozí;
20. Lui Salaí, Callaí; lui Amon, Cáred;
21. Lui Elchía, Asavía; Ionáthan, Sáel.
22. Leviţii, întru dzilele Eliasiv, Ioadá şi Ioá şi Ioanan şi Idúa, — scrişi boiêri a neamurilor, şi preuţi, întru împărăţiia lui Dárie Persului.

23. Şi fiii Leví, boiêrii neamurilor, — scrişi pre Cartea cuvintelor dzilelor şi pînă în dzilele Ionan, fiiului Elisué.
24. Şi boiêrii leviţilor: Aravía şi Saravía şi Iisus

75. Şi fiii Cadmiil şi fraţii lor, denpotriva lor, ca să laude şi să făléască, întru porînca lui David, omu lui Dumnedzău, rînduiêle cătră rînduiêle.

25. Maththanía şi Vacvuchía, Avdía, Mesollam, Talmon, Accuv, păzind portari a păzii dacă am adunat eu pre portari;
26. Aceştia — întru dzilele lui Ioachim, fiiului Iisus, fiiu lui Iosedec, şi în dzilele Neemíei şi Ésdra, preutului şi scriitoriului.
27. Şi întru înnoirile zidului Ierusalim au cercat pre leviţi întru locurile lor, ca să-i aducă pre înşii la Ierusalim să facă înnoiri şi veselie, la dodathá, şi cu cîntări în ţimbale şi canoane şi copuze.
28. Şi să adunară fiii acelor ce cînta şi prenprejur de

Ms. 4389, p. 449

Mahamas, cel lucrător cu mintea.
32.
33.
34.
35.
36. [15.] Şi den leviţi — partea Iúdei şi a lui Veniamín.

Cap 12

1. Şi aceştia sînt preoţii şi leviţii carii se-au suit cu Zorovavel, feciorul lui Salathiil, şi Isus: Saraí, Ieremia, Ézdra,[152]
2. Amaría, Melluh, Attus,
3. Sevanía, Reum, Merimúth,
4. Áddo, Ghentón şi Avia,
5. Miamín, Madiia şi Valgá, *[449/2]*
6. Seméa şi Ioariv, Idáia,
7. [6.] Sellum, Amoh şi Elchía, [7.] Idaia; aceştia-s căpeteniile preoţilor şi fraţii lor în zilele lui Isus.
8. Iară leviţi: Isus, Vanuí, Cadmil, Saravía, Iodai, Matthaniia, în mîinile lor şi a fraţilor lor, în slujba cea den toate zilele,
9. [Şi Vecvechia şi Anní şi fraţii lor, cineşi la rînduiala sa][153].[154]
10. Şi Isus au născut pre Ioachim, Ioachim au născut pre Eliasíva, Eliasiv au născut pre Ioadai;
11. Şi Ioadai au născut pre Ionathan, iar Ioanathan au născut pre Iedóa.

12. Şi în zilele lui Ioachim şi a fraţilor lui era preoţi şi căpetenii neamurilor: Saraiá, Maariia, Ieremia, Anánia,
13. Ézdra, Mesollam, Amaria, Ionaam,
14. Amalúh, Ionathan, Selhenia şi Iósif,

15. Araí, Manás, Marióth şi Elchí,
16. Addái, Zahariia, Ganathóth şi Mesollam,

17. Avía, Zehrim, Veniamín, Cheros, [18.] Elfetii,

18. Valgas, Mamuí, Semenia, Ionathan,

19. Iarim, Mathanai, Edío, Ózzí,
20. Selaiá, Callaiá, Caveth,
21. Elchia, Asavia, Ioanathan, Sael.
22. Leviţi, în zilele Eliasívei, Ioada, Ionan, Ilúia, — scrişi boiêri ai neamurilor, şi preoţi, întru împărăţiia lui Dárie al persilor.[155]

23. Şi feciorii lui Lévi, căpeteniile neamurilor, — scrişi în Cartea cuvintelor zilelor şi pînă în zilele lui Ionan, feciorul lui Eliasiv.
24. Şi căpeteniile leviţilor: Aravía, Saravia [25.] şi Isus, feciorul lui Cadimil, şi fraţii lor, după porţile lor, ca să laude şi să mărturisească, după porunca lui David, bărbat[156] al lui Dumnezeu, şi să ţie întocma după rînduială, de la zi pînă la zi.

25. [26.] Şi cînd am strîns eu portarii,

26. În zilele lui Iachim, feciorul lui Isus, feciorul lui Iosedec, şi în zilele Neemiei şi ale Ézdrei, preotul şi scriitoriul.
27. Şi întru înnoirea zidurilor Ierusalimului căutară leviţii de pren toate locurile lor să-i suie în Ierusalim şi să facă înnoire[157] şi veselie, în lucrul şi lauda cîntării, în chimvale şi în canoane şi în căpuze.
28. Şi se-au adunat feciorii cîntăreţilor de pren cetăţile denprejurul

Versiunea modernă

şi Mahmas şi Gai şi Bethel şi satele ei
32. Şi în Anathoth, Nob, Anania,
33. Asor, Rama, Gethaim,
34. Adid, Seboim, Naballat, Lod
35. Şi Ono, Ghearasim.
36. Şi dintre leviţi [erau] părţi în Iuda şi în Veniamin.

Capitolul al 12-lea

1. **73.** Şi aceştia sînt preoţii şi leviţii care au mers cu Zorobabel, fiul lui Salathiel, şi cu Iisus: Saraia, Ieremia, Ezdra,
2. Amaria, Maluh, Attus,
3. Sehenia, Reum, Meremoth,
4. Addo, Ghinethon, Abia,
5. Miamin, Maadia, Belga,
6. Samaia, Ioiarib, Iedaia,
7. Sallu, Amoc, Helchia, Iedaia; acestea [au fost] căpeteniile preoţilor şi fraţii lor în zilele lui Iisus.
8. Şi leviţii: Iisus, Banui, Cadmiel, Sarabia, Iodae, Mathania, peste ei, el şi fraţii lui,

9. Şi Bacbuchia şi Unni, fraţii, fiecare la ceata de rînd.
10. Şi Iisus a născut pe Ioachim, iar Ioachim a născut pe Eliasib, şi Eliasib pe Iodae;
11. Şi Iodae a născut pe Ionathan, iar Ionathan a născut pe Adu.

12. **74.** Şi în zilele lui Ioachim [fraţii săi] erau preoţi [şi] căpetenii de neamuri: pentru Saraia, Amaria; pentru Ieremia, Anania;
13. Pentru Ezdra, Mesulam; pentru Amaria, Ionan;
14. Pentru Amaluh, Ionathan; pentru Selhenia, Iosif;
15. Pentru Arai, Mannas; pentru Marioth, Elche;
16. Pentru Adadai, Zaharia; pentru Ganathoth, Mesolam;
17. Pentru Abia, Zehri; pentru Veniamin, uneori pentru Felleti;
18. Pentru Balgas, Mammu; [pentru] Semenia, Ionathan;
19. Pentru Iarim, Mathanai; pentru Edio, Ozi;
20. Pentru Salai, Callai; pentru Amoc, Cabed;
21. Pentru Elchia, Asabia; [pentru] Ionathan, Sael.
22. Leviţii, căpeteniile neamurilor, [au fost] înscrişi, în zilele lui Eliasib, Ioada şi Ioa, Ioanan şi Idua, iar preoţii, sub domnia lui Darius Persanul.

23. Fiii lui Levi, căpeteniile neamurilor, [au fost] scrişi în Cartea cronicilor pînă în zilele lui Ionan, fiul lui Elisue.
24. Iar căpeteniile leviţilor [erau]: Asabia, Sarabia şi Iisu,

75. Fiii lui Cadmiel şi fraţii lor, alături de ei, ca să aducă laude şi să cînte imnuri, după porunca lui David, omul lui Dumnezeu, ceată după ceată.

25. Mathania şi Bacbuchia, Abdia, Mesolam, Talmon, Accub păzeau porţile strajei cînd i-am adunat eu pe portari;
26. Acestea [erau] în zilele lui Ioachim, fiul lui Iisus, fiul lui Iosedec, şi în zilele lui Neemia şi Ezdra, preotul şi scribul.
27. Şi la sfinţirea zidurilor Ierusalimului i-au căutat pe leviţi în locurilor lor, ca să-i aducă la Ierusalim să facă sfinţire şi veselie, cu mulţumiri şi ode, cîntînd din chimvale, din psaltiri şi din chinire.
28. Şi s-au adunat fiii cîntăreţilor din ţinuturile dimprejurul

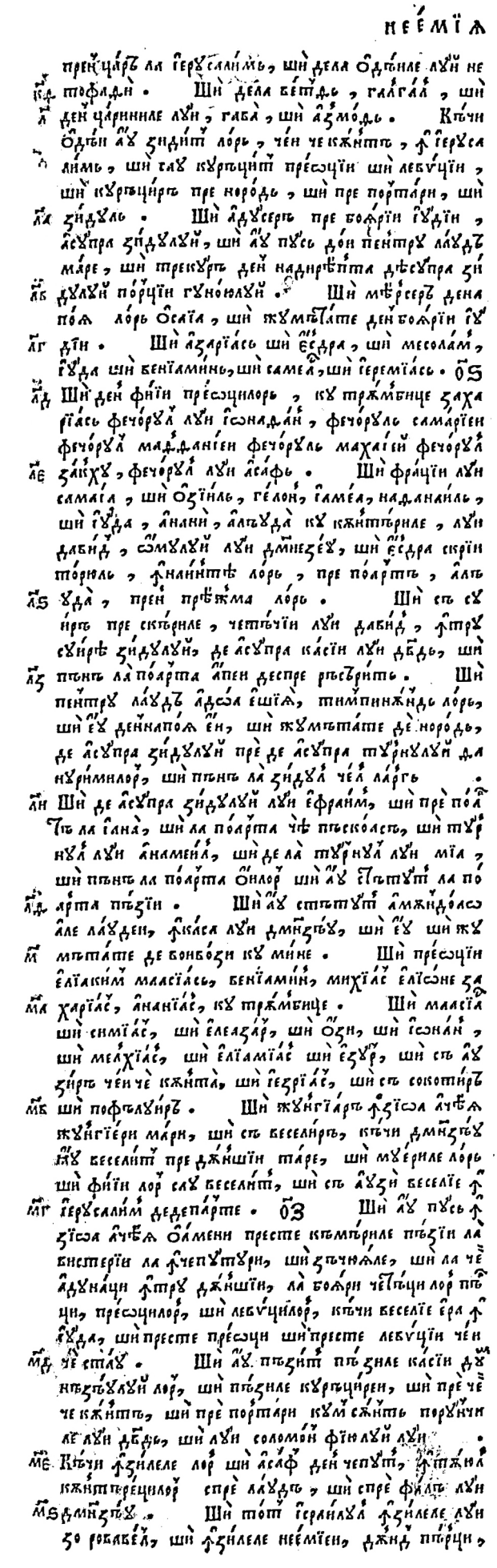

Biblia 1688, p. 353, col. 1

pren ţară la Ierusalím şi de la odăile lui Netofathí

29. Şi de la Vétth-Galgál şi den ţarinile lui Gavá şi Azmóth,

30. Căci odăi au zidit lor cei ce cîntă în Ierusalím. Şi s-au curăţit preoţii şi leviţii şi curăţiră pre norod şi pre portari şi zidul.

31. Şi aduseră pre boiêrii Iúdii asupra zidului şi au pus doi pentru laudă mare; şi trecură den a direapta, deasupra zidului Porţii Gunoiului.

32. Şi mêrseră denapoia lor Osaia şi jumătate den boiêrii Iúdii:

33. Şi Azariás şi Ésdra şi Mesolám, Iúda şi Veniamín şi Sameas şi Ieremiás;

34. **76.** Şi den fiii preoţilor, cu trîmbiţe: Zahariás, feciorul lui Ionathán, feciorul Samáriei, feciorul Maththaníei, feciorul Mahaíei, feciorul Záchu, feciorul lui Asáf,

35. Şi fraţii lui: Samaía şi Oziíl, Ghélon, Iaméa, Nathanaíl şi Iúda, Ananí, a lăuda cu cîntările lui Davíd, omului lui Dumnezeu. Şi Ésdra scriitoriul — înaintea lor, pre poartă, a lăuda pren preajma lor.

36. Şi să suiră pre scările cetăţii lui Davíd, întru suirea zidului, deasupra casii lui David şi pînă la Poarta Apei, despre răsărit.

37. Şi pentru laudă a doa ieşiia timpinînd lor, şi eu denapoia ei, şi jumătate de norod, deasupra zidului, pre deasupra Turnului Thanurímilor şi pînă la zidul cel larg,

38. Şi deasupra zidului lui Efraím şi pre Poartă la Ianá şi la Poarta cea Păscoasă şi Turnul lui Anameíl şi de la Turnul lui Mia şi pînă la Poarta Oilor; şi au stătut la Poarta Păzii.

39. Şi au stătut amîndoao ale laudei în casa lui Dumnezău, şi eu şi jumătate de voivozi cu mine

40. Şi preoţii, Eliachím, Maasiás, Veniamín, Mihiás, Elióne, Zahariás, Ananías, cu trîmbiţe,

41. Şi Maasias şi Semiás şi Eleazár şi Ózi şi Ionán şi Melhiás şi Eliamiás şi Ezúr. Şi să auziră cei ce cînta şi Iezriás şi să socotiră şi pofăluiră.

42. Şi junghiară în zioa acêea junghieri mari şi să veseliră, căci Dumnezău i-au veselit pre dînşii tare; şi muierile lor şi fiii lor s-au veselit, şi să auzi veselie în Ierusalím de departe.

43. **77.** Şi au pus în zioa acêea oameni preste cămările păzii la visterii, la începuturi şi zăciuiêle, şi la cei adunaţi întru dînşii, la boiêri cetăţilor, părţi preoţilor şi leviţilor; căci veselie era în Iúda şi preste preoţi şi preste leviţii cei ce stau.

44. Şi au păzit păzile casii Dumnăzăului lor şi păzile curăţirei şi pre cei ce cîntă şi pre portari, cum sînt poruncile lui David şi lui Solomón, fiiului lui.

45. Căci în zile lor, şi Asáf, de-nceput, — întîiul cîntăreţilor spre laudă şi spre fală lui Dumnezău.

46. Şi tot Israílul, în zilele lui Zorovavél şi în zilele Neémiei, dînd părţi /

Ms. 45, p. 410-411

pren ţară ⌊la⌋ Ierusalim şi de la odăile alor Netofathi

29. Şi de la Veth-Galgal şi dentru ţarinile Gáva şi Azmóth,

30. Căci odăi au zidit lor cei ce cîntă în Ierusalim. Şi s-au curăţit preuţii şi leviţii şi curăţiră nărodul şi pre portari şi zidul.

31. Şi aduseră boiêrii a Iúdei asupra zidului şi au pus doi pentru laudă mari; şi trecură den a dreapta, deasupra zidului Porţii *[411/1]* Gunoiului.

32. Şi mêrseră denapoia lor Osaía şi jumătate den boiêrii Iúdei:

33. Şi Azaría ⌊şi⌋ Ésdra şi Mesolam, Iúda şi Veniaamin şi Saméas şi Ierimía;

34. **76.** Şi dentru fiii preuţilor, cu trîmbiţe: Zaharía, ficiorul lui Náthan, ficiorul Sammaía, ficiorul Maththanía, ficiorul Mahaía, ficiorul Zachur, ficiorul Asaf,

35. Şi fraţii lui: Samaía şi Oziil, Ghelon, Iaméa, Nathanail şi Iúda, Ananí, a lăuda cu cîntările[93] David, omului lui Dumnedzău. Şi Ésdra scriitoriul — înaintea lor, pre poartă, a lăuda pren preajma lor.

36. Şi să suiră pre scările cetăţii David, întru suirea zidului, deasupra casei David şi pînă la Poarta Apei, despre răsărit.

37. Şi pentru laudă a doao ieşiia tîmpinînd lor, şi eu denapoia ei, şi jumătate de nărod, asupra zidului, deasupra Turnului alor Thannurim şi pînă la zidul cel largu,

38. Şi deasupra zidului Efraim şi la Poartă la Ianá şi la Poarta cea Păscoasă şi Turnul Anameil şi de la Turnul lui Méa şi pînă la Poarta Oilor; şi au stătut la Poarta Păzii.

39. Şi au stătut amîndoao ale laudei în casa lui Dumnedzău şi eu şi jumătate de voivozi cu mine

40. Şi preuţii, Eliachim, Maasía, Veniamin, Mihéa, Elioinê, Zaharía, Ananía, cu trîmbiţe,

41. Şi Maasiia şi Semía şi Eliázar şi Ozí şi Ioanan şi Melhía şi Eliamía şi Ezur. Şi să audziră cei ce cînta şi Iezría şi să socotiră [94]⌊şi pofăliră.

42. Şi junghiară întru dzua acêea jungheri mari şi să veseliră, căci Dumnedzău i-au veselit pre înşi tare; şi muierile lor şi fiii lor s-au veselit, şi să audzi veselie în Ierusalim de departe.

43. **77.** Şi au pus întru dzua acêea oameni preste cămările păzii vistiêrelor, începăturilor şi dzeciuiêlelor şi celor adunaţi întru înşii, boiêri a cetăţilor, părţi preuţilor şi leviţilor; căci veselie era în Iúda şi pre preuţi şi pre leviţii cei ce stau.

44. Şi au păzit păzile casei lui Dumnedzău a lor şi păzi a curăţirei şi pre cei ce cîntă şi pre portari, cum sînt porîncele lui David şi lui Solomon, fiiului lui.

45. Căci în dzile, şi Asaf[95] — dentîiul celor ce cîntă spre laudă şi spre fală lui Dumnedzău.

46. Şi tot Israil, întru dzilele Zorovável şi întru dzilele Neemíei, dînd părţi

Ms. 4389, p. 449-450

Ierusalímului şi de la hodăile Nethusatului

29. Şi den casa lui *[450/1]* Galgal şi den ţinutul Ghevei şi al Ázmavitului,

30. [29.] Că-şi clădiia odăi cîntăreţii împrejurul[158] Ierusalímului. [30.] Şi se curăţiră preoţii şi leviţii şi curăţiră nărodul şi porţile şi zidul.[159]

31. Şi am făcut boiêrii Iúdei de să se sui pre zid şi am pus 2 cête pentru marea laudă; şi au trecut spre partea despre direapta, cătră Poarta Gunoaielor.

32. Şi mêrse după dînşii Othai şi jumătate de parte den căpeteniile Iúdei:

33. Şi Azáriia şi Ézdra şi Mosollam şi Iúda şi Veniamín şi Semelai şi Ieremia;

34. Şi den feciorii preoţilor, în trîmbiţe: Zahariia, feciorul lui Ioanathan, feciorul Saméii, feciorul Mathaniei, feciorul Miháei, feciorul lui Zamhur, feciorul lui Asaf,

35. Şi fraţii lui: Samaiá şi Aziil şi Ghellon şi Amaiá Nathanail Iúda şi Anáni, ca să laude întru cîntările lui David, omul lui Dumnezeu. Şi Ézdra cîntăreţul — înaintea lor, pre poartă, să laude împotriva lor.

36. Şi se suiră[160] pre scara cetăţii lui David, pre suirea zidului, dăsupra casii lui David şi pînă la Poarta Apelor, despre răsărit.

37. Şi ceata cea a doaoa carea da laudă mergea împotriva lor, şi eu după dînsa, şi jumătate de parte de nărod, pre zid şi pre Turnul lui Urim pînă la zidurile cêle mai largi,

38. Şi pre Poarta lui Efraim şi pre Poarta cea Bătrînă şi pre Poarta Pêştelui şi pre Turnul lui Anamei şi de la Turnul lui Emath pînă la Poarta Turmelor; şi stătură păzitorii la porţi.

39. Şi stătură amîndoaoă cêtele care lăuda în casa lui Dumnezeu, şi eu şi jumătate de parte de căpetenii cu mine

40. Şi preoţii, Eliachim, Maasíia, Veniamin, Mahía, Elioná, Zaharíia şi Ananiia, cu trîmbiţe,[161]

41. Şi Masíia şi Seméia şi Eliazar şi Azzí şi Ioanan şi Melhía şi Elamí şi Ezúr. Şi auziră cîntăreţii şi Ezráia şi socotiră şi le plăcu.

42. Şi junghiară în zioa acêea junghieri mari şi se veseliră, că Dumnezeu i-au veselit cu veselie mare; ce şi muierile lor şi feciorii lor se bucurară, şi fu auzită această veselie a Ierusalímului dăparte.

43. Şi au rînduit într-acea *[450/2]* zi oameni preste visteriia avuţiei casei Domnului şi preste zeciuiêle şi preste cêle dentîi ale roadelor, ca să ducă după dînşii căpeteniile cetăţii facerile[162] cêle de bine[163] preoţilor şi leviţilor; că era veselie mare în Ierusalim şi în Iudéea în preoţi şi în leviţii carii sta înainte.

44. Şi păziră oprirea Dumnezeului său şi ţinură curăţirea şi cîntăreţii şi portarii, după porunca lui David şi a fiiu-său, lui Solomon.

45. Că în zilele lui David şi ale lui Ioasafat au fost puşi căpetenii preoţilor să laude[164] în cîntări, mărturisindu-se lui Dumnezeu.

46. Şi tot Israilul, în zilele lui Zorovavel şi în zilele Neemiei, au dat părţi

Versiunea modernă

Ierusalimului şi din satele din Netofath,

29. Din Beth-Galgal şi din cîmpiile din Gaba şi Azmoth,

30. Căci cîntăreţii îşi construiseră sălaşe în Ierusalim. Şi s-au curăţit preoţii şi leviţii şi au curăţit poporul şi portarii şi zidul.

31. Şi le-au adus pe căpeteniile lui Iuda pe zid şi au aşezat două [grupe] mari pentru laudă; şi s-au dus la dreapta, deasupra zidului, la Poarta Gunoiului.

32. Şi au mers după ei Osaia şi jumătate din căpeteniile lui Iuda:

33. Şi Azaria ⌊şi⌋ Ezdra şi Mesollam, Iuda şi Veniamin şi Samaia şi Ieremia;

34. **76.** Şi dintre fiii preoţilor, cu trîmbiţe: Zaharia, fiul lui Ionathan, fiul lui Samaia, fiul lui Mathania, fiul lui Mahaia, fiul lui Zachur, fiul lui Asaf,

35. Şi fraţii săi: Samaia şi Oziel, Ghelon, Iamaia, Nathanael şi Iuda, Anani, cîntînd cîntările lui David, omul lui Dumnezeu. Şi scribul Ezdra [se afla] înaintea lor, la poartă, cîntînd înaintea lor.

36. Şi au urcat treptele cetăţii lui David, pe urcuşul zidului, deasupra casei lui David şi pînă la Poarta Apei, spre răsărit.

37. Şi pentru laudă, al doilea [grup] a ieşit în întîmpinarea lor, iar eu după el, cu jumătate de popor, deasupra zidului, deasupra Turnului Thannurim şi pînă la zidul cel larg,

38. Şi deasupra zidului lui Efraim şi pe Poarta lui Isana la Poartea Peştelui şi la Turnul lui Anameel şi la Turnul lui Mea şi pînă la Poarta Oilor; şi s-au oprit la Poarta Strajei.

39. Şi au stat ambele [grupuri] ale laudei în casa lui Dumnezeu, şi eu şi jumătate dintre comandanţii [ce erau împreună] cu mine

40. Şi preoţii, Eliachim, Maasia, Veniamin, Mihaia, Elionai, Zaharia, Anania, cu trîmbiţe,

41. Şi Maasia, Semeia, Eleazar, Ozi, Ioanan, Melhi, Eleamia şi Ezur. Şi s-au auzit cîntăreţii şi Iezria şi au fost selectaţi şi au lăudat.

42. Şi au adus în ziua aceea mari jertfe şi s-au veselit, căci Dumnezeu i-a veselit foarte; femeile lor şi copiii lor s-au bucurat, iar veselia din Ierusalim s-a auzit de departe.

43. **77.** Şi au pus în ziua aceea oameni peste cămările vistieriilor, ale primelor roade şi ale zeciuielilor, şi pentru cele adunate de la ei de către conducătorii cetăţii [au pus] părţi pentru preoţi şi leviţi; căci era veselie în Iuda pentru preoţii şi leviţii care fuseseră aşezaţi.

44. Şi au păzit străjile casei Dumnezeului lor şi străjile curăţirii şi pe cîntăreţi şi pe portari, după poruncile lui David şi ale lui Solomon, fiul său.

45. Căci în zilele [lui David], dintru început, [a fost] Asaf primul dintre cîntăreţii pentru lauda şi slava lui Dumnezeu.

46. Şi întregul Israel, în zilele lui Zorobabel şi în zilele lui Neemia, dădea părţi

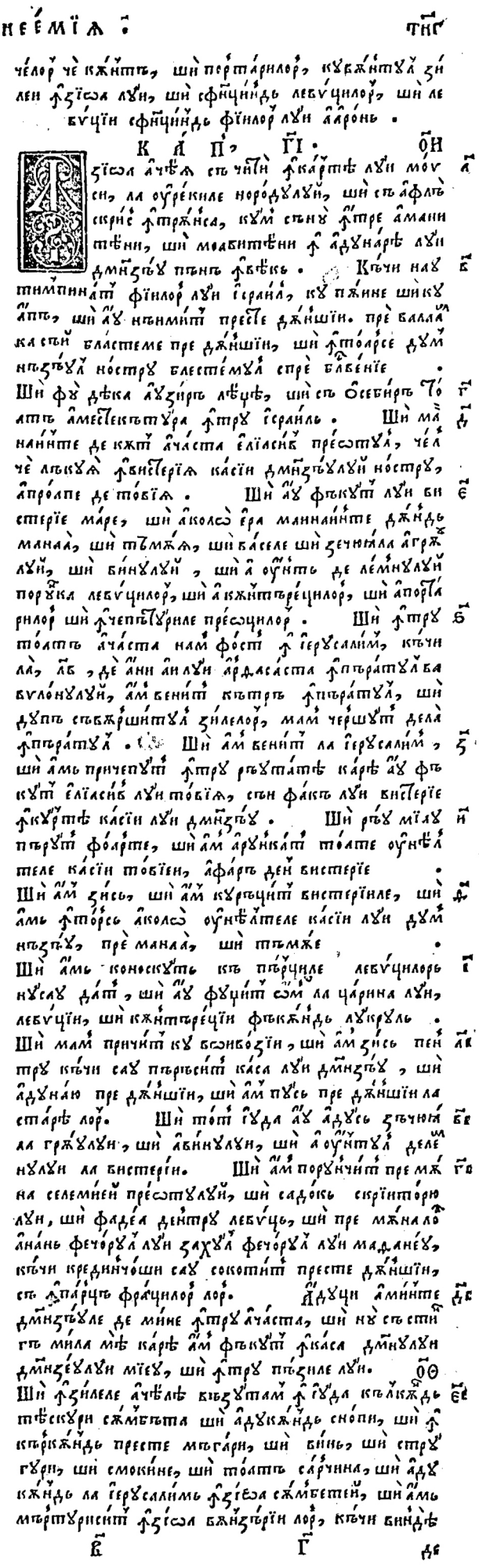

Biblia 1688, p. 353, col. 2

celor ce cîntă şi portarilor, cuvîntul zilei, în zioa lui; şi sfinţind leviţilor, şi leviţii sfinţind fiilor lui Aarón.

Cap 13

1. **78.** În zioa acêea să citi în Cartea lui Móisi la urechile norodului şi să află scris într-însa cum să nu între amanitêni şi moavitêni în adunarea lui Dumnezău pînă în veac,

2. Căci n-au timpinat fiilor lui Israíl cu pîine şi cu apă şi au năimit preste dînşii pre Valaam ca să-i blasteme pre dînşii, şi întoarse Dumnăzăul nostru blestemul spre blagoslovenie.

3. Şi fu, deaca auziră lêgea, şi să osebiră toată amestecătura întru Israíl.

4. Şi mai nainte decît aceasta, Eliasív preotul, cel ce lăcuia în visteriia casii Dumnezăului nostru, aproape de Tóviia,

5. Şi au făcut lui visterie mare şi acoló era mai nainte dînd manaá şi tămîia şi vasele şi zeciuiala a grîului şi vinului şi a untdelemnului, porunca leviţilor şi a cîntăreţilor şi a portarilor şi începăturile preoţilor.

6. Şi întru toată aceasta n-am fost în Ierusalím, căci la 32 de ani ai lui Arthasásta, împăratul Vavilónului, am venit cătră împăratul şi, după săvîrşitul zilelor, m-am cerşut de la împăratul

7. Şi am venit la Ierusalím; şi am priceput întru răutatea carea au făcut Eliasív lui Tóviia, să-i facă lui visterie în curtea casii lui Dumnezău.

8. Şi rău mi-au părut foarte şi am aruncat toate unêltele casii Tóviei afară den visterie.

9. Şi am zis şi am curăţit visteriile şi am întors acoló unêltele casii lui Dumnăzău, pre manaá şi tămîie.

10. Şi am conoscut că părţile leviţilor nu s-au dat, şi au fugit om la ţarina lui, leviţii şi cîntăreţii, făcînd lucrul.

11. Şi m-am pricit cu voivozii şi am zis: „Pentru căci s-au părăsit casa lui Dumnezău?" Şi adunaiu pre dînşii şi am pus pre dînşii la starea lor.

12. Şi tot Iuda au adus zăciuiala grîului şi a vinului şi a untul-de-lemnului la visterii.

13. Şi am poruncit pre mîna Selemíei preotului şi Sadóc scriitoriului şi Fadéa, dentru leviţi, şi pre mîna lor — Anán, feciorul lui Zahúl, feciorul lui Mathanéu, căci credincioşi s-au socotit preste dînşii să împarţă fraţilor lor.

14. Ádu-ţi aminte, Dumnezăule, de mine întru aceasta, şi nu să stingă mila mea carea am făcut în casa Domnului Dumnezeului mieu şi întru păzile lui!

15. **79.** Şi în zilele acêlea văzut-am în Iúda călcînd teascuri sîmbăta şi aducînd snopi şi încărcînd preste măgari şi vin şi struguri şi smochine şi toată sarcina şi aducînd la Ierusalím în zioa sîmbetei; şi am mărturisit în zioa vînzării lor, căci vindea[26] //

Ms. 45, p. 411-412

[411/2] celor ce cîntă şi portarilor, cuvînt a dzilei, întru dzua lui; şi sfinţind leviţilor, şi leviţii sfinţind fiilor Aaron.

Cap 13

1. **78.** Întru dzua acêea să citi în Cartea lui Moisi întru urechile nărodului şi să află scris întru ea cum să nu între amanitêni şi moavitêni întru adunarea lui Dumnedzău pînă în vac,

2. Căci n-au tîmpinat fiilor Israil cu pîini şi cu apă şi au năimit preste înşii pre Vaalam ca să-i blasteme pre înşii, şi întoarse Dumnedzăul nostru blăstămul întru blagoslovenie.

3. Şi fu, dacă audziră lêgea, şi să usăbiră tot amestecatul întru Israil.

4. Şi mainte decît aceasta, Eliasiv preutul, cel[96] ce lăcuia întru vistiêriul casei Domnului[97] nostru, sfîntă, Tovíei,

5. Şi au făcut şie vistiêr mare şi acoló era mainte dînd manaá şi tămîia şi vasele şi dzêcea a vinului şi a grîului şi a untdălemnului, porîncă a leviţilor şi a cîntătorilor şi a portarilor şi începături a preuţilor.

6. Şi întru toată aceasta n-am fost în Ierusalim, căci întru anul 32 a lui Arthasasthá, împăratul Vavilónului, am venit cătră împăratul, şi după săvîrşitul dzilelor m-am cerut de la împăratul

7. Şi veniiu la Ierusalim; şi am priceput întru răutatea carea au făcut Eliasiv lui Tovía, să-i facă lui vistiiar în curtea casei lui Dumnedzău.

8. Şi rău mi-au părut foarte şi am aruncat toate unêltele casei Tovíei afară dentru vistiêr.

9. Şi am dzis şi au curăţit vistiêrele şi am întorsu acoló unêlte a casei lui Dumnedzău, manaá şi tămîie.

10. Şi am cunoscut că părţi a leviţilor nu s-au dat, şi au fugit om la ţarina lui, leviţii şi cîntătorii, făcînd lucrul.

11. Şi m-am pricit cu hatmanii şi dziş[98]: „Pentru căci s-au părăsit casa lui Dumnedzău?" Şi adunai pre înşi şi au stătut pre înşi la starea lor.

12. Şi tot Iúda au adus a dzêcea a grîului şi a vinului şi a untdălemnului la vistiêre.

13. Şi am porîncit pre mîna lui Selemía, preutul, şi Sadoc, scriitoriului, şi Fadéa, dentru leviţi, şi pre mîna lor — Anan, ficiorul Zahur, ficiorul Maththaneu, căci credincioşi s-au socotit preste înşi să împarţă fraţilor lor.

14. Ádu-ţi aminte, Dumnedzău, de mine întru aceasta şi nu să stingă mila mea carea am făcut[99] Domnului Dumnedzăului mieu şi întru stră- *[412/1]* jile lui!

15. **79.** Şi întru dzilele acêlea văzut-am în Iúda călcînd teascuri în sîmbătă şi aducînd znopi şi încărcînd preste măgari şi vin şi struguri şi smochine şi toată sarcina şi aducînd la Ierusalim, întru dzua sîmbetii; şi am mărturisit întru dzua vîndzării lor, căci vindea

Ms. 4389, p. 450-451

cîntăreţilor şi portarilor de bucate; şi sfinţiiá pre leviţi, iar leviţii sfinţiiá pre feciorii lui Aaron.

Cap 13

1. [165]Şi într-acêea[166] zi se ceti în Cartea lui Moisí şi nărodul asculta şi se află scris într-însa ammonitênii şi moavitênii să nu între în bisêrica lui Dumnezeu pînă în veac,[167]

2. Pentru căci că n-au ieşit întru întîmpinarea feciorilor lui Israil cu pîine şi cu apă şi au scos împotriva lor pre Valaam ca să-i blêsteme, iar Dumnezeul nostru au întors blestemul întru buna cuvîntare.

3. Şi fu, deaca auziră lêgea, dăzlupiră pre toţi streinii de Israil.

4. Şi preste aceasta era Eliasiv preotul, carele era socotitoriu[168] întru visteriia casei Dumnezeului nostru, priêten Toviei;

5. Şi făcu lui visterie mare şi acoló, înaintea lui, punea darurile şi tămîia şi vasele grîul şi vinul şi undelemnul, partea leviţilor şi a cîntăreţilor şi a celor credincioşi[169] şi părţile cêle[170] dentîi ale preoţilor.

6. Că întru toate acêstea eu n-am fost în Ierusalim, că în anul a trei sute şi 25 a lui Artaxéx, împăratul Vavilónului, am venit la împăratul, şi în sfîrşitul zilelor am rugat pre[171] împăratul[172]

7. Şi am venit în Ierusalim; şi am priceput răotatea[173] carea au făcut Elisiv Tóviei, ca să facă lui visterie în curtea casii lui Dumnezeu.

8. Şi mi-au părut foarte rău *[451/1]* şi am lepădat toate vasele casei Toviei afară den visterie.[174]

9. Şi am zis de au curăţit visteriia şi iar am pus vasele casii lui Dumnezeu, jărtva şi tămîia.

10. Şi cunoscuiu că părţile leviţilor n-au fost date, şi au fugit fieştecare pre la ţinutul său, leviţii şi cîntăreţii, de lucra lucrul său.

11. Şi pentru aceasta m-am pricit cu căpeteniile oştilor şi am zis: „Pentru ce să părăsim casa lui Dumnezeu?" Şi i-am strîns şi am porîncit să stea pre la stările lor.

12. Şi tot Iúda au adus zeciuiala grîului şi a vinului şi a undelemnului în visterie.

13. Pre mîna lui Selemei, preotul, şi a lui Sadoc, scriitoriul, şi a Fadiei, den leviţi, şi în mîinile lui — Anan, feciorul lui Zahur, feciorul Matathiei, că sînt credincioşi şi ispitiţi şi crezuţi preste dînşii spre părţile fraţilor lor.

14. Ado-ţi aminte, Dumnezeule, de mine pentru aceasta şi să nu se împutînêze mila mea carea am făcut în casa Dumnezeului mieu şi întru rînduiêlele ei!

15. Şi văzuiu într-acêle zile în Iudéea meliţînd[175] in sîmbăta, pre ceia ce purta crosnii[176] şi încărca pre măgari vin şi struguri şi zmochine şi de toate povărîle aducea în Ierusalim, în zilele sîmbetelor; şi am mărturisit lor în care zi se cade a vinde,

Versiunea modernă

cîntăreţilor şi portarilor, fiecăruia, după cuvînt, în fiecare zi; şi [ei] sfinţeau pentru leviţi, iar leviţii sfinţeau pentru fiii lui Aaron.

Capitolul al 13-lea

1. **78.** În ziua aceea s-a citit din Cartea lui Moise la urechile poporului şi s-a găsit scris în ea să nu intre amaniţi şi moabiţi în adunarea lui Dumnezeu în veac,

2. Căci nu i-au întîmpinat pe fiii lui Israel cu pîine şi apă, ci l-au tocmit pe Balaam împotriva lor ca să-i blesteme, iar Dumnezeul nostru a întors blestemul în binecuvîntare.

3. Şi a fost că, după ce au auzit legea, au fost îndepărtaţi toţi cei amestecaţi din Israel.

4. Şi înainte de aceasta, preotul Eliasib, cel care locuia în vistieria casei Dumnezeului nostru, rudă a lui Tobia,

5. I-a făcut lui vistierie mare, acolo unde [erau] mai înainte mana, tămîia, vasele şi zeciuiala de grîu, de pîine şi de untdelemn, partea leviţilor, a cîntăreţilor şi a portarilor, precum şi pîrga preoţilor.

6. Şi [cînd s-au făcut] toate acestea, nu eram în Ierusalim, căci în anul al treizeci şi doilea al lui Arthasastha, regele Babilonului, m-am dus la rege, iar la sfîrşitul zilelor m-am rugat de rege

7. Şi am venit în Ierusalim; şi am cunoscut lucrul rău pe care îl făcuse Eliasib pentru Tobia, făcîndu-i cămara în curtea casei lui Dumnezeu.

8. Şi mi s-a părut foarte rău şi am aruncat toate vasele din casa lui Tobia afară din cămară.

9. Şi am zis şi am curăţit vistieriile şi am adus înapoi acolo vasele casei lui Dumnezeu, mana şi tămîia.

10. Şi am cunoscut că părţile leviţilor nu se dăduseră, iar leviţii şi cîntăreţii care făceau lucrul fugiseră fiecare la ţarina lui.

11. Şi m-am certat cu comandanţii şi am zis: „De ce a fost părăsită casa lui Dumnezeu?" Şi i-am adunat pe ei şi i-am aşezat în poziţiile lor.

12. Şi întreg Iuda a adus zeciuiala de grîu, de vin şi de untdelemn la vistieriei.

13. Şi am poruncit [să fie] sub supravegherea lui Selemia, preotul, şi a lui Sadoc, scribul, şi a lui Fadaia, dintre leviţi, precum şi sub supravegherea lor [să fie] Anan, fiul lui Zahur, fiul lui Mathania, căci ei erau socotiţi de încredere să împartă fraţilor lor.

14. Adu-ţi aminte de mine, Dumnezeule, întru aceasta, şi să nu se şteargă mila mea, pe care am făcut-o în casa Domnului Dumnezeului meu şi în cămările sale!

15. **79.** Şi în acele zile am văzut [oameni] călcînd în teascuri în sabat, aducînd snopi şi încărcînd pe măgari vin, struguri, smochine şi alte poveri, aducîndu-le la Ierusalim, în zi de sabat; şi am mărturisit [despre ei] chiar în ziua cînd vindeau, căci vindeau

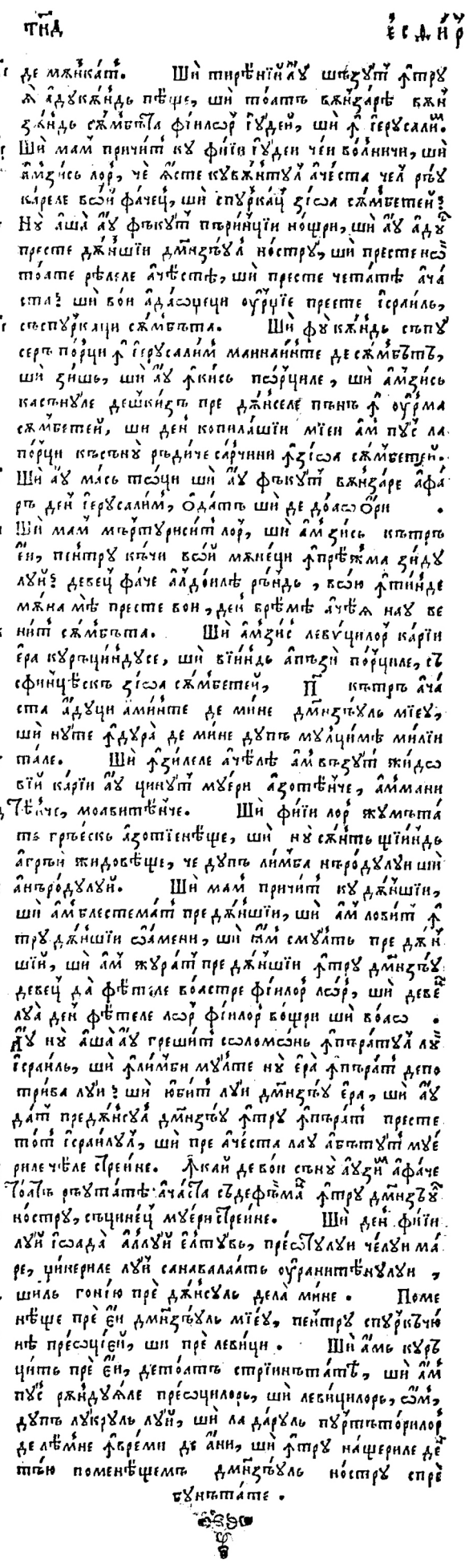

Biblia 1688, p. 354, col. 1

de mîncat.

16. Şi tirênii au şăzut întru ea, aducînd pêşte şi toată vînzarea, vînzînd, sîmbăta, fiilor Iúdei şi în Ierusalim.

17. Şi m-am pricit cu fiii Iúdei cei volnici şi am zis lor: „Ce iaste cuvîntul acesta cel rău carele voi faceţi şi spurcaţi zioa sîmbetei?

18. Nu aşa au făcut părinţii noştri şi au adus preste dînşii Dumnezăul nostru, şi preste noi toate rêlele acêstea, şi preste cetatea aceasta? Şi voi adaogeţi urgie preste[27] Israíl, să spurcaţi sîmbăta."

19. Şi fu cînd să puseră porţi în Ierusalím, mai nainte de sîmbătă, şi ziş, şi au închis porţile; şi am zis ca să nu le deşchiză pre dînsele pînă în urma sîmbetei şi den copilaşii miei am pus la porţi, ca[28] să nu rădice sarcini în zioa sîmbetei.

20. Şi au mas toţi şi au făcut vînzare afară den Ierusalím o dată şi de doao ori.

21. Şi m-am mărturisit lor şi am zis cătră ei: „Pentru căci voi mînéţi în preajma zidului? De veţi face al doilea rînd, voiu întinde mîna mea preste voi!" Den vrêmea acêea n-au venit sîmbăta.

22. Şi am zis leviţilor carii era curăţindu-se şi viind a păzi porţile să sfinţească zioa sîmbetei.

80. Cătră aceasta, ádu-ţi aminte de mine, Dumnezăul mieu, şi nu te îndura de mine după mulţimea milii tale!

23. Şi în zilele acêlea am văzut jidovii carii au ţinut muieri azotênce, ammanitênce, moavitênce.

24. Şi fiii lor jumătate grăiesc azotinêşte şi nu sînt ştiind a grăi jidovêşte, ce după limba nărodului şi a nărodului.

25. Şi m-am pricit cu dînşii şi am blestemat pre dînşii şi am lovit întru dînşii oameni şi i-am smult pre dînşii şi am jurat pre dînşii întru Dumnezău: „De veţi da fêtele voastre fiilor lor şi de veţi lua den fêtele lor fiilor voştri şi voao!

26. Au nu aşa au greşit Solomón, împăratul lui Israíl? Şi în limbi multe nu era împărat de potriva lui şi iubit lui Dumnezău era, şi au dat pre dînsul Dumnezău întru împărat preste tot Israílul; şi pre acesta l-au abătut muierile cêle streine.

27. Încai de voi să nu auzim a face toată răutatea aceasta, să defăimaţi întru Dumnezăul nostru, să ţineţi muieri streine!"

28. Şi den fiii lui Ioadá al lui Eltúv, preotului celui mare, — ginerile lui Sanavalaát Uraniteanului; şi-l goniiu pre dînsul de la mine.

29. Pomenêşte pre ei, Dumnezăul mieu, pentru spurcăciunea preoţiei şi pre leviţi!

30. Şi am curăţit pre ei de toată striinătatea şi am pus rînduiêle preoţilor şi leviţilor, om după lucrul lui, şi la darul purtătorilor de lêmne în vremi de ani şi întru naşterile dentîiu. Pomenêşte-mă, Dumnezăul nostru, spre bunătate!

Ms. 45, p. 412

de mîncat.
16. Şi tirênii ⌊şi⌋ au şedzut întru ea, aducînd pêşte şi toată vîndzarea, vîndzînd, sîmbăta, fiilor Iúda şi în Ierusalim.

17. Şi m-am pricit cu fiii Iúda cei volnici şi am dzis lor: „Ce iaste cuvîntul acesta cel rău carele voi făcêţi şi spurcaţi dzua sîmbetei?
18. Nu aşa au făcut părinţii noştri şi au adus preste înşii Dumnedzăul nostru, şi preste noi toate rêlele acêstea, şi preste cetatea aceasta? Şi voi adaogeţi urgie preste Israil, să spurcaţi sîmbăta."

19. Şi fu cînd să puseră porţi în Ierusalim, mainte de sîmbătă, şi dzişi, şi au închis porţile; şi am dzis ca să nu le dăşchidză pre înse pînă denapoia sîmbetii şi dentru copilaşii miei am pus la porţi, ca să nu rădice sarcine întru dzua sîmbetei.

20. Şi au mas toţi şi au făcut vîndzare afară den Ierusalim o dată şi de doao ori.

21. Şi m-am mărturisit lor şi am dzis cătră ei: „Pentru căci voi mîneţi în preajma zidului? Dă va fi al doilea rînd, voi întinde mîna mea preste[100] voi!" Dentru vrêmea acêea n-au venit întru sîmbătă.

22. Şi am dzis leviţilor carii era curăţindu-să şi viitori a păzi porţile să sfinţască dzua sîmbetii.
80. [101]Cătră acêstea, ádu-ţi aminte de mine, Dumnedzăul mieu, şi nu te îndura de mine după mulţimea milei tale!

23. Şi întru dzilele acêlea am văzut jidovii carii au şezut muieri azotênce, ammanitênce, moavitênce.

24. Şi fiii lor jumătate grăiesc azotinêşte şi nu sînt ştiind a grăi jidovêşte, ce după limbă a nărod şi a nărod.
25. Şi m-am pricit cu înşii şi am blăstămat întru înşii şi am lovit întru înşii oameni şi am depărtat pre înşi şi am jurat pre înşi întru Dumnedzău: „Dă veţi da fêtele voastre fiilor lor şi de veţi lua dentru fêtele lor fiilor voştri şi voao!

26. Au nu aşa au greşit Solomon, împăratul Israil? Şi întru limbi multe nu era împărat de potriva lui şi iubit lui Dumnedzău era, şi au dat pre însul Dumnedzău întru împărat preste tot Israílul; şi pre acesta l-au abătut muierile cêle *[412/2]* striine.

27. Şi voao să nu audzim a face toată răutatea aceasta, să dăfăimaţi întru Dumnedzăul nostru, să şedeţi muieri striine!"

28. Şi dentru fiii lui Iodaé a lui Eltuv, preutului celui mare, — ginere a lui Sanavalat Auraniteanului; şi-l goni pre îns de la mine.
29. Pomenêşte lor, Dumnedzăul mieu, pentru spurcăciunea preuţiei şi pre leviţi!

30. Şi am curăţit pre ei de toată striinătatea şi am pus rînduiêli preuţilor şi leviţilor, om după lucrul lui, şi la darul purtătorilor de lêmne întru vremi dentru ani şi întru vachurii. Pomenêşte-mă, Dumnedzăul nostru, spre bunătate!

Ms. 4389, p. 451

să vînză.
16. Şi lăcuia şi tirêni într-însa, carii aducea pêşte şi de toate vînzările şi vindea, sîmbăta, feciorilor Iúdei în Ierusalim.[177]

17. Şi am înfruntat[178] pre cei mai putêrnici den Iudéa şi le-am zis: „Ce lucru rău iaste acesta care faceţi voi şi spurcaţi zioa sîmbetei?
18. Au doară părinţii noştri n-au făcut acêstea şi au adus Dumnezeul nostru pre dînşii, şi pre noi tot răul acesta, şi pre această cetate? Şi voi aţi adaos urgie asupra lui Israil, spurcînd sîmbăta."

19. Şi fu, deaca se sfîrşiră porţile Ierusalímului, în zi de sîmbătă, ziş, şi chiemară portarii; şi porînciiu să nu le dăşchiză pînă după sîmbătă şi puş den slugile mêle pre porţi, ca să nu aducă nimini sarcină în zioa sîmbetei.

20. Şi rămaseră neguţătorii şi ceia ce vindea toate vînzările denafară de Ierusalim o dată şi de doaoă ori.

21. Şi le-am mărturi- *[451/2]* sit şi le-am zis: „Voi ce şădeţi la păreţi? De veţi mai face aceasta a doa oară, voiu trimête mînă asupra voastră!" Şi pentr-acêea, den vrêmea acêea n-au mai venit sîmbăta.

22. Şi am zis leviţilor carii era curăţiţi să vie să păzească poarta şi să sfinţească zioa sîmbetei. Şi pentru aceasta, ádo-ţi aminte de mine, Dumnezeule, şi-mi iartă după mulţimea milei tale![179]

23. Ce şi în zilele acêlea văzuiu pre jidovi aducîndu-şi[180] muieri azonitêne şi ammonitêne şi moavitêne.

24. Şi feciorii lor den jumătate de parte grăia în limba azonitenească, iar ovreiêşte nu ştiia grăi.

25. Şi-i certaiu şi-i blestemaiu şi pre unii bărbaţi dentr-înşii i-am bătut şi, zmulgîndu-i, i-am pleşuvit şi i-am jurat pre Dumnezeu să-şi dea fêtele lor feciorilor acelora, nici să ia fêtele acelora după feciorii lor.

26. [181]Că Solomon, împăratul lui Israil, au doară n-au greşit într-a[182] chip? Şi cu adevărat în limbile cêle multe n-au fost alt împărat împotriva lui şi au fost drag Dumnezeului său, şi l-au pus Dumnezeu împărat preste tot Israilul; [183]şi şi pre acela l-au scos la păcat muierile cêle[184] de alt neam.

27. Dară încă noi, neascultătorii, au doară nu vom face această răotate mare şi ne[185] vom dăpărta de la Dumnezeul nostru, ce să scoatem muierile cêle de alt neam!"
28. Şi dentru feciorii lui Iodái, feciorul lui Ieltov, preotul cel mare, — ginerile lui Sanavallat Uroniceanul, pre care l-am gonit de la mine.
29. Ádo-ţi aminte, Doamne, Dumnezeul mieu, împotriva lor, carii spurcă preoţia şi rînduiala preoţească şi levitenească!
30. Pentr-acêea, i-am curăţit de toate necurăţiile streineşti şi am pus rînduiêle preoţilor şi leviţilor, fieştecare la slujba sa, [31.] şi în purtarea lêmnelor care sînt puse pre la vremi şi la cêle mai dentîi. Ado-ţi aminte de mine, Dumnezeul mieu, întru bine! Amin!"

Versiunea modernă

de mîncare.
16. Iar tirienii s-au aşezat în el, aducînd peşte şi tot felul de marfă, ca să o vîndă fiilor lui Iuda, în sabat, la Ierusalim.

17. Şi m-am certat cu fiii cei liberi ai lui Iuda şi am zis către ei: „Ce este lucrul acesta rău pe care voi îl faceţi şi spurcaţi ziua de sabat?
18. Nu aşa au făcut părinţii voştri şi l-au adus asupra lor pe Dumnezeul nostru, iar asupra noastră şi asupra cetăţii acesteia toate relele acestea? Iar voi adăugaţi mînie asupra lui Israel, pîngărind sabatul."

19. Şi a fost că, atunci cînd s-au ridicat porţile Ierusalimului, înainte de sabat, am zis, şi au închis porţile; şi am spus să nu fie deschise pînă după sabat şi am aşezat la porţi dintre slujitorii mei, aşa încît să nu care poveri în ziua de sabat.

20. Şi toţi au petrecut noaptea şi au făcut vînzare în afara Ierusalimului o dată şi de două ori.

21. Şi i-am mustrat şi am zis către ei: „De ce petreceţi noaptea în faţa zidului? Dacă o veţi face din nou, îmi voi întinde mîna asupra voastră!" Din acel moment nu au mai venit în [zi de] sabat.

22. Şi le-am zis leviţilor, care se curăţeau şi mergeau să păzească porţile, să sfinţească ziua de sabat.
80. Pentru acestea, adu-ţi aminte de mine, Dumnezeul meu, şi cruţă-mă după mulţimea milei tale!

23. Şi în zilele acelea am văzut iudei care stăteau cu femei azotiene, ammanite, moabite.

24. Iar fiii lor vorbeau jumătate în azotiană şi nu ştiau cum să vorbească în limba iudaică, ci numai după limba fiecărui popor.
25. Şi m-am certat cu ei şi i-am blestemat, iar pe unii i-am lovit şi le-am smuls părul şi i-am pus să jure pe Dumnezeu: „Să nu vă daţi fiicele fiilor lor şi să nu luaţi fiicele lor pentru fiii voştri!

26. Oare nu aşa a păcătuit Solomon, regele lui Israel? Şi nu era rege ca el între multe neamuri şi era iubit de Dumnezeu, şi Dumnezeu îl făcuse rege peste întregul Israel; şi pe el l-au abătut [de pe cale] femeile cele străine.

27. Măcar de voi să nu auzim că faceţi toate relele acestea, că rupeţi legămîntul cu Dumnezeul nostru, ca să luaţi femei străine!"

28. Şi dintre fiii lui Ioada, al lui Elisub, preotul cel mare, [era] ginerele lui Sanaballat Aronitul; şi l-am alungat de la mine.
29. Adu-ţi aminte de ei, Dumnezeul meu, pentru pîngărirea preoţiei şi a legămîntului preoţilor şi leviţilor!
30. Şi i-am curăţit pe ei de toată înstrăinarea şi am aşezat cete zilnice pentru preoţi şi levţi, fiecare om la lucrul său, şi [am stabilit] darul celor ce aduc lemne la vremea cuvenită şi pîrga. Adu-ţi aminte de mine, Dumnezeul nostru, spre bunătate!

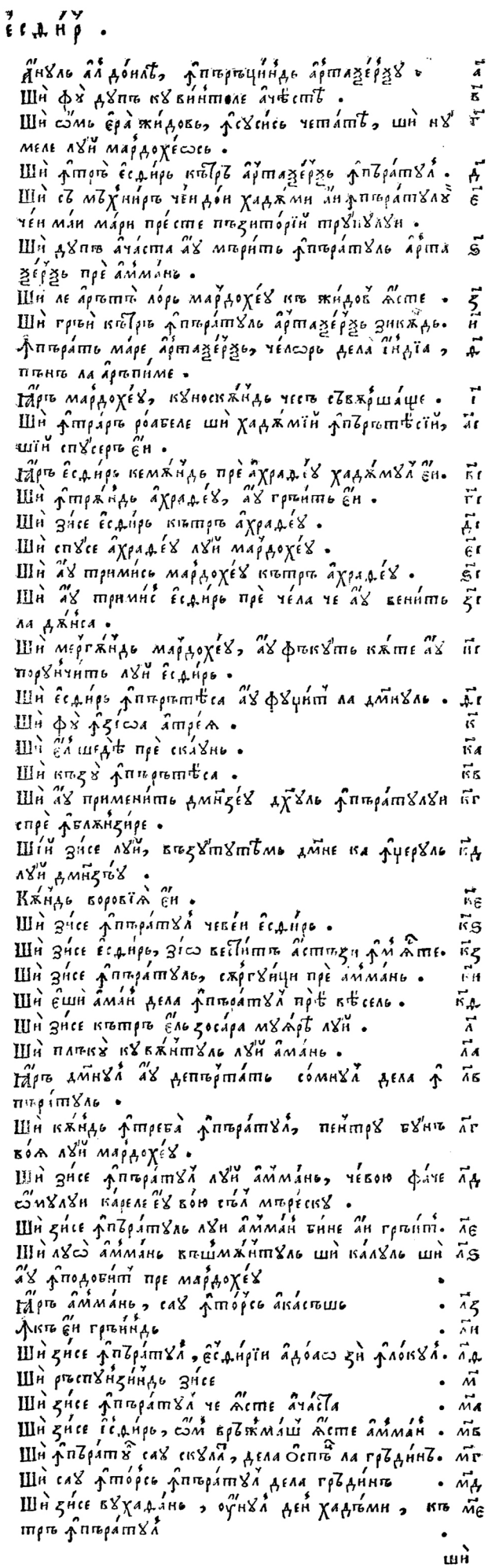

Biblia 1688, p. 354, col. 2

[Catastih. Ester][1]

1. Anul al doilea împărăţind Artaxérxu.
2. Şi fu după cuvintele acêstea.
3. Şi om era jidov în Susís cetatea, şi numele lui — Mardohéos.
4. Şi întră Esthír cătră Artaxérx împăratul.
5. Şi să mîhniră cei doi hadîmi ai împăratului, cei mai mari preste păzitorii trupului.
6. Şi după aceasta au mărit împăratul Artaxérx pre Ammán.
7. Şi le arătă lor Mardohéu că jidov iaste.
8. Şi grăi cătră împăratul Artaxérx, zicînd.
9. Împărat mare Artaxérx, celor de la Índia pînă la Arăpime.
10. Iară Mardohéu, cunoscînd ce să săvîrşaşte.
11. Şi întrară roabele şi hadîmii împărătêsii şi-i spuseră ei.
12. Iară Esthír, chemînd pre Ahrathéu, hadîmul ei.
13. Şi întrînd Ahrathéu, au grăit ei.
14. Şi zise Esthír cătră Ahrathéu.
15. Şi spuse Ahrathéu lui Mardohéu.
16. Şi au trimis Mardohéu cătră Ahrathéu.
17. Şi au trimis Esthír pre cela ce au venit la dînsa.
18. Şi mergînd Mardohéu, au făcut cîte au poruncit lui Esthír.
19. Şi Esthír împărăteasa au fugit la Domnul.
20. Şi fu în zioa a treia.
21. Şi el şedea pre scaun.
22. Şi căzu împărăteasa.
23. Şi au primenit Dumnezeu duhul împăratului spre îmblînzire.
24. Şi zise lui: „Văzutu-te-am, doamne, ca îngerul lui Dumnezău."
25. Cînd voroviia ei.
26. Şi zise împăratul: „Ce vei, Esthír?"
27. Şi zise Esthír: „Zio vestită astăzi îmi iaste."
28. Şi zise împăratul: „Sîrguiţi pre Ammán!"
29. Şi ieşi Amán de la împăratul prea vêsel.
30. Şi zise cătră el Zosára, muiêrea lui.
31. Şi plăcu cuvîntul lui Amán.
32. Iară Domnul au depărtat somnul de la împăratul.
33. Şi cînd întreba împăratul pentru bunăvoia lui Mardohéu.
34. Şi zise împăratul lui Ammán: „Ce voiu face omului carele eu voiu să-l mărescu?"
35. Şi zise împăratul lui Ammán: „Bine ai grăit!"

36. Şi luo Ammán veşmîntul şi calul şi au împodobit pre Mardohéu.
37. Iară Ammán s-au întors acasă-şi.
38. Încă ei grăind.
39. Şi zise împăratul Esthírii, a doao zi, în locul.
40. Şi răspunzind, zise.
41. Şi zise împăratul: „Ce iaste aceasta?"
42. Şi zise Isthír: „Om vrăjmaş iaste Ammán."
43. Şi împăratul s-au sculat de la ospăţ la grădină.
44. Şi s-au întors împăratul de la grădină.
45. Şi zise Vuhathán, unul den hadîmi, cătră împăratul. /

Ms. 45, p. 412-413

[412/2]

[Catastih. Ester][1]

1. Anul al doilea împărăţind Artaxerxu.
2. Şi fu după cuvintele acêstea.
3. Şi om era jidov în Susis cetatea, şi numele lui — Mardoheu[2].
4. Şi întrá Esthir cătră Artaxerxu împăratul.
5. Şi să mîhniră cei 2 scopiţi ai împăratului, cei mai mari.
6. Şi după aceasta au mărit împăratul Artaxerxu pre Amman.
7. Şi le arătá lor Mardoheu că jidov iaste.
8. Şi grăi cătră împăratul Artaxerxu, dzicînd:
9. „Împărat mare Artaxerxu, celor de la Indía pînă la[3] Arăpime[4].”
10. Iară Mardoheu, cunoscîndu ce să săvîrşaşte.
11. Şi întrară roabele şi scopiţii împărătêsei şi-i spuseră ei.
12. Iară Esthir, chemînd pre[5] Ahratheu, hadîmbul ei.
13. Şi întrînd Ahratheu, au grăit ei.
14. Şi dzise Esthir cătră Ahratheu.
15. Şi spuse Ahratheu lui Mardoheu.
16. Şi dzise Mardoheu cătră Ahratheu.
17. Şi au trimis Esthir pre cela ce au venit la însă.
18. Şi mergînd Mardoheu, au făcut cîte au porîncit lui Esthir.
19. Şi Esthir împărăteasa au fugit la Domnul.
20. Şi fu întru dzua a treia.
21. Şi el şedea pre scaun.
22. Şi căzu împărăteasa.
23. Şi au primenit Dumnedzău duhul împăratului spre îmblîndzire.
24. Şi dzise lui: „Văzutu-te-am, doamne, ca îngerul lui Dumnedzău[6].”
25. Cînd vorbiia ea.
26. Şi dzise împăratul: „Ce vei, Esthir?”
27. Şi dzise Esthir: „Dzuă vestită astădzi îmi iaste.”

28. Şi dzise împăratul: „Sîrguiţi pre Amman!”
29. Şi ieşi Amman de la împăratul prea vêsel.

[413/1]

30. Şi dzise cătră el Zosára, muiêrea lui.
31. Şi plăcu cuvîntul lui Amman.
32. Iară împăratul[7] au depărtat somnul de la împăratul.
33. Şi cînd întreba împăratul pentru bunăvoia lui Mardoheu.
34. Şi dzise împăratul lui Aman: „Ce voi face omului carele eu voi să-l mărescu?”
35. Şi dzise împăratul lui Aman: „Bine ai făcut!”
36. Şi luă Amman văşmîntul şi calul şi au împodobit pre Mardoheu.
37. Iară Amman s-au întorsu la casă-şi.
38. Încă ei grăind.
39. Şi dzise împăratul ii Esthir, a doao dzi, întru locul.
40. Şi răspundzînd, dzise.
41. Şi dzise împăratul: „Ce iaste acesta?”
42. Şi dzise Esthir: „Omul nepriêten — Amman.”

43. Şi împăratul s-au sculat de la ospăţ la grădină

44. Şi s-au întorsu împăratul de la grădină.
45. Şi dzise Vuhathan, unul dentru hadîmbi, cătră împăratul.

Versiunea modernă

[Catastih. Ester]

1. În al doilea an al domniei lui Artaxerxes.
2. Şi se întîmplă după spusele acestea.
3. Şi se afla un iudeu în cetatea Susa, iar numele lui [era] Mardochai.
4. Şi intră Ester la Artaxerxes regele.
5. Şi se mîniară cei doi eunuci ai regelui, mai-marii peste păzitorii trupului regelui.
6. Şi după aceasta îl cinsti regele Artaxerxes pe Aman.
7. Şi Mardochai le arătă lor că este iudeu.
8. Şi-i spuse regelui Artaxerxes, zicînd.
9. Regele Artaxerxes cel Mare, celor din India pînă în Etiopia.
10. Iar Mardochai, înţelegînd ce se pregăteşte.
11. Şi intrară slujitoarele şi eunucii reginei şi îi spuseră.
12. Şi atunci Ester îl chemă pe Achrathaios, eunucul ei.
13. Şi întorcîndu-se Achrathaios, îi spuse ei.
14. Şi îi zise Ester lui Achrathaios.
15. Şi îi spuse Achrathaios lui Mardochai.
16. Şi-i spuse Mardochai lui Achrathaios.
17. Şi trimise Ester pe cel ce venea spre ea.
18. Şi mergînd Mardochai, făcu cele poruncite lui de Ester.
19. Şi regina Ester găsi loc de scăpare la Domnul.
20. Şi veni ziua a treia.
21. Şi el şedea pe tronul lui.
22. Iar regina căzu.
23. Şi preschimbă Dumnezeu firea regelui spre îmblînzire.
24. Şi-i zise: „Te-am văzut, stăpîne, ca pe îngerul lui Dumnezeu.”
25. Şi cum vorbeau ei.
26. Şi zise regele: „Ce dorești, Ester?”
27. Şi zise Ester: „O zi însemnată este azi pentru mine.”
28. Şi zise regele: „Grăbiţi-l pe Aman!”
29. Şi ieşi Aman de la rege foarte vesel.

30. Şi-i spuse Zosara, soţia lui.
31. Şi îi plăcu lui Aman sfatul.
32. Ci Domnul alungă somnul regelui.

33. Şi în vreme ce întreba regele despre binefacerea lui Mardochai.
34. Şi-i zise regele lui Aman: „Ce să fac pentru un bărbat pe care vreau să-l cinstesc?”
35. Şi-i zise regele lui Aman: „Bine ai spus!”
36. Şi luă Aman veşmîntul şi calul şi îl împodobi pe Mardochai.
37. Iar Aman se întoarse la el acasă.
38. Şi în vreme ce încă vorbeau.
39. Şi-i spuse regele lui Ester, în ziua a doua, la petrecere.
40. Şi răspunzînd ea, zise.
41. Şi zise regele: „Cine este acesta?”
42. Şi spuse Ester: „Un bărbat plin de ură [este] Aman.”
43. Iar regele se ridică de la masă [şi plecă] în grădină.
44. Şi se întoarse regele din grădină.
45. Şi zise Bugathan, unul dintre eunuci, regelui.

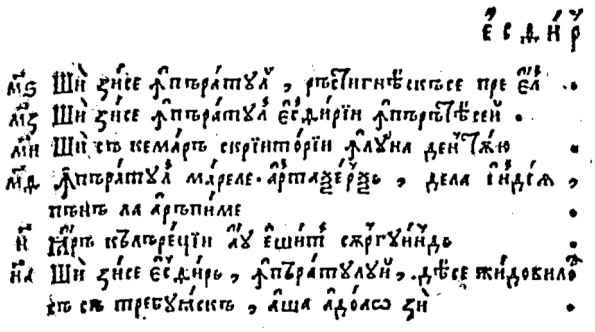

Biblia 1688, p. 355, col. 1

46. Şi zise împăratul: „Răstignească-se pre el!”
47. Şi zise împăratul Esthírii împărătêsei.
48. Şi să chemară scriitorii în luna dentîiu.
49. Împăratul marele Artaxérx, de la Indíia pînă la Arăpime.
50. Iară călăreţii au ieşit, sîrguind.
51. Şi zise Esthír împăratului: „Dea-se jidovilor să să trebuiască aşa a doao zi!”

Ms. 45, p. 413

46. Şi dzise împăratul: „Răstignească-să pre el!”
47. Şi dzise împăratul ii Esthir împărăteasa.
48. Şi să chemară scriitorii întru luna dentîi.

49. Împăratul[8] Artaxerxu, de la Indía pînă la Arapime.
50. Iară călăreţii au ieşit, sîrguind.
51. Şi dzise Esthir împăratului: „Dea-să jidovilor să să tribuiască aşa şi a doao dzi!”

Versiunea modernă

46. Şi zise regele: „Să fie răstignit pe el!”
47. Şi-i spuse regele reginei Ester.
48. Şi fură chemaţi grămăticii în prima lună.

49. Marele rege Artaxerxes, celor din India pînă în Etiopia.
50. Şi călăreţii plecară, grăbindu-se.
51. Şi-i spuse Ester regelui: „Să li se dea voie iudeilor să facă la fel şi a doua zi!”

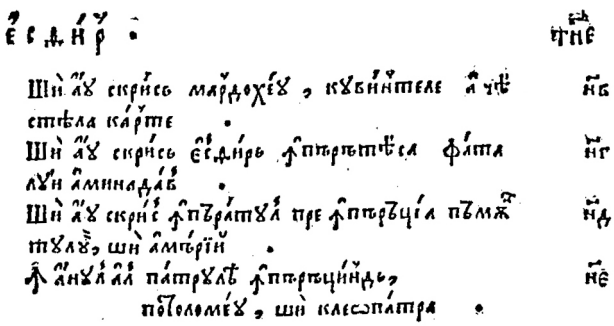

Biblia 1688, p. 355, col. 2

52. Şi au scris Mardohéu cuvintele acêstea la carte.

53. Şi au scris Esthír împărăteasa, fata lui Aminadáv.

54. Şi au scris împăratul pre împărăţia pământului şi a mării.

55. În anul al patrulea, împărăţind Potoloméu şi Cleopátra.

Ms. 45, p. 413

52. Şi au scris Mardoheu cuvintele acêstea la carte.

53. Şi au scris Esthir împărăteasa, fata Aminadav.

54. Şi au scris împăratul pre împărăţiia pământului.

55. Anul al patrulea[9], împărăţind Potolomei şi Cleopatra.

Versiunea modernă

52. Şi scrise Mardochai aceste cuvinte într-o scrisoare.

53. Şi a însemnat în scris regina Ester, fiica lui Aminadab.

54. Şi scrise regele regatului pe pământ şi pe mare.

55. În al patrulea an al domniei lui Ptolemaios şi a Cleopatrei.

Biblia 1688, p. 355, col. 1

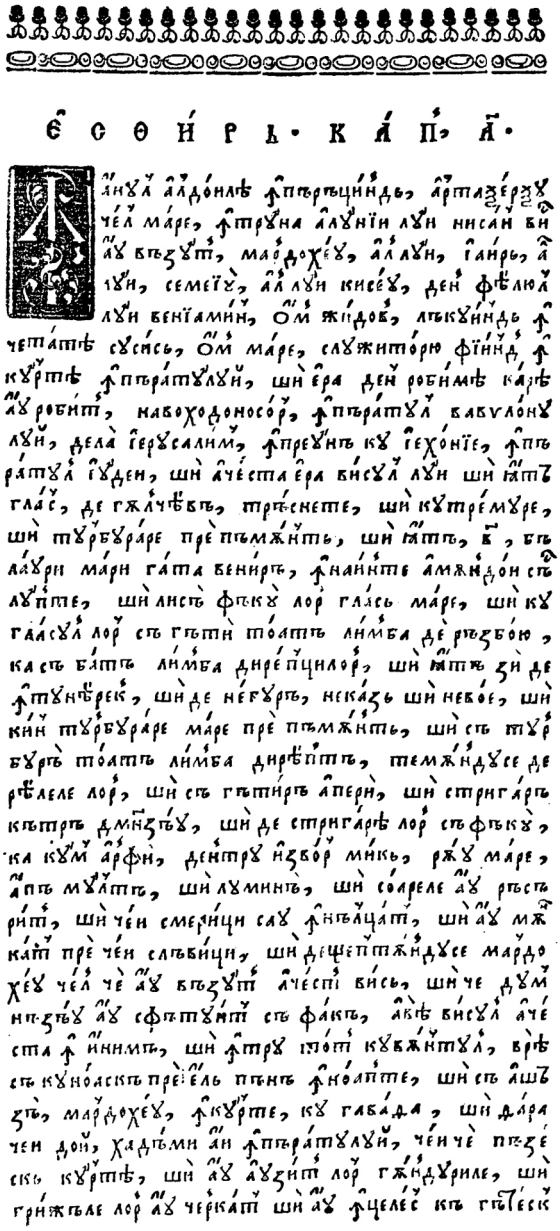

Esthír

Cap 1[2]

[1.] **[1.]**[3] În anul al doilea, împărăţind Artaxérxu cel Mare, într-una a lunii lui nisán, vis au văzut Mardohéu al lui Iaír a lui Semeiú al lui Chiséu, den fêliul lui Veniamín,

[2.] Om jidov, lăcuind în cetatea Susís, om mare, slujitoriu fiind în curtea împăratului;

[3.] Şi era den robimea carea au robit Navohodonosór, împăratul Vavilónului, de la Ierusalím, împreună cu Iehónie, împăratul Iúdei.

[4.] Şi acesta era visul lui: „Şi iată glas de gîlceavă, trăsnete şi cutremure şi turburare pre pămînt.

[5.] Şi, iată, 2 bălauri mari gata veniră înainte amîndoi să să lupte, şi li să făcu lor glas mare;

[6.] Şi cu glasul lor să găti toată limba de războiu, ca să bată limba direpţilor.

[7.] Şi iată zi de întunêrec şi de negură, necaz şi nevoie şi chin, turburare mare pre pămînt.

[8.] Şi să turburá toată limba direaptă, temîndu-se de rêlele lor, şi să gătiră a pieri şi strigară către Dumnezău.

[9.] Şi de strigarea lor să făcu ca cum ar fi dentru izvor mic, rîu mare, apă multă,

[10.] Şi lumină[4] şi soarele au răsărit, şi cei smeriţi s-au înălţat şi au mîncat pre cei slăviţi."

[11.] Şi deşteptîndu-se Mardohéu, cel ce au văzut acest vis şi ce Dumnăzău au sfătuit să facă, avea visul acesta în inimă şi întru tot cuvîntul vrea să cunoască pre el pînă în noapte;

[12.] Şi să aşăză Mardohéu în curte, cu Gavátha şi Thára, cei doi hadîmi ai împăratului, cei ce păzesc curtea,

[13.] Şi au auzit lor gîndurile şi grijăle lor au cercat şi au înţeles că gătesc /

Ms. 45, p. 413

[413/1]

Esthír

Cap 1

[1.] **1**.[10] Anul al doilea, împărăţind Artaxerxu cel Mare, întru-una a lui nisan, vis au văzut Mardoheu al lui Iair a lui Semeíu a lui Chiséu, den neamul lui Veniamin,

[2.] Om ovrêi, lăcuind în Súsis cetatea, om mare, slujitor fiind întru curtea împăratului;

[3.] Şi era dentru robimea carea au robit Navuhodonósor, împăratul Vavilónului, de la Ierusalim, îm- *[413/2]* preună cu Iehonía, împăratul Iúdei.

[4.] Şi acesta era visul lui: „Şi iată glas de gîlceavă, trăsnete şi cutremur şi gîlceavă[11] pre pământ.

[5.] Şi, iată, 2 zmei[12] mari gata ieşiră înainte amîndoi să să lupte, şi li să făcu lor glas mare;

[6.] Şi cu glasul lor să găti toată limba de războiu, ca să bată limba drepţilor.

[7.] Şi iată dzi de întunêrec şi de negură, strîmtoare şi îngustare şi chin, turburare mare pre pământ.

[8.] Şi să turbură toată limba[13] dreaptă, temîndu-să de rêlele lor, şi să gătiră a pieri şi strigară cătră Dumnedzău

[9.] Şi dentru strigarea lor să făcu ca cum are fi dentru izvor mic, rîu mare, apă multă,

[10.] Şi lumină şi soarele au răsărit, şi cei smeriţi s-au înălţat şi mîncară pre cei slăviţi."

[11.] Şi dăşteptîndu-să Mardoheu, ce au văzut acesta vis şi ce Dumnedzău au sfătuit să facă, avea visul acesta întru inimă[14] şi întru tot cuvîntul vrea să cunoască pre el pînă la noapte;

[12.] Şi să aşează Mardoheu în curte, cu Gavathá şi Thárra, celor 2 hadîmbi ai împăratului, celor ce păzescu curtea,

[13.] Şi au audzit lor gîndurile şi grijile lor au cercat şi au înţeles că găteadză

Ms. 4389, p. 509-510

[509/1]

Cartea Esthírei

Capul 1[1]

[1.] În anul al doilea de împărăţiia lui Artaxéx cel Mare, în zioa dentîi de luna nisan, văzu Mardohei, feciorul lui Iair al lui Seméi, den seminţiia lui Veniamin,[2]

[2.] Om ovrêiu, carele lăcuia în cetatea[3] Súsei, om mare, care slujiia în curtea împăratului;

[3.] Şi era den robii carii se-au robit de Navohodonosor, împăratul Vavilonului, den Ierusalim, cu Ehóniia, împăratul iudeilor.

[4.] Şi vedêrea visului lui era într-acesta chip: „Că, iată, văzu un glas groaznec şi trăs- *[509/2]* net de tunet şi turburare pre pământ.

[5.] Şi, iată, 2 şărpi mari veniră gata de se bătea amîndoi, şi fu glasul lor mare;[4]

[6.] Şi de glasul lor se gătiră toate limbile spre războiu, ca să piiarză neamul celor direpţi.

[7.] Şi iată zi de întunêrec şi de negură şi răotate şi turburare mare pre pământ.

[8.] Şi se turbură toată limba cea direaptă, temîndu-se de răotăţile lor, şi se gătiră spre piericiune şi strigară cătră Domnul.

[9.] Şi den gîlceava lor *[510/1]* fu semn ca dentr-un izvor mic, rîure mari, ape multe,

[10.] Şi soarele străluci şi lumina, şi cei smeriţi se înălţară."

[11.] Şi dăşteptîndu-se Mardohei, carele văzuse visul acesta ce vru Dumnezeu să facă, şi ţinea visul acesta în inima lui şi vrea să-l priceapă în toate cuvintele pînă în noapte;

[12.] Şi se aşăză Mardohei în curte, cu Gavath şi cu Tharom, amîndoi hadîmii împăratului, carii păziia curtea,

[13.] Şi auzind sfaturile lor, le ispiti gîndurile şi pricepu că gătesc

Versiunea modernă

Ester

Capitolul 1

[1.] **[1.]** În al doilea an al domniei lui Artaxerxex cel Mare, în prima zi a lunii nisan, avu un vis Mardochai, [fiul] lui Semei al lui Kisai, din neamul lui Beniamin,

[2.] Iudeu ce locuia în cetatea Susa, bărbat de seamă, care slujea la curtea regelui;

[3.] Şi era el dintre robii pe care i-a strămutat Nabucodonosor, regele Babilonului, din Ierusalim, împreună cu Iechonias, regele Iudeii.

[4.] Şi acesta a fost visul lui: „Iată glasuri şi gîlceavă, tunete şi cutremur şi tulburare pe pământ.

[5.] Şi, iată, doi balauri mari veniră gata să lupte unul cu altul, şi fu mare ţipăt;

[6.] Iar la glasul lor toate popoarele se pregătiră de luptă, pentru a duce război împotriva poporului celor drepţi.

[7.] Şi iată zi de întuneric şi negură, necaz, nenorocire şi chin, mare tulburare pe pământ.

[8.] Şi poporul drepţilor se tulbură, temîndu-se din pricina păcatelor lor, şi se pregătiră să piară şi strigară la Dumnezeu.

[9.] Şi din strigătul lor [de ajutor] se ivi ca dintr-un izvoraş un rîu mare, cu multă apă,

[10.] Şi lumină şi soare răsări, iar cei smeriţi se înălţară şi îi mistuiră pe cei slăviţi."

[11.] Şi trezindu-se Mardochai, care văzuse acest vis şi ce l-a sfătuit Dumnezeu să facă, îl păstră în inimă şi voia cu tot dinadinsul să îl desluşească pînă în noapte;

[12.] Şi stătu liniştit Mardochai la curte, cu Gabatha şi cu Thara, cei doi eunuci ai regelui, cei care păzeau curtea,

[13.] Şi îi auzi ce gîndesc şi le desluşi şi le află planurile şi înţelese că se pregătesc

Biblia 1688, p. 355, col. 2

mînile lor să puie preste Artaxerxu împăratul; şi au arătat împăratului pentru dînşii.

[14.] Şi au cercetat împăratul pre cei doi scopiţi ai lui şi, mărturisind, s-au adus.

[15.] Şi au scris împăratul cuvintele acêstea întru pomenire, şi Mardohéu au scris pentru cuvintele acêstea.

[16.] Şi porunci împăratul lui Mardohéu să slujască în curte şi-i dêde lui dări pentru aceasta.

[17.] Şi era Amán Amadáthu, vughéul, slăvit înaintea împăratului şi cercă a face rău lui Mardohéu şi norodului lui pentru cei doi hadîmi ai împăratului.

Cap 1[5]

1. **[2.]** Şi fu după cuvintele acêstea, în zilele lui Artaxerxu – acesta Artaxérxu, de la Índiia, 127 de ţări au biruit.

2. Şi întru acêstea zile, cînd să puse în scaun împăratul Artaxerxu în Susís cetatea,

3. La al treilea an împărăţind el, ospăţ făcu priêtenilor şi celoralalte limbi şi la cei cinstiţi ai persilor şi ai midilor şi la boiêrii domnilor.

4. Şi după aceasta, deaca au arătat lor avuţiia împărăţiei lui şi mărirea veseliei lui, pren zile 180,

5. Şi cînd să plinirá zilele nuntei, au făcut împăratul ospăţ limbilor celor ce s-au aflat la cetate, în zile 6, în curtea casii împăratului,

6. Împodobită cu vişine şi verzi, întinse pre funi de vişine şi mohorîte, pre belciugi de aur şi de argint, pre stîlpi de parín şi de piatră,

7. Paturi de aur şi de argint pre aşternut cu pietri, piatră de zmaragd şi de pinín şi de parín piatră şi aşternuturi luminoase, cu împistrituri înflorite împrejur trandafiri răvărsaţi,

8. Păhară de aur şi de argint şi de anthráx păhar pus înainte, de 30 de talanzi, vin mult şi dulce, carele sîngur împăratul //

Ms. 45, p. 413-414

mîinile ca să puie preste Artaxerxu împăratul; şi au arătat împăratului pentru înşii.

[14.] Şi au cercetat împăratul[15] şi porînci împăratul lui Mardoheu pre cei 2 scopiţi ai lui şi, mărturisindu-să, s-au adus.

[15.] Şi au scris împăratul cuvintele acêstea întru pomenire, şi Mardoheu au scris pentru cuvintele acêstea

[16.] Să slujască întru curte[16] şi-i dêde lui dări pentru aceasta.

[17.] Şi era Amman Amadáthu, vughéu, slăvit înaintea împăratului şi cercă a face rău lui Mardoheu şi pre nărodul lui pentru cei 2 hadîmbi ai împăratului.

Cap 1[17]

1. **2.** Şi să făcu ⌊după cuvintele acêstea⌋, întru dzilele lui Artaxerxu – acesta-i Artaxerxu, de la Indía, 127 de ţări au biruit.

2. Iară întru acêstea dzile, cînd să puse în scaun împăratul Artaxerxu întru Súsis cetatea,

3. Întru în[18] al treilea an împărăţînd el, ospăţ făcu priêtenilor şi celoralalte limbi şi la cei cinstiţi a persilor *[414/1]* şi a midilor şi la boiêrii domnilor.

4. Şi după aceasta, dacă au arătat lor avuţiia împărăţiei lui şi mărirea veseliei lui, pren dzile 180,

5. Şi cînd să pliniră dzilele nuntei, au făcut împăratul ospăţ limbilor celor ce s-au aflat la cetate, în 6 dzile, întru curtea casei împăratului,

6. Împodobită cu vişine şi mohorîte şi verzi, întinse pre funi vişine, pre belciugi[19] ⌊de aur şi⌋ de argint, pre stîlpi de parin ⌊şi de piatră⌋,

7. Paturi de aur şi de argint pre aşternut cu pietri, piatră de zmaragd şi de pinin şi parin piatră şi aşternuturi luminoase, împistrite înflorite ⌊împregiur trandafiri înfloriţi[20]⌋,

8. Păhară de aur şi de argint ⌊şi de anthráx păhar[21] pus înainte, de 3000 de talandzi⌋, vin mult şi dulce, carele sîngur

Ms. 4389, p. 510

mîinile lor să ucigă pre Artaxérx împărat; şi spuse împăratului ce cúgetă ei;

[14.] Şi-i ispiti împăratul şi se spuseră şi-i spînzură.

[15.] Şi scrise împăratul cuvintele acêstea în aducerea aminte, şi scrise pre Mardohei pentru cuvintele acêstea.

[16.] Şi porînci împăratul lui Mardohei să slujască în curte şi-i dêde daruri pentru aceasta.

[17.] Şi era Aman al lui Amadat al lui Vugheu slăvit înaintea împăratului şi vrea să facă rău lui Mardohei şi oamenilor lui pentru cei 2 hadîmi ai împăratului.

[Cap 1][5]

1. Şi fu după cuvintele acêstea, în zilele lui Artaxéx – acesta Artaxéx, de la Índiia, carele au biruit pînă la Ethiopia preste 127 de ţinuturi.[6]

2. Într-acêle zile, deaca au şăzut Artaxex în scaunul împărăţiei sale în cetatea Súsei,[7]

3. Iar în anul al treilea de împărăţiia lui, făcu ospăţ boiêrilor săi şi celoralalte limbi, persilor şi midilor celor bogaţi şi slăviţi.

4. De-acii, deaca arătă bogăţiia slavei împărăţiei sale, după arătarea bogăţiei împărăţii[8] lui şi a veseliei cei frumoase a lui, în 170 de zile,[9]

5. De-acii, deaca se umplură zilele ospăţului, făcu împăratul ospăţ tuturor oamenilor cîţi-i află în cetatea Súsei, de la mare pînă la mic, şi fu ospăţ, în 7 zile, în curtea împăratului[10];

6. Şi era împodobită curtea cu gravaní şi cu verzi zăvêse, întinse pre funi de vişină şi mohorîte, în belciuge de aur şi de argint,[11]

7. [6.] Şi pre jos — paturi de aur şi de argint aşternute cu pietri de zmaragd şi de pinic şi cu marmură albă şi cearşafuri cu multe fêliuri de împistrituri, şi ca cînd ară crêşte dentr-însele ramuri de rodiiu,

8. [7.] Şi vase de aur şi de argint şi *[510/2]* de pietri de anthrax şi de chilichie puse, preţul de 30000 de talanţi de aur, şi vin mult, care bea însuşi

Versiunea modernă

să pună mîinile pe regele Artaxerxes; şi îi dădu de ştire regelui despre ei.

[14.] Iar regele îi cercetă pe cei doi eunuci şi, după mărturisirea lor, au fost duşi [la moarte].

[15.] Şi puse regele să se scrie aceste cuvinte pentru aducere aminte, iar Mardochai scrise şi el despre cele întîmplate.

[16.] Şi regele îi porunci lui Mardochai să slujească la curte şi îi dădu pentru acestea daruri.

[17.] Şi Aman al lui Amadathes, bugaios, era slăvit înaintea regelui şi el încerca să îi facă rău lui Mardochai şi poporului său din pricina celor doi eunuci ai regelui.

Capitolul 1

1. **[2.]** Şi se întîmplă ⌊după spusele acestea⌋, în zilele lui Artaxerxes – acest Artaxerxes stăpînea, [pornind] din Indii, peste o sută douăzeci şi şapte de satrapii.

2. Şi în zilele acelea, cînd regele Artaxerxes se sui în scaun în cetatea Susa,

3. În anul al treilea al domniei sale, dădu un ospăţ pentru prieteni şi pentru celelalte neamuri, pentru cei mai străluciţi dintre perşi şi dintre mezi şi pentru căpeteniile satrapilor.

4. Şi după aceasta, după ce le-a arătat bogăţia regatului său şi strălucirea bucuriei [datorate] averii sale, vreme de o sută optzeci de zile,

5. Cînd se sfîrşiră zilele nunţii, regele dădu un ospăţ pentru neamurile celor ce se aflau în cetate, vreme de şase zile, în curtea palatului regal,

6. Împodobită cu [draperii] de in subţire şi de mătase, întinse pe funii de in şi de purpură, [prinse] cu inele ⌊de aur şi⌋ de argint, pe coloane din marmură de Paros ⌊şi din piatră⌋,

7. Canapele de aur şi de argint pe o pardoseală din piatră de smarald şi sidef şi de marmură de Paros, şi acoperăminte strălucitoare, împodobite cu flori felurite, ⌊cu trandafiri lucraţi de jur împrejur,⌋

8. Cupe din aur şi din argint ⌊şi un păhărel din rubin, preţuind treizeci de mii de talanţi⌋, vin mult şi dulce, din care numai regele

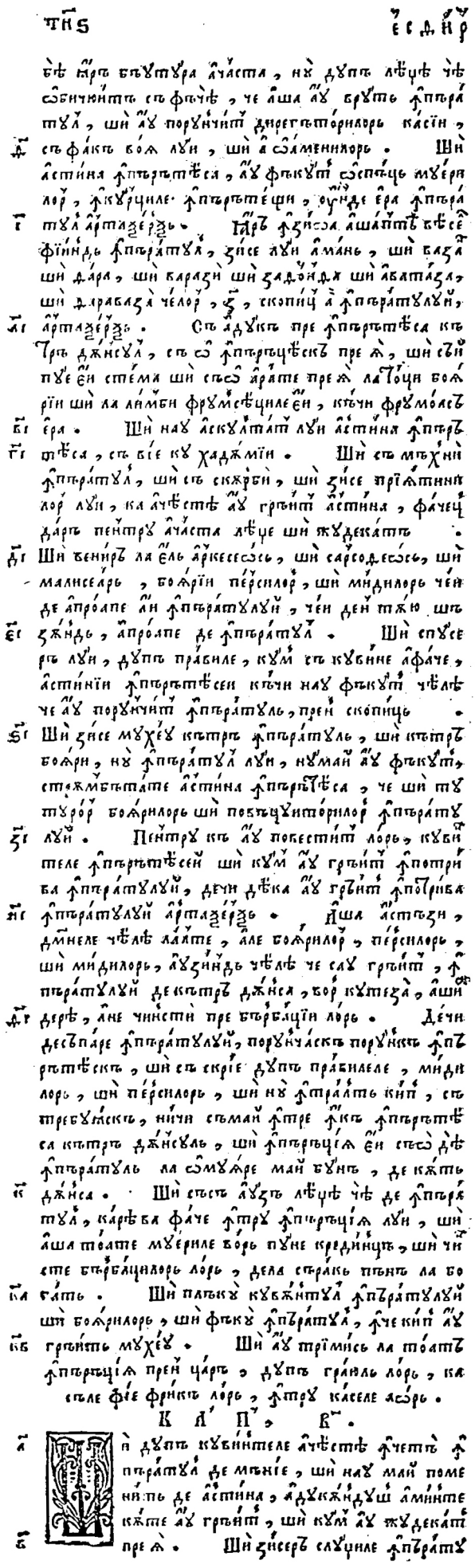

Biblia 1688, p. 356, col. 1

bea. Iară băutura aceasta nu după lêgea cea obiciuită să făcea, ce aşa au vrut împăratul şi au poruncit diregătorilor casii să facă voia lui şi a oamenilor.

9. Şi Astína împărăteasa au făcut ospăţ muierilor în curţile împărăteşti, unde era împăratul Artaxérx.

10. Iară în zioa a şaptea, vêsel fiind împăratul, zise lui Amán şi Vazan şi Thára şi Varazí şi Zathóntha şi Avatáza şi Tharavazá, celor 7 scopiţi ai împăratului Artaxérx,

11. Să aducă pre împărăteasa cătră dînsul să o împărăţească pre ea şi să-i puie ei stema şi să o arate pre ea la toţi boiêrii, şi la limbi frumsêţile ei, căci frumoasă era.

12. Şi n-au ascultat lui Astína împărăteasa să vie cu hadîmii.

13. Şi să mîhni împăratul şi să scîrbi şi zise priêtinilor lui: „Ca acêstea au grăit Astína. Faceţi, dară, pentru aceasta lêge şi judecată!"

14. Şi veniră la el Archeseós şi Sarsotheós şi Maliseár, boiêrii persilor şi midilor, cei de aproape ai împăratului, cei dentîiu şăzînd aproape de împăratul,

15. Şi spuseră lui, după pravile, cum să cuvine a face Astínii împărătêsei, căci n-au făcut cêlea ce au poruncit împăratul pren scopiţi.

16. Şi zise Muhéu cătră împăratul şi cătră boiêri: „Nu împăratului[6] numai au făcut strîmbătate Astína împărăteasa, ce şi tuturor boiêrilor şi povăţuitorilor împăratului."

17. Pentru că au povestit lor cuvintele împărătêsei şi cum au grăit împotriva împăratului. „Deci, deaca au grăit împotriva împăratului Artaxérx

18. Aşa, astăzi, doamnele cêlealalte ale boiêrilor persilor şi midilor, auzind cêlea ce s-au grăit împăratului de cătră dînsa, vor cuteza aşijderea a necinsti pre bărbaţii lor.

19. Deci, de să pare împăratului, poruncească poruncă împărătească, şi să scrie după pravilele midilor şi persilor, şi nu într-alt chip, să trebuiască nici să mai între încă împărăteasa cătră dînsul, şi împărăţiia ei să o dea împăratul la o muiêre mai bună decît dînsa.

20. Şi să să auză lêgea cea de împăratul, carea va face întru împărăţiia lui şi, aşa, toate muierile vor pune credinţă şi cinste bărbaţilor lor, de la sărac pînă la bogat."

21. Şi plăcu cuvîntul împăratului şi boiêrilor şi făcu împăratul în ce chip au grăit Muhéu.

22. Şi au trimis la toată împărăţiia, pren ţară, după graiul lor, ca să le fie frică lor întru casele lor.

Cap 2

1. Şi după cuvintele acêstea încetă împăratul de mînie şi n-au mai pomenit de Astína, aducîndu-şi aminte cîte au grăit şi cum au judecat pre ea.

2. Şi ziseră slugile împăratu- /

Ms. 45, p. 414

împăratul bea. Iară băutura aceasta nu după lêgea cea obicinuită să făcea, ce aşa au vrut împăratul şi au porîncit dregătorilor casei să facă voia lui şi a oamenilor.

9. Şi Astin împărăteasa au făcut ospăţ muierilor întru curţile împărăteşti, — împăratul Artaxerx.
10. Iară în dzua a 7, vêsel fiind împăratul, dzise lui Amman şi Vazan şi Thárra şi Varazí şi Zatholthá şi Avatáza şi Tharavá, celor 7 scopiţi a împăratului Artaxerxu,

11. Să aducă pre împărăteasa cătră îns să împărăţască pre ea şi să-i puie ei diadema şi să o arate pre ea la toţi boiêrii, şi la limbi frîmseţile ei, căci frumoasă era.

12. Şi n-au ascultat lui Astin împărăteasa să vie cu hadîmbii.
13. Şi să mîhni împăratul şi să scîrbi şi dzise priêtenilor lui: „Ca acêstea au grăit Astin[22]. Faceţi, dară, pentru aceasta lêge şi judecată!"

14. Şi să apropiară[23] la el Archeséos şi Sarsothéos şi Maliséar, boiêrii persilor şi a midilor, cei de aproape a împăratului, cei dentîi şezînd aproape de împăratul,

15. Şi spuseră lui, după pravile[24], cum să cuvine a face ii Astin împărătêsei, căci n-au făcut cêlea ce au porîncit împăratul pren scopiţi.

16. Şi dzise Muhéu cătră împăratul şi cătră boiêri: „Nu împăratului numai au făcut strîmbătate Astin împărăteasa, ce şi pre toţi boiêrii şi pre povăţuitorii împăratului."

17. Pentru că au povestit lor cuvintele împărătêsei şi cum au grăit împotriva împăratului. *[414/2]* „Deci, dacă au grăit împotriva împăratului Artaxerx

18. Aşa, astădzi, tiraniile cêlealalte a boiêrilor persilor şi midilor, audzînd cêlea ce s-au grăit împăratului de cătră îns, vor cuteza[25] aşijdirile a necinsti pre bărbaţii lor.

19. Deci, dă să pare împăratului, porîncească împărătească, şi să scrie după pravile[26] midilor şi persilor, şi nu într-alt chip, să să tribuiască, nici să mai între încă împărăteasa cătră îns, şi împărăţiia ei să o dea împăratul la o muiêre mai bună decît însă.

20. Şi să să audză lêgea cea de împăratul, carea va face întru împărăţiia lui şi, aşa, toate muierile vor pune cinste bărbaţilor lor, den sărac pînă la bogat."

21. Şi plăcu cuvîntul împăratului şi boiêrilor şi făcu împăratul în ce chip au grăit Muhéu.

22. Şi au trimis la toată împărăţiia, preste ţară, după graiul lor, ca să le fie frică lor întru casele lor.

Cap 2

1. Şi după cuvintele acêstea încetă împăratul de mînie şi ⌊n-au mai[27]⌋ pomenit[28] de Astin, aducîndu-şi aminte cîte au grăit şi cum l-au clevetit pre el[29].

2. Şi dziseră slugile împăratu-

Ms. 4389, p. 510-511

mpăratul. [8.] Şi băutura aceasta n-au fost după obiceaiul legii, ce aşa au fost tocmeala[12] împăratului la toţi mai-marii casii lui şi porînci ispravnicilor să facă în voia lui oamenii.

9. Aşijderea şi Astína împărăteasa făcu ospăţ muierilor în casa împăratului.
10. Iar a şaptea zi, deaca-şi veseli împăratul Artaxerx gîndul său în vin, zise lui Mauman, lui Vazat şi lui Tharú şi lui Varaz şi lui Zathalthav şi lui Avatáz şi lui Tharav, acelor şapte hadîmi carii slujiia înaintea împăratului,[13]
11. Să aducă pre Astina împărăteasa înaintea lui ca să o facă împărătească şi să-i puie în cap coroana[14] cea împărătească şi să o arate tuturor voievozilor limbilor, pentru că era foarte frumoasă.

12. Iar Astína împărăteasa nu-l ascultă să meargă cu hadîmii.[15]
13. [12.] Şi se mînie împăratul şi se aprinse urgiia lui într-însul; [13.] şi zise împăratul cătră cei ce era aproape de dînsul: „Iată cum au zis Astina. [14.] Deci faceţi lêge pentru aceasta şi judecată!"
14. (Şi se apropié cătră dînsul Archisei şi Sarsothei şi Malisear, capetele persiênilor şi ale midênilor, carii vedea faţa împăratului şi carii şădea mai întîi lîngă împăratul,)[16]

15. Şi spuseră lui, după lêge, ce se cade să facă Astínei împărătêsei, carea n-au făcut după porunca lui Artaxerx împărat, de n-au venit cu hadîmii.

16. Şi zise Malisear înaintea împăratului şi a boiêrilor: „N-au făcut ruşine Astína împărăteasa numai împăratului, ce şi tuturor domnilor şi boiêrilor cîţi sînt supt împăratul."

17. Şi să se spuie cuvîntul împărătesei, că se-au potrivit împăratului.[17]

18. „Că, împărate, deaca vor auzi astăzi muncitoarele muieri ale altor domni persieneşti şi midineşti ce au zis ea, şi êle vor îndrăzni a-şi badjocori bărbaţii.

19. Deci, de-ţi va fi voia, împărate, porîncêşte cu poruncă împărătească şi scrie după tocmeala persilor şi a midilor ca într-alt chip să nu fie, ce să nu mai între împărăteasa la[18] împăratul, şi împărăţiia ei să o dea împăratul alţiia, ca- *[511/1]* rea va fi mai bună decît dînsa.

20. Şi să se asculte obiceaiul care va face împăratul întru toată împărăţiia lui şi, aşa, să-şi cinstească toate muierile bărbaţii, de la mare pînă la mică."

21. Şi fu plăcut cuvîntul acesta înaintea împăratului şi a tuturor boiêrilor şi făcu împăratul după cumu-i zise Malisear.
22. Şi trimêse cărţi pren toate ţinuturile sale, pre la domni şi pre la boiêri, după cuvîntul acesta, ca să se teamă muierile de dînşii. Şi se întări putêrea a tot omul în casa sa, ca şi fieştecare limbă den năroadele lor.

Cap 2

1. De-acii, după cuvintele acêstea se potoli împăratul de mînie şi nu mai pomeni de Astína de ce au zis şi cum o au judecat.[19]

2. Şi ziseră slugile împăratu-

Versiunea modernă

[obişnuia să] bea. Iar beţia aceasta nu se făcea după rînduiala obişnuită, ci astfel a vrut regele să fie şi a poruncit chelarilor să împlinească voia lui şi a oamenilor.

9. De asemenea, regina Astin dădu un ospăţ pentru femei în curţile regale, [unde era] regele Artaxerxes.
10. Iar în ziua a şaptea, ameţit fiind regele, le zise lui Aman şi Bazan şi Thara şi Boraze şi Zatholtha şi Abataza şi Tharaba, cei şapte eunuci ai regelui Artaxerxe,

11. Să o aducă pe regină la el pentru a o învesti ca regină, să îi pună coroană şi să o arate tuturor căpeteniilor, şi popoarelor [să le arate] frumuseţea ei, căci era frumoasă.

12. Şi regina Astin nu i-a ascultat [porunca] să vină cu eunucii.
13. Şi se mîhni regele şi se mînie şi le zise prietenilor lui: „Astfel a vorbit Astin. Faceţi, aşadar, pentru [pricina] aceasta lege şi judecată!"

14. Şi se apropiară de el Arkesaios, Sarsathaios şi Malesear, căpetenii ale perşilor şi mezilor, cei din apropierea regelui, primii care şedeau aproape de rege,

15. Şi îi spuseră, după legi, ce este potrivit să se facă reginei Astin, pentru că nu a făcut ceea ce i-a poruncit regele prin eunuci.

16. Şi spuse Muchaios regelui şi căpeteniilor: „Nu numai cu regele a fost nedreaptă regina Astin, ci şi cu toate căpeteniile şi sfătuitorii regelui."

17. Pentru că le povestise cuvintele reginei şi cum nu s-a supus ea regelui. „Aşadar, dacă ea nu s-a supus regelui Artaxerxes

18. În felul acesta, astăzi, celelalte doamne ale căpeteniilor perşilor şi mezilor, auzind răspunsul dat de ea regelui, vor îndrăzni să-i necinstească pe soţii lor la fel.

19. Deci, dacă i se pare [potrivit] regelui, să dea o hotărîre regală, şi să fie scrisă după legile mezilor şi ale perşilor, şi să nu iasă altfel, şi să nu mai poată intra regina la el, şi să dea regele demnitatea de regină unei alte femei mai bună decît ea.

20. Şi să fie auzită legea [dată] de rege, pe care el o va fi făcut în tot regatul lui şi, astfel, toate soţiile vor păzi cinstea soţilor lor, de la cel sărac pînă la cel bogat."

21. Şi a plăcut spusa regelui şi căpeteniilor şi făcu regele după cum a spus Muchaios.

22. Şi a trimis hotărîrea în tot regatul lui, prin ţări, în limba fiecăreia, încît să le fie frică în casele lor.

Capitolul al 2-lea

1. Şi după aceste cuvinte se potoli mînia regelui şi ⌊nu a mai⌋ pomenit-o pe Astin, aducîndu-şi aminte ce-a spus ea şi cum a judecat-o.

2. Şi spuseră slujitorii rege-

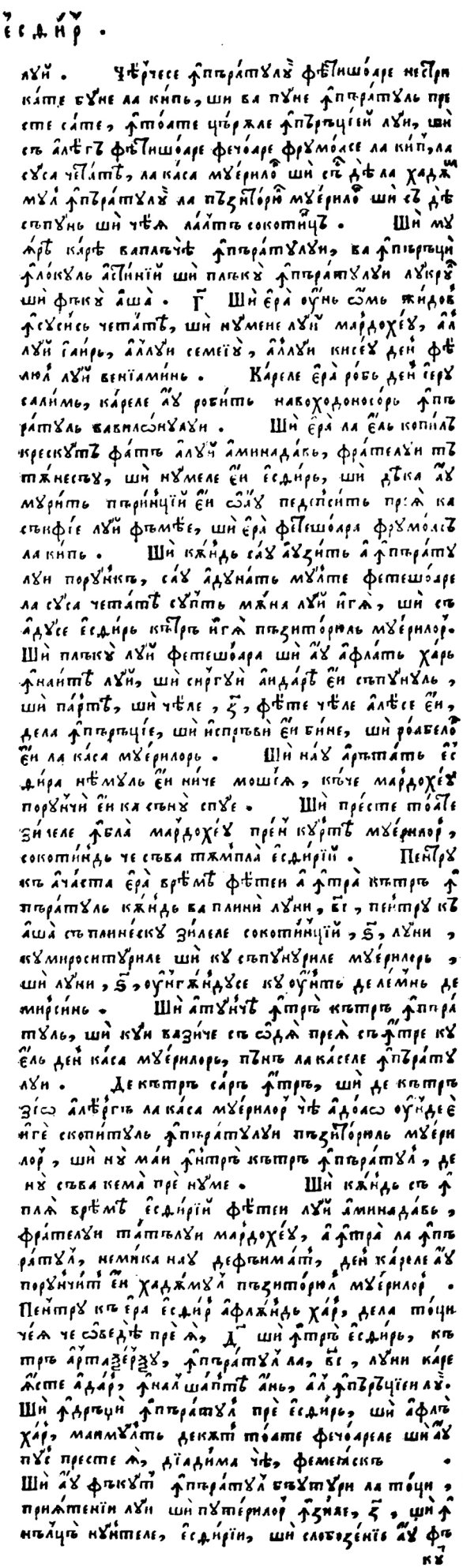

Biblia 1688, p. 356, col. 2

lui:

3. „Cêrce-se împăratului fêtişoare nestricate, bune la chip. Şi va pune împăratul preste sate, în toate ţările împărăţiei lui, şi să aleagă fêtişoare fecioare, frumoase la chip la Súsa cetatea, la casa muierilor, şi să să dea la hadîmul[7] împăratului, la păzitoriul muierilor, şi să dea săpun şi cêealaltă socotinţă.

4. Şi muiêrea carea va plăcea împăratului va împărăţi în locul Astínii." Şi plăcu împăratului lucrul şi făcu aşa.

5. **3.** Şi era un om jidov în Susís cetatea, şi numele lui — Mardohéu al lui Iaír al lui Semeiú al lui Chiséu, den fêliul lui Veniamín,

6. Carele era rob den Ierusalím, carele au robit Navohodonosór, împăratul Vavilónului.

7. Şi era la el copilă crescută, fată a lui Aminadáv, fratelui tătîne-său, şi numele ei — Esthír. Şi deaca au murit părinţii ei, o au pedepsit pre ea ca să-i fie lui fămêie. Şi era feteşoara frumoasă la chip.

8. Şi cînd s-au auzit a împăratului poruncă, s-au adunat multe feteşoare la Súsa cetatea, supt mîna lui Ighê. Şi să aduse Esthír cătră Ighê, păzitoriul muierilor.

9. Şi plăcu lui feteşoara, şi au aflat har înaintea lui, şi sirgui a-i darea ei săpunul şi partea şi cêle 7 fête cêle alêse ei de la împărăţie; şi isprăvi ei bine şi roabelor ei la casa muierilor.

10. Şi n-au arătat Esthíra neamul ei, nice moşiia, căce Mardohéu porunci ei ca să nu spuie.

11. Şi preste toate zilele îmbla Mardohéu pren curtea muierilor, socotind ce să va tîmpla Esthírii.

12. Pentru că aceasta era vrêmea fêtei a întra cătră împăratul, cînd va plini luni 12. Pentru că aşa să plinescu zilele socotinţii: 6 luni cu mirositurile şi cu săpunurile muierilor şi luni 6 ungîndu-se cu untdelemn de mirsin.

13. Şi atuncea întră cătră împăratul, şi cui va zice să o dea pre ea, să între cu el den casa muierilor pînă la casele împăratului.

14. De cătră sară întră, şi de cătră zio aleargă la casa muierilor cea a doao, unde e Ighé, scopitul împăratului, păzitoriul muierilor; şi nu mai întră cătră împăratul, de nu să va chema pre nume.

15. Şi cînd să împlea vrêmea Esthírii, fêtei lui Aminadáv, fratelui tatălui Mardohéu, a întra la împăratul, nemica n-au defăimat den carele au poruncit ei hadîmul, păzitoriul muierilor.

16. Pentru că era Esthír aflînd har de la toţi ceia ce o vedea pre ea.

4. Şi întră Esthír cătră Artaxérxu împăratul la 12 luni, care iaste adár, în al şaptea an al împărăţiei lui.

17. Şi îndrăgi împăratul pre Esthír, şi află har mai mult decît toate fecioarele, şi au pus preste ea diadima cea femeiască.

18. Şi au făcut împăratul băuturi la toţi priêtenii lui şi puterilor în zile 7 şi înălţă nuntele Esthírii; şi slobozenie au fă- //

Ms. 45, p. 414-415

lui:

3. „Cêrce-să împăratului fetişoare nestricate, bune la chip. Şi va pune împăratul preste sate, întru toate ţările împărăţiei lui, şi să aleagă fetişoare ficioare, frumoase la chip la Súsa cetatea, la casa muierilor, şi să să dea la hadîmbul împăratului, la păzitoriul muierilor, şi să dea să păpun şi cêealaltă socotinţă.

4. Şi muiêrea carea va plăcea împăratului va împărăţi pentru Astin." Şi plăcu împăratului lucrul şi făcu aşa.

5. **3.** Şi om era jidov în Súsis cetatea, şi numele lui — Mardoheu al lui Iair a lui Semeíu al lui Chiseu, dentru fêliul Veniamin,
6. Carele era robit den [30]Ierusalim, carele au robit Navuhodonósor, împăratul Vavilónului.

7. Şi era la el copilă crescută ⌊a lui Aminadav⌋, fratelui tătîne-său, şi numele ei — Esthir. Şi dacă au murit[31] părinţii ei, o certă pre ea şie întru fămêie. Şi era fetişoara frumoasă la chip.

8. Şi cînd s-au audzit a împăratului porîncă, s-au adunat multe fetişoare la Súsa cetate, supt mîna i Gaí. Şi să aduse Esthir cătră Íghê, păzitoriul muierilor.

9. Şi plăcu lui fetişoara, şi au aflat har înaintea lui *[415/1]*, şi sîrguia a-i darea ei săpunul şi partea şi cêle 7 fête cêle alêse ei dentru a împărăţiei; şi isprăvirea ei bine şi roabelor ei la casa muierilor.

10. Şi n-au arătat Esthir neamul ei, nice[32] moşiia, căci Mardoheu porînci ei ca să nu spuie.

11. Şi preste toate dzilele îmbla Mardoheu pren curtea muierilor, socotind ce i să va tîmpla ii Esthir.

12. Pentru că aceasta era vrêmea a fêtei a întra cătră împăratul, cînd va plini luni 12. Pentru că aşa să plinesc dzilele socotinţei: 6 luni cu mirositurile şi cu unsori[33] muierilor şi luni 6 ungîndu-să cu untdelemnu de mirsin.

13. Şi atuncea întră cătră împăratul, şi cui va zice să o dea pre ea, să între cu el den casa muierilor pînă la casele împărăteşti.
14. De cătră sară întră, şi de cătră dzuă aleargă la casa muierilor cêea a doao, unde-i Ighê, scopitul împăratului, păzitoriul muierilor; şi nu mai întră cătră împăratul, de nu să va chema cu cuvîntul[34].

15. Şi cînd să împlea vrêmea i Esthir, fêtei Aminadav, fratelui tatălui Mardoheu, a întra la împăratul, nimic n-au dăfăimat dentru carele au porîncit ⌊ei⌋ hadîmbul, păzitoriul muierilor.
16. Pentru că Esthir[35] aflînd har de la toţi ceia ce o vedea pre ea.

4. Şi întră Esthir cătră Artaxerxu împăratul într-a 12 luni, care iaste ádar, în[36] al şaptelea an a împărăţiei lui.

17. Şi îndrăgi împăratul pre Esthir, şi află har mai mult decît toate feciurêlele şi au pus preste ea diádema[37] cea fămeiască.
18. Şi au făcut împăratul băutură la toţi priêtenii lui şi puterilor în dzile 7 şi înălţă nuntele Esthir; şi slobodzenie au fă-

Ms. 4389, p. 511

lui:

3. „Să se caute împăratului fête curate şi frumoase. Şi să trimeaţă împăratul să caute în toate laturile hotarîlor împărăţiei lui să strîngă fête curate şi frumoase în cetatea Súsei, în casa cea de muieri, şi să le dea supt mîna hadîmului împăratului să le păzească şi să le dea haine şi de altele ce le va trebui[20].

4. Şi pre carea va îndrăgi împăratul să o puie în locul Astínei." Şi plăcu împăratului cuvîntul şi făcu aşa.

5. Şi era un bărbat în cetatea Súsei pre care-l chiema Mardohei, feciorul lui Iair, feciorul lui Semei, feciorul lui Chis, den seminţia[21] lui Veniamin,
6. [22]Carele au fost robit den Ierusalim de Navohodonosor, împăratul Vavilónului.

7. Şi era la dînsul o fată den seminţia[23] lui Aminadav, fratele tătîne-său, pre carea o chiema Esthíra, fată unchiu-său. Şi era foarte frumoasă. Iar după moartea părinţilor ei, o au luat Mardohei în loc de fată.

8. Iar deaca se auzi cuvîntul împăratului şi porunca lui, strînseră fête multe în cetatea Súsei, supt mîna lui Eghéu. Şi fu luată şi Esthíra în casa împăratului de mîna lui Eghéu, carele era păzitoriul muierilor.[24]

9. Şi plăcu fata înaintea ochilor lui, şi află milă înaintea lui, şi grăbi a-i da podoabele cêle ce era gătite şi şapte fête foarte frumoase îi dêde den casa împăratului; şi fêtele ei le rîndui[25] bine în casa[26] muierilor.

10. Şi nu spuse Estíra neamul ei şi oamenii ei, că-i porîncise Mardohei să nu spuie.

11. Şi în toa- *[511/2]* te zilele umbla împotriva casii muierilor, ca să ştie, de pacea Esthírii, ce i se va face.

12. Că aşa era vrêmea fêtelor să între la împăratul, cînd se va umplea 12 luni. Că aşa se umplea zilele curăţirei: 6 luni să se ungă cu undelemn şi cu mirosêle muiereşti, iar alte 6 luni să se ungă cu unsori şi cu zulufii.

13. Şi atunci mergea la împăratul şi tot ce zicea îi da să vie cu dînsa den casa muierilor pînă în casa împăratului.
14. Şi era aceasta de mergea seara acêea, iar dimineaţa iarăşi se întorcea la casa muierilor cu alt hadîm de-ai împăratului, carele era păzitor patului; şi apoi nu mergea iarăşi la împăratul, pînă nu o chiema pre nume.
15. Iar cînd ajunse rîndul Esthírei, fata lui Aminadav, fratele tatălui lui Mardohei, carea şi-o luase în loc de fată, să meargă la împăratul, nimic nu mai adaose de cêle ce-i porînci hadîmul, paznicul muierilor.
16. [15.] Că era Esthíra de afla milă înaintea tuturor carii o vedea.

[16.] Şi au fost dusă Esthíra la Artaxerx împărat în a 12 lună, carea iaste adar, în anul al şaptelea de împărăţiia lui.

17. Şi îndrăgi împăratul pre Esthíra mai vîrtos decît pre toate fêtele cêle curate, şi află milă mai mult decît[27] toate, şi puse coroana[28] cea împărătească în capul ei.
18. Şi făcu împăratul ospăţ mare tuturor boiêrilor săi şi tuturor slugilor sale 7 zile şi înălţă nunta Esthírei şi făcu îmblînzire

Versiunea modernă

lui:

3. „Să i se caute regelui copile fecioare şi frumoase la chip. Şi va numi regele ocîrmuitori ai locului în toate ţările regatului său, ca să aleagă copile fecioare, frumoase la chip [şi să fie aduse] la Susa, în casa femeilor, şi să fie date în grija eunucului regelui, paznicul femeilor, să să li se dea pomadă şi celelalte de trebuinţă [îngrijirii].
4. Şi femeia care îi va fi pe plac regelui va domni în locul lui Astin." Şi îi plăcu regelui lucrul [acesta] şi aşa făcu.

5. **3.** Şi se afla un iudeu în cetatea Susa, şi numele lui [era] Mardochai al lui Iair al lui Semei al lui Kisai, din neamul lui Beniamin,
6. Care era rob din Ierusalim, pe care l-a robit Nabucodonosor, regele Babilonului.

7. Şi avea el o copilă [pe care] o crescuse, fata ⌊lui Aminadab⌋, fratele tatălui lui, şi numele ei [era] Ester. Şi cînd i-au murit părinţii, el a pregătit-o să îi fie soţie. Şi era copila frumoasă la chip.

8. Şi cînd s-a făcut auzită porunca regelui, au fost adunate multe tinere în cetatea Susa, sub grija lui Gai. Şi fu dusă şi Ester la Gai, păzitorul femeilor.

9. Şi îi plăcu lui copila, iar [ea] avu parte de bunăvoinţă din partea lui, şi se grăbi să-i dea pomada şi partea ei şi pe cele şapte fete ce-i fuseseră hărăzite de la palat; şi o îngriji bine pe ea şi pe roabele ei în casa femeilor.

10. Şi nu şi-a dezvăluit Ester neamul, nici ţara [părinţilor], căci Mardochai îi poruncise să nu spună.

11. Şi în fiecare zi se preumbla Mardochai prin curtea femeilor, gîndindu-se la ce se va întîmpla cu Ester.
12. Căci venise vremea ca o fecioară să intre la rege, cînd avea să împlinească douăsprezece luni. Fiindcă aşa se împlinesc zilele pregătirii: şase luni cu miresme şi cu pomezi femeieşti şi şase luni de uns cu ulei de smirnă.

13. Şi atunci se apropie de rege şi cu cel căruia i se va porunci să o ducă va merge ea din casa femeilor pînă la odăile regelui.
14. Ea intră spre seară [la rege], iar în zori se duce la cea de-a doua casă a femeilor, unde se găseşte Ghe, eunucul regelui, păzitorul femeilor; şi nu se mai apropie de rege, dacă nu era chemată pe nume.

15. Şi cînd se împlini vreme lui Ester, fata lui Aminadab, fratele tatălui lui Mardochai, să intre la rege, nu a trecut cu vederea nimic din cele pe care i le-a poruncit eunucul, păzitorul femeilor.
16. Pentru că Ester afla bunăvoinţă din partea tuturor celor care o vedeau.

4. Şi intră Ester la regele Artaxerxes în luna a douăsprezecea, luna adar, în al şaptelea an al domniei lui.

17. Şi o îndrăgi regele pe Ester, şi se bucură ea de bunăvoinţă mai multă decît toate fecioarele, şi îi puse ei cunună de soţie.
18. Şi dădu regele un ospăţ pentru toţi prietenii şi bărbaţii de seamă vreme de şapte zile şi preamări nunta cu Ester; şi scutire a dat

Biblia 1688, p. 357, col. 1

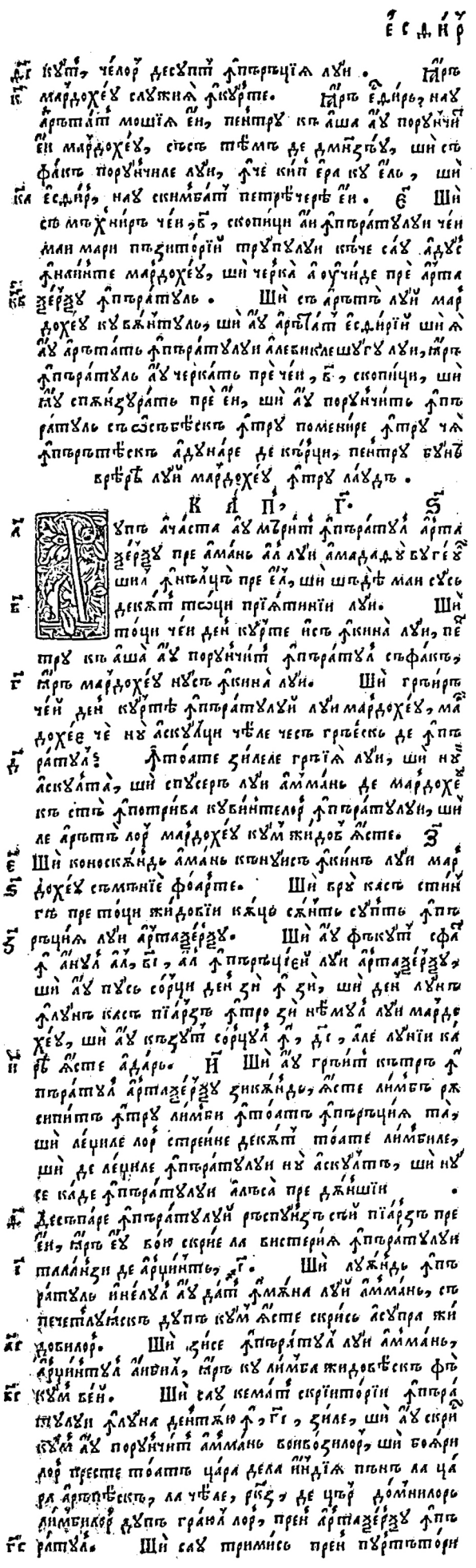

cut celor de supt împărăţiia lui.

19. Iară Mardohéu slujiia în curte.

20. Iară Esthír n-au arătat moşiia ei, pentru că aşa au poruncit ei Mardohéu: să să teamă de Dumnezău şi să facă poruncile lui, în ce chip era cu el. Şi Esthír n-au schimbat petrêcerea ei.

21. **5.** Şi să mîhniră cei 2 scopiţi ai împăratului, cei mai mari, păzitorii trupului, căce s-au adus înainte Mardohéu şi cerca a ucide pre Artaxérxu împăratul.

22. Şi să arătă lui Mardohéu cuvîntul, şi au arătat Esthírii, şi ea au arătat împăratului ale vicleşugului, iară împăratul au cercat pre cei doi scopiţi şi i-au spînzurat pre ei. Şi au poruncit împăratul să osăbească întru pomenire, întru cea împărătească adunare de cărţi, pentru bună vrêrea lui Mardohéu, întru laudă.

Cap 3

1. **6.** După aceasta, au mărit împăratul Artaxérxu pre Amán al lui Amadathú, vughéul, şi-l înălţă pre el, şi şădea mai sus decît toţi priêtinii lui.

2. Şi toţi cei den curte i să închina lui, pentru că aşa au poruncit împăratul să facă, iară Mardohéu nu să închina lui.

3. Şi grăiră cei den curtea împăratului lui Mardohéu: „Mardohée, ce nu asculţi cêlea ce să grăiesc de împăratul?”

4. În toate zilele grăiia lui, şi nu-i asculta. Şi spuseră lui Ammán de Mardoheu că stă împotriva cuvintelor împăratului, şi le arătă lor Mardohéu cum jidov iaste.

5. **7.** Şi conoscînd Amán că nu i să închină lui Mardohéu, să mînié foarte

6. Şi vru ca să stingă pre toţi jidovii cîţi sînt supt împărăţiia lui Artaxérxu.

7. Şi au făcut sfat în anul al 12 al împărăţiei lui Artaxérxu şi au pus sorţi den zi în zi şi den lună în lună, ca să piarză într-o zi neamul lui Mardohéu. Şi au căzut sorţul în 14 ale lunii carea iaste adár.

8. **8.** Şi au grăit cătră împăratul Artaxérxu, zicînd: „Iaste limbă rîsipită întru limbi în toată împărăţiia ta, şi legile lor — streine decît toate limbile, şi de legile împăratului nu ascultă, şi nu se cade împăratului a lăsa pre dînşii.

9. De să pare împăratului, răspunză să-i piarză pre ei, iară eu voiu scrie la visteriia împăratului talanzi de argint 10000.”

10. Şi luînd împăratul inelul, au dat în mîna lui Ammán să pecetluiască după cum iaste scris asupra jidovilor.

11. Şi zise împăratul lui Ammán: „Argintul aibi-l, iară cu limba jidovească fă cum vei.”

12. Şi s-au chemat scriitorii împăratului în luna dentîiu, în 13 zile, şi au scris, cum au poruncit Ammán, voivozilor şi boiêrilor, preste toată ţara, de la Índiia pînă la Ţara Arăpească, la cêle 127 de ţări, domnilor limbilor, după graiul lor, pren Artaxérxu împăratul.

13. Şi s-au trimis pren purtători /

Ms. 45, p. 415

cut celor de supt împărăţia lui.

19. Iară Mardoheu slujiia întru curte.
20. Iară Esthir n-au arătat moşiia ei, pentru că aşa au porîncit ei Mardoheu: să să teamă de Domnul[38] şi să facă porîncele lui, în ce chip era cu el. Şi Esthir n-au primenit petrêcerea ei.

21. **5.** Şi să mîhniră cei 2 scopiţi ai împăratului, cei preste ceia ce păziia trupul[39], ⌊căci s-au adus înainte Mardoheu⌋ şi cerca a ucide pre Artaxerxu împăratul.

22. Şi să arătă lui Mardoheu cuvîntul, şi au arătat ii Esthir, şi ea arătă împăratului a vicleniei, iară împăratul au cercat pre cei doi scopiţi şi i-au spîndzurat pre ei. Şi au porîncit împăratul să usăbască întru pomenire, întru cea împărătească de cărţi *[415/2]* adunare, pentru bună vrêrea lui Mardoheu, întru laudă.

Ms. 4389, p. 511-512

ţărîlor lui.[29]

19. Iar Mardohei slujiia în curtea împăratului.
20. Iar Esthir nu spunea neamul ei, nici oamenii ei, că aşa-i[30] porînci Mardohei: să se teamă de Dumnezeu şi să facă poruncile lui, precum se întărise în cêlealalte zile cu dînsul. Iar Esthir nu mai schimbă obiceaiurile ei.
21. Şi 2 hadîmi, mai-mari preste paza patului împăratului, se mîniiară căci era mai cistit Mardohei şi cerca să ucigă pre Artaxerx împărat.

22. Şi spuseră cuvîntul lui Mardohei, el spuse Esthírei, iar ea spuse împăratului ce hiclenesc, [23.] iar împăratul ispiti pre acei 2 hadîmi şi se spuseră şi pentr-acêeea îi spînzură. Şi porînci împăratul să puie la aducerea aminte, în casa cea păzitoare[31] de cărţi a împăratului, în lauda minţii cei bune a lui Mardohei.

Versiunea modernă

celor de sub domnia lui.

19. Iar Mardochai slujea la curte.
20. Iar Ester nu şi-a dezvăluit obîrşia, pentru că aşa îi poruncise Mardochai: să se teamă de Dumnezeu şi să urmeze poruncile lui, tot astfel cum [fusese cînd] era cu el. Şi Ester nu şi-a schimbat firea.

21. **5.** Şi cei doi eunuci ai regelui, mai-marii peste păzitorii trupului regelui, se mîniară ⌊pentru că Mardochai a fost înaintat⌋ şi încercau să îl ucidă pe regele Artaxerxes.
22. Şi descoperi Mardochai acest lucru şi i-a spus lui Ester, iar ea i-a dezvăluit regelui planul uneltirii, iar regele i-a cercetat pe cei doi eunuci şi i-a spînzurat. Şi a poruncit regele să se scrie pentru aducere aminte, în biblioteca regală, despre buna slujire a lui Mardochai, spre laudă.

Cap 3

1. **6.** După[40] aceasta, au mărit[41] împăratul Artaxerxu pre Amman a lui Amadáthu, vughéul, şi-l înălţă pre el, şi şedea mai sus decît toţi priêtenii lui.

2. Şi toţi cei den curte i să închina lui, pentru că aşa au porîncit împăratul să facă, iară Mardoheu nu i să închina lui.
3. Şi grăiră cei den curtea împăratului lui Mardoheu: „Mardohée, ce nu asculţi cêlea ce să grăiesc de împăratul?”

4. În toate dzilele grăia lui, şi nu asculta lor. Şi arătară lui Amman pre Mardoheu stînd împotriva cuvintelor împăratului, şi le arătă lor Mardoheu cum jidov iaste.
5. **7.** Şi cunoscînd Aman[42] că nu i să închínă lui Mardoheu, să mîniia foarte

6. Şi să sfătui să stingă pre toţi cîţi sînt supt împărăţiia lui Artaxerxu jidovi.

7. Şi au făcut răspuns deplin întru anul al doisprădzêcele împărăţiei lui Artaxerxu şi au pus sorţi den dzi în dzi şi den lună în lună, ca să piardză întru o dzi neamul lui Mardoheu. Şi au căzdut sorţul întru 14 a lunei carea iaste ádar.
8. **8**. Şi au grăit cătră împăratul Artaxerxu, dzicînd: „Iaste limbă răsîpită întru toată împărăţiia ta întru limbi, şi legile lor — striine[43] decît a tuturor limbilor, şi de legile împăratului nu ascultă, şi nu folosêşte împăratului a-i lăsa pre înşi.

9. Dă să pare împăratului, răspundză să-i piardză pre ei, iară eu voi scrie la vistêriul împăratului de argint talandzi 10000.”
10. Şi luînd împăratul inelul, au dat în mîinile lui Aman să pecetluiască după cum iaste scris asupra ovrêilor.
11. Şi dzise împăratul lui Aman: „Argintul aibi-l, iară cu limba fă cum vei.”

12. Şi s-au chemat scriitorii împăratului în luna dentîi, în[44] a 13, şi au scris, cum au porîncit Aman, voivozilor şi boiêrilor, preste toată ţara, de la Indíia pînă la Ţara Arăpască, la cêle 127 de ţări, boiêrilor limbilor, după graiul lor, pren Artaxerxu împăratul.

13. Şi s-au trimis pren scriitori

Cap 3

1. Iară după acêstea, au mărit împăratul Artaxerx pre Aman, feciorul lui Amadath, vuseiánul, *[512/1]* şi-l înălţă şi-l cisti mai mult decît pre toţi priêtenii lui.[32]

2.[33] Şi toţi cîţi era în curtea împăratului se închina lui, că aşa au porîncit împăratul să facă, iar numai Mardohei nu se închina.
3. Şi ziseră lui Mardohei toate slugile cêle den curtea împăratului: „Pentru ce calci porunca împăratului?”

4. Şi-i zicea în toate zilele, iar el nu-i asculta. Şi spuseră lui Aman că Mardohei se împoncişază poruncii împăratului, iar Mardohei le spuse că iaste ovrêiu.

5. Şi văzu Aman că nu i se închínă Mardohei şi se mînié foarte

6. Şi vru să piiarză pre toţi ovrêii cîţi sînt întru toată împărăţiia lui Artaxerx.[34]

7. [6.] Şi făcu sfat, [7.] iar în anul al 12 de împărăţiia lui Artaxerx arunca sorţi den zi în zi şi den lună în lună, că să piiarză într-o zi neamul lui Mardohei. Şi căzu soarta în 14 zile ale lunii carea iaste adar.

8. [35]Şi zise Aman cătră împăratul Artaxérx: „Iaste un nărod răsipit pren toate limbile, întru toate ţărîle împărăţiei tale, şi lêgea lor iaste într-alt chip şi mai straşnică decît a tuturor limbilor, şi lêgea împăratului nu ascultă, ce eu, împărate, nu îndemnez să-i laşi.[36]

9. Ce de-ţi va fi voia, să-i pierzi, iar eu voiu scrie în cămara împăratului 10000 de talanţi de argint.”

10. Iar împăratul îşi luoă inelul den mîna sa şi-l dêde lui Aman ca să pecetluiască cartea carea se va scrie asupra ovrêilor.
11. Şi zise cătră el: „Argintul să fie al tău, iar oamenilor să le faci cumu-ţi va fi voia.”

12. Şi chiemă pre logofeţii împărăteşti în 13 zile ale lunii dentîi şi scriseră, cum le porînci Aman, la toţi domnii şi boiêrii pren toate laturile, den laturea Indiei pînă la Ethiópiia, la 127 de ţinuturi care le biruia, la fieştecare limbă în limba lor, după porunca lui Artaxerx împărat.[37]
13. Şi trimêse Aman aprozi

Capitolul al 3-lea

1. **6.** Şi după aceasta, îl cinsti regele Artaxerxes pe Aman, [fiul] lui Amadathes, bugaios, şi îl ridică [în rang], şi era mai presus decît toţi prietenii lui.

2. Şi toţi cei de la curte i se închinau lui, pentru că aşa poruncise regele să se facă, iar Mardochai nu se închina înaintea lui.
3. Şi îi ziseră cei de la curtea regelui lui Mardochai: „Mardochai, de ce nu te supui celor spuse de rege?”

4. Şi îi ziceau în fiecare zi, iar el nu-i asculta. Şi îi spuseră lui Aman despre Mardochai că nu se supune cuvintelor regelui, iar Mardochai le arătă lor că este iudeu.
5. **7.** Şi aflînd Aman că nu i se închină Mardochai, se mînie grozav

6. Şi vru să îi ucidă pe toţi iudeii care se aflau sub puterea lui Artaxerxes.

7. Şi dădu o hotărîre în anul al doisprezecelea al domniei lui Artaxerxes şi trase la sorţi zi de zi şi lună de lună, ca să nimicească într-o zi neamul lui Mardochai. Şi căzură sorţii pe a paisprezecea zi a lunii adar.

8. **8.** Şi-i spuse regelui Artaxerxes, zicînd: „Se află un popor împrăştiat printre naţiile din tot regatul tău, şi legile lor [sînt] diferite de cele ale tuturor popoarelor, şi nu ascultă de legile regelui, iar regelui nu-i este de folos să-i lase [nepedepsiţi].

9. De i se va părea potrivit regelui, să dea poruncă să îi nimicească, iar eu voi preda la vistieria regelui zece mii de talanţi de argint [pentru aceasta].”
10. Şi luîndu-şi regele inelul, i l-a dat în mînă lui Aman să pecetluiască hotărîrea cu privire la iudei.

11. Şi îi spuse regele lui Aman: „Păstrează-ţi argintul, iar cu neamul iudeu fă cum vrei.”

12. Şi au fost chemaţi grămăticii regelui în prima lună, în ziua a treisprezecea, şi au scris, cum a poruncit Aman, satrapilor şi căpeteniilor din tot regatul, din India pînă în Etiopia, celor o sută douăzeci şi şapte de satrapii, domnilor popoparelor, fiecăruia în limba lui, în numele regelui Artaxerxes.
13. Şi s-a trimis [poruncă] prin poşte

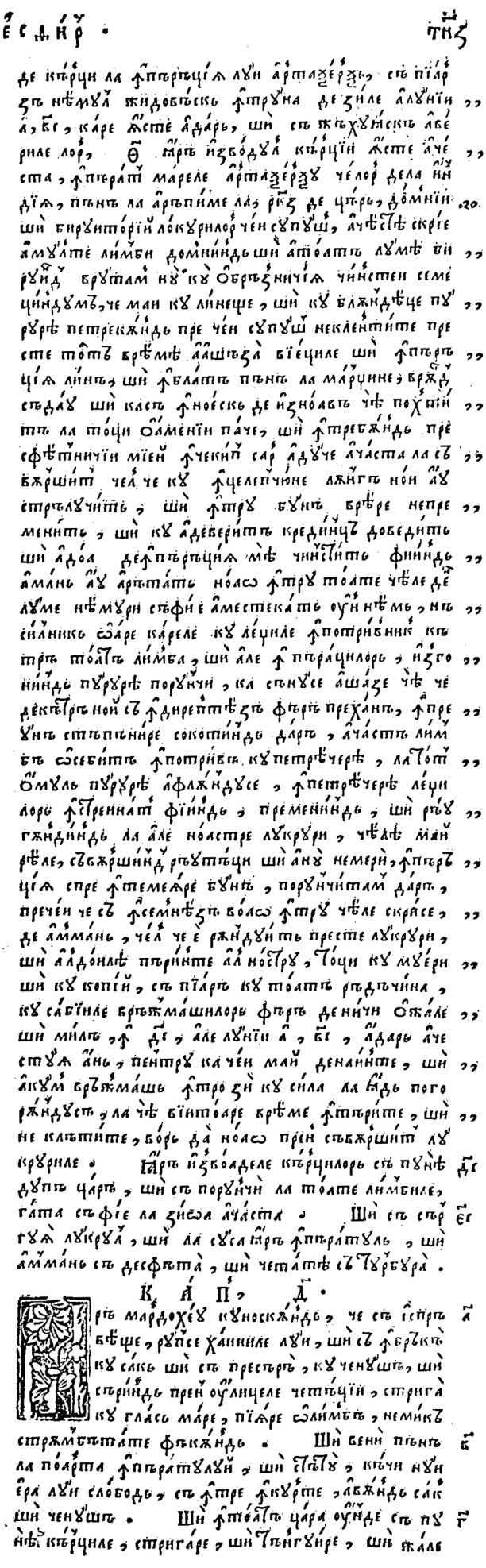

Biblia 1688, p. 357, col. 2

de cărţi la împărăţiia lui Artaxérx să piarză neamul jidovăsc într-una de zile a lunii a 12, care iaste adár, şi să jăhuiască averile lor.

9. Iară izvodul cărţii iaste acesta: „Împărat marele Artaxérxu, celor de la Índiia pînă la Arăpime la 127 de ţări domnii şi biruitorii locurilor cei supuşi, acêstea scrie:

A multe limbi domnind şi a toată lumea biruind, vrut-am, nu cu obrăzniciia cinstei semeţindu-mă, ce mai cu lineşte şi cu blîndêţe pururea petrecînd pre cei supuşi, neclentite preste toată vrêmea a aşăza vieţile şi împărăţiia lină şi îmblată pînă la margine vrînd să dau şi ca să înnoiesc de iznoavă cea pohtită la toţi oamenii pace.

Şi întrebînd pre sfêtnicii miei în ce chip s-ar aduce aceasta la săvîrşit, cel ce cu înţelepciune lîngă noi au strălucit şi întru bunăvrêre nepremenit şi cu adeveritǎ credinţă dovedit şi a doa de împărăţiia mea cinstit fiind, Amán,

Au arătat noao întru toate cêle den lume neamuri să fie amestecat un neam năsilnic oarecarele, cu legile împotrivnic cătră toată limba şi ale împăraţilor izgonind pururea porunci, ca să nu se aşaze cea ce de cătră noi să îndireptează fără prehană împreună stăpînire.

Socotind, dară, această limbă osebită împotrivă cu petrêcerea la tot omul pururea aflîndu-se, în petrêcerea legilor înstreinată[8] fiind, premenind şi rău gîndind la ale noastre lucruri, cêlea mai rêle săvîrşind răutăţi, şi a nu nemeri împărăţiia spre întemeiêre bună,

Poruncit-am, dară, pre cei ce să însemnează voao întru cêle scrise de Ammán, cel ce e rînduit preste lucruri şi al doilea părinte al nostru, toţi, cu muieri şi cu copii, să piară, cu toată rădăcina, cu sabiile vrăjmaşilor, fără de nici o jale şi milă, în 14 ale lunii a 12, ádar, acestuia an,

Pentru ca cei mai denainte şi acum vrăjmaşi[9], într-o zi cu sila la iad pogorîndu-să, la cea viitoare vrême întărite şi neclătite vor da noao pren săvîrşit lucrurile."

14. Iară izvoadele cărţilor să punea după ţară; şi să porunci la toate limbile gata să fie la zioa aceasta.

15. Şi să sîrguia lucrul şi la Súsa. Iară împăratul şi Ammán să desfăta, şi cetatea să turbura.

Cap 4

1. **[10.]**[10] Iară Mardohéu, cunoscînd ce să isprăvêşte, rupse hainele lui şi să îmbrăcă cu sac şi să presără cu cenuşă şi, sărind pren uliţele cetăţii, striga cu glas mare: „Piêre o limbă nemică strîmbătate făcînd!"

2. Şi veni pînă la poarta împăratului şi stătu, căci nu-i era lui slobod să între în curte avînd sac şi cenuşă.

3. Şi în toată ţara unde să punea cărţile — strigare şi tînguire; şi jale //

Ms. 45, p. 415-416

de cărţi la împărăţiia lui Artaxerxu să piardză neamul iudeilor într-una de dzile a lunei a 12, carea iaste ádar, şi să jefuiască unêltele lor.

9. ⌊Iară a cărţii izvodul iaste acesta: „Împărat mare Artaxerxu, celor de la Indía pînă la Arăpime a 127 de ţări boiêri *[416/1]* şi biruitori locurilor, supuşi, acêstea scrie:

A multe limbi domnind şi fiind biruit toată lumea, vream, nu cu obrăznicia a cinstei semeţindu-mă, ce mai cu linişte şi cu blîndêţe pururea petrecînd pre cei supuşi, neclintite preste toată vrêmea a aşeza vieţile şi împărăţia lină şi îmblată pînă la margine vrînd să dau şi ca să înnoiesc de iznoavă cea poftită la toţi oamenii pace.

Şi întrebînd eu de sfêtnici cum s-are aduce aceasta la săvîrşit, cel ce cu întregăciunea firei lîngă noi au strălucit şi întru bunăvrêrea neprimenit şi cu adeverită credinţă dovedit şi a doao de împărăţime cinste fiind luat, Aman,

Au arătat noao întru toate cêle den lume fêliuri să fie amestecat un năród năsîlnic oarecarele, cu legile împotrivnic cătră toată limba şi ale împăraţilor izgonind pururea porînci, ca să nu să aşêdze ceia ce de cătră voi să îndrepteadză fără prihană împreună domnie.

Socotind, dară, aceasta limbă însuşi împotriva petrêcerii la tot omul pururea aflîndu-să, petrêcere a legii — înstreinată şi premenind şi negîndind bine la ale noastre lucruri cêle mai rêle săvîrşînd rêlele, şi cătră să nu nemerească împărăţia întemeiêre bună,

Porîncit-am, dară, pre cei ci să însemneadză voao întru cêle scrise de Aman, cela ce-i rînduit preste lucruri şi al doilea părinte al nostru, toţi, cu muieri şi cu ficiori, să piară, cu toată rădăcina, cu sabiile nepriêtenilor, fără nice o jale sau îndurare, în 14 a lunei a 12, ádar, acestui an ce stă,

Pentru ca cei de mainte şi acum nepriêteni, întru o dzi cu sila la iad pogorîndu-să, la cea viitoare vrême întărite şi neclăntite vor da noao pren săvîrşit lucrurile."⌋

14. Iară izvoadele cărţilor să punea după ţară; şi să porînci la toate limbile gata să fie la dzua aceasta.

15. Şi sîrguia lucrul şi la Súsa. Iară împăratul şi Aman să dăsfăta, şi cetatea să tulbura.

Cap 4

1. **10.** Iară Mardoheu, cunoscînd ce să isprăvêşte, rupse hainele lui şi să îmbrăcă cu sac şi să presără cu cenuşe şi, sărind pren uliţa cetăţii, striga cu glas mare: „Rădícă-să limbă nimic strîmbătate făcînd!"

2. Şi veni pînă la poarta împăratului *[416/2]* şi stătu, căci nu era lui slobod să între în curte avînd sac şi cenuşe.

3. Şi întru toată ţara unde să punea cărţile — strigare şi bocet[45]; şi jale

Ms. 4389, p. 512

cu cărţile în toată împărăţiia lui Artaxerx să ucigă pre neamul ovreiesc în zioa dentîi, în luna a 12, carea iaste adar, şi să ia avuţiile lor.

[14.] [38]Iar scrisoarea cărţii lor era aşa: [39]„Artaxerx, marele împărat, celor ce sînteţi căpetenii preste 127 de ţinuturi den ţara Indiei pînă la Ethiópiia, scriem:

Multe limbi ale împărăţiei biruind şi toată lumea ţiind, n-am vrut să mă înalţ cu trufie, ce în toată vrêmea, îndireptînd cu linişte şi cu blîndêţe păzind, să tocmim celor ce sînt supt mîna noastră traiu fără de gîlceavă *[512/2]* şi împărăţiia lină şi neînvăluită şi să înnoiesc pacea carea[40] o poftesc toţi oamenii.[41]

Deci întrebînd eu pre sfêtnicii miei cum ară putea fi să se facă acêstea, iar cela ce iaste prea slăvit cu mintea cea întreagă şi neschimbat întru voirea cea bună şi întărit credinţii cei tari, cela ce au dobîndit a doaoa parte a împărăţiei, Aman,

Spusu-ne-au pre nişte oameni oarecarii pizmătareţi carii sînt amestecaţi întru toate seminţiile în lume şi potrivnici legii tuturor limbilor şi porîncile împărăteşti niciodată nu le bagă în seamă, ca să nu se întărească cêlea ce sînt începute de voi şi îndireptate fără de nici o vină.

Deci, înţelegînd că limba aceasta sîngură se potrivêşte în toată vrêmea cu întortare tuturor oamenilor şi cu schimbarea aşăzămîntului altor legi streine tocmind spre porunca noastră şi cêle rêle rău obîrşind, ca să nu nemerească împărăţiia noastră linişte şi pace,

Pentr-acêea vă porîncim şi vă dăm ştire cu cărţile de la Aman, carele iaste rînduit spre lucrurile cêle împărăteşti şi al doilea de împărăţiia noastră, cum mai degrab să piêrdeţi cu sabiia[42] pre acei vrăjmaşi ai tuturor, cu muierile şi cu copiii lor, fără de nici o milă şi cruţare, în 14 zile ale lunii a 12, carea iaste adar, al anului acestuia,

Ca vrăjmaşii cei ce au fost mai de demult şi sînt şi acum într-o zi să meargă cu amar în iad, de-acii, în cêealaltă vrême să ne vie viiaţă blîndă şi fără de gîlceavă pînă în sfîrşit."

14. Şi se punea izvoadele cărţilor pren ţări; şi fu porîncit să fie gata în zioa[43] cea ce se-au zis.

15. [14.] Şi ospătîndu-se împăratul, şi Aman se îndulciia. Iar cetatea Súsei se turbura.

Cap 4

1. Iară Mardohei, deaca înţelêse ce se-au isprăvit şi tot ce au făcut împăratul, îşi sparse hainele şi se îmbrăcă în zăblău şi-şi presără[44] cenuşă pre cap şi săriia pren lărgimea uliţei cetăţii şi striga cu gîlceavă mare şi amară că vrea să piêie neamul care nu stricase nimic.[45]

2. Şi mêrse pînă la poarta împărătească, că nu i se cuveniia să între în curte îmbrăcat în zăblău şi fiind presărat cu cenuşă.

3. Şi pren toate laturile unde se arăta cărţile împăratului era plîngere şi vaiete; şi chiote

Versiunea modernă

în regatul lui Artaxerxes să nimicească neamul iudeilor în prima zi a lunii a douăsprezecea, care este adar, şi să le prade averile.

9. ⌊Iar copia scrisorii este aceasta: „Regele Artaxerxes cel Mare, domnilor şi stăpînitorilor celor o sută douăzeci şi şapte de satrapii din India pînă în Etiopia, care se supun domniei lui, le scrie acestea:

Domnind asupra multor popoare şi stăpînind tot pămîntul, am vrut, nu trufindu-mă cu îndrăzneala dată de putere, ci domnind întotdeauna cu mare cumpănire şi blîndeţe şi pururea aşezînd în linişte viaţa supuşilor şi regatul în tihnă, pentru ca [acesta] să poată fi străbătut pînă în margini, şi să reînnoiesc pacea dorită de toţi oamenii.

Şi întrebîndu-i pe sfătuitorii mei cum s-ar putea împlini aceasta, cel care s-a deosebit printre noi prin înţelepciune, care nu are pereche în ce priveşte bunăvoinţa, care a dovedit credinţă nestrămutată şi care a cîştigat al doilea loc în regat, Aman,

Ne-a dovedit că prin toate neamurile din lume s-a amestecat un neam răuvoitor, potrivnic prin legile sale tuturor popoarelor şi mereu neascultînd poruncile regilor, încît să nu poată fi aşezată acea putere unită pe care fără imputare o îndeplinim.

Înţelegînd, aşadar, că numai această naţie, aflîndu-se tot timpul în neînţelegere cu obiceiul celorlalţi oameni, înlocuind legile obişnuite cu una străină şi urzind împotriva celor folositoare nouă, săvîrşind astfel cele mai mari răutăţi, încît să nu poată ajunge regatul la o bună rînduială,

Am poruncit, deci, ca cei însemnaţi în cele scrise de Aman, numit în fruntea treburilor [regatului] şi care este al doilea părinte al nostru, toţi, cu femei şi copii, să fie nimiciţi din rădăcină prin săbiile duşmanilor, fără milă şi fără cruţare, în a paisprezecea zi a celei de-a douăsprezecea luni, adar, a acestui an,

Astfel încît cei de mai înainte şi acum duşmani, fiind trimişi în iad într-o singură zi, să ne lase în viitor lucrurile noastre întărite şi netulburate pentru totdeauna."⌋

14. Iar copiile scrisorilor erau puse la vedere în fiecare ţară; şi li se porunci tuturor naţiilor să fie pregătite pentru ziua aceasta.

15. Şi fu grăbit acest lucru şi în Susa. Iar regele şi Aman începură să petreacă, însă cetatea fu tulburată.

Capitolul al 4-lea

1. **10.** Iar Mardochai, înţelegînd ce se pregăteşte, îşi sfîşie hainele şi se îmbrăcă în sac şi îşi presără [peste sine] cenuşă şi, alergînd pe uliţele cetăţii, striga în gura mare: „Piere un popor care nu a făcut nici o nedreptate!"

2. Şi ajunse la poarta regelui şi se opri, căci nu îi era îngăduit să intre în curte îmbrăcat în sac şi plin de cenuşă.

3. Şi în toate ţările unde se puneau la vedere scrisorile [era] strigăt şi plînset; şi fiind jale

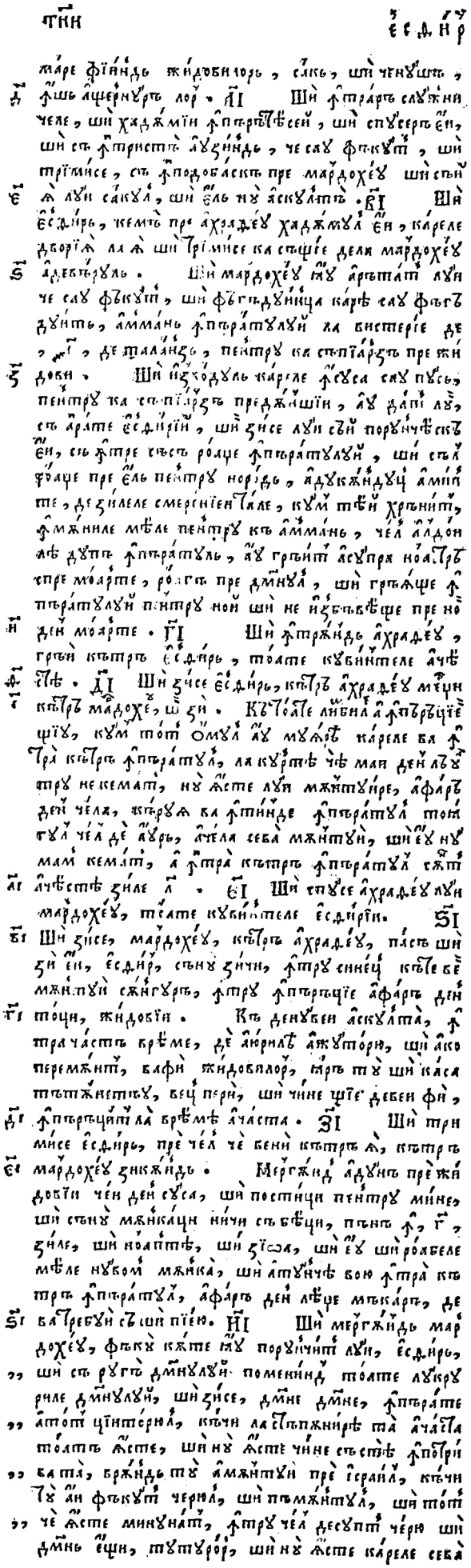

Biblia 1688, p. 358, col. 1

mare fiind jidovilor, sac şi cenuşă îşi aşternură lor.

4. **11.** Şi întrară slujnicele şi hadîmii împărătêsei şi spuseră ei. Şi să întristă auzind ce s-au făcut şi trimise să împodobască pre Mardohéu şi să-i ia lui sacul, şi el nu ascultă.

5. **12.** Şi Esthír chemă pre Ahrathéu, hadîmul ei, carele dvoriia la ea, şi trimise ca să ştie de la Mardohéu adevărul.

6. Şi Mardohéu i-au arătat lui ce s-au făcut şi făgăduinţa carea s-au făgăduit Ammán împăratului la visterie de 10000 de talanzi, pentru ca să piarză pre jidovi.

7. Şi izvodul carele în Susa s-au pus pentru ca să piarză pre dînşii au dat lui să arate Esthírii; şi-i zise lui să-i poruncească ei să între să să roage împăratului şi să-l roage pre el pentru norod: „Aducîndu-ţi aminte de zilele smereniei tale, cum te-ai hrănit în mînile mêle. Pentru că Ammán, cel al doilea după împăratul, au grăit asupra noastră spre moarte, roagă pre Domnul şi grăiêşte împăratului pentru noi şi ne izbăvêşte pre noi den moarte!”

8. **13.** Şi întrînd Ahrathéu, grăi către Esthír toate cuvintele acêstea.

9. **14.** Şi zise Esthír către Ahrathéu: „Mergi către Mardoheu şi zi

10. Că toate limbile a împărăţiei ştiu cum tot omul au muiêrea carele va între către împăratul, la curtea cea mai denlăuntru, nechemat nu iaste lui mîntuire, afară den cela căruia va întinde împăratul toiagul cel de aur, acela se va mîntui. Şi eu nu m-am chemat a între către împăratul; sînt acêstea zile 30.”

11. **15.** Şi spuse Ahrathéu lui Mardohéu toate cuvintele Esthírii.

12. **16.** Şi zise Mardohéu către Ahrathéu: „Pasă şi zi ei: «Esthír, să nu zici întru sine-ţi că te vei mîntui sîngură, întru împărăţie, afară den toţi jidovii.

13. Că de nu vei asculta într-această vrême, de aiurilea ajutoriu şi acoperemînt va fi jidovilor, iară tu şi casa tătîne-tău veţi pieri. Şi cine ştie de vei fi împărăţit la vrêmea aceasta?!»”

14. **17.** Şi trimise Esthír pre cel ce veni către ea către Mardohéu, zicînd:

15. „Mergînd, adună pre jidovii cei den Súsa şi postiţi pentru mine şi să nu mîncaţi, nici să bêţi pînă în 3 zile, şi noaptea, şi zioa. Şi eu şi roabele mêle nu vom mînca, şi atuncea voiu între către împăratul, afară den lêge, măcară de va trebui să şi pieiu.”

16. **18.** Şi mergînd Mardohéu, făcu cîte i-au poruncit lui Esthír

Şi să rugă Domnului, pomenind toate lucrurile Domnului, şi zise:

„Doamne, Doamne, Împărate atotţiitoriul, căci la stăpînirea ta aceasta toată iaste, şi nu iaste cine să stea împotriva ta, vrînd tu a mîntui pre Israíl.

Căci tu ai făcut ceriul şi pămîntul şi tot ce iaste minunat întru cel de supt ceriu şi Domn eşti tuturor, şi nu iaste carele se va /

Ms. 45, p. 416-417

mare — jidovilor, sac şi cenuşe aşternură şie.

4. **11.** Şi întrară slujnicile şi scopiţii[46] şi-i spuseră ei. Şi să întristă audzind ce s-au făcut şi trimise să împodobască pre Mardoheu şi să-i ia lui sacul, şi el nu ascultă.

5. **12.** Şi Esthir chemă pre Ahratheu, scopitul ei, carele dvoriia la ea, şi trimise ca să ştie de la Mardoheu adevărul.

6. Şi Mardoheu i-au arătat lui ce s-au făcut şi făgăduinţa carea au făgăduit Aman împăratului la vistiêr de 10000 de talandzi, pentru ca să piardză pre jidovi.

7. Şi izvodul carele în Súsi s-au pus pentru ca să piardză pre înşi au dat lui să arate ii Esthir; şi dzise lui să porîncească ei să între să să roage împăratului şi să-l cêrce pre el pentru nărod: „Pomenind dzilele smereniei tale, cum te-ai hrănit întru mîinile mêle. Pentru căci Aman, cel al doilea după împăratul, au grăit asupra noastră spre moarte, cheamă pre Domnul şi grăiêşte împăratului pentru noi ⌊şi⌋ ne mîntuiêşte pre noi den moarte!”

8. **13.** Şi întrînd Ahratheu, grăi ii Esthir toate cuvintele acêstea.

9. **14.** Şi dzise Esthir cătră Ahratheu: „Pasă cătră Mardoheu şi dzi

10. Cum toate limbile a împărăţiei ştiu că tot omul au muiêrea carele va întra cătră împăratul, la curtea cea mai denlontru, nechemat nu iaste lui mîntuire, afară dentru cela căruia va întinde împăratul toiagul cel de aur, acela să va mîntui. Şi eu nu m-am chemat a întra cătră împăratul; sînt acêstea dzile 30.”

11. **15.** Şi spuse Ahratheu lui Mardoheu toate cuvintele i Esthir.

12. **16.** Şi dzise Mardoheu cătră Ahratheu: „Pasă şi dzi ei: «Esthir, să nu dzici întru tine[47] că te vei mîntui sîngură, întru împărăţie, afară den toţi jidovii.

13. Că de vei neasculta întru aceasta vrême, de aiurilea ajutor şi acoperemînt va fi jidovilor, iară tu şi casa tătîne-tău veţi pieri. Şi cine ştie dă vei fi împărăţit întru vrêmea aceasta?!»”

14. **17.** Şi trimise Esthir pre cel ce veni cătră ea cătră Mardoheu, dzicînd:

15. „Mergînd, adună[48] pre jidovi cei den Súsa şi postiţi pentru mine şi să nu mîncaţi, nici să bêţi întru 3 dzile, ⌊şi⌋ noaptea, şi dzua. *[417/1]* Şi eu şi roabele mêle nu vom mînca, şi atuncea voi[49] întra cătră împăratul, afară den lêge, măcar de va trebui să şi piei.”

16. **18.** Şi mergînd Mardoheu, făcu cîte i-au porîncit lui Esthir

Şi să rugă Domnului, pomenind toate lucrurile Domnului, şi dzise:

„Doamne, Doamne, Împărate cel întrutotţiitor, căci întru despuierea ta aceasta toată iaste cine să gîndească împotriva ta, vrînd tu[50] a mîntui pre Israil.

Căci tu ai făcut ceriul şi pămîntul şi tot ce iaste minunat întru supt-cer şi domneşti tuturor, şi nu iaste carele să va

Ms. 4389, p. 512-513

mari — ovrêilor, şi punea pre dînşii zăblaie şi cenuşă.

4. Şi întrară fêtele Esthírei *[513/1]* şi hadîmii la Esthíra de-i spuseră. Iar ea, deaca auzi, foarte se spăré, de acêea şi trimêse haine să îmbrace pre Mardohei şi să-l dezbrace de zăblău, iar el nu vru să le ia.

5. De-acii, Esthíra chiemă pre Ahrathei, hadîmul carele sta înainte-i, şi-l trimêse să ştie de la Mardohei adevărat acêea ce se întîmplase.[46]

6. Şi mêrse hadîmul şi-i spuse Mardohei toate cum au fost [7.] şi cum au făgăduit Aman să puie în cămara casii împăratului 10000 de talanţi de argint, ca să piiarză pre ovrêi.

7. [8.] Şi cartea carea era făcută în cetatea Súsei pentru piêrderea lor o dêde la hadîm să o arate împărătêsei; şi-i porînci să zică împărătêsei să meargă la împăratul să-l roage şi să-l milostivească spre nărodul ei: [47] [9.] „Şi să-i aduci aminte de zilele smereniei ei, că au fost crescută în mîinile mêle. Pentru că Aman, carele iaste al doilea după împăratul, au grăit asupra noastră să ne omoară, deci chiiamă pre Dumnezeu şi grăiêşte împăratului pentru noi, ca să ne scoţi den moartea cea amară!”

8. Şi mêrse Ahrathei şi spuse Esthírei toate cuvintele lui Mardohei.

9. [10.] Iar ea[48] zise lui Ahrathei[49]: „Pasă la Mardohei şi-i zi:

10. «Obiceaiurile împăratului le ştii toate, [11.] că fieştece om sau muiêre care va întra în casa împăratului cea mai denlăuntru nechiemat nu mai are zile, fără numai la cine va trimête[50] toiagul cel de aur, acela se va mîntui. Dară eu cum voiu putea întra la împăratul? Şi sînt 30 de zile de cînd nu m-au chiemat la dînsul.»”

11. [12.] Şi spuse Ahrathei lui Mardohei toate cuvintele Esthírei.

12. [13.] Iar Mardohei iar zise cătră Ahrathei: „Pasă şi zi Esthírei: «Să nu cugeţi tu, Esthíro, în gîndul tău că tu sîngură te vei mîntui, întru împărăţie, den toţi ovrêii.

13. [14.] Că deaca[51] nu vei asculta într-această vrême, de-acii dentr-alt loc nu mai iaste mîntuire şi acoperemînt ovrêilor, ce vei pieri şi tu, şi casa tătîne-tău. Şi cine ştie şi într-această vrême împărăţi-vei?!»”

14. [15.] Şi iar trimêse Esthíra pre Ahrathei la Mardohei, zicîndu-i:

15. [16.] „Pasă şi strînge pre toţi ovrêii cîţi vei afla în cetatea Súsei şi vă postiţi pentru mine şi să nu mîncaţi, nici să bêţi în 3 zile şi în 3 nopţi. Iar eu şi fêtele mêle iarăşi vom face aşa de nu vom mînca, şi atunci voiu întra la împăratul, den afară de lêge, măcară de mi-ară[52] fi a şi *[513/2]* pieri.” [53]

16. [17.] De-acii, se duse Mardohei şi făcu cumu-i porunci Esthíra[54]

Şi se rugă Domnului, aducîndu-şi aminte de lucrurile Domnului, şi zise:

„[55]Doamne, Doamne, Împărate atotţiitoriul, că toate acêstea în biruinţa ta sînt, şi nu iaste nimic să se potrivească ţie cu slava lui, deaca vei vrea să mîntuieşti pre Israil.

Că tu ai făcut ceriul şi pămîntul şi tot[56] ce minunează[57] pre om de supt ceriu şi eşti Domn tuturor şi nu iaste cine să se

Versiunea modernă

mare pentru iudei, se acoperiră cu saci şi cu cenuşă.

4. **11.** Şi intrară slujitoarele şi eunucii reginei şi îi spuseră. Şi se tulbură ea cînd auzi ce s-a petrecut şi trimise să îl îmbrace pe Mardochai şi să îi ia sacul, dar el nu încuviinţă.

5. **12.** Şi atunci Ester îl chemă pe Achrathaios, eunucul ei, care o slujea, şi îl trimise să afle de la Mardochai adevărul.

6. Şi Mardochai îi arătă lui ce se petrecuse şi promisiunea pe care o făcuse Aman regelui [să dea] la vistierie zece mii de talanţi, ca să îi nimicească pe iudei.

7. Şi copia care a fost pusă la vedere în Susa pentru osîndirea lor la moarte i-a dat-o lui să i-o arate lui Ester; şi-i zise lui să-i dea ei poruncă să meargă şi să îl implore pe rege şi să se roage pentru poporul ei: „Adu-ţi aminte de zilele tale de sărăcie, cum ai fost hrănită de mîinile mele. Pentru că Aman, al doilea după rege, a vorbit împotriva noastră pentru osîndirea la moarte, roagă-te lui Dumnezeu şi vorbeşte cu regele pentru noi ⌊şi⌋ ne izbăveşte de la moarte!”

8. **13.** Şi întorcîndu-se Achrathaios, îi spuse lui Estir toate cuvintele acestea.

9. **14.** Şi îi zise Ester lui Achrathaios: „Du-te la Mardochai şi spune-i

10. Că toate popoarele regatului ştiu că orice bărbat sau femeie care va intra la rege, în curtea cea mai dinăuntru, nechemat nu are scăpare, afară de cel căruia îi va întinde regele sceptrul cel de aur, [numai] acela va fi salvat. Şi eu nu am fost chemată să intru la rege de treizeci de zile deja.”

11. **15.** Şi îi spuse Achrathaios lui Mardochai toate cuvintele lui Estir.

12. **16.** Şi-i spuse Mardochai lui Achrathaios: „Du-te şi zi-i: «Ester, să nu spui în sinea ta că tu singură vei fi izbăvită, în regat, dintre toţi iudeii.

13. Căci de nu vei asculta în clipa aceasta, din altă parte ajutor şi apărare va veni iudeilor, iar tu şi casa tatălui tău veţi pieri. Şi cine ştie dacă nu vei fi fost făcută regină [tocmai] pentru clipa aceasta?!»”

14. **17.** Şi trimise Ester pe cel ce venea spre ea către Mardochai, zicînd:

15. „Mergi şi adună-i pe iudeii din Susa şi postiţi pentru mine şi nu mîncaţi, nici nu beţi vreme de trei zile, ⌊şi⌋ noapte, şi zi. Şi nici eu cu slujnicele mele nu vom mînca, şi atunci voi intra la rege, în pofida legii, chiar de va trebui să pier.”

16. **18.** Şi mergînd Mardochai, făcu cele poruncite de Ester

Şi se rugă lui Dumnezeu, pomenind toate lucrurile lui Dumnezeu, şi zise:

„Doamne, Dumnezeule, Împărate atotstăpînitor, tu stăpîneşti peste toate, şi nu este nimeni care să se împotrivească vrerii tale de a izbăvi pe Israel.

Căci tu ai făcut cerul şi pămîntul şi toate cele minunate de sub cer şi tu eşti atotstăpînitor, şi nimeni nu-ţi poate

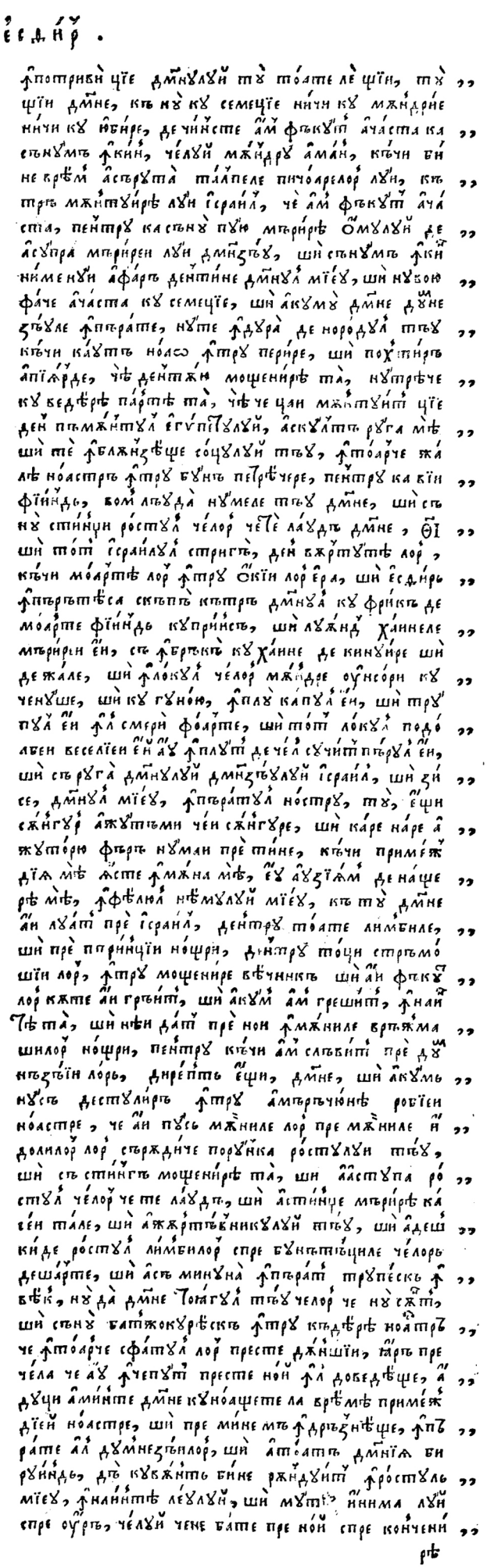

Biblia 1688, p. 358, col. 2

împotrivi ţie, Domnului.

Tu toate le ştii, tu ştii, Doamne, că nu cu semeţie, nici cu mîndrie, nici cu iubire de cinste am făcut aceasta, ca să nu mă închin celui mîndru Amán, căci binevream a săruta talpele picioarelor lui cătră mîntuirea lui Israíl;

Ce am făcut aceasta pentru ca să nu puiu mărirea omului deasupra mărirei lui Dumnezău şi să nu mă închin nimenui afară den tine, Domnul mieu; şi nu voiu face aceasta cu semeţie.

Şi acumú, Doamne, Dumnezăule, Împărate, nu te îndura de norodul tău, căci caută noao întru pierire şi pohtiră a piêrde cea dentîiu moştenirea ta.

Nu trêce cu vedêrea partea ta, cea ce ţ-ai mîntuit ţie den pămîntul Eghípetului.

Ascultă ruga mea şi te îmblînzêşte soţului tău, întoarce jalea noastră întru bună petrêcere, pentru ca, vii fiind, vom lăuda numele tău, Doamne, şi să nu stingi rostul celor ce te laudă, Doamne!"

19. Şi tot Israílul strigắ den vîrtutea lor, căci moartea lor întru ochii lor era.

Şi Esthír împărăteasa scăpă cătră Domnul, cu frică de moarte fiind cuprinsă şi, luînd hainele mărirei ei, să îmbrăcă cu haine de chinuire şi de jale şi, în locul celor mîndre unsori, cu cenuşe şi cu gunoiu împlú capul ei şi trupul ei îl smeri foarte şi tot locul podoabei veseliei ei au împlut de cel sucit părul ei; şi să ruga Domnului Dumnezăului Israíl şi zise:

„Domnul mieu, Împăratul nostru tu eşti sîngur. Ajută-mi, cei sîngure şi care n-are ajutoriu fără numai pre tine, căci primejdiia mea iaste în mîna mea.

Eu auziiam de naşterea mea în fêliul neamului mieu că tu, Doamne, ai luat pre Israíl dentru toate limbile şi pre părinţii noştri dentru toţi strămoşii lor întru moştenire vêcinică şi ai făcut lor cîte ai grăit.

Şi acum am greşit înaintea ta, şi ne-ai dat pre noi în mînile vrăjmaşilor noştri, pentru căci am slăvit pre dumnăzăii lor. Direpт eşti, Doamne.

Şi acum nu să destuliră întru amărăciunea robiei noastre, ce ai pus mîinile lor pre mîinile idolilor lor, să rîdice porunca rostului tău şi să stingă moştenirea ta şi a astupa rostul celor ce te laudă şi a stinge mărirea casei tale şi a jîrtăvnicului tău

Şi a deşchide rostul limbilor spre bunătăţile celor deşarte şi a să minuna împărat trupesc în veac.

Nu da, Doamne, toiagul tău celor ce nu sînt, şi să nu batjocurească întru cădêrea noastră, ce întoarce sfatul lor preste dînşii, iară pre cela ce au început preste noi îl dovedêşte.

Ádu-ţi aminte, Doamne, cunoaşte-te la vrêmea primejdiei noastre şi pre mine mă îndrăznêşte, Împărate al dumnezăilor şi a toată domniia biruind.

Dă cuvînt bine rînduit în rostul mieu înaintea leului şi mută inima lui spre ură celui ce ne bate pre noi, spre conceni- //

Ms. 45, p. 417

împotrivi ţie, Domnului.

Tu toate le ştii, tu ştii, Doamne, că nu cu sudalmă, nici cu semeţie, nici cu iubire de cinste am făcut aceasta, ca să nu mă închin celui mîndru Amman, căci binevrea a săruta talpele picioarelor lui cătră mîntuirea Israil;

Ce am făcut aceasta pentru ca să nu puiu mărirea omului deasupra mărirei lui Dumnedzău şi să nu mă închin nimăruia afară den tine, Domnul mieu; şi nu voi face acêstea cu semeţie.

Şi acum, Doamne, Dumnedzău, Împărate, nu te îndura de nărodul tău, căci caută noao întru pierire şi poftiră a piêrde cea dentîi moştenirea ta.

Nu trêce cu vedêrea partea ta, carea ţie ai mîntuit den pămîntul Eghíptului.

Ascultă rugii mêle şi iartă sorţului tău, întoarnă jalea noastră întru bună petrêcere, pentru ca, vii fiind, vom lăuda numele tău, Doamne, şi să nu stingi rostul celor ce te laudă, Doamne!"

19. Şi tot Israil strigắ den vîrtutea lor, căci moartea lor — întru ochii lor.

Şi Esthir împărăteasa au fugit spre Domnul, întru cumpăt de moarte fiind cuprinsă, şi, luînd hainele mărirei ei, să îmbrăcă cu haine de îngustare şi jale şi, dentru cêle sămêţe unsori, cu cenuşe şi cu gunoi împlu capul ei şi trupul ei îl smeri foarte şi tot locul podoabei veseliei ei au împlut de sucit părul ei; şi să ruga Domnului Dumnedzăului Israil şi dzise:

„Domnul mieu, Împăratul nostru tu eşti sîngur. Ajută-mi, cei sîngure şi ce n-are ajutor fără numai pre tine, căci cumpăna primejdiei — în mîna mea.

Eu audziiam dentru naşterea mea întru fêliul neamului mieu că tu, Doamne, ai luat pre Israil dentru toate limbile şi pre părinţii noştri dentru toţi strămoşii *[417/2]* lor întru moştenire vêcinică şi ai făcut lor cîte ai grăit.

Şi acum am greşit înaintea ta, şi ne-ai dat pre noi în mîinile nepriêtenilor noştri, pentru căci am slăvit dumnedzăii lor. Drept eşti, Doamne.

Şi acum nu să dăstuliră întru amărăciunea robiei noastre, ce ai pus mîinile lor pre mîinile chipurilor lor, să rădice porînca rostului tău şi să stingă moştenirea ta şi a astupa rostul celor ce te laudă şi a stinge mărirea casei tale şi a jirtăvnicului tău

Şi a deşchide rost a limbilor spre bunătăţile celor ce-s întru deşert şi a să minuna împărat de trup în vac.

Nu da, Doamne, buzduganul tău celor ce nu-s, şi să nu batjocurească întru cădêrea noastră, ce întoarce sfatul lor preste înşi, iară pre cela ce au început preste noi îl dovedêşte.

Ádu-ţi aminte, Doamne, cunoaşte-te întru vrêmea primejdiei noastre şi pre mine mă îndrăznêşte, Împărate a dumnedzăilor şi a toată domniia biruind.

Dă cuvînt bine rînduit întru rostul mieu înaintea leului şi înmută inima lui spre ură celui ce ne bate pre noi, spre conceni-

Ms. 4389, p. 513-514

potrivească ţie, Doamne.

Tu, Doamne, toate le ştii şi toate le cunoşti, că n-am făcut acêstea în blestem, nici în trufie, nici în mărire dăşartă a nu mă închina prea trufaşului Aman, că aş fi fost bucuros să sărut şi talpele picioarelor lui pentru mîntuirea lui Israil;

Ce am făcut aceasta ca să nu dau omului slavă mai mult decît slava lui Dumnezeu şi să nu mă închin nimunui, fără numai Domnului mieu, şi să nu fac acêstea în trufă.

Ce acum, Doamne, Dumnezeule, Împărate, apără pre nărodul tău, că prepun noaoă în piericiune şi au poftit[58] să piêie moştenirea ta cea de-nceput.

Ce nu băga în seamă moşiia ta, carea ţi-o ai mîntuit den Eghipet.

Şi ascultă rugăciunea mea şi te milostivêşte spre moştenirea ta şi întoarce plînsul nostru în veselie ca, trăind, să lăudăm numele tău, Doamne, şi să nu pierzi gurile cêle ce te laudă, Doamne!"

Şi tot Israilul striga cu suspini tari, că iaste moartea înaintea ochilor lor.

Iar Esthíra împărăteasa, fiind înfricoşată pentru moartea părinţilor, mêrse cătră Domnul şi se dăzbrăcă de hainele slavei sale şi trupul său şi-l umili foarte şi se îmbrăcă în haine de grijă şi de jale şi, în loc de zulufiile cêle scumpe şi cu miros frumos, cu cenuşă şi cu gunoaie presără capul ei[59] şi tot locul ei cel[60] de veselie îl umplu de viţele părului capului ei; şi se rugă Domnului Dumnezeul lui Israil, zicînd:

[61]„Domnul mieu, Împăratul nostru tu — însuţi. Ajută mie, cei sîngure, carea n-am alt ajutor fără decît pre tine, că nevoia mea iaste pre mîinile mêle.

Eu am auzit de unde m-am născut şi den seminţiia neamului mieu că tu, Doamne, ai luat pre Israil den toate limbile şi pre părinţii noştri dentru toţi strămoşii lor întru moştinare vêcinică şi ai făcut lor cîte ai zis.

Ce acum, Doamne, am greşit, şi ne-ai dat în mîinile vrăjmaşilor noştri, pentru căci am slăvit pre dum- *[514/1]* nezeii lor. Dirept eşti, Doamne.

Şi acum au doară nu iaste dăstul întru amărăciunea robiei noastre, ce ai pus pîinile lor pre mîinile idolilor lor, să scoaţă porunca gurii tale şi să piiarză moştenirea ta şi să astupe gurile celor ce te laudă şi să stingă slava casii tale şi a altariului tău

Şi să se dăşchiză gura limbilor în plăcêrea cea dăşartă şi să mărească pre împăratul cel de carne în vêci.

Nu da, Doamne, schiptrul tău celor ce nu sînt, şi să nu-şi rîză în cădêrea noastră, ce întoarce sfatul lor asupra lor, care au început să-şi izbîndească asupra noastră şi pune în pildă.

Ádo-ţi aminte, Doamne, şi cunoaşte în vrêmea scîrbei noastre şi pre mine mă învrednicêşte îndrăznirii, Împărate şi Dumnezeule, Ţiitoriul a toată bunătatea.

Dă cuvînt înţelept în gura mea înaintea leului[62] şi schimbă inima lui întru urîciunea celor ce oştesc asupra noastră, întru piericiu-

Versiunea modernă

sta împotrivă, Doamne.

Tu eşti atoateştiutor, tu ştii, Doamne, că nu din semeţie, nici din mîndrie, nici din iubire pentru mărire am făcut aceasta, să nu mă închin acelui trufaş Aman, căci i-aş fi sărutat bucuros tălpile picioarelor pentru mîntuirea lui Israel;

Ci am făcut aceasta pentru a nu pune preamărirea omului deasupra preamăririi lui Dumnezeu şi să nu mă închin nimănui în afară de tine, Doamne al meu; şi nu voi face acestea cu trufie.

Şi acum, Doamne, Dumnezeule, Împărate, milostiveşte-te de poporul tău, căci [duşmanii] caută să ne piardă şi au dorit să risipească cea dintîi moştenire a ta.

Nu trece cu vederea partea ta, cea pe care ţi-ai izbăvit-o din pămîntul Egiptului.

Ascultă-mi ruga şi fii îndurător cu moştenirea ta, preschimbă jalea noastră în veselie, pentru că, vii fiind, îţi vom lăuda numele, Doamne, şi să nu nimiceşti gura celor ce te laudă, Doamne!"

19. Şi tot Israelul strigă din [toată] puterea, căci îşi vedeau moartea cu ochii.

Şi regina Ester găsi loc de scăpare la Domnul, de o frică de moarte cuprinsă fiind, şi, scoţîndu-şi hainele măririi sale, se îmbrăcă în haine de durere şi de jale; şi, în locul semeţelor pomezi, cu cenuşă şi cu gunoi îşi acoperi capul şi trupul şi-l umili foarte şi tot locul împodobit de veselia ei l-a acoperit cu bucle [smulse] din părul ei; şi se ruga Domnului Dumnezeului lui Israel şi zise:

„Doamne al meu, Împărat al nostru tu eşti singur. Ajută mie, celei singure şi fără de ajutor afară numai de tine, căci primejdia mea este aproape.

Am auzit, de la naşterea mea în neamul părinţilor mei că tu, Doamne, ai luat pe Israel dintre toate popoarele şi pe părinţii noştri dintre toţi strămoşii lor spre moştenire veşnică şi ai făcut pentru ei [toate] cîte ai promis.

Şi acum am păcătuit înaintea ta, şi ne-ai dat pe noi în mîinile duşmanilor noştri, pentru că i-am slăvit pe zeii lor. Drept eşti, Doamne.

Şi [vezi] că nu se îndestulară cu amărăciunea robiei noastre, ci şi-au pus mîinile peste mîinile idolilor lor, să înlăture porunca gurii tale şi să nimicească moştenirea ta şi să astupe gura lăudătorilor tăi şi să risipească mărirea templului tău şi a jertfelnicului tău

Şi să deschidă gura popoarelor pentru bunătăţile cele deşarte şi să se minuneze de un rege de carne pentru vecie.

Nu lăsa, Doamne, sceptrul tău celor ce nu sînt, şi să nu rîdă ei de căderea noastră, ci întoarce urzeala lor împotrivă-le, iar pe acela care a început [prigoana] împotriva noastră dovedeşte-l.

Aminteşte-ţi, Doamne, fă-te cunoscut în ceasul primejdiei noastre şi întăreşte-mă, Împărate al dumnezeilor şi Stăpîn al domniilor.

Dă cuvînt bine cumpănit gurii mele dinaintea leului şi schimbă inima lui spre ura celui ce ne bate pe noi, încît să fie stîrpit

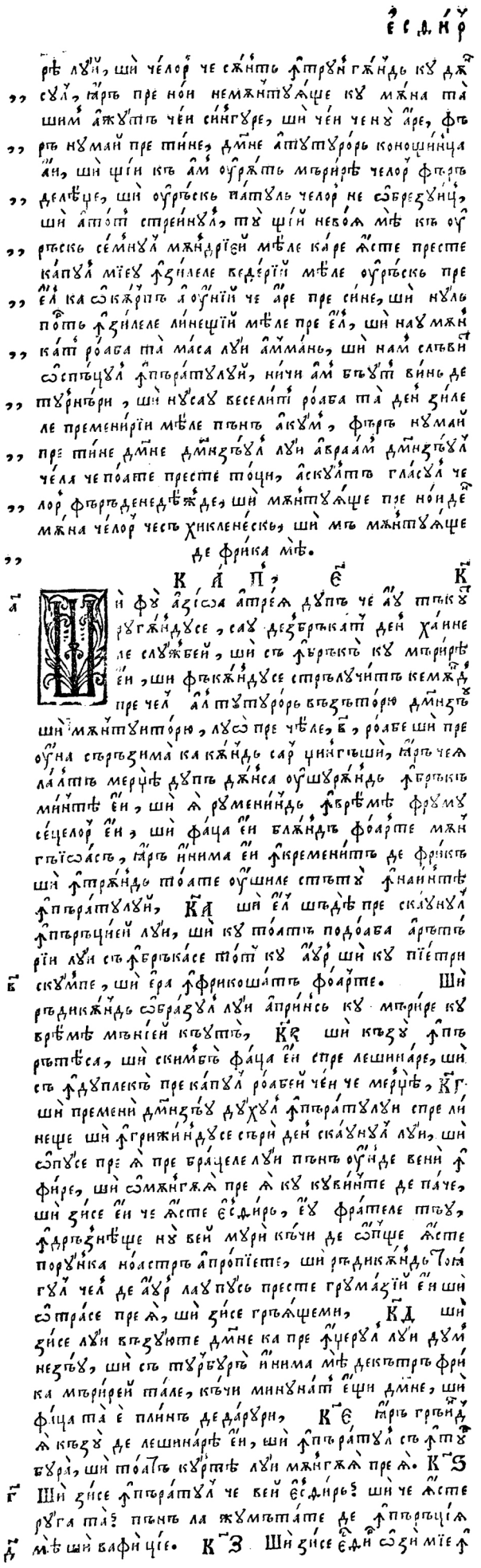

Biblia 1688, p. 359, col. 1

rea lui şi celor ce sînt într-un gînd cu dînsul,

Iară pre noi ne mîntuieşte cu mîna ta şi-mi ajută, cei sîngure, şi cei ce nu are fără numai pre tine, Doamne.

A tuturor conoştinţa ai şi ştii că am urît mărirea celor fără de lêge şi urăsc patul celor neobrezuiţi şi a tot streinul.

Tu ştii nevoia mea, că urăsc semnul mîndriei mêle care iaste preste capul mieu în zilele vederii mêle; urăsc pre el ca o cîrpă a unii ce are pre sine şi nu-l port în zilele lineştii mêle pre el.

Şi n-au mîncat roaba ta masa lui Ammán şi n-am slăvit ospăţul împăratului, nici am băut vin de turnări;

Şi nu s-au veselit roaba ta den zilele premenirii mêle pînă acum, fără numai pre tine, Doamne, Dumnezăul lui Avraám.

Dumnezăul cela ce poate preste toţi, ascultă glasul celor fără de nedêjde şi mîntuiêşte pre noi den mîna celor ce să hiclenesc şi mă mîntuiêşte de frica mea!"

Cap 5

1. **20.** Şi fu a zioa a treia, după ce au tăcut rugîndu-se, s-au dezbrăcat den hainele slujbei şi să îmbrăcă cu mărirea ei; şi, făcîndu-se strălucită, chemînd pre cel al tuturor văzătoriu Dumnezău şi mîntuitoriu, luo pre cêle 2 roabe şi pre una să răzima, ca cînd s-ar gingăşi, iară ceealaltă mergea după dînsa, uşurînd îmbrăcămintea ei. Şi ea rumenind în vrêmea frumuseţelor ei, şi faţa ei — blîndă foarte, mîngăioasă, iară inima ei — încremenită de frică. Şi întrînd toate uşile, stătu înaintea împăratului.

21. Şi el şădea pre scaunul împărăţiei lui şi cu toată podoaba arătării lui să îmbrăcase, tot cu aur şi cu pietri scumpe, şi era înfricoşat[11] foarte.

2. Şi rădicînd obrazul lui aprins cu mărire, cu vrêmea mîniei căută.

22. Şi căzu împărăteasa şi schimbă faţa ei spre leşinare şi să înduplecă pre capul roabei cei ce mergea.

23. Şi premeni Dumnezău duhul împăratului spre lineşte şi, îngrijindu-se, sări den scaunul lui şi o puse pre ea pre braţele lui pînă unde veni în fire; şi o mîngîia pre ea cu cuvinte de pace şi zise ei: „Ce iaste, Esthír? Eu — fratele tău. Îndrăznêşte, nu vei muri, căci de opşte iaste porunca noastră. Apropie-te!" Şi rădicînd toiagul cel de aur, l-au pus preste grumazii ei şi o trase pre ea şi zise: „Grăieşte-mi!"

24. Şi zise lui: „Văzuiu-te, doamne, ca pre îngerul lui Dumnezău şi să turbură inima mea de cătră frica mărirei tale, căci minunat eşti, doamne, şi faţa ta e plină de daruri."

25. Iară grăind ea, căzu de leşinarea ei, şi împăratul să înturbura şi toată curtea lui mîngîia pre ea.

3. **26.** Şi zise împăratul: „Ce vei, Esthír, şi ce iaste ruga ta? Pînă la jumătate de împărăţiia mea şi va fi ţie."

4. **27.** Şi zise Esthir: „O zi mie în- /

Ms. 45, p. 417-418

rea lui şi celor ce sînt într-un gînd cu îns,
Iară pre noi ne mîntuiêşte cu mîna ta şi ajută-mi, cei sîngure, şi ce nu are fără numai pre tine, Doamne.

A tuturor cunoştinţa ai şi ştii că am urît mărirea celor fărădelêge şi urăscu patul celor neobrăzuiţi şi a tot striinul.
Tu ştii nevoia mea, că urăscu sămnul mîndriei mêle, carele iaste preste capul mieu întru dzilele vederii mêle; urăsc pre el ca o cîrpă[51] a unii ce are pre sine şi nu-l portu pre el întru dzilele lineştii mêle.

Şi n-au mîncat roaba ta masa lui Aman şi n-am slăvit ospăţul împăratului şi n-am băut vin a turnării;

Şi nu s-au veselit roaba ta dentru dzilele primenirei mêle pînă acum, însă preste tine, Doamne, Dumnedzăul Avraam.
Dumnedzăul cela ce poate preste toţi, ascultă glasul celor fără dă nădêjde şi mîntuiêşte pre noi den mîna celor ce să viclenescu şi mă mîntuiêşte dentru frica mea!"

Ms. 4389, p. 514

nea[63] aceluia şi acelora ce se sfătuiesc cu dînsul,
Iar pre noi ne scoate cu mîna ta şi ajută mie, cei sîngure, carea n-am pre nimini fără numai pre tine, Doamne.
Înţelêgerile tuturor le ai şi le ştii, că am urît slava celor fărădelêge şi-mi iaste scîrbă de patul celor neobrezuiţi şi a tuturor celor de alt neam.
Tu ştii nevoia mea, că-mi iaste scîrbă de semnul trufiei mêle, care iaste pre capul mieu; în zilele cêlea ce-l văz, mă scîrbesc de dînsul ca de nişte obiêle spurcate şi nu-l port în zioa tăcerii mêle.

Şi n-au mîncat roaba ta la masa lui Aman şi nu m-am proslăvit în ospăţul împăratului, nici am băut vin den jărtvele idolilor,
Nici se-au veselit roaba ta în zioa schimbării pînă acuma, fără numai de tine, pre tine, Dumnezeul lui Avraam.
Dumnezeule carele[64] eşti putêrnic întru toate, ascultă glasul celor fără de nădêjde şi ne izbăvêşte den mîinile celor ce fac hicleşuguri şi mă scoate den frica mea!"

Versiunea modernă

el şi cei ce gîndesc ca el,
Iar pe noi ne izbăveşte cu mîna ta şi ajută-mi mie, celei singure, celei care nu are [pe nimeni] în afară de tine, Doamne.
[Tu] eşti atoateştiutor şi ştii că am urît preamărirea celor nelegiuiţi şi urăsc patul celor netăiaţi împrejur şi al oricărui străin.
Tu ştii că am fost silită, că am urît semnul măririi mele aflat pe capul meu în zilele cînd mă arăt; îl urăsc ca pe o cîrpă pentru soroacele lunare şi nu îl port în zilele mele de linişte.

Şi nu a mîncat roaba ta la masa lui Aman şi nu am slăvit ospăţul regelui, nici nu am băut vinul libaţiilor;

Si nu s-a mai bucurat roaba ta din ziua numirii mele pînă acum, decît întru tine, Doamne, Dumnezeul lui Avraam.
Dumnezeule atotputernic, ascultă glasul celor fără de nădejde şi ne dezrobeşte pe noi din mîna celor ce ticluiesc răutăţi şi pe mine mă scapă de spaima mea!"

Cap 5

1. **20.** Şi fu întru dzua a treia, ⌊după ce au tăcut rugîndu-să,⌋ s-au dezbrăcat hainele slujbei şi să *[418/1]* îmbrăcă cu mărirea ei. Şi făcîndu-să strălucită, chemînd pre cel atotvăzător Dumnedzău şi mîntuitor, luă pre cêle doao roabe; şi pre una să răzăma, ca cînd are gingăşi, iară cêealaltă urma, iuşurînd îmbrăcarea ei. Şi ea rumănînd întru vrêmea frîmseţilor ei, şi faţa ei — blîndă foarte, mîngîioasă, iară inima ei — îngustată de frică. Şi întrînd toate uşile, şi stătu înaintea împăratului.

21. Şi el şedea pre scaunul împărăţiei lui şi toată podoaba a arătării lui să îmbrăcase, tot pren aur şi pietri scumpe, şi era înfricoşat foarte.

2. Şi rădicînd obrazul lui înfocat cu mărire, cu vrêmea mîniei căută.

22. Şi căzu împărăteasa şi primeni fêliul ei întru leşinare şi să plecă pre capul roabei ceii ce mergea.

23. Şi primeni Dumnedzău duhul împăratului spre linişte şi, îngrijindu-să, sări dentru scaunul lui şi o puse pre ea pre braţele lui pînă unde să trezvi; şi o mîngîia pre ea cu cuvinte de pace şi-i dzise ei: „Ce iaste, Esthir? Eu — fratele tău. Îndrăznêşte, nu vei muri, căci de obşte porînca noastră iaste. Apropie-te!" Şi rădicîndu-şi toiagul cel de aur, l-au pus preste grumazul ei şi o trase pre ea şi dzise: „Grăiêşte-mi!"

24. Şi-i dzise lui: „Vădzuiu-te, doamne, ca pre îngerul lui Dumnedzău şi să întristă inima mea de cătră frica mărirei tale, căci minunat eşti, doamne, şi faţa ta de daruri — plină."

25. Iară grăind ea, căzdu de leşinarea ei, şi împăratul să întrista şi toată curtea lui dăzmierda[52] pre ea.

3. **26.** Şi dzise împăratul: „Ce vei, Esthir, şi ce iaste ruga ta? Pînă la jumătate de împărăţiia mea şi va fi ţie."
4. **27.** Şi dzise Esthir: „Dzi mie în-

Cap 5

1. Iară cînd fu a treia zi, deaca continară de-a se ruga, se dăzbrăcă Esthíra de hainele cêle de jale şi se îmbrăcă în haine luminate. Şi fu ghizdávă, chiemînd pre văzătoriul de toate şi mîntuitoriul Dumnezeu; şi luoă cu dînsa 2 fête, ca una să meargă înaintea ei, iar alta după dînsa, să-i mai uşorêze hainele. Şi avea tinerêţele ei frumoase şi obrazul ei zîmbiia ca în chip de dragoste, iar i- *[514/2]* nima ei gemea de frică. Şi trecînd toate uşile, stătu înaintea împăratului.

Iar împăratul şădea pre scaunul împărăţiei sale şi îmbrăcat în haine cu aur şi cu pietri scumpe şi era foarte groaznic.

2. [1.] Şi-şi ridică faţa în chip de foc şi căută cu urgie foarte mare.[65]

[2.] Iar împărăteasa căzu şi faţa ei se[66] schimbă[67] cu slăbiciune şi se plecă pre capul fêtei cei ce mergea înainte.
Iar Dumnezeu schimbă duhul împăratului în umilinţă şi grăbi de se pogorî den scaunul său şi o luoă cu dragoste cu mîinele lui pînă ce stătu; şi o mîngîie cu cuvinte de pace şi zise: [3.] „Ce-ţi iaste, Esthíro? Eu sînt ca fratele tău. Îndrăznêşte, că nu vei muri, că porunca noastră într-un chip iaste a amînduror. Ce te apropie!" Şi luoă împăratul toiagul cel de aur şi-l puse pre grumazii ei, iar Esthíra sărută toiagul. El îi zise: „Grăiêşte!"

Iar Esthíra zise: „Văzu-te, domnul mieu, ca pre un înger al lui Dumnezeu şi se turbură inima mea de frica slavei tale, că iaste minunată, şi faţa ta are milă mare."

Şi cînd vorbiia ea cătră dînsul, căzu de slăbiciune[68], iar împăratul se turbură şi o mîngîia toate slugile lui.

3. [4.] Şi zise împăratul: „Ce-ţi iaste voia, Esthíro, şi ce iaste cêrerea ta? Să fie ţie şi pînă în jumătate de împărăţiia mea."
4. Esthíra zise: „Astăzi iaste zioa prăz-

Capitolul al 5-lea

1. **20.** Şi veni ziua a treia cînd, ⌊după ce încetă rugăciunea ei,⌋ s-a dezbrăcat de hainele durerii şi le îmbrăcă pe cele ale măririi ei. Şi împodobindu-se cu strălucire, chemînd în ajutor pe Dumnezeu cel atotvăzătorul şi mîntuitorul, luă pe cele două slujnice ale sale; şi pe una se rezema cu gingăşie, iar cealaltă o urma, ridicîndu-i greutatea veşmîntului. Şi ea [era] îmbujorată, în culmea frumuseţii sale, iar faţa îi era foarte senină şi duioasă, însă inima îi [era] încremenită de frică. Şi trecînd de toate uşile, se opri înaintea regelui.

21. Şi el şedea pe tronul lui de rege şi era îmbrăcat cu toate însemnele puterii lui, [acoperit] cu totul în aur şi pietre scumpe, şi era foarte înfricoşător.

2. Şi ridicîndu-şi obrazul strălucind de măreţie, privi în culmea mîniei.

22. Iar regina căzu şi i se schimbă culoarea feţei ca şi cum ar fi leşinat şi se aplecă peste capul slujnicei care mergea înaintea ei.
23. Şi preschimbă Dumnezeu firea regelui spre îmblînzire şi, îngrijorîndu-se, sări din tronul lui şi o luă pe ea în braţele sale pînă îşi veni în simţire; şi o mîngîia pe ea cu vorbe împăciuitoare şi-i spuse: „Ce este, Ester? Eu [sînt] fratele tău. Îndrăznеşte, nu vei muri, căci porunca noastră este pentru cei de rînd. Apropie-te!" Şi ridicînd sceptrul cel de aur, l-a pus peste grumazul ei şi o îmbrăţişă şi zise: „Spune-mi!"

24. Şi-i zise: „Te-am văzut, stăpîne, ca pe îngerul lui Dumnezeu şi inima mea s-a tulburat de frica măreţiei tale, căci minunat eşti, stăpîne, iar chipul tău este plin de însuşiri."

25. Şi cum vorbea ea, căzu în leşin, şi regele se tulbură şi toată curtea lui o mîngîia.

3. **26.** Şi zise regele: „Ce doreşti, Ester, şi care este ruga ta? [Cere] pînă la jumătate din regatul meu şi va fi al tău."
4. **27.** Şi zise Ester: „O zi în-

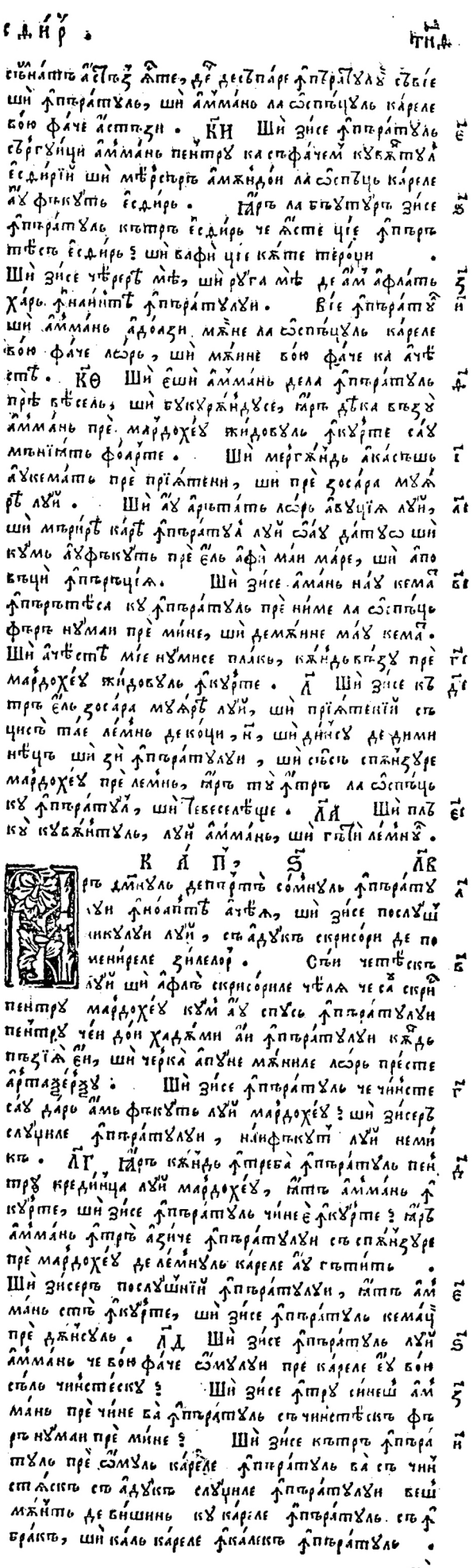

Biblia 1688, p. 359, col. 2

sămnată astăzi iaste. Deci, de să pare împăratului, să vie şi împăratul, şi Ammán la ospăţul carele voiu face astăzi."

5. **28.** Şi zise împăratul: „Sîrguiţi Ammán, pentru ca să facem cuvîntul Esthírii!" Şi mêrseră amîndoi la ospăţ carele au făcut Esthír.

6. Iară la băutură zise împăratul cătră Esthír: „Ce iaste ţie, împărătească Esthír? Şi va fi ţie cîte te rogi."

7. Şi zise: „Cêrerea mea şi ruga mea, de am aflat har înaintea împăratului,

8. Vie împăratul şi Ammán a doa zi, mîine, la ospăţul carele voiu face lor, şi mîine voiu face ca acêstea."

9. **29.** Şi ieşi Ammán de la împăratul prea vêsel şi bucurîndu-se; iară deaca văzu Ammán pre Mardohéu jidovul în curte, s-au mîniiat foarte.

10. Şi mergînd acasă-şi, au chemat pre priêteni şi pre Zosára, muiêrea lui,

11. Şi au arătat lor avuţiia lui şi mărirea carea împăratul lui o au datu-o şi cum au făcut pre el a fi mai mare şi a povăţi împărăţiia.

12. Şi zise Amán: „N-au chemat împărăteasa cu împăratul pre nime la ospăţ, fără numai pre mine; şi de mîine m-au chemat.

13. Şi acêstea mie nu mi se plac, cînd văzu pre Mardohéu jidovul în curte."

14. **30.** Şi zise cătră el Zosára, muiêrea lui, şi priêtenii: „Să ţi să taie lemn de coţi 50 şi, dinsu-de-dimineaţă, şi zi împăratului şi să să spînzure Mardohéu pre lemn. Iară tu întră la ospăţ cu împăratul şi te veselêşte."

15. **31.** Şi plăcu cuvîntul lui Ammán, şi găti lemnul.

Cap 6

1. **32.** Iară Domnul depărtă somnul împăratului în noaptea acêea şi zise poslușnicului lui să aducă scrisori de pomenirele zilelor

2. Să-i cetească lui; şi află scrisorile cêlea ce s-au scris pentru Mardohéu, cum au spus împăratului pentru cei doi hadîmi ai împăratului, cînd păziia ei şi cerca a pune mînile lor preste Artaxérxu.

3. Şi zise împăratul: „Ce cinste sau dar am făcut lui Mardohéu?" Şi ziseră slugile împăratului: „N-ai făcut lui nemică."

4. **33.** Iară cînd întreba împăratul pentru credinţa lui Mardohéu, iată Ammán în curte. Şi zise împăratul: „Cine e în curte?" Iară Ammán întră a zice împăratului să spînzure pre Mardohéu de lemnul carele au gătit.

5. Şi ziseră poslușnicii[12] împăratului: „Iată, Ammán stă în curte." Şi zise împăratul: „Chemaţi pre dînsul!"

6. **34.** Şi zise împăratul lui Ammán: „Ce voiu face omului pre carele eu voiu să-l cinstescu?"

7. Şi zise întru sine-şi Ammán: „Pre cine va împăratul să cinstească, fără numai pre mine?"

8. Şi zise cătră împăratul: „Pre omul carele împăratul va să cinstească, să aducă slugile împăratului veşmînt de vişin cu carele împăratul să îmbracă şi cal carele încalecă împăratul //

Ms. 45, p. 418-419

semnată iaste astădzi. Deci, dă să pare împăratului, să vie şi împăratul, şi Aman la ospăţul carele voi face astădzi."

5. **28.** Şi dzise împăratul: „Sîrguiţi Aman, pentru ca să facem cuvîntul împărătêsei![53]" Şi mêrseră amîndoi la ospăţul carele au făcut Esthir.

6. Iară întru băutură dzise împăratul ii Esthir: „Ce iaste ţie, împărătească Esthir? Şi va fi ţie cîte te rogi."

7. Şi dzise: „Cêrerea mea şi ruga mea, dă am aflat har înaintea împăratului,

8. Vie împăratul şi Aman pre mîine la ospăţul carele voi face lor, şi mîine voi face ca acêstea."

9. **29.** Şi ieşi Aman de la împăratul prea vêsel şi bucurîndu-să; iară daca văzdu *[418/2]* Aman pre Mardoheu jidovul în curte, s-au mîniat foarte.

10. Şi întrînd acasă-şi, au chemat pre priêteni şi pre Zosára, muiêrea lui,

11. Şi au arătat lor avuţiia lui şi mărirea carea împăratul lui au datu-o[54] şi cum l-au făcut pre el a fi dentîi şi a povăţi împărăţiia.

12. Şi dzise Aman: „N-au chemat împărăteasa cu împăratul pre nimeni la ospăţ, fără numai pre mine; şi la mîine m-au chemat.

13. Şi acêstea mie nu mi să plac, cînd vădzu pre Mardoheu jidovul în curte."

14. **30.** Şi zise cătră el Zosára, muiêrea lui, şi priêtenii: „Taie-ţi-să ţie lemnu de coţi 50, iară la mînecate, dzi împăratului şi să să spîndzure Mardoheu pre lemnu. Iară tu întră la ospăţ cu împăratul şi te veselêşte."

15. [14.] **31.** Şi plăcu cuvîntul lui Aman, şi găti lemnul.

Cap 6

1. **32.** Iară Domnul dăpărtă somnul împăratului în noaptea acêea, şi dzise poslușnicului lui să aducă scrisori, pomeniri a dzilelor,

2. Să-i citească lui; [55]şi află scrisorile cêlea ce s-au scris pentru Mardoheu, cum au spus împăratului pentru cei 2 hadîmbi ai împăratului, cînd păziia ei şi cerca a pune mîinile lor preste Artaxerxu.

3. Şi dzise împăratul: „Ce cinste au dar am făcut lui Mardoheu?" Şi dziseră slugile împăratului: „N-ai făcut lui nimic."

4. **33.** Iară cînd întreba împăratul pentru bunăvrêrea lui Mardoheu, iată Aman la curte. Şi dzise împăratul: „Cine-i întru curte?" Iară Aman întră a dzice împăratului să spîndzure pre Mardoheu întru lemnul carele au gătit.

5. Şi dziseră poslușnicii împăratului: „Iată, Aman stă în curte." Şi dzise împăratul: „Chemaţi-l pre însul!"

6. **34.** Şi dzise împăratul lui Aman: „Ce voi face omului pre carele eu voi să-l cinstesc?"

7. Şi dzise lui Aman: „Pre cine va împăratul să cinstească, fără numai pre mine?"

8. Şi dzise cătră împărat: „Pre om pre carele va să-l cinstească împăratul, să aducă slugile împăratului văşmînt[56] vişin carele împăratul să învêşte[57] şi cal preste carele împăratul încalecă

Ms. 4389, p. 514-515

nuirii mêle. Deci, de-ţi va fi voia, să vii, împărate, cu Aman la ospăţ care fac astăzi." [69]

5. Şi zise împăratul: „Grăbiţi de mêrgeţi curînd după Aman, să facem cuvîntul Esthírei!" Şi mêrseră amîndoi la ospăţ care-l făcu Esthíra.

6. Şi deaca băură cîte ceva vin la ospăţ, zise împăratul Esthírei: „Ce-ţi iaste, împărătească Esthíro, şi ce iaste gîndul cêrerii tale? Că-ţi voiu da şi pînă în jumătate de împărăţiia mea şi-ţi vom face cîte vei vrea."

7. Esthíra zise: „Cugetul mieu şi gîndul mieu iaste, deaca am aflat milă înaintea împăratului,[70]

8. Să vie împăratul şi Aman mîine la ospăţul care voiu face lor iarăşi."

9. Şi ieşi Aman de la împăratul foarte vêsel şi cu bucurie; şi văzu pre Mardohei ovrêiul în curtea împăratului că nu se mişcă, nici se închină înaintea lui, şi se mînié foarte şi mêrse acasă-şi.

10. Şi trimêse de-şi chiemă toţi priêtenii săi şi pre Zosára, muiêrea lui,

11. Şi arătă[71] lor bogăţiia lui şi slava cu carea l-au mărit împăratul şi cum l-au făcut să fie el cel mai dentîi după împăratul şi să îndreptêze împărăţiia.

12. Iar după acêstea zise şi aceasta: *[515/1]* „Împărăteasa pre nimini n-au chiemat la ospăţ, fără numai pre mine; şi m-au chiemat să merg şi mîine.[72]

13. Ce numai aceasta nu-mi iaste pre voie, cînd văz pre Mardohei ovrêiul şăzînd în curtea împăratului."[73]

14. Iar Zosára, muiêrea lui, şi alalţi priêteni ai lui răspunseră, zicînd: „Să găteşti un lemn de 50 de coţi şi, dimineaţă, să grăieşti împăratului să se spînzure Mardohei de dînsul. De-acii, tu vei întra cu împăratul la ospăţ şi te vei veseli."

15. Şi-i plăcu cuvîntul acesta, şi găti lemnul.

Cap 6

1. Iară în noaptea acêea luoă Domnul somnul de la împăratul, şi porînci unii slugi să aducă cărţile ale zilelor aducerii aminte;[74]

2. [75]Şi află scris într-însele cêle ce au spus Mardohei împăratului de 2 hadîmi ai împăratului, cînd păziia ei să omoară pre Artaxérx.

3. Şi zise împăratul: „Dară ce slavă sau ce milă am făcut lui Mardohei?" Iar slugile lui ziseră: „Nu i-ai făcut nimic."

4. Şi cînd întreba împăratul ce bine au făcut lui Mardohei, iată, veni şi Aman în curte. [5.] Şi veni Aman ca să grăiască împăratului să spînzure pre Mardohei de lemnul care-l găti.se.[76]

5. Şi ziseră slugile: „Iată, Aman stă în curte." Iar împăratul zise: „Să[77] vie încoace[78]!"

6. Şi zise împăratul cătră Aman: „Ce voiu face omului celuia ce-mi iaste voia să-l slăvesc?"

7. [6.] Iar Aman gîndi în cugetul lui: „Cui va vrea împăratul să facă cinste, fără decît[79] mie?"

8. [7.] Şi zise cătră împăratul: „Omul pre carele va împăratul să-l slăvească, [8.] să aducă slugile împăratului haină împărătească cu carea se îmbracă împăratul şi calul pre care încalecă împăratul[80]

Versiunea modernă

semnată este azi pentru mine. Deci, de va binevoi regele, să vină şi regele, şi Aman la ospăţul pe care îl voi da astăzi.

5. **28.** Şi zise regele: „Grăbiţi-l pe Aman, ca să împlinim cuvîntul lui Ester!" Şi au mers amîndoi la ospăţul pe care l-a făcut Ester.

6. Iar la petrecere îi zise regele lui Ester: „Ce doreşti, regină Ester? Şi ţi se vor îndeplini [toate] cîte le ceri."

7. Şi zise: „Cererea mea şi ruga mea, de voi fi aflat bunăvoinţă în faţa regelui, [ar fi]

8. Să vină regele şi Aman a doua zi, mîine, la ospăţul pe care îl voi da în cinstea lor, şi mîine voi face tot astfel."

9. **29.** Şi ieşi Aman de la rege foarte vesel şi bucuros; dar cînd îl văzu Aman pe Mardochai iudeul în curte, se mînie mult.

10. Şi mergînd la el acasă, i-a chemat pe prieteni şi pe Zosara, soţia lui,

11. Şi le-a arătat lor averea lui şi cinstea pe care i-a dat-o lui regele şi cum l-a numit să fie cel mai mare [în rang] şi să conducă regatul.

12. Şi zise Aman: „Nu a chemat regina la ospăţul cu regele pe nimeni în afară de mine; şi m-a chemat şi mîine.

13. Şi toate acestea nu-mi sînt pe plac, cîtă vreme îl văd pe Mardochai iudeul prin curte."

14. **30.** Şi-i spuseră Zosara, soţia lui, şi prietenii: „Să ţi se taie un lemn de cincizeci de coţi şi, dis-de-dimineaţă, spune-i regelui să fie spînzurat Mardochai pe lemn. Iar tu mergi la ospăţul cu regele şi veseleşte-te."

15. **31.** Şi îi plăcu lui Aman sfatul, şi lemnul fu pregătit.

Capitolul al 6-lea

1. **32.** Ci Domnul alungă somnul regelui în noaptea aceea, şi îi zise slujitorului lui să aducă însemnările pentru aducerea aminte a întîmplărilor zilnice

2. Să îi citească; şi află însemnările cele ce au fost scrise despre Mardochai, care îi spusese regelui despre cei doi eunuci ai regelui, cînd aveau în grijă paza şi au vrut să pună mîinile pe Artaxerxes.

3. Şi zise regele: „Ce cinste sau înlesnire i-am făcut lui Mardochai?" Şi ziseră slujitorii regelui: „Nu ai făcut nimic pentru el."

4. **33.** Şi în vreme ce întreba regele despre binefacerea lui Mardochai, iată-l pe Aman în curte. Şi zise regele: „Cine este în curte?" Iar Aman intrase să îi spună regelui să îl atîrne pe Mardochai de lemnul pe care îl pregătise.

5. Şi ziseră slujitorii regelui: „Iată, Aman aşteaptă în curte." Şi zise regele: „Chemaţi-l!"

6. **34.** Şi-i zise regele lui Aman: „Ce să fac pentru un bărbat pe care vreau să-l cinstesc?"

7. Şi îşi zise în sinea lui Aman: „Pe cine vrea regele să cinstească, afară doar de mine?"

8. Şi-i spuse regelui: „Pentru bărbatul pe care regele vrea să îl cinstească, să aducă robii regelui veşmînt de in subţire de care poartă regele şi un cal dintre cei călăriţi de rege

Biblia 1688, p. 360, col. 1

9. Şi să dea unuia den priêtenii împăratului cei slăviţi şi să împodobească pre om pre carele împăratul iubêşte şi să-l încalece pre el pre cal şi să strige pre uliţile cetăţii, zicînd: «Aşa va fi la tot omul pre carele împăratul va mări!»"

10. **35.** Şi zise împăratul lui Ammán: „Bine ai grăit. Aşa fă lui Mardohéu jidovului, celuia ce slujaşte în curte, şi să nu ţi se smintească cuvînt carele ai grăit!"

11. **36.** Şi luo Ammán podoaba şi calul şi împodobi pre Mardohéu şi-l sui pre el pre cal şi trecu pren uliţa cetăţii şi strigă, zicînd: „Aşa va fi la tot omul pre carele împăratul va să-l cinstească!"

12. Şi să întoarse[13] Mardohéu la curte, şi Ammán să întoarse acasă-şi, mîhnindu-se asupra capului-şi.

13. **37.** Şi povesti Amman cêle ce s-au întîmplat lui Zosárii, muierii lui, şi priêtinilor. Şi ziseră cătră el priêtenii şi muiêrea lui: „De iaste den neamul jidovilor Mardohéu, şi ai început a te smeri înaintea lui, căzînd vei cădea; nu vei putea asupra lui să-ţi izbîndeşti, că Dumnezeu viu e cu el."

14. **38.** Încă ei grăind, sosiră hadîmii, sîrguind pre Ammán la ospăţul care au gătit Esthír.

Cap 7

1. Şi întră împăratul şi Ammán să bea împreună cu împărăteasa.

39. Şi zise împăratul Esthírii, în zioa a doo, la băutură:

2. „Ce iaste, Esthír împărătească, şi ce iaste cêrerea ta? Şi ce e rugăciunea ta? Şi va fi ţie pînă la jumătate de împărăţiia mea."

3. **40.** Şi răspunzind, zise: „De am aflat har înaintea împăratului, dea-se sufletul cêrerii mêle şi norodul mieu rugii mêle.

4. Pentru că ne-am vîndut, eu şi norodul mieu, spre pieire şi spre jah şi robime, şi noi şi copiii noştri — întru robi şi roabe; şi ai părăsit, pentru că nu e vrêdnec pîrîşul curţii împăratului."

5. **41.** Şi zise împăratul: „Cine e acesta carele au îndrăznit a face lucrul acesta?"

6. **42.** Şi zise Esthír: „Omul cel vrăjmaş, Ammán cel rău — acesta." Iară Ammán să turbură de cătră împăratul şi de cătră împărăteasa.

7. **43.** Iară împăratul să sculă de la masă în grădină, iară Ammán ruga pre împărăteasa şi cerea milă, pentru că vedea pre sine întru rêle fiind.

8. **44.** Şi să întoarse împăratul den grădină, iară Aman căzuse pre pat, rugînd pre împărăteasa. Şi zise împăratul: „Pînă şi pre muierea mea silêşte în casa mea?" Iară Ammán, auzind, i se înfrînse obrazul.

9. **45.** Şi zise Vusathán, unul den hadîmi – şi acesta ştiia de lemnul acesta al crucii, văzînd-l în casa lui Ammán, cîndu-l chiema pre dînsul la cina împăraţilor, şi, pentru acela întrebînd, au ştiut de la unul den copii cea ce să gătêşte –, şi zise cătră împăratul: „Iată, şi lemnul au gătit Ammán lui Mardo- /

Ms. 45, p. 418-419

9. Şi să dea unuia dentru priêtenii împăratului cei slăviţi şi să împodobască pre om pre carele împăratul iubêşte şi să-l încalece[58] pre el preste cal şi să strige pren uliţa cetăţii, dzicînd: «Aşa va fi[59] *[419/1]* la tot omul carele împăratul va mări!»"

10. **35.** Şi dzise împăratul lui Áman: „Bine ai grăit. Aşa fă lui Mardoheu jidovului, celuia ce slujaşte în curte, şi să nu să smintească cuvînt carele ai grăit!"

11. **36.** Şi luă Aman podoaba şi calul şi împodobi pre Mardoheu şi-l sui pre el pre cal şi trecu pren uliţa cetăţii şi strigă, dzicînd: „Aşa va fi la tot omul pre carele împăratul va să-l cinstească!"

12. Şi să întoarse Mardoheu la curte şi Aman să întoarse acasă-şi, voierîndu-să asupra capului-şi[60].

13. **37.** Şi povesti Aman cêle ce i s-au tîmplat lui Zosárăi, muierii lui, şi priêtenilor. Şi dziseră cătră el priêtenii şi muiêrea: „Dă iaste den neamul jidovilor Mardoheu, şi ai început a te smeri înaintea lui, căzînd, vei cădea; nu vei putea preste îns să îzbîndeşti[61], căci Dumnedzău viu — cu el."

14. **38.** Încă ei grăind, sosiră scopiţii, sîrguind pre Amman la ospăţul unde au gătit Esthir.

Ms. 4389, p. 515

9. Şi să i se dea den cei ce vor fi mai dentîi de lîngă împăratul să îmbrace pre bărbatul acela ce-l va iubi împăratul şi să-l puie călare pre cal şi să se strige[81] pren uliţile cetăţii, zicînd: «Aşa să fie a tot omul pre care va vrea împăratul să-l slăvească!»"

10. Iar împăratul zise lui Aman: „Bine zici. Aşa să faci lui Mardohei ovrêiul, carele slujaşte[82] precum ne place în curtea noastră, şi să păzeşti nimic să nu se schimbe den care cuvinte ai zis!"

11. Şi luoă Aman haina şi calul şi îmbrăcă pre Mardohei şi-l puse pre cal să meargă călare pre uliţele cetăţii şi striga înaintea lui, zicînd: „Aşa să fie tuturor oamenilor pre care va vrea împăratul să-l slăvească!"

12. Şi se întoarse Mardohei în curtea împăratului, iar A- *[515/2]* man mêrse acasă-şi, întristîndu-se cu întristăciune foarte mare.[83]

13. Şi plîngînd, spuse muierii sale, Zosárei, şi priêtenilor lui, tuturor. Iar muiêrea şi priêtenii lui îi ziseră: [84]„Deaca, de vrême ce iaste Mardohei seminţie ovreiască, şi tu ai început a fi mai mic înaintea lui, căzînd, vei să cazi şi nu vei să te poţi potrivi lui, că Dumnezeul cel viu iaste cu dînsul."

14. Şi încă vorbind ei, iată, veniră hadîmii alergînd, de chiemară pre Aman la ospăţul care-l gătise împărăteasa.

Versiunea modernă

9. Şi să le dea unuia dintre prietenii cei străluciţi ai regelui, şi [acela] să-l împodobească pe bărbatul pe care îl iubeşte regele şi să-l ajute să încalece şi să-l poarte pe uliţele cetăţii, strigînd: «Aşa va fi pentru orice bărbat pe care îl va cinsti regele!»"

10. **35.** Şi-i zise regele lui Aman: „Bine ai spus. Fă aşa pentru Mardochai iudeul, cel ce slujeşte la curte, şi să nu răstălmăceşti nici un cuvînt din cele pe care le-ai spus!"

11. **36.** Şi luă Aman veşmîntul şi calul şi îl împodobi pe Mardochai şi-l urcă pe cal şi trecu pe uliţele cetăţii şi strigă, zicînd: „Aşa va fi pentru orice bărbat pe care regele vrea să îl cinstească!"

12. Şi se întoarse Mardochai la curte, iar Aman se întoarse la el acasă, cu mintea învăluită de mîhnire.

13. **37.** Şi povesti Aman cele ce s-au petrecut Zosarei, soţiei lui, şi prietenilor. Şi-i spuseră prietenii şi soţia: „De e din neamul iudeilor Mardochai, şi ai apucat a te smeri înaintea lui, vei cădea; nu vei putea să izbîndeşti împotriva lui, căci un Dumnezeu viu este cu el."

14. **38.** Şi în vreme ce încă vorbeau, sosiră eunucii, grăbindu-l pe Aman la ospăţul pe care l-a pregătit Ester.

Cap 7

1. Şi întrắ împăratul şi Aman să bea împreună cu împărăteasa.

39. Şi dzise împăratul ii Esthir, în dzua a doao, la băutură:

2. „Ce iaste, Esthir împărătească, şi ce-i cêrerea ta? Şi ce-i ruga ta? Şi va fi ţie pînă la jumătate de împărăţiia mea."

3. **40.** Şi răspundzînd, dzise: „Dă am aflat har înaintea împăratului, dea-să sufletul cêrerii mêle şi nărodul mieu rugii mêle.

4. Pentru că ne-am vîndut, eu şi nărodul mieu, spre pieire şi jac şi robime, şi noi şi copiii noştri — întru robi şi roabe; şi ai părăsit, pentru că nu-i vrêdnic pîrîşul curţii împăratului."

5. **41.** Şi dzise împăratul: „Cine-i acesta carele au îndrăznit a face lucrul acesta?"

6. **42.** Şi dzise Esthir: „Om nepriêtenul, Aman cel rău — acesta." Iară Aman să întristă de cătră împăratul şi de cătră împărăteasa.

7. **43.** Iară împăratul să sculă de la masă[62] la grădină, iară Aman să ruga şi cerea pre împărăteasa, pentru că vedea pre sine întru rêle fiind.

8. **44.** Şi să întoarse împăratul den grădină, iară Aman cădzuse pre pat, rugînd pre împărăteasa. Şi dzise împăratul: „Şi pre muiêre silişi întru casa mea?" Iară Aman, audzind, să înfrînse la obraz.

9. **45.** Şi dzise Vugathan, unul dentru hadîmbi ⌊şi acesta ştiia acesta lemnu, văzînd a crucii întru casa lui Aman, cînd îl chema pre îns la cina împăraţilor, şi, pentru acela întrebînd, ştiú dentru *[419/2]* unul de copii ce să gătêşte⌋, şi dzise cătră împăratul: „Iată, lemnu au gătit Aman lui Mardo-

Cap 7

1. Şi întrắ împăratul şi Aman să se ospetêze cu împărăteasa.[85]

[2.] Şi zise împăratul cătră Esthíra în ospăţul de-a doaoa zi:

2. „Împărătească Esthíro, ce iaste cêrerea şi rugăciunea ta? Şi să-ţi dau pînă în jumătate de ale împărăţiei mêle."

3. Iar Esthíra împărăteasa răspunse şi zise: „Deaca am aflat milă înaintea ochilor tăi, împărate, să se dea sufletul mieu cêrerii mêle şi nărodul mieu rugăciunii mêle.

4. Că sîntem vînduţi, eu şi nărodul mieu, în piericiune şi în jăfuire şi în robie, noi şi copiii noştri — în robi şi în roabe; că pîrîşul nu iaste harnic de casa împăratului."[86]

5. Împăratul zise: „Cine iaste acela care au îndrăznit să facă lucru ca acesta?"

6. Iar Esthíra zise: „Acest om vrăjmaş şi hiclean al nostru — Aman." Şi aciişi se turburắ înaintea împăratului şi a împărătêsei.

7. Iar împăratul se sculă cu mînie de la ospăţ şi mêrse în grădina cu pomii, iară Aman se rugă împărătêsei şi cerea să se milostivească, că se văzu că iaste în nevoie.[87]

8. Iar împăratul se întoarse den grădină, iar Aman căzuse la picioarele împărătêsei de se ruga, unde şădea ea în pat. Iar împăratul, văzînd, se turburắ şi zise că: „Şi pre împărăteasa va să o silească în casa mea." Iar Aman, deaca auzi, se schimbắ faţa lui.

9. [8.] Iar Vugathan, unul den hadîmi – carele ştiia, că văzuse lemnul cîndu-l rîdica înaintea casei lui Aman, cîndu-l chiemase la ospăţul cel împărătesc, şi întrebase de aceasta pre o slugă şi auzí ce au gîndit[88] –, zise cătră împăratul: [9.] „Iată, şi lemn au gătit Aman lui Mardo-

Capitolul al 7-lea

1. Şi intrară regele şi Aman să bea împreună cu regina.

39. Şi-i spuse regele lui Ester, în ziua a doua, la petrecere:

2. „Ce este, regină Ester, şi care este cererea ta? Şi ce rugăciune ai? Şi vei primi pînă la jumătate din regatul meu."

3. **40.** Şi răspunzînd ea, zise: „De am aflat bunăvoinţă dinaintea regelui, să se dea viaţa după cererea mea şi poporul meu după ruga mea.

4. Pentru că am fost vînduţi, eu şi poporul meu, spre nimicire şi spre jaf şi spre înrobire, şi noi şi copiii noştri spre [a fi] robi şi roabe; şi eu nu am luat aminte, căci nu este vrednic ponegritorul [nostru] de curtea regelui."

5. **41.** Şi zise regele: „Cine este cel ce a îndrăznit să facă lucrul acesta?"

6. **42.** Şi spuse Estir: „Un bărbat plin de ură, Aman cel rău [este] acesta." Iar Aman se tulbură în faţa regelui şi a reginei.

7. **43.** Iar regele se ridică de la masă [şi plecă] în grădină, iar Aman o ruga pe regină şi cerea îndurare, căci se vedea pus în mare încurcătură.

8. **44.** Şi se întoarse regele din grădină, iar Aman căzuse peste pat, rugînd-o pe regină. Şi zise regele: „Vrei chiar să-mi siluieşti şi soţia în casa mea?" Iar Aman, auzind, se schimbă la faţă.

9. **45.** Şi zise Bugathan, unul dintre eunuci⌊şi acesta ştia despre acel lemn pentru crucificare, căci îl văzuse în casa lui Aman, cînd îl chemase la cina regească, şi, întrebînd despre el, a aflat de la unul dintre copiii [de casă] ce se pregăteşte⌋, şi-i zise regelui: „Iată, Aman a şi pregătit lemnul pentru Mardo-

Biblia 1688, p. 360, col. 2

héu, celuia ce au grăit pentru împăratul, şi s-au înfipt la[14] Amán de 50 de coţi."

10. **46.** Şi zise împăratul: „Răstignească-se preste dînsul!" Şi să spînzură Amán pre lemnul carele au gătit lui Mardohéu. Şi atuncea împăratul să potoli de mînie.

Cap 8

1. Şi într-acêea zi, împăratul Artaxérx au dăruit Esthírii cîte sînt ale lui Amán părţi[15] lui, şi Mardohéu să chiemă de împăratul, căci au arătat Esthír că iaste rudenie cu el.

2. Şi luo împăratul inelul[16] carele au luat de la Ammán şi l-au dat pre dînsul lui Mardohéu.

3. Şi puse Esthír pre Mardohéu preste toate ale lui Ammán; şi, adaogînd, au grăit cătră împăratul şi au căzut la picioarele lui şi să ruga să rădice răutatea lui Ammán şi cîte au făcut jidovilor.

4. Şi au întins împăratul Iesthírii toiagul cel de aur.

5. Şi să sculă Iesthír de a starea lîngă împăratul; şi zise Iesthír: „De ţi se pare şi am aflat har, trimiţă-se să să întoarcă cărţile cêle trimise de cătră Ammán, cêle ce au scris să piarză jidovii carii sînt întru împărăţiia ta.

6. Că cum voiu putea vedea chinuirea norodului mieu şi cum voiu putea să mă mîntuiesc întru pierirea moşiei mêle?"

7. **47.** Şi zise împăratul cătră Esthír: „De vrême ce toată avêrea lui Ammán am dat şi ţ-am dăruit ţie şi pre el l-am spînzurat pre lemn căci au rădicat mînile preste jidovi, ce încă mai ceri?

8. Scrieţi şi voi, dentru numele mieu, după cum vă se pare voao, şi pecetluiţi cu inelul mieu.

9. Pentru că cîte să scriu poruncind împăratul şi să vor pecetlui cu inelul mieu nu iaste lor a sta împotrivă."

48. Şi să chemară scriitorii în luna dentîiu, carea iaste nisán, în 23 a acestui an, şi s-au scris jidovilor cîte au poruncit diregătorilor casii şi boiêrilor domnilor, de la Índiia pînă la Ţara Arăpască, 127 de domnii, după ţară şi ţară, după graiul lor.

10. Şi să scrise pren împăratul şi să pecetlui cu inelul lui. Şi au trimis scrisorile pren purtătorii de cărţi,

11. În ce chip au poruncit lor să umble[17] lêgea lor în toată cetatea şi să ajute lor şi să facă vrăjmaşilor lor şi nepriêtenilor lor cum le iaste voia.

12. Într-o zi, întru toată împărăţiia lui Artaxérxu, în 13 ale lunii a 12, carea iaste adár.

Cărora iaste izvodul cărţii cêle scrise:

49. „Împărat mare Artaxérxu, celor de la Índiia pînă la Arăpime, 127 de domnii, domni ai ţărîlor şi celor ce ale noastre gîndesc, să să bucure!

Mulţi cu cea prea multă a făcătorilor de bine bunătate mai adêse cinstindu-se, mai mare au gîndit şi nu numai pre cei ce-s supuşi noao cearcă a face rău şi, saţiul neputînd suferi, şi la ai lor făcă- //

Ms. 45, p. 419-420

heu, celuia ce au grăit pentru împăratul, şi s-au înfipt la[63] Aman de coţi 50."

10. [9.] **46.** Şi dzise împăratul: „Răstignească-să preste îns!" [10.] Şi să spîndzură Aman pre lemnul carele au gătit lui Mardoheu. Şi atuncea împăratul să potoli de mînie.

Cap 8

1. Şi întru aceasta dzi, împăratul Artaxerxu au dăruit ii Esthir cîte sînt[64] lui Aman pîrîşului, şi Mardoheu să chemă de împăratul, căci i-au arătat Esthir că iaste rudenie cu el[65].

2. Şi luă împăratul inelul carele au luat de la Aman şi l-au dat pre îns lui Mardoheu.

3. Şi puse Esthir pre Mardoheu preste toate ale lui Aman; şi, adăogînd, au grăit cătră împăratul şi au căzdut la picioarele lui şi să ruga să rădice a lui Aman răutate şi cîte au făcut jidovilor.

4. Şi au întinsu împăratul ii Esthir varga cea de aur.

5. Şi să sculă Esthir de a starea lîngă împăratul; şi dzise Esthir: „De ţi să pare şi am aflat har, trimiţă-să să să întoarcă cărţile cêle trimise de cătră Aman, cêlea ce s-au scris să să piardză jidovii carii sînt întru împărăţiia ta.

6. Că cum voi putea vedea chinuirea nărodului mieu şi cum voi putea să mă mîntuiesc întru pierirea moşiei mêle?"

7. **47.** Şi dzise împăratul cătră Esthir: „În vrême ce toate unêltele lui Aman am dat şi ţ-am dăruit ţie şi pre el l-am spînzurat pre lemnu căci au rădicat mîinile preste jidovi, ce încă mai ceri?

8. Scrieţi şi voi, dentru numele mieu, după cum vă pare voao, şi pecetluiţi cu inelul mieu.

9. Pentru cîte să scriu porîncind împăratul şi să vor pecetlui cu inelul mieu nu iaste lor a sta împotrivă."

48. Şi să chemară scriitorii întru luna dentîi, carea iaste nisan, în 23 a cestui an, şi s-au scris jidovilor cîte au porîncit diregătorilor casei şi boiêrilor a domnilor, de la Indiia pînă la Ţara Arăpască[66], 127 de domni, după ţară şi ţară, după graiul lor.

10. Şi scrise pren împăratul şi să pecetlui cu inelul lui. Şi au trimis scrisorile pren purtătorii de cărţi,

11. În ce chip au porîncit lor să-şi facă legile lor întru toată cetatea şi să ajute lor şi să trebuiască nepriêtenilor lor şi nepriêtenilor lor cum le iaste voia.

12. Întru o dzi, întru toată împărăţiia *[420/1]* lui Artaxerxu, în 13 a lunei a 12, carea iaste ádar.

Cărora iaste izvodul cărţii cêle scrise:

49. Împărat mare Artaxerx[67], celor de la Indíia pînă la Arăpime, 127 de domni, boiêrini a ţări şi celor ce ale noastre gîndesc, să să bucure!

Mulţi cu cea prea multă a făcătorilor de bine bunătate mai adêse cinstindu-să, mai mare au gîndit şi nu numai pre cei supuşi noao cearcă a face rău şi, saţiul neputînd suferi, şi la ai lor făcă-

Ms. 4389, p. 515-516

hei, celui ce au spus de viiaţa împăratului, şi stă rîdecat la casa lui Aman de 50 de coţi de nalt."

10. [9.] Iar împăratul zise: „Să se spînzure Aman de dînsul!"[89] [10.] Şi fu Aman spînzurat de acel lemn care-l gătise pentru Mardohei. Şi atunci se îmblînzi împăratul de mînie. *[516/1]*

Cap 8

1. Şi dărui, într-acea zi, Artaxerx împărat pre Esthíra cu tot ce au fost al lui Aman, vrăjmaşul ovrêilor, şi Mardohei fu chiemat la împăratul, că-i spuse Esthíra că-i iaste rudă.[90]

2. Şi luoă împăratul inelul care-l didêse la Aman şi-l dêde la Mardohei.

3. [2.] Şi puse Esthíra pre Mardohei preste casa şi preste toate ale lui Aman; [3.] şi căzu la picioarele împăratului şi-i grăi cu lacrăme şi-l ruga să întoarcă răotatea lui Aman şi gîndul lui, care au fost cugetat asupra jidovilor.

4. Iar împăratul întinse toiagul cel de aur la Esthíra.

5. [4.] Şi se sculă Esthíra şi stătu înaintea împăratului şi zise: [5.] „Să-ţi iaste cu voie şi să am aflat milă înaintea ta, porîncêşte să întoarcă cărţile care se-au trimes de Aman, cu care au porîncit să ucigă pre ovrêi[91] carii lăcuiesc întru toată împărăţiia ta.[92]

6. Dară cum voiu putea să văz răutatea oamenilor miei şi cum voiu putea să mă mîntuiesc în piericiunea moştenirei mêle?"

7. Iar împăratul zise Esthírei: „Dară deaca am dat tot ce au avut Aman ţie şi te-am dăruit cu ale aceluia pre care l-au spînzurat pre lemn căci ş-au pus mîinile pre ovrêi, alt ce mai cei?

8. Scrieţi voi, cu numele mieu, precum vă place şi pecetluiţi cu pecêtea inelului mieu.

9. [8.] Şi nimini nu le va sta împotrivă."

[9.][93] [94]Şi chiemară logofeţii împărăteşti în luna dentîi, carea iaste nisan, în 23 de zile ale aceluiaşi an, şi scriseră pentru ovrêi precum porînci Mardohei pre la boiêri şi pre la domnii pămînteşti, den ţara Indiei pînă la Ethiopiia, la 127 de voievozi şi pre la ţinuturi, după limba lor.

10. [9.] Şi fură scrise cu porunca împăratului şi se pecetluiră cu inelul lui. Şi trimêseră cărţile curînd şi le duseră numaidecît.

11. [9.] Şi le porînci să vieţuiască după lêgea lor în toate cetăţile şi să se facă izbîndă asupra pîrîşilor lor precum le va fi voia.

12. [9.] Într-o zi, întru toată împărăţiia lui Artaxerx, în 13 zile în luna 12, carea iaste adar[95].

Şi scrisoarea cărţii carea o trimesêse era aşa:

[96]„Artaxérx, marele împărat, de la Indiia pînă la Ethiópiia, 127 de ţări, voievozilor şi domnilor şi celor ce ascultă pre dînşii, sănătate!

Mulţi oameni pentru multe bunătăţi *[516/2]* şi pentru cinstea cea foarte mare a lucrurilor celor bune ei numaidecît se-au înălţat în trufie şi pacea n-au putut să o poarte şi n-au cercat să facă rău numai voaoă, cestor ce sînteţi supuşi supt împărăţie, ce au început a cădea şi spre călcarea celor ce au fă-

Versiunea modernă

chai, celui care a vorbit pentru apărarea regelui, şi [o spînzurătoare] de cincizeci de coţi a fost ridicată [acasă] la Aman."

10. **46.** Şi zise regele: „Să fie răstignit pe el!" Şi fu spînzurat Aman pe lemnul pe care l-a pregătit pentru Mardochai. Şi atunci mînia regelui se potoli.

Capitolul al 8-lea

1. Şi în aceeaşi zi, regele Artaxerxes i-a dăruit lui Ester toate avuţiile lui Aman defăimătorul, şi Mardochai fu chemat de rege, căci a dezvăluit Ester că este rudă cu el.

2. Şi luă regele inelul pe care îl luase de la Aman şi i l-a dat lui Mardochai.

3. Şi puse Ester pe Mardochai peste toate cîte au fost ale lui Aman; şi încă o dată vorbi regelui şi căzu la picioarele lui şi se rugă să abată răutatea lui Aman şi toate cele pe care le făcuse împotriva iudeilor.

4. Şi întinse regele lui Ester sceptrul cel de aur.

5. Şi se ridică Ester pentru a sta alături de rege; şi spuse Ester: „Dacă socoţi potrivit şi am aflat bunăvoinţă [dinaintea regelui], să se trimită poruncă să întoarcă scrisorile trimise de Aman, cele ce au fost scrise pentru nimicirea iudeilor care se află în regatul tău.

6. Căci cum voi fi în stare să văd chinul poporului meu şi cum voi mai putea trăi după pierderea ţării strămoşilor mei?"

7. **47.** Şi-i spuse regele lui Ester: „După ce ţi-am dat toată averea lui Aman şi viaţa lui ţi-am dăruit-o şi l-am atîrnat în spînzurătoare pentru că a ridicat mîinile asupra iudeilor, ce-mi mai ceri încă?

8. Scrieţi şi voi, în numele meu, după cum vi se pare vouă bine, şi pecetluiţi cu inelul meu.

9. Fiindcă toate cîte se scriu din porunca regelui şi vor fi pecetluite cu inelul meu nu pot fi încălcate."

48. Şi fură chemaţi grămăticii în prima lună, care este nisan, în douăzeci şi trei ale aceluiaşi an, şi li s-a scris iudeilor tot ce se poruncea ocîrmuitorilor locului şi căpeteniilor satrapilor, din Indiia pînă în Etiopia, celor o sută douăzeci şi şapte de satrapii, în fiecare ţară, în fiecare limbă.

10. Şi se scrise în numele regelui şi se pecetlui cu inelul lui. Şi au trimis scrisorile prin poşte,

11. Prin care li se poruncea să-şi urmeze legea lor în fiecare cetate şi să se ajute unii pe alţii, iar duşmanilor şi celor ce ar vrea să-i vatăme să le facă după cum le este voia.

12. Într-o singură zi, în tot regatul lui Artaxerxes, în ziua a treisprezecea a lunii a douăsprezecea, care este adar.

Aceasta este copia scrisorii:

49. „Marele rege Artaxerxes, celor din India pînă în Etiopia, o sută douăzeci şi şapte de satrapii, domnilor ţărilor şi celor ce ni se supun nouă, le trimite bucurie!

Mulţi care au fost cinstiţi adesea din cea prea mare bunătate a făcătorilor de bine, au poftit la mai mult şi nu doar celor care ne sînt supuşi încearcă a le face rău şi, neputînd suferi îndestularea, împotriva binefăcătorilor lor

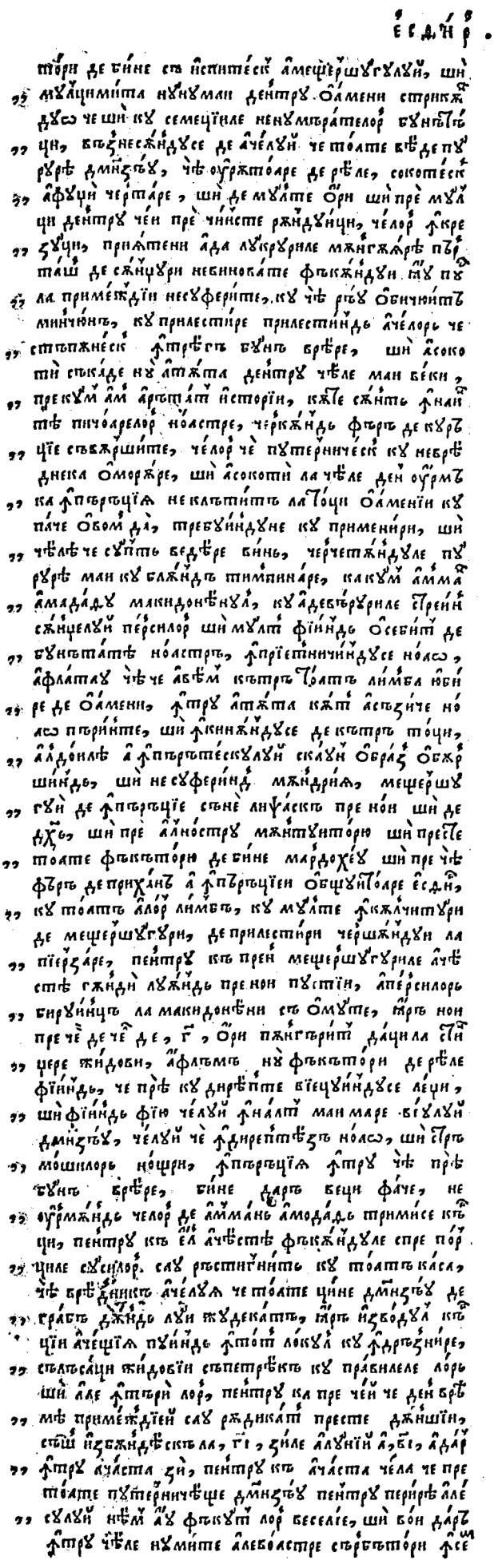

Biblia 1688, p. 361, col. 1

tori de bine să ispitesc a meşterşugului[18];

Şi mulţimita nu numai dentru oameni stricîndu-o, ce şi cu semeţiile nenumăratelor bunătăţi văznesîndu-se de a celui ce toate vêde pururea Dumnezău, cea urîtoare de rêle socotesc a fugi certare;

Şi de multe ori, şi pre mulţi dentru cei pre cinste rînduiţi, celor încrezuţi priêteni a da lucrurile mîngîiêrea, părtaşi de sîngiuri nevinovate făcîndu-i, i-au pus la primejdii nesuferite cu cea rău obiciuită minciună,

Cu prilestire prilestind a celor ce stăpînesc întreagă bună vrêre.

Şi a socoti să cade nu atîta dentru cêle mai vechi, precum am arătat, istorii, cîte sînt înaintea picioarelor noastre cercînd fără de curăţie săvîrşite celor ce puternicesc cu nevrêdneca omorîre.

Şi a socoti la cêle den urmă, ca împărăţiia neclătită la toţi oamenii, cu pace, o vom da,

Trebuindu-ne cu primeniri şi cêlea ce supt vedêre vin cercetîndu-le pururea mai cu blîndă timpinare.

Ca cum Amman Amadáthu, machidoneanul, cu adevărurile strein sîngelui persilor şi mult fiind osebit de bunătatea noastră, împrietnicindu-se noao,

Aflat-au cea ce aveam cătră toată limba iubire de oameni, întru atîta cît a să zice noao părinte, şi, închinîndu-se cătră toţi, al doilea a împărătescului scaun obraz obîrşind;

Şi nesuferind mîndriia, meşterşugui de împărăţie să ne lipsască pre noi şi de duh,

Şi pre al nostru mîntuitoriu şi preste toate făcătoriu de bine Mardohéu şi pre cea fără de prihană a împărăţiei obştuitoare, Esthir, cu toată a lor limbă, cu multe încîlcituri de meşterşuguri de prilestiri cerşîndu-i la pierzare;

Pentru că pren meşterşugurile acêstea gîndi, luînd pre noi pustii, a persilor biruinţă la machidonêni să o mute.

Iară noi pre cei de cel de 3 ori pîngărit daţi la stingere jidovi aflăm[19] nu făcători de rêle fiind, ce prea cu dirêpte vieţuindu-se legi

Şi fiind fiiu celui înalt, mai mare, viului Dumnezău, celui ce îndireptează noao şi strămoşilor noştri împărăţiia întru cea prea bună vrêre.

Bine, dară, veţi face neurmînd celor de Ammán Amodáth trimise cărţi, pentru că el, acêstea făcîndu-le, spre porţile súsilor s-au răstignit, cu toată casa, cea vrêdnică a celuia ce toate ţine Dumnezău degrabă dînd lui judecată.

Iară izvodul cărţii aceştiia puind în tot locul, cu îndrăznire să lăsaţi jidovii să petreacă cu pravilele lor şi a le întări lor, pentru ca pre cei ce den vrêmea primejdiei s-au rîdicat preste dînşii să-şi izbîndească la 13 zile a lunii a 12, adár, întru aceasta zi,

Pentru că aceasta, cela ce pre toate puternicêşte Dumnezău, pentru pierirea alesului neam, au făcut lor veselie.

Şi voi, dară, întru cêle numite ale voastre sărbători, însem- /

Ms. 45, p. 420

tori[68] de bine să ispitesc a meşterşugui;

Şi mulţămita nu numai dentru oameni stricîndu-o, ce şi cu semeţiile nenumăratelor bunătăţi văznesindu-să a celui ce toate socotêşte pururea Dumnedzău, cea urîtoare de rêle socotesc a fugi certare;

Şi de multe ori[69], şi pre mulţi dentru cei pre cinsti rînduiţi, celor încrezuţi, a da pre mînă, priêteni, lucrurile mîngîiêrea, părtaşi de sînge nevinovat puindu-i, i-au pus la primejdii nesuferite cu a fêliului rău minciună,

Cu prilăstire prilăstind a celor ce biruiesc întreagă bună vrêre.

Şi a socoti primejdie iaste nu atîta dentru cêle mai vechi, în ce chip am arătat, istorii, cîte sînt înaintea picioarelor noastre cercînd fără de curăţie săvîrşite celor ce puternicesc cu nevrêdnica omorîre[70].

Şi a socoti la cêle den urmă, ca împărăţiia neclintită la toţi oamenii, cu pace, vom da-o,

Trebuindu-ne cu primeniri şi cêlea ce supt vedêre vin cercetîndu-le pururea cu mai blîndă tîmpinare.

Ca în ce chip Aman Amadáthu, machedon, cu adevărurile strein a sîngelui persesc şi mult fiind usăbit a noastră bunătate, împrietenindu-să noao,

Aflat-au carea aveam cătră toată limba iubire de oameni, întru atîta cît a să dzice noao părinte, şi, închinîndu-să de cătră toţi, al doilea a împărătescului scaun obraz obîrşind;

Şi nesuferind mîndriia, meşterşugui de domnii să ne lipsască pre noi şi de duh,

Şi pre al nostru mîntuitoriu şi pren toate făcătoriu de bine Mardohéu şi pre cea fără prihană a împărăţiei obştuitoare, Esthir, cu toată a lor limbă, cu mult încîlcite meşterşuguri de prelestiri cerşîndu-i la pierzare;

Pentru că cu meşterşugurile acêstea gîndi, luînd pre noi pustii, a persilor biruinţă la ma- *[420/2]* chidonêni să o mute.

Iară noi cei de trei ori fu lăudaţi la stingere jidovi aflăm nu făcători de rêle fiind, ce cu prea drêpte vieţuindu-să legi

Şi fiind fii a celui prea înalt, mai mare, viu Dumnedzău, celui ce îndrepteadză noao şi strămoşilor noştri împărăţiia întru cea prea bună vrêre.

Bine, dară, veţi face netrebuind voao cu cêlea de Aman Amadathú trimise cărţi, pentru că el, acêstea făcîndu-le, cătră porţile súsilor s-au răstignit, cu toată casa, cea vrêdnică a celui ce toate ţine Dumnedzău pren sîrguiêle dînd lui judecată.

Iară izvodul cărţii aceştiia puindu întru tot locul, cu îndrăznire să lăsaţi jidovii să să trebuiască cu pravilele lor şi a le întări lor, pentru ca pre cei den vrême de primejdie[71] s-au rădicat preste înşii să să izbîndească în[72] a 13 dzi a lunei a 12, ádar, întru aceasta dzi,

Pentru că pre aceasta, cela ce pre toate puternicêşte Dumnedzău, pentru pierirea a alesului neam, au făcut lor veselie.

Şi voi, dară, întru cêle numite ale voastre sărbători, însem-

Ms. 4389, p. 516-517

cut lor bine;

Şi nu se-au înălţat numai cu mila cea de la oameni, ce şi spre legătura preabunului şi vêcinicului atotvăzătoriul Dumnezeu înălţîndu-se cu urîciune hicleană,

Le-au părut că vor mozaviri direptatea pentru boieriile cêle multe preste care de multe ori au fost puşi şi încêpem noi a încêpe sfaturile priêtenilor celor credincioşi, pentru că au mozavirit cu vini care nu era de-a le putea răbda cu minciuna hicleşugului punerii[97] cei rêle,

Cît au spus noaoă că nu bagă în seamă ceia ce ţin neclătit înţelêgerea cea bună.

Şi se cade voaoă să căutaţi atîta întru cei de demult, ca şi în ceşti de acum, carii au cercat fără de bunăcuviinţă pentru îndăşărtarea împărăţii[98] şi a domnilor, că cêle ce se-au făcut le-am dat pre rînd cu scrisoarea.

Aşa voi să căutaţi să luaţi aminte după acêstea, că noi cu schimbările ne-am făcut de am schimbat, ca să fie împărăţiia pentru acêsta neclătită şi cu pace,

Iar pre cei ce vor veni împotrivă, noi foarte cu urgie rea îi vom judeca.

Ca şi pre acesta [99]Aman, feciorul lui Amadath, machidoneanul, streinul adeverinţei şi mult dăpărtat de sîngele persienesc şi usebindu-se pentru bunătatea noastră, carea avem iubire de oameni cătră toate limbile,

Atîta au fost noaoă de apropiiat cîtu-i ziceam şi-l chiemam tată, şi i se închina toţi oamenii, şi se-au fost pus al doilea după faţa scaunului împăratului;

Iar pentru trufiia lui, el au cugetat să ne lipsim noi de împărăţie şi de duhul mîntuitoriului nostru,

Cît şi pre voitoriul cel de bine al tuturor, pre Mardohei, şi pre împreunata împărăţiei şi nespurcata Esthira, cu toată seminţiia lor, cu meşteşug foarte rău au voit de i-au cerşut ca pre nişte hiclêni spre pierzare;

Şi cu piericiunea aceasta, deaca se vor ucide aceştia, au gîndit să mute el sîngur biruinţa persienească la Machidonie şi pre noi să ne pustiiască.

Deci noi n-am aflat vina ovrêi- *[517/1]* lor celor direpţi spre piericiune, carii nu sînt făcători de rêle, ce încă mai vîrtos sînt aşăzaţi cu legi dirêpte,

Carii sînt fii Dumnezeului celui nalt şi mare şi viu, carele au îndireptat[100] împărăţiia moşilor noştri noaoă întru tocmire mai fericită.

Ce, pentru acêea, încă să le faceţi bine şi să nu puneţi pre dînşii cêle ce sînt scrise în cărţile cêle de la Aman, feciorul lui Amadath, pentru că pre dînsul, pentru hicleniia aceasta, am porîncit să-l spînzure la poarta Súsei, cu toţi casnicii lui, după rînduiala atotţiitoriului Dumnezeu, carele au dat lui platâ curînd.

Ca acêstea scrisori avură scrise cărţile de pren toate ţinuturile, ca să dea ovrêilor ale lor legi[101] să şi le întărească, iar cêle ce au fost în poncişul lor griji în zilele lui Aman să nu fie la dînşii, care au fost pînă în 13 zile ale lunii a 12, carea iaste adar,

Care au scris mai nainte Aman, că Dumnezeu, cel ce întărêşte toate, în loc de piericiunea limbii cei dirêpte le-au dat veselie.

Pentr-acêea, şi voi, întru prăznuirea pomenirei voastre, în zioa cea sem-

Versiunea modernă

au încercat să uneltească;

Nu numai că strică recunoştinţa dintre oameni, ci, semeţindu-se cu laudele celor ce nu cunosc binele, ei cred că vor putea scăpa de pedeapsa celui atoatevăzător pururi Dumnezeu, de păcate urîtor;

Şi de multe ori, pe mulţi dintre cei rînduiţi în dregătorii, linguşeala prietenilor, cărora le-au încredinţat treburile lor, făcîndu-i părtaşi la vărsări de sînge nevinovat, i-a dus în primejdii cumplite cu acel rău deprins obicei al minciunii,

Cu înşelăciune înşelînd întreaga bună credinţă a celor ce stăpînesc.

Şi [se cuvine] să înţelegem [acestea] nu atît din istoriile cele mai vechi ce ne-au fost arătate, cît cercetînd cele ce se află la picioarele noastre săvîrşite cu necinste de cei ce îşi arată puterea prin nevrednică ucidere.

Şi [se cuvine] să ne gîndim la cele din urmă, ca regatul neclintit să îl lăsăm, cu pace, tuturor oamenilor,

Făcînd cuvenite înnoiri şi cele ce ni se înfăţişează judecîndu-le pururi cu răspuns bine cumpănit.

Precum şi Aman al lui Amadathes, macedoneanul, fiind în adevăr străin de sîngele perşilor şi foarte străin de bunătatea noastră, împrietenindu-se cu noi,

S-a bucurat de acea iubire de oameni pe care o aveam faţă de toate naţiile într-atît încît i se zice părinte al nostru, şi, toţi închinîndu-i-se, a ajuns să fie a doua persoană lîngă tronul regesc;

Şi neputîndu-şi stăpîni mîndria, unelti să ne lipsească de regat şi de viaţă,

Şi pe izbăvitorul nostru şi înainte de toate binefăcătorul Mardochai şi pe desăvîrşita [noastră] soaţă în ale regatului, Ester, împreună cu tot neamul lor, cu tot felul de urzeli şi de viclenii meşteşugite căută să îi nimicească;

Pentru că prin astfel de viclenii gîndea că, după ce ne va fi prins pe noi neajutoraţi, să treacă la macedoneni domnia asupra perşilor.

Însă noi aflăm că iudeii cei trimişi la moarte de cel mai păcătos dintre oameni nu sînt răufăcători, ci trăind după cea mai cu dreptate dintre legi

Şi fiind fiii preaînaltului şi măritului Dumnezeu celui viu, cel ce ocîrmuieşte regatul nostru şi al strămoşilor noştri în cea mai bună rînduială.

Aşadar, veţi face bine să nu daţi ascultare scrisorilor celor trimise de Aman al lui Amadathes, pentru că, făcînd unele ca acestea, a fost răstignit, cu toată casa lui, la porţile Susei, Dumnezeu atotţiitorul repede dîndu-i lui judecata cuvenită.

Iar copia acestei scrisori punînd-o peste tot, să fie lăsaţi iudeii să trăiască după legile lor şi să le întărească, aşa încît pe cei care la vremea primejdiei s-au ridicat împotriva lor să-i înfrîngă în treisprezece ale lunii a douăsprezecea, adar, tocmai în ziua aceea,

Pentru că în acestă [zi] hotărîtă pentru pieirea neamului celui ales, atotputernicul Dumnezeu le-a dăruit lor bucurie.

Şi voi, aşadar, între sărbătorile voastre cele vestite, însem-

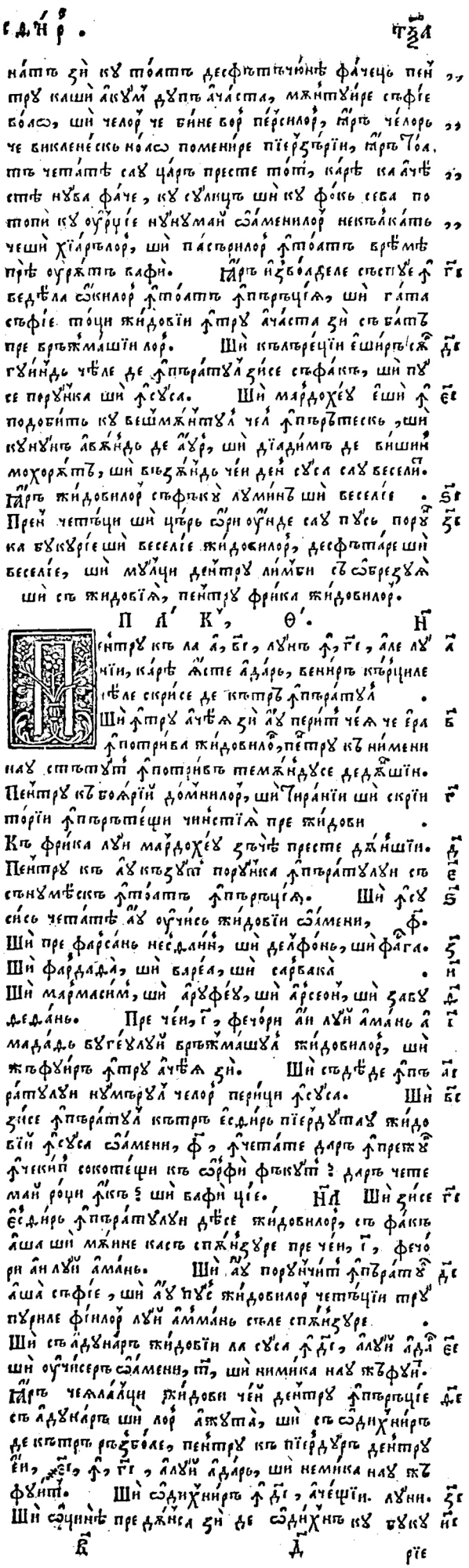

Biblia 1688, p. 361, col. 2

nată zi cu toată desfătăciunea faceţi, pentru ca şi acum, după aceasta, mîntuire să fie voao şi celor ce bine vor persilor, iară celor ce viclenesc noao, pomenire pierzării.

Iară toată cetatea sau ţară, preste tot, carea ca acêstea nu va face, cu suliţă şi cu foc se va potopi cu urgie, nu numai oamenilor necălcată[20], ce şi hiarălor, şi pasărilor în toată vrêmea prea urîtă va fi.

13. Iară izvoadele să să puie[21] în vedeala ochilor în toată împărăţiia şi gata să fie toţi jidovii întru aceasta zi să bată pre vrăjmaşii lor."

14. Şi călăreţii ieşiră, sîrguind cêle de împăratul zise să facă. Şi puse porunca şi în Súsa.

15. Iară Mardohéu ieşi împodobit cu veşmîntul cel împărătesc şi cunună avînd de aur şi diadimă de vişin, mohorîtă. Şi văzînd cei den Súsa, s-au veselit.

16. Iară jidovilor să făcu lumină şi veselie.

17. Pren cetăţi şi ţări, oriunde s-au pus porunca, bucurie şi veselie — jidovilor, desfătare şi veselie. Şi mulţi dentru limbi să obrezuia şi să jidoviiá pentru frica jidovilor.

Cap 9

1. **50.** Pentru că la a 12 lună, în 13 ale lunii, carea iaste adár, venirá cărţile cêle scrise de cătră împăratul.

2. Şi întru acêea zi au pierit ceia ce era împotriva jidovilor, pentru că nimeni n-au stătut împotrivă, temîndu-se de dînşii,

3. Pentru că boiêrii domnilor şi tiranii şi scriitorii împărăteşti cinstiia pre jidovi,

4. Că frica lui Mardohéu zăcea preste dînşii;

5. Pentru că au căzut porunca împăratului să să numească în toată împărăţiia.

6. Şi în Susís cetatea au ucis jidovii oameni 500:

7. Şi pre Farsán-Nesthaín şi Delfón şi Fasga

8. Şi Fardathá şi Varéa şi Sarvacá

9. Şi Marmasím şi Aruféu şi Arseon şi Zavuthethán,

10. Pre cei 10 feciori ai lui Amán Amadáth, vughéului, vrăjmaşul jidovilor; şi jăfuiră întru acêea zi.

11. Şi să dêde împăratului numărul celor pieriţi în Súsa.

12. Şi zise împăratul cătră Esthír: „Pierdut-au jidovii în Súsa oameni 500, în cetate. Dară împrejur în ce chip socoteşti că or fi făcut? Dară ce te mai rogi încă? Şi va fi ţie."

13. **51.** Şi zise Esthír împăratului: „Dea-se jidovilor să facă aşa şi mîine, ca să spînzure pre cei 10 feciori ai lui Amán."

14. Şi au poruncit împăratul aşa să fie şi au pus jidovilor cetăţii trupurile fiilor lui Ammán să le spînzure.

15. Şi să adunară jidovii la Súsa în 14 a lui adár şi uciseră oameni 300 şi nimica n-au jăfuit.

16. Iară ceialalţi jidovi, cei dentru împărăţie, să adunară şi lor ajuta; şi să odihnirá de cătră războaie, pentru că pierdură dentru ei 15000 în 13 a lui adár, şi nemica n-au jăfuit.

17. Şi odihniră în 14 a ceştii luni

18. Şi o ţinea pre dînsa zi de odihnă, cu bucu- //

Ms. 45, p. 420-421

nată dzi cu toată dăsfătăciunea faceţi, pentru ca şi acum, după aceasta, mîntuire să fie voao şi celor ce bine vor persilor, iară celor ce viclenesc noao, pomenire pierirei.

Iară toată cetatea sau ţară, preste tot, carea ca acêstea nu va face, cu suliţă şi cu foc să va topi cu urgie, nu numai la oameni necălcată, ce şi la jiganii, şi la pasări întru toată vrêmea prea urîtă va fi.⌋

13. Iară izvoadele să să puie înainta ochilor întru toată împărăţiia şi gata să fie toţi jidovii întru aceasta dzi să bată pre nepriêtenii lor."

14. Şi călăreţii ieşiră, sîrguind cêle de împăratul dzise să le facă. Şi să puse porînca şi în Súsa.

15. Iară Mardoheu ieşi împodobit cu văşmîntul cel împărătesc şi cununã avînd de aur şi diádima vişină, mohorîtă. Şi vădzînd cei den Súsa, s-au veselit.

16. Iar jidovilor li să făcu lumină şi veselie.

17. După cetate şi ţară, oriunde s-au pus porînca, bucurie şi veselie — ovrêilor, dăsfătare şi veselie. Şi mulţi dentru limbi să obrăzuia şi să jidoviiá pentru frica iudeilor.

Cap 9

1. **50.** Pentru că în doaosprădzêcea lună, în 13 a lunei, *[421/1]* carea iaste ádar, veniră cărţile cêle scrise de către împăratul.

2. ⌊Şi⌋ întru acêea dzi au pierit ceia ce era împotriva jidovilor, pentru că nime n-au stătut împotrivă, temîndu-să[73],

3. Pentru că boiêrii domnilor şi tiranii şi scriitorii împărăteşti cinstiia pre jidovi,

4. Pentru că frica lui Mardoheu dzăcea preste înşii;

5. Pentru că au căzut porînca împăratului să să numască întru toată împărăţia.

6. Şi în Súsis cetatea au ucis jidovii oameni 500:

7. Şi pre Farsan-Nestain şi Delfon şi Fasgá

8. Şi Fardathá şi Varéa şi Sarvacá

9. Şi Marmasim şi Arufeu şi Arseu şi Zavuthethan,

10. Pre cei 10 fii ai lui Aman Amadáthu, vughéului, nepriêtenul iudeilor; şi jefuiră întru acêea dzi.

11. Şi să dêde numărul împăratului celor pieriţi în Súsa.

12. Şi dzise împăratul cătră Esthir: „Pierdut-au jidovii în Súsa oameni 500, în cetate. Dară prenprejur cum socoteşti că or fi făcut? Dară ce te mai rogi încă? Şi va fi ţie."

13. **51**. Şi dzise Esthir împăratului: „Dea-să jidovilor să facă aşa şi mîine, ca să spîndzure pre cei 10 ficiori ai lui Aman."

14. Şi au porîncit împăratul aşa să să facă şi au pus jidovilor cetăţii trupurile fiilor Aman să le spîndzure.

15. Şi să adunară jidovii la Súsa în 14 a lui ádar şi uciseră oameni 300 şi nimic n-au jefuit.

16. Iară ceialalţi jidovi, cei dentru împărăţie, să adunară şi şie ajuta; şi să odihniră de către războaie, pentru că au pierdut dentru ei 15000 în 13 a lui ádar, şi nimic n-au jefuit.

17.[74] Şi odihniră în 14 a ceştiia luni

18. Şi o ţinea pre însă dzi de odihnă, cu bucu-

Ms. 4389, p. 517

nată cu toată bucuriia să faceţi adeverinţa, ca şi pînă acum şi după acêstea, în 13 zile ale lunii a 12, carea iaste adar."

13.[102]

14.

15. [9.] Şi deaca văzură ovrêii carii era în Súsa, se bucurară.

16. [9.] Şi fu lor luminare şi veselie

17. [9.] Pren cetăţile şi pren laturile unde se-au arătat porunca împăratului, bucurie şi veselie şi ospêţe fură ovrêilor. Şi mulţi den limbi se tăia împrejur de frica ovrêilor şi se făcea ovrêi.

Cap 9

1. [103]Şi veniră cărţile de la împăratul în luna a 12, carea iaste adar, în 13 zile.

2. [1.] Şi într-acea zi pieriră vrăjmaşii ovrêilor,[104] [2.] şi nu se potriviia lor nimini, că le era frică de ei,

3.[105] Că voievozii ţărilor şi puterile împărăţiei şi cărturarii cistiia pre ovrêi,

4. [3.] Că frica lui Mardohei era pre dînşii;

5. [3.] Că se puse porunca împărătească să se chiême numele lui preste toată împărăţiia.

6. [3.] Şi uciseră ovrêii în cetatea Súsei 500 de oameni:

7. [3.] Şi pre Farsan şi pre Nestain şi pre Delfon şi pre Fasgan

8. [3.] Şi pre Fardathan şi pre Varéea şi pre Sarvacan

9. [3.] Şi pre Marmasim şi pre Aruthei şi pre Arséea şi pre Zavu- *[517/2]* themam,

10. [3.] Pre 10 feciori ai lui Aman, feciorul lui Amadath; şi într-acea zi jăfuiră avuţiia lor.[106]

11. [3.] Şi spuseră împăratului numărul celor ce se-au ucis în cetatea Súsei.

12. [3.] Iar împăratul zise cătră Esthíra: „Ovrêii au ucis în cetatea Susei 500 de oameni. Dară în ţinuturile cêle denprejur cîtu-ţi pare că vor fi pierit? Dară încă ce mai ceri? Să fie ţie."

13. [3.] Iar Esthíra zise: „Să se dea ovrêilor feciorii lui Aman, să-i spînzure dimineaţă pre cîtezêce."

14. [3.] Şi porînci împăratul să fie aşa şi au dat ovrêilor să spînzure trupurile feciorilor lui Aman den afară de cetate.[107]

15. [3.] Şi se strînseră ovrêii cei den cetatea Súsei în 14 zile ale lunii lui adar şi uciseră 300 de oameni şi nu jăfuiră nimic.

16. [3.] Iar alalţi ovrêi, carii se strînsêse pren toată împărăţiia şi-şi ajuta, uciseră 15000, şi nu jăcmăniră nimic.

17. [3.] De-acii, se aşăzară.

18.[108]

Versiunea modernă

nată zi să ţineţi cu mare petrecere, pentru ca acum şi de acum înainte să vă fie zi [de aducere aminte] a mîntuirii voastre şi a celor ce doresc binele perşilor, iar celor ce viclenesc împotriva noastră [sa fie zi] de pomenire a pierzaniei.

Şi oricare cetate sau ţară, de peste tot, care nu va face acestea, cu suliţă şi cu foc se va pustii cu furie, încît nu numai de oameni, ci şi de sălbăticiuni şi de păsări pururi prea urîtă va fi.⌋

13. Iar copiile să fie puse la vedere în tot regatul şi să fie pregătiţi toţi iudeii să-i bată pe vrăjmaşii lor în ziua aceea."

14. Şi călăreţii, grăbindu-se, plecară să împlinească spusele regelui. Şi fu pusă porunca şi în Susa.

15. Iar Mardochai ieşi împodobit cu veşmîntul cel regesc şi avînd cunună de aur şi o diademă din in subţire, purpurie. Şi cei din Susa, văzîndu-l, se veseliră.

16. Iar iudeii au avut parte de lumină şi bucurie.

17. Prin cetăţi şi prin ţări, peste tot pe unde s-a pus porunca, bucuria şi veselia [erau] de partea iudeilor, petrecere şi veselie. Şi mulţi din neamurile străine se tăiau împrejur şi se făceau iudei de frica iudeilor.

Capitolul al 9-lea

1. **50.** Pentru că în a douăsprezecea lună, în treisprezece ale lunii, care este adar, sosiră scrisorile cele scrise de rege.

2. ⌊Şi⌋ în ziua aceea au pierit cei ce erau împotriva iudeilor, pentru că nimeni nu le-a ţinut piept, temîndu-se de ei,

3. Deoarece căpeteniile satrapilor şi domnii şi grămăticii regali îi cinsteau pe iudei,

4. Căci frica de Mardochai îi covîrşea;

5. Pentru că a venit [în pripă] porunca regelui să se vestească numele lui în tot regatul.

6. Şi în cetatea Susa au ucis iudeii cinci sute de bărbaţi:

7. Şi pe Pharsan-Nestain şi pe Delphon şi pe Phasga

8. Şi pe Phardatha şi pe Barea şi pe Sarbaca

9. Şi pe Marmasim şi pe Aruphaios şi pe Arsaios şi pe Zabouthaios,

10. Pe cei zece fii ai lui Aman, fiul lui Amadathes, bugheului, duşmanul iudeilor; şi jefuiră în ziua aceea.

11. Şi se trimise regelui numărul celor pieriţi în Susa.

12. Şi-i zise regele lui Estir: „Au nimicit iudeii cinci sute de bărbaţi în cetatea Susa. Dar în împrejurimi cum crezi că vor fi făcut? Ce îmi mai ceri încă? Şi ţi se va împlini."

13. **51.** Şi-i spuse Ester regelui: „Să li se dea voie iudeilor să facă la fel şi mîine, ca să îi spînzure pe cei zece fii ai lui Aman."

14. Şi a dat poruncă regele să se facă astfel şi le-a dat iudeilor din cetate trupurile fiilor lui Aman să le spînzure.

15. Şi se adunară iudeii la Susa în paisprezece ale lui adar şi uciseră trei sute de bărbaţi şi nu jefuiră nimic.

16. Iar ceilalţi iudei, cei din regat, se adunară şi se ajutară unii pe alţii; şi se liniştiră din partea duşmanilor, pentru că omoriseră cincisprezece mii dintre ei în a treisprezecea [zi] a lui adar, şi nu au jefuit nimic.

17. Şi se odihniră în paisprezece ale acestei luni

18. Şi o ţinură ca pe o zi de odihnă, cu bucu-

Biblia 1688, p. 362, col. 1

rie şi cu veselie. Iară jidovii cei den cetatea Susii să adunară şi în 14 să odihniră.

19. Şi în 15 aşijdirea petrecea, cu bucurie şi veselie. Pentru acêea, dară, jidovii cei răsipiţi pren[22] toată ţara den afară petrec zioa a 14 a lui adár, zi bună, cu veselie, trimiţind părţi fieştecare la aproapele-şi, iară cei ce lăcuiescu la scaunele cetăţilor şi la a 15 zi a lui adár fac veselie, trimiţind părţi celor de aproape.

20. **52.** Şi scrise Mardohéu cuvintele acêstea într-o carte şi trimise jidovilor cîţi era întru a lui Artaxérxu împărăţie, celor de aproape şi celor de departe,

21. Să întărească zilele acêste bune şi să petreacă a 14 şi a 15 a lui adár,

22. Pentru că întru acêstea zile s-au odihnit jidovii de cătră vrăjmaşii lor. Şi luna întru carea s-au întorsu lor, carea era adár, den jale spre bucurie şi de la durêre la zi bună a petrêce tot la zile bune de nuntă şi de veselie, trimiţînd părţi priêtenilor şi săracilor.

23. Şi priimiră jidovii în ce chip au scris lor Mardohéu:

24. Cum Ammán Amadath, machidoneanul, vrăjbiia lor, în ce chip au pus răspunsu şi sorţu să-i piarză pre dînşii

25. Şi cum au întrat cătră împăratul, zicînd să spînzure pre Mardohéu, şi cîte au ispitit să aducă preste jidovi rêle preste el s-au făcut, şi s-au spînzurat el şi feciorii lui.

26. Pentru acêea s-au chemat zilele acêstea „Frúre", pentru „sorţi", căce cu limba lor să chiamă „Frúre". Pentru cuvintele cărţii aceştiia şi cîte au păţit pentru acêstea şi cîte lor li s-au făcut, şi li s-au întărit.

27. Şi priimiia jidovii preste ei şi pre seminţiia lor şi pre cei ce să pun înainte asupra lor; nicecum într-alt chip să vor trebui zilele acêstea, pomenire făcîndu-se, după rudă şi rudă, şi cetate şi neam şi ţară.

28. Iară zilele acêstea ce să zic „Frúre" să vor petrêce în toată vrêmea şi pomenirea lor nu va lipsi pînă în rude.

29. **53.** Şi au scris Esthír împărăteasa, fata lui Aminadáv, şi Mardohéu jidovul cîte au făcut atuncea,

30. Întărire scrisorii celor ce să zic „Frúre"; şi Mardohéu şi Esthír împărăteasa au pus loruşi asupra lor,

31. Şi atuncea puind după sănătatea lor şi sfatul lor.

32. Şi Esthir cu cuvîntul au întărit în veac şi s-au scris întru pomenire.

Cap 10

1. **54.** Şi scrise împăratul preste împărăţiia pămîntului şi a mării.

2. Şi tăriia lui şi vitejiia, avuţiia şi mărirea împărăţiei lui, iată, s-au scris în Cartea împăraţilor persilor şi a midilor,

3. Întru pomenire. Cînd Mardohéu era al doilea după împăratul Artaxérxu şi mare era întru împărăţie şi slăvit de ji- /

Ms. 45, p. 421

rie şi veselie. Iară jidovii cei den cetatea Súsei să adunară şi întru 14 să odihniră.

19. Şi ţinea[75] şi cea a 15 cu bucurie şi veselie. Pentru acêea ovrêii cei răşchiraţi pren toată ţara den afară petrec a 14 a lui ádar, dzi bună, cu veselie, trimiţînd părţi cineşi la aproapele-şi, iară cei ce lăcuiescu la scaunele cetăţilor şi a 15 dzi a lui ádar fac veselie, trimiţînd părţi celor de aproape.

20. **52.** Şi scrise Mardoheu cuvintele acêstea într-o carte şi trimise jidovilor cîţi era întru a lui Artaxerxu împărăţie, celor de aproape şi celor de departe,

21. Să întărească dzilele acêste bune şi să petreacă a 14 *[421/2]* şi a 15 a lui ádar,

22. Pentru că într-acêstea dzile s-au odihnit jidovii de cătră nepriêtenii lor. Şi luna întru carea s-au întorsu lor, carea iaste ádar, dentru jale întru bucurie şi de la durêre la dzi bună să o petreacă şi ⌊la⌋ dzile bune de nuntă şi de veselie, trimiţînd părţi priêtenilor şi săracilor.

23. Şi priimiră jidovii în ce chip au scris lor Mardoheu:

24. Cum Aman Amadathú, machedoneanul, vrăjbiia lor, în ce chip au pus răspunsu şi sorţu să-i piardză pre înşii

25. Şi cum au întrat cătră împăratul, dzicînd „Spîndzură pre Mardoheu!", şi cîte s-au ispitit să aducă preste jidovi rêle preste el s-au făcut, şi s-au spîndzurat el şi ficiorii lui.

26. Pentru acêea s-au chemat dzilele acêstea „Frurê", pentru „sorţi", căci cu limba lor să cheamă „Frurê". Pentru cuvintele cărţii aceştiia şi că au păţit pentru acêstea şi cîte lor li s-au făcut, şi le-au întărit.

27.[76] Şi priimiia jidovii întru dzilele lor[77] şi pre seminţiia lor şi pre cei ce să pun înaintea lor; nici într-alt chip să vor trebui dzilele acêstea, pomenire făcîndu-să, după rudă şi rudă, şi cetate şi neam şi ţară.

28. Iară dzilele acêstea ⌊alor „Frurê"⌋ să vor petrêce întru toată vrêmea şi pomenirea lor nu va lipsi pînă în rude.

29. **53.** Şi au scris Esthir împărăteasa, fata lui Aminadav, şi Mardoheu jidovul cîte au făcut atuncea,

30. Întăritură a scrisoarei lor „Frúrê"; şi Mardoheu şi Esthir împărăteasa au pus şie asupra lor,

31. Şi atuncea puindu după sănătatea[78] lor şi sfatul lor.

32. Şi Esthir cu cuvîntul au întărit întru vac şi să scrise întru pomenire.

Cap 10

1. **54.** Şi scrise împăratul preste împărăţiia a pămîntului şi a mării.

2. Şi vîrtutea lui şi vitejiia şi avuţiia şi mărirea împărăţiei lui, iată, s-au scris în Cartea împăraţilor persilor şi a midilor,

3. Întru pomenire. Căci Mardoheu era al doilea după împăratul Artaxerxu şi mare era întru împărăţie şi slăvit de ji-

Ms. 4389, p. 517

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

32.

[Cap 10]

1. [9:3][109] [110]Şi scrise împăratul[111] toată împărăţiia lui pre mare şi pre uscat.

2. [9:3] Şi toată putêrea sa şi mulţimea diregătoriei şi bogăţiia şi slava împărăţiei lui, aceasta iaste scris în Cartea persiênilor şi midênilor,

3. [9:3] În aducere aminte. Că Mardohei era al doilea după împăratul Artaxérx şi era mare la împărăţie şi slăvit şi drag întru o-

Versiunea modernă

rie şi veselie. Iar iudeii din cetata Susa se adunară şi se odihniră în [ziua] a paisprezecea.

19. Şi în a cincisprezecea [zi] la fel petreceau, cu bucurie şi cu veselie. De aceea, aşadar, iudeii cei risipiţi prin toate ţările străine petrec ziua a paisprezecea a lui adar ca zi de bucurie şi veselie, trimiţînd fiecare daruri vecinilor, iar cei ce locuiesc în cetăţile de scaun ţin sărbătoarea şi în [ziua] a cincisprezecea a lui adar, trimiţînd daruri vecinilor.

20. **52.** Şi scrise Mardochai aceste cuvinte într-o scrisoare şi trimise scrisori iudeilor care se aflau în regatul lui Artaxerxes, celor de aproape şi celor de departe,

21. Să consfinţească zilele acestea [ca zile] de bucurie şi să sărbătorească a paisprezecea şi a cincisprezecea ale lui adar,

22. Pentru că în aceste zile s-au liniştit iudeii din partea vrăjmaşilor lor. Şi luna adar, în care li s-a preschimbat [lor] jalea în bucurie şi suferinţa în zi de sărbătoare, să o sărbătorească în întregime, precum zilele fericite de nuntă şi de veselie, trimiţînd daruri prietenilor şi săracilor.

23. Şi încuviinţară iudeii aşa cum le-a scris lor Mardochai:

24. Cum Aman, [fiul] lui Amadathes, macedoneanul, îi duşmănea, în ce fel a dat hotărîre şi a tras la sorţi să-i nimicească

25. Şi cum a mers la rege, zicînd să-l spînzure pe Mardochai, şi cum toate cîte le-a urzit, pentru a aduce nenoriciri asupra iudeilor, au căzut peste el, şi au fost spînzuraţi el şi feciorii lui.

26. De aceea au fost numite zilele acestea „Phrurae", din cauza „sorţilor", căci în limba lor se numesc „Phrurae". Şi din cauza celor scrise în această scrisoare, pentru cîte au avut de suferit din pricina lor şi cîte li s-au întîmplat, au fost consfinţite.

[27.] Iar iudeii le-au primit pentru ei şi pentru seminţia lor şi pentru cei ce li se alăturau lor; şi nicidecum altfel nu vor trebui [ţinute] zilele acestea, aducîndu-şi aminte, din tată în fiu, în fiecare cetate şi neam şi ţară.

28. Iar zilele acestea ⌊numite „Phrurae"⌋ se vor sărbători pentru totdeauna şi pomenirea lor nu va scădea printre urmaşi.

29. **53.** Şi au pus să se scrie regina Ester, fiica lui Aminadab, şi iudeul Mardochai despre toate cele ce le făcuseră atunci

30. Şi despre consfinţirea scrisorii despre zilele numite „Phrurae"; şi Mardochai şi regina Ester şi-au hotărît [post] pentru ei înşişi,

31. Şi [aceasta] hotărînd[-o] în pofida sănătăţii lor şi potrivit gîndului lor.

32. Şi Ester a consfinţit [aceasta] prin cuvîntul ei pentru vecie şi s-a păstrat în scris pentru aducere aminte.

Capitolul al 10-lea

1. **54.** Şi scrise regele regatului pe pămînt şi pe mare.

2. Şi puterea lui şi vitejia, averea şi măreţia regatului lui, iată, s-au înscris în Cartea regilor perşilor şi ai mezilor,

3. Pentru aducere aminte. Pe cînd Mardochai era al doilea după regele Artaxerxes şi avea trecere în regat şi era cinstit de iu-

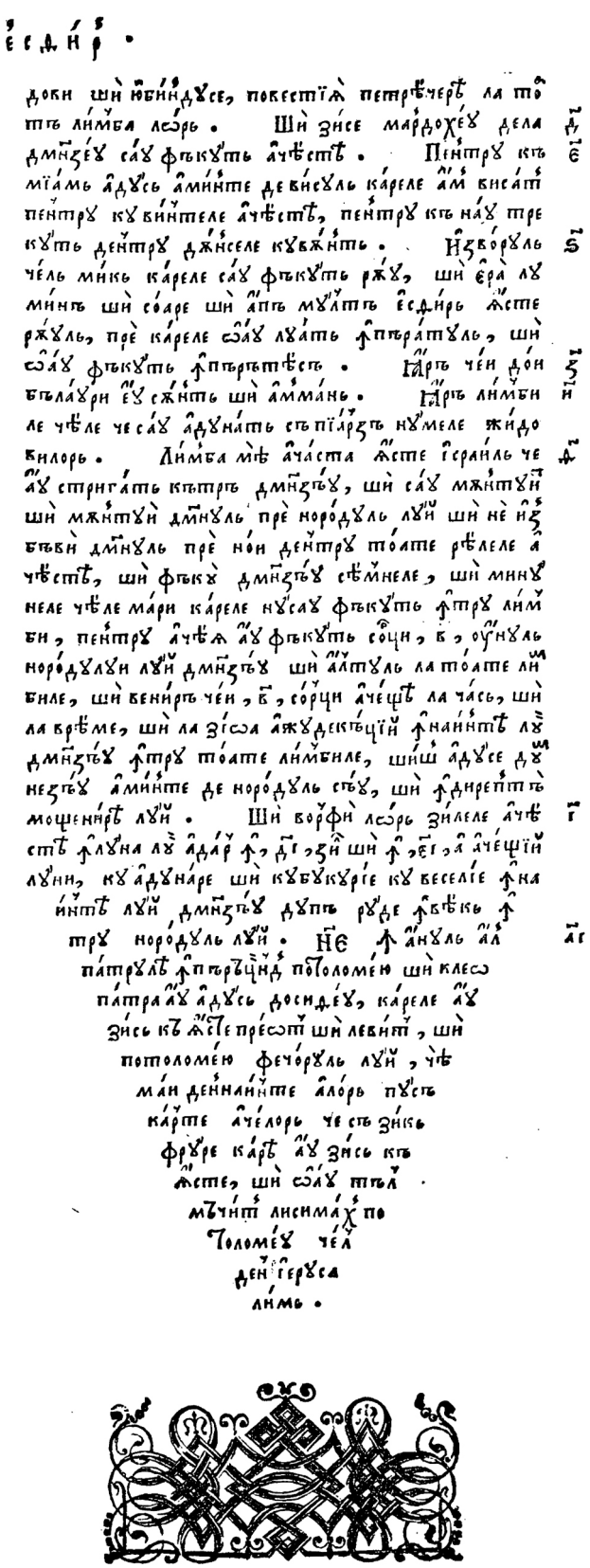

Biblia 1688, p. 362, col. 2

dovi şi, iubindu-se, povestiia petrêcerea la toată limba lor.

4. Şi zise Mardohéu: „De la Dumnezeu s-au făcut acêstea,

5. Pentru că mi-am adus aminte de visul carele am visat pentru cuvintele acêstea, pentru că n-au trecut dentru dînsele cuvînt:

6. Izvorul cel mic, carele s-au făcut rîu, şi era lumină şi soare şi apă multă, Esthír iaste rîul, pre carele o au luat împăratul şi o au făcut împărătească.

7. Iară cei doi bălauri eu sînt şi Ammán.

8. Iară limbile — cêlea ce s-au adunat să piarză numele jidovilor.

9. Limba mea, aceasta iaste Israíl, ce au strigat cătră Dumnezău şi s-au mîntuit. Şi mîntui Domnul pre norodul lui şi ne izbăvi Domnul pre noi dentru toate rêlele acêstea; şi făcu Dumnezău sêmnele şi minunele cêle mari, carele nu s-au făcut întru limbi. Pentru acêea au făcut sorţi 2, unul norodului lui Dumnezău şi altul la toate limbile. Şi veniră cei 2 sorţi aceştia, la ceas şi la vrême şi la zioa a judecăţii, înaintea lui Dumnezău, întru toate limbile. Şi-şi aduse Dumnezău aminte de norodul său şi îndireptă moştenirea lui.

10. Şi vor fi lor zilele acêstea în luna lui adár, în 14 zile şi în 15 a aceştii luni, cu adunare şi cu bucurie, cu veselie înaintea lui Dumnezău, după rude, în veac, întru norodul lui.”

11. **55.** În anul al patrulea împărăţind Potoloméiu şi Cleopátra, au adus Dosithéu, carele au zis că iaste preot şi levit, şi Potoloméiu, feciorul lui, cea mai denainte a lor pusă carte a celor ce să zic „Frúre”, carea au zis că iaste şi o au tălmăcit Lisimáh Potoloméu, cel den Ierusalím. //

Ms. 45, p. 421-422

dovi şi, iubindu-să, povestiia petrêcerea la toată limba a lor.

4. ⌊Şi dzise Mardoheu: „De la Dumnedzău s-au făcut acêstea, *[422/1]*

5. Pentru că mi-am adus aminte pentru visul carele am visat[79] pentru cuvintele acêstea, pentru că n-au trecut dentru însele cuvînt:

6. Şipotul cel mic, carele s-au făcut rîu şi era lumină şi soare şi apă multă, Esthir iaste rîul, carea au luat împăratul şi au făcutu-o împărătească.

7. Iară cei 2 bălauri eu sînt şi Aman.

8. Iară limbile — cêlea ce s-au adunat, să piardză numele jidovilor.

9. Limba mea, aceasta iaste Israil, cei ce au strigat cătră Dumnedzău şi s-au mîntuit. Şi mîntui Domnul pre nărodul lui şi ne izbăvi Domnul pre noi dentru toate rêlele acêstea; şi făcu Dumnedzău sêmnele şi minunile cêle mari, carele nu s-au făcut întru limbi. Pentru acêea au făcut sorţi 2, unul nărodului lui Dumnedzău şi unul la toate limbile. Şi veniră aceşti doi sorţi, la ceas şi la vrême şi la dzua judeţului, înaintea lui Dumnedzău, întru toate limbile. Şi pomeni Dumnedzău nărodului său şi îndreptă moştenirea lui.

10. Şi vor fi lor dzilele acêstea întru luna lui ádar, întru 14 şi întru 15 a ceştiia luni, cu adunare şi bucurie, cu veselie înaintea lui Dumnedzău, după rudă, în vac, întru nărodul lui."

11. **55.** Întru anul al patrulea împărăţind Potolomei şi Cleopátra, au adus Dosítheos, carele au dzis că iaste preut şi levit, şi Potolomeu, ficiorul lui, cea mai denainte pusă carte a lor „Frúrê", carea au dzis că iaste şi au tălmăcitu-o Lisimah a lui Potolomeu, cel dentru Ierusalim.

Ms. 4389, p. 517

vrêi şi spuseră ce se-au făcut întru toată limba lor.

4. [9:3] Şi zise Mardohei: „De la Dumnezeu au fost acêstea,

5. [9:3] Că mi-am adus aminte de visul care am văzut pentru acêste cuvinte, că n-au trecut nici un cuvînt dentr-acêstea.[112]

6. [9:3] [113]Că izvorul cel mic, care au fost rîu şi lumină şi soare şi apă multă, rîul iaste Esthira, pre carea o au îndrăgit împăratul şi o au făcut împărătească.

7. [9:3] Iar cei 2 şărpi sînt eu şi Aman.

8. [9:3] Iar limbile — care se-au strîns să piiarză numele ovrêilor

9. [9:3] Şi limba mea, acesta iaste Israil, care au strigat cătră Dumnezeu şi se-au mîntuit. Şi au mîntuit Domnul pre nărodul său şi ne-au izbăvit Domnul dentr-acêste răotăţi, den toate; şi au făcut Dumnezeu sêmne şi minuni mari, care n-au fost întru limbi. Şi pentr-acêea au făcut 2 sorţi, unul oamenilor lui Dumnezeu şi altul limbilor tuturor. Şi vor ieşi aceşti 2 sorţi, la ceas şi la vrême şi în zioa judecăţii, înaintea Domnului, întru toate limbile. Şi ş-au adus aminte Domnul Dumnezeu de oamenii săi şi au îndireptat moşiia sa.

10. [9:3] Şi vor fi[114] lor zilele acêstea în luna lui adar, în 15 zile, cu sobor şi cu veselie şi cu bucurie înaintea lui Dumnezeu, în neam şi în vêci, întru nărodul lui."

11.[115]

Versiunea modernă

dei şi, iubit fiind, se povestea despre purtarea lui prin tot neamul lor.

4. ⌊Şi zise Mardochai: „De la Dumnezeu s-au făcut acestea,

5. Căci mi-am adus aminte de visul pe care l-am visat despre cele spuse, pentru că nici una dintre acestea nu a lipsit:

6. Izvoraşul care s-a făcut rîu şi era lumină şi soare şi apă multă, rîul este Ester, pe care a luat-o de soţie regele şi a făcut-o regină.

7. Iar cei doi balauri eu sînt şi Aman.

8. Iar popoarele [sînt] cele ce s-au adunat să nimicească numele iudeilor.

9. Poporul meu, acesta este Israel, a strigat spre Dumnezeu şi a fost izbăvit. Şi mîntui Domnul pe poporul lui şi ne scoase Domnul pe noi din toate relele acestea; şi făcu Dumnezeu semne şi minuni mari, care nu au fost făcute la [alte] popoare. De aceea a făcut doi sorţi, unul pentru poporul lui Dumnezeu şi unul pentru toate celelalte naţii. Şi au venit cei doi sorţi, la ceasul şi la vremea şi la ziua judecăţii, înaintea lui Dumnezeu, pentru toate popoarele. Şi-şi aduse Dumnezeu aminte de poporul său şi făcu dreptate moştenirii sale.

10. Şi vor fi pentru ei zilele acestea din luna lui adar, în paisprezece zile şi în cincisprezece ale acestei luni, spre adunare şi spre bucurie, spre veselire înaintea lui Dumnezeu, din tată în fiu, veşnic, în poporul lui."⌋

11. **55.** În al patrulea an al domniei lui Ptolemaios şi a Cleopatrei, a adus Dositheos, care a spus că este preot şi levit, şi Ptolemaios, fiul lui, scrisoarea de mai înainte consfinţită despre cele ce se numesc „Phrourae", care au spus că este [întocmai] şi că a fost tălmăcită de Lysimachos, fiul lui Ptolemaios, din Ierusalim.

Ms. 4389, p. 430

Rugăciunea Manasiei, împăratul Iúdei, cîndu ţinea robi în Vavilon[1]

Doamne atotţiitoriul, Dumnezeul părinţilor noştri, al lui Avraam şi al lui Isaac şi al lui Iacov şi al seminţiei lor cei dirêpte, cela ce ai făcut ceriul şi pămîntul, cu toată frumsêţea lor, şi cela ce ai oprit marea cu cuvîntul porîncii tale, cela ce ai încuiat fără-de-fundul şi l-ai pecetluit cu înfricoşatul şi slăvitul tău nume, de care se tem toate şi se cutremură de faţa puterii tale, că nu iaste putêre de-a sta împotriva frumseţii slavei tale şi nu iaste putêre de-a răbda mîniia groazei tale carea iaste spre cei păcătoşi şi nenumărata şi neurmata milă a făgăduinţei tale. Că tu eşti Domnul, Cel de Sus, milosîrd şi îndălung răbdător şi mult milostiv, şi-ţi pare rău de răotăţile omeneşti. Tu, Doamne, după mulţimea milei[2] tale, ai făgăduit pocăinţă şi lăsare celor ce au greşit ţie şi cu mulţinea îndurărilor tale ai chiemat[3] pocăinţa păcătoşilor întru mîntuire. Tu, dară, Dumnezeule al celor direpţi, n-ai pus pocăinţă direpţilor tăi, lui Avraam şi lui Isaac şi lui Iácov, carii n-au greşit înaintea ta, ce ai pus pocăinţă mie, păcătosului, pentru că ţi-am greşit mai mult decît numărul năsipului mării. Înmulţitu-se-au fărădelegile mêle, Doamne, înmulţitu-se-au fărădelegile mêle, şi nu sînt harnic a căuta şi a vedea înălţimea ceriului de mulţimea nedireptăţilor mêle; gîrbov sînt[4] cu multe legături de fier, cît nu-mi poci rădica capul, şi nu-mi iaste slăbire; pentru că am mîniiat urgiia ta şi am făcut hiclenie înaintea ta, nefăcînd voia ta, nici păzind porîncile tale. Ce acum plec genuchiele inimii mêle, rugînd bunătăţii de la tine. Greşit-am, Doamne, greşit-am, şi fărădelegile mêle eu le cunosc; ce ceiu şi mă rog ţie: uşorează-mi, Doamne, uşorează-mi şi nu mă piêrde cu fărădelegile mêle, nici ţiind vrajbă în veac să păzeşti răotăţile mêle, şi nu mă judeca[5] în cêle mai dedesuptul pămîntului. Că tu, Dumnezeule, eşti Dumnezeul celor ce se căiesc şi în mine să arăţi bunătatea ta, să mă mîntuieşti ca pre un nevrêdnic ce sînt, după mulţimea milei tale. Şi te voiu lăuda în toată vrêmea întru toate zilele vieţii mêle, că pre tine cîntă toate puterile cêle cereşti şi a ta iaste slava în vêci. Amin.

NOTE FILOLOGICE ŞI TEXTUALE

BIBLIA 1688
Ésdras
[Catastih. Ezdra]

1 În text, scris: ***жи́дови***.

Ésdras

Cap 1

2 În text apare o numărătoare paralelă, preluată din SEPT. FRANKF., scrisă cu cifre slavone majuscule, la începutul versetului, marginal ori în blancul dintre versete.
3 În text, scris: ***ден҆ ҂***.
4 În text, paranteze rotunde.
5 În text, paranteze rotunde.

Cap 2

6 În text, paranteze rotunde.
7 În text, scris: ***деплин͡***; am optat în text pentru forma de plural, după SEPT.FRANKF.: adj. dat. pl. *τοῖς τελείοις*, MS.45: *deplini*.

Cap 4

8 În text, scris: ***҂пръцíей***.
9 În text, scris: ***де ҂преѹ́нъ***.
10 În text, scris: ***обръши́***.

Cap 5

11 În text, scris: ***скрисо́реи***.

Cap 6

12 În text, scris: ***а҆фар҆саχїеи***.
13 În text, paranteze rotunde.

Cap 8

14 În text, scris: ***чѣ́***.
15 În text, paranteze rotunde.
16 În text, paranteze rotunde.

BIBLIA 1688
Neémiia

Cap 1

1 *Cf.* SEPT.FRANKF.: *σουσανναββιρᾶ*, SEPT.ENGL.: *Sousan Habira* („the citadel").

Cap 2

2 În text, scris: ***по́р҆та***.
3 În text, numerotarea paginilor versiunii pe care o edităm (de la Biblioteca Academiei Române, filiala din Iaşi) este greşită; paginile de la *345* la *348* sînt numerotate în mod greşit (de la *343* la *346*); numerotarea corectă este reluată de la pagina *349*.

Cap 4

4 În text, paranteze rotunde.
5 În text, paranteze rotunde.

Cap 5

6 În text, scris: ***ца́риле***.
7 În text, scris ***не́стрѹ***, greşeală de tipar.
8 În text, scris ***ли́м҆билр҆***, greşeală de tipar.

Cap 6

9 În text, scris: *Şi tu te face*.

Cap 7

10 În text, paranteze rotunde.
11 În text, paranteze rotunde.

Cap 8

12 În text, paranteze rotunde.
13 În text, paranteze rotunde.
14 În text, paranteze rotunde.
15 În text, paranteze rotunde.

Cap 9

16 În text, paranteze rotunde.
17 În BIBL.1688, la fel ca în MS.45, se adoptă numerotarea paralelă din SEPT.FRANKF.; versetul *69* este urmat, la p. 351, de versetul *71*, numărul *70* fiind omis.
18 În text, paranteze rotunde.
19 În text, paranteze rotunde.
20 În text, paranteze rotunde.

Cap 10

21 În text, paranteze rotunde.
22 În text, paranteze rotunde.

Cap 11

23 În text, paranteze rotunde.

Cap 12

24 În text, paranteze rotunde.

25 În text, paranteze rotunde.

Cap 13

26 La sfîrşitul acestei coloane, pe manşetă, scrise cu slove mari, la distanţă una de cealaltă, sînt notate cifrele: *2* şi *3*.

27 În text, scris ***прεετε***, greşeală de tipar.

28 În text, scris: ***кѣ***.

BIBLIA 1688
[Catastih. Ester]

1 Înaintea cărţii *Eshír* din BIBL.1688 apare un text fără titlu, tradus după SEPT.FRANKF. În *Notele filologice* l-am considerat ca făcînd parte din cartea *Ester*. În *Indicele de cuvinte şi forme*, acest fragment apare notat sub [3] şi are indicativul Est.

Esthír

Cap 1

2 Acest cap nu este împărţit în versete; pentru facilitarea lucrului la *Indicele de cuvinte şi forme*, am preluat împărţirea în versete din SEPT.RAHLFS.

3 Numărătoarea paralelă, preluată din SEPT.FRANKF., scrisă cu cifre slavone şi notată de noi cu caractere îngroşate, începe în BIBL.1688 de la numărul *3*; am adăugat în text numerele care lipsesc după SEPT.FRANKF., notîndu-le între paranteze pătrate.

4 În text, accentuat: ***лѣминъ́***.

Cap 1

5 În text este reluată numărătoarea capitolelor de la *Cap 1*, după SEPT.FRANKF.

6 În text, scris ***тпърáтѣ́ лѣи***.

Cap 2

7 În text, scris: ***хадж^{м}мѣ́***.

Cap 3

8 În text, scris: ***тнстрεинáпѝ***.

9 În text, scris: ***връжмáшь***.

Cap 4

10 În text, numărul *10* lipseşte din numărătoarea paralelă a versetelor; acesta se află în SEPT.FRANKF. şi în MS.45.

Cap 5

11 În text, scris: ***тфрикошáтъ***; *cf.* SEPT.FRANKF.: masc. sg. *φοβερός*.

Cap 6

12 În text, scris ***послѣшнїй***, greşeală de tipar.

13 În text, scris: ***тпóрсε***.

Cap 7

14 În text, scris: ***ла дε***.

Cap 8

15 În text, scris: ***пъ́рць***.

16 În text, scris: ***инéнѣль***.

17 În text, scris ***оу҃блε***, greşeală de tipar.

18 În text, accentuat: ***а̀ мεцεрѣшѣгѣлѣй***; în SEPT.FRANKF.: infinitiv prezent mediu *μηχανᾶσθαι* < *μηχανάομαι*, *cf.* MS.45: *a meşterşuguí*.

19 În text, scris: ***а́флъмъ***.

20 În text, scris: ***нεкълѝкáть***.

21 În text, scris: ***съспѣ́ε***, *cf.* SEPT.FRANKF.: imperativ prezent pasiv *ἐκτιθέσθωσαν* < *ἐκτίθημι* 'to publish, to expose' (GR.ENGL., *s.v.*).

Cap 9

22 În text, scris: ***прѐ т***.

Ms. 45
Ésdras
[Catastih. Ezdra]

1 În text, iniţial a fost scris ***дε$^{\wedge}$мεлε$^{\wedge}$***, iar ulterior corectat; forma iniţială este mai aproape de etimonul ebraic al toponimului *Tel-mehelech*.

2 Marginal, marcată în text prin două linii oblice scrise cu roşu, corectura: ***наѝ***.

3 În text, secvenţa *împăratul persilor* este subscrisă şi încadrată într-un semichenar trasat cu cerneală neagră.

4 În text, cuvîntul *Domnului* este subscris şi încadrat într-un semichenar trasat cu cerneală neagră.

5 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, completarea: *dacă*.

6 În text, deasupra numelui *Sanavala* se află o tăietură făcută cu o linie îngroşată, scrisă cu cerneală neagră; poate fi vorba fie despre o slovă suprascrisă, fie despre un accent la care s-a renunţat.

7 În text, secvenţa *pricêperea nărodului* este subscrisă şi încadrată într-un semichenar trasat cu cerneală neagră.

8 În text, cuvîntul *Israil* este subscris şi încadrat într-un semichenar trasat cu cerneală neagră.

Ésdra

Cap 1

9 În text apare o numărătoare paralelă, preluată după SEPT. FRANKF., scrisă cu cifre slavone, cu cerneală roşie.

10 Marginal, marcate în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterile biblice: *4* ***Цр^{сѣ}[въ]*** *[= 4Reg.] 18*; *Ierem. 25 şi 29*; *Daniil 9*.

11 În text, scris, probabil: ***мъстрьпи***.

Cap 2

12 Marginal, marcată în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterea biblică: *Neem. 7*.

13 În text apare o slovă suprascrisă, tăiată cu cerneală roşie.

14 Marginal, de altă mînă, marcată în text printr-o vrahie

scrisă cu roşu, completarea: *fiii Attir*.

15 Marginal, de altă mînă, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, completarea: *fiii Sirsa*.

16 În text, scris ***мини"чє***, greşeală de copist.

Cap 3

17 Marginal, marcată în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterea biblică: *Sirah 49*.

18 Marginal, marcată în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterea biblică: *2 Moi[si] [= Ieș.] 23*.

19 În text urmează o slovă ştearsă cu cerneală neagră.

20 În text, cu cerneală roşie sînt scrise cifrele *1* deasupra cuvîntului *Domnului*, *2* deasupra secvenţei *cêle sfinte* şi *3* deasupra secvenţei *și la tot ce să învoia*, indicînd inversarea topicii lor.

21 Marginal, marcată în text printr-o vrahie deasupra unei cruci, ambele scrise cu roşu, completarea: *fiii Iúda*.

22 Marginal, marcată în text prin patru vrahii scrise cu roşu, explicaţia: *facă biruinţă*.

Cap 4

23 Marginal sînt reluate două vrahii scrise cu roşu, fără nici o explicaţie.

24 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, nota: *împiedeca*.

25 În text, numerotarea acestui verset lipseşte.

26 Marginal sînt reluate trei vrahii scrise cu roşu, fără nici o explicaţie; în text, secvenţa este scrisă între paranteze semipătrate roşii.

27 Marginal sînt reluate două vrahii scrise cu roşu, fără nici o explicaţie.

28 În text, scris: ***а꙯фасє"***.

29 Marginal, marcată în text prin două vrahii scrise cu roşu, nota: *face*.

30 În text, cuvîntul *ei* este scris deasupra rîndului; în dreptul acestuia este notată o vrahie roşie, care este reluată marginal, fără nici o explicaţie.

31 Marginal, marcată în text prin patru vrahii scrise cu roşu, nota: *zăbăvind*.

Cap 5

32 Marginal, marcată în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterea biblică: *Aggheu 1*.

33 Marginal, marcate în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterile biblice: *Mth. 1*; *1* ***Пара"[поменонъ]*** *[= 1Paral.] 3*.

34 În text, la începutul rîndului este adăugată, de altă mînă, silaba *Dum-*, care lipsea.

35 În text, înainte de acest cuvînt este scrisă, din greşeală, silaba *ma-*.

36 În text, litera *-m* din cuvîntul *scriem* este scrisă de altă mînă, deasupra rîndului.

37 În text, scris iniţial ***лw꙯*** şi corectat ulterior în ***л꙰"***.

38 Marginal, de altă mînă, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, fără a fi reluată, completarea: *celui preste vistiêre*.

Cap 6

39 În text, tăiată cu o linie neagră, urmează o secvenţă, probabil: *lui Dumnedzău*.

40 În text, cu cerneală roşie sînt scrise cifrele *1* deasupra secvenţei *aceia...*, *2* deasupra cuvîntului *povăţuitorii* şi *3* deasupra secvenţei *și de la mine*, indicînd topica fragmentelor despărţite prin virgulă şi punct, scrise tot cu cerneală roşie.

41 Marginal, scrisă cu cerneală roşie, apoi ştearsă, cifra *9*, care indica numărul versetului.

42 În text, cuvîntul *lui* este repetat.

43 În text, scris ***л꙰̑нє***, greşeală de copist.

44 Marginal, marcată în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterea biblică: *4 Moi[si] [= Num.] 3 şi 8*.

45 În text, cuvîntul a fost corectat potrivit SEPT.FRANKF.: *τοῦ θεοῦ*; se pare că iniţial a fost scris *Domnului*.

Cap 7

46 Marginal sînt reluate două linii oblice scrise cu roşu, fără nici o explicaţie.

47 În text urmează cîteva litere tăiate cu cerneală neagră.

48 În text, din greşeala copistului, cuvîntul *porîncilor* este repetat, prima dată fiind tăiat cu o linie roşie.

49 În text urmează un cuvînt tăiat cu cerneală neagră, indescifrabil.

50 În text, cuvîntul *pre* este scris deasupra rîndului.

51 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, completarea: *voo*.

52 În text, probabil din greşeala copistului, este repetat cuvîntul *acestuia*.

Cap 8

53 În text urmează o secvenţă indescifrabilă, tăiată cu cerneală neagră.

54 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu deasupra primului *a* din *Isaía*, corectura: *e*.

55 În text urmează cîteva litere tăiate cu cerneală neagră, indescifrabile.

56 Marginal, în dreptul acestei fraze, scris cu roşu, din greşeală, apoi şters, numărul versetului *27*.

57 În text, scris: ***в꙰̑нь***.

58 Marginal, numărul versetului este scris iniţial *26*, apoi *6* este şters şi alături este scris numărul *7*.

59 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, nota: *privegheaţi*.

Cap 9

60 În text, scris: ***нъри́ю́дєлє***.

61 În text, *l* suprascris este tăiat cu o linie neagră.

62 Marginal, marcată în text prin cinci vrahii scrise cu roşu, explicaţia: *cuvintelor acestora*; în această secvenţă, cuвîntul *acestora* este subliniat cu o linie roşie.

63 În text, scris: ***д꙰"нєѕъ꙰л꙰***.

64 În text, cu cerneală roşie sînt scrise cifrele *1* deasupra secvenţei *și întindz mîinele mêle*, *2* deasupra secvenţei *către Domnul Dumnedzăul mieu* şi *3* deasupra secvenţei *și am*

dzis, indicînd inversarea topicii lor.

65 În text urmează cuvîntul *mieu*, tăiat cu o linie neagră.

66 Marginal, marcată în text între paranteze semipătrate scrise cu roşu, de altă mînă, explicaţia: *preste capul*.

67 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, completarea: *noao*.

68 Marginal, marcate în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterile biblice: *2 Moi[si] [= Ieş.] 23 şi 33*; *5 Moi[si] [= Deut.] 7*.

69 În text urmează cuvîntul *iaste*, tăiat cu o linie neagră.

70 În text urmează secvenţa *ca să*, tăiată cu o linie neagră.

71 Marginal, marcată în text prin două vrahii scrise cu roşu, corectura, considerată neclară în text: *noi*.

72 În text urmează cuvîntul *fărădelegile*, tăiat cu o linie neagră.

Cap 10

73 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu deasupra slovei iniţiale a cuvîntului, corectura: *f*.

74 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, de altă mînă, completarea: *şi acum iaste îngăduinţă lui Israil pentru aceasta*.

75 Probabil este o greşeală a copistului, care a omis să scrie slova *ѳ*.

76 În text urmează o slovă ştearsă cu cerneală neagră, indescifrabilă.

77 În text, slova finală din acest cuvînt a fost *ѣ*, modificată ulterior în *ѥ*.

78 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu deasupra lui *ş*, slova *ч*.

79 În text urmează cuvîntul *Thamu*, tăiat cu o linie neagră.

80 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, completarea: *fiii*.

81 În text, din greşeala copistului, secvenţa *şi fiii Vanuí* se repetă.

Ms. 45
Neemiia

Cap 1

1 Numărătoare paralelă, preluată din SEPT.FRANKF., scrisă cu cifre slavone şi cu cerneală roşie la începutul versetului.

2 În text, după a doua literă a numelui apare o slovă corectată, ilizibilă.

3 Marginal, marcate în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterile biblice: *Daniil 9*; *jos 9*.

4 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, nota: *tocmi*.

5 Marginal, marcate în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterile biblice: *Mth. 23*; *5 Moi[si] [= Deut.] 30*.

Cap 2

6 În text, scris ***пє"тр***, probabil greşeală de copist.

7 Marginal, marcată în text prin două vrahii scrise cu roşu, nota: *mult*.

8 În text, după silaba a patra a cuvîntului apare o literă suprascrisă, tăiată cu negru, probabil: *i*.

9 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, completarea: *mie*.

10 În text urmează un cuvînt tăiat cu negru, greu descifrabil, probabil: *pînă*.

11 În text, scris ***прє^***, greşeală de copist.

12 În text, scris ***мí***, greşeală de copist.

Cap 3

13 În text urmează un cuvînt tăiat cu negru, indescifrabil.

14 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, explicaţia: *Unde să scotea pêştele*.

15 Marginal, marcată în text prin două vrahii scrise cu roşu, corectura: *mîna*.

16 Marginal, nemarcată în text, este corectată forma numelui *Vithacran*, scrisă defectuos în text.

17 Marginal, nemarcată în text, în dreptul acestui rînd apare prepoziţia: *la*.

18 În text, scris ***вшѫрн"д***, greşeală de copist.

19 În text urmează un cuvînt tăiat cu roşu, probabil: *şi*.

Cap 4

20 În text, cuvîntul este greu lizibil; marginal, marcată în text prin două vrahii scrise cu roşu, explicaţia: *preste*.

21 În text urmează cîteva litere tăiate, indescifrabile.

22 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, completarea: *lor*.

23 În text, iniţial a fost scris alt cuvînt, probabil *lor*, şi corectat prin *ta*.

24 Marginal, nemarcată în text, nota: *şteargă*.

25 În text, secvenţa *şi noi* este repetată, probabil greşeală de copist.

26 În text, secvenţa *nu vom putea* este repetată din greşeala copistului, a doua oară fiind tăiată cu o linie roşie.

27 În text, scris prescurtat: ***црє***.

28 În text, deasupra primei silabe a cuvîntului apare o vrahie scrisă cu roşu, reluată marginal, fără altă notaţie.

29 În text a fost scris iniţial *încinsă*, corectat ulterior în *încins*, greşeală determinată, probabil, de distanţa dintre determinant şi regent.

30 În text, cu cerneală roşie sînt scrise cifrele *1* deasupra cuvîntului *noaptea*, *2* deasupra cuvîntului *straje* şi *3* deasupra secvenţei *şi dzua lucru*, indicînd inversarea topicii lor.

Cap 5

31 În text, deasupra cuvîntului apar trei vrahii scrise cu roşu, reluate marginal, fără altă nici o explicaţie.

32 În text, scris: ***ѳі'^***.

33 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, completarea: *dentru*.

34 În text, cuvîntul este repetat, probabil din greşeala copistului.

35 În text, fragmentul *şi am dat preste înşii adunare mare* este repetat şi scris între paranteze semipătrate roşii, cu nota marginală *greşi*, de asemenea scrisă cu roşu.

36 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, explicaţia: *am agonisit*.

37 În text, prima literă a cuvîntului este corectată, iar apoi este reluată pe marginea textului; marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, corectura: *v*.

38 În text, deasupra ultimei silabe apar două vrahii scrise cu roşu şi tăiate, reluate marginal, fără nici o explicaţie.

39 Marginal, nemarcată în text, nota: *ţap*.

Cap 6

40 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, completarea: *între înşii*.

41 În text urmează cuvîntul *Domnul*, tăiat cu cerneală roşie.

Cap 7

42 Marginal, marcată în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterea biblică: *Sirah 49*.

43 Marginal, marcată în text prin două paranteze drepte superioare în jurul secvenţei scrise cu roşu *a călătorilor împreună*, nota: *a săboară*.

44 În text, numărul versetului a fost omis şi a fost adăugat pe margine.

45 În text urmează cîteva slove tăiate cu negru, indescifrabile.

46 În text, deasupra cuvîntului apare o slovă, probabil ***ѳ***, tăiată cu negru.

47 În text, deasupra primei silabe a cuvîntului apare o vrahie scrisă cu roşu, nereluată marginal.

48 În text, scris ***ѳі͡***, probabil greşeală de copist.

49 În text urmează o pată de cerneală, iar secvenţa care urmează este indescifrabilă.

50 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu după prima silabă a numelui, completarea: *-tha-*.

Cap 8

51 Marginal, marcată în text prin cinci vrahii scrise cu roşu, corectura: *într-o dzi*.

52 În text, în dreptul silabei a treia apare o literă suprascrisă, tăiată cu negru, indescifrabilă.

53 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, completarea: *bêţi*.

54 În text, scris ***тримиⷧ͡***, probabil greşeală de copist.

55 În text urmează un cuvînt, probabil *bucuriia*, tăiat cu o linie neagră.

56 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, nota: *tăcea*.

57 În text urmează o slovă tăiată cu negru, probabil ***ш***.

58 Marginal, marcată în text prin patru vrahii scrise cu roşu, nota: *însemnêdze*.

59 Marginal, nemarcată în text, nota: *lui Dumnedzău*.

Cap 9

60 În text urmează o ştersătură; după SEPT.FRANKF., pare să fi fost scris cu roşu numărul următor.

61 Marginal, marcată în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterea biblică: *1 Moi[si] [= Fac.] 12*.

62 Marginal, marcată în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterea biblică: *2 Moi[si] [= Ieş.] 12 şi 14*.

63 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, nota: *mîndrit*.

64 Marginal, marcată în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterea biblică: *2 Moi[si] [= Ieş.] 14 şi 28*.

65 În text urmează fragmentul *în mijlocul mării*, tăiat cu negru, probabil greşeală de copist.

66 Marginal, marcată în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterea biblică: *5 Moi[si] [= Deut.] 13*.

67 În text, slova ***п*** este refăcută din altă slovă; marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, corectura: *-p-*.

68 Marginal, marcate în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterile biblice: *2 Moi[si] [= Ieş.] 19*; *5 Moi[si] [= Deut.] 4*.

69 Marginal, marcate în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterile biblice: *2 Moi[si] [= Ieş.] 16 şi 17*; *4 Moi[si] [= Num.] 20*.

70 Marginal, marcată în text printr-o vrahie deasupra unui punct, scrise cu roşu, completarea: *tale*.

71 Marginal, marcată în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterea biblică: *2 Moi[si] [= Ieş.] 32*.

72 Marginal, marcată în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterea biblică: *2 Moi[si] [= Ieş.] 13*.

73 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, de altă mînă, completarea: *şi stîlpul foc lui, noaptea, să luminêze pre ei calea*.

74 Marginal, marcată în text prin două vrahii scrise cu roşu deasupra ultimei silabe a cuvîntului, corectura: *-ţia*.

75 Marginal, marcată în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterea biblică: *4 Moi[si] [= Num.] 25 şi 33*.

76 În text, scris ***пь͡ѧтѳ͡ѧ***, probabil greşeală de copist.

77 În text, iniţial a fost scris *tot*, apoi corectat prin *toate*.

78 Marginal, de altă mînă, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, completarea: *şi au năcăjit pre înşii*.

79 În text, iniţial a fost scris *cer*, apoi corectat prin *ceriul*.

80 Marginal, marcate în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterile biblice: *3 Moi[si] [= Lev.] 18*; *Ezec. 20*; ***К***[***ъ***] ***ри***[***лѧномъ***] *[= Rom.] 10*; *Galat. 3*.

81 Marginal, marcate în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterile biblice: *sus 1*; *Daniil 9*.

82 În text urmează o slovă ştearsă cu cerneală neagră, indescifrabilă.

Cap 10

83 În text urmează numele propriu *Mesullam*, tăiat cu negru, repetat, probabil, din greşeala copistului.

84 În text este repetată secvenţa: *Avdía, Daniil, Ganathon, Varuh, Mesullam*.

85 Marginal, marcată în text în dreptul primei silabe a cuvîntului printr-o vrahie scrisă cu roşu, corectura: *di-*.

86 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, explicaţia: *punem*.

87 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, completarea: *Domnului*.

88 În text, prima slovă a cuvîntului este refăcută din altă slovă; marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, corectura: *n*.

89 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, prima cu un punct dedesubt, nota: *păzii*.

90 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, nota: *aduce*.

Cap 11

91 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu deasupra unui punct, completarea: *284*.

92 În text, iniţial a fost scris alt cuvînt, care a fost corectat ulterior în *ei*; marginal, nemarcată în text, se reia corectura: *ei*.

Cap 12

93 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, completarea: *lui*.

94 În text, paranteza semipătrată nu este închisă.

95 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, de altă mînă, completarea: *de-nceput*.

Cap 13

96 În text urmează un cuvînt tăiat cu negru, indescifrabil.

97 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, completarea: *Dumnedzăului*.

98 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, corectura: *şi am dzis*.

99 În text urmează fragmentul *în casa*, tăiat cu roşu, probabil greşeală de copist; marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, corectura: *întru carte*.

100 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, explicaţia: *întru*.

101 În text, în dreptul acestui verset este notat, iar apoi şters numărul *23*.

Ms. 45
[Catastih. Ester]

1 Înaintea cărţii *Ester* apare un text fără titlu, tradus după SEPT.FRANKF., cu numerele versetelor scrise cu cerneală roşie, pe care l-am denumit *Catastih. Ester*.

2 În text, secvenţa *-doheu* este scrisă sub rînd.

3 În text, scris: **пь"ла**.

4 În text, cuvîntul *Arăpime* este scris sub rînd.

5 În text urmează cuvîntul *Mardoheu*, tăiat cu negru.

6 În text, secvenţa *-nedzău* este scrisă sub rînd.

7 În text, deasupra cuvîntului *împăratul* este notată o vrahie, fără nici un comentariu marginal.

8 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, completarea (SEPT.FRANKF.: *μέγας*): *marele*.

9 În text urmează un cuvînt şters cu cerneală neagră, probabil *doilea*.

Esthír

Cap 1

10 Numărătoare paralelă preluată din SEPT.FRANKF., scrisă cu cifre slavone şi cu cerneală roşie.

11 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, nota: *spămîntătură*.

12 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, nota: *bălauri*.

13 În text urmează cuvintele *pre pămînt*, tăiate cu o linie neagră.

14 În text urmează o secvenţă tăiată cu o linie neagră.

15 În text urmează secvenţa *cuvintele acêstea*, tăiată cu o linie neagră.

16 În text, cu cerneală roşie sînt scrise cifrele *1* deasupra secvenţei *pre cei 2*..., *2* deasupra secvenţei *şi porînci împăratul lui Mardoheu* şi *3* deasupra secvenţei *să slujască*..., indicînd schimbarea topicii lor.

Cap 1

17 În text apare un alt capitol numerotat *Cap 1*, potrivit SEPT.FRANKF., unde apar două capitole notate *κεφαλ α΄ 1*, respectiv *κεφαλ α΄ 1 Heb*. Vezi, pentru mai multe detalii, comentariile la cartea *Ester* din prezentul volum.

18 În text, scris: **т" н**.

19 În text, cu cerneală roşie sînt scrise cifrele *1* deasupra secvenţei *şi verzi*..., *2* deasupra secvenţei *şi mohorîte* şi *3* deasupra secvenţei *pre belciugi*, indicînd schimbarea topicii lor.

20 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, nota: *răvărsaţi*.

21 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, nota: *cupă*.

22 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, de altă mînă, completarea: *împărăteasa*.

23 Marginal, marcată în text prin patru vrahii scrise cu roşu, nota: *venire*.

24 Este posibilă şi lecţiunea *pravili*.

25 Marginal, marcată în text prin patru vrahii scrise cu roşu, nota: *vor îndrăzni*.

26 Este posibilă şi lecţiunea *pravili*.

Cap 2

27 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, nota: *nu încă*.

28 Marginal se reiau două vrahii scrise cu roşu, fără nici o explicaţie.

29 Marginal, marcată în text prin şapte vrahii scrise cu roşu, corectura: *o au judecat pre ea*.

30 Marginal, marcată în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterea biblică: *4* **Цр"т[вѣ]** *[= 4Reg.] 24*.

31 Marginal, marcată în text prin patru vrahii scrise cu roşu, corectura: *i s-au schimbat*.

32 În text, prima literă a cuvîntului a fost corectată.

33 În text, scris: **ѳисш'"**.

34 Marginal, marcată în text prin patru vrahii scrise cu roşu, corectura: *pre nume*.

35 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, completarea: *era*.

36 În text, scris: **т" н**.

37 Marginal, marcată în text prin patru vrahii scrise cu roşu, nota: *stéma*.

38 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, nota: *Dumnedzău*.

39 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, completarea: *împăratului*.

Cap 3

40 În text se repetă silaba *du-*.

41 În text se repetă secvenţa *au mărit*, a doua oară fiind tăiată cu o linie roşie.

42 În text urmează o slovă ştearsă cu cerneală neagră.

43 În text, cu cerneală roşie sînt scrise cifrele *1* deasupra secvenţei *întru limbi*, *2* deasupra secvenţei *întru toată împărăţia ta* şi *3* deasupra secvenţei *şi legile*..., indicînd schimbarea topicii lor.

44 În text, scris: ***ꙗ҆ⷩ҇ н***.

Cap 4

45 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, nota: *plîngere*.

46 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, de altă mînă, completarea: *împărătêsei*.

47 Marginal, marcată în text prin două vrahii scrise cu roşu, corectura: *sine*.

48 În text, scris ***а҆дꙋ́не***, greşeală de copist.

49 În text urmează un cuvînt tăiat cu cerneală neagră.

50 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, nota: *cînd vei vrea tu*.

51 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, nota: *ruptură*.

Cap 5

52 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, nota: *mîngîia*.

53 Marginal, marcată în text prin cinci vrahii scrise cu roşu, completarea: *Esthir*.

54 Marginal, marcată în text prin patru vrahii scrise cu roşu, nota: *i-au pus*.

Cap 6

55 Marginal, marcată în text prin două linii oblice scrise cu roşu, trimiterea biblică intratextuală: *sus 2*.

56 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, este reluată prima silabă a cuvîntului, scrisă defectuos în text: *văş-*.

57 Marginal, marcată în text prin două vrahii scrise cu roşu, deasupra secvenţei *-vêşte*, nota: *-bracă*.

58 Marginal, marcată în text prin patru vrahii scrise cu roşu, explicaţia: *suie*.

59 În text este repetată, pe fila următoare, secvenţa: *Aşa va fi*.

60 În text, scris: ***ка́пꙋлꙋ҇ и҆***.

61 În text, ultima slovă a cuvîntului este *-є*, greşeală de copist.

Cap 7

62 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, nota: *ospăţ*.

63 În text, scris: ***ла де***.

Cap 8

64 Marginal, marcată în text prin două vrahii scrise cu roşu, nota: *avea*.

65 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, corectura: *ea*.

66 Marginal, marcată în text prin patru vrahii scrise cu roşu, explicaţia: *Ethiopíei*.

67 În text, secvenţa *Împărat mare Artaxerx* este scrisă cu cerneală roşie.

68 În text, scris: ***фъкътѡ҆ⷬ҇***.

69 În text se repetă secvenţa *şi de multe ori*, a doua oară fiind tăiată cu o linie neagră.

70 În text, scris: ***ѡ҆морьръ***.

71 În text, scris ***прими҆ж҆дїє***, greşeală de copist.

72 În text, scris: ***ꙗ҆ⷩ҇ н***.

Cap 9

73 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu roşu, completarea: *de înşii*.

74 Numărul versetului a fost iniţial scris greşit (*18*), iar apoi corectat.

75 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu roşu, nota: *petrecea*.

76 În text este omis numărul versetului.

77 Marginal, marcată în text prin cinci vrahii scrise cu roşu, nota: *preste ei*.

78 În text, scris: ***съⷩ҇та́тѧ***.

Cap 10

79 Marginal, marcată în text prin două vrahii scrise cu roşu, nota: *văzut*.

Ms. 4389
Cartea I a Ézdrei

Capul 1

1 Marginal, nemarcate în text, trimiterile biblice: *4* ***Цр҆ст҇[въ]*** *[= 4Reg.] 36*; *4Ezdr. 2*; *Daniil 9*; *Ierem. 25: c: 12 & 29: c: 10*; *2* ***Па҆ⷬ[алипоме́нонъ]*** *[= 2Paral.] 26: d: 22*; *Isai. 1 a: 10 & 6: a: 3*.

2 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

3 Marginal, între indicii *2* şi *3* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

4 Marginal, între indicii *5* şi *6* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

5 Marginal, marcată în text printr-o cruce scrisă cu cerneală roşie, urmată de un cuvînt tăiat cu linii negre, probabil *era*, completarea: *den afară de cei ce*.

6 Marginal, între indicii *8* şi *9* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

Cap 2

7 Marginal, nemarcată în text, trimiterea biblică: *2Ezdr. 6:*

b: 6.

8 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

9 În text, inițial a fost scris alt cuvînt, iar apoi şters.

10 Marginal, între indicii *17* şi *18* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

11 Marginal, marcată în text printr-o vrahie pe slova ***Х***, este scrisă slova: ***Г***.

12 În text, scris ***а***^{л}, greşeală de copist.

13 Marginal, între indicii *42* şi *43* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

14 Marginal, între indicii *61* şi *62* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

Cap 3

15 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu negru, explicația: *lui septevrie*.

16 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

17 Marginal, marcate în text prin-o linie oblică, flancată de două puncte, trimiterile biblice: *3Ezdr. 6*; *Sirah 49*.

18 În text, silaba *-ne* a fost omisă şi adăugată ulterior, deasupra rîndului.

19 Marginal, marcată în text prin-o linie oblică, flancată de două puncte, trimiterea biblică: ***Ӥс***^{х}*[о]*^{л}*[ъ] [= Ieş.] 23*.

20 Marginal, între indicii *4* şi *5* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

21 Marginal, marcată în text prin patru vrahii scrise cu cerneală neagră, explicația: *urzită*.

22 Marginal, între indicii *8* şi *9* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

23 Marginal, marcată în text prin două vrahii scrise cu cerneală neagră, nota: *bisêrica*.

24 Marginal, între indicii *11* şi *12* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

Cap 4

25 Marginal, în dreptul acestui verset este inserată trimiterea biblică: *3Ezdr. 5*.

26 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin

27 Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *4* ***Цр***^{ст}*[въ] [= 4Reg.] 16*.

28 În text, slova *a* este scrisă mai mare decît restul textului şi îngroşată; pare să fie refăcută prin corectură.

29 Marginal, între indicii *7* şi *8* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

30 În text urmează trei slove tăiate cu cerneală neagră, probabil: ***щри***; inițial a fost scris *noştri*, iar apoi corectat.

31 În text, silaba *-sa* a fost omisă şi adăugată ulterior.

32 În text, în acest loc a fost şters şi scrisă secvența: *-bile*.

33 În text, în acest loc a fost şters şi scris: *le-au*.

34 În text, scris ***слъвътȣ***^{л}, greşeală de copist.

35 În text, în acest loc a fost şters şi scris: *i-au*.

36 În text, paranteze rotunde.

37 Marginal, nemarcată în text, încadrată într-o acoladă, este inserată explicația: *Cartea vrăjmaşilor Iudei cătră împăratul cu pîră ca să nu zidească casa lui Dumnezeu şi Ierusalimul*.

38 Marginal, între indicii *13* şi *14* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

39 În text, slova ***к*** a fost corectată din altă slovă şi scrisă mai mare, iar slova anterioară, **ъ**, a fost scrisă ulterior deasupra rîndului, fără semnul suprascrierii.

40 În text, silaba *-ce* a fost omisă şi adăugată ulterior, deasupra rîndului.

41 Marginal, marcată în text prin trei vrahii, nota: *birariul*.

42 În text, cuvîntul *de* a fost omis şi adăugat ulterior, deasupra rîndului.

Cap 5

43 Marginal, nemarcate în text, trimiterile biblice: *Aghei 1*; *3Ezdr. 6*.

44 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

45 Marginal, marcate în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterile biblice: *Mth. 1*; *1* ***Па***^{р}***али***^{п}*[оменонъ] [= 1Paral.] 3*.

46 În text urmează un cuvînt şters, probabil *ei*.

47 În text, cuvîntul *sînt* a fost omis şi adăugat ulterior, între rînduri.

48 Marginal, între indicii *5* şi *6* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

49 Marginal, în acoladă, nemarcată în text, este inserată explicația: *Cartea 2, iar a vrăjmaşilor Iúdei către Darie împărat*.

50 În text, după cuvîntul *oamenilor* a fost şters, foarte probabil, finalul *-or* şi scris înghesuit, astfel încît să încapă cuvîntul *celora*.

51 Marginal, între indicii *10* şi *11* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

52 În text, scris ***оаȣзи***^{т}, greşeală de copist.

53 Marginal, între indicii *14* şi *15* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

54 Marginal, marcată în text prin cinci vrahii, explicația: *casa în carea stau cărțile*.

Cap 6

55 Marginal, marcată în text prin cinci vrahii, explicația: *casa în carea stau cărțile*.

56 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

57 Marginal, în acoladă, nemarcată în text, este inserată explicația: *Cartea împăratului Darie la vrăjmaşii lui Iúda*.

58 În text, scris ***цинȣтȣрѡ***^{р}, greşeală de copist.

59 Marginal, între indicii *7* şi *8* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

60 În text, silaba *-le* a fost omisă şi scrisă ulterior, deasupra rîndului.

61 Marginal, între indicii *12* şi *13* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

62 Marginal, marcată în text prin trei vrahii, nota: *mai*.

63 Marginal, între indicii *17* şi *18* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

64 Marginal, marcate în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterile biblice: ***Чи*** *[лд] [= Num.] 3: b: 6* ***й*** [‘şi’] *10: b: 9*.

65 Marginal, marcată în text prin trei vrahii, nota: *lui martie*.

66 În text, scris: ***Д***.

Cap 7

67 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

68 Marginal, între indicii *11* şi *12* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

69 În text a fost scris un alt cuvînt, care a fost corectat şi scris: *adus*.

70 Marginal, marcat în text prin trei vrahii, este reluat cuvîntul *casii*, întrucît în text slova ***с*** a fost corectată dintr-o altă slovă, probabil ***р***.

71 În text, scris ***ждгѫ́рѣ***, greşeală de copist.

72 Marginal, între indicii *17* şi *18* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

73 În text, cuvîntul a fost omis iniţial şi adăugat ulterior, între rînduri.

74 Marginal, marcată în text prin trei vrahii, nota: *vate*.

75 Marginal, marcată în text prin trei vrahii, nota: *vate*.

76 În text, secvenţa *de la* a fost omisă iniţial şi adăugată ulterior, între rînduri.

77 În text, secvenţa *de la* a fost omisă iniţial şi adăugată ulterior, între rînduri.

78 În text, secvenţa *de la* a fost omisă iniţial şi adăugată ulterior, între rînduri.

79 Marginal, în dreptul acestui verset, este notat un text de aproximativ treisprezece rînduri, încadrat într-un chenar negru, şters prin răzuire şi prin linii trasate cu cerneală roşie, sub formă de haşură.

80 În text, scris ***тнчелеⷱчюнѣ***, greşeală de copist.

81 Marginal, marcată în text prin patru vrahii, este reluată secvenţa *să-i faceţi*, în care sînt corectate slovele ***ци*** cu un scris mai mare în acest loc, unde se pare că a fost scrisă anterior slova ***к***.

Cap 8

82 Marginal, în dreptul acestui verset, nemarcată în text, trimiterea biblică: *3Ezdr. 8*.

83 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

84 Marginal, între indicii *9* şi *10* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

85 Marginal, între indicii *16* şi *17* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

86 Marginal, marcată în text prin opt vrahii, este reluată secvenţa *să aducă noaoă*, cu altă opţiune de traducere: *să ne aducă*.

87 Marginal, între indicii *19* şi *20* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

88 Marginal, marcată în text prin patru vrahii, nota: *slugile sfinţirei*.

89 Marginal, marcată în text prin patru vrahii, nota: *slujitori ai sfinţirei*.

90 Marginal, între indicii *23* şi *24* ai versetelor este scrisă litera *E*, cu caracter latin.

91 Marginal, marcată în text prin trei vrahii, nota: *spînzurat*.

92 Marginal, între indicii *27* şi *28* ai versetelor este scrisă litera *F*, cu caracter latin.

93 În text, cuvîntul a fost omis iniţial şi adăugat ulterior, între rînduri.

94 În text urmează o slovă tăiată cu cerneală neagră, indescifrabilă.

95 Marginal, între indicii *33* şi *34* ai versetelor este scrisă litera *G*, cu caracter latin.

96 În text, slova iniţială ***и*** este scrisă îngroşat peste o altă slovă, probabil ***р***.

Cap 9

97 Marginal, în dreptul acestui verset, nemarcată în text, trimiterea biblică: *3Ezdr. 8*.

98 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

99 Marginal, între indicii *4* şi *5* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

100 Marginal, în dreptul acestui verset, încadrată într-o acoladă, trimiterea biblică, scrisă de o altă mînă: *40 Ezdri*.

101 Marginal, între indicii *8* şi *9* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

102 Marginal, marcate în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterile biblice: *2* ***Закⷱ*** *[онъ] [= Deut.] 7: a: 3*; ***Исхⷱ*** *[о]ᴬ [ъ] [= Ieş.] 23* ***и*** [‘şi’] *34*.

103 Marginal, între indicii *12* şi *13* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

Cap 10

104 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

105 În text, scris ***ѢДра***, greşeală de copist.

106 Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *3Ezdr. 9*.

107 Marginal, marcată în text prin şapte vrahii, nota: *în cămara*.

108 Marginal, între indicii *7* şi *8* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

109 Marginal, marcată în text prin patru linii orizontale, slova cu voaloare de numeral: ***ѳ*** *[= 9]*.

110 Marginal, marcată în text prin trei săgeţi orientate în jos, nota: *zăpadă*.

111 În text, paranteze rotunde.

112 Marginal, între indicii *14* şi *15* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

113 În text este repetat cuvîntul *bărbaţii*, tăiat cu linii negre, sub formă de haşură.

114 În text lipseşte auxiliarul *vor* din forma viitorului, care poate fi subînţeles din context.

115 Marginal, între indicii *23* şi *24* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

Ms. 4389
Cartea Neemiei

Cap 1

1 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

2 Marginal, între indicii *3* şi *4* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

3 Marginal, notat în text printr-o linie oblică flancată de două puncte scrise cu negru, trimiterile biblice: *Daniil 9: a: 4*; ***ниж[є]*** ['mai jos'] *9*.

4 Marginal, între indicii *6* şi *7* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

5 Marginal, în acoladă şi marcată în text prin cinci vrahii scrise cu negru, este inserată următoarea notă: *să se sălăşluiască*.

6 Marginal, între indicii *9* şi *10* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

Cap 2

7 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A* , cu caracter latin.

8 În text, scris ***мїє***^{8}, greşeală de copist.

9 În text, scris: ***мїѧ8***.

10 Marginal, între indicii *6* şi *7* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

11 Marginal, între indicii *10* şi *11* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

12 În text, în dreptul acestui cuvînt este marcată o vrahie scrisă cu negru, nereluată marginal.

13 În text, cuvîntul *mieu* este adăugat deasupra rîndului, probabil de aceeaşi mînă.

Cap 3

14 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

15 Marginal, marcată în text prin patru vrahii scrise cu negru, nota: *uşile*.

16 Marginal, între indicii *4* şi *5* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

17 În text, scris ***фєчє́р8л***, greşeală de copist.

18 În text, scris ***шє***, greşeală de copist.

19 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu negru, nota: *uşa*.

20 În text, scris ***да***, greşeală de copist.

21 În text, prepoziţia *la* este scrisă de două ori, din greşeala copistului.

22 Marginal, între indicii *10* şi *11* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

23 În text, secvenţa *-tele* a fost corectată din alte slove.

24 În text, cuvîntul *lui* a fost omis iniţial şi adăugat ulterior, deasupra rîndului, de aceeaşi mînă.

25 În text, scris ***лъ8итóрї***$^{\widehat{\imath}}$, greşeală de copist.

26 Marginal, între indicii *14* şi *15* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

27 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu negru, nota: *uşa*.

28 Marginal, între indicii *19* şi *20* ai versetelor este scrisă litera *E*, cu caracter latin.

29 Marginal, între indicii *24* şi *25* ai versetelor este scrisă litera *F*, cu caracter latin.

30 Marginal, în dreptul acestui verset este inserată, în acoladă, următoarea notă: *slujitorii celor sfinţite*.

31 Marginal, nemarcată în text, explicaţia: ***оу҆ сла***$^{\widehat{в}}$. ['în izvodul slavon'].

32 În text, parantezele sînt scrise cu cerneală roşie.

Cap 4

33 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

34 Marginal, marcată în text prin patru vrahii scrise cu negru, este inserată, în acoladă, următoarea explicaţie: ***оу҆ лат***. ['în izvodul latinesc'] *samaritênilor*.

35 În text, numărul versetului al *3*-lea lipseşte.

36 În text a fost lăsat un spaţiu liber, cu intenţia de a fi completat ulterior.

37 În text, fragmentul următor, pînă la finalul versetului, este adăugat pe margine, orientat de la verset spre partea de jos a paginii.

38 Marginal, între indicii *6* şi *7* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

39 Marginal, între indicii *11* şi *12* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

40 În text, cuvîntul *că* a fost corectat din alt cuvînt.

41 În text, în toate cele patru situaţii ale acestei enumerări, prepoziţia *cu* este scrisă deasupra rîndului, de aceeaşi mînă.

42 Marginal, între indicii *17* şi *18* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

Cap 5

43 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

44 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu negru deasupra secvenţei *nu murim*, nota: *trăim*.

45 Marginal, între indicii *5* şi *6* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

46 În dreptul acestui verset apar două săgeţi orientate în jos, scrise cu negru.

47 Marginal, între indicii *12* şi *13* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

48 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu negru, nota: *prazden*.

49 În text, scris: ***мїѧ8***.

50 Marginal, între indicii *16* şi *17* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

51 În text, slova ***є*** din cuvîntul *care* a fost corectată din altă slovă.

Cap 6

52 Marginal, marcată în text prin şase vrahii scrise cu negru deasupra secvenţei *nu rămase într-înşii duh* este inserată, în

acoladă, nota: *leşinară*.

53 În text, paranteze rotunde.

54 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

55 Marginal, între indicii *5* şi *6* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

56 În text, secvenţa *în limbi*, de la începutul scrisorii, este scrisă cu caractere majuscule.

57 Marginal, între indicii *10* şi *11* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

58 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu negru, explicaţia: *strînse în leafă*.

59 Marginal, între indicii *15* şi *16* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

Cap 7

60 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

61 În text, paranteze rotunde.

62 Marginal, marcată în text printr-o cruce scrisă cu cerneală roşie, completarea: *Ierusalimului*.

63 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu negru, nota: *văzînd*.

64 Marginal, între indicii *5* şi *6* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

65 Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte scrise cu negru, trimitera biblică: *1Ezdr. 2: a: 10*.

66 În text urmează un fragment tăiat cu cerneală neagră, greu descifrabil, probabil: *şi cu*.

67 În text, paranteze rotunde.

68 Marginal, între indicii *11* şi *12* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

69 Marginal, marcată în text prin două vrahii scrise cu negru, explicaţia: *оу҃ слаⷭ҃*. [‘în izvodul slavon’] *30 а҃ оу҃ грекⷭ҃*. [‘şi în izvodul grecesc’] *н҃ лат*. [‘şi în izvodul latinesc’] *95*.

70 Marginal, între indicii *29* şi *30* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

71 Marginal, între indicii *46* şi *47* ai versetelor este scrisă litera *E*, cu caracter latin.

72 În text, scris *фечерїй*, greşeală de copist.

73 În text, scris *фчорїй*, greşeală de copist.

74 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu negru, nota: *robilor*.

75 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu negru, nota: *slugilor*.

76 În text, scris *пѯпѯтѯрѫ*, greşeală de copist.

77 Marginal, între indicii *63* şi *64* ai versetelor este scrisă litera *F*, cu caracter latin.

78 Marginal, în acoladă, este inserată explicaţia: *Să fie preoţii dascali*.

79 Marginal, marcată în text prin două vrahii scrise cu negru, este inserată, într-o acoladă, explicaţia: *оу҃ грекⷭ҃. н҃ лат*. [‘în izvodul grecesc şi latinesc’] *736*.

80 În text, scris *къпѣтéнїи҃*, greşeală de copist.

81 Marginal, între indicii *70* şi *71* ai versetelor este scrisă litera *G*, cu caracter latin.

Cap 8

82 În text, scris *ръ҃цимѣ*, greşeală de copist.

83 În text, cuvîntul *înaintea* a fost iniţial omis şi inserat, apoi, deasupra rîndului.

84 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

85 În text, scris *лѯчи҃*, greşeală de copist.

86 În text a fost şters şi scris cuvîntul: *lărgimea*.

87 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu negru, nota: *amvon*.

88 Marginal, între indicii *4* şi *5* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

89 În text, paranteze rotunde.

90 În text, scris *ЇсѯиҀ*, probabil greşeală de copist.

91 În text, paranteze rotunde.

92 În text a fost şters şi scrisă secvenţa: *în Cartea legii lui Dumnezeu*.

93 Marginal, între indicii *9* şi *10* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

94 În text urmează o scurtă secvenţă tăiată cu negru, indescifrabilă.

95 În text, cuvîntul *vă* a fost omis iniţial şi scris ulterior, deasupra rîndului.

96 În text, secvenţa *-oa* a fost adăugată ulterior, deasupra rîndului.

97 În text, fragmentul *lunii a şaptea* a fost iniţial omis şi scris ulterior, deasupra rîndului.

98 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu negru, nota: *colibi*.

99 Marginal, marcată în text prin patru vrahii scrise cu negru, nota: *în colibi*.

100 Marginal, marcată în text printr-o vrahie scrisă cu negru, completarea *feciorii lui Israil*, cu un semn rotunjit în faţă, care arată că această completare se introduce aici.

Cap 9

101 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

102 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu cerneală roşie, explicaţia: *Lêmnele care era făcute de să stea pre dînsele cu picioarele*.

103 Marginal, în dreptul acestui verset, nemarcată în text, explicaţia: *оу҃ грекⷭ҃. н҃ лат*. [‘în izvodul grecesc şi în cel latinesc’].

104 Marginal, între indicii *6* şi *7* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

105 Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *Бы҃[ик] [= Fac.] 11: d: 31*.

106 Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *Їсᵡ҃[о]ᴬ[ъ] [= Ieş.] 2 н҃ 14*.

107 În text a fost şters şi scrisă secvenţa: *într-acêea zi*.

[108] Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: ***Ис҃х҃[о]а҃[ъ]*** *[= Ieş.] 14* ***и*** ['şi'] *28*.

[109] Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: ***Ис҃х҃[о]а҃[ъ]*** *[= Ieş.] 13*.

[110] Marginal, între indicii *12* şi *13* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

[111] Marginal, marcate în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterile biblice: ***Ис҃х҃[о]а҃[ъ]*** *[= Ieş.] 19*; *2* ***За҃к҃****. [= Deut.] 4*.

[112] Marginal, marcate în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterile biblice: ***Ис҃х҃[о]а҃[ъ]*** *[= Ieş.] 16-17*; ***Чи҃с҃[ла]*** *[= Num.] 20*.

[113] În text, scris ***минꙋниⷧ***, greşeală de copist.

[114] Marginal, între indicii *17* şi *18* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

[115] Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: ***Ис҃х҃[о]а҃[ъ]*** *[= Ieş.] 32*.

[116] Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu negru, nota: *bicisnicie*.

[117] Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: ***Ис҃х҃[о]а҃[ъ]*** *[= Ieş.] 13*.

[118] În text urmează o scurtă secvenţă tăiată cu cerneală neagră, indescifrabilă.

[119] Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: ***Чи҃с҃[ла]*** *[= Num.] 21* ***и*** ['şi'] *33*.

[120] În text, silaba *-na-* a fost iniţial omisă şi scrisă ulterior deasupra rîndului, de aceeaşi mînă.

[121] Marginal, între indicii *24* şi *25* ai versetelor este scrisă litera *E*, cu caracter latin.

[122] În text urmează o scurtă secvenţă tăiată cu cerneală neagră, indescifrabilă.

[123] În text, secvenţa *-tori* a fost scrisă defectuos.

[124] Marginal, marcată în text prin două vrahii scrise cu negru, nota: *odihnit*.

[125] Marginal, între indicii *28* şi *29* ai versetelor este scrisă litera *F*, cu caracter latin.

[126] Marginal, marcate în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterile biblice: *Levit. 18*; *Iezec. 20*; ***[Къ] Ри҃м҃[млѧномъ]*** *[= Rom.] 10*; *Galat. 3*.

[127] În text urmează o scurtă secvenţă tăiată cu cerneală neagră, indescifrabilă.

[128] Marginal, marcate în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterile biblice: ***Бы҃т҃[ик]*** *[= Fac.] 1*; *Daniil 9*.

[129] Marginal, între indicii *32* şi *33* ai versetelor este scrisă litera *G*, cu caracter latin.

[130] Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu negru, nota: *păgînie*.

[131] În text, silaba *-e* a fost iniţial omisă şi scrisă ulterior deasupra rîndului, de aceeaşi mînă.

[132] În text, scris ***ка́ρ***, greşeală de copist.

[133] În text urmează un cuvînt tăiat cu negru, probabil: *pre*.

[134] Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu negru, nota: *jurăm*.

Cap 10

[135] Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

[136] În text, în secvenţa de legătură numele este accentuat *Ilám*.

[137] Marginal, între indicii *28* şi *29* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

[138] În text, scris iniţial *fêtelor* şi corectat, de aceeaşi mînă, în *fêtele lor*, silaba *-le* apărînd deasupra rîndului.

[139] Marginal, între indicii *32* şi *33* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

[140] În text, scris iniţial *cea* şi corectat cu forma de plural, silaba *-le* fiind scrisă deasupra rîndului.

[141] În text, scris *al*, acordat cu forma de singular *cea*, care era scrisă iniţial.

[142] În text, silaba *-le* este adăugată ulterior deasupra rîndului.

[143] În text, scris iniţial *cea* şi corectat cu forma de plural, silaba *-le* fiind adăugată deasupra rîndului.

[144] Marginal, între indicii *36* şi *37* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

[145] În text urmează o scurtă secvenţă tăiată cu cerneală neagră, indescifrabilă.

[146] În text urmează o scurtă secvenţă tăiată cu cerneală neagră, indescifrabilă.

Cap 11

[147] Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

[148] În text a fost şters şi corectat: *şi ace-*.

[149] Marginal, între indicii *7* şi *8* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

[150] Marginal, în dreptul acestui verset, în acoladă, este inserată următoarea explicaţie: *Aicea la grici şi la latini într-alt chip <...>, noi am pus ca la slovêni.*

[151] Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu negru, nota: *hodăile*.

Cap 12

[152] Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

[153] În text, paranteze drepte, scrise cu cerneală neagră.

[154] Marginal, în dreptul acestui verset, în acoladă, este inserată următoarea explicaţie: *La slovêni nu iaste.*

[155] Marginal, între indicii *22* şi *23* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

[156] Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu negru, nota: *omul*.

[157] Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu negru, nota: *tîrnosire*.

[158] În text, scris ***тпрⷭжⷭрⷭа҃***, greşeală de copist.

[159] Marginal, între indicii *30* şi *31* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

[160] Marginal, marcată în text printr-o săgeată orientată în jos deasupra slovei ***и***, scrisă neclar în text, corectura: *i*.

161 Marginal, între indicii *40* şi *41* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.
162 În text, scris ***фа́ерилє***, greşeală de copist.
163 Marginal, marcată în text prin patru vrahii scrise cu negru, nota: *darurile*.
164 În text, şters şi scris: *laude*.

Cap 13

165 Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *2* ***Зак҃[онъ]*** *[= Deut.] 23: a: 3*.
166 În text, slova ***ѣ*** din cuvîntul ***ачѣм*** a fost corectată dintr-o altă slovă.
167 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
168 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu negru, nota: *ispravnic*.
169 Marginal, în dreptul acestui verset, în acoladă, este inserată următoarea explicaţie: ***оу҃ гре҃. и҆ лат.*** ['şi în izvodul grecesc şi latinesc'] *ale portarilor*.
170 În text, scris ***чѣ́є***, greşeală de copist.
171 Marginal, marcată în text în dreptul secvenţei *am rugat pre*, prin patru săgeţi orientate în jos, corectura: *m-am ceryit de la*.
172 Marginal, în dreptul acestui verset, în acoladă, este inserată următoarea explicaţie: *Iar la greci şi la latini: 32*.
173 În text, scris ***ръwтáтáтѣ***, greşeală de copist.
174 Marginal, între indicii *8* şi *9* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.
175 În text a fost şters şi scris: *meliţînd*.
176 În text a fost şters şi scris: *crosnii*.
177 Marginal, între indicii *16* şi *17* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.
178 Marginal, marcată în text prin trei vrahii scrise cu negru, nota: *vădit*.
179 Marginal, între indicii *22* şi *23* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.
180 Marginal, marcată în text prin patru vrahii scrise cu negru, nota: *luîndu-şi*.
181 Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *3* ***Цр҃ст҃[въ]*** *[= 3Reg.] 3: b: 7*.
182 În text este posibil să fie scris greşit *într-a* în loc de *într-acest*.
183 Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică: *3* ***Цр҃ст҃[въ]*** *[= 3Reg.] 11: a: 8*.
184 În text a fost iniţial omis şi adăugat ulterior, deasupra rîndului, de aceeaşi mînă, cuvîntul: *cêle*.
185 În text a fost şters şi scris: *şi ne*.

Ms. 4389
Cartea Esthírei

Capul 1

1 A se vedea nota 4.
2 Marginal, nemarcată în text, despărţită de acesta printr-o acoladă, explicaţia: *Aici, la latini mêrge în alt chip; pentr-acêea n-am pus stihuri pînă la un loc într-acest cap, iar noi am pus ca la greci şi ca la slovêni*.
3 În text, omisă iniţial, adăugată între rînduri, secvenţa: *în cetatea*.
4 Marginal, nemarcat în text, comentariul: *Acesta iaste visul lui Mardohei; pentr-acêea la latini nu iaste pus într-această carte la început, ce la sfîrşit*.

[Cap 1]

5 Am aliniat textul după *Capul 1* din BIBL.1688; a se vedea şi nota următoare.
6 Marginal, nemarcată în text, încadrată într-o acoladă, este inserată explicaţia: *La greci pînă aici iaste tot visul, iar de aici se începe capul dentîi; iar la latini pînă aici nu iaste nimic, ce de aici se începe cartea; iar la slovêni se începe capul dentîi, cum* [scris greşit: ***кѕ҃***] *iaste scris aici*.
7 Marginal, între indicii *2* şi *3* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
8 În text, articolul *-i* şi desinenţa de plural au fost contrase, de aceea este scris: *împărăţii*.
9 Marginal, nemarcată în text, încadrat într-o acoladă, comentariul: *Cît au ţinut Artaxex ospăţul*.
10 În text, scris ***тмпъратѕ҃а҆***, greşeală de copist.
11 Marginal, între indicii *6* şi *7* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.
12 Marginal, marcată în text prin două săgeţi orientate în jos, nota: *voia*.
13 Marginal, între indicii *10* şi *11* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.
14 În text, scris: ***коро́на***.
15 Marginal, nemarcat în text, încadrat într-o acoladă, comentariul: *Nu vru Astina împărăteasa să meargă la Artaxérx*.
16 În text, paranteze rotunde.
17 Marginal, între indicii *17* şi *18* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.
18 În text, omisă iniţial şi adăugată ulterior, între rînduri, prepoziţia: *la*.

Cap 2

19 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.
20 În text, scris ***трєбѕ҃***, greşeală de copist.
21 În text, scris ***сємн҃ци҃***.
22 Marginal, marcate în text prin-o linie oblică, flancată de două puncte, trimiterile biblice: *4* ***Цр҃ст҃[въ]*** *[= 4Reg.] 24: d: 15*; ***нижѥ*** [mai jos'] *11: b: 4*.
23 În text, scris: ***сємн҃ци҃***.
24 Marginal, între indicii *8* şi *9* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.
25 În text, secvenţa *-dui* este adăugată între rînduri, fiind omisă iniţial.
26 În text, silaba *-sa* a fost adăugată ulterior, între rînduri.
27 În text, în locul secvenţei *mai mult decît*, care a fost ştearsă, a fost scris: *mai mult decît*.

28 În text, scris: ***коро́на***.

29 Marginal, între indicii *18* şi *19* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

30 În text, *-а-* a fost corectată din altă slovă, probabil ***ї***.

31 În text, scris ***пъзитоате***, greşeală de copist.

Cap 3

32 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

33 În text, cifra corespunzătoare celui de-al doilea verset a fost ştearsă.

34 Marginal, între indicii *6* şi *7* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

35 Marginal, nemarcat în text, încadrat într-o acoladă, comentariul: *Pîrî Aman pre toţi ovrêii la Artaxerx.*

36 Marginal, între indicii *8* şi *9* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin

37 Marginal, între indicii *12* şi *13* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

38 Marginal, nemarcat în text, încadrat într-o acoladă, comentariul: *Cartea lui Artaxerx ca să omoară pre jidovi.*

39 Marginal, nemarcată în text, încadrată într-o acoladă, precizarea: *La lat[ini] nu iaste aceasta, pentr-acêea n-are stihuri dentr-acest loc nainte.*

40 În text, silaba *-rea-* a fost omisă şi scrisă ulterior, deasupra rîndului.

41 Marginal, nemarcată în text, încadrată într-o acoladă, continuă explicaţia: *Că sînt puse pre urmă acêste cărţi la sfîrşitul aceştii cărţi ale Esthirei, iar noi am pus aici ca la slovêni.*

42 În text urmează secvenţa *pre toţi*, tăiată cu cerneală neagră.

43 În text, scris ***зїѡ***, probabil greşeală de copist.

Cap 4

44 În text, silaba *-să-* a fost omisă şi scrisă ulterior, deasupra rîndului.

45 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

46 Marginal, între indicii *5* şi *6* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

47 Marginal, între indicii *8* şi *9* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

48 În text, cuvîntul *ea* a fost omis iniţial, fiind intercalat între rînduri.

49 În text a fost şters şi scris: *Ahrathei.*

50 Marginal, marcată în text prin trei săgeţi orientate în jos, nota: *întinde.*

51 În text, silaba *-ca-* a fost omisă şi adăugată ulterior, deasupra rîndului.

52 În text, scris: ***мїѧрѫ***.

53 Marginal, nemarcat în text, încadrat într-o acoladă, comentariul: *Vezi post.*

54 În text urmează şase linii orizontale, care despart acest verset de următorul, iar marginal, nemarcată în text, încadrată într-o acoladă, explicaţia: *La latini pînă aici iaste acest cap.*

55 Marginal, nemarcat în text, încadrat între două acolade, comentariul: *Rugăciunea lui Mardohei*; într-o altă acoladă a fost încadrată explicaţia: *Care la lat[ini] iaste pusă pre urma aceştii cărţi.*

56 În text a fost omis şi scris ulterior, deasupra rîndului, cuvîntul: *tot.*

57 În text, silaba *-ne-* a fost omisă şi scrisă ulterior, deasupra rîndului.

58 În text urmează secvenţa *să pierim*, tăiată cu cerneală neagră.

59 În text, cu cerneală roşie sînt notate cifrele *1* deasupra secvenţei *şi se îmbrăcă...* şi *2* deasupra secvenţei *şi trupul său...*, precum şi puncte care delimitează secvenţele după cuvîntul *foarte* şi după cuvîntul *ei*, indicînd inversarea topicii lor.

60 În text, omis întîi, iar apoi intercalat între rînduri, cuvîntul: *cel.*

61 Marginal, nemarcat în text, încadrat într-o acoladă, comentariul: *Rugăciunea Esthírei, împărăteasa.*

62 În text, scris iniţial *leilor*, apoi corectat *leului*; marginal, marcată în text prin trei săgeţi orientate în jos, este reluată corectura: *leului.*

63 Marginal, marcată în text printr-o săgeată orientată în jos, corectura: *-i-* (din silaba *-ri-*).

64 În text, omisă iniţial, apoi adăugată între rînduri, silaba: *-le.*

Cap 5

65 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

66 În text, omis iniţial, adăugat ulterior între rînduri, cuvîntul: *se.*

67 În text, în acest loc a fost şters şi apoi scris cuvîntul: *schimbă.*

68 Marginal, marcată în text prin trei săgeţi orientate în jos, nota: *leşinare.*

69 Marginal, între indicii *4* şi *5* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

70 Marginal, între indicii *7* şi *8* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

71 Marginal, marcată în text prin două săgeţi orientate în jos, explicaţia: *spuse.*

72 Marginal, între indicii *12* şi *13* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin

73 Marginal, nemarcat în text, încadrat într-o acoladă, comentariul: *Trufa lui Aman.*

Cap 6

74 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

75 Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică intratextuală: ***вы***$^{\widehat{ш}}$*[є]* [‘mai sus’] *2.*

76 Marginal, între indicii *4* şi *5* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

77 În text, omisă iniţial, intercalată apoi între rînduri, con-

juncţia: *să*.

78 În text, omisă inţial, adăugată ulterior deasupra rîndului, completarea: *-ce*.

79 În text, scris ***фъдекъı***^{т}, greşeală de copist.

80 Marginal, între indicii *8* şi *9* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

81 În text, scris ***стри́че***, greşeală de copist.

82 În text, scris ***слѹжа́че***, greşeală de copist.

83 Marginal, între indicii *12* şi *13* ai versetelor este scrisă litera *D*, cu caracter latin.

84 Marginal, a fost adăugat aici indicele de verset *14*, care a fost şters ulterior.

Cap 7

85 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

86 Marginal, între indicii *4* şi *5* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

87 Marginal, între indicii *7* şi *8* ai versetelor este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

88 În text urmează cîteva slove tăiate cu cerneală neagră.

89 Marginal, nemarcat în text, încadrat într-o acoladă, comentariul: *Spînzurară pre Aman de lemnul care-l gătise el lui Mardohei*.

Cap 8

90 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

91 În text, articolul *-i* şi desinenţa de plural au fost contrase, de aceea este scris: *ovrêi*.

92 Marginal, între indicii *5* şi *6* ai versetelor este scrisă litera *B*, cu caracter latin.

93 Marginal, în dreptul versetului al *9*-lea este scrisă litera *C*, cu caracter latin.

94 În text, aici începe versetul al *9*-lea al capului al *8*-lea, care ţine pînă la sfîrşitul capului.

95 În text, scris ***А̂деръ***, greşeală de copist.

96 Marginal, nemarcat în text, comentariul: *Cartea împăratului, ca să nu piêie ovrêii*.

97 În text, în acest loc a fost şters un cuvînt şi scris altul: *punerii*.

98 În text, articolul *-i* şi desinenţa de plural au fost contrase, de aceea este scris: *împărăţii*.

99 Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică intratextuală: ***въı***$^{\widehat{ш}}$*[є]* ['mai sus'] *3: a: 1*.

100 În text, în acest loc a fost scris *îndireptează*, iar apoi *au îndireptat*.

101 Marginal, marcată în text printr-o cruce roşie, adăugirea: *cêle ce sînt de eluşi*.

102 Versetele *13* şi *14* din BIBL.1688 nu au corespondent în MS.4389.

Cap 9

103 Marginal, nemarcată în text, încadrată într-o acoladă, explicaţia: *Şi acest cap iar mêrge la latini într-alt chip*.

104 Marginal, între indicii *1* şi *2* ai versetelor este scrisă litera *A*, cu caracter latin.

105 În text, aici începe versetul al *3*-lea al capului al *9*-lea, care ţine pînă la finalul cărţii; capul al *10*-lea lipseşte.

106 Marginal, marcat în text prin şase săgeţi orientate în jos, comentariul: *Iar la latini zice că n-au jăfuit*.

107 Marginal, nemarcat în text, încadrat într-o acoladă, comentariul: *Spînzurară trupurile feciorilor lui Aman, deaca i-au ucis*.

108 Versetele de la *18* la *32* din BIBL.1688 nu au corespondent în MS.4389.

Cap 10

109 Textul din capitolul precedent a fost aliniat pe versete în *Capul 10*, după BIBL.1688.

110 Marginal, nemarcată în text, încadrată într-o acoladă, explicaţia: *De aici am scris ca la slovêni, că la greci iar mêrge într-alt chip*.

111 În text urmează o secvenţă tăiată cu cerneală neagră, probabil: *în to-*.

112 Marginal, nemarcat în text, încadrat într-o acoladă, comentariul: *Tîlcul visului lui Mardohei*.

113 Marginal, marcată în text printr-o linie oblică flancată de două puncte, trimiterea biblică intratextuală: ***въı***$^{\widehat{ш}}$*[є]* ['mai sus'] *3: 1*.

114 Marginal, marcată în text prin două săgeţi orientate în jos, nota: *au fost*.

115 Versetul *11* din BIBL.1688 nu are corespondent în MS. 4389.

MS. 4389

Rugăciunea Manasiei, împăratul Iúdei, cîndu ţinea robi în Vavilon

1 Acest text, specific numai MS.4389, este inserat între *Cartea dentîi a celor dentîi lăsate* (*II Paralipomenon*) şi *Cartea I a Ézdrei*; în facsimil apare la pagina 430, textul nefiind dispus pe coloane.

2 Marginal, marcată în text prin trei vrahii, nota: *bunătăţii*.

3 Marginal, marcată în text prin trei vrahii, nota: *numenit*.

4 Marginal, marcată în text prin trei vrahii şi încadrată într-o acoladă, nota: *legat sînt, ghiemuit sînt*.

5 Marginal, marcată în text prin trei vrahii, nota: *osîndi*.

EZDRA

COMENTARII

de Gabriela Haja

Introducere

Cartea *Ezdra* este pusă în relaţie cu *Neemia*, fiind integrate ambele în a treia parte a *Bibliei* ebraice, aceea a *Scrierilor*, iar locul lor în ordinea cărţilor este anterior *Cronicilor*, ceea ce pune în discuţie reluarea cvasiidentică a ultimelor versete din cartea *2 Paralipomenon* în primele trei versete din *Ezdra* (Ezd.); acest lucru poate fi explicat printr-un adaos apărut în redacţiile ulterioare.

Teoria unităţii celor două texte este admisă de specialişti de foarte multă vreme şi nu constituie o inovaţie a criticii germane din secolul al XIX-lea, ci provine dintr-o tradiţie care ajunge pînă în Epoca Talmudică ce atribuia cele două cărţi ale *Cronicilor*, cărţile *Ezdra* şi *Neemia*, unui autor unic, şi anume Ezdra însuşi, ajutat, în partea finală, de Neemia (BIBL.ALEX., p. 27). Dar, dacă teoria privind autorul acestor cărţi atribuite lui Ezdra a fost abandonată, s-a menţinut ideea unităţii, admisă de majoritatea specialiştilor, cu excepţia unor voci precum cea a lui S. Japhet (JAPHET, p. 330-371) şi a lui I. Kalimi (KALIMI, p. 9-10, 54-56). BIBL.ALEX. (p. 30) prezintă argumente convingătoare în favoarea unităţii celor două cărţi şi optează pentru tratarea ca atare a traducerii şi a denumirii acestora în linia unei tradiţii septuagintare: „Dans la très grande majorité des manuscrits grecs (une qurantaine au total), ils forment un tout qui porte, sous une forme ou une autre, le titre de «deuxième livre d'Esdras» (*Ἔσδρας β΄*, *Ἔσδρα δεύτερον βιβλίον* etc.)". Aceeaşi opţiune apare în SEPT.NEC, unde avem *1-2 Ezdra*, *2 Ezdra* incluzînd cartea *Neemia*, şi unde se sintetizează situaţia celor trei cărţi cu acelaşi titlu în tradiţia grecească, dintre care prima apocrifă, dar şi a unei apocalipse iudaice, atribuite lui Ezdra, păstrată numai în latină, siriacă şi etiopiană (SEPT.NEC, p. 209 ş.u.). Tradiţia creştină desparte cele două cărţi canonice şi le situează în succesiunea *Cronicilor*, formînd, împreună cu *Regii*, grupul cărţilor istorice.

Cartea prezintă istoria întoarcerii exilaţilor din Babilon în Ierusalim, în urma unei revelaţii divine a regelui Cirus al II-lea, numit şi Cel Mare (559/550?-529/530 î.Hr.), refacerea altarului şi a templului sub domnia acestui rege, dificultăţile întîmpinate în efortul de reconstrucţie a acestora, la începutul domniei lui Xerxes I (486-465 î.Hr.), precum şi rezolvarea acestora cu sprijinul lui Artaxerxes I (465-424 î.Hr.); vezi Ezd. 4:5, 6. În al şaptelea an al domniei acestuia din urmă, Ezdra ajunge în Ierusalim. Ultimele trei capete ale cărţii cuprind descrierea genealogiei şi a faptelor lui Ezdra, a cărui trăsătură dominantă era aceea de „cărturar iute" în cunoaşterea legii lui Moise (Ezd. 7:5), statutul său de trimis al regelui la Ierusalim, pentru a impune cele două legi, a lui Dumnezeu şi a regelui (Ezd. 7:25), asigurîndu-i autoritatea de care trebuia să se bucure în faţa celor care părăsiseră tradiţia. În fine, ultimele două capitole, privitoare la căsătoriile mixte, sînt scrise la persoana întîi.

[Capitolul 1]

[1]:1

Cartea *Ezdra* este precedată, în SEPT.FRANKF. şi în BIBL. 1688, de un cap nenumerotat, care cuprinde, în 80 de versete, o tablă de materii a cărţii; notăm convenţional acest cap cu *[1]*. Procedeul se repetă în cazul cărţii *3 Ezdra*, unde capitolul rezumativ este, de asemenea, nenumerotat, dar, în plus, este intitulat *Catastih. Ezdra*, după gr. *κατάστιχον*, avînd rolul de a ţine evidenţa evenimentelor ori a faptelor considerate semnificative. O situaţie aparte o prezintă cartea *Ester*, unde avem două capete numerotate cu *1*: un prim cap, intitulat *Catastih. Ester*, în care este prezentat visul lui Mardochai şi gestul său de loialitate faţă de regele Artaxerxes, şi un al doilea, unde avem menţiunea *Heb[reorum]*, cu trimitere la sursa ebraică. De altfel, SEPT.FRANKF. prezintă numerotarea versetelor în *Ezdra* şi *3 Ezdra*, în vreme ce în *Ester* textul este continuativ, neîmpărţit în versete. Capitolul rezumativ apare şi în BIBL.VEN. Originea acestor capitole este obscură. Ea poate fi pusă în legătură cu două manuscrise din secolul al X-lea, care prezintă aceeaşi diviziune a cărţilor în 80 de părţi şi care, deşi nu sînt identice, presupun existenţa unui „arhetip comun", semitic, intervenţii de tip lucianic putînd fi identificate (vezi BIBL.ALEX., p. 51-55). Aceste capitole introductive lipsesc în versiunile VULG. şi OSTROG. În celelalte versiuni româneşti, capitolul acesta lipseşte. ♦ Numele regelui perşilor este redat prin *Chirós* (BIBL.1688), cu accentul diferit faţă de originalul grecesc

(SEPT.FRANKF.: *κύρος*), formă pe care o regăsim şi în alte variante de traducere, accentuată ca în etimon (MS.45: *Chíros*), paralel cu formele *Chir*, *cf.* gr. *κύρος* (SEPT.FRANKF.), lat. *Cyrus* (VULG.), slavon. ***Кѷръ*** (OSTROG); în MS.4389, unde apare forma *Chir* (1:2), traducătorul declină numele propriu folosind desinenţe specifice numelor proprii masculine terminate în *-a*, influenţat, poate, în efortul de adaptare morfologică şi de formele oblice ale numelui în varianta slavonă (*cf.* BIBL.MICU, BIBL.1819, BIBL.FILOTEI, BIBL.ŞAGUNA); în BIBL.1914 se optează, actualizîndu-se etimonul, pentru varianta grafică *Kir*; alte versiuni: *Chirul* (VULG.1760-1761), *cf. Cyrus* (VULG.), *Cirus* (BIBL.1865-1867, BIBL.RADU-GAL., BIBL.1944, BIBL.1968, BIBL.ANANIA), *Cirŭ/ Cir* (BIBL.1874, BIBL.1911, BIBL.CORN.1921, BIBL. CORN.1926). ♦ Regele Cirus (cca 600-530 î.Hr.), al cărui nume reflectă ebr. şi aram. *Kôresh* 'soare' (care, la rîndul lor, redau vechiul persan *kûruš* sau *Khûrvaš* 'ca soarele, asemănător soarelui'), cunoscut şi sub numele de Cirus al II-lea cel Mare, a fost fiul lui Cambises I şi al reginei Mandane, fiica lui Astyages, rege al mezilor. Este renumit ca rege şi fondator al Imperiului Persan, căci, începînd cu anul 559 î.Hr., a iniţiat o campanie de unificare a triburilor persane şi de supunere progresivă a puterilor militare învecinate, astfel încît, în 538 î.Hr. a cucerit Babilonul, iar la sfîrşitul vieţii, ţinutul guvernat de el se întindea de la Marea Egee, în vest, pînă la India, în est, şi de la Egipt, în sud, pînă la Munţii Caucaz şi Marea Aral, în nord, fiind cel mai vast imperiu cunoscut în istorie. Cirus a fost nu doar un bun strateg şi politician, ci şi un înţelept administrator şi un monarh generos şi luminat, căci a poruncit eliberarea sclavilor şi a îngăduit păstrarea credinţelor religioase şi a riturilor locale ale celor supuşi de el. În acest context, permite şi susţine financiar, în anul 537 î.Hr., întoarcerea exilaţilor evrei (este vorba despre primul grup, condus de Sasabasar) din Babilon, reconstruirea templului din Ierusalim, odată cu returnarea vaselor sacre pe care Nabucodonosor le prădase din templu (2Paral. 36:22, 23, Ezd. 1:1-11; 6:2-5), împlinind astfel profeţia lui Isaia (Is. 44:28-45:13), care se pare că i-a fost relatată de profetul Daniel, conform tradiţiei iudaice (OLMSTEAD, p. 34-58; GHIRSHMAN, p. 128-136). ♦ Personalitatea regelui eliberator a rămas în conştiinţa culturală europeană prin textele biblice (apar 22 de ocurenţe ale numelui său în Vechiul Testament, unde este glorificat), prin scrierile lui Xenofon (427-355 î.Hr.), care, în *Crisopedia*, îl consideră conducătorul ideal, nu atît din punct de vedere militar (suferise înfrîngeri în faţa grecilor la Salamina şi la Marathon), cît mai ales din punct de vedere politic, şi printr-o scriere în cuneiforma akkadiană, *Cilindrul lui Cirus*, descoperită într-un sit arheologic din Babilon, în anul 1878. De altfel, imaginea „conducătorului ideal" a influenţat gîndirea renascentistă şi modernă, mai ales prin ideile sale politice şi administrative, prin toleranţa culturală şi religioasă, care au făcut ca imperiul creat de el să dureze încă două veacuri după moartea sa. ♦ Comentarea traducerii versetelor din cap [1] se va face la locul din textul propriu-zis la care se fac trimiterile, punctînd *infra* numai diferenţele, acolo unde este cazul.

[1]:9

În acest verset apare o eroare (fie de traducere, fie de tipar) în BIBL.1688 în privinţa numeralului gr. *ἕβδομος* („a şaptea"), redat prin *a noua*. În Ezd. 3:1, la care se face trimitere aici, se traduce corect: „Şi sosi luna *a şaptea*"; MS.45 prezintă aici varianta corectă: „Şi sosi luna *a şaptea*".

[1]:21

Referinţa se face la partea finală a versetului 3:20; în text, nota apare la începutul versetului următor, 4:1. Aşa cum vom arăta în cele de mai jos, apar discrepanţe între textul acestor versete şi cel al versetelor la care se fac referirile, prezente în SEPT.FRANKF. şi reproduse ca atare în MS.45 şi în BIBL.1688. Cel mai adesea apar diferenţe între versetul citat la început şi locul unde este notată trimiterea în textul cărţii. Uneori apar diferenţe de conţinut (forme de singular în loc de plural, persoana verbului diferă şi, implicit, şi subiectul etc.). Cert este că în SEPT.FRANKF. nu s-a operat o corelare între acest capitol introductiv şi textul cărţii, probabil din fidelitate faţă de izvorul original. La fel s-a procedat în versiunile româneşti ale textului grecesc, MS.45 şi BIBL.1688.

[1]:22

Aici, spre deosebire de situaţia de mai sus, verbul se acordă cu subiectul, în forma de singular a aoristului: *εἶπε*. În Ezd. 4:3, la care se face referire, acordul este cu subiectul multiplu: *εἶπον*.

[1]:25-26

Cu privire la *Reúm Valtaám* (BIBL.1688), vezi comentariul la Ezd. 4:8-9.

[1]:31

Referinţa nu coincide cu cea din textul propriu-zis; în text, nota apare la mijlocul versetului 4:6, imediat după fragmentul reluat aici.

[1]:34

Aici avem forma de singular a gr. *ἱερός* (MS.45, BIBL.1688: *preutul/ preotul*), în vreme ce în locul la care se face referire, 6:16, apare forma de plural *οἱ ἱεροί* (MS.45: *preuţi*, BIBL. 1688: *preoţii*).

[1]:42-43

Începînd cu secvenţa *cuvîntul lui Neemia al lui Achalia* (versiunea modernă), referirile se fac la cartea *Neemia*. Prezenţa acestor trimiteri la începutul cărţii *Ezdra*, numerotate continuativ, poate fi un argument în plus al unităţii celor două cărţi. Fragmentul citat, gr. *λόγον νεεμιου ἀχαλία*, nu apare în versetul la care face referire prima parte a trimiterii, 10:18, ci reprezintă începutul cărţii *Neemia*. De altfel, următoarea trimitere, 43, apare în textul propriu-zis la începutul

acestei cărţi: *Cuvintele lui Neemia, fiul lui Ahalia. Şi fu în luna lui haselef, în al douăzecilea an* (versiunea modernă). Este, în orice caz, fie o ezitare în fragmentarea versetelor, fie o scăpare a redacţiei. Traducătorul MS.45 optează aici pentru o traducere diferită, printr-o construcţie reflexiv-pasivă, cu subiectul *cuvîntul* (*Şi să aflară dentru fiii preuţilor cuvîntu Neémiei*), coerentă aici, dar modificînd semantismul versetelor la care se face referirea.

[1]:51

În textul grecesc apare persoana I a aoristului vb. gr. *εἶπον*, *i.e. εἶπα*, în vreme ce aici avem forma de persoana a III-a, *εἶπε*, de unde rezultă şi diferenţa de traducere (aceeaşi situaţie în MS.45).

[1]:74, 75

În BIBL.1688, deosebirea dintre aceste versete şi cele la care se face referire în Neem. 12:12 este dată de forma de plural masculin a adj. gr. *αὐτώς* (*lor*), care apare la singular: *αὐτοῦ* (*lui*).

[1]:77

În acest context, în SEPT.FRANKF. este utilizată forma verbală de aorist, persoana a III-a, plural, *κατέθυσαν* („sacrificară"). Traducerea prin *puseră* din BIBL.1688 se justifică numai prin influenţa începutului versetului 43 (Neem. 12), unde este prezentă trimiterea în text şi unde apare: „Şi *au pus* în ziua aceea".

[1]:79

Aici avem o neconcordanţă la nivelul persoanei vb. *au văzut*, redat la persoana a III-a, în vreme ce în versetul la care se face referire (Neem. 13:15), acesta este la persoana I singular.

[1]:80

În textul propriu-zis, numerotarea apare la mijlocul versetului anterior, Neem. 13:23, unde apare secvenţa *Pentru aceea, adu-ţi aminte de mine, Doamne* (versiunea modernă), iar nu la începutul versetului 24, la care face referire versetul de faţă, situaţie similară celei din MS.45. Regăsim, la nivelul persoanei verbului, aceeaşi situaţie ca mai sus: persoana a III-a plural, în locul persoanei I singular. ♦ Ediţia din 1988 a BIBL.1688 prezintă aici, în transcriere, o dublă numerotare, explicabilă printr-o eroare tipografică.

Capitolul 1

1:1

Cu privire la numele propriu *Chíros* (MS.45, BIBL.1688), *Chír* (MS.4389), vezi *supra*, comentariul la Ezd. [1]:1.

1:4

Vb. *nemernicêşte* (MS.45, BIBL.1688) redă aici termenul gr. *παροικεῖ*, prezentul singular, persoana a III-a, al vb. gr. *παροικέω* ('a locui lîngă', 'a şedea'), iar opţiunea traducătorului face referire la statutul de exilat al evreilor din regatul persan, şederea lor acolo fiind privită ca una provizorie. Am optat pentru echivalarea lui *nemernici* ('a ajunge, a se aşeza, a se stabili în altă ţară', de fapt, potrivit etimonului, 'a fi venetic', 'a trăi ca venetic', *cf.* DLR, *s.v.*) prin sinonimul parţial *pribegi*, pentru că cele mai vechi atestări ale vb. *pribegi* includ sensul 'a-şi părăsi sau a fi obligat să-şi părăsească familia, rudele, locul natal sau ţara pentru a se refugia în alt loc, în altă ţară' (DLR, *s.v.*) şi sînt prezente încă din primele traduceri româneşti ale textelor religioase.

1:8

Alăturat numelui propriu *Mithradám* (BIBL.1688)/ *Mithridát* (MS.45), termenul *Gazvareánul* (BIBL.1688)/ *Gazvarineánului* (MS.45) este adaptat după *γαζβαρινοῦ* (SEPT.FRANKF.), *cf. γασβαρηνου* (SEPT.RAHLFS); acesta transcrie în *Septuaginta* un ebraism, care poate fi tradus prin „trezorier" (BIBL.ALEX., p. 184-185). Alte versiuni traduse din limba greacă: BIBL. ANANIA: *vistiernicului*, BIBL.ALEX.: *Garbarène*, SEPT.ENGL.: *treasurer*.

1:9

Termenul *năstrăpi* (BIBL.1688), *măstrăpi* (MS.45), cu sensul 'cană, potir', redă subst. gr. *ψυκτήρ* ('vas pentru răcirea băuturilor') din SEPT.FRANKF. În MS.4389 este utilizat în acest context termenul *lighíne* (cf. DLR, *s.v. ligheán*).

1:10

Împrumut contextual după gr. *κεφφουρή* (SEPT.FRANKF.), transcriere aproximativă a ebr. *kephphure*, desemnînd un fel de pahar (de aur), termenul *héfuri* apare numai în MS.45: *Héfuri de aur, 30, şi de argint îndoiţi, 410, şi vase altele, 1000*. Vezi şi 1Paral. 28:17, unde apare varianta *chefuré* (E.M.).

Capitolul al 2-lea

2:1 ([1]:4)

Aici, la fel ca în numeroase alte situaţii, verbul copulativ este subînţeles, situaţie frecventă în SEPT.FRANKF.; de aceea am notat, între paranteze drepte, intervenţia noastră, ca de altfel în toate situaţiile unde am făcut completări. ♦ Am optat, în acest context, pentru traducerea *s-au întors*, potrivit gr. *ἀναβάντες*; semantismul verbului grecesc din acest verset face trimitere la Ezd. 1:5, unde este pus în relaţie cu secvenţa *ἐξήγειρεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα αὐτῶν* („au deşteptat/ au trezit Dumnezeu duhul lor").

2:2-61

Aceste versete (2-61) cuprind lista celor care l-au însoţit pe Zorobabel (împărţiţi pe familii şi pe categorii de funcţionari ai templului) în prima etapă a reîntoarcerii iudeilor din exilul forţat, în vremea lui Cirus al II-lea. În privinţa modului de redare a numelor proprii, am optat, după modelul din SEPT.NEC, pentru varianta grecizantă, în tradiţie septuagintară. ♦ Potrivit unei note la acest verset din

BIBL.ANANIA, numele *Zorobabel* înseamnă „odrăslit în Babilon' sau 'odrasla Babilonului', aluzie la faptul de a fi iudeu născut în captivitate.

2:39

Aici, SEPT.FRANKF., VULG., MS.45, BIBL.1688, BIBL.MICU, BIBL.1819, BIBL.ŞAGUNA, BIBL.1865-1867, BIBL.1874, BIBL. 1911, BIBL.CORN.1926, BIBL.RADU-GAL., BIBL.1968 şi BIBL.ANANIA prezintă numeralul *o mie şaptesprezece*, ca în textul masoretic, în vreme ce BIBL.ALEX., SEPT.GERM., SEPT.BRENT. şi SEPT.NEC au numeralul *o mie şapte*, după *χίλιοι ἑπτά* (SEPT.RAHLFS).

2:43

Aici apare forma adaptată a împrumutului *nathinéii* (BIBL. 1688) după gr. *ναθιναῖοι* (SEPT.FRANKF.), pe care am păstrat-o ca atare, avînd semnificaţia 'slujitori ai templului' (*cf.* SEPT.FR.: *les Nathinéens*, *i.e.* „serviteurs du temple, voués aux services les plus humbles; fendeurs de bois, porteurs d'eau"). Termenul ebr. ***netīnīm*** pare însă a desemna aici o categorie aparte de funcţionari ai templului (BIBL.ALEX., p. 102). În alte părţi (Ezd. 7:23; 8:20) apare forma *natinim*, după gr. *ναθινίμ*, care reproduce forma ebraică de plural terminată în *-im*. De asemenea, la Neem. 3:31 apare forma *vithanathéni*, *cf.* gr. *βηταναθενί*, echivalată în BIBL.ALEX. (p. 102) prin *la maison des Nathinim*. SEPT.GERM. redă prin calc termenul grecesc: *die Tempelhörigen* („slujitorii templului"). Vezi, pentru aceasta, şi explicaţiile de la Neem. 3:26 (*infra*).

2:55

SEPT.NEC (p. 270) corectează secvenţa *Fiii lui Abdeselma* cu adnotarea: „Varianta «fiii robilor lui Solomon», respinsă de Rahlfs, a putut fi introdusă aici sub influenţa pasajului paralel din 17,57. Aceşti «robi ai lui Solomon» sunt lucrători de rang inferior, poate descendenţii canaanenilor, folosiţi de Solomon la construirea templului (*cf.* TOB, nota *ad loc.*)".

2:59 ([1]:5)

Aici am tradus acelaşi vb. gr. *ἀναβάντες* prin *s-au suit*, în sensul unei deplasări spaţiale ascendente spre Ierusalim (*cf.* Ezd. 2:1; 2:59). ♦ În BIBL.1688, toponimul *Thelméhel* ([1]:5) are accentului diferit aici faţă de SEPT.FRANKF. (*Θελμεχέλ*), care redă ebr. *Tel-melach* 'Muntele de sare'; în MS.45 apare iniţial scris ***ϑε^μελε^χ***, iar apoi corectat. De observat că prima formă este mai aproape de etimonul ebraic al toponimului.

2:62

Am redat prin *lista înregistrărilor* împrumutul *methoesímmii* (BIBL.1688), care reproduce gr. *μεθωεσίμ*, prin care este transcris ebr. *mith^e^yahśīm*, înregistrat într-o genealogie. Alte versiuni: BIBL.RADU-GAL.: *hrisoave şi în cărţile spiţei neamurilor*, BIBL.1968: *cartea spiţei neamului lor*, BIBL.ANANIA: *cartea spiţei neamului lor*, SEPT.NEC: *cei înscrişi*.

2:63

Numele propriu *Athersatha* (versiunea modernă), *Thersáthá* (MS.45), *Thersathá* (BIBL.1688) are origini persane (BIBL. ALEX., p. 192) şi înseamnă 'Cel cinstit', 'Cel temut'; în acest context înseamnă 'guverator, conducător', fiind un titlu, nu un nume propriu, aşa cum pare în *Septuaginta* (*θερσαθά*), care îl transliterează din versiunea ebraică; vezi, pentru alte detalii, comentariul la Neem. 2:1. ♦ Am redat formula *celor ce luminează şi celor deplini* (BIBL.1688) prin *al Luminătoarelor şi al Desăvîrşitelor*. În alte locuri, apar ebraismele *urmim* şi *tumim*. Aici este preluată varianta de traducere din MS.45, care echivalează secvenţa gr. *τοῖς φωτίζουσιν καὶ τοῖς τελείοις* (SEPT.FRANKF.) prin *celor ce lumineadză şi celor deplin*. În SEPT.RAHLFS, ebr. *ʾurīm* şi *tummīm* (Ieş. 28:30) sînt traduse prin *δήλωσις* („dezvăluire") şi *ἀλήθεια* („adevăr").

2:65

Aceşti *cîntăreţi şi cîntăreţe* erau cîntăreţi profani, alţii decît cei implicaţi în serviciul cultic, cum sînt cei de la Ezd. 2:41 şi 2:70 (*cf.* TOB).

2:69

Împrumut contextual după gr. *μνᾶς* din SEPT.FRANKF., transcriere aproximativă a unui cuvînt ebraic desemnînd o cantitate de metal preţios egală cu 100 de drahme, mină, substantivul indeclinabil *mnas* apare în MS.45 în mai multe contexte: *e.g. Cît era putêrea lor au dat la vistiêriul lucrului, de aur drahmí 61000 şi de argint mnas 5000* (Ezd. 2:69), *Şi de la căpeteniile neamurilor au dat la vistiêrile lucrului bani de aur 20000 şi de argint mnas 2300* (Neem. 7:71, 72). Cuvîntul nu este înregistrat în dicţionarele româneşti (E.M.).

2:70 ([1]:8)

Am tradus gr. *ἐκάθισαν* (SEPT.FRANKF.) prin *se aşezară*, pentru a respecta semantismul ebr. *vaiyeshevu* 'trăiră, şezură, rămaseră' (în poziţie antonimică faţă de verbele privitoare la ridicarea şi strămutarea exilaţilor din Babilon), pe care îl redă verbul grecesc şi în conformitate cu sensul 'a se stabili într-o localiate, într-un loc' al verbului românesc.

Capitolul al 4-lea

4:8-9

În secvenţa *Reúm Valtaám* (BIBL.1688), al doilea cuvînt este un ebraism în textul masoretic, redat ca nume propriu în *Septuaginta* (SEPT.FRANKF.: *βαλταάμ*); acesta poate fi tradus prin „sfetnicul" (*cf.* BIBL.ANANIA: *sfetnicul*).

4:24

În acest context din MS.45, cuvîntul *postîmpí* echivalează vb. *ἀργέω* (SEPT.FRANKF.), explicat de lexicografi prin *to cease (of things)*/ „(despre lucruri) a înceta" (GR.ENGL.): *Atuncea au postîmpit lucrul casei lui Dumnedzău cel de la Ierusalim şi era postîmpit pînă în al doilea an a împărăţiei lui Dárie, împăratului persilor* (Ezd. 4:24). Împrumut după slavon. ***постѫпити***, cuvîntul este bine atestat în DLR, *s.v.*, în texte din secolul al XVI-lea, cu sensuri apropiate de cel de aici (E.M.).

Capitolul al 7-lea

7:3

Aici, SEPT.FRANKF. prezintă o altă enumerare decît în alte variante septuagintale, încît apare o diferenţiere de segmentare şi numerotare a versetelor. Am intercalat în traducerea noastră fragmentul *fiul lui Mareoth, 4. Fiul lui Zaraia, fiul lui Ozia*, potrivit SEPT.NEC (*cf.* BIBL.ALEX., SEPT.BRENT.).

7:6

Aici, MS.45 şi BIBL.1688 prezintă o eroare de traducere sau una de redactare, căci apare numele propriu *Ierusalim* în loc de *Israil* (*ἰσραήλ*), cum este în SEPT.FRANKF.

7:21

Împrumut contextual după gr. *βάτη* din SEPT.FRANKF., transcriere aproximativă a ebr. *bath*, desemnînd o unitate de măsură pentru lichide echivalentă cu cca 22 de litri, termenul *vat* (substantiv neutru, formă probabilă) apare în BIBL.1688 şi în MS.45: *Pînă la vin vate 100 şi pînă la untdălemnu vati 100 şi sare, carii nu iaste scrisoare* (E.M.).

Capitolul al 8-lea

8:1-20

Aceste versete cuprind lista celor care s-au reîntors din exil împreună cu Ezdra, în timpul domniei lui Artaxerxes.

8:14

Numele *Zabud* (SEPT.FRANKF.: *Ζαβούδ*, MS.45, BIBL.1688: *Zavúd*) nu apare în SEPT.NEC, *cf.* SEPT.RAHLFS.

8:15

Rîul era, probabil, un canal al Eufratului, destinat irigaţiilor. Localitatea *Evi/ Eui* nu a putut fi identificată cu certitudine (*cf.* BIBL.ANANIA). Se crede că ar putea fi vorba despre numele unui rîu sau a afluentului unui rîu (vezi explicaţiile în BIBL.ALEX., p. 233).

8:18

Termenul indeclinabil *sahon* este un împrumut contextual după gr. *σαχών*, din secvenţa *ἀνὴρ σαχών* (SEPT.FRANKF.), în SEPT.RAHLFS sub forma *σαχώλ*, o transcriere aproximativă a ebr. *sachol* ('cumpătare, prudenţă; discreţie'), *cf.* GR.ENGL.: *a man of discretion* („un bărbat discret"), SEPT. GERM.: *ein besonnener Mann* („un om chibzuit"). Cuvîntul a fost menţinut în BIBL.1688 (accentuat: *sahón*), dar nu este înregistrat în DLR. Termenul apare o singură dată în MS.45: *Şi veniră noao, ca mîna Dumnedzăului nostru bună la noi, om sahon dentru fiii Mosé, lui Leví* (E.M.).

8:26

Secvenţa *hafurí de aur doaozeci (la cale)* (BIBL.1688, *cf.* MS.45), *cf. douăzeci de cupe de aur (pentru cale)* (versiunea modernă) este aici abreviată şi obscură. SEPT.NEC propune traducerea *douăzeci de cupe de aur, douăzeci pentru drumul spre Chamanim*, bazîndu-se pe tradiţia masoretică, aşa cum notează: „*Casiphia*, care este un toponim în textul ebraic, este considerat drept substantiv comun în greacă şi tradus cu «argint»" (SEPT. NEC, p. 282). Termenul *χαφουροί* (SEPT.FRANKF.) este o transcriere a ebr. *kepōrēy*, cuvînt care desemnează cupele sau vasele cultice folosite în templu (BIBL.ALEX., p. 104). Versiuni în alte limbi: *et vingt chaphourè d'or pour le chemin* (BIBL.ALEX.), *and for the journey twenty gold chaphoure* [cu nota *bowls* 'cupă, pocal, vas; bazin'] (SEPT.ENGL.).

Capitolul al 9-lea

9:1

În textul grecesc este preluat, în mod excepţional, etnonimul ebr. *miṣ^{e}rī*, transcris *μοσερι* în manuscrisul *B* şi *μωσρι* în manuscrisul *A* (vezi SEPT.NEC, p. 283). SEPT.FRANKF., principala sursă grecească a versiunilor româneşti din secolul al XVII-lea, prezintă varianta din manuscrisul *A*, *μωσρί*, pe care o preiau diortositorii BIBL.1688 din MS.45, transliterată *Mosri*; în versiunea modernă, am tradus-o prin *egipteni*, *cf.* BIBL.ANANIA. Versiuni în limbi străine: *le Mosri* (BIBL.ALEX.), *the Mosri* (BIBL.ENGL.).

9:8

Secvenţa *cît de puţin* (MS.45, BIBL.1688) reprezintă o construcţie temporală, pe care am redat-o prin *pentru puţină vreme*, *cf.* BIBL.ALEX., unde găsim informaţia că textul masoretic precizează „pentru puţin timp"; la fel este în recenzia lucianică, care redă *ὡς βραχύ*, versiune prezentă şi în SEPT.FRANKF. ♦ Corespondentul ebraic al gr. *στήριγμα* (SEPT.FRANKF.), redat în limba română prin *întărire* (MS.45, BIBL.1688), înseamnă un obiect concret, 'ţăruş de cort' (BIBL.ALEX., p. 243). Alte versiuni: *un appui* (BIBL.ALEX.), *support* (SEPT.ENGL.), *aşezare* (BIBL.ANANIA).

9:11

Secvenţa *den gură în gură* (MS.45, BIBL.1688), *din cap în cap* (versiunea modernă) redă un ebraism (BIBL.ALEX., p. 243), tradus în SEPT.FRANKF. prin *ἀπὸ στόματος ἐπὶ στόμα* şi menţinut, ca traducere, în versiunile româneşti. Am optat pentru folosirea unei construcţii echivalente semantic, *din cap în cap*. Alte versiuni: *d'un bout a l'autre* (BIBL.ALEX., SEPT.FR.), *from mouth to mouth* (SEPT.ENGL.), *de la o margine la alta* (BIBL.ANANIA).

Capitolul al 10-lea

10:6

Referitor la numele propriu *Elisúv* (BIBL.1688), *Elisub* (versiunea modernă), vezi comentariul la Neem. 3:1.

10:14

Secvenţa *bătrînii cetăţii şi cetăţii* (BIBL.1688), *bătrînii cetăţilor una după alta* (versiunea modernă) reprezintă soluţia noastră pentru traducerea unui alt ebraism (vezi BIBL.ALEX., p. 249), echivalat în SEPT.FRANKF. prin *πόλεως καὶ πόλεως* şi

preluat *ad litteram* în BIBL. 1688. MS.45 ignoră formula, optînd pentru forma simplificată: *bătrînii cetăţii*. Alte versiuni: *les anciens d'une ville après d'autre* (BIBL.ALEX.), *the elders of city by city* (SEPT.ENGL.), dar *bătrînii fiecărui oraş* (BIBL.ANANIA).

10:18-43

Versetele cuprind lista celor care erau implicaţi în căsătorii mixte.

CARTEA NEEMIEI

COMENTARII

de Mihai Valentin Vladimirescu

Introducere

În canonul ebraic, cartea *Neemia* face parte din categoria *Scrierilor*, fiind plasată înainte de *Cronici*, din motive cronologice. De altfel, potrivit *Talmudului*, această carte alcătuia, alături de *Ezdra* şi *Cronici*, o singură scriere, începută de Ezdra şi terminată de Neemia. În prezent, însă, cercetătorii înclină spre opinia că o bună parte din materialul care alcătuieşte cartea *Neemia* se afla deja în circulaţie la momentul redactării cărţii *Ezdra*. În BIBL.HEBR., *Neemia* se prezintă drept o carte autonomă, în vreme ce în traducerea greacă ea apare ca o diviziune a cărţii *2 Ezdra*, cuprinzînd capitolele 11-23 ale acesteia (EBD, p. 755). În tradiţia biblică românească, scrierea este de sine stătătoare, păstrîndu-şi acest statut de la BIBL.1688 pînă la ediţiile sinodale contemporane; o excepţie este SEPT.NEC, care redă întocmai structura *Septuagintei* (ediţia lui Alfred Rahlfs), cartea *Neemia* fiind, aşadar, o diviziune a cărţii *2 Ezdra*.

În ceea ce priveşte autorul cărţii, există o dezbatere încă netranşată definitiv în lumea academică. În mod tradiţional, se considera că *Ezdra/ Ezdra-Neemia* şi *Cronicile/ Paralipomenon* sînt opera unui singur autor, principalele argumente invocate fiind unele repetiţii textuale, continuitatea istorică a relatărilor, similitudinile lingvistice, precum şi cele teologice. În ultimele decenii, însă, acest ultim argument a fost puternic criticat, susţinîndu-se existenţa unor diferenţe semnificative în ceea ce priveşte concepţia teologică specifică celor trei cărţi. Astfel, s-a argumentat că accentul pus pe legămîntul davidic în *Cronici* lipseşte din cărţile *Ezdra* şi *Neemia*, în vreme ce tradiţiile „exodului" prezente în aceste două scrieri nu se bucură de o atenţie specială în *Cronici*. Alte diferenţe ar fi reprezentate de atitudinea faţă de căsătoriile cu străinii şi de viziunea asupra răsplătirii imediate a faptelor. Toate aceste diferenţe ridică un semn de întrebare asupra teoriei tradiţionale privind autorul scrierilor menţionate, similitudinile prezentate mai sus avînd mult mai puţină greutate decît deosebirile de fond (EDB, p. 955). Conform teoriei care se bucură de o largă acceptare în rîndul cercetătorilor contemporani, cărţiile *Ezdra* şi *Neemia* au fost ajustate de redactori, în aşa fel încît să se înscrie în linia istorică prezentă în *Cronici*. Astfel, procesul editorial ar fi trecut prin mai multe stadii, primul fiind acela al redactării memoriilor propriu-zise ale lui Ezdra şi Neemia, într-o perioadă foarte apropiată de cea în care s-a desfăşurat activitatea acestora. Într-o a doua etapă, memoriile lor au fost combinate, iar în stadiul ultim a fost adăugată secţiunea iniţială a cărţii *Ezdra* (începutul cărţii *2 Ezdra* din traducerea greacă), pentru a se realiza legătura cu *Cronicile*. Aşadar, contextul istoric şi social ar trebui considerat responsabil pentru similitudinile dintre *Ezdra/ Ezdra-Neemia* şi *Cronici/ Paralipomenon*, iar nu faptul că toate aceste scrieri ar aparţine aceluiaşi autor (SEPT.NEC, p. 261-262).

Cartea are în centru eforturile depuse de Neemia pentru refacerea vieţii politico-religioase din Ierusalim. Aflat la Susa, la curtea regelui Arthasastha, evreul Neemia află de situaţia deloc bună a conaţionalilor săi din Ierusalim. După ce primeşte acceptul regelui, Neemia se îndreaptă către Iudeea. Odată ajuns la Ierusalim, începe un proces de reconstrucţie a cetăţii, cartea enumerîndu-i pe meşterii care au contribuit la aceste lucrări. Refacerea zidurilor Ierusalimului nu este privită, însă, cu ochi buni de către localnicii non-evrei, care iniţial desconsideră munca depusă de Neemia şi de confraţii săi, pentru ca mai apoi să încerce să le zădărnicească eforturile. În ciuda situaţiei dificile, Neemia continuă să-şi pună în aplicare planul, preocupîndu-se, în paralel, şi de reformele din interiorul comunităţii. După încheierea lucrărilor, preotul Ezdra citeşte *Cartea legii*, iar poporul celebrează Sărbătoarea Corturilor. În cele din urmă, noul zid al Ierusalimului este sfinţit, iar viaţa socială, politică şi religioasă a zonei revine la un nivel apropiat de vremurile de odinioară. Neemia se întoarce la rege, la Susa, însă este nevoit să revină la Ierusalim, din cauza unor probleme de natură socio-religioasă ivite în cetatea sfîntă. Cartea se încheie cu descrierea ultimelor reforme puse în practică de Neemia la Ierusalim.

Portretul lui Neemia, aşa cum se desprinde din memoriile sale – care ocupă o bună parte din carte –, este acela al unui lider dedicat comunităţii, hotărît să-şi pună în operă

planurile şi permanent preocupat de bunăstarea conaţionalilor săi. Textul subliniază munca reformatoare depusă de Neemia la Ierusalim, sub „umbrela" regelui pers. În contrast cu atitudinea suveranului de la Susa se găsesc localnicii din Iudeea – samarineni, arabi şi ammoniţi –, care caută să pună piedici planurilor de restaurare gîndite de Neemia. Trecînd peste toate dificultăţile cu determinare şi cu înţelepciune, reformatorul a reuşit, însă, nu doar să îndrepte cadrul material în care se desfăşura viaţa locuitorilor din Ierusalim, ci şi să restaureze viaţa religioasă a acestora, punînd un accent deosebit pe respectarea prescripţiilor privitoare la cult şi la relaţia poporului cu Dumnezeu (vezi, pentru mai multe detalii, NBD, p. 813).

Pentru informaţii detaliate despre ediţiile biblice pe care le comentăm mai jos, vezi MUNTEANU (2008).

Capitolul 1

1:1

Termenul *haseléf* (BIBL.1688) traduce gr. *χασελεῦ* din SEPT. FRANKF.), aceasta fiind una dintre numeroasele variante sub care se întîlneşte, în versiunile greceşti ale Vechiului Testament, numele lunii *kislēw* (BIBL.HEBR.), a treia a anului civil, respectiv a noua în calendarul religios evreiesc. Ea se suprapune, de regulă, peste părţi din lunile noiembrie şi decembrie ale calendarului gregorian (BAKER, p. 1290). În MS.45 avem *haselev*, iar în MS.4389 *aselef*, în vreme ce ediţiile ulterioare prezintă formele: *Haseliv* (BIBL.FILOTEI, BIBL.1914), *Haselev* (BIBL.MICU şi BIBL.ŞAGUNA, în aceasta din urmă apărînd, între paranteze, şi precizarea că este vorba despre luna noiembrie). În BIBL.ANANIA se optează pentru *Chislev*, pentru a se reda cît mai exact denumirea ebraică originală, lucru pe care, firește, îl fac şi ediţiile care iau drept reper textul masoretic: *Chisleŭ* (BIBL.1874, BIBL. 1911), *Chişleu* (BIBL.CORN.1926), *Chislev* (BIBL.RADU-GAL.). Trebuie menţionat, însă, că în SEPT.RAHLFS a fost preferată forma *Χασελου*, de aici şi traducerea noastră, care încearcă să translitereze termenul grecesc într-un stil cît mai apropiat de cel tradiţional românesc. În SEPT.NEC se optează pentru forma *Chaseeleu*, redare a unei lecţiuni mai puţin comune. ♦ Sintagma *anul al douăzecilea* (versiunea modernă) este subiectul controverselor între cercetători, întrucît este greu de precizat care este sistemul de referinţă întrebuinţat. Dacă se are în vedere domnia lui Artaxerxes I (vezi comentariul de la Neem. 2:1), atunci putem deduce că faptele se petrec în jurul anului 445 î.Hr. (LANGE, p. 6). ♦ Susa (ebr. *Šûšan*) este capitala vechiului Elam, situată în cîmpia rîului Ulai, în sud-vestul Iranului. Ulterior, oraşul a devenit reşedinţa de iarnă a suveranilor Imperiului Persan (EBD, p. 973). Termenul *Susannavvira* (BIBL.1688) este o transliterare după gr. *σουσανναββιρᾶ* (SEPT.FRANKF.), care, la rîndul său, încearcă să redea construcţia ebr. *Šûšan habbîrāʰ* (BIBL. HEBR.), *cf. cetatea Suza* (BIBL.RADU-GAL.); este vorba despre două cuvinte, primul fiind denumirea propriu-zisă a aşezării, iar cel de-al doilea desemnînd categoria onomastică, aici „cetatea" sau „citadela" (HOLLADAY, p. 38). De altfel, în SEPT.RAHLFS nu mai avem un singur cuvînt, ci două, *Σουσαν αβιρα*, cel de-al doilea termen, *αβιρα*, fiind o transliterare a termenului ebraic corespondent, *cf. curtea regală din Suza* (BIBL.ANANIA), *cetatea Susa* (SEPT.NEC), engl. *Sousan Habira* (SEPT.ENGL.), cu nota explicativă *the citadel* 'cetatea', în dreptul compusului *Habira*.

1:2

Termernul *jidovii* (BIBL.1688, MS.45) redă gr. *τῶν ἰουδαίων* (SEPT.FRANKF.); acesta nu apare în SEPT.RAHLFS, deci nici în versiunile traduse după această sursă (BIBL.ANANIA, SEPT.NEC). BIBL.HEBR. are aici termenul *hayyhûdîm*, tradus în BIBL.CORN.1926 prin *Iudeii*. VULG. are *Judæis*, tradus în limba română prin *jidovi* (VULG.1760-1761).

1:5

În acest verset debutează rugăciunea lui Neemia, care se întinde pînă la versetul 11. BIBL.ANANIA redă sintagma *ὁ ἰσχυρὸς ὁ μέγας καὶ ὁ φοβερός* din SEPT.RAHLFS prin *Cel mare şi înfricoşător*, omiţînd, aşadar, traducerea lui *ὁ ἰσχυρός* (BIBL.1688: *cel tare*, MS.45: *cel vîrtos*); omisiunea este semn al faptului că traducătorul a folosit, în acest caz, versiunea masoretică (ori o traducere a acesteia), întrucît în BIBL. HEBR. găsim numai secvenţa *haggādôl whannôrā'* (*cf.* BIBL. 1874: *celŭ mare şi înfricoşatŭ*). În VULG. avem, la fel ca în SEPT.RAHLFS şi în SEPT.FRANKF., trei epitete, *fortis, magne atque terribilis*, traduse în VULG.1760-1761 prin *cel tare, mare şi înfricoşat* (*cf.* MS.4389: *cel mare şi tare şi înfricoşat*).

1:6

Deşi mărturisirea păcatelor, practicată de Neemia în acest verset şi în cel următor, este una extrem de generală, el nu ezită în a se include, în mod explicit, împreună cu familia sa, în categoria celor care au păcătuit înaintea lui Dumnezeu. Trebuie specificat, la acest punct, faptul că, deşi privită dintr-o anumită perspectivă, expresia *şi eu, şi casa tătîne-mieu* (BIBL.1688, MS.45) ar putea sugera că Neemia era un membru al familiei regale davidice, această supoziţie este neîntemeiată (WBC, p. 172).

1:7

Secvenţa *Cu dezlegare am dezlegat* din BIBL.1688 redă gr. *διαλύσει διελύσαμεν* (SEPT.FRANKF.). Acelaşi fragment se regăseşte şi în SEPT.RAHLFS, fiind o calchiere după ebr. *hăbōl hā balnû* (BIBL.HEBR.), tradus în BIBL.RADU-GAL. prin *Şi fărădelege am săvârşit*; SEPT.NEC traduce prin *Ne-am rupt*, iar BIBL.ANANIA prin *Îndepărtatu-ne-am*. BIBL.MICU, BIBL.FILOTEI, BIBL.ŞAGUNA şi BIBL.1914 au traduceri similare ca sens celei din BIBL.1688 şi din MS.45, însă în MS.4389 găsim traducerea *În zadar ne-am înşălat* (*cf.* OSTROG).

1:8-9

Citatul folosit în aceste versete nu poate fi identificat ca atare nicăieri în Vechiul Testament. Există, totuşi, fragmente preluate *verbatim* din Deut. 28:64; 30:1-4; 12:5 (TOTC, p. 86). ♦ ORIGEN (IX, 3, p. 48) citează, în parte, aceste ver-

sete într-una dintre omiliile sale la cartea *Facerii*: „Dar v-aş întreba: Oare a săvîrşit Hristos o nepotrivire smulgînd popoarele de sub puterea vrăjmaşilor Săi şi aducîndu-le la credinţa în El şi în puterea Lui? Nicidecum, căci odinioară «Israel fusese partea de moştenire a Domnului», dar duşmanii lui Israel l-au tîrît la păcat, îndepărtîndu-l de Dumnezeu. Astfel, din pricina păcatelor lui, Domnul i-a zis: «De veţi păcătui, vă voi împrăştia între popoare». Şi apoi le-a mai zis: «De aţi fi izgoniţi de la o margine a cerului la alta, şi de acolo vă voi aduna, zice Domnul»".

1:11

Secvenţa *acestui om* (versiunea modenă) se referă la regele Artaxerxes, la curtea căruia slujea Neemia, într-o funcţie foarte importantă în epocă, şi anume cea de paharnic. În lumea antică, paharnicii de la curtea suveranilor nu erau numai persoane deosebit de pricepute în selectarea, degustarea şi servirea vinului, ci, dată fiind familiaritatea la care ajungeau cu regele, dobîndeau şi o mare influenţă asupra acestuia. De asemenea, paharnicul (BIBL.1688, MS.45, MS. 4389: *păharnic*) putea primi şi alte sarcini din partea suveranului (WBC, p. 174).

Capitolul al 2-lea

2:1

Termenul *nisán* din BIBL.1688 este redat după *νισάν* din SEPT.FRANKF., cuvînt care transliterează denumirea lunii evreieşti *nîsān* (BIBL.HEBR.). Nisan este prima lună a calendarului religios al evreilor, respectiv cea de-a şaptea a calendarului civil; ea corespunde, în principal, lunii aprilie din calendarul gregorian, însă include şi părţi din luna martie (EBD, p. 765). Ca şi în cazul lunii *chislev*, menţionată la începutul primului capitol al cărţii, şi în cazul lui *nisan*, BIBL.ŞAGUNA menţionează, între paranteze, că avem de-a face cu luna martie. ♦ *Arthasastá* (BIBL.1688) este o transliterare incompletă după *Αρθασασθά* (SEPT.FRANKF.), *cf. Arthasasthá* (MS.45), *Artacsercsŭ* (BIBL.ŞAGUNA); VULG. 1760-1761, traducînd din latină, are *Artaxers*, *cf.* MS.4389 (*Artaxérx*). Formele din SEPT.FRANKF. şi din SEPT.RAHLFS transliterează ebr. *artaḥšast'* (BIBL.HEBR.), acesta însuşi o transliterare a persan. *Artakhshatrâ*. Suveranul în cauză este Artaxerxes I al Persiei (cunoscut şi sub cognomenul Longimanul), a cărui domnie este îndeobşte plasată în perioada 465-424 î.Hr.

2:2

Secvenţa *nu eşti mai în fire* din BIBL.1688 redă gr. *ὀκ εἶ μετριάζων* (SEPT.FRANKF.), care se regăseşte, sub aceeaşi formă, şi în SEPT.RAHLFS. MS.45, căutînd să ofere o traducere cît mai exactă, are *nu eşti mijlociu*. Termenul gr. *μετριάζων* este un *hapax legomenon* în greaca *Septuagintei*, iar sensul verbului de la care provine acest participiu prezent, şi anume *μετριάζω*, este acela de 'a fi sau a se comporta moderat, a se menţine în echilibru' (LUST, *s.v.*). BIBL.MICU redă acest fragment din *Septuaginta* prin *nu mai eşti cu fire*, iar BIBL.1914, după BIBL.FILOTEI şi BIBL.ŞAGUNA, are *nu eşti mai cu fire*. MS.4389, depărtîndu-se de filiera greacă, traduce *nu te veseleşti*, iar VULG.1760-1761, după VULG. (*te ægrotum non videam*), echivalează prin *nefiind bolnav*. Traducerea pe care am preferat-o, *nu eşti bine*, este apropiată de SEPT.NEC (*nu eşti în apele tale*), precum şi de BIBL.ANANIA (*nu te simţi în largul tău*).

2:3

Menţionarea *mormintelor părinţilor* (versiunea modernă) înaintea unui rege persan pare a fi irelevantă, în condiţiile în care perşii antici, de regulă, nu-şi îngropau morţii, ci lăsau cadavrele expuse, pentru a fi devorate de animale. Totuşi, practica nu era uniformă, existînd dovezi de înhumare, în special în rîndurile claselor superioare, dar mai ales ale suveranilor. De asemenea, perşii dezvoltaseră un cult amplu dedicat sufletelor celor decedaţi. În ceea ce priveşte, în particular, suveranii ahemenizi, este foarte posibil ca cei mai mulţi dintre ei să fi fost înhumaţi, astfel încît referirea lui Neemia la „mormintele părinţilor" în faţa ahemenidului Artaxerxes ar fi putut avea relevanţă (NICOT, p. 160-161). Neemia evită, totuşi, să pomenească numele Ierusalimului, prevenind, astfel, o reacţie negativă imediată din partea regelui (WBC, p. 179).

2:4

Traducerea gr. *τί* (formă de acuzativ, singular, neutru a pronumelui interogativ *τίς*), echivalentul lui *cine* din secvenţa *Pentru cine tu aceasta ceri?* (BIBL.1688), nu este uniformă în tradiţia biblică românească. Termenul grecesc poate fi tradus prin „atît ce", dar şi prin „cine", astfel încît sintagma poate dobîndi două sensuri. Versiunile fidele *Septuagintei* au considerat, însă, în cvasiunanimitate, că în acest context *τί* trebuie tradus prin *cine*. În MS.4389, care iese din această linie, secvenţa (*Dară pentru ce lucru aduci aminte de acêstea?*) are un alt înţeles, mult mai apropiat de VULG. (*Pro qua re postulas?*), respectiv de VULG.1760-1761 (*Pentru ce lucru te rogi?*). Acelaşi sens are şi pasajul ebraic corespondent, după cum o arată şi traducerile româneşti (*e.g.* BIBL.RADU-GAL.: *Ce vrei tu să ceri?*). Aşadar, adoptarea variantei *ce* pentru *τί* este determinată de sensul sintagmei în versiunile latină şi ebraică. SEPT.ENGL. susţine o astfel de traducere (*For what are you looking in this matter?*), la fel şi SEPT.NEC (*Ce vrei să spui?*).

2:6

Termenul *posadnica* din MS.45 traduce gr. *ἡ παλλακή* din SEPT.FRANKF., care are sensul specific de 'concubină, ţiitoare', fiind o variantă a lui *παλλακίς* (LIDDELL, *s.v.*). BIBL. 1688 preia traducerea din MS.45, dar BIBL.MICU, BIBL. FILOTEI, BIBL.ŞAGUNA, BIBL.1914 şi BIBL.ANANIA au preferat termenul *ţiitoarea*; SEPT.NEC traduce prin *concubina*. În MS.4389, femeia menţionată nu mai este, însă, o tovarăşă neligitimă a regelui, ci este desemnată prin termenul *împărăteasa*. Aceasta este şi traducerea din VULG.1760-1761, ce redă VULG., care echivalează aici ebr. *šēḡal* (Neem 2:6),

termen care nu mai este folosit în BIBL.HEBR. decît în Ps. 45:10; sensul său nu este pe deplin clar, întrucît el se poate referi atît la consoarta oficială a regelui, deci la regină, cît şi la soţia favorită din haremul regal. Echivalentul aramaic al termenului, folosit în Dan. 5:2-3:23, trimite, însă, la sensul de 'concubină', care apare şi în SEPT.RAHLFS (ZIBBC, p. 424). Între versiunile româneşti care redau textul ebraic, BIBL.1874, BIBL.1911 şi BIBL.1921 traduc prin *regina*, în vreme ce BIBL.CORN.1926 şi BIBL.RADU-GAL. au termenul *împărăteasa*. ♦ Deşi textul nu precizează care a fost termenul pe care Neemia l-a dat regelui şi pe care, desigur, acesta din urmă l-a încuviinţat, ştim că el a petrecut doisprezece ani în calitatea de guvernator al Ierusalimului (Neem. 5:14). Fără îndoială că, iniţial, Neemia a propus o durată mult mai scurtă pentru călătoria sa în Iuda. După reconstruirea zidurilor Ierusalimului, el s-a întors, probabil, în Persia, pentru a-i raporta lui Artaxerxes, şi a primit de la regele persan un nou mandat de guvernator (NAC, p. 176).

2:7

Neemia solicită regelui scrisori de liberă trecere prin zona Siriei, rîul menţionat în acest context fiind Eufratul. În drumul său spre Palestina, Neemia urma să treacă acest fluviu, probabil prin zona Tiphsah, la cca 1100 km de Susa, fiind nevoit, apoi, să străbată peste 600 de km prin Siria, pentru ajunge la Ierusalim (LANGE, p. 11).

2:8

Asafat din MS.4389 este o prezenţă singulară în peisajul ediţiilor biblice româneşti, probabil ca urmare sursei slavone utilizate (OSTROG). Versiunea consacrată este *Asaf*, atît în ediţiile ce urmează SEPT.FRANKF. sau SEPT.RAHLFS, cît şi în cele fidele VULG. ori BIBL.HEBR. Acest nume are rezonanţă ebraică, ceea ce conduce la concluzia că deţinătorul funcţiei în discuţie era un evreu (NAC, p. 177). ♦ Termenul *grădinii* din BIBL.1688 redă gr. *τοῦ παραδείσου* (SEPT.FRANKF.), genitivul subst. *ὁ παράδεισος*, *cf.* ebr. *părdēs* (BIBL.HEBR), lat. *saltus* (VULG.). Termenii menţionaţi în SEPT.RAHLFS şi în VULG. sînt împrumutaţi din persan. *pairi-daeza*, cuvînt avestic ce desemnează un parc sau o grădină, înconjurat(ă) de un zid; sensul său iniţial era unul strict profan, însă prin corelarea cu „Raiul" (Paradisul) a intrat în ebraică şi în greaca *Septuagintei* într-o sferă eminamente religioasă (TDNT, p. 765); în continuare, însă, termenul s-a folosit şi pentru desemnarea unei zone împădurite sau cu verdeaţă, după cum o demonstrează şi întrebuinţarea din cazul de faţă. Aici avem de-a face cu o pădure regală, un fond forestier a cărui localizare nu este încă pe deplin elucidată; unii au propus trmenul *Libanul*, renumit pentru lemnul său; de aici, de altfel, a provenit materia primă lemnoasă de la primul şi de al doilea templu din Ierusalim. Totuşi, după cum menţionam, numele *Asaf* sugerează o amplasare mai apropiată de zona locuită de iudei, astfel încît este posibil ca fondul forestier la care face referire Neemia să se fi aflat pe teritoriul Palestinei, acesta fiind, în Antichitate, mult mai împădurit decît astăzi (WBC, p. 181).

2:10

Fragmentul *auzi Sannavalát al lui Aróni şi Tóvia, robul lui Ammóni* (BIBL.1688) aminteşte două personaje influente în Iuda în vremea lui Neemia. Întrucît SEPT.FRANKF. şi SEPT. RAHLFS (*Σαναβαλλατ ὁ Αρωνι καὶ Τωβια ὁ δοῦλος ὁ Αμμωνι*) prezintă transliterări ale construcţiei ebraice corespondente, *sanḇallaṭ haḥōrōnî wṭôḇiyyāʰ hāʿeḇeḏ hāʿammōnî* (BIBL.HEBR.), traducătorii români au fost derutaţi de epitetele ce însoţeau numele celor doi. MS.4389, traducînd după OSTROG, se depărtează cel mai mult de seria BIBL.HEBR. – SEPT. – VULG., avînd aici trei nume de persoane, nu două: „*Sanavallat* şi *Aronitis* şi *Tóviia*, slugile Ammaniei". Este vorba, însă, numai despre două căpetenii, şi anume Sanaballat, guvernatorul Samariei (TWOT, 1519), şi Tobia (sau Tobie), probabil un fost sclav în Ammon sau guvernator al Ammonului (SEPT.NEC; WBC, p. 183), subordonat celui dintîi (LANGE, p. 11). Cît priveşte originea lui Sanaballat, acesta ar fi putut proveni dintr-una din zonele a căror denumire conţine termenul ebr. *horon* şi derivatele sale; variantele posibile sînt: Hawran-ul (Auranitis), aflat la est de Marea Galileei, Horonaimul, aflat în zona Moabului, sau una dintre cele două localităţi cu numele Beth-Horon, la nord-vest de Ierusalim. Numele *Sanaballat* provine din akkad. *Sin-uballit* ('Sin [zeul lunar] a dat viaţă') (ZIBBC, p. 425).

2:13-15

Pasajul conţine o serie de toponime, încă şi mai multe fiind oferite în capitolul al 3-lea. Primul dintre aceste toponime, *Poarta lui Golilá* (MS.45, BIBL.1688), este o traducere a gr. *πύλη τοῦ γωληλά* (SEPT.FRANKF.). După OSTROG şi, deci, în acord cu VULG. (*portam vallis*), MS.4389 traduce prin *Poarta Văii*. Începînd cu BIBL.MICU, însă, şi continuînd cu BIBL.FILOTEI, BIBL.ŞAGUNA, BIBL.1914, BIBL.ANANIA şi SEPT.NEC, traducerile româneşti iau în considerare proveniența ebraismului *γωληλά*, echivalîndu-l prin secvenţa *Poarta Văii*. Acest termen nu este decît o transliterare a ebr. *gay' laylāʰ*, o combinanţie, aşadar, între termenii pentru „poartă", respectiv „noapte", corespondentul acestuia din urmă fiind, în consecinţă, omis în SEPT.RAHLFS. Secvenţa echivalentă din BIBL.HEBR. este *ḇŝaʿar-haggay'*, adică *poarta văii* (BIBL.CORN.1926). În VULG. avem *portam vallis* (*cf.* BIBL.VULG.1760-1761: *Poarta Vălii*). Se impune, de la bun început, avertizarea că elementele traseului descris de Neemia sînt dificil de localizat, astfel încît reconstituirea drumului urmat de acesta trebuie privită cu rezerve. În acest caz, *Poarta Văii* se referă, cel mai probabil, la poarta ce dădea înspre valea lui Hinnom, pe latura vestică a zidului cetăţii, aproximativ în dreptul porţii Jaffa de astăzi (ICC, p. 199). ♦ *Poarta Rîpii* (BIBL.1688) din versetul 15 este aceeaşi cu *Poarta lui Golilá*, doar că, în acest caz, textul grecesc are *πύλη τῆς φάραγγος*, chiar dacă sintagma corespondentă din BIBL.HEBR. este tot *ḇŝaʿar-haggay'*. Termenul gr. *φάραγξ*, de la care provine genitivul *φάραγγος*, desemnează, în particular, o ravenă (DBLG, 5754), aşadar

o vale strîmtă, cu pereţi abrupţi (*cf.* SEPT.ENGL.: *ravine*). ♦ Top. *Izvorul Smochinilor* (BIBL.1688, BIBL.MICU, BIBL. FILOTEI, BIBL.ŞAGUNA, BIBL.1914 şi SEPT.NEC) redă gr. *πηγῆς τῶν συκῶν* (SEPT.FRANKF., SEPT.RAHLFS), cu primul termen în cazul genitiv. După ebr. *'ên hattannîn* (BIBL. HEBR.), BIBL.ANANIA are *izvorul Dragonului*, BIBL.1874: *fôntâneĭ smeuluĭ*, BIBL.CORN.1926 şi BIBL.RADU-GAL.: *izvorul balaurului*. Urmînd VULG., VULG.1760-1761 traduce prin *Fântânii bălaurului*. MS.4389, deşi traduce OSTROG, versiune apropiată de VULG., are *Pîrîului Zmochinului*. Nu există un consens asupra locului în care se afla acest izvor (ICC, p. 200), dar unii cercetători au avansat ipoteze care vizează localităţile En-rogel sau chiar Siloam (NICOT, p. 166). ♦ *Poarta Gunoiului* (BIBL.1688) traduce gr. *πύλην τῆς κοπρίας* (SEPT.FRANKF.), *cf.* BIBL.HEBR.: *ša'ar hā'ašpōṯ*, VULG.: *portam stercoris*. Este vorba despre o poartă amplasată, cel mai probabil, la extremitatea sudică a citadelei lui David, prin care gunoiul era aruncat în valea din apropiere (WBC, p. 189). ♦ Prin *Poarta lui Aín*, BIBL.1688 redă gr. *πύλην τοῦ ἀίν* (SEPT.FRANKF.), preluînd forma din MS.45; BIBL.MICU traduce secvenţa grecească prin *Poarta Fântânii*, această variantă regăsindu-se şi în ediţiile ulterioare (BIBL.FILOTEI, BIBL.ŞAGUNA, BIBL.1914, SEPT.NEC); BIBL.ANANIA traduce prin *Poarta Izvorului*. SEPT.FRANKF. şi SEPT.RAHLFS transliterează aici ebr. *ayin* (BIBL.HEBR.), cu sensul primar de 'ochi', dar care mai înseamnă şi 'fîntînă' sau 'izvor' (DBLG, 6524).

2:19

Alături de Sanaballat Aronitul şi Tobia Ammonitul, mai apare aici şi un al treilea personaj, ostil demersurilor lui Neemia, şi anume *Ghisám al lui Arávi* (BIBL.1688), *cf.* gr. *γησὰμ ὁ ἀραβί* (SEPT.FRANKF.), care redă, fără a traduce, ebr. *gešem hā'arḇî* (BIBL.HEBR.), astfel încît traducerea din SEPT.FRANKF. sau SEPT.RAHLFS depinde de modul în care este redat echivalentul ebraic. În tradiţia biblică românească, BIBL.1874 traduce secvenţa ebraică prin *Gheşemŭ, Arabulŭ*, însă versiunile fidele *Septuagintei*, pînă la BIBL.ANANIA (*Gheşem Arabul*), transpun această secvenţă prin *al lui Aravi*. În MS.4389 avem *Ghisam Harapul*, iar în VULG.1760-1761: *Goseam Harapul*. Conform surselor biblice şi extrabiblice, arabii au dominat Transiordania în perioadele asiriană şi persană, astfel încît este foarte posibil ca acest Ghisem să fi fost un important lider local al lor. În anul 1947, în localitatea Tell el-Maskhuta din Egipt (lîngă Canalul Suez) au fost descoperite mai multe vase din secolul al V-lea î.Hr. cu inscripţia „Gashmu, regele Kedarului". Aşadar, se poate presupune că Ghisem/ Gheşem Arabul era liderul confederaţiei de triburi care controla o zonă ce se întindea din nord-estul Egiptului pînă în nordul Arabiei şi sudul Palestinei (ZIBBC, p. 428).

Capitolul 3

3:1

Numele *Eliasúv* (BIBL.1688) este transcris după *ἐλιασούβ* din SEPT.FRANKF. (SEPT.RHALFS: *Ελισουβ*). Este vorba despre marele preot al evreilor (BIBL.HEBR.: *'elyāšîb*, *cf.* BIBL.CORN.1926: *Eliaşib*), amintit pentru prima oară în Ezd. 10:6 (SEPT.RHALFS) ca tată al lui Iohanan. Conform lui Flavius Josephus, tatăl lui Eliaşib, Ioiachim, era mare preot în anul 458 î.Hr., cînd Ezdra a venit la Ierusalim. Eliaşib a luat parte la reconstruirea zidurilor cetăţii, dar, după cum se va vedea, a sfîrşit prin a se alia cu Tobia şi cu Sanaballat (NBD, p. 310). ♦ Top. *Poarta cea a Oilor* (BIBL. 1688) redă gr. *τὴν πύλην τὴν προβατικήν* (SEPT.FRANKF.), *cf.* ebr. *ša'ar haṣṣō'n* (BIBL.HEBR.), tradus în BIBL.1874 prin *pórta oilorŭ*. În VULG.1760-1761 avem *Poarta Turmei*, după *portam gregis* (VULG.), aceeaşi traducere regăsindu-se şi în MS.4389. Aceast loc se găsea aproape de colţul nord-estic al zidului cetăţii, în zona templului. Cel mai probabil, denumirea sa provenea de la faptul că pe acolo se aduceau la piaţă oile destinate jertfelor de la templu (NAC, p. 186). ♦ Top. *Turnul a Sutei* (BIBL.1688) traduce gr. *πύργου τῶν ἑκατόν* (SEPT.FRANKF.). În MS.4389 apare secvenţa *100 de coţi*, semn că OSTROG este mai lacunară în acest punct decît VULG. (*turrim centum cubitorum*), *cf. turn de o sută de coţi* (VULG.1760-1761). Echivalentul ebraic al acestei secvenţe este *miḡdal hammē'āh* (BIBL.HEBR.), tradus în tradiţia biblică românească fidelă textului masoretic printr-un nume propriu: *turnul Mea* (BIBL.1874, BIBL.1911, BIBL.CORN.1926), *Hamea* (BIBL.RADU-GAL.). Ebr. *meah* înseamnă 'sută', însă este neclar la ce se referă acest lucru: înălţime în coţi (*cf.* VULG.) sau în trepte, număr de soldaţi cantonaţi, un anume eveniment istoric etc. (ZIBBC, p. 429). ♦ Celălalt loc la care se face referire, *Turnul lui Anameél* (BIBL.1688, după SEPT.FRANKF.), este, de fapt, *miḡdal ḥănan'ēl* (BIBL.HEBR.), adică *turnul lui Hananeel* (BIBL.CORN.1926, *cf.* SEPT.RAHLFS: *Ανανεηλ*). Acesta pare a fi situat în apropierea „Turnului celor o sută" (PULPIT, p. 27), dar există şi opinia potrivit căreia cele două nume ar desemna, de fapt, aceeaşi structură (ZIBBC, p. 429-430).

3:2

Pe parcursul întregului pasaj ce relatează modul de distribuire a sarcinilor de lucru în procesul de refacere a zidurilor Ierusalimului se întîlnesc, în BIBL.1688, sintagmele *preste mînile* şi *preste mîna*, corespunzînd construcţiilor greceşti *ἐπὶ χεῖρας*, respectiv *ἐπὶ χεῖρας* (SEPT.FRANKF.). Acestea au sensul de 'lîngă' sau 'alături', dar în tradiţia biblică românească traducerea literală dispare abia începînd cu BIBL. 1914.

3:3

Poarta cea Păscoasă (BIBL.1688) redă gr. *τὴν πύλην τὴν ἰχθυηράν* (SEPT.FRANKF.), *cf. Poarta Peştilor* (BIBL.MICU, BIBL.FILOTEI, BIBL.ŞAGUNA, BIBL.1914 şi BIBL.ANANIA). Mai corect, dat fiind faptul că avem de-a face cu un singular, este *Poarta Peştelui* (SEPT.NEC), formă pe care am preferat-o şi noi. În BIBL.HEBR., secvenţa *ša'ar haddāḡîm* conţine un plural, de aici şi echivalarea prin *poarta peştilor* din BIBL.CORN.1926. În VULG.1760-1761 apare tot o formă

de plural, după *Portam... piscium* (VULG.).

3:5

Secvenţa *lucrul domnului lor* din BIBL.1688 preia textul din MS.45, urmînd SEPT.FRANKF. În SEPT.RAHLFS, însă, dispare termenul *τοῦ κυρίου*, astfel încît BIBL.ANANIA are numai sintagma *la treabă*, iar SEPT.NEC, *la muncă*. MS.4389 prezintă traducerea amplă *lucrul Domnului Dumnezeului său*, iar VULG.1760-1761, urmînd VULG., traduce prin *lucrul Domnului său*. SEPT.FRANKF. corespunde, aşadar, textului din VULG., dar şi celui ebraic, după cum arată traducerile din BIBL.CORN.1926 (*slujba Domnului*) şi BIBL.RADU-GAL. (*lucrul Domnului lor*). ♦ Împrumut contextual după gr. *ἀδωρείμ* (SEPT.FRANKF.), transcriere aproximativă a cuvîntului ebr. *adorim*, cu sensul probabil de 'nobil, stăpîn', termenul *adorim* (indeclinabil) din MS.45 (*şi adorim n-au băgat cerbicea lor la lucrul domnului lor*), *cf.* *αδωρηεμ* 'theirs nobles' (GR.ENGL., *s.v.*), este redat în alte versiuni astfel: *ihre Vornehmen* 'nobilii lor' (SEPT.GERM.), *leur seigneurs* 'idem' (BJ). Avînd o ocurenţă unică în MS.45, acesta nu este înregistrat în DLR (E.M.).

3:7-8

Versetul 7, precum şi începutul versetului 8, pînă la *zlătari*, redat în BIBL.1688 şi în MS.45 după SEPT.FRANKF., lipseşte în SEPT.RAHLFS. SEPT.NEC semnalează această lipsă şi traduce pasajul în cauză într-o notă. Textul care nu există în SEPT.RAHLFS este prezent, însă, atît în VULG., cît şi în BIBL.HEBR., şi, prin urmare, în toate ediţiile româneşti fidele versiunilor latină şi ebraică. De asemenea, el se regăseşte în MS.4389 şi în BIBL.ANANIA. ♦ Vb. *au lăsat* din BIBL.1688 traduce gr. *κατέλιπον* (SEPT.FRANKF.), al cărui sens este greu de precizat în contextul dat; lui îi corespunde lat. *dimiserunt* (VULG.), tradus în VULG.1760-1761 prin *au slobozit*. Apelul la versiunea ebraică aruncă un plus de lumină asupra sensului urmărit şi în SEPT.RAHLFS, şi în VULG. BIBL.CORN.1926 traduce întregul pasaj prin *Şi se opriră cu dresul zidului Ierusalimului la zidul cel lat*. O corecţie în acelaşi sens sugerează şi ICC (p. 211), considerînd că ebr. *azḇû* (BIBL.HEBR.) are sensul de 'a repara' sau 'a restaura'.

3:9

Despre mai multe căpetenii menţionate în text de acum înainte se spune că aveau sub conducere jumătăţi de ţinuturi. Se pare că exista o diferenţă între conducătorii localităţilor şi cei ai ţinuturilor dimprejurul acestora (WBC, p. 205). Nu întotdeauna, însă, alocarea oraşelor, ţinuturilor şi jumătăţilor acestora unor anumite căpetenii corespunde, în SEPT.RAHLFS, celei pe care o atestă BIBL.HEBR.

3:11

Secvenţa *Turnul Thanarímilor* din BIBL.1688 preia, cu o uşoară modificare, traducerea *Turnul alor Thanarim* (MS.45). La rîndul ei, această traducere urmează gr. *πύργου τῶν θαναρίμ* (SEPT.FRANKF.). În SEPT.RAHLFS, al doilea element al sintagmei apare sub forma *θαννουριμ*, dar şi aceasta nu este altceva decît o altă transliterare a secvenţei ebr. (*miḡdal*) *hattannûrîm* (BIBL.HEBR.), al cărei sens este redat în traducerea din BIBL.1874 (*turnulŭ cuptórelorŭ*). În VULG., sintagma folosită este *turrim furnorum*, tradusă în VULG.1760-1761 prin *Turnul Pitarilor*, aceeaşi traducere aflîndu-se şi în MS.4389, pe filiera versiunii OSTROG. „Turnul" mai este menţionat la Neem. 12:38, iar din informaţiile existente putem concluziona că el se afla undeva între Poarta Văii şi zidul cel lat (WBC, p. 269).

3:13-14

Zanó (BIBL.1688) redă gr. *Ζανῶ* (SEPT.FRANKF.), căruia îi corespund lat. *Zanoë* (VULG., *cf.* VULG.1760-1761: *Zanue*), respectiv ebr. *zānôᵃḥ* (BIBL.HEBR., *cf.* BIBL.CORN.1926: *Zanoahului*). Zanoah era unul dintre oraşele de cîmpie alocate tribului lui Iuda (Ios. 15:34). Cea mai probabilă locaţie a vechii aşezări este modernul Zanua, la cca 20 km vest de Ierusalim (BAKER, p. 2178). ♦ Cuvîntul *Vithacránului* din BIBL.1688 redă fidel forma *Βηθακράν* din SEPT.FRANKF.; SEPT.RAHLFS are *Βηθαχαρμ*, redat în SEPT.NEC prin *Bethacharm*; ambele forme greceşti sînt transliterări inexacte ale ebr. *bêṯ-hakkārem* (BIBL.HEBR.), care s-ar traduce prin „casa vinului". Această zonă s-ar fi putut afla undeva în sudul Ierusalimului, fie dincolo de Tecoa, fie între Tecoa şi Betleem (ICC, p. 214). BIBL.ANANIA, deşi traduce, în principiu, după SEPT.RAHLFS, redă forma ebraică a toponimului, şi anume *Bet-Hacherem*.

3:15

Prima parte a versetului lipseşte în SEPT.RAHLFS, motiv pentru care SEPT.NEC începe traducerea direct cu *[Au reparat] şi zidul de la iazul...*, dar consemnează, în notă, lipsa unui pasaj, oferind şi traducerea acestuia. Pasajul lipsă din SEPT.RAHLFS se regăseşte, însă, atît în VULG., cît şi în BIBL.HEBR. şi, în consecinţă, şi în ediţiile româneşti fidele versiunilor latină şi ebraică. ♦ Secvenţa *a tunderii împăratului* din BIBL.1688 este o traducere nefericită, forţată de textul din SEPT.FRANKF., care se regăseşte şi în SEPT.RAHLFS (*τῇ κουρᾷ τοῦ βασιλέως*). În BIBL.HEBR. apare termenul *ḡan* (*cf.* BIBL.CORN.1926: *grădina*), *cf. hortus* (VULG.). Aşadar, este de presupus că şi traducătorul *Septuagintei* a avut în vedere un loc în jurul Scăldătorii Pieilor (Siloam), unde avea loc tunderea oilor regelui.

3:16-17

Véthsur (BIBL.1688), *cf.* *Βηθσούρ* (SEPT.FRANKF.), *Bethsur*, (VULG.), *bêṯ-ṣûr* (BIBL.HEBR.) era un oraş din Iudeea, care a fost reconstruit în vremea lui Roboam; este menţionat la Ios. 15:38. A fost identificat cu modernul Beit-Sur, la cca 20 km în sudul Ierusalimului (ICC, p. 215). ♦ Sub forma *Veththagavarím*, BIBL.1688 redă secvenţa *βήθ θαγαβαρίμ* din SEPT.FRANKF. (*cf.* SEPT.RAHLFS: *βηθαγγαβαριμ*). Toponimul este o transliterare a ebr. *bêṯ haggibbōrîm* (BIBL.HEBR.), al cărui sens este surprins în versiunile româneşti redate după versiunea ebraică: *casa celorŭ tarĭ* (BIBL.1874), *casa vitejilor* (BIBL.CORN.1926). În MS.4389 apare *casa celui*

tare, iar în VULG.1760-1761, după VULG., *Casa celor Tari*. Ediţiile biblice româneşti aflate în descendenţa BIBL.1688 transliterează, la rîndul lor, forma din *Septuaginta*, cu excepţia BIBL.ANANIA, care are *Casa Vitejilor*, la fel ca SEPT.NEC. Nu avem nici un fel de indicaţie cu privire la clădirea şi la locul desemnate prin această sintagmă, însă ar putea fi vorba despre o cazarmă (WBC, p. 207). De altfel, multe dintre elementele de topografie din pasajele următoare sînt foarte greu, dacă nu imposibil, de identificat.

3:20

Faţă de textul grecesc, reflectat în BIBL.1688 pe baza textului din SEPT.FRANKF., în BIBL.HEBR. apare, în plus, termenul ***he ḥĕrā***^{h} (*cf.* BIBL.CORN.1926: *cu rîvnă*), astfel încît despre Baruch se spune că *a dres cu rîvnă*. VULG. are, însă, un adaos diferit, dînd naştere construcţiei *in monte ædificavit* (*cf.* VULG.1760-1761: *în munte au zidit*). ♦ *Vitheliassúv* din BIBL.1688 este o transliterare a gr. *βηθελίασούβ* (SEPT. FRANKF.), care, la rîndul său, transliterează ebr. ***bêṯ 'elyāšîḇ*** (*cf.* BIBL.RADU-GAL.: *casei lui Eliaşib*). Ediţiile biblice româneşti fidele textului grecesc apelează la transliterarea riguroasă a acestuia pînă la BIBL.ANANIA (*casei lui Eliaşib*). Una dintre ediţiile actuale ale *Septuagintei*, SEPT.ENGL., transliterează numele (*Bethelisoub*) după *Βηθελισουβ* din SEPT. RAHLFS. Traducerea *casei lui Sur* din MS.4389 este specifică numai acestui text. În VULG.1760-1761, care traduce VULG. (*domus Eliasib*), se optează pentru echivalarea prin *casii Eliasiv*.

3:22

Ahehár (BIBL.1688) este o transliterare după *ὀχεχάρ* (SEPT. FRANKF.), termenul ebraic coprespodent fiind ***hakkikkār*** (BIBL.HEBR.); pe acesta din urmă BIBL.1874 îl traduce prin *împrejurimilorŭ*, iar BIBL.CORN.1926 prin *din împrejurimile*, adăugînd şi precizarea că este vorba despre Ierusalim. Lat. *campestribus Jordanis* (VULG.) este redat în VULG.1760-1761 prin *câmpiile Iordanului*. Aceeaşi traducere, sub forma *cîmpurile Iordanului*, apare şi în MS.4389.

3:24

Vitharia (BIBL.1688) transliterează riguros, asemenea MS.45, forma *βηθαρία* (SEPT.FRANKF.), *cf.* *βηθαζαρια* (SEPT. RAHLFS), *Bethazaria* (SEPT.ENGL). Această din urmă variantă este mult mai apropiată de ebr. ***bêṯ 'ăzaryā***^{h} (BIBL.HEBR.), care poate fi tradus prin „casa lui Azaria". Dintre ediţiile româneşti ce urmează *Septuaginta*, numai BIBL.ANANIA şi SEPT.NEC renunţă la transliterarea construcţiei artificiale greceşti. În MS.4389 apare, de asemenea, *casa Azariei*, ca în VULG.1760-1761 (*casa lui Azarie*). La fel ca în cazul celor mai multe dintre structurile menţionate în acest pasaj, şi în cazul acesteia este imposibil de identificat locaţia exactă.

3:26

BIBL.1688 îi desemnează prin *nathanimii* (SEPT.FRANKF.: *ναθινείμ*, BIBL.HEBR.: ***nṯînîm***) pe slujitorii de la templu. BIBL.ANANIA traduce prin *natinei*, dar dă o trimitere la Ezd. 2:43, unde se găsesc explicaţiile cuvenite. Aceştia reprezentau o categorie aparte de slujitori, similari leviţilor, dar deosebiţi de aceştia. Ei beneficiau de scutiri de taxe şi se îngrijeau de anumite aspecte tehnice, auxiliare cultului, precum aducerea lemnelor sau a apei (DBLH, 5987). VULG. 1760-1761 are, după VULG., *nathineii*, la fel ca MS.4389, care adaugă, într-o notă marginală, explicaţia: *slujitorii celor sfinţite*.

3:27

Împrumut contextual după gr. *θεκοείμ* (SEPT.FRANKF.), transcriere aproximativă a cuvîntului ebr. ***thekoim***, o formă de plural, desemnînd pe locuitorii din Teqoa, veche cetate situată la cca 16 km sud de Ierusalim, subst. *thecoim* din MS.45 este indeclinabil. Alte versiuni: *die Thekoiter* (SEPT. GERM.), *Thekoim* (SEPT.ENGL.), *les gens de Teqoa* (BJ). În MS.45, acest termen are două ocurenţe: *Şi după însul au ţînut thecoim* (Neem. 3:27), *Şi preste mîna lor au ţînut thecoim* (Neem. 3:5). Cuvîntul nu este înregistrat în DLR (E.M.).

3:28

Despre *Poarta Cailor* vorbeşte Sfîntul Beda Venerabilul: „Ieremia menţionează această poartă şi indică faptul că ea este în partea estică a cetăţii, atunci cînd scrie, tipologic, despre Biserică: «Iar cetatea va fi reconstruită pentru Domnul, de la Turnul lui Hananel», iar un pic după aceea: «pînă la şuvoiul Chidreonului şi pînă la colţul Porţii Cailor, la est». Acum, caii, cînd sînt bine întrebuinţaţi, ca şi măgarii, cămilele şi cătîrii, reprezintă uneori membrii neamurilor care s-au convertit la Domnul, iar alteori se referă la chestiuni temporale, care au fost subjugate sub stăpînirea sufletului. Şi preoţii au construit zidul cetăţii lui Dumnezeu pînă la poarta cailor cînd, după chemarea poporului evreu, învăţătorii sfinţi, răspîndind cuvîntul, i-au condus pe membrii neamurilor în Biserica cea sfîntă. În mod similar, ei au construit poarta cailor cînd arătau exemple de viaţa satisfăcătoare celor care intrau pe uşile Sfintei Biserici, ca să pună un căpăstru mişcărilor nestăpînite ale trupului şi sufletului lor sau, poate, atunci cînd şi-au controlat propriile gînduri, despre care socoteau necesar să se îngrijoreze, cu privire la mîncarea şi îmbrăcămintea lor şi a familiei lor, într-o aşa manieră încît aceste gînduri să nu împiedice în nici un fel libertatea minţii, cu care au reuşit, mereu, să caute lucrurile cele cereşti" (BEDA, 3.18, col. 895).

Capitolul al 4-lea

4:1

Debutul capitolului al 4-lea din BIBL.1688 urmează structura pe care textul cărţii *Neemia* o are în SEPT.FRANKF. În SEPT. RAHLFS şi în ediţiile româneşti ce îi urmează, însă, primele cinci versete din SEPT.FRANKF. apar la finalul capitolului precedent, care este, de fapt, capitolul al 13-lea al cărţii *2 Ezdra* în SEPT.RAHLFS. Mai mult decît atît, versetul 6 din acest capitol, conform numărătorii din SEPT.FRANKF. şi din BIBL.1688 nu are corespondent în SEPT.RAHLFS, motiv pentru care, în ediţia modernă a textului grecesc, capitolul

al 4-lea începe cu versetul 7 al ediţiei vechi. De asemenea, pe parcursul acestor pasaje există mai multe deosebiri între SEPT.FRANKF. şi SEPT.RAHLFS, determinate, în principal, de faptul că ediţia de la Frankfurt (1597) include fragmente redate după textul ebraic, în vreme ce SEPT.RAHLFS elimină acele construcţii, propoziţii sau chiar fraze ce nu sînt proprii tradiţiei septuagintare. În SEPT.FRANKF., numerotarea versetelor şi mare parte din conţinutul acestora corespunde locurilor paralele din VULG. şi BIBL.HEBR.

4:2-3

În BIBL.1688, formele interogative ale propoziţiilor din aceste versete redau punctuaţia folosită în SEPT.FRANKF. O punctuaţie similară a conservat şi SEPT.RAHLFS, însă ea nu corespunde întru totul celei din BIBL.HEBR. sau din VULG. În esenţă, însă, este evident faptul că Sanaballat şi Tobia încep o campanie de denigrare a eforturilor pe care evreii le făceau pentru a reclădi zidul Ierusalimului. Cei doi oponenţi ai lui Neemia sugerează că evreilor le va fi imposibil să reconstruiască zidul, pentru că sînt puţin numeroşi, iar materialele pe care le folosesc sînt de slabă calitate. De aici, aluzia la slăbiciunea construcţiei, care ar putea fi afectată chiar şi de o vulpe. În realitate, însă, pietrele folosite la construirea iniţială a zidului, şi pe care evreii le refoloseau acum, nu erau într-o stare atît de proastă, nefiind arse pînă la dezintegrare, aşa cum sugerează Sanaballat. Aşadar, avem de-a face cu ceva ce am putea numi „război psihologic", Sanaballat şi Tobia încercînd să slăbească încrederea evreilor în reuşita demersului lor şi chiar să le ridiculizeze credinţa în Dumnezeu (NAC, p. 194).

4:6

Versetul apare în această poziţie în SEPT.FRANKF., astfel încît este tradus atît în MS.45, cît şi în BIBL.1688, iar ulterior şi în BIBL.MICU, BIBL.FILOTEI, BIBL.ŞAGUNA şi BIBL.1914. BIBL.ANANIA redă, de asemenea, conţinutul acestui verset (ca versetul 37 al capitolului al 3-lea), însă o face după textul ebraic. În consecinţă, şi ediţiile româneşti fidele acestei versiuni (BIBL.1874, BIBL.1911, BIBL.1921, BIBL.CORN.1926, BIBL.RADU-GAL.) conţin traducerea versetului, la fel ca şi VULG.1760-1761. În MS.4389, versetul lipseşte. În SEPT.NEC, versiune ce urmează riguros SEPT. RAHLFS, conţinutul prezentului verset apare într-o notă aferentă versetului 37 din capitolul precedent (*2 Ezdra* 13).

4:7

BIBL.1688 redă prin *azotii* termenul *οἱ ἀζώτοι* din SEPT. FRANKF., *cf. azuteanii* (BIBL.MICU), *azutenii* (BIBL.FILOTEI, BIBL.1914). În VULG.1760-1761 găsim forma *azoteanii*, după VULG. (*Azotii*). Termenul ebraic corespondent este *ašdôḏîm* (BIBL.HEBR.), transcris în BIBL.1874 prin *Aşdodenii*. Este vorba, aşadar, despre locuitorii din Aşdod sau Azot (forma consacrată în limba greacă). Împreună cu Aşchelon, Gaza, Ecron şi Gat, Aşdodul a fost unul dintre marile oraşe filistene din Epoca Bronzului, perioada tîrzie (Ios. 11:22). În anul 711 î.Hr., oraşul a fost devastat de asirieni, iar ulterior a fost cucerit de neobabilonieni. În vremea stăpînirii persane, în care ne aflăm, în cartea *Neemia*, Aşdodul, deşi nu era aşezat direct pe coastă, era, prin intermediul portului său, Aşdod Yam, unul dintre cele mai importante oraşe pentru industria navală a Imperiului Persan (ZIBBC, p. 432). Se pare, aşadar, că locuitorii din Aşdod se alăturaseră samarinenilor lui Sanaballat, ammoniţilor lui Tobia şi arabilor lui Ghişem, cu scopul de a zădărnici eforturile de restaurare a zidului Ierusalimului, ce ar fi permis evreilor redobîndirea unei poziţii strategice în regiune.

4:16

BIBL.1688 redă prin *cei rînduiţi* gr. *τῶν ἐκτεταγμένων* (SEPT.FRANKF.), termen pe care l-am tradus literal prin *cei scuturaţi* (versiunea modernă), întrucît el pare a fi o denumire generică pentru evreii care se întorseseră din robie, aşadar care fuseseră „scuturaţi" în afara pămîntului de baştină. Traducerea din BIBL.1688 o preia pe cea din MS.45 şi este, la rîndul ei, conservată în BIBL.MICU, BIBL.FILOTEI, BIBL.ŞAGUNA, BIBL.1914 şi BIBL.ANANIA; SEPT.NEC, urmărind sensul textului grecesc (identic, în acest punct, în SEPT.FRANKF. şi în SEPT.RAHLFS), traduce: *cei care fuseseră duşi [în robie]*. Locurile corespondente din VULG. şi din BIBL.HEBR. nu trimit, însă, către acelaşi înţeles; prin urmare, versiunile româneşti corespondente prezintă următoarele traduceri: *partea tinerilor* (VULG.1760-1761), *oamenii mei* (BIBL. CORN.1926), *salahorii mei* (BIBL.RADU-GAL.), *cf. den voinici* (MS.4389).

4:17-20

Versetele descriu organizarea exemplară a lucrătorilor care reparau zidul Ierusalimului. Cei care cărau materialele necesare pentru construcţie purtau arma în mînă, fiind mereu gata să răspundă unui atac extern. Zidarii, însă, care îşi foloseau la lucru ambele mîini, purtau sabia la brîu, dar şi ei puteau reacţiona rapid, în caz de atac. Sesizînd, totuşi, că, pe măsura extinderii lucrărilor, oamenii sînt tot mai risipiţi şi devin expuşi unui raid, Neemia hotărăşte să aşeze trîmbiţaşi care să vestească pericolul şi să-i adune pe lucrători laolaltă. Deducem, aşadar, că, pe lîngă trîmbiţaşul lui Neemia, mai existau şi alţii, suficienţi pentru a acoperi necesităţile taberei de lucrători (NAC, p. 199).

4:21

Atestat o singură dată în MS.45, subst. fem. *mînecată* 'zorii zilei, mînecat' (*Şi jumătate de înşii ţiind fuşturile, dentru suirea mînecăţii pînă la ieşirea stêlelor*) este un derivat nominal de la vb. *mînecá*. Cuvîntul nu este înregistrat în dicţionare (E.M.).

4:22

Secvenţa *Fieştecarele, cu voinicul lui* (BIBL.1688) redă o sintagmă proprie SEPT.FRANKF., care nu apare în SEPT. RAHLFS, deşi o găsim în VULG. şi în BIBL.HEBR. Termenul *νεανίσκου* (SEPT.FRANKF.), al cărui sens literal este 'tînărul', a fost tradus în BIBL.1688 prin *voinicul*. Traducerea *slujitorul*, pe care am adoptat-o noi, este prezentă în tradiţia

biblică românească încă de la BIBL.MICU, care propune termenul *sluga*; acesta mai apare apoi în BIBL.1914 şi în BIBL.ANANIA. VULG.1760-1761, după lat. *puero* (VULG.), traduce tot prin *sluga*, în vreme ce în ediţiile traduse după textul ebraic se optează pentru termenii: *servulŭ* (BIBL.1874), *slujitorul* (BIBL.CORN.1926), *sluga* (BIBL.RADU-GAL.).

4:23

În BIBL.1688, conţinutul acestui verset reflectă textul din SEPT.FRANKF., care este reconstituit după versiunea ebraică şi, în parte, după cea latină. Faţă de SEPT.RAHLFS (*cf.* BIBL.ANANIA şi SEPT.NEC), SEPT.FRANKF. prezintă un text mai extins, prezent şi în ediţiile româneşti fidele versiunii vechi a *Septuagintei*. Sensul versetului, aşa cum apare în SEPT.FRANKF., VULG. şi BIBL.HEBR., este acela că Neemia şi oamenii săi apropiaţi rămîneau permanent într-o stare de veghe. Deşi, în mod normal, oamenii îşi lăsau armele pe mal, împreună cu hainele, atunci cînd intrau în apă, Neemia şi oamenii săi se îmbăiau îmbrăcaţi şi cu armele la ei, tocmai pentru a fi gata de o ripostă rapidă.

Capitolul al 5-lea

5:1

Primele versete ale capitolului al 5-lea descriu problema sclaviei cu care se confrunta Iuda, accentul căzînd pe cauzele socio-economice ale acesteia. Sărăcia care stătea la baza fenomenului sclaviei avea două cauze principale. Mai întîi, legăturile comerciale ale evreilor cu vecinii erau, cel mai probabil, suspendate sau mult diminuate, din pricina ostilităţii ce se instalse între ei, ca urmare a eforturilor lui Neemia de reconstruire a zidului Ierusalimului. În consecinţă, comunitatea iudeilor era oarecum izolată din punct de vedere economic. Apoi, lucrările la zid consumau energia comunităţii, ceea ce sporea necesarul de hrană şi reducea resursele materiale. Dat fiind faptul că, pentru asigurarea continuităţii şi a eficienţei lucrărilor, locuitorii zonelor rurale limitrofe Ierusalimului rămîneau în cetate, agricultura a avut de suferit, iar fermierii erau nevoiţi să ia împrumuturi şi să-şi pună gaj bunurile şi chiar pe unii membri ai familiei pentru a putea face rost de bani pentru hrană şi pentru plata taxelor. Cu toate acestea, protestele nu sînt îndreptate împotriva lui Neemia, ceea ce înseamnă că, în esenţă, poporul era dispus să facă sacrificii pentru împlinirea idealului de reconstruire a Ierusalimului; protestele îi vizează pe nobili şi pe celelalte căpetenii, care îi urmăreau cu agresivitate pe oamenii de rînd pentru a-şi recupera banii şi bunurile cu care îi împrumutaseră (WBC, p. 191-192).

5:2

Termenul *mulţi* (MS.45, BIBL.1688) traduce gr. *πολλοί* (SEPT.FRANKF., *cf.* SEPT.RAHLFS). Termenul grecesc corespunde lat. *multæ* (VULG.), tradus în MS.4389, pe filieră slavonă, prin *mulţi*, iar în VULG.1760-1761 prin *multe*, precum şi ebr. *rabbîm* (*cf.* BIBL.CORN.1926: *mulţi*). BIBL. ANANIA optează aici pentru termenul *amanetaţi*, pe care îl explică, într-o notă, drept o rectificare necesară a ceea ce ar fi o lecţiune eronată a textului ebraic. Nici o altă ediţie românească nu operează, însă, o astfel de rectificare, termenul *rabbîm* regăsindu-se, sub aceeaşi formă, şi în BIBL.HEBR. Este adevărat că unii exegeţi au propus corectarea lui cu *orebim* (LANGE, p. 24), termen ce ar corespunde traducerii din BIBL.ANANIA şi s-ar încadra în ansamblul textului, însă, dat fiind caracterul încă minoritar al opiniei la care aderă Bartolomeu Anania, precum şi datorită consacrării gr. *πολλοί*/ ebr. *rabbîm* atît în textele-sursă, cît şi în traducerile vechi şi moderne, considerăm că nu se impune rectificarea.

5:7

Neemia sesizează faptul că se află în faţa unui conflict deschis între clasele sociale, aşa încît îşi rezervă timp pentru a cugeta atent asupra problemei. Ideea centrală a reacţiei lui Neemia este aceea că, deşi important în sine, individul este aşteptat să acţioneze în folosul comunităţi, în spiritul legămîntului ce leagă poporul evreu, ca tot unitar, de Dumnezeu. Relaţiile dintre evrei nu trebuie să fie guvernate în mod exclusiv de regulile economice şi comerciale; astfel că, dincolo de orice datorii ar avea unii faţă de alţii, membrii comunităţii au obligaţia de a se respecta şi de a se ajuta, pentru a contribui la bunul mers al vieţii sociale şi la împlinirea obiectivelor comune. Deşi nu critică noţiunea de proprietate privată, care, de altfel, stă la baza construcţiei sociale israelite, Neemia condamnă maniera agresivă în care nobilii şi căpeteniile îi urmăresc pe datornici (NAC, p. 202-203).

5:11

Secvenţa *scoateţi lor* (MS.45, BIBL.1688) este neclară, însă acest lucru este urmarea ambiguităţii secvenţei corespunzătoare din SEPT.FRANKF. De altfel, BIBL.MICU traduce prin *scoateţi voauă*, opţiune păstrată şi în BIBL.1914. În versiunea ebraică, redată de unele traduceri româneşti, se vorbeşte, însă, despre *o dobândă* (BIBL.RADU-GAL.) sau despre *a suta parte din bani* (BIBL.CORN.1926), pe care nobilii şi căpeteniile ar trebui să o returneze datornicilor, împreună cu bunurile oprite ca gaj. VULG.1760-1761, după VULG., are *a o sută de parte de bani*. Revenind la BIBL.1688, putem concluziona că Neemia le cere nobililor să scoată din patrimoniul lor, pe lîngă gajurile oprite, şi o cantitate de argint, vin şi grîne, corespunzătoare dobînzii încasate de la datornici.

5:12

Traducerea din BIBL.1688 este ambiguă, din pricina modului specific de exprimare, dar şi a topicii textului grecesc. Preoţii sînt chemaţi ca martori la jurămîntul nobililor şi al căpeteniilor, iar nu pentru a jura ei înşişi. Prezenţa sacerdoţilor conferea o solemnitate mai mare făgăduinţei acestora şi pecetluia jurămîntul lor (ICC, p. 243).

5:13

Chiar şi după depunerea jurămîntului de către nobili şi căpetenii, Neemia simte nevoia de a se asigura că promi-

siunile vor fi respectate întocmai, aşa încît, procedînd de o manieră asemănătoare profeţilor, aruncă un blestem asupra celor care nu-şi vor ţine cuvîntul. În lumea antică, blestemele erau foarte temute, mai ales cînd proveneau de la o autoritate religioasă sau civilă. Deşi neobişnuit din punct de vedere al construcţiei, blestemul lui Neemia este perfect inteligibil şi este bine primit de adunarea poporului (PULPIT, p. 50).

5:15

Termenul *dedrahme* (BIBL.1688), *didrahmi* (MS.45) traduce corect gr. *δίδραγμα* (SEPT.FRANKF.), o variantă a lui *δίδραχμα* (SEPT.RAHLFS). Începînd cu BIBL.MICU şi pînă la BIBL.ANANIA, inclusiv, traducerea este *drahme*, în SEPT. NEC revenindu-se la *didrahme*. Didrahma era o monedă de sine stătătoare, valorînd două drahme (aproximativ o jumătate de şechel), iar în vremea lui Iisus reprezenta taxa anuală pe care fiecare evreu trebuia să o achite la templu (BAKER, p. 626). În VULG. găsim termenul *siclos*, tradus în VULG.1760-1761 prin *sicli*, iar în ebraică pe *kesep̄-šqālîm*, pe care BIBL.1874 îl traduce prin *sicli de argintŭ*. O echivalare corectă a termenilor desemnînd diferitele monede folosite în vechiul Israel este dificil de realizat, dat fiind faptul că multe dintre ele au evoluat de-a lungul timpului în privinţa greutăţii materialului preţios folosit. ♦ Teonimul *Domnului* din BIBL.1688 redă gr. *κυρίου* din SEPT.FRANKF., în vreme ce în SEPT.RAHLFS apare subst. *θεοῦ* (*cf.* BIBL.ANANIA: *de Dumnezeu*); BIBL.MICU traduce prin *Dumnezeu*, după versiunea SEPT.BOS, această traducere fiind conservată şi în traducerile româneşti ulterioare ale textului grecesc. Acelaşi teonim apare în VULG. şi în BIBL.HEBR., iar de aici şi în traducerile româneşti fidele acestor surse. Şi MS.4389, după OSTROG, traduce tot prin *Dumnezeu*.

5:18

În BIBL.1688, după SEPT.FRANKF., se spune că vinul era din belşug la fiecare *douăsprezece zile*, acest interval fiind menţionat şi în BIBL.MICU, BIBL.FILOTEI şi BIBL.ŞAGUNA. În BIBL.1914, însă, se vorbeşte despre *zece zile*, după VULG. şi textul ebraic. De altfel, SEPT.RAHLFS a preluat această ultimă variantă, astfel încît BIBL.ANANIA şi SEPT. NEC o redau ca atare. În restul ediţiilor româneşti, începînd cu VULG.1760-1761, după VULG., şi BIBL.1874, după textul masoretic, este vorba despre *zece zile*. De notat că, spre deosebire de toate celelalte versiuni, în MS.4389 nu se face trimitere la zile, ci la măsuri de vin: *cîte 10 măsuri de vin*.

Capitolul al 6-lea

6:1

Secvenţa grecească *καὶ οὐ κατελείφθη ἐν αὐτοῖς πνοή* (SEPT.FRANKF., *cf.* SEPT.RAHLFS) este tradusă în MS.45 şi în BIBL.1688 prin *şi n-au rămas la ei răsuflare/ şi n-au rămas suflare*. În principiu, această traducere este una literală, însă, începînd cu BIBL.MICU şi continuînd cu ediţiile ulterioare, aceasta a fost abandonată, sesizîndu-se faptul că textul se referă, de fapt, la zidul construit de iudei, iar nu la Sanaballat, Tobia şi Ghisam. Astfel, BIBL.MICU traduce *şi nice o spărtură n-au rămas într-însul*. VULG.1760-1761, traducînd după versiunea latină din VULG., are *şi nu iaste într-însul rămasă ruptură*, în vreme ce BIBL.1921, fidelă textului masoretic, traduce prin *şi că nu mai rămăsese spărtură la dânsul*. ♦ Partea finală a versetului, tradusă de noi prin *nu pusesem la porţi*, se referă la faptul că Neemia şi ceilalţi iudei care lucrau la refacerea zidului nu amplasaseră încă uşile în structura porţilor. Acest lucru nu trebuie văzut ca o contradicţie cu afirmaţia anterioară, din care reiese că lucrările fuseseră încheiate; de fapt, repararea zidului propriu-zis fusese terminată, însă proiectul de restaurare, în ansamblul său, mai presupunea încă o etapă, şi anume amplasarea uşilor (NICOT, p. 200). Termenul ebraic pentru „uşi" este *dlāṯôṯ*, iar cel latinesc *valvas* (*cf.* VULG.1760-1761: *stâlpi*), acesta nefiind tradus în SEPT.FRANKF. şi în SEPT.RAHLFS.

6:4-5

Secvenţa *de patru rînduri* din BIBL.1688 traduce sintagma *τέσσαρσι καθόδοις* din SEPT.FRANKF., care nu apare în SEPT.RAHLFS, deci nici în SEPT.NEC, ediţie ce urmează strict versiunea modernă a textului alexandrin. Secvenţa corespunzătoare din BIBL.ANANIA (*de patru ori*) apare aici ca urmare a consultării de către traducător a unor ediţii moderne occidentale, care traduc BIBL.HEBR. sau VULG., întrucît în versiunile ebraică şi latină există corespondent pentru acest fragment din SEPT.FRANKF.: lat. *per quatuor vices*, *cf. de patru ori* (VULG.1760-1761); ebr. *'arba' p'āmîm* (6:4), *cf. de patru ori* (BIBL.RADU-GAL.). ♦ În mod logic, dată fiind absenţa referirii la cele patru vizite ale solilor lui Sanaballat şi Ghisam la Neemia din SEPT.RAHLFS, în versiunea modernă a *Septuagintei* nu este menţionat nici faptul că trimiterea slujitorului lui Sanaballat reprezintă al cincilea astfel de demers, aşa cum se precizează în BIBL.1688, după SEPT.FRANKF. ♦ În epoca în care se desfăşoară evenimentele relatate, scrisorile erau redactate, de regulă, pe fîşii de papirus ori de piele de animal. Ulterior, acestea erau rulate într-un sul şi legate cu o coardă, pe care se aplica sigiliul expeditorului, ca garanţie a autenticităţii. Faptul că solul lui Sanaballat se prezintă cu o scrisoare deschisă (adică nesigiliată) sau cu sigiliul desfăcut denotă, cel mai probabil, faptul că adversarul lui Neemia dorea ca mesajul său să fie făcut cunoscut în mod public (ZIBBC, p. 435).

6:7

Numele gr. *Ἰουδαία* (SEPT.FRANKF.) este transpus în vechile versiuni româneşti în forma *Iudéa* (BIBL.1688, MS.45); forma *Iudéea* (MS.4389) s-a impus, ulterior, în limba română. BIBL.MICU, BIBL.FILOTEI, BIBL.ŞAGUNA şi BIBL.1914 au aici numele *Iuda*; la fel procedează şi VULG.1760-1761, deşi redă forma lat. *Judæa* (VULG.). Şi SEPT.RAHLFS optează pentru varianta *Ιουδα*, *cf. Iuda* (BIBL.ANANIA, SEPT.NEC).

6:9

Finalul versetului are funcţie narativă în SEPT.FRANKF.,

SEPT.RAHLFS şi VULG., fiind tradus ca atare şi în ediţiile româneşti (MS.45/ BIBL.1688: *Şi acum am întărit mînile mêle,/ Şi acum am întărit mîinile mêle*, VULG.1760-1761: *Pentru care pricină, mai tare mi-am întărit mânile*. În textul masoretic, însă, avem de-a face cu o invocaţie, sub forma unei rugăciuni succinte: *Şi acumŭ, Dumnezeule, întăreşce-mĭ mânele!* (BIBL.1874).

6:10-11

Semei (MS.45, BIBL.1688: *Semí*, MS.4389: *Semeil*) sau *Şemaia* (după textul ebraic) este un nume des întîlnit în Vechiul Testament, astfel încît este dificil de stabilit cu exactitate identitatea personajului în discuţie. Ceea ce poate fi afirmat cu certitudine este că îndeplinea o funcţie profetică, însă fusese corupt de către duşmanii lui Neemia. Probabil că acesta din urmă avea oarecare încredere în Semei şi în sfaturile sale, altfel fiind greu de explicat rostul vizitei pe care i-o face. Recomandarea lui Semei este ca Neemia să se ascundă în mijlocul casei lui Dumnezeu, adică în sanctuarul templului, acolo unde numai preoţii aveau dreptul să intre şi unde, în consecinţă, Sanaballat şi Tobia nu l-ar fi căutat (ICC, p. 255-256). Chiar dacă propunerea lui Semei pare a viza salvarea lui Neemia, acesta realizează că, de fapt, falsul profet încearcă să-l forţeze să comită un sacrilegiu, refugiindu-se într-un loc interzis profanilor. O astfel de faptă l-ar fi discreditat complet pe Neemia nu numai în faţa urmăritorilor, ci şi a iudeilor pe care îi coordonase în opera de refacere a zidului cetăţii Ierusalimului. ♦ În BIBL.1688, refuzul lui Neemia de a se ascunde de duşmani este alcătuit din două părţi: prima dintre acestea (*Cine iaste om precum sînt eu şi va fugi?*) este prezentă numai în SEPT.FRANKF.; în SEPT.RAHLFS există numai partea a doua a textului şi începutul primeia, *cf.* SEPT.NEC (*Cine este omul care intră în Casă şi rămâne în viaţă?*). În privinţa acestui pasaj, textul din BIBL.HEBR. şi VULG. corespunde celui din SEPT.FRANKF. şi SEPT.RAHLFS, cu precizarea că, spre deosebire de acesta, în versiunile ebraică şi latină apare un adaos, la finalul versetului, transpus şi în vesiunile româneşti fidele acestor texte (BIBL.1874: *Nu voiŭ intra!*, VULG.1760-1761: *Nu voiu întra!*).

6:12-14

Neemia descrie strategia lui Sanaballat şi a lui Tobia de a-l discredita în ochii conaţionalilor. Cei doi mituiseră mai mulţi oameni, printre care şi profeţi, pentru a-l speria pe Neemia, în aşa fel încît acesta să greşească şi să se facă de rîs. Însă, conform învăţămintelor din Deut. 18:20 şi Is. 8:19-20, orice profeţie care se pretinde a revela cuvîntul lui Dumnezeu trebuie privită cu suspiciune, dacă ea contrazice un mesaj deja revelat, iar Neemia pune întocmai în aplicare acest principiu, refuzînd să dea crezare profeţiilor lui Semei şi ale celorlalţi falşi proroci (NAC, p. 212). ♦ Nu avem nici o informaţie cu privire la identitatea lui Noadia, însă trebuie menţionat faptul că, spre deosebire de SEPT.FRANKF. (*νωαδία τῷ προφήτῃ*, *cf.* MS.45: *Noadía prorocului*, BIBL. 1688: *Noádia prorocul*), în textul masoretic referirea este la o femeie (*cf.* BIBL.1874: *profetésa Noadia*). VULG. are, asemenea SEPT.RAHLFS, o variantă de masculin (*cf.* VULG.1760-1761: *Noadie prorocul*).

6:15

Elul (versiunea modernă), *cf.* ebr. *'elûl*, este a şasea lună a calendarului evreiesc şi corespunde, cu aproximaţie, perioadei dintre jumătatea lui august şi jumătatea lui septembrie din calendarul gregorian (EBD, p. 332). Aşadar, conform textului scripturistic, lucrările de refacere a zidului au durat extrem de puţin (*i.e.* cincizeci şi două de zile). La rapiditatea cu care s-au desfăşurat acestea au contribuit, în egală măsură, abilităţile de coordonator ale lui Neemia şi entuziasmul general al iudeilor. De asemenea, nu trebuie omis nici faptul că, în realitate, vechiul zid nu fusese complet distrus, astfel încît reparaţiile s-au redus, în multe locuri, la umplerea unor goluri sau la consolidarea faţadelor (WBC, p. 260).

6:18

BIBL.ANANIA afirmă (p. 529, nota *e*) că jurămintele făcute de mulţi dintre ierusalimiteni înaintea lui Tobia nu ar fi altceva decît făgăduinţe rituale matrimoniale. Împărtăşită şi de ICC (p. 260), această consideraţie, fundamentată îndeosebi pe enumerarea cîtorva legături de rudenie dintre Tobia şi unele personaje importante din rîndul iudeilor, nu poate fi, totuşi, susţinută pe deplin. Conform NAC (p. 214), dincolo de legăturile matrimoniale, care trebuie să se fi limitat la un număr rezonabil de persoane, între liderii comunităţii iudeilor şi Tobia existau şi legături economice sau politice, întărite de jurămintele menţionate în text. Chiar dacă unii dintre aceşti lideri, precum Mesulam, au contribuit la refacerea zidului, este posibil ca ei să nu fi împărtăşit viziunea strategică separatistă a lui Neemia. O opinie asemănătoare apare şi în NICOT (p. 208), unde se manifestă serioase îndoieli cu privire la faptul că Tobia ar fi putut avea o atît de mare influenţă asupra căpeteniilor iudeilor numai prin alianţele matrimoniale.

Capitolul al 7-lea

7:1

Secvenţa *cei ce cîntă* din MS.45 şi din BIBL.1688 redă participiul gr. *οἱ ᾄδοντες* (SEPT.FRANKF.), care apare în VULG. sub forma *cantores* (*cf.* MS.4389: *cîntăreţii*, VULG.1760-1761: *cântăreţi*). Termenul ebr. *hamšōrrîm* (BIBL.HEBR.), folosit în acest context, este o formă a lui *šîr*, cuvînt care are sensul de 'a cînta', indiferent dacă este vorba despre cîntarea vocală sau instrumentală. În schimb, gr. *ᾄδω*, de la care provine forma din SEPT.FRANKF. şi SEPT.RAHLFS, este definit, de regulă, cu referire strict la cîntarea vocală (vezi DBLG, 106). În acest context, pare a fi vorba despre cîntăreţii (trîmbiţaşii) de la templu, pentru că prezenţa acestora şi a leviţilor la porţile cetăţii nu are sens. De altfel, în ICC (p. 262) se observă că nici nu poate fi stabilită o legătură directă între prima parte a versetului, unde se vorbeşte despre încheierea lucrărilor de la zid, şi rînduirea

portarilor, cîntăreţilor şi leviţilor, aceasta fiind o acţiune administrativă distinctă, întreprinsă de Neemia.

7:2

În SEPT.FRANKF. şi în SEPT.RAHLFS este folosit acelaşi nume, *i.e.* *ἀνανία* (MS.45, BIBL.1688: *Ananía*), pentru două persoane diferite. În VULG.1760-1761, care traduce VULG., apar două nume diferite, *Hanani* şi *Hananie*, *cf.* ebr. *ḥănānî* şi *ḥănanyā*^{h}. Tocmai din acest motiv, al diferenţelor de grafie dintre cele două nume în VULG. şi în BIBL.HEBR., observaţiile anumitor cercetători (NICOT, p. 209; NAC, p. 216), potrivit cărora am avea de-a face cu o singură persoană, nu pot fi susţinute. ♦ Secvenţa *şi vírei în Ierusalim* din BIBL.1688 este confuză, din pricina termenului *βειρά*, folosit în SEPT.FRANKF. Acesta este o simplă transliterare a ebr. *bîrā*^{h} (BIBL.HEBR.), al cărui sens ('citadelă, fortăreaţă') a fost deja precizat; vezi, pentru detalii, comentariul la Neem. 1:1. Confuzia din MS.45, întîlnită în BIBL.1688 şi în MS.4389, dispare odată cu BIBL.MICU (*casii ceii din Ierusalim*).

7:4

Fragmentul *şi nu era case zidite* din MS.45 şi din BIBL.1688 redă corect pasajul corespondent din SEPT.FRANKF. (*οὐκ ἦσαν οἰκίαι ᾠκοδομημέναι*), textul avînd acelaşi sens şi în SEPT.RAHLFS, VULG. şi BIBL.HEBR. şi, în consecinţă, şi în ediţiile româneşti ce urmează aceste versiuni. Pare greu de crezut că, deşi lucrau deja de o vreme la consolidarea zidului, evreii nu construiseră ori nu refăcuseră casele din interiorul cetăţii. Sensul informaţiei amintite ar putea fi acela că spaţiile de locuit nu erau suficiente pentru a găzdui întreg poporul ce revenise din exil (NICOT, p. 211), însă, în acelaşi timp, se poate ca termenul „casă" să se refere la „familie"; în acest caz, textul ar putea fi interpretat şi în sensul că nu se mai întemeiau familii noi în Ierusalim (*cf.* BIBL.ANANIA, p. 529, nota *f*). Chiar dacă mai puţin probabilă, rămîne, totuşi, şi varianta că, punînd accentul pe refacerea zidurilor şi a templului, Neemia ar fi neglijat asigurarea unor condiţii optime de locuit pentru iudeii pe care îi coordona (ICC, p. 263).

7:6

Lista care debutează în acest verset este o reluare aproape exactă a celei din *2 Ezdra*. Există unele diferenţe generate de transliterarea diferită a numelor şi a cifrelor din ebraică în SEPT.FRANKF. Date fiind diversele variante de transliterare adoptate în traducerile biblice româneşti şi străine, precum şi diferenţele dintre versiunile originale propriu-zise, nu vom semnala decît unele diferenţe semnificative în ceea ce priveşte cifrele sau structura textului.

7:21

BIBL.1688 traduce, eronat, prin *cincizeci şi 8*, numeralul gr. *ἐννενήκοντα ὀκτώ* (versiunea modernă: *nouăzeci şi opt*), deşi în MS.45 apare varianta corectă; în MS.4389 apare un număr total diferit, şi anume *950*. Coroborînd, însă, varianta din SEPT.FRANKF. cu cea din VULG. (*cf.* VULG.1760-1761: *noaoazeaci şi opt*), precum şi cu cea ebraică (*cf.* BIBL.1874: *nŭoĕ-ḑecĭ şi optŭ*), am optat pentru numărul *nouăzeci şi opt*.

7:24

Secvenţa *fiii lui Asén, 223* din BIBL.1688 traduce textul corespunzător din SEPT.FRANKF., singura versiune a surselor utilizate în care apare acest pasaj. Despre fiii lui Asen nu se vorbeşte nici în SEPT.RAHLFS, nici în VULG. sau în BIBL.HEBR.; în ediţiile româneşti, aceştia sînt menţionaţi numai în descendenţa directă a BIBL.1688, adică pînă la BIBL.1914. BIBL.ANANIA şi SEPT.NEC traduc potrivit variantei textuale din SEPT.RAHLFS.

7:28

Aici, faţă de SEPT.FRANKF., textul din SEPT.RAHLFS este simplificat. Astfel, în loc de două nume proprii, *Azamóth* şi *Vith* (MS.45, BIBL.1688), în SEPT.RAHLFS avem numai *Βηθασμωθ*, după ebr. *bêṯ-ʿazmāweṯ* (BIBL.HEBR.). Aşadar, SEPT.FRANKF. – şi, după ea, BIBL.1688 şi restul ediţiilor româneşti fidele ei – încearcă să redea un singur toponim ebraic printr-o dublă precizare (BIBL.1688*: Fiii lui Azamóth, oamenii lui Vith*). VULG.1760-1761, după versiunea latină a textului scripturistic (VULG.: *Viri Bethazmoth*), are *Bărbaţii Vethazmoth*, iar Ms.4389, după OSTROG, are aici *Feciorii lui Azamoth, bărbaţi vithêni*.

7:33

În MS.45 şi în BIBL.1688, *Oamenii Anavíei* sînt *152*, conform numărătorii din SEPT.FRANKF. În SEPT.RAHLFS, însă, nu mai apare suta, astfel încît BIBL.ANANIA are numai *52*, la fel ca SEPT.NEC (*cincizeci şi doi*). Această variantă modernă pare cea corectă, dacă ţinem seama de ediţia VULG. (*quinquaginta duo*) şi de BIBL.HEBR. (*ḥămiššîm ûšnāyim*).

7:37

Textul din SEPT.FRANKF. este destul de neclar, părînd că trimite la David (gr. *λοδαβίδ*), de aici şi traducerea din BIBL.1688 (*Fiii den Davíd*) sau din MS.45 (*Fiii Lodavid*). În realitate, însă, după cum avea să corijeze SEPT.RAHLFS (*Λοδ*, *Αδιδ*), este vorba despre două nume, mai precis formele ebr. *lōḏ* şi *ḥāḏîḏ* (BIBL.HEBR.), desemnînd două oraşe: 1) *Lod* (versiunea modernă) sau Lydda (în Noul Testament), modernul Ludd, aflat la cca 20 km sud-est de Jaffa, pe drumul către Ierusalim (BDB, p. 528); 2) *Adid* (versiunea modernă), situat în teritoriul alocat seminţiei lui Veniamin, probabil la cîţiva kilometri nord-est de Lod (BAKER, p. 913).

7:43

Începînd cu acest verset, textul din SEPT.FRANKF. este decalat faţă de cel din SEPT.RAHLFS. În versiunea modernă a textului alexandrin, care corespunde, ca numărătoare a versetelor, celor din VULG. şi din BIBL.HEBR., versetul 43 înglobează şi versetul 44 din SEPT.FRANKF. Decalajul se va recupera odată cu versetul 60, care coincide în cele două ediţii.

7:61

În locul toponimului *Ierusalím* (BIBL.1688, *cf.* MS.45), redat după SEPT.FRANKF., SEPT.RAHLFS îl are aici pe *Israel*, *cf. Israil* (VULG.1760-1761, după VULG.), *Israel* (BIBL.CORN.1926, după BIBL.HEBR.). Varianta din SEPT.FRANKF. rămîne una izolată.

7:67

Secvenţa *cai 237* din MS.45 şi din BIBL.1688 este un adaos specific SEPT.FRANKF., dar şi acolo apare între croşete, indicîndu-se, astfel, că este vorba despre o variantă textuală. Cum ea nu apare în VULG. sau în BIBL.HEBR., şi nici în ediţiile româneşti fidele BIBL.1688, începînd chiar de la BIBL.MICU, am decis să nu mai păstrăm acest adaos în versiunea noastră (coloana a V-a). De altfel, după cum se vede mai jos (în versetul 68, unde ni se precizează, în mod distinct, numărul cailor), adaosul din acest verset este lipsit de sens.

7:70-71

Aici, textul pare uşor redundant în surse (SEPT.FRANKF. şi SEPT.RAHLFS), pentru că menţionează de două ori căpeteniile neamurilor, cu daruri diferite pentru vistierie. Numelui *Arthasásta* din BIBL.1688 (deşi, transcriind riguros forma din SEPT.FRANKF., am obţine versiunea *Arsastha*, *cf.* MS.45) îi corespunde în VULG. forma *Athersatha* (VULG.1760-1761). În SEPT.RAHLFS, numele acestuia este înlocuit cu *Neemia*. Termenul din SEPT.FRANKF., precum şi cel din VULG. sînt transliterări aproximative ale ebr. *tiršāṯā'* (BIBL.CORN.1926: *Dregătorul*), denumire persană pentru funcţia de guvernator pe care o exercita Neemia. Aşadar, *Athersatha/ Arthasasta/ Arsastha* îl desemnează în această carte biblică pe Neemia. ♦ În BIBL.1688, fracţiunea *300* din finalul versetului redă întocmai SEPT.FRANKF.; în SEPT.RAHLFS (*cf.* VULG., BIBL.HEBR.) apare numeralul „două sute". ♦ Termenul *hothonóth* (BIBL.1688, MS.45) este o transliterare a lui *χοθωνώθ* (SEPT.FRANKF.), acesta fiind, la rîndul său, o transliterare a ebr. *ḵoṯnōṯ* (BIBL.HEBR.), împrumutat din gr. *χιτών* (TWOT, 459), cuvînt ce se referă la tunicile preoţeşti. MS.4389 are aici termenul *odăjdii*, după OSTROG şi VULG. Odată cu BIBL.MICU (*veşminte*), transliterarea dispare. ♦ Împrumut contextual după gr. *μνᾶς*, transcriere aproximativă a cuvîntului ebraic desemnînd o cantitate de metal preţios egală cu 100 de drahme (mină), substantivul *mnas* din MS.45 (7:71, 72) este indeclinabil (*Şi de la căpeteniile neamurilor au dat la vistiêrile lucrului bani de aur 20000 şi de argint mnas 2300*). Cuvîntul nu este înregistrat în dicţionarele româneşti (E.M.). Vezi, pentru aceasta, şi comentariul la Ezd. 2:69.

Capitolul al 8-lea

8:2

Cu versetul 2 din SEPT.FRANKF. începe capitolul al 8-lea al cărţii *Neemia* din SEPT.RAHLFS (de fapt, capitolul al 18-lea al cărţii *2 Ezdra*). Primul verset din SEPT.FRANKF. (*cf.* BIBL.1688) este notat ultimul (73) în precedentul capitol din SEPT.RAHLFS. Numărătoarea versetelor va fi, astfel, decalată pe parcursul întregului capitol şi din cauza faptului că primul verset din SEPT.RAHLFS cumulează versetele 2 şi 3 din SEPT.FRANKF.

8:3

Ezdra, trimis de regele Artaxerxes la Ierusalim, în jurul anului 458 î.Hr., pentru a uniformiza respectarea legii iudaice, apare, cu această ocazie, pentru prima dată pe scena publică în cartea *Neemia*. ♦ Sintagma *Cartea legii lui Móisi* (BIBL.1688) vizează, cel mai probabil, o secţiune a *Pentateuhului*. Este greu de crezut că ar fi avut în vedere întregul *Pentateuh*, întrucît, din descrierea cuprinsă în acest verset, aflăm că Ezdra a citit pentru numai jumătate de zi, timp insuficient pentru lectura rituală a tuturor celor cinci cărţi atribuite, în mod tradiţional, lui Moise (NICOT, p. 216).

8:6

Faptul că Ezdra citea de pe un podium sugerează că întregul eveniment fusese atent planificat, pentru a căpăta aura ceremonială necesară (NAC, p. 224-225). Deşi, uneori, acest podium a fost comparat cu cel asemănător din sinagogă, el este mai apropiat de platforma folosită de Solomon la sfinţirea templului (WBC, p. 288). Termenul *vatră*, folosit în MS.45 şi în BIBL.1688, redă gr. *βήματος* din versiunea SEPT.FRANKF., căruia îi corespunde, în VULG., lat. *gradum*, tradus în VULG.1760-1761 prin *treaptă*, iar în BIBL.HEBR., termenul *miḡdal*, pe care BIBL.CORN.1926 îl redă prin *scaun*. În SEPT.ENGL., gr. *βήματος* (SEPT.RAHLFS) este tradus prin *wooden platform* 'platformă de lemn'. Alte variante în tradiţia biblică românească: *catedră* (BIBL.FILOTEI), *pod* (BIBL.1914), *podină* (BIBL.ANANIA), *înălţătură* (BIBL.1874) sau *podeţ* (BIBL.RADU-GAL.). ♦ BIBL.1688 traduce prin *ca să înveţe* construcţia gr. *εἰς τὸ δημηγορῆσαι*, specifică numai SEPT.FRANKF. Traducerea noastră este fundamentată pe faptul că verbul folosit aici, *δημηγορέω*, presupune un discurs formal atît din punctul de vedere al cadrului în care el se desfăşoară, cît şi din perspectiva limbajului întrebuinţat (LOUW, p. 391).

8:7

Vb. *ἔστη* (SEPT.FRANKF.), tradus în BIBL.1688 prin *stătu*, este forma de aorist indicativ, la diateza activă, persoana a III-a, numărul singular, a vb. *ἵστημι*, al cărui sens strict în acest context este acela de 'a sta drept, într-o poziţie fixă'. Am ales să adăugăm între croşete menţiunea [în picioare], pentru a reliefa solemnitatea momentului în care Ezdra a deschis *Cartea legii*. Conform obiceiului oriental, ascultătorii şedeau în timpul unei cuvîntări sau al unui discurs, şi numai în momente-cheie, în care trebuiau să-şi manifeste respectul sau reverenţa faţă de o persoană ori de un gest, se ridicau în picioare (ICC, p. 355; BIBL.ANANIA, p. 531, nota *a*).

8:8

BIBL.1688 menţionează că poporul, ascultînd cuvintele lui Ezdra, care îl binecuvînta pe Dumnezeu, şi-a ridicat mîinile

şi a răspuns *Amin!*. În VULG.1760-1761, însă, exclamaţia este dublată, *Amin! Amin!*, la fel ca în ediţiile româneşti fidele textului masoretic, întrucît în VULG. şi în BIBL.HEBR. întîlnim un dublu *Amin!* în acest loc. SEPT.RAHLFS conservă forma din SEPT.FRANKF., motiv pentru care BIBL.ANANIA şi SEPT.NEC se înscriu şi ele în tradiţia românească fidelă versiunii vechi a textului biblic alexandrin.

8:9

Lista de nume proprii din MS.45 şi din BIBL.1688 o redă fidel pe cea din SEPT.FRANKF., cuprinzînd doar nouă persoane, faţă de treisprezece în VULG. şi în BIBL.HEBR. Dată fiind transcrierea aproximativă a numelor proprii ebraice în textul grecesc, nu ne putem da seama, în toate cazurile, de identitatea dintre personajele menţionate în BIBL.1688 şi cele din ediţiile româneşti fidele textului masoretic. Astfel, comparînd cu BIBL.CORN.1926, observăm că în BIBL.1688 lipsesc *Iamin*, *Maaseia*, *Chelita* şi *Pelaia*, în vreme ce unele echivalenţe între cele două versiuni sînt doar aproximative (*Anifanés/ Hanan*, *Camptás/ Hodia* sau *Acán/ Acub*). În SEPT. RAHLFS, în schimb, apar numai trei nume de persoane: *Iisus*, *Banaias* şi *Sarabia*, după cum sînt transcrise în SEPT.NEC.

8:11

Versetul de faţă este unul extrem de important din punct de vedere istoric. În primul rînd, alăturarea lui Neemia şi a lui Ezdra este un argument solid pentru faptul că cei doi au fost contemporani în Ierusalimul secolului al V-lea î.Hr. Pe de altă parte, însă, este extrem de curios faptul că, deşi Neemia era guvernator (aşa cum explicit se afirmă în BIBL.1688, după SEPT.FRANKF.), iar Ezdra era preot şi scrib, cartea *Neemia* nu îi arată lucrînd împreună pînă la acest punct. Dacă absenţa lui Neemia din cartea *Ezdra* este explicabilă prin faptul că primul a sosit în Iudeea la cîţiva ani după cărturar, lipsa lui Ezdra din această a doua scriere reprezintă un subiect încă destul de controversat între cercetători (NICOT, p. 218).

8:12

MS.45 şi BIBL.1688 traduc prin *grăsimi şi... îndulciri* termenii greceşti *λιπάσματα* şi *γλυκάσματα*, *cf.* ebr. *mašmannîm* şi *mamṯaqqîm* (BIBL.HEBR.); cel dintîi este un termen care, deşi are sensul propriu de 'grăsime animală', este folosit, în contexte precum cel de faţă, pentru a desemna produsele cele mai alese, aşa cum astăzi se folosesc cuvintele *crema* sau *spuma*, pentru a indica cele mai bune elemente dintr-o categorie (vezi, pentru mai multe explicaţii, DBLH, 5458); al doilea termen ebraic desemnează o băutură dulce, însă este imposibil de precizat, în acest context, la ce anume trimite. VULG. are *mulgum*, tradus în VULG.1760-1761 prin *mied*, o băutură slab alcoolizată, obţinută din miere fermentată, la care se adaugă apă.

8:13

Vb. *mîlcomí* cu sensul 'a linişti, a reduce la tăcere' are o ocurenţă unică în MS.45 (*Şi leviţii mîlcomiia pre tot nărodul, dzicînd: „Tăceţi, căci — dzi sfîntă, şi nu vă mîhniţi!"*) şi echivalează în context gr. *κατασιωπάω* 'idem' din SEPT.FRANKF., *cf. to make silent, to put to silence, to silence, to reduce to silence* 'idem' (GR.ENGL.). În DLR, *s.v.*, această formă este atestată pentru prima dată în BIBL.1688 (E.M.).

8:15

Vb. *să însemnêze* din BIBL.1688 (*cf.* MS.45) traduce gr. *ἐπιστῆσαι* (SEPT.FRANKF.), forma de aorist infinitiv, la diateza activă, a vb. *ἐφίστημι*. Acesta are o multitudine de sensuri, printre care 'a afirma', 'a stabili', 'a reliefa' (LUST, *s.v.*; NASB, 2186), dar cel mai apropiat de contextul de aici este cel precizat în SEPT.NEC (*să cerceteze*). Este vorba despre o operaţiune de redescoperire a prescripţiilor legale mozaice de către comunitatea iudeilor reveniţi în Ierusalim.

8:16

Cercetînd Tora, iudeii (re)descoperă Sărbătoarea Corturilor, cea mai importantă sărbătoare a anului agricol israelit şi una dintre cele trei sărbători însoţite de pelerinaj. Înainte de exil, sărbătoarea începea şi se termina cu un sabat special, iar pe parcursul celor şapte zile de bucurie, oamenii se veseleau, locuind în corturi, în amintirea providenţei divine care i-a păzit în călătoria prin pustiu, din Egipt în Canaan. După revenirea din exil, sărbătorii i-au fost adăugate şi alte practici, între care aprinderea de menore uriaşe în curtea templului, dansurile nocturne, procesiunile din zori, precum şi rugăciunile pentru ploaie şi învierea morţilor (EDB, p. 1270-1271).

8:17

Termenul *mirsin* (MS.45, BIBL.1688) redă gr. *μυρσίνης* (SEPT.FRANKF.), rar utilizat în textul grecesc al Vechiului Testament, care, în afara ocurenţei din acest verset, mai apare de două ori în SEPT.RAHLFS, ambele în cartea *Isaia*. Corespondentul său ebraic, *hăḏas* (BIBL.HEBR.), trimite la *Myrtus communis*, o plantă mereu verde, originară din Asia vestică, care creştea, în Israelul biblic, în zona Betleemului şi a Hebronului, dar şi pe culmile munţilor Carmel şi Tabor. În medii proprice, planta se dezvolta chiar şi pînă la o înălţime de cca 9 metri, dar, de cele mai multe ori, date fiind condiţiile din Ţara Sfîntă, nu depăşea decît cu puţin un metru. Lemnul de mirt este unul dur, adesea noduros, iar uleiul obţinut din această plantă este frumos mirositor; vezi, pentru detalii, BAKER (p. 1716).

8:18

Sfîntul Beda analizează Sărbătoarea Corturilor, căutînd să extragă din celebrarea ei principii generale ale vieţii religioase a omului: „Aşadar, în timpul celor şapte zile ale Sărbătorii Corturilor, Ezdra a citit poporului din *Cartea legii lui Dumnezeu*, fără îndoială pentru că aceasta este adevărata sărbătoare a minţii în această viaţă – ca în fiecare zi (adică, prin toate lucrările bune prin care noi sîntem luminaţi de Domnul) să ne facem timp pentru a citi, a auzi şi a face

cuvintele Lui cu o inimă împăcată" (BEDA, 3.27, col. 908).

8:19

Aşezarea corturilor pe acoperişurile caselor era posibilă întrucît, în vechiul Orient Apropiat, aceste acoperişuri erau, de regulă, plate. Trăind într-o zonă în care ploaia cădea destul de rar, evreii nu aveau nevoie de panta acoperişului specifică zonelor temperate, astfel încît îşi foloseau acoperişul ca un fel de terasă (NAC, p. 229).

8:20

Forma verbală *ieşiră* din BIBL.1688 pare că traduce un verb, însă, în realitate, în SEPT.FRANKF. şi în SEPT.RAHLFS apare un adjectiv substantivizat, *ἐξόδιον*. Traducerile *culeagere* (VULG.1760-1761, după VULG.) şi *adunare de sărbătoare* (BIBL.CORN.1926, după textul ebraic) indică faptul că se are în vedere ziua finală a sărbătorii. Obiceiul evreiesc de a consacra mai multe zile pentru celebrarea unei sărbători a fost preluat şi în creştinismul ortodox, acolo unde sărbătorile mari au o perioadă de „înainte-prăznuire" şi una de „după-prăznuire", care se încheie cu odovania (ultima zi a praznicului). Acelaşi concept este desemnat şi prin termenul grecesc amintit mai sus.

Capitolul al 9-lea

9:1

Ziua a douăzeci şi patra a lunii a şaptea este, de fapt, a doua zi de după încheierea Sărbătorii Corturilor. Este important de observat că rînduiala impusă de Neemia evreilor pe care îi conducea presupune postul după celebrarea sărbătorii, lăsînd chiar un interval de o zi între cele două. Dacă, în perioada Sărbătorii Corturilor, Neemia şi ceilalţi lideri ai comunităţii se străduiau să-i împiedice pe oameni să se întristeze, acum ei organizează un moment de mare sobrietate, menit să ofere cadrul cel mai potrivit pentru mărturisirea păcatelor (TOTC, p. 120). ♦ Secvenţa *cu saci* din MS.45 şi BIBL.1688 redă gr. *ἐν σάκκοις* (SEPT.FRANKF.), căruia îi corespunde ebr. *saqqîm* (BIBL.HEBR.), la singular, *saq*. Termenul desemnează un veşmînt rudimentar (din pînză aspră), folosit în Orientul Antinc îndeosebi în perioadele de doliu sau de penitenţă. Întrebuinţarea sa de către evrei este adesea menţionată în Vechiul Testament, fiind asociată cu acte rituale, precum lovirea pieptului cu pumnii, tunderea părului sau turnarea de cenuşă pe cap (EDNT, III, p. 223). În VULG.1760-1761 apare traducerea *în saci*, după lat. *in saccis* (VULG.), atît termenul grecesc, cît şi cel latin fiind împrumutaţi din ebraică. ♦ Fragmentul *şi cu cenuşe preste capul lor* (MS.45, BIBL.1688) este un adaos în SEPT.FRANKF., faţă de SEPT.RAHLFS, deci nu mai apare în BIBL.ANANIA şi în SEPT.NEC; are corespondent în VULG.1760-1761 (*şi ţărână preste ei*), ediţie fidelă textului latin, precum şi în ediţiile care urmează textul masoretic (*cf.* BIBL.1911: *şi cu cenuşă pe capul lor*, BIBL.RADU-GAL.: *şi cu pulbere pe cap*).

9:3

Secvenţa *a patra parte a zilei* (MS.45, BIBL.1688) redă gr. *τὸ τέταρτον τῆς ἡμέρας* (SEPT.FRANKF.), construcţie care nu apare în SEPT.RAHLFS. Traducerea ei apare în BIBL.MICU, BIBL.FILOTEI şi BIBL.ŞAGUNA, dar nu şi în BIBL.1914. De asemenea, MS.4389 prezintă o versiune mult prescurtată a întregului verset. În ediţiile fidele textului masoretic apar traduceri precum *a patra parte de zi* (BIBL.1874) sau *a patra parte din zi* (BIBL.CORN.1926), avînd, aşadar, acelaşi sens cu textul din SEPT.FRANKF. şi din ediţiile româneşti care îl urmează. În VULG. (*quater in die, et quater confitebantur*), textul este diferit ca sens, fiind tradus în VULG.1760-1761 prin *de patru ori în zi, şi de patru ori să mărturisea.*

9:4

Este greu de stabilit la ce se referă sintagma *scara leviţilor* (MS.45, BIBL.1688), *cf. treptele leviţilor* (versiunea modernă). Unii cercetători au pus-o în legătură cu podiumul menţionat în capitolul anterior, însă acea structură era una cu caracter temporar, în vreme ce aici se face referire la un loc bine determinat, alocat leviţilor (WBC, p. 311). Există şi opinia că în versetul de faţă ar fi vorba despre treptele care legau o curte a templului de alta, un exemplu în acest sens fiind cele cincisprezece trepte pe care se urca din curtea femeilor în curtea lui Israel şi pe care, în templul lui Irod, cîntau leviţii (TOTC, p. 121).

9:7

MS.45 şi BIBL.1688 redau de două ori numele *Avraám*, după SEPT.FRANKF., în vreme ce în SEPT.RAHLFS se face o distincţie între *Αβραμ* şi *Ἀβραάμ*, arătîndu-se, astfel, cursul biblic al transformării lui Avram în Avraam, după alegerea sa de către Dumnezeu. Această diferenţă apare în VULG. şi în BIBL.HEBR. MS.4389, BIBL.MICU, BIBL.FILOTEI, BIBL. ŞAGUNA, BIBL.1914 şi, urmînd SEPT.RAHLFS, SEPT.NEC şi BIBL.ANANIA folosesc perechea *Avram/ Avraam*. ♦ Secvenţa *focul haldeilor* din VULG.1760-1761 redă lat. *igne Chaldæorum* (VULG.), în vreme ce textul masoretic precizează şi cetatea din care provenea Avram (*cf.* BIBL.1874: *Urulŭ Chaldeiloriĭ*). Menţionat în *Facerea*, oraşul Ur, locul de naştere al lui Avram, era aşezat în Mesopotamia inferioară; cercetările moderne l-au identificat cu Tell el-Muqayyar, aşezare aflată la 350 km sud-est de capitala irakiană, Bagdad, unde au fost descoperite rămăşiţe ale unui zigurat, morminte regale, dar şi ruinele unui port din vremea cînd cursul Eufratului trecea prin acea zonă. De altfel, odată cu schimbarea cursului acestui fluviu, la cca 20 km est de marginile oraşului, Ur şi-a pierdut potenţialul economic şi, în consecinţă, şi populaţia (HIBD, p. 1640-1642).

9:8

Sînt menţionate aici şase dintre popoarele ale căror pămînturi au fost promise lui Avraam de către Dumnezeu, în legămîntul de la Fac. 15:19-21. Lipsesc din enumerare, în limbajul folosit în BIBL.1688, *chenei*, *chenezei*, *chedemonei*, *rafainii* şi *eveii*. ♦ BIBL.1688 traduce prin *(şi) să-l dai pre dînsul semenţiei lui* o secvenţă din SEPT.FRANKF. care a fost în simplificată în SEPT.RAHLFS (*cf.* SEPT.NEC: *şi urmaşilor lui*)

şi aşezată înaintea enumerării popoarelor, înainte de *pămîntul cananeilor*; la fel se procedează şi în BIBL.1914.

9:11

Sintagma *apă tare* din BIBL.1688 traduce gr. *ὕδατι σφοδρῷ* (SEPT.FRANKF.). Adjectivul este întrebuinţat rar în SEPT. RAHLFS, fiind folosit numai de trei ori în textul alexandrin al Vechiului Testament. Sensul său primar este, într-adevăr, acela de 'tare, puternic' (LUST, *s.v.*), însă în greaca clasică avea şi semnificaţia de 'vehement, violent' (LIDDELL, *s.v.*). De aceea, am preferat traducerea *tulbure*, aceasta fiind cea mai potrivită contextului şi substantivului determinat. BIBL.1914 traduce prin *apă mare*, iar SEPT.NEC prin *apă răscolită*. Traducea *apa unui iaz* (BIBL.ANANIA) se îndepărtează atît de SEPT.RAHLFS, cît şi de VULG. şi BIBL.HEBR.

9:14

Ediţiile româneşti redactate în interiorul tradiţiei bisericeşti răsăritene, începînd chiar de la MS.45 şi MS.4389, nu întrebuinţează termenul *sabat* pentru traducerea lui *τὸ σάββατον* (SEPT.FRANKF.), folosind cuvîntul *sîmbătă*. BIBL.ANANIA are o variantă intermediară, *ziua... de odihnă*. În BIBL.1874 găsim, însă, subst. *sabatulŭ*, pe care îl întrebuinţează şi alte ediţii fidele textului masoretic (BIBL.1911, BIBL.CORN.1926).

9:15

Secvenţa *împărţirea de pîine* (MS.45, BIBL.1688) este o traducere stîngace, în contextul dat, a termenului gr. *σιτοδοσίαν* (SEPT.FRANKF.), un cuvînt rar, care nu apare în acest loc în SEPT.RAHLFS, unde se foloseşte gr. *σιτοδείαν*. Termenul folosit în SEPT.FRANKF. apare în SEPT.RAHLFS de două ori (Fac. 42:19, 33), referindu-se la cantitatea (raţia) de grîu (LUST, *s.v.*). Am preferat să traducem, în acest caz, după SEPT.RAHLFS, întrucît *σιτοδείαν* (SEPT.NEC: *lipsă de hrană*) este mai apropiat ca sens de lat. *fame* (*cf.* VULG.1760-1761: *foametea*) şi de ebr. *r'āḇām* (*cf.* BIBL.1874: *fómea*).

9:17

Versiunea din SEPT.FRANKF. este mai amplă decît cea din SEPT.RAHLFS, corespunzînd VULG. şi BIBL.HEBR. De notat că SEPT.FRANKF. omite negaţia din faţa vb. *ἐγκατέλιπες*, iar BIBL.1688, la fel ca MS.45, urmează această versiune, traducînd *şi-i părăsişi pre ei*, ceea ce nu are sens în context. MS.45 cuprinde negaţia, la fel cum se întîmplă şi în tradiţia biblică fidelă *Septuagintei*, începînd cu BIBL.MICU.

9:18

Sintagma *viţel vărsat* din BIBL.1688 (SEPT.FRANKF.: *μόσχον χωνευτόν*) se referă la viţelul ridicat de evreii deznădăjduiţi şi reveniţi la idolatrie în pustiu (Ieş. 32:4-8). Adj. *χωνευτόν* este unul specific domeniului metalurgiei, referindu-se la procedeul prin care metalul topit este turnat în forme (LUST, *s.v.*). Forma *turnat* se întîlneşte abia în BIBL.1914, pînă aici, atît tradiţia fidelă textului grecesc (BIBL.MICU, BIBL.FILOTEI, BIBL.ŞAGUNA, BIBL.1914), cît şi cea fidelă celui latin (VULG.1760-1761), respectiv ebraic (BIBL.1874, BIBL.1911) păstrînd forma *vărsat*. În ceea ce priveşte această din urmă categorie de traduceri româneşti, abia începînd cu BIBL.CORN.1926 termenul ebr. *massē ḵāʰ* (BIBL.HEBR.) este tradus prin *turnat*. ♦ Termenul *hule*, pe care l-am preferat pentru traducerea gr. *παροργισμούς* (SEPT.FRANKF.), este preluat din BIBL.MICU, fiind mai potrivit în acest context decît *urgisire* (BIBL.1688), care nu respectă numărul gramatical (dar MS.45: *urgisiri*). Termenul grecesc are sensul exact de 'provocare, întărîtare, faptă care atrage mînia'. În acest caz este vorba despre mînia divină stîrnită de idolatria evreilor (BDAG, p. 780).

9:20

Mana este substanţa miraculoasă cu care evreii s-au hrănit în călătoria lor de patruzeci de ani prin pustiu (Ieş. 16:35). Conform instrucţiunilor divine, mana care cădea din cer trebuia colectată în fiecare zi lucrătoare. În a şasea zi se colectau două măsuri, astfel încît să ajungă şi pentru sabat. În ciuda speculaţiilor făcute de diverşi cercetători cu privire la compoziţia manei, singurele date directe referitoare la acest aspect rămîn cele menţionate în *Pentateuh*: o substanţă albă, cu gust de miere, care putea fi folosită în diverse combinaţii gastronomice (NBD, p. 724-725).

9:21

Termenul *încălţămintele* din BIBL.1688 traduce, în mod corect, gr. *ὑποδήματα* (SEPT.FRANKF.), însă acest termen este specific versiunii vechi a textului grecesc. SEPT.RAHLFS l-a înlocuit cu *πόδες* (SEPT.NEC: *picioarele*). Cuvîntul *picioarele* din VULG.1760-1761 reprezintă deja o traducere analogă după VULG. Dat fiind sensul verbului grecesc care urmează, *διερράγησαν* (< *διαρρήγνυμι* 'a se sparge, a se rupe, a se sfîşia', *cf.* NASB, 1284), textul are sens şi coerenţă atît în SEPT.FRANKF., cît şi în SEPT.RAHLFS.

9:22

Sihon (MS.45, BIBL.1688: *Sion*, SEPT.FRANKF.: *σηών*) era unul dintre regii amoriţi din zona Transiordaniei, învins de către evrei înainte de intrarea lor în Canaan. Capitala regatului său era la Heşbon (BIBL.1688: *Esevón*, SEPT.FRANKF.: *ἐσεβών*), aşezare încă nedescoperită în terioriul (la sud de Arnon şi la nord de Yabbok) pe care, conform relatării biblice, îl stăpînea Sihon (Num. 21:24). După înfrîngerea lui Sihon, Moise a împărţit pămîntul acestuia între seminţiile lui Ruben, Gad şi Manase (EDB, p. 1220). ♦ Celălalt personaj menţionat, Og, era un alt rege amorit transiordanian, recunoscut şi pentru dimensiunile sale considerabile (Deut. 3:11). El a fost înfrînt de evreii conduşi de Iosua, iar teritoriul său, Bashanul, ce se întindea în nordul Transiordaniei, a trecut sub stăpînirea celor trei seminţii amintite mai sus (BAKER, p. 1584).

9:24

În BIBL.1688, începutul versetului este relativ redundant, pentru că repetă, cu deosebiri neesenţiale, finalul versetului precedent. Aceasta este, însă, structura SEPT.FRANKF.,

chiar dacă SEPT.RAHLFS a simplificat pasajul.

9:25

Sintagma *gropi cioplite* (MS.45, BIBL.1688) redă gr. *λάκκους λελατομημένους* (SEPT.FRANKF.), sintagmă care se poate referi la două instalaţii destinate alimentării cu apă a populaţiei. Deşi ar putea fi vorba despre puţurile săpate în solul stîncos, în scopul străpungerii pînzei freatice, mai degrabă sînt avute în vedere cisternele săpate în piatră, destinate colectării şi înmagazinării apei de ploaie (ZIBBC, p. 445). În VULG.1760-1761 găsim, după VULG., termenul *jgheaburi*, iar în BIBL.CORN.1926, după textul masoretic, apare secvenţa *puțuri săpate*. ♦ Sintagma *lemnul de mîncat* (MS.45, BIBL.1688) este o traducere literală; sensul ei este acela de 'pom (cu rod) comestibil', după cum indică şi traducerea *pomi roditori* din SEPT.NEC (*cf.* SEPT.RAHLFS), dar şi locurile paralele din VULG.1760-1761 (*pomi roditori*) sau BIBL.1874 (*pomĭ roditorĭ*).

9:27

Secvenţa *ai dat lor mîntuire* (MS.45, BIBL.1688) traduce SEPT.FRANKF., care diferă uşor aici de SEPT.RAHLFS: *i.e. σωτηρίαν* (*mîntuire*) – *σωτῆρας* (BIBL.ANANIA: *izbăvitori*). Varianta din SEPT.RAHLFS corespunde şi celei din VULG. (VULG.1760-1761: *mântuitori*), dar şi celei din textul masoretic (BIBL.1874: *mêntuitorĭ*, BIBL.CORN.1926: *izbăvitori*). Sînt vizaţi, probabil, judecătorii lui Israel din perioada de după aşezarea în Canaan (NICOT, p. 233; ICC, p. 369).

9:28

Secvenţa *în vremi multe* (MS.45, BIBL.1688) redă, de asemenea, un text specific SEPT.FRANKF., care nu apare ca atare în SEPT.RAHLFS. Totuşi, pasaje corespondente se regăsesc în VULG.1760-1761 (*în vreami multe*), după lat. *multis temporibus* (VULG.), dar şi în BIBL.CORN.1926 (*de mai multe ori*), după textul masoretic. De notat că BIBL.RADU-GAL., deşi, de regulă, foloseşte ca izvoare versiunile latină şi ebraică, de această dată are o traducere similară celei din SEPT.NEC, aceasta din urmă urmînd riguros SEPT.RAHLFS.

9:29

Forma verbală *s-au simeţit* (MS.45), *s-au semeţit* (BIBL.1688) redă gr. *ὑπερηφανεύσαντο* (< *ὑπερηφανεύω* 'a se comporta arogant'), care este specific SEPT.FRANKF. VULG. şi BIBL.HEBR. au, însă, construcţii cu acelaşi sens, acestea fiind redate şi în traducerile româneşti. De asemenea, BIBL.ANANIA, deşi, în principiu, traduce după SEPT. RAHLFS, în acest caz include şi termenul în discuţie, sub forma adjectivală *semeți*. ♦ Prin *spate neascultător* am tradus gr. *νῶτον ἀπειθοῦντα* (SEPT.FRANKF.), *cf. umăr neascultător* (MS.45, BIBL.1688). Termenul gr. *νῶτος* desemnează spatele corpului uman, în sens larg, adică întreaga porţiune cuprinsă între ceafă şi zona pelvină (BDAG, p. 683), astfel încît o traducere care să se refere numai la umăr sau la omoplat este prea restrictivă. Din aceeaşi categorie cu varianta din BIBL.1688 face parte şi traducerea *au dat umăr* (VULG.1760-1761), însă aici echivalarea este corectă, întrucît originalul latin este, în mod explicit, *dederunt humerum*. Într-un stil mai liber, dar cu un plus de inteligibilitate, traduce SEPT.NEC: *şi-au întors spatele*. O traducere similară după textul ebraic întîlnim şi în BIBL.CORN.1926.

9:31

Fragmentul *n-ai făcut pre dînşii la săvîrşire* (BIBL.1688, *cf.* MS.45) traduce secvenţa gr. *οὐκ ἐποίησας αὐτοὺς συντέλειαν* (SEPT.FRANKF.), al cărei sens literal este 'nu i-ai făcut să-şi încheie existenţa'. Traducerea noastră, *nu i-ai nimicit*, este preluată după SEPT.NEC, întrucît aceasta este cea mai clară şi mai concisă, fără construcţii ajutătoare, *cf.* BIBL.1914: *nu i-ai făcut pre ei să se sfârşească*, BIBL.ANANIA: *nu i-ai lăsat să fie nimiciți*). VULG.1760-1761, după VULG., are: *nu i-ai făcut spre mistuire*.

9:32

În general, atunci cînd autorul cărţii *Neemia*, asemenea altor autori veterotestamentari, se referă la exilul poporului evreu, este avut în vedere îndeosebi exilul babilonian, al cărui debut se plasează la începutul secolului al VI-lea î.Hr. În acest verset, însă, perioada de timp vizată este una mai îndelungată, începînd chiar cu înfrîngerea regatului nordic Israel de către armatele asiriene, în anul 722 î.Hr., eveniment urmat de deportări masive ale locuitorilor săi în Asiria (NAC, p. 241-242).

9:35

Subst. *năravurile* (BIBL.1688) traduce gr. *ἐπιτηδευμάτων* (SEPT.FRANKF.), termen a cărui semnificaţie are în vedere obiceiurile, modul de viaţă sau practicile unei persoane ori ale unei comunităţi (*cf.* MS.45: *dăprindirile*). Aşadar, este vorba despre fapte şi, eventual, cuvinte, mai degrabă decît despre gînduri, aşa cum indică lat. *studiis* (VULG.), tradus în VULG.1760-1761 prin *cugetele*. Teremenul ebraic corespondent, *ma'alel* (BIBL.HEBR.), presupune, la fel ca şi cel din SEPT.RAHLFS, o acţiune/ activitate (DBLH, 5095).

9:36

Modul în care este redactat acest pasaj, în particular afirmaţia potrivit căreia iudeii erau, la acel moment, sclavi, i-a făcut pe unii cercetători să se îndoiască de autenticitatea istorică a fragmentului. Unii au susţinut că, ştiută fiind maniera relativ civilizată în care perşii îşi tratau supuşii, rugăciunea în discuţie ar trebui plasată în perioada în care evreii erau încă sub stăpînire babiloniană. Corecţia nu se impune, însă, întrucît, indiferent de duritatea regimului de ocupaţie, evreii trebuiau să plătească taxe importante către stăpînitori şi erau lipsiţi de unele drepturi politice (NAC, p. 242). ♦ În BIBL.1688, fragmentul cuprins între *şi bunătăţile...* şi finalul versetului nu apare în SEPT.RAHLFS, deşi are corespondent (e drept, nu exact) în VULG. şi în BIBL. HEBR. În consecinţă, singura ediţie românească în care acest verset apare (sub o formă prescurtată) este SEPT.NEC.

9:37

Termenului gr. *τὰ σώματα* (SEPT.FRANKF., SEPT.RAHLFS), pe care MS.45 şi BIBL.1688 îl traduc prin *trupurile*, îi corespunde în BIBL.HEBR. cuvîntul *gwiyyōṯ*. Sensul primar al acestuia este acela de 'cadavre, trupuri fără viaţă' (DBLH, 1581), numai un sens secundar vizînd corpurile oamenilor vii. Interpretat în context, acest termen ar putea indica faptul că evreii, aflaţi încă sub robia persană, fie ea chiar una mai puţin aspră decît cea babiloniană, sînt, totuşi, la mîna stăpînitorilor lor, fiind lipsiţi de putere precum un om mort (ICC, p. 371).

9:38

Acest verset apare în SEPT.FRANKF., dar şi în VULG. la finalul capitolului al 10-lea al cărţii *Neemia* (19 în *2 Ezdra*). De aceea, capitolul are 38 de versete în MS.45, MS.4389, BIBL.1688, BIBL.MICU, BIBL.FILOTEI, BIBL.ŞAGUNA şi BIBL.1914. În SEPT.RAHLFS, precum şi în BIBL.HEBR., versetul de faţă devine primul al capitolului următor, aşa cum, din punct de vedere al conţinutului, este şi logic. Trebuie remarcat, totuşi, că BIBL.1874, BIBL.1911, BIBL. 1921 şi BIBL.CORN.1926 păstrează numerotarea tradiţională românească, menţinînd versetul în capitolul al 9-lea. Numai BIBL.RADU-GAL., urmînd numărătoarea ebraică, BIBL.ANANIA şi SEPT.NEC, fidele SEPT.RAHLFS, plasează versetul în debutul capitolului următor.

Capitolul al 10-lea

10:1

Titlul de guvernator al lui Neemia (BIBL.1688: *Arthasásta*) apare atît în SEPT.FRANKF., de unde îl preiau ediţiile româneşti vechi, cît şi în VULG. (*cf.* VULG.1760-1761: *Athersatha*) şi BIBL.HEBR. (*cf.* BIBL.1874: *Tirşata*). Unele ediţii (*e.g.* BIBL.1914: *cârmuitorul*, BIBL.CORN.1926: *Dregătorul*) redau, prin traducere, semnificaţia termenului original, împrumutat în limba ebraică din persană. Vezi, pentru mai multe detalii, şi comentariul la Neem. 7:70-71.

10:2

Forma *Aaréii* (BIBL.1688, *cf.* MS.45: *Araía*) este o adaptare a gr. *ἀραία* (SEPT.FRANKF.), o transliterare eronată a ebr. *serāyāʰ* (BIBL.HEBR.), redat în ediţiile fidele textului masoretic prin *Seraia* (BIBL.1874, BIBL.CORN.1926). În VULG. apare *Saraias* (*cf.* VULG.1760-1761: *Saraie*). Ediţiile româneşti aflate în descendenţa BIBL.1688 nu îndreaptă eroarea din SEPT.FRANKF., limitîndu-se la a translitera cuvîntul grecesc sub forma *Araia*. Abia ediţiile moderne, precum SEPT.NEC şi BIBL.ANANIA, raportîndu-se la versinea corijată a textului alexandrin din SEPT.RAHLFS, traduc prin *Saraia*/ *Seraia*.

10:9

Forma *al lui Vanéu* din BIBL.1688 traduce gr. *βαναίου* (SEPT.FRANKF.), considerîndu-l un genitiv şi ignorînd trema de deasupra literei *iota*. În realitate, termenul este nedeclinabil, fiind doar o transliterare a numelui propriu ebr. *binnûy* (BIBL.HEBR., *cf.* BIBL.CORN.1926: *Binui*). Păstrat sub aceeaşi formă ca în SEPT.FRANKF. şi în SEPT.RAHLFS, numele este redat în forma *Banaiu* în SEPT.NEC.

10:15

Prin secvenţa *Fiii lui Vaní*, BIBL.1688 traduce gr. *Ἰιοὶ βανεί* (SEPT.FRANKF.), însă această variantă, preluată şi în SEPT.RAHLFS, nu este susţinută nici de VULG., nici de BIBL.HEBR. Astfel, în versiunea latină avem *Bani* şi *Bonni*, dispuşi la sfîrşitul şi la începutul versetelor 14 şi 15; de asemenea, în BIBL.HEBR. apar cuvintele *bānî* şi *bunnî* la intersecţia versetelor 15 şi 16. Cel mai probabil, traducătorul grec a considerat că primul nume evreiesc este, de fapt, cuvîntul ebraic pentru „fii", pluralul lui *ben*.

10:20

BIBL.1688 transpune prin *Izermesó* (MS.54: *Izirmesó*) forma gr. *ἠζιρμεσώ* (transliterarea corectă este *Izir*) din SEPT. FRANKF., aceasta fiind, la rîndul ei, transliterarea ebr. *ḥēzîr* (BIBL.HEBR.). Numele ar putea fi o poreclă după *ḥazîr*, termen care desemnează porcul, prin extensie, animalul necurat, a cărui carne nu putea fi consumată de evrei, din pricina prescripţiilor legii (ZIBBC, p. 446).

10:24

Forma *Adó* (MS.45, BIBL.1688), transpusă după gr. *Αδῶ* (SEPT.FRANKF.) devine în BIBL.MICU *Alois* (*cf.* SEPT.BOS). În VULG.1760-1761, după VULG. (*Alohes*), apare forma *Alohes*, iar în MS.4389, după OSTROG, *Addoi*. Termenul ebraic corespondent este *hallôḥēš* (BIBL.HEBR.), mult mai apropiat, aşadar, de VULG. decît de SEPT.FRANKF. În SEPT.RAHLFS este corectat în *Αλωης*, de unde şi *Aloes* din SEPT.NEC. *Halohеş* din BIBL.ANANIA este transliterat după textul ebraic.

10:28

În enumerarea celor care s-au legat cu blestem şi jurămînt se regăseşte, pe lîngă cei care ocupau anumite funcţii şi demnităţi sociale şi religioase, şi *tot cela ce mergea de la norodul pămîntului* (BIBL.1688), *cf. toţi carii s-au usebit dintre noroadele locurilor* (VULG.1760-1761). Conform interpretărilor oferite de cei mai mulţi dintre comentatorii textului biblic, poate fi vorba, în general, despre evreii care s-au separat de popoarele băştinaşe, necurate, şi care nu întreţineau relaţii sociale şi/ sau economice cu membrii acestora (NICOT, p. 238). De altfel, nu doar aici a insistat Dumnezeu asupra nevoii de a menţine poporul ales neamestecat cu neamurile Canaanului sau cu orice alt popor străin. Desigur, acest lucru nu trebuia să se traducă într-un izolaţionism riguros, însă delimitarea dintre comunitatea iudaică şi străini trebuia să fie suficient de clară încît să prevină pericolul sincretismului religios şi pe cel al pierderii identităţii de popor ales de către evrei (NAC, p. 246).

10:29

Secvenţa *şi poruncile lui* (BIBL.1688), care încheie versetul, traduce gr. *τὰ προστάγματα ἀυτοῦ* (SEPT.FRANKF.); aceas-

tă construcţie nu apare în SEPT.RAHLFS, care păstrează numai primele două lexeme ce desemnează elementele voinţei divine manifestate, respectiv *ἐντολάς* (BIBL.ANANIA: *poruncile*) şi *κρίματα* (BIBL.ANANIA: *dreptarele*). În VULG., însă, textul din SEPT.FRANKF. are un corespondent, după cum o dovedeşte şi VULG.1760-1761, în care versetul se încheie cu sintagma *şi ţeremoniile lui*. Alte traduceri (*e.g.* BIBL.CORN.1926: *şi legile Lui*, BIBL.1874: *şi legile luĭ*) atestă existenţa unui pasaj corespondent şi în textul masoretic.

10:31

În MS.45 şi în BIBL.1688, ultima frază a versetului nu este foarte inteligibilă, din trei motive: 1) mai întîi, ediţia veche românească traduce gr. *ἀναβήσομεν* (SEPT.FRANKF.) prin *ne vom sui*, însă termenul grecesc este o greşeală evidentă de scriere; SEPT.RAHLFS îl corijează în *ἀνήσομεν*, tradus în SEPT.NEC prin *vom lăsa*. De altfel, luînd în considerare şi faptul că VULG.1760-1761 are, după VULG., *vom slobozi*, dar şi că BIBL.MICU traduce prin *vom lăsa*, am preferat să amendăm textul BIBL.1688, traducînd varianta originală, revizuită în SEPT.RAHLFS; 2) cel de-al doilea motiv de neclaritate este reprezentat de faptul că nici SEPT.FRANKF., nici SEPT.RAHLFS nu au un complement direct pentru verbul întrebuinţat; totuşi, comparînd cu VULG. şi cu BIBL.HEBR. şi ţinînd seama de referirea la anul al şaptelea, deducem că este vorba despre un legămînt de păzire a prescripţiei biblice potrivit căreia, după şase ani de cultivare, în anul al şaptelea pămîntul trebuie lăsat să se odihnească (Ieş. 23:10 ş.u.; ICC, p. 377); 3) în fine, al treilea motiv pentru care textul este greu inteligibil este lipsa predicatului în propoziţia *şi cîrerea a toată mîna* din BIBL.1688; aici, nici SEPT.RAHLFS nu ne ajută foarte mult, aceasta conservînd textul din SEPT.FRANKF. Nici traducerea din VULG.1760-1761 (*scoaterea a toată mâna*) nu aduce mai multă claritate, dar sensul expresiei este lămurit prin consultarea locului corespondent din textele fidele versiunii ebraice; în acest sens, traducerea din BIBL.RADU-GAL. (*să iertăm datoriile*) este edificatoare.

10:32

Dacă în vechime taxa către templu era de o jumătate de şechel (Ieş. 30:13-14), iată că acum, prin legămîntul încheiat între membrii comunităţii evreieşti, se stabileşte o sumă anuală mai mică, anume o treime de şechel. Acest lucru indică faptul că sumele alocate de suveranul persan pentru lucrările din Ierusalim se epuizaseră sau erau pe cale să se epuizeze (ZIBBC, p. 447). Taxa către templu a revenit la cuantumul de o jumătate de şechel, aceasta fiind suma pe care fiecare evreu o plătea în vremea lui Iisus (Mat. 17:24).

10:33

Sintagma *cêle pentru păcate* (MS.45, BIBL.1688) traduce gr. *τὰ περὶ ἁμαρτίας* (SEPT.FRANKF.), care corespunde lat. *pro peccato* (*cf.* VULG.1760-1761: *pentru păcat*). Este vorba, după cum reiese din traducerile textului masoretic, despre *sacrificiile pentru pĕcat* (BIBL.1911) sau despre *jertfa pentru păcat* (BIBL.RADU-GAL.). Jerfele pentru păcate erau folosite de către evrei pentru expiere, fiind rînduite în Lev. 4:1-7, 20; tot acolo apar şi situaţiile în care trebuie aduse astfel de jertfe, fiind pus un accent aparte pe modul în care trebuie gestionat sîngele animalului jertfit cu această ocazie (BAKER, p. 1577).

10:37-38

Subst. *zeciuiêlele* (BIBL.1688) se referă la un impozit anual direct, constînd în a zecea parte din venit; acesta era comun civilizaţiilor din Orientul Apropiat antic. Chiar dacă funcţia primară a impozitului era una religioasă, există dovezi şi pentru folosirea lui în scopuri civile. În ceea ce-i priveşte pe evrei, prevederile din Lev. 27:30-33 stabilesc, în mod clar, îndatorirea oricărui individ de a rezerva o parte din produsele agricole şi din venituri pentru Dumnezeu, mai precis pentru templul din Ierusalim. De asemenea, pentru că leviţii, cei care colectau zeciuiala, nu aveau o moştenire proprie a neamului lor, se considera că ei aveau dreptul de a opri o parte din zeciuiala colectată, mai precis a zecea parte din ea, pentru folosul propriu (EDB, p. 1315). ♦ Dacă pentru a traduce gr. *γαζοφυλάκιον* (SEPT.FRANKF.), din versetul 37, BIBL.1688 foloseşte termenul *cămăra*, pentru pluralul acestuia, *γαζοφυλάκια*, din versetul 38, BIBL.1688 apelează la forma de singular *visterie*. Aceeaşi opţiune se păstrează şi în BIBL.MICU, BIBL.FILOTEI, BIBL.ŞAGUNA şi BIBL.1914. Abia BIBL.ANANIA (în care versetele 37 şi 38 din BIBL.1688 corespund versetelor 38 şi 39) traduce prin *vistieria*, respectiv *vistieriile*. SEPT.NEC ignoră pluralul din a doua ocurenţă, traducînd, în ambele situaţii, prin forma de singular (*vistierie*).

Capitolul al 11-lea

11:1

S-a susţinut de către unii cercetători (vezi NAC, p. 254 şi cei citaţi acolo) că primele două versete ale acestui capitol trebuie considerate un adaos mai tîrziu şi că, în realitate, textul original ar fi debutat abia cu versetul al treilea. Observaţia s-a întemeiat, în primul rînd, pe suprapunerea de conţinut, în textul masoretic, dintre pasajul 11:1-2 şi versetul imediat următor. De notat faptul că denumirea folosită în acest verset pentru oraşul Ierusalim (BIBL.1688: *cetatea cea sfîntă*) este una rară în Vechiul Testament, în special în cărţile istorice, fiind, mai degrabă, apanajul limbajului profetic (ZIBBC, p. 449).

11:2

BIBL.1688 traduce prin *cei ce voia a şădea în Ierusalim* secvenţa gr. *τοὺς ἐκουσιαζομένους καθίσαι ἐν ἱερουσαλήμ* din SEPT.FRANKF., care apare şi în SEPT.RAHLFS. Vb. gr. *ἐκουσιάζομαι* este întrebuinţat de nouă ori în versiunea lui Alfred Rahlfs, sensul său fiind acela de ‘a se oferi de bună voie (să facă ceva)’ (LUST, *s.v.*); termenul este un neologism în greaca septuagintară. Traducerile axate pe construcţia *a vrea/ voi să şadă* (MS.45, BIBL.1688) sînt specifice tradiţiei

biblice româneşti, fidelă textului grecesc, abia odată cu BIBL.ANANIA trecîndu-se la forma *de bunăvoie s'au aşezat*. În VULG.1760-1761, după textul latin, se optează pentru traducerea: *carii de bunăvoie să dedease a lăcui*.

11:8

Forma *Ghiveilí* (MS.45, BIBL.1688) redă gr. *γηβεηλί* din SEPT.FRANKF.; forma din limba greacă nu corespunde nici celei din VULG. (*Gebbai*, *Sellai*), nici celei din BIBL.HEBR. (*gabbay sallāy*), ambele indicînd că avem de-a face cu două persoane distincte. În SEPT.RAHLFS apare construcţia *Γηβι*, *Σηλι*. De altfel, în tradiţia biblică românească, transpunerea din BIBL.1688 şi MS.45 este singulară, alte ediţii contemporane sau ulterioare acestora referindu-se aici la două persoane: *Ghive*, *Sili* (BIBL.MICU), *Ghevail*, *Sellail* (MS.4389), *Ghevvai*, *Sellai* (VULG.1760-1761).

11:9

Secvenţa *de la cetate al doilea* (MS.45, BIBL.1688) este o construcţie neclară, al cărei sens este mult mai bine precizat în BIBL.MICU. De asemenea, MS.4389 (*al doilea de preste cetate*) are o traducere apropiată de OSTROG. Deşi în BIBL. CORN.1926 găsim traducerea *a doua căpetenie a cetăţii*, după textul masoretic, totuşi nu ne putem da seama nici de aici dacă acest lucru se referă la faptul că Iuda ocupă locul al doilea în ierarhie (WBC, p. 381) sau că el era supraveghetor peste o a doua parte din cetate (TOTC, p. 128)

11:11

Secvenţa *den preajma casii lui Dumnezău* (BIBL.1688) traduce gr. *ἀπέναντι οἴκου τοῦ θεοῦ* (SEPT.FRANKF.), sintagmă a cărei traducere exactă este *în faţa casei lui Dumnezeu* (versiunea modernă) sau, întrebuinţînd un neologism, „vizavi de casa lui Dumnezeu". Este posibil, însă, ca SEPT.FRANKF. şi SEPT.RAHLFS să redea în mod eronat textul original, întrucît VULG. are *princeps domus Dei*, secvenţă tradusă în VULG.1760-1761 prin *căpetenia casii lui Dumnezeu*. SEPT.NEC încearcă să ofere aici o traducere similară a SEPT.RAHLFS, forţînd sensul termenilor din limba greacă şi adăugînd precizări suplimentare: *[mai-mare] peste Casa lui Dumnezeu*. BIBL.ANANIA (*căpetenia templului lui Dumnezeu*) redă varianta ebraică, cel mai probabil, prin intermediul traducerilor în limbile moderne.

11:12

Secvenţa *800 şi 22* (BIBL.1688), *822* (MS.45) traduce un pasaj din SEPT.FRANKF., care nu apare în SEPT.RAHLFS, deci nici în SEPT.NEC; acesta are, totuşi, corespondent atît în VULG., cît şi în BIBL.HEBR., de aici fiind preluat şi în VULG.1760-1761, respectiv în BIBL.1874, BIBL.1911, BIBL. 1921, BIBL.CORN.1926 şi BIBL.RADU-GAL. În SEPT.FRANKF., versetul mai conţine un adaos faţă de SEPT.RAHLFS, şi anume primele trei nume, redate în BIBL.1688 prin *Adêa*, *Ieroám*, *Falaliei*. Pasajul are corespondent în versiunea latină (*cf.* VULG.1760-1761: *Adaie*, *Ieroham*, *Felelis*), dar şi în textul masoretic (*cf.* BIBL.CORN.1926: *Adaia*, *Ieroham*, *Pelalia*).

11:16

De la acest punct, trebuie făcută o observaţie cu privire la structura şi la conţinutul textului din SEPT.FRANKF. În urma cercetărilor tradiţiei manuscrise, s-a stabilit că versiunea pasajului 11:15-36 (*2 Ezdra* 21:15-36) din SEPT.FRANKF. are la bază manuscrise tîrzii, în vreme ce manuscrisele vechi prezintă o versiune sensibil prescurtată. Alfred Rahlfs, editorul *Septuagintei*, a preferat să includă în ediţia critică modernă a textului alexandrin varianta scurtă, astfel încît între textul din SEPT.FRANKF. şi cel din SEPT.RAHLFS există unele diferenţe importante. În consecinţă, şi traducerea din SEPT.NEC, singura ediţie românească ce urmează întocmai SEPT.RAHLFS, este prescurtată în comparaţie cu cea din BIBL.1688 şi din versiunile aflate în descendenţa directă a acesteia. Totuşi, editorii SEPT.NEC au adăugat într-o notă traducerea pasajelor lipsă. Trebuie remarcat şi faptul că, în VULG. şi în BIBL.HEBR., textul lung din SEPT. FRANKF. îşi găseşte pasajele corespondente, astfel încît şi ediţiile româneşti fidele versiunilor latină şi ebraică includ această variantă lungă (SEPT.NEC, p. 309, note; ICC, p. 270-271).

11:17

Fragmentului *boiêrin al laudii, şi... al rugii* din BIBL.1688 îi corespunde în VULG.1760-1761, fidelă VULG., construcţia *căpetenie spre lăudare şi spre mărturisire în rugăciune*. Aşadar, în versiunea greacă este vorba despre două persoane distincte, care îndeplinesc două funcţii separate în cult: *Mathaniás* coordona, potrivit BIBL.1688, laudele aduse lui Dumnezeu, în vreme ce *Iúda* coordona rugăciunile. În VULG.1760-1761, însă, este vorba despre o singură persoană, *Mathanie*, însărcinată cu supravegherea generală a cultului. Versiunea din BIBL.CORN.1926 (*căpetenia care cînta lauda la rugăciune*) arată, din perspectiva textului ebraic, că Mathania era căpetenia leviţilor, acestuia revenindu-i atribuţia de coordonare şi de supraveghere a serviciilor cultice auxiliare specifice leviţilor. ♦ Subst. neutru sau masculin *en* din MS.45 (*fiiul Asaf, boiêrin a énului*) este o preluare contextuală după gr. (*ἄρχων τοῦ*) *αἴνου* din SEPT.FRANKF., diferită aici de alte ediţiei ale *Septuagintei*. Gr. *αἶνος* 'imn de laudă' a fost corect interpretat în BIBL.1688, unde întîlnim contextul reformulat prin sintagma *boiêrin al laudii* (E.M.).

11:19

În BIBL.1688 se vorbeşte despre *172* de portari, acest număr fiind vehiculat în SEPT.FRANKF. şi în SEPT.RAHLFS. Surprinde, în aceste condiţii, traducerea *o sută optezci şi doi* din SEPT.NEC, ştiut fiind faptul că această ediţie urmează fidel SEPT.RAHLFS. De notat că atît VULG. şi BIBL.HEBR., cît şi ediţiile româneşti fidele versiunilor latină şi ebraică au acelaşi număr (*172*) ca versiunile greceşti.

11:21

Forma numelui *Ófla* din BIBL.1688 o redă fidel e cea din SEPT.FRANKF. (*ὄφλα*), care transliterează ebr. *'ōp̄el* (BIBL.

HEBR.), pe care ediţiile româneşti l-au transpus astfel: 1) *Ofelŭ* (BIBL.1874), *Ofel* (BIBL.1911, BIBL.1921); 2) *deal*, o traducere a cuvîntului ebraic, în BIBL.CORN.1926. În tradiţia biblică românească fidelă textului grecesc, forma care s-a consacrat este *Ofla*, cea întrebuinţată în MS.45 şi în BIBL.1688, ea regăsindu-se ulterior şi în BIBL.FILOTEI, BIBL.ŞAGUNA, BIBL.1914; BIBL.MICU are o redare inexactă: *Odla*. BIBL.ANANIA (*colină*) apelează la traducerile occidentale, care redau textul ebraic.

11:22

Am tradus întocmai textul din SEPT.FRANKF., în ciuda faptului că prezintă pasaje redundante, care-l fac destul de neclar, pentru a rămîne în şablonul BIBL.1688. Începînd cu BIBL.MICU, a doua parte a versetului, cea care reia genealogia lui Ozi, a fost eliminată; de altfel, ea nu are corespondent nici în VULG., nici în BIBL.HEBR.

11:25

Cariatharvée (MS.45, BIBL.1688) redă forma gr. *καριαθαρβεέ* (SEPT.FRANKF.), toponim căruia îi corespund formele: lat. *Cariatharbe* (VULG.), ebr. *qiryaṯ hā'arba'* (BIBL.HEBR.). Este vorba despre oraşul Hebron, numit în vechime Kiriat-Arba. Toponimul are sensul 'oraşul celor patru' şi s-ar putea referi la existenţa a patru districte sau la faptul că aici ar fi vieţuit patru personaje importante din istoria biblică. Conform Ios. 14:15, etimologia toponimului ar fi dată de Arba, un erou al uriaşilor canaaniţi, aşa-numiţii „anakim" (BAKER, p. 774). ♦ Termenul *fêtele* (BIBL.1688) redă gr. *θυγατράσιν* (SEPT.FRANKF.), traducerea fiind una literală (DBLG, 2588). Cuvîntului grecesc îi corespunde în VULG. termenul *filiabus*, pe care VULG.1760-1761 îl traduce tot prin *featele*. Sintagma *ûḇnō ṯe^{y}hā* din BIBL.HEBR. (*cf.* BIBL.1874: *în satele sale*) conţine pluralul lui *băṯ*, cuvîntul ebraic pentru „fiică", însă, după cum arată HOLLADAY (p. 51), acest cuvînt are, în afara sensului primar amintit, şi înţelesul de 'entitate dependentă organic de altceva' (un echivalent aproximativ în limba română ar fi „filiala"). În acest caz este vorba despre aşezările din jurul unui centru urban.

11:30

MS.45 şi BIBL.1688 traduc prin *să tăbărîră* gr. *παρενέβαλον* (SEPT.FRANKF.), termen care apare sub forma *παρενεβάλοσαν* în SEPT.RAHLFS; cele două sînt variante acceptate ale aoristului indicativ, la diateza activă, persoana a III-a, numărul plural, al vb. *παρεμβάλλω*; acesta este un verb din domeniul militar, referindu-se la împrejmuirea unei suprafeţe cu ziduri; poate fi vorba atît de faza defensivei, cît şi de ridicarea unei tabere temporare, din care urmează să fie lansată o ofensivă (BDAG, p. 775). În cazul de faţă, însă, este avută în vedere, cel mai probabil, simpla aşezare/ stabilire într-o anumită zonă, fără vreo conotaţie militară directă. La această concluzie contribuie şi sensul locurilor paralele din versiunile latină şi ebraică ale textului biblic. Astfel, VULG.1760-1761 traduce *au rămas*, după lat. *manserunt* (VULG.), în vreme ce ebr. *wayya ḥănû* (BIBL.HEBR.) este tradus, în tradiţia biblică românească, prin *aŭ locuitŭ* (BIBL. 1874) ori *s'au aşezat* (BIBL.CORN.1926).

11:35

Ghiarasím (BIBL.1688) este o transliterare a formei *γηαρασίμ* din SEPT.FRANKF., cuvînt considerat toponim. Sub forma *Ghiorasim*, termenul apare în BIBL.MICU, BIBL.1914 şi în BIBL.ANANIA, în cea din urmă ediţie fiind tradus prin *Valea Lucrătorilor*; această opţiune se întemeiază, indirect (prin intermediul traducerilor în limbi moderne occidentale), pe versiunile latină, respectiv ebraică. Astfel, în BIBL.HEBR. găsim secvenţa *gê ha*ḥ*ărāšîm* (*cf.* BIBL.1874: *valea teslarilorŭ*, BIBL.CORN.1926: *valea lucrătorilor*), transliterată în textul grecesc. În ceea ce priveşte VULG., toponimul folosit este *valle artificum*, tradus în VULG.1760-1761 prin *Valea Meaşterilor*. Surprinde traducerea *Ghe-Haharaşim* din BIBL.RADU-GAL., ştiut fiind faptul că această ediţie românească s-a inspirat, în principal, din textul masoretic şi din cel latin. Textul ar putea trimite la actuala Wadi esh-Shellal, o valea largă, cuprinsă între Lod şi Ono, al cărei nume biblic folosit în *Neemia* face trimitere, probabil, la preocuparea pentru metalurgie a filistenilor, vechii locuitori ai zonei (vezi ZIBBC, p. 451).

Capitolul al 12-lea

12:9

Prin *la rînduiêle*, BIBL.1688 a tradus secvenţa gr. *εἰς τὰς ἐφημερίας* (SEPT.FRANKF.), secvenţă care ocupă în SEPT. RAHLFS întregul verset. De altfel, textul din SEPT.RAHLFS este, în prima parte a capitolului, uşor prescurtat faţă de varianta din SEPT.FRANKF. Termenul *ἐφημερία* se referă la ceata preoţilor sau a leviţilor, subdiviziune a clasei mai mari de preoţi, respectiv de leviţi. Pentru fiecare zi, una dintre aceste cete era rînduită pentru serviciul la templu (vezi NEWMAN, p. 77). Termenul ebraic corespondent este, în acest caz, *mišmārôṯ* (BIBL.HEBR.), pe care BIBL.1874 îl traduce prin *custodĭ*, iar BIBL.CORN.1926 prin *slujbele*. După VULG., în VULG.1760-1761 apare termenul *slujba*, aceeaşi traducere regăsindu-se şi în MS.4389, după OSTROG, versiune influenţată de VULG.

12:17

Termenul *chíros* (BIBL.1688) redă inexact gr. *κέρος* (SEPT. FRANKF.), care nu are sens, particula în discuţie fiind intraductibilă. Începînd cu BIBL.MICU, traducerile româneşti aflate în descendenţa BIBL.1688 s-au orientat către textul latin, acolo unde, în locul particulei menţionate apare numele *Moadiæ* (VULG.), cu corespondent direct în versiunea ebraică. Astfel, traducerile amintite plasează în locul lui *chíros* din BIBL.1688 numele *Moadia* (*e.g.* BIBL.ANANIA). În SEPT.RAHLFS a fost preferată construcţia *ἐν καιροῖς* (*cf. καιρός* 'perioadă de timp', 'timp favorabil' sau, cu sensul de aici, 'din timp în timp; uneori'), apropiată atît fonetic, cît şi grafic de particula din SEPT.FRANKF. Ca atare, am tradus şi noi după versiunea lui Alfred Rahlfs, aceeaşi traducere

fiind adoptată şi în SEPT.NEC (*uneori*), SEPT.ENGL. („*in the times* of Peleti").

12:22

BIBL.1688 începe versetul cu termenul *Preoţii*, în mod inexplicabil, cîtă vreme SEPT.FRANKF. are *Οἱ λευῖται* (versiunea modernă: *Leviţii*). Traducerea din BIBL.1688 nu poate fi explicată nici printr-o eventuală raportare la textul latin, întrucît VULG. are aici *Levitæ*. De asemenea, trebuie remarcat faptul că BIBL.1688 nu preia această traducere din MS.45 (*Leviţii*), nici din MS.4389 (*Leviţi*).

12:23

Am tradus prin *în Cartea cronicilor* sintagma gr. *ἐπὶ βιβλίῳ λόγων τῶν ἡμερῶν* (SEPT.FRANKF., SEPT.RAHLFS). Traducerea *Cartea cuvintelor dzilelor* (MS.45, *cf.* BIBL.1688) este una literală, care îngreunează înţelegerea textului; cea din BIBL. 1914 (*cartea faptelor anilor*) este mai liberă şi corespunde, în linii mari, traducerii noastre. Sintagma din SEPT.RAHLFS redă literal, la rîndul ei, secvenţa ebr. *sēp̄er diḇrê hayyāmîm* (BIBL.HEBR.), pe care ediţiile româneşti au tradus-o, încă de la început, aşa cum am făcut-o şi noi (*cf.* BIBL.1874: *cartea croniceloru*). Traducerile româneşti moderne ale *Septuagintei*, BIBL.ANANIA şi SEPT.NEC, optează tot pentru traducerea *Cartea Cronicilor*.

12:27

Termenul *dodátha* (BIBL.1688), *dodathá* (MS.45) redă gr. *δωδαθά* (SEPT.FRANKF.), o simplă transliterare a ebr. *ṯôḏôṯ* (BIBL.HEBR.), a cărui sens este acela de 'mulţumire îndreptată, prin excelenţă, către Dumnezeu'; poate fi o rugăciune rostită sau cîntată, dar şi o mărturisire sau un discurs; sensul secundar este acela de 'laudă sau slavă' (DBLH, 9343). Începînd cu BIBL.MICU şi trecînd prin BIBL.FILOTEI, BIBL.ŞAGUNA şi BIBL.1914, traducerea preferată a fost *mulţămită*. BIBL.ANANIA are *mulţumiri*, însă SEPT.NEC preferă sintagma *imnuri de slavă*, deşi, după cum am precizat, acesta este numai un sens secundar al termenului ebraic pe care îl transliterează SEPT.RAHLFS. VULG.1760-1761 are *mulţămirea harurilor*, o construcţie mai amplă, bazată pe lat. *actione gratiarum* (VULG.). BIBL.1688 traduce prin *copuze* gr. *κινύραι* (SEPT.FRANKF.), un neologism de origine semitică, intrat ca atare în limba greacă (LUST, *s.v.*). Termenul ebraic corespondent, *ḵinnōrôṯ* (BIBL.HEBR.), trimite la „liră", instrument muzical cu coarde de aceeaşi lungime, dar cu diametre şi tensionări diferite. Forma acestui instrument era asemănătoare cu cea a Mării Galileei, acesta fiind şi motivul pentru care lacul mai purta şi denumirea de Kinneret (ZIBBC, p. 452). ♦ Ebraismul *dodathá* din MS.45 este menţinut în BIBL.1688, dar cu accentul schimbat: *dodátha*. Alte versiuni: *to celebrate the rededications and the merriment with thodatha and with odes, while playing the cymbal and harps and cinyras* (SEPT.ENGL.), *Lobeshymnen* 'imnuri de laudă' (SEPT. GERM.). Cuvîntul nu este înregistrat în DLR (E.M.). ♦ Sfîntul Beda Venerabilul, în comentariul său la *Ezdra* şi *Neemia*, compară mîntuirea cu sfinţirea unei cetăţi: „Cetatea fusese construită cu mult înainte, dar nu era potrivit să fie sfinţită înainte ca locuitorii să fie adunaţi laolaltă şi înainte să fie numiţi oficianţi şi păzitori la porţi şi la încăperi. Sfînta cetate, după ce a fost construită, este sfinţită cînd, după ce numărul celor aleşi este completat la sfîrşitul lumii, Biserica în întregime este introdusă în ceruri, sub privirea Creatorului, şi, oricînd în această viaţa sîntem ridicaţi cu dorinţa pentru această viaţă viitoare, este ca şi cum ne-am bucura cu privire la viitoarea sfinţire a cetăţii noastre" (BEDA, 3.33, col. 913).

12:35

Menţionarea din nou a lui Ezdra ca înaintemergător al grupului de lăudători este de natură să întărească ideea că acesta a fost contemporanul lui Neemia sau că perioadele lor de activitate s-au suprapus în parte. NICOT (p. 256) respinge categoric opinia potrivit căreia inserarea pasajului în care Ezdra este portretizat ca lider al grupului ar fi o adăugire tîrzie, menită să ofere argumente pentru contemporaneitatea celor două personaje.

12:37

Secvenţa *Turnului Thanurímilor* (BIBL.1688) redă gr. *πύργου τῶν θαννουρίμ* (SEPT.FRANKF.). Deşi diferă uşor de *πύργου τῶν θαναρίμ* din Neem. 3:11 (BIBL.1688: *Turnul Thanarímilor*), este vorba despre aceeaşi construcţie.

12:38

Prin traducerea *zidului lui Efraím*, BIBL.1688 redă corect gr. *τοῦ τείχους ἐφραΐμ* (SEPT.FRANKF.), dar această formă nu s-a păstrat şi în SEPT.RAHLFS, acolo unde apare secvenţa *τῆς πύλης Εφραιμ* (*cf.* BIBL.ANANIA: *Poarta Efraim*). În tradiţia biblică fidelă *Septuagintei*, începînd chiar cu BIBL.MICU (*porţii lui Efraim*), este abandonată versiunea din SEPT. FRANKF. VULG.1760-1761, după VULG., traduce prin *Poarta Efrem*. Textul masoretic are termenul „poartă", *cf.* ebr. *ša'ar* (BIBL.HEBR.), iar nu „zid".

12:41

Iezriás (BIBL.1688), gr. *ἰεζρίας* (SEPT.FRANKF.) se referă la ebr. *yizra ḥyā*^{h} (BIBL.HEBR.), numele celui care, conform textului masoretic şi VULG., se afla la conducerea clasei leviţilor cîntăreţi. Din păcate, textul din BIBL.1688 este dificil de urmărit, din pricina originalului grecesc (SEPT.FRANKF.), care traduce într-o manieră greu inteligibilă pasajul corespondent din BIBL.HEBR., respectiv din VULG. ♦ Vb. *pofăluiră* (BIBL.1688) traduce gr. *ἐπευφήμησαν* (SEPT.FRANKF.), un termen deloc comun în limba greacă, care nu apare decît într-o mică parte dintre manuscrise *Septuagintei*. Conform LIDDELL, *s.v.*, vb. *εὐφημέω*, de la care este format aoristul în discuţie, are ca sens primar pe acela de 'a menţine o linişte cu caracter religios', dar în acest caz este mai potrivit sensul secundar, 'a lăuda, a ţine un discurs în onoarea cuiva'.

12:43

În acest verset este vorba despre persoanele responsabile

pentru cămările în care se depozitau materiile prime necesare jertfelor, precum şi părţile care reveneau oficianţilor. Sarcinile acestor responsabili nu se limitau la păzirea cămărilor, ci aveau în vedere, mai degrabă, asigurarea unui flux neperturbat al materiilor prime (ICC, p. 284).

12:45

Aşa cum apare în BIBL.1688, versetul este greu inteligibil, pentru că în SEPT.FRANKF., principalul izvor al BIBL.1688, textul este prescurtat în raport cu VULG. şi BIBL.HEBR. Completările noastre se bazează, în principal, pe MS.4389 şi pe VULG.1760-1761, dar şi pe traducerile fidele textului ebraic (mai ales BIBL.1874 şi BIBL.CORN.1926) şi, desigur, pe SEPT.RAHLFS şi traducerea ei din SEPT.NEC.

Capitolul al 13-lea

13:1

Trimiterea la ammaniţi în acest context îl are în vedere, în primul rînd, pe Tobia. Conform prescripţiilor legale ale evreilor, din „adunarea lui Dumnezeu", ca adunare liturgică, nu puteau face parte cei cu origini străine (WBC, p. 385).

13:4

Secvenţa *aproape de Tóviia* (BIBL.1688) traduce gr. *ἁγίου τῷ τωβία* (SEPT.FRANKF.), construcţie pe care MS.45 (*sfîntă Tovíei*) o redase mai exact. Textul din SEPT.FRANKF. este, în mod evident, unul eronat, după cum o arată atît lipsa de sens a sintagmei în discuţie, cît şi locurile paralele din VULG. (*proximus Tobiæ*, *cf.* VULG.1760-1761: *de aproape lui Tovie*) şi din BIBL.HEBR. (*cf.* BIBL.CORN.1926: *rudă cu Tobia*). Transpunerea din BIBL.1688 este similiară celei din VULG.1760-1761, tradusă după versiunea latină, însă, pentru un plus de precizie, am tradus după SEPT.RAHLFS (*ἐγγίων Τωβια*), construcţie ce corespunde ca sens textului masoretic.

13:5

Trebuie observat faptul că în transcrierea în caractere latine a *Bibliei* de la 1688, ediţia jubiliară din 1988, din enumerare lipseşte termenul *vasele*, deşi acesta apare în textul scris în alfabet chirilic.

13:6

Secvenţa *săvîrşitul dzilelor* (MS.45, *cf.* BIBL.1688) este o traducere literală a secvenţei *τέλος ἡμερῶν* (SEPT.FRANKF.), acelaşi text regăsindu-se şi în SEPT.RAHLFS. De asemenea, VULG.1760-1761 are o traducere similară, *sfârşitul zilelor*; pasajul este clarificat de traducerile fidele textului masoretic (BIBL.1874: *după câteva zile*, BIBL.CORN.1926: *la sfîrşitul anului*, BIBL.RADU-GAL.: *după un răstimp*); traducerea din BIBL. CORN.1926 nu are acoperire în BIBL.HEBR., întrucît textul masoretic (*cf.* VULG., SEPT.RAHLFS) nu oferă informaţii cu privire la durata absenţei lui Neemia din Ierusalim; vezi, pentru detalii, NICOT (p. 261).

13:9

Am preferat să redăm literal (*Şi am zis şi am curăţit*) textul din SEPT.FRANKF., aşa cum au procedat şi traducătorii BIBL.1688 şi ai ediţiilor româneşti ulterioare (BIBL.MICU, BIBL.FILOTEI, BIBL.ŞAGUNA, BIBL.1914). Sensul frazei este cel indicat în SEPT.NEC, prin adoptarea unui stil mai liber în acest punct şi prin raportarea la SEPT.RAHLFS, care schimbă persoana celui de-al doilea verb: „I-am pus de au curăţit".

13:13

Prin *pre mîna*, MS.45 şi BIBL.1688 traduc literal gr. *ἐπὶ χεῖρας* (SEPT.FRANKF.), însă, în acest context, traducerea *supt mîna* din BIBL.1914 redă mai bine sensul frazei. Acesta este pe deplin clarificat în SEPT.NEC, unde regăsim traducerea *sub supravegherea*, pe care, de altfel, am adoptat-o şi noi. Este vorba despre numirea unui grup de supraveghetori care să prevină apariţia dezordinii în rînduiala templului. Cel mai probabil, acest grup nu avea un rol instituţional aparte, fiind mai degrabă unul *ad-hoc*, menit să gestioneze, printre altele, şi situaţiile care scăpaseră anterior de sub control (WBC, p. 388).

13:14

Prin *nu să stingă*, BIBL.1688 traduce forma negativă, la aorist imperativ, diateza pasivă, *ἐξαλειφθήτω* a vb. gr. *ἐξαλείφω*, al cărui sens este 'a şterge, a elimina, a spulbera' (DBLG, 1981). Ca atare, traducerea din BIBL.MICU, *să nu să şteargă*, este mai apropiată de înţelesul textului din SEPT.FRANKF.

13:16

Referirea la tirieni nu mai apare în SEPT.RAHLFS, dar se regăseşte în VULG. şi în BIBL.HEBR. şi, în consecinţă, şi în ediţiile româneşti fidele versiunilor latină, respectiv ebraică. Oraşul Tyr se afla în zona Feniciei, a Libanului de astăzi, la mică distanţă, totuşi, de teritoriile locuite în mod tradiţional de către evrei. Cetatea era recunoscută în epocă pentru comerţul maritim pe care îl desfăşura. Unul dintre principalele produse de export ale Tyrului era peştele, acesta fiind comercializat în Ierusalim fie uscat sau afumat, fie în saramură (ZIBBC, p. 455).

13:19

Termenul *copilaşii* (MS.45, BIBL.1688) traduce gr. *τῶν παιδαρίων* (SEPT.FRANKF.), dar în acest context nu este vorba despre copiii lui Neemia, în sens fizic, ci despre tinerii săi slujitori. VULG.1760-1761 are, traducînd VULG., secvenţa *slugile meale*, în vreme ce în versiunile fidele textului ebraic apar traduceri precum *serviţi meî* (BIBL.1874) sau *slujitorii meii* (BIBL.CORN.1926).

13:22

Forma verbală negativă *nu te îndura* din BIBL.1688 este o traducere eronată, întrucît textul din SEPT.FRANKF. (*φεισαί μου*) este unul afirmativ. Forma negativă din BIBL.1688

apare şi în MS.45, dar nu se regăseşte în MS.4389, care urmează OSTROG şi, indirect, VULG. De asemenea, începînd cu BIBL.MICU, versiunile româneşti fidele textului grecesc adoptă forma afirmativă (BIBL.MICU: *iartă-mă*). În pasajul corespondent din VULG. apare *parce mihi*, tradus în VULG.1760-1761 prin *mă iartă*.

13:24

Nu avem dovezi privitoare la forma şi la structura limbii vorbite de locuitorii din Azot (Ashdod), însă diferenţele dintre aceasta şi limba vorbită de iudeii reveniţi din exil trebuie să fi fost unele minore. Totuşi, aceste diferenţe erau îndeajuns de vizibile încît limba azotienilor să pară un dialect aparte faţă de limba iudeilor. Trebuie remarcat faptul că, după cei mai mulţi specialişti, atît limba vorbită de iudeii reveniţi din Persia, cît şi dialectul azotian erau variante ale aramaicii, ebraica fiind vorbită deja numai de o minoritate (NAC, p. 274).

13:27

BIBL.1688 traduce prin *să defăimaţi* gr. *ἀσυνθετῆσαι* din SEPT.FRANKF.), o formă a vb. *ἀσυνθετέω*, un neologism în greaca din SEPT.RAHLFS; acesta este întrebuinţat numai de şapte ori, toate ocurenţele fiind în scrierile echivalente aşa-numitelor *Ketuvim* din BIBL.HEBR.; sensul verbului este unul specializat, şi anume acela de 'a fi necredincios în raport cu Dumnezeu, adică a nu respecta relaţia sau, mai precis, legămîntul cu el' (LUST, *s.v.*). Alte traduceri ale *Septuagintei*: *să păcătuiţi* (BIBL.1914), *rupeţi legământul* (BIBL.ANANIA), *călcaţi credinţa* (SEPT.NEC), *to be faithless* (SEPT.ENGL.).

13:28

Numele *Eltúv* este transliterat în BIBL.1688 după forma corespondentă din SEPT.FRANKF. (*ἐλτούβ*), care redă însă eronat numele marelui preot. După SEPT.RAHLFS, dar şi după VULG. şi BIBL.HEBR., avem de-a face cu *Elisub* (versiunea modernă), varianta din SEPT.FRANKF. fiind, cel mai probabil, o eroare de transliterare.

13:30

Subst. masculin plural *vachurii* din MS.45 este un împrumut contextual după gr. *βακχούριον*, un ebraism în SEPT. FRANKF., desemnînd, la forma de plural (în sintagma: *ἐν τοῖς βακχούριοις*), noţiunea de 'primele roade'. Avînd o ocurenţă unică în MS.45 (*Am pus rînduiêle preuţilor şi leviţilor... şi la darul purtătorilor de lêmne întru vremi dentru ani şi întru vachurii*), termenul este redat în alte versiuni astfel: *first fruits* 'idem' (GR.ENGL.), (în nota de subsol) *firstlings* 'idem' (SEPT.ENGL.), *Erstlingen* 'idem' (SEPT.GERM.) (E.M.).

ESTER

COMENTARII

de Gabriela Haja

Introducere

Cartea *Ester* face parte dintre cărţile de cult iudaice numite *m^e^gillōth* '[cele cinci] suluri', ea fiind destinată uneia dintre cele mai importante sărbători, Purim, numită *Frure* în MS.45 şi în BIBL.1688, după gr. *φρουραί* (SEPT.FRANKF., SEPT. RAHLFS, *cf.* BIBL.ALEX., SEPT.BRENT.).

Literatura de specialitate a pus în evidenţă caracterul compozit al acestei cărţi, identificînd diferite tipuri de surse posibile, de la cele mai vechi, de natură orală, la izvoare istorice de origine persană sau iudaică. În ansamblul cărţii, în varianta sa actuală, partea referitoare la sărbătoarea propriu-zisă pare să fie adăugată mai tîrziu, dintr-un izvor independent (BIBL.ALEX., p. 24). Există mari deosebiri între textul ebraic şi cel grecesc, care prezintă, în plus, şase pasaje destul de ample. În SEPT.FRANKF., aceste pasaje sînt marcate, nesistematic, prin paranteze drepte (Est. 3:13; 8:12; 10:4-10:11), fiind redate fidel de traducătorul MS.45, dar ignorate de editorii BIBL.1688. Aceste adaosuri sînt: *A* (Est. 1) visul lui Mardochai, *B* (Est. 3:13) textul decretului lui Artaxerxes împotriva evreilor, *C* (Est. 4:17) rugăciunile lui Mardochai şi Ester, *D* (Est. 5:1-2) pregătirea lui Ester şi intrarea la rege [...] *E* (Est. 8:12) textul decretului lui Artaxerxes în favoarea evreilor, *F* (Est. 10:3) interpretarea visului lui Mardochai (SEPT.NEC, p. 318). Tradiţia manuscriselor greceşti ale cărţii *Ester* este cea mai complexă din LXX şi se bazează pe 53 de manuscrise (BIBL.ALEX., p. 25 ş.u.). În orice caz, deşi aceste adaosuri au fost atribuite în totalitate traducerilor greceşti, totuşi se pare că numai *B* şi *E* nu au avut o sursă ebraică şi au fost redactate direct în greceşte, ele diferenţiindu-se vizibil de restul cărţii la nivel stilistic.

În privinţa datării textului ebraic, nu există un consens (BIBL.ALEX., p. 23-24), dar în privinţa variantei septuagintale există un reper în colofonul de la finalul cărţii, potrivit căruia un anume Lysimachos din Ierusalim, evreu elenizat, ar fi tradus cartea, iar această traducere ar fi fost recunoscută ca autentică şi fidelă originalului ebraic, fiind adusă în Egipt, cel mai probabil în Alexandria, pentru a fi făcută cunoscută comunităţilor iudaice izolate de Palestina. Deşi textul colofonului este precis în privinţa datării (Est. 10:11: *în al patrulea an al domniei lui Ptolemaios şi a Cleopatrei*), pentru istoricul contemporan este dificilă identificarea perechii regale, cîtă vreme au existat trei suverani la care textul ar putea face referire. În SEPT.NEC (p. 319-321) se optează pentru ipoteza lui BICKERMANN (1944), şi anume aceea potrivit căreia traducerea cărţii ar fi fost adusă în Egipt, în anul 78 sau în 77 î.Hr., presupunînd şi o redacţie nu mult anterioară a originalului ebraic.

În privinţa conţinutului, cartea *Ester* face parte dintre cărţile narative ale *Bibliei* iudaice, inclusă fiind în partea a III-a a *Scrierilor*, între *Quohelet* (*Eclezi*ş*tul*) şi *Daniel*; în tradiţia creştină, aceasta este situată în rîndul scrierilor istorice. Cartea cuprinde o serie de evenimente plasate în tim-pul domniei regelui Artaxerxes I şi ni-l prezintă pe iudeul Mardochai, din tribul lui Beniamin, slujitor la curtea din Susa a regelui persan, avînd un vis profetic, pe care încearcă să îl înţeleagă. Întreaga naraţiune este construită din perspectiva acestui vis, care este prezentat ca un preambul în primul cap al cărţii, fiind neîmpărţit în versete. Interpretarea visului se face în partea finală. Primul capitol (Est. 1:1-22, SEPT.FRANKF.) ni-l prezintă pe regele pers în toată splendoarea puterii sale, celebrîndu-şi nunta cu frumoasa Astin, care, trufaşă, încalcă legea prin nesupunere faţă de rege. Este îndepărtată de la curte şi se fac pregătirile pentru alegerea unei alte soţii. Următoarele capitole ale cărţii ne prezintă ascensiunea lui Ester şi a lui Aman, dar şi conflictul dintre acesta şi Mardochai, vărul şi tutorele lui Ester (Est. 2:8-3:3). Loial suveranului său, Mardochai află de un complot al eunucilor regali, pe care îl face cunoscut regelui (Est. 1:[1]-[17]), ceea ce, alături de comportamentul prin care încălca protocolul obişnuit, îi atrage ura lui Aman Macedoneanul (numit şi „Lăudărosul"), bărbatul cu cel mai mare rang în ierarhia curţii regale, situat imediat după rege şi învestit cu cea mai mare influenţă în regat, şi declanşează persecuţia iudeilor şi, din nou, în urma intervenţiei lui Mardochai, căutarea soluţiei (Est. 3:4-5:1). În a doua parte a cărţii (Est. 5:2-10:11) ne este prezentată contribuţia reginei Ester la salvarea poporului iudeu, maniera în care reuşeşte să influenţeze decizia regală, răzbunarea iudeilor din ziua de 14 a lunii adar, în tot regatul, la care s-a adaugat, în Susa, şi ziua următoare. Ultimele capitole descriu institu-

irea sărbătorii Purim şi se fac precizări de natură ritualică (Est. 9). Mardochai este cinstit de perechea regală (Est. 10:1-3). În final este relevată semnificaţia visului descris la început (Est. 10:3), iar colofonul face referire la traducerea textului în greacă şi la depunerea sa în arhivele Egiptului din ultimul secol î.Hr.

[Catastih. Esthir]

Titlul preambulului cărţii *Ester* apare în BIBL.1688, ca adaos, numai în transcrierea de la 1988, altminteri, la fel ca în MS.45, tabla de materii nu este marcată grafic. Pentru că acest capitol, pe care îl vom nota convenţional prin [1], premergător textului propriu-zis, reia fragmente ori versete, potrivit unor segmentări specifice izvoarelor septuagintale, care pot fi comentate la locul lor din carte, vom semnala numai neconcordanţele ce apar.

[1]:4

În textul propriu-zis, indicaţia numerică apare la începutul versetului Est. 3:5.

[1]:9

În textul propriu-zis, indicaţia numerică apare la începutul fragmentului *Iară izvodul cărţii iaste acesta*, formulă introductivă pentru scrisoarea citată (Ezd. 3:13). ♦ Am echivalat gr. *αἰθιοπίας* (SEPT.FRANKF.) prin *Etiopia* (*cf.* BIBL.ANANIA: *Etiopia*, SEPT.FR.: *Éthiopie*, SEPT.ENGL.: *Ethiopia*). În cele două versiuni româneşti ale *Septuagintei* din secolul al XVII-lea, MS.45 şi BIBL.1688, numele grecesc a fost echivalat prin *Arăpime*, denumire utilizată în epocă; sufixul *-ime* crează derivate de la etnonime, care au sensul de 'teritoriu locuit de poporul denumit în radical', de exemplu: *Ungurime*, *Arăpime* (ARVINTE, p. 150).

[1]:19

În textul propriu-zis, indicaţia numerică apare la începutul fragmentului: *Şi tot Israílul strigă den vîrtutea lor* (Ezd. 4:16).

[1]:25

Aici avem forma de persoana a III-a, plural, a vb. *vorbeau*, în vreme ce în versetul la care se face referire (Est. 5:3) există o formă verbală diferită, „Iară *grăind* ea" (MS.45, BIBL.1688), situaţie similară celei din SEPT.FRANKF.

[1]:37

În textul propriu-zis, indicaţia numerică apare la începutul versetului Est. 6:13.

[1]:41

Interogaţia amplă din versetul la care se face referire este abreviată.

[1]:42

Se repetă procedeul abrevierii, semnalat mai sus, şi în ce priveşte răspunsul.

[1]:50

În textul propriu-zis, indicaţia numerică apare la începutul versetului Est. 9:1.

Capitolul 1

1:[1]

SEPT.FRANKF. prezintă acest capitol continuativ, fără o împărţire în versete. La fel se procedează în MS.45, MS.4389 şi BIBL.1688. Capitolul acesta este pus, împreună cu celelalte adaosuri la varianta ebraică, la finele cărţii în VULG., ordine preluată şi în VULG.1760-1761. OSTROG ordonează capitolele potrivit tradiţiei greceşti, aşa cum se observă şi în nota marginală din MS.4389. Un element de marcare suplimentară a statutului special al acestor adaosuri este semnul citării, notat marginal în SEPT.FRANKF. În MS.45 se preia cu acurateţe maniera de semnalare grafică din originalul grecesc (aici semnele citării, în celelalte cazuri semnele citării şi parantezele drepte), în vreme ce BIBL.1688 păstrează, în toate cazurile, numai această manieră de semnalare a adaosurilor, fără să fie însă menţinută acurateţea marcării grafice din MS.45.

1:[17]

Versiunile *Şi era Amán Amadáthu, vughéul* (BIBL.1688), *şi era Amman, Amadáthu, vughéu* (MS.45), *Şi Aman al lui Amadathes, bugaios, era slăvit* (versiunea modernă) redau secvenţa gr. *καὶ ἦν ἀμὰν ἀμαδάθου βουγαῖος ἔνδοξος ἐνώπιον* din SEPT. FRANKF. Am optat pentru menţinerea formei grecizante *bugaios* (< *βουγαῖος*, substantiv masculin, nominativ, singular, cu sensul 'lăudăros', 'mare bătăuş', la origine adjectiv, prezent în textele homerice, având sensul 'mîndru sau încrezut ca un bou'), prin analogie cu maniera de adaptare a celorlalte nume (proprii) *hapax* în *Septuaginta*, preluate ca atare în primele traduceri româneşti; statutul său semantic este ambiguu, căci poate fi interpetat şi ca nume de familie, printr-un procedeu frecvent în textul biblic. Este tradus cu acest din urmă sens în MS.4389 (*Aman, al lui Amadat al lui Vugheu*), care redă astfel succesiunea genitivelor din versiunea OSTROG (*а҃мáнъ, а҃мадáѳовъ, вѹгéовъ*), situaţie diferită de mult mai-limpedele text din VULG. (*Aman vero filius Amadathi bugeus*), unde *bugeus* se referă, evident, la primul nume propriu. Un alt cognomen al lui Aman, fiul lui Amadathes, este *Machidoneanul* (Est. 8:12; 9:24); acesta nu îl exclude pe cel anterior (*cf.* BIBL.ALEX., p. 89-92). BIBL. ANANIA optează pentru preluarea calificativului *agagi* 'agagitul', 'urmaş al lui Agag' din textul masoretic (*Aman, fiul lui Hamadata din Agag*), cu explicaţia „descendent, probabil, din Agag, rege al Amaleciţilor (1Reg. 15:8-9), popor duşman al israeliţilor". Alte versiuni: *a Bougean* (SEPT.ENGL.), *le Bugéen* (SEPT.FR.), *Prahlhans* 'lăudărosul' (SEPT.GERM.)

Capitolul 1

MS.45 şi BIBL.1688 redau acest titlu prin *Cap 1*, identic celui anterior, fără nici un comentariu. În SEPT.FRANKF. se

notează *κεφαλ. α΄. I. Heb[reorum]*, explicîndu-se situaţia prin trimitere la numerotarea capitolelor în izvorul iudaic.

1:1

Secvenţa *după cuvintele acêstea* (BIBL.1688), *după cuvintele acêstea* (MS.45), *după spusele acestea* (versiunea modernă) redă fragmentul corespunzător din SEPT.FRANKF., unde textul este pus între paranteze semipătrate drepte, marcînd faptul că acesta este adăugat originalului ebraic ori este preluat dintr-un manuscris/ text paralel. MS.45, fidel originalului, redă sistematic semiparantezele drepte din SEPT.FRANKF., în vreme ce BIBL.1688 şi versiunile succesive nu le iau în considerare. Am optat pentru păstrarea mărcii grafice. ♦ O situaţie interesantă este cea a vb. *ἐγένετο* (aorist indicativ, persoana a III-a singular, al lui *γίγνομαι*), polisemantic, implicînd ideea de devenire, pe care şi rom. *face* (pentru care optează, fidel semantismului verbului grecesc, MS.45) o redă în unul dintre numeroasele sale sensuri. BIBL.1688 şi MS.4389 prezintă aici vb. *fi*, nu mai puţin bogat semantic, avînd în contextul de faţă sensul 'a se petrece', 'a se întîmpla'. Am optat pentru vb. *întîmplă*, sinonim parţial cu *fi*, dar şi cu *face*, care, în forma sa reflexiv-impersonală, trimite la conotaţia narativă pe care o avem în vedere.

1:6

În privinţa secvenţelor *de aur* şi *de piatră* se repetă situaţia de sub Est. 1:1.

1:7

Fragmentul *piatră de zmaragd şi de pinín şi de parín piatră* (BIBL.1688), *piatră de smarald şi de sidef şi marmură de Paros* (versiunea modernă) prezintă *hapaxuri*: *parín* < gr. *πάρινον* („[construit cu marmură] din insula Paros") şi *pinín* < gr. *πίννα* („scoică"), ambele înregistrate în DLR, *s.v.*, dar cu accentul fixat pe prima silabă, prin apropiere de etimon; totuşi, în fragmentul din BIBL.1688, citat în DLR sub ambele cuvinte, accentul este notat, în ambele cazuri, pe ultima silabă. ♦ Termenul indeclinabil *pinin* (fără marcarea accentului) din MS.45 echivalează în acest context adjectivul gr. *πίννινος* („al scoicii", „sidef"), recurent exclusiv în acest loc din *Septuaginta*, *cf.* germ. *Perlmutt* 'sidef' (SEPT.GERM.), engl. *mother-of-pearl* 'idem'(SEPT.ENGL.), *of a mollusk* 'de la o moluscă' (GR.ENGL.). Cuvîntul nu este înregistrat în DLR (E.M.). ♦ Secvenţa *împrejur trandafiri răvărsaţi* (BIBL.1688), *împregiur trandafiri înfloriţi*, cu glosa marginală *răvărsaţi* (MS.45), *cu trandafiri lucraţi de jur împrejur* (versiunea modernă) suportă, în BIBL.1688, acelaşi tratament ca în cazul celei de sub Est. 1:1.

1:8

În fragmentul *şi de anthráx păhar pus înainte, de 30 de talanzi* (BIBL.1688), *şi de anthráx păhar pus înainte, de 3000 de talandzi* (MS.45), *şi un păhărel din rubin, preţuind treizeci de mii de talanţi* (versiunea modernă), notat între paranteze în SEPT.FRANKF. şi în MS.45, avem două situaţii demne de atenţie: 1) se repetă tratamentul parantezelor semnalat sub 1:1, 1:6, 1:7; 2) *păhar*, explicat marginal, în MS.45, prin *cupă*, echivalat de noi prin *păhărel*, traduce gr. *κυλίκιον* 'pahar mic', diminutiv al lui *κύλιξ*; opţiunea traducătorilor vechi pentru *pahar* subliniază semele diminutivale ale substantivului sinonim cu substantivul feminin *cupă* (DLR, *s.v.*), prin comparaţie cu sinonimul parţial *năstrapă*, pentru care se optează, în alte cazuri, în traducere; 3) *anthráx* este un împrumut cu sens dificil de precizat, prezent şi în MS.4389, fiind redat în BIBL.ALEX. prin *escarboucle*, iar în SEPT.BRENT. prin *carbuncle*. Înregistrat de DA (*s.v. ántrax*), care citează acest pasaj din BIBL.1688, cuvîntul are sensul, învechit, de 'piatră scumpă, de culoare roşie-înflăcărată a cărbunelui aprins', în vreme ce Cantemir, în *Istoria ieroglifică*, îl glosează ca fiind „peatră scumpă roşie, rubin, rubin mare. Carvuncul" (*Scara numelor*). Cuvîntul traduce doi termeni ebraici, *barkath* şi *'ekdah*; primul denumeşte orice piatră strălucitoare (Is. 54:12), iar celălalt poate însemna 'rubin', 'spinel roşu' ori 'granat' (Ieş. 28:17; 39:10, Iez. 28:13). În limba română, cuvîntul este împrumutat mai întîi din ngr. *ἄνθραξ*, fiind folosit mai ales cu sensul de 'piatră preţioasă, de culoarea cărbunelui aprins', dar şi cu sensul „medical", în forma *anthraxi*, pentru ca mai tîrziu să fie reîmprumutat din fr. *anthrax* (preluat, la rîndul lui, din ngr. *ἄνθραξ*); în fine, apare o eroare de traducere ori de redacţie în BIBL.1688 (*30*) şi în MS.45 (*3000*), de vreme ce SEPT.FRANKF. prezintă numeralul *τρισμυρίων* (versiunea modernă: *treizeci de mii*).

Capitolul al 2-lea

2:1

Secvenţa *n-au mai* (BIBL.1688), glosată marginal prin *nu încă* în MS.45, *mai* (versiunea modernă) se află în situaţia de sub Est. 1:1.

2:11

În secvenţa *Şi preste toate zilele îmbla Mardohéu pren curtea muierilor* (BIBL.1688), *Şi preste toate dzilele îmbla Mardoheu pren curtea muierilor* (MS.45), *Şi în fiecare zi se preumbla Mardochai prin curtea femeilor* (versiunea modernă), vb. gr. *περιπατεῖν* 'a merge şi a se întoarce', urmat de prep. *κατά*, este tradus prin *îmbla* (variantă învechită şi regională a polisemanticului vb. *umblá*, moştenit din lat. *ambulare*), care, în acest context, are sensul 'a merge şi a reveni' al vb. gr. *περιπατεῖν*, sens neînregistrat în DLR, care, sub I.1., are în vedere numai ideea de deplasare, sinonimul dat în definiţie fiind numai vb. *merge* (totuşi, acest sens de 'deplasare înainte şi înapoi' este întărit în expresiile verbale înregistrate sub acest sens, dintre care citǎm doar *a umbla încoace şi încolo*, al căror înţeles dominant este dat de dezvoltarea circumstanţelor 'agitaţie', 'nelinişte', care determină ori însoţesc deplasarea), în vreme ce opţiunea pentru sensul locativ al prep. *κατά*, tradusă prin *pren*, nu pare a fi cea mai adecvată, deoarece este puţin probabil ca Mardochai să fi avut acces la curtea femeilor altfel decît prin intermediar. De aceea, am optat pentru echivalarea verbului grecesc prin *trecea* (cu acelaşi sens, care ar putea fi o extensie semantică a sensului I.5. din DLR),

urmat de locuţiunea prepoziţională *pe lîngă*, care indică, aici, direcţia, parcursul: „Şi în fiecare zi trecea Mardochai pe lîngă curtea femeilor”. MS.4389 traduce aici: *Şi în toate zilele umbla împotriva casii muierilor*, unde secvenţa *umbla împotriva* echivalează lat. *deambulabat [...] ante* (VULG.).

2:12

În secvenţa *6 luni cu mirositurile şi cu săpunurile muierilor şi luni 6 ungîndu-se cu untdelemn de mirsin* (BIBL.1688), *şase luni cu miresme şi cu pomezi femeieşti şi şase luni de uns cu ulei de smirnă* (versiunea modernă), ordinea pregătirilor este inversată faţă de SEPT.RAHLFS, BIBL.ALEX. şi SEPT.BRENT. ♦ În fragmentul acesta există un arhaism, *mirsin* ‘mirt’ (DLR, *s.v. mirsínă*) din gr. *μυρσίνη* (lat. *Myrtus communis*), pe care l-am echivalat prin *smirnă*, deoarece adjectivul gr. *μυρίνινος* din SEPT.FRANKF. trimite la gr. *σμύρνινος*, la rîndul său cu referire la substantivul feminin *σμύρνα*/ *μύρρα* (răşina plăcut mirositoare a unor arbori exotici precum *Balsamodendron myrrha*, *cf.* LSJ; *Commiphora myrrha*, *Commiphora abyssinica*, *cf.* MERRIAM-WEBSTER.MED.; *Styrax benzoin*, *cf.* DLR), care stă la originea arhaismului rom. *míră*[3] ‘smirnă’, *cf.* lat. *myrrha*, engl. *myrrh*, fr. *myrrhe*.

2:17

Obiect de podoabă capilară, adesea sub formă de coroană, folosit ca însemn al regalităţii sau ca bijuterie feminină, termenul *diademă* apare în MS.45 cu forma nearticulară şi fără accentul marcat, *diademă* (Is. 62:3), articulată şi fără marcarea accentului, *diadema* (Est. 1:11), precum şi cu variante formale mai apropiate de etimon (gr. *διάδημα*) şi cu accentul marcat, *diádema* (Est. 2:17) şi *diádima* (Est. 8:15). La Est. 2:17, cuvîntul este glosat marginal prin sinonimul *stéma*. În DLR, *s.v.*, cea mai veche atrestare a acestuia este din Dosoftei (E.M.).

2:21

Situaţia secvenţei *căce s-au adus înainte Mardohéu* (BIBL.1688), *căci s-au adus înainte Mardoheu* (MS.45), *pentru că Mardochai a fost înaintat* (versiunea modernă) este similară celei de sub Est. 1:1.

2:22

Secvenţa *întru cea împărătească adunare de cărţi* (BIBL.1688), *întru cea împărătească de cărţi adunare* (MS.45) redă, prin calc, secvenţa gr. *ἡ βασιλικὴ βιβλιοθήκη* (SEPT.FRANKF.). Am optat pentru termenul neologic *bibliotecă*, avînd, în acest context, sensul posibil de ‘colecţie de cărţi’, mai probabil cel de ‘colecţie de documente, registratură, arhivă’, dar şi pe cel de ‘spaţiu pentru păstrarea colecţiilor de cărţi, documente etc.’, pe care îl consemnează aici MS.4389: *în casa cea păzitoare de cărţi a împăratului*.

Capitolul al 3-lea

3:1

Pentru secvenţa *Amán al lui Amadathú, vughéul* (BIBL.1688), *Amman a lui Amadáthu, vughéul* (MS.45), *Aman, [fiul] lui Amadathes, bugaios* (versiunea modernă), vezi comentariul la Est. 1:[17]. În MS.4389 găsim, scrisă cu majusculă, forma *vuseiánul*, care adaptează slavon. ***вѳсе́искаго*** din OSTROG, în vreme ce VULG. explică aici: *qui erat de stirpe Agag*.

3:13

Întreaga scrisoare a lui Artaxerxes, redactată de Aman, este pusă, în SEPT.FRANKF. şi în MS.45 între paranteze drepte, marcată marginal prin semnul citării. BIBL.1688 marchează grafic pasajul numai prin semnele marginale, dar puse nu de la începutul scrisorii, ci de la secvenţa *de cărţi la împărăţiia lui Artaxérx să piarză* (p. 357/2).

Capitolul al 4-lea

4:1

Secvenţa *Mardohéu, cunoscînd ce să isprăvêşte, rupse hainele lui şi să îmbrăcă cu sac şi să presără cu cenuşă* (BIBL.1688), *Mardochai, înţelegînd ce se pregăteşte, îşi sfîşie hainele şi se îmbrăcă în sac şi îşi presără [peste sine] cenuşă* (versiunea modernă) descrie practicile ebraice în semn de doliu sau de pocăinţă. În MS.4389, gr. *σάκκος* ‘pînză aspră, ţesută din păr de capră’, ‘sac făcut dintr-o astfel de pînză’ este tradus prin termenul învechit şi popular *zăblău* ‘pînză groasă din cîlţi sau din păr de capră’, (DLR, *s.v. zăblău*[1]).

4:7

Pentru secvenţa *şi ne izbăvêşte* (BIBL.1688), *⌊şi⌋ ne mîntuiêşte* (MS.45), *⌊şi⌋ ne izbăveşte* (versiunea modernă), vezi comentariul la Est. 1:1. SEPT.FRANKF. explică, într-o notă de subsol, că în alte variante lipseşte conjuncţia.

4:15

Pentru secvenţa *şi noaptea şi zioa* (BIBL.1688), *⌊şi⌋ noaptea, şi dzua* (MS.45), *⌊şi⌋ noapte şi zi* (versiunea modernă), vezi comentariul la Est. 4:7. În acest caz, conjuncţia este considerată redundantă.

4:16

Secvenţa *Doamne, Doamne, Împărate atotţiitoriul, căci* (BIBL. 1688), *Doamne, Doamne, Împărate cel întrutotţiitor, căci* (MS.45) *Doamne, Dumnezeule, Împărate atotstăpînitor, tu* (versiunea modernă) prezintă un compus, calc după gr. *παντοκράτορ*, pe care l-am tradus prin *atotstăpînitor*, fără a mă depărta de textul vechi românesc, pentru a lămuri sinonimul arhaic *atotţiitor*, pentru care au optat traducătorii MS.45, MS.4389 şi BIBL.1688, pentru care vb. *ţine* are aici sensul, învechit astăzi, de ‘a stăpîni’ (*cf.* DLR, *s.v. ţine*, IV.4.). La finalul acestui verset mai apare o înşiruire a atributelor divine, între care şi *ὁ θεὸς ὁ ἰσχύον ἐπὶ πάντας*, tradusă în MS.45 şi în BIBL.1688 prin *Dumnezăul cela ce poate preste toţi*, iar în MS.4389 prin *Dumnezeule carele eşti putêrnic întru toate*, *cf.* slavon. ***боже моґїи на всѣхъ*** (OSTROG); am optat pentru compusul *atotputernic*. Un atribut prezent în acest final de verset este şi *ὁ θεὸς ἀβραάμ* (*Dumnezeul lui Avraam*), care

apare, în BIBL.ALEX. şi în SEPT.BRENT., ca încheiere a şirului de atribute din primul fragment citat aici. SEPT. FRANKF. nu îl înregistrează decît într-o notă de subsol, unde precizează: *al. addunt ὁ θεὸς ἀβραάμ*. Tradiţia biblică românească urmează izvorul BIBL.1688. ♦ Secvenţa *Domnul mieu, Împăratul nostru tu eşti sîngur. Ajută-mi, cei sîngure* (BIBL.1688), *Domnul mieu, Împăratul nostru tu eşti sîngur. Ajută-mi, cei sîngure* (MS.45), *Doamne al meu, Împărat al nostru tu eşti singur. Ajută mie, celei singure* (versiunea modernă) redă secvenţa gr. *κύριέ μου, ὁ βασιλεὺς ἡμῶν σὺ εἶ μόνος βοήθησόν μοι τῇ μόνῃ* (SEPT.FRANKF.), tradusă similar în alte versiuni ale *Septuagintei*: BIBL.ALEX. (C): *Mon Seigneur, notre roi, tu est seul. Viens à mon secours, à moi qui suis sule*, SEPT.GERM. (C): *Mein Herrn, unser König, du bist der alleinige. Hilf mir, die ich allein*, *cf.* şi MS.4389: *Domnul mieu, Împăratul nostru — tu însuţi. Ajută mie, cei sîngure* (după OSTROG). Alte versiuni ale textului grecesc prezintă o altă variantă: *e.g.* SEPT.GERM. (A): *Herr, König, du bist der einzige Helfer; hilf mir, die ich niedrig bin*; *Siegneur*, BIBL.ALEX. (L): *tu es le seul secours; viens à mon secours, à moi qui suis humble*, SEPT.BRENT.: *O my Lord, thou alone art our king: help me [who am] destitute.*

Capitolul al 5-lea

5:1

Secvenţa *după ce au tăcut rugîndu-se* (BIBL.1688), *după ce au tăcut rugîndu-să* (MS.45), *după ce încetă rugăciunea ei* (versiunea modernă) este tratată similar situaţiei de sub Est. 1:1. Vb. *tăcea* echivalează gr. *παύω* 'a pune capăt', 'a înceta', 'a se opri', sens înregistrat în DLR, *s.v.*, ca al doilea; merită precizat faptul că, în limba veche, verbul este adesea însoţit de compliniri indirecte, care precizează sensul său, adesea redundante, altminteri verbul intranzitiv este folosit cel mai adesea absolut; observăm că exemplul care ilustrează în DLR valoarea tranzitivă a verbului nu este potrivit, căci avem o situaţie de utilizare figurată a acestuia, în stil arhaizant, unde subst. *vorbele* este subiect pentru vb. *au tăcut*; o regrupare a citatelor de sub acest sens se impune. MS.4389 propune un alt verb în acest context: „deaca *continară* de-a se ruga" (OSTROG: *ѥгда прѣстꙋ молитисѧ*); *contina* este varianta veche, aproape de forma originară a cuvîntului *contena*, moştenit din lat. pop. **cunctino, -are* (DA, *s.v.*); etimologia cuvîntului este controversată: lat. *continere*, pe care îl propune DEX ca etimon, se potriveşte semantic, dar forma la care s-ar fi ajuns, potrivit evoluţiei fonetice, ar fi fost **cuţinea*. „Totuşi, acest etimon a fost admis de Candrea. Cihac, II, 651, pleacă de la ngr. *κονταίνω* 'a apropia, a scurta'; după Puşcariu, *Dscor*, I, 226-30 şi DAR, este vorba de lat. *cunctināre*, în loc de *cunctāri* 'a zăbovi, a şovăi'. S-ar putea admite o contaminare cu **contĕnuāre*, în loc de *tĕnuāre* 'a reduce, a diminua'" (DER 1958-1966 *s.v.*). În ŞĂINEANU 1929 se optează pentru *contenere*, prin intermediar mediogrec, iar SCRIBAN 1938 nuanţează şi el („compară cu lat. *contineo*, reţin, opresc, şi v. rom. *cúntin*, *-á* şi *cuntenesc*, *încontenesc*, mrom. *cúmtin* şi *acúmtin*, *-á*, din lat. pop. *cúnctino*, *-áre*, [lat.] cl. *cunctari* şi *cunctare*, a pregeta. V. *necontenit*"), citînd, între altele, BIBL.1688 pentru forma reflexivă a verbului: „Strigă cu putere şi *nu te conteni*".

5:5

În fragmentul *ἐποίσεν ἐσθήρ*, SEPT.FRANKF. prezintă, la fel ca în varianta lucianică, verbul *ἐποίσεν* 'a pregătit, a organizat', în vreme ce BIBL.ALEX. şi SEPT.BRENT. traduc vb. *εἶπεν* 'a spus', 'a vorbit'. MS.45 şi BIBL.1688 traduc primul verb, la fel şi MS.4389.

Capitolul al 6-lea

6:12

Fragmentul *Ammán să întoarse acasă-şi, mîhnindu-se asupra capului-şi* (BIBL.1688), *Aman să întoarse acasă-şi, voierîndu-să asupra capului-şi* (MS.45), *Aman se întoarse la el acasă, cu mintea învăluită de mîhnire* (versiunea modernă) redă secvenţa *ἀμὰν δὲ ὑπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια λυπούμενος κατὰ κεφαλῆς* din SEPT.FRANKF. În privinţa expresiei din a doua parte a fragmentului, traducătorii au avut diverse opţiuni, determinate de dificultatea traducerii prep. *κατὰ* urmată de genitiv după participiul prezent al vb. gr. *λυπέω*. Această construcţie, traductibilă *ad litteram* prin „întristat/ rănit în ceea ce priveşte capul lui", este unică în *Septuaginta* şi reproduce o expresie din textul masoretic, „capul plecat" sau „capul acoperit". Traducătorii vechi optează pentru o redare fidelă a sursei greceşti prin gerunziu urmat de genitiv cu prepoziţie. Am optat, în traducere, pentru un verb vechi, polisemantic, format pe teren românesc, care include ideea de 'a împresura, a acoperi cu totul, a copleşi' (*cf.* DA, *s.v. învăluí* 6), într-o construcţie figurată, utilizînd metonimia *minte/ cap*, încercînd să redau semantismul imaginii concrete a originalului. SEPT.GERM propune actualizarea expresiei prin *Haman aber kehrte zu sich nach Hause zurück, in seinem Innersten gekränkt*, în vreme ce BIBL.ALEX. traduce prin *Haman revint chez lui la tête pleine de chagrin*. SEPT.BRENT. propune o traducere analitică, prin apropiere de izvorul ebraic: *Aman went home mourning, and having his head covered*. Aceeaşi abordare apare în traducerile româneşti recente: *Aman s-a dus repede acasă trist şi cu capul în pămînt* (BIBL.1968), *Aman s'a întors acasă cătrănit, cu capul în pămînt* (BIBL. ANANIA), *Aman [s-a întors] la el acasă, jelind, cu capul în pămînt* (SEPT.NEC). MS.4389 urmează, prin *Aman mêrse acasă-şi, întristîndu-se cu întristăciune foarte mare*, versiunea slavonească: *и ѧ҆манъ ѩ҆де в домъ свои скорбѧ скорбїю велїею* (OSTROG.). ♦ Cu sensul 'a se văiera; a fi trist, a fi descurajat; a compătimi, a deplînge', vb. *voieră* echivalează, în cîteva contexte din MS.45, verbele gr. *λυπέω* 'a întrista, a descuraja', *cf. to grieve, to vex*; *to be grieved, to be distressed, to be sorrowful* 'idem' (GR.ENGL.) şi gr. *ἀθυμέω* 'a fi descurajat', *cf. to be disheartened* 'idem' (GR.ENGL.). Iată contextele respective (în paranteze dăm sintagma grecească echivalentă): *Sau de am mîncat vîrtutea ei sîngur, fără de preţ, sau şi sufletul Domnului pămîntului luînd am voierat* [*ψυχὴν κυρίου... ἐλύπησα*] (Iov 31:39), *Căci n-au dat ei Domnul copil, după primejdiia ei şi după scîrba primejdiei ei, şi să voiera pentru aceasta* [*ἠθύμει διὰ τοῦτο*] (1Reg. 1:6), *Să voie-*

readză împăratul pentru fiiul lui [*λυπεῖται ὁ βασιλεύς*] (2Reg. 19:2), *Aman să întoarse acasă-şi, voierîndu-să asupra capului-şi* [*λυπούμενος κατὰ κεφαλῆς*] (Est. 6:12). În DLR, *s.v. văierá*, forma de aici este atestată exclusiv la Dosoftei, în alternanţă, de altfel, cu forma „normală", *văiera*. Cuvîntul este o creaţie onomatopeică de la *vai*, prin analogie cu verbe precum *şuiera* sau *văiera* (E.M.).

Capitolul al 7-lea

7:9

Fraza incidentă *şi acesta ştiia de lemnul acesta al crucii, văzînd-l în casa lui Ammán, cîndu-l chiema pre dînsul la cina împăraţilor, şi, pentru acela întrebînd, au ştiut de la unul den copii cea ce să gătêşte* (BIBL.1688), *şi acesta ştiia acesta lemnu, văzînd a crucii întru casa lui Aman, cînd îl chema pre îns la cina împăraţilor, şi, pentru acela întrebînd, ştiú dentru unul de copii ce să gătêşte* (MS.45), *şi acesta ştia despre acel lemn pentru crucificare, căci îl văzuse în casa lui Aman, cînd îl chemase la cina regească, şi, întrebînd despre el, a aflat de la unul dintre copiii [de casă] ce se pregăteşte* (versiunea modernă) este scrisă în SEPT.FRANKF. între paranteze rotunde, fără nici o notă explicativă. Acest fragment lipseşte în SEPT.RAHLFS, BIBL.ALEX., SEPT.BRENT. şi în VULG., dar se regăseşte în MS.4389 (*carele ştiia, că văzuse lemnul cîndu-l rîdica înaintea casei lui Aman, cîndu-l chiemase la ospăţul cel împărătesc, şi întrebase de aceasta pre o slugă şi auzí ce au gîndit*), după OSTROG. Fragmentul lipseşte şi în traducerile recente, *e.g.* BIBL.1968, BIBL.ANANIA, SEPT.NEC. ♦ În primele traduceri ale acestui fragment (MS. 45, BIBL.1688) apare subst. masc. *copil* pentru *παίδως* (*cf.* lat. *puer*), cu sensul de 'slujitor', pe care l-am echivalat prin *copil*, cu determinarea explicativă *de casă*, prin specializare semantică faţă de *fiu*/ *fecior*, care traduc gr. *υἱός* (*cf.* lat. *liber*). Traducerile româneşti ulterioare, încă de la BIBL.MICU, renunţă la specializarea semantică *fiu*, *fecior* vs. *copil* şi folosesc, în al doilea caz, subst. masc. *slugă* (< slavon. ***слѣга***).

Capitolul al 8-lea

8:3

Secvenţa *să ruga să rădice răutatea lui Ammán* (BIBL.1688), *să ruga să rădice a lui Aman răutate* (MS.45) redă fidel originalul grecesc, unde expresia *ἀφελεῖν... τὴν κακίαν* 'a ridica răul' nu păstrează nuanţele semantice ale textului ebraic, unde vb. *'abar* 'a trece', 'a traversa' are sensul conotativ de 'a transfera', 'a trece asupra altcuiva' (în contextul de faţă). De aceea, am tradus prin: *se rugă să abată răutatea lui Aman*. În MS.4389 se propune ca echivalent pentru termenul slavon. ***превратити*** vb. *a întoarce* 'a întoarce, a coti', cu sensul figurat 'a abate, a îndepărta'.

8:12

Secvenţa *Împărat mare Artaxérxu* (BIBL.1688), *Împărat mare Artaxerx* (MS.45), *Marele rege Artaxerxes* (versiunea modernă) redă secvenţa gr. *Βασιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης*, scrisă cu majuscule, ca un intertitlu, în SEPT.FRANKF. Numai MS.45, fidel ca întotdeauna originalului, marchează grafic, prin scriere cu cerneală roşie, statutul special al fragmentului de început al decretului/ scrisorii de salvare a iudeilor condamnaţi de Aman, prin scrisoarea anterioară, la extincţie. ♦ Pasajul care cuprinde copia scrisorii redactate de Mardochai şi de Ester este marcat, ca în cazul celeilalte scrisori de sub 3:13, prin paranteze drepte şi semne marginale în SEPT.FRANKF. şi în MS.45; BIBL.1688 marchează scrisoarea prin semnul citării, notat marginal, nu de la începutul scrisorii, ci de la secvenţa *mulţimita nu numai dentru oameni* (p. 361/1) pînă la finele versetului. ♦ Potrivit modului său de accentuare, forma *a meşterşugului* din BIBL.1688 este un substantiv; în SEPT.FRANKF. apare însă o formă verbală de infinitiv prezent mediu (*μηχανᾶσθαι* < *μηχανάομαι*), echivalată în MS.45 prin infinitivul *a meşterşugui*, *cf. să uneltească* (BIBL.ANANIA, versiunea modernă), *undertake to scheme evil* (SEPT.ENGL.). ♦ Termenul *obştuitór*, cu sensul 'asociat, tovarăş, partener', apare în MS.45 cu o ocurenţă unică: *să ne lipsască pre noi şi de duh, şi pre al nostru mîntuitoriu şi pren toate făcătoriu de bine Mardohéu şi pre cea fără prihană a împărăţiei obştuitoare Esthir* (Est. 8:12). Echivalează în context gr. *κοινωνός* 'idem', *cf.* GR.ENGL.: *partner, friend* 'idem'. Neatestat în DLR, cuvîntul pare o invenţie lexicală, un derivat de la vb. *obştí* 'a se însoţi, a se întovărăşi' (< slavon. ***обьщити***), atestat în DLR la Dosoftei (E.M.).

8:15

Secvenţa *Mardohéu ieşi [...] cunună avînd de aur şi diadimă de vişin, mohorîtă* (BIBL.1688), *Mardoheu ieşi [...] cunună avînd de aur şi diádima vişină, mohorîtă* (MS.45), *Mardochai ieşi [...] avînd cunună de aur şi o diademă din in subţire, purpurie* (versiunea modernă) prezintă un sens special al subst. fem. *diademă*, neatestat în DLR, care înregistrează eronat acest citat sub paranteza explicativă „prin lărgirea sensului" (sub *diadémă* 1) alături de un citat din Eminescu: *Şi-a creat pe pânza goală pe Madona Dumnezeie, Cu diademă de stele* (*Venere şi Madonă*). Potrivit ar fi fost să fie grupat alături de citatul din GCR II, 209/5, cu precizarea „special" şi, eventual, „învechit", sub sensul pe care îl înregistrează ŞĂINEANU 1929 („Un fel de legătură ce purtau regii pe cap"), sens special al etimonului gr. *διάδημα*: 'band round the *τιάρα* worn by the Persian king' (LSJ). BIBL.ALEX. şi SEPT.BRENT. împrumută termenul grecesc: *Mardochée sortit [...] avec une couronne d'or et un diadème de byssus pourpre*; *Mardochaeus went [...] wearing a golden crown, and a diadem of fine purple linen*. SEPT.RAHLFS traduce termenul prin *Stirnbinde* 'filacteră', 'diademă': *Mardochaios [...] trug eine goldene Krone und eine Stirnbinde aus purpurnem Byssus*. Aşadar, Mardochai este învestit cu toate însemnele regalităţii, iar statutul său de locotenent regal este făcut cunoscut prin protocolul înfăţişării publice. ♦ Acest verset lipseşte în MS.4389, *cf.* OSTROG. VULG. prezintă un text similar: *Mardochaeus autem [...] egrediens [...] coronam auream portans in capite, et amictus serico pallio atque purpureo*, secvenţă tradusă în VULG.1760-1761 prin *Mardoheul [...] ieşind [...] coroană de aur purtând în cap şi împodobit cu platoşe de mătasă şi cu urşinic*. De fapt, subst. neutru *pallium*, din familia lui *palla*,

înseamnă 'acoperământ, învelitoare' şi 'mantie (grecească), manta' şi este pus în relaţie cu participiul perfect *amictus* 'acoperit, înfăşurat'. Arhaismul *urşinic* (*cf.* it. *oloserico*, mgr. *ὁλοσηριχός* 'în întregime de mătase', *cf.* DLR, *s.v. urşiníc*[2]) are aici sensul 'purpură'.

Capitolul al 9-lea

9:4

În BIBL.ALEX. şi în SEPT.BRENT., împărţirea versetelor este diferită, 9:3 incluzînd şi textul *Că frica lui Mardohéu zăcea preste dînşii* (BIBL.1688), *Pentru că frica lui Mardoheu dzăcea preste înşii* (MS.45) de sub 9:4, ceea ce modifică numerotarea ulterioară pînă la versetul 6. În BIBL.ALEX. lipseşte versetul 9:5, iar în SEPT.BRENT., versetul 9:6 are dublă numerotare (5./ 6.). BIBL.1688 şi MS.45 respectă segmentarea versetelor din SEPT.FRANKF. ♦ În SEPT.BRENT., cartea *Ester* cuprinde nouă capitole, cu o împărţire a versetelor diferită de BIBL.ALEX. şi de SEPT.FRANKF. MS.4389 urmează fidel izvorul slavon şi numără, de asemenea, nouă capitole, însă împărţirea în versete este alta, textul însuşi fiind diferit pe alocuri, încît nu avem versete corespondente cu traducerile după izvor grecesc (vezi notele filologice 102, 108, 115). Spre deosebire de VULG. şi de VULG.1760-1761, unde adaosurile notate în *Introducere* sînt adăugate în partea finală a cărţii, capitolele 11, 12, 13, 14, 15, 16, aici adaosurile la sursa ebraică au fost intercalate în text, iar ultimul capitol, 9, este rezumativ.

9:26

Versetul acesta consemnează etimologia numelui sărbătorii iudaice Purim, precum şi explicarea contextului istoric în care aceasta a fost consfinţită: *s-au chemat zilele acêstea „Frúre", pentru „sorţi"* (BIBL.1688), *s-au chemat dzilele acêstea „Frurê", pentru „sorţi"* (MS.45), *au fost numite zilele acestea „Phrurae", din cauza „sorţilor"* (versiunea modernă), *cf.* gr. *ἐπεκλήθησαν αἱ ἡμέραι αὗται φρουραὶ διὰ τοὺς κλήρους* (SEPT.FRANKF.). Termenul *Phrurae* este o transliterare septuagintară a ebr. *pūrīm*, preluat, la rîndul lui, din asiriană. Termenul este transliterat şi în versiunile în alte limbi traduse după textul grecesc, de exemplu: SEPT.FR.: *Phrurées*, BIBL.ALEX.: *Phrourai*, SEPT.GERM.: *Phrurai*, SEPT.BRENT.: *Phrurae*. În BIBL.ALEX. (p. 231) se precizează: „Il existe pourtant un mot grec, *phrourá*, qui sinifie «garde», «sourveillance», et il est probable que le mot du verset en est aussi un écho. Il y a un jeu de mots de la part du traducteur. La fête de Purim, fêtes des sorts, est aussi celle de «gardes», c'est-à-dire de la vigilance du peuple juif à l'égard de ses ennemis. Le terme prend différentes formes selon les manuscrits et les versions: on trouve *phrourin*, *phrourim*, *phouroureim*, *phourein* et *phourim* dans les manuscrits de la LXX". Traducerile vechi româneşti propun transliterarea *Frure*, cu monoftongarea diftongului final în BIBL.1688, sau *Frurê*; MS.45 transcrie prin diftongul din greacă. În BIBL.ANANIA se optează pentru versiunea ebraică a numelui, *Purim*, iar în SEPT.NEC pentru traducerea acestuia, *Sorţii*. Vezi, pentru detalii, şi comentariul la Est. 9:28.

9:28

Împrumut contextual după gr. *φρουραί* (SEPT.FRANKF.), transcriere a cuvîntului ebr. *purim*, cu sensul 'zaruri', subst. *Fruré* din MS.45 (*Iară dzilele acêstea, alor „Frurê", să vor petrêce întru toată vrêmea, şi pomenirea lor nu va lipsi pînă în rude*), menţinut întocmai în BIBL.1688, este indeclinabil. Termenul din *Septuaginta* nu este înregistrat în dicţionarele limbii greceşti. Versetul face referire la momentul salvării neamului lui Israel de persecuţia regelui persan Ahasverus (Xerxes), moment celebrat de atunci anual la sărbătoarea Purim (E.M.). Vezi şi comentariul la Est. 9:26.

Capitolul al 10-lea

10:4-11

Aceste versete cuprind cuvintele atribuite lui Mardochai, prin care sînt rezumate evenimentele din carte, puse sub semnul divinităţii, într-un discurs ce reprezintă rezultatul unei revelaţii. Interpretarea tuturor faptelor din perspectiva visului premonitoriu, semnificaţia *sorţilor* 'zaruri' este îmbogăţită în 10:9, unde tragerea la sorţi îi este atribuită lui Dumnezeu, încît „toute l'histoire d'Esther a été celle d'un choix de Dieu et de l'affirmation de l'élection du peuple juif", după cum notează BIBL.ALEX. (p. 238), care subliniază aici originaliatea gîndirii greceşti orientale privitoare la dualismul cu tendinţă escatologică. ♦ Ca în toate celelalte cazuri, SEPT.FRANKF. marchează grafic statutul diferit al acestui text prin paranteza dreaptă deschisă la începutul versetului 10:4 şi prin notaţia marginală; este omisă închiderea parantezei, iar semnele marginale continuă pînă la finele cărţii, sugerînd că şi versetul ultim, colofonul, este un adaos. MS.45 urmează fidel punctuaţia originalului grecesc, în vreme ce BIBL.1688 omite să noteze aici semnele marginale, prezente însă în cazurile anterioare.

INDICE DE CUVINTE ŞI FORME

A

a[1]→ al

a[2] : (înc. sec. XVI PS. H.) : prep. : „zu, nach" : „à" : (15x)
a *prep.* [1] 6, 17; [2] 3, 13; 3, 13; 4, 16; 4, 16; 5, 1; [3] 3, 9; 3, 12; 3, 16; 3, 17; 3, 18; 4, 16; 5, 18; 10, 31; 12, 31;

abáte : (c. 1560-1562 CORESI, PRAV.) : v. III : „1. ablenken, 2. einkehren" : „1. dévier, 2. s'arrêter qque part en passant" : (2x)
ai abătut *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 19;
au abătut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 13, 26;

acásă : (c. 1560-1562 CORESI, PRAV.) : adv. : „heim" : „chez soi" : (3x)
acasă *adv. de loc* [2] Cat. Est. 37; 5, 10; 6, 12;

acél, acéa : (1521 NEACŞU) : adj./pron. dem. : „jener" : „ce, celui-là" : (50x)
acea *adj. pron. dem. fem. sg. nom./ac.* [1] 5, 8;
acêea *adj. pron. dem. fem. sg. nom./ac.* [1] Cat. Ezd. 39; Cat. Ezd. 51; Cat. Ezd. 77; Cat. Ezd. 78; 4, 13; 4, 15; 4, 16; 4, 19; 4, 21; 5, 3; 6, 7; 6, 8; 6, 12; 8, 34; [2] 6, 1; 8, 1; 9, 2; 9, 10; [3] 4, 16; 4, 22; 6, 1; 8, 19; 12, 42; 12, 43; 13, 1; 13, 21;
acêea *pron. dem. fem. sg. nom./ac.* [1] 4, 14; 4, 15; 5, 8; [2] 9, 19; 9, 26; 10, 9; [3] 6, 6;
aceia *adj. pron. dem. masc. pl. nom./ac.* [1] 4, 21;
acela *adj. pron. dem. masc. sg. nom./ac.* [1] 5, 16;
acela *adj. pron. dem. neutru sg. nom./ac.* [1] 5, 8;
acela *pron. dem. masc. sg. nom./ac.* [2] 4, 10; 7, 9; [3] 2, 20; 9, 6;
acêle *adj. pron. dem. fem. pl. nom./ac.* [1] 10, 9;
acêlea *adj. pron. dem. fem. pl. nom./ac.* [1] Cat. Ezd. 79; 11, 80; [3] 6, 17; 13, 15; 13, 23;
acelora *adj. pron. dem. masc. pl. gen./dat.* [1] 6, 8; 6, 8;
aceluia *adj. pron. dem. masc. sg. gen./dat.* [1] 5, 17;

acéla, acéea → acel, acea

acést, aceástă : (1521 NEACŞU) : adj./pron. dem. : „dieser" : „ce-ci, celui-ci" : (198x)
a acestui *adj. pron. dem. masc. sg. gen./dat.* [2] 8, 9;
a aceştii *adj. pron. dem. fem. sg. gen./dat.* [2] 10, 10;
aceasta *adj. pron. dem. fem. sg. nom./ac.* [1] Cat. Ezd. 30; 4, 15; 5, 3; 5, 3; 5, 4; 5, 9; 5, 12; 5, 13; 6, 15; 7, 16; 9, 2; 9, 6; 9, 7; 9, 10; 9, 15; [2] 1, 8; 3, 14; 4, 13; 8, 12; 8, 13; [3] 2, 17; 5, 10; 8, 12; 9, 10; 9, 32; 13, 18; 13, 27;
aceasta *pron. dem. fem. sg. nom./ac.* [1] Cat. Ezd. 36; 3, 5; 4, 11; 4, 13; 4, 22; 5, 5; 5, 11; 5, 17; 7, 10; 8, 23; 9, 15; 10, 2; 10, 9; [2] Cat. Est. 6; Cat. Est. 41; Est. 16; 1, 4; 1, 13; 2, 12; 3, 1; 3, 13; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 8, 12; 8, 12; 10, 9; [3] 2, 2; 2, 4; 3, 24; 4, 2; 6, 7; 13, 4; 13, 6; 13, 14; 13, 22;
această *adj. pron. dem. fem. sg. nom./ac.* [1] 3, 12; 5, 9; [2] 3, 13; 4, 13;
acest *adj. pron. dem. neutru sg. nom./ac.* [1] 10, 12; [2] Est. 11;
acesta *adj. pron. dem. masc. sg. nom./ac.* [1] 7, 5; 7, 5; [2] 1, 1;
acesta *adj. pron. dem. neutru sg. nom./ac.* [1] 6, 11; 10, 5; 10, 13; 10, 14; [2] Est. 11; 7, 5; 7, 9; [3] 2, 19; 5, 12; 5, 13; 5, 13; 5, 18; 6, 4; 6, 5; 6, 9; 6, 16; 13, 17;
acesta *pron. dem. masc. sg. nom./ac.* [1] 1, 3; 6, 2; 7, 7; 7, 16; 10, 23; [2] 7, 5; 7, 6; 7, 9; [3] 3, 15; 3, 21; 3, 22; 3, 23; 3, 23; 3, 25; 3, 30; 3, 31; 13, 26;
acesta *pron. dem. neutru sg. nom./ac.* [1] 1, 9; 5, 11; [2] Est. 4; 3, 13;
acêste *adj. pron. dem. fem. pl. nom./ac.* [2] 9, 21;
acêstea *adj. pron. dem. fem. pl. nom./ac.* [2] 1, 2; 4, 10; 9, 20; 9, 22; 9, 26; 9, 27; 9, 28; 10, 10;
acêstea *adj. pron. dem. neutru pl. nom./ac.* [1] 7, 1; 9, 3; [2] Cat. Est. 2; Cat. Est. 52; Est. 15; Est. 15; 1, 1; 2, 1; 4, 8; 8, 12; 9, 20; 10, 5; 10, 9; [3] 1, 4; 5, 6; 6, 7; 6, 8; 13, 18;
acêstea *pron. dem. fem. pl. nom./ac.* [1] 4, 8; 5, 3; 5, 4; 5, 7; 9, 1; 10, 44; [2] 1, 13; 3, 13; 5, 8; 5, 13; 8, 12; 8, 12; 9, 26; 10, 4; [3] 9, 38;
acêstea *pron. dem. neutru pl. nom./ac.* [1] Cat. Ezd. 35; 8, 13; [3] 5, 18; 6, 4; 6, 14;
acestora *adj. pron. dem. neutru pl. gen./dat.* [1] 9, 14;
acestuia *adj. pron. dem. masc. sg. gen./dat.* [2] 3, 13; [3] 1, 11;
acestuia *adj. pron. dem. neutru sg. gen./dat.* [3] 5, 16; 5, 19;
aceştia *adj. pron. dem. masc. pl. nom./ac.* [2] 10, 9; [3] 4, 2;
aceştia *pron. dem. masc. pl. nom./ac.* [1] Cat. Ezd. 4; Cat. Ezd. 5; Cat. Ezd. 60; Cat. Ezd. 72; Cat. Ezd. 73; 2, 1; 2, 59; 2, 62; 2, 65; 8, 1; 10, 44; [3] 1, 10; 3, 3; 7, 6; 7, 61; 7, 64; 7, 67; 9, 18; 10, 8; 10, 37; 11, 3; 11, 7; 12, 1; 12, 7; 12, 26;
aceştiia *adj. pron. dem. fem. sg. gen./dat.* [1] Cat. Ezd. 68; 6, 17; 7, 23; [2] 8, 12; 9, 26; [3] 9, 1;

acésta, aceásta → acest, aceástă

acólo : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. : „dort(hin)" : „là-bas" : (21x)
acoló *adv. de loc* [1] 1, 4; 6, 6; 6, 12; 6, 12; 8, 15; 8, 15;

8, 21; 8, 31; 9, 11; 10, 6; [3] 1, 3; 1, 9; 1, 9; 2, 11; 4, 20; 4, 23; 5, 16; 6, 8; 10, 39; 13, 5; 13, 9;

acoperămînt : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Schutz" : „protection" : (1x)
acoperemînt *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 13;

acoperemînt → acoperămînt

acoperí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „1. (be)decken, 2. verbergen" : „1. couvrir, 2. cacher" : (7x)
au acoperit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 3, 3; 3, 6; 3, 14;
au acoperitu *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 3, 3;
au acoperitu *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [3] 3, 15;
să acopăr *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [3] 2, 8;
să acoperi *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [3] 4, 5;

acúm : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. : „jetzt" : „maintenant" : (24x)
acum *adv. de timp* [1] 4, 13; 4, 14; 5, 16; 5, 17; 6, 6; 6, 7; 9, 8; 9, 10; 9, 12; 10, 2; 10, 3; 10, 11; [2] 3, 13; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 8, 12; [3] 5, 5; 6, 7; 6, 7; 6, 9; 9, 32;
acuma *adv. de timp* [1] 4, 21;
acumu *adv. de timp* [2] 4, 16;

acúma → acum

acúmu → acum

adár : (c. 1665-1672 MS. 4389, 511/2) : s. m. : „Adar (Monat)" : „Adar (mois)" : (15x)
adár *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 2, 16; 3, 7; 3, 13; 8, 12; 8, 12; 9, 1; 9, 22;
ádar *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;
a lui adár *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [2] 9, 15; 9, 16; 9, 19; 9, 19; 9, 21;
lui adár *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 6, 15; [2] 10, 10;

adăugá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „1. hinzufügen, 2. fortfahren" : „1. ajouter, 2. continuer à" : (3x)
adaogeţi *verb indicativ prezent 2 pl.* [3] 13, 18;
adaogînd *verb gerunziu* [2] 8, 3;
să adaogeţi *verb conjunctiv prezent 2 pl.* [1] 10, 10;

adés → adesea

adésea : (1559-1560 BRATU) : adv. : „häufig" : „souvent" : (1x)
mai adêse *adv. de mod comp.* [2] 8, 12;

adevăr : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Wahrheit" : „vérité" : (4x)
adevărul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] 4, 5; [3] 9, 33;
adevărului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 9, 13;
adevărurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [2] 8, 12;

adeverít : (1559-1560 BRATU) : adj. : „wahrhaftig" : „véritablement" : (1x)
adeverită *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;

adiá : (c. 1665-1672 MS. 4389, 906/1) : v. I : „bewegen" : „mouvoir, agiter" : (1x)
adiiam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 9, 5;

adîncíme : (1654 NEAGOE 306) : s. f. : „Tiefe" : „profondeur" : (1x)
adîncime *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 11;

adúce : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „bringen, holen, herbeiführen" : „(r)apporter" : (55x)
a aduce *verb infinitiv prezent* [1] 3, 6; [3] 10, 35;
aduc *verb indicativ prezent 3 pl.* [3] 10, 31;
aduceţi *verb imp. 2 pl.* [3] 8, 17;
aduceţi-vă *verb imp. 2 pl.* [3] 4, 14;
aducînd *verb gerunziu* [1] 6, 10; [3] 13, 15; 13, 15; 13, 16;
aducîndu-şi *verb gerunziu* [2] 2, 1;
aducîndu-ţi *verb gerunziu* [2] 4, 7;
adusă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 5, 14;
aduse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [3] 8, 4;
aduseră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 10, 7; [3] 8, 18; 12, 31;
ádu-ţi *verb imp. 2 sg.* [2] 4, 16; [3] 1, 8; 5, 19; 6, 14; 13, 14; 13, 22;
au adus *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 6, 17; 8, 34; [3] 13, 18;
au adus *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 4, 2; 5, 14; 6, 5; 6, 5; [2] 10, 11; [3] 13, 12;
era aducînd *verb indicativ imperfect perifrastic 3 pl.* [1] Cat. Ezd. 63;
mi-am adus *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [2] 10, 5;
s-ar aduce *verb cond.-opt. prezent 3 sg.* [2] 3, 13;
s-au adus *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] Est. 14; 2, 21;
să aducă *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 3, 2; 8, 17; 8, 29; [2] 1, 11; 6, 8; [3] 11, 1; 12, 27;
să aducă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 6, 1; 9, 25; [3] 8, 3; 10, 34;
să aducem *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [3] 10, 36;
să aduse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 9, 2; [2] 2, 8;
ş-au adus *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 9, 17;
-şi aduse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 10, 9;
vei aduce *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 7, 16;
vom aduce *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [3] 10, 37;
vor aduce *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [3] 10, 38;

adúcere : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Mitbringen" : „action d'apporter" : (1x)
aducerii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 10, 34;

aduná : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „(ver)sammeln" : „rassembler" : (30x)
adunaiu *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [1]8, 15; [3] 13, 11;
adună *verb imp. 2 sg.* [2] 4, 15;
am adunat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 7, 27; [3] 7, 5; 12, 25;
s-au adunat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 8, 20; [2] 2, 8; 10, 8; [3] 8, 15;
s-au adunat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 40;
să adunară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] Cat. Ezd. 68; 9, 4; 10, 1; 10, 9; 11, 67; [2] 9, 15; 9, 16; 9, 18; [3] 4,

8; 8, 3; 9, 1; 12, 28;
să adună *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 10; 3, 1;
să ne adunăm *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [3] 6, 2; 6, 10;
să să adune *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 10, 7;
să vă adunaţi *verb conjunctiv prezent 2 pl.* [3] 4, 20;
voiu aduna *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [3] 1, 9;

adunáre : (1581-1582 PO) : s. f. : „Sammlung, Ansammlung" : „accumulation, rassemblement" : (15x)
a adunării *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 7, 5;
adunare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 1; [2] 2, 22; 10, 10; [3] 5, 7;
adunarea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 2, 64; 10, 8; 10, 12; 10, 14; [3] 5, 13; 7, 66; 8, 19; 13, 1;
adunări *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 7, 5;
adunării *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 8, 4;

adunát : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj./s. : „versammelt" : „rassemblé" : (2x)
cei adunaţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [3] 5, 16; 12, 43;

afără : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. : „1. draussen, 2. ausser" : „1. dehors, 2. sauf" : (13x)
afară *adv. de loc* [1] 1, 6; 2, 65; 10, 13; [2] 4, 10; 4, 12; 4, 15; 4, 16; 9, 19; [3] 3, 25; 7, 67; 13, 8; 11, 16; 13, 20;

afarsahéu : (c. 1683-1686 MS. 45, 395/2) : s. m. : „von Arpharsach" : „d'Arpharsathac" : (3x)
afarsaheii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 5, 6; 6, 6;
afarsathaheii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 4, 9;

afarsathahéu → afarsaheu

aflá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „1. (auf-, vor)finden, 2. widerfahren, 3. entdecken, 4. erfahren, 5. vorhanden sein" : „1. trouver, 2. arriver à qn., 3. découvrir, 4. apprendre, 5. se trouver" : (27x)
aflaiu *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [3] 7, 5;
aflară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 8, 16;
aflat-au *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 8, 12;
află *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 2, 17; 6, 2;
aflăm *verb indicativ prezent 1 pl.* [2] 8, 12;
aflîndu-se *verb gerunziu* [2] 3, 13;
ai aflat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 8;
am aflat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 4, 19; 8, 15; [2] 5, 7; 7, 3; 8, 5; [3] 7, 5;
au aflat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 5, 8;
au aflat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 2, 9; [3] 9, 32;
era aflînd *verb indicativ imperfect perifrastic 3 sg.* [2] 2, 16;
s-au aflat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [2] 1, 5; [3] 7, 64;
s-au aflat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 2, 62;
să afla *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 8, 25;
să aflară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] Cat. Ezd. 42; 10, 18;
să află *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 6, 2; [3] 13, 1;
vei afla *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 4, 15;

agonisí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „erwerben" : „acquérir" : (1x)
am agonisit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 5, 16;

agonisítă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Erwerb" : „acquisition" : (1x)
agonisita *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 8, 21;

aícea → aici

aíci : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. : „hier" : „ici" : (1x)
aicea *adv. de loc* [1] 4, 2;

aiúrea : (1560-1561 CORESI, TE.2) : adv. : „anderswo" : „ailleurs" : (1x)
aiurilea *adv. de loc* [2] 4, 13;

ajutá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „helfen" : „aider" : (5x)
ajuta *verb indicativ imperfect 3 pl.* [2] 9, 16;
ajută *verb imp. 2 sg.* [2] 4, 16; 4, 16;
ajutînd *verb gerunziu* [1] 10, 15;
să ajute *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [2] 8, 11;

ajutór : (1521 NEACŞU) : s. n. : „Beistand, Hilfe" : „assistance, aide" : (2x)
ajutoriu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 13; 4, 16;

ajutorí : (c. 1608-1613 VARLAAM, L. 227) : v. IV : „helfen" : „aider" : (1x)
ajutorindu *verb gerunziu* [1] 5, 2;

al : (1425 DERS) : art. pos.-gen. : „des" : „de" : (6x)
a *articol pos.-gen. fem. sg. nom./ac.* [2] 9, 1; 9, 19; 9, 19; 9, 21; 9, 21;
al *articol pos.-gen. masc. sg. nom./ac.* [3] 5, 14;

alắturea → alături

alắturi : (1593 DIR) : adv. : „neben" : „à côté" : (5x)
alăturea *adv. de loc* [3] 2, 6; 4, 3; 4, 12; 4, 18; 8, 6;

alége : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „1. aussondern, -wählen, 2. entscheiden" : „1. choisir, séparer, trier, 2. décider" : (4x)
ai ales *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 7;
alegea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [3] 8, 10;
am ales *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 1, 9;
să aleagă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 2, 3;

alergá : (1559-1560 BRATU) : v. I : „laufen" : „courir" : (1x)
aleargă *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 2, 14;

alés : (c. 1432-1437 BGL) : adj. : „1. gewählt, 2. auserlesen" : „1. choisi, élu, 2. remarquable" : (4x)
alêse *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 5, 8; [3] 5, 18;
alesului *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. gen./dat. art.* [2] 8, 12;
cêle alêse *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. art.* [2] 2, 9;

alt : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj./pron. nehot. : „(ein) anderer" : „autre" : (6x)
alt *adj. pron. nehot. neutru sg. nom./ac.* [2] 1, 19; 9, 27;

alta *pron. nehot. fem. sg. nom./ac.* [3] 4, 17;
alte *adj. pron. nehot. neutru pl. nom./ac.* [1] 1, 10;
altul *pron. nehot. masc. sg. nom./ac.* [2] 10, 9; [3] 2, 1;

amaniteán, -eáncă : (c. 1665-1672 MS. 4389, 408/1) : adj./s. : „1. ammonitisch, 2. Ammaniter" : „1. amonite, 2. Ammonite" : (4x)
amanitêni *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 13, 1;
ammanitênce *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 13, 23;
ammanitênii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 49; [3] 4, 7;

amărăciúne : (1563 CORESI, PRAXIU 426) : s. f. : „Bitterkeit" : „amertume" : (1x)
amărăciunea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16;

amestecá : (c. 1608-1613 VARLAAM, L. 120) : v. I : „mischen" : „mélanger" : (1x)
să fie amestecat *verb conjunctiv perfect 3 sg.* [2] 3, 13;

amestecătúră : (1643 VARLAAM, C. 182, *ap.* DA) : s. f. : „Mischung" : „ramassis" : (1x)
amestecătura *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 13, 3;

amiázăzi : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Mittag" : „midi" : (1x)
amiazăzi *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 8, 5;

amín : (1551-1553 ES) : interj. : „amen" : „amen" : (2x)
amin *interjecţie* [3] 5, 13; 8, 8;

amínte : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. (în expr.) : „in Erinnerung" : „au souvenir" : (15x)
aminte *adv.* [2] 2, 1; 4, 7; 4, 16; 10, 5; 10, 9; [3] 1, 6; 1, 8; 1, 11; 4, 14; 5, 19; 6, 14; 9, 17; 9, 34; 13, 14; 13, 22;

amîndói, -dóuă : (1551-1553 ES) : num. colectiv : „beide" : „les deux" : (3x)
amîndoao *num. colectiv fem. nom./ac.* [3] 12, 39;
amîndoi *num. colectiv masc. nom./ac.* [2] Est. 5; 5, 5;

amoréu : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Amoriter" : „Amoréen" : (1x)
al amoreilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 9, 8;

an : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Jahr" : „an" : (37x)
an *subst. comun masc. sg. gen./dat. neart.* [2] 3, 13; 8, 9;
an *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 24; 6, 15; [2] 1, 3; 2, 16; [3] 10, 32; 10, 34; 10, 34; 10, 35; 10, 35;
ani *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 3, 8; 5, 11; [3] 5, 14; 9, 21; 9, 30; 13, 6; 13, 30;
anul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 1; Cat. Ezd. 15; Cat. Ezd. 43; 1, 1; 3, 8; 5, 13; 6, 3; 7, 6; 7, 7; [2] Cat. Est. 1; Cat. Est. 55; Est. 1; 3, 7; 10, 11; [3] 1, 1; 2, 1; 5, 14; 5, 14; 10, 31;

anthráx → antrax

ántrax : (c. 1665-1672 MS. 4389, 510/2) : s. n. : „Kohlestein" : „chrysolithe" : (1x)
anthráx *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 8;

ápă : (1213 SUCIU I, 404 / în top. *Apa*) : s. f. : „Wasser" : „eau" : (12x)
apă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 6; [2] Est. 9; 10, 6; [3] 4, 23; 9, 11; 9, 15; 9, 20; 13, 2;
apei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 3, 26*; 8, 3*; 12, 36*;
apelor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [3] 8, 5*;

apói : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. : „danach" : „après" : (1x)
apoi *adv. de timp* [3] 8, 20;

apríns : (c. 1573-1578 PS. SCH. 60) : adj. : „angezündet" : „allumé" : (1x)
aprins *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 5, 2;

aproápe : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv./s. m. : „1. nahe, bei, 2. Mitmensch" : „1. près de, proche, 2. le prochain" : (7x)
aproape *adv. de loc* [2] 1, 14; 1, 14; 9, 19; 9, 20; [3] 3, 23; 13, 4;
aproapele *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [2] 9, 19;

apropía : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „nahen, nähern" : „approcher" : (3x)
apropie-te *verb imp. 2 sg.* [2] 5, 2;
să apropiară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 9, 1;
să apropiiară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 4, 2;

apús : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Westen, Abendland" : „ouest, occident" : (1x)
apusul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 4, 20;

arámă : (1448 BGL / în top. *Arămeşti*) : s. f. : „Kupfer" : „cuivre" : (1x)
aramă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 26;

aráp : (1587 DERS / în antr. *Arapul*) : s. m. : „Äthiopier, Araber" : „Éthiopien, Arabe" : (2x)
arapii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 49; [3] 4, 7;

arăpésc : (1643 VARLAAM, C. 407) : adj. : „äthiopisch" : „éthiopien" : (2x)
arăpască *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 9*;
arăpească *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 12*;

arăpíme : (c. 1683-1686 MS. 45, 158/1) : s. f. : „Mohrenvolk, (aici) Äthiopien" : „maures, (aici) Éthiopie" : (4x)
Arăpime *subst. propriu fem. sg. nom./ac. neart.* [2] Cat. Est. 9; Cat. Est. 49; 3, 13; 8, 12;

arătá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „1. zeigen, weisen, 2. anzeigen, 3. berichten" : „1. montrer, 2. déclarer, dénoncer, 3. rapporter" : (19x)
ai arătat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 14;
am arătat *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [2] 8, 12;

arătă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] Cat. Est. 7; 3, 4;
au arătat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 8, 14;
au arătat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] Est. 13; 1, 4; 2, 10; 2, 20; 2, 22; 2, 22; 3, 13; 4, 6; 5, 11; 8, 1;
să arate *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [2] 1, 11;
să arate *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 4, 7;
să arătă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 2, 22;
veţi arăta *verb viitor 1 indicativ 2 pl.* [1] 7, 24;

arătáre : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Offenbarung" : „révélation" : (1x)
arătării *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 5, 1;

arc : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Bogen" : „arc" : (2x)
arce *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [3] 4, 16;
arcele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [3] 4, 13;

árde : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „(ver-, ab)brennen" : „brûler" : (2x)
arzînd *verb gerunziu* [3] 4, 2;
s-au ars *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 1, 3;

árdere : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „1. Brennen, Verbrennen, 2. Opfergabe" : „1. brûlage, 2. sacrifice" : (9x)
ardere *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 3; 3, 4;
arderea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 2; [3] 10, 33;
arderi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 3, 5; 3, 6; 6, 9; 8, 34;
arderile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 8, 34;

arfaséu : (c. 1683-1686 MS. 45, 394/2) : s. m. : „Apharsiter" : „d'Apharas" : (1x)
arfaseii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 4, 9;

argínt : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Silber" : „argent" : (33x)
argint *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] Cat. Ezd. 14; 1, 4; 1, 6; 1, 9; 1, 10; 1, 11; 2, 69; 3, 7; 5, 14; 6, 5; 7, 14; 7, 21; 8, 26; 8, 26; [2] 1, 6; 1, 7; 1, 8; 3, 9; [3] 5, 4; 5, 10; 5, 11; 5, 15; 7, 71; 7, 72;
argintul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 7, 15; 8, 17; 8, 17; 8, 25; 8, 27; 8, 32; [2] 3, 11;
argintului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 7, 17; 8, 29;

arhinéu : (c. 1683-1686 MS. 45, 394/2) : s. m. : „von Erech" : „d'Erec" : (1x)
arhineii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 4, 9;

ármă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Waffe" : „arme" : (2x)
arma *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 4, 17; 4, 23;

aruncá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „werfen" : „jeter" : (3x)
ai aruncat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 11;
am aruncat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 13, 8;
au aruncat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 9, 26;

ascultá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „1. (an)hören, 2. lauschen, 3. gehorchen" : „1./2. écouter, 3. obéir" : (16x)
a asculta *verb infinitiv prezent* [3] 9, 17;
ai ascultat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 28;
asculta *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 3, 4;
ascultă *verb imp. 2 sg.* [2] 4, 16; 4, 16; [3] 4, 4;
ascultă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 4, 4;
ascultă *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 3, 8;
asculţi *verb indicativ prezent 2 sg.* [2] 3, 3;
au ascultat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 9, 16; 9, 29; 9, 29; 9, 30;
au ascultat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 8, 23; [2] 1, 12;
vei asculta *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [2] 4, 13;

ástăzi : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. : „heute" : „aujourd'hui" : (9x)
astăzi *adv. de timp* [2] Cat. Est. 27; 1, 18; 5, 4; 5, 4; [3] 1, 6; 1, 11; 4, 2; 5, 11; 9, 36;

astupá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „verstopfen" : „boucher" : (2x)
a astupa *verb infinitiv prezent* [2] 4, 16;
a să astupa *verb infinitiv prezent* [3] 4, 7;

asúpra : (1551-1553 ES) : prep. : „1. gegen, 2. über, 3. oberhalb" : „1. vers, 2. sur, 3. au dessus" : (14x)
asupra *prep.* [1] Cat. Ezd. 30; 4, 8; 5, 3; [2] 3, 10; 4, 7; 6, 12; 6, 13; 9, 27; 9, 30; [3] 2, 19; 6, 12; 6, 13; 9, 30; 12, 31;

aşá : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. : „so" : „ainsi, de la sorte" : (27x)
aşa *adv. demonstr.* [1] 1, 2; 5, 9; 6, 13; 7, 26; 10, 15; [2] Cat. Est. 51; 1, 8; 1, 18; 1, 20; 2, 4; 2, 12; 2, 20; 3, 2; 6, 9; 6, 10; 6, 11; 9, 13; 9, 14; [3] 5, 9; 5, 12; 5, 13; 5, 13; 5, 15; 6, 13; 8, 19; 13, 18; 13, 26;

aşăzá → aşeza

aşezá : (c. 1563-1583 COD. VOR.2) : v. I : „1. stellen, 2. begründen" : „1. placer, 2. fonder" : (3x)
a aşăza *verb infinitiv prezent* [2] 3, 13;
să aşăză *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] Est. 12;
să se aşaze *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 3, 13;

aşíjderea : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. : „ebenso" : „de la sorte" : (2x)
aşijderea *adv. de mod* [2] 1, 18;
aşijdirea *adv. de mod* [2] 9, 19;

aşíjdirea → aşijderea

aştérne : (1551-1553 ES) : v. III : „betten" : „étendre" : (1x)
îşi aşternură *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [2] 4, 3;

aşternút : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Bettzeug" : „literie" : (2x)
aşternut *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 7;
aşternuturi *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [2] 1, 7;

athiním → nathinim

atît : (1551-1553 ES) : pron. nehot. : „so viel" : „tant" : (2x)
atîta *pron. nehot. fem. sg. nom./ac.* [2] 8, 12; 8, 12;

atoţiitór : (c. 1564 CORESI, MOLIT. 194) : adj. : „allbeherr-

schend" : „tout-puissant" : (1x)
atotţiitoriul *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. voc. art.* [2] 4, 16;

atúnce(a) → atunci

atúnci : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. : „dann, damals" : „alors, lors" : (20x)
atunce *adv. de timp* [1] 5, 4; 5, 5;
atuncea *adv. de timp* [1] Cat. Ezd. 27; Cat. Ezd. 29; Cat. Ezd. 32; Cat. Ezd. 33; 4, 23; 4, 24; 5, 2; 5, 9; 5, 16; 5, 16; 6, 1; 6, 13; [2] 2, 13; 4, 15; 7, 10; 9, 29; 9, 31; [3] 2, 16;

aţîţá : (1581-1582 PO) : v. I : „anzünden" : „enflammer" : (1x)
să aţîţe *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [3] 10, 34;

au : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv./conj. : „1. oder, 2. denn" : „1. ou, 2. est-ce que" : (5x)
au *adv.* [3] 2, 19; 4, 3; 4, 3; 13, 26;
au *conjuncţie coord.* [2] 4, 10;

áur : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m./n. : „1. Gold, 2. Goldmünzen" : „1. or, 2. monnaies d'or" : (29x)
aur *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 4; 1, 6; 1, 9; 1, 10; 1, 11; 2, 69; 5, 14; 6, 5; 7, 14; 8, 26; 8, 26; [2] 1, 6; 1, 7; 1, 8; 4, 10; 5, 1; 5, 2; 8, 4; 8, 15; [3] 7, 71; 7, 72;
auri *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 7, 70;
aurul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 7, 15; 8, 25; 8, 26; 8, 27; 8, 32;
aurului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 7, 17; 8, 29;

auzí : (1521 NEACŞU) : v. IV : „hören" : „ouïr, entendre" : (35x)
a auzi *verb infinitiv prezent* [3] 8, 4;
ai auzit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 9; 9, 27;
am auzit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 9, 3; [3] 5, 6;
au auzit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] Est. 13; [3] 8, 11;
auzi *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 45; Cat. Ezd. 49; [3] 2, 10; 2, 19; 4, 1; 4, 7;
auziiam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [2] 4, 16;
auziiu *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [3] 1, 4;
auzind *verb gerunziu* [2] 1, 18; 4, 4; 7, 8;
auziră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] Cat. Ezd. 50; 4, 1; [3] 4, 15; 6, 16; 13, 3;
auzitu-s-au *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [3] 6, 6;
s-au auzit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 2, 8; [3] 6, 1;
să auzi *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [3] 1, 6;
să auzi *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 54; [3] 12, 42;
să auziia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 21; 3, 13;
să auzim *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [3] 13, 27;
să auziră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 12, 41;
să să audză *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 1, 20;
veţi auzi *verb viitor 1 indicativ 2 pl.* [3] 4, 20;

aveá : (1521 NEACŞU) : v. II : „haben" : „avoir" : (10x)
ai *verb indicativ prezent 2 sg.* [2] 4, 16;
aibi *verb imp. 2 sg.* [2] 3, 11;
are *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 4, 16; 4, 16; 4, 16;
au *verb indicativ prezent 3 pl.* [3] 8, 12;
avea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] Est. 11;
aveam *verb indicativ imperfect 1 pl.* [2] 8, 12;
avînd *verb gerunziu* [2] 4, 2; 8, 15;

avére : (1581 CORESI, EV. 6) : s. f. : „Vermögen" : „fortune" : (6x)
avêre *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 4; 1, 6;
avêrea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 8; 10, 8; [2] 8, 7;
averile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 3, 13;

avuţíe : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Vermögen" : „fortune" : (4x)
avuţiei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 7, 25;
avuţiia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 1, 4; 5, 11; 10, 2;

ázimă : (1551-1553 ES) : s. f. : „ungesäuertes Brot" : „azyme" : (1x)
azimilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 6, 22*;

azót : (c. 1683-1686 MS. 45, 403/1) : s. m. : „Einwohner aus Aschdod" : „habitant d'Ashdod" : (1x)
azotii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [3] 4, 7;

azoteán, -eáncă : (c. 1665-1672 MS. 4389, 258/1) : adj. : „aus Aschdod" : „d'Ashdod" : (2x)
azotênce *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] Cat. Ezd. 80; [3] 13, 23;

azotinéşte : (c. 1683-1686 MS. 45, 412/1) : adv. : „wie in Aschdod" : „comme dans Ashdod" : (1x)
azotinêşte *adv. de mod poz.* [3] 13, 24;

B

babiloneán : (c. 1665-1672 MS. 4389, 834/2) : s. m. : „Babylonier" : „Babilonien" : (1x)
vavilonênilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 5, 13;
vaviloníii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 4, 9;

baláur : (1480 DRHA II, 341 / în antr. Marco *Bălaur*) : s. m. : „Drache" : „dragon" : (2x)
bălauri *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [2] Est. 5; 10, 7;

ban : (1413 DERS) : s. m. : „Geld" : „argent" : (1x)
bani *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 7, 71;

bárbă : (1436 DLRV / în antr. *Barbă* Stan) : s. f. : „Bart" : „barbe" : (1x)
barba *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 9, 3;

báte : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „1. schlagen, 2. kämpfen" : „1. battre, 2. combattre" : (4x)
bate *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 4, 16;
să bată *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [2] 8, 13;
să bată *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] Est. 6;
se va bate *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [3] 4, 21;

batjocorí : (1559-1560 BRATU) : v. IV : „1. verspotten, verhöhnen, 2. beschimpfen" : „1. se moquer de, tourner en

dérision, 2. insulter" : (3x)
au batjocurit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 2, 19;
batjocoriia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [3] 4, 1;
să batjocurească *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [2] 4, 16;

batjócură : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Hohn" : „raillerie" : (2x)
batjocură *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 4, 4; 4, 4;

batjocurí → batjocori

băgá : (1521 NEACŞU) : v. I : „hineintun, -stecken" : „mettre dans, introduire" : (6x)
ai băgat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 23;
aţi băgat *verb indicativ perfect compus 2 pl.* [1] 10, 10;
au băgat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 3, 5;
băgară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 9, 17;
voiu băga *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [3] 1, 9;
vor băga *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [3] 10, 39;

bărbát : (1262 DRĂGANU / în top. Terra *Barbata*) : s. m. : „Mann" : „homme" : (6x)
bărbat *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 8, 4;
bărbaţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 10, 1;
bărbaţii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 10, 16; [2] 1, 18;
bărbaţilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 1, 20; [3] 8, 5;

bărbătésc : (1551-1553 ES) : adj. : „männlich" : „masculin" : (11x)
bărbătească *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 4; 8, 5; 8, 6; 8, 7; 8, 8; 8, 9; 8, 10; 8, 11; 8, 12; 8, 13; 8, 14;

bătŕîn : (1399 DOR) : adj./s. : „1. alt, 2. Alter" : „1. âgé, 2. vieux" : (7x)
bătrînii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 6, 7; 6, 8; 10, 14;
bătrînilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 10, 8;
cei bătrîni *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. art.* [1] 3, 12;
cei bătrîni *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 5, 9; 6, 14;

băutúră : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Getränk" : „boisson" : (5x)
băutura *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 1, 8;
băutură *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 5, 6; 7, 1;
băuturi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 3, 7; [2] 2, 18;

bea : (1418 DLRV) : v. II : „trinken" : „boire" : (8x)
am băut *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [2] 4, 16;
au băut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 10, 6;
bea *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 1, 8;
bêţi *verb imp. 2 pl.* [3] 8, 12;
să bea *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [2] 7, 1;
să bea *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 66; [3] 8, 14;
să bêţi *verb conjunctiv prezent 2 pl.* [2] 4, 15;

belciúg : (1577-1583 DERS / în top. *Belciug*) : s. m./n. : „Ring" : „anneau de métal" : (1x)
belciugi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [2] 1, 6;

berbéc : (1443 DLRV / în antr. Oană *Berbece*) : s. m. : „Widder" : „bélier" : (5x)
berbeci *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 9; 6, 17; 7, 16; 8, 34;
un berbêce *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 10, 19;

besérecă → biserică

besérică → biserică

bíne : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv./s. n. : „1. gut, 2. Wohl" : „1. bien, 2. bonheur" : (18x)
bine *adv. de mod poz.* [1] 5, 17; [2] Cat. Est. 35; 2, 9; 4, 16; 6, 10; [3] 1, 11; 2, 5; 2, 7; 2, 10;
bine *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 22; [2] 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; [3] 2, 18; 5, 19;
binele *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 9, 12;

binecuvîntá : (1559-1560 BRATU) : v. I : „segnen" : „bénir" : (2x)
binecuvîntă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [3] 8, 8; 11, 2;

binevoí : (1551-1553 ES) : v. IV : „geniessen" : „aimer, être satisfait, jouir de" : (2x)
binevoiesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 7, 15;
binevream *verb indicativ imperfect 1 sg.* [2] 4, 16;

binevreá (v. I) **→ binevoi**

bir : (1441 DERS) : s. n. : „Tribut" : „taxe" : (5x)
bir *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 23;
biruri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 4, 13; 4, 20;
birurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 6, 8; [3] 5, 4;

birár : (1482 DERS) : s. m. : „Steuereinnehmer" : „percepteur" : (5x)
birariul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 27; 4, 7; 4, 18; 4, 23;
birariului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 5, 5;

biruí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „1. besiegen, 2. überwinden" : „1. gagner, 2. dépasser" : (6x)
au biruit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 1, 1;
biruind *verb gerunziu* [1] 4, 20; [2] 3, 13; 4, 16;
biruiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 4, 23;
să biruiască *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 3, 9;

biruínţă : (1642 CAZ. GOV. 195) : s. f. : „Sieg" : „victoire" : (2x)
biruinţă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 8; [2] 8, 12;

biruitór : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „siegreich" : „victorieux" : (1x)
biruitorii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [2] 3, 13;

bisérică : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Kirche" : „église" : (4x)

besêreca *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 5, 14; 5, 14; 6, 5;
besêricii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 4, 14;

blagoslovénie : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Segen" : „bénédiction" : (2x)
blagoslovenie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 13, 2;
blagosloveniia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 9, 5;

blagosloví : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „segnen" : „bénir" : (2x)
blagosloviţi *verb imp. 2 pl.* [3] 9, 5;
vor blagoslovi *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [3] 9, 5;

blagoslovít : (1551-1553 ES) : adj. : „gesegnet" : „bénit" : (2x)
blagoslovit *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] Cat. Ezd. 37; 7, 26;

blăstemá → blestema

blestém : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Fluch, Verwünschung" : „malédiction" : (2x)
blestem *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [3] 10, 29;
blestemul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [3] 13, 2;

blestemá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „verfluchen, verwünschen" : „maudire" : (3x)
am blestemat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 13, 25;
au blestemat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [3] 10, 29;
să blasteme *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [3] 13, 2;

blînd : (1519 DERS / în antr. *Blîndul*) : adj. : „barmherzig" : „clément" : (2x)
blîndă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;
blîndă foarte *adj. calificativ gradul superlativ fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 5, 1;

blîndéţe : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Sanftmut, Gutmütigkeit" : „douceur, calme" : (1x)
blîndêţe *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;

bogát : (1459 DRHA II, 116 / în top. *Bogata*) : s. m. : „Reiche" : „riche" : (1x)
bogat *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 20;

boiér : (1392 DRHA I, 3) : s. m. : „Bojar, Adliger" : „boyard, noble" : (72x)
ai boiêrilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 7, 27;
ale boiêrilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 1, 18;
boiêren *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 3, 17;
boiêrenul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [3] 3, 18; 3, 19;
boiêri *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 3, 12; 4, 3; 8, 16; 8, 17; 10, 5; [2] 1, 16; [3] 4, 19; 5, 7; 7, 5; 12, 22; 12, 43;
boiêrii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 2; Cat. Ezd. 7; Cat. Ezd. 67; Cat. Ezd. 71; Cat. Ezd. 72; 1, 5; 2, 68; 4, 2; 8, 1; 8, 20; 8, 24; 8, 25; 9, 1; 10, 14; 10, 16; [2] 1, 3; 1, 11; 1, 14; 9, 3; [3] 4, 16; 5, 17; 8, 15; 9, 32; 9, 34; 9, 38; 10, 14; 11, 1; 11, 3; 11, 13; 11, 16; 12, 7; 12, 12; 12, 23; 12, 24; 12, 31; 12, 32;
boiêrilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 5, 10; 7, 27; 8, 28; 8, 28; 9, 2; 10, 8; [2] 1, 16; 1, 21; 3, 12; 8, 9;
boiêrin *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 11, 17;
boiêrinii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [3] 5, 14;
boiêrinul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [3] 3, 9; 3, 12; 3, 14; 3, 15; 3, 16;
boiêrinului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 1, 8; [3] 3, 7; 7, 2;

boierén → boier

boierín → boier

bou : (1235 DRĂGANU 88 / în top. *Bool*) : s. m. : „Ochse" : „bœuf" : (2x)
ale boilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 10, 36;
boi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 9;

braţ : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Arm" : „bras" : (1x)
braţele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [2] 5, 2;

bucátă : (1425 BGL) : s. f. : „Speise" : „plat, met" : (1x)
bucate *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 3, 7;

búcium : (1456 DERS / în antr. *Bucium*) : s. n. : „Alphorn" : „cor des Alpes" : (2x)
buciunul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [3] 4, 18;
buciunului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 4, 20;

búciun → bucium

bucurá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „sich freuen" : „se réjouir" : (2x)
bucurîndu-se *verb gerunziu* [2] 5, 9;
să să bucure *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [2] 8, 12;

bucuríe : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Freude" : „joie" : (6x)
bucurie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 17; 9, 18; 9, 19; 9, 22; 10, 10;
bucuriia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 8, 12;

bun : (1211 DRĂGANU / în antr. *Buna*) : adj. : „gut" : „bon" : (23x)
bun *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 7, 2;
bun *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [3] 5, 9;
bună *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 11; 7, 8; 8, 18; 8, 26; [2] 2, 22; 3, 13; 4, 16; 8, 12; 9, 19; 9, 22; [3] 2, 18;
bune *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 10; [2] 2, 3; 9, 21; 9, 22; [3] 9, 13;
cea bună *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 27; [3] 2, 8;
cea prea bună *adj. calificativ gradul superlativ fem. sg. nom./ac. art.* [2] 8, 12;
cel bun *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. art.* [3] 9, 20;
mai bună *adj. calificativ gradul comparativ fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 19;

bunătáte : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Güte" : „bonté" : (10x)
bunătate *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12; [3]

13, 30;
bunătatea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 8, 12; [3] 9, 25; 9, 35;
bunătăţi *subst. comun fem. pl. gen./dat. neart.* [2] 8, 12;
bunătăţile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 9, 12; [2] 4, 16; [3] 9, 25; 9, 36;

bunăvóie : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : Wohlwollen" : „bienveillance" : (6x)
bunăvoia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 15; [2] Cat. Est. 33;
bunăvoie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 4; [1] 3, 5; 7, 12; 8, 27;

bunăvrére : (1673 DOS. PS. V. 53) : s. f. : „Güte" : „bienveillance" : (1x)
bunăvrêre *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;

C

ca : (1521 NEACŞU) : adv./conj. : „1. wie, 2. damit, 3. ungefähr" : „1. comme, 2. afin que, 3. à-peu-près" : (125x)
ca *adv.* [1] Cat. Ezd. 10; 2, 64; 3, 1; 4, 2; 4, 21; 5, 3; 5, 11; 7, 27; 8, 18; 8, 26; 9, 7; 9, 13; 9, 15; [2] Cat. Est. 24; Est. 9; 1, 13; 4, 16; 5, 1; 5, 2; 5, 8; 8, 12; [3] 2, 8; 5, 5; 5, 5; 5, 11; 6, 4; 6, 4; 6, 8; 6, 11; 7, 2; 9, 10; 9, 11; 9, 23;
ca *conjuncţie subord.* [1] 1, 1; 1, 2; 1, 5; 2, 63; 2, 68; 3, 2; 3, 7; 3, 8; 3, 9; 3, 12; 4, 5; 4, 15; 4, 22; 5, 10; 5, 10; 5, 17; 6, 8; 6, 8; 6, 8; 6, 10; 6, 11; 6, 21; 7, 12; 7, 12; 7, 13; 7, 20; 7, 22; 7, 22; 7, 24; 8, 17; 8, 21; 8, 29; 8, 30; 9, 8; 9, 8; 9, 9; 9, 9; 9, 9; 9, 12; 9, 14; 10, 5; 10, 7; 10, 10; 10, 14; 10, 19; [2] Est. 6; 1, 22; 2, 7; 2, 10; 3, 6; 3, 7; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 4, 5; 4, 6; 4, 7; 4, 16; 4, 16; 5, 5; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 9, 13; [3] 1, 6; 1, 9; 2, 5; 2, 7; 2, 12; 4, 6; 5, 12; 6, 3; 6, 7; 6, 13; 6, 13; 7, 65; 8, 6; 8, 16; 8, 17; 9, 12; 9, 26; 10, 29; 10, 29; 10, 30; 10, 31; 12, 24; 12, 27; 12, 27; 13, 2; 13, 19; 13, 19;

cal : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Pferd" : „cheval" : (10x)
a cailor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 3, 28*;
cai *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 4, 23; [3] 7, 67; 7, 68;
caii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 2, 66;
cal *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 6, 8; 6, 9; 6, 11;
calul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [2] Cat. 36; 6, 11;

caldéu : (1642 CAZ. GOV. 407) : s. m. : „Chaldäer" : „Chaldéen" : (2x)
haldeilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 9, 7;
haldeului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 5, 12;

cále : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „1. Weg, 2. Mittel, Weise" : „1. chemin, 2. moyen" : (7x)
cale *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 21; 8, 22; 8, 26; 8, 30; [3] 9, 19;
calea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 9, 12; 9, 19;

cananéu : (c. 1665-1672 MS. 4389, 11/1) : s. m. : „Kanaaniter" : „Cananéen" : (2x)
hananeilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 9, 8; 9, 24;

canón : (1581 PRL) : s. n. : „Tamburin" : „tambourin" : (1x)
canoane *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [3] 12, 27;

cap : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Kopf, Haupt" : „tête" : (8x)
capul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16; 4, 16; 5, 2; [3] 4, 4; 9, 1;
capului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 9, 3; 9, 6; 6, 12;

cápră : (1425 BGL) : s. f. : „Ziege" : „chèvre" : (1x)
capre *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 17;

cáre : (înc. sec. XVI PS. H.) : pron. int.-rel. : „wer, welcher" : „qui, lequel" : (147x)
care *pron. int.-rel. nom./ac.* [1] Cat. Ezd. 21; Cat. Ezd. 31; 2, 61; 4, 16; 4, 18; 6, 14; 7, 10; 7, 21; 7, 22; [2] 2, 16; 3, 13; 4, 16; 6, 14; [3] 5, 14; 5, 15; 6, 8; 8, 3; 8, 16;
carea *pron. int.-rel. fem. sg. nom./ac.* [1] 2, 1; 4, 12; 5, 11; [2] Est. 3; 1, 20; 2, 4; 3, 7; 4, 6; 5, 11; 8, 9; 8, 12; 8, 12; 9, 1; 9, 22; 9, 22; 10, 11; [3] 1, 6; 2, 8; 2, 8; 2, 17; 2, 18; 7, 6; 8, 6; 9, 12; 9, 19; 9, 32; 9, 35; 10, 29; 13, 7; 13, 14;
carei *pron. int.-rel. masc. pl. nom./ac.* [3] 11, 21;
carele *pron. int.-rel. fem. pl. nom./ac.* [1] 4, 10; 7, 5; 7, 5; 8, 25; 9, 11; 10, 44; [2] 10, 9; [3] 1, 7; 9, 17; 9, 29; 9, 34;
carele *pron. int.-rel. masc. pl. nom./ac.* [1] 10, 14; [3] 1, 6;
carele *pron. int.-rel. masc. sg. nom./ac.* [1] 6, 11; 7, 16; 7, 25; 7, 26; 10, 8; [2] Cat. Est. 34; 2, 6; 2, 6; 2, 15; 4, 5; 4, 10; 4, 16; 6, 6; 6, 8; 6, 8; 6, 9; 6, 9; 6, 11; 7, 5; 10, 11; [3] 2, 18; 5, 7; 5, 13; 8, 11;
carele *pron. int.-rel. neutru pl. nom./ac.* [1] 1, 7; 5, 4; 5, 14; 6, 5; 6, 12; 7, 14; [3] 8, 14;
carele *pron. int.-rel. neutru sg. nom./ac.* [1] 6, 15; 9, 11; [2] 1, 8; 4, 7; 5, 4; 5, 5; 5, 8; 6, 4; 6, 8; 6, 10; 7, 10; 8, 2; 10, 5; 10, 6; 10, 6; [3] 1, 8; 1, 9; 2, 12; 2, 13; 2, 19; 5, 9; 9, 15; 9, 23; 9, 35; 9, 36; 13, 17;
carii *pron. int.-rel. fem. sg. nom./ac.* [1] 5, 6; [3] 7, 5;
carii *pron. int.-rel. masc. pl. nom./ac.* [1] Cat. Ezd. 4; Cat. Ezd. 80; 2, 2; 3, 12; 4, 12; 9, 2; 10, 17; 10, 18; [2] 8, 5; [3] 1, 2; 1, 10; 6, 14; 7, 6; 9, 26; 11, 3; 13, 22; 13, 23;
căriia *pron. int.-rel. fem. sg. gen./dat.* [1] 4, 11;
cărora *pron. int.-rel. pl. dat./gen.* [1] 1, 5; 2, 62; 8, 20; 9, 11; [2] 8, 12; [3] 9, 37;
căruia *pron. int.-rel. masc. sg. gen./dat.* [1] 6, 12; [2] 4, 10;

cárte : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „1. Buch, 2. Schriftstück" : „1. livre, 2. document, lettre" : (42x)
carte *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 6; 4, 7; [2] Cat. Est. 52; 10, 11; [3] 2, 8; 6, 5; 7, 5;
cartea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 78*; 4, 15*; 4, 15*; 7, 16; [2] 10, 2*; [3] 8, 3*; 8, 5*; 8, 7*; 8, 10*; 8, 20*; 9, 3*; 12, 23*; 13, 1*;
cărţi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 2, 22; 3, 13; 8, 10; 8, 12; [3] 2, 7; 6, 17; 6, 19;
cărţii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] Cat. Ezd. 31; 4, 11; 6, 18*; 7, 10*; [2] 3, 13; 8, 12; 8, 12; 9, 26;

cărţile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 4, 3; 8, 5; 9, 1; [3] 2, 9;
cărţilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [2] 3, 14;
o carte *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 4, 8; [2] 9, 20;

cásă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Haus" : „maison" : (142x)
casa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 13; Cat. Ezd. 55; 1, 3; 1, 4; 1, 5; 1, 7; 2, 59; 2, 68; 2, 68; 3, 6; 3, 8; 3, 8; 3, 9; 3, 12; 5, 2; 5, 3; 5, 8; 5, 11; 5, 12; 5, 13; 5, 14; 5, 15; 5, 15; 5, 17; 5, 17; 6, 3; 6, 4; 6, 5; 6, 5; 6, 7; 6, 8; 6, 11; 6, 11; 6, 12; 6, 15; 7, 14; 7, 15; 7, 19; 7, 22; 7, 22; 7, 26; 8, 17; 8, 29; 8, 32; 8, 35; 9, 9; [2] 2, 3; 2, 9; 2, 13; 2, 14; 4, 13; 7, 8; 7, 9; 8, 12; [3] 1, 6; 2, 3; 2, 8; 3, 23; 3, 25; 5, 13; 6, 10; 6, 10; 7, 39; 8, 18; 10, 34; 10, 35; 10, 36; 10, 37; 10, 38; 10, 38; 10, 39; 12, 39; 13, 11; 13, 14;
casă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 2; 3, 10; 3, 12; 4, 1; 4, 3; 5, 9; 6, 3; 6, 4; [3] 6, 11;
case *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 4; [3] 7, 4; 9, 25;
casei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 1, 7; 2, 36; 6, 16; 6, 17; 6, 18; 6, 22; [2] 4, 16; [3] 10, 37;
casele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 1, 22; 2, 13; [3] 4, 14; 5, 3; 5, 4; 5, 11; 7, 61; 10, 34;
caselor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 10, 16;
casii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] Cat. Ezd. 3; 3, 11; 4, 24; 5, 14; 5, 16; 6, 5; 6, 7; 7, 16; 7, 18; 7, 19; 7, 23; 8, 25; 8, 28; 10, 1; 10, 6; 10, 9; [2] 1, 5; 1, 8; 8, 9; [3] 2, 8; 3, 10; 3, 23; 3, 28; 3, 29; 7, 3; 8, 18; 8, 18; 10, 32; 10, 33; 11, 11; 11, 12; 11, 16; 11, 22; 12, 36; 12, 44; 13, 4; 13, 7; 13, 8; 13, 9;

că : (1521 NEACŞU) : conj. : „dass" : „que" : (61x)
că *conjuncţie subord.* [1] 4, 1; 4, 12; 4, 13; 4, 15; 4, 16; 4, 19; 5, 17; [2] Cat. Est. 7; Est. 13; 1, 17; 2, 12; 2, 12; 2, 16; 2, 20; 3, 2; 3, 4; 3, 5; 4, 7; 4, 10; 4, 12; 4, 13; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 6, 13; 7, 4; 7, 4; 7, 7; 8, 1; 8, 6; 8, 9; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 9, 1; 9, 2; 9, 3; 9, 4; 9, 5; 9, 12; 9, 16; 9, 22; 10, 5; 10, 5; 10, 11; 10, 11; [3] 2, 3; 4, 1; 4, 2; 4, 4; 4, 7; 4, 7; 4, 15; 6, 1; 6, 6; 6, 8; 6, 14; 6, 16; 9, 10; 13, 10;

cắce → căci

căci : (1551-1553 ES) : conj. : „1. denn, 2. warum" : „1. car, 2. pourquoi" : (81x)
căce *conjuncţie subord.* [1] 3, 13; 4, 2; 4, 3; 8, 22; 8, 22; 9, 13; 9, 13; 10, 1; 10, 4; 10, 6; [2] 2, 10; 2, 21; 9, 26; [3] 2, 2; 2, 3; 2, 10; 5, 18; 6, 8; 6, 9; 6, 10; 8, 7;
căci *conjuncţie subord.* [1] 3, 3; 3, 11; 3, 11; 5, 8; 6, 20; 6, 22; 7, 5; 7, 7; 7, 8; 7, 9; 9, 6; 9, 9; 9, 10; 9, 14; 9, 15; 10, 13; 10, 16; [2] 1, 11; 1, 15; 4, 2; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 2; 5, 2; 8, 1; 8, 7; [3] 4, 5; 4, 12; 6, 12; 6, 18; 6, 18; 7, 2; 7, 63; 8, 11; 8, 12; 8, 12; 8, 13; 8, 14; 8, 19; 9, 8; 9, 10; 9, 31; 9, 33; 10, 39; 11, 23; 12, 30; 12, 42; 12, 43; 12, 45; 13, 2; 13, 6; 13, 11; 13, 13; 13, 15; 13, 21;

cădeá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. II : „1. fallen, stürzen, 2. münden" : „1. tomber, 2. se jeter dans" : (12x)
au căzut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 3, 7; 8, 3; 9, 5;
căzînd *verb gerunziu* [2] 6, 13;
căzu *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] Cat. Est. 22; 5, 2; 5, 2; [3] 6, 16;
căzuse *verb indicativ mcpf. 3 sg.* [2] 7, 8;
să cade *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 8, 12;
se cade *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 3, 8;
vei cădea *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [2] 6, 13;

cădélniţă : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Weihrauchfass" : „encensoir" : (1x)
cădelniţe *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 9;

cădére : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Fall" : „tombée" : (1x)
cădêrea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16;

călăréţ : (c. 1608-1613 VARLAAM, L. 321) : s. m. : „Reiter" : „cavalier" : (4x)
călăreţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 8, 22; [3] 2, 9;
călăreţii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [2] Cat. Est. 50; 8, 14;

călătorí : (c. 1608-1613 VARLAAM, L. 89) : v. IV : „reisen, fahren" : „voyager" : (1x)
călătorêşte *verb imp. 2 sg.* [3] 1, 11;

călătoríe : (c. 1608-1613 VARLAAM, L. 77) : s. f. : „Reise" : „voyage" : (2x)
călătoriei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 7, 64;
călătoriia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 2, 6;

călcá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „betreten" : „fouler" : (2x)
călcînd *verb gerunziu* [1] Ezd. 79; [3] 13, 15;

căldărár : (1535 DERS) : s. m. : „Kessel-, Kupferschmied" : „chaudronnier" : (1x)
căldărarii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [3] 3, 32;

cămără : (1431 DERS) : s. f. : „Kammer" : „chambre" : (4x)
cămara *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 10, 37;
cămării *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 5, 17; [3] 3, 30;
cămările *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 12, 43;

cămílă : (1438 DRHA I, 257 / în antr. Tador *Cămilă*) : s. f. : „Kamel" : „chameau" : (2x)
cămile *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 7, 69;
cămilele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 2, 67;

căpeténie : (c. 1675 COSTIN, L. 48) : s. f. : „Oberhaupt" : „commandant" : (3x)
căpetenie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 17;
căpeteniile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 7, 71;
căpeteniilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [3] 7, 70;

căpitán : (1563 DERS) : s. m. : „Hauptmann" : „commandant" : (1x)
căpitani *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 2, 9;

cără : (1563 CORESI, PRAXIU 59) : v. I : „tragen, schleppen" : „transporter" : (1x)
căra *verb indicativ imperfect 3 pl.* [3] 4, 17;

cărturár : (1551-1553 ES) : s. m. : „Schreiber" : „scribe" : (3x)
cărturariu *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 5;
cărturariul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [3] 8, 11;
cărturariului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 7, 10;

cắtră → către

cắtre : (înc. sec. XVI PS. H.) : prep. : „gegen, an" : „vers" : (134x)
către *prep.* [1] Cat. Ezd. 22; Cat. Ezd. 26; Cat. Ezd. 40; 3, 7; 4, 2; 4, 2; 4, 3; 4, 7; 4, 11; 4, 11; 4, 12; 4, 17; 4, 17; 4, 18; 5, 7; 5, 17; 6, 13; 6, 21; 7, 13; 8, 15; 8, 17; 8, 17; 8, 27; 9, 1; 9, 1; 9, 4; 9, 5; 9, 6; 10, 1; 10, 6; 10, 10; [2] Cat. Est. 4; Cat. Est. 8; Cat. Est. 14; Cat. Est. 16; Cat. Est. 30; Cat. Est. 45; Est. 8; 1, 11; 1, 16; 1, 16; 1, 18; 1, 19; 2, 8; 2, 12; 2, 13; 2, 14; 2, 14; 2, 14; 2, 16; 3, 8; 3, 13; 3, 13; 4, 8; 4, 9; 4, 9; 4, 10; 4, 10; 4, 12; 4, 14; 4, 14; 4, 15; 4, 16; 4, 16; 5, 2; 5, 6; 5, 14; 6, 8; 6, 13; 7, 6; 7, 6; 7, 9; 8, 3; 8, 5; 8, 7; 8, 12; 8, 12; 9, 1; 9, 12; 9, 16; 9, 22; 9, 25; 10, 9; [3] 1, 3; 1, 7; 1, 9; 2, 4; 2, 7; 2, 8; 2, 9; 2, 13; 2, 17; 4, 3; 4, 5; 4, 9; 4, 9; 4, 14; 4, 14; 4, 14; 4, 14; 4, 19; 4, 19; 4, 19; 4, 20; 5, 1; 5, 7; 5, 9; 5, 15; 5, 17; 6, 2; 6, 3; 6, 4; 6, 5; 6, 7; 6, 8; 6, 17; 6, 17; 6, 19; 8, 15; 9, 4; 9, 2; 9, 8; 9, 13; 9, 26; 9, 26; 9, 27; 9, 28; 10, 28; 11, 24; 11, 24; 11, 25; 12, 24; 13, 6; 13, 21; 13, 22;

căţíe → căţuie

căţúie : (sec. XV-XVI DERS) : s. f. : „Weihrauchkessel" : „encensoir" : (1x)
căţii *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 1, 10;

căutá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „1. suchen, 2. blicken, sehen" : „1. chercher, 2. regarder" : (2x)
caută *verb indicativ prezent 3 pl.* [2] 4, 16;
căută *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 5, 2;

ce[1] : (1521 NEACŞU) : adj./pron. int.-rel. : „was, welches" : „que, quoi, qui" : (197x)
ce *adj. pron. int.-rel. nom./ac.* [2] 6, 3;
ce *pron. int.-rel. nom./ac.* [1] Cat. Ezd. 5; Cat. Ezd. 39; Cat. Ezd. 40; 2, 1; 2, 41; 2, 59; 2, 63; 3, 5; 3, 8; 3, 8; 3, 8; 3, 9; 4, 1; 4, 2; 4, 3; 4, 6; 4, 10; 4, 14; 4, 17; 5, 3; 5, 4; 5, 6; 6, 13; 6, 13; 6, 21; 6, 21; 7, 6; 7, 13; 7, 14; 7, 15; 7, 17; 7, 19; 7, 20; 7, 24; 7, 24; 7, 24; 8, 12; 8, 15; 8, 22; 8, 22; 8, 25; 8, 34; 9, 4; 9, 10; 9, 11; 9, 13; 10, 3; 10, 3; 10, 8; 10, 11; 10, 14; 10, 24; [2] Cat. Est. 10; Cat. Est. 17; Cat. Est. 26; Cat. Est. 34; Cat. Est. 41; Est. 11; Est. 11; Est. 12; 1, 5; 1, 15; 1, 18; 1, 21; 2, 11; 2, 16; 2, 20; 3, 3; 3, 3; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 4, 1; 4, 4; 4, 6; 4, 14; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 1; 5, 2; 5, 2; 5, 3; 5, 3; 5, 6; 6, 2; 6, 6; 6, 10; 6, 13; 7, 2; 7, 2; 7, 2; 7, 9; 7, 9; 8, 5; 8, 7; 8, 7; 8, 11; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 9, 2; 9, 12; 9, 12; 9, 19; 9, 23; 9, 24; 9, 27; 9, 28; 9, 30; 10, 8; 10, 11; [3] 1, 3; 1, 5; 1, 5; 1, 11; 2, 6; 2, 12; 2, 16; 2, 16; 2, 16; 2, 16; 2, 19; 3, 13; 3, 15; 3, 16; 3, 19; 3, 26; 3, 27; 4, 5; 4, 11; 4, 12; 4, 16; 4, 17; 4, 18; 5, 8; 6, 1; 7, 1; 7, 3; 7, 7; 7, 45; 8, 4; 8, 5; 8, 11; 8, 12; 8, 19; 9, 11; 9, 18; 9, 24; 9, 27; 9, 27; 9, 33; 10, 1; 10, 28; 10, 28; 10, 29; 10, 31; 10, 34; 10, 36; 10, 37; 11, 2; 11, 6; 11, 19; 11, 22; 12, 1; 12, 28; 12, 30; 12, 41; 12, 43; 12, 44; 12, 46; 13, 4; 13, 17;

ce[2] → ci

ceas : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „1. Stunde, 2. Uhr" : „1. heure, 2. montre" : (2x)
ceas *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 10, 9;
ceasul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [3] 8, 5;

ceátă : (1521 DERS) : s. f. : „Truppe" : „troupe" : (1x)
ceata *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 8, 3;

cédru : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Zeder" : „cèdre" : (1x)
chiedru *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 7;

cel[1] : (1521 NEACŞU) : adj./pron. dem. : „der" : „ce" : (181x)
a celor *pron. dem. masc. pl. gen./dat.* [2] 8, 12; 10, 11;
a celui *pron. dem. masc. sg. gen./dat.* [2] 8, 12;
a celuia *pron. dem. masc. sg. gen./dat.* [2] 8, 12;
cea *pron. dem. fem. sg. nom./ac.* [2] 3, 13; 4, 16; 7, 9; 8, 12; [3] 3, 16;
cei *pron. dem. fem. sg. gen./dat.* [2] 4, 16;
cei *pron. dem. masc. pl. nom./ac.* [1] Cat. Ezd. 5; Cat. Ezd. 39; 1, 6; 1, 6; 2, 1; 2, 41; 2, 59; 2, 70; 3, 8; 3, 9; 4, 1; 4, 6; 4, 17; 5, 3; 5, 6; 6, 13; 6, 21; 7, 6; 8, 4; 8, 5; 8, 6; 8, 7; 8, 8; 8, 9; 8, 10; 8, 11; 8, 12; 8, 13; 8, 14; 8, 25; 8, 34; 10, 24; [2] Est. 12; 1, 14; 3, 2; 3, 3; 3, 13; 3, 13; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 15; 9, 16; 9, 19; 9, 27; [3] 1, 3; 2, 16; 3, 13; 4, 11; 4, 12; 4, 17; 5, 8; 7, 1; 7, 45; 8, 1; 8, 11; 8, 19; 9, 11; 9, 24; 10, 1; 10, 28; 10, 39; 11, 2; 11, 6; 11, 16; 11, 19; 12, 1; 12, 30; 12, 41; 12, 44; 12, 43;
ceia *pron. dem. masc. pl. nom./ac.* [1] 3, 8; 7, 24; 8, 22; 8, 22; 10, 14; [2] 2, 16; 9, 2; [3] 3, 19; 7, 7; 9, 18; 10, 31;
cel *pron. dem. masc. sg. nom./ac.* [1] Cat. Ezd. 40; 3, 5; 7, 12; [2] Est. 11; 3, 13; 3, 13; 4, 7; 4, 14; 4, 16; 4, 16; 8, 12; 11, 1; 13, 4;
cela *pron. dem. masc. sg. nom./ac.* [1] 6, 21; 9, 4; [2] Cat. Est. 17; 4, 10; 4, 16; 4, 16; 8, 12; [3] 4, 18; 8, 4; 10, 28; 10, 29;
cêle *pron. dem. fem. pl. nom./ac.* [1] 1, 4; 7, 20; 10, 3; [2] 2, 9; 6, 13; 8, 5; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 14; [3] 4, 13; 10, 33;
cêlea *pron. dem. fem. pl. nom./ac.* [1] 6, 13; [2] 1, 15; 1, 18; 3, 3; 6, 2; 8, 12; 10, 8; [3] 3, 15; 9, 33;
celor *pron. dem. masc. pl. dat./gen.* [1] 2, 63; 2, 63; 4, 10; 4, 23; 5, 4; 7, 15; [2] Cat. Est. 9; 1, 5; 2, 18; 3, 13; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 9, 19; 9, 20; 9, 20; 9, 30; [3] 1, 5; 1, 5; 1, 11; 4, 5; 4, 16; 7, 3; 9, 27; 9, 27; 10, 37; 11, 22; 12, 28; 12, 46;
celora *pron. dem. masc. pl. dat./gen.* [3] 8, 12;
celui *pron. dem. masc. sg. gen./dat.* [1] 4, 2; 5, 14; 7, 14; [2] 8, 12;
celui *pron. dem. neutru sg. gen./dat.* [2] 4, 16; [3] 3, 27;
celuia *pron. dem. masc. sg. gen./dat.* [1] 7, 24; [2] 6, 10; 7, 9;

cel[2] : (1521 NEACŞU) : art. dem. : „der" : „ce" : (67x)
cea *articol dem. adj. fem. sg. nom./ac.* [1] 1, 2; 1, 4; 1, 5; 2, 68; 3, 8; 5, 2; 5, 14; 5, 15; 5, 17; 6, 5; 6, 5; 6, 12; 7, 7; 7, 13; 7, 15; 7, 26; 9, 4; 9, 5; [2] 1, 20; 2, 14; 4, 10; 10, 11; [3] 8, 3; 8, 20;
cêea *articol dem. adj. fem. sg. nom./ac.* [3] 3, 1*;
cei *articol dem. adj. fem. sg. gen./dat.* [2] 5, 2; [3] 8, 5;
cei *articol dem. adj. masc. pl. nom./ac.* [1] 5, 1; 5, 6; 6, 6; 6, 6; 6, 6; [2] 2, 21; 4, 15; 9, 10; 9, 13; 9, 18; 10, 9; [3] 2, 7;
cel *articol dem. adj. masc. sg. nom./ac.* [1] 1, 3; 1, 3; 4, 24; [2] 5, 1; 10, 11; [3] 2, 19; 3, 30;
cel *articol dem. adj. neutru sg. nom./ac.* [1] 7, 24; 8, 15; [2] 4, 10; 5, 2; 8, 4; [3] 3, 26;
cêle *articol dem. adj. fem. pl. nom./ac.* [2] 3, 12; 5, 1; [3] 5, 17; 6, 16;
cêle *articol dem. adj. neutru pl. nom./ac.* [1] 5, 14; 6, 5; 6, 5; [2] 3, 13;
cêlea *articol dem. adj. fem. pl. nom./ac.* [2] 3, 13;
celor *articol dem adj. masc. pl. gen./dat.* [1] 6, 9; 7, 13; 7, 27; [2] 1, 10;
celui *articol dem. adj. masc. sg. gen./dat.* [1] 7, 16;

célălalt, ceálaltă : (1560-1561 CORESI, TE.[2]) : adj./pron. dem. : „der andere" : „l'autre" : (20x)
cêealaltă *adj. pron. dem. fem. sg. nom./ac.* [2] 2, 3; [3] 11, 20;
ceealaltă *pron. dem. fem. sg. nom./ac.* [2] 5, 1;
ceialalţi *adj. pron. dem. masc. pl. nom./ac.* [1] 4, 3; 4, 9; [2] 9, 16; [3] 6, 1; 6, 14;
ceialalţi *pron. dem. masc. pl. nom./ac.* [1] 3, 8; 4, 7; 4, 10; 4, 17; 4, 17; 6, 16; [3] 4, 14; 4, 19; 7, 72; 10, 28;
cêlealalte *adj. pron. dem. fem. pl. nom./ac.* [2] 1, 18;
celoralalte *adj. pron. dem. fem. pl. gen./dat.* [2] 1, 3;

cenúşă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Asche" : „cendre" : (5x)
cenuşă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 1; 4, 2; 4, 3;
cenuşe *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 16; [3] 9, 1;

cer : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Himmel" : „ciel" : (27x)
ceriu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 6; [2] 4, 16; [3] 9, 13; 9, 15; 9, 28;
ceriul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16; [3] 9, 6; 9, 6; 9, 27;
ceriului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 1, 2; 5, 11; 5, 12; 6, 9; 6, 10; 7, 11; 7, 20; 7, 22; 7, 22; 7, 22; [3] 1, 4; 1, 5; 1, 9; 2, 4; 2, 20; 9, 6; 9, 23;
ceriurilor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [3] 9, 6;

cerbíce : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Nacken" : „cou" : (4x)
cerbicea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 3, 5; 9, 16; 9, 17; 9, 29;

cercá : (1581 PRL) : v. I : „1. suchen, 2. untersuchen, 3. versuchen" : „1. chercher, 2. examiner, 3. essayer" : (14x)
a cerca *verb infinitiv prezent* [1] 7, 9;
au cercat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 7, 64; 12, 27;
au cercat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] Est. 13; 2, 22;
cearcă *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 8, 22; [2] 8, 12;
cerca *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 7, 5; [2] 2, 21; 6, 2;
cercă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] Est. 17;
cêrce-se *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 2, 3;
cercînd *verb gerunziu* [2] 8, 12;
să cêrce *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [3] 2, 10;

cercetá : (1559-1560 BRATU) : v. I : „prüfen" : „examiner" : (6x)
a cerceta *verb infinitiv prezent* [1] 10, 16;
au cercetat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] Est. 14;
cercetăm *verb indicativ prezent 1 pl.* [1] 4, 2;
cercetîndu *verb gerunziu* [2] 8, 12;
să cercetaţi *verb conjunctiv prezent 2 pl.* [1] 9, 12;
să cercetêze *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 6, 21;

cére : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „bitten, verlangen" : „demander" : (12x)
a cêre *verb infinitiv prezent* [1] 8, 22;
am cerşut *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 8, 23; [3] 5, 18;
au cerşut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 2, 62;
cerea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 7, 7;
cêre-va *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [3] 5, 7;
ceri *verb indicativ prezent 2 sg.* [2] 8, 7; [3] 2, 4;
cerşîndu *verb gerunziu* [2] 8, 12;
m-am cerşut *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 13, 6;
să cêrem *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [1] 8, 21;
va cêre *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 7, 20;
vom cêre *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [3] 5, 12;
vor cêre *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 6, 9;

cérere : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Verlangen, Bitte" : „sollicitation, demande" : (5x)
cêrerea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 5, 7; 7, 2; [3] 5, 10; 10, 31;
cêrerii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 7, 3;

cériu → cer

cerşí → cere

certáre : (1581 PRL) : s. f. : „Bestrafung" : „punition" : (2x)
certare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 25; [2] 8, 12;

cést, ceástă : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj. pron. : „dieser" : „ce-ci, celui-ci" : (1x)
a ceştii *adj. pron. dem. fem. sg. gen./dat.* [2] 9, 17;

cetáte : (1391 DRHB I, 37 / în top. *Csetate*) : s. f. : „Stadt" : „cité" : (62x)
cetate *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 15; [2] 1, 5; 9, 12; 9, 27; [3] 11, 9;
cetatea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 2, 1; 4, 12; 4, 13; 4, 15; 4, 15; 4, 16; 4, 19; 4, 21; 5, 4; 6, 2; [2] Cat. Est. 3; Est. 2; 1, 2; 2, 3; 2, 5; 2, 8; 3, 15; 8, 11; 8, 12; 9, 6; 9, 18; [3] 2, 3; 2, 5; 3, 15; 4, 2; 7, 4; 7, 6; 11, 1; 11, 18; 13, 18;
cetăţi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 17; [3] 9, 25; 11, 1;
cetăţii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 6, 2; 10, 14; 10, 14; [2] 4, 1; 6, 9; 6, 11; 9, 14; [3] 2, 8; 8, 18; 12, 36;
cetăţile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 2, 70; 2, 70; 3, 1; 4, 10; 10, 14; [3] 8, 1; 8, 2; 8, 17; 10, 37; 11, 3; 11, 3; 11, 20;

cetăţilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [2] 9, 19; [3] 12, 43;

cetí → citi

cetíre → citire

cevá : (1551-1553 ES) : pron. nehot. : „irgendwas" : „quelque chose" : (1x)
ceva *pron. nehot. masc. sg. nom./ac.* [1] 6, 8;

cheltuiálă : (c. 1564 CORESI, CAZ. 42) : s. f. : „Ausgeben" : „dépense" : (4x)
cheltuiala *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 5, 3; 5, 9; 6, 4;
cheltuiêle *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 8;

chemá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „rufen" : „appeler" : (22x)
am chemat *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [1] 8, 21;
am chemat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] Cat. Ezd. 53; [3] 5, 12;
au chemat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 5, 10; 5, 12; 5, 12;
chemaţi *verb imp. 2 pl.* [2] 6, 5;
chemă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 4, 5;
chemînd *verb gerunziu* [2] Cat. Est. 12; 5, 1;
chiema *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 7, 9;
m-am chemat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [2] 4, 10;
s-au chemat *verb copulativ indicativ perfect compus 3 pl.* [2] 9, 26;
s-au chemat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [2] 3, 12;
s-au chiemat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 4, 18;
să chemară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [2] Cat. Est. 48; 8, 9; [3] 7, 63;
să chemă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 2, 61;
să chiamă *verb copulativ indicativ prezent 3 pl.* [2] 9, 26;
să chiemă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 8, 1;
să va chema *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [2] 2, 14;

chezăşuí : (1632 EUSTR. PRAV. 187, *ap.* TIKTIN[3]) : v. IV : „(sich) verbürgen" : „garantir, s'engager" : (1x)
ne chizăşuim *verb indicativ prezent 1 pl.* [3] 5, 3;

chiédru → cedru

chin : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Leiden, Schmerz" : „souffrance, torture" : (1x)
chin *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] Est. 7;

chinuíre : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Quälen, Plagen" : „torture" : (2x)
chinuire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 16;
chinuirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 8, 6;

chíot : (1581 CORESI, EV. 363) : s. n. : „Schrei" : „cri" : (1x)
chiot *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 12;

chip : (1480 DERS) : s. n. : „1. Bild(nis), 2. Gestalt, Aussehen, 3. Mittel, Weg" : „1. image, 2. figure, 3. manière" : (19x)
chip *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 3; 4, 14; 7, 24; 10, 3; 10, 8; [2] 1, 19; 1, 21; 2, 3; 2, 3; 2, 7; 2, 20; 3, 13; 8, 11; 9, 12; 9, 23; 9, 24; 9, 27; [3] 10, 34; 10, 36;

chiparís → chiparos

chiparós : (c. 1608-1613 VARLAAM, L. 228) : s. m. : „Zypresse" : „cyprès" : (1x)
chiparis *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 8, 17;

chislév : (c. 1665-1672 MS. 4389, 879/1) : s. m. : „Chislev" : „Kisleu" : (2x)
lui haseléf *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] Cat. Ezd. 43; [3] 1, 1;

chíros : (c. 1683-1686 MS. 45, 410/2) : adv., după gr. *κέρος* (SEPT. FRANKF.) : (probabil) „manchmal" : „quelquefois" : (1x)
chíros *adv.* [3] 12, 17;

chizăşuí → chezăşui

ci : (înc. sec. XVI PS. H.) : conj. : „sondern" : „mais, cependant" : (16x)
ce *conjuncţie coord.* [1] 5, 13; 10, 13; 10, 14; [2] 1, 8; 1, 16; 3, 13; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 10, 9; [3] 1, 11; 9, 29; 13, 24;

cínă : (1551-1553 ES) : s. f. : „Abendessen" : „souper, dîner" : (1x)
cina *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 7, 9;

cíncilea, cíncea : (înc. sec. XVI PS. H.) : num. ord. : „fünfte" : „cinquième" : (3x)
a cincea *num. ord. fem. sg. gen./dat. art.* [1] 7, 8;
a cincea *num. ord. fem. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 7; [3] 6, 5;

cincizắci → cincizeci

cincizéci : (c. 1563-1583 COD. VOR.[2]) : num. card. : „fünzig" : „cinquante" : (4x)
cincizăci *num. card. masc. nom./ac.* [1] 2, 22;
cincizeci *num. card. masc. nom./ac.* [1] 8, 26; [3] 7, 21; 7, 40;

cíne : (înc. sec. XVI PS. H.) : pron. int.-rel. : „der, wer" : „qui" : (12x)
cine *pron. int.-rel. nom./ac.* [1] 1, 3; 5, 3; 5, 9; [2] 4, 13; 4, 16; 6, 4; 6, 7; 7, 5; [3] 2, 4; 6, 11; 6, 11;
cui *pron. int.-rel. gen./dat.* [2] 2, 13;

cínste : (1474 DERS) : s. f. : „Ehre" : „honneur" : (5x)
cinste *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 20; 4, 16; 6, 3; 8, 12;
cinstei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 3, 13;

cinstí : (1551-1553 ES) : v. IV : „1. ehren, 2. anbeten" : „honorer, 2. adorer" : (6x)
cinstiia *verb indicativ imperfect 3 pl.* [2] 9, 3;
cinstindu-se *verb gerunziu* [2] 8, 12;
să cinsteascâ *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 6, 7; 6, 8; 6, 11;
să cinstescu *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [2] 6, 6;

cinstít : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj./s. : „geehrt, honoriert" :

„honoré” : (10x)
cei cinstiţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [2] 1, 3; [3] 4, 14; 4, 19; 5, 5; 5, 7; 7, 5;
cel cinstit *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. art.* [1] 4, 10;
celor cinstiţi *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 2, 16;
cinstit *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;
cinstiţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 6, 17;

cioplít : (1581-1582 PO) : adj. : „behauen” : „sculpté” : (1x)
cioplite *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 9, 25;

cití : (1551-1553 ES) : v. IV : „lesen” : „lire” : (8x)
au cetit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 8, 10;
au citit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 4, 23;
ceti *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [3] 8, 5; 8, 20;
cetiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 9, 3;
să cetească *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 6, 2;
să citi *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] Ezd. 78; [3] 13, 1;

citíre : (1642 CAZ. GOV. 266) : s. f. : „Lesen” : „lecture” : (1x)
cetire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 8, 10;

cîmp : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Feld, Ebene” : „champs, plaine” : (1x)
cîmpul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [3] 6, 2;

cînd : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. pron. : „wann, als” : „quand, lorsque” : (26x)
cînd *adv. pron. int.-rel.* [1] Cat. Ezd. 58; 3, 11; 5, 12; 9, 5; 9, 15; [2] Cat. Est. 25; Cat. Est. 33; 1, 2; 1, 5; 2, 8; 2, 12; 2, 15; 5, 1;5, 13; 6, 2; 6, 4; 10, 3; [3] 2, 6; 2, 6; 4, 1; 4, 11; 6, 16; 7, 1; 8, 7; 13, 19;
cîndu *adv. pron. int.-rel.* [2] 7, 9;

cîndái : (1581 CORESI, EV. 4) : conj. : „vielleicht, etwa” : „peut-être” : (1x)
cîndai *conjuncţie subord.* [1] 6, 8;

cîntá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „singen” : „chanter” : (13x)
cînta *verb indicativ imperfect 3 pl.* [3] 10, 28; 12, 28; 12, 41;
cîntă *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 2, 41; 7, 6; 10, 24; [3] 7, 1; 7, 45; 10, 39; 11, 22; 12, 30; 12, 44; 12, 46;

cîntáre : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Gesang” : „chant” : (3x)
cîntare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 12;
cîntări *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 12, 27;
cîntările *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 12, 35;

cîntăréţ, -eáţă : (1649 MARD.) : s. m. : „Sänger, -in” : „chanteur, -euse” : (11x)
a cîntăreţilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 13, 5;
cîntărêţe *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 7, 67;
cîntăreţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 2, 65; 7, 23; 8, 17; [3] 7, 67; 11, 23;
cîntăreţii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 2, 70; [3] 8, 1; 13, 10;
cîntăreţilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 12, 45;

cîntătór, -oáre : (1560-1561 CORESI, TE.[2]) : s. f./m. : „Sänger, -in” : „chanteur, -euse” : (1x)
cîntătoare *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 2, 65;

círpă : (1560-1561 CORESI, TE.[2]) : s. f. : „Lappen” : „chiffon” : (1x)
o cîrpă *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16;

cîştigá : (1559-1560 BRATU) : v. I : „beschaffen, erwerben” : „acquérir” : (1x)
am cîştigat *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [3] 5, 8;

cît : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv./pron. int.-rel. : „1. wieviel, 2. alles, die” : „1. combien, 2. tous ceux qui, ce que” : (17x)
cît *adv. pron. int.-rel.* [1] 9, 8; [2] 8, 12;
cîte *pron. int.-rel. fem. pl. nom./ac.* [2] Cat. Est. 18; 8, 12; [3] 5, 19; 9, 6; 9, 6;
cîte *pron. int.-rel. neutru pl. nom./ac.* [2] 2, 1; 4, 16; 4, 16; 5, 6; 8, 1; 8, 3; 8, 9; 8, 9; 9, 25; 9, 26; 9, 26; 9, 29;
cîţi *pron. int.-rel. masc. pl. nom./ac.* [2] 3, 6; 9, 20;

clicuí : (c. 1683-1686 MS. 45, 595/2) : v. IV : „schreien” : „crier” : (1x)
clicuia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 3, 11;

coborî : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „hinabsteigen” : „descendre” : (5x)
mă voiu pogorî *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [3] 6, 3;
pogorîndu-să *verb gerunziu* [2] 3, 13;
să mă pogor *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [3] 6, 3;
să pogoară *verb indicativ prezent 3 pl.* [3] 3, 15;
te-ai pogorît *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 13;

cobúz : (1632 EUSTR. PRAV. 157., *ap.* TIKTIN[3]) : s. n. : „Art Laute” : „sorte de violon” : (1x)
copuze *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [3] 12, 27;

cocón : (1551-1553 ES) : s. m. : „Kind” : „enfant” : (1x)
coconilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 8, 21;

colíbă : (1538-1544 DERS) : s. f. : „Hütte” : „cabane” : (5x)
colibi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 8, 16; 8, 17; 8, 18; 8, 19; 8, 19;

conceníre : (1682-1686 DOS. VS., mart. 26[v]) : s. f. : „Vernichtung” : „anéantissement” : (1x)
concenirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16;

conoáşte → cunoaşte

conoscút → cunoscut

conoştínţă → cunoştinţă

contení : (1559-1560 BRATU) : v. IV : „aufhören” : „cesser” : (1x)
au contenit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 4, 24;

contenít : (c. 1564 CORESI, CAZ. 138) : adj. : „aufgehört” : „cessé” : (1x)
contenit *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 24;

copíl : (1318 DLRV / în antr. *Copil*) : s. m. : „Kind" : „enfant" : (3x)
copii *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [2] 3, 13; 7, 9;
copiii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [2] 7, 4;

copiláş : (c. 1650 ANON. CAR.[2]) : s. m. : „1. Kind, 2. Diener" : „1. enfant, 2. serviteur" : (4x)
copilaşii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [3] 4, 23; 5, 16; 13, 19;
copilaşul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [3] 6, 5;

copílă : (1555 DERS) : s. f. : „junges Mädchen" : „(jeune) fille" : (1x)
copilă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 2, 7;

copúz → cobuz

cor : (1643 VARLAAM, C. 194) : s. m. : „Kor" : „muid" : (1x)
cori *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 7, 21;

cort : (1563 CORESI, PRAXIU 564) : s. n. : „Zelt" : „tente" : (2x)
corturile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 8, 28;
corturilor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [1] 3, 4*;

cot : (1332-1337 DRĂGANU / în antr. sau top. *Choth*) : s. m. : „Ellenbogen" : „coude" : (5x)
coţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 3; 6, 3; [2] 5, 14; 7, 9; [3] 3, 13;

credinciós : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj. : „gläubig" : „croyant" : (2x)
credincioasă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 8;
credincioşi *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 13, 13;

credínţă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Glaube" : „croyance" : (5x)
credinţa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 6, 4;
credinţă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 20; 3, 13; [3] 9, 38; 11, 23;

crescút : (1560-1561 CORESI, TE.[2]) : adj./s. : „gewachsen" : „crû, grandi" : (1x)
crescută *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 2, 7;

créştere : (1581-1582 PO) : s. f. : „Höhe" : „hauteur" : (1x)
crêşterea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 4, 7;

crúce : (1504 DERS / în top. *Crucile*) : s. f. : „Kreuz" : „croix" : (1x)
al crucii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 7, 9;

cruţá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „(ver)schonen" : „ménager" : (4x)
am cruţat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 1, 7;
cruţînd *verb gerunziu* [3] 1, 5;
cruţîndu-vă *verb gerunziu* [1] 4, 21;
veţi cruţa *verb viitor 1 indicativ 2 pl.* [3] 1, 9;

cu : (1521 NEACŞU) : prep. : „mit" : „avec" : (242x)
cu *prep.* [1] Cat. Ezd. 18; Cat. Ezd. 38; 1, 1; 1, 3; 1, 4; 1, 4; 1, 4; 1, 4; 1, 4; 1, 6; 1, 6; 1, 6; 1, 6; 1, 6; 1, 6; 1, 6; 1, 11; 2, 2; 2, 6; 2, 40; 2, 58; 3, 4; 3, 9; 3, 10; 3, 10; 3, 11; 3, 11; 3, 12; 3, 12; 3, 12; 3, 12; 3, 13; 4, 2; 4, 7; 4, 7; 4, 7; 4, 9; 4, 10; 4, 17; 4, 23; 4, 23; 4, 23; 5, 1; 5, 2; 5, 3; 5, 6; 5, 7; 5, 8; 5, 11; 6, 6; 6, 8; 6, 8; 6, 12; 6, 13; 6, 13; 6, 14; 6, 16; 6, 22; 7, 12; 7, 15; 7, 17; 7, 21; 7, 22; 7, 27; 8, 1; 8, 3; 8, 4; 8, 5; 8, 6; 8, 7; 8, 8; 8, 9; 8, 10; 8, 11; 8, 12; 8, 13; 8, 14; 8, 17; 8, 17; 8, 20; 8, 24; 8, 32; 8, 32; 8, 33; 8, 33; 9, 7; 9, 7; 9, 11; 9, 11; 9, 11; 9, 12; 9, 14; 10, 3; 10, 4; 10, 12; 10, 14; 10, 14; 10, 15; [2] Est. 3; Est. 6; Est. 12; 1, 6; 1, 7; 1, 7; 1, 12; 2, 12; 2, 12; 2, 12; 2, 13; 2, 20; 3, 11; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 4, 1; 4, 1; 4, 1; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 1; 5, 1; 5, 1; 5, 1; 5, 2; 5, 2; 5, 2; 5, 2; 5, 12; 5, 14; 6, 8; 6, 13; 7, 1; 8, 1; 8, 8; 8, 9; 8, 10; 8, 12; 8, 15; 9, 18; 9, 19; 9, 19; 9, 26; 9, 32; 10, 10; 10, 10; 10, 10; [3] 1, 3; 1, 3; 1, 3; 1, 7; 1, 10; 1, 10; 2, 3; 2, 6; 2, 9; 2, 12; 2, 12; 2, 12; 2, 13; 3, 17; 3, 19; 4, 3; 4, 12; 4, 13; 4, 13; 4, 18; 4, 18; 4, 18; 4, 22; 5, 8; 5, 15; 5, 15; 5, 18; 7, 3; 7, 7; 8, 6; 8, 8; 8, 16; 8, 17; 9, 1; 9, 1; 9, 1; 9, 4; 9, 11; 9, 12; 9, 12; 9, 14; 9, 19; 9, 27; 9, 28; 9, 30; 9, 30; 9, 31; 10, 10; 10, 38; 11, 23; 12, 1; 12, 27; 12, 34; 12, 35; 12, 39; 12, 40; 13, 2; 13, 2; 13, 11; 13, 17; 13, 25;

cum : (1521 NEACŞU) : adv. pron. (uneori cu valoare de conj.) : „wie" : „comme(nt)" : (32x)
cum *adv. pron. int.-rel.* [1] 2, 69; 3, 4; 3, 4; 7, 17; 10, 3; [2] Est. 9; 1, 15; 1, 17; 2, 1; 3, 4; 3, 10; 3, 11; 3, 12; 4, 7; 4, 10; 5, 11; 6, 2; 8, 6; 8, 6; 8, 8; 8, 11; 8, 12; 9, 24; 9, 25; [3] 2, 17; 5, 6; 5, 12; 8, 17; 9, 24; 9, 37; 12, 44; 13, 1;

cúmpănă : (1509 DERS) : s. f. : „Waage, Gewicht" : „balance, poids" : (1x)
cumpănă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 33;

cumpănitúră : (c. 1683-1686 MS. 45, 383/2) : s. f. : „Gewicht" : „poids" : (1x)
cumpănitura *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 8, 33;

cumpărá : (1551-1553 ES) : v. I : „kaufen" : „acheter" : (1x)
să cumpărăm *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [3] 10, 31;

cumpărătúră : (1595-1596 DIR) : s. f. : „Einkauf" : „emplette, acquisition" : (1x)
cumpărăturile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 10, 31;

cumvá : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. : „irgendwie" : „d'une certaine manière, peut-être" : (1x)
cumva *adv.* [1] 7, 22;

cunoáşte : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „(er)kennen" : „(re)connaître" : (16x)
ai conoscut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [3] 9, 10;

am conoscut *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 13, 10;
au cunoscut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 2, 16;
conoscînd *verb gerunziu* [1] 5, 17; [2] 3, 5;
cunoaşte-te *verb imp. 2 sg.* [2] 4, 16;
cunoscînd *verb gerunziu* [2] Cat. 10; 4, 1;
cunoscuiu *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [3] 6, 12;
cunoscură *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 6, 16;
era cunoscînd *verb indicativ imperfect perifrastic 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 20; 3, 13;
s-au cunoscut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 7, 23;
să cunoască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] Est. 11;
vei cunoaşte *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 4, 15;
vor cunoaşte *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [3] 4, 11;

cunoscút : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Bekannte" : „connaissance" : (2x)
conoscuţii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [3] 5, 10;
cunoscuţii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 52;

cunoştínţă : (1581-1582 PO) : s. f. : „Wissen" : „information, avis" : (1x)
conoştinţa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16;

cunúnă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Krone" : „diadème" : (1x)
cununǎ *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 15;

cuprínde : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „erfassen" : „entourer, s'emparer (de)" : (1x)
fiind cuprinsă *verb gerunziu* [2] 4, 16;

curát : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj. : „gereinigt, rein" : „nettoyé, pur" : (2x)
curaţi *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 20; [3] 2, 20;

curăţá → curăţi

curăţí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „reinigen" : „nettoyer, purifier" : (7x)
am curăţit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 13, 9; 13, 30;
curăţescu *verb indicativ prezent 3 pl.* [3] 2, 13;
curăţiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 12, 30;
era curăţindu-se *verb indicativ imperfect perifrastic 3 pl.* [3] 13, 22;
s-au curăţit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 6, 20; [3] 12, 30;

curăţíe : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Reinheit" : „netteté" : (1x)
curăţie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

curăţíre : (c. 1608-1613 VARLAAM, L. 121) : s. f. : „Reinigkeit" : „pureté" : (1x)
curăţirei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 12, 44;

cúrte : (1485 DERS / în top. *Curte*) : s. f. : „Hof" : „cour" : (25x)
curte *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] Est. 12; Est. 16; 2, 19; 3, 2; 4, 2; 5, 9; 5, 13; 6, 4; 6, 4; 6, 5; 6, 10; 6, 12;
curtea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] Est. 2; Est. 12; 1, 5; 2, 11; 3, 3; 4, 10; 5, 2; [3] 13, 7;
curţii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 7, 4;
curţile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 1, 9; [3] 8, 18; 8, 18; 11, 25;

cutezá : (1551-1553 ES) : v. I : „wagen" : „oser" : (1x)
vor cuteza *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [2] 1, 18;

cutrémur : (1551-1553 ES) : s. n. : „Beben" : „tremblement" : (1x)
cutremure *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [2] Est. 4;

cuvení : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „zustehen, zukommen" : „mériter" : (1x)
să cuvine *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 1, 15;

cuvînt : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „1. Wort, 2. Parabel" : „1. mot, parole, 2. parabole" : (74x)
cuvinte *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 5, 7; 8, 17; [2] 5, 2;
cuvintele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 35; 7, 1; [2] Cat. Est. 2; Cat. Est. 52; Est. 15; Est. 15; 1, 1; 1, 17; 2, 1; 4, 8; 4, 11; 9, 20; 9, 26; 10, 5; [3] 1, 1; 1, 4; 2, 18; 5, 6; 6, 7; 6, 8; 6, 19; 6, 19; 8, 11; 8, 14; 8, 15; 9, 8;
cuvintelor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [1] 7, 10*; [2] 3, 4; [3] 12, 23;
cuvînt *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] Ezd. 46; 5, 11; 10, 9; 10, 12; [2] 4, 16; 6, 10; 10, 5; [3] 2, 20; 5, 8; 6, 12;
cuvîntul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 40; Cat. Ezd. 42; 1, 1; 6, 9; 6, 11; 7, 11; 9, 3; 9, 4; 10, 4; 10, 5; 10, 13; 10, 14; 10, 16; [2] Cat. Est. 31; Est. 11; 1, 21; 2, 22; 5, 5; 5, 15; 9, 32; [3] 1, 8; 2, 19; 5, 9; 5, 12; 5, 13; 5, 13; 6, 4; 6, 5; 11, 23; 11, 24; 12, 46; 13, 17;

D

da : (1521 NEACŞU) : v. I : „geben, durchführen" : „donner, accomplir" : (109x)
a da *verb infinitiv prezent* [1] 4, 22; [2] 8, 12; [3] 10, 32;
a darea *verb infinitiv prezent* [2] 2, 9;
ai dat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 9, 11; 9, 13; [2] 4, 16; [3] 9, 10; 9, 13; 9, 15; 9, 20; 9, 20; 9, 22; 9, 24; 9, 27; 9, 27; 9, 30; 9, 35; 9, 35; 9, 36; 9, 37;
am dat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [2] 8, 7; [3] 2, 1; 2, 6; 2, 9; 5, 7;
au dat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 2, 69; 3, 7; 8, 35; 10, 19; [3] 7, 70; 7, 70; 7, 71; 7, 72; 9, 17; 9, 29;
au dat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 14; 1, 2; 5, 12; 5, 14; 5, 16; 7, 5; 7, 9; 7, 10; 7, 26; 8, 20; [2] 3, 10; 4, 7; 8, 2; [3] 7, 5; 13, 26;
au datu *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 5, 11;
daţi *verb imp. 2 pl.* [1] 9, 12; 10, 11; [2] 8, 12;
daţi *verb participiu masc. pl.* [2] 8, 12;
da-vom *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [3] 5, 12;
dă *verb imp. 2 sg.* [1] 7, 18; [2] 4, 16; [3] 1, 11; 4, 4;
dă *verb indicativ prezent 3 sg.* [3] 2, 12;

dea *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [3] 2, 7;
dea-se *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] Cat. Est. 51; 7, 3; 9, 13;
dêde *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] Ezd. 59; 1, 7; 7, 5; [2] Est. 16; [3] 2, 8;
dînd *verb gerunziu* [2] 8, 12; [3] 12, 46;
dîndu-se *verb gerunziu* [1] 6, 9;
era dînd *verb indicativ imperfect perifrastic 3 sg.* [3] 13, 5;
ne-am dat *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [1] 9, 7;
nu da *verb imp. 2 sg. neg.* [2] 4, 16;
s-au dat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 2, 17; 13, 10;
s-au dat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [3] 10, 29;
să dai *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 7, 19; [3] 9, 8; 9, 8; 9, 15;
să daţi *verb conjunctiv prezent 2 pl.* [1] 6, 6;
să dau *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [2] 3, 13;
să dă *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 4, 20;
să dăm *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [1] 9, 9; [3] 10, 30;
să dea *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 9, 8; 9, 8; 9, 9; [2] 1, 19; 2, 3; 2, 13; 6, 9; [3] 2, 8;
să dêde *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 9, 11;
să să dea *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 6, 5; [2] 2, 3;
să să dea *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 6, 8;
să va da *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 6, 4; 9, 12;
să vor da *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [3] 5, 8;
vei da *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 7, 19;
veţi da *verb viitor 1 indicativ 2 pl.* [3] 13, 25;
vom da *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [2] 8, 12;
vor da *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 4, 13; [2] 3, 13;

dácă : (1551-1553 ES) : conj. : „ob, wenn" : „si" : (22x)
deaca *conjuncţie subord.* [1] Cat. Ezd. 41; Cat. Ezd. 49; Cat. Ezd. 50; Cat. Ezd. 54; 2, 68; 9, 1; 9, 3; 10, 1; 10, 1; [2] 1, 4; 1, 17; 2, 7; 5, 9; [3] 1, 4; 4, 7; 4, 12; 4, 15; 6, 3; 8, 11; 9, 28; 12, 25; 13, 3;

dar[1] : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. : „aber" : „mais" : (19x)
dară *adv.* [1] 4, 13; 4, 14; 4, 16; 6, 6; [2] 1, 13; 3, 13; 3, 13; 8, 12; 8, 12; 9, 12; 9, 12; 9, 19; [3] 1, 5; 1, 8; 1, 11; 1, 11; 2, 17; 5, 10; 5, 11;

dar[2] : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Gabe" : „don" : (4x)
dar *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 6, 3;
darul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [3] 13, 30;
daruri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [2] 5, 2;
darurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [3] 10, 34;

dără → dar[1]

dáre : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Gabe" : „don" : (1x)
dări *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] Est. 16;

dat : (1503 G. LEX., *ap.* TIKTIN[3]) : adj. : „gegeben" : „donné" : (1x)
cêle date *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. art.* [1] 7, 18;

dátă : (1620 MOXA) : s. f. : „Mal" : „fois" : (1x)
dată *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 13, 20;

dăruí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „(be)schenken" : „donner" : (2x)
am dăruit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [2] 8, 7;
au dăruit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 8, 1;

de[1] : (1521 NEACŞU) : conj. : „1. um, zu, 2. wenn" : „1. que, 2. si" : (24x)
de *conjuncţie subord.* [1] 2, 59; 4, 13; 4, 16; 5, 17; [2] 1, 19; 2, 14; 3, 9; 4, 13; 4, 13; 5, 4; 5, 7; 6, 13; 7, 3; 8, 5; [3] 1, 8; 1, 9; 1, 9; 2, 5; 2, 5; 2, 7; 7, 61; 13, 21; 13, 25; 13, 25;

de[2] : (1504 DLRV / în top. Vai-*de*-ei) : prep. : „von, seit" : „de, depuis" : (396x)
de *prep.* [1] Cat. Ezd. 4; Cat. Ezd. 5; Cat. Ezd. 12; Cat. Ezd. 21; Cat. Ezd. 39; Cat. Ezd. 60; Cat. Ezd. 62; 1, 3; 1, 4; 1, 6; 1, 6; 1, 7; 1, 9; 1, 9; 1, 10; 1, 10; 1, 11; 1, 11; 1, 11; 2, 1; 2, 59; 2, 62; 2, 69; 2, 69; 3, 2; 3, 3; 3, 4; 3, 5; 3, 5; 3, 6; 3, 6; 3, 7; 3, 7; 3, 8; 3, 8; 3, 13; 3, 13; 4, 10; 4, 11; 4, 12; 4, 13; 4, 15; 4, 17; 4, 19; 4, 21; 4, 22; 4, 23; 4, 24; 5, 3; 5, 6; 5, 6; 5, 11; 5, 12; 5, 14; 5, 14; 5, 14; 5, 14; 5, 14; 5, 16; 5, 17; 6, 3; 6, 3; 6, 4; 6, 4; 6, 5; 6, 5; 6, 5; 6, 6; 6, 6; 6, 6; 6, 8; 6, 8; 6, 9; 6, 9; 6, 9; 6, 11; 6, 13; 6, 13; 6, 14; 6, 21; 6, 21; 7, 5; 7, 7; 7, 12; 7, 12; 7, 13; 7, 19; 7, 20; 7, 21; 7, 24; 7, 27; 8, 1; 8, 4; 8, 5; 8, 6; 8, 8; 8, 9; 8, 10; 8, 11; 8, 12; 8, 13; 8, 14; 8, 21; 8, 22; 8, 22; 8, 23; 8, 26; 8, 26; 8, 26; 8, 26; 8, 26; 8, 26; 8, 26; 8, 26; 8, 27; 8, 30; 8, 34; 8, 34; 8, 34; 8, 34; 8, 35; 9, 1; 9, 2; 9, 4; 9, 5; 9, 5; 9, 8; 9, 8; 9, 9; 10, 1; 10, 6; 10, 8; 10, 9; 10, 9; 10, 11; 10, 11; 10, 13; 10, 25; [2] Cat. Est. 9; Cat. Est. 29; Cat. Est. 32; Cat. Est. 43; Cat. Est. 44; Cat. Est. 49; Est. 3; Est. 4; Est. 6; Est. 7; Est. 7; Est. 8; Est. 9; 1, 1; 1, 1; 1, 6; 1, 6; 1, 6; 1, 6; 1, 6; 1, 7; 1, 7; 1, 7; 1, 7; 1, 8; 1, 8; 1, 8; 1, 8; 1, 8; 1, 14; 1, 14; 1, 18; 1, 20; 1, 20; 2, 1; 2, 1; 2, 9; 2, 12; 2, 14; 2, 14; 2, 16; 2, 18; 2, 20; 2, 22; 3, 3; 3, 4; 3, 8; 3, 9; 3, 12; 3, 12; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 4, 5; 4, 6; 4, 6; 4, 7; 4, 10; 4, 13; 4, 15; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 1; 5, 2; 5, 2; 5, 2; 5, 2; 5, 2; 5, 2; 5, 3; 5, 9; 5, 12; 5, 14; 6, 1; 6, 4; 6, 8; 7, 2; 7, 6; 7, 6; 7, 7; 7, 9; 7, 9; 7, 9; 7, 9; 7, 10; 8, 1; 8, 2; 8, 4; 8, 5; 8, 5; 8, 7; 8, 9; 8, 9; 8, 10; 8, 12; 8, 14; 8, 15; 8, 15; 9, 1; 9, 2; 9, 16; 9, 18; 9, 19; 9, 20; 9, 20; 9, 22; 9, 22; 9, 22; 9, 22; 10, 3; 10, 4; 10, 5; 10, 9; [3] 1, 2; 1, 2; 1, 3; 1, 8; 1, 9; 1, 9; 1, 11; 2, 7; 2, 9; 3, 4; 3, 7; 3, 9; 3, 12; 3, 13; 3, 15; 3, 16; 3, 17; 3, 18; 3, 20; 3, 21; 3, 23; 3, 24; 3, 31; 4, 5; 4, 9; 4, 13; 4, 14; 4, 14; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 19; 4, 21; 4, 23; 5, 9; 5, 12; 5, 15; 5, 15; 5, 17; 5, 17; 5, 17; 5, 18; 5, 19; 6, 4; 6, 8; 6, 9; 6, 15; 6, 16; 6, 17; 7, 2; 7, 6; 7, 61; 7, 61; 7, 64; 7, 66; 7, 71; 7, 71; 7, 71; 7, 72; 7, 72; 8, 1; 8, 4; 8, 4; 8, 6; 8, 17; 8, 17; 8, 17; 8, 17; 8, 17; 8, 17; 8, 19; 8, 20; 9, 2; 9, 12; 9, 12; 9, 15; 9, 17; 9, 19; 9, 21; 9, 25; 9, 26; 10, 28; 10, 31; 10, 32; 10, 34; 11, 9; 11, 31; 12, 28; 12, 28; 12, 28; 12, 29; 12, 37; 12, 38; 12, 39; 12, 42; 12, 45; 13, 4; 13, 6; 13, 6; 13, 14; 13, 19; 13, 20; 13, 22; 13, 22;

13, 26; 13, 27; 13, 28; 13, 30; 13, 30; 13, 30;

deáca → dacă

deasúpra : (1551-1553 ES) : prep. : „über" : „au-dessus de" : (7x)
deasupra *prep.* [2] 4, 16; [3] 8, 7; 12, 31; 12, 36; 12, 37; 12, 37; 12, 38;

deci : (1551-1553 ES) : conj. : „also" : „donc, ainsi" : (3x)
deci *conjuncţie coord.* [2] 1, 17; 1, 19; 5, 4;

decínde : (1551-1553 ES) : adv. (în loc. *decinde de*) : „jenseits" : „au-delà" : (16x)
decinde *adv. de loc* [1] 5, 6; 5, 6; [3] 2, 9;
decindea *adv. de loc* [1] 4, 10; 4, 11; 4, 17; 5, 3; 6, 6; 6, 6; 6, 8; 6, 13; 7, 20; 7, 24; 8, 35; [3] 2, 7; 3, 7;

decíndea → decinde

decît́ : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. : „als" : „que" : (10x)
decît *adv.* [1] 9, 6; [2] 1, 19; 2, 17; 3, 1; 3, 8; [3] 3, 25; 3, 28; 5, 15; 7, 2; 13, 4;

dedesúbt : (înc. sec. XVI PS. H.) : prep. : „unten, darunter" : „au dessous de, en dessous" : (1x)
dedesuptul *prep.* [3] 2, 14;

dedesúpt → dedesubt

dedráhmă → didrahmă

defăimá : (1551-1553 ES) : v. I : „missachten" : „mépriser" : (2x)
au defăimat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 2, 15;
să defăimaţi *verb conjunctiv prezent 2 pl.* [3] 13, 27;

degrábă : (c. 1640 URECHE[2] 81) : adv. : „schnell" : „vite" : (1x)
degrabă *adv. de mod* [2] 8, 12;

den → din

denaínte → dinainte

denapói → dinapoi

denlăúntru → dinăuntru

denpotrívă → dimpotrivă

denprejúr → dimprejur

denpreúnă → dimpreună

dentîí → dintîi

déntru → dintru

deodátă : (1559-1560 BRATU) : adv. : „zugleich" : „en même temps" : (2x)
deodată *adv. de mod* [1] 4, 3; [3] 4, 8;

depárte : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. : „fern, weit" : „loin" : (6x)
departe *adv. de loc* [1] Cat. Ezd. 21; 3, 13; 6, 6; [2] 9, 20; [3] 4, 19; 12, 42;

depărtá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „(sich) entfernen, verlassen" : „chasser, s'éloigner, abandonner" : (4x)
au depărtat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] Cat. Est. 32;
depărtă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 6, 1;
să depărtară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 7, 64; 9, 26;

depărtáre : (c. 1608-1613 VARLAAM, L. 238) : s. f. : „Entfernung, Ferne" : „distance, éloignement" : (2x)
depărtările *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 9, 1; 9, 11;

deplín : (1581-1582 PO) : adj. : „voll, vollkommen" : „entier, complet" : (1x)
deplini *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 2, 63;

deschíde : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „öffnen" : „ouvrir" : (5x)
a deşchide *verb infinitiv prezent* [2] 4, 16;
deşchise *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [3] 8, 7; 8, 7;
să deşchiză *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [3] 13, 19;
să vor deşchide *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [3] 7, 3;

deschís : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj. : „offen" : „ouvert" : (2x)
deşchisă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 6, 5;
deşchişi *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 1, 6;

desfătá : (1643 VARLAAM, C. 74) : v. I : „sich erfreuen" : „se délecter" : (2x)
să desfăta *verb indicativ imperfect 3 pl.* [2] 3, 15;
să desfătară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 9, 25;

desfătáre : (1625 SLLF II, 406) : s. f. : „Ergötzen" : „plaisir" : (1x)
desfătare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 17;

desfătăciúne : (c. 1665-1672 MS. 4389, 660/2) : s. f. : „Wonne" : „plaisir" : (1x)
desfătăciunea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 8, 12;

despărţí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „trennen" : „séparer" : (1x)
se va despărţi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 10, 8;

déspre : (înc. sec. XVI PS. H.) : prep. : „nach, vor, bezüglich" : „vers, au sujet de" : (3x)
despre *prep.* [1] 3, 3; [3] 7, 70; 12, 36;

destulá/-í : (1648 NTB 468) : v. I/IV : „sich begnügen" : „se contenter" : (1x)
să destuliră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [2] 4, 16;

deşchíde → deschide

deşchís → deschis

deşért : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj./s. : „leer" : „vide" : (2x)
celor deşarte *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [2] 4, 16;
deşert *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 5, 13;

deşteptá : (1551-1553 ES) : v. I : „aufwecken" : „se réveiller" : (1x)
deşteptîndu-se *verb gerunziu* [2] Est. 11;

deşteptát : (1551-1553 ES) : adj. : „aufgeweckt" : „réveillé" : (1x)
deşteptaţi *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 7, 3;

dezbrăcá : (1551-1553 ES) : v. I : „ausziehen" : „déshabiller" : (2x)
dezbrăcîndu-se *verb gerunziu* [3] 4, 23;
s-au dezbrăcat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 5, 1;

dezlegá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „losbinden, aufbinden" : „délier" : (1x)
am dezlegat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 1, 7;

dezlegáre : (c. 1516-1636 GLOS. B.) : s. f. : „Aufbinden" : „déliement" : (1x)
dezlegare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 1, 7;

diadémă : (c. 1683-1686 MS. 45, 414/1) : s. f. : „Diadem" : „diadème" : (2x)
diadima *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 2, 17;
diadimă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 15;

diadímă → diademă

didráhmă : (1648 NTB 150) : s. f. : „Drachme, Silberstück" : „drachme" : (3x)
dedrahme *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 8, 26; [3] 5, 15;
didrahmă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 10, 32;

dimeneáţă → dimineaţă

dimineáţă : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. : „morgens, früh" : „le matin, tôt" : (1x)
dimeneaţa *adv. de timp* [1] 3, 3;

dimpotrívă : (c. 1665-1672 MS. 4389, 296/1) : prep. : „gegen" : „face à" : (5x)
denpotriva *prep.* [3] 3, 23; 3, 28; 3, 30; 3, 31; 12, 24;

dimprejúr : (înc. sec. XVI PS. H.) : prep. : „um ... herum, in der Gegend" : „autour de, aux alentours de" : (1x)
denprejurul *prep.* [3] 6, 16;

dimpréună : (1559-1560 BRATU) : adv. : „zusammen" : „ensemble" : (5x)
denpreună *adv. de mod* [1] 4, 7; 4, 9; 4, 17; 4, 23; [3] 7, 64;

din : (1521 NEACŞU) : prep. : „aus, von" : „de" : (210x)
den *prep.* [1] Cat. Ezd. 6; Cat. Ezd. 7; Cat. Ezd. 48; 1, 1; 1, 2; 1, 3; 1, 4; 1, 4; 1, 5; 1, 11; 2, 26; 2, 27; 2, 28; 2, 59; 2, 61; 2, 61; 2, 63; 2, 65; 2, 68; 2, 68; 3, 4; 3, 8; 3, 8; 3, 8; 3, 12; 4, 2; 4, 10; 4, 15; 4, 19; 5, 1; 5, 1; 5, 2; 5, 14; 5, 15; 5, 17; 6, 4; 6, 5; 6, 5; 6, 8; 6, 8; 6, 9; 6, 9; 6, 11; 6, 12; 6, 14; 6, 14; 6, 16; 6, 17; 7, 6; 7, 6; 7, 6; 7, 12; 7, 12; 7, 13; 7, 15; 7, 16; 7, 19; 7, 26; 8, 2; 8, 2; 8, 2; 8, 3; 8, 3; 8, 4; 8, 5; 8, 6; 8, 7; 8, 8; 8, 9; 8, 10; 8, 11; 8, 12; 8, 13; 8, 14; 8, 15; 8, 18; 8, 19; 8, 20; 8, 24; 8, 24; 8, 30; 9, 2; 9, 3; 9, 6; 9, 11; 9, 12; 10, 2; 10, 18; 10, 18; 10, 19; 10, 20; 10, 21; 10, 22; 10, 23; 10, 24; 10, 24; 10, 25; 10, 26; 10, 27; 10, 28; 10, 29; 10, 30; 10, 31; 10, 33; 10, 34; 10, 43; [2] Cat. Est. 45; Est. 1; Est. 3; 2, 5; 2, 6; 2, 13; 2, 15; 3, 2; 3, 3; 3, 7; 3, 7; 3, 13; 4, 7; 4, 10; 4, 12; 4, 15; 4, 15; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 1; 5, 2; 6, 9; 6, 13; 7, 8; 7, 9; 7, 9; 8, 12; 8, 12; 8, 15; 9, 18; 2] 9, 19; 9, 22; 10, 11; [3] 3, 2; 3, 7; 3, 25; 3, 25; 3, 27; 3, 29; 4, 16; 4, 21; 5, 5; 5, 11; 5, 13; 5, 13; 5, 14; 5, 14; 6, 18; 7, 29; 7, 30; 7, 31; 7, 32; 7, 33; 7, 37; 7, 38; 7, 63; 7, 65; 7, 67; 8, 5; 8, 6; 8, 6; 8, 19; 8, 20; 8, 20; 9, 5; 9, 7; 9, 13; 9, 15; 9, 15; 9, 18; 9, 20; 9, 27; 9, 27; 9, 28; 9, 32; 9, 35; 10, 9; 10, 34; 10, 35; 11, 1; 11, 4; 11, 4; 11, 4; 11, 4; 11, 11; 11, 15; 11, 16; 11, 16; 11, 22; 11, 22; 11, 24; 11, 25; 11, 36; 12, 29; 12, 31; 12, 32; 12, 34; 13, 8; 13, 19; 13, 20; 13, 21; 13, 25; 13, 28;

dinaínte : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv./prep. : „vorher, vor" : „plus tôt, à l'avance, devant" : (2x)
denaintea *prep.* [3] 7, 3; 8, 3; 8, 5; 8, 5;
mai denainte *adv. de timp* [2] 3, 13; 10, 11;

dinapói : (înc. sec. XVI PS. H.) : prep. : „hinter" : „derrière" : (6x)
denapoia *prep.* [3] 4, 13; 4, 16; 9, 26; 11, 8; 12, 32; 12, 37;

dinăúntru : (1551-1553 ES) : adv. : „(dr)innen" : „(à l')intérieur" : (1x)
mai denlăuntru *adv. de loc* [2] 4, 10;

dinéu : (c. 1683-1686 MS. 45, 394/2) : s. m. : „von Dina" : „de Din" : (1x)
dineii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 4, 9;

dins-de-dimineáţă → dis-de-dimineaţă

dintî́i : (înc. sec. XVI PS. H.) : num. ord. : „(der) erste" : „(le) premier" : (22x)
cea dentîiu *num. ord. fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 12; 4, 16; [3] 8, 20;
cei dentîiu *num. ord. masc. pl. nom./ac. art.* [2] 1, 14;
cêle dentîiu *num. ord. fem. pl. nom./ac. art.* [3] 5, 15; 10, 36;
cêle dentîiu *num. ord. neutru pl. nom./ac. art.* [3] 10, 36;
celui dentîiu *num. ord. masc. sg. gen./dat. art.* [1] 7, 4;
dentîiu *num. ord. fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 10, 36; 10, 36; 13, 30;
dentîiu *num. ord. fem. sg. gen./dat. neart.* [1] 6, 19; 7, 7; 8, 30; 10, 17;
dentîiu *num. ord. fem. sg. nom./ac. neart.* [2] Cat. Est. 48; 3, 12; 8, 9;

dentîiu *num. ord. masc. sg. nom./ac. neart.* [1] Cat. Ezd. 1; 1, 1; 5, 13; 6, 3;

díntru : (înc. sec. XVI PS. H.) : prep. : „aus" : „de" : (32x)
dentru *prep.* [1] Cat. Ezd. 19; Cat. Ezd. 42; Cat. Ezd. 76; 1, 3; 1, 6; 2, 70; 7, 25; 10, 2; 10, 3; 10, 14; 10, 44; 10, 44; [2] Est. 9; 4, 16; 4, 16; 8, 8; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 17; 9, 16; 9, 16; 10, 5; 10, 9; [3] 1, 2; 4, 12; 4, 23; 7, 63; 11, 10; 11, 17; 13, 13;

diregătór → dregător

dirépt → drept

direptáte → dreptate

dis-de-dimineáţă : (1581-1582 PO) : adv. : „frühmorgens, am frühen Morgen" : „de très grand matin" : (1x)
dinsu-de-dimineaţă *adv. de timp* [2] 5, 14;

dínș(ul), dínsa : (înc. sec. XVI PS. H.) : pron. pers. : „1. er, 2. selbst" : „1. il, 2. même" : (128x)
dînsa *pron. pers. 3 fem. sg. nom./ac. acc.* [1] 5, 7; 5, 11; 5, 11; [2] Cat. Est. 17; 1, 18; 1, 19; 5, 1; 9, 18; [3] 2, 8; 3, 6; 3, 15; 3, 15;
dînsele *pron. pers. 3 fem. pl. nom./ac. acc.* [2] 10, 5; [3] 9, 6; 9, 29; 9, 29; 13, 19;
dînsul *pron. pers. 3 masc. sg. nom./ac. acc.* [1] 1, 3; 1, 4; 5, 7; 7, 5; 7, 8; 8, 3; 8, 21; 9, 11; [2] 1, 11; 1, 19; 4, 16; 6, 5; 7, 9; 7, 10; 8, 2; [3] 1, 5; 3, 27; 3, 29; 3, 30; 9, 7; 9, 8; 9, 23; 9, 36; 13, 26; 13, 28;
dînşi *pron. pers. 3 masc. pl. nom./ac. acc.* [1] 3, 3;
dînşii *pron. pers. 3 masc. pl. nom./ac. acc.* [1] Cat. Ezd. 22; 3, 7; 4, 3; 4, 5; 4, 10; 4, 23; 5, 1; 5, 2; 5, 3; 5, 10; 5, 12; 6, 6; 6, 13; 6, 22; 6, 22; 8, 15; 10, 3; 10, 10; 10, 14; [2] Est. 13; 3, 8; 4, 7; 4, 16; 8, 12; 9, 2; 9, 4; 9, 24; [3] 1, 2; 1, 9; 1, 9; 2, 17; 4, 3; 4, 4; 4, 9; 4, 12; 4, 16; 4, 21; 5, 7; 5, 12; 5, 12; 5, 15; 5, 15; 6, 3; 6, 17; 9, 10; 9, 11; 9, 13; 9, 19; 9, 19; 9, 19; 9, 20; 9, 21; 9, 23; 9, 24; 9, 26; 9, 26; 9, 27; 9, 27; 9, 27; 9, 27; 9, 27; 9, 28; 9, 28; 9, 28; 9, 30; 9, 31; 9, 31; 10, 29; 10, 31; 11, 9; 11, 14; 11, 23; 12, 27; 12, 42; 12, 43; 13, 2; 13, 2; 13, 11; 13, 11; 13, 13; 13, 18; 13, 25; 13, 25; 13, 25; 13, 25; 13, 25;

dóa → doi

doámnă : (1462 DLRV / în top. *Doamna*) : s. f. : „Herrin" : „maîtresse" : (1x)
doamnele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 1, 18;

doáo → doi

doáosprăzece → doisprezece

doaozắci → douăzeci

doaozécelea → douăzecilea

doaozéci → douăzeci

doaozécilea → douăzecilea

dobitóc : (1560-1561 CORESI, TE.[2]) : s. n. : „1. Tier, 2. Herde" : „1. animal, 2. troupeau" : (7x)
dobitoace *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 4; 1, 6;
dobitoacele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [3] 9, 37;
dobitoacelor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [3] 10, 36;
dobitoc *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [3] 2, 12;
dobitocul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [3] 2, 12;
dobitocului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 2, 14;

dodátha : (c. 1683-1686 MS. 45, 410/[2]) : s., (ebraism) după *δωδάθα* (SEPT. FRANKF.) : (probabil) „Hymne, Kirchengesang" : „hymne, louange" : (1x)
dodátha *subst. comun sg. nom./ac. neart.* [3] 12, 27;

doi, dóuă : (înc. sec. XVI PS. H.) : num. card. : „zwei" : „deux" : (13x)
cei doi *num. card. masc. nom./ac. art.* [2] Cat. Est. 5; Est. 12; Est. 14; Est. 17; 2, 22; 6, 2; 10, 7;
doao *num. card. fem. nom./ac.* [1] 2, 19; 10, 13; [3] 7, 41; 13, 20;
doi *num. card. masc. nom./ac.* [3] 7, 40; 12, 31;

dóilea, dóua : (înc. sec. XVI PS. H.) : num. ord. : „zweite" : „deuxième" : (29x)
a doa *num. ord. fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 8; [2] 3, 13; 5, 8; [3] 3, 19; 3, 20; 3, 21; 3, 24; 3, 27; 3, 30; 8, 15; 12, 37;
a doao *num. ord. fem. sg. nom./ac. art.* [2] Cat. Est. 39; Cat. Est. 51; 2, 14;
a doo *num. ord. fem. sg. nom./ac. art.* [2] 7, 1;
a dooa *num. ord. fem. sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 67;
al doilea *num. ord. masc. sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 15; 3, 8; 4, 24; [2] Cat. Est. 1; Est. 1; 3, 13; 4, 7; 8, 12; 10, 3; [3] 3, 11; 11, 9; 11, 17;
al doilea *num. ord. neutru sg. nom./ac. art.* [3] 13, 21;

dóisprăzece → doisprezece

dóisprezece : (1551-1553 ES) : num. card. : „zwölf" : „douze" : (4x)
doaosprăzêce *num. card. fem. nom./ac.* [1] 8, 30;
doisprăzêce *num. card. masc. nom./ac.* [1] 8, 24; 8, 34; 8, 34;

domn : (1472 DERS / în top. *Domnești*) : s. m. : „1. Herr, 2. Gott, 3. Fürst" : „1. Seigneur, 2. Dieu, 3. prince" : (117x)
doamne *subst. comun masc. sg. voc. neart.* [2] Cat. Est. 24; 5, 2; 5, 2;
Doamne *subst. propriu masc. sg. voc. neart.* [1] 9, 6; 9, 15; [2] 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; [3] 1, 5; 9, 7;
Domn *subst. propriu masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 16;
domni *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;
domnii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 6, 6; [2] 3, 13; [3] 2, 7; 2, 9;
domnilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 8, 35; [2] 1, 3; 3, 12; 8, 9; 9, 3;
domnul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 30; Cat. Ezd. 31; Cat. Ezd. 33; 5, 3; 5, 6; 6, 13;
Domnul *subst. propriu masc. sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 37; 1, 1; 1, 2; 3, 10; 6, 21; 6, 22; 6, 22; 7, 5; 7, 26; 9, 5; 9, 8; 9, 9; [2] Cat. Est. 19; Cat. Est. 32; 4, 7; 4,

16; 6, 1; 10, 9; 10, 9; [3] 2, 4; 5, 13; 8, 3; 8, 8; 8, 16; 9, 4; 9, 5; 9, 6;
Domnul *subst. propriu masc. sg. voc. art.* [2] 4, 16; 4, 16;
Domnului *subst. propriu masc. sg. gen./dat. art.* [1] Cat. Ezd. 3; Cat. Ezd. 13; Cat. Ezd. 38; Cat. Ezd. 40; 1, 1; 1, 3; 1, 5; 1, 7; 2, 68; 3, 3; 3, 5; 3, 5; 3, 6; 3, 6; 3, 8; 3, 8; 3, 10; 3, 11; 3, 11; 3, 11; 4, 1; 4, 3; 7, 5; 7, 10; 7, 11; 7, 14; 7, 15; 7, 26; 8, 27; 8, 27; 8, 28; 8, 34; 10, 11; [2] 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; [3] 3, 5; 5, 15; 8, 8; 8, 10; 8, 11; 8, 12; 8, 12; 9, 3; 9, 3; 9, 3; 10, 29; 10, 34; 10, 35; 13, 14;

domní : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „(be)herrschen" : „dominer, régner" : (1x)
domnind *verb gerunziu* [2] 3, 13;

domníe : (1521 NEACŞU) : s. f. : „Herrschaft, Regierung" : „seigneurie, règne" : (4x)
domniei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 5, 18;
domnii *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 8, 9; 8, 12;
domniia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16;

dóo → doi

dóoa → doi

douăzéci : (1559-1560 BRATU) : num. card. : „zwanzig" : „vingt" : (2x)
doaozăci *num. card. masc. nom./ac.* [1] 2, 19;
doaozeci *num. card. neutru nom./ac.* [1] 8, 26;

douăzécilea : (c. 1683-1686 MS. 45, 401/1) : num. ord. : „zwanzigste" : „vingtième" : (3x)
al doaozecelea *num. ord. masc. sg. nom./ac. art.* [1] Ezd. 43;
al doaozecile *num. ord. masc. sg. nom./ac. art.* [3] 2, 1;
al doaozecilea *num. ord. masc. sg. nom./ac. art.* [3] 1, 1;

dovedí : (1645 VARLAAM, R. 227) : v. IV : „zeigen" : „prouver, révéler" : (1x)
dovedêşte *verb imp. 2 sg.* [2] 4, 16;

dovedít : (c. 1640 URECHE[2] 135) : adj. : „erwies" : „prouvé, révélé" : (1x)
dovedit *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;

dráhmă : (1560-1561 CORESI, TE.[2]) : s. f. : „Drachme, Silberstück" : „drachme" : (2x)
drahme *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 2, 69; [3] 7, 72;

dregătór : (1551-1553 ES) : s. m. : „Verwalter, Intendant" : „intendant, administrateur" : (2x)
diregătorilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 1, 8; 8, 9;

drept : (1437 DERS / în top. *Dereptul*) : adj./adv./s. : „1. gerade, 2. recht, richtig, 3. recht, 4. Gerechte" : „1. droit, 2. juste(ment), 3. droit, 4. juste" : (12x)
direapta *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 8, 6; 12, 31;
direaptă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 21; [2] Est. 8;
direpţilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] Est. 6;
direpţii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [2] Est. 6;
drépte *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 9, 13;
drépte *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;
drépţilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] Est. 6;
drept *adv. de mod* [1] 6, 11;

dreptáte : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Gerechtigkeit" : „justice" : (1x)
direptate *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 2, 20;

dúce : (1521 NEACŞU) : v. III : „1. tragen, 2. (fort-, davon)gehen" : „1. emmener, 2. (s'en) aller" : (2x)
să ducă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 7, 14;
să duse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 10, 6;

duh : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „1. Atem, Hauch, 2. Geist" : „1. souffle, 2. esprit" : (7x)
duh *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;
duhul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 1, 1; 1, 5; [2] Cat. 23; 5, 2; [3] 9, 20; 9, 30;

dúlce : (1433 DERS / în antr. Limba*dulce*) : adj. : „angenehm" : „doux" : (1x)
dulce *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 8;

dumnăzắu → dumnezeu

dumnezắu → dumnezeu

dumnezéu : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „1./2. Gott " : „1. Dieu, 2. dieu, divinité" : (198x)
al dumnezăilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 4, 16;
dumnăzăii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [2] 4, 16;
Dumnăzău *subst. propriu masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 8; [2] Est. 11;
Dumnăzăul *subst. propriu masc. sg. nom./ac. art.* [1] 9, 6; 9, 8; [3] 13, 2;
Dumnăzăului *subst. propriu masc. sg. gen./dat. art.* [1] 9, 9; [3] 12, 44;
dumnezăii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [3] 9, 18;
Dumnezău *subst. propriu masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 3; 1, 5; 6, 12; 7, 5; [2] Est. 8; 2, 20; 5, 1; 5, 2; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 10, 9; 10, 9; 10, 9; [3] 2, 12; 4, 15; 5, 13; 7, 2; 9, 17; 12, 42; 13, 25; 13, 26;
Dumnezău *subst. propriu masc. sg. voc. neart.* [3] 9, 7;
Dumnezăul *subst. propriu masc. sg. nom./ac. art.* [1] 1, 2; 1, 3; 1, 3; 6, 21; 9, 5; 9, 9; 9, 13; [2] 4, 16; [2] 4, 16; [3] 4, 9; 4, 14; 4, 21; 8, 8; 9, 4; 9, 5; 13, 18;
Dumnezăul *subst. propriu masc. sg. voc. art.* [1] 9, 10; 9, 15; [3] 4, 4; 13, 22; 13, 27; 13, 29; 13, 30;
Dumnezăule *subst. propriu masc. sg. voc. art.* [2] 4, 16; [3] 13, 14;
Dumnezăului *subst. propriu masc. sg. gen./dat. art.* [1] 3, 2; 5, 17; 6, 9; 6, 10; 6, 14; 6, 22; 7, 8; 7, 11; 7, 13; 8, 17; 8, 18; 8, 22; 8, 32; 8, 34; 10, 2; 10, 3; 10, 3; 10, 11; 10, 14; [2] 4, 16; [3] 5, 9; 8, 11; 8, 12; 9, 3; 9, 3; 10, 29; 10, 32; 10, 33; 10, 34; 10, 36; 10, 37; 10, 37; 10, 38; 10, 39; 13, 4;

Dumnezeu *subst. propriu masc. sg. nom./ac. neart.* [1] Cat. Ezd. 59; Cat. Ezd. 70; 8, 27; [2] Cat. Est. 23; 6, 13; 10, 4; [3] 6, 12; 7, 5;
Dumnezeul *subst. propriu masc. sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 37; 4, 2; 5, 12; 7, 26; 8, 23; [3] 2, 4; 2, 20; 6, 16;
Dumnezeul *subst. propriu masc. sg. voc. art.* [3] 1, 5; 9, 32; 6, 14;
Dumnezeule *subst. propriu masc. sg. voc. art.* [3] 5, 19;
dumnezeului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 1, 7;
Dumnezeului *subst. propriu masc. sg. gen./dat. art.* [1] 4, 1; 4, 3; 4, 3; 5, 8; 5, 11; 7, 5; 7, 14; 7, 16; 7, 17; 7, 19; 7, 20; 7, 22; 7, 22; 7, 22; 7, 24; 8, 21; 8, 25; 8, 27; 8, 29; 8, 30; 9, 4; [3] 1, 4; 13, 14;
lui Dumnăzău *subst. propriu masc. sg. gen./dat. art.* [1] 6, 3; 6, 7; 6, 8; [3] 13, 9;
lui Dumnezău *subst. propriu masc. sg. gen./dat. art.* [1] 1, 4; 2, 68; 3, 2; 3, 9; 5, 13; 5, 14; 5, 15; 5, 16; 6, 5; 6, 5; 6, 7; 6, 12; 6, 16; 6, 17; 6, 18; 8, 35; 10, 1; 10, 6; 10, 9; [2] Cat. Est. 24; 4, 16; 5, 2; 10, 9; 10, 9; 10, 10; [3] 8, 10; 8, 18; 8, 20; 10, 28; 10, 29; 10, 29; 10, 38; 11, 11; 11, 16; 11, 22; 12, 39; 12, 45; 13, 1; 13, 7; 13, 11; 13, 26;
lui Dumnezeu *subst. propriu masc. sg. gen./dat. art.* [1] 4, 24; 5, 1; 5, 2; 5, 2; 5, 5; 7, 18; 7, 18; 7, 23; 7, 24; 7, 25; 7, 27; [3] 2, 8; 2, 18; 6, 10; 12, 24; 12, 35;

dúpă : (înc. sec. XVI PS. H.) : prep. : „nach" : „après, selon" : (62x)
după *prep.* [1] Cat. Ezd. 35; 3, 2; 3, 4; 3, 4; 3, 5; 6, 9; 6, 18; 7, 1; 8, 13; 9, 10; 9, 13; 10, 5; [2] Cat. Est. 2; Cat. Est. 6; 1, 1; 1, 4; 1, 8; 1, 15; 1, 19; 1, 22; 2, 1; 3, 1; 3, 10; 3, 12; 3, 14; 4, 7; 5, 1; 5, 1; 8, 8; 8, 9; 8, 9; 8, 12; 9, 27; 9, 31; 10, 3; 10, 10; [3] 3, 18; 3, 20; 3, 21; 3, 22; 3, 23; 3, 23; 3, 24; 3, 25; 3, 27; 3, 29; 3, 29; 3, 30; 3, 30; 3, 31; 4, 2; 4, 13; 4, 23; 5, 12; 6, 1; 6, 5; 8, 17; 8, 20; 9, 24; 13, 6; 13, 22; 13, 24; 13, 30;

duplecáre → înduplecare

durére : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Schmerz" : „douleur, peine" : (1x)
durêre *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 9, 22;

dvorí : (1581 CORESI, EV. 88) : v. IV : „dienen" : „servir, être au service d'un maître" : (1x)
dvoriia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 4, 5;

E

el, ea : (1425 DERS) : pron. pers. : „er, sie, sie" : „il, lui, elle, ils, elles" : (875x)
ai lor *pron. pers. 3 masc. pl. gen./dat. acc.* [2] 8, 12; [3] 5, 15;
ai lui *pron. pers. 3 masc. sg. gen./dat. acc.* [1] 7, 13; [2] Est. 14;
a lor *pron. pers. 3 masc. pl. gen./dat. acc.* [2] 8, 12; 10, 11; [3] 9, 15;
ea *pron. pers. 3 fem. sg. nom./ac. acc.* [1] 2, 68; [3] 2, 5; 2, 17; 3, 3; 3, 13; 3, 14; 8, 5; 8, 7; 9, 19; 13, 16; [2] 1, 11; 1, 11; 2, 1; 2, 7; 2, 13; 2, 16; 2, 17; 2, 22; 4, 5; 4, 14; 5, 1; 5, 2; 5, 2; 5, 2; 5, 2; 5, 2; [3] 3, 1;
ei *pron. pers. 3 fem. sg. gen./dat. acc.* [1] 2, 68; 3, 4; 3, 12; 4, 12; 4, 12; 4, 13; 4, 15; 4, 16; 6, 3; 6, 7; 9, 9; [2] Cat. Est. 11; Cat. Est. 12; Cat. Est. 13; Cat. Est. 25; Cat. Est. 38; 1, 11; 1, 11; 1, 19; 2, 7; 2, 7; 2, 9; 2, 9; 2, 9; 2, 9; 2, 10; 2, 10; 2, 15; 2, 20; 2, 20; 2, 20; 4, 4; 4, 5; 4, 7; 4, 12; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 1; 5, 1; 5, 1; 5, 1; 5, 1; 5, 2; 5, 2; 5, 2; 5, 2; [3] 2, 3; 3, 1; 3, 3; 3, 3; 3, 3; 3, 6; 3, 6; 3, 6; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 14; 3, 14; 3, 14; 3, 15; 3, 15; 6, 10; 6, 10; 6, 19; 11, 25; 11, 25; 11, 25; 11, 27; 11, 28; 11, 30; 11, 30; 11, 31; 12, 37;
ei *pron. pers. 3 masc. pl. nom./ac. acc.* [1] 2, 68; 3, 8; 4, 4; 4, 7; 4, 10; 4, 17; 4, 23; 5, 5; 5, 6; 6, 21; 7, 23; 8, 17; 8, 24; 8, 27; 8, 32; 10, 44; [2] 2, 22; 3, 9; 6, 2; 6, 14; 9, 16; 9, 27; [3] 2, 13; 3, 1; 3, 6; 3, 13; 4, 11; 4, 16; 6, 1; 6, 2; 7, 3; 8, 5; 9, 12; 9, 16; 9, 17; 9, 17; 9, 29; 9, 29; 9, 30; 9, 35; 13, 21; 13, 29; 13, 30;
el *pron. pers. 3 masc. sg. nom./ac. acc.* [1] 1, 2; 1, 4; 3, 2; 3, 3; 4, 11; 7, 5; 7, 7; 7, 25; 8, 4; 8, 5; 8, 6; 8, 7; 8, 8; 8, 9; 8, 10; 8, 11; 8, 12; 8, 13; 8, 14; 8, 22; 8, 22; 8, 32; 9, 11; 10, 1; 10, 8; [2] Cat. Est. 21; Cat. Est. 1, 30; Cat. Est. 1, 46; Est. 11; 1, 3; 1, 14; 2, 7; 2, 13; 2, 20; 3, 1; 4, 4; 4, 7; 4, 16; 4, 16; 5, 1; 5, 11; 5, 14; 6, 9; 6, 11; 6, 13; 6, 13; 8, 1; 8, 7; 8, 12; 9, 25; 9, 25; [3] 1, 2; 1, 11; 2, 5; 2, 6; 2, 12; 3, 1; 3, 8; 3, 12; 3, 14; 3, 18; 3, 20; 3, 29; 4, 3; 4, 8; 4, 18; 6, 3; 6, 8; 6, 10; 6, 12; 7, 2; 8, 6; 8, 7; 9, 6; 9, 8; 12, 8;
i *pron. pers. 3 masc. pl. ac. neacc.* [1] 4, 10; 4, 23; 5, 10; 5, 12; 7, 23; 8, 15; 8, 17; [2] 2, 22; 3, 4; 3, 9; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 9, 24; [3] 4, 12; 9, 11; 9, 12; 9, 17; 9, 19; 9, 19; 9, 20; 9, 21; 9, 23; 9, 26; 9, 27; 9, 29; 12, 27; 12, 42; 13, 2; 13, 25;
i *pron. pers. 3 sg. dat. neacc.* [1] 1, 1; 1, 2; 8, 13; [2] Cat. Est. 11; Est. 16; 1, 11; 2, 7; 2, 9; 3, 2; 3, 5; 4, 2; 4, 4; 4, 6; 4, 7; 4, 7; 4, 16; 6, 2; 7, 8; [3] 2, 6; 9, 7; 9, 8; 13, 7;
iale *pron. pers. 3 fem. pl. nom./ac. acc.* [1] 1, 7; 1, 8; 1, 8; 5, 14; 5, 14; 5, 15; 7, 16; 10, 3; [3] 1, 9;
îl *pron. pers. 3 masc. sg. ac. neacc.* [1] 7, 16; [2] 4, 16; 4, 16;
l *pron. pers. 3 masc. sg. ac. neacc.* [1] 4, 18; 5, 12; 8, 22; 8, 22; 9, 11; 10, 12; [2] Cat. Est. 34; 3, 1; 3, 11; 4, 7; 4, 16; 5, 2; 6, 6; 6, 9; 6, 11; 6, 11; 7, 9; 7, 9; 8, 2; 8, 7; [3] 2, 5; 3, 1; 4, 8; 6, 3; 6, 12; 9, 7; 9, 8; 9, 19; 10, 31; 13, 26; 13, 28;
le *pron. pers. fem. 3 pl. ac. neacc.* [1] 1, 7; 1, 8; 1, 8; 4, 12; 4, 12; 5, 14; 5, 14; 5, 14; 5, 15; 6, 5; 6, 5; 7, 16; 7, 18; 8, 29; [2] 4, 16; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 9, 14; [3] 8, 9; 9, 29; 13, 19;
le *pron. pers. 3 pl. dat. neacc.* [2] Cat. Est. 7; 1, 22; 3, 4; 5, 2; 8, 11; [3] 2, 20; 5, 12; 6, 4; 9, 12; 9, 13; 9, 14; 9, 15; 9, 20; 9, 21; 9, 24; 9, 37;
li *pron. pers. 3 pl. dat. neacc.* [1] 4, 20; [2] Est. 5; 9, 26; 9, 26; [3] 2, 10; 4, 7;
lor *pron. pers. 3 pl. gen./dat. acc.* [1] 1, 5; 1, 6; 1, 6; 1, 9; 2, 59; 2, 59; 2, 61; 2, 62; 2, 63; 2, 65; 2, 65; 2, 65; 2, 66; 2, 66; 2, 67; 2, 67; 2, 69; 2, 70; 2, 70; 3, 1; 3, 2; 3, 8; 3, 9; 3, 9; 3, 12; 4, 2; 4, 5; 4, 20; 5, 2; 5, 3; 5, 3; 5, 4; 5, 8; 5, 9; 5, 10; 5, 10; 5, 11; 5, 15; 6, 9; 6, 18; 6, 18; 6, 20; 6, 22; 7, 13; 7, 16; 7, 16; 8, 1; 8, 13; 8, 17; 8, 24; 8, 25; 8, 26; 9, 1; 9, 2; 9, 2; 9, 11;

9, 11; 9, 12; 9, 12; 9, 12; 9, 12; 10, 9; 10, 15; 10, 19; 10, 19; 10, 19; 11, 30; 11, 46; 11, 74; 11, 75; [2] Cat. Est. 7; Est. 5; Est. 6; Est. 8; Est. 9; Est. 13; Est. 13; Est. 13; 1, 4; 1, 17; 1, 18; 1, 20; 1, 22; 1, 22; 1, 22; 3, 4; 3, 8; 3, 12; 3, 13; 4, 3; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 8; 5, 11; 6, 2; 8, 9; 8, 9; 8, 11; 8, 11; 8, 11; 8, 11; 8, 11; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 13; 9, 16; 9, 22; 9, 22; 9, 23; 9, 24; 9, 26; 9, 26; 9, 27; 9, 27; 9, 28; 9, 30; 9, 31; 9, 31; 10, 3; 10, 10; [3] 2, 9; 2, 10; 2, 18; 2, 18; 2, 20; 2, 20; 3, 4; 3, 4; 3, 4; 3, 5; 3, 5; 3, 5; 3, 5; 3, 7; 3, 8; 3, 9; 3, 10; 3, 18; 4, 2; 4, 3; 4, 3; 4, 4; 4, 4; 4, 5; 4, 5; 4, 7; 4, 9; 4, 11; 4, 13; 4, 13; 4, 13; 4, 14; 4, 15; 5, 1; 5, 1; 5, 5; 5, 6; 5, 7; 5, 7; 5, 11; 5, 11; 5, 11; 5, 11; 5, 11; 5, 11; 5, 14; 5, 14; 6, 4; 6, 6; 6, 9; 6, 13; 6, 14; 6, 16; 7, 3; 7, 61; 7, 61; 7, 63; 7, 64; 7, 65; 7, 67; 7, 67; 8, 1; 8, 2; 8, 8; 8, 12; 8, 14; 8, 17; 8, 18; 8, 18; 9, 1; 9, 2; 9, 2; 9, 3; 9, 3; 9, 3; 9, 4; 9, 6; 9, 9; 9, 11; 9, 12; 9, 13; 9, 14; 9, 14; 9, 15; 9, 15; 9, 15; 9, 15; 9, 15; 9, 16; 9, 17; 9, 17; 9, 19; 9, 20; 9, 20; 9, 20; 9, 21; 9, 21; 9, 21; 9, 22; 9, 22; 9, 23; 9, 23; 9, 24; 9, 24; 9, 24; 9, 24; 9, 24; 9, 24; 9, 26; 9, 27; 9, 27; 9, 28; 9, 29; 9, 29; 9, 30; 9, 34; 9, 35; 9, 35; 9, 35; 9, 37; 10, 28; 10, 28; 10, 28; 10, 29; 10, 30; 11, 3; 11, 12; 11, 19; 11, 25; 11, 30; 12, 7; 12, 9; 12, 24; 12, 24; 12, 27; 12, 30; 12, 32; 12, 35; 12, 35; 12, 37; 12, 42; 12, 42; 12, 44; 12, 45; 13, 11; 13, 13; 13, 13; 13, 15; 13, 17; 13, 21; 13, 24; 13, 25; 13, 25;

loruşi *pron. pers. 3 masc. pl. gen./dat. acc.* [1] 6, 20; [2] 9, 30;

lui *pron. pers. 3 masc. sg. gen./dat. acc.* [1] 1, 1; 1, 2; 1, 3; 1, 3; 1, 4; 1, 7; 2, 1; 3, 2; 3, 3; 3, 9; 3, 9; 3, 9; 3, 11; 4, 2; 4, 6; 5, 15; 6, 10; 6, 11; 6, 11; 6, 12; 6, 12; 7, 5; 7, 8; 7, 9; 7, 22; 7, 27; 8, 17; 8, 18; 8, 18; 8, 19; 8, 19; 8, 22; 8, 22; 8, 25; 8, 25; 9, 2; 9, 8; 10, 8; 10, 11; 10, 18; 11, 16; [2] Cat. Est. 3; Cat. Est. 19; Cat. Est. 24; Cat. Est. 30; Est. 4; Est. 16; Est. 17; 1, 4; 1, 4; 1, 8; 1, 13; 1, 15; 1, 20; 2, 3; 2, 7; 2, 9; 2, 9; 2, 16; 2, 18; 2, 18; 2, 20; 3, 1; 3, 2; 3, 2; 3, 4; 3, 5; 4, 1; 4, 2; 4, 4; 4, 6; 4, 7; 4, 7; 4, 10; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 1; 5, 1; 5, 2; 5, 2; 5, 2; 5, 2; 5, 2; 5, 10; 5, 11; 5, 11; 5, 14; 6, 1; 6, 2; 6, 3; 6, 13; 6, 13; 6, 13; 6, 13; 8, 1; 8, 3; 8, 10; 8, 12; 9, 25; 10, 2; 10, 2; 10, 9; 10, 9; 10, 10; 10, 11; [3] 1, 3; 1, 5; 2, 1; 2, 6; 2, 13; 2, 17; 2, 20; 3, 1; 3, 10; 3, 10; 3, 12; 3, 12; 3, 14; 3, 16; 3, 17; 3, 17; 3, 17; 3, 23; 3, 23; 3, 28; 3, 29; 3, 30; 4, 1; 4, 2; 4, 6; 4, 15; 4, 17; 4, 18; 4, 18; 4, 19; 4, 22; 4, 23; 4, 23; 5, 7; 5, 13; 5, 13; 6, 5; 6, 5; 6, 18; 6, 18; 6, 19; 7, 3; 7, 3; 7, 6; 8, 6; 8, 9; 8, 18; 9, 7; 9, 8; 9, 8; 9, 8; 9, 10; 9, 10; 9, 18; 9, 36; 9, 36; 9, 37; 10, 29; 10, 29; 11, 3; 11, 13; 11, 14; 11, 17; 11, 20; 11, 22; 11, 23; 12, 8; 12, 12; 12, 35; 12, 44; 12, 46; 13, 5; 13, 7; 13, 10; 13, 14; 13, 26; 13, 30;

o *pron. pers. 3 fem. sg. ac. neacc.* [1] 2, 68; 4, 12; 5, 3; 5, 9; 5, 9; 5, 11; 6, 7; [2] 1, 11; 1, 11; 1, 19; 2, 7; 2, 13; 2, 16; 5, 2; 5, 2; 5, 2; 5, 11; 5, 11; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 9, 18; 10, 6; 10, 6; 10, 11; [3] 2, 5; 3, 3; 3, 3; 3, 3; 3, 14; 3, 15; 3, 15; 3, 15; 9, 20;

elamít : (1559-1560 BRATU) : s. m. : „Elamiter" : „Élamite" : (1x)

elamíţii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 4, 9;

elúl : (c. 1665-1672 MS. 4389, 895/2) : s. m. : „Elul, August-September (Monat)" : „Elul, août-septembre (mois)" : (1x)

lui elúl *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [3] 6, 15;

eu : (1521 NEACŞU) : pron. pers. : „ich" : „je, moi" : (108x)

eu *pron. pers. 1 sg. nom. acc.* [2] Cat. Est. 34; [1] 6, 12; 7, 20; 7, 27; 9, 4; 9, 5; 11, 38; 11, 55; [2] 3, 9; 4, 10; 4, 15; 4, 16; 5, 2; 6, 6; 7, 4; 10, 7; [3] 1, 1; 1, 4; 1, 6; 1, 6; 1, 8; 1, 11; 2, 12; 2, 12; 2, 16; 4, 23; 5, 10; 5, 14; 5, 15; 6, 1; 6, 3; 6, 10; 6, 11; 12, 25; 12, 37; 12, 39;

îmi *pron. pers. 1 sg. dat. acc.* [2] Cat. Est. 27;

m- *pron. pers. 1 sg. ac. neacc.* [2] 5, 12; [3] 2, 6; 2, 14;

mă *pron. pers. 1 sg. ac. neacc.* [2] 4, 16; 4, 16; [3] 2, 7; 6, 13; 6, 14; 6, 19; 13, 30;

mi *pron. pers. 1 sg. dat. neacc.* [1] 9, 3; [2] 4, 16; 4, 16; 5, 2; 5, 13; [3] 2, 2; 2, 7; 2, 8; 6, 2; 5, 18; 13, 8;

mie *pron. pers. 1 sg. dat. acc.* [1] 1, 2; [2] 5, 4; 5, 13; [3] 2, 4; 2, 6; 2, 8; 2, 18; 5, 14; 5, 18; 6, 2

mine *pron. pers. 1 sg. ac. acc.* [1] 1, 2; 4, 19; 6, 8; 6, 11; 7, 12; 7, 19; 7, 27; 7, 27; 7, 27; 8, 1; 9, 1; 9, 4; 10, 15; 11, 40; [2] 4, 15; 4, 16; 5, 12; 6, 7; [3] 1, 3; 1, 9; 2, 8; 2, 9; 2, 12; 2, 12; 2, 18; 4, 23; 5, 7; 5, 15; 5, 19; 6, 2; 6, 4; 6, 5; 6, 11; 6, 13; 6, 19; 12, 39; 13, 14; 13, 22; 13, 22; 13, 28;

F

fáce : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „1. machen, fertigen, 2. werden, 3. gründen" : „1. faire, 2. devenir, 3. fonder" : (181x)

a face *verb infinitiv prezent* [1] 7, 9; 10, 12; 10, 13; [2] Est. 17; 1, 15; 7, 5; 8, 12; [3] 6, 2; 8, 14; 9, 28; 13, 27;

ai făcut *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [2] 4, 16; 4, 16; 6, 3; [3] 9, 6; 9, 10; 9, 17; 9, 31; 9, 33;

am făcut *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 4, 14; 7, 20; [2] 4, 16; 4, 16; 6, 3; [3] 5, 15; 5, 19; 13, 14;

a să face *verb infinitiv prezent* [3] 4, 2;

[a] te face *verb copulativ infinitiv prezent* [3] 6, 6;

au făcut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 6, 13; 6, 22; [3] 8, 19; 9, 26; 9, 34; 13, 18; 13, 20;

au făcut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 34; 3, 4; [2] Cat. Est. 18; 1, 5; 1, 9; 1, 15; 1, 16; 2, 18; 2, 18; 3, 7; 5, 5; 5, 11; 8, 3; 8, 12; 9, 29; 10, 6; 10, 9; [3] 8, 6; 8, 19; 9, 18; 13, 5; 13, 7;

era făcîndu-se *verb indicativ imperfect perifrastic 3 sg.* [3] 5, 18;

fac *verb indicativ prezent 1 sg.* [3] 2, 16; 6, 3;

fac *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 3, 8; [2] 9, 19; [3] 2, 16;

face *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 4, 13;

facem *verb indicativ prezent 1 pl.* [1] 4, 16;

faceţi *verb imp. 2 pl.* [1] 7, 17; 10, 11; [2] 1, 13; 8, 12;

faceţi *verb indicativ prezent 2 pl.* [3] 2, 19; 5, 7; 5, 9; [3] 13, 17;

faci *verb indicativ prezent 2 sg.* [3] 9, 6;

fă *verb imp. 2 sg.* [1] 10, 4; [2] 3, 11; 6, 10;

făcea *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 3, 9; [3] 4, 16; 4, 17;

făcînd *verb gerunziu* [1] 4, 15; [2] 4, 1; [3] 4, 21; 11, 12; 13, 10;

făcîndu *verb gerunziu* [2] 8, 12; 8, 12; [3] 9, 29;

făcîndu-să *verb gerunziu* [1] 7, 25;
făcîndu-se *verb copulativ gerunziu* [2] 5, 1;
făcîndu-se *verb gerunziu* [2] 9, 27;
făcu *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 1, 3; 1, 21; 2, 4; 4, 16; 10, 9; [3] 5, 13;
făcură *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 6, 16; 6, 19; 10, 15; 10, 38; [3] 8, 18; 8, 20;
ne-am făcut *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [3] 4, 4;
or fi făcut *verb viitor 2 indicativ 3 pl.* [2] 9, 12;
s-au făcut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 5, 5; [2] 9, 25; 9, 26; 10, 4; 10, 9; [3] 9, 37;
s-au făcut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 5, 5; [2] 4, 4; 4, 6; 10, 6; [3] 3, 16; 4, 15; 6, 8; 6, 16;
să fac *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [3] 2, 12; 6, 13;
să fac *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 4, 19; 4, 20;
să facă *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 3, 8; 10, 5; [2] 1, 8; 8, 11; 8, 14; 9, 13; [3] 4, 8; 5, 12; 9, 24; 12, 27;
să facă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] Est. 11; 2, 20; 3, 2; [3] 10, 29; 13, 7;
să face *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 5, 8;
să facem *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [1] 5, 10; [2] 5, 5; [3] 8, 17;
să faceţi *verb conjunctiv prezent 2 pl.* [1] 6, 8;
să faci *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 7, 17;
să făcea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 1, 8; [3] 5, 18;
să făcu *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 44; Cat. Ezd. 50; 4, 15; [2] Est. 5; Est. 9; 8, 16; [3] 1, 1; 2, 1; 2, 10; 4, 6; 5, 1; 7, 66; 8, 19;
să mă fac *verb copulativ indicativ prezent 1 sg.* [3] 6, 13;
să să facă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 7, 20; 7, 22; 10, 3;
să se facă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 7, 22; [3] 2, 3;
să va face *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [3] 6, 9;
ş-au făcut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [3] 9, 18;
va face *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [2] 1, 20; 8, 12;
va fi făcînd *verb viitor 2 indicativ 3 sg.* [1] 7, 25;
veţi face *verb viitor 1 indicativ 2 pl.* [2] 8, 12; [3] 1, 9; 13, 21;
voiu face *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [2] Cat. Est. 34; 4, 16; 5, 4; 5, 8; 5, 8; 6, 6;
vom face *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [3] 5, 12;

fácere : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Herstellung" : „élaboration" : (3x)
facere *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 22; 9, 8; 9, 9;

fálă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Ruhm, Stolz" : „gloire, prestige" : (1x)
fală *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 12, 45;

fáptă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Tat" : „action" : (1x)
faptele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 9, 13;

fátă : (1219 DRĂGANU / în antr. *Fata*) : s. f. : „Tochter, Mädchen" : „fille" : (28x)
fata *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] Cat. Est. 53; 9, 29; [3] 6, 18;
fată *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 2, 7;
fête *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 2, 9;
fêtei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 2, 12; 2, 15;
fêtele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 2, 61; 9, 2; 9, 12; 9, 12; [3] 3, 12; 4, 14; 5, 2; 5, 5; 5, 5; 7, 63; 10, 28; 10, 30; 10, 30; 11, 25; 11, 25; 11, 27; 11, 28; 11, 30; 13, 25; 13, 25;
fêtelor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [3] 11, 31;

fáţă : (1519 DERS) : s. f. : „Gesicht, Antlitz" : „face, visage" : (13x)
faţa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 13; 9, 6; 10, 6; [2] 5, 1; 5, 2; 5, 2; [3] 2, 2; 2, 3; 4, 5; 4, 9; 4, 14; 5, 15; 8, 8;

făcătór : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Täter" : „celui qui fait" : (4x)
a făcătorilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 8, 12;
făcători *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 12; 8, 12;
făcătoriu *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

făgăduí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „versprechen" : „promettre" : (1x)
s-au făgăduit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 4, 6;

făgăduínţă : (c. 1640 URECHE[2] 127) : s. f. : „Versprechen" : „promesse" : (5x)
făgăduinţa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 6; [3] 1, 5; 9, 32;
făgăduinţă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 3; [3] 9, 8;

fălí : (1560-1561 CORESI, TE.[2]) : v. IV : „loben" : „louer, glorifier" : (1x)
să fălească *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [3] 12, 24;

făméie → femeie

fắră : (înc. sec. XVI PS. H.) : prep. : „ohne" : „sans" : (14x)
fără *prep.* [1] 10, 15; [2] 3, 13; 3, 13; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 12; 6, 7; 8, 12; 8, 12; [3] 2, 2; 2, 12;

fărădelége : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Frevel" : „infamie" : (5x)
fărădelêgea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 4, 5;
fărădelegile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 9, 6; 9, 7; 9, 13; [3] 9, 2;

fecioáră : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Jungfrau" : „vierge, jeune fille" : (2x)
fecioare *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 2, 3;
fecioarele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 2, 17;

feciór : (c. 1348 DLRV / în antr. Marco *Fecior*) : s. m. : „1. Kind, 2. Sohn, 3. Jüngling" : „1. enfant, 2. fils, 3. jeune homme" : (64x)
al feciorului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [3] 3, 23; 6, 10;
feciori *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [2] 9, 10; 9, 13;
feciorii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [2] 9, 25;
feciorilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 9, 2;
feciorul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 8, 9; 8, 10; [2] 10, 11; [3] 3, 6; 3, 6; 3, 9; 3, 15; 3, 16; 3, 17; 3, 18; 3, 19; 3, 20; 3, 23; 3, 24; 3, 25; 3, 25; 3, 29; 3, 30; 6, 10; 6, 18; 9, 4; 11, 4; 11, 4; 11, 4; 11, 4; 11,

4; 11, 5; 11, 7; 11, 7; 11, 7; 11, 7; 11, 7; 11, 7; 11, 7; 11, 9; 11, 9; 11, 10; 11, 11; 11, 11; 11, 11; 11, 11; 11, 11; 11, 12; 11, 17; 11, 22; 11, 22; 11, 22; 11, 22; 11, 24; 12, 34; 12, 34; 12, 34; 12, 34; 12, 34; 12, 34; 13, 13; 13, 13;
ficiorul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 8, 6;

fel : (1581-1582 PO) : s. n. : „Stamm, Geschlecht" : „tribu, peuple, descendance" : (5x)
fêliul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] Est. 1; 2, 5; 4, 16;
fêliuri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 8, 26;
fêliurilor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [1] 6, 17;

feméie : (înc. sec XVI PS. H.) : s. f. : „Frau" : „femme" : (1x)
fămêie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 2, 7;

femeiésc : (1632 EUSTR. PRAV. 201, *ap.* TIKTIN[3]) : adj. : „weiblich" : „féminin" : (1x)
cea femeiască *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. art.* [2] 2, 17;

ferezéu : (1581-1582 PO) : s. m. : „Pheresiter" : „Phérézien" : (1x)
al ferezeilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 9, 8;

ferí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „(be)hüten, (be)schützen" : „prendre garde, protéger" : (2x)
ferindu-se *verb gerunziu* [3] 6, 10;
feriţi-vă *verb imp. 2 pl.* [1] 7, 22;

feteşoáră → fetişoară

fetişoáră : (c. 1683-1686 MS. 45, 731/2) : s. f. : „Jungfrau" : „petite fille" : (5x)
feteşoara *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 2, 7; 2, 9;
feteşoare *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 2, 8;
fêtişoare *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 2, 3; 2, 3;

fi : (1521 NEACŞU) : v. IV : „1. sein, 2. geschehen" : „1. être, 2. arriver" : (297x)
a fi *verb copulativ infinitiv prezent* [2] 5, 11;
am fost *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 13, 6;
ar fi *verb cond.-opt. prezent 3 sg.* [2] Est. 9;
e *verb copulativ indicativ prezent 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 36; 1, 3; 1, 9; 3, 11; 4, 11; 4, 15; 7, 7; 7, 10; 10, 9; 10, 11; 10, 13; 10, 23; [2] 3, 13; 5, 2; 6, 13; 7, 2; 7, 4; 7, 5; [3] 2, 2; 4, 2; 4, 10; 4, 19; 5, 9; 5, 18; 6, 11; 7, 4; 8, 12;
e *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 1, 3; 4, 3; 10, 4; [2] 2, 14; 6, 4;
era *verb copulativ indicativ imperfect 3 pl.* [1] 7, 8; [3] 4, 17; 6, 18; 12, 12;
era *verb copulativ indicativ imperfect 3 sg.* [1] 2, 69; 4, 24; 5, 11; [2] Est. 4; Est. 17; 1, 11; 2, 6; 2, 7; 2, 7; 2, 12; 2, 20; 4, 2; 5, 1; 9, 22; 10, 3; 10, 3; [3] 6, 18; 7, 2; 13, 26;
era *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 6, 1; [2] 9, 2; 9, 20; [3] 5, 2; 7, 4;
era *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] Cat. Est. 3; [1] 6, 2; 8, 30; [2] Est. 3; 1, 9; 2, 5; 2, 7; 4, 16; 10, 6; [3] 2, 1; 2, 1; 2, 14; 4, 1; 4, 23; 6, 5; 8, 7; 12, 43; 13, 26;
eram *verb copulativ indicativ imperfect 1 sg.* [3] 1, 11;
eram *verb indicativ imperfect 1 sg.* [3] 1, 1; 2, 11; 4, 23;
eşti *verb copulativ indicativ prezent 2 sg.* [1] 9, 15; 11, 70; [2] 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 2; [3] 2, 2; 9, 6; 9, 7; 9, 8; 9, 31; 9, 33;
fie *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 6, 8; 6, 9; [3] 1, 6; 1, 11; 4, 22;
fiind *verb copulativ gerunziu* [2] Est. 2; 1, 10; 3, 13; 3, 13; 4, 16; 7, 7; 8, 12; 8, 12; 8, 12; [3] 7, 3; 9, 17;
fiind *verb gerunziu* [1] 6, 6; [2] 4, 3;
fu *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 43; Cat. Ezd. 49; Cat. Ezd. 54; Cat. Ezd. 58; 8, 32; [2] Cat. Est. 2; Cat. Est. 20; 1, 1; 5, 1; [3] 1, 4; 4, 1; 4, 7; 4, 12; 4, 15; 4, 16; 6, 1; 6, 16; 7, 1; 8, 7; 13, 3; 13, 19;
fuiu *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [3] 2, 15;
iaste *verb copulativ indicativ prezent 3 sg.* [1] 3, 4; 4, 14; 6, 15; 7, 17; 7, 21; 9, 11; 9, 13; 10, 3; 10, 8; 10, 12; 10, 13; [2] Cat. Est. 42; 2, 16; 3, 4; 3, 7; 3, 13; 3, 13; 4, 16; 5, 2; 5, 2; 5, 3; 5, 4; 7, 2; 8, 1; 8, 9; 8, 11; 8, 12; 8, 12; 9, 1; 10, 6; 10, 9; 10, 11; [3] 2, 2; 2, 5; 2, 7; 2, 8; 2, 17; 2, 18; 2, 19; 6, 11; 8, 11; 8, 11; 8, 12; 13, 17;
iaste *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 3, 4; 4, 16; 5, 17; 7, 22; 7, 24; 9, 15; 10, 2; 10, 13; 10, 13; [2] Cat. Est. 7; Cat. Est. 27; Cat. Est. 41; 3, 8; 3, 10; 4, 10; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 6; 6, 13; 7, 2; 8, 9; 10, 11; [3] 2, 12; 5, 5; 8, 17; 9, 37; 10, 34; 10, 36;
-s *verb copulativ indicativ prezent 3 pl.* [1] Cat. Ezd. 4; Cat. Ezd. 5; Cat. Ezd. 72; Cat. Ezd. 73; 2, 1; 2, 59; 2, 62; 2, 65; 5, 4; 8, 1; 8, 12; 8, 13; [3] 7, 6; 9, 18; 10, 8;
-s *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 10, 14; [3] 1, 10; 9, 6; 11, 3; 11, 7; 12, 1; 12, 7;
să fie *verb copulativ conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 6, 10; [2] 3, 14; 8, 13;
să fie *verb copulativ conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 6, 10; 7, 24; [2] 2, 7;
să fie *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 4, 12; 4, 13; 5, 8; 6, 12; 7, 23; 9, 14; [2] 1, 22; 8, 12; 9, 14;
să fiu *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [3] 5, 14;
sînt *verb copulativ indicativ prezent 1 sg.* [2] 10, 7;
sînt *verb copulativ indicativ prezent 3 pl.* [1] 5, 3; 5, 6; 6, 13; [2] 4, 10; 4, 16; 8, 1; [3] 6, 14; 12, 44;
sînt *verb indicativ prezent 1 sg.* [3] 6, 11;
sînt *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 2, 59; 10, 44; [2] 3, 6; 4, !16; 8, 5; 8, 12; [3] 5, 3; 5, 4; 5, 5; 7, 61; 9, 6;
sîntem *verb copulativ indicativ prezent 1 pl.* [1] 5, 11; 9, 9; [3] 5, 2; 9, 36; 9, 36;
sîntem *verb indicativ prezent 1 pl.* [1] 9, 6; [3] 2, 17; [3] 9, 37;
va fi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 1, 3; 6, 11; 7, 17; 7, 25; [2] 4, 13; 5, 3; 5, 6; 6, 9; 6, 11; 7, 2; 8, 12; 9, 12; [3] 1, 9; 2, 6; 2, 20; 5, 13; 10, 38;
vom fi *verb copulativ viitor 1 indicativ 1 pl.* [3] 2, 17;
vor fi *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 4, 13; [2] 10, 10;

fiáră : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „wildes Tier, Bestie" : „animal sauvage, bête" : (1x)
hiarălor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [2] 8, 12;

ficiór → fecior

ficleníe → viclenie

fiecáre : (1570 CORESI, LIT.) : adj./pron. nehot. : „jeder" : „chaque, chacun" : (5x)
fieşcare *adj. pron. nehot. masc. sg. nom./ac.* [1] 2, 1;
fieşcare *pron. nehot. masc. sg. nom./ac.* [3] 4, 18;
fieştecare *pron. nehot. masc. sg. nom./ac.* [2] 9, 19;
fieştecarele *pron. nehot. masc. sg. nom./ac.* [3] 4, 22;
fieştecăriia *adj. pron. nehot. fem. sg. gen./dat.* [3] 11, 23;

fieşcáre → fiecare

fieştecáre → fiecare

finíc : (1560-1561 CORESI, TE.[2]) : s. m. : „Dattelpalme" : „palmier" : (1x)
finic *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 8, 17;

fíre : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Wesen, Fassung, Natur" : „nature, esprit, caractère" : (2x)
fire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 5, 2; [3] 2, 2;

fiu : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Sohn" : „fils" : (418x)
a fiilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 6, 10;
ai fiilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 7, 11;
al fiiului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 7, 1; 7, 1; 7, 2; 7, 2; 7, 2; 7, 3; 7, 3; 7, 3; 7, 3; 7, 4; 7, 4; 7, 4; 7, 4; 10, 6; [3] 3, 2; 3, 4; 3, 4; 3, 21; 6, 18; 11, 12; 11, 12; 11, 12; 11, 12; 11, 13; 11, 13; 11, 13; 11, 15; 11, 15; 11, 17; 11, 17; 11, 17; 11, 24;
fii *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 9; 10, 44;
fiii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 4; Cat. Ezd. 6; Cat. Ezd. 16; Cat. Ezd. 34; Cat. Ezd. 42; Cat. Ezd. 68; Cat. Ezd. 75; Cat. Ezd. 76; 2, 1; 2, 3; 2, 4; 2, 5; 2, 6; 2, 6; 2, 7; 2, 8; 2, 9; 2, 10; 2, 11; 2, 12; 2, 13; 2, 14; 2, 15; 2, 16; 2, 17; 2, 18; 2, 19; 2, 20; 2, 21; 2, 22; 2, 23; 2, 24; 2, 25; 2, 26; 2, 29; 2, 30; 2, 31; 2, 32; 2, 33; 2, 34; 2, 35; 2, 36; 2, 37; 2, 38; 2, 39; 2, 40; 2, 40; 2, 41; 2, 42; 2, 42; 2, 42; 2, 42; 2, 42; 2, 42; 2, 42; 2, 43; 2, 43; 2, 43; 2, 44; 2, 44; 2, 44; 2, 45; 2, 45; 2, 45; 2, 46; 2, 46; 2, 46; 2, 47; 2, 47; 2, 47; 2, 48; 2, 48; 2, 48; 2, 49; 2, 49; 2, 49; 2, 50; 2, 50; 2, 50; 2, 51; 2, 51; 2, 51; 2, 52; 2, 52; 2, 52; 2, 53; 2, 53; 2, 53; 2, 54; 2, 54; 2, 55; 2, 55; 2, 55; 2, 56; 2, 56; 2, 56; 2, 57; 2, 57; 2, 57; 2, 57; 2, 57; 2, 58; 2, 60; 2, 60; 2, 60; 2, 61; 2, 61; 2, 61; 3, 1; 3, 9; 3, 9; 3, 9; 3, 9; 3, 9; 3, 10; 4, 1; 5, 1; 6, 16; 6, 16; 6, 19; 6, 20; 6, 21; 7, 6; 8, 2; 8, 2; 8, 2; 8, 3; 8, 3; 8, 4; 8, 5; 8, 6; 8, 7; 8, 8; 8, 9; 8, 10; 8, 11; 8, 12; 8, 13; 8, 14; 8, 15; 8, 18; 8, 18; 8, 19; 8, 19; 8, 34; 9, 7; 10, 2; 10, 7; 10, 15; 10, 18; 10, 18; 10, 20; 10, 21; 10, 22; 10, 25; 10, 26; 10, 27; 10, 28; 10, 29; 10, 30; 10, 31; 10, 33; 10, 34; 10, 38; 10, 38; 10, 43; [3] 1, 6; 3, 3; 3, 14; 4, 14; 5, 2; 5, 5; 5, 5; 5, 5; 7, 6; 7, 8; 7, 9; 7, 10; 7, 11; 7, 12; 7, 13; 7, 14; 7, 15; 7, 16; 7, 17; 7, 18; 7, 19; 7, 20; 7, 21; 7, 22; 7, 23; 7, 24; 7, 24; 7, 25; 7, 26; 7, 26; 7, 27; 7, 28; 7, 33; 7, 34; 7, 35; 7, 36; 7, 37; 7, 38; 7, 39; 7, 40; 7, 41; 7, 42; 7, 43; 7, 44; 7, 45; 7, 46; 7, 46; 7, 46; 7, 46; 7, 46; 7, 46; 7, 47; 7, 47; 7, 47; 7, 48; 7, 48; 7, 48; 7, 49; 7, 49; 7, 49; 7, 49; 7, 49; 7, 49; 7, 49; 7, 50; 7, 50; 7, 50; 7, 51; 7, 51; 7, 51; 7, 52; 7, 52; 7, 52; 7, 53; 7, 53; 7, 53; 7, 54; 7, 54; 7, 54; 7, 55; 7, 55; 7, 55; 7, 56; 7, 56; 7, 56; 7, 57; 7, 57; 7, 58; 7, 58; 7, 58; 7, 58; 7, 59; 7, 59; 7, 59; 7, 59; 7, 59; 7, 59; 7, 60; 7, 62; 7, 62; 7, 62; 7, 62; 7, 63; 7, 63; 7, 63; 8, 2; 8, 16; 8, 19; 9, 1; 9, 2; 9, 4; 9, 4; 9, 23; 9, 24; 10, 9; 10, 13; 10, 15; 10, 28; 10, 39; 10, 39; 11, 3; 11, 4; 11, 4; 11, 4; 11, 4; 11, 6; 11, 7; 11, 22; 11, 24; 11, 25; 11, 31; 12, 23; 12, 24; 12, 28; 12, 34; 12, 42; 13, 17; 13, 24; 13, 28;
fiilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 7, 22; 9, 12; 9, 12; 9, 12; 11, 48; [2] 9, 14; [3] 1, 6; 2, 10; 3, 2; 10, 30; 10, 36; 12, 46; 13, 2; 13, 16; 13, 25; 13, 25;
fiiu *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;
fiiul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 5, 2; 6, 14; 7, 1; 8, 4; 8, 5; 8, 7; 8, 8; 8, 11; 8, 12; 8, 32; 8, 32; 8, 32; 10, 2; 10, 15; 10, 15; 10, 18; [3] 3, 4; 3, 4; 3, 4; 3, 8; 3, 10; 3, 10; 3, 11; 3, 11; 3, 12; 3, 14; 3, 21; 3, 29; 3, 30; 3, 30; 3, 31; 6, 18; 8, 19; 9, 2; 10, 1; 10, 2; 10, 9; 10, 38; 11, 5; 11, 5; 11, 5; 11, 5; 11, 5; 11, 5; 11, 13; 11, 14; 11, 15; 11, 15; 11, 17; 11, 17; 11, 22; 11, 22; 12, 1; 12, 23; 12, 26; 12, 26;
fiiului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 8, 32; [3] 1, 1; 11, 12; 12, 44;

foárte : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. : „sehr" : „très, fort, extrêmement" : (7x)
foarte *adv.* [2] 3, 5; 4, 16; 5, 9; [3] 4, 1; 4, 7; 5, 6; 6, 16;

foc : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Feuer" : „feu" : (7x)
foc *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12; [3] 1, 3; 2, 3; 2, 13; 9, 12;
focului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 2, 17; 9, 19;

fráte : (1455 DERS / în top. *Frateşti*) : s. m. : „Bruder" : „frère" : (47x)
fratele *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [2] 5, 2; [3] 4, 19; 5, 7;
fratelui *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [2] 2, 7; 2, 15; [3] 7, 2;
fraţii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 3, 2; 3, 2; 3, 8; 3, 9; 3, 9; 7, 17; 8, 17; 8, 18; 8, 19; 8, 24; 10, 18; 11, 52; 11, 74; 11, 75; [3] 1, 2; 3, 1; 3, 18; 4, 14; 4, 23; 5, 1; 5, 8; 5, 8; 5, 10; 5, 14; 10, 10; 10, 29; 11, 12; 11, 13; 11, 14; 11, 17; 11, 19; 12, 7; 12, 8; 12, 9; 12, 12; 12, 24; 12, 35;
fraţilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 6, 20; [3] 4, 2; 5, 5; 13, 13;

frícă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Angst, Furcht" : „peur, crainte" : (10x)
frica *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16; 5, 2; 8, 17; 9, 4; [3] 5, 9;
frică *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 22; 4, 16; 5, 1; [3] 6, 16;
fricii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 5, 15;

frumós : (1411 DERS / în top. Pîrîu *Fromosul*) : adj. : „schön" : „beau, belle" : (3x)
frumoasă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 11; 2, 7;
frumoase *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 2, 3;

frumséţe → frumuseţe

frumuséţe : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Schönheit" : „beauté" : (2x)
frumsêţile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 1, 11;
frumuseţelor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [2] 5, 1;

frúnză : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Blatt" : „feuille" : (5x)
frunză *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 8, 17; 8, 17; 8, 17; 8, 17;
frunze *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 8, 17;

frúre : (înc. sec. XVI PS. H.) : s., (ebraism) după *φρουραί* (SEPT. FRANKF.) : „Los" : „sort" : (5x)
Frúre *subst. propriu nom./ac. neart.* [2] 9, 26; 9, 26; 9, 28; 9, 30; 10, 11;

fugí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „flüchten, fliehen" : „fuir, prendre la fuite" : (4x)
a fugi *verb infinitiv prezent* [2] 8, 12;
au fugit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] Cat. Est. 19; [3] 13, 10;
va fugi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [3] 6, 11;

fugíre : (c. 1573-1578 PS. SCH. 22) : s. f. : „Flucht, Lauf" : „fuite" : (1x)
fugiri *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 4, 15;

fúnie : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Strick, Seil" : „corde" : (1x)
funi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 1, 6;

fúşte : (c. 1573-1578 PS. SCH. 5) : s. f. : „Lanze" : „lance" : (3x)
fuşturi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 4, 16;
fuşturile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 4, 13; 4, 21;

G

gáta : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj./adv. : „bereit, fertig" : „prêt, fini" : (6x)
gata *adj. invariabil* [1] 7, 25; [2] 3, 14; 8, 13;
gata *adv. de mod poz.* [1] 7, 16; 7, 20; [2] Est. 5;

gazvareán : (**gazvarineán** : c. 1683-1686 MS. 45, 392/2) : s. m., (ebraism) după *γαζβαρινοῦ* (SEPT. FRANKF.) : (probabil) „Schatzmeister" : „trésorier" : (1x)
gazvareánul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 1, 8;

găsí : (c. 1564 CORESI, CAZ. 182) : v. IV : „finden" : „trouver" : (1x)
vei găsi *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [1] 7, 15;

gătí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „1. bereiten, 2. zu Ende bringen" : „1. préparer, 2. achever" : (10x)
au gătit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 6, 4; 6, 14; 7, 9; 7, 10;
gătesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [2] Est. 13;
găti *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 5, 15;
gătiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 3, 3;
să gătêşte *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 7, 9;
să găti *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] Est. 6;
să gătiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [2] Est. 8;

gătíre : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Vorbereitung" : „préparation" : (2x)
gătirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 2, 68; 3, 3;

genúche → genunchi

genúnchi : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Knie" : „genou" : (1x)
genuchele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 9, 5;

ghergheséu : (1551-1553 ES) : s. m. : „Girgasiter" : „Gergesite" : (1x)
al ghergheseilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 9, 8;

gínere : (1560-1561 CORESI, TE.2) : s. m. : „Schwiegersohn" : „gendre" : (2x)
ginere *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 6, 18;
ginerile *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [3] 13, 28;

gingăşí : (c. 1665-1672 MS. 4389, 608/2) : v. IV : „lieben" : „aimer" : (1x)
s-ar gingăşi *verb cond.-opt. prezent 3 sg.* [2] 5, 1;

gîlceávă : (1551-1553 ES) : s. f. : „Gezänk" : „querelle, dispute" : (2x)
gîlceava *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 10, 9;
gîlceavă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] Est. 4;

gînd : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Sinn, Gedanke" : „pensée" : (12x)
gînd *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 3; 5, 9; 5, 13; 5, 17; 6, 1; 6, 3; 6, 12; 7, 12; 11, 32;
gîndul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 6, 14;
gîndurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [2] Est. 13;
un gînd *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16;

gîndí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „denken" : „penser" : (4x)
au gîndit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [2] 8, 12;
gîndesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [2] 8, 12;
gîndi *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 8, 12;
gîndind *verb gerunziu* [2] 3, 13;

glas : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „1. Stimme, 2. Geräusch" : „1. voix, 2. bruit" : (19x)
glas *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] Cat. Ezd. 18; 1, 1; 3, 11; 3, 12; 3, 13; 10, 7; 10, 12; [2] Est. 4; Est. 5; 4, 1; [3] 9, 4;
glasul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 3, 13; 3, 13; 3, 13; 11, 20; 11, 21; [2] Est. 6; 4, 16; [3] 4, 20;

gloátă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Volksmenge" : „foule" : (2x)
gloata *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 12;
gloată *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 6, 13;

goní : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „jagen" : „chasser" : (4x)
gonêşte *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 40; 9, 4;
goniia *verb indicativ imperfect 3 pl.* [3] 9, 11;

goniiu *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [3] 13, 28;

grai : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Rede, Sprache" : „voix" : (3x)
graiul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] 1, 22; 3, 12; 8, 9;

gras : (1455 DLRV) : adj. : „fruchtbar" : „fertile" : (2x)
gras *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 25; 9, 35;

grădínă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Garten" : „Jardin" : (7x)
grădina *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 3, 16;
grădină *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] Cat. Est. 43; Cat. Est. 44; 7, 7; 7, 8;
grădinii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 2, 8; 3, 26;

grăí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „sagen, sprechen, reden" : „dire, parler" : (29x)
a grăi *verb infinitiv prezent* [1] 8, 17; [3] 13, 24;
ai grăit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [2] Cat. Est. 35; 4, 16; 6, 10; 6, 10; [3] 9, 13;
au grăit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] Cat. Est. 13; 1, 13; 1, 17; 1, 17; 1, 21; 2, 1; 3, 8; 4, 7; 7, 9; 8, 3;
grăi *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] Cat. Est. 8; 4, 8;
grăiesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [3] 13, 24;
grăiêşte *verb imp. 2 sg.* [2] 4, 7; 5, 2;
grăiia *verb indicativ imperfect 3 pl.* [2] 3, 4;
grăind *verb gerunziu* [2] Cat. Est. 38; 5, 2; 6, 14;
grăiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [2] 3, 3;
s-au grăit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [2] 1, 18;
să grăiesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [2] 3, 3;

grăsíme : (1581-1582 PO) : s. f. : „Fett" : „graisse" : (1x)
grăsimi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 8, 12;

greşálă → greşeală

greşeálă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Fehler, Schuld" : „faute, tort" : (3x)
greşala *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 10, 10;
greşală *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 34; 10, 19;

greşí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „(ver)fehlen, sich irren, sich versündigen" : „(se) tromper, manquer, pécher" : (7x)
am greşit *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [2] 4, 16; [3] 1, 6; 9, 33;
am greşit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 1, 6;
au greşit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 9, 29;
au greşit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [3] 13, 26;
să greşesc *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [3] 6, 13;

greu : (1448 DERS / în antr. Micle *Greul*) : adj. : „schwer" : „lourd" : (1x)
greu *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [3] 5, 18;

gríjă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Sorge" : „souci" : (1x)
grijăle *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] Est. 13;

grîu : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m./n. : „Weizen, Getreide" : „blé, céréales" : (10x)
a grîului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [3] 13, 5;
grîne *subst. comun neutru. pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 9;
grînelor *subst. comun neutru. pl. gen./dat. art.* [3] 10, 37;
grîu *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 21; [3] 5, 2; 5, 3; 5, 10;
grîul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [3] 5, 11;
grîului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [3] 10, 39; 13, 12;

groápă : (1520 DERS / în top. *Groapa*) : s. f. : „Grube" : „fosse" : (1x)
gropi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 9, 25;

grumáz : (1499 DERS / în antr. *Grumadz*) : s. m. : „Nacken, Hals" : „nuque, cou" : (1x)
grumazii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [2] 5, 2;

gunói : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Mist" : „fumier" : (5x)
gunoiu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 16;
gunoiului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 2, 13*; 3, 13*; 3, 14*; 12, 31*;

gúră : (1306 DRĂGANU 555 / în top. *Gura*) : s. f. : „1. Mund, 2. Öffnung" : „1. bouche, 2. ouverture" : (5x)
gura *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 8, 17; [3] 2, 13; 9, 20;
gură *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 11; 9, 11;

H

hadím(b) : (1592 DIRA XVI/4, 22 / în antr. Hatumis *Hadîm*) : s. m. : „Eunnuch" : „eunuque" : (14x)
hadîmi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [2] Cat. Est. 5; Cat. Est. 45; Est. 12; Est. 17; 6, 2; 7, 9;
hadîmii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [2] Cat. Est. 11; 1, 12; 4, 4; 6, 14;
hadîmul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [2] Cat. Est. 12; 2, 3; 2, 15; 4, 5;

hafurí : (c. 1683-1686 MS. 45, 398/2) : s., (ebraism) după *χαφουροί* (SEPT. FRANKF.) : (probabil) „(golden) Becher" : „coupe (d'or)" : (1x)
hafurí *subst. comun nom./ac. neart.* [1] 8, 26;

háină : (1581-1582 PO) : s. f. : „Kleid, Gewand" : „vêtement" : (8x)
haine *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 4, 16;
hainele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 9, 3; 9, 5; [2] 4, 1; 4, 16; 5, 1; [3] 4, 23; 9, 21;

haldéu → caldeu

hananéu → cananeu

har : (1477 LDSR 354) : s. n. : „Gnade, Gunst" : „faveur, grâce" : (6x)
har *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 2, 9; 2, 16; 2, 17; 5, 7; 7, 3; 8, 5;

haseléf → chislev

hetéu : (1581-1582 PO) : s. m. : „Hethiter" : „Héthien" : (1x)
al hetteilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 9, 8;

hettéu → heteu

hiclení → vicleni

hicleşúg → vicleşug

hotărî́ : (c. 1665 1672 MS. 4389, 159/1) : v. IV : „begrenzen" : „avoisiner" : (1x)
să hotărăscu *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 4, 10;

hothonóth : (c. 1683-1686 MS. 45, 406/1) : s., (ebraism) după *χοθωνώθ* (SEPT. FRANKF.) : „Gewand, Priesterröcke" : „vêtement, tunique sacerdotale" : (1x)
hothonóth *subst. comun nom./ac. neart.* [3] 7, 72;

hrăní : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „ernähren" : „nourir" : (2x)
ai hrănit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 21;
te-ai hrănit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [2] 4, 7;

I

iad : (1551-1553 ES) : s. n. : „Hölle" : „enfer" : (1x)
iad *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;

iar : (înc. sec. XVI PS. H.) : conj. : „aber, und" : „mais, cependant, et" : (52x)
iară *conjuncţie coord.* [1] 5, 12; 7, 8; [2] Cat. Est. 10; Cat. Est. 12; Cat. Est. 32; Cat. Est. 37; Cat. Est. 50; 1, 8; 1, 10; 2, 19; 2, 20; 2, 22; 3, 2; 3, 9; 3, 11; 3, 13; 3, 14; 3, 15; 4, 1; 4, 13; 4, 16; 4, 16; 5, 1; 5, 1; 5, 2; 5, 6; 5, 9; 5, 14; 6, 1; 6, 4; 6, 4; 7, 6; 7, 7; 7, 7; 7, 8; 7, 8; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 13; 8, 15; 8, 16; 9, 16; 9, 18; 9, 19; 9, 28; 10, 7; 10, 8; [3] 3, 15; 9, 29; 11, 20;

iáră → iar

iărăşi : (1581 PRL) : adv. : „wiederum, abermals" : „de nouveau, encore" : (1x)
iarăşi *adv.* [3] 9, 28;

iárnă : (1551-1553 ES) : s. f. : „Winter" : „hiver" : (2x)
iarnă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 9; 10, 13;

iátă : (înc. sec. XVI PS. H.) : interj. : „siehe da" : „voici, voilà" : (12x)
iată *interjecţie* [1] 9, 15; [2] Est. 4; Est. 5; Est. 7; 6, 4; 6, 5; 7, 9; 10, 2; [3] 5, 5; 6, 12; 9, 36; 9, 36;

ídol : (1559-1560 BRATU) : s. m. : „Götze, Idol" : „idole" : (1x)
idolilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 4, 16;

iebuséu : (1581-1582 PO) : s. m. : „Jebusiter" : „Jébuséen" : (1x)
al ievuseilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 9, 8;

ied : (1594 BGL / în antr. Stan *Edul*) : s. m. : „Zicklein" : „chevreau" : (3x)
ied *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [3] 5, 18;
iezi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 17; 8, 34;

ieşí : (1521 NEACŞU) : v. IV : „heraus-, hinausgehen" : „sortir" : (13x)
au ieşit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 6, 21; [2] Cat. Est. 50;
iêse *verb indicativ prezent 3 sg.* [3] 3, 26; 3, 27;
ieşi *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] Cat. Est. 29; 5, 9; 8, 15; [3] 8, 18;
ieşiia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [3] 12, 37;
ieşiiu *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [3] 2, 13;
ieşind *verb gerunziu* [3] 3, 25;
ieşiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [2] 8, 14;
ieşiţi *verb imp. 2 pl.* [3] 8, 17;

ieşíre : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Ausgang" : „sortie" : (2x)
ieşire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 8, 20;
ieşirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 4, 21;

ievuséu → iebuseu

inél : (c. 1551-1558 PS. V. 453) : s. n. : „Ring" : „anneau, bague" : (5x)
inelul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] 3, 10; 8, 2; 8, 8; 8, 9; 8, 10;

ínemă → inimă

ínimă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Herz, Seele" : „coeur, âme" : (15x)
inema *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 26; 11, 59; [3] 7, 5;
inima *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 22; 7, 9; [2] 4, 16; 5, 1; 5, 2; [3] 2, 12; 4, 6; 5, 7; 9, 8;
inimă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] Est. 11; [3] 6, 8;
inimii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 2, 2;

intrá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „hinein-, hereintreten" : „entrer" : (33x)
a întra *verb infinitiv prezent* [2] 2, 12; 2, 15; 4, 10;
am întrat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] Cat. Ezd. 55; [3] 6, 10;
au întrat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 9, 25;
întrară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 2, 68; [2] Cat. Est. 11; 4, 4; [3] 9, 24; 10, 29;
întraţi *verb indicativ prezent 2 pl.* [1] 9, 11;
întră *verb imp. 2 sg.* [2] 5, 14;
întră *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] Cat. Est. 4; 2, 13; 2, 14; 2, 16; 6, 4; 7, 1;
întră *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 2, 14;
întrînd *verb gerunziu* [2] Est. 13; [2] 4, 8; 5, 1;
să între *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [3] 9, 15; 13, 1;
să între *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 1, 19; 2, 13; 4, 2; 4, 7;
va întra *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [2] 4, 10; [3] 6, 11;
voiu întra *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [2] 4, 15; [3] 2, 8;

iscusít : (1632 EUSTR. PRAV. 347, *ap.* TIKTIN[3]) : adj. : „erfahren" : „sage" : (1x)
iscusit *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.*

[1] 5, 8;

ispití : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „1. in Versuchung führen, 2. prüfen" : „1. tenter, séduire, 2. mettre à l'épreuve" : (3x)
au ispitit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 9, 25;
să ispitesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [2] 8, 12;
să să ispitească *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 7, 22;

isprávnic : (1495 DERS) : s. m. : „Aufseher, Vorsteher" : „surveillant, administrateur" : (1x)
ispravnicilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 8, 35;

isprăví : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „1. ausrichten, zustande bringen" : „finir, accomplir, achever" : (5x)
a isprăvi *verb infinitiv prezent* [1] 5, 9;
au isprăvit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 5, 11;
isprăvi *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 2, 9;
să isprăvêşte *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 4, 1;
să isprăviţi *verb conjunctiv prezent 2 pl.* [1] 5, 3;

istórie : (1643 VARLAAM, C. 133) : s. f. : „Geschichte" : „histoire, récit" : (1x)
istorii *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 8, 12;

iubí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „lieben" : „aimer" : (3x)
iubesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [3] 1, 5;
iubêşte *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 6, 9;
iubindu-se *verb gerunziu* [2] 10, 3;

iubíre : (a. 1550 GCR I, 2) : s. f. : „Liebe" : „affection" : (2x)
iubire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 16; 8, 12;

iubít : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj. : „geliebt, beliebt" : „aimé" : (1x)
iubit *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 13, 26;

iuşurá → uşura

iúte : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj. : „schnell" : „agile, rapide" : (1x)
iute *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 5;

izbăví : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „erretten" : „sauver" : (3x)
ai izbăvit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 28;
izbăvêşte *verb imp. 2 sg.* [2] 4, 7;
izbăvi *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 10, 9;

izbîndí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „rächen" : „venger" : (2x)
să-şi izbîndească *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [2] 8, 12;
să-ţi izbîndeşti *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [2] 6, 13;

izgoní : (1581 CORESI, EV. 203) : v. IV : „vertreiben" : „rejetter" : (1x)
izgonind *verb gerunziu* [2] 3, 13;

iznoávă : (1551-1553 ES) : s. f. : „Neuigkeit" : „nouveauté" : (3x)
iznoavă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 13; 6, 14; [2] 3, 13;

izvód : (1563 CORESI, PRAXIU 313) : s. n. : „Manuskript" : „texte, manuscrit" : (6x)
izvoadele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [2] 3, 14; 8, 13;
izvodul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] 3, 13; 4, 7; 8, 12; 8, 12;

izvór : (1453 DERS) : s. n. : „Quelle, Brunnen" : „source, fontaine" : (4x)
izvor *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] Est. 9;
izvorul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] 10, 6;
izvorului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 2, 13*; 3, 15*;

Î

îmblá → umbla

îmblát → umblat

îmblînzí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „beschwichtigen, beruhigen" : „calmer, apaiser" : (2x)
îmblînzască-să *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 9, 8;
te îmblînzêşte *verb imp. 2 sg.* [2] 4, 16;

îmblînzíre : (c. 1550 HC² II, 194) : s. f. : „Zähmung" : „domestication, apprivoisement" : (1x)
îmblînzire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] Cat. Est. 23;

îmbrăcá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „sich kleiden" : „s'habiller" : (5x)
să îmbracă *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 6, 8;
să îmbrăcase *verb indicativ mcpf. 3 sg.* [2] 5, 1;
să îmbrăcă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 4, 1; 4, 16; 5, 1;

îmbrăcămínte : (1551-1553 ES) : s. f. : „Kleidung" : „vêtement" : (3x)
îmbrăcămintea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 5, 1; [3] 5, 13;
îmbrăcămînţi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 2, 69;

îmbuná : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „begütigen, mildern" : „radoucir, calmer" : (3x)
mă îmbunaiu *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [3] 2, 6;
să va îmbuna *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 7, 17; [3] 2, 5;

împărát : (1521 NEACŞU) : s. m. : „Kaiser" : „empereur" : (313x)
ai împăratului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [2] Cat. Est. 5; Est. 12; Est. 17; 1, 10; 1, 14; 2, 21; 6, 2;
a împăratului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 5, 13; [2] 2, 8; [3] 2, 8;
ale împăraţilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 3, 13;
al împăratului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 7, 7;
împărat *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [2] Cat. Est. 9; [2] 3, 13; 4, 16; 8, 12; [3] 6, 6; 6, 7; 13, 26; 13, 26;
Împărate *subst. propriu masc. sg. voc. neart.* [2] 4, 16; 4, 16; 4, 16;
împăratul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd.

1; Cat. Ezd. 3; Cat. Ezd. 26; Cat. Ezd. 27; Cat. Ezd. 32; Cat. Ezd. 35; 1, 1; 1, 1; 1, 2; 1, 7; 1, 8; 2, 1; 3, 10; 4, 2; 4, 3; 4, 5; 4, 5; 4, 7; 4, 8; 4, 11; 4, 17; 5, 5; 5, 6; 5, 12; 5, 13; 5, 14; 5, 17; 5, 17; 5, 17; 6, 1; 6, 3; 6, 3; 6, 12; 6, 13; 7, 5; 7, 6; 7, 10; 7, 11; 7, 14; 7, 20; 8, 1; 8, 22; 8, 25; [2] Cat. Est. 4; Cat. Est. 6; Cat. Est. 8; Cat. Est. 26; Cat. Est. 28; Cat. Est. 29; Cat. Est. 32; Cat. Est. 33; Cat. Est. 34; Cat. Est. 35; Cat. Est. 39; Cat. Est. 41; Cat. Est. 43; Cat. Est. 44; Cat. Est. 45; Cat. Est. 46; Cat. Est. 47; Cat. Est. 49; Cat. Est. 54; Est. 3; Est. 3; Est. 13; Est. 14; Est. 15; Est. 16; 1, 2; 1, 5; 1, 8; 1, 8; 1, 9; 1, 10; 1, 13; 1, 14; 1, 15; 1, 16; 1, 19; 1, 20; 1, 21; 2, 1; 2, 3; 2, 6; 2, 12; 2, 13; 2, 14; 2, 15; 2, 16; 2, 17; 2, 18; 2, 21; 2, 22; 2, 22; 3, 1; 3, 2; 3, 3; 3, 8; 3, 10; 3, 11; 3, 12; 3, 15; 4, 7; 4, 10; 4, 10; 4, 10; 4, 15; 5, 2; 5, 3; 5, 4; 5, 5; 5, 6; 5, 8; 5, 9; 5, 11; 5, 12; 5, 14; 6, 3; 6, 4; 6, 4; 6, 5; 6, 6; 6, 7; 6, 8; 6, 8; 6, 8; 6, 8; 6, 9; 6, 9; 6, 10; 6, 11; 7, 1; 7, 1; 7, 5; 7, 6; 7, 7; 7, 8; 7, 8; 7, 9; 7, 9; 7, 10; 7, 10; 8, 1; 8, 1; 8, 2; 8, 3; 8, 4; 8, 5; 8, 7; 8, 9; 8, 10; 8, 14; 9, 1; 9, 12; 9, 14; 9, 25; 10, 1; 10, 3; 10, 6; [3] 2, 1; 2, 2; 2, 3; 2, 4; 2, 5; 2, 6; 2, 7; 2, 8; 2, 9; 5, 14; 7, 6; 9, 22; 13, 6; 13, 6; 13, 6; 13, 26;

Împăratul *subst. propriu masc. sg. voc. art.* [2] 4, 16;

împăratului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 3, 7; 4, 13; 4, 14; 4, 14; 4, 16; 4, 23; 4, 12; 4, 24; 5, 7; 5, 8; 5, 14; 5, 14; 5, 17; 6, 4; 6, 8; 6, 10; 6, 14; 6, 15; 6, 22; 7, 1; 7, 13; 7, 19; 7, 22; 7, 25; 7, 26; 7, 27; 7, 27; 8, 22; 8, 35; 8, 35; [2] Cat. Est. 23; Cat. Est. 51; Est. 2; Est. 13; Est. 17; 1, 5; 1, 16; 1, 16; 1, 17; 1, 17; 1, 18; 1, 19; 1, 21; 2, 2; 2, 3; 2, 3; 2, 4; 2, 4; 2, 13; 2, 14; 2, 22; 3, 3; 3, 4; 3, 8; 3, 8; 3, 9; 3, 9; 3, 12; 4, 2; 4, 6; 4, 7; 4, 7; 4, 16; 5, 1; 5, 2; 5, 4; 5, 7; 5, 14; 6, 1; 6, 2; 6, 3; 6, 4; 6, 5; 6, 8; 6, 9; 7, 3; 7, 4; 9, 5; 9, 11; 9, 13; [3] 1, 11; 2, 1; 2, 3; 2, 5; 2, 6; 2, 7; 2, 9; 2, 14*; 2, 18; 2, 19; 3, 15; 3, 25; 5, 4; 6, 7; 9, 22; 11, 23; 11, 24;

împăraţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 4, 19; 4, 20;

împăraţii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 9, 7; [3] 9, 24; 9, 32; 9, 34;

împăraţilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 4, 13; 4, 15; 4, 22; 7, 11; 9, 7; 9, 9; [2] 7, 9; 10, 2*; [3] 9, 32; 9, 37;

un împărat *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 5, 11;

împărăteásă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Kaiserin" : „reine" : (25x)

împărăteasa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] Cat. Est. 19; Cat. Est. 22; Cat. Est. 53; 1, 9; 1, 11; 1, 12; 1, 16; 1, 19; 4, 16; 5, 2; 5, 12; 7, 1; 7, 6; 7, 7; 7, 8; 9, 29; 9, 30;

împărăteasă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 10, 6;

împărăteasă *subst. comun fem. sg. voc. neart.* [2] 5, 6; 7, 2;

împărătêsei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] Cat. Est. 47; 1, 15; 1, 17; 4, 4;

împărătêsii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] Cat. Est. 11;

împărătésc : (1551-1553 ES) : adj. : „kaiserlich" : „royal" : (6x)

a împărătescului *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. art.* [2] 8, 12;

cea împărătească *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. art.* [2] 2, 22;

cel împărătesc *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. art.* [2] 8, 15;

împărătească *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 19;

împărăteşti *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 1, 9;

împărăteşti *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [2] 9, 3;

împărăţí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „1. herrschen, 2. zum König machen" : „1. régner, 2. proclamer qqn. empereur" : (8x)

împărăţind *verb gerunziu* [2] Cat. Est. 1; Cat. Est. 55; Est. 1; 1, 3; 10, 11;

să împărăţească *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 1, 11;

va împărăţi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [2] 2, 4;

vei fi împărăţit *verb viitor 2 indicativ 2 sg.* [2] 4, 13;

împărăţíe : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Reich" : „royaume" : (52x)

a împărăţiei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 4, 24; [2] 2, 16; 4, 10; 8, 12;

al împărăţiei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 6, 15; [2] 2, 16; 3, 7;

împărăţia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 12; [2] Cat. Est. 54;

împărăţie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 2, 9; 4, 12; 8, 12; 9, 16; 9, 20; 10, 3; [3] 9, 22;

împărăţiei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 4, 6; [2] 1, 4; 2, 3; 4, 6; 5, 1; 10, 2;

împărăţiia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 24; Cat. Ezd. 35; 1, 1; 4, 5; 4, 6; 7, 1; 7, 22; 8, 1; [2] 1, 19; 1, 20; 1, 22; 2, 18; 3, 6; 3, 8; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 5, 3; 5, 11; 7, 2; 8, 5; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 13; 9, 5; 10, 1; [3] 9, 35; 12, 22;

împărăţiile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 1, 2;

împărecheá → împerechea

împărţeálă : (1563 CORESI, PRAXIU 537) : s. f. : „Verteilung" : „partage" : (1x)

împărţêlele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 6, 18;

împărţí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „aufteilen, zerteilen" : „partager" : ((2x)

ai împărţit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 22;

să împarţă *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [3] 13, 13;

împărţíre : (c. 1573-1578 PS. SCH. 443) : s. f. : „Abteilung" : „division, distribution" : (1x)

împărţirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 9, 15;

împerecheá : (1551-1553 ES) : v. II : „paaren" : „associer, accoupler" : (1x)

vă veţi împărechea *verb viitor 1 indicativ 2 pl.* [3] 1, 8;

împistritúră : (1682-1686 DOS. VS., oct. 46r) : s. f. : „Schmuck" : „ornement" : (1x)

împistrituri *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 1, 7;

ímple/-eá → umple/-ea

împodobí : (c. 1665-1672 MS. 4389, 53/2) : v. IV : „schmücken, zieren" : „orner, décorer" : (4x)
au împodobit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] Cat. Est. 36;
împodobi *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 6, 11;
să împodobască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 4, 4;
să împodobească *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 6, 9;

împodobít : (1563 CORESI, PRAXIU 168) : adj. : „geschmückt, verziert" : „décoré" : (4x)
împodobit *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 15;
împodobită *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 6;
împodobiţi *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] Cat. Ezd. 17; 3, 10;

împotrívă : (1551-1553 ES) : adv./prep. : „gegen(über), entgegen" : „au contraire, contre" : (8x)
împotriva *prep.* [2] 1, 17; 1, 17; 3, 4; 4, 16; 9, 2;
împotrivă *adv.* [2] 3, 13; 8, 9; 9, 2;

împotriví : (1551-1553 ES) : v. IV : „sich widersetzen" : „s'opposer" : (1x)
se va împotrivi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [2] 4, 16;

împotrívnic : (c. 1683-1686 MS. 45, 416/1) : adj./s. : „streitsüchtig" : „querelleur" : (2x)
împotrivnic *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;
împotrivnicului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 8, 30;

împrejúr : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv./s. n. : „um ... herum, in der Gegend" : „autour de, aux alentours de" : (7x)
împrejur *adv. de loc* [2] 1, 7; 9, 12;
împrejurul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 1, 6; [3] 3, 17; 3, 18; 5, 17;
împrejurului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 3, 14;

împreuná : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „zusammenbringen, vereinigen" : „unir, joindre" : (2x)
să împreună *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [3] 4, 6;
să împreúnă *verb indicativ prezent 3 sg.* [3] 3, 19;

împreúnă : (1551-1553 ES) : adv. : „zusammen, gemeinsam" : „ensemble" : (13x)
împreună *adv.* [1] 2, 58; 2, 64; 3, 9; 5, 2; 5, 3; 5, 6; 6, 6; 6, 13; [2] Est. 3; 3, 13; 7, 1; [3] 2, 12;

împrietnicí : (c. 1665-1672 MS. 4389, 302/1) : v. IV : „anfreunden" : „se lier d'amitié" : (1x)
împrietnicindu-se *verb gerunziu* [2] 8, 12;

împrumutá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „leihen, borgen" : „prêter, emprunter" : (1x)
împrumutatu-ne-am *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [3] 5, 4;

împuţiná : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „sich vermindern" : „se diminuer" : (1x)
să se împuţinêze *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [3] 9, 32;

în : (1499 DERS) : prep. : „1. in, an, um, 2. bei, 3. zwischen" : „1. en, dans, à, 2. par, 3. parmi" : (374x)
în *prep.* [1] Cat. Ezd. 1; Cat. Ezd. 15; Cat. Ezd. 39; Cat. Ezd. 43; Cat. Ezd. 43; Cat. Ezd. 44; Cat. Ezd. 51; Cat. Ezd. 55; Cat. Ezd. 67; Cat. Ezd. 68; Cat. Ezd. 74; Cat. Ezd. 77; Cat. Ezd. 78; Cat. Ezd. 78; Cat. Ezd. 79; Cat. Ezd. 79; Cat. Ezd. 80; 1, 1; 1, 1; 1, 2; 1, 7; 1, 11; 2, 68; 2, 70; 3, 2; 3, 4; 3, 4; 3, 8; 3, 8; 3, 8; 3, 8; 3, 9; 3, 11; 4, 3; 4, 7; 4, 10; 4, 13; 4, 14; 4, 15; 4, 15; 4, 15; 4, 15; 4, 17; 4, 20; 4, 24; 5, 8; 5, 8; 5, 13; 5, 15; 5, 16; 5, 17; 6, 1; 6, 2; 6, 2; 6, 3; 6, 3; 6, 5; 6, 9; 6, 11; 6, 15; 6, 18; 6, 19; 7, 5; 7, 6; 7, 7; 7, 9; 7, 9; 7, 13; 7, 14; 7, 15; 7, 16; 7, 18; 7, 22; 7, 24; 7, 24; 7, 26; 8, 17; 8, 17; 8, 22; 8, 28; 8, 30; 8, 30; 8, 32; 8, 32; 8, 34; 9, 5; 9, 6; 9, 6; 9, 7; 9, 7; 9, 7; 9, 8; 9, 9; 9, 9; 9, 9; 9, 11; 9, 12; 9, 12; 9, 14; 9, 15; 9, 15; 10, 3; 10, 7; 10, 8; 10, 8; 10, 9; 10, 9; 10, 13; 10, 14; [2] Cat. Est. 3; Cat. Est. 20; Cat. Est. 39; Cat. Est. 48; Cat. Est. 55; Est. 1; Est. 2; Est 2; Est. 11; Est. 11; Est. 12; Est. 16; 1, 1; 1, 2; 1, 2; 1, 5; 1, 5; 1, 9; 1, 10; 1, 21; 2, 3; 2, 4; 2, 5; 2, 16; 2, 18; 2, 19; 2, 20; 3, 4; 3, 7; 3, 7; 3, 7; 3, 7; 3, 8; 3, 10; 3, 12; 3, 12; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 4, 2; 4, 3; 4, 7; 4, 7; 4, 15; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 1; 5, 2; 5, 9; 5, 13; 6, 1; 6, 4; 6, 4; 6, 5; 6, 10; 7, 1; 7, 7; 7, 8; 7, 9; 8, 9; 8, 9; 8, 11; 8, 11; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 13; 8, 13; 8, 14; 9, 1; 9, 5; 9, 6; 9, 11; 9, 12; 9, 12; 9, 12; 9, 15; 9, 16; 9, 17; 9, 18; 9, 19; 9, 23; 9, 24; 9, 28; 9, 28; 9, 32; 10, 2; 10, 10; 10, 10; 10, 10; 10, 10; 10, 11; [3] 1, 1; 1, 1; 1, 3; 2, 1; 2, 1; 2, 2; 2, 3; 2, 13; 2, 15; 2, 20; 3, 13; 3, 26; 3, 26; 4, 4; 4, 4; 4, 4; 4, 8; 4, 20; 4, 22; 4, 22; 5, 9; 5, 14; 5, 18; 6, 1; 6, 2; 6, 5; 6, 7; 6, 7; 6, 10; 6, 10; 6, 10; 6, 11; 6, 15; 6, 15; 6, 17; 7, 2; 7, 3; 7, 5; 8, 1; 8, 2; 8, 5; 8, 10; 8, 15; 8, 16; 8, 16; 8, 17; 8, 17; 8, 18; 8, 18; 8, 16; 8, 19; 8, 19; 8, 20; 8, 20; 8, 20; 8, 20; 9, 1; 9, 3; 9, 5; 9, 9; 9, 10; 9, 10; 9, 11; 9, 11; 9, 11; 9, 12; 9, 19; 9, 19; 9, 21; 9, 24; 9, 27; 9, 27; 9, 28; 9, 28; 9, 30; 9, 32; 9, 35; 10, 29; 10, 29; 10, 29; 10, 29; 10, 31; 10, 31; 10, 31; 10, 34; 10, 34; 10, 34; 10, 35; 10, 36; 10, 36; 10, 37; 10, 37; 11, 1; 11, 1; 11, 1; 11, 2; 11, 3; 11, 3; 11, 3; 11, 4; 11, 6; 11, 18; 11, 20; 11, 21; 11, 22; 11, 23; 11, 25; 11, 25; 11, 25; 11, 25; 11, 26; 11, 26; 11, 26; 11, 27; 11, 27; 11, 27; 11, 28; 11, 28; 11, 28; 11, 29; 11, 29; 11, 29; 11, 30; 11, 30; 11, 30; 11, 30; 11, 30; 11, 30; 11, 32; 12, 7; 12, 9; 12, 12; 12, 22; 12, 23; 12, 26; 12, 26; 12, 27; 12, 27; 12, 30; 12, 39; 12, 42; 12, 42; 12, 43; 12, 43; 12, 45; 12, 46; 12, 46; 12, 46; 13, 1; 13, 1; 13, 1; 13, 1; 13, 4; 13, 6; 13, 7; 13, 14; 13, 15; 13, 15; 13, 15; 13, 15; 13, 16; 13, 19; 13, 19; 13, 21; 13, 23; 13, 26; 13, 30;

înaínte : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv./prep. : „1. früher, zuerst, 2. von, (be)vor" : „1. auparavant, 2. avant" : (52x)
înainte *adv. de loc* [2] Est. 5; 1, 8; 2, 21; 9, 27; [3] 4, 9;
înaintea *prep.* [1] 4, 18; 4, 23; 7, 18; 8, 21; 8, 28; 9, 9; 9, 15; 9, 15; 10, 1; 10, 11; [2] Est. 17; 2, 9; 4, 16; 4, 16; 5, 1; 5, 7; 6, 13; 7, 3; 8, 12; 10, 9; 10, 10; [3] 1,

4; 1, 6; 1, 11; 2, 1; 2, 1; 2, 5; 2, 6; 3, 10; 4, 2; 4, 5; 8, 4; 8, 7; 9, 8; 9, 11; 9, 24; 9, 24; 9, 28; 9, 32; 9, 35; 12, 35;
mai nainte *adv. de loc* [3] 13, 5; 13, 19;
mai nainte *adv. de timp* [1] 5, 11; [3] 5, 15; 13, 4; 13, 19;

înált : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj. : „hoch" : „haut" : (2x)
celui înalt *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. gen./dat. art.* [2] 8, 12;
înalte *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 9, 25;

înarmát : (1642 CAZ. GOV. 239) : adj. : „bewaffnet" : „armé" : (1x)
înarmaţi *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 4, 17;

înălţá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „erhöhen, erheben" : „lever, (s')élever" : (10x)
a înălţa *verb infinitiv prezent* [1] 9, 6;
au înălţat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 4, 12;
au înălţat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 8, 25;
înălţă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 10, 1; [2] 2, 18; 3, 1;
s-au înălţat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [2] Est. 10;
să înalţe *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 3, 12;
să înălţăm *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [1] 9, 9;
vor înălţa *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [3] 9, 5;

înălţíme : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Höhe" : „hauteur" : (1x)
înălţime *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 3;

încái : (1563 CORESI, PRAXIU 14) : adv. : „wenigstens, immerhin" : „du moins, moins" : (1x)
încai *adv.* [3] 13, 27;

íncă : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. : „1. noch, 2. auch, ebenfalls" : „1. encore, 2. aussi, de même" : (11x)
încă *adv.* [1] 1, 1; 4, 21; [2] Cat. Est. 38; 1, 19; 6, 14; 8, 7; 9, 12; [3] 2, 17; 5, 14; 7, 3; 9, 18;

încălecá : (1551-1553 ES) : v. I : „(ein Pferd) besteigen" : „monter (à cheval)" : (3x)
încalec *verb indicativ prezent 1 sg.* [3] 2, 12;
încalecă *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 6, 8;
să încalece *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 6, 9;

încălţăminte : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Schuh" : „chaussure" : (1x)
încălţămintele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 9, 21;

încărcá : (1559-1560 BRATU) : v. I : „(auf)laden" : „charger" : (1x)
încărcînd *verb gerunziu* [3] 13, 15;

începătúră : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Anfang" : „début, commencement" : (5x)
începătura *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 10, 37;
începăturii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 8, 25;
începăturile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 10, 37; 10, 39; 13, 5;

íncépe : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „beginnen" : „commencer" : (6x)
ai început *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [2] 6, 13;
au început *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 5, 2; [3] 4, 7;
au început *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 3, 6; [2] 4, 16;
început-au *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 3, 8;

începút : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Anfang" : „commencement" : (4x)
începutul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 4, 6;
începuturi *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [3] 12, 43;
-nceput *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 2; [3] 12, 45;

încetá : (1551-1553 ES) : v. I : „aufhören" : „cesser" : (1x)
încetă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 2, 1;

închíde : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „schliessen" : „fermer" : (3x)
au închis *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 13, 19;
închiză-se *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [3] 7, 3;
să închidem *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [3] 6, 10;

închiná : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „sich neigen" : „s'incliner" : (9x)
închinîndu-se *verb gerunziu* [2] 8, 12; [3] 9, 3;
să închina *verb indicativ imperfect 3 pl.* [2] 3, 2;
să închina *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 3, 2;
să închinară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 8, 8;
să închină *verb indicativ prezent 3 pl.* [3] 9, 6;
să închină *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 3, 5;
să mă închin *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [2] 4, 16; 4, 16;

íncíns : (1559-1560 BRATU) : adj. : „umgürtet" : „ceinturé" : (1x)
încins *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 4, 18;

încîlcitúră : (1668-1670 HERODOT) : s. f. : „Konfusion" : „confusion" : (1x)
încîlcituri *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

încremenít : (1620 MOXA) : adj. : „erstarrt" : „pétrifié" : (1x)
încremenită *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 5, 1;

încrezút : (1648 NTB 476) : adj. : „glaubwürdig" : „crédible" : (1x)
celor încrezuţi *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. gen./dat. art.* [2] 8, 12;

încuscrí : (c. 1665-1672 MS. 4389, 438/1) : v. IV : „s'apparenter" : „sich verschwägern" : (1x)
a ne încuscri *verb infinitiv prezent* [1] 9, 14;

îndestulá → destula/-i

îndireptá → îndrepta

îndoít : (1581 PRL) : adj. : „verdoppelt" : „doublé" : (1x)

îndoite *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 10;

îndrăgí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „liebgewinnen" : „prendre en affection" : (1x)
îndrăgi *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 2, 17;

îndrăzní : (1560-1561 CORESI, TE.[2]) : v. IV : „wagen" : „oser" : (3x)
au îndrăznit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 7, 5;
îndrăznêşte *verb imp. 2 sg.* [2] 4, 16; 5, 2;

îndrăzníre : (1563 CORESI, PRAXIU 67) : s. f. : „Kühnheit" : „audace" : (1x)
îndrăznire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

îndreptá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „recht geben" : „faire justice" : (6x)
ai îndireptat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 12;
a îndirepta *verb infinitiv prezent* [3] 9, 19;
îndirepta *verb indicativ imperfect 3 pl.* [3] 8, 11;
îndireptă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 10, 9;
îndireptează *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 8, 12;
să îndireptează *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 3, 13;

îndulcíre : (1581 CORESI, EV. 545) : s. f. : „Gewürz" : „aromate" : (1x)
îndulciri *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 8, 12;

înduplecá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „(sich) beugen" : „(se) plier, s'étendre" : (1x)
să înduplecă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 5, 2;

înduplecáre : (c. 1665-1672 MS. 4389, 622/2 / **duplecáre** : 1688 BIBLIA) : s. f. : „Falte, Beugsamkeit" : „pli" : (2x)
duplecare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 3, 24;
înduplecării *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 3, 31;

îndurá : (c. 1564 CORESI, MOLIT. 187) : v. I : „erbarmen" : „s'apitoyer" : (2x)
nu te îndura *verb imp. 2 sg. neg.* [2] 4, 16; [3] 13, 22;

înduráre : (a. 1633 GCR I, 81) : s. f. : „Mitleid, Erbarmen" : „pitié" : (4x)
îndurări *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 1, 11;
îndurările *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 9, 27; 9, 28; 9, 31;

îndurătór : (1563 CORESI, PRAXIU 509) : adj. : „barmherzig, mitleidig" : „miséricordieux" : (2x)
îndurătoriu *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 17; 9, 31;

înfíge : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „(hinein)stecken" : „ficher, enforcer" : (2x)
s-au înfipt *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 7, 9;
se va înfige *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 6, 11;

înflorít : (1649 MARD.) : adj. : „blühend" : „fleuri" : (1x)
înflorite *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 1, 7;

înfricoşá : (1560-1561 CORESI, TE.[2]) : v. I : „(sich) erschrecken" : „(s') effrayer" : (3x)
era înfricoşindu *verb indicativ imperfect perifrastic 3 pl.* [3] 6, 14;
înfricoşază *verb imp. 2 sg.* [1] 10, 3;
să mă înfricoşăz *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [3] 6, 13;

înfricoşát : (1560-1561 CORESI, TE.[2]) : adj. : „furchtbar" : „effroyable" : (4x)
cel înfricoşat *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. art.* [3] 9, 32;
înfricoşat *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 4, 14;
înfricoşat *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. voc. neart.* [3] 1, 5;
înfricoşat foarte *adj. calificativ gradul superlativ masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 5, 1;

înfrínge : (1577 CORESI, PS.) : v. III : „1. (sich) schämen, 2. (sich) krümmen" : „1. embarrassé, 2. (se) tordre" : (2x)
m-am înfrînt *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 9, 6;
se înfrînse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 7, 8;

îngăduí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „warten" : „attendre" : (1x)
ai îngăduit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 30;

îngăduitór : (1581 CORESI, EV. 49) : adj. : „geduldig" : „indulgent" : (1x)
mult îngăduitoriu *adj. calificativ gradul superlativ masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 17;

ínger : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Engel" : „ange" : (2x)
îngerul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [2] Cat. Est. 24; 5, 2;

îngrădíre : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Umzäumung" : „clôture" : (2x)
îngrădire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 9;
îngrădirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 3, 25;

îngrăşá : (c. 1551-1558 PS. V. 478) : v. I : „fett werden" : „(s')engraisser" : (1x)
să îngrăşară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 9, 25;

îngreuiá : (c. 1564 CORESI, CAZ. 86) : v. I : „be-, erschweren" : „alourdir" : (1x)
au îngreuiat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 5, 15;

îngrijí : (c. 1665-1672 MS. 4389, 293/2) : v. IV : „besorgen, ausrüsten" : „se charger" : (1x)
îngrijindu-se *verb gerunziu* [2] 5, 2;

înjunghiá → junghia

înmulţí : (1551-1553 ES) : v. IV : „vermehren" : „accroître, multiplier" : (4x)
ai înmulţit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 23;
am înmulţit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 10, 13;
s-au înmulţit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 9, 6;
să se înmulţască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 4, 22;

înnoí : (c. 1564 CORESI, CAZ. 154) : v. IV : „erneuern" : „renouveler" : (1x)
să înnoiesc *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [2] 3, 13;

înnoíre : (1642 CAZ. GOV. 288) : s. f. : „Erneuerung" : „renouvellement" : (2x)
înnoiri *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 12, 27;
înnoirile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 12, 27;

ín̂s(ul), ín̂sa : (înc. sec. XVI PS. H.) : pron. pers. : „er, sie" : „il, elle" : (8x)
însa *pron. pers. 3 fem. sg. nom./ac. acc.* [1] 4, 19; [3] 6, 5; 7, 4; 7, 5; 9, 12; 13, 1;
însul *pron. pers. 3 masc. sg. nom./ac. acc.* [1] 6, 2; 6, 11;

însămná → însemna

însămnát → însemnat

însemná : (1570 CORESI, LIT.) : v. I : „anzeigen" : „faire savoir" : (3x)
însămnă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 18;
să însemnează *verb indicativ prezent 3 pl.* [2] 3, 13;
să însemnêze *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [3] 8, 15;

însemnáre : (c. 1665-1672 MS. 4389, 466/2) : s. f. : „Notiz, Signal" : „signal" : (2x)
însemnării *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] Cat. Ezd. 20; 3, 13;

însemnát : (c. 1640 URECHE2 163) : adj. : „bedeutend" : „important" : (2x)
însămnată *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 5, 4;
însemnată *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

înstrăiná : (1577 CORESI, PS.) : v. I : „sich entfremden" : „s'éloigner" : (4x)
au înstreinat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 2, 1; 4, 10;
au înstriinat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 5, 12; [3] 7, 6;

înstrăináre : (c. 1665-1672 MS. 4389, 473/1) : s. f. : „Verbannung, Exil" : „exil" : (11x)
înstreinării *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 4, 1; 6, 16; 6, 19; 6, 20; 8, 34; 9, 4; 10, 6; 10, 7; 10, 8; 10, 15;
înstriinării *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 7, 6;

înstrăinát : (1581 CORESI, EV. 481) : adj. : „entfremdet" : „éloigné" : (1x)
înstreinată *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;

înstreiná → înstrăina

înstreináre → înstrăinare

înstreinát → înstrăinat

înstriiná → înstrăina

înstriináre → înstrăinare

ín̂suşi : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj. pron. înt. : „selbst" : „moi-même" : (1x)
înşuşi *adj. pron. de întărire 3 sg. masc. nom./ac.* [1] Cat. Ezd. 70;

ín̂suţi : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj. pron. înt. : „selbst" : „toi-même" : (1x)
înşuţi *adj. pron. de întărire 2 sg. masc. nom./ac.* [3] 9, 6;

înştiinţá : (1688 BIBLIA) : v. I : „verständigen" : „aviser" : (2x)
înştiinţat *verb participiu masc. sg.* [1] 4, 12; 5, 8;

întărí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „(ver)stärken, kräftigen, befestigen" : „fortifier, renforcer" : (21x)
ai întărit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 6, 7; 9, 8;
a întări *verb infinitiv prezent* [2] 8, 12;
am întărit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 6, 9;
au întărit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 7, 7; [2] 9, 32;
au întăritu *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [3] 3, 15;
întărêşte-te *verb imp. 2 sg.* [1] 10, 4;
întăriră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 6, 14;
m-am întărit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] Cat. Ezd. 38;
mă întăriiu *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [1] 7, 27;
s-au întărit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [2] 9, 26;
să întărească *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 9, 21;
să întăriia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [3] 10, 29;
să întărim *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [3] 10, 32;
să întăriră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 1, 6; [3] 2, 18;
să să întărească *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 6, 22;
să vă întăriţi *verb conjunctiv prezent 2 pl.* [1] 9, 12;
să vor întări *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 4, 13;
va întări *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [3] 5, 13;

întăríre : (1581 CORESI, EV. 205) : s. f. : „Umwallung, Befestigung" : „fortification" : (2x)
întărire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 8; [2] 9, 30;

întărít : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj. : „befestigt" : „consolidé" : (1x)
întărite *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;

întemeiá : (1560-1561 CORESI, TE.2) : v. I : „begründen" : „fonder" : (4x)
au întemeiat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [3] 3, 8;
întemeiatu-au *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 4, 12;
s-au întemeiat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 13; 3, 6;

întemeiére : (c. 1665-1672 MS. 4389, 695/1) : s. f. : „Gründung, Begründung" : „fondation, motivation" : (3x)
întemeiêre *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;
întemeiêrea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 11; 3, 12;

întínde : (înc. sec. XVI PS. H. / **tínde** : 1581-1582 PO) : v. III : „ausstrecken, erstrecken" : „étendre, tendre" : (6x)
ai întins *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 15;
au întins *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 8, 4;

întinz *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 9, 5;
va întinde *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [2] 4, 10;
va tinde *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 6, 12;
voiu întinde *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [3] 13, 21;

întíns : (1559-1560 BRATU) : adj. : „ausgedehnt" : „étendu" : (1x)
întinse *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 1, 6;

întîi : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv./num. ord. : „zuerst, erste(r)" : „premièrement, premier" : (3x)
întîiu *adv. de timp* [1] 8, 18; [3] 7, 5;
întîiul *num. ord. masc. sg. nom./ac. art.* [3] 12, 45;

întîmpiná → tîmpina

întîmpináre → tîmpinare

întîmplá : (1600 DIR / **tîmplá** : 1559-1560 BRATU) : v. I : „sich ereignen, geschehen" : „arriver, survenir" : (2x)
s-au întîmplat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 6, 13;
să va tîmpla *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [2] 2, 11;

întoárce : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „kehren, wenden, drehen, versetzen, wiedergewinnen" : „tourner, retourner, ramener, muter, transférer, recouvrer" : (31x)
am întors *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [3] 2, 20;
am întors *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 13, 9;
au întors *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 6, 22;
întoarce *verb imp. 2 sg.* [2] 4, 16; 4, 16; [3] 4, 4;
întoarceţi *verb imp. 2 pl.* [3] 5, 11;
întoarse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [3] 13, 2;
întorş *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [1] Cat. Ezd. 46;
m-am întorsu *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 2, 15;
ne-am întors *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [1] 9, 14; [3] 4, 15;
s-au întors *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 2, 1; 10, 16; [3] 7, 6; 8, 19; 9, 35;
s-au întors *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] Cat. Est. 37; Cat. Est. 44; [3] 9, 28;
s-au întorsu *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [2] 9, 22;
să întoarcă *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 10, 14; [3] 9, 26;
să întoarse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 6, 12; 6, 12; 7, 8;
să întorci *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [3] 9, 29;
să să întoarcă *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [3] 9, 17;
să să întoarcă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 8, 5;
te vei întoarce *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [3] 2, 6;
vă veţi întoarce *verb viitor 1 indicativ 2 pl.* [3] 1, 9;

întrá → intra

întráre → intrare

íntre : (1451 DERS / în top. *Untre*) : prep. : „zwischen, (aici) bei" : „entre, (aici) à" : (1x)
între *prep.* [3] 3, 32;

întrebá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „fragen" : „demander" : (7x)
am întrebat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 5, 9; 5, 10; [3] 1, 2;
întreba *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] Cat. Est. 33; 6, 4;
întrebînd *verb gerunziu* [2] 3, 13; 7, 9;

întrég : (1551-1553 ES) : adj. : „ganz, gesamt" : „entier" : (1x)
întreagă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

întristá : (1551-1553 ES) : v. I : „betrüben, betrübt werden" : „s'attrister" : (1x)
să întristă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 4, 4;

íntru : (înc. sec. XVI PS. H.) : prep. : „in, an, um" : „en, dans, à" : (177x)
într- *prep.* [1] Cat. Ezd. 12; Cat. Ezd. 30; 3, 6; 4, 19; 5, 3; 5, 8; 6, 2; 6, 11; 10, 9; 10, 13; 10, 16; 10, 17; [2] Est. 1; 1, 19; 3, 7; 3, 13; 3, 13; 4, 13; 4, 16; 8, 1; 8, 12; 9, 20; 9, 27; [3] 4, 17; 4, 17; 5, 18; 6, 2; 6, 5; 7, 4; 7, 5; 7, 66; 8, 4; 9, 12; 13, 1;
întru *prep.* [1] Cat. Ezd. 24; Cat. Ezd. 35; Cat. Ezd. 59; 1, 2; 1, 3; 2, 70; 3, 1; 3, 12; 4, 6; 5, 7; 6, 1; 6, 18; 6, 18; 6, 22; 7, 1; 7, 5; 7, 7; 7, 8; 7, 12; 7, 23; 7, 27; 8, 1; 8, 15; 8, 15; 8, 20; 9, 1; 9, 2; 9, 2 ; 9, 7; 9, 7; 9, 8; 9, 11; 9, 13; 9, 13; 10, 7; 10, 13; 10, 17; [2] Est. 11; Est. 15; 1, 2; 1, 20; 1, 22; 2, 22; 2, 22; 2, 22; 3, 8; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 4, 12; 4, 12; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 6, 7; 7, 4; 7, 7; 8, 5; 8, 6; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 13; 9, 2; 9, 10; 9, 20; 9, 22; 9, 22; 9, 32; 10, 3; 10, 3; 10, 9; 10, 9; 10, 10; [3] 1, 8; 1, 11; 2, 12; 2, 15; 2, 17; 4, 4; 4, 13; 5, 2; 5, 2; 5, 14; 5, 18; 6, 6; 6, 7; 6, 13; 6, 16; 7, 5; 8, 5; 8, 9; 8, 10; 8, 10; 8, 14; 9, 6; 9, 6; 9, 10; 9, 10; 9, 10; 9, 17; 9, 19; 9, 19; 9, 25; 9, 25; 9, 26; 9, 28; 9, 29; 9, 29; 9, 32; 9, 35; 9, 35; 9, 37; 9, 37; 9, 38; 10, 38; 11, 3; 11, 25; 11, 25; 11, 25; 12, 22; 12, 24; 12, 27; 12, 36; 12, 43; 13, 3; 13, 6; 13, 7; 13, 14; 13, 14; 13, 16; 13, 25; 13, 25; 13, 26; 13, 27; 13, 30;
-ntru *prep.* [3] 9, 37;

întunérec → întuneric

întunéric : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Finsternis, Dunkel" : „ténèbres, obscurité" : (1x)
întunêrec *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] Est. 7;

înturburá → tulbura

înţelége : (1521 NEACŞU) : v. III : „verstehen" : „comprendre" : (2x)
au înţeles *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [2] Est. 13;
era înţelegîndu *verb indicativ imperfect perifrastic 3 pl.* [3] 8, 9;

înţelégere : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Verständnis" : „entendement" : (1x)
înţelêgerea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 10;

înţelepciúne : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Weisheit" : „sagesse" : (1x)
înţelepciune *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;

înţelepţí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „weiser werden" : „devenir plus sage" : (1x)
să înţelepţeşti *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [3] 9, 20;

învăţá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „1. lehren, 2. lernen" : „1./2. apprendre" : (4x)
a învăţa *verb infinitiv prezent* [1] 7, 9;
învăţa *verb indicativ imperfect 3 pl.* [3] 8, 9;
învăţa *verb indicativ imperfect 3 sg.* [3] 8, 10;
să învêţe *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [3] 8, 6;

învăţătór : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Lehrer" : „maître" : (1x)
învăţătorului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 7, 10*;

învăţătúră : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Lehre, Belehrung" : „enseignement, étude" : (6x)
învăţătura *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 4, 11; 7, 24;
învăţături *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 9, 13; 9, 14;
învăţăturile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 1, 5; 1, 7;

învrăjbí → vrăjbi

J

jaf : (1587 DERS) : s. n. : „Raub, Plünderung" : „pillage, rapine" : (3x)
jah *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 11; 9, 7; [2] 7, 4;

jah → jaf

jále : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Jammer" : „désolation" : (5x)
jale *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 3; 4, 16; 9, 22;
jalea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16;
o jale *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 3, 13;

jăfuí → jefui

jăhuí → jefui

jălí → jeli

jefuí : (înc. sec. XVII ROSETTI, S.B. 41) : v. IV : „plündern, rauben" : „ravir, piller" : (4x)
au jăfuit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [2] 9, 15; 9, 16;
jăfuiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [2] 9, 10;
să jăhuiască *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [2] 3, 13;

jelí : (1563 CORESI, PRAXIU 98) : v. IV : „(be)klagen, (be)trauern" : „plaindre, déplorer" : (3x)
am jelit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 1, 4;
jăluia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 10, 6;
jeliţi *verb imp. 2 pl.* [3] 8, 11;

jértfă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Opfer" : „offrande" : (4x)
jîrtva *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 9, 4; 9, 5; [3] 10, 33;
jîrtvele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 7, 16;

jertfélnic : (1570 CORESI, LIT.) : s. n. : „Altar" : „autel" : (5x)
a jîrtăvnicului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [2] 4, 16;
jîrtăvnicul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 3, 2; 3, 3; 7, 16; [3] 10, 34;

jertfí : (1581-1582 PO) : v. IV : „opfern" : „sacrifier" : (4x)
jîrtvuiesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 6, 3; [3] 4, 2; 4, 3;
jîrtvuim *verb indicativ prezent 1 pl.* [1] 4, 2;

jertfíre : (c. 1665-1672 MS. 4389, 255/2) : s. f. : „Opfer" : „offrande" : (1x)
jîrtvuirile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 6, 3;

jídov : (1559-1560 BRATU) : adj./s. m. : „1. jüdisch, 2. Jude" : „1. juif, 2. Juif" : (62x)
ai jidovilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 6, 14;
jidov *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [2] Est. 2; 2, 5;
jidov *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [2] Cat. Est. 3; Cat. Est. 7; [2] 3, 4;
jidovi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [[2] 4, 6; 8, 7; 8, 12; 9, 3; 9, 16; 9, 25; 10, 3; [3] 4, 1; 5, 8;
jidovii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 80; 4, 12; [2] 3, 6; 4, 12; 4, 15; 8, 5; 8, 12; 8, 13; 9, 6; 9, 12; 9, 15; 9, 18; 9, 19; 9, 22; 9, 23; 9, 27; [3] 1, 2; 4, 2; 4, 12; 5, 1; 5, 17; 6, 6; 13, 23;
jidovilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 6, 7; 6, 7; 6, 8; [2] Cat. Est. 51; 3, 10; 4, 3; 4, 13; 6, 13; 8, 3; 8, 9; 8, 16; 8, 17; 8, 17; 9, 2; 9, 10; 9, 13; 9, 14; 9, 20; 10, 8; [3] 2, 16;
jidovul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [2] 5, 9; 5, 13; 9, 29;
jidovului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [2] 6, 10;

jidovásc → jidovesc

jidovésc : (1560-1561 CORESI, TE.2) : adj. : „jüdisch" : „juif" : (3x)
jidovască *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 8;
jidovăsc *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;
jidovească *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 11;

jidovéşte : (c. 1564 CORESI, CAZ. 167) : adv. : „jüdisch, hebräisch" : „judaïque, hébraïque" : (1x)
jidovêşte *adv. de mod* [3] 13, 24;

jidoví : (c. 1683-1686 MS. 45, 420/1) : v. IV : „zum Judentum übertreten" : „passer au judaïsme" : (1x)
să jidoviia *verb indicativ imperfect 3 pl.* [2] 8, 17;

jidovíme : (1673 DOS. PS. V. 134) : s. f. : „Judenvolk" : „pl. les Judéens" : (1x)
Jidovimei *subst. propriu fem. sg. gen./dat. art.* [3] 11, 20;

jîrtăvnic → jertfelnic

jîrtvă → jertfă

jîrtvuí → jertfi

jîrtvuíre → jertfire

jos : (1486 DERS / în top. *Giosani*) : adv. : „unten, hinunter" : „en bas, bas" : (1x)
jos *adv. de loc poz.* [3] 4, 13;

judecá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „richten, urteilen" : „juger" : (2x)
au judecat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 2, 1;
judecînd *verb gerunziu* [1] 7, 24;

judecátă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „1. Gericht, 2. Urteil" : „1. jugement, 2. réflexion" : (11x)
a judecăţii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 10, 9;
judecata *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 4; 7, 25;
judecată *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 13; 8, 12; [3] 8, 20;
judecăţi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 7, 9; [3] 9, 13;
judecăţile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 1, 7; 9, 29; 10, 29;

judecătór : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Richter" : „juge" : (2x)
judecători *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 7, 24;
judecătorii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 10, 14;

jumătáte : (1403 DERS / în antr. *Jumetate*) : s. f. : „Hälfte" : „moitié" : (15x)
jumătate *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 5, 3; 7, 2; [3] 3, 9; 3, 16; 3, 17; 3, 18; 4, 16; 4, 16; 4, 21; 12, 32; 12, 37; 12, 39; 13, 24;
jumătatea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 3, 12; 4, 6;

junghiá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „opfern" : „sacrifier" : (2x)
au junghiat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 6, 20;
junghiară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 12, 42;

junghiére : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Schächten" : „sacrifice" : (1x)
junghieri *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 12, 42;

jurá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „schwören" : „jurer" : (4x)
am jurat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 5, 12; 13, 25;
au jurat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 10, 5;
jură *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 10, 5;

jurát : (1469 DERS) : adj. : „geschworen" : „juré" : (1x)
juraţi *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 6, 18;

jurămî́nt : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Schwur, Eid" : „serment" : (1x)
jurământ *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [3] 10, 29;

L

la : (1471 DERS / în top. *La* Fîntînițe) : prep. : „an, zu, bei, in, nach" : „à, en, près de, vers" : (401x)
la *prep.* [1] Cat. Ezd. 4; Cat. Ezd. 5; Cat. Ezd. 39; Cat. Ezd. 60; Cat. Ezd. 63; 1, 3; 1, 3; 1, 4; 1, 7; 1, 11; 2, 1; 2, 1; 2, 1; 2, 1; 2, 1; 2, 59; 2, 62; 2, 68; 2, 69; 3, 1; 3, 5; 3, 5; 3, 5; 3, 7; 3, 7; 3, 8; 3, 8; 3, 8; 4, 5; 4, 6; 4, 12; 4, 12; 4, 12; 4, 17; 4, 19; 4, 21; 4, 23; 4, 23; 4, 24; 5, 8; 5, 12; 5, 14; 5, 14; 5, 14; 5, 15; 5, 17; 5, 17; 6, 5; 6, 5; 6, 5; 6, 5; 6, 8; 6, 9; 6, 11; 6, 17; 6, 20; 6, 20; 6, 21; 7, 5; 7, 6; 7, 7; 7, 7; 7, 8; 7, 12; 7, 12; 7, 14; 7, 15; 7, 19; 7, 20; 7, 20; 7, 21; 7, 21; 7, 21; 7, 21; 7, 22; 7, 24; 7, 24; 7, 25; 7, 25; 7, 27; 8, 1; 8, 17; 8, 18; 8, 21; 8, 21; 8, 21; 8, 22; 8, 23; 8, 26; 8, 28; 8, 29; 8, 29; 8, 30; 8, 30; 8, 31; 8, 34; 9, 4; 9, 5; 9, 6; 9, 11; 10, 1; 10, 6; 10, 7; 10, 7; 10, 8; 10, 9; 10, 11; 10, 11; 10, 14; 10, 14; 10, 14; 10, 25; [2] Cat. Est. 9; Cat. Est. 9; Cat. Est. 17; Cat. Est. 19; Cat. Est. 29; Cat. Est. 32; Cat. Est. 43; Cat. Est. 43; Cat. Est. 44; Cat. Est. 49; Cat. Est. 49; Cat. Est. 52; Est. 3; 1, 1; 1, 3; 1, 3; 1, 3; 1, 5; 1, 11; 1, 11; 1, 14; 1, 19; 1, 20; 1, 20; 1, 22; 2, 3; 2, 3; 2, 3; 2, 3; 2, 3; 2, 3; 2, 7; 2, 7; 2, 8; 2, 9; 2, 9; 2, 13; 2, 14; 2, 15; 2, 16; 2, 16; 2, 18; 3, 9; 3, 12; 3, 12; 3, 12; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 14; 3, 14; 3, 15; 4, 2; 4, 5; 4, 5; 4, 6; 4, 10; 4, 13; 4, 16; 4, 16; 5, 3; 5, 4; 5, 5; 5, 6; 5, 8; 5, 9; 5, 12; 5, 14; 6, 9; 6, 11; 6, 12; 6, 14; 7, 1; 7, 2; 7, 7; 7, 9; 7, 9; 7, 9; 8, 2; 8, 3; 8, 9; 8, 9; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 9, 1; 9, 15; 9, 19; 9, 19; 9, 19; 9, 22; 9, 22; 9, 22; 10, 3; 10, 4; 10, 9; 10, 9; 10, 9; 10, 9; [3] 1, 2; 1, 2; 1, 3; 1, 9; 1, 9; 1, 11; 1, 11; 2, 5; 2, 5; 2, 7; 2, 8; 2, 8; 2, 8; 2, 11; 2, 13; 2, 13; 2, 14; 2, 14; 2, 15; 3, 1; 3, 1; 3, 4; 3, 5; 3, 7; 3, 8; 3, 8; 3, 11; 3, 13; 3, 13; 3, 15; 3, 15; 3, 16; 3, 16; 3, 16; 3, 20; 3, 20; 3, 21; 3, 21; 3, 24; 3, 24; 3, 24; 3, 26; 3, 27; 3, 31; 3, 31; 4, 4; 4, 6; 4, 10; 4, 11; 4, 13; 4, 15; 4, 15; 4, 16; 4, 19; 4, 21; 4, 22; 4, 23; 5, 4; 5, 5; 5, 5; 5, 12; 5, 14; 5, 15; 5, 16; 5, 17; 5, 17; 6, 1; 6, 1; 6, 1; 6, 1; 6, 1; 6, 2; 6, 3; 6, 6; 6, 7; 6, 8; 6, 9; 6, 16; 6, 17; 7, 3; 7, 6; 7, 6; 7, 6; 7, 6; 7, 39; 7, 44; 7, 61; 7, 61; 7, 64; 7, 66; 7, 70; 7, 70; 7, 71; 7, 71; 8, 1; 8, 3; 8, 4; 8, 4; 8, 5; 8, 5; 8, 8; 8, 9; 8, 11; 8, 15; 8, 16; 8, 17; 8, 18; 8, 19; 9, 3; 9, 4; 9, 9; 9, 15; 9, 15; 9, 15; 9, 17; 9, 17; 9, 19; 9, 20; 9, 23; 9, 29; 9, 31; 10, 28; 10, 31; 10, 32; 10, 33; 10, 33; 10, 33; 10, 33; 10, 34; 10, 34; 10, 34; 10, 35; 10, 36; 10, 37; 10, 38; 10, 38; 10, 38; 10, 39; 11, 9; 11, 19; 11, 20; 11, 24; 11, 30; 11, 31; 12, 9; 12, 12; 12, 12; 12, 27; 12, 27; 12, 28; 12, 28; 12, 29; 12, 36; 12, 37; 12, 38; 12, 38; 12, 38; 12, 38; 12, 38; 12, 43; 12, 43; 12, 43; 12, 43; 13, 1; 13, 6; 13, 6; 13, 7; 13, 10; 13, 11; 13, 12; 13, 15; 13, 19; 13, 28; 13, 30;

lácat → lacăt

lácăt : (1649 MARD.) : s. n. : „Schloss" : „cadenas" : (4x)
lacatele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [3] 3, 13;
lacatile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [3] 3, 3; 3, 6; 3, 14;

ládă : (1581-1582 PO) : s. f. : „Kasten" : „coffre, caisse" : (2x)

lada *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 2;
lăzile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 6, 1;

larg : (1428 DERS / în top. *Larga*) : adj. : „weit" : „large, vaste" : (4x)
cel larg *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. art.* [3] 9, 35; 12, 37;
larg *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [3] 4, 19;
largă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 7, 4;

lat : (1505 DLRV / în top. Drumul *Latului*) : adj. : „breit" : „large" : (1x)
cel lat *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. art.* [3] 3, 8;

láudă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Lobpreisung" : „louange" : (8x)
ale laudei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 12, 39;
lauda *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 9, 5;
laudă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 11; 10, 11; [2] 2, 22; [3] 12, 31; 12, 37; 12, 45;

lăcuí → locui

lărgíme : (1581-1582 PO) : s. f. : „Weite" : „largeur" : (2x)
lărgimea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 3; [3] 8, 3;

lăsá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „lassen, verlassen" : „laisser, quitter, abandonner" : (9x)
ai lăsat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 31;
a lăsa *verb infinitiv prezent* [2] 3, 8;
am lăsat *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [1] 9, 10;
au lăsat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [3] 3, 8;
lăsat-am *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 5, 10;
lăsaţi *verb imp. 2 pl.* [1] 6, 7;
lăsînd *verb gerunziu* [3] 9, 17;
să lase *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 9, 8;
să lăsaţi *verb conjunctiv prezent 2 pl.* [2] 8, 12;

lăudá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „loben, lobpreisen" : „louer, glorifier" : (9x)
a lăuda *verb infinitiv prezent* [1] 3, 10; [3] 12, 35; 12, 35;
laudă *verb indicativ prezent 3 pl.* [2] 4, 16; 4, 16;
lăuda *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 3, 11;
lăudară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 5, 13;
să laude *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [3] 12, 24;
vom lăuda *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [2] 4, 16;

legătúră : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Fessel, (aici) Gefängnis" : „lien, (aici) prison" : (1x)
legături *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 7, 25;

lége : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „1. Gesetz, Gebot, 2. Glaube" : „1. loi, commendement, 2. religion" : (41x)
lêge *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 13; 4, 15; 4, 16; [3] 8, 9; 9, 14; 10, 34; 10, 36;
lêgea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 2; 7, 5; 7, 9; 7, 13; 7, 24; 7, 25; 7, 25; 10, 3; [2] 1, 8; 1, 20; 8, 11; [3] 8, 4; 8, 16; 9, 26; 9, 29; 9, 34; 10, 28; 10, 29; 13, 3;
legi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;
legii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 7, 11; 7, 20; [3] 8, 3*; 8, 5*; 8, 10*; 8, 11; 8, 15; 8, 20*; 9, 3*;
legile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 3, 8; 3, 8; 3, 13; [3] 9, 13;
legilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [2] 3, 13;

lemn : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „1. Baum, 2. Holz" : „1. arbre, 2. bois" : (22x)
lemn *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] Cat. Ezd. 62; 6, 4; 6, 11; [2] 5, 14; 5, 14; 8, 7; [3] 8, 6; 8, 17;
lêmne *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 3, 7; 5, 8; [3] 2, 8; 8, 17; 10, 34; 13, 30;
lemnul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] 5, 15; 6, 4; 7, 9; 7, 9; 7, 10; [3] 9, 25; 10, 35; 10, 37;

leşináre : (c. 1665-1672 MS. 4389, 418/1) : s. f. : „Ohnmachtsanfall" : „évanouissement" : (2x)
leşinare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 5, 2;
leşinarea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 5, 2;

leu : (1519 DERS / în antr. *Leul*) : s. m. : „Löwe" : „lion" : (1x)
leului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [2] 4, 16;

levít : (1560-1561 CORESI, TE.2) : s. m. : „Levit" : „lévite" : (73x)
levit *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 10, 11;
levitul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 10, 15; [3] 10, 38;
levitului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [3] 10, 38;
leviţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 2, 40; 3, 8; 3, 12; 6, 18; 7, 6; 7, 12; 10, 5; 10, 23; 11, 19; [3] 10, 28; 11, 15; 11, 36; 12, 27; 13, 13; 13, 29;
leviţii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 8; Cat. Ezd. 34; Cat. Ezd. 65; Cat. Ezd. 73; 1, 5; 2, 70; 3, 8; 3, 9; 3, 10; 6, 14; 6, 16; 6, 20; 7, 23; 8, 29; 8, 32; 9, 1; [3] 3, 17; 7, 1; 7, 43; 8, 1; 8, 9; 8, 11; 8, 13; 8, 15; 9, 5; 9, 38; 10, 9; 10, 34; 10, 37; 10, 38; 11, 3; 11, 18; 11, 20; 12, 1; 12, 8; 12, 30; 12, 43; 12, 46; 13, 10;
leviţilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] Cat. Ezd. 69; 8, 20; 8, 28; [3] 9, 4; 10, 37; 11, 16; 11, 22; 11, 22; 12, 24; 12, 43; 12, 46; 13, 5; 13, 10; 13, 22; 13, 30;

límbă : (1433 DERS / în antr. *Limba*dulce) : s. f. : „1. Volk, 2. Zunge, Sprache" : „1. peuple, 2. langue" : (41x)
limba *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] Est. 6; Est. 6; Est. 8; 3, 11; 3, 13; 8, 12; 9, 26; 10, 3; 10, 9; [3] 13, 24;
limbă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 8; 3, 13; 8, 12;
limbi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 1, 3; 1, 11; 3, 8; 3, 13; 8, 17; 10, 9; [3] 6, 6; 13, 26;
limbile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 4, 10; [2] 3, 8; 3, 14; 4, 10; 4, 16; 10, 8; 10, 9; 10, 9; [3] 4, 12; 5, 17; 6, 16;
limbilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 6, 21; 9, 7; 9, 11; [2] 1, 5; 3, 12; 4, 16; [3] 5, 8; 5, 9;
o limbă *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 1;

lin : (1559-1560 BRATU) : adj. : „sanft, ruhig" : „douce, calme"

: (1x)
lină *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;

líneşte → linişte

línişte : (c. 1608-1613 VARLAAM, L. 48) : s. f. : „Ruhe" : „paix" : (3x)
lineşte *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13; [2] 5, 2;
lineştii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 4, 16;

lípsă : (c. 1563-1583 COD. VOR.[2]) : s. f. : „Abwesenheit, Fehlen" : „absence" : (1x)
lipsă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 9;

lipsí : (1481 LDSR 355) : v. IV : „fehlen, mangeln" : „manquer, faire défaut" : (4x)
ai lipsitu *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 20;
au lipsit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 9, 21;
să lipsască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 8, 12;
va lipsi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [2] 9, 28;

lîngă : (înc. sec. XVI PS. H.) : prep. : „neben" : „à coté" : (3x)
lîngă *prep.* [2] 3, 13; 8, 5; [3] 3, 8;

loc : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Ort, Stelle, Platz" : „lieu, endroit, place" : (24x)
ale locului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 4, 13;
loc *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 3; [3] 2, 14;
locul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] Cat. Est. 39; [1] 5, 15; 6, 5; 6, 7; 9, 8; [2] 2, 4; 4, 16; 4, 16; 8, 12; [3] 1, 9; 4, 3; 4, 20;
locului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 1, 4; 8, 17; 8, 17;
locurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 1, 4; [3] 12, 27;
locurilor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [2] 3, 13;
un loc *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [3] 6, 2; 6, 7; 7, 66;

locuí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „1. wohnen, 2. ansiedeln" : „1. habiter, 2. établir" : (16x)
au lăcuit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 11, 21;
au lăcuit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 4, 10;
era lăcuind *verb indicativ imperfect perifrastic 3 pl.* [3] 3, 26;
lăcuia *verb indicativ imperfect 3 pl.* [3] 3, 13; 4, 12;
lăcuia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [3] 13, 4;
lăcuiesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [3] 7, 3; 9, 24;
lăcuiescu *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 4, 6; 4, 17; [2] 9, 19;
lăcuiêşte *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 6, 12; 7, 14;
lăcuind *verb gerunziu* [2] Est. 2;
să lăcuiască *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [3] 8, 16;
să lăcuiască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [3] 1, 9;

logofắt : (1398 DERS) : s. m : „1. Schreiber, 2. Schatzmeister" : „1. secrétaire, scribe, 2. trésorier" : (5x)
logofătul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 4, 8; 4, 9; 4, 17; 4, 23;
logofeţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 7, 24;

loví : (1551-1553 ES) : v. IV : „angreifen, überfallen" : „attaquer, essaillir, envahir" (1x)
am lovit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 13, 25;

luá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „nehmen" : „prendre" : (34x)
ai luat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [2] 4, 16;
am luat *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [1] 10, 2;
am luat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 2, 1;
au fost luat *verb indicativ mcpf. 3 pl.* [1] 10, 44;
au luat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 2, 61; 9, 2; 10, 14; 10, 17; [3] 5, 15; 7, 63; [3] 9, 34;
au luat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 1, 7; [2] 8, 2; 10, 6; [3] 6, 18;
ia *verb imp. 2 sg.* [1] 5, 15;
luară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 9, 25;
luaţi *verb imp. 2 pl.* [1] 9, 12;
luînd *verb gerunziu* [2] 3, 10; 4, 16; 8, 12; [3] 1, 6; 1, 11;
luo *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] Cat. Est. 36; 5, 1; 6, 11; 8, 2;
să ia *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 4, 4;
se va lua *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 6, 11;
veţi lua *verb viitor 1 indicativ 2 pl.* [3] 13, 25;
vom lua *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [3] 5, 2; 5, 3; 10, 30;
vor lua *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 1, 4;

lúcru : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „1. Arbeit, 2. Tat, Werk, 3. Ding" : „1. travail, 2. œuvre, acte, 3. chose" : (42x)
lucru *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 13; [3] 6, 3;
lucrul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 4, 24; 5, 8; 6, 7; [2] 2, 4; 3, 15; 7, 5; [3] 3, 5; 4, 11; 4, 15; 4, 16; 4, 17; 4, 19; 4, 21; 4, 22; 5, 16; 5, 16; 5, 18; 6, 3; 6, 9; 6, 16; 7, 70; 10, 32; 11, 12; 13, 10; 13, 30;
lucrului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 2, 69; [3] 7, 71; 11, 22;
lucruri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [2] 3, 13; 3, 13;
lucrurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 3, 8; 3, 9; 6, 22; [2] 3, 13; 4, 16; 8, 12; [3] 2, 16; 6, 14; 10, 33; 11, 16;

lúme : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Welt" : „monde" : (2x)
lume *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;
lumea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 3, 13;

luminá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „be-, erleuchten, aufklären" : „illuminer, éclairer" : (6x)
au luminat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [3] 8, 5;
luminează *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 2, 63;
să luminêze *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [3] 9, 12;
să luminêze *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 9, 8; [3] 7, 65; 9, 19;

lumínă : (1435 DERS / în top. *Lumireani*) : s. f. : „Licht" : „lumière" : (3x)
lumină *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] Est. 10; 8, 16; 10, 6;

luminós : (1551-1553 ES) : adj. : „hell, lichtvoll, leuchtend" : „lumineux" : (1x)
luminoase *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. neart.* [2] 1, 7;

lúnă : (1467 DERS / în antr. *Luna*) : s. f. : „Monat" : „mois" :

(48x)
ale lunii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 6, 19; 8, 30; 10, 9; 11, 68; [2] 3, 7; 3, 13; 8, 12; 9, 1; [3] 6, 15;
a lunii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] Cat. Ezd. 12; 3, 6; 6, 15; 7, 7; 7, 8; 10, 16; 10, 17; [2] Est. 1; 3, 13; 8, 12; [3] 8, 4; 9, 1;
luna *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 9; Cat. Ezd. 43; Cat. Ezd. 44; 3, 1; 3, 8; 7, 7; 10, 9; [2] Cat. Est. 48; 3, 12; 8, 9; 9, 22; 10, 10; [3] 1, 1; 2, 1; 8, 2; 8, 16;
lună *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 5; [2] 3, 7; 3, 7; 9, 1;
luni *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 2, 12; 2, 12; 2, 12; 2, 16;
luni *subst. comun fem. sg. gen./dat. neart.* [2] 9, 17; 10, 10;
lunilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [3] 10, 33;

luptá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „kämpfen" : „combattre" : (1x)
să să lupte *verb conjunctiv prezent 3 pl* [2] Est. 5;

lut : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Ton, Lehm" : „argile, glaise" : (2x)
lutul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [3] 4, 2; 4, 10;

M

macedoneán : (c. 1563-1583 COD. VOR.[2]) : s. m. : „Mazedonier" : „Macédonien" : (3x)
machidoneanul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [2] 8, 12; 9, 24;
machidonêni *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

machidoneán → macedonean

mai : (1400 BGL) : adv. : „noch, schon" : „plus, encore, déjà" : (12x)
mai *adv.* [1] 4, 21; [2] 1, 19; 2, 1; 2, 14; 3, 13; 8, 7; 8, 12; 9, 12; [3] 2, 2; 2, 17; 4, 13; 5, 15;

manaá → mană

mánă : (1559-1560 BRATU) : s. f., (ebraism) după *μαναά* (SEPT. FRANKF.) : „1. Manna, 2. Opfergabe, Gabe" : „1. manne, 2. offrande, don" : (3x)
mana *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 9, 20;
manaá *subst. comun fem. sg. nom./ac. (ne)art.* [3] 13, 5; 13, 9;

máre[1] : (1490 DERS / în antr. Toader *Marele*) : adj./s. : „gross" : „grand" : (59x)
cea mare *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. art.* [3] 1, 10; 9, 25;
cei mai mari *adj. calificativ gradul superlativ masc. pl. nom./ac. art.* [2] Cat. Est. 5; 2, 21;
cêle mari *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. art.* [2] 10, 9; [3] 9, 19; 9, 27;
cel mare *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. art.* [1] 4, 10; [2] Est. 1*; [3] 3, 1; 4, 14; 8, 8; 9, 32;
cel mare *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. art.* [1] 9, 13;
celor mari *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 11, 14;
celui mare *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. gen./dat. art.* [1] 5, 8; [3] 3, 20; 13, 28;
celui mare *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. gen./dat. art.* [3] 3, 27;
mai mare *adj. calificativ gradul comparativ masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 5, 11; 8, 12; 8, 12;
mare *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 11; [2] Est. 7; 4, 3; [3] 1, 3; 5, 1; 5, 7; 6, 16; 7, 4; 8, 14; 9, 18; 12, 31; 13, 5;
mare *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [2] Est. 9; [2] Est. 2; 8, 12; 10, 3;
mare *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. voc. neart.* [3] 1, 5;
mare *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 11; 3, 12; 3, 13; 3, 13; 9, 6; 10, 12; 10, 12; 11, 18; [2] Est. 5; Est. 9; 4, 1; [3] 6, 3; 9, 4;
mare foarte *adj. calificativ gradul superlativ fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 8, 19;
marele *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. art.* [2] Cat. Est. 49; [2] 3, 13;
mari *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 9, 26; 9, 37; 12, 42;
mari *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [2] Est. 5;

mare[2] : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Meer" : „mer" : (7x)
a mării *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 10, 1; [2] Cat. Est. 54;
marea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 7*; [3] 9, 9*; 9, 11;
mării *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 9, 11;
mările *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 9, 6;

márgine : (1365 SUCIU I, 378 / în top. *Margina*) : s. f. : „1. Rand, 2. Grenze" : „1. bord, marge, 2. limite" : (2x)
margine *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;
marginile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 1, 9;

másă : (1520 DERS / în antr. Bună*masă*) : s. f. : „Tisch" : „table" : (3x)
masa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16; [3] 5, 17;
masă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 7, 7;

maslín → măslin

maslinét → măslinet

măcár : (1400-1418 LDSR 357) : adv. : „zumindest" : „au moins" : (1x)
măcară *adv.* [2] 4, 15;

măcáră → măcar

măciná : (1551-1553 ES) : v. I : „mahlen" : „moudre" : (1x)
am măcinat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 4, 14;

măgár : (c. 1550 HC[2] I, 372) : s. m. : „Esel" : „âne" : (3x)
măgari *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 7, 69; 13, 15;
măgarii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 2, 67;

mărí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „vergrössern" : „agrandir" : (6x)

au mărit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 8, 35;
au mărit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] Cat. Est. 6; 3, 1;
s-au mărit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 9, 6;
să mărescu *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [2] Cat. Est. 34;
va mări *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [2] 6, 9;

mărire : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Grösse, Ruhm" : „grandeur, gloire" : (12x)
mărire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 5, 2;
mărirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 1, 4; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 1; 5, 11; 10, 2;
mărirei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 4, 16; 4, 16; 5, 2; [3] 9, 5;

mărturíe : (c. 1433-1437 DLRV) : s. f. : „Zeugnis, Bezeugung" : „témoignage" : (1x)
mărturiile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 9, 34;

mărturisí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „1. bezeugen, bekunden, 2. beschwören" : „1. témoigner, avertiser, 2. conjurer" : (11x)
ai mărturisit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 29; 9, 30; 9, 34;
am mărturisit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 13, 15;
era mărturisindu-se *verb indicativ imperfect perifrastic 3 pl.* [3] 9, 3;
m-am mărturisit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 13, 21;
mărturisind *verb gerunziu* [2] Est. 14;
mărturisiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 9, 2;
să mărturisi *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 10, 1;
să mărturisiia *verb indicativ imperfect 3 pl.* [3] 9, 26;
voiu mărturisi *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [3] 1, 6;

mărturisíre : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Zeugenaussage" : „témoignage" : (1x)
mărturisire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 11;

măslín : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Ölbaum" : „olivier" : (1x)
maslin *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 8, 17;

măslinét : (1682-1686 DOS. VS., mai 138r) : s. n. : „Olivenbaumgarten" : „jardin d'oliviers" : (2x)
maslinet *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 25;
maslinetul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [3] 5, 11;

măsúră : (1551-1553 ES) : s. f. : „Mass" : „mesure" : (6x)
măsură *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 3, 19; 3, 20; 3, 21; 3, 24; 3, 27; 3, 30;

med : (c. 1665-1672 MS. 4389, 758/1) : s. m. : „Mede" : „Mède" : (6x)
ai midilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 1, 3;
a midilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 10, 2*;
midênilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 6, 2;
midilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 1, 14; 1, 18; 1, 19;

mérge : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „gehen, reisen" : „aller, marcher" : (24x)
am mers *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [1] 5, 8;
am mersu *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 2, 16;
mergea *verb indicativ imperfect 3 pl.* [3] 6, 17;
mergea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 5, 1; 5, 2; [3] 10, 28;
mergi *verb imp. 2 sg.* [2] 4, 9;
mergînd *verb gerunziu* [2] Cat. Est. 18; 4, 15; 4, 16; 5, 10;
mêrse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 66; [3] 8, 14;
mêrseră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 4, 23; [2] 5, 5; [3] 12, 32;
să meargă *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 6, 5; 7, 12; 7, 12; [3] 10, 29;
va mêrge *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 7, 16;
veţi mêrge *verb viitor 1 indicativ 2 pl.* [3] 5, 9;
vor mêrge *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [3] 9, 12; 9, 19;

meşterşúg → meşteşug

meşterşuguí → meşteşugui

meşteşúg : (1559-1560 BRATU) : s. n. : „Weisheit, Komplott" : „habileté, complot" : (2x)
a meşterşugului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [2] 8, 12;
meşterşuguri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;
meşterşugurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [2] 8, 12;

meşteşuguí : (1581 CORESI, EV. 323) : v. IV : „zettlen" : „comploter" : (1x)
meşterşugui *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 8, 12;

methoesím : (c. 1683-1686 MS. 45, 393/2) : s., (ebraism) după *μεθωεσίμ* (SEPT. FRANKF.) : (probabil) „Geburtsregister" : „registre généalogique" : (1x)
methoesímmii *subst. comun pl. art.* [1] 2, 62;

meu, mea : (1521 NEACŞU) : adj. pron. : „mein" : „mon" : (84x)
mea *adj. pron. pos. 1 fem. sg. nom./ac. sg.* [1] Cat. Ezd. 59; 4, 18; 7, 12; 9, 3; 9, 5; 9, 6; [2] 3, 13; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 2; 5, 3; 5, 7; 5, 7; 7, 2; 7, 8; 7, 8; 10, 9; [3] 2, 1; 2, 3; 2, 12; 5, 7; 5, 13; 5, 17; 6, 12; 6, 13; 7, 5; 13, 14; 13, 21;
mêle *adj. pron. pos. 1 fem. sg. gen./dat. sg.* [2] 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 7, 3; 7, 3; 8, 6; [3] 5, 18;
mêle *adj. pron. pos. 1 fem. sg. nom./ac. pl.* [1] 9, 3; 9, 5; 9, 5; [2] 4, 7; 4, 15; [3] 1, 9; 6, 9;
mêle *adj. pron. pos. 1 neutru sg. nom./ac. pl.* [1] 9, 5; [3] 6, 19;
miei *adj. pron. pos. 1 masc. sg. gen./dat. pl.* [3] 2, 3;
miei *adj. pron. pos. 1 masc. sg. nom./ac. pl.* [1] Cat. Ezd. 52; Cat. Ezd. 52; [2] 3, 13; [3] 1, 2; 2, 5; 4, 23; 5, 10; 5, 10; 5, 14; 5, 16; 13, 19;
mieu *adj. pron. pos. 1 masc. sg. gen./dat. sg.* [3] 2, 14; 7, 2; 13, 14;
mieu *adj. pron. pos. 1 masc. sg. nom./ac. sg.* [1] 9, 5; [2] 4, 16; [3] 1, 6; 6, 14;
mieu *adj. pron. pos. 1 masc. sg. voc. sg.* [1] 9, 6; [2] 4, 16; [3] 13, 22; 13, 29;
mieu *adj. pron. pos. 1 neutru sg. gen./dat. sg.* [1] 9, 3; [2] 4,

16; 8, 6; [3] 2, 14;
mieu *adj. pron. pos. 1 neutru sg. nom./ac. sg.* [2] 4, 16; 4, 16; 7, 3; 7, 4; 8, 8; 8, 8; 8, 9; [3] 1, 9;

mic : (1222-1228 DLRV / în antr. *Mic*) : adj. : „klein" : „petit" : (3x)
cel mic *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. art.* [2] 10, 6;
mic *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [2] Est. 9;
mică *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 8;

mideán → med

míe : (înc. sec. XVI PS. H.) : num. card. : „tausend" : „mille" : (5x)
o mie *num. card. fem. sg. nom./ac.* [1] 8, 26; [3] 7, 40; 7, 41; 7, 42;
mii *num. card. fem. pl. nom./ac.* [3] 7, 66;

miel : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Lamm" : „agneau" : (4x)
miei *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 9; 6, 17; 7, 16; 8, 34;

mieu → meu, mea

míjloc : (1504 DERS / în top. *Mijloci*) : s. n. : „Mitte" : „milieu" : (8x)
mijlocul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 4, 15; [3] 3, 32; 4, 11; 4, 18; 4, 22; 5, 18; 6, 10; 9, 11;

mílă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Gnade, Mitleid" : „grâce, pitié" : (9x)
mila *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 11; [3] 1, 5; 9, 32; 13, 14;
milă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 27; 9, 9; [2] 3, 13; 7, 7;
milii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 13, 22;

milosî́rdie : (1577 CORESI, PS.) : s. f. : „Barmherzigkeit" : „charité" : (1x)
milosîrdiile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 9, 19;

milostív : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj. : „barmherzig, gnädig" : „charitable, indulgent" : (3x)
milostiv *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 17; 9, 31;
mult milostiv *adj. calificativ gradul superlativ masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 17;

minciúnă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Lüge" : „mensonge" : (1x)
minciună *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

minţí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „lügen" : „mentir" : (1x)
minţi *verb indicativ prezent 2 sg.* [3] 6, 8;

minuná : (1559-1560 BRATU) : v. I : „sich wundern" : „s'émerveiller, s'étonner" : (1x)
a să minuna *verb infinitiv prezent* [2] 4, 16;

minunát : (c. 1563-1583 COD. VOR.[2]) : adj. : „wunderbar, herrlich" : „merveilleux" : (2x)
minunat *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 5, 2;
minunat *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 16;

minúne : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Wunder" : „merveille" : (3x)
minunele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 10, 9;
minuni *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 9, 10;
minunile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 9, 17;

mirosíre : (c. 1608-1613 VARLAAM, L. 198) : s. f. : „Geruch, Duft" : „odeur" : (1x)
mirosiri *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 10;

mirositúră : (1668-1670 HERODOT) : s. f. : „Gewürze" : „aromate" : (1x)
mirositurile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 2, 12;

mirsín : (c. 1665-1672 MS. 4389, 445/2) : s. f. : „Myrte" : „myrte" : (2x)
mirsin *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 2, 12; [3] 8, 17;

mîhní : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „sich erzürnen" : „s'irriter" : (8x)
m-am mîhnit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 5, 6;
mîhnindu-se *verb gerunziu* [2] 6, 12;
să mîhni *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 1, 13;
să mîhniră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [2] Cat. Est. 5; 2, 21; [3] 2, 10;
să vă mîhniţi *verb conjunctiv prezent 2 pl.* [3] 8, 12;
vă mîhniţi *verb imp. 2 pl.* [3] 8, 13;

mî́ine : (1551-1553 ES) : adv. : „morgen" : „demain" : (4x)
mîine *adv. de timp* [2] 5, 8; 5, 8; 5, 12; 9, 13;

mîlcomí → molcomi

mî́nă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Hand" : „main" : (79x)
mîini *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 12, 8;
mîinile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 1, 6; 6, 22; 9, 5; [2] 4, 16; 4, 16; [3] 9, 24;
mîna *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 38; Cat. Ezd. 48; 1, 8; 6, 12; 7, 5; 7, 8; 7, 13; 7, 24; 7, 27; 8, 18; 8, 22; 8, 26; 8, 30; 8, 30; 8, 32; 9, 2; 9, 7; 9, 11; 10, 19; [2] 2, 8; 3, 10; 4, 16; 4, 16; 4, 16; [3] 1, 10; 2, 8; 2, 18; 3, 4; 3, 4; 3, 5; 3, 7; 3, 8; 3, 9; 3, 10; 3, 10; 3, 17; 3, 19; 6, 5; 9, 14; 9, 15; 9, 27; 9, 27; 9, 30; 9, 30; 10, 29; 10, 31; 11, 24; 13, 13; 13, 13; 13, 21;
mînile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 23; 3, 10; 4, 4; 5, 8; 5, 12; [2] Est. 13; 4, 7; 4, 16; 6, 2; 8, 7; [3] 2, 18; 3, 2; 3, 2; 3, 4; 3, 12; 6, 9; 6, 9; 8, 8; 9, 28;
mînilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [3] 5, 5;
o mînă *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 4, 17;

mîncá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „essen" : „manger" : (21x)

am mîncat *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [3] 5, 14;
au mîncat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [2] Est. 10;
au mîncat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 10, 6; [2] 4, 16;
de mîncat *verb supin* [3] 9, 25; 13, 15;
mîncară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 6, 21; [3] 9, 25;
mîncaţi *verb imp. 2 pl.* [3] 8, 12;
s-au mîncat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 2, 3; 2, 13;
să mănînce *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 2, 63; [3] 7, 65; 9, 36;
să mănînce *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 66; [3] 8, 14;
să mîncaţi *verb conjunctiv prezent 2 pl.* [2] 4, 15;
veţi mînca *verb viitor 1 indicativ 2 pl.* [1] 9, 12;
vom mînca *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [2] 4, 15; [3] 5, 2; 5, 3;
vor mînca *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [3] 4, 3;

mîndríe : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Hochmut" : „orgueil" : (3x)
mîndrie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 16;
mîndriei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 4, 16;
mîndriia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 8, 12;

mî́ndru : (1389 DOR) : adj. : „hochmütig" : „orgueilleux, arrogant" : (2x)
celor mîndre *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. gen./dat. art.* [2] 4, 16;
celui mîndru *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. gen./dat. art.* [2] 4, 16;

mîneá : (1581-1582 PO) : v. II : „bleiben" : „rester, demeurer" : (4x)
au mas *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 13, 20;
mase *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 10, 6;
mîneţi *verb imp. 2 pl.* [3] 4, 22;
mînéţi *verb indicativ prezent 2 pl.* [3] 13, 21;

mîngîiá : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „trösten" : „consoler" : (2x)
mîngîia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 5, 2; 5, 2;

mîngîiére : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Trost" : „consolation" : (1x)
mîngîiêrea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 8, 12;

mîngîiós : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj. : „streichelnd" : „tendre, agréable" : (1x)
mîngăioasă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 5, 1;

mîniá : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. I : „in Zorn geraten, zürnen" : „(s')enrager" : (3x)
au mîniiat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 5, 12;
s-au mîniiat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 5, 9;
să mînie *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 3, 5;

mînie : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Zorn" : „colère" : (5x)
mînie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 2, 1; 7, 10;
mîniei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 10, 14; [2] 5, 2;
mîniia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 8, 22;

mîntuí : (înc. sec. XVI Ps. H.) : v. IV : „erlösen, erretten, befreien" : „délivrer, sauver" : (14x)
ai mîntuit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [2] 4, 16; [3] 1, 10; 9, 27;
a mîntui *verb infinitiv prezent* [2] 4, 16;
au mîntuit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 8, 30;
mîntui *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 10, 9;
mîntuiêşte *verb imp. 2 sg.* [2] 4, 16; 4, 16; 4, 16;
s-au mîntuit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 10, 9;
să mă mîntuiesc *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [2] 8, 6;
să mîntuiască *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 8, 22;
se va mîntui *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [2] 4, 10;
te vei mîntui *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [2] 4, 12;

mîntuíre : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Erlösung, Errettung, Heil" : „délivrance, salut" : (6x)
mîntuire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 8; 9, 13; [2] 4, 10; 8, 12; [3] 9, 27;
mîntuirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16;

mîntuít : (înc. sec. XVI Ps. H.) : adj./s. : „erlöst" : „sauvé" : (2x)
mîntuit *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 14;
mîntuiţi *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 9, 15;

mîntuitór : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Erlöser" : „sauveur" : (2x)
mîntuitoriu *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;
Mîntuitoriu *subst. propriu masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 5, 1;

mîşcói : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. m. : „Maultier" : „mulet" : (2x)
muşcoi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 7, 68;
muşcoii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 2, 66;

mnás : (c. 1665-1672 Ms. 4389, 458/2) : s., (ebraism după *μνᾶς* (Sept. Frankf.) : „Pfund Silber" : „mine d'argent" : (2x)
mnás *subst. comun nom./ac. neart.* [3] 7, 71; 7, 72;

moabíteán, -eáncă : (1581-1582 PO) : adj./s. m. : „1. aus Moab, 2. Moabiter" : „1. de Moab, 2. Moabite" : (2x)
moavitênce *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 13, 23;
moavitêni *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 13, 1;

moárte : (înc. sec. XVI Ps. H.) : s. f. : „Tod" : „mort" : (5x)
moarte *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 25; [2] 4, 7; 4, 7; 4, 16;
moartea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16;

mohorî́t : (1495 DERS / în top. *Mohorîţii*) : adj./s. n. : „1. dunkelrot, purpurrot, 2. Purpur, Porphyr" : „1. rouge foncé, pourpre, 2. pourpre, porphyre" : (2x)
mohorîtă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 15;
mohorîte *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [2] 1, 6;

molcomí : (c. 1665-1672 Ms. 4389, 840/1) : v. IV : „grämen, ärgern" : „affliger, attrister" : (2x)
mîlcomind *verb gerunziu* [1] 9, 3; 9, 4;

mormînt : (1512-1513 DERS / în top. *Murminte*) : s. n. : „Grab, Grabmal" : „tombe, sépulcre" : (3x)
mormîntului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 3, 16;
mormînturilor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [3] 2, 3; 2, 5;

moşíe : (1548 DERS) : s. f. : „Erbgut" : „terre, propriété" : (3x)
moşiei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 8, 6;
moşiia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 2, 10; 2, 20;

moştení : (1560-1561 CORESI, TE.[2]) : v. IV : „(be)erben" : „hériter" : (6x)
au moştenit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 9, 22; 9, 23; 9, 25;
moşteniră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 9, 24;
să moştenească *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [3] 9, 15;
să moşteniţi *verb conjunctiv prezent 2 pl.* [1] 9, 11;

moşteníre : (1652 ÎNDR. 213) : s. f. : „Erbschaft, Erbe" : „héritage" : (6x)
moştenire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 12; [2] 4, 16;
moştenirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16; 4, 16; 10, 9; [3] 11, 20;

muiá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „tauchen" : „tremper, mouiller" : (1x)
mă muiam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 9, 3;

muiére : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Frau" : „femme" : (46x)
a muierilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [3] 5, 1;
muiêre *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 61; [3] 6, 18; 8, 4;
muierea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 7, 8;
muiêrea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] Cat. Est. 30; 2, 4; 4, 10; 5, 10; 5, 14; 6, 13;
muieri *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] Cat. Ezd. 80; 10, 1; 10, 2; 10, 10; 10, 14; 10, 17; 10, 18; 10, 44; 10, 44; [2] 3, 13; [3] 7, 63; 13, 23; 13, 27;
muierii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 6, 13;
muierile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 10, 3; 10, 11; 10, 19; [2] 1, 20; [3] 4, 14; 10, 28; 12, 42; 13, 26;
muierilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [2] 1, 9; 2, 3; 2, 3; 2, 8; 2, 9; 2, 11; 2, 12; 2, 13; 2, 14; 2, 14; 2, 15; [3] 8, 5;
o muiêre *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 1, 19;

mult : (1521 NEACŞU) : adj./adv./pron. nehot. : „viel" : „maint, nombreux, beaucoup" : (31x)
cea multă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. art.* [3] 9, 35;
cea prea multă *adj. calificativ gradul superlativ fem. sg. nom./ac. art.* [2] 8, 12;
cêle multe *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. art.* [3] 9, 31; 9, 37;
mai mult *adj. calificativ gradul comparativ neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 2, 17;
mai mult *adv. cantitativ comp.* [1] 9, 6;
mult *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 13; [2] 1, 8; [3] 4, 10; 4, 19;
multă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] Est. 9; 10, 6;
multă foarte *adj. calificativ gradul superlativ fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 1;
multe *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 2, 8; 3, 13; 8, 12; 8, 12; [3] 9, 28; 13, 26;
multe *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 8, 26;
mulţi *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 5, 11; [2] 8, 17; [3] 5, 2; 6, 17; 9, 30;
mulţi *pron. nehot. masc. pl. nom./ac.* [1] Cat. Ezd. 19; 3, 12; [2] 8, 12; 8, 12; [3] 6, 18; 7, 2;

mulţíme : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Menge" : „foule, multitude" : (3x)
mulţime *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 5, 18; 9, 25;
mulţimea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 13, 22;

mulţimítă → mulţumită

mulţumítă : (1581 CORESI, EV. 117) : s. f. : „Geschenk" : „présent" : (1x)
mulţimita *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 8, 12;

múnte : (1443 DERS / în antr. *Muntea*) : s. m. : „Berg" : „mont(agne)" : (2x)
munte *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 8, 17;
muntele *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [3] 9, 13*;

murí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „sterben" : „mourir" : (2x)
au murit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [2] 2, 7;
vei muri *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [2] 5, 2;

muşcói → mîşcoi

mutá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „umziehen, umsiedeln, versetzen, verrücken" : „déménager, émigrer, transférer, changer de lieu" : (3x)
mută *verb imp. 2 sg.* [2] 4, 16;
să mută *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 9, 11;
să mute *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 8, 12;

mutáre : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Versetzung" : déplacement" : (1x)
mutarea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 9, 11;

N

naínte → înainte

nalt → înalt

náşte : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „gebären" : „enfanter, engendrer" : (6x)
au născut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 10, 3; 10, 44;
au născut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [3] 12, 10; 12, 10; 12, 11; 12, 11;

náştere : (1551-1553 ES) : s. f. : „Geburt" : „naissance" : (2x)
naşterea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16;
naşterile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 13, 30;

nathaním → nathinim

nathením → nathinim

nathinéu : (c. 1683-1686 MS. 45, 409/2) : s. m., (ebraism) după *ναθιναῖοι* (SEPT. FRANKF.) : „Nethinim" : „Néthinien" : (6x)
nathinéi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 11, 21;
nathinéii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 2, 43; 2, 58; 2, 70; [3] 11, 3; 11, 21;

nathiním : (c. 1683-1686 MS. 45, 393/2) : s. m., (ebraism) după *ναθινίμ/ ἀθινείμ* (SEPT. FRANKF.) : „Nethinim" : „Néthinien" : (10x)
athinímilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 8, 17;
nathanimii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [3] 3, 26;
nathanímii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [3] 8, 1; 10, 28;
natheními *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 7, 23;
nathenímii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 7, 6;
nathiními *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 8, 20; 8, 20;
nathinímii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [3] 7, 47; 7, 60;

năcăjí → necăji

nădéjde : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Hoffnung" : „espoir, espérance" : (2x)
nedêjde *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 2; [2] 4, 16;

năimí : (1560-1561 CORESI, TE.2) : v. IV : „dingen, heuern, mieten" : „engager, louer" : (3x)
au năimit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 6, 13; 13, 2;
năimind *verb gerunziu* [1] 4, 5;

năráv : (1559-1560 BRATU) : s. n. : „Gewohnheit" : „habitude" : (1x)
năravurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [3] 9, 35;

năród → norod

născút : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj./s. : „geboren" : „né" : (3x)
cêle născute *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 10, 35; 10, 36; 10, 36;

năsílnic : (c. 1608-1613 VARLAAM, L. 47) : adj. : „gewaltsam, stark" : „violent, puissant" : (1x)
năsilnic *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;

năsilnicí : (1682-1686 DOS. VS., nov. 118v) : v. IV : „sich versteifen" : „s'entêter" : (3x)
au năsîlnicit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 9, 17; 9, 29;
nesîlniciră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 9, 16;

năsîlnicí → năsilnici

năstrápă : (1462-1463 DERS) : s. f. : „Becher, Pokal" : „coupe" : (3x)
năstrăpi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 9; 1, 9; [3] 7, 70;

neam : (1559-1560 BRATU) : s. n. : „Geschlecht, Volk" : „famille, descendance, peuple" : (31x)
ai neamurilor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [1] 3, 12; 4, 3; [3] 12, 22;
neam *subst. comun neutru sg. gen./dat. neart.* [2] 8, 12;
neam *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 9, 27;
neamul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] 2, 10; 3, 7; 3, 13; 6, 13;
neamului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 2, 59; [2] 4, 16;
neamuri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [2] 3, 13; [3] 4, 13;
neamurilor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [1] Cat. Ezd. 2; Cat. Ezd. 7; 1, 5; 2, 68; 4, 2; 8, 1; 8, 28; 10, 16; 10, 16; [3] 7, 61; 7, 70; 7, 71; 8, 15; 10, 34; 11, 13; 12, 12; 12, 23;
un neam *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] 3, 13;

neascultătór : (1642 CAZ. GOV. 181) : adj. : „ungehorsam" : „désobeissant" : (1x)
neascultătoriu *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 29;

necáz : (1654 GCR I, 171) : s. n. : „Angst, Ärger" : „angoisse, peine" : (1x)
necaz *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] Est. 7;

necăjí : (c. 1665-1672 MS. 4389, 527/1) : v. IV : „plagen, ärgern" : „peiner, agacer" : (5x)
au năcăjit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 9, 27;
năcăjesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [3] 9, 27; 9, 27;
necăjesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 4, 1;
necăjiia *verb indicativ imperfect 3 pl.* [3] 4, 11;

necălcát : (c. 1665-1672 MS. 4389, 537/1) : adj. : „unbetreten" : „non fréquenté" : (1x)
necălcată *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

nechemát : (c. 1665-1672 MS. 4389, 513/1) : adj. : „ungebeten" : „qui n'a pas été appelé, invité" : (1x)
nechemat *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 10;

necinstí : (c. 1683-1686 MS. 45, 13/2) : v. IV : „entehren, schänden" : „déshonorer, outrager" : (1x)
a necinsti *verb infinitiv prezent* [2] 1, 18;

neclătít : (1559-1560 BRATU) : adj. : „unbewegt, unberührt" : „intact, entier" : (2x)
neclătită *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;
neclătite *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;

neclentít → neclintit

neclintít : (c. 1640 URECHE2 186) : adj. : „unbewegt" : „immobile" : (1x)
neclentite *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;

necurăţíe : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Unreinheit" : „impureté" : (2x)
necurăţiia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 21;
necurăţiile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 9, 11;

nedéjde → nădejde

négură : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Nebel" : „brume, brouillard" : (1x)
negură *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] Est. 7;

neguţătór : (1493 DLRV / în top. Vadu[l] *Neguţătoriu[lui]*) : s. m. : „Händler" : „marchand" : (1x)
neguţitorii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [3] 3, 32;

neguţitór → neguţător

neîncetáre : (c. 1683-1686 MS. 45, 686/1) : s. f. : „Ewigkeit" : „perpétuité" : (3x)
ale neîncetării *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 3, 5;
neîncetării *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 10, 33; 10, 33;

nemerí → nimeri

nemernicí : (c. 1683-1686 MS. 45, 223/2) : v. IV : „einwandern, verweilen" : „immigrer, errer" : (1x)
nemernicêşte *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 1, 4;

nemíca → nimic

nemícă → nimic

nenumărát : (1642 CAZ. GOV. 299) : adj. : „unzählig, ungezählt" : „innombrable" : (1x)
nenumăratelor *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. gen./dat. art.* [2] 8, 12;

neobrezuít : (c. 1665-1672 MS. 4389, 202/1) : adj./s. : „unbeschnitten" : „incirconcis" : (1x)
celor neobrezuiţi *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 4, 16;

nepremenít → neprimenit

nepriéten : (c. 1640 URECHE2 95) : s. m. : „Feind, Gegner" : „ennemi" : (1x)
nepriêtenilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 8, 11;

neprimenít : (c. 1683-1686 MS. 45, 416/1) : adj. : „einfältig" : „innocent, pur" : (1x)
nepremenit *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;

nesán → nisan

nesîlnicí → năsilnici

nestricát : (1642 SLLF II, 406) : adj. : „unverletzt, unversehrt" : „intact, non altéré" : (1x)
nestricate *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 2, 3;

nesuferít : (c. 1665-1672 MS. 4389, 420/1) : adj. : „unerträglich, widerlich" : „insupportable" : (1x)
nesuferite *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

neştíne : (1551-1553 ES) : pron. nehot. : „einer, jemand" : „un, quelqu'un" : (1x)
neştine *pron. nehot. masc. sg. nom./ac.* [1] 7, 22;

netocmíre : (1642 ÎNV.2) : s. f. : „Unordnung, Desorganisierung" : „désordre" : (3x)
netocmirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 9, 2; 9, 4; 10, 6;

nevinovát : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj. : „unschuldig" : „innocent" : (1x)
nevinovate *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

nevóie : (1499 DERS / în top. *Nevoia*) : s. f. : „Bedrängnis" : „difficulté" : (2x)
nevoia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16;
nevoie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] Est. 7;

nevoínţă : (1581 CORESI, EV. 100) : s. f. : „Schwierigkeit" : „difficulté" : (3x)
nevoinţă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 8; 6, 12; 6, 13;

nevrédnic : (1563 CORESI, PRAXIU 386) : adj. : „unfähig" : „incapable" : (1x)
nevrêdneca *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. art.* [2] 8, 12;

níce → nici

nicecúm → nicicum

nici : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. (uneori cu valoare de conj.) : „kein, auch nicht, nicht einmal, weder ... noch" : „aucun, même pas, ni ... ni" : (10x)
nice *adv. neg.* [1] 4, 13; [2] 2, 10;
nici *adv. neg.* [1] 10, 13; [2] 1, 19; 3, 13; 4, 15; 4, 16; 4, 16; 4, 16; [3] 8, 11;

nicicúm : (c. 1665-1672 MS. 4389, 15/2) : adv. : „keinesfalls, keineswegs" : „pas du tout, nullement" : (1x)
nicecum *adv. neg.* [2] 9, 27;

níme → nimeni

nímeni : (înc. sec. XVI PS. H.) : pron. neg. : „niemand" : „personne" : (3x)
nime *pron. neg. nom./ac.* [2] 5, 12;
nimeni *pron. neg. nom./ac.* [2] 9, 2;
nimenui *pron. neg. gen./dat.* [2] 4, 16;

nimerí : (1559-1560 BRATU) : v. IV : „bekommen" : „trouver" : (1x)
a nemeri *verb infinitiv prezent* [2] 3, 13;

nimíc(a) : (înc. sec. XVI PS. H.) : pron. neg. : „nichts" : „rien" :

(6x)
nemica *pron. neg.* [2] 2, 15; 9, 16;
nemică *pron. neg.* [2] 4, 1; 6, 3;
nimica *pron. neg.* [2] 9, 15;
nimică *pron. neg.* [3] 9, 21;

nimícă → nimic(a)

nisán : (c. 1665-1672 MS. 4389, 439/2) : s. m. : „April" : „avril" : (1x)
lui nesán *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] Cat. Ezd. 44;
lui nisán *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [2] Est. 1; [3] 2, 1;
nisán *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 9;

nóa → noúălea, nóua

noáo → nouă

noaozắci → nouăzeci

noápte : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv./s. f. : „Nacht, nachts" : „nuit, la nuit" : (11x)
noapte *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] Est. 11;
noaptea *adv. de timp* [2] 4, 15; 6, 1; [3] 1, 6; 2, 12; 2, 15; 4, 9; 4, 22; 6, 10; 9, 12; 9, 19;

noi : (înc. sec. XVI PS. H.) : pron. pers. : „wir" : „nous" : (114x)
ne *pron. pers. 1 pl. ac. neacc.* [1] 4, 2; 4, 3; 8, 22; 8, 30; 8, 30; 9, 9; [2] 4, 7; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 10, 9; [3] 2, 19; 9, 18;
ne *pron. pers. 1 pl. dat. neacc.* [1] 9, 8; 9, 8; 9, 8; 9, 8; 9, 9; 9, 11; [2] 8, 12; [3] 2, 20; 6, 9;
noao *pron. pers. 1 pl. dat. acc.* [1] 4, 3; 4, 3; 4, 14; 5, 11; 8, 17; 8, 18; 8, 21; 9, 8; 9, 8; 9, 9; 9, 9; 9, 11; 9, 13; [2] 3, 13; 3, 13; 4, 16; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; [3] 2, 20; 4, 12; 4, 15; 5, 8; 5, 10;
noi *pron. pers. 1 pl. nom./ac. acc.* [1] 4, 2; 4, 2; 4, 3; 4, 9; 4, 12; 4, 16; 4, 18; 5, 11; 5, 17; 8, 18; 8, 22; 8, 23; 8, 30; 8, 30; 9, 7; 9, 9; 9, 9; 9, 9; 9, 13; 9, 14; 9, 15; 10, 2; 10, 4; 10, 12; 10, 14; [2] 3, 13; 3, 13; 4, 7; 4, 7; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 7, 4; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 10, 9; [3] 2, 19; 2, 19; 2, 20; 4, 1; 4, 10; 4, 11; 4, 12; 4, 15; 4, 19; 4, 20; 4, 21; 4, 21; 4, 23; 5, 2; 5, 3; 5, 5; 5, 8; 5, 17; 6, 9; 9, 18; 9, 32; 9, 33; 9, 33; 9, 37; 9, 38; 10, 32; 10, 32; 13, 18;

nóoa → noúălea, nóua

nor : (1467 DERS / în top. *Noureşti*) : s. m. : „Wolke" : „nuage" : (2x)
nor *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 12;
norului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [3] 9, 19;

noród : (1551-1553 ES) : s. n. : „Volk" : „peuple" : (99x)
ai nărodului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 4, 14; 4, 19;
ai norodului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 7, 72; 10, 28;
a nărodului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 13, 24;
năroadele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 9, 2; [3] 9, 24; 10, 31;
nărodul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 7, 12; 10, 9; [3] 4, 13; 9, 10; 10, 28;
nărodului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 2, 3; [3] 4, 22; 5, 1; 13, 24;
năroduri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [3] 9, 22;
nărodurilor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [3] 10, 30;
noroade *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [3] 1, 8;
noroadele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 3, 3; 9, 1; 9, 14; 10, 2; 10, 11;
noroadelor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [1] 9, 11; [3] 9, 30;
norod *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 70; 6, 12; 8, 15; 8, 35; [2] 4, 7; [3] 5, 15; 7, 5; 8, 1; 11, 24; 12, 30; 12, 37;
norodul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 10; Cat. Ezd. 18; Cat. Ezd. 20; Cat. Ezd. 23; Cat. Ezd. 63; Cat. Ezd. 66; 1, 3; 3, 1; 3, 11; 3, 13; 3, 13; 4, 4; 5, 12; 7, 24; 9, 1; 10, 1; 10, 13; [2] 4, 16; 7, 3; 7, 4; 10, 9; 10, 9; 10, 10; [3] 1, 10; 5, 13; 5, 18; 7, 4; 8, 3; 8, 7; 8, 7; 8, 8; 8, 9; 8, 9; 8, 10; 8, 11; 8, 11; 8, 11; 8, 13; 8, 14; 8, 15; 8, 18; 9, 32; 10, 34; 11, 2;
norodului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] Cat. Ezd. 23; Cat. Ezd. 51; Cat. Ezd. 72; 3, 13; 7, 15; [2] Est. 17; 8, 6; 10, 9; [3] 4, 6; 5, 19; 7, 7; 8, 5; 8, 7; 10, 14; 11, 1; 11, 1; 13, 1;

nóstru, noástră : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj./pron. pos. : „unser, -e" : „notre, nôtre" : (142x)
ai noştri *adj. pron. pos. 1 masc. pl. nom./ac. pl.* [3] 6, 1;
ale noastre *adj. pron. pos. 1 neutru pl. nom./ac. pl.* [2] 3, 13;
ale noastre *pron. pos. 1 fem. pl. nom./ac. pl.* [2] 8, 12;
al nostru *adj. pron. pos. 1 masc. pl. nom./ac. sg.* [2] 3, 13; 8, 12;
noastră *adj. pron. pos. 1 fem. pl. nom./ac. sg.* [1] 8, 21; 9, 8; 9, 9; [2] 4, 7; 4, 16; 4, 16; 5, 2; 8, 12; [3] 5, 8;
noastre *adj. pron. pos. 1 fem. pl. gen./dat. pl.* [3] 5, 5; 10, 36; 10, 37;
noastre *adj. pron. pos. 1 fem. pl. gen./dat. sg.* [2] 4, 16; 4, 16; [3] 10, 37;
noastre *adj. pron. pos. 1 fem. pl. nom./ac. pl.* [1] 9, 6; 9, 6; 9, 7; 9, 13; 9, 13; 10, 14; [3] 5, 2; 5, 3; 5, 3; 5, 3; 5, 4; 5, 4; 5, 4; 5, 5; 5, 5; 5, 5; 5, 5; 10, 30; 10, 37;
noastre *adj. pron. pos. 1 neutru pl. gen./dat. pl.* [2] 8, 12; [3] 10, 34; 10, 36;
noastre *adj. pron. pos. 1 neutru pl. nom./ac. pl.* [1] 9, 15; [3] 9, 37; 9, 37; 9, 37;
nostru *adj. pron. pos. 1 masc. pl. gen./dat. sg.* [1] 4, 3; 4, 3; 8, 17; 8, 18; 8, 21; 8, 22; 8, 25; 8, 29; 8, 30; 8, 32; 9, 7; 9, 9; 10, 2; 10, 3; 10, 3; 10, 14; [3] 5, 9; 8, 11; 8, 12; 10, 29; 10, 32; 10, 33; 10, 34; 10, 34; 10, 36; 10, 37; 10, 37; 10, 38; 10, 39; 13, 4;
nostru *adj. pron. pos. 1 masc. pl. nom./ac. sg.* [1] 8, 23; 9, 8; 9, 9; 9, 13; [3] 4, 4; 4, 9; 4, 14; 4, 21; 5, 17; 6, 16; 6, 16; 9, 5; 9, 32; 13, 2; 13, 18; 13, 27;
nostru *adj. pron. pos. 1 masc. pl. voc. sg.* [1] 9, 10; [2] 4, 16; [3] 13, 30;
nostru *adj. pron. pos. 1 neutru pl. gen./dat. sg.* [1] 9, 6; [3] 10, 35; 10, 37;

nostru *adj. pron. pos. 1 neutru pl. nom./ac. sg.* [1] 9, 13; [3] 5, 5;
noştri *adj. pron. pos. 1 masc. pl. gen./dat. pl.* [1] Cat. Ezd. 37; 7, 26; 8, 21; 8, 27; 9, 6; 10, 11; [2] 4, 16; 8, 12; [3] 5, 5; 5, 9; 9, 9; 9, 36; 10, 30; 10, 36; 10, 36;
noştri *adj. pron. pos. 1 masc. pl. nom./ac. pl.* [1] Cat. Ezd. 50; 5, 12; 9, 7; 9, 7; 9, 8; 10, 14; [2] 4, 16; 7, 4; [3] 4, 15; 5, 2; 5, 5; 5, 5; 5, 8; 6, 16; 9, 16; 9, 32; 9, 32; 9, 32; 9, 32; 9, 32; 9, 34; 9, 34; 9, 34; 9, 34; 9, 38; 9, 38; 9, 38; 13, 18;

nou : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj. : „neu" : „nouveau, neuf" : (2x)
noao *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. gen./dat. neart.* [3] 10, 33;
noao *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 5;

nóuă : (înc. sec. XVI PS. H.) : num. card. : „neun" : „neuf" : (2x)
noao *num. card. fem. nom./ac.* [1] 2, 8; [3] 11, 1;

nóuălea, nóua : (înc. sec. XVI PS. H.) : num. ord. : „neunte" : „neuvième" : (2x)
a noa *num. ord. fem. sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 9;
a nooa *num. ord. fem. sg. nom./ac. art.* [1] 10, 9;

nouăzéci : (1551-1553 ES) : num. card. : „neunzig" : „quatre-vingt-dix" : (2x)
noaozăci *num. card. masc. nom./ac.* [1] 2, 16;
noaozeci *num. card. masc. nom./ac.* [1] 8, 34;

nu : (1521 NEACŞU) : adv. : „nein, nicht" : „non, ne ... pas" : (196x)
n- *adv. neg.* [1] 2, 59; 5, 5; 8, 15; 10, 6; 10, 6; 10, 10; [2] 1, 12; 1, 15; 2, 1; 2, 10; 2, 15; 2, 20; 2, 20; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 12; 6, 3; 9, 2; 9, 15; 9, 16; 10, 5; [3] 1, 7; 2, 12; 2, 16; 2, 16; 3, 5; 5, 8; 5, 15; 5, 16; 5, 18; 6, 1; 6, 1; 7, 61; 8, 12; 8, 19; 9, 16; 9, 20; 9, 29; 9, 29; 9, 30; 9, 31; 9, 31; 9, 34; 9, 34; 9, 35; 13, 2; 13, 6; 13, 21;
nu *adv. neg.* [1] Cat. Ezd. 13; Cat. Ezd. 20; 2, 62; 2, 63; 3, 6; 3, 13; 4, 3; 4, 13; 4, 14; 4, 16; 4, 21; 4, 22; 5, 16; 6, 8; 6, 8; 7, 21; 7, 22; 7, 22; 7, 23; 7, 23; 7, 24; 7, 25; 9, 1; 9, 9; 9, 12; 9, 12; 9, 12; 9, 13; 9, 14; 9, 14; 9, 15; 10, 8; 10, 13; 10, 13; [2] 1, 8; 1, 16; 1, 19; 2, 10; 2, 14; 2, 14; 3, 2; 3, 3; 3, 4; 3, 5; 3, 8; 3, 8; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 4, 2; 4, 4; 4, 10; 4, 10; 4, 12; 4, 13; 4, 15; 4, 15; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 2; 5, 13; 6, 10; 6, 13; 7, 4; 8, 9; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 9, 28; 10, 9; [3] 1, 5; 1, 11; 2, 1; 2, 2; 2, 2; 2, 3; 2, 12; 2, 14; 2, 17; 2, 20; 4, 3; 4, 5; 4, 5; 4, 10; 4, 11; 4, 11; 4, 14; 4, 23; 5, 5; 5, 9; 5, 9; 5, 12; 5, 13; 5, 14; 6, 3; 6, 3; 6, 8; 6, 9; 6, 12; 7, 3; 7, 4; 7, 64; 7, 65; 8, 11; 8, 12; 8, 13; 9, 17; 9, 17; 9, 19; 9, 19; 9, 21; 9, 21; 9, 21; 9, 32; 9, 35; 10, 30; 10, 30; 10, 31; 10, 39; 13, 1; 13, 10; 13, 14; 13, 18; 13, 19; 13, 19; 13, 24; 13, 26; 13, 26; 13, 27;

númai : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. : „nur" : „seulement" : (12x)
numai *adv.* [1] 10, 15; [2] 1, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 12; 6, 7; 8, 12; 8, 12; 8, 12; [3] 2, 2; 2, 12;

número : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Zahl" : „nombre" : (6x)
număr *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 4; 8, 33;
numărul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 1, 9; 2, 3; 6, 17; [2] 9, 11;

numărá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „zählen" : „compter" : (1x)
numără *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 1, 8;

núme : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Name" : „nom" : (23x)
nume *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 20; 10, 16; [2] 2, 14; [3] 6, 13; 9, 10;
numele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 2, 61; 5, 4; 5, 10; 5, 10; 8, 13; [1] 5, 1; 6, 12; [2] Cat. Est. 3; 2, 5; 2, 7; 4, 16; 8, 8; 10, 8; [3] 1, 9; 1, 11; 7, 63; 9, 5; 9, 7;

numí : (1559-1560 BRATU) : v. IV : „(be)nennen" : „nommer" : (1x)
să să numească *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 9, 5;

numít : (c. 1683-1686 MS. 45, 62/1) : adj. : „bennant" : „nommé" : (1x)
cêle numite *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. art.* [2] 8, 12;

núntă : (1551-1553 ES) : s. f. : „Hochzeit" : „mariage" : (3x)
nuntă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 9, 22;
nuntei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 1, 5;
nuntele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 2, 18;

O

o¹ → el, ea

o² → un, o

oáie : (1332 SUCIU / în top. *Voya*) : s. f. : „Schaf" : „mouton" : (5x)
a oilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [3] 3, 1*;
oi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 10, 19; [3] 5, 18;
oilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [3] 3, 32*; 12, 38*;

oáră : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Mal" : „fois" : (4x)
oară *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 6, 5;
ori *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 12; 8, 12; [3] 13, 20;

oáre : (1478 DERS) : adv. : „wohl, denn" : „vraiment" : (2x)
oare *adv. int.* [3] 4, 2; 4, 2;

oarecáre : (1559-1560 BRATU) : adj. pron. : „irgendein" : „quiconque" : (1x)
oarecarele *adj. pron. nehot. neutru sg. nom./ac.* [2] 3, 13;

oáste : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Heer" : „troupe" : (1x)
oştile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 9, 6;

obiciuít → obişnuit

obişnuít : (c. 1683-1686 MS. 45, 879/2) : adj. : „gewohnt" : „habitué" : (2x)
cea obiciuită *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. art.* [2] 1, 8; 8, 12;

obîrşí : (1551-1553 ES) : v. IV : „vollenden, ausführen" : „accomplir" (2x)
obîrşind *verb gerunziu* [2] 8, 12;
să vor obîrşi *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 4, 16;

obráz : (1424 DRHB I, 102 / în antr. Gherghi *Obraz*) : s. n. : „Wange, Gesicht" : „joue, face : (5x)
obraz *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;
obrazul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] 5, 2; 7, 8;
obrazului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 9, 7; [3] 10, 33;

obrăznicíe : (1668-1670 HERODOT) : s. f. : „Frechheit, Ungezogenheit" : „impertinence, insolence" : (1x)
obrăzniciia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 3, 13;

obrăzuí : (c. 1563-1583 COD. VOR.2) : v. IV : „beschneiden" : „circoncire" : (1x)
să obrezuia *verb indicativ imperfect 3 pl.* [2] 8, 17;

obrezuí → obrăzui

óbşte : (c. 1608-1613 VARLAAM, L. 72) : s. f. : „Gesamtheit" : „ensemble" : (1x)
opşte *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 5, 2;

obştuitór, -oáre : (c. 1683-1686 MS. 45, 420/1) : s. f./m. : „Teilnehmer" : „participant" : (1x)
obştuitoare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

ocără : (1560-1561 CORESI, TE.2) : s. f. : „Schimpf" : „insulte, réprimande" : (4x)
ocara *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 4, 4; 5, 9;
ocără *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 1, 3; 2, 17;

ocărí : (1559-1560 BRATU) : v. IV : „beschimpfen" : „injurier" : (1x)
să ocărască *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [3] 6, 13;

ochi : (1472 DERS / în top. *Ochiianii*) : s. m. : „Auge" : „oeil" : (8x)
ochii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 3, 12; 5, 5; 7, 27; 9, 8; [2] 4, 16; [3] 1, 6; 6, 16;
ochilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 8, 13;

odáie : (1588 BGL) : s. f. : „Zimmer, Wohnstätte" : „chambre, habitation" : (4x)
odăi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 12, 30;
odăile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 11, 25; 11, 30; 12, 28;

odátă : (1620 MOXA) : adv. : „gleichzeitig" : „simultanément" : (1x)
odată *adv. de timp* [3] 7, 3;

odíhnă : (c. 1564 CORESI, MOLIT. 192) : s. f. : „Ruhe" : „repos" : (1x)
odihnă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 9, 18;

odihní : (1560-1561 CORESI, TE.2) : v. IV : „(sich) ausruhen" : „(se) reposer" : (5x)
odihniră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [2] 9, 17;
s-au odihnit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [2] 9, 22; [3] 9, 28;
să odihniră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [2] 9, 16; 9, 18;

om : (1521 NEACŞU) : s. m. : „Mensch, Mann" : „homme" : (83x)
a oamenilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 1, 8;
oameni *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 12; 8, 12; 9, 6; 9, 12; 9, 15; [3] 1, 2; 2, 12; 3, 7; 5, 17; 11, 6; 12, 43; 13, 25;
oamenii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 1, 4; 2, 27; 2, 28; 4, 11; 4, 21; 10, 9; 10, 17; [2] 3, 13; 8, 12; [3] 3, 22; 4, 23; 7, 7; 7, 28; 7, 29; 7, 30; 7, 31; 7, 32; 7, 33; 11, 2;
oamenilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] Cat. Ezd. 48; 2, 3; 5, 4; 5, 10; 6, 8; [2] 8, 12; [3] 3, 2;
om *subst. comun masc. sg. gen./dat. neart.* [3] 2, 12;
om *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 1; 8, 18; [2] Cat. Est. 3; Cat. Est. 42; Est. 2; Est. 2; 6, 9; [3] 3, 28; 4, 15; 4, 19; 4, 23; 5, 7; 6, 11; 7, 3; 7, 3; 7, 6; 8, 18; 11, 3; 11, 20; 13, 10; 13, 30;
omul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 11; [2] 3, 13; 4, 10; 6, 8; 6, 9; 6, 11; 7, 6; [3] 2, 10; 5, 13; 9, 29;
omului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 3, 2; [2] Cat. Est. 34; 4, 16; 6, 6; [3] 1, 11; 12, 24; 12, 35;
un om *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 10; 3, 1; [2] 2, 5; [3] 7, 2; 8, 3;

omoríŕe : (1581 CORESI, EV. 117) : s. f. : „Totschlag" : „meurtre" : (1x)
omorîre *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

oprí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „anhalten, verhindern" : „arrêter, empêcher" : (2x)
era oprind *verb indicativ imperfect perifrastic 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 23;
opriia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 4, 4;

ópşte → obşte

opt : (1559-1560 BRATU) : num. card. : „acht" : „huit" : (1x)
opt *num. card. masc. nom./ac.* [1] 2, 16;

óptulea, ópta : (c. 1559-1560 CORESI, ÎC.) : num. ord. : „achte" : „huitième" : (1x)
a opta *num. ord. fem. sg. nom./ac. art.* [3] 8, 20;

ori : (c. 1559-1560 CORESI, ÎC.) : conj. : „entweder ... oder" : „ou ... ou" : (4x)
ori *conjuncţie coord.* [1] 7, 25; 7, 25; 7, 25; 7, 25;

oricáre : (1646 PRAV. MOLD. 75) : adj. pron. : „was auch immer" : „quel qu'il soit" : (1x)
oricare *adj. pron. nehot. fem. sg. nom./ac.* [1] 6, 9;

oricé : (1632 GCR I, 77) : pron. nehot. : „was auch immer, jeder" : „quoi que, tout, n'importe quoi" : (2x)
orice *pron. nehot. masc. sg. nom./ac.* [1] 6, 9; 7, 15;

oriúnde : (1646 PRAV. MOLD. 124) : adv. : „wo (auch) immer" : „n'importe où" : (1x)
oriunde *adv. nehot.* [2] 8, 17;

osăbí → osebi

osebí : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „1. sich unterschieden, 2. ausscheiden" : „1. se séparer, 2. exclure" : (8x)
am osebit *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [1] 8, 24;
s-au osebit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 9, 1;
să osăbească *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [2] 2, 22;
să osebiia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 6, 21;
să osebiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 10, 16; [3] 9, 2; 13, 3;
vă osebiţi *verb indicativ prezent 2 pl.* [1] 10, 11;

osebíre : (c. 1608-1613 VARLAAM, L. 284) : s. f. : „Trennung, Abteilung" : „séparation, division" : (1x)
osebirile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 6, 18;

osebít : (1559-1560 BRATU) : adj. : „verschieden" : „différent" : (1x)
mult osebit *adj. calificativ gradul superlativ masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;
osebită *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;

ospắţ : (1559-1560 BRATU) : s. n. : „Festessen" : „festin" : (12x)
ospăţ *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] Cat. Est. 43; [2] 1, 3; 1, 5; 1, 9; 5, 5; 5, 12; 5, 14;
ospăţul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16; 5, 4; 5, 8; 6, 14;
ospêţe *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 6;

osteneálă : (1560-1561 CORESI, TE.[2]) : s. f. : „Mühe, Müdhsal" : „fatigue, peine" : (2x)
osteneala *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 5, 13; 9, 32;

P

páce : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Frieden" : „paix" : (8x)
pace *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 7; 4, 16; 4, 17; [2] 3, 13; 5, 2; 8, 12;
pacea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 5, 7; 9, 12;

págubă : (c. 1431 LDSR 328) : s. f. : „Schädigung" : „préjudice" : (1x)
paguba *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 25;

pahár : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Glas" : „verre" : (2x)
păhar *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 8;
păhară *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [2] 1, 8;

pahárnic : (1415 DERS) : s. m. : „Mundschenk" : „échanson" : (1x)
păharnic *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 1, 11;

pámente : (c. 1560-1562 CORESI, PRAV.) : s. f. : „Gedächtnis, Andenken" : „mémoire" : (1x)
pamente *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 2, 20;

párin : (c. 1683-1686 MS. 45, 414/1) : s., după gr. gen. masc. sg. *παρίνου* (SEPT. FRANKF.) : „Parosmarmor" : „marbre blanc" : (2x)
parin *subst. comun sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 6; 1, 7;

párte : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Teil, Anteil" : „part, partie" : (29x)
parte *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 20; 8, 4; 8, 5; 8, 6; 8, 7; 8, 8; [3] 2, 20; 9, 3;
partea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 8, 9; 8, 10; 8, 11; 8, 12; 8, 13; 8, 14; [2] 2, 9; 4, 16; [3] 7, 70;
părţi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 1; 9, 19; 9, 19; 9, 22; [3] 8, 12; 8, 14; 11, 1; 12, 43; 12, 46;
părţii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 3, 15;
părţile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 11, 36; 13, 10;

pásăre : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Vogel" : „oiseau" : (1x)
pasărilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [2] 8, 12;

páşte → paşti

páşti : (1551-1553 ES) : s. f./m. : „1. Ostern, 2. Opfer/ Osterlamm" : „1. Pâques, 2. sacrifice/ agneau pascal" : (3x)
paştele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 6, 21;
paştile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 6, 20;
Paştile *subst. propriu masc. pl. nom./ac. art.* [1] 6, 19;

pat : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Bett" : „lit" : (3x)
pat *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 7, 8;
patul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16;
paturi *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [2] 1, 7;

pátru : (înc. sec. XVI PS. H.) : num. card. : „vier" : „quatre" : (2x)
patru *num. card. masc. nom./ac.* [3] 7, 44;
patru *num. card. neutru nom./ac.* [3] 6, 4;

pátrulea, pátra : (înc. sec. XVI PS. H.) : num. ord. : „vierte" : „quatrième" : (4x)
al patrulea *num. ord. masc. sg. nom./ac. art.* [2] Cat. Est. 55; [2] 10, 11;
a patra *num. ord. fem. sg. nom./ac. art.* [1] 8, 32; [3] 9, 3;

patruzắci → patruzeci

patruzéci : (1559-1560 BRATU) : num. card. : „vierzig" : „quarante" : (2x)
patruzăci *num. card. masc. nom./ac.* [1] 2, 8;
patruzeci *num. card. masc. nom./ac.* [3] 7, 41;

pávăţă → pavăză

pávăză : (1578 DERS) : s. f. : „Schild" : „bouclier" : (1x)
paveţe *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 4, 16;

pázã : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Aufsicht, Wache" : „surveillance, garde" : (8x)
pazii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 3, 30;

păzii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 3, 25; 12, 25; 12, 38*; 12, 43;
păzile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 12, 44; 12, 44; 13, 14;

păcát : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Sünde" : „péché" : (12x)
păcat *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 6;
păcate *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [3] 10, 33;
păcatele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 9, 6; 9, 15; [3] 1, 6; 9, 2; 9, 17; 9, 37;
păcatul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 6, 17; 9, 13; 10, 19; [3] 4, 5;

păhár → pahar

păhárnic → paharnic

pămînt : (1517 DERS / în top. Curul *Pămînturilor*) : s. n. : „Erde, Land" : „terre, pays" : (44x)
ale pămîntului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 10, 35;
al pămîntului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 5, 11;
pămînt *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 11; [2] Est. 4; Est. 7; [3] 8, 8; 9, 25;
pămîntul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 9, 11; [2] 4, 16; 4, 16; [3] 4, 4; 5, 14; 9, 6; 9, 8; 9, 15; 9, 18; 9, 22; 9, 22; 9, 23; 9, 24; 9, 24; 9, 35; 9, 36;
pămîntului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] Cat. Ezd. 23; 1, 2; 3, 3; 4, 4; 6, 21; 9, 2; 9, 12; 10, 2; 10, 11; [2] Cat. Est. 54; 10, 1; [3] 4, 2; 9, 10; 9, 24; 9, 30; 10, 28; 10, 30; 10, 31; 10, 37;
pămînturilor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [1] 9, 1; 9, 14;

păr : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Haar" : „cheveu(x)" : (3x)
părul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16;
perii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 9, 3; 9, 6;

părăsí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „1. verlassen, 2. von etw. ablassen" : „1. quitter, 2. renoncer" : (10x)
ai părăsit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [2] 7, 4; [3] 9, 19; 9, 28;
au părăsit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 9, 9;
părăsescu *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 8, 22;
părăsişi *verb indicativ perfect simplu 2 sg.* [3] 9, 17;
s-au părăsit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [3] 13, 11;
să să părăsască *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 6, 8;
să se părăsască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [3] 6, 3;
vom părăsi *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [3] 10, 39;

păreá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. II : „scheinen, erscheinen" : „paraître, sembler" : (8x)
au părut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [3] 13, 8;
să pare *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 1, 19; 3, 9; 5, 4;
să păru *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [3] 4, 7;
să va părea *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 7, 19;
se pare *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 8, 5; 8, 8;

păréte → perete

părínte : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „1. Vater, 2. pl. Eltern" : „1. père, 2. pl. parents" : (21x)
părinte *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13; 8, 12;
părinţii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 5, 12; [2] 2, 7; 4, 16; [3] 9, 16; 9, 32; 9, 34; 13, 18;
părinţilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] Cat. Ezd. 37; 4, 15; 7, 26; 8, 27; 9, 6; 10, 11; [3] 2, 3; 2, 5; 9, 2; 9, 9; 9, 23; 9, 36;

părtáş : (c. 1564 CORESI CAZ. 119) : s. m. : „Mittäter" : „complice" : (1x)
părtaşi *subst. masc. pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

păsá : (1551-1553 ES) : v. I : „gehen" : „aller" : (3x)
pasă *verb imp. 2 sg.* [1] 5, 15; [2] 4, 12;
păsaţi *verb imp. 2 pl.* [3] 8, 12;

păscós → pescos

păţí : (1470 DLRV) : v. IV : „erleiden, erdulden" : „subir, endurer" : (1x)
au păţit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [2] 9, 26;

păzí : (1551-1553 ES) : v. IV : „bewahren, bewachen, achten" : „garder, surveiller" : (11x)
a păzi *verb infinitiv prezent* [3] 13, 22;
au păzit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 12, 44;
păzesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [2] Est. 12; [3] 1, 5; 11, 19;
păziia *verb indicativ imperfect 3 pl.* [2] 6, 2; [3] 2, 16;
păzind *verb gerunziu* [3] 9, 32; 12, 25;
păziţi *verb imp. 2 pl.* [1] 8, 28;
să păzască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [3] 10, 29;

păzitór : (1481 DERS) : s. m. : „Wächter, Aufseher" : „gardien, garde" : (9x)
păzitorii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [2] Cat. Est. 5; [2] 2, 21;
păzitoriul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [2] 2, 3; 2, 8; 2, 14; 2, 15; [3] 2, 8; 3, 29;
păzitoriului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 5, 14;

pe : (înc. sec. XVI PS. H.) : prep. : „1. auf, 2. über, 3. durch, 4. um, gegen, für" : „1./2. sur, 3. par, 4. pour, contre" : (344x)
pe *prep.* [3] 3, 16; 3, 17; 5, 15; 9, 26;
pre *prep.* [1] Cat. Ezd. 48; Cat. Ezd. 53; Cat. Ezd. 62; Cat. Ezd. 69; Cat. Ezd. 80; 1, 4; 1, 6; 1, 7; 1, 8; 1, 8; 1, 8; 2, 61; 2, 68; 3, 8; 3, 10; 3, 10; 3, 11; 4, 1; 4, 1; 4, 2; 4, 2; 4, 4; 4, 10; 4, 12; 4, 21; 4, 23; 5, 5; 5, 9; 5, 10; 5, 11; 5, 11; 5, 12; 5, 12; 5, 12; 5, 14; 5, 14; 5, 15; 6, 7; 6, 12; 6, 18; 6, 18; 6, 21; 6, 22; 7, 16; 7, 16; 7, 16; 7, 17; 7, 17; 7, 23; 8, 15; 8, 17; 8, 19; 8, 19; 8, 22; 8, 22; 8, 22; 8, 23; 8, 30; 8, 32; 8, 35; 8, 35; 9, 9; 9, 11; 9, 11; 9, 14; 10, 3; 10, 4; 10, 5; 10, 5; 10, 5; 10, 5; 10, 16; [2] Cat. Est. 6; Cat. Est. 12; Cat. Est. 17; Cat. Est. 21; Cat. Est. 28; Cat. Est. 36; Cat. Est. 46; Cat. Est. 54; Est. 4; Est. 7; Est. 10; Est. 11; Est. 14; 1, 6; 1, 6; 1, 6; 1, 7; 1, 11; 1, 11; 1, 11; 1, 18; 2, 1; 2, 7; 2, 13; 2, 14; 2, 16; 2, 17; 2, 21; 2, 22; 2, 22; 3, 1; 3, 1; 3, 6; 3, 8; 3, 9; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 4, 4; 4, 5; 4, 6; 4, 7; 4, 7; 4, 7; 4, 7; 4, 14; 4, 15; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16;

4, 16; 5, 1; 5, 1; 5, 1; 5, 1; 5, 2; 5, 2; 5, 2; 5, 2; 5, 2; 5, 2; 5, 2; 5, 2; 5, 9; 5, 10; 5, 10; 5, 11; 5, 12; 5, 12; 5, 13; 5, 14; 6, 4; 6, 5; 6, 6; 6, 7; 6, 7; 6, 8; 6, 9; 6, 9; 6, 9; 6, 9; 6, 9; 6, 9; 6, 11; 6, 11; 6, 11; 6, 11; 6, 14; 7, 7; 7, 7; 7, 8; 7, 8; 7, 8; 7, 9; 7, 10; 8, 2; 8, 3; 8, 7; 8, 7; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 13; 9, 3; 9, 7; 9, 10; 9, 13; 9, 18; 9, 24; 9, 25; 9, 27; 9, 27; 10, 6; 10, 9; 10, 9; [3] 1, 2; 1, 5; 1, 8; 1, 9; 1, 9; 1, 9; 1, 10; 1, 11; 2, 5; 2, 5; 2, 19; 3, 1; 3, 1; 3, 2; 3, 2; 3, 3; 3, 4; 3, 6; 3, 13; 3, 14; 3, 15; 3, 15; 3, 18; 4, 4; 4, 8; 4, 9; 4, 11; 4, 11; 5, 5; 5, 5; 5, 7; 5, 8; 5, 8; 5, 8; 5, 8; 5, 12; 5, 12; 5, 13; 5, 13; 5, 17; 6, 3; 6, 9; 6, 10; 6, 10; 6, 12; 6, 13; 6, 18; 7, 5; 7, 5; 7, 5; 7, 63; 8, 7; 8, 8; 8, 13; 9, 5; 9, 7; 9, 7; 9, 8; 9, 11; 9, 11; 9, 12; 9, 17; 9, 18; 9, 19; 9, 19; 9, 20; 9, 21; 9, 23; 9, 23; 9, 23; 9, 24; 9, 24; 9, 24; 9, 24; 9, 26; 9, 27; 9, 27; 9, 27; 9, 27; 9, 27; 9, 28; 9, 28; 9, 29; 9, 29; 9, 30; 9, 31; 9, 31; 9, 32; 9, 32; 9, 32; 9, 32; 9, 32; 9, 32; 10, 29; 10, 34; 11, 2; 11, 2; 11, 23; 12, 10; 12, 10; 12, 10; 12, 11; 12, 11; 12, 23; 12, 25; 12, 27; 12, 27; 12, 30; 12, 30; 12, 31; 12, 35; 12, 36; 12, 37; 12, 38; 12, 42; 12, 44; 12, 44; 13, 2; 13, 2; 13, 9; 13, 11; 13, 11; 13, 13; 13, 13; 13, 19; 13, 25; 13, 25; 13, 25; 13, 26; 13, 26; 13, 28; 13, 29; 13, 29; 13, 30;

pecetluí : (1563 CORESI, PRAXIU 275) : v. IV : „(be)siegeln" : „sceller, mettre le sceau" : (6x)
pecetluiesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [3] 9, 38; 10, 1;
pecetluiţi *verb imp. 2 pl.* [2] 8, 8;
să pecetlui *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 8, 10;
să pecetluiască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 3, 10;
să vor pecetlui *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [2] 8, 9;

pedepsí : (1495-1500 LDSR 356) : v. IV : „bestrafen" : „punir" : (1x)
au pedepsit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 2, 7;

péntru : (înc. sec. XVI PS. H.) : prep. : „1. für, 2. wegen, halber, 3. weil" : „1. pour, 2. à cause de, 3. parce que" : (113x)
pentru *prep.* [1] 4, 14; 4, 15; 4, 15; 4, 22; 4, 22; 5, 5; 5, 17; 5, 17; 6, 3; 6, 10; 6, 10; 6, 17; 7, 22; 7, 24; 8, 23; 8, 34; 8, 34; 9, 4; 9, 12; 9, 15; 10, 2; 10, 6; 10, 9; 10, 14; 10, 19; 10, 19; [2] Cat. Est. 33; Est. 13; Est. 15; Est. 16; Est. 17; 1, 13; 1, 17; 2, 12; 2, 12; 2, 16; 2, 20; 2, 22; 3, 2; 3, 13; 4, 6; 4, 7; 4, 7; 4, 7; 4, 7; 4, 15; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 5; 6, 2; 6, 2; 6, 4; 7, 4; 7, 4; 7, 7; 7, 9; 7, 9; 8, 9; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 17; 9, 1; 9, 2; 9, 3; 9, 5; 9, 16; 9, 19; 9, 22; 9, 26; 9, 26; 9, 26; 9, 26; 10, 5; 10, 5; 10, 5; 10, 9; [3] 1, 2; 1, 2; 1, 6; 1, 6; 2, 2; 2, 3; 2, 3; 2, 4; 2, 5; 2, 7; 2, 16; 4, 1; 4, 14; 4, 21; 5, 16; 6, 6; 6, 7; 6, 13; 6, 13; 6, 14; 6, 14; 7, 65; 8, 6; 8, 16; 10, 33; 10, 33; 10, 34; 12, 31; 12, 37; 13, 11; 13, 21; 13, 29;

peréte : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Wand" : „mur, paroi" : (1x)
păreţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 5, 8;

pers : (c. 1650 GCR I, 146) : s. m. : „Perser" : „Persan" : (23x)
ai persilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 1, 3;
a persilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 8, 12;
persilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] Cat. Ezd. 1; Cat. Ezd. 35; 1, 1; 1, 1; 1, 2; 1, 8; 3, 7; 4, 3; 4, 5; 4, 5; 4, 7; 4, 24; 6, 14; 7, 1; 9, 9; [2] 1, 14; 1, 18; 1, 19; 8, 12; 8, 12; 10, 2*;

pescós : (c. 1640 URECHE[2] 117) : adj. : „fischreich" : „poissonneux" : (2x)
cea păscoasă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. art.* [3] 3, 3*; 12, 38*;

péste : (înc. sec. XVI PS. H.) : prep. : „über, auf" : „sur, au dessus de" : (118x)
preste *prep.* [1] 3, 2; 3, 3; 3, 3; 3, 3; 3, 7; 3, 8; 3, 9; 3, 11; 4, 5; 4, 6; 4, 19; 5, 1; 5, 1; 5, 5; 5, 14; 6, 18; 6, 22; 7, 5; 7, 8; 7, 10*; 7, 13; 7, 16; 7, 22; 7, 27; 7, 27; 8, 22; 8, 22; 8, 26; 8, 30; 9, 5; 9, 9; 9, 13; 10, 10; 10, 12; [2] Cat. Est. 5; Est. 13; 2, 3; 2, 11; 2, 17; 3, 12; 3, 13; 3, 13; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 2; 6, 2; 7, 10; 8, 3; 8, 7; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 9, 4; 9, 25; 9, 25; 9, 27; 10, 1; [3] 2, 8; 2, 12; 2, 18; 3, 4; 3, 4; 3, 5; 3, 7; 3, 8; 3, 9; 3, 10; 3, 10; 3, 12; 3, 17; 3, 19; 4, 3; 4, 5; 4, 12; 4, 19; 5, 7; 5, 7; 5, 15; 5, 15; 5, 18; 8, 6; 8, 15; 8, 18; 9, 1; 9, 5; 9, 10; 9, 13; 9, 30; 9, 33; 9, 33; 9, 36; 9, 37; 9, 37; 10, 1; 10, 29; 10, 32; 10, 32; 10, 32; 11, 9; 11, 14; 11, 16; 11, 21; 11, 23; 12, 8; 12, 43; 12, 43; 12, 43; 13, 2; 13, 13; 13, 15; 13, 18; 13, 18; 13, 18; 13, 18; 13, 21; 13, 26;

péşte : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Fisch" : „poisson" : (1x)
pêşte *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 13, 16;

petréce : (1559-1560 BRATU) : v. III : „begehen, feiern" : „fêter, célébrer" : (7x)
a petrêce *verb infinitiv prezent* [2] 9, 22;
petrec *verb indicativ prezent 3 pl.* [2] 9, 19;
petrecea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 9, 19;
petrecînd *verb gerunziu* [2] 3, 13;
să petreacă *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [2] 8, 12; 9, 21;
să vor petrêce *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [2] 9, 28;

petrécere : (c. 1516-1636 GLOS. B) : s. f. : „Lebensweise, Lebensführung" : „mode d'existence, manière de vivre" : (5x)
petrêcere *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 16;
petrêcerea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 2, 20; 3, 13; 3, 13; 10, 3;

piátră : (1400-1418 DERS / în top. *Piatra*) : s. f. : „Stein" : „pierre" : (11x)
o piatră *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 9, 11;
piatră *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 6; 1, 7; 1, 7; [3] 9, 15;
pietri *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 5, 8; 6, 4; [2] 1, 7; 5, 1;
pietrile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 4, 2;
pietrilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [3] 4, 3;

piciór : (1410 DERS [„pied d'une montagne"]) : s. n. : „Fuß" : „pied" : (3x)
picioarele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [2] 8, 3;

picioarelor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [2] 4, 16; 8, 12;

pieíre : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Umkommen, Vernichtung" : „mort, destruction" : (2x)
pieire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 22; [2] 7, 4;

piéle : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Fell" : „peau" : (1x)
pieilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [3] 3, 15;

piérde : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „verlieren, vernichten" : „perdre, anéantir" : (12x)
a piêrde *verb infinitiv prezent* [2] 4, 16;
pierdură *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [2] 9, 16;
pierdut-au *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [2] 9, 12;
să piarză *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [2] 3, 13; 8, 5; 10, 8;
să piarză *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 6, 12; [2] 3, 7; 3, 9; 4, 6; 4, 7; 9, 24;

pierí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „zugrunde gehen, umkommen" : „périr, mourir" : (6x)
a pieri *verb infinitiv prezent* [2] Est. 8;
au pierit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [2] 9, 2;
piêre *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 4, 1;
să piară *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [2] 3, 13;
să pieiu *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [2] 4, 15;
veţi pieri *verb viitor 1 indicativ 2 pl.* [2] 4, 13;

pieríre : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Tod" : „mort" : (3x)
pierire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 16;
pierirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 8, 6; 8, 12;

pierít : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj./s. : „gestorben" : „péri, mort" : (1x)
celor pieriţi *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 9, 11;

pierzáre : (1581 CORESI, EV. 363) : s. f. : „Totschlag, Vernichtung" : „meurtre, destruction" : (2x)
pierzare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;
pierzării *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 8, 12;

pietrár : (1498-1499 DERS / în top. *Pitrari*) : s. m. : „Steinbrecher" : „concasseur de pierres" : (2x)
pietrarilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 3, 7; 11, 14;

pínin : (c. 1683-1686 MS. 45, 414/1) : s., după gr. gen. masc. sg. *πινίνου* (SEPT. FRANKF.) : „Perlmutt" : „nacre" : (1x)
pinín *subst. comun sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 7;

píine : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Brot" : „pain" : (7x)
pîine *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 6; [3] 5, 15; 9, 15; 9, 15; 13, 2;
pîinea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 5, 18;
pîinile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 10, 33;

pínă : (înc. sec. XVI PS. H.) : conj./prep. : „bis" : „jusque" : (81x)
pînă *conjuncţie subord.* [1] 2, 63; 5, 5; 8, 28; [3] 2, 7;
pînă *prep.* [1] Cat. Ezd. 21; 4, 5; 4, 24; 5, 16; 6, 15; 6, 20; 7, 21; 7, 21; 7, 21; 7, 21; 9, 4; 9, 6; 9, 6; 9, 12; 9, 12; 9, 14; 10, 17; [2] Cat. Est. 9; Cat. Est. 49; Est. 11; 1, 20; 2, 13; 3, 12; 3, 13; 3, 13; 4, 2; 4, 15; 4, 16; 5, 2; 5, 3; 7, 2; 7, 8; 8, 9; 8, 12; 9, 28; [3] 2, 6; 2, 16; 3, 1; 3, 1; 3, 7; 3, 8; 3, 8; 3, 11; 3, 13; 3, 15; 3, 16; 3, 16; 3, 16; 3, 20; 3, 21; 3, 24; 3, 24; 3, 26; 3, 27; 3, 31; 3, 31; 4, 6; 4, 11; 4, 21; 5, 14; 6, 1; 7, 3; 7, 65; 8, 4; 8, 5; 8, 18; 8, 19; 8, 20; 9, 5; 9, 32; 11, 30; 12, 23; 12, 36; 12, 37; 12, 38; 13, 1; 13, 19;

pîngărít : (1654 NEAGOE 178) : adj./s. : „befleckt, unrein" : „impur, souillé" : (1x)
cel pîngărit *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [2] 8, 12;

pîríş : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Verleumder" : „calomniateur" : (1x)
pîrîşul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [2] 7, 4;

pîríu : (1337 DRĂGANU 265 / în top. *Perev*) : s. n. : „Bach" : „ruisseau" : (1x)
pîrîului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 2, 15;

plăceá : (1551-1553 ES) : v. II : „gefallen" : „plaire" : (8x)
plăcu *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] Cat. Est. 31; 1, 21; 2, 4; 2, 9; 5, 15;
se plac *verb indicativ prezent 3 pl.* [2] 5, 13;
va plăcea *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [2] 2, 4; [3] 9, 24;

plăcút : (1654 NEAGOE 258) : adj. : „(wohl)gefällig" : „agréable" : (3x)
plăcut *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 17; 10, 11; [3] 9, 37;

plecá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „(sich) neigen, (sich) beugen" : „(se) pencher, (s')incliner" : (4x)
au plecat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 7, 27; 9, 9;
mă plec *verb indicativ prezent 1 sg.* [1] 9, 5;
să plecară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 8, 8;

plin : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj. : „voll" : „rempli" : (3x)
plină *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 5, 2;
pline *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 4, 20; [3] 9, 25;

pliní : (1642 CAZ. GOV. 376) : v. IV : „1. vollenden, 2. erfüllen" : „1. accomplir, 2. remplir" : (3x)
să plinescu *verb indicativ prezent 3 pl.* [2] 2, 12;
să pliniră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [2] 1, 5;
va plini *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [2] 2, 12;

plínge : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „weinen" : „plaindre" : (7x)
am plîns *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 1, 4;
a plînge *verb infinitiv prezent* [1] 10, 1;
plîngea *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 3, 12;
plîngea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [3] 8, 11;
plîngeţi *verb imp. 2 pl.* [3] 8, 11;
plîngînd *verb gerunziu* [1] 10, 1;
plînse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 10, 1;

plînsoáre : (1613 IORGA, S.D. X, 286) : s. f. : „Weinen" : „pleur" : (1x)

plînsorii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 3, 13;

poártă : (1470 DERS) : s. f. : „Tor, Pforte" : „porte" : (45x)
poarta *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 2; [3] 2, 13*; 2, 13*; 2, 14*; 2, 15*; 3, 1*; 3, 3*; 3, 6*; 3, 13*; 3, 13*; 3, 14*; 3, 15*; 3, 28*; 12, 36*; 12, 38*; 12, 38*; 12, 38*;
poartă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 12, 35; 12, 38*;
porţi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 6, 1; 11, 19; 13, 19; 13, 19;
porţii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 3, 26*; 3, 31*; 3, 32*; 3, 29*; 8, 3*; 8, 5*; 12, 31*;
porţile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 8, 12; [3] 1, 3; 2, 3; 2, 8; 2, 13; 2, 17; 3, 1; 3, 6; 3, 14; 3, 15; 7, 1; 7, 3; 7, 3; 13, 19; 13, 22;

pod : (1352 DRHC X, 109) : s. n. : „Dachboden" : „comble, grenier" : (1x)
podul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [3] 8, 18;

podoábă (1560-1561 CORESI, TE.2) : s. f. : „Zierde, Schmuck" : „ornement, bijou" : (3x)
podoaba *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 5, 1; 6, 11;
podoabei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 4, 16;

pofăluí → pohfăli

poftí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „wünschen" : „désirer" : (1x)
pohtiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [2] 4, 16;

poftít : (1577 CORESI, PS.) : adj. : „ersehnt, erwünscht" : „désiré, souhaité" : (2x)
cea pohtită *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. art.* [2] 3, 13;
poftite *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 8, 26;

pogorî́ → coborî

pohfălí : (1673 DOS. PS. V. 1041) : v. IV : „loben, rühmen" : „louer" : (1x)
pofăluiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 12, 41;

pohtí → pofti

pohtít → poftit

pomení : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „gedenken, erinnern" : „se souvenir de" : (4x)
au pomenit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 2, 1;
pomenêşte *verb imp. 2 sg.* [3] 13, 29; 13, 30;
pomenind *verb gerunziu* [2] 4, 16;

pomeníre : (1551-1553 ES) : s. f. : „Erinnerung, An-, Gedenken" : „souvenir, mémoire, commémoration" : (11x)
pomenire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 2; [2] Est. 15; 2, 22; 8, 12; 9, 27; 9, 32; 10, 3;
pomenirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 9, 28;
pomenirele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 6, 1;
pomenirii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 4, 15;
pomenirilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 4, 15;

porní : (1559-1560 BRATU) : v. IV : „weggehen" : „se mettre en route" : (1x)
aţi pornit *verb indicativ perfect compus 2 pl.* [3] 4, 12;

poróncă → poruncă

portár : (1436 DLRV / în Oana *portariul*) : s. m. : „Torhüter" : „portier" : (17x)
a portarilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 13, 5;
portari *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 7, 23; 10, 24; [3] 12, 25; 12, 30; 12, 44;
portarii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 2, 70; 7, 6; [3] 7, 1; 7, 46; 8, 1; 10, 28; 10, 39; 11, 19; 12, 25;
portarilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 2, 42; [3] 12, 46;

porúncă : (c. 1564 CORESI, MOLIT. 191) : s. f. : „Anordnung, Gebot" : „commandement, ordre" : (30x)
poroncile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 1, 9;
porunca *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16; 5, 2; 8, 14; 8, 17; 9, 5; [3] 11, 23; 12, 24; 13, 5;
poruncă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 19; 2, 8;
porunci *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 7, 9; [2] 3, 13; [3] 9, 13; 9, 14; 10, 32;
poruncii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] Cat. Ezd. 36; 7, 10;
poruncile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 9, 10; 9, 14; 10, 3; [2] 2, 20; [3] 1, 7; 9, 16; 9, 29; 9, 34; 10, 29; 10, 29; 12, 44;
poruncilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 7, 10*;

poruncí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „befehlen, gebieten, anordnen, auftragen" : „ordonner, commander, prescrire" : (29x)
ai poruncit *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 1, 7; 1, 8; 9, 14;
am poruncit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 7, 2; 13, 13;
au poruncit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 5, 14;
au poruncit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 4, 3; [2] Cat. Est. 18; 1, 8; 1, 15; 2, 15; 2, 20; 2, 22; 3, 2; 3, 12; 4, 16; 8, 9; 8, 11; 9, 14; [3] 8, 3; 8, 16;
poruncească *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 1, 19;
porunci *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 1, 1; [2] Est. 16; 2, 10;
poruncind *verb gerunziu* [2] 8, 9;
poruncit-am *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [2] 3, 13;
să porunceascâ *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 4, 7;
să porunci *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 3, 14;

posádnică : (1654 NEAGOE 188) : s. f. : „Konkubine" : „concubine" : (1x)
posadnica *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 2, 6;

poslúşnic : (1581 CORESI, EV. 335) : s. m. : „Diener" : „serviteur" : (2x)
posluşnicii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [2] 6, 5;
posluşnicului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [2] 6, 1;

post : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Fasten" : „jeûne" : (2x)

post *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 1;
postu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 21;

postí : (1551-1553 ES) : v. IV : „fasten" : „jeûner" : (3x)
am postit *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [1] 8, 23;
eram postind *verb indicativ imperfect perifrastic 1 sg.* [3] 1, 4;
postiţi *verb imp. 2 pl.* [2] 4, 15;

potolí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „1. beschwichtigen, 2. stoppen" : „1. apaiser, calmer, 2. arrêter, aufhören" : (3x)
să potoli *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 7, 10;
potoliia *verb indicativ imperfect 3 pl.* [3] 8, 13;
vom potoli *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [3] 4, 11;

potopí : (c. 1564 CORESI, CAZ. 74) : v. IV : „verheeren" : „anéantir" : (1x)
se va potopi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [2] 8, 12;

potrívă : (c. 1560-1562 CORESI, PRAV.) : s. f. : „Ähnlichkeit" : „ressemblance" : (1x)
potriva *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 13, 26;

povăţătór : (1648 NTB 146) : s. m. : „Ratgeber" : „conseilleur" : (2x)
povăţitorii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 8, 1;
povăţitoriu *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 35; 14, 7;

povăţí : (1644 CAZ. DEALU, *ap.* GCR I, 111) : v. IV : „unterweisen, anleiten" : „conseiller, conduire" : (1x)
a povăţi *verb infinitiv prezent* [2] 5, 11;

povăţítór → povăţător

povăţuitór : (1642 ÎNV.[2] 588) : s. m. : „Ratgeber" : „conseilleur" : (2x)
povăţuitorii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 6, 7;
povăţuitorilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 1, 16;

povestí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „erzählen" : „raconter" : (4x)
au povestit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 1, 17;
povesti *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 6, 13;
povestiia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 10, 3;
să povestească *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 2, 59;

právilă : (c. 1560-1562 CORESI, PRAV.) : s f. : „Gesetz, Gesetzbuch" : „loi, code" : (3x)
pravile *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 1, 15;
pravilele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 1, 19; 8, 12;

práznic : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Fest" : „fête" : (6x)
praznic *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [3] 8, 16; 8, 20;
praznice *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [3] 10, 33;
praznicile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 3, 5;
praznicul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 3, 4*; 6, 22*;

pre → pe

prea : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. : „zu, sehr" : „très, beaucoup" : (1x)
prea *adv.* [2] 8, 12;

preájmă : (1668-1670 HERODOT) : s. f. : „Nähe" : „proximité" : (10x)
preajma *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 3, 25; 3, 26; 3, 27; 3, 29; 8, 5; 11, 11; 11, 22; 12, 9; 12, 35; 13, 21;

precúm : (1592 DIR) : conj. : „wie" : „comme" : (2x)
precum *conjuncţie subord.* [2] 8, 12; [3] 6, 11;

prehánă → prihană

prejúr : (c. 1550 HC II, 455) : prep. : „um ... herum" : „autour de" : (1x)
prejur *prep.* [3] 4, 18;

premení → primeni

premeníre → primenire

pren → prin

prenprejúr → primprejur

préot : (1502 BGL / în top. *Preuteşti*) : s. m. : „Priester" : „prêtre" : (90x)
a preotului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [3] 3, 20;
a preoţilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 7, 15;
preot *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 63; [2] 10, 11; [3] 7, 65;
preotul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 34; Cat. Ezd. 62; 7, 20; 10, 10; 10, 16; [3] 3, 1; 8, 4; 8, 11; 10, 38; 13, 4;
preotului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 7, 4; 7, 10; 7, 11; 8, 32; [3] 12, 26; 13, 13; 13, 28;
preoţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] Cat. Ezd. 19; Cat. Ezd. 53; 3, 12; 6, 18; 7, 6; 7, 12; 8, 15; 10, 5; [3] 5, 12; 7, 63; 10, 28; 11, 10; 12, 22; 12, 43;
preoţii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 8; Cat. Ezd. 17; Cat. Ezd. 61; Cat. Ezd. 73; 1, 5; 2, 36; 2, 70; 3, 2; 3, 8; 3, 10; 6, 16; 6, 20; 7, 23; 8, 29; 9, 1; [3] 3, 1; 3, 22; 3, 28; 7, 39; 8, 1; 8, 15; 9, 32; 9, 34; 9, 38; 10, 8; 10, 34; 10, 39; 11, 3; 11, 20; 12, 1; 12, 12; 12, 22; 12, 30; 12, 40;
preoţilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] Cat. Ezd. 6; Cat. Ezd. 42; Cat. Ezd. 76; 2, 61; 2, 69; 6, 9; 6, 20; 8, 24; 8, 28; 10, 18; [3] 2, 16; 7, 70; 7, 72; 10, 37; 10, 37; 12, 7; 12, 34; 12, 43; 13, 5; 13, 30;

preoţíe : (c. 1560-1562 CORESI, PRAV.) : s. f. : „Priesteramt, Priestertum" : „sacerdoce" : (3x)
preoţie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 2, 62; [3] 7, 64;
preoţiei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 13, 29;

presărá : (1559-1560 BRATU) : v. I : „bestreuen" : „parsemer" : (1x)
să presără *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 4, 1;

préste → peste

pribegíre : (c. 1683-1686 MS. 45, 545/1) : s. f. : „Auswanderung, Zuflucht" : „émigration, refuge" : (1x)
pribegiri *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 4, 19;

pricépe : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „verstehen, erkennen" : „entendre, comprendre" : (8x)
am priceput *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 13, 7;
au priceput *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 8, 14;
pricepea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [3] 8, 10; 10, 29;
pricepîndu-se *verb gerunziu* [1] 8, 16; [3] 8, 5;
pricepuiu *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [1] 8, 15;
să pricepea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [3] 8, 4;

pricépere : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Verständnis" : „compréhension" : (1x)
pricêpere *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] Cat. Ezd. 63;

pricí : (c. 1608-1613 VARLAAM, L. 92) : v. IV : „Vorwürfe machen" : „réprimander, combattre" : (4x)
m-am pricit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 5, 7; 13, 11; 13, 17; 13, 25;

priéten : (1592 DIR) : s. m. : „Freund" : „ami" : (11x)
priêteni *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [2] 5, 10; 8, 12;
priêtenii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [2] 2, 18; 5, 14; 6, 9; 6, 13;
priêtenilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 1, 3; 9, 22;
priêtinii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [2] 3, 1;
priêtinilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 1, 13; 6, 13;

priétin → prieten

prihánă : (1620 MOXA) : s. f. : „Fehler" : „péché" : (2x)
prehană *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;
prihană *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

priimí → primi

prilestí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „täuschen, betrügen" : „tromper" : (1x)
prilestind *verb gerunziu* [2] 8, 12;

prilestíre : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Betrug" : „tromperie" : (2x)
prilestire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;
prilestiri *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

priméjdie : (c. 1640 URECHE 169) : s. f. : „Gefahr, Trübsal" : „danger, péril, affliction" : (6x)
primejdiei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 4, 16; 8, 12; [3] 9, 27;
primejdii *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 12; [3] 9, 37;
primejdiia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16;

primení : (1563 CORESI, PRAXIU 9) : v. IV : „(ver)ändern" : „changer" : (4x)
au primenit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] Cat. Est. 23;
premeni *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 5, 2;
premenind *verb gerunziu* [2] 3, 13;
să premenească *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 6, 12;

primeníre : (1581 CORESI, EV. 266) : s. f. : „Veränderung" : „changement" : (2x)
premenirii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 4, 16;
primeniri *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

primí : (1551-1553 ES) : v. IV : „bekommen, annehmen" : „recevoir, accepter" : (3x)
priimiia *verb indicativ imperfect 3 pl.* [2] 9, 27;
priimiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 8, 29; [2] 9, 23;

primprejúr : (1620 MOXA) : adv./prep. : „1. ringsherum, 2. um ... herum" : „1. autour, 2. autour de" : (5x)
prenprejur *adv.* [3] 12, 28;
prenprejurul *prep.* [3] 3, 9; 3, 12; 3, 16; 3, 17;

prin : (înc. sec. XVI PS. H.) : prep. : „1. in, 2. durch" : „1. dans, 2. par" : (17x)
pren *prep.* [1] 3, 7; [2] 1, 4; 1, 15; 1, 22; 2, 11; 3, 12; 3, 13; 3, 13; 4, 1; 6, 11; 8, 10; 8, 10; 8, 12; 8, 17; 9, 19; [3] 12, 28; 12, 35;

privegheá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. II : „wachen" : „veiller" : (1x)
privegheaţi *verb imp. 2 pl.* [1] 8, 28;

procleţí : (c. 1564 CORESI, CAZ. 144) : v. IV : „verdammen" : „damner" : (1x)
să va procleţi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 10, 8;

proróc : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Prophet" : „prophète" : (12x)
proroci *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] Cat. Ezd. 28; [3] 6, 7; 6, 14;
prorocii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 5, 2; [3] 9, 26; 9, 32;
prorocilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 9, 11; [3] 9, 30;
prorocul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 28; 5, 1; 6, 14; [3] 6, 14;

prorocí : (1551-1553 ES) : v. IV : „prophezeien" : „prophétiser" : (2x)
proroci *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 5, 1;
prorociia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [3] 6, 12;

prorocíe : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Prophezeiung" : „prophétie" : (2x)
prorocie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 1;
prorociia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 14;

púne : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „(sich) setzen, stellen, legen" : „(se) mettre" : (77x)
ai pus *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [2] 4, 16; [3] 9, 7; 9, 8;
am pus *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [3] 4, 9; 5, 10; 10, 34;
am pus *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 6, 12; 8, 17; 8,

25; 8, 26; 8, 32; [3] 4, 13; 4, 13; 7, 1; 13, 11; 13, 19; 13, 30;
am pusu *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 6, 1;
a pune *verb infinitiv prezent* [2] 6, 2;
au pus *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 3, 8; [2] 9, 30; [3] 3, 1; 3, 6; 3, 13; 12, 31;
au pus *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 32; 5, 3; 5, 9; 5, 13; 6, 1; 6, 3; [2] 2, 17; 3, 7; 5, 2; 8, 12; 9, 14; 9, 24; [3] 3, 14; 3, 15; 11, 1; 12, 43;
puind *verb gerunziu* [2] 8, 12; 9, 31;
pune *verb imp. 2 sg.* [1] 5, 15; 7, 16; 7, 24; [3] 7, 3;
punem *verb indicativ prezent 1 pl.* [3] 9, 38;
puneţi *verb imp. 2 pl.* [1] 4, 21;
puse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 3, 10; 6, 3; [2] 5, 2; 8, 3; 8, 14;
puseră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 6, 18;
s-au pus *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 4, 19; 5, 17; 6, 5; 6, 8; 6, 11; 7, 12; [2] 4, 7; 8, 17;
să puie *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 2, 68; [2] Est. 13;
să puie *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 1, 11;
să puiu *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [2] 4, 16;
să pun *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 5, 8; [2] 9, 27;
să punea *verb indicativ imperfect 3 pl.* [2] 3, 14; 4, 3;
să punem *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [1] 10, 3;
să puse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 1, 2;
să puseră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 13, 19;
să să puie *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [2] 8, 13;
va pune *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [2] 2, 3;
vor pune *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [2] 1, 20;

purtá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „tragen" : „porter" : (1x)
port *verb indicativ prezent 1 sg.* [2] 4, 16;

purtătór : (1551-1553 ES) : s. m. : „Träger" : „porteur" : (3x)
purtători *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;
purtătorii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [2] 8, 10;
purtătorilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 13, 30;

púrurea : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. : „immer, stets" : „toujours, éternellement" : (5x)
pururea *adv. de timp* [2] 3, 13; 3, 13; 3, 13; 8, 12; 8, 12;

pus : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj. : „gesetzt" : „posé" : (2x)
pus *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 8;
pusă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 10, 11;

pustíe → pustiu

pustií : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „verwüsten, verheeren" : „dévaster, ravager" : (2x)
s-au pustiit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 4, 15; [3] 2, 3;

pustiíre : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Verheerung" : „dévastation" : (1x)
pustiirile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 9, 9;

pustíu, -íe : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj./s. f./s. n. : „1. verödet, einsam, 2. Wüste" : „1./2. désert" : (4x)
pustie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 21;
pustii *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;
pustiiu *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 2, 17;
pustiiu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 19;

puteá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. II : „können" : „pouvoir" : (10x)
au putut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 2, 59; [3] 7, 61;
neputînd *verb gerunziu neg.* [2] 8, 12;
poate *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 4, 16;
putea-vor *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [3] 4, 2;
vei putea *verb viitor 1 indicativ 2 sg.* [2] 6, 13;
voiu putea *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [2] 8, 6; 8, 6; [3] 6, 3;
vom putea *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [3] 4, 10;

putére : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „1. Macht, Stärke, 2. Vermögen, Möglichkeit" : „1. pouvoir, puissance, 2. capacité, possibilité" : (10x)
ai puterii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 2, 9; 11, 6;
putere *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 23;
putêre *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 22; 10, 13;
putêrea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 2, 69; [3] 1, 10; 4, 2; 5, 5;
puterilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [2] 2, 18;

putérnic : (1551-1553 ES) : adj. : „stark, mächtig" : „puissant" : (1x)
cel putêrnic *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. art.* [3] 9, 32;

puternicí : (1581-1582 PO) : v. IV : „erstarken" : „renforcer" : (2x)
puternicesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [2] 8, 12;
puternicêşte *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 8, 12;

puţín : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj./adv. : „wenig" : „peu" : (3x)
puţin *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [3] 7, 4;
puţin *adv. de mod poz.* [1] 9, 8;
puţini *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 2, 12;

R

rădăcínă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Wurzel" : „racine" : (1x)
rădăcina *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 3, 13;

rădicá → ridica

rămás : (1559-1560 BRATU) : adj./s. : „geblieben" : „resté" : (2x)
celor rămaşi *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. gen./dat. art.* [3] 2, 16;
cel rămas *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 1, 4;

rămăşíţă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Rest" : „reste" : (6x)
rămăşiţa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 4, 10; 7, 17; 7, 19; [3] 11, 1;

rămăşiţă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 14; [3] 11, 20;

rămîne/-eá : (1551-1553 ES) : v. III/II : „bleiben" : „rester" : (5x)
am rămas *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [1] 9, 15;
au rămas *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 1, 2; 1, 3;
au rămas *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [3] 6, 1;
rămînea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [3] 11, 23;

răpáos → repaus

răsărí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „aufgehen" : „se lever" : (1x)
au răsărit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [2] Est. 10;

răsărít : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Osten, Sonnenaufgang" : „est, levant" : (3x)
răsărit *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [3] 3, 26; 12, 36;
răsăritului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 3, 29*;

răsipí → risipi

răsipíre → risipire

răsipít → risipit

răspúnde : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „antworten, erwidern" : „répondre" : (8x)
au răspuns *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 5, 11;
răspunsără *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 3, 11;
răspunse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 10, 2; [3] 8, 8;
răspunseră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 10, 12;
răspunză *verb conjunctiv prezent 3 2sg.* [2] 3, 9;
răspunzind *verb gerunziu* [2] Cat. Est. 40; 7, 3;

răspúns : (1551-1553 ES) : s. n. : „Antwort" : „réponse" : (2x)
răspunsu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 9, 24;
răspunsul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 7, 11;

răstigní : (1551-1553 ES) : v. IV : „kreuzigen" : „crucifier" : (3x)
răstignească-se *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] Cat. Est. 46; 7, 10;
s-au răstignit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 8, 12;

răsufláre : (c. 1608-1613 VARLAAM, L. 178) : s. f. : „Atem" : „respiration" : (1x)
răsuflare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 6, 1;

rău : (1490 DRHA III, 75 / în antr. Dumitru *Rău*) : adj./adv./s. : „1./2. schlecht, böse, schlimm, 3. Böse" : „1./2./3. mauvais, mal" : (29x)
cêle mai rêle *adj. calificativ gradul superlativ fem. pl. nom./ac. art.* [2] 3, 13;
cêle rêle *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. art.* [1] 9, 13;
cêle rêle *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. art.* [3] 9, 35;
cel rău *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. art.* [2] 7, 6;
cel rău *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. art.* [3] 13, 17;
rău *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12; [3] 6, 13;
rău *adv. de mod poz.* [1] 4, 13; [2] 3, 13;
rău *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 15; 4, 22; [2] Est. 17; 8, 12; [3] 2, 10; 4, 1; 4, 7; 13, 8;
rău foarte *adv. de mod super.* [3] 13, 8;
răul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [3] 9, 28;
rea *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 12; [3] 2, 2; 2, 3;
rêle *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [2] 7, 7; 8, 12; 8, 12; 9, 25;
rêlele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [2] Est. 8; 10, 9; [3] 13, 18;

răutáte : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Schlechtigkeit, Bosheit" : „méchanceté" : (6x)
răutate *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 1, 3;
răutatea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 8, 3; [3] 2, 17; 13, 7; 13, 27;
răutăţi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;

răvărsát → revărsat

răvăşél : (c. 1683-1686 MS. 45, 396/1) : s. n. : „Schrift, Schriftstück" : „lettre, billet" : (1x)
un răvăşel *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 6, 2;

războí : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Krieg" : „guerre" : (2x)
războaie *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [2] 9, 16;
războiu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] Est. 6;

răzimá → rezema

repáus : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Ruhe, Erholung" : „repos" : (1x)
răpaos *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 22;

revărsát : (1581-1582 PO) : adj. : „ausgegossen" : „déversé" : (1x)
răvărsaţi *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [2] 1, 7;

rezemá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „sich stützen" : „s'appuyer" : (1x)
să răzima *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 5, 1;

ridicá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „heben, sich erheben" : „(se) lever, soulever" : (14x)
a rădica *verb infinitiv prezent* [1] 9, 9;
au rădicat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 8, 7;
au rîdicat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 1, 5;
ne-am rădicat *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [1] 8, 30;
rădică *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 1, 1;
rădicînd *verb gerunziu* [2] 5, 2; 5, 2;
rîdicînd *verb gerunziu* [3] 8, 8;
s-au rîdicat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [2] 8, 12;
să rădică *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 4, 19;
să rădice *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [3] 13, 19;

să rădice *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 8, 3;
să rîdice *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [2] 4, 16;
se va rîdica *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 2, 63;

risipí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „zerstreuen, verstreuen" : „disperser" : (5x)
a răsipi *verb infinitiv prezent* [1] 9, 14;
au răsipit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [3] 4, 15;
ne rîsipim *verb indicativ prezent 1 pl.* [3] 4, 19;
să răsipească *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 4, 5;
voiu răsipi *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [3] 1, 8;

risipíre : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Zerstreuen" : „dissipation" : (2x)
răsipirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 1, 9;
rîsipirile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 4, 7;

risipít : (1551-1553 ES) : adj. : „verstreut" : „dispersé" : (3x)
cei răsipiţi *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. art.* [2] 9, 19;
răsipite *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. neart.* [3] 1, 3;
rîsipită *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 8;

rîdicá → ridica

rînd : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „1. Reihe, 2. Mal" : „1. rangée, 2. fois" : (2x)
rînd *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [3] 13, 21;
rînduri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [3] 6, 4;

rînduí : (c. 1564 CORESI, CAZ. 178) : v. IV : „(an)ordnen, einsetzen" : „ordonner" : (1x)
vă rînduiţi *verb imp. 2 pl.* [3] 4, 14;

rînduiálă : (1642 CAZ. GOV. 372) : s. f. : „1. Anordnung, Anweisung, 2. Abteilung, 3. Dienst" : „1. directive, édit, 2. division, 3. service" : (6x)
a rînduiêlii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 11, 14;
rînduiala *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 8, 35;
rînduială *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 12, 24; 12, 24;
rînduiêle *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 12, 9; 13, 30;

rînduít : (1581-1582 PO) : adj./s. : „geordnet" : „ordonné" : (4x)
cei rînduiţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [2] 8, 12; [3] 4, 16;
rînduit *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;
rînduit *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 16;

rîpă : (1428 DLRV) : s. f. : „Abgrund" : „précipice" : (2x)
rîpa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 11, 30;
rîpii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 2, 15*;

rîsipí → risipi

rîsipíre → risipire

rîsipít → risipit

rîu : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Fluss, Strom" : „rivière, fleuve, torrent" : (23x)
rîu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 10; 4, 11; 4, 17; 5, 3; 5, 6; 5, 6; 6, 6; 6, 6; 6, 8; 6, 13; 7, 20; 7, 24; 8, 35; [2] Est. 9; 10, 6; [3] 2, 7; 2, 9; 3, 7;
rîul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 8, 15; 8, 21; 8, 30; [2] 10, 6;
rîului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 4, 20;

roábă : (1560-1561 CORESI, TE.[2]) : s. f. : „Magd" : „servante" : (8x)
roaba *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16; 4, 16;
roabe *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 5, 1; 7, 4;
roabei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 5, 2;
roabele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] Cat. Est. 11; 4, 15;
roabelor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [2] 2, 9;

roádă → rod

rob : (1559-1560 BRATU) : s. m. : „1. Knecht, Diener, 2. Sklave, Kriegsgefangene" : „1. serviteur, 2. esclave, prisonnier de guerre" : (31x)
rob *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 2, 6;
robi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 4, 7; 4, 9; 4, 15; 4, 17; 4, 23; 5, 3; 5, 6; 5, 11; 6, 13; 9, 9; [2] 7, 4; [3] 9, 36; 9, 36;
robii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 2, 65; 6, 6; [3] 1, 6; 2, 20; 7, 67;
robilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 2, 55; 9, 11; [3] 7, 58; 7, 60; 11, 3;
robul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [3] 2, 10; 2, 19;
robului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [3] 1, 6; 1, 11; 1, 11; 9, 14; 10, 29;

robí : (1563 CORESI, PRAXIU 183) : v. IV : „knechten, versklaven" : „asservir" : (3x)
a robi *verb infinitiv prezent* [1] 7, 23;
au robit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] Est. 3; 2, 6;

robíe : (1563 CORESI, PRAXIU 245) : s. f. : „1. Sklaverei, 2. Gefangenschaft" : „1. esclavage, 2. captivité" : (6x)
robie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 5, 5;
robiei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 4, 16; [3] 4, 4;
robiia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 9, 8; 9, 9; [3] 9, 17;

robíme : (c. 1683-1686 MS. 45, 94/[1]) : s. f. : „Gefangenschaft" : „captivité" : (10x)
robime *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] Cat. Ezd. 4; Cat. Ezd. 39; 3, 8; 8, 34; 9, 7; [2] 7, 4; [3] 1, 2; 1, 3;
robimea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 2, 1; [2] Est. 3;

robíre : (c. 1665-1672 MS. 4389, 507/[1]) : s. f. : „1. Gefangenschaft, 2. Dienst, Arbeit" : „1. captivité, 2. travail" : (4x)
robire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 8, 19;
robirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 5, 5; [3] 7, 6;
robirei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 10, 37;

rod, roádă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f./n. : „Frucht" : „fruit" : (5x)
ale roadei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 10, 35;
roada *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 9, 36; 10, 37;
roade *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 10, 35;
roadele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 9, 37;

rost : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Mund" : „bouche" : (6x)
rostul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 1, 1; [2] 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16;
rostului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [2] 4, 16;

róşu : (1465 DLRV / în top. *Roşia* lui Ştîrbeţ) : adj. : „rot" : „rouge" : (1x)
roşie *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 9*;

rúdă : (1551-1553 ES) : s. f. : „Geschlecht, Generation" : „race, génération" : (4x)
rudă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 9, 27; 9, 27;
rude *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 9, 28; 10, 10;

rudénie : (1551-1553 ES) : s. f. : „Verwandtschaft" : „parenté" : (1x)
rudenie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 1;

rugá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „1. beten, 2. bitten" : „1. prier, 2. supplier" : (20x)
mă rog *verb indicativ prezent 1 sg.* [3] 1, 6;
mă rugaiu *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [3] 2, 4;
ne-am rugat *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [3] 4, 9;
roagă *verb imp. 2 sg.* [2] 4, 7;
ruga *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 7, 7;
rugînd *verb gerunziu* [2] 7, 8;
rugîndu-mă *verb gerunziu* [3] 1, 4;
rugîndu-se *verb gerunziu* [1] 10, 1; [2] 5, 1;
să roage *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 4, 7;
să ruga *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 4, 16; 8, 3;
să rugă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 41; 10, 1; [2] 4, 16;
să să roage *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [3] 10, 33;
să să roage *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 4, 7;
se vor ruga *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [1] 6, 10;
te rogi *verb indicativ prezent 2 sg.* [2] 5, 6; 9, 12;

rúgă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „1. Gebet, 2. Bitte" : „1. prière, 2. demande" : (8x)
al rugii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 11, 17;
ruga *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16; 5, 3; 5, 7; [3] 1, 6; 1, 11; 1, 11;
rugii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 7, 3;

rugăciúne : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Bitte" : „demande" : (1x)
rugăciunea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 7, 2;

rumení : (c. 1650 ANON. CAR.[2]) : v. IV : „erröten" : „rougir" : (1x)
rumenind *verb gerunziu* [2] 5, 1;

rúmpe → rupe

rúpe : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „zerreißen" : „déchirer" : (2x)
am rumt *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 9, 5;
rupse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 4, 1;

ruşiná : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „sich schämen" : „avoir honte" : (2x)
m-am ruşinat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 8, 22;
ruşinatu-m-am *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 9, 6;

ruşíne : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Schande" : „honte" : (2x)
ruşinea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 4, 14; 9, 7;

S

sábie : (1462-1463 DERS) : s. f. : „Schwert" : „épée" : (4x)
sabie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 7;
sabiia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 4, 18;
sabiile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 3, 13; [3] 4, 13;

sac : (1482-1492 DERS) : s. m. : „Sack" : „sac" : (5x)
sac *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 1; 4, 2; 4, 3;
saci *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 9, 1;
sacul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 4;

sahón : (c. 1683-1686 MS. 45, 398/1) : adj., (ebraism) după *σαχών* (SEPT. FRANKF.) : „sachon, weise, vernünftig, besonnen" : „sachon, sage, avisé" : (1x)
sahón *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 18;

samarineán → somorean

sámă → seamă

sáră → seară

sárcină : (1551-1553 ES) : s. f. : „Last" : „fardeau" : (2x)
sarcina *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 13, 15;
sarcini *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 13, 19;

sáre : (1551-1553 ES) : s. f. : „Salz" : „sel" : (3x)
sare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 14; 6, 9; 7, 21;

saréf : (1688 BIBLIA) : s. m. : „des Sarephi" : „de Saréphi" : (1x)
sarefilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 3, 31;

sat : (1344 DRĂGANU 267 / în top. *Zath*) : s. n. : „Dorf" : „village" : (2x)
sate *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [2] 2, 3; [3] 6, 2;

saţ : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Sättigung, Sattheit" : „satiété" : (1x)
saţiul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] 8, 12;

sau : (înc. sec. XVI PS. H.) : conj. : „oder" : „ou" : (4x)
sau *conjuncţie coord.* [2] 6, 3; 8, 12; [3] 4, 3; 6, 11;

savéu : (c. 1683-1686 MS. 45, 394/2) : s. m. : „Daväer" : „Davéen"

: (1x)
saveii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 4, 9;

sămînţă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Samen" : „semence" : (1x)
sămînţa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 9, 2;

sănătáte : (1563 CORESI, PRAXIU 208) : s. f. : „Gesundheit" : „santé" : (1x)
sănătatea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 9, 31;

săpún : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Seifen, Salbe" : „savon, pommade" : (3x)
săpun *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 2, 3;
săpunul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] 2, 9;
săpunurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [2] 2, 12;

sărác : (1525 DERS / în top. Valea *Siracilor*) : s. m. : „Arm" : „pauvre" : (2x)
sărac *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 20;
săracilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 9, 22;

sărbătoáre : (1551-1553 ES) : s. f. : „Feiertag" : „fête" : (1x)
sărbători *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

sărí : (1551-1553 ES) : v. IV : „hüpfen, springen" : „bondir, sauter" : (2x)
sări *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 5, 2;
sărind *verb gerunziu* [2] 4, 1;

sărutá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „küssen" : „embrasser, baiser" : (1x)
a săruta *verb infinitiv prezent* [2] 4, 16;

săturá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „sättigen" : „rassasier" : (1x)
să săturară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 9, 25;

său, sa : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj. pron. : „sein, seine" : „son, sa" : (2x)
său *adj. pron. pos. 3 masc. sg. gen./dat. sg.* [2] 2, 7;
său *adj. pron. pos. 3 neutru sg. nom./ac. sg.* [2] 10, 9;

săvîrşí : (1551-1553 ES) : v. IV : „1. vollenden, vollbringen, erfullen, 2. beenden, 3. verüben" : „1. accomplir, achever, 2. finir, 3. commettre" : (11x)
au săvîrşit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 6, 15;
au săvîrşit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 10, 17;
s-au săvîrşit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 5, 16;
să să săvîrşască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 1, 1; [3] 6, 16;
să săvîrşaşte *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] Cat. Est. 10;
să săvîrşi *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 57; [3] 6, 15;
să săvîrşiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 9, 1;
săvîrşind *verb gerunziu* [2] 3, 13;
voiu săvîrşi *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [3] 6, 3;

săvîrşíre : (a. 1580 HC² II, 350) : s. f. : „1. Ende, 2. Vernichtung" : „1. fin, 2. anéantissement" : (2x)
săvîrşire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 31;
săvîrşirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 3, 21;

săvîrşít : (1570 CORESI, LIT.) : adj./s. n. : „1. vollendet, 2. Ende, 3. Vernichtung, 4. Tat" : „1. accompli, 2. fin, 3. anéantissement, 4. acte, action" : (5x)
săvîrşit *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 14; [2] 3, 13; 3, 13;
săvîrşite *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;
săvîrşitul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [3] 13, 6;

scără : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Treppe" : „escalier" : (3x)
scara *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 9, 4;
scările *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 3, 15; 12, 36;

scáun : (1495-1508 DERS / în top. *Scăunean*) : s. n. : „1. Stuhl, Sitz, 2. Thron" : „1. chaise, siège, 2. trône" : (7x)
scaun *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] Cat. Est. 21; 1, 2; 8, 12;
scaunele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [2] 9, 19;
scaunul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] 5, 1; 5, 2; [3] 3, 7;

scăldătoáre : (1632 EUSTR. PRAV. 239, *ap.* TIKTIN[3]) : s. f. : „Badeanlage" : „piscine" : (3x)
scăldătoarea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 2, 14*; 3, 16;
scăldătorii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 3, 15*;

scăpá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „sich flüchten" : „se réfugier" : (1x)
scăpă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 4, 16;

scăpát : (c. 1683-1686 MS. 45, 191/1) : adj. : „gerettet, befreit" : „sauvé, libéré" : (1x)
cei scăpaţi *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. art.* [3] 1, 2;

schimbá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „wechseln, verändern" : „changer" : (4x)
au schimbat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 2, 20;
să schimbară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 9, 26;
schimbă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 5, 2;
va schimba *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 6, 11;

scîrbí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „sich ekeln, sich reizen, sich ärgern" : „s'offenser, s'irriter" : (3x)
să scîrbi *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 1, 13; [3] 4, 1;
să te scîrbeşti *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 9, 14;

sclipí : (1620 MOXA) : v. IV : „glänzen" : „briller" : (1x)
sclipind *verb gerunziu* [1] 8, 26;

scoáte : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „1. herausnehmen, hervorbringen, 2. herausführen, 3. ausschliessen" : „1. sortir, enlever, 2. amener, faire sortir, 3. exclure" : (14x)
ai scos *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 7; 9, 15;
am scos *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 8, 17;
au scos *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 3; 1, 7; 5, 14; [3] 9, 18;
era scoţînd *verb indicativ imperfect perifrastic 3 pl.* [3] 6, 19;

s-au scos *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 2, 62;
să scoatem *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [1] 10, 3;
să scoaţă *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 3, 7; 10, 19;
scoase *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 1, 8;
scoateţi *verb imp. 2 pl.* [3] 5, 11;

scopít : (1559-1560 BRATU) : s. m. : „Eunuch" : „eunuque" : (6x)
scopitul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [2] 2, 14;
scopiţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [2] Est. 14; 1, 10; 1, 15; 2, 21; 2, 22;

scríe : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „schreiben" : „écrire" : (39x)
au scris *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [2] 3, 12; 8, 5;
au scris *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 4, 6; [2] Cat. Est. 52; Cat. Est. 53; Cat. Est. 54; Est. 15; Est. 15; 9, 23; 9, 29;
s-au scris *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 5, 7; [2] 6, 2; 8, 9; 10, 2;
s-au scris *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 9, 32;
să scrie *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 1, 19;
să scriem *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [1] 5, 10;
să scrise *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] 8, 33; [2] 8, 10;
să scriu *verb indicativ prezent 3 pl.* [2] 8, 9;
scrie *verb imp. 2 sg.* [2] 3, 13;
scriem *verb indicativ prezent 1 pl.* [3] 9, 38;
scrieţi *verb imp. 2 pl.* [2] 8, 8;
scris *verb participiu masc. sg.* [1] 3, 4; 6, 2; [2] 3, 10; [3] 6, 5; 7, 5; 8, 16; 8, 17; 10, 34; 10, 36; 13, 1;
scris-au *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 4, 7; 4, 8;
scris-au *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 4, 7;
scrise *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 9, 20; 10, 1;
voiu scrie *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [2] 3, 9;

scriitór : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Schreiber" : „écrivain" : (12x)
scriitorii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [2] Cat. Est. 48; 3, 12; 8, 9; 9, 3;
scriitoriul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 20; [3] 8, 6; 8, 15; 12, 35;
scriitoriului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 7, 11; [3] 8, 3; 12, 26; 13, 13;

scris : (1551-1553 ES) : adj./s. : 1. geschrieben, 2. Schrift" : „1. écrit, 2. écriture" : (6x)
cêle scrise *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. art.* [2] 9, 1;
cêle scrise *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. gen./dat. art.* [2] 8, 12;
cêle scrise *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 3, 2; [2] 3, 13;
scrişi *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 12, 22; 12, 23;

scrisoáre : (1576 DIR) : s. f. : „1. Schrift, 2. Schriftstück, Urkunde, 3. Brief" : „1. écrit, 2. document, acte, 3. lettre" : (11x)
scrisoare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 1; 7, 21; [3] 7, 64;
scrisoarea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 2, 62; 6, 18;
scrisorei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 5, 6;
scrisori *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 6, 1;
scrisorii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 9, 30;
scrisorile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 6, 2; 8, 10;
scrisorilor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 6, 1;

sculá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „aufstehen, sich erheben" : „se lever" : (22x)
m-am sculat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 9, 5;
mă sculaiu *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [3] 2, 12; 4, 14;
s-au sculat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] Cat. Ezd. 29; 5, 2;
s-au sculat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] Cat. Est. 43;
să ne sculăm *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [3] 2, 18;
să sculară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] Cat. Ezd. 2; 1, 5;
să sculă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 11; Cat. Ezd. 47; 3, 2; 10, 5; 10, 6; 10, 10; [2] 7, 7; 8, 5; [3] 3, 1;
scoală-te *verb imp. 2 sg.* [1] 10, 3; 10, 4;
sculaţi-vă *verb imp. 2 pl.* [3] 9, 5;
se va scula *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [3] 7, 65;

scump : (1446 DERS / în top. Mihăilă *Scumpul*) : adj. : „kostbar" : „précieux" : (1x)
scumpe *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 5, 1;

scuturá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „ausschütteln" : „secouer" : (2x)
am scuturat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 5, 13;
să scuture *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [3] 5, 13;

scuturát : (1683 SICR. DE AUR 96) : adj./s. : „geschüttelt" : „secoué" : (2x)
cei scuturaţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [3] 5, 15;
scuturat *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 5, 13;

se : (înc. sec. XVI PS. H.) : pron. refl./s. : „sich" : „soi" : (12x)
sine *pron. refl. 3 ac. acc.* [2] 4, 16; 7, 7;
sine *pron. refl. 3 ac. acc.* (substantivat) [2] 4, 12; 6, 7;
-şi *pron. refl. 3 dat. neacc.* [2] Cat. Est. 37; 5, 10; 6, 7; 6, 12; 6, 12; 6, 12; 8, 12; 9, 19;

seámă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Beobachtung" : „observation" : (3x)
sama *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 4;
samă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 10; [3] 9, 17;

seáră : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv./s. f. : „Abend" : „soir" : (4x)
sara *adv. de timp* [1] 3, 3;
sară *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 4; 9, 5; [2] 2, 14;

sementíe → seminţie

semeţí : (1633 DRHB XXIV, 30) : v. IV : „vermessen" : „s'enorgueillir" : (4x)
s-au semeţit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 9, 10; 9,

16; 9, 29;
semeţindu-mă *verb gerunziu* [2] 3, 13;

semeţíe : (1581 CORESI, EV. 66) : s. f. : „Hochmut, Stolz" : „arrogance, insolence, fierté" : (3x)
semeţie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 16; 4, 16;
semeţiile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 8, 12;

seminţíe : (1563 CORESI, PRAXIU 25) : s. f. : „Geschlecht, Stamm, Nachkommenschaft" : „souche, descendance" : (4x)
semenţiei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 9, 8;
semenţiia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 2, 59; [3] 7, 61;
seminţiia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 9, 27;

semn : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Zeichen" : „signe" : (3x)
sêmne *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [3] 9, 10;
sêmnele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [2] 10, 9;
semnul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16;

séte : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Durst" : „soif" : (2x)
sêtea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 9, 15; 9, 20;

sfat : (1491-1492 DERS) : s. n. : „Beratung, Beschluss" : „déliberation, consultation" : (6x)
sfat *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 7;
sfatul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 4, 5; 10, 8; [2] 4, 16; 9, 31; [3] 4, 15;

sfărîmá : (1560-1561 CORESI, TE.[2]) : v. I : „zerbrechen" : „briser" : (1x)
sfărîmắ-se *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [3] 4, 10;

sfătuí : (1551-1553 ES) : v. IV : „beraten, beratschlagen" : „conseiller" : (3x)
au sfătuit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] Est. 11;
să ne sfătuim *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [3] 6, 7;
să sfătui *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [3] 5, 7;

sfétnic : (1563 CORESI, PRAXIU 262) : s. m. : „Ratgeber, Hofrat" : „conseiller" : (5x)
ai sfêtnicilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 7, 27;
sfêtnici *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 7, 13;
sfêtnicii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 7, 14; 8, 25; [2] 3, 13;

sfinţénie : (1642 CAZ. GOV. 431) : s. f. : „Heiligkeit" : „sainteté" : (1x)
sfinţenii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 9, 8;

sfinţí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „weihen, heiligen" : „sanctifier, consacrer" : (5x)
au sfinţit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 3, 1; 3, 1;
să sfinţească *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [3] 13, 22;
sfinţind *verb gerunziu* [3] 12, 46; 12, 46;

sfinţít : (1559-1560 BRATU) : adj. : „geweiht" : „consacré" : (1x)
cêle sfinţite *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. art.* [1] 3, 5;

sfînt : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj./s. : „1. heilig, 2. Heilige" : „1./2. saint, consacré" : (16x)
cea sfîntă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. art.* [1] 9, 2; [3] 9, 14; 11, 1; 11, 18;
cêle sfinte *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. art.* [3] 10, 39;
sfinte *adj. calificativ gradul pozitiv neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 8, 27;
sfinte *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 10, 33;
sfintele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 2, 63;
sfintelor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [1] 2, 63; [3] 7, 65;
sfinţi *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 8, 27;
sfîntă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 8, 11; 8, 12; 8, 13; 10, 31;
sfîntul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [3] 7, 65;

sfîrşí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „vollenden" : „accomplir" : (1x)
sfîrşitu-s-au *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 7, 11;

sidoneán : (c. 1665-1672 MS. 4389, 211/1) : s. m. : „Zidonier" : „Sidonien" : (1x)
sidonêni *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 3, 7;

sílă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Zwang" : „abus, contrainte" : (3x)
sila *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 3, 13; [3] 5, 14;
silele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 5, 15;

silí : (1559-1560 BRATU) : v. IV : „1. zwingen, 2. vergewaltigen" : „1. contraindre, obliger, 2. violenter" : (3x)
silêşte *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 7, 8;
silim *verb indicativ prezent 1 pl.* [3] 5, 5;
silindu-se *verb gerunziu* [3] 5, 5;

síngur : (1228 DLRV) : adj./adv./s. : „1. allein, einzig, 2. nur" : „1. seul, unique, 2. seulement" : (7x)
cei sîngure *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 4, 16; 4, 16;
singuri *adj. pron. de întărire 3 masc. pl. nom./ac.* [1] 4, 3;
sîngur *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [1] Cat. Ezd. 70; [2] 4, 16;
sîngur *adv. de mod poz.* [2] 1, 8;
sîngură *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 12;

sirguí → sîrgui

sirienésc : (1581 CORESI, EV. 332) : adj. : „syrisch, aramäisch" : „syriaque, araméen" : (1x)
sirienească *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 7;

sirienéşte : (1642 CAZ. GOV. 223) : adv. : „auf syrisch, auf aramäisch" : „en syriaque, en araméen" : (1x)
sirienêşte *adv.* [1] 4, 7;

sîmbătă : (1551-1553 ES) : adv./s. f. : „Samstag" : „samedi" : (15x)
sîmbăta *adv. de timp* [1] Ezd. 79; [3] 10, 31; 13, 15; 13, 16; 13, 21;

sîmbăta *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 9, 14; 13, 18;
sîmbătă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 13, 19;
sîmbetei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 10, 31; 13, 15; 13, 17; 13, 19; 13, 19; 13, 22;
sîmbetelor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [3] 10, 33;

sínge : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Blut" : „sang" : (2x)
sîngelui *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [2] 8, 12;
sîngiuri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

sínger → singur

sîrg : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Hast, Eile" : „hâte" : (1x)
sîrg *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 23;

sîrguí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „eilen, sich beeilen" : „(se) dépêcher, (se) hâter" : (7x)
să sîrguia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 3, 15;
sirgui *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 2, 9;
sîrguind *verb gerunziu* [2] Cat. Est. 50; 6, 14; 8, 14;
sîrguiţi *verb imp. 2 pl.* [2] Est. 28; 5, 5;

slăbănogí : (c. 1665-1672 MS. 4389, 746/1) : v. IV : „entkräften, abschwächen" : „affaiblir, épuiser" : (1x)
era slobănogind *verb indicativ imperfect perifrastic 3 sg.* [1] 4, 4;

slăví : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „rühmen" : „glorifier" : (3x)
am slăvit *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [2] 4, 16;
am slăvit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [2] 4, 16;
a slăvi *verb infinitiv prezent* [1] 7, 26;

slăvít : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj./s. : „angesehen, berühmt, geehrt" : „prestigieux, réputé, glorifié" : (4x)
cei slăviţi *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. art.* [2] 6, 9;
cei slăviţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [2] Est. 10;
slăvit *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [2] Est. 17; 10, 3;

slobănogí → slăbănogi

slóbod : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj. : „zulässig" : „permis" : (2x)
slobod *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 2;
slobodă *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 14;

slobozénie : (1563 CORESI, PRAXIU 456) : s. f. : „Erleichterung" : „soulagement" : (1x)
slobozenie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 2, 18;

slobozí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „fallen lassen" : „lâcher" : (1x)
să vor slobozí *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [3] 6, 9;

slúgă : (1476 LDSR 279) : s. f. : „Knecht" : „serviteur" : (10x)
sluga *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 1, 7; 2, 5;
slugii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 1, 8; 1, 11;
slugile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 4, 11; [2] 2, 2; 6, 3; 6, 8; [3] 1, 10; 9, 10;

slújbă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Dienst" : „service" : (3x)
slujba *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 18; 8, 20;
slujbei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 5, 1;

slují : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „dienen" : „servir" : (5x)
au slujit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 9, 35;
să slujască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] Est. 16;
slujaşte *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 6, 10;
slujăscu *verb indicativ prezent 3 pl.* [3] 10, 37;
slujiia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 2, 19;

slujitór : (1559-1560 BRATU) : s. m. : „Diener" : „serviteur" : (3x)
slujitorii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 7, 23; [3] 10, 39;
slujitoriu *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [2] Est. 2;

slújnică : (1482 DERS) : s. f. : „Magd, Zofe" : „servante" : (3x)
slujnicele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 4, 4; [3] 7, 67;
slujnicile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 2, 65;

smaráld : (1581-1582 PO) : s. n. : „Smaragd" : „émeraude" : (1x)
zmaragd *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 7;

smerénie : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Demut" : „humilité" : (3x)
smereniei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 4, 7;
smereniia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 9, 5; [3] 9, 9;

smerí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „demütig werden, erniedrigen" : „(s')humilier" : (3x)
a te smeri *verb infinitiv prezent* [2] 6, 13;
să ne smerim *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [1] 8, 21;
smeri *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 4, 16;

smerít : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj./s. : „demütig" : „humble" : (1x)
cei smeriţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [2] Est. 10;

smintí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „entstellen" : „estropier, dénaturer" : (1x)
să se smintească *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 6, 10;

smochín : (1551-1553 ES) : s. m. : „Feigenbaum" : „figuier" : (1x)
smochinilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 2, 13*;

smochínă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Feige" : „figue" : (1x)
smochine *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 13, 15;

smúlge : (1559-1560 BRATU) : v. III : „ausreißen, raufen" : „arracher" : (2x)
am smult *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 13, 25;
zmulgeam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 9, 3;

snop : (1551-1553 ES) : s. m. : „Garbe" : „gerbe" : (1x)
snopi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 13, 15;

soáre : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Sonne" : „soleil" : (4x)

soare *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 10, 6;
soarele *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [2] Est. 10; [3] 7, 3; 8, 5;

soártă → sorţ

socoteálă : (1642 CAZ. GOV. 251) : s. f. : „1. Urteil, Weisung, 2. Edikt" : „1. jugement, 2. édit" : (6x)
socoteala *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 14;
socoteală *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 19; 4, 21; 4, 21; 6, 8; 6, 11;

socotí : (1481 DERS) : v. IV : „1. (be)achten, 2. (nach)forschen, suchen, 3. (be)rechnen, veranschlagen, 4. meinen, denken" : „1. observer, 2. rechercher, examiner, observer, 3. compter, estimer 4. opiner, penser, juger" : (18x)
am socotit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 4, 19;
a socoti *verb infinitiv prezent* [2] 8, 12; 8, 12;
au socotit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 4, 8;
au socotit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 1, 2; 6, 1;
s-au socotit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 13, 13;
să socoteşti *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 4, 15; 7, 13;
să socotiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 7, 1; 12, 41;
socotească *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 5, 17;
socotesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [2] 8, 12;
socoteşti *verb indicativ prezent 2 sg.* [2] 9, 12;
socotind *verb gerunziu* [2] 2, 11; 3, 13;
socotindu-se *verb gerunziu* [3] 6, 2;
vă socotiţi *verb indicativ prezent 2 pl.* [3] 6, 6;

socotínţă : (1570 CORESI, LIT.) : s. f. : „1. Zählung, 2. Sache" : „1. dénombrement, 2. chose" : (2x)
socotinţă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 2, 3;
socotinţii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 2, 12;

socotitór : (1560-1561 CORESI, TE.[2]) : s. m. : „Vorsteher" : „surveillant" : (4x)
socotitori *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 11, 14; 11, 22; 11, 22;
socotitoriu *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 11, 9;

sol : (1563 CORESI, PRAXIU 434) : s. m. : „Bote, Herold" : „messager, héraut" : (1x)
soli *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 6, 3;

somn : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Schlaf" : „sommeil" : (2x)
somnul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] Est. 32; 6, 1;

somoreán : (1688 BIBLIA) : s. m. : „Samariter" : „Samaritain" : (1x)
somorenilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 4, 2;

soróc : (1478-1482 DERS) : s. n. : „Frist, Termin" : „délai, terme" : (2x)
soroc *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 14; [3] 2, 6;

sorţ : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Los" : „sort" : (8x)
sorţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [2] 3, 7; 9, 26; 10, 9; 10, 9; [3] 10, 34;
sorţu *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 9, 24; [3] 11, 1;
sorţul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [2] 3, 7;

sosí : (1431 DERS) : v. IV : „(an)kommen" : „arriver" : (4x)
sosi *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 9; 3, 1; [3] 8, 2;
sosiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [2] 6, 14;

soţ : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Begleiter" : „compagnon" : (1x)
soţului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [2] 4, 16;

spárge : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „brechen, zerrissen" : „casser, déchirer" : (2x)
am spart *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 9, 3;
s-au spart *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 9, 21;

spăimîntá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „sich ängstigen" : „s'épouvanter" : (1x)
să spămîntară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 6, 16;

spăimîntáre : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Schrecken" : „terreur" : (1x)
spămîntare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 3;

spămîntá → spăimînta

spămîntáre → spăimîntare

speriá : (1551-1553 ES) : v. I : „einschüchtern" : „effrayer" : (2x)
să spare *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [3] 6, 19;
sparu *verb indicativ prezent 3 pl.* [3] 6, 9;

spintecá : (1620 MOXA) : v. I : „spalten, trennen" : „fendre, séparer" : (1x)
ai spîntecat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 11;

spîntecá → spinteca

spînzurá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „(auf)hängen" : „pendre" : (9x)
am spînzurat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [2] 8, 7;
au spînzurat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 2, 22;
s-au spînzurat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 9, 25;
să să spînzure *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 5, 14;
să spînzură *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 7, 10;
să spînzure *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [2] 9, 13; 9, 14;
să spînzure *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 6, 4; 9, 25;

sporí : (c. 1564 CORESI, CAZ. 101) : v. IV : „prosperieren" : „prospérer" : (2x)
să sporêşte *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 5, 8;
va spori *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [3] 2, 20;

spre : (1519 DERS) : prep. : „für, zu, nach, auf" : „pour, vers, sur" : (28x)
spre *prep.* [1] 2, 68; 4, 22; 6, 17; 7, 18; 7, 25; 7, 25; 8, 15; 8, 22; 9, 8; [2] Cat. Est. 23; 3, 13; 4, 7; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 2; 5, 2; 7, 4; 7, 4; 8, 12; 9, 22; [3] 2, 18; 2, 19; 5, 19; 12, 45; 12, 45; 13, 2; 13, 30;

sprejeneálă → sprijineală

sprijineálă : (1673 DOS. PS. V. 633) : s. f. : „Stütze" : „appui" :

(1x)
sprejenêle *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 4, 13;

spúne : (1521 NEACŞU) : v. III : „sagen" : „dire" : (13x)
am spus *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 2, 12; 2, 16; 2, 18;
au spus *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 6, 2;
să spuie *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [3] 7, 61;
să spuie *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 2, 10;
spune-se-vor *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [3] 6, 7;
spuse *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] Cat. Est. 15; 4, 11;
spuseră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [2] Cat. Est. 11; 1, 15; 3, 4; 4, 4;

spurcá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „entweichen" : „profaner" : (2x)
să spurcaţi *verb conjunctiv prezent 2 pl.* [3] 13, 18;
spurcaţi *verb indicativ prezent 2 pl.* [3] 13, 17;

spurcăciúne : (1559-1560 BRATU) : s. f. : „Unreinigkeit" : „impureté" : (1x)
spurcăciunea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 13, 29;

sta : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „stehen, stehen bleiben, sich stellen" : „rester debout, se tenir, demeurer" : (28x)
a sta *verb infinitiv prezent* [1] 9, 15; 10, 13; [2] 8, 9;
a starea *verb infinitiv prezent* [2] 8, 5;
au stătut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 8, 6; 12, 38; 12, 39;
au stătut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 9, 2;
să stea *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 10, 14;
să stea *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 4, 16;
stau *verb indicativ prezent 3 pl.* [3] 12, 43;
stă *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 3, 4; 6, 5;
stătu *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 16; Cat. Ezd. 62; Cat. Ezd. 69; 3, 9; [2] 4, 2; 5, 1; [3] 8, 6; 8, 7; 9, 4;
stătură *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] Cat. Ezd. 17; Cat. Ezd. 77; 3, 10; [3] 9, 2; 9, 3;
veţi sta *verb viitor 1 indicativ 2 pl.* [1] 8, 28;

stáre : (c. 1573-1578 PS. SCH. 182) : s. f. : „Lage, Stelle" : „position, place" : (4x)
starea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 8, 9; 9, 3; 9, 6; 13, 11;

stăpîní : (1595-1596 DIR) : v. IV : „(be)herrschen" : „dominer, maîtriser" : (5x)
să stăpîneşti *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 7, 23;
stăpînesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [2] 8, 12; [3] 9, 37;
stăpîniră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 9, 28;
vor stăpîni *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [3] 5, 15;

stăpînire : (1678 CHEIA ÎNŢ. 143) : s. f. : „Beherrschung" : „domination" (2x)
stăpînire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;
stăpînirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16;

stea : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Stern" : „étoile" : (2x)
stêlele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 9, 23;
stêlelor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [3] 4, 21;

stémă : (1563 CORESI, PRAXIU 449) : s. f. : „Krone, Diadem" : „couronne, diadème" : (1x)
stema *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 1, 11;

stínge : (1551-1553 ES) : v. III : „auslöschen, vernichten" : „éteindre, anéantir" : (6x)
a stinge *verb infinitiv prezent* [2] 4, 16;
să se stingă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [3] 4, 5;
să stingă *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [2] 4, 16;
să stingă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 3, 6; [3] 13, 14;
să stingi *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [2] 4, 16;

stíngere : (1581-1582 PO) : s. f. : „Vernichtung" : „annéantissement" : (2x)
stingere *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12; [3] 4, 8;

stîlp : (1480 DERS / în top. *Stîlpul* Scurtului) : s. m. : „Pfeiler, Säule" : „pilier, colonne" : (5x)
stîlp *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 12;
stîlpi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [2] 1, 6; [3] 9, 12;
stîlpul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [3] 9, 19; 9, 19;

stîng, -ă : (1551-1553 ES) : adj./s. : „linke" : „gauche" : (1x)
stînga *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 8, 6;

strájă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Wache" : „garde" : (3x)
straja *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 7, 3;
strajă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 4, 22;
străjii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 4, 23;

străín : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj./s. : „1. fremd, 2. Fremder" : „1./2. étranger" : (13x)
cêle streine *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. art.* [3] 13, 26;
strein *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12; [3] 9, 2;
streine *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 10, 2; 10, 10; 10, 11; 10, 14; 10, 17; 10, 18; [2] 3, 8; [3] 13, 27;
streinul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16;
striine *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 10, 44;

străinătáte : (1563 CORESI, PRAXIU 564) : s. f. : „Ausland" : „étranger" : (4x)
streinătate *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 11; 6, 21;
streinătăţii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 2, 1;
striinătatea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 13, 30;

străjár → străjer

străjér : (1592 BGL) : s. m. : „Wacht, Hüter" : „gardien, sentinelle" : (2x)
străjari *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 4, 9;
strejari *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 7, 3;

strălucí : (1559-1560 BRATU) : v. IV : „strahlen" : „rayonner" : (1x)
au strălucit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 3, 13;

strălucít : (1683 SICR. DE AUR 14) : adj. : „strahlend, glänzend"

: „brillant" : (1x)
strălucită *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 5, 1;

strămóş : (c. 1564 CORESI, CAZ. 62) : s. m. : „Urahn" : „ancêtre" : (2x)
strămoşii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [2] 4, 16;
strămoşilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 8, 12;

streín → străin

streinătáte → străinătate

strejár → străjer

stricá : (1551-1553 ES) : v. I : „zerbrechen" : „briser" : (1x)
stricîndu *verb gerunziu* [2] 8, 12;

strigá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „schreien, (aus)rufen" : „crier, proclamer" : (10x)
au strigat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 9, 27;
au strigat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 10, 9;
să strige *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 6, 9;
striga *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 3, 13; [2] 4, 1;
strigară *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [2] Est. 8; [3] 9, 4; 9, 28;
strigă *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 4, 16; 6, 11;

strigáre : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Geschrei" : „clameur, cri" : (5x)
strigare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 3;
strigarea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] Est. 9; [3] 5, 1; 5, 6; 9, 9;

striín → străin

striinătáte → străinătate

strîmbătáte : (1480 BGL / în top. *Strîmbătaţi*) : s. f. : „Unrecht" : „tort" : (3x)
strîmbătate *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 10, 13; [2] 1, 16; 4, 1;

strúgure : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Weintraube" : „raisin" : (1x)
struguri *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 13, 15;

stufós : (1682-1686 DOS. VS., dec. 225[r]) : adj. : „dicht, buschig" : „touffu, feuillu" : (1x)
stufos *adj. calificativ gradul pozitiv neutru sg. nom./ac. neart.* [3] 8, 17;

sub : (1463 DERS) : prep. : „unter" : „sous, au-dessous de" : (5x)
supt *prep.* [2] 2, 8; 2, 18; 3, 6; 4, 16; 8, 12;

sucít : (1581-1582 PO) : adj. : „verdreht" : „tordu" : (1x)
cel sucit *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16;

suferí : (1559-1560 BRATU) : v. IV : „ertragen" : „supporter" : (2x)
nesuferind *verb gerunziu neg.* [2] 8, 12;
suferi *verb infinitiv prezent* [2] 8, 12;

súflet : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Seele" : „âme" : (1x)
sufletul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] 7, 3;

suí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „hinaufgehen, hinaufsteigen" : „monter" : (27x)
a să sui *verb infinitiv prezent* [1] 7, 27;
eram suindu-mă *verb indicativ imperfect perifrastic 1 sg.* [3] 2, 15;
ne vom sui *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [3] 10, 31;
s-au suit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] Cat. Ezd. 4; Cat. Ezd. 5; Cat. Ezd. 60; 2, 59; 4, 12; [3] 7, 6; 7, 61; 12, 1;
s-au suit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 7, 5; [3] 4, 7; 7, 5;
să să suie *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 1, 5;
să să suie *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 1, 3;
să sui *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 35; 7, 1;
să suia *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 2, 1;
să suiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 7, 6; [3] 12, 36;
se va sui *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [3] 4, 3;
sui *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 6, 11;
suie-se *verb indicativ prezent 3 pl.* [3] 4, 12;
suindu-se *verb gerunziu* [1] 1, 11; 8, 1;
suiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 3, 3;

suíre : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „1. Aufstieg, 2. Steigung" : „1. montée, ascension, 2. pente" : (6x)
a suirei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 3, 19;
suirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 69; 7, 7; [3] 3, 31; 12, 36;
suirei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 3, 32;

súliţă : (1570 CORESI, LIT.) : s. f. : „Speer" : „lance" : (1x)
suliţă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

supt → sub

supúne : (1559-1560 BRATU) : v. III : „unterwerfen" : „assujettir, soumettre" : (2x)
au supus *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 5, 5;
să supuneţi *verb conjunctiv prezent 2 pl.* [1] 4, 21;

supús : (1559-1560 BRATU) : adj./s. : „unterwürfig" : „soumis, assujetti" : (3x)
cei supuşi *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. art.* [2] 3, 13;
cei supuşi *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [2] 3, 13;
supuşi *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

surpá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „1. zugrunde richten, vernichten, 2. stürzen, fällen, einreissen, 3. zerstören" : „1. écraser, 2. renverser, abattre, 3. détruire" : (5x)
ai surpat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 24;
au surpat *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 5, 12;
eram surpînd *verb indicativ imperfect perifrastic 1 sg.* [3] 2, 13;
să surpe *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 6, 12;
va surpa *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [3] 4, 3;

sus[1] : (1521 NEACŞU) : adv. : „oben, oberhalb, hinauf, herauf" :

„haut, sur, au-dessus de, en haut" : (4x)
mai sus *adv. de loc comp.* [2] 3, 1; [3] 3, 25; 3, 28;
sus *adv. de loc poz.* [1] 3, 8;

sus² : (c. 1683-1686 MS. 45, 420/2) : s. m. : „Susanite" : „Susanite" : (1x)
susilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 8, 12;

susanahéu : (c. 1665-1672 MS. 4389, 433/1) : s. m. : „Susanachäer" : „Susanachéen" : (1x)
susanaheíii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 4, 9;

sútă : (înc. sec. XVI PS. H.) : num. card./s. f. : „Hundert, hundert" : „centaine, cent" : (13x)
o sută *num. card. nom./ac.* [1] 8, 26; 8, 26;
sute *num. card. nom./ac.* [1] 2, 8; 2, 13; 2, 19; 8, 26; [3] 7, 11; 7, 13; 7, 14; 7, 18; [3] 7, 17; 7, 41;
sutei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 3, 1*;

Ş

şaizéci : (1650-1675 GCR I, 231) : num. card. : „sechzig" : „soixante" : (2x)
şasezăci *num. card. masc. nom./ac.* [1] 2, 13;
şasezeci *num. card. masc. nom./ac.* [3] 7, 14;

şápte : (înc. sec. XVI PS. H.) : num. card. : „sieben" : „sept" : (2x)
şapte *num. card. fem. nom./ac.* [3] 7, 14;
şapte *num. card. masc. nom./ac.* [1] 8, 34;

şáptelea, şáptea : (1551-1553 ES) : num. ord. : „siebte" : „septième" : (10x)
al şaptea *num. ord. masc. sg. nom./ac. art.* [2] 2, 16;
al şaptelea *num. ord. masc. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 6; 7, 7; [3] 10, 31;
a şaptea *num. ord. fem. sg. gen./dat. art.* [1] Cat. Ezd. 12; 3, 6; [3] 8, 4;
a şaptea *num. ord. fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 1; [2] 1, 10; [3] 8, 16;

şáptesprăzece → şaptesprezece

şáptesprezece : (1581-1582 PO) : num. card. : „siebzehn" : „dix-sept" : (1x)
şaptesprăzêce *num. card. masc. nom./ac.* [3] 7, 42;

şaptezăci → şaptezeci

şaptezéci : (1551-1553 ES) : num. card. : „siebzig" : „soixante-dix" : (2x)
şaptezăci *num. card. masc. nom./ac.* [3] 7, 44;
şaptezeci *num. card. masc. nom./ac.* [1] 8, 34;

şáse : (1551-1553 ES) : num. card. : „sechs" : „six" : (5x)
şase *num. card. fem. nom./ac.* [1] 2, 13; 8, 26; [3] 7, 11; 7, 18;
şase *num. card. masc. nom./ac.* [1] 2, 22;

şáselea : (1551-1553 ES) : num. ord. : „sechste" : „sixième" : (2x)
al şaselea *num. ord. masc. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 15; [3] 3, 30;

şasezăci → şaizeci

şasezéci → şaizeci

şădeá → şedea

şedeá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. II : „1. sitzen, sich setzen, 2. bleiben, wohnen" : „1. être assis, s'asseoir, 2. rester, vivre" : (26x)
am şăzut *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 8, 31; [3] 1, 4;
a şădea *verb infinitiv prezent* [3] 11, 2;
au şăzut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 8, 19; 11, 1; 11, 3; 11, 4; 11, 25; 13, 16;
au şăzut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 10, 9; [3] 11, 3;
au şezut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 8, 1;
să şază *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [3] 11, 1;
să şezi *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [3] 6, 7;
şăd *verb indicativ prezent 3 pl.* [3] 11, 6;
şădea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 3, 1; 5, 1;
şădeam *verb indicativ imperfect 1 sg.* [1] 9, 3;
şăzînd *verb gerunziu* [1] 9, 4; [2] 1, 14;
şăzură *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] Cat. Ezd. 8; Cat. Ezd. 61; Cat. Ezd. 71; 2, 70;
şedea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] Cat. Est. 21; [3] 2, 6;

şi : (1521 NEACŞU) : adv./conj. : 1. „und, 2. sowohl... als-auch, 3. auch" : „1. et, 2. et... et, 3. aussi" : (2439x)
şi *adv.* [1] 1, 4; 2, 58; 4, 2; [2] 1, 16; 4, 15; 5, 4; 7, 8; 8, 12; 9, 13;
şi *conjuncţie coord.* (2429x)

şti : (1521 NEACŞU) : v. IV : „wissen, kennen" : „savoir, connaître" : (15x)
au ştiut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 7, 9;
să ştie *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 4, 5;
să ştii *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [1] 5, 17;
sînt ştiind *verb indicativ prezent perifrastic 3 pl.* [3] 13, 24;
ştie *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 4, 13;
ştii *verb indicativ prezent 2 sg.* [2] 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16;
ştiia *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 3, 12;
ştiia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 7, 9; [3] 10, 29;
ştiu *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 7, 24; [2] 4, 10;
va şti *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 7, 24;

ştiínţă : (1563 CORESI, PRAXIU 41) : s. f. : „Kenntnis" : „connaissance" : (1x)
ştiinţa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 8, 10;

ştíre : (1551-1553 ES) : s. f. : „1. Nachricht, 2. Kenntnis" : „1. nouvelle, information, 2. connaissance" : (8x)
ştire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 13; 4, 14; 4, 16; 5, 5; 5, 10; 7, 20; [3] 4, 15;
ştirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 7;

T

talánt : (c. 1564 CORESI, CAZ. 87) : s. m. : „Talent" : „talent" :

(7x)
talanţi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 8, 26; 8, 26;
talanzi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 2, 69; 7, 21; [2] 1, 8; 3, 9; 4, 6;

tálpă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Patsche" : „patte" : (1x)
talpele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 4, 16;

táre : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj./adv./s. : „stark, groß, sehr" : „fort, grand, très" : (12x)
cea tare *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. art.* [3] 1, 10;
celor tari *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. gen./dat. art.* [1] 7, 27;
cel tare *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. voc. art.* [3] 1, 5; 9, 32;
tare *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 11;
tare *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 31;
tare *adv. de mod poz.* [3] 12, 42;
tare foarte *adv. de mod super.* [3] 2, 2;
tari *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 4;
tari *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 4, 20; [3] 11, 14;
tarii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [3] 3, 5;

tarfaléu : (c. 1683-1686 MS. 45, 394/2) : s. m. : „Tarphaläer" : „Tharphaléen" : (1x)
tarfaleii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] 4, 9;

tátă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Vater" : „père" : (4x)
tatălui *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [2] 2, 15;
tătîne *subst. comun masc. sg. gen./dat. neart.* [2] 2, 7; 4, 13; [3] 1, 6;

tăbărî́ : (1642 CAZ. GOV. 279) : v. IV : „lagern" : „camper" : (3x)
ne tăbărîm *verb indicativ prezent 1 pl.* [1] 8, 15;
să să tăbărască *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [3] 4, 8;
să tăbărîră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 11, 30;

tăceá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. II : „schweigen" : „se taire" : (3x)
au tăcut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 5, 8;
au tăcut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 5, 1;
tăceţi *verb imp. 2 pl.* [3] 8, 13;

tăiá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „schneiden, hauen" : „couper" : (1x)
să să taie *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 5, 14;

tălmăcí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „übersetzen" : „traduire" : (2x)
au tălmăcit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 10, 11;
tălmăcindu-se *verb gerunziu* [1] 4, 7;

tămîie : (1560-1561 CORESI, TE.2) : s. f. : „Weihrauch" : „encens" : (2x)
tămîia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 13, 5;
tămîie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 13, 9;

tăríe : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Stärke" : „force" : (3x)
tăriia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 8, 22; [2] 10, 2; [3] 8, 12;

tău, ta : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj. pron. : „dein" : „ton" : (91x)
al tău *adj. pron. pos. 2 neutru sg. nom./ac. sg.* [1] 10, 12;
ta *adj. pron. pos. 2 fem. sg. nom./ac. sg.* [1] 7, 13; 7, 24; 9, 15; 9, 15; [2] 3, 8; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 2; 5, 3; 7, 2; 7, 2; 8, 5; [3] 1, 6; 1, 6; 1, 7; 1, 10; 1, 10; 1, 11; 2, 2; 2, 5; 2, 5; 2, 6; 4, 5; 9, 8; 9, 14; 9, 15; 9, 20; 9, 25; 9, 26; 9, 28; 9, 29; 9, 32; 9, 32; 9, 34; 9, 35; 9, 35;
tale *adj. pron. pos. 2 fem. sg. gen./dat. sg.* [2] 4, 7; 4, 16; 5, 2; [3] 1, 8; 1, 11; 9, 5; 13, 22;
tale *adj. pron. pos. 2 fem. sg. nom./ac. pl.* [1] 4, 11; 9, 10; 9, 14; [3] 1, 10; 9, 8; 9, 16; 9, 19; 9, 27; 9, 28; 9, 29; 9, 31; 9, 34; 9, 34;
tale *adj. pron. pos. 2 neutru. sg. nom./ac. pl.* [3] 9, 8;
tăi *adj. pron. pos. 2 masc. sg. gen./dat. pl.* [1] 4, 15; 9, 11; [3] 9, 30;
tăi *adj. pron. pos. 2 masc. sg. nom./ac. pl.* [1] 7, 17; [3] 1, 6; 1, 6; 9, 26;
tău *adj. pron. pos. 2 masc. sg. gen./dat. sg.* [1] 7, 19; 7, 24; [2] 4, 13; 4, 16; [3] 1, 6; 1, 11; 1, 11; 9, 14;
tău *adj. pron. pos. 2 masc. sg. nom./ac. sg.* [2] 5, 2;
tău *adj. pron. pos. 2 neutru sg. gen./dat. sg.* [2] 4, 16; 4, 16;
tău *adj. pron. pos. 2 neutru sg. nom./ac. sg.* [2] 4, 16; 4, 16; 4, 16; [3] 1, 10; 1, 11; 9, 20; 9, 27; 9, 30; 9, 32;

teasc : (1551-1553 ES) : s. n. : „Kelter" : „pressoir" : (2x)
teascuri *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [3] 13, 15;
teascurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 79;

téme : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „Angst haben, sich fürchten" : „craindre, s'effrayer" : (7x)
a să tême *verb infinitiv prezent* [3] 1, 11;
mă temuiu *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [3] 2, 2;
să să teamă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 2, 20;
temîndu-să *verb gerunziu* [3] 7, 2;
temîndu-se *verb gerunziu* [2] Est. 8; 9, 2;
vă têmeţi *verb imp. 2 pl.* [3] 4, 14;

teméi : (1551-1553 ES) : s. n. : „Grund, Gründung" : „base, fondement" : (1x)
temeiu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 10;

temelíe : (1520 DERS) : s. f. : „Fundament" : „fondation, fondement" : (2x)
temelii *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 5, 16;
temeliile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 4, 12;

teslár : (1616 BGL) : s. m. : „Tischler, Bautischler" : „menuisier, ebeniste" : (1x)
teslarilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 3, 7;

thanarím : (c. 1683-1686 MS. 45, 441/1) : s. m., (ebraism) după *θαναρίμ* (SEPT. FRANKF.) : „Thannurime" : „Thannurim" : (2x)
thanarímilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 3, 11; (
thanurímilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 12, 37;

thanurím → thanarim

thecoím : (c. 1665-1672 MS. 4389, 440/2) : s. m. : „Thekoite" : „habitant de Técoa" : (2x)
thecoimii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [3] 3, 5; 3, 27;

timpiná → tîmpina

timpináre → tîmpinare

tínde → întinde

tirán : (c. 1599 DRHB XVI, 487) : s. m. : „Tyrann" : „tyran" : (1x)
tiranii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [2] 9, 3;

tireán : (1559-1560 BRATU) : s. m. : „Tyrer" : „Tyrian" : (2x)
tirênii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [3] 13, 16;
tirênilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 3, 7;

tîlcuíre : (1645 VARLAAM, R. 228) : s. f. : „Deutung, Meinung" : „interprétation" : (3x)
tîlcuirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 31; Cat. Ezd. 36; 5, 6;

tîmpiná : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „entgegengehen, -kommen, -treten" : „aller à la rencontre de" : (2x)
au timpinat *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 13, 2;
timpinînd *verb gerunziu* [3] 12, 37;

tîmpináre : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Empfang, Entgegenkommen" : „réception, bienveillance" : (1x)
timpinare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

tîmplá → întîmpla

tînguíre : (c. 1550 HC II, 458) : s. f. : „Wehklage" : „lamentation" : (1x)
tînguire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 3;

tîrnosíre : (c. 1665-1672 MS. 4389, 435/1) : s. f. : „Einweihung, Konsekration" : „sanctification, consécration" : (2x)
tîrnosire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 16;
tîrnosirea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 17;

toiág : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Stab" : „bâton" : (4x)
toiagul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] 4, 10; 4, 16; 5, 2; 8, 4;

tot, toátă : (1521 NEACŞU) : adj./adv./pron. nehot. : „ganz, alles" : „tout, entier" : (229x)
ai tuturor *adj. pron. nehot. masc. pl. gen./dat.* [1] 7, 27;
al tuturor *pron. nehot. masc. pl. dat./gen.* [2] 5, 1;
a tot *adj. pron. nehot. neutru sg. dat./gen.* [3] 8, 5; 8, 7; 10, 35; 10, 37;
a tuturor *pron. nehot. masc. pl. dat./gen.* [2] 4, 16;
toată *adj. pron. nehot. fem. sg. nom./ac.* [1] 1, 1; 2, 64; 5, 7; 7, 15; 8, 21; 8, 33; 10, 8; 10, 12; 10, 14; [2] Est. 6; Est. 8; 1, 22; 3, 8; 3, 12; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 3, 13; 4, 3; 4, 16; 4, 16; 5, 1; 5, 2; 8, 7; 8, 11; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 13; 9, 5; 9, 19; 9, 28; 10, 3; [3] 5, 13; 7, 66; 8, 19; 9, 5; 9, 6; 9, 32; 10, 31; 10, 31; 10, 33; 13, 3; 13, 6; 13, 15; 13, 16; 13, 27; 13, 30;
toate *adj. pron. nehot. fem. pl. nom./ac.* [1] 1, 2; 4, 5; 7, 20; 8, 34; 10, 3; [2] 1, 20; 2, 3; 2, 11; 2, 17; 3, 4; 3, 8; 3, 14; 4, 10; 4, 16; 5, 1; 10, 9; 10, 9; [3] 4, 12; 6, 16; 8, 17; 9, 10; 9, 25; 9, 33; 9, 38; 10, 29; 10, 37; 11, 20; 13, 8;
toate *adj. pron. nehot. neutru pl. nom./ac.* [1] 1, 4; 1, 11; 5, 15; [2] 3, 13; 4, 8; 4, 11; 4, 16; 10, 9; [3] 8, 15; 13, 18;
toate *pron. nehot. fem. pl. nom./ac.* [1] 1, 11; 7, 5; 8, 33; [2] 4, 16; 8, 3; 8, 12; 8, 12; 8, 12; 8, 12; [3] 5, 18; 5, 19; 9, 6; 9, 6; 9, 6;
tot *adj. pron. nehot. masc. sg. nom./ac.* [1] Cat. Ezd. 40; 1, 4; 6, 11; 6, 12; 7, 12; 9, 4; 10, 8; [2] 3, 13; 4, 10; 4, 16; 4, 16; 6, 9; 6, 11; [3] 5, 13; 8, 4; 9, 2; 10, 28;
tot *adj. pron. nehot. neutru sg. nom./ac.* [1] Cat. Ezd. 18; 1, 3; 2, 70; 3, 11; 4, 20; 6, 17; 7, 15; 7, 24; 8, 25; 8, 34; 10, 5; 10, 9; [2] Est. 11; 4, 16; 4, 16; 8, 12; [3] 4, 6; 4, 16; 8, 1; 8, 3; 8, 7; 8, 8; 8, 11; 8, 11; 8, 12; 8, 13; 8, 14; 8, 15; 9, 10; 9, 25; 9, 32; 11, 24; 12, 46; 13, 12; 13, 26;
tot *adv. de mod poz.* [2] 9, 22; 5, 1;
tot *pron. nehot. masc. sg. nom./ac.* [1] 3, 2; 3, 3; 3, 4; 3, 5; 3, 5; 3, 6; 6, 9; 6, 21; 7, 16; 7, 20; 7, 22; 7, 25; 8, 34; 8, 34; 9, 13; [2] 4, 16; 8, 12; [3] 10, 29;
toţi *adj. pron. nehot. masc. pl. nom./ac.* [1] 1, 6; 2, 58; 6, 20; 7, 23; 7, 24; 9, 15; 10, 7; 10, 9; 10, 17; 10, 44; [2] 1, 11; 2, 18; 3, 1; 3, 2; 3, 6; 3, 13; 4, 12; 4, 16; 8, 12; 8, 13; [3] 4, 15; 5, 16; 6, 16; 7, 60; 9, 38; 11, 2; 11, 6; 11, 18;
toţi *pron. nehot. masc. pl. nom./ac.* [1] 1, 5; 2, 42; 3, 8; 3, 9; 6, 20; 8, 20; 8, 22; 8, 22; 10, 14; 10, 16; [2] 2, 16; 3, 13; 4, 16; 8, 12; [3] 4, 8; 6, 9; 13, 20;
tuturor *adj. pron. nehot. masc. pl. gen./dat.* [2] 1, 16;
tuturor *pron. nehot. masc. pl. dat./gen.* [2] 4, 16;

trágе : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „ziehen" : „tirer" : (1x)
trase *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 5, 2;

trandafír : (1441 DRHB I, 165 / în antr. *Trendafil*) : s. m. : „Rose" : „rose" : (1x)
trandafiri *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [2] 1, 7;

tras : (c. 1665-1672 MS. 4389, 897/1) : s. n. : „Gewicht" : „poids" : (1x)
trasul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] 8, 29;

trăí : (1559-1560 BRATU) : v. IV : „leben" : „vivre" : (4x)
să trăiască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [3] 2, 3;
va trăi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [3] 6, 11; 9, 29;
vom trăi *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [3] 5, 2;

trắsnet : (1559-1560 BRATU) : s. n. : „Donner" : „foudre" : (1x)
trăsnete *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [2] Est. 4;

treábă : (1563 CORESI, PRAXIU 264) : s. f. : „Beschäftigung" : „travail, activité" : (2x)
treaba *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 18;

trebii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 7, 19;

trebuí : (1478 DERS) : v. IV : „brauchen" : „avoir besoin de, être nécessaire" : (5x)
să să trebuiască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] Cat. Est. 51;
să trebuiască *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 1, 19;
să vor trebui *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [2] 9, 27;
trebuindu-ne *verb gerunziu* [2] 8, 12;
va trebui *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [2] 4, 15;

tréce : (1521 NEACȘU) : v. III : „durchgehen" : „passer" : (8x)
a trêce *verb infinitiv prezent* [3] 2, 14;
au trecut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 9, 11;
au trecut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 10, 5; [3] 2, 14;
să treacă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [3] 2, 7;
trêce *verb imp. 2 sg.* [2] 4, 16;
trecu *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 6, 11;
trecură *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 12, 31;

trei : (1551-1553 ES) : num. card. : „drei" : „trois" : (7x)
trei *num. card. fem. nom./ac.* [1] 6, 4; 8, 15; 8, 31; 10, 8; 10, 9; [3] 2, 11; 7, 17;

tréilea, tréia : (1551-1553 ES) : num. ord. : „dritte" : „troisième" : (4x)
al treilea *num. ord. masc. sg. nom./ac. art.* [2] 1, 3;
a treia *num. ord. fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 15; [2] Cat. Est. 20; 5, 1; [3] 10, 32;

trimís : (1551-1553 ES) : adj. : „gesendet" : „envoyé" : (2x)
cêle trimise *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. art.* [2] 8, 5;
celor trimise *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. gen./dat. art.* [2] 8, 12;

trimíte : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „schicken" : „envoyer" : (39x)
ai trimis *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 7, 13;
am trimis *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 4, 14; 8, 16; [3] 6, 3; 6, 4; 6, 8;
a trimite *verb infinitiv prezent* [3] 8, 14;
aţi trimis *verb indicativ perfect compus 2 pl.* [1] 4, 18;
au trimis *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 31; 4, 11; 4, 17; 5, 6; 5, 7; 6, 13; [2] Cat. Est. 16; Cat. Est. 17; 1, 22; 8, 10; [3] 2, 6; 2, 9; 6, 2; 6, 4; 6, 5; 6, 12; 6, 19;
s-au trimis *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 5, 5; [2] 3, 13;
să trimiţi *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [3] 2, 5;
trimise *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 26; [2] 4, 4; 4, 5; 4, 14; 9, 20;
trimiteţi *verb imp. 2 pl.* [3] 8, 12;
trimiţă *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 5, 17;
trimiţă-se *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 8, 5;
trimiţînd *verb gerunziu* [2] 9, 19; 9, 19;
trimiţînd *verb gerunziu* [2] 9, 22;

trîmbiţá : (1551-1553 ES) : v. I : „posaunen, trompeten" : „trompeter, sonner la trompette" : (2x)
să trîmbiţêze *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [3] 8, 17;
trîmbiţa *verb indicativ imperfect 3 sg.* [3] 4, 18;

trîmbiţă : (1551-1553 ES) : s. f. : „Trompete" : „trompette" : (4x)
trîmbiţe *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 3, 10; [3] 8, 17; 12, 34; 12, 40;

trup : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Körper" : „corps" : (8x)
trupul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16; [3] 5, 5; 5, 5;
trupului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [2] Cat. Est. 5; 2, 21; [3] 9, 26;
trupurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [2] 9, 14; [3] 9, 37;

trupésc : (1563 CORESI, PRAXIU 256) : adj. : „körperlich" : „corporel" : (1x)
trupesc *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 16;

tu : (1521 NEACȘU) : pron. pers. : „du" : „tu, toi" : (82x)
te *pron. pers. 2 sg. ac. neacc.* [2] Cat. Est. 24; 4, 16; 4, 16; 5, 2; [3] 6, 10; 6, 10;
tine *pron. pers. 2 sg. ac. acc.* [1] 4, 12; 7, 12; 7, 17; 9, 6; 10, 4; 10, 4; [2] 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; [3] 1, 7; 6, 10; 6, 10; 9, 26; 9, 26; 9, 27; 9, 28;
tu *pron. pers. 2 sg. nom.* [1] Cat. Ezd. 70; 7, 24; 9, 15; [2] 4, 13; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 5, 14; [3] 2, 4; 5, 12; 6, 6; 6, 6; 6, 6; 6, 8; 6, 8; 9, 6; 9, 6; 9, 6; 9, 7; 9, 7; 9, 8; 9, 17; 9, 19; 9, 27; 9, 28; 9, 31; 9, 33;
ţ- *pron. pers. 2 sg. dat. neacc.* [2] 4, 16; 8, 7;
ţi *pron. pers. 2 sg. dat. neacc.* [1] 5, 10; 7, 19; [2] 4, 12; 5, 14; 6, 10; 8, 5; [3] 9, 6;
ţie *pron. pers. 2 sg. dat. acc.* [1] 4, 13; 4, 16; 5, 10; 7, 18; 7, 19; 7, 23; [2] 4, 16; 4, 16; 5, 3; 5, 6; 5, 6; 7, 2; 8, 7; 9, 12; [3] 1, 6; 6, 7; 9, 6; 9, 10; 9, 35;

tulburá : (înc. sec. XVI PS. H. / **înturburá** : 1688 BIBLIA) : v. I : „aufwühlen" : „troubler" : (5x)
să înturbura *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 5, 2;
să turbura *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 3, 15;
să turbură *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] Est. 8; 5, 2; 7, 6;

tulburáre : (1560-1561 CORESI, TE.[2]) : s. f. : „Trüben, Trübung, Störung" : „trouble, perturbation" : (2x)
turburare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] Est. 4; Est. 7;

túndere : (1632 EUSTR. PRAV. 225, *ap.* TIKTIN[3]) : s. f. : „Schnitt" : „tondage" : (1x)
al tunderii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 3, 15;

turburá → tulbura

turburáre → tulburare

túrmă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Herde" : „troupeau" : (1x)
ale turmelor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [3] 10, 36;

turn : (1469 DERS / în top. *Turnul*) : s. n. : „Turm" : „tour" :

(11x)
turnul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [3] 3, 1*; 3, 1*; 3, 11*; 3, 25; 3, 26; 12, 38*; 12, 38*;
turnului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 2, 8; 3, 19; 3, 27; 12, 37;

turnáre : (c. 1665-1672 MS. 4389, 79/1) : s. f. : „Trankopfer, Libation" : „libation" : (2x)
turnări *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 4, 16;
turnările *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 7, 16;

Ţ

ţambál : (1673 DOS. PS. V. 497, *ap.* DLR) : s. n. : „Zymbal" : „cymbale" : (2x)
ţimbale *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 3, 10; [3] 12, 27;

ţără : (1515 DERS / în top. *Ţara* lui Oană) : s. f. : „Land" : „pays" : (27x)
ai ţărîlor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [2] 8, 12;
ţara *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 15; [2] 3, 12*; 4, 3; 8, 9*; 9, 19; [3] 9, 7;
ţară *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 8; [2] 1, 22; 3, 14; 8, 9; 8, 9; 8, 12; 9, 27; [3] 1, 3; 12, 28;
ţări *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 1, 1; 3, 12; 3, 13; 8, 17;
ţărîi *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] Cat. Ezd. 4; Cat. Ezd. 71; 2, 1; 4, 15; [3] 7, 6; 11, 3;
ţărîle *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 2, 3;

ţárenă → ţarină

ţárină : (1400 DERS [„champ labouré"]) : s. f. : „Land, Feld" : „terre" : (9x)
ţarenile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 11, 30;
ţarina *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 11, 25; 13, 10;
ţarină *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 5, 16;
ţarinile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 5, 3; 5, 4; 5, 5; 5, 11; 12, 29;

ţimbál → ţambal

ţíne/-eá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III/II : „halten" : „tenir" : (44x)
am ţinut *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 5, 16;
aţi ţinut *verb indicativ perfect compus 2 pl.* [1] 10, 10;
au ţinut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 10, 18; 11, 80; [3] 3, 5; 3, 17; 3, 18; 3, 19; 3, 22; 3, 27; 3, 28; 3, 32; 13, 23;
au ţinut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [3] 3, 4; 3, 4; 3, 4; 3, 6; 3, 7; 3, 8; 3, 9; 3, 10; 3, 10; 3, 11; 3, 12; 3, 13; 3, 14; 3, 16; 3, 17; 3, 20; 3, 21; 3, 23; 3, 23; 3, 24; 3, 29; 3, 29; 3, 30; 3, 30; 3, 31;
să ţinea *verb indicativ imperfect 3 pl.* [3] 4, 16;
să ţineţi *verb conjunctiv prezent 2 pl.* [3] 13, 27;
ţiind *verb gerunziu* [3] 4, 21;
ţine *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 8, 12;
ţinea *verb indicativ imperfect 3 pl.* [2] 9, 18; [3] 4, 17;

ţínere : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Besitztum" : „possession, propriété" : (1x)
ţinêrea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 11, 3;

U

ucíde : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „töten" : „tuer" : (7x)
a ucide *verb infinitiv prezent* [2] 2, 21;
au ucis *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [2] 9, 6; [3] 9, 26;
să ucigă *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [3] 6, 10; 6, 10;
uciseră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [2] 9, 15;
vom ucide *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [3] 4, 11;

úliţă : (1475 DERS / în top. *Uliţa*) : s. f. : „Gasse" : „rue(lle)" : (6x)
uliţa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 10, 9; [2] 6, 11;
uliţele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 4, 1;
uliţii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 8, 5;
uliţile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 6, 9; [3] 8, 18;

úmăr : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. : „Schulter" : „épaule" : (1x)
umăr *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 29;

umblá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „1. umhergehen, wandern, 2. gehen, (aici) leben" : „1. aller, se promener, 2. marcher, (aici) vivre" : (2x)
îmbla *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 2, 11;
să umble *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [2] 8, 11;

umblát : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj. : „durchgeführt" : „transité" : (1x)
îmblată *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 3, 13;

úmple/-eá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III/II : „füllen, erfüllen" : „remplir" : (4x)
au împlut *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 9, 11; [2] 4, 16;
împlu *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 4, 16;
să împlea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 2, 15;

un, o : (1521 NEACŞU) : num./pron. nehot. : „ein" : „un" : (26x)
a unii *pron. nehot. fem. sg. gen./dat.* [2] 4, 16;
o *num. card. fem. nom./ac.* [1] 6, 4; 10, 13; [3] 5, 18; 13, 20;
un *num. card. masc. nom./ac.* [1] 10, 19; [3] 5, 18;
una *num. card. fem. nom./ac.* [1] Cat. Ezd. 12; 3, 6; 7, 7; 7, 8; [2] Est. 1; 3, 13; [3] 8, 4;
una *pron. nehot. fem. sg. nom./ac.* [2] 5, 1;
unii *pron. nehot. masc. pl. nom./ac.* [3] 5, 2; 5, 3; 5, 4;
unuia *pron. nehot. masc. sg. gen./dat.* [2] 6, 9;
unul *pron. nehot. masc. sg. nom./ac.* [1] 6, 20; [2] Cat. Est. 45; 7, 9; 7, 9; 10, 9; [3] 1, 2; 11, 1;

únde : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv. : „wo" : „où" : (10x)
unde *adv. pron. int.-rel.* [1] 1, 4; 6, 1; 6, 3; 6, 5; [2] 1, 9; 2, 14; 4, 3; 5, 2; [3] 4, 20; 7, 65;

uneáltă : (1581-1582 PO) : s. f. : „Gerät" : „outil" : (3x)
unêlte *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 3, 31;
unêltele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 13, 8; 13, 9;

únge : (înc. sec. XVI PS. H.) : v III : „salben" : „oindre" : (1x)
ungîndu-se *verb gerunziu* [2] 2, 12;

unghi : (1462 DERS / în top. *Unghiul*) : s. n. : „Ecke, Winkel" : „coin, angle" : (4x)
unghiu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [3] 3, 20; 3, 24;
unghiul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [3] 3, 19;
unghiului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 3, 25;

unsoáre : (1581-1582 PO) : s. f. : „Salbung" : „onction" : (1x)
unsori *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 4, 16;

untdelémn : (c. 1608-1613 VARLAAM, L. 289) : s. n. : „Öl" : „huile" : (9x)
ale untul-de-lemnului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 10, 39;
a untdelemnului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 10, 37; 13, 5;
a untul-de-lemnului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 13, 12;
untdelemn *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 7; 6, 9; 7, 21; [2] 2, 12;
untul-de-lemn *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [3] 5, 11;

uraniteán : (c. 1665-1672 MS. 4389, 451/2) : s. m. : „Horaniter" : „Horonite" : (1x)
uraniteanului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [3] 13, 28;

úră : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Hass" : „haine" : (1x)
ură *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 16;

uréche : (1407 DERS / în antr. Petru *Ureaclea*) : s. f. : „Ohr" : „oreille" : (4x)
urêchea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 1, 6; 1, 11;
urechile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 8, 5; 13, 1;

urgíe : (1543 DERS / în antr. *Urgie*) : s. f. : „Zorn, Grimm" : „colère, fureur" : (4x)
urgie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 7, 22; [2] 8, 12; [3] 13, 18;
urgiia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 10, 14;

urgisí : (1563 CORESI, PRAXIU 256) : v. IV : „erzürnen" : „provoquer, mettre en colère" : (1x)
au urgisit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 4, 5;

urgisíre : (c. 1665-1672 MS. 4389, 420/2) : s. f. : „Ingrimm" : „furreur" : (2x)
urgisire *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 18;
urgisiri *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 9, 26;

urî́ : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „hassen" : „hair" : (4x)
am urît *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [2] 4, 16;
urăsc *verb indicativ prezent 1 sg.* [2] 4, 16; 4, 16; 4, 16;

urî́t : (1490 DLRV / în antr. *Urîta*) : adj. : „verhasst, gehasst" : „haï" : (1x)
prea urîtă *adj. calificativ gradul superlativ fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;

urîtór : (1559-1560 BRATU) : adj. : „der hasst" : „qui hait" : (1x)
cea urîtoare *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. art.* [2] 8, 12;

urmá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „folgen" : „suivre" : (1x)
neurmînd *verb gerunziu neg.* [2] 8, 12;

úrmă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Spur, Folge" : „trace, suite" : (6x)
urma *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 3, 16; 3, 17; 13, 19;
urmă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 8, 13; [2] 8, 12; [3] 5, 15;

uscăciúne : (1581 CORESI, EV. 192) : s. f. : „Trockenheit, trockenes Boden" : „sécheresse, terre sèche" : (1x)
uscăciune *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 11;

úşă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Tür" : „porte" : (6x)
uşa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 3, 20; 3, 21;
uşile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 5, 1; [3] 3, 3; 3, 13; 6, 10;

uşurá : (1559-1560 BRATU) : v. I : „leichter werden" : „devenir plus léger" : (2x)
ai iuşurat *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [1] 9, 13;
uşurînd *verb gerunziu* [2] 5, 1;

V

vále : (1428 DERS / în top. *Valea* Călugărul) : s. f. : „Tal" : „val(lée)" : (1x)
văii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 3, 13*;

vas : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Gefäß" : „vase, vaisseau" : (17x)
al vaselor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [1] 8, 29;
vase *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 1, 6; 1, 10; 8, 26; 8, 26;
vasele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 3; 1, 7; 1, 11; 5, 14; 5, 15; 6, 5; 7, 18; 8, 25; 8, 27; 8, 32; [3] 10, 39; 13, 5;

vát : (c. 1683-1686 MS. 45, 397/2) : s. n. : „Bat" : „bath" : (2x)
vate *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [1] 7, 21; 7, 21;

vátră : (1525 BOGD., C.M. 33) : s. f. : „Gestell, Podest" : „socle, estrade" : (2x)
o vatră *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 8, 6;
vatră *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] Cat. Ezd. 62;

vaviloneán → babilonean

vavilonéu → babilonean

vărsát : (c. 1564 CORESI, MOLIT. 194) : adj./s. n. : „1. gegossen, 2. Einbruch" : „1. fondu, 2. tombée" : (2x)
vărsat *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 9, 18;
vărsatul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [3] 4, 21;

văzătór : (1559-1560 BRATU) : adj. : „sehend" : „voyant" : (1x)
cel văzătoriu *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. art.* [2] 5, 1;

văznesí : (1551-1553 ES) : v. IV : „zum Himmel aufsteigen" : „s'élever au ciel" : (1x)
văznesîndu-se *verb gerunziu* [2] 8, 12;

veac : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „1. Zeit, 2. Ewigkeit, 3. Jahrhundert" : „1. temps, 2. éternité, 3. siècle" : (12x)
veac *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 11; 9, 12; 9, 12; [2] 4, 16; 9, 32; 10, 10; [3] 2, 3; 9, 5; 9, 5; 13, 1;
veacului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [1] 4, 15; 4, 19;

véchi[1] : (1551-1553 ES) : adj. : „alt" : „vieux, ancien" : (1x)
cêle mai vechi *adj. calificativ gradul superlativ fem. pl. nom./ac. art.* [2] 8, 12;

vechí[1] : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „altern, alt werden" : „vieillir" : (1x)
s-au vechit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 9, 21;

vedeá : (1521 NEACŞU) : v. II : „sehen, wahrnehmen" : „voir, apercevoir" : (21x)
ai văzut *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 9;
am văzut *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 13, 23;
au văzut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] Est. 1; Est. 11;
să vedem *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [1] 4, 14;
văzu *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 5, 9;
văzu *verb indicativ prezent 1 sg.* [2] 5, 13;
văzînd *verb gerunziu* [2] 7, 9; 8, 15;
văzuiu *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [2] 5, 2; [3] 4, 14;
văzură *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] Cat. Ezd. 79; Cat. Ezd. 80;
văzut-am *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 13, 15;
văzutu-am *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [2] Cat. Est. 24;
vêde *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 8, 12;
vedea *verb indicativ imperfect 3 pl.* [2] 2, 16;
vedea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 7, 7;
vedea *verb infinitiv prezent* [2] 8, 6;
vedeţi *verb indicativ prezent 2 pl.* [3] 2, 17;
vor vedea *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [3] 4, 11;

vedeálă : (1688 BIBLIA) : s. f. : „Sehen, Sicht" : „vue, visibilité" : (1x)
vedeala *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 8, 13;

vedére : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Sehen" : „vue" : (3x)
vedêre *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12;
vedêrea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16;
vederii *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [2] 4, 16;

vení : (1521 NEACŞU) : v. IV : „(an)kommen" : „venir" : (54x)
am venit *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [1] 8, 31;
am venit *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [3] 13, 6; 13, 7;
au venit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] Cat. Ezd. 39; 2, 2; 3, 8; 4, 12; 8, 34; [3] 7, 7; 13, 21;
au venit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 30; 5, 3; 5, 16; 7, 8; [2] Cat. Est. 17; [3] 2, 10;
să venim *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [1] 8, 30;
să vie *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 10, 14; [2] 5, 4; [3] 4, 8;
să vie *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 1, 12;
va veni *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 9, 13; 10, 8;
veni *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 4, 2; 4, 14; 5, 2; [3] 1, 2; 4, 3;
veniia *verb indicativ imperfect 3 pl.* [1] 3, 8; [3] 6, 17;
veniiu *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [3] 2, 9; 2, 11;
veniră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 7, 7; 8, 18; 8, 18; [2] Est. 5; 1, 14; 9, 1; 10, 9; [3] 2, 19; 4, 12;
veniţi *verb imp. 2 pl.* [3] 2, 17;
vie *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [2] 5, 8;
viind *verb gerunziu* [3] 5, 17; 13, 22;
vin *verb indicativ prezent 3 pl.* [2] 8, 12; [3] 6, 10; 6, 10; 9, 33;
vine *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 8, 15;
vino *verb imp. 2 sg.* [3] 6, 2; 6, 7;
voiu veni *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [3] 2, 7;
vom veni *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [3] 4, 11;

vérde : (c. 1513 DERS / în top. *Verde*) : adj./s. : „grün" : „vert" : (1x)
verzi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [2] 1, 6;

vésel : (1563 CORESI, PRAXIU 264) : adj. : „heiter, fröhlich" : „gai, joyeux" : (3x)
prea vêsel *adj. calificativ gradul superlativ masc. sg. nom./ac. neart.* [2] Cat. Est. 29; 5, 9;
vêsel *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 1, 10;

veselí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „erfreuen" : „réjouir" : (7x)
au veselit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 6, 22; [3] 12, 42;
s-au veselit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [2] 8, 15; [3] 12, 42;
s-au veselit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 4, 16;
să veseliră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [3] 12, 42;
te veselêşte *verb imp. 2 sg.* [2] 5, 14;

veselíe : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Fröhlichkeit" : „joie" : (21x)
veselie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 12; 6, 16; 6, 22; [2] 8, 12; 8, 16; 8, 17; 8, 17; 9, 18; 9, 19; 9, 19; 9, 19; 9, 22; 10, 10; [3] 8, 14; 8, 19; 12, 27; 12, 42; 12, 43;
veseliei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 3, 13; [2] 1, 4; 4, 16;

vestít : (1559-1560 BRATU) : adj. : „berühmt" : „fameux" : (1x)
vestită *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] Cat. Est. 27;

veşmînt : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Kleidung" : „vêtement" : (4x)
veşminte *subst. comun neutru pl. nom./ac. neart.* [3] 7, 70;
veşmînt *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] 6, 8;
veşmîntul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] Cat. Est. 36; 8, 15;

véşnic : (1563 CORESI, PRAXIU 63) : adj. : „ewig" : „éternel" :

(1x)
vêcinică *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 4, 16;

viáţă : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Leben" : „vie" : (4x)
viaţa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 6, 10;
viaţă *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 9, 8; 9, 9;
vieţile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 3, 13;

vicleán : (1462-1463 DERS) : adj. : „falsch, schlau" : „perfide, fourbe" : (2x)
cea vicleană *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. art.* [1] 4, 12;
vicleană *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 4, 15;

viclení : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „verraten, hintergehen, überlisten" : „trahir, tromper" : (5x)
am viclenit *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [1] 10, 2;
să hiclenesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [2] 4, 16;
să vicleniţi *verb conjunctiv prezent 2 pl.* [3] 6, 6;
viclenesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [2] 8, 12;
vicleniţi *verb indicativ prezent 2 pl.* [3] 2, 19;

vicleníe : (c. 1551-1558 PS. V. 447) : s. f. : „List, Heimtücke" : „perfidie, ruse" : (1x)
ficlenii *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 4, 19;

vicleşúg : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „List, Heimtücke" : „perfidie, ruse" : (3x)
ale vicleşugului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [2] 2, 22;
hicleşug *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [3] 6, 2;
vicleşugul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [3] 2, 2;

víe : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Weinberg" : „vigne" : (5x)
vii *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 9, 25;
viile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 5, 3; 5, 4; 5, 5; 5, 11;

vieţuí : (1559-1560 BRATU) : v. IV : „leben" : „vivre" : (1x)
vieţuindu-se *verb gerunziu* [2] 8, 12;

viitór : (1551-1553 ES) : adj. : „künftig" : „prochain" : (1x)
cea viitoare *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. art.* [2] 3, 13;

vin : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Wein" : „vin" : (14x)
ale vinului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 10, 39;
a vinului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 13, 12;
vin *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [1] 6, 9; 7, 21; [2] 1, 8; 4, 16; [3] 5, 18; 13, 15;
vinu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [3] 5, 15;
vinul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [3] 2, 1; 2, 1; 5, 11;
vinului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 10, 37; 13, 5;

vínde : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „verkaufen" : „vendre" : (6x)
ne-am vîndut *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [2] 7, 4;
să vînd *verb indicativ prezent 3 pl.* [3] 5, 8;
să vînză *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [3] 10, 31;
vindea *verb indicativ imperfect 3 pl.* [3] 13, 15;
vindeţi *verb indicativ prezent 2 pl.* [3] 5, 8;
vînzînd *verb gerunziu* [3] 13, 16;

vindecá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. I : „heilen" : „guérir" : (1x)
vor vindeca *verb viitor 1 indicativ 3 pl.* [3] 4, 2;

víra : (c. 1683-1686 MS. 45, 405/1) : s. f., (ebraism) după *τῆς βειρά* (SEPT. FRANKF.) : „Zitadelle, Burg" : „citadelle" : (1x)
vírei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 7, 2;

vis : (1551-1553 ES) : s. n. : „Traum" : „rêve" : (5x)
vis *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [2] Est. 1; Est. 11;
visul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [2] Est. 4; Est. 11; 10, 5;

visá : (1581-1582 PO) : v. I : „träumen" : „rêver" : (1x)
am visat *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [2] 10, 5;

visteríe → vistierie

vistieríe : (1588 BGL) : s. f. : „Schatz, Schatzkammer" : „trésor, trésorerie" : (20x)
visterie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 14; 5, 14; [2] 4, 6; [3] 7, 70; 10, 38; 10, 39; 13, 5; 13, 7; 13, 8;
visteriei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 7, 19;
visterii *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 12, 43; 13, 12;
visteriia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 2, 69; 10, 6; [2] 3, 9; [3] 13, 4;
visteriile *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] 6, 1; 7, 20; [3] 7, 71; 13, 9;

víşin, -ă : (c. 1665-1672 MS. 4389, 73/2) : s. f./m. : „Byssus-Lein, feiner Lein" : „byssus, lin très fin" : (4x)
vişîne *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 1, 6;
vişin *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 6, 8; 8, 15;
vişine *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [2] 1, 6;

víşîn → vişin, -ă

vitejíe : (1563 CORESI, PRAXIU 373) : s. f. : „Tapferkeit" : „bravoure, vaillance" : (1x)
vitejiia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 10, 2;

vithanatheán : (c. 1683-1686 MS. 45, 402/2) : s. m. : „des Bethanathinim" : „des Bethanathinim" : (1x)
vithanathéni *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 3, 31;

viţél : (1499 DERS / în top. *Viţelu*) : s. m. : „Kalb" : „veau" : (5x)
viţei *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 6, 17; 7, 16; 8, 34;
viţel *subst. comun masc. sg. nom./ac. neart.* [3] 5, 18; 9, 18;

viu : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj. : „lebendig" : „vivant" : (4x)
vii *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 9, 6;
vii *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. neart.* [2] 4, 16;
viu *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 6, 13;
viului *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. gen./dat. art.* [2] 8, 12;

vînzáre : (1581 CORESI, EV. 111) : s. f. : „Verkauf" : „vente" : (4x)
vînzare *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [3] 13, 20;
vînzarea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 10, 31; 13, 16;
vînzării *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 13, 15;

vînzătór : (1560-1561 CORESI, TE.[2]) : s. m. : „Verkäufer" : „vendeur" : (1x)
vînzătorii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [3] 3, 31;

vîrtúte : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Stärke, Kraft" : „force, vigueur" : (2x)
vîrtutea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 4, 16; [3] 4, 10;

voáo → voi

voi : (înc. sec. XVI PS. H.) : pron. pers. : „ihr" : „vous" : (32x)
vă *pron. pers. 2 pl. dat. neacc.* [2] 8, 8;
voao *pron. pers. 2 pl. dat. acc.* [1] 4, 3; 5, 3; 5, 9; 7, 23; [2] 3, 13; 8, 8; 8, 12; [3] 2, 20; 4, 22; 13, 25;
voi *pron. pers. 2 pl. nom./ac. acc.* [1] 1, 3; 4, 2; 4, 2; 8, 27; 10, 10; [2] 8, 8; 8, 12; [3] 1, 8; 1, 8; 2, 17; 2, 19; 2, 19; 5, 7; 5, 8; 5, 9; 6, 3; 13, 17; 13, 18; 13, 21; 13, 21; 13, 27;

voí → vrea

vóie : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Wille" : „volonté" : (5x)
voia *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 7, 22; [2] 1, 8; 8, 11; [3] 5, 8;
voie *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 1, 6;

voievód : (1478 DERS) : s. m. : „Feldherr, Kommandant" : „commandant" : (6x)
voivozi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 4, 14; 12, 39;
voivozii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [3] 13, 11;
voivozilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [1] 9, 2; [2] 3, 12; [3] 2, 16;

voiníc : (1495 DERS) : s. m. : „Tapfere" : „brave" : (2x)
voinici *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 10, 1;
voinicul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [3] 4, 22;

voivód → voievod

vólnic : (1581 CORESI, EV. 99) : adj. : „frei" : „libre" : (1x)
cei volnici *adj. calificativ gradul pozitiv masc. pl. nom./ac. art.* [3] 13, 17;

voroví : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „reden, sprechen" : „parler" : (1x)
voroviia *verb indicativ imperfect 3 pl.* [2] Cat. Est. 25;

vóstru, voástră : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj. pron. : „eu(e)r(er)" : „votre" : (17x)
ale voastre *adj. pron. pos. 2 fem. pl. nom./ac. pl.* [2] 8, 12;
voastră *adj. pron. pos. 2 fem. pl. nom./ac. sg.* [3] 1, 9; 8, 12;
voastre *adj. pron. pos. 2 fem. pl. nom./ac. pl.* [1] 9, 12; [3] 4, 14; 4, 14; 4, 14; 13, 25;
vostru *adj. pron. pos. 2 masc. pl. gen./dat. sg.* [1] 4, 2; 7, 16; 7, 17;
voştri *adj. pron. pos. 2 masc. pl. gen./dat. pl.* [1] 9, 12; 9, 12; [3] 13, 25;
voştri *adj. pron. pos. 2 masc. pl. nom./ac. pl.* [3] 4, 14; 4, 14; 5, 8;

vrăjbí : (c. 1683-1686 MS. 45, 26/2) : v. IV : „anfeiden" : „devenir ennemi" : (1x)
vrăjbiia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 9, 24;

vrăjmáş : (1421 DERS) : adj./s. : „1. feindlich, 2. Feind" : „1./2. ennemi" : (18x)
cel vrăjmaş *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. art.* [2] 7, 6;
vrăjmaş *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [2] Cat. Est. 42;
vrăjmaşi *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [1] 8, 22; [2] 3, 13; [3] 6, 1;
vrăjmaşii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 50; [2] 8, 13; 9, 22; [3] 4, 15; 6, 16;
vrăjmaşilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 3, 13; 4, 16; 8, 11; [3] 4, 10; 5, 9; 9, 28;
vrăjmaşul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [2] 9, 10;
vrăjmaşului *subst. comun masc. sg. gen./dat. art.* [1] 8, 30;

vreá : (1521 NEACŞU) : v. II : „wollen" : „vouloir, désirer" : (22x)
au voit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 7, 14;
au vrut *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [2] 1, 8;
să voia *verb indicativ imperfect 3 sg.* [1] 3, 5;
să voiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 2, 68;
va *verb indicativ prezent 3 sg.* [2] 6, 7; 6, 8; 6, 11;
vei *verb indicativ prezent 2 sg.* [1] 10, 3; [2] Cat. Est. 26; 3, 11; 5, 3;
voia *verb indicativ imperfect 3 pl.* [3] 11, 2;
voiu *verb indicativ prezent 1 sg.* [2] Cat. Est. 34; 6, 6;
vor *verb indicativ prezent 3 pl.* [2] 8, 12; [3] 1, 11;
vrea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] Est. 11;
vrînd *verb gerunziu* [1] 4, 5; [2] 3, 13; 4, 16;
vru *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [2] 3, 6;
vrut-am *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [2] 3, 13;

vrédnec → vrednic

vrédnic : (1551-1553 ES) : adj. : „würdig" : „digne" : (2x)
cea vrêdnică *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. art.* [2] 8, 12;
vrêdnec *adj. calificativ gradul pozitiv masc. sg. nom./ac. neart.* [2] 7, 4;

vréme : (1522 DERS / în antr. Gavril *Vremeş*) : s. f. : „Zeit" : „temps" : (28x)
vrême *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 3; 11, 30; [2] 3, 13; 4, 13; 8, 7; 10, 9;
vrêmea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 39; Cat. Ezd. 51; 8, 34; 10, 13; [2] 2, 12; 2, 15; 3, 13; 4, 13; 4, 16; 5, 1; 5, 2; 8, 12; 8, 12; 9, 28; [3] 4, 22; 6, 1; 9, 27; 13, 21;
vremi *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] 10, 14; [3] 9, 28; 10, 34; 13, 30;

vrére : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. f. : „Wille" : „volonté" : (4x)

vrêre *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] 8, 12; 8, 12; 8, 12;
vrêrea *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [2] 2, 22;

vreún, vreo : (1559-1560 BRATU) : adj. pron. : „irgendein" : „quelqu'un" : (2x)
vreunui *adj. pron. nehot. masc. sg. gen./dat.* [3] 2, 12;
vro *adj. pron. nehot. masc. pl. nom./ac.* [1] 2, 64;

vro → vreún, vreo

vughéu : (c. 1683-1686 MS. 45, 421/1) : s. m., după gr. *βουγαῖος* (SEPT. FRANKF.) : „des Bugaios, Prahlhans" : „Bugéen, fanfaron" : (2x)
vugheul *subst. comun masc. sg. nom./ac. art.* [2] 3, 1; Est. 17;
vugheului *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [2] 9, 10;

vúlpe : (1449 DERS / în antr. *Vulpaș*) : s. f. : „Fuchs" : „renard" : (1x)
o vulpe *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 4, 3;

Z

za : (1509 DERS) : s. f. : „Brustpanzer" : „ciurasse" : (1x)
zale *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 4, 16;

zăceá : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. II : „liegen" : „gésir" : (1x)
zăcea *verb indicativ imperfect 3 sg.* [2] 9, 4;

zăciuiálă → zeciuială

zăvór : (1649 MARD.) : s. n. : „Riegel" : „verrou" : (5x)
zăvoarăle *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [3] 3, 3; 3, 13; 3, 14; 3, 15;
zăvoarele *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [3] 3, 6;

zăvorî́ : (1560-1561 CORESI, TE.2) : v. IV : „verriegeln" : „verrouiller" : (1x)
zăvorască-se *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [3] 7, 3;

zdrobí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „zerbrechen" : „briser" : (1x)
eram zdrobind *verb indicativ imperfect perifrastic 1 sg.* [3] 2, 15;

zéce : (înc. sec. XVI PS. H.) : num. card. : „zehn" : „dix" : (2x)
zêce *num. card. masc. nom./ac.* [1] 8, 24; [3] 11, 1;

zécelea, zécea : (1551-1553 ES) : num. ord. : „zehnte" : „dixième" : (1x)
a zêcea *num. ord. fem. sg. gen./dat. art.* [1] 10, 16;

zeciuí : (1560-1561 CORESI, TE.2) : v. IV : „zehnten" : „prendre la dîme" : (1x)
zeciuind *verb gerunziu* [3] 10, 37;

zeciuiálă : (1630 DRHB XXIII, 228) : s. f. : „Zehnt" : „dîme" : (7x)
zăciuiala *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 13, 12;
zăciuiêle *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 12, 43;
zeciuiala *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [3] 10, 38; 10, 38; 13, 5;
zeciuiêlei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 10, 38;
zeciuiêlele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [3] 10, 37;

zi : (înc. sec. XVI PS. H.) : adv./s. f. : „Tag" : „jour" : (148x)
a zilei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [3] 9, 3;
o zi *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 10, 16; 10, 17; [2] 3, 7; 3, 13; 5, 4; 8, 12;
zi *subst. comun fem. sg. gen./dat. neart.* [3] 11, 23;
zi *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 3, 4; 3, 4; 6, 9; 6, 9; 10, 13; [2] Cat. Est. 39; Cat. Est. 51; Est. 7; 3, 7; 3, 7; 5, 8; 8, 1; 8, 12; 8, 12; 8, 13; 9, 2; 9, 10; 9, 18; 9, 19; 9, 19; 9, 22; [3] 8, 11; 8, 13; 8, 20; 8, 20; 10, 31;
zile *subst. comun fem. pl. nom./ac. neart.* [1] Cat. Ezd. 12; 3, 6; 6, 22; 8, 15; 8, 31; 10, 8; 10, 9; [2] 1, 2; 1, 4; 1, 5; 2, 18; 3, 12; 3, 13; 4, 10; 4, 15; 8, 12; 9, 22; 9, 22; 10, 10; [3] 1, 4; 2, 11; 5, 18; 6, 15; 8, 4; 8, 20; 12, 45;
zilei *subst. comun fem. sg. gen./dat. art.* [1] 3, 4; [3] 12, 46;
zilele *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 74; Cat. Ezd. 79; Cat. Ezd. 80; 4, 2; 4, 5; 4, 7; 4, 15; 4, 19; 9, 6; [2] 1, 1; 1, 5; 2, 11; 2, 12; 3, 4; 4, 7; 4, 16; 4, 16; 4, 16; 9, 21; 9, 26; 9, 27; 9, 28; 10, 10; [3] 6, 17; 8, 19; 9, 32; 12, 7; 12, 12; 12, 22; 12, 23; 12, 26; 12, 26; 12, 46; 12, 46; 13, 15; 13, 23;
zilelor *subst. comun fem. pl. gen./dat. art.* [2] 6, 1; [3] 12, 23; 13, 6;
zio *subst. comun fem. sg. nom./ac. neart.* [2] Cat. Est. 27; 2, 14;
zioa *adv. de timp* [2] 4, 15; [3] 1, 6; 4, 9; 4, 22; 9, 12; 9, 19;
zioa *subst. comun fem. sg. nom./ac. art.* [1] 3, 4; 6, 15; 8, 32; 9, 6; 9, 7; 9, 15; 11, 67; 11, 77; 11, 78; [2] Cat. Est. 20; 1, 10; 3, 14; 5, 1; 7, 1; 9, 19; 10, 9; [3] 4, 16; 5, 14; 8, 12; 8, 15; 8, 19; 8, 20; 8, 20; 8, 20; 9, 1; 9, 10; 9, 19; 9, 32; 10, 31; 11, 23; 12, 42; 12, 43; 12, 46; 13, 1; 13, 15; 13, 15; 13, 17; 13, 19; 13, 22;

zíce : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. III : „sagen" : „dire" : (166x)
ai zis *verb indicativ perfect compus 2 sg.* [3] 9, 15; 9, 23;
am zis *verb indicativ perfect compus 1 sg.* [1] 5, 9; 8, 22; [3] 1, 4; 2, 17; 2, 20; 4, 22; 5, 7; 5, 7; 5, 9; 5, 13; 13, 9; 13, 11; 13, 17; 13, 19; 13, 21; 13, 22;
a să zice *verb infinitiv prezent* [2] 8, 12;
au zis *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 1, 2; [2] 10, 11; 10, 11; [3] 6, 6;
a zice *verb infinitiv prezent* [2] 6, 4;
era zicînd *verb indicativ imperfect perifrastic 3 pl.* [3] 6, 19;
să zic *verb indicativ prezent 3 pl.* [2] 9, 28; 9, 30; 10, 11;
să zici *verb conjunctiv prezent 2 sg.* [2] 4, 12;
va zice *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [2] 2, 13;
vom zice *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [1] 9, 10;
zi *verb imp. 2 sg.* [2] 4, 9; 4, 12; 5, 14;
zice *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 4, 17;
zici *verb indicativ prezent 2 sg.* [3] 5, 12; 6, 8;
zicînd *verb gerunziu* [1] 1, 1; 5, 11; 8, 22; 9, 1; 9, 11; [2] Cat. Est. 8; 3, 8; 4, 14; 6, 9; 6, 11; 9, 25; [3] 1, 8; 5, 2; 5, 3; 5, 4; 6, 2; 6, 8; 6, 9; 8, 13;
zicîndu *verb gerunziu* [3] 6, 3;
zisără *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 4, 3;
zise *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 22; Cat. Ezd. 51; Cat. Ezd. 64; Cat. Ezd. 70; 2, 63; 5, 3; 5, 15; 10, 2; 10, 10; [2] Cat. Est. 14; Cat. Est. 24; Cat. Est.

26; Cat. Est. 27; Cat. Est. 28; Cat. Est. 30; Cat. Est. 34; Cat. Est. 35; Cat. Est. 39; Cat. Est. 40; Cat. Est. 41; Cat. Est. 42; Cat. Est. 45; Cat. Est. 46; Cat. Est. 47; Cat. Est. 51; 1, 10; 1, 13; 1, 16; 3, 11; 4, 7; 4, 9; 4, 12; 4, 16; 4, 16; 5, 2; 5, 2; 5, 2; 5, 3; 5, 4; 5, 5; 5, 6; 5, 7; 5, 12; 5, 14; 6, 1; 6, 3; 6, 4; 6, 5; 6, 6; 6, 7; 6, 8; 6, 10; 7, 1; 7, 3; 7, 5; 7, 6; 7, 8; 7, 9; 7, 9; 7, 10; 8, 5; 8, 7; 9, 12; 9, 13; 10, 4; [3] 1, 3; 2, 2; 2, 4; 2, 6; 2, 18; 4, 2; 4, 2; 4, 10; 5, 13; 6, 10; 7, 65; 8, 8; 8, 11; 8, 11; 8, 12; 8, 17; 9, 6;

ziseră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 4, 2; 5, 4; 10, 12; [2] 2, 2; 6, 3; 6, 5; 6, 13; [3] 2, 19; 4, 3; 4, 11; 4, 12; 5, 12; 9, 5; 9, 18;

ziş *verb indicativ perfect simplu 1 sg.* [1] 8, 27; 9, 5; [3] 2, 3; 2, 5; 2, 7; 2, 18; 4, 14; 4, 19; 6, 11; 7, 3; 8, 3; 13, 19;

zid : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. n. : „Mauer" : „mur" : (39x)

zid *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [3] 3, 13; 4, 15; 4, 16; 4, 19;

zidu *subst. comun neutru sg. nom./ac. neart.* [3] 2, 15; 4, 10;

zidul *subst. comun neutru sg. nom./ac. art.* [1] Cat. Ezd. 57; Cat. Ezd. 58; [3] 2, 8; 2, 13; 2, 15; 2, 17; 3, 8; 3, 15; 3, 27; 4, 1; 4, 3; 4, 6; 4, 6; 6, 1; 6, 6; 6, 15; 7, 1; 12, 30; 12, 37;

zidului *subst. comun neutru sg. gen./dat. art.* [3] 4, 13; 5, 16; 12, 31; 12, 31; 12, 36; 12, 37; 12, 38; 13, 21;

zidurile *subst. comun neutru pl. nom./ac. art.* [1] 4, 12; 4, 13; 4, 16; [3] 1, 3;

zidurilor *subst. comun neutru pl. gen./dat. art.* [3] 4, 7; 12, 27;

zidár : (1585 DERS) : s. m. : „Maurer" : „maçon" : (1x)

zidarii *subst. comun masc. pl. nom./ac. art.* [3] 4, 18;

zidí : (înc. sec. XVI PS. H.) : v. IV : „1. bauen, erbauen, 2. schaffen" : „1. construire, bâtir, 2. créer" : (50x)

am zidit *verb indicativ perfect compus 1 pl.* [3] 4, 6; 6, 1;

au zidit *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [1] 6, 14; [3] 3, 13; 4, 18; 12, 30;

au zidit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 5, 11;

au ziditu *verb indicativ perfect compus 3 pl.* [3] 3, 3;

au ziditu *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [3] 3, 15;

a zidi *verb infinitiv prezent* [1] 3, 10; 4, 3; 4, 4; 5, 2; 5, 3; 5, 9;

s-au zidit *verb indicativ perfect compus 3 sg.* [1] 5, 16;

să să zideascâ *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 5, 13; 5, 15;

să va zidi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 4, 13;

să zideascâ *verb conjunctiv prezent 3 pl.* [1] 1, 5; 6, 7; 6, 8;

să zideascâ *verb conjunctiv prezent 3 sg.* [1] 1, 3; 5, 17; 6, 3; [3] 4, 6;

să zidesc *verb conjunctiv prezent 1 sg.* [1] 1, 2;

să zidêşte *verb indicativ prezent 3 sg.* [1] 5, 8;

să zidi *verb indicativ perfect simplu 3 sg.* [1] Cat. Ezd. 58; [3] 7, 1;

să zidim *verb conjunctiv prezent 1 pl.* [1] 4, 2; [3] 2, 17; 2, 18; 4, 10;

se va zidi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 4, 16;

va zidi *verb viitor 1 indicativ 3 sg.* [1] 4, 21;

voiu zidi *verb viitor 1 indicativ 1 sg.* [3] 2, 5;

vom zidi *verb viitor 1 indicativ 1 pl.* [1] 4, 3; [3] 2, 20;

zidesc *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 4, 12; 5, 4; [3] 4, 2; 4, 5;

zidescu *verb indicativ prezent 3 pl.* [1] 4, 1;

zideşti *verb indicativ prezent 2 sg.* [3] 6, 6;

zidiia *verb indicativ imperfect 3 pl.* [3] 4, 16;

zidim *verb indicativ prezent 1 pl.* [1] 5, 11; [3] 4, 1;

zidiră *verb indicativ perfect simplu 3 pl.* [1] 3, 2; 6, 14; [3] 3, 1;

zidít : (1560-1561 CORESI, TE.[2]) : adj. : „gebaut" : „construit" : (2x)

zidită *adj. calificativ gradul pozitiv fem. sg. nom./ac. neart.* [1] 5, 11;

zidite *adj. calificativ gradul pozitiv fem. pl. nom./ac. neart.* [3] 7, 4;

zís : (înc. sec. XVI PS. H.) : adj./s. : „gesagt" : „dit" : (1x)

cêle zise *subst. comun fem. pl. nom./ac. art.* [2] 8, 14;

zlătár : (1451 DERS / în antr. Vlad *Zlătărescul*) : s. m. : „Goldschmied" : „orfèvre" : (1x)

zlătari *subst. comun masc. pl. nom./ac. neart.* [3] 3, 8;

zmarágd → smarald

zmúlge → smulge

zóri : (înc. sec. XVI PS. H.) : s. m. pl. : „Tagesanbruch, Morgendämmerung" : „lever du jour, aube" : (1x)

zorilor *subst. comun masc. pl. gen./dat. art.* [3] 4, 21;

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

A. Bibliografia indicelui de cuvinte şi forme

AA = *Analele Academiei Române*. Academia Română, Bucureşti, Anul I (1867) ş.u.

AIIN = *Anuarul Institutului de Istorie Naţională*. Publicat de Alexandru Lapedatu şi Ioan Lupaş. Anul I (1921-1922). Institutul de Arte Grafice „Ardealul", Cluj, 1922-1945.

AL = *Anuarul de lingvistică şi istorie literară*, Iaşi, 1964 ş.u. [vezi TIKTIN[3]].

ANON. CAR. = *Anonymus Caransebesiensis*... [Mihai Halici (tatăl), *Dictionarium Valachico-Latinum*, vechi glosar român-latin, c. 1650]. Publicat de Grigore Creţu în revista „Tinerimea română", noua serie, publicaţiune a Societăţii Literare cu acelaşi nume, sub direcţiunea lui Gregorie G. Tocilescu. Tipografia Corpului Didactic, Bucureşti, vol. I (1898), fasc. III, p. 326-380.

ANON. CAR.[2] = *Dictionarium Valachico-Latinum. Primul dicţionar al limbii române* [c. 1650]. Studiu introductiv, ediţie, indici şi glosar de Gh. Chivu. Editura Academiei Române, Bucureşti, 2008.

APOL. = Ioan Cantacuzino, *Patru apologii pentru religia creştină şi patru oraţii traduse în limba română la mijlocul secolului al XVII-lea de Nicolae Spătarul (Milescu)*. Ediţie critică, studiu introductiv, notă asupra ediţiei, note şi comentarii, glosar de Eugenia Dima. Colecţia „Fontes Traditionis", Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2010.

APOST. IORGA = *Apostolul Iorga* [c. 1551-1583]. În G. Mihăilă, *Observaţii asupra manuscrisului slavo-român al popii Bratul (1559-1560)*, în Ion Gheţie *et al.* (ed.), *Studii de limbă literară şi filologie*. Vol. II. Editura Academiei Române, Bucureşti, 1972, p. 301-345.

ARH. II = *Arhiva Societăţii Ştiinţifice şi Literare din Iaşi*. Anul II (1890-1891). Editura Societăţii Ştiinţifice şi Literare, Iaşi, 1891.

BGL = Damian P. Bogdan, *Glosarul cuvintelor româneşti din documentele slavo-române*. Tipografia „Cărţilor Bisericeşti", Bucureşti, 1946 („Institutul de Studii şi Cercetări Balcanice. Seria filologică", nr. 1).

BIBLIA 1688 = *Biblia, ádecă Dumnezeiasca Scriptură ale cei Vechi şi ale cei Noao Lége* [...], tipărită întîia oară la 1688, în timpul lui Şerban Vodă Cantacuzino, Domnul Ţării Româneşti [Retipărită după 300 de ani, în facsimil şi transcriere, cu aprobarea Sfîntului Sinod şi cu binecuvîntarea Prea fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1988].

BOGD., C.M. = N. A. Bogdan, *Din trecutul comerţului moldovenesc şi mai ales a celui ieşean*. Institutul Modern de Arte Grafice N. V. Ştefăniu şi D. Staierman, Iaşi, 1925.

BRATU = *Codicele popii Bratul (1559-1560)*. Grafie şi fonetică, morfologia, vocabularul, textul facsimilat, indice de cuvinte şi forme româneşti de C. Dimitriu. Casa Editorială „Demiurg", Iaşi, 2006.

BRV = *Bibliografia românească veche (1508-1830)*. Vol. I, II, III/1-2. Ediţie de Ioan Bianu şi Nerva Hodoş. Bucureşti, 1903-1912. Vol. III/3-8, IV. Ediţie de Ioan Bianu şi Dan Simonescu. Bucureşti, 1936-1944.

CATEH. CALV. = *Catehismul calvinesc impus clerului şi poporului român sub domnia principilor Georgiu Rákoczy I şi II*, 1656. Ediţie de George Barițiu. Tipografia lui W. Krafft, Sibiiu, 1879.

CAZ. DEALU = *Evanghelie învăţătoare* [...], Monastirea Dealu, 1644.

CAZ. GOV. = *Evanghelie învățătoare (Govora, 1642)*. Ediție, studiu introductiv, note și glosar de Alin-Mihai Gherman. Editura Academiei Române, București, 2011.

CCR = Timotei Cipariu, *Crestomatia sau Analecte literarie din cărțile mai vechi și nouă românești tipărite și manuscrise, începînd de la secolul XVI pînă la al XIX, cu notiția literaria*, Blasiu, 1858.

CHEIA ÎNȚ. = *Cheia înțelesului*, scoasă pre limba rumânească de Varlaam, mitropolitul Ungrovlahiei [...], București, 1678. În Ioannykij Haleatovskyj, *Cheia înțelesului*. Ediție, indice de nume și glosar de Rodica Popescu. Prefață de Alexandru Mareș. Libra, București, 2000.

COD. ST. = *Codex Sturdzanus* [c. 1580-1619]. Studiu filologic, studiu lingvistic, ediție de text și indice de cuvinte de Gheorghe Chivu. Editura Academiei Române, București, 1993.

COD. VOR.[2] = *Codicele voronețean* [c. 1563-1583]. Ediție critică, studiu filologic și studiu lingvistic de Mariana Costinescu. Editura Minerva, București, 1981.

CORESI, CAZ. = Coresi, *Cazania* [c. 1564]. În Coresi, *Tâlcul evangheliilor și Molitevnic românesc*. Ediție critică de Vladimir Drimba, cu un studiu introductiv de Ion Gheție. Editura Academiei Române, București, 1998.

CORESI, EV. = Coresi, *Cartea ce să cheamă Evanghelie cu învățătură* [*Cazania a II-a*], Brașov, 1581. În Diaconul Coresi, *Carte cu învățătură (1581)*. Publicată de Sextil Pușcariu și Alexie Procopovici. Vol. I. *Textul*. Atelierele Grafice Socec & Co., București, 1914.

CORESI, ÎC. = *Întrebare creștinească*, [tipărită de] diaconul Coresi și Tudor diacul, Brașov [c. 1559-1560]. În Ion Gheție (coord.), *Texte românești din secolul al XVI-lea*. Editura Academiei Române, București, 1982 (GHEȚIE).

CORESI, LIT. = *Liturghierul lui Coresi*, [1570]. Text stabilit, studiu introductiv și indice de Al. Mareș. Editura Academiei Române, București, 1969.

CORESI, MOLIT. = Coresi, *Molitevnic românesc* [c. 1564]. În Coresi, *Tâlcul evangheliilor și Molitevnic românesc*. Ediție critică de Vladimir Drimba, cu un studiu introductiv de Ion Gheție. Editura Academiei Române, București, 1998, p. 189-211.

CORESI, PRAV. = Coresi, *Pravila*, Brașov [c. 1560-1562]. În Ion Gheție (coord.), *Texte românești din secolul al XVI-lea*. Editura Academiei Române, București, 1982 (GHEȚIE).

CORESI, PRAXIU = Coresi, *Lucrul apostolesc* sau *Praxiul*, Brașov, 1563. În *Texte de limbă din secolul al XVI-lea*, reproduse în facsimile de I. Bianu. IV. *Lucrul apostolesc – Apostolul*, tipărit de diaconul Coresi la Brașov, la anul 1653. Tiparul „Cultura Națională", București, 1930.

CORESI, PS. = Coresi, *Psaltirea slavo-română (1577) în comparație cu psaltirile coresiene din 1570 și din 1589*. Text stabilit, introducere și indice de Stela Toma. Editura Academiei Române, București, 1976.

CORESI, TE.[2] = *Tetraevanghelul tipărit de Coresi (Brașov, 1560-1561), comparat cu Evangheliarul lui Radu de la Mănicești, 1574*. Ediție alcătuită de Florica Dimitrescu. Editura Academiei Române, București, 1963.

COSTIN, L. = Miron Costin, *Letopisețul Țării Moldovei* [a. 1675]. În *Opere*. Ediție critică cu un studiu introductiv, note, comentarii, variante, indice și glosar de P. P. Panaitescu. Editura de Stat pentru Literatură și Artă, [București], 1958.

COSTIN, N. = Miron Costin, *De neamul moldovenilor* [c. 1675]. În *Opere*. Ediție critică cu un studiu introductiv, note, comentarii, variante, indice și glosar de P. P. Panaitescu. Editura de Stat pentru Literatură și Artă, [București], 1958.

CREST. = *Crestomație de literatură română veche*. Vol. I (coord.: I. C. Chițimia și Stela Toma). Cuvînt înainte de prof. dr. doc. Zoe Dumitrescu Bușulenga. Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984.

DA = (Academia Română) *Dicționarul limbii române*. Sub conducerea lui Sextil Pușcariu. Tomul I. Partea I: *A – B*. Librăriile Socec & Comp. și C. Sfetea, București, 1913; Tomul I. Partea II: *C*. Tipografia Ziarului „Universul", București, 1940; Tomul I. Partea III. Fascicula I: *D – de*. Universul, Întreprindere Industrială a Statului, București, 1949; [Fascicula II: *de – desțina*; șpalt, 1948]; Tomul II. Partea I: *F – I*. Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională, București, 1934; Tomul II. Partea II. Fascicula I: *J – lacustru*. Tipografia Ziarului „Universul" S. A., București, 1937; Tomul II. Partea II. Fascicula II:

Ladă – lepăda. Tipografia Ziarului „Universul" S. A., Bucureşti, 1940; Tomul II. Partea II. Fascicula III: *Lepăda – lojniță*. Tipografia Ziarului „Universul" S. A., Bucureşti, 1948.

DERS = *Dicţionarul elementelor româneşti din documentele slavo-române: 1374-1600*. Redactor responsabil Gh. Bolocan. Editura Academiei, Bucureşti, 1981.

DIR = *Documente şi însemnări româneşti din secolul al XVI-lea*. Text stabilit şi indice de Gheorghe Chivu, Magdalena Georgescu, Magdalena Ioniță, Alexandru Mareş şi Alexandra Roman-Moraru, introducere de Alexandru Mareş. Editura Academiei, Bucureşti, 1979.

DIRA = *Documente privind istoria României. A. Moldova*. Veacul XVI, vol. IV (1591-1600). Editura Academiei Române, Bucureşti, 1952.

DIRB = *Documente privind istoria României. B. Ţara Românească*. Veacul XVII, vol. I-IV. Editura Academiei Române, Bucureşti, 1951-1954.

DIRC = *Documente privind istoria României. C. Transilvania*. Veacurile XI, XII şi XIII, vol. I (1075-1250) [volum întocmit de Mihai Roller *et al.*]. Editura Academiei Române, Bucureşti, 1951.

DLR = *Dicţionarul limbii române*. Serie nouă. Redactori responsabili: acad. Iorgu Iordan, acad. Alexandru Graur şi acad. Ion Coteanu. Din anul 2000, redactori responsabili: acad. Marius Sala şi acad. Gheorghe Mihăilă. Editura Academiei, Bucureşti. Tomul I. Partea a 3-a, a 4-a, a 5-a, a 6-a: Litera *D*, 2006-2008; Tomul IV. Litera *L*: 2008; Tomul V. Litera *L*: 2008; Tomul VI. Litera *M*: 1965-1968; Tomul VII. Partea I. Litera *N*: 1971; Tomul VII. Partea a 2-a. Litera *O*: 1969; Tomul VIII. Litera *P*: 1972-1984; Tomul IX. Litera *R*: 1975; Tomul X. Litera *S*: 1986-1994; Tomul XI. Partea 1. Litera *Ş*: 1978; Tomul XI. Partea a 2-a şi a 3-a. Litera *T*: 1982-1983; Tomul XII. Partea I. Litera *Ţ*: 1994; Tomul XII. Partea a 2-a. Litera *U*: 2002; Tomul XIII. Partea I şi a 2-a şi a 3-a. Litera *V* şi literele *W*, *X*, *Y*: 1997-2005; Tomul XIV. Litera *Z*: 2000.

DLRV = G. Mihăilă, *Dicționar al limbii române vechi (sfîrşitul sec. X – începutul sec. XVI)*. Editura Enciclopedică Română, Bucureşti, 1974.

DOR = N. A. Constantinescu, *Dicţionar onomastic românesc*. Editura Academiei, Bucureşti, 1963.

DOS. LIT.[2] = Dosoftei, *Dumnezăiasca Liturghie (1679)*. Ediţie critică de N. A. Ursu. Mitropolia Moldovei şi Sucevei, Iaşi, 1980.

DOS. MOLIT. = Dosoftei, *Molitvenic de-nţăles* [...]. *Trebnic*, Tiparniţa Sfintei Mitropolii, Iaşi, 7189 [1681].

DOS. PAR. = Dosoftei, *Parimiile preste an. Iaşi, 1683*. Ediţie critică, introducere, note asupra ediţiei şi glosar de Mădălina Ungureanu. Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2012.

DOS. PS. V. = Dosoftei, *Psaltirea în versuri, 1673*. Ediţie critică de N. A. Ursu, cu un cuvînt înainte de Înalt Prea Sfinţitul Iustin Moisescu, Arhiepiscop al Iaşilor şi Mitropolit al Moldovei şi Sucevei. Mitropolia Moldovei şi Sucevei, Iaşi, 1974.

DOS. VS. = Mitropolitul Dosoftei, *Viaţa şi petrêcerea svinţilor*, Iaşi, 1682-1686.

DR = *Dacoromania*. Buletinul Muzeului Limbii Române, condus de Sextil Puşcariu. Cluj, Anul I (1920-1921) ş.u.; [vol. X] Comitetul de redacţie: G. Giuglea, Şt. Paşcu, E. Petrovici, Al. Procopovici, S. Puşcariu; [vol. XI] Directori: Şt. Paşca, E. Petrovici.

DRĂGANU = Nicolae Drăganu, *Românii în veacurile IX-XIV, pe baza toponimiei şi a onomasticei*. Imprimeria Națională, Bucureşti, 1933 (seria „Academia Română. Studii şi cercetări", XXI).

DRH = Mihai Berza *et al.*, *Documenta Romaniae Historica. A. Moldova*. Comitet de coordonare: Ştefan Pascu, Ştefan Ştefănescu, Alexandru Elian, Damaschin Mioc, Ioan Caproşu, Constantin Cihodaru, Aurel Răduţiu, Leon Şimanschi. Editura Academiei, Bucureşti, 1969-1974. Vol. I (1384-1448) [volum întocmit de Constantin Cihodaru, Ioan Caproşu, Leon Simanschi, Andrei Oţetea]: 1975; vol. II (1449-1486) [volum întocmit de Leon Simanschi, Georgeta Ignat, Dumitru Agache]: 1976; vol. III (1487-1504) [volum întocmit de Constantin Cihodaru, Ioan Caproşu, Nistor Ciocan]: 1980. *B. Ţara Românească*. Editura Academiei, Bucureşti, 1965-1974. Vol. I (1247-1500) [volum întocmit de P. P. Panaitescu şi Damaschin Mioc]: 1966; vol. III (1526-1535) [volum întocmit de Damaschin Mioc]: 1975; volumul XXI (1626-1627)

[volum întocmit de Damaschin Mioc]: 1965; vol. XXII (1628-1629) [volum întocmit de Damaschin Mioc]: 1969; vol. XXIII (1630-1632) [volum întocmit de Damaschin Mioc]: 1969; vol. XXIV (1633-1634) [volum întocmit de Damaschin Mioc, Saşa Caracas, Constantin Bălan]: 1974. *C. Transilvania*. Editura Academiei, Bucureşti, 1977-2006. Vol. X (1351-1355) [volum întocmit de Ştefan Pascu]: 1977. *D. Relaţii între Ţările Române*. Editura Academiei, Bucureşti, 1977-. Vol. I (1222-1456) [volum întocmit de Ştefan Pascu, Constantin Cihodaru, Konrad G. Gündisch]: 1977.

ES = *Evangheliarul slavo-român de la Sibiu*, *1551-1553*. Studiu introductiv filologic de acad. Emil Petrovici. Studiu introductiv istoric de L. Demény. Editura Academiei Române, Bucureşti, 1971.

EUSTR. PRAV. = Eustratie, *Pravila aleasă* [Manuscris din 1632, Biblioteca Academiei Române, Filiala Cluj, cota 41].

FL. DAR. = *Floarea darurilor* [Manuscris din 1680, Biblioteca Academiei Române, cota 1436, *ap.* DLR].

FRAG. TOD. = *Fragmentul Todorescu* [c. 1571-1575]. În Ion Gheţie (coord.), *Texte româneşti din secolul al XVI-lea*. Editura Academiei Române, Bucureşti, 1982 (GHEŢIE).

GCR = M. Gaster, *Chrestomaţie română*. Texte tipărite şi manuscrise (sec. XVI-XIX), dialectale şi populare, cu o introducere, gramatică şi un glosar româno-francez [...]. Vol. I. *Introducere*, *gramatică*, *texte (1550-1710)*. F. A. Brockhaus – Socec & Co., Leipzig – Bucureşti, 1891.

GHEŢIE = Ion Gheţie (coord.), *Texte româneşti din secolul al XVI-lea: Catehismul lui Coresi*, *Pravila lui Coresi*, *Fragmentul Todorescu*, *Glosele Bogdan*. Ediţii critice de Emanuela Buză, Gheorghe Chivu, Magdalena Georgescu. Editura Academiei Române, Bucureşti, 1982.

G. LEX. = Mihai Alin Gherman, *Primele lexicoane româneşti* [Ms. Cluj; vezi TIKTIN[3]].

GLOS. B. = *Glosele Bogdan* [c. 1516-1636]. În Ion Gheţie (coord.), *Texte româneşti din secolul al XVI-lea*. Editura Academiei Române, Bucureşti, 1982 (GHEŢIE).

GLRV = Constantin Frâncu, *Gramatica limbii române vechi (1521-1780)*. Casa Editorială Demiurg, Iaşi, 2009.

H[2] = Bogdan Petriceicu Hasdeu, *Etymologicum Magnum Romaniae. Dicţionarul limbei istorice şi poporane a românilor*. Ediţie îngrijită şi studiu introductiv de Grigore Brâncuş. Editura Minerva, Bucureşti, 1976.

HC = Bogdan Petriceicu-Hasdeu, *Cuvente den bătrâni*. Typografia Societatii Academice Romane (Laboratorii Romani), Bucureşti. Tomul I. *Limba română vorbită între 1550-1600*. Studiu paleografico-linguistic de B. Petriceicu Hasdeu, cu observaţiuni filologice de Hugo Schuchard, 1878. Tomul II. *Cărţile poporane ale românilor în secolul XVI, în legătură cu literatura poporană cea nescrisă*, 1879. Tomul III. *Istoria limbei române*. Partea I: *Principie de linguistica*, 1881.

HC[2] = Bogdan Petriceicu-Hasdeu, *Cuvente den bătrâni*. Tomul I. *Limba română vorbită între 1550-1600*. Studiu paleografico-linguistic de B. Petriceicu Hasdeu [...]. Tomul II. *Cărţile poporane ale românilor în secolul XVI*...; Tomul III. *Istoria limbei române*. Partea I: *Principie de linguistică*. Ediţie îngrijită, studiu introductiv şi note de G. Mihăilă. Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1983-1987.

HERODOT = Herodot, *Istorii* [1668-1670, copie din 1801]. Ediţie îngrijită de Liviu Onu şi Lucia Şapcaliu, prefaţă, studiu filologic, note şi glosar de Liviu Onu, indice de Lucia Şapcaliu. Editura Minerva, Bucureşti, 1984.

IEUD = *Manuscrisul de la Ieud*: *1621-1633*. Text stabilit, studiu filologic, studiu de limbă şi indice de Mirela Teodorescu şi Ion Gheţie. Editura Academiei, Bucureşti, 1977.

IORGA, LB. = Nicolae Iorga, *În legătură cu Biblia de la 1688 şi Biblia de la 1667 a lui Nicolae Milescu*. În „Analele Academiei Române. Memoriile secţiunii istorie”, 1, II, t. XXXVIII, 1915-1916.

IORGA, S.D. = Nicolae Iorga, *Studii şi documente cu privire la istoria românilor*. Vol. I-XXXI. Editura Minerva, Bucureşti, 1901-1916.

ÎNDR. = *Îndreptarea legii* (Pravila lui Matei Basarab), Tîrgovişte, 1652. În *Îndreptarea legii – 1652*. Ediţie de acad. Andrei Rădulescu *et al.* Editura Academiei Române, Bucureşti, 1962.

ÎNV. = *Învăţături preste toate zilele*, Cîmpulung, 1642 [şi în GCR I].

ÎNV.[2] = *Învăţături preste toate zilele (1642)*. Vol. II. Texte, index des mots, glossaire et facsimiles par Willem van Eeden. Rodopi, Amsterdam, 1985.

LDSR = Lucia Djamo-Diaconiţă, *Limba documentelor slavo-române emise în Ţara Românească în sec. XIV-XV*. Editura Academiei Române, Bucureşti, 1971.

MARD. = Mardarie Cozianul, *Lexicon slavo-românesc şi tâlcuirea numelor din 1649*. Publicate cu un studiu, note şi indicele cuvintelor româneşti de Grigorie Creţu. Cu mai multe facsimile. Ediţiunea Academiei Române, Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl", Bucureşti, 1900.

MĂRG. = Ioan Zlataust, *Mărgăritare, adică cuvinte de multe feliuri*, Bucureşti, 1691.

MDA = *Micul dicţionar academic*. Vol. I-IV. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti". Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2003.

MOXA = Mihail Moxa, *Cronica universală* [1620]. Ediţie critică, însoţită de izvoare, studiu introductiv, note şi indici de G. Mihăilă. Editura Minerva, Bucureşti, 1989.

MS. 4389 = Biblioteca Academiei Române, *Manuscrisul românesc nr. 4389* [c. 1665-1672]. Conţine traducerea integrală a *Vechiului Testament*, efectuată după slavonă şi latină de un anonim muntean (probabil Daniil Andrean Panoneanul), în a doua jumătate a secolului al XVII-lea.

MS. 45 = Biblioteca Filialei Cluj a Academiei Române, fondul „Blaj", *Manuscrisul românesc nr. 45* [c. 1683-1686]. Conţine traducerea integrală a *Vechiului Testament*, efectuată de Nicolae Milescu şi revizuită de un anonim moldovean (probabil Dosoftei), în a doua jumătate a secolului al XVII-lea.

MYST. = *Mystiriu sau sacrament*, Tîrgovişte, 1651. În Ion Bianu, Nerva Hodoş, *Bibliografia românească veche*. Vol. I (1508-1716). Ediţiunea Academiei Române, Atelierele Grafice Socec & Co., Bucureşti, 1903.

NEAGOE = *Învăţăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie* [1654]. Text ales şi stabilit de Florica Moisil şi Dan Zamfirescu, cu o nouă traducere a originalului slavon de G. Mihăilă. Studiu introductiv şi note de Dan Zamfirescu şi G. Mihăilă. Editura Minerva, Bucureşti, 1970.

NEACŞU = Stela Toma, *Scrisoarea lui Neacşu* [1521]. În *Crestomaţie de literatură română veche*. Vol. I. Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984, p. 32-33.

NTB = *Noul Testament sau Împăcarea cu Leagea Noao a lui Iisus Hristos Domnului nostru*, izvodit cu mare socotinţă den izvod grecescu şi slavonescu pren limbă rumânească [...], Bălgrad, 1648 [Ediţie modernă: Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Alba Iuliei, 1988].

ORIG. SCR. = Ion Gheţie, Alexandru Mareş, *Originile scrisului în limba română*. Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1985.

PO = *Palia de la Orăştie*, *1581-1582*. Text, facsimile, indice, ediţie îngrijită de Viorica Pamfil. Editura Academiei Române, Bucureşti, 1968.

PARACLIS = *Cea mai veche carte rákóczyană* [1639]. Ediţie de N. Drăganu. În „Anuarul Institutului de Istorie Naţională", publicat de Alex. Lapedatu şi Ioan Lupaş. Institutul de Arte Grafice „Ardealul", Cluj. Anul I (1921-1922), p. 161-278.

PRAV. GOV. = *Pravila dela Govora*. *Pravila bisericească numită Cea mică*, tipărită mai întîiu la 1640, în Mănăstirea Govora. Publicată acumu în transcripţiune cu litere latine de Academia Română. Tipografia Academiei Române, Bucureşti, 1884.

PRAV. MOLD. = *Pravila Moldovei din vremea lui Vasile Lupu*, Iaşi, [1646], însoţită: 1. de izvoarele sale, 2. de varianta sa muntenească intrupată în *Îndreptarea legii a lui Matei Basarab*, de S. G. Longinescu, 3. de tălmăcirea sa în franţuzeşte de A. Patrognet („Legi vechi româneşti şi izvoarele lor", vol. I). Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl", Bucureşti, 1912.

PRL = *Pravila ritorului Lucaci*, Putna [1581]. Text stabilit, sudiu introductiv şi indice de Ion Rizescu. Editura Academiei Române, Bucureşti, 1971.

PSALT. = *Psaltirea scheiană comparată cu celelalte psaltiri din sec. XVI şi XVII traduse din slavoneşte* [1573-1578]. Ediţiune critică de I. A. Candrea. Vol. I. *Introducere*. Vol. II. *Textul şi glosarele*. Atelierele Grafice Socec & Co., Bucureşti, 1916 (seria „Comisia istorică a României") [Pentru variantele paralele citate se folosesc abrevierile editorului].

PS. B. = *Psaltirea ce să zice Cântarea a fericitului proroc şi împărat David* [*Psaltirea de la Alba Iulia*, *1651*, tipărită acum 350 de ani sub păstorirea lui Simion Ştefan, Mitropolitul Ardealului, şi văzând acum din nou lumina

tiparului cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Andrei, Arhiepiscop al Alba Iuliei. Ediţie de Mihai Moraru, Alexandra Moraru, Alin Mihai Gherman. Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2001].

PS. H. = *Psaltirea Hurmuzachi* [înc. sec. XVI]. Vol. I-II. Studiu filologic, studiu lingvistic şi ediţie de Ion Gheţie şi Mirela Teodorescu, indice de cuvinte de Rovena Şenchi. Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005.

PS. SCH. = *Psaltirea Scheiană. Ms. 449 BAR* [c. 1573-1578]. Publicată de I. Bianu. Tomul I. *Textul în facsimile şi transcriere cu variante din Coresi (1577)*. Ediţiunea Academiei Române, Tipografia „Carol Göbl", Bucureşti, 1889.

PS. V. = *Psaltirea Voroneţeană* [c. 1551-1558], editată de G. Giuglea. În „Revista pentru istorie, arheologie şi filologie". Vol. XI (1910), p. 444-467; vol. XII (1911), p. 194-209 şi p. 475-487.

ROSETTI, LB. = Alexandru Rosetti, *Lettres roumaines de la fin du XVIe et du début du XVIIe siècle, tirées des Archives de Bistritza (II)*. În „Grai şi suflet. Revista Institutului de Filologie şi Folklor", publicată de Ovid Densusianu, vol. III, 1927, p. 12-46.

ROSETTI, S.B. = *Scrisori româneşti din arhivele Bistriţei, 1592-1638*. Publicat de Al. Rosetti. Casa Şcoalelor, Bucureşti, 1944.

SEPT. FRANKF. = *Τῆς θείας Γραφῆς, Παλαίας Δηλαδὴ καὶ Νέας Διαθήκης ἁπάντα – Divinae Scripturae nempe Veteris ac Novi Testamenti omnia, Graece, a viro doctissimo recogniata et emendata* [...], Frankfurt am Main, 1597 [Principalul izvor al versiunilor biblice româneşti din secolul al XVII-lea].

SICR. DE AUR = Ioan Zoba din Vinţ, *Sicriul de aur*, Sas-Sebeş, 1683. Ediţie îngrijită şi studiu introductiv de Anton Goţia. Editura Minerva, Bucureşti, 1984 (Restitutio).

SLLF = *Studii de limbă literară şi filologie*. Vol. I-III. Editura Academiei Române, Bucureşti, 1969-1974.

ST. LEX. = Grămăticul Staicu, *Lexicon slavo-român* [Manuscris de pe la 1660, Tîrgovişte. Biblioteca Academiei Române, cota 312].

SUCIU = Coriolan Suciu, *Dicţionar istoric al localităţilor din Transilvania*. Vol. I-II. Editura Academiei Române, Bucureşti, 1967-1968.

Ş. TAINE = *Şeapte taine a Besearicii, Iaşi, 1644*. Ediţie critică şi studiu filologico-lingvistic de Iulia Mazilu. Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2012.

TIKTIN = Hermann Hariton Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*. Vol. I-III. Staatsdruckerei, Bucureşti, 1903-1911-1924; TIKTIN^{2}. Vol. I-III. Harrassowitz Verlag, Wiesbaden/ Freiburg, 1986-1989; TIKTIN^{3}. Vol. I-III. Überarbeitete und ergänzte Auflage von Paul Miron und Elsa Lüder. Wiesbaden/ Cluj-Napoca, Clusium, 2000-2005.

URECHE = Grigore Ureche, *Domnii Ţerei Moldovei şi viaţa lor* [*Letopiseţul Ţării Moldovei*, c. 1640]. În *Cronicele României sau Letopiseţele Moldaviei şi Valahiei*, de Mihail Kogălniceanu. Ediţia a II-a. Tomul I. Imprimeria Naţională C. N. Rădulescu, Bucureşti, 1872.

URECHE^{2} = Grigore Ureche, *Letopiseţul Ţării Moldovei* [c. 1640]. Ediţie îngrijită, studiu introductiv, indice şi glosar de P. P. Panaitescu. Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1955.

URIC. = Theodor Codrescu, *Uricariul cuprinzetoriu de hrisoave, anaforale şi alte acte din suta a XV-XIX, atingătoare de Moldova*. Vol. I-XXV. Tipografia „Buciumului Român", Iaşi, 1852-1895; pentru vol. I, II, III, vezi şi ediţia a II-a, Iaşi, 1871-1893.

VARLAAM, C. = Varlaam, Mitropolitul Moldovei, *Cazania (1643)*. Ediţie de J. Byck. Editura Fundaţiilor, Bucureşti, 1943.

VARLAAM, L. = *Leastviţa sau Scara Raiului de Ioan Scărarul* [c. 1608-1613]. Ediţie jubiliară dedicată Sfântului Ierarh Varlaam, Mitropolitul Moldovei, autorul traducerii. Ediţie, notă asupra ediţiei şi glosar de Oana Panaite, prefaţă şi revizuirea transcrierii interpretative de Eugen Munteanu. Editura Trinitas, Iaşi, 2007.

VARLAAM, R. = Varlaam, *Opere. Răspunsul împotriva Catehismului calvinesc* [Dealu, 1645]. Ediţie de text, studiu filologic şi lingvistic de Mirela Teodorescu. Editura Minerva, Bucureşti, 1984.

B. Bibliografia prefeţei şi a comentariilor

ABEL = *Les livres des Maccabées*, par le P. Felix-Marie Abel, des Frères Prêcheurs, consulteur de la Comission Biblique, Librairie Lecoffre, J. Gabalda et C-is Éditeurs, Paris, 1949.

ARVINTE = Vasile Arvinte, *Român, românesc, România. Studiu filologic*, ediţia a III-a, Casa Editorială Demiurg, Iaşi, 2008.

BAKER = Walter A. Elwell, Barry J. Beitzel, *Baker Encyclopedia of the Bible*, Baker Book House, Grand Rapids, MI, 1988.

BDAG = Walter Bauer, Frederick W. Danker, William Arndt, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, 3rd ed., University of Chicago Press, Chicago, 2000.

BEDA = Bede, the Venerable Saint, *On Ezra and Nehemiah*, translated by Scott DeGregorio, Liverpool University Press, Liverpool, 2006.

BIBL.1688/ B 1688 = *Biblia, ádecă Dumnezeiasca Scriptură ale cei Vechi şi ale cei Noao Lége* [...], tipărită întîia oară la 1688, în timpul lui Şerban Vodă Cantacuzino, Domnul Ţării Româneşti [Retipărită după 300 de ani, în facsimil şi transcriere, cu aprobarea Sfîntului Sinod şi cu binecuvîntarea Prea fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1988].

BIBL.1865-1867 = *Sânta Scriptură a Vechiului Testament*, tradusă şi publicată de Societatea Biblică Britană şi Străină, Imprimeria Adolf Bermann, Iaşii, 1865.

BIBL.1874 = *Sănta Scriptură a Vechiului şi a Noului Testamentŭ*, ediţiune nouă, revedută după tecsturile originale şi publicată de Societatea Biblică pentru Britania şi Străinătate, Tipolitografia H. Goldner, Iaşii, 1874.

BIBL.1911 = *Sfînta Scriptură a Vechiului şi Noului Testament*, tipărită cu spesele Societăţii de Biblii Britanică şi Străină, Bucureşti, 1911.

BIBL.1914 = *Biblia, adică Dumnezeeasca Scriptură a Legii Vechi şi a celei Nouă*, tipărită în zilele Majestăţii Sale Carol I [...], ediţia Sfîntului Sinod, Tipografia Cărţilor Bisericeşti, Bucureşti, 1914.

BIBL.1921 = *Sfînta Scriptură a Vechiului şi Noului Testament*, ediţiune nouă, revăzută după testurile originale şi publicată de Societatea Biblică pentru Britania şi Străinătate, Bucureşti, 1921.

BIBL.ALEX. = *La Bible d'Alexandrie*, vol. 11.2: *Deuxième livre d'Esdras*, traduction du texte grec de la *Septante*, introduction et notes par Timoty Janz, Les Éditions du Cerf, Paris, 2010; vol. 12: *Ester*, traduction du texte grec de la *Septante*, introduction et notes par Claudine Cavalier, Les Éditions du Cerf, Paris, 2012.

BIBL BIBL.ANANIA = *Biblia sau Sfînta Scriptură*, versiune întocmită de I. P. S. Bartolomeu Valeriu Anania, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2001.

BIBL.CORN.1921 = *Biblia sau Sfînta Scriptură a Vechiului şi Noului Testament*, Societatea Biblică pentru Răspîndirea Bibliei în Anglia şi Străinătate, Bucureşti, 1921 [traducere de D. Cornilescu, nemenţionat].

BIBL.CORN.1926 = *Biblia sau Sfînta Scriptură a Vechiului şi Noului Testament*, Societatea Biblică pentru Răspîndirea Bibliei în Anglia şi Străinătate, Bucureşti, 1926 [traducere de D. Cornilescu, nemenţionat].

BIBL.FILOTEI = *Biblia sau Testamentul Vechiu şi Nou* [...], tipărit prin binecuvîntarea [...] iubitoriului de Dumnezeu Episcop al Sfintei Episcopii Buzăul, D. D. Filoteiu, Buzău, 1854.

BIBL.HEBR. = *Biblia Hebraica Stuttgartensia* quae antea cooperantibus A. Alt. Eissfeldt, P. Kahle ediderat R. Kittel [...]. Editio funditus renovata [...] ediderunt K. Ellinger et W. Rudolf. Textum Masoreticum curavit H. P. Rüdiger, Masoram elaboravit G. E. Weil, Stuttgart, 1977.

BIBL.MICU = *Biblia, adecă Dumnezeiasca Scriptură a Legii Vechi şi a ceii Noao*, toate care s-au tălmăcit de pre limba elinească pre înţelesul limbii româneşti, acum întîiu s-au tipărit româneşte [...] cu blagoslovenia mării sale, prealuminatului şi preasfinţitului domnului domn Ioan Bob, vlădica Făgăraşului [...], Blaj, 1795 [ediţie modernă: Roma, 2000].

BIBL.RADU-GAL. = *Biblia*, *adică Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului şi a Noului Testament*, tradusă după textele originalelor ebraice şi greceşti de preoţii profesori Vasile Radu şi Gala Galaction, din înalta iniţiativă a

Majestăţii Sale, Regelui Carol al II-lea, Fundaţia pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II", Bucureşti, 1938 [ediţia a II-a, 1939].

BIBL.ŞAGUNA = *Bibliia, adecă Dumnezeiasca Scriptură a Legii cei Vechi şi a cei Noao* [...], tipărită cu binecuvîntarea Excelenţiei Sale, Prea Sfinţitului Domn Andreiu, Baron de Şaguna, Sibiiu, 1856-1858.

BICKERMANN = Elias J. Bickerman, *The Colophon of the Book of Esther*, în „Journal of Biblical Literature", 63 (1944), p. 339-362.

DA = (Academia Română) *Dicţionarul limbii române*. Sub conducerea lui Sextil Puşcariu. Tomul I. Partea I: *A – B*. Librăriile Socec & Comp. şi C. Sfetea, Bucureşti, 1913; Tomul I. Partea II: *C*. Tipografia Ziarului „Universul", Bucureşti, 1940; Tomul I. Partea III. Fascicula I: *D – de*. Universul, Întreprindere Industrială a Statului, Bucureşti, 1949; [Fascicula II: *de – deştina*; şpalt, 1948]; Tomul II. Partea I: *F – I*. Monitorul Oficial şi Imprimeriile Statului. Imprimeria Naţională, Bucureşti, 1934; Tomul II. Partea II. Fascicula I: *J – lacustru*. Tipografia Ziarului „Universul" S. A., Bucureşti, 1937; Tomul II. Partea II. Fascicula II: *Ladă – lepăda*. Tipografia Ziarului „Universul" S. A., Bucureşti, 1940; Tomul II. Partea II. Fascicula III: *Lepăda – lojniță*. Tipografia Ziarului „Universul" S. A., Bucureşti, 1948.

DBLG = James Swanson, *Dictionary of Biblical Languages with Semantic Domains: Greek (New Testament)*, Logos Research Systems Inc., Oak Harbor, 1997.

DBLH = James Swanson, *Dictionary of Biblical Languages with Semantic Domains: Hebrew (New Testament)*, Logos Research Systems, Inc., Oak Harbor, 1997.

DER 1958-1966 = *Dicţionar enciclopedic român*, vol. I–IV, Editura Politică, Bucureşti, vol. I: *A–C*, 1962; vol. II: *D–J*, 1964; vol. III: *K–P*, 1965; vol. IV: *Q–Z*, 1966.

DEX = *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Ion Coteanu (coord.), ediţia a II-a, revăzută şi adăugită, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti" al Academiei Române, Editura Univers Enciclopedic Gold, Bucureşti, 2009.

DLR = *Dicţionarul limbii române*. Serie nouă. Redactori responsabili: acad. Iorgu Iordan, acad. Alexandru Graur şi acad. Ion Coteanu. Din anul 2000, redactori responsabili: acad. Marius Sala şi acad. Gheorghe Mihăilă. Editura Academiei, Bucureşti. Tomul I. Partea a 3-a, a 4-a, a 5-a, a 6-a: Litera *D*, 2006-2008; Tomul IV. Litera *L*: 2008; Tomul V. Litera *L*: 2008; Tomul VI. Litera *M*: 1965-1968; Tomul VII. Partea I. Litera *N*: 1971; Tomul VII. Partea a 2-a. Litera *O*: 1969; Tomul VIII. Litera *P*: 1972-1984; Tomul IX. Litera *R*: 1975; Tomul X. Litera *S*: 1986-1994; Tomul XI. Partea 1. Litera *Ş*: 1978; Tomul XI. Partea a 2-a şi a 3-a. Litera *T*: 1982-1983; Tomul XII. Partea I. Litera *Ţ*: 1994; Tomul XII. Partea a 2-a. Litera *U*: 2002; Tomul XIII. Partea I şi a 2-a şi a 3-a. Litera *V* şi literele *W*, *X*, *Y*: 1997-2005; Tomul XIV. Litera *Z*: 2000.

EBD = Allen C. Myers, *The Eerdmans Bible Dictionary*, Eerdmans, Grand Rapids, MI, 1987.

EDB = David Noel Freedman, Allen C. Myers, Astrid B. Beck, *Eerdmans Dictionary of the Bible*, W. B. Eerdmans, Grand Rapids, MI, 2000.

EDNT = Horst Robert Balz, Gerhard Schneider, *Exegetical Dictionary of the New Testament*, Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, 1990-.

GCR II = M. Gaster, *Chrestomaţie română*, texte tipărite şi manuscrise (sec. XVI–XIX), dialectale şi populare, cu o introducere, gramatică şi un glosar româno-francez [...], vol. II: *Texte (1710–1830). Dialectologie, literatură populară, glosar*, F. A. Brockhaus – Socec & Co., Leipzig – Bucureşti, 1891.

GHIRSHMAN = Roman Ghirshman, *Iran: From the Earliest Times to the Islamic Conquest*, în seria „Pelican books", A.239, Penguin Books, Baltimore, 1954.

GR.ENGL. = *Greek-Englisch Lexicon of the Septuagint*, revised edition, compiled by Johan Lust, Erik Enykel, Katrin Hauspie, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 2013.

HOLLADAY = William Lee Holladay, Ludwig Köhler, *A Concise Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*, Brill, Leiden, 2000.

ICC = Loring W. Batten, *A Critical and Exegetical Commentary on the Books of Ezra and Nehemiah*, în seria „International Critical Commentary", Scribner, New York, 1913.

JAPHET = Sara Japhet, *The Supposed Common Authorship of Chronicles and Ezra-Nehemiah Investigated Anew*, în „Vetus Testamentum", 18 (1968), p. 330-371.

KALIMI = Isaac Kalimi, *The Reshaping af Ancient Israelite History in Chronicles*, Winona Lake, Indiana, 2005.

LANGE = John Peter Lange *et. al.*, *A Commentary on the Holy Scriptures: Nehemiah*, Logos Research Systems, Bellingham, 2008.

LIDDELL = Henry George Liddell, *A Lexicon: Abridged from Liddell and Scott's Greek-English Lexicon*, Logos Research Systems Inc., Oak Harbor, 1996.

LOUW = Johannes P. Louw, Eugene Albert Nida, *Greek-English Lexicon of the New Testament: Based on Semantic Domains*, 2nd edition, United Bible Societies, New York, 1996.

LSJ = Henry George Liddell, Robert Scott, *A Greek-English Lexicon*, revised and augmented throughout by Sir Henry Stuart Jones, with the assistance of Roderick McKenzie, Oxford, Clarendon Press, 1940 [accesat on-line: http://www.perseus.tufts.edu/].

LUST = Johan Lust, Erik Eynikel, Katrin Hauspie, *A Greek-English Lexicon of the Septuagint: Revised Edition*, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 2003.

MERRIAM-WEBSTER.MED. = *Merriam-Webster's Medical Dictionary*, An Enciclopedia Britannica Company, [accesat on-line: http://www.merriam-webster.com].

MS.4389 = Biblioteca Academiei Române, *Manuscrisul românesc nr. 4389* [c. 1665-1672]. Conţine traducerea integrală a *Vechiului Testament*, efectuată după slavonă şi latină de un anonim muntean (probabil Daniil Andrean Panoneanul), în a doua jumătate a secolului al XVII-lea.

MS.45 = Biblioteca Filialei Cluj a Academiei Române, fondul Blaj, *Manuscrisul românesc nr. 45* [c. 1683-1686]. Conţine traducerea integrală a *Vechiului Testament*, efectuată de Nicolae Spătarul Milescu şi revizuită de un anonim moldovean (probabil Dosoftei) în a doua jumătate a secolului al XVII-lea.

MUNTEANU = Eugen Munteanu, *A Brief History of the Romanian Biblical Tradition*, în „Biblicum Jassyense. Romanian Journal for Biblical Philology and Hermeneutics", vol. 3 (2012), Iaşi, p. 5-55.

NAC = Mervin Breneman, *Ezra, Nehemiah, Esther*, în seria „The New American Commentary", vol. 10, electronic edition, Broadman & Holman, Nashville, 2001.

NASB = *New American Standard Bible: 1995 Update*, The Lockman Foundation, LaHabra, CA, 1995.

NBD = D. R. W. Wood, I. Howard Marshall, *New Bible Dictionary*, 3rd edition, InterVarsity Press, Leicester, England, Downers Grove, IL, 1996.

NEWMAN = Barclay M. Newman Jr., Philip C. Stine, *A Handbook on Jeremiah*, în seria „UBS Handbook Series", United Bible Societies, New York, 2003.

NICOT = F. Charles Fensham, *The Books of Ezra and Nehemiah*, în seria „The New International Commentary on the Old Testament", Wm. B. Eerdmans, Grand Rapids, 1982.

OLMSTEAD = A. T. Olmstead, *History of the Persian Empire*, The University of Chicago Press, Chicago & London, 1943.

ORIGEN = Origen, *Omilii la cartea Facerii*, traducere de pr. prof. T. Bodogae, pr. prof. Nicolae Neaga, Zorica Laţcu, în *Origen. Scrieri alese. Partea întîia*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1981.

OSTROG = *Библиѧ сиречь книгы Ветхаго и Новаго Завета по ѩзыкоу словенскоу* [...], Ostrog, 1581 [sursa principală a traducerii din MS.4389].

PULPIT = H. D. M. Spence-Jones (ed.), *The Pulpit Commentary: Nehemiah*, în seria „Logos Bible Software", Logos Research Systems, Bellingham, 2004.

SCRIBAN 1938 = August Scriban, *Dicţionaru limbii româneşti. Etimologii, înţelesuri, exemple, citaţiuni, arhaizme, neologizme, provincializme*, ediţiunea întâia, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună", Iaşi, 1939.

SEPT.BOS = *Η ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ – Vetus Testamentum ex versione Septuaginta interpretum*. Secundum exemplar Vaticanum Romae editum [...]. Summa cura edidit Lambertus Bos, L. Gr. in Acad. Franeq. Professor. Franequerae. Excudit Francisus Halma, Illustr. Frisiae Ord. atque eorundem Academiae typogr. ordinar. MDCCIX.

SEPT.BRENT. = *Elpenor's Bilingual (Greek/ English) Old Testament*, Greek original according to the text used by the Church of Greece English translation by L. C. L. Brenton, published side by side [accesat on-line: http:// www.ellopos.net/elpenor/greek-texts/septuagint/default.asp].

SEPT.ENGL. = *A New English Translation of the Septuagint*, as published by Oxford University Press in 2009, including corrections and emendations made in the second printing (2009) and corrections and emendations made in June 2014, Albert Pietersma and Benjamin G. Wright (ed.), Oxford University Press, New York/ Oxford, 2007 [ediţie electronică: http://ccat.sas.upenn.edu/nets/edition/].

SEPT.FR. = *La Sainte Bible, traduction de l'Ancient Testament d'après les Septante*, par P. Giguet, revue et anotée par le révérend Père J.-A. Duley, tome II: *Les Rois*, *Les Paralipoménes, Esdras, Néhémias, Tobit, Judith, Esther*, Librairie Poussielgue Frères, Paris, 1865.

SEPT.FRANKF. = *Τῆς θείας Γραφῆς, Παλαίας Δηλαδὴ καὶ Νέας Διαθήκης ἁπάντα – Divinae Scripturae nempe Veteris ac Novi Testamenti omnia, Graece*, a viro doctissimo recognita et emendata, variisque lectionibus aucta et illustra, Frankofurti ad Moenum, apud Andreae Wecheli haeredes, 1597 [principala sursă a traducerilor din BIBL.1688 şi MS.45].

SEPT.GERM. = *Septuaginta Deutsch. Das griechische Alte Testament in deutscher Übersetzung*, in Zusammenarbeit mit Eberhard Bons, Kai Brodersen, Helmut Engel, Heinz-Josef Fabry, Siegfried Kreuzer, Wolfgang Orth, Martin Rösel, Helmut Utzschneider, Dieter Vieweger und Nikolaus Walter, herausgegeben von Wolfgang Kraus und Martin Karrer, Deutsche Bibelgesellschaft, zweite, verbesserte Auflage, Stuttgart, 2010

SEPT.NEC. = *Septuaginta III*: *1-2 Paralipomene, 1-2 Ezdra, Ester, Iudit, Tobit, 1-4 Macabei*, volum coordonat de Cristian Bădiliţă, Francisca Băltăceanu, Monica Broşteanu, în colaborare cu Ioan Florin Florescu; Francisca Băltăceanu, Gheorghe Ceauşescu, Ştefan Colceriu, Vichi Dumitru, Ştefania Ferchedău, Theodor Georgescu, Octavian Gordon, Lia Lupaş (traducători), Colegiul Noua Europă, Polirom, Bucureşti-Iaşi, 2005.

SEPT.RAHLFS = *Septuaginta*, *id est Vetus Testamentum Graece iuxta LXX interpretes*, edidit Alfred Rahlfs, Editio altera quam recognovit et emendavid Robert Handhart, duo volumina in uno, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1979.

ŞĂINEANU 1929 = Lazăr Şăineanu, *Dicţionar universal al limbei române*, ediţia VI-a, Editura „Scrisul Românesc", [Craiova], 1929.

TDNT = *Theological Dictionary of the New Testament*, edited by Gerhard Kittel, Geoffrey William Bromiley, Gerhard Friedrich, Eerdmans, Grand Rapids, MI, 1964-.

TOB = *La Bible*, *traduction œcuménique de la Bible (TOB)*, Société Biblique Française, Les Éditions du Cerf, Paris, 1988.

TOTC = Derek Kidner, *Ezra and Nehemiah: An Introduction and Commentary*, în seria „Tyndale Old Testament Commentaries", vol. 12, InterVarsity Press, Nothingham, 1979.

TWOT = *Theological Wordbook of the Old Testament*, edited by R. Laird Harris, Gleason L. Archer, Bruce K. Waltke, Moody Press, Chicago, 1999.

VULG. = *Biblia ad vetustissima exemplaria castigata* [...], Antwerpiae, ex officina Christophori Plantini, 1565 [*Vulgata Clementina*, ediţie indicată ca sursă în prefaţa MS.4389].

VULG.1760-1761 = *Biblia Vulgata*, *Blaj*, *1760-1761* [versiune manuscrisă elaborată de un colectiv de cărturari greco-catolici, sub conducerea episcopului Petru Pavel Aaron], vol. I-V, cuvânt înainte de acad. Eugen Simion, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005.

WBC = H. G. M. Williamson, *Word Biblical Commentary: Ezra-Nehemiah*, în seria „Word Biblical Commentary", vol. 16, Word Inc., Dallas, 2002.

ZIBBC = John H. Walton, *Zondervan Illustrated Bible Backgrounds Commentary (Old Testament)*, vol. 3: *1-2 Kings, 1-2 Chronicles, Ezra, Nehemiah, Esther*, Zondervan, Grand Rapids, 2009.

ABREVIERILE SERIEI

a. = ante
abl. = ablativ
ac. = acuzativ
akkad. = akkadian
adj. = adjectiv
adv. = adverb
ahd. = vechi german literar
alb. = albanez
antr. = antroponim
ap. = apud
arab. = arăbesc
aram. = aramaic
arom. = aromân
art. = articol
asir. = asirian
aux. = auxiliar
av. = avestic
babylon. = babilonean
băn. = bănăţean
bg. = bulgăresc
c. = circa
canaan. = canaanit
cap. = capitol
ceh. = cehesc
cf. = confer
cond. = condiţional
conj. = conjuncţie
coron. = coronim
criș. = crişean
dat. = dativ
dial. = dialect, dialectal
dr. = dacoromân
ebr. = ebraic
engl. = englezesc
egipt. = egiptean
etnon. = etnonim
f./fem. = feminin
gen. = genitiv
germ. = german
gr. = grec(esc)
gr. biz. = grecesc bizantin
i.-e. = indoeuropean
istrorom. = istroromân
invar. = invariabil
ital. = italiană
în expr. = în expresia
lat. = latin, latinesc
lat. med. = latina medievală
lat. sav. = latina savantă
lit. = literal
loc. adv. = locuţiune adverbială
m. = masculin
magh. = maghiar
maram. = maramureşean
marg. = marginal (glose marginale)
mgr. = mediogrecesc
mold. = moldovenesc
ms. = manuscris
munt. = muntenesc
n. = neutru
năsăud. = năsăudean
ngr. = neogrecesc
nom. = nominativ
n. pr. = nume propriu
num. card. = numeral cardinal
num. ord. = numeral ordinal
part. = participiu
persan. = persan
pl. = plural
plur. tant. = plurale tantum
polon. = polonez
pref. = prefix
prep. = prepoziţie
priv. = privativ
pron. = pronume
refl. = reflexiv
rom. com. = românesc comun
rus. = rusesc
sam. = samarinean
săs. = săsesc
s.-cr. = sîrbo-croat
sg. = singular
sir. = sirian
sîrb. = sîrbesc
sl. = slav
slavon. = slavonesc
sl. c. = slav comun
slov. = slovac
sloven. = slovenesc
sorb. j. = soraba de jos
subst./s. = substantiv
suf. = sufix
tăt. = tătărăsc
tc. = turcesc
tc. tăt. = turco-tătar
toh. = toharic
top. = toponim
tranz. = tranzitiv
ucr. = ucrainean
vb. = verb
v. = vezi (în *Comentarii*)
vbavar. = vechi bavarez
vbg.= vechi bulgăresc
vgr. = vechi grecesc
viit. = viitor
vind. = vechi indian
vnord. = vechi nordic
vol. = volum
vrom. = vechi românesc
vrus. = vechi rusesc
vsîrb. = vechi sîrbesc
vsl. = vechi slav

PRESCURTĂRILE TITLURILOR CĂRȚILOR BIBLICE

VECHIUL TESTAMENT

CĂRȚILE BIBLICE (BIBL.1688)	SERIA VECHE	SERIA NOUĂ
Facerea	Fac.	Fac.
Ieșirea	Ieș.	Ieș.
Preoțiia	Lv.	Lev.
Numerile	Nm.	Num.
A doa lêge	Dt.	Deut.
Iisus Návi	Ios.	Ios.
Judecătorii	Jud.	Jud.
Ruth	Rt.	Rut
A împărățiilor cea dentîiu	1 Reg.	1Reg.
A împărățiilor a doa	2 Reg.	2Reg.
A împărățiilor a treia	3 Reg.	3Reg.
A împărăției a patra	4 Reg.	4Reg.
Cartea întîia Paralipomenon	1 Cr.	1Paral.
Cartea a doa Paralipomenon	2 Cr.	2Paral.
Ésdras	Ezd.	Ezd.
Neémiia	Neem.	Neem.
Esthír	Est.	Est.
Iov	Iov	Iov
Psaltirea	Ps.	Ps.
Parimiile lui Solomón	Pild.	Parim.
Cartea Eclisiiastului	Eccl.	Ecles.
Cîntarea cîntărilor	Ct.	Cînt.
Isaía	Is.	Is.
Ieremíia	Ier.	Ier.
Plînsurile Ieremíei	Plg.	Plîng.
Iezechiíl	Iez.	Iez.
Daniíl	Dan.	Dan.
Iósiia	Iosia	Iosia
Ióil	Ioil	Ioil
Amós	Am.	Am.
Avdíu	Avd.	Avd.
Ioná	Iona	Iona
Mihéa	Mih.	Mih.
Naúm	Naum	Naum
Avvácum	Avac.	Avac.
Sofónia	Sof.	Sof.
Agghéu	Ag.	Ag.
Zaharíia	Zah.	Zah.
Maláhia	Mal.	Mal.
Tóvit	Tob.	Tov.
Iudíth	Idt.	Idt.
Varúh	Bar.	Var.
Carte trimisă a Ieremíei	Ep. Ier.	Ep. Ier.
Cîntarea a trei sfinți cuconi	Ct. Tin.	Cînt. trei tin.
Catastih al Ésdrii	2 Ezd.	2Ezd.
Ésdra [3]	3 Ezd.	3Ezd.
Înțelepciunea lui Solomón	Sol.	Sol.
Înțelepciunea lui Iisús, fiiul lui Siráh	Sir.	Sir.
A Sosánnei istoríe	Sus.	Sus.
Pentru a bălaurului Víl topire	Bel.	Bel
Al Maccavéilor cuvînt dentîiu	1 Mac.	1Mac.
Al Maccavéilor cuvînt al doilea	2 Mac.	2Mac.
Al Maccavéilor cuvînt al treilea	3 Mac.	3Mac.
A lui Iósip la Maccavéi carte	Iosip	Iosip

NOUL TESTAMENT

De la Matthei svînta Evanghelie	Mt.	Mat.
Evanghelia de la Marco	Mc.	Marc.
Evangheliia de la Lúca	Lc.	Luc.
Evangheliia de la Ioan	Ioan	Ioan
Faptele apostolilor	Fpt.	Fapte
A lui Pável apostolul cea către Rîmlêni carte	Rom.	Rom.
Cea către Corinthêni carte trimisă dentîiu	1 Cor.	1Cor.
Către Corinthêni carte trimisă a doa	2 Cor.	2Cor.
Către Galatêni carte trimisă a lui Pável	Gal.	Gal.
Cea către Efesêni carte trimisă a lui Pável	Ef.	Efes.
Cea către Filipiêni carte trimisă	Filip.	Filip.
Cea către Colaseiêni carte trimisă a lui Pável	Col.	Col.
Cea către Solonêni carte trimisă a lui Pável dentîiu	1 Tes.	1Tes.
Cea către Solonêni carte trimisă a doa	2 Tes.	2Tes.
Cea către Timothéu carte trimisă dentîiu	1 Tim.	1Tim.
Către Timothéiu carte trimisă a doa	2 Tim.	2Tim.
Cea către Tit carte trimisă a lui Pável	Tit	Tit
Cea către Filimon carte trimisă a lui Pável	Filim.	Filim.
Cea către Evrei carte trimisă a lui Pável	Evr.	Evr.
A lui Iácov carte trimisă preste tot	Iac.	Iac.
A lui Pétru cea preste tot carte trimisă cea dentîiu	1 Petr.	1Petr.
Carte trimisă a lui Pétru preste tot a doa	2 Petr.	2Petr.
Carte trimisă a lui Ioán cea dentîiu preste tot	1 Ioan	1Ioan
Carte trimisă a lui Ioán adeverită a doa	2 Ioan	2Ioan
Carte lui Ioán a treia	3 Ioan	3Ioan
Carte trimisă a Iúdei adeverită	Iuda	Iuda
Apocalipsis a lui Ioán Bogoslovul	Apoc.	Apoc.

Numele cărţilor biblice din MS.45 şi MS.4389 care apar în formă slavonă sînt scrise cu litere chirilice, completate şi echivalate ca în lista de mai jos.

Бы^{т}*[ие]*	*[= Fac.]*
И́с^{х}*[о]*^{д}*[ъ]*	*[= Ieş.]*
2 ***За***^{к}*[онъ]*	*[= Deut.]*
Чи^{с}*[ла]*	*[= Num.]*
1, 2 ***Па***^{р}*[алипоменонъ]*	*[= 1, 2Paral.]*
Сѹ^{д}*[е́и]*	*[= Jud.]*
1, 2, 3, 4 ***Цр***^{ст}*[въ]*	*[= 1, 2, 3, 4Reg.]*
Прит[чи]	*[= Parim.]*
*[**Пре**]* ***Мѹ***^{д}*[рости]* sau ***Моѹдр[ость]***	*[= Sol.]*
Пла́чъ	*[= Plîng.]*
*[**Къ**]* ***Ри***^{м}*[лѧном]*	*[= Rom.]*
Дѣѧн[ие]	*[= Fapte]*
Сол[ѹнѧном]	*[= Tes.]*
Петров[о]	*[= Petr.]*
Июдин	*[= Iuda]*
1 Moi[si]	*[= Fac.]*
2 Moi[si]	*[= Ieş.]*
3 Moi[si]	*[= Lev.]*
4 Moi[si]	*[= Num.]*
5 Moi[si]	*[= Deut.]*

FOTOCOPII

Ms. 45

Ms. 45 p. 391

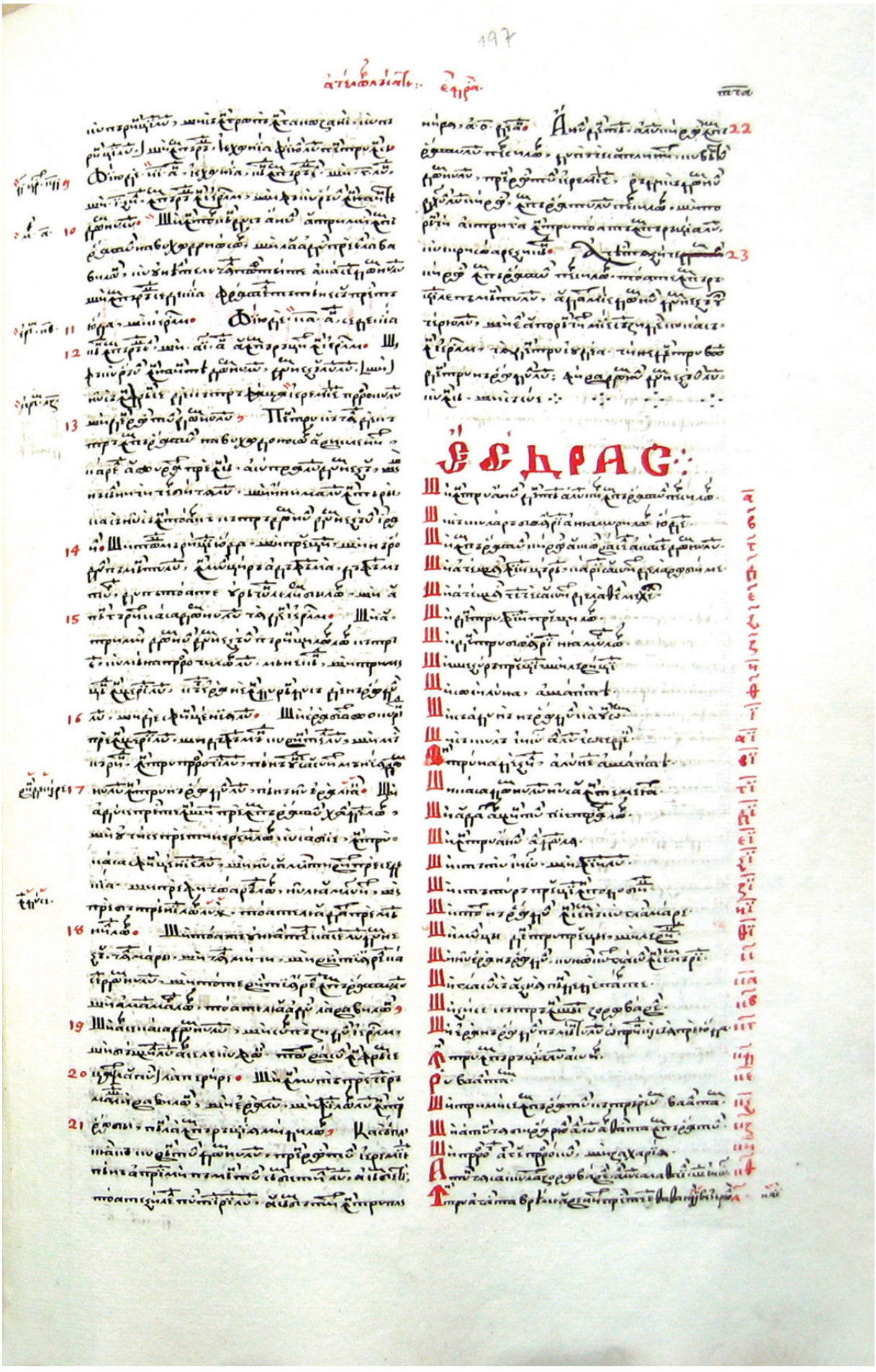

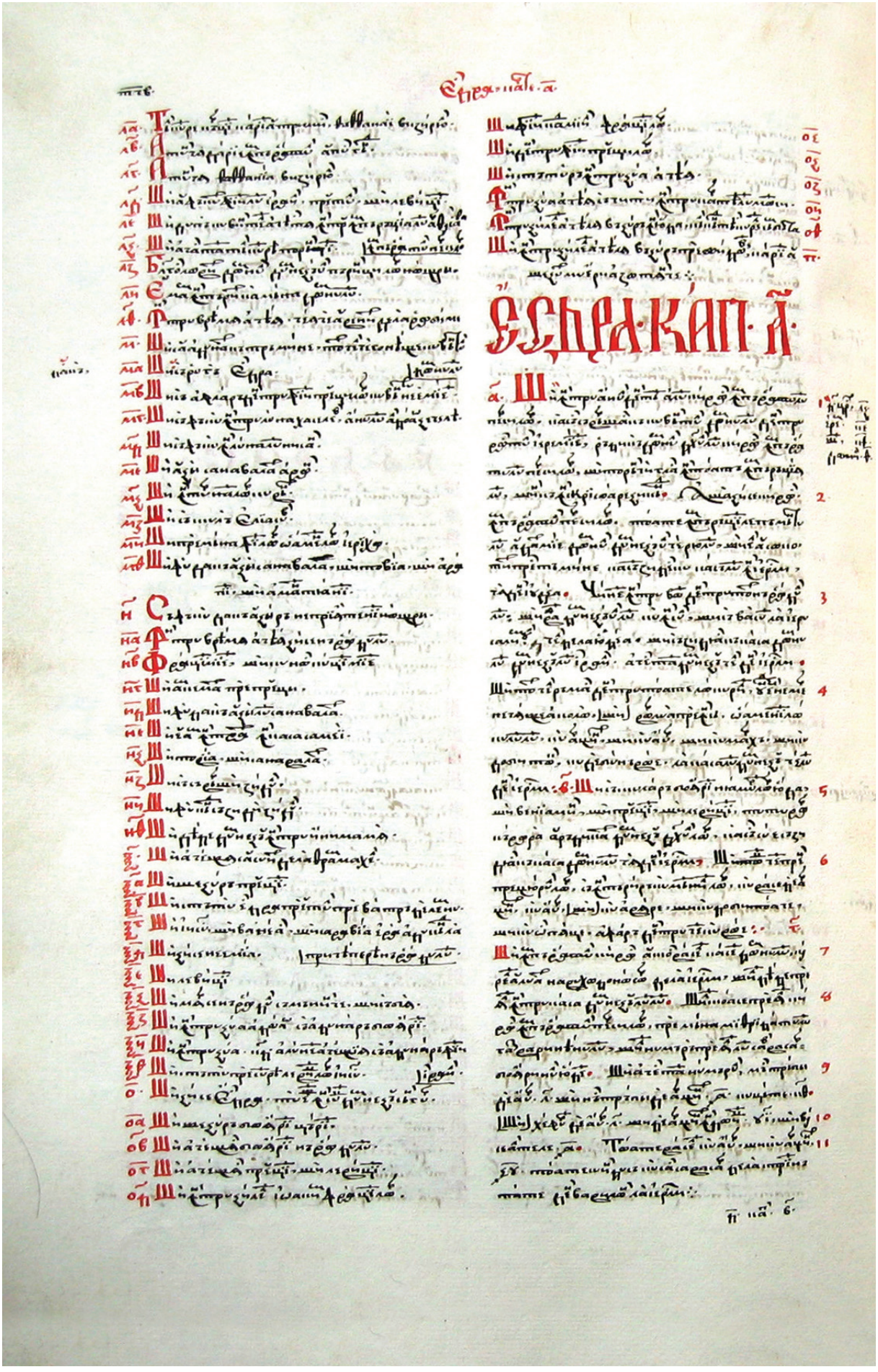

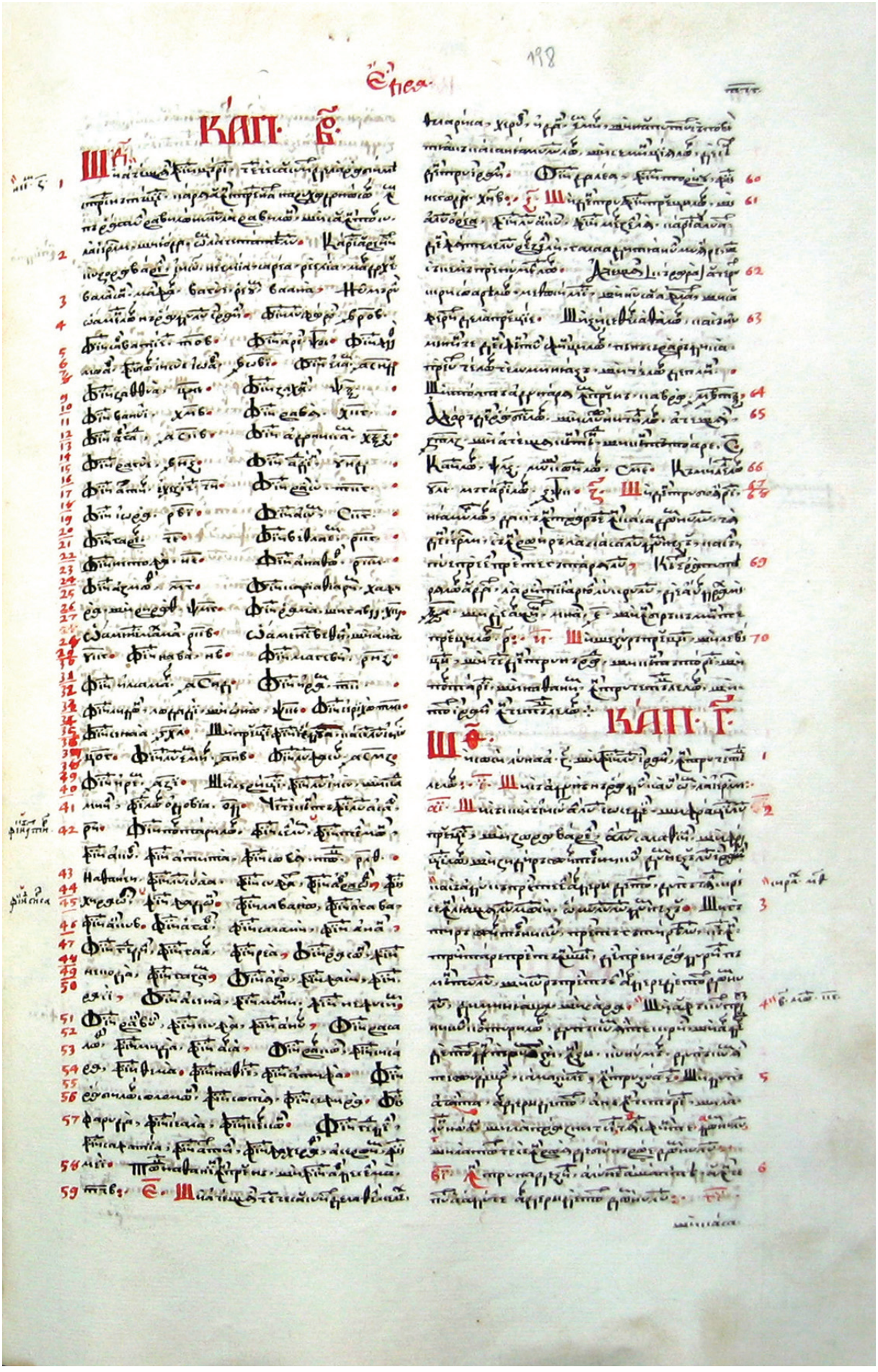

Ms. 45 p. 394

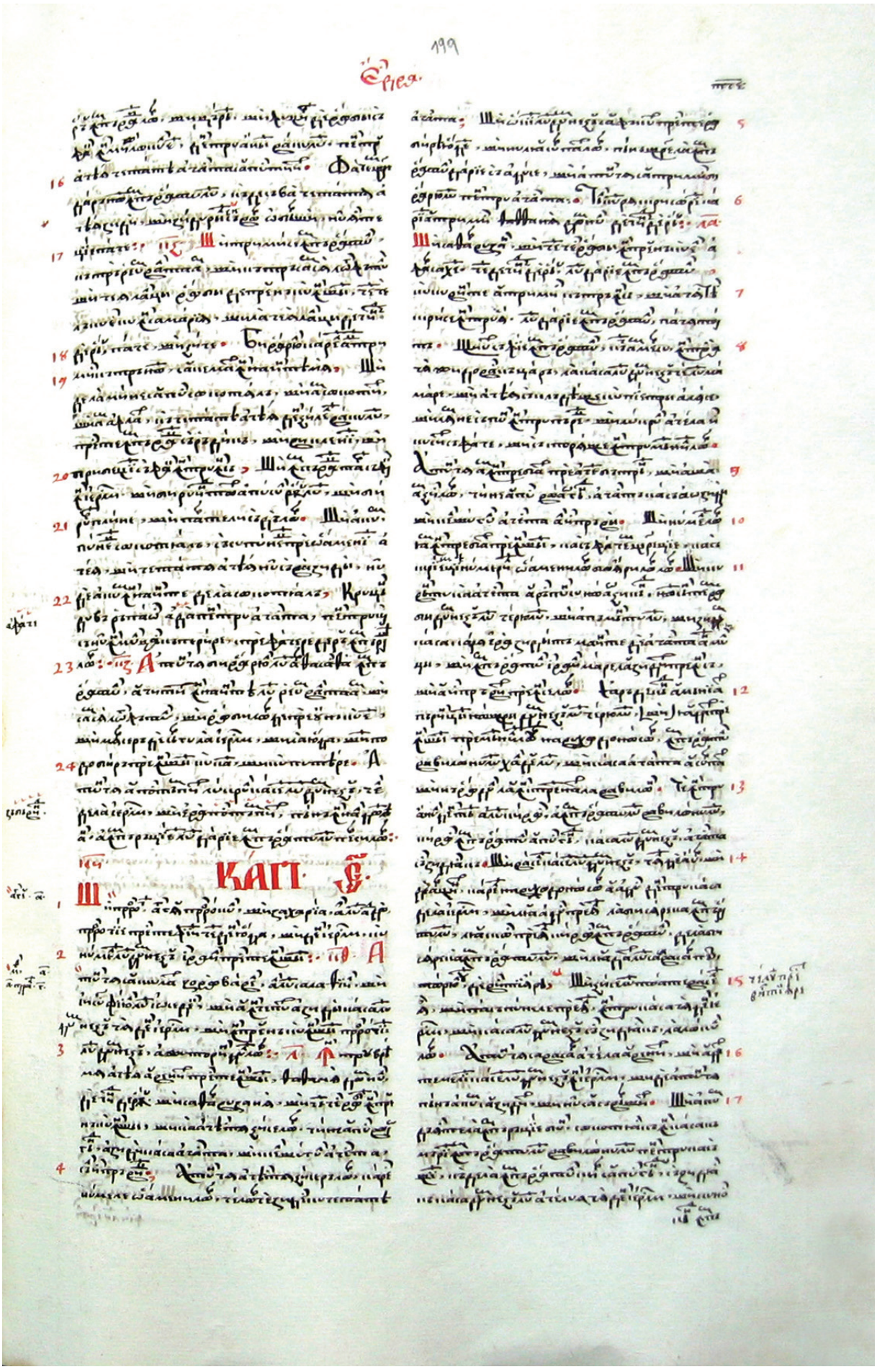

Ms. 45 p. 396

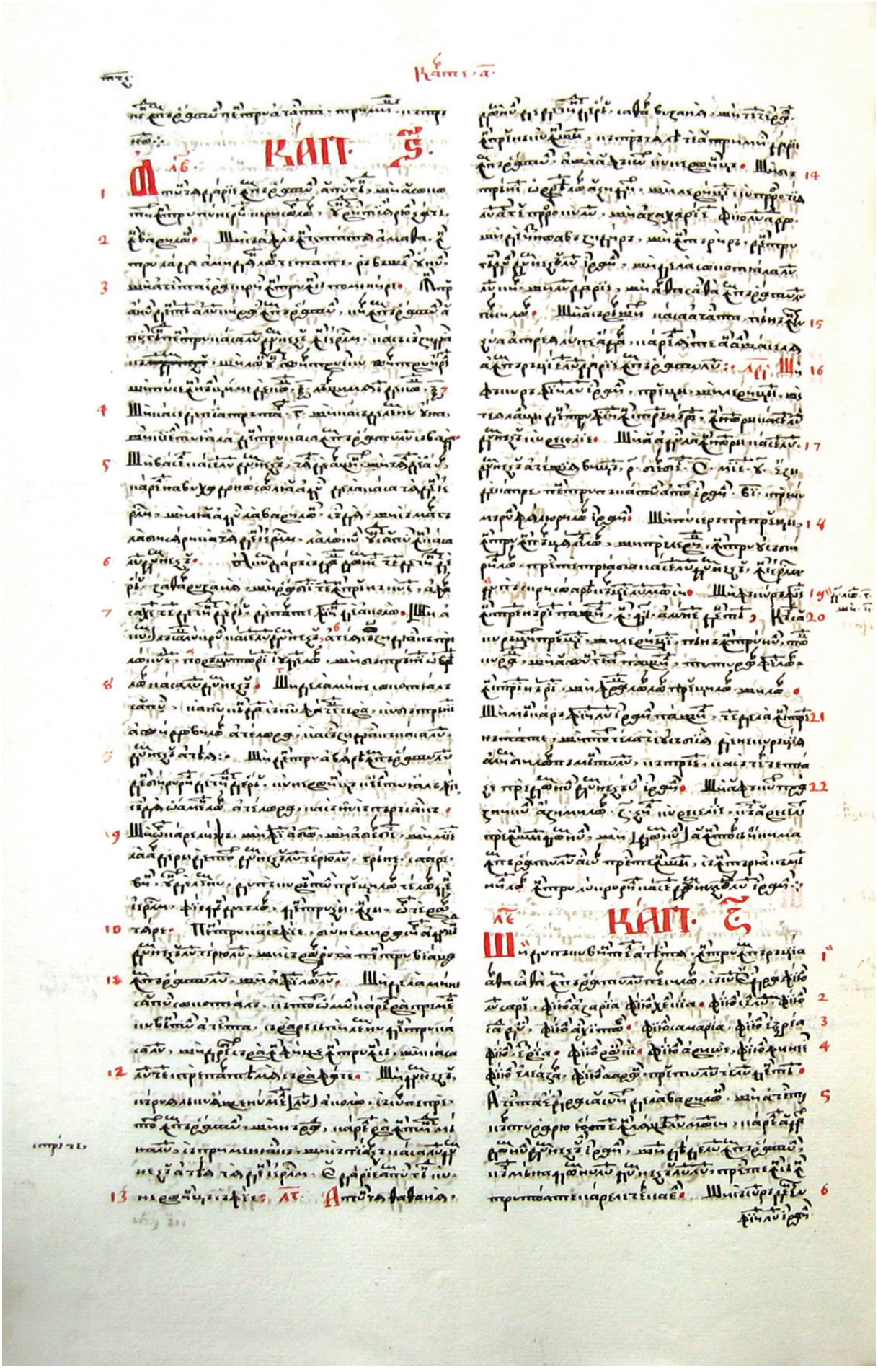

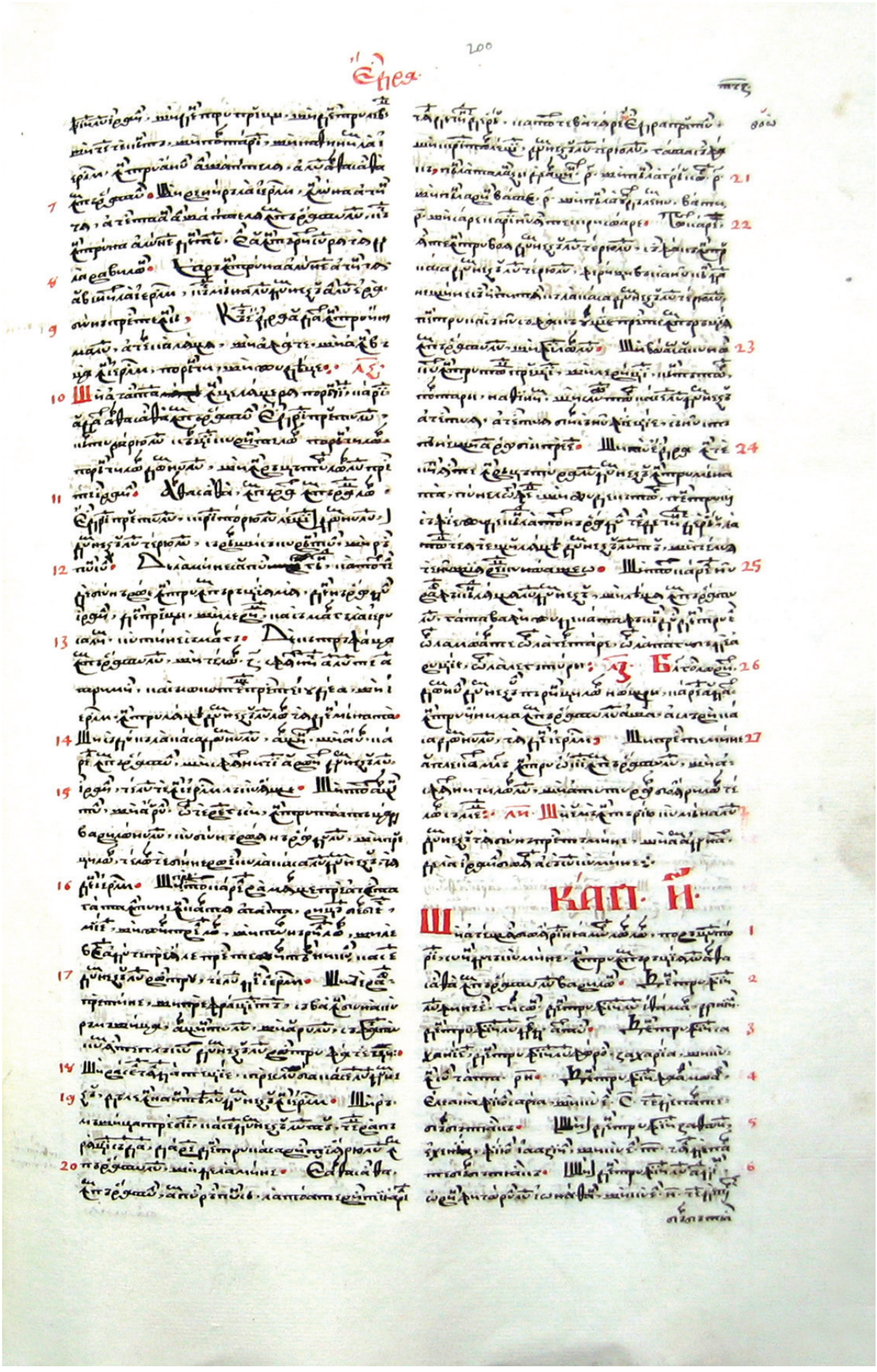

Ms. 45 p. 398

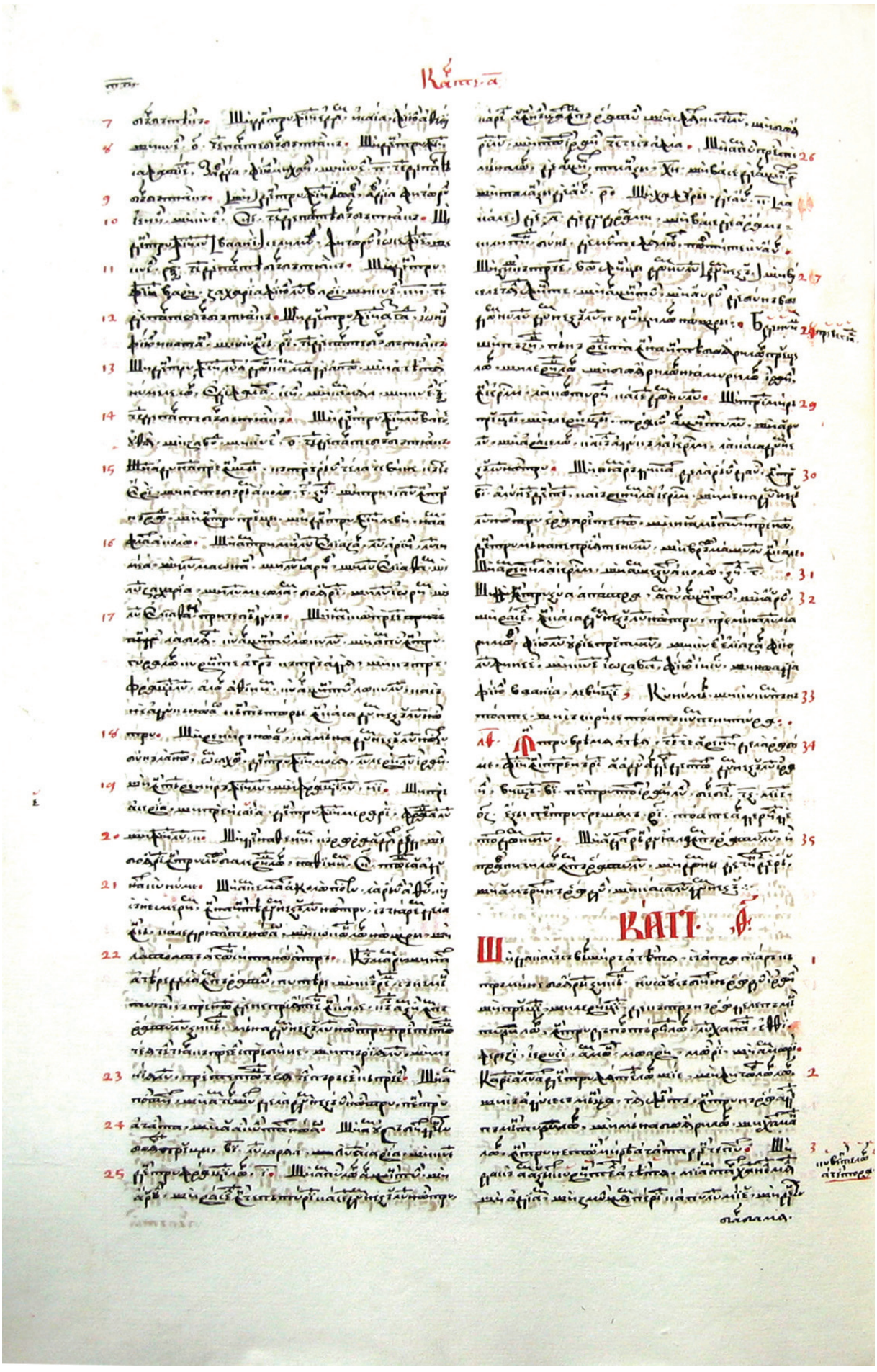

Ms. 45 p. 399

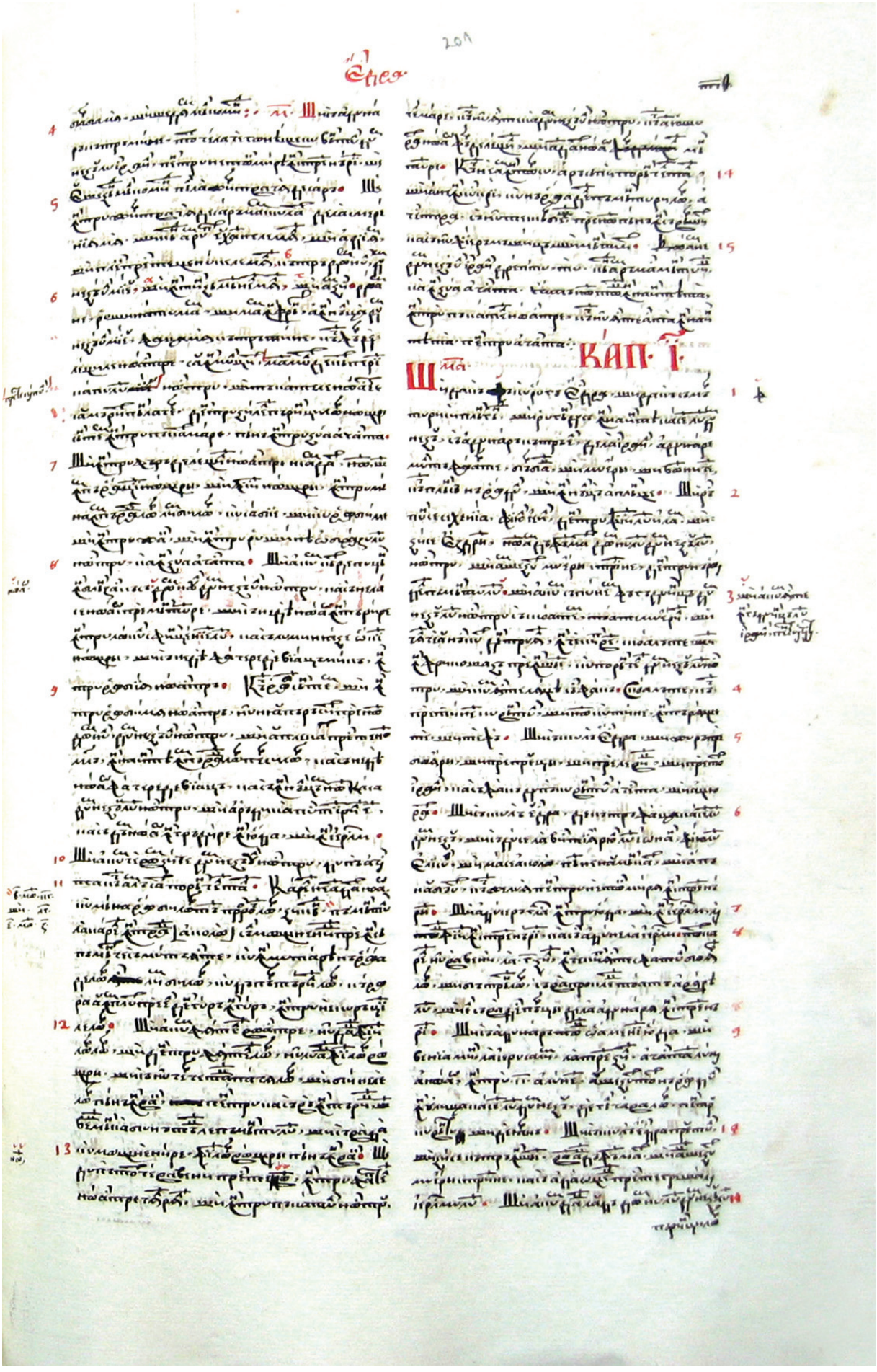

Ms. 45 p. 400

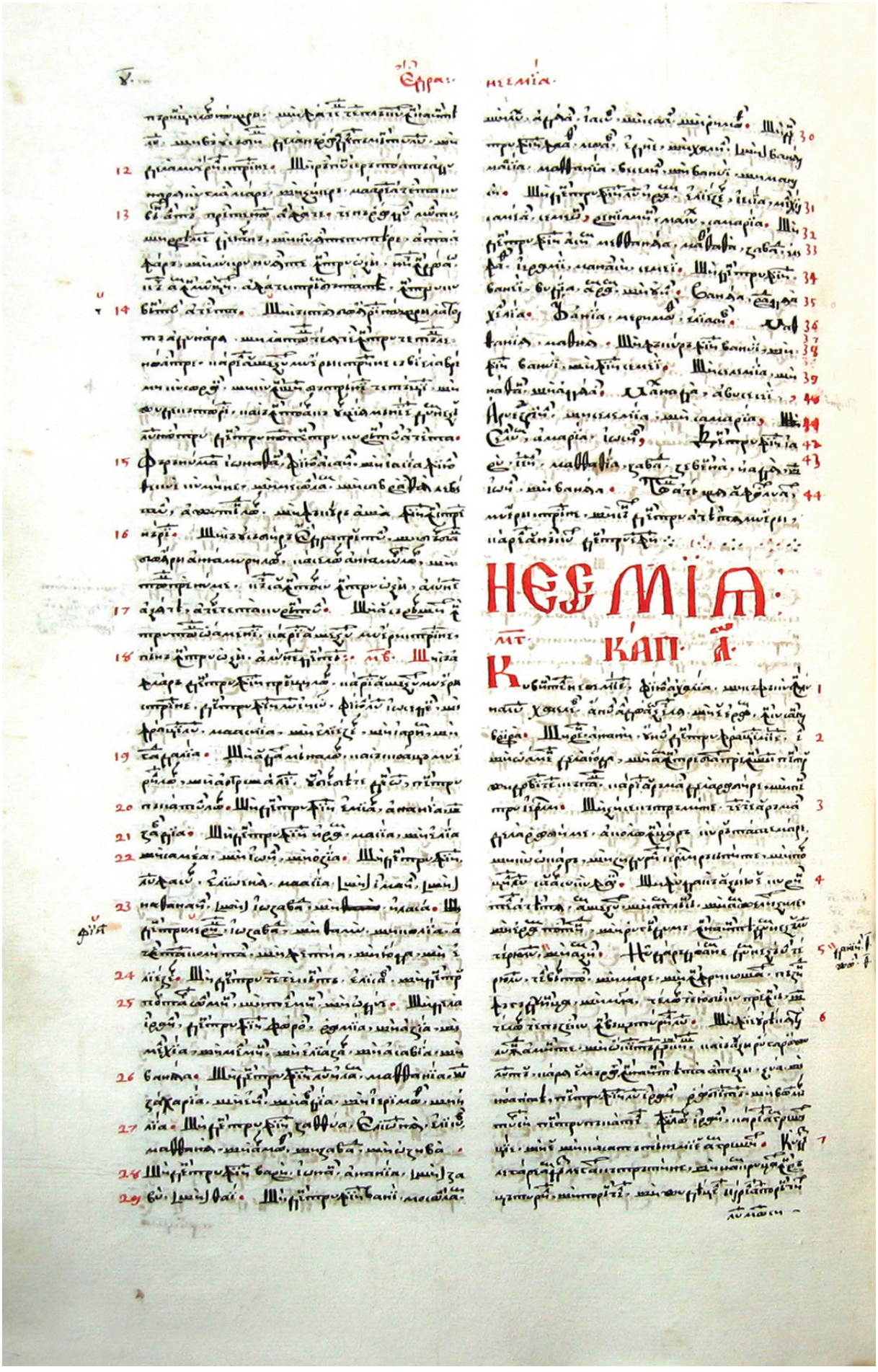

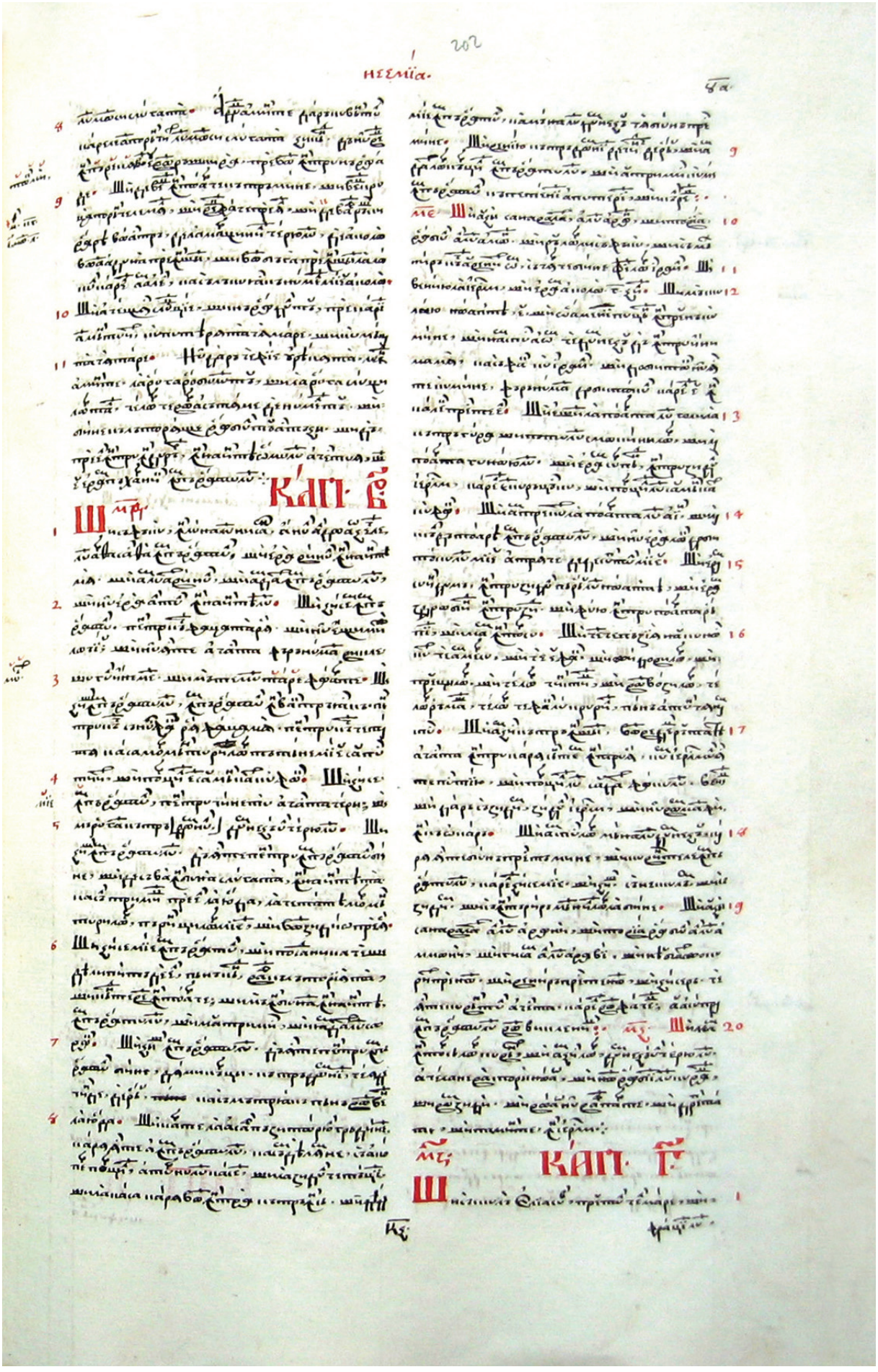

Ms. 45 p. 402

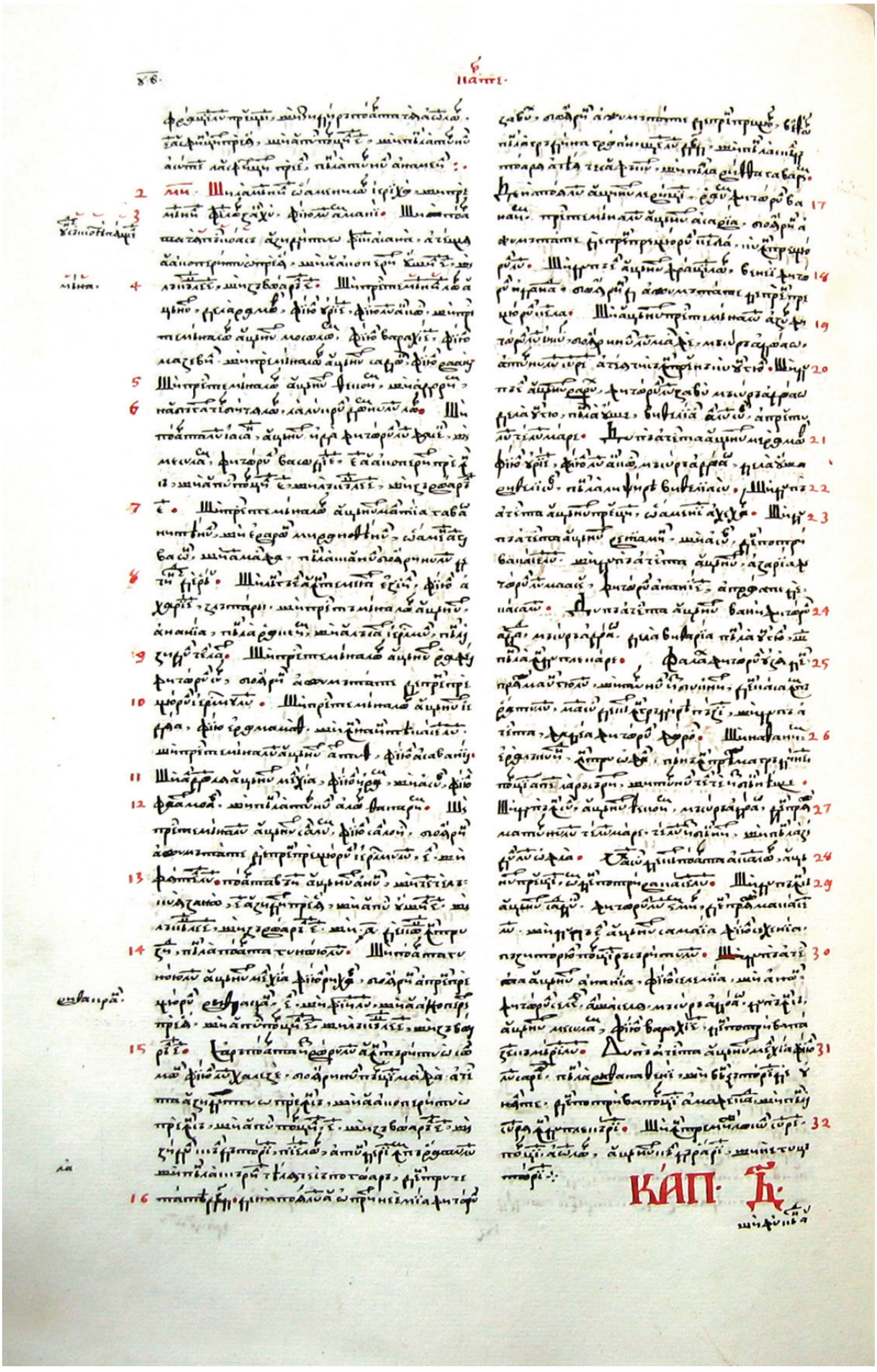

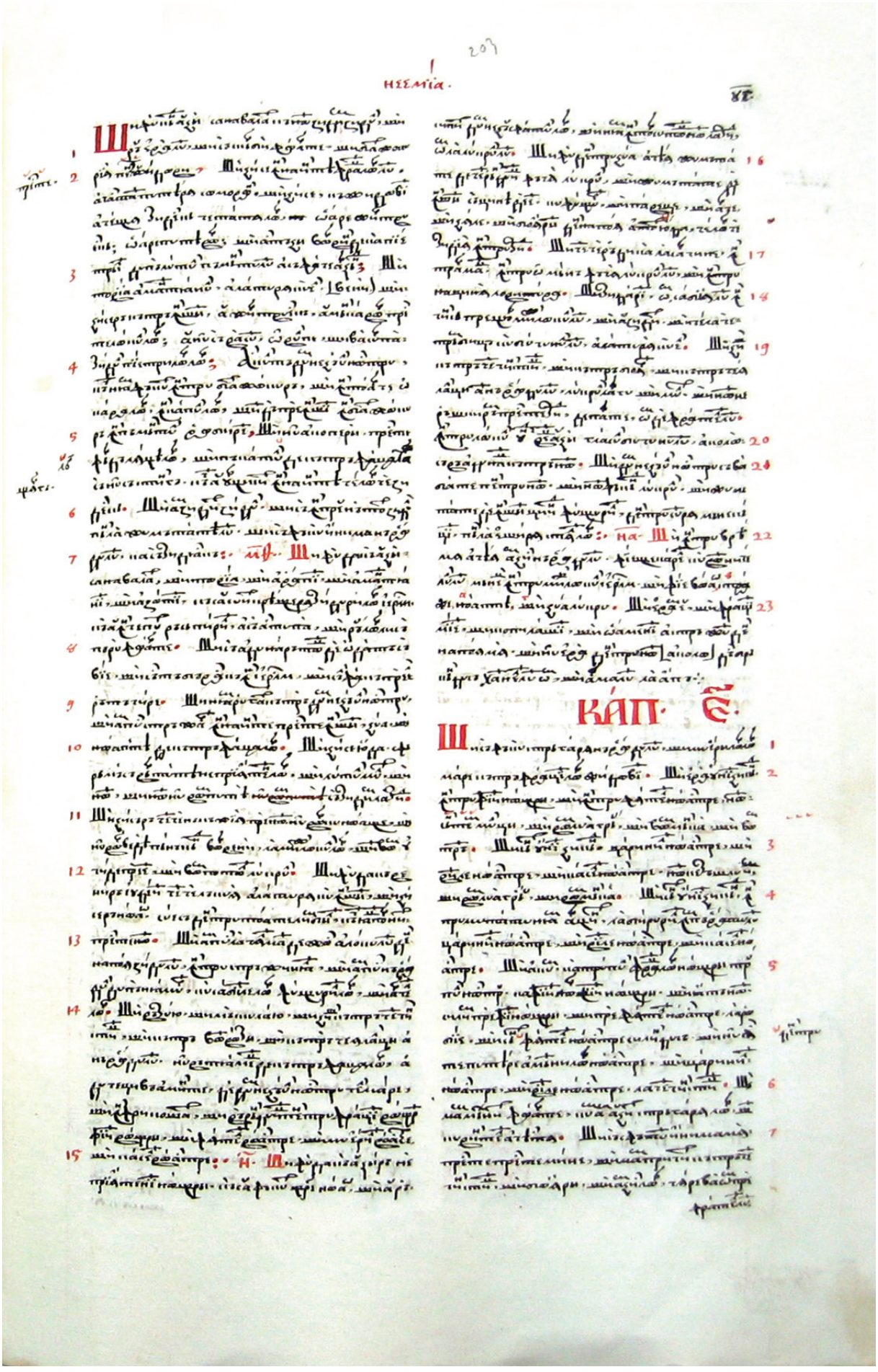

Ms. 45 p. 404

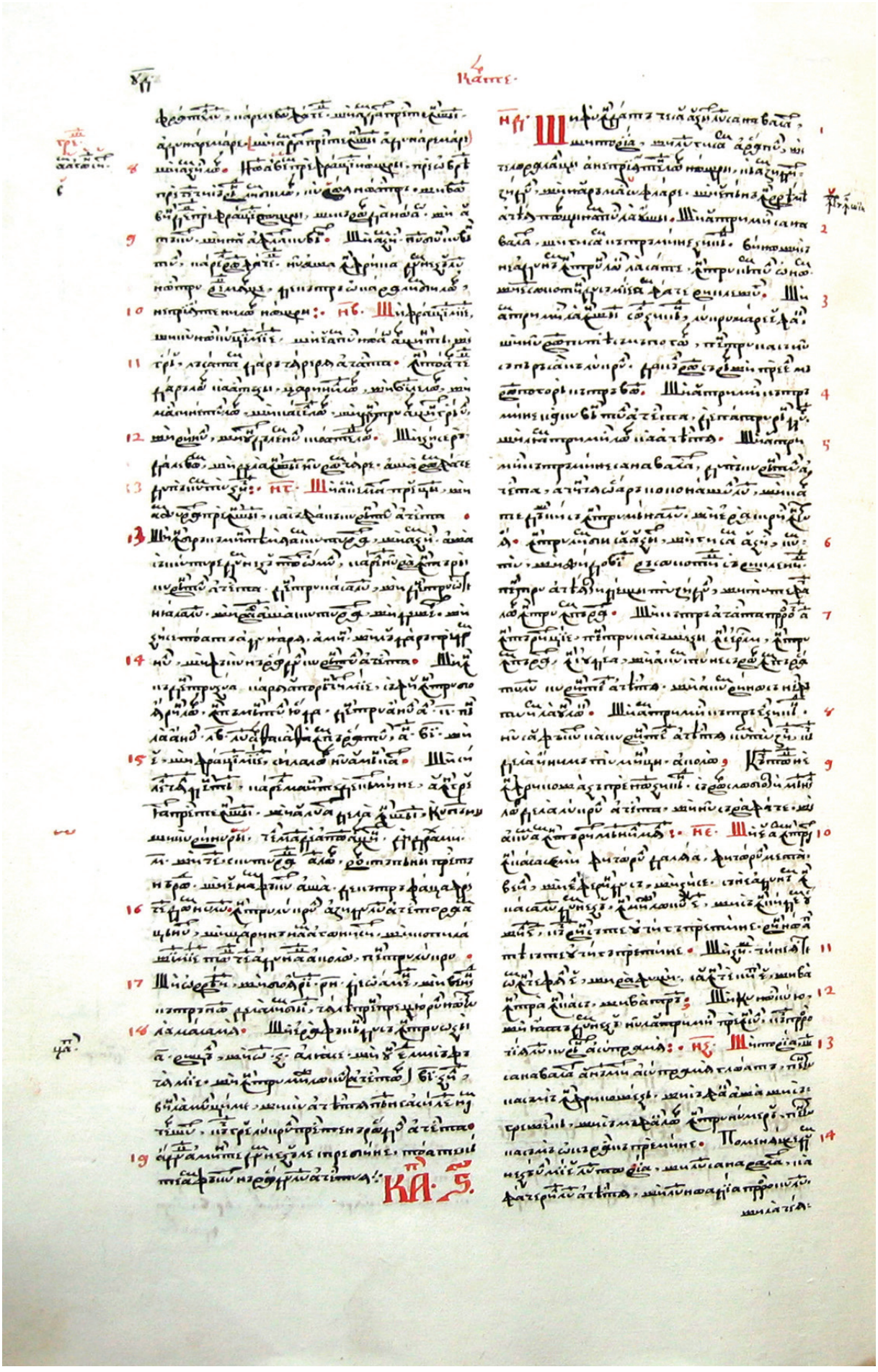

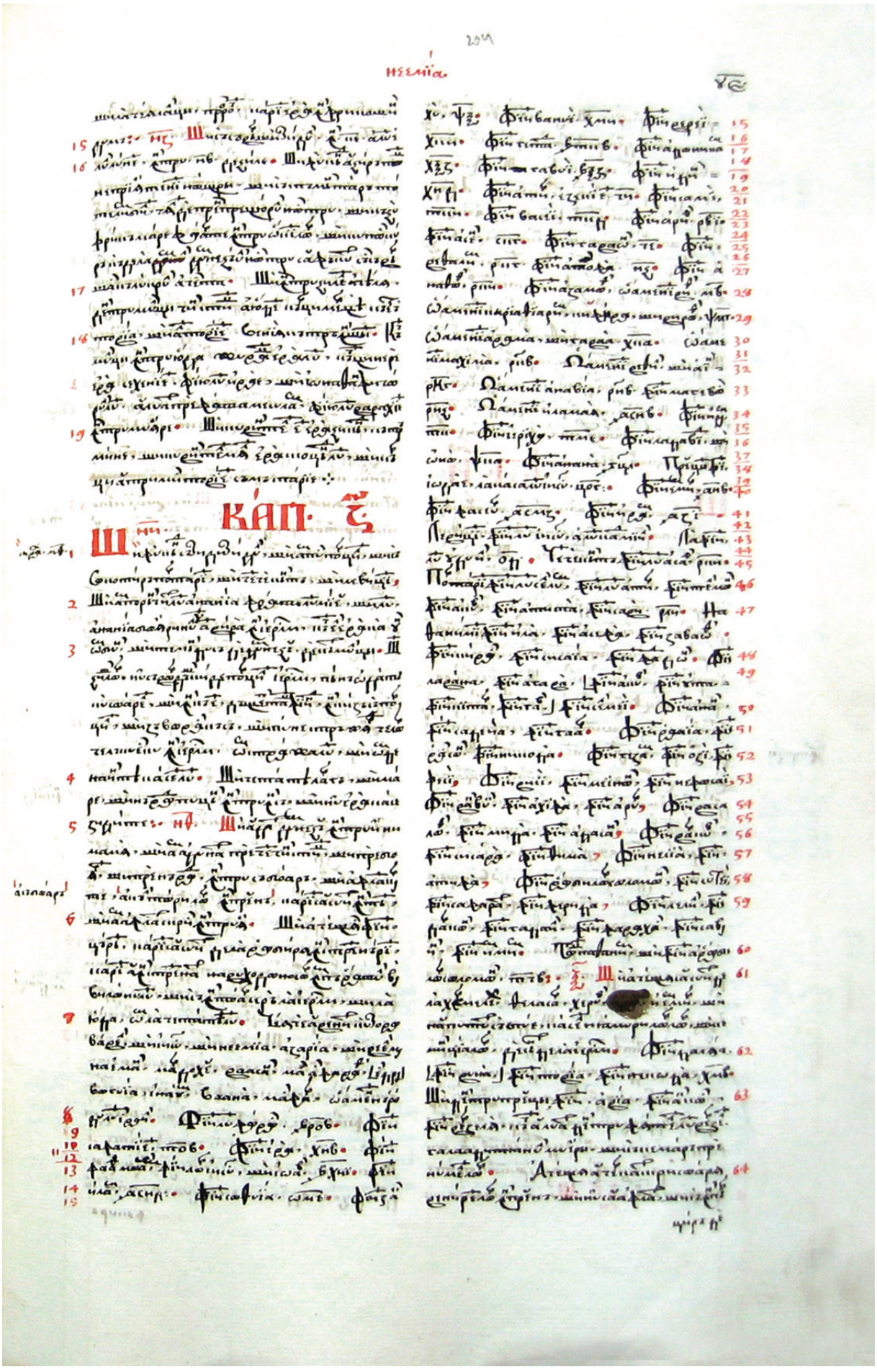

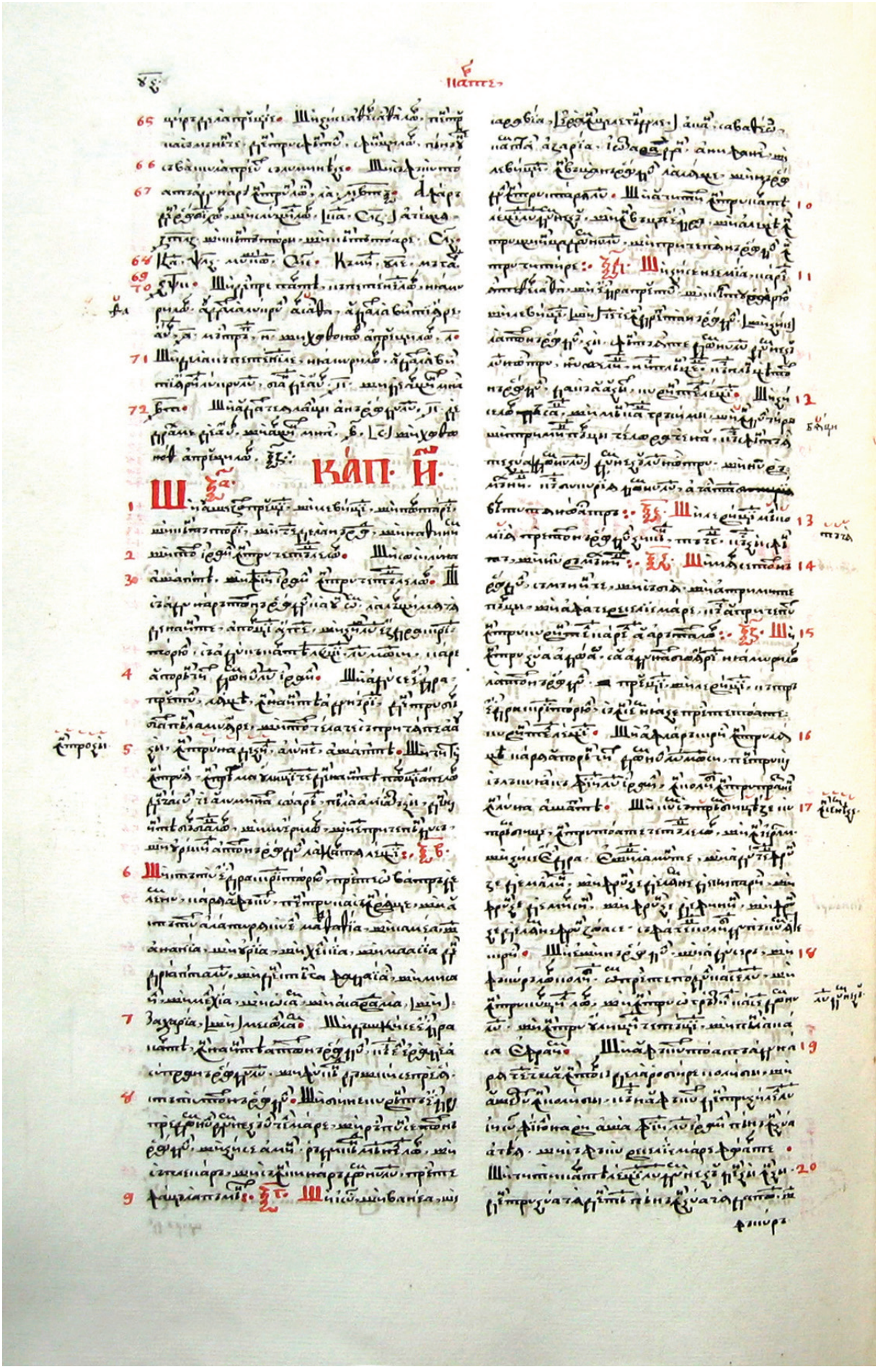

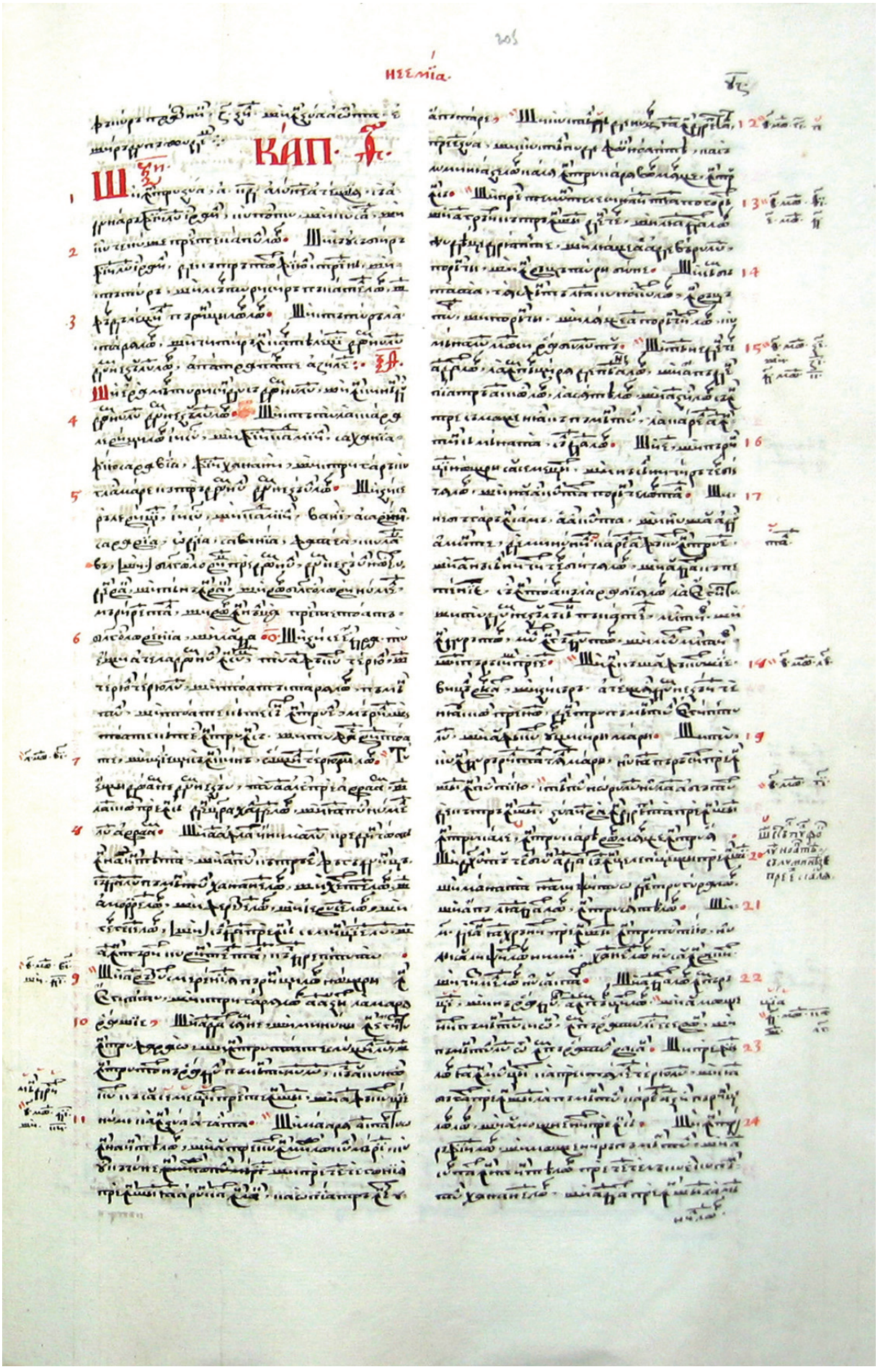

Ms. 45 p. 408

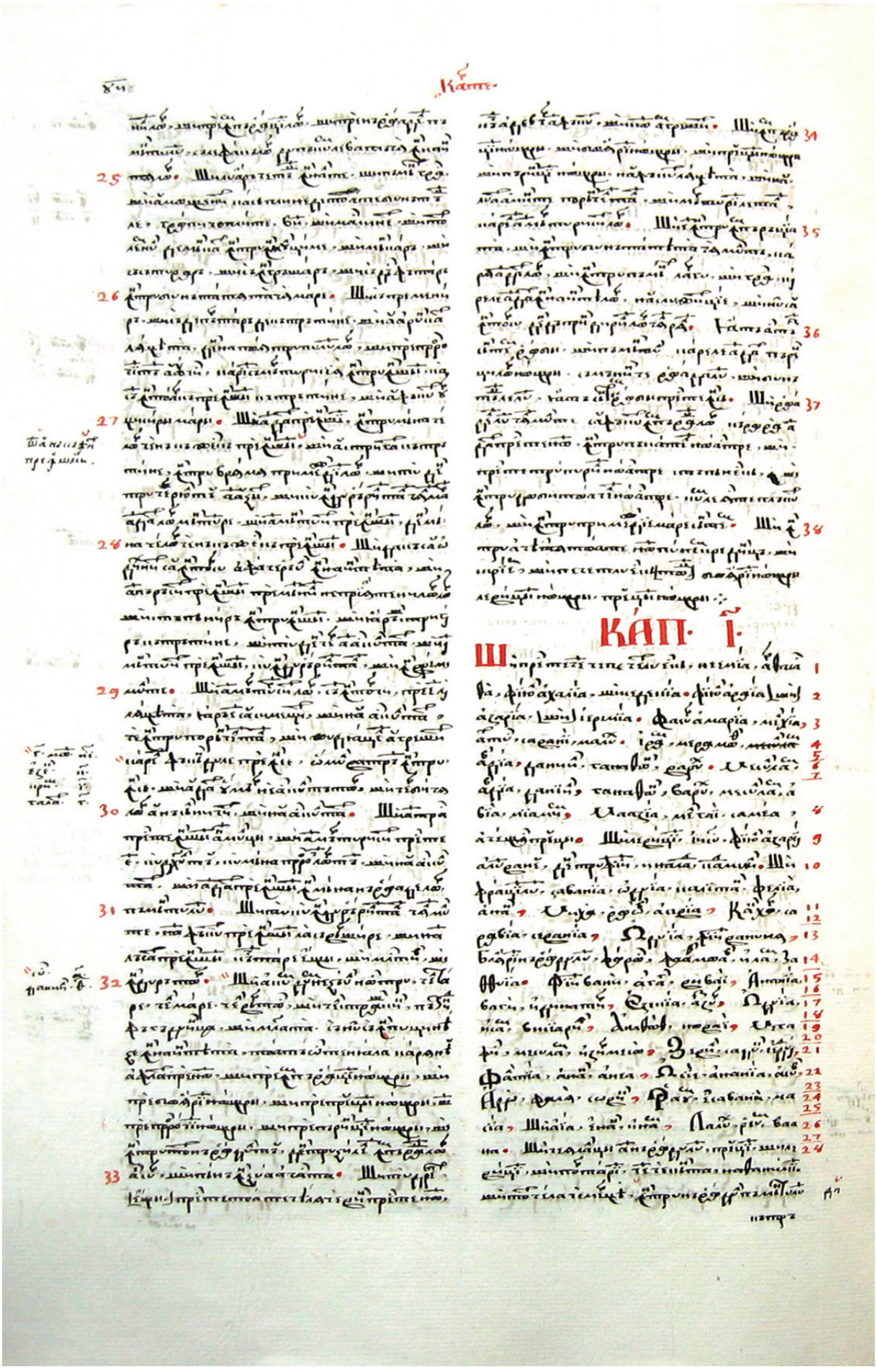

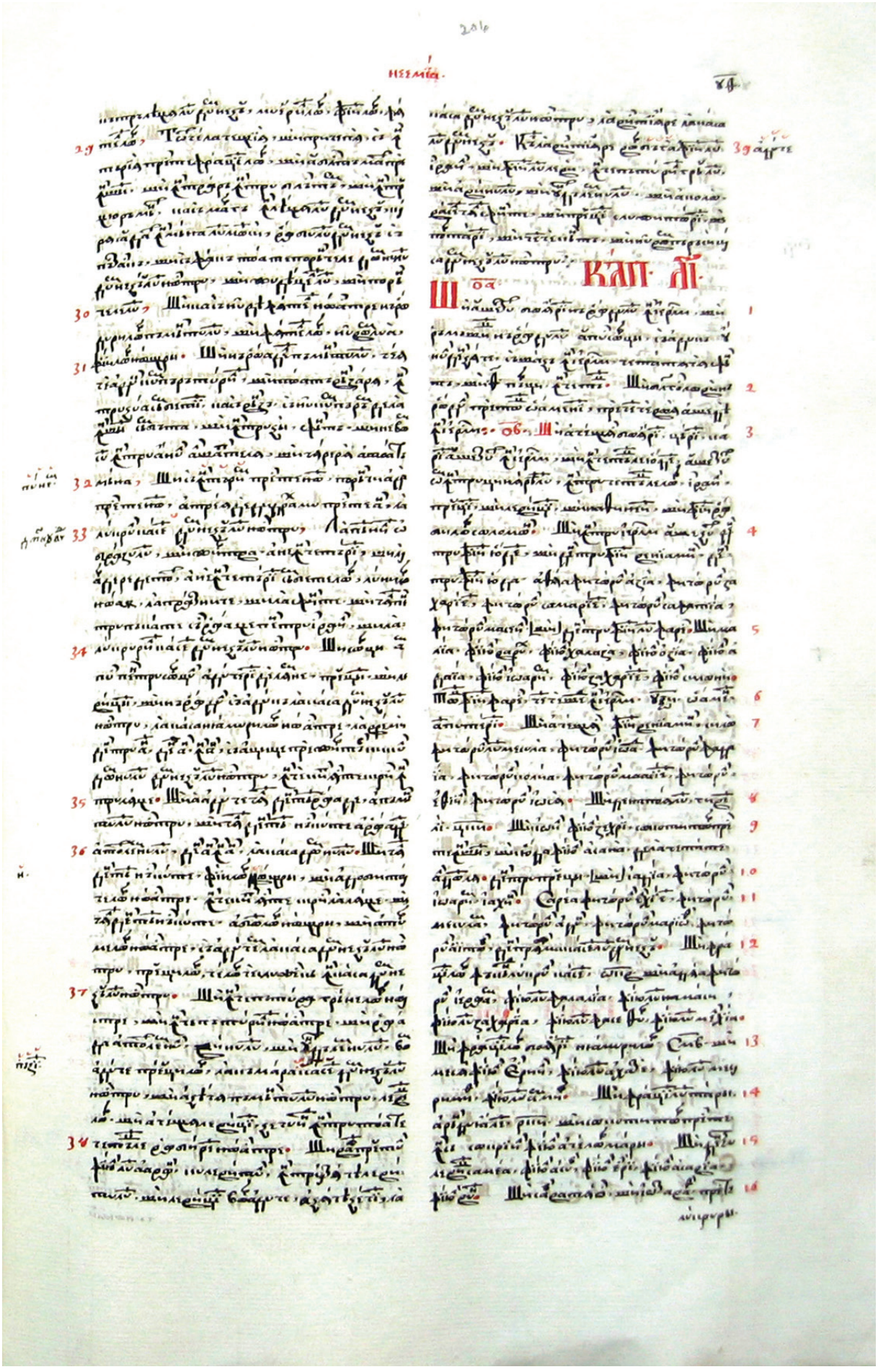

Ms. 45 p. 410

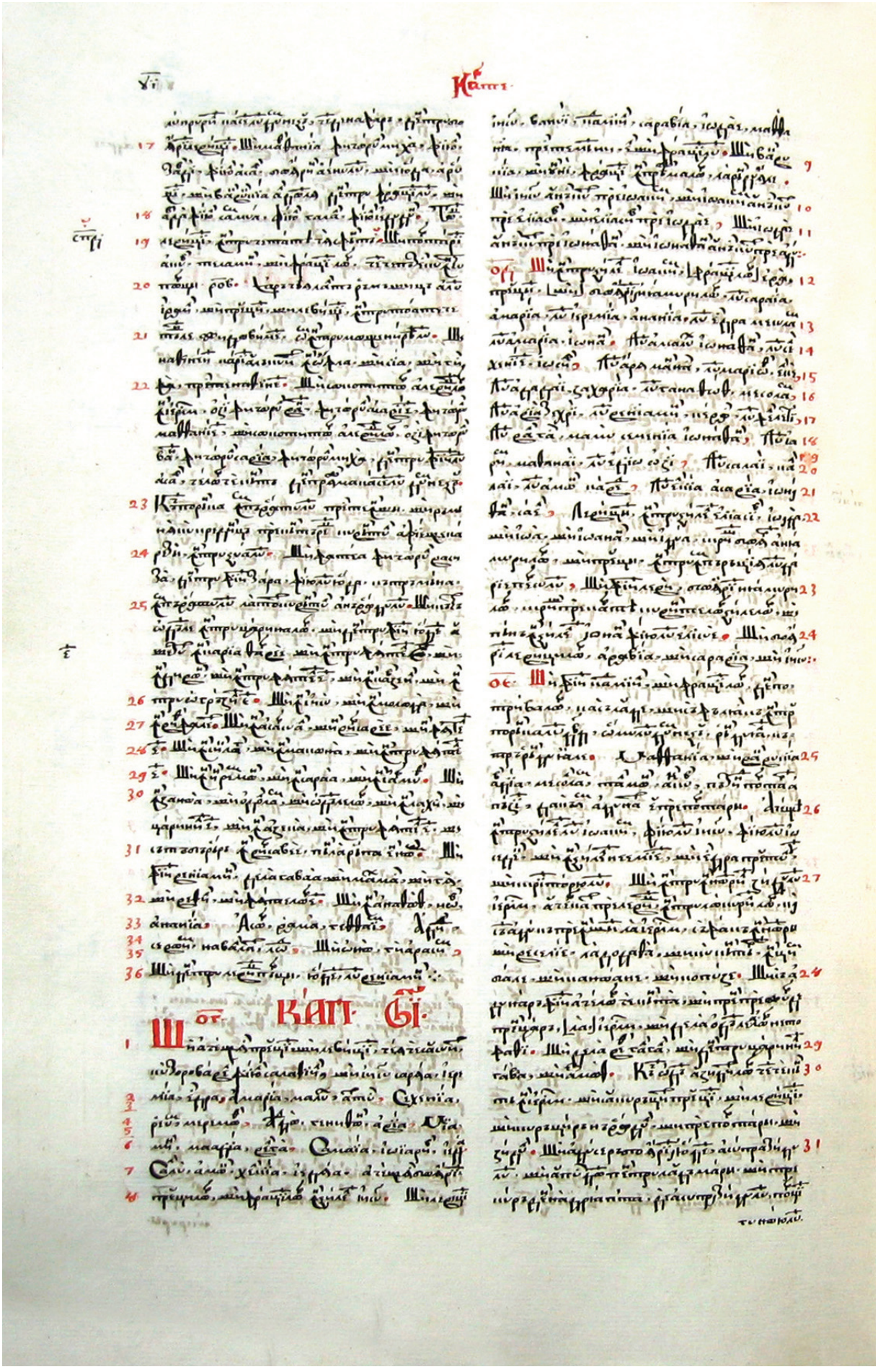

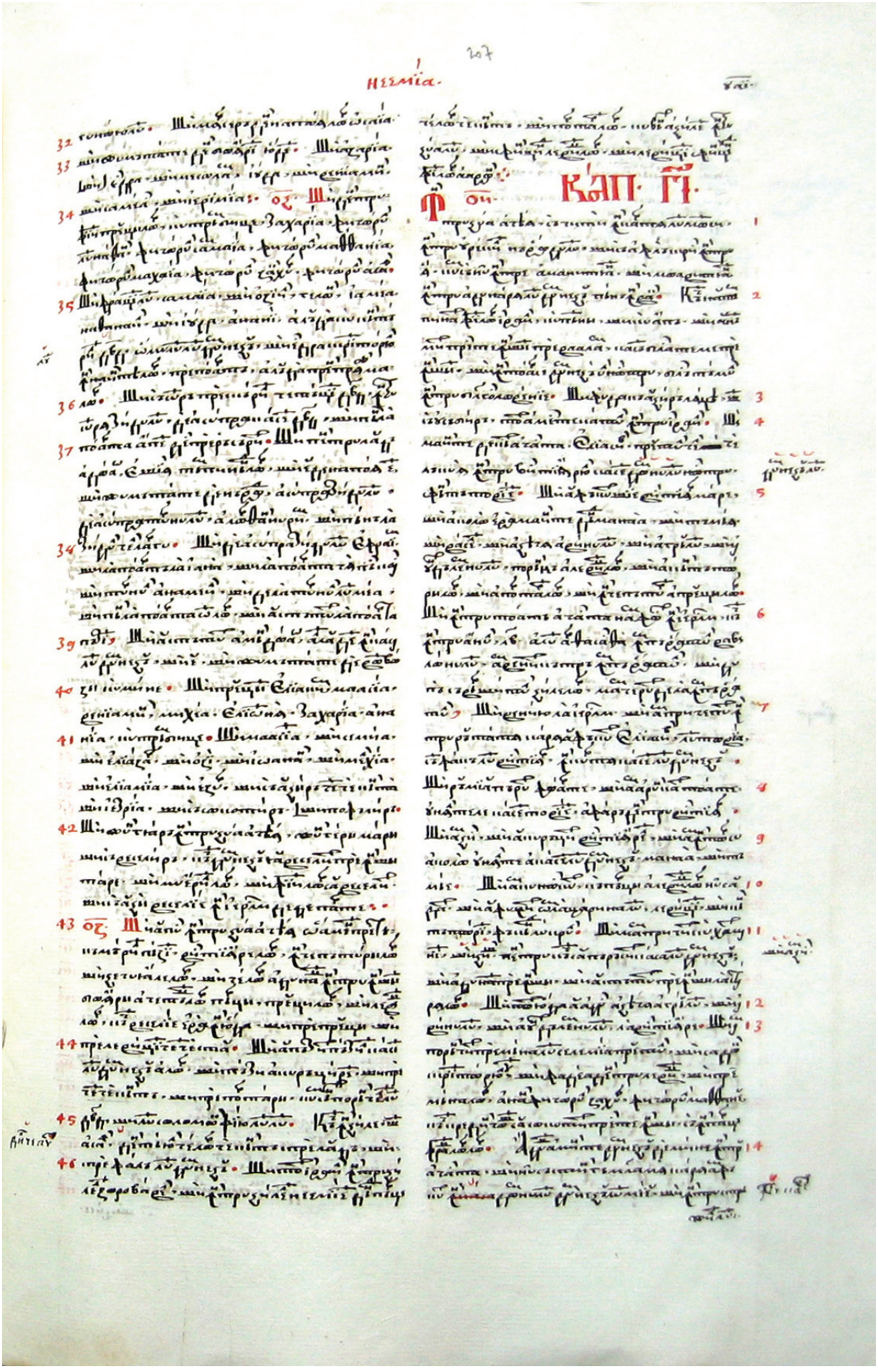

Ms. 45 p. 412

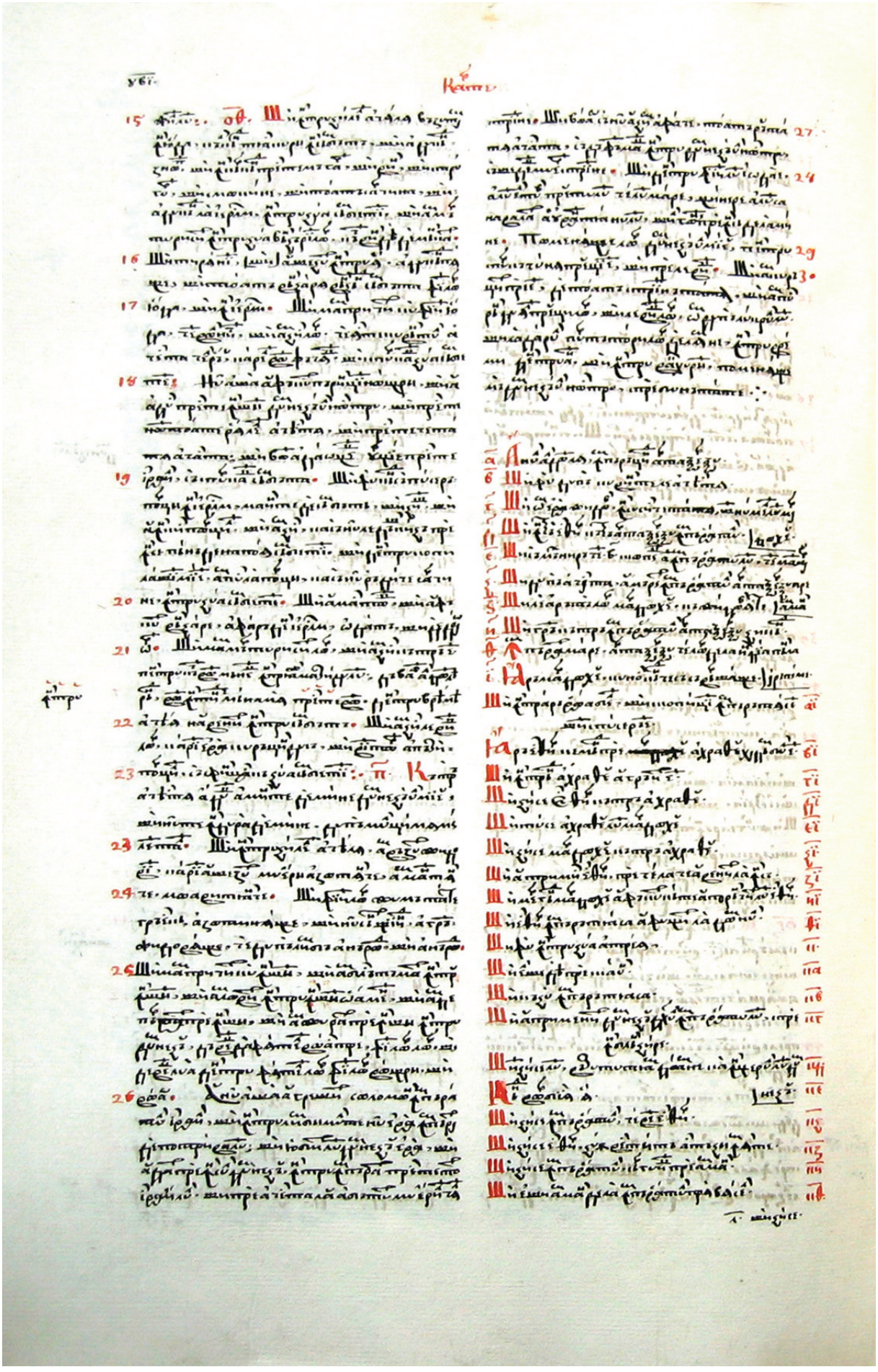

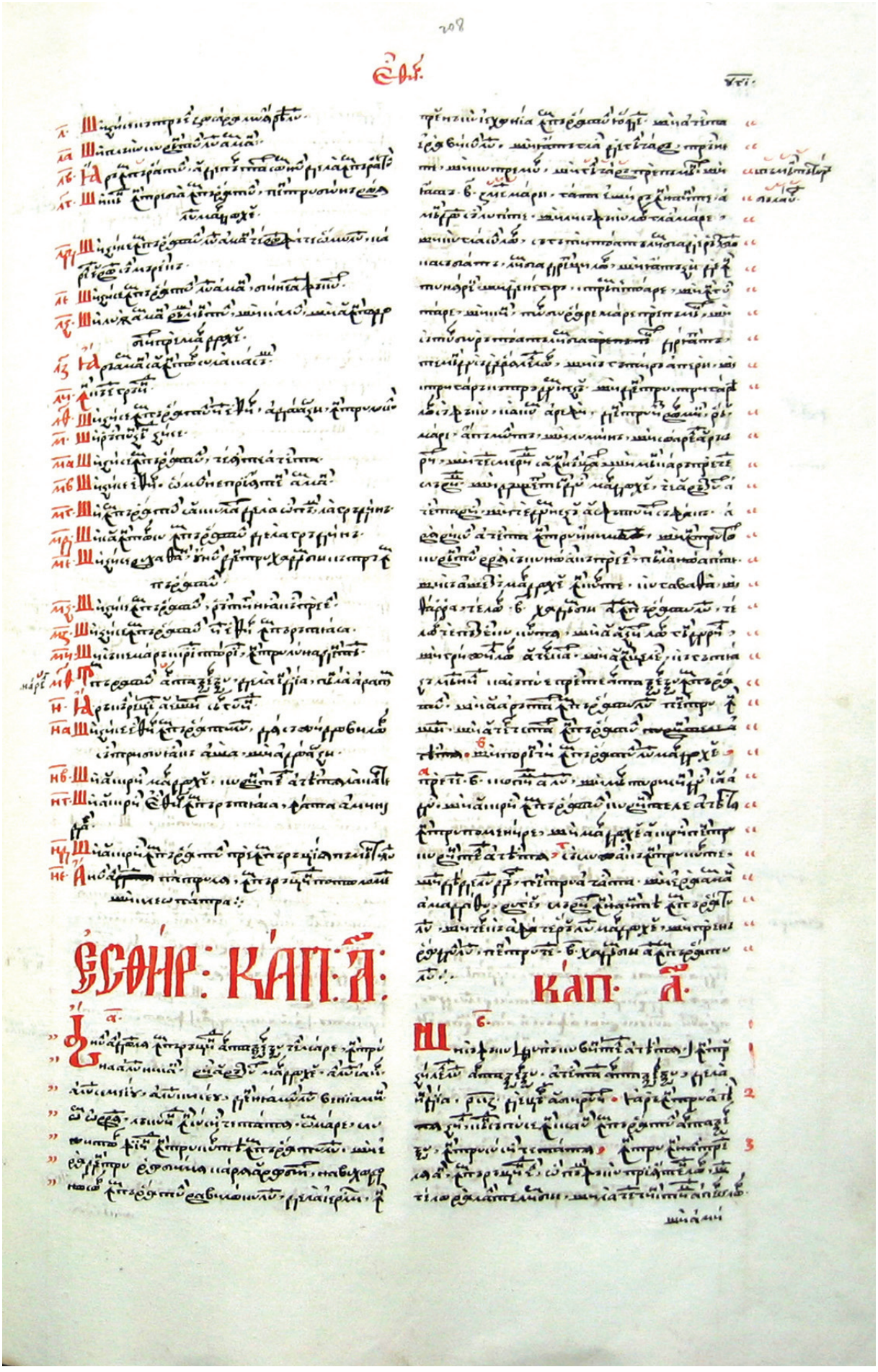

Ms. 45 p. 414

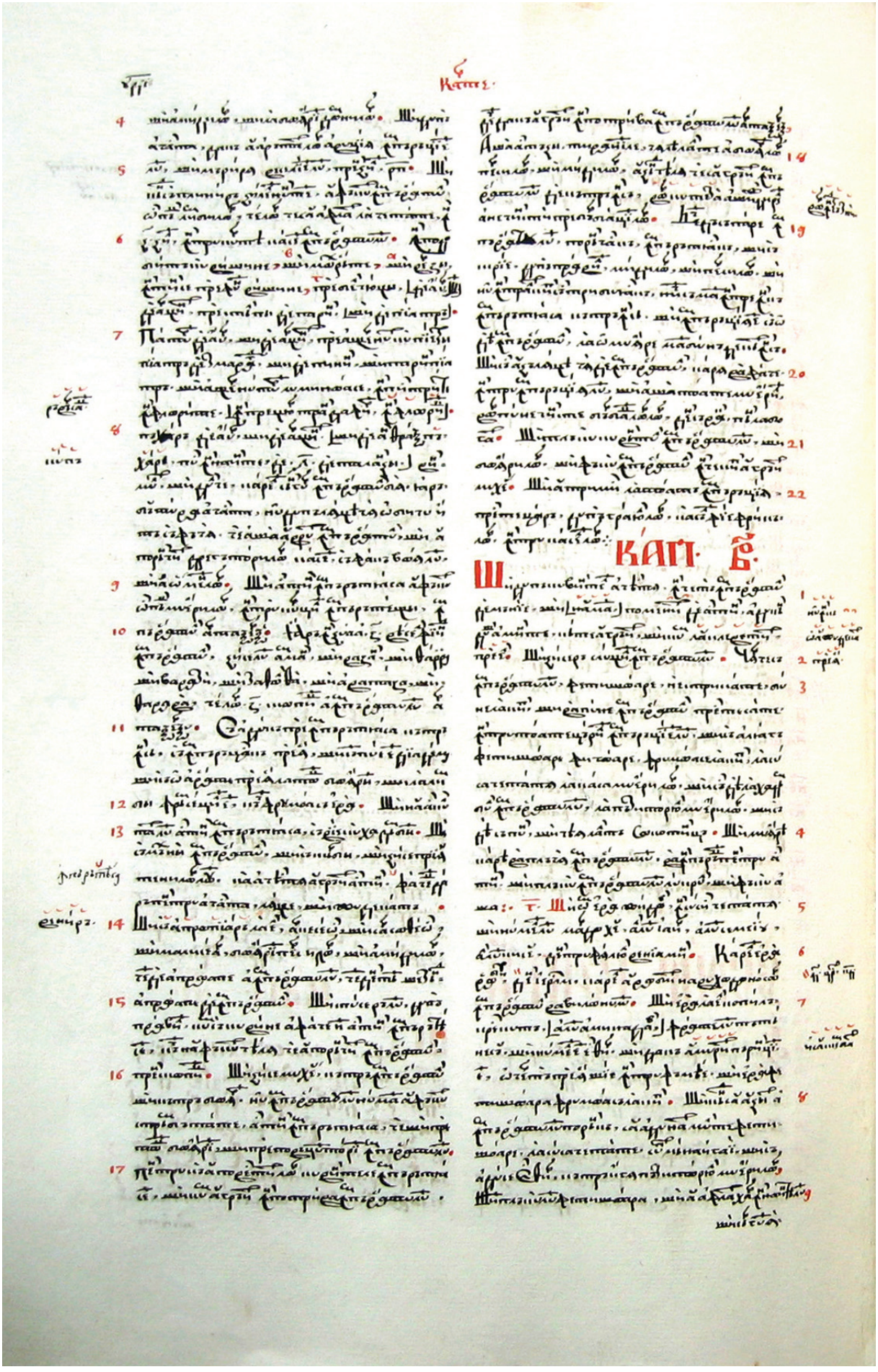

Ms. 45 p. 415

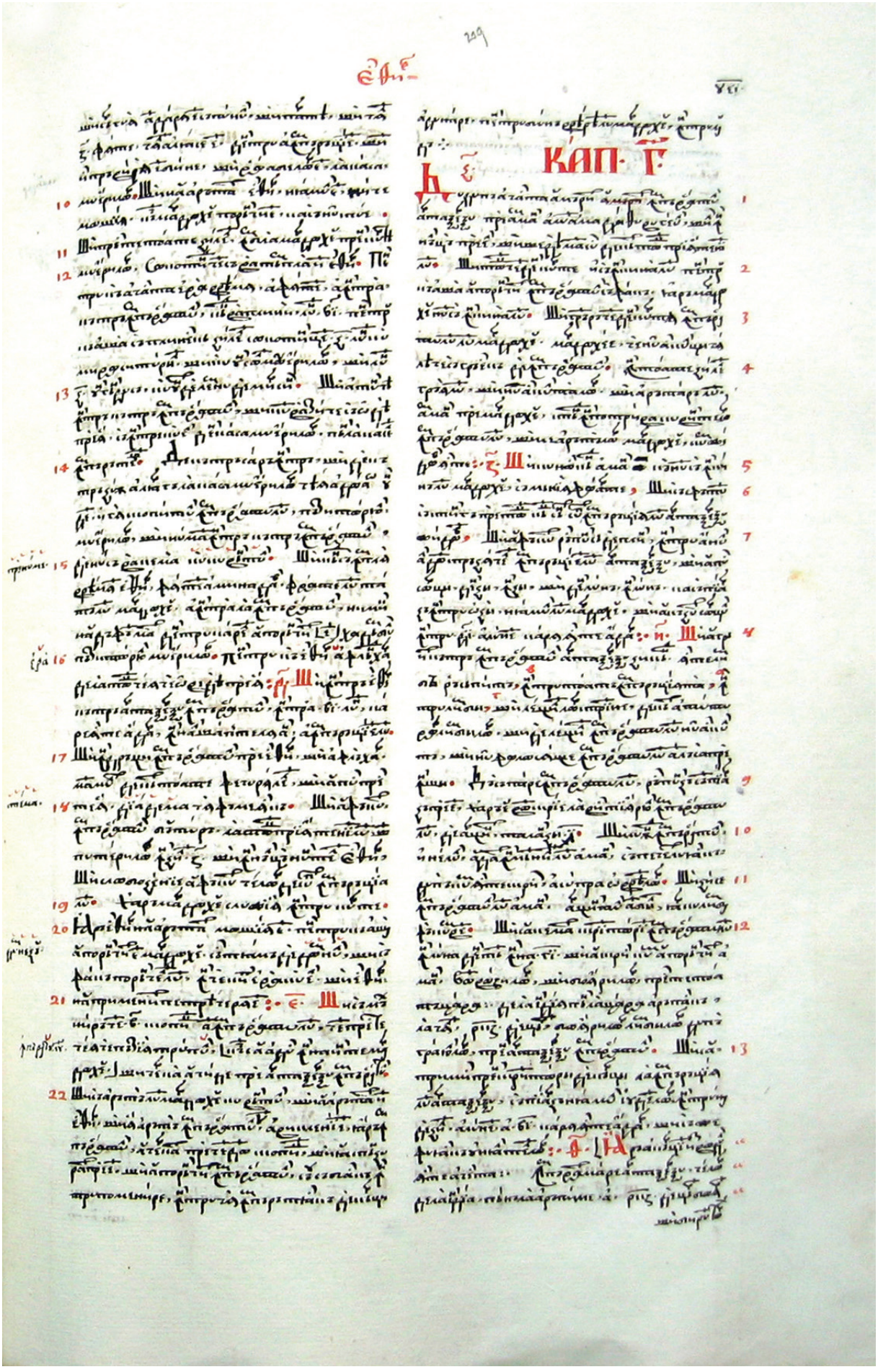

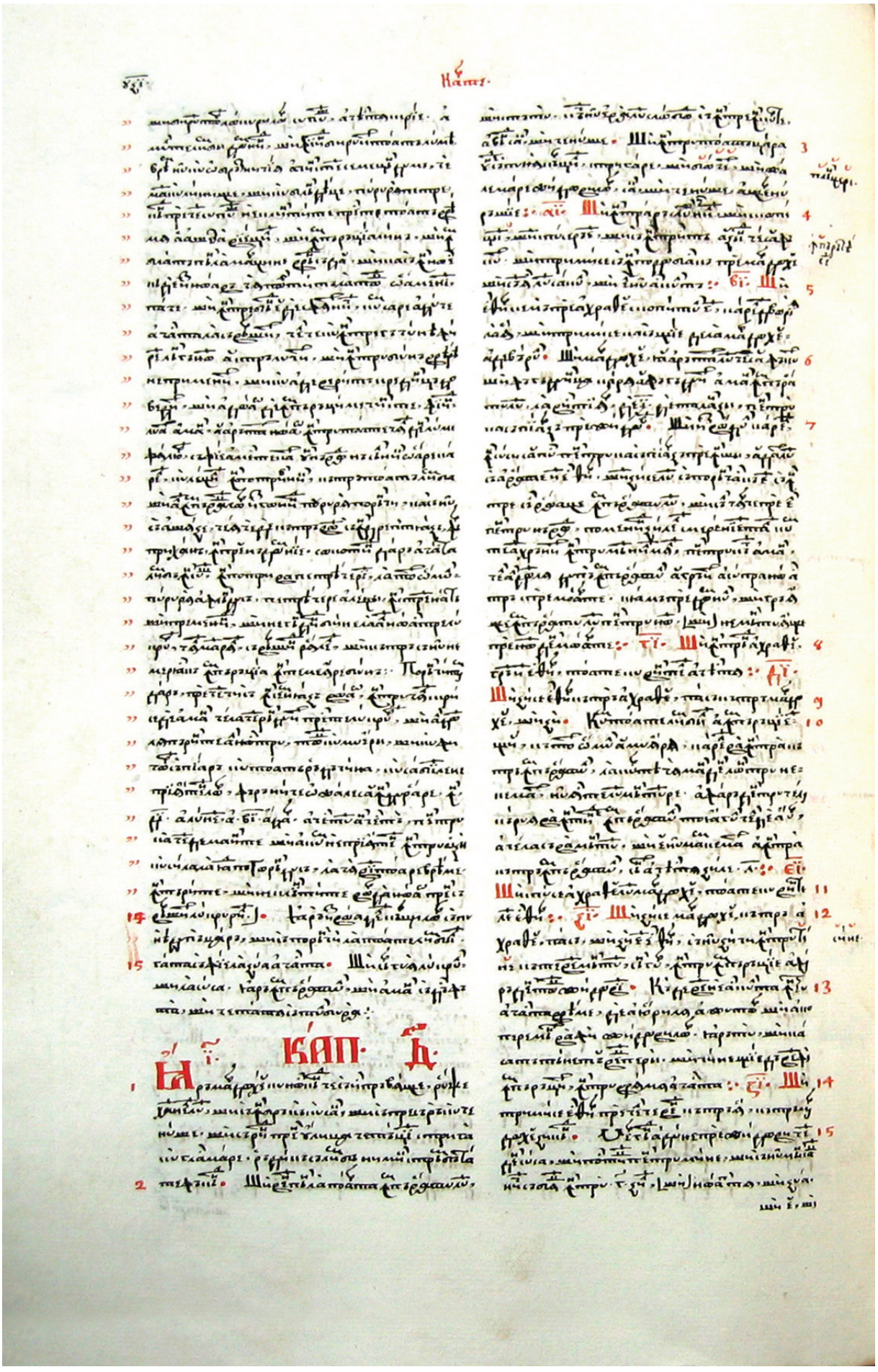

Ms. 45 p. 417

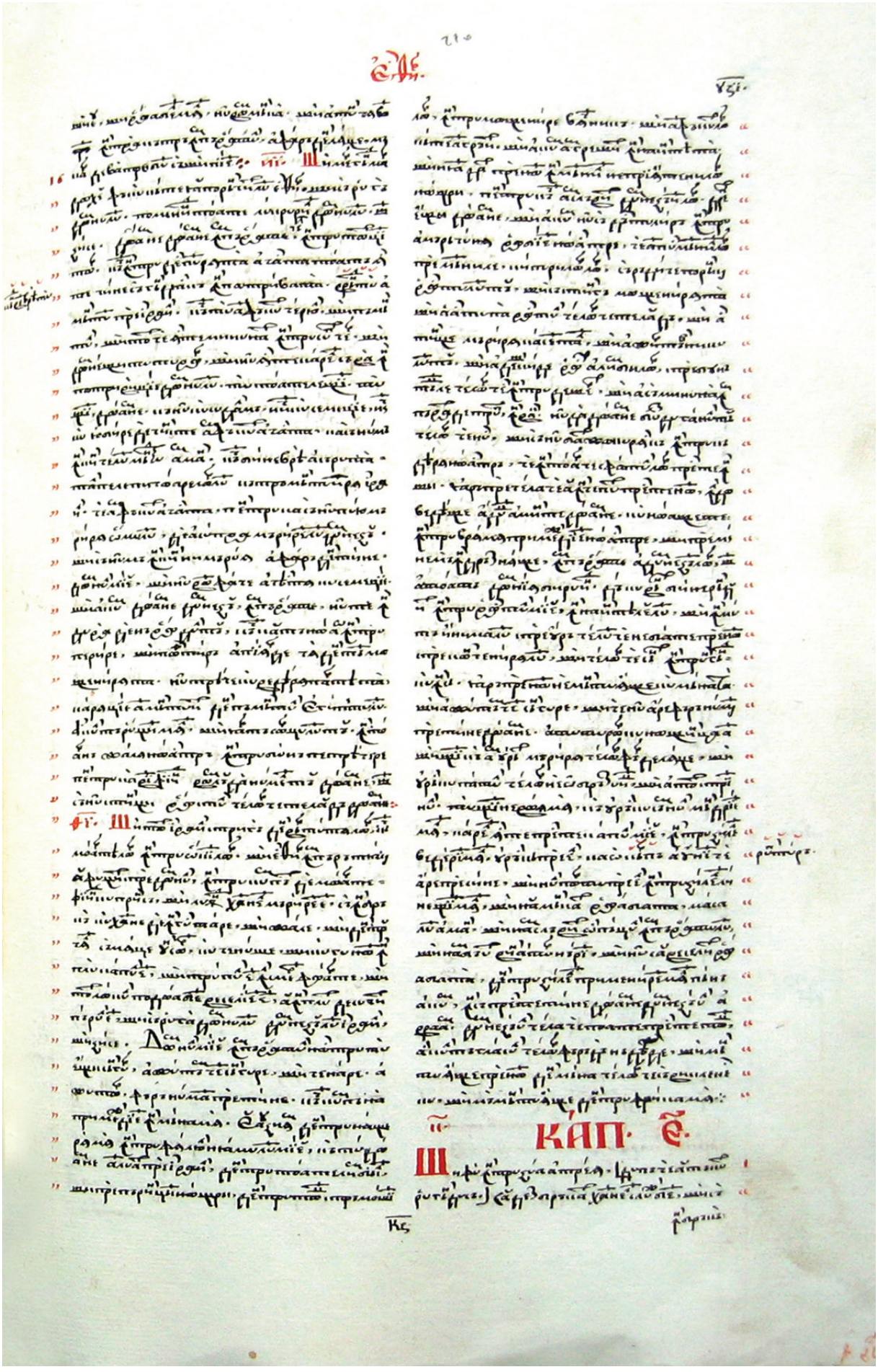

Ms. 45 p. 418

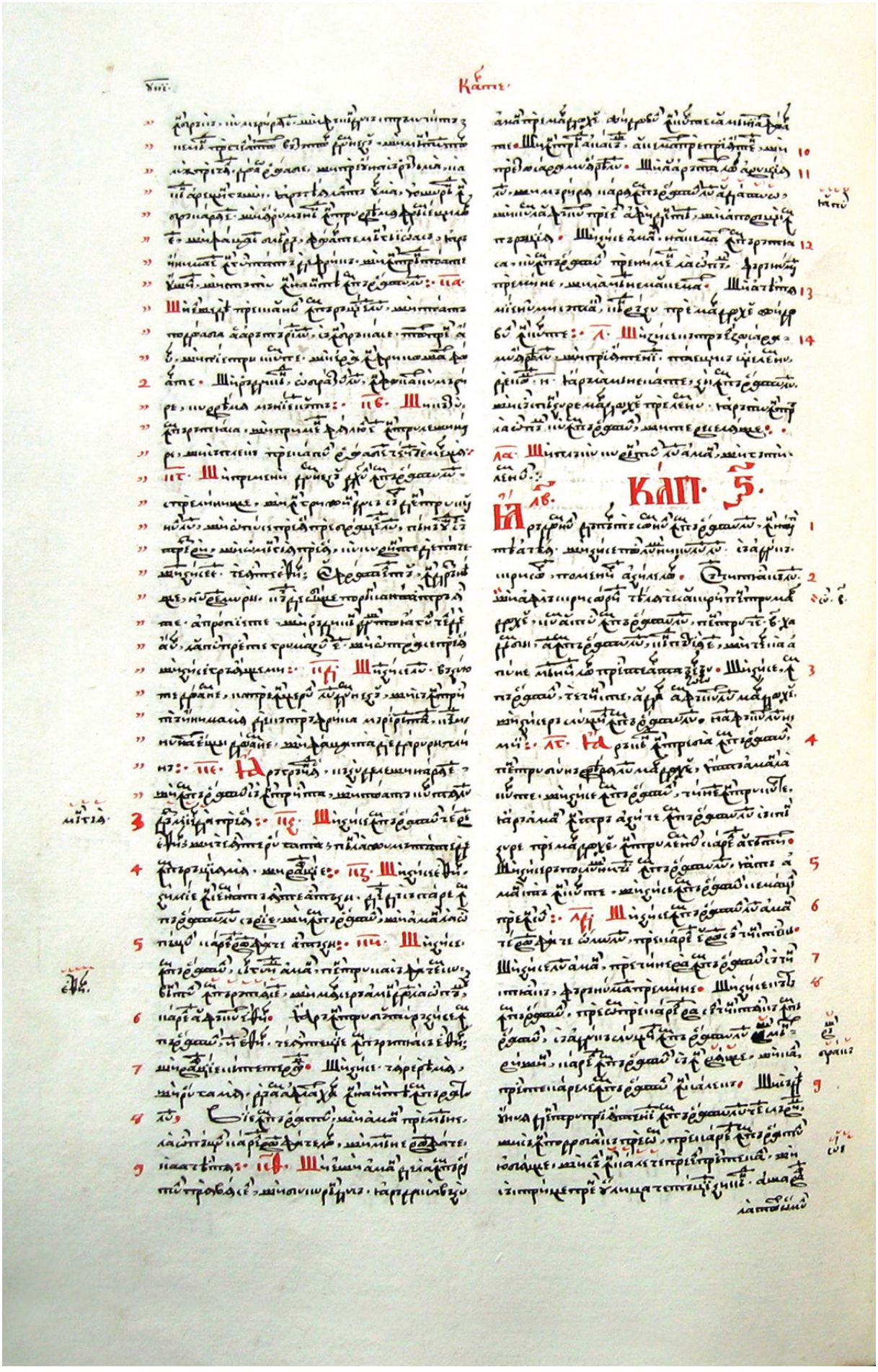

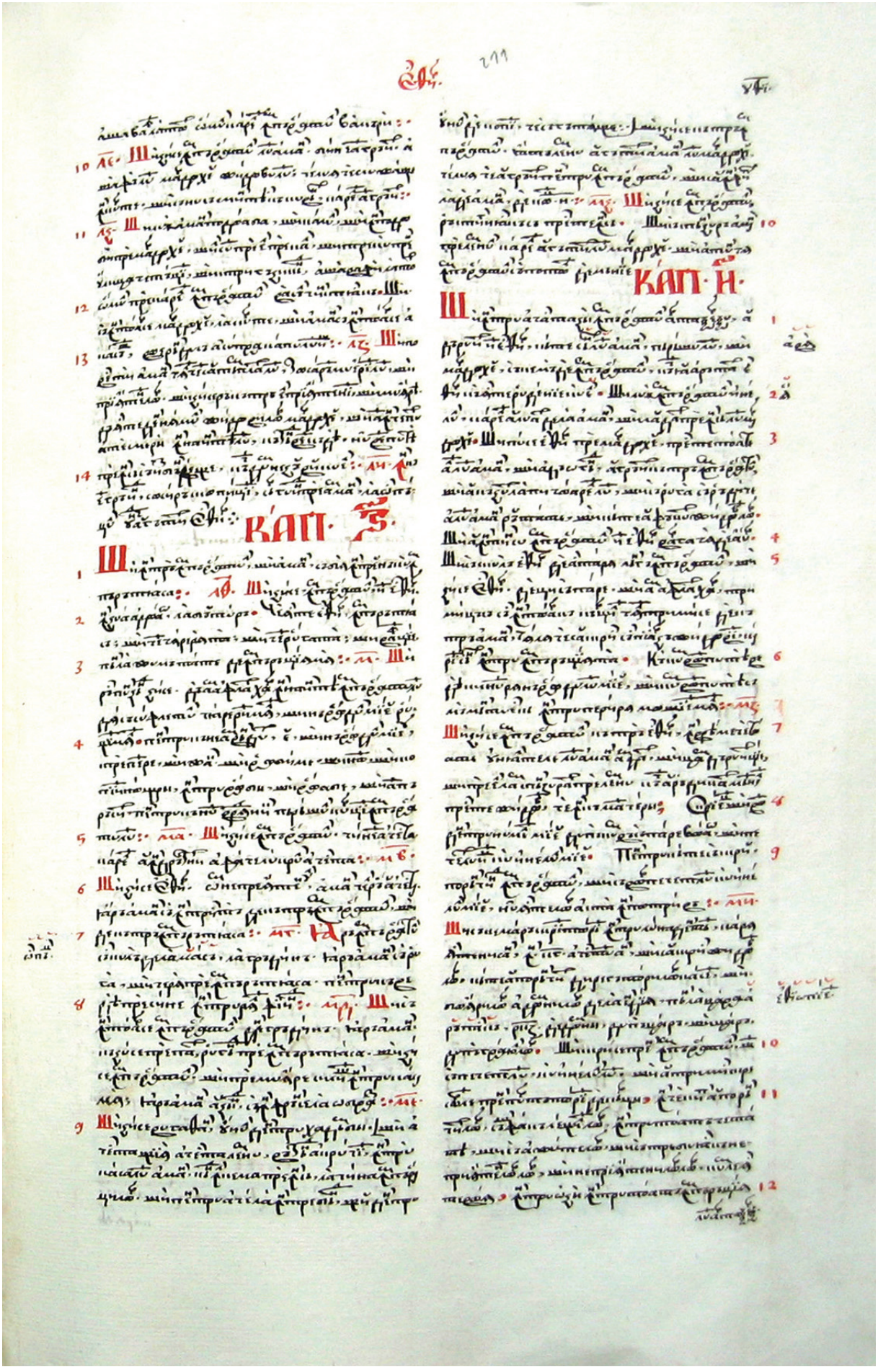

Ms. 45 p. 420

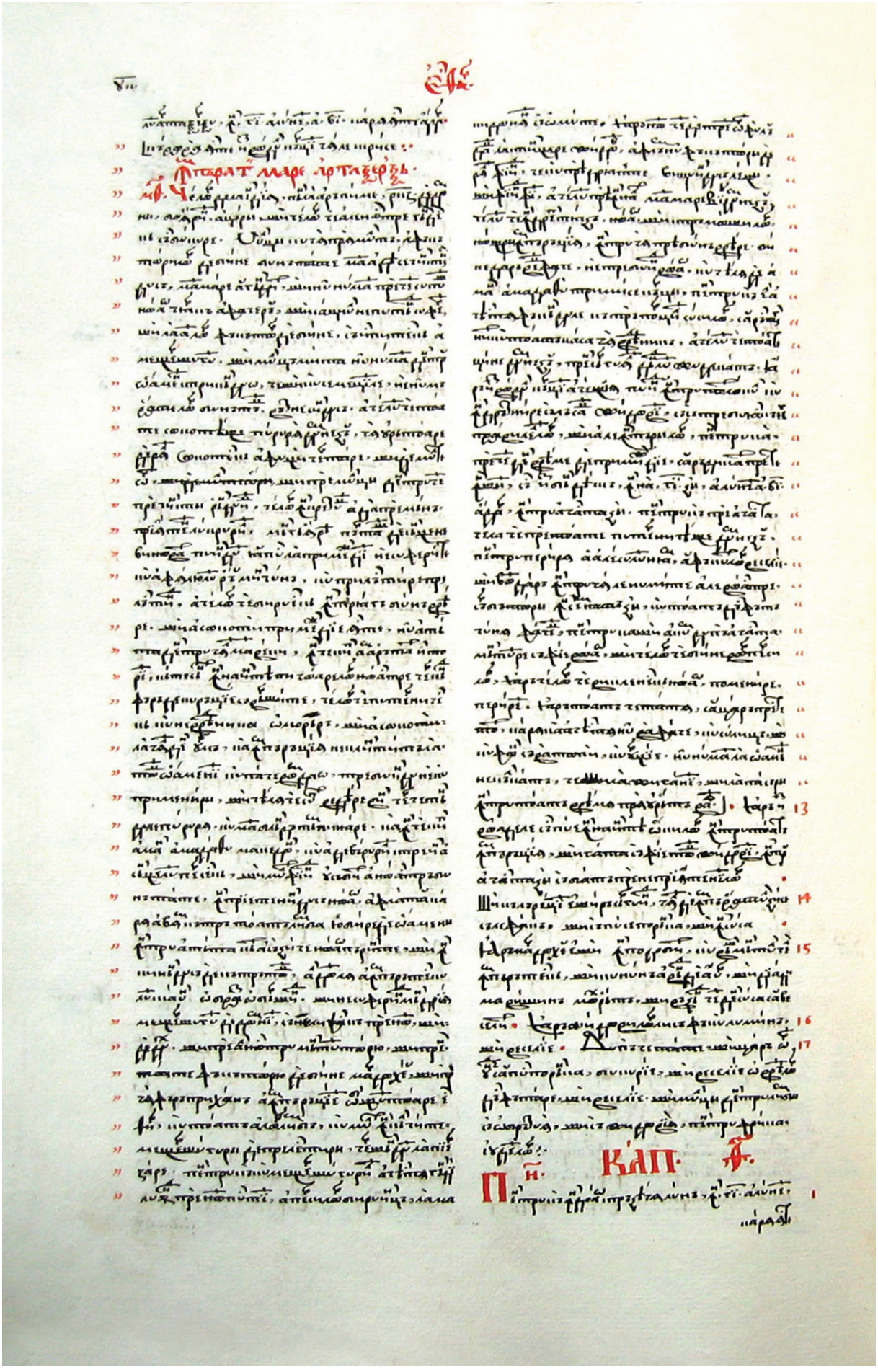

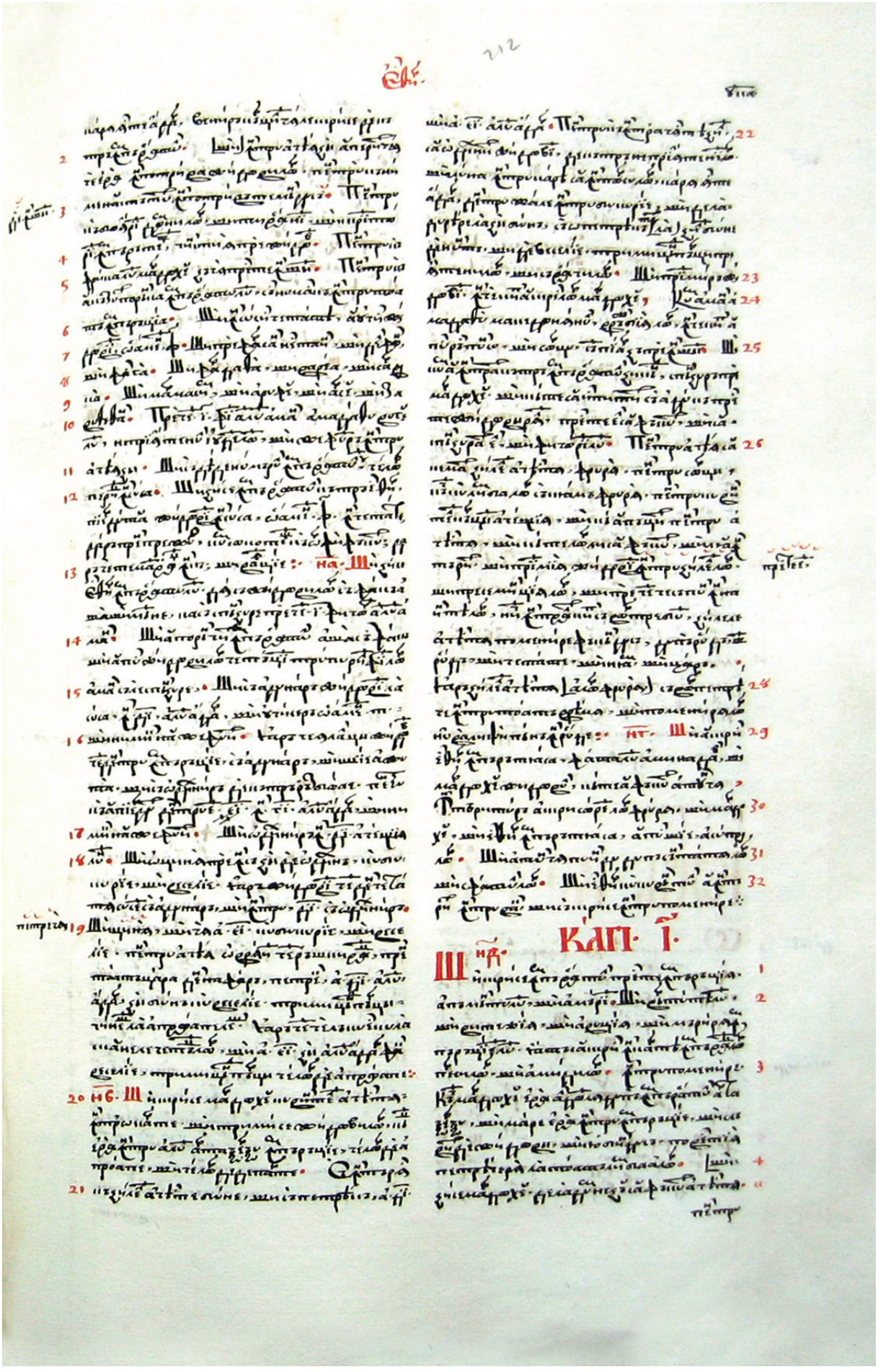

Ms. 45 p. 422

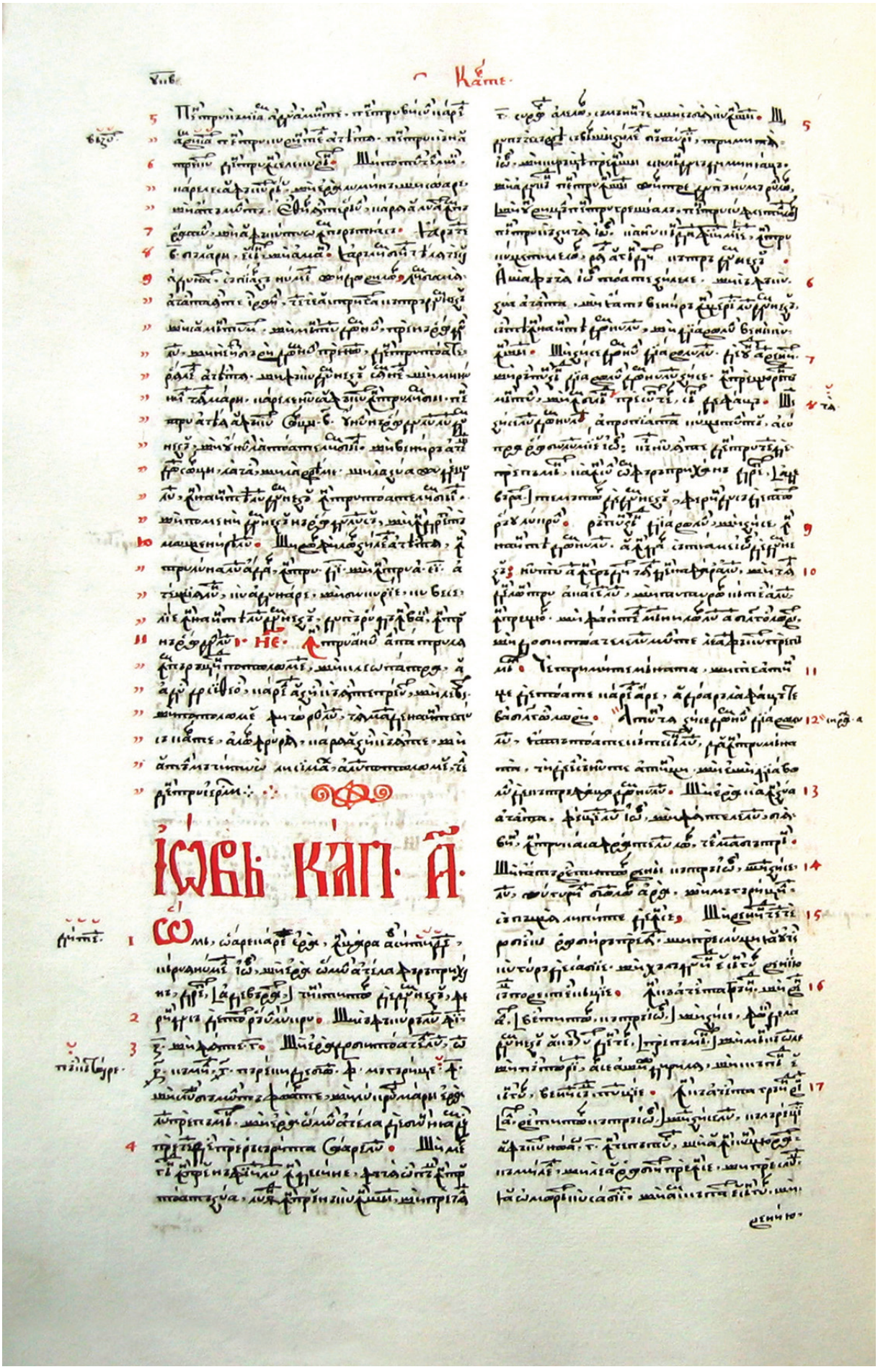

FOTOCOPII

Ms. 4389

Ms. 4389 p. 430

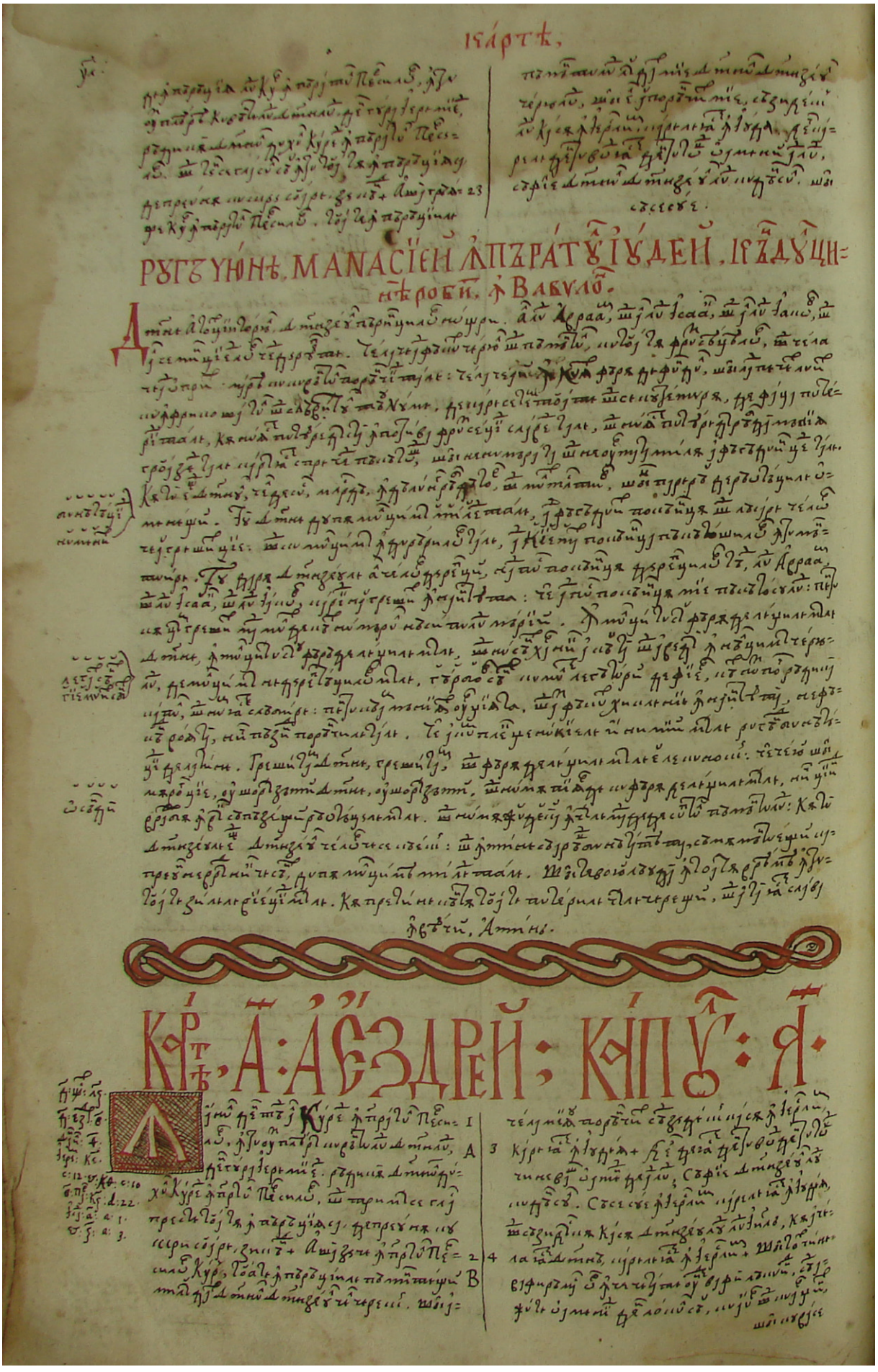

Ms. 4389 p. 431

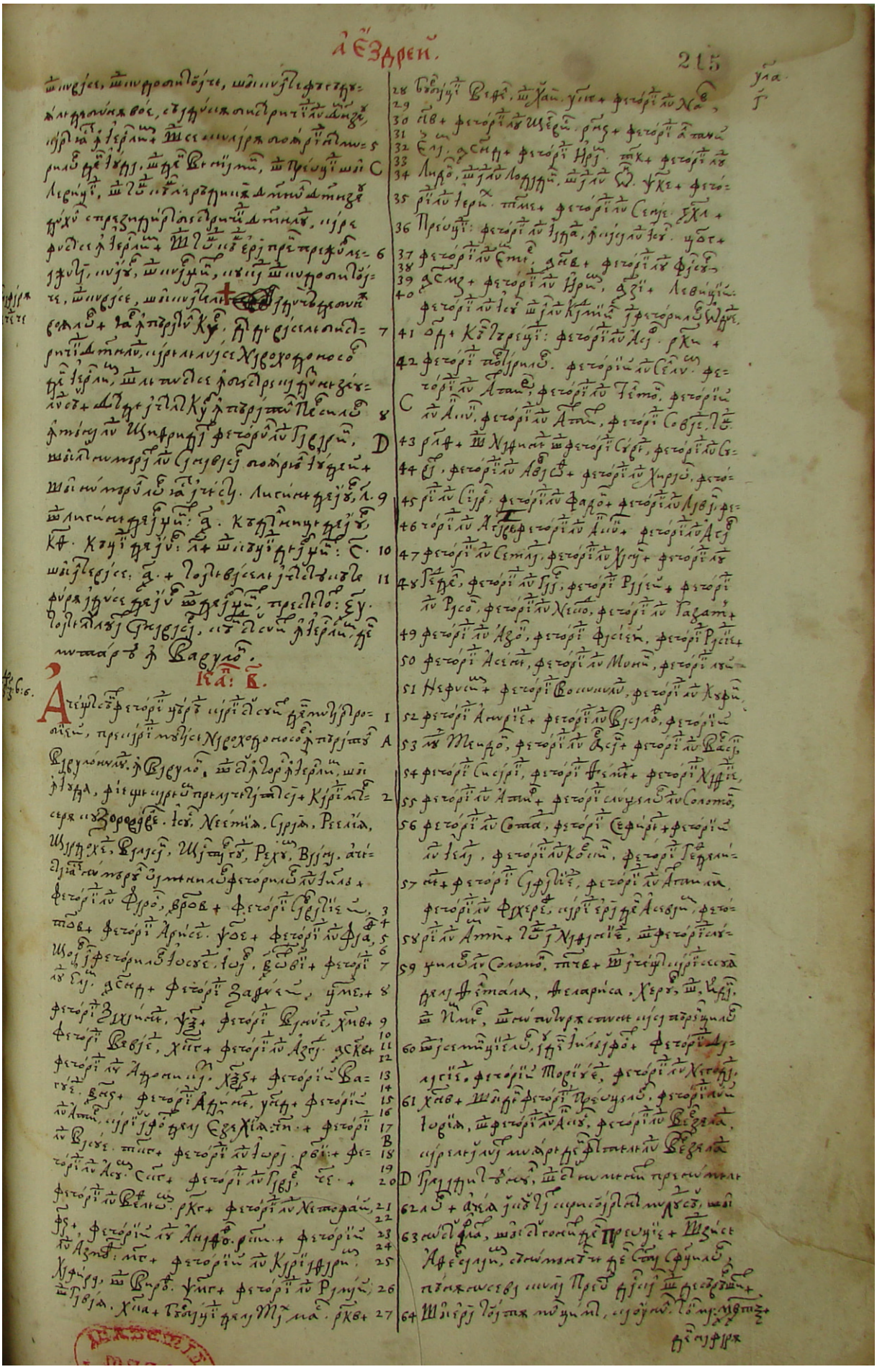

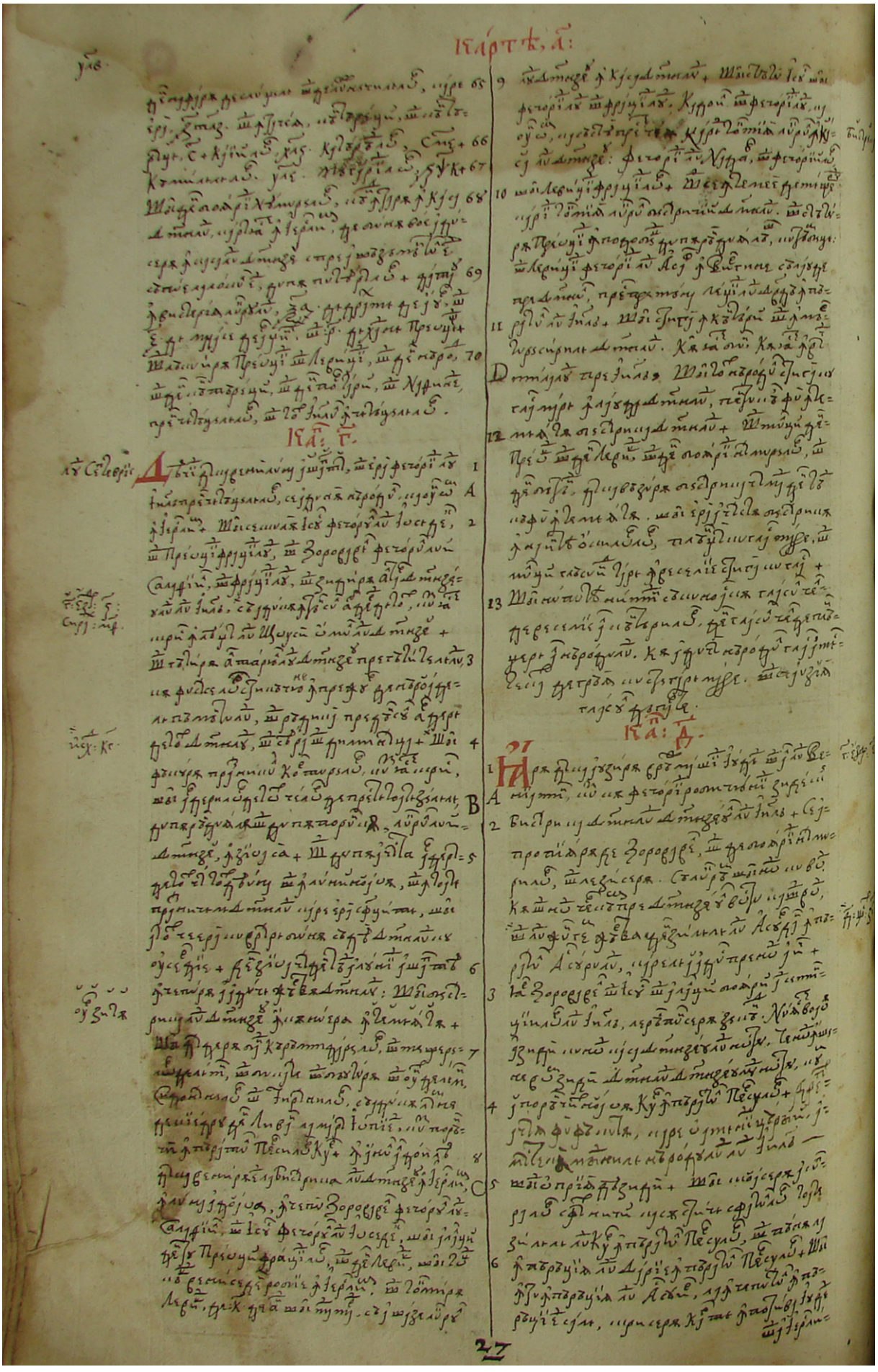

Ms. 4389 p. 433

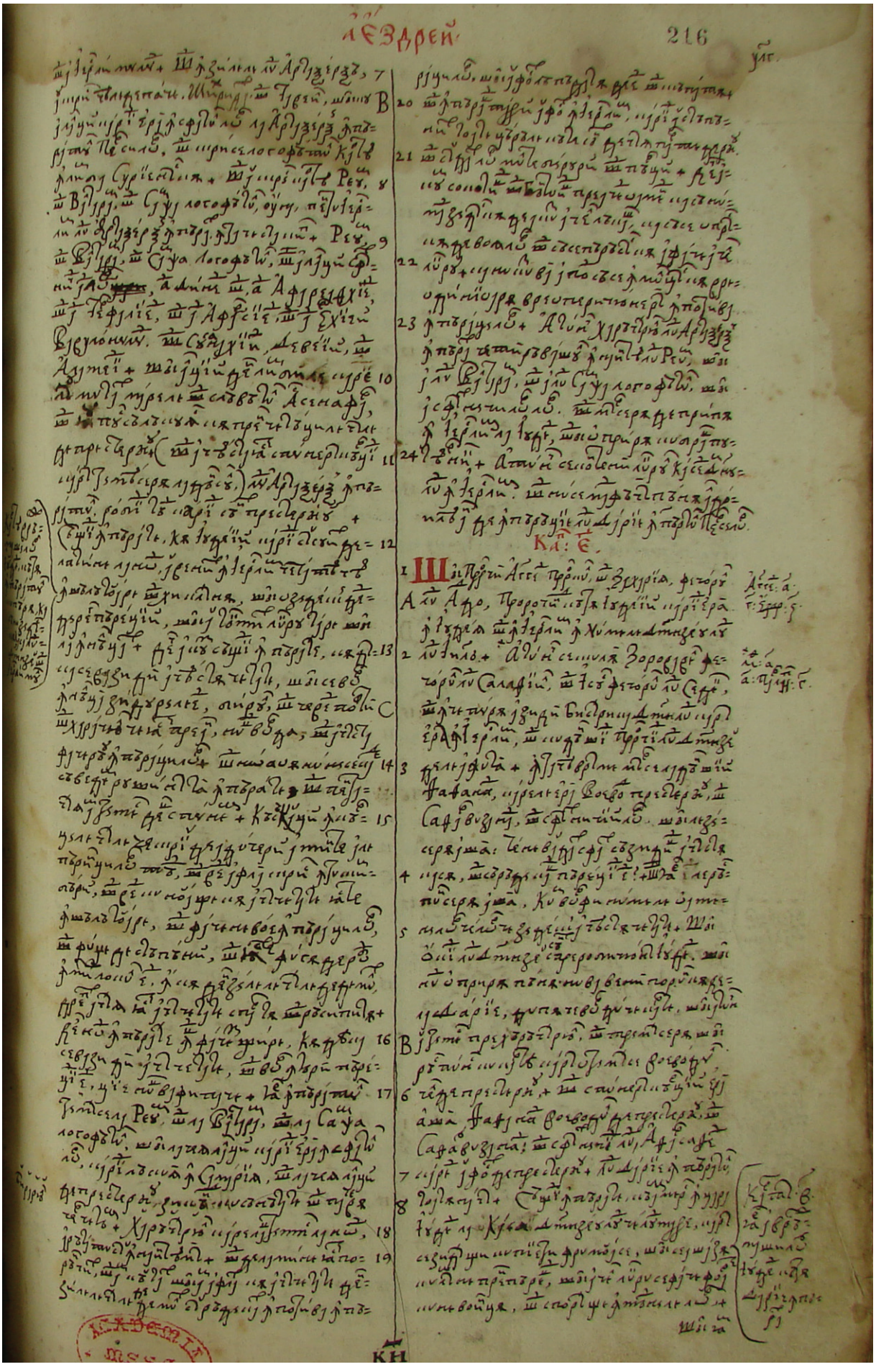

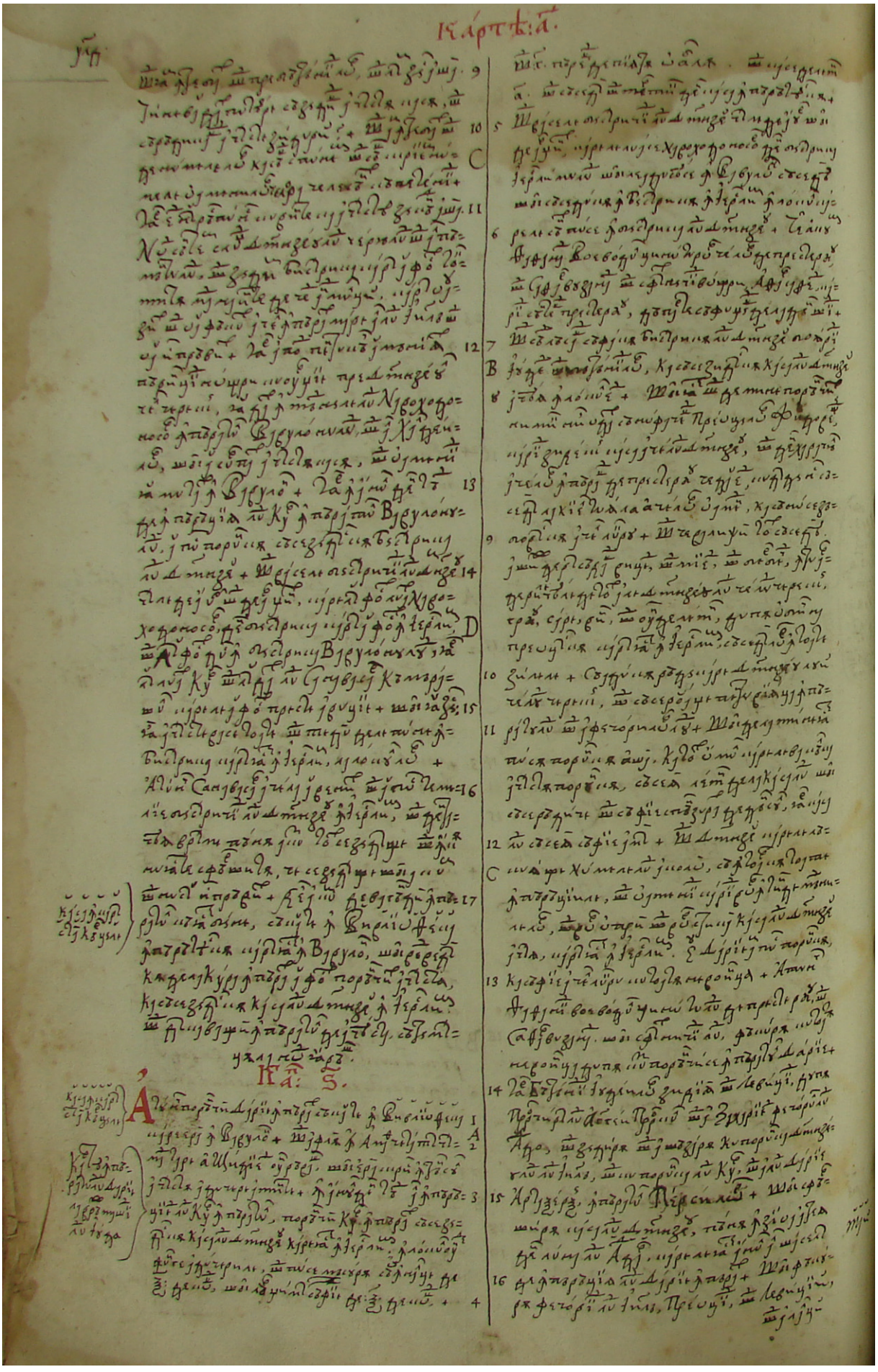

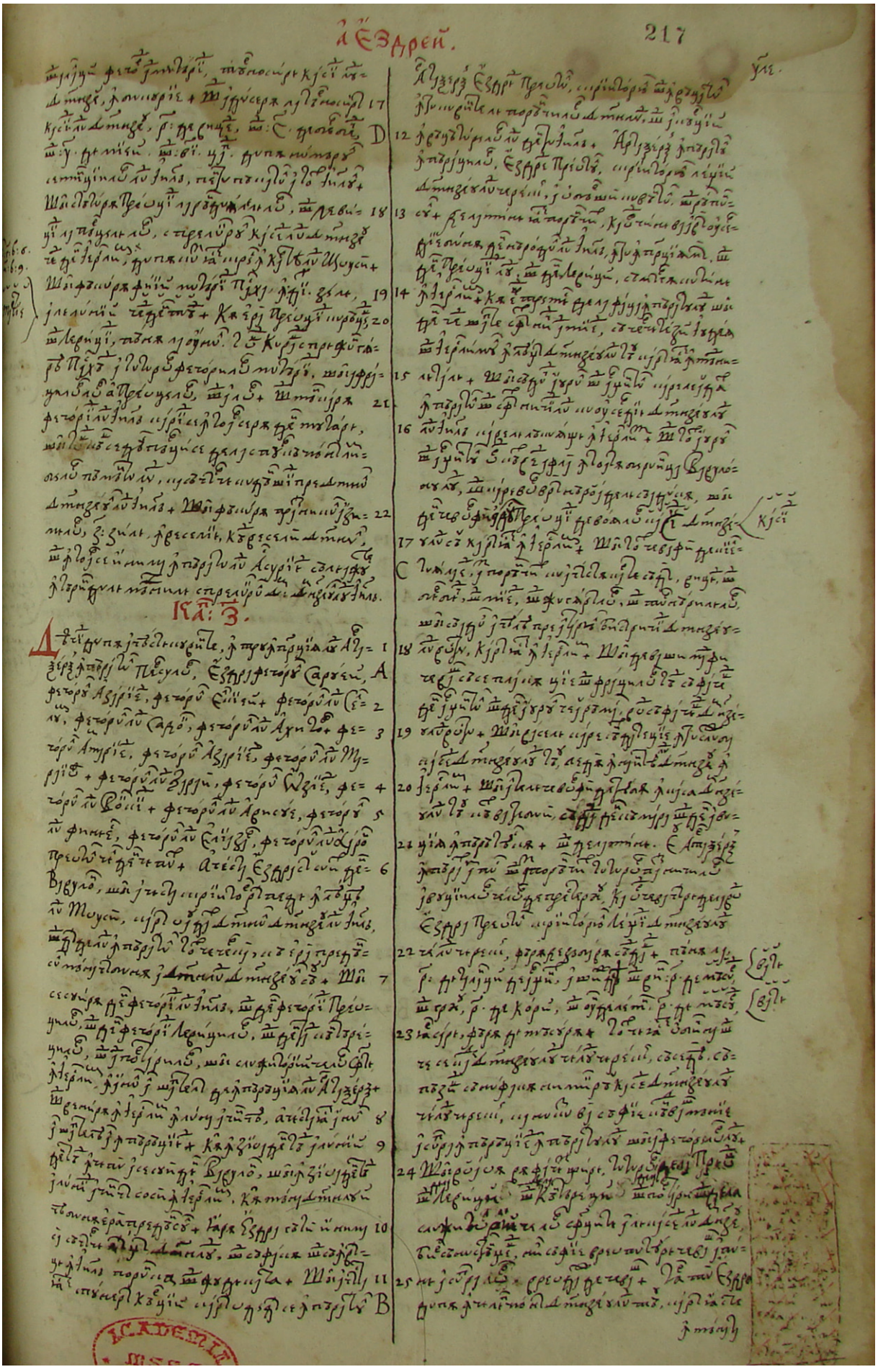

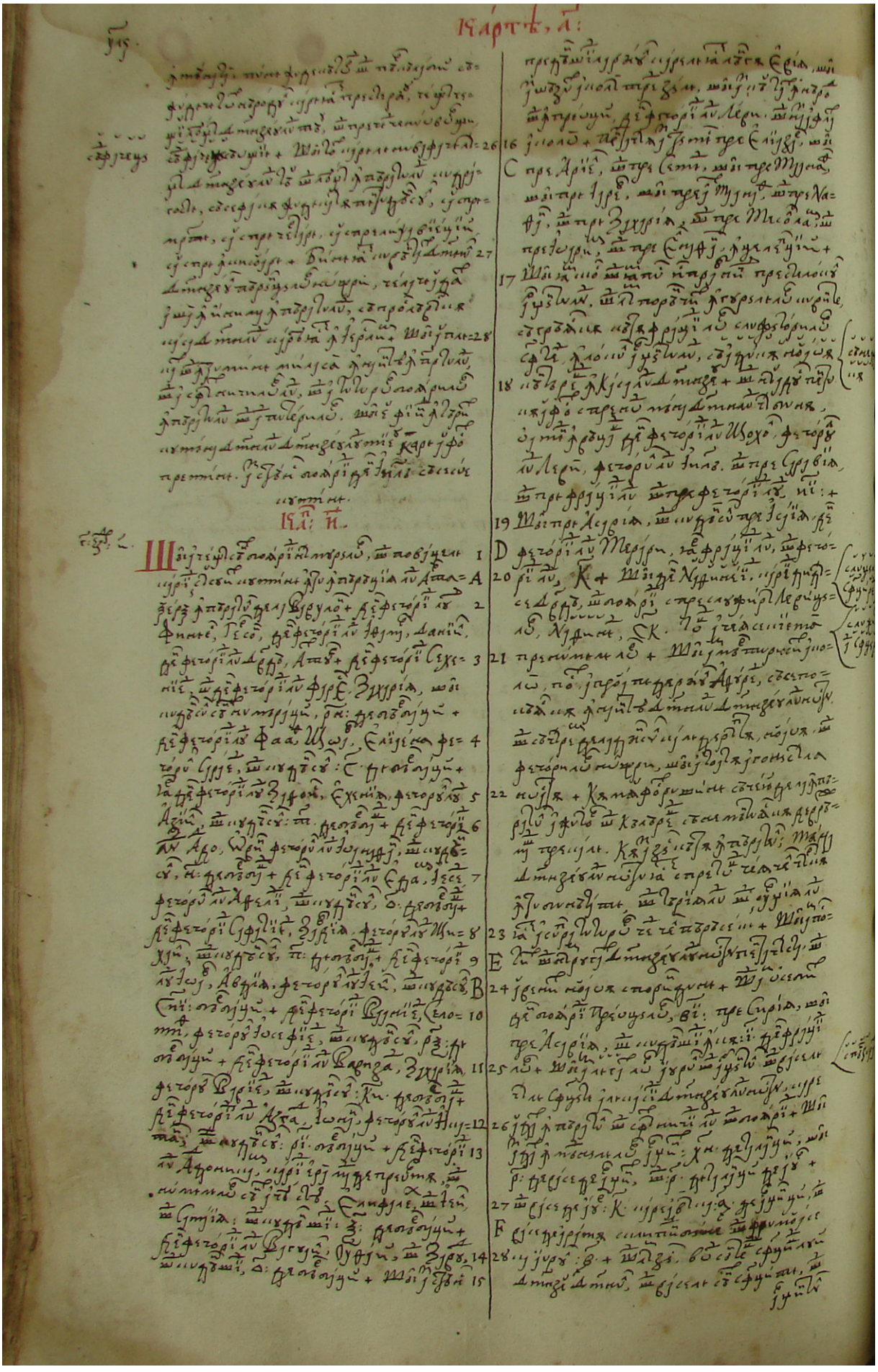

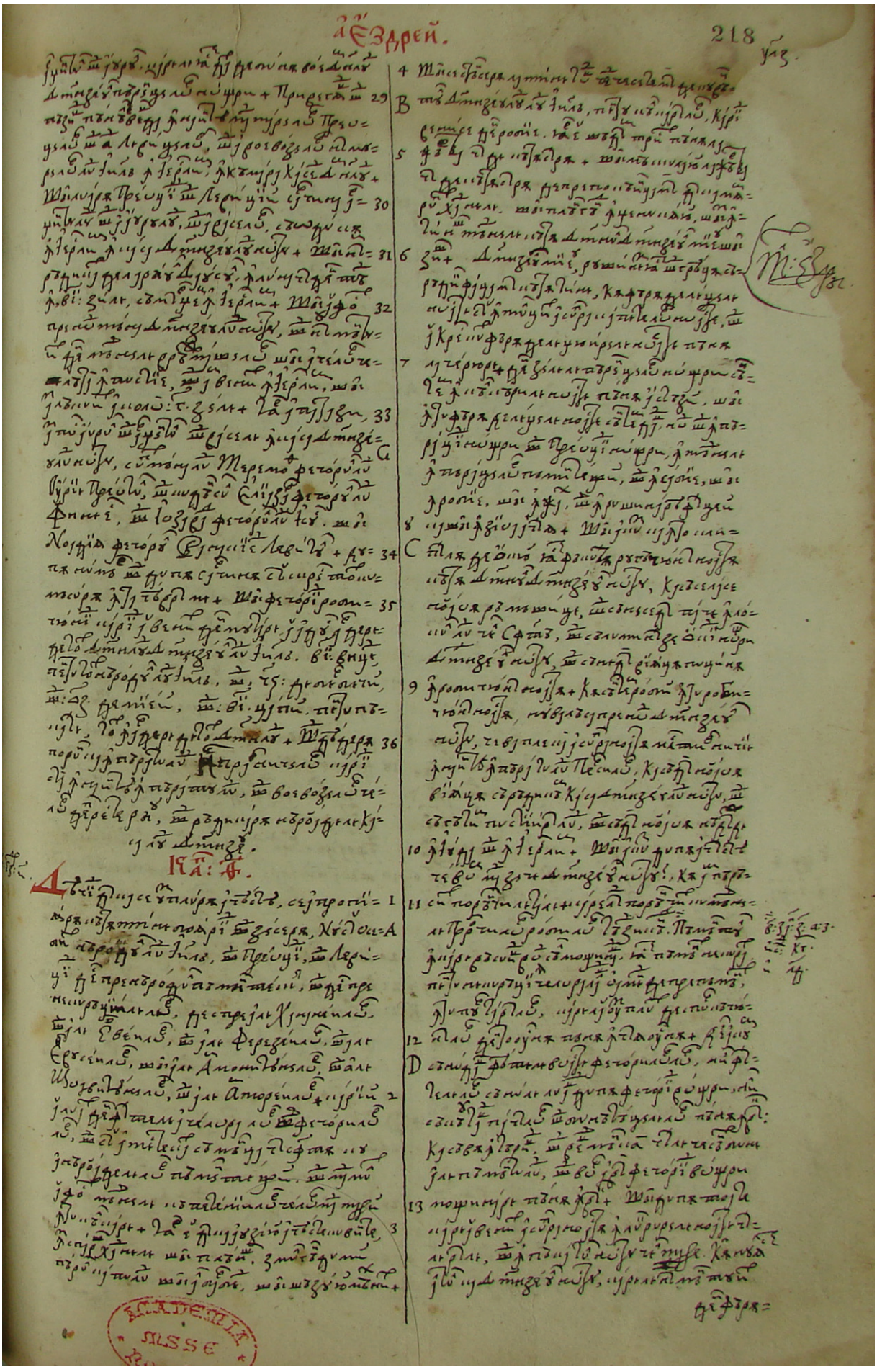

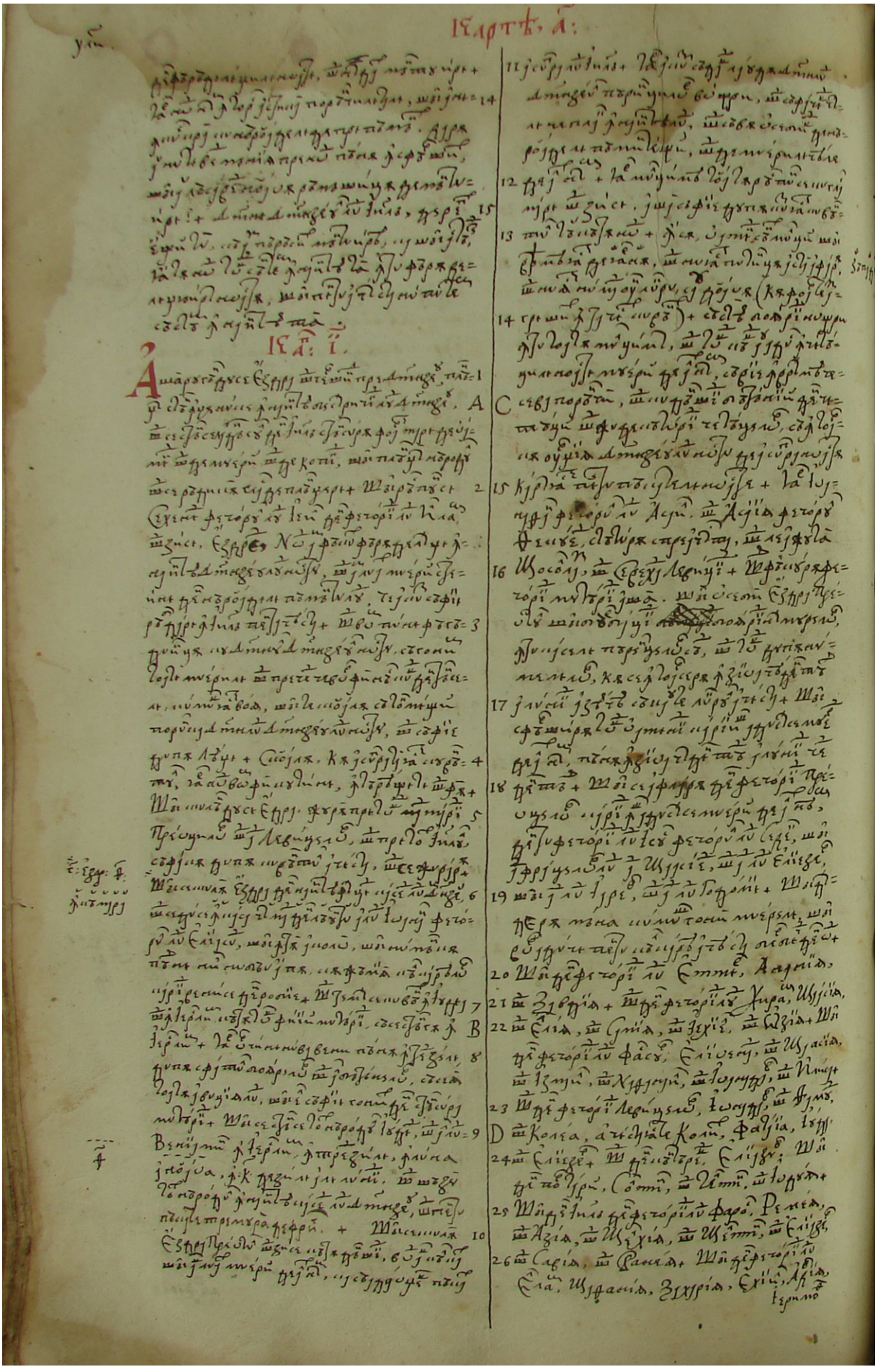

Ms. 4389 p. 439

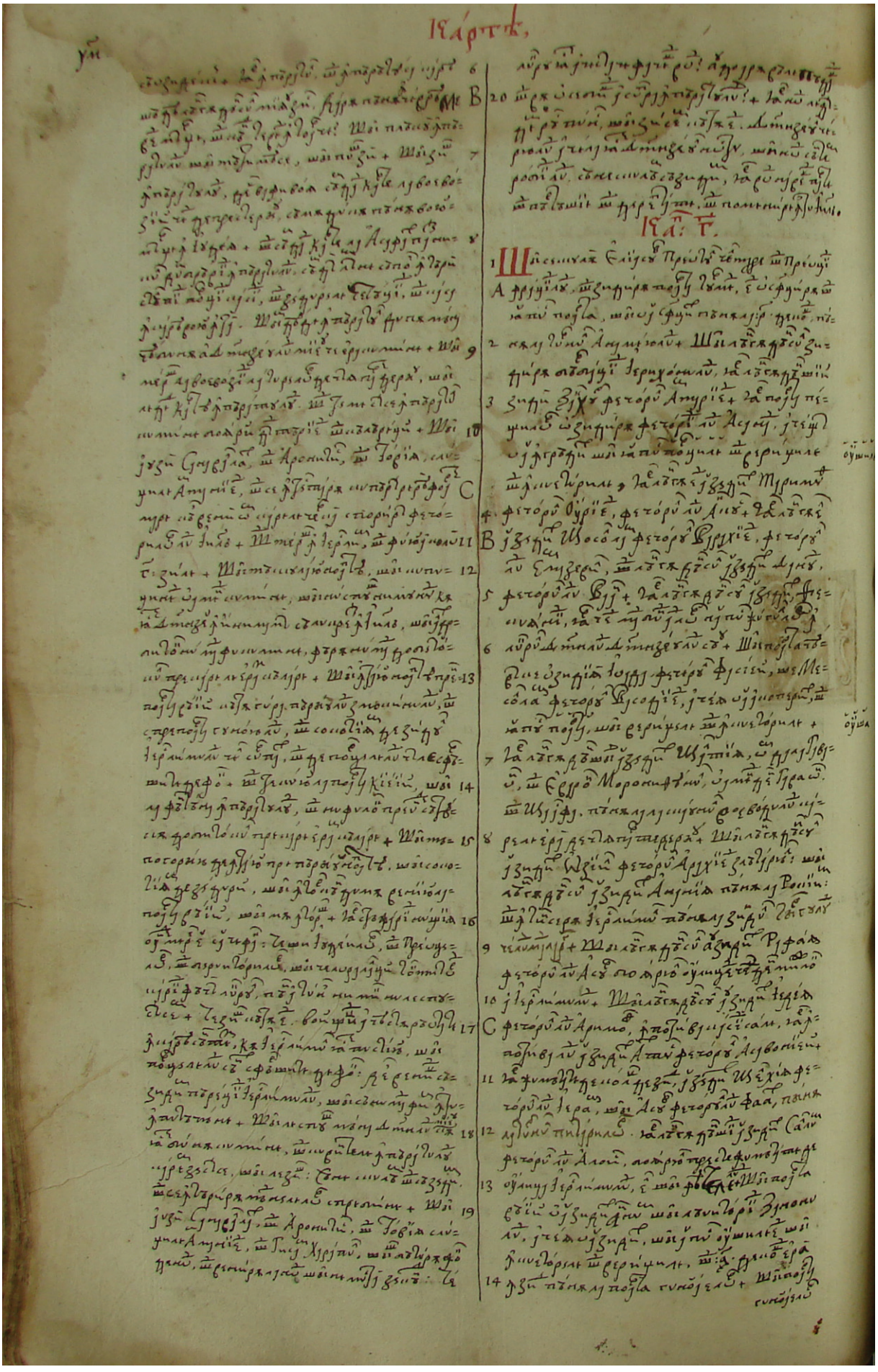

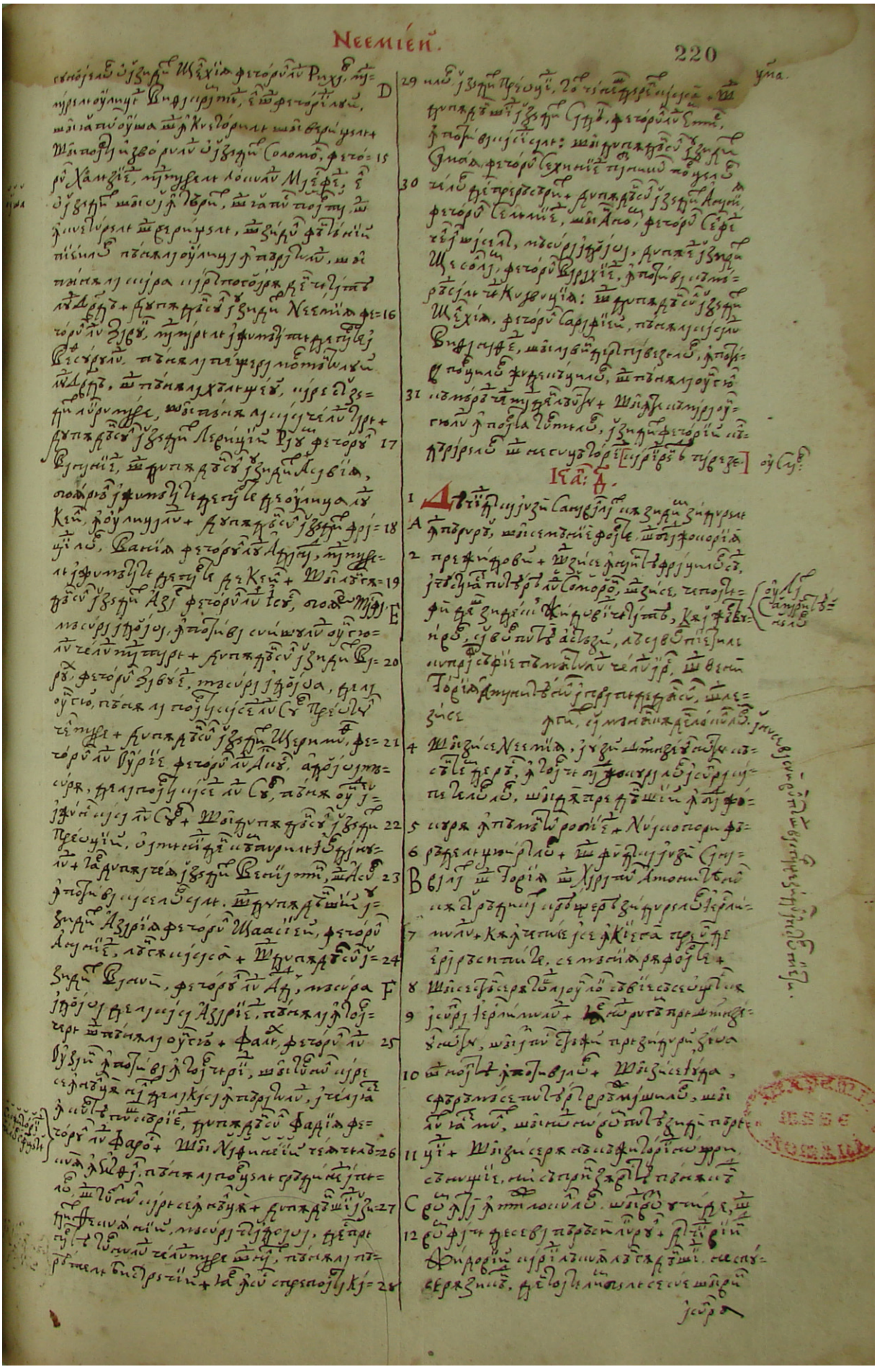

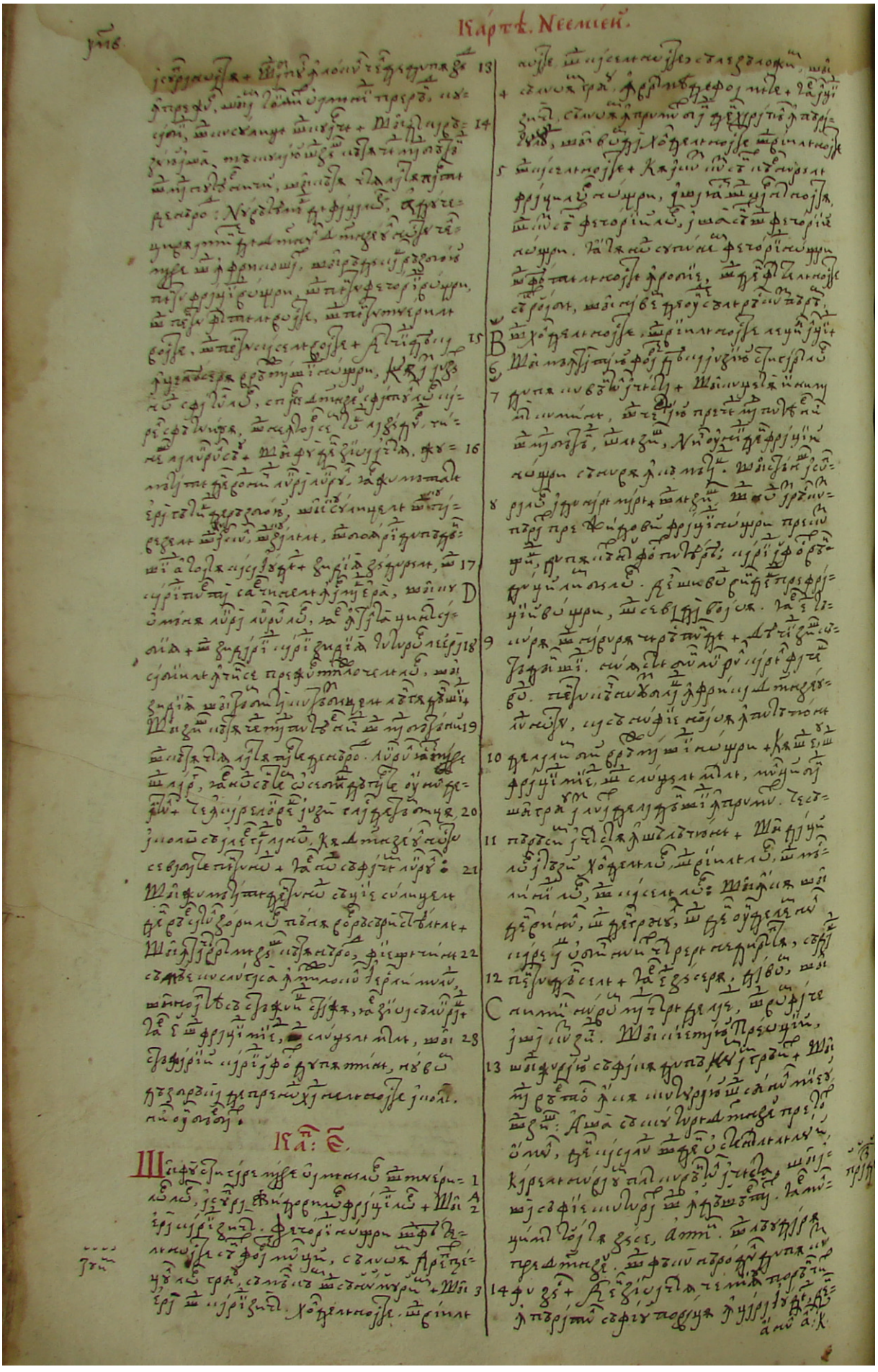

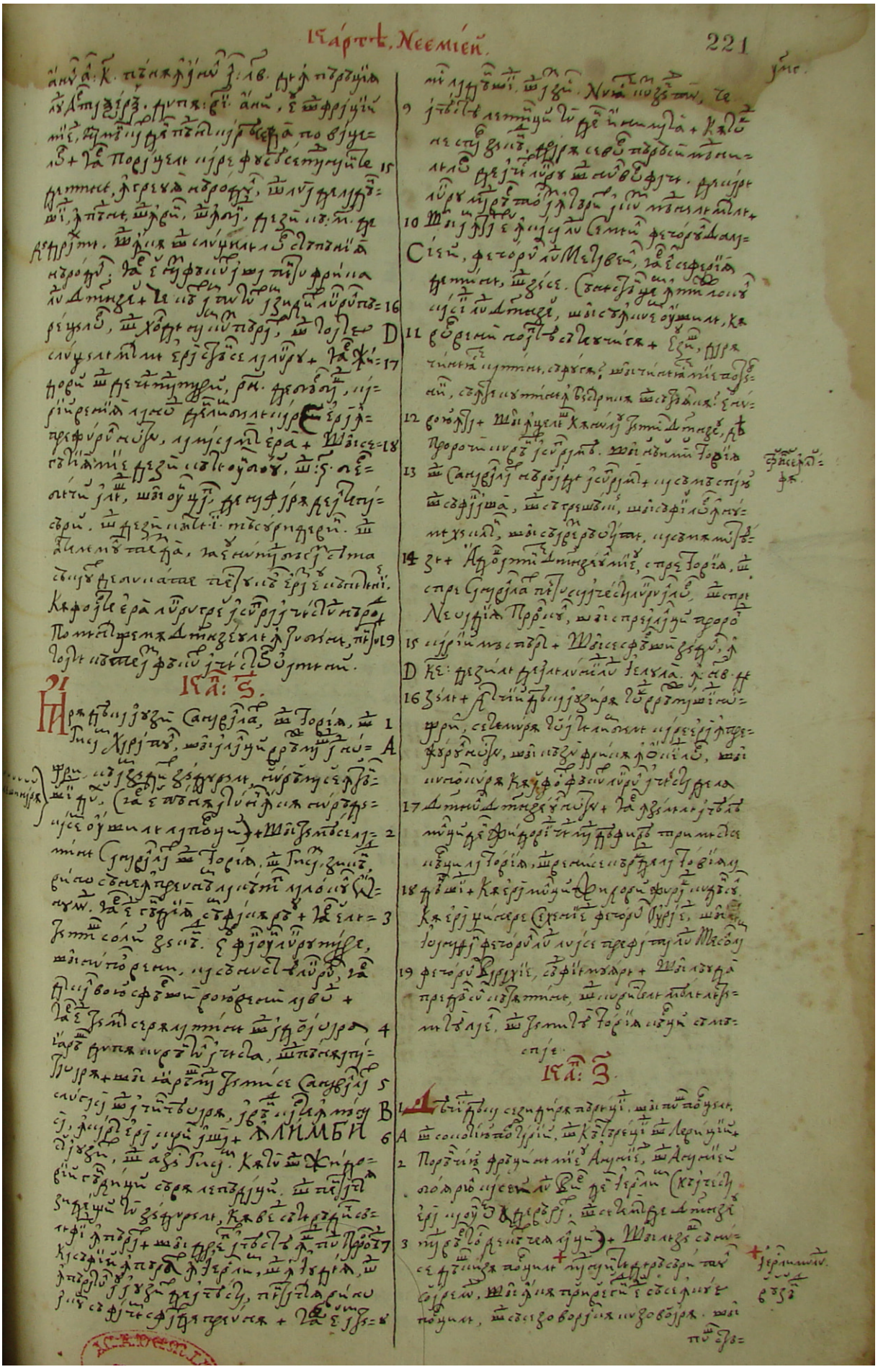

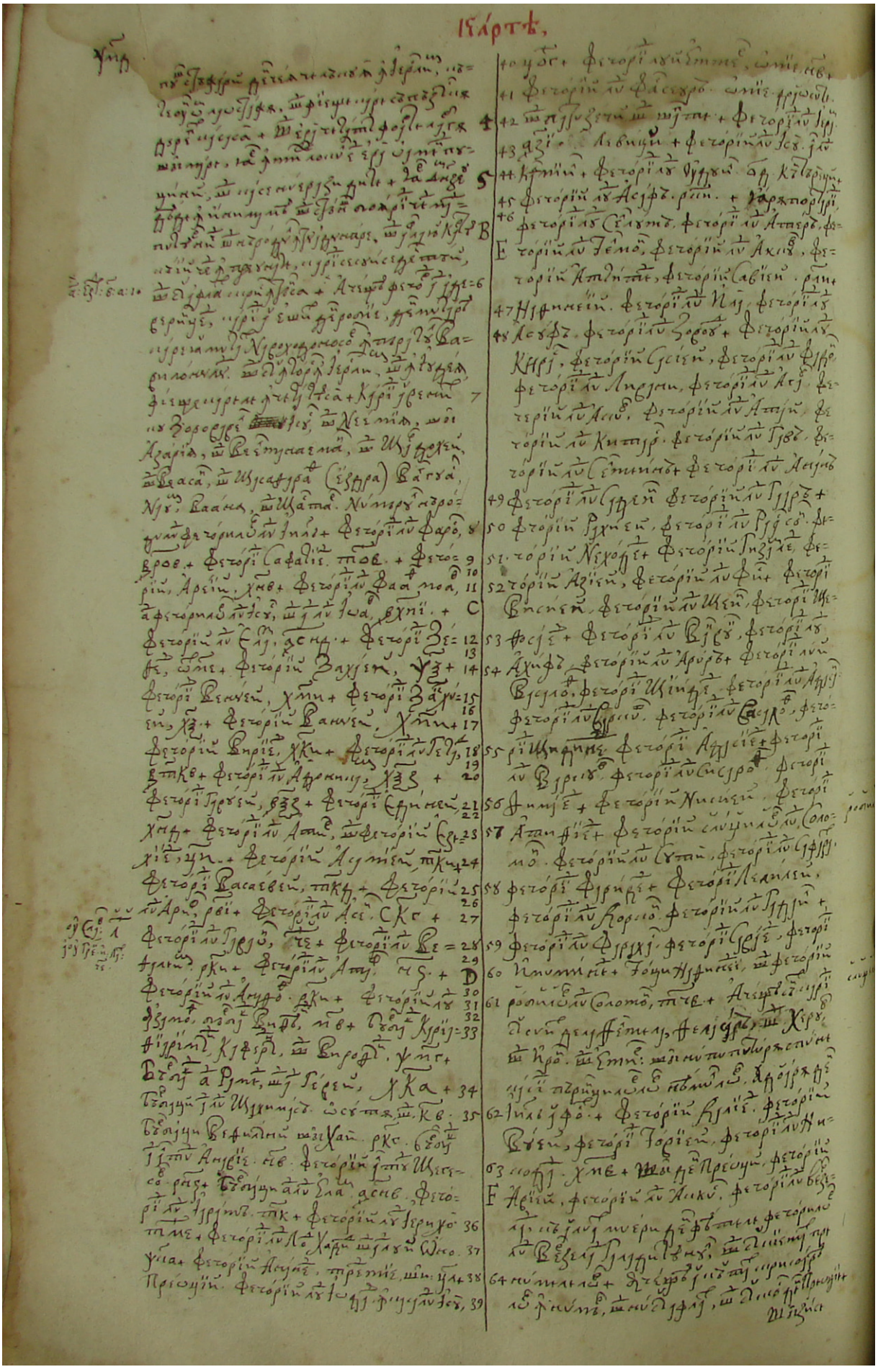

Ms. 4389 p. 445

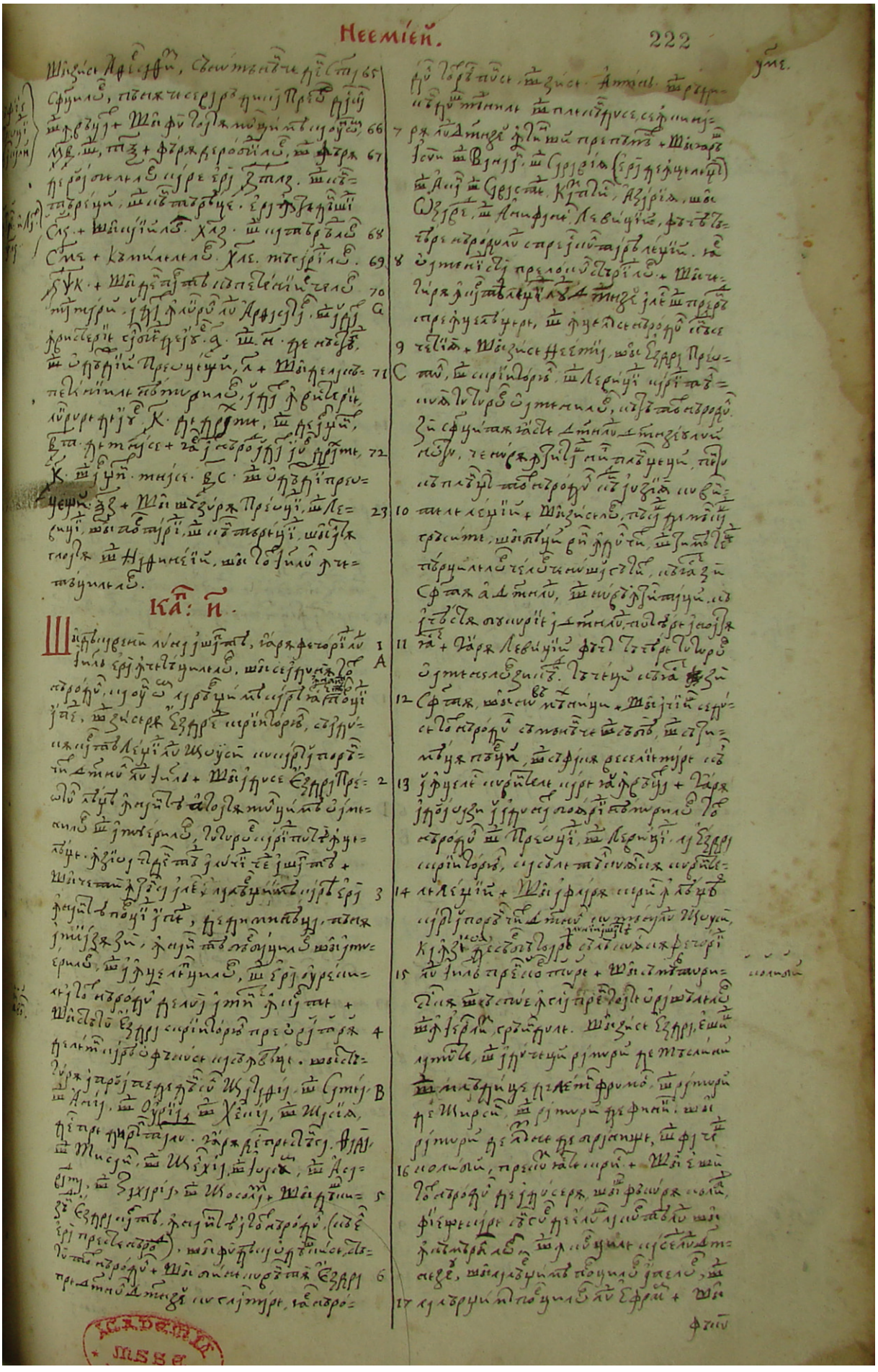

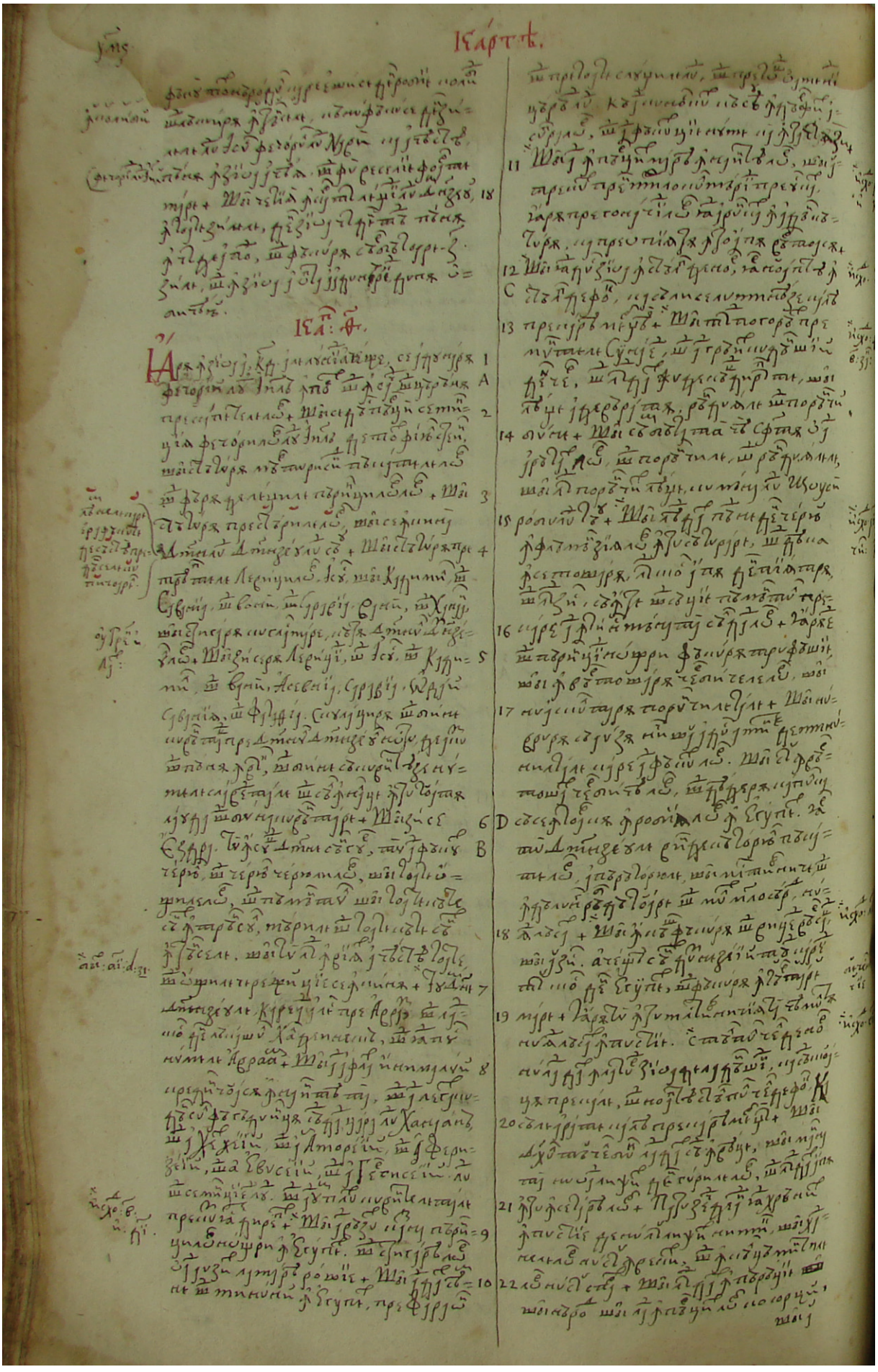

Ms. 4389 p. 447

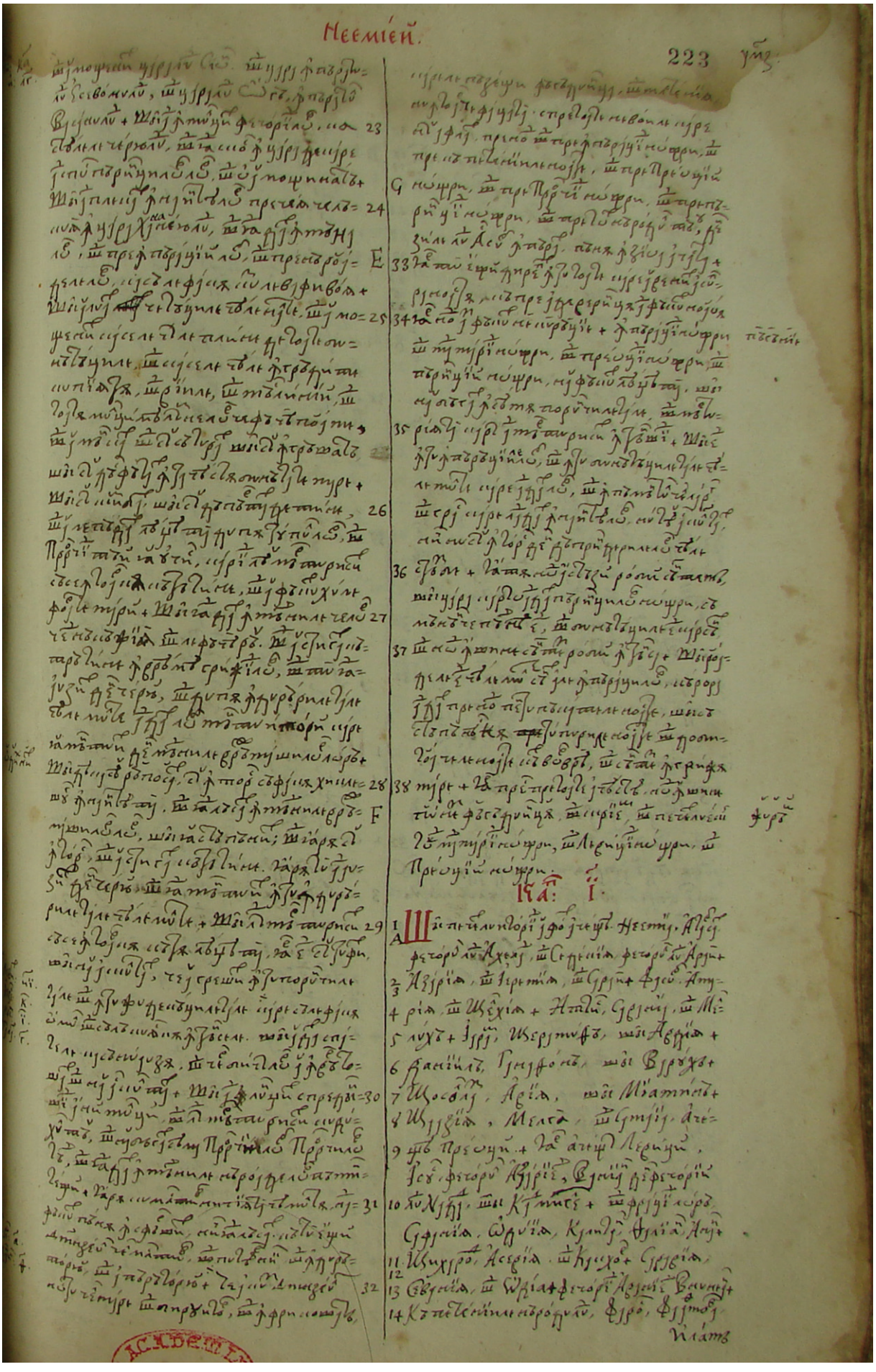

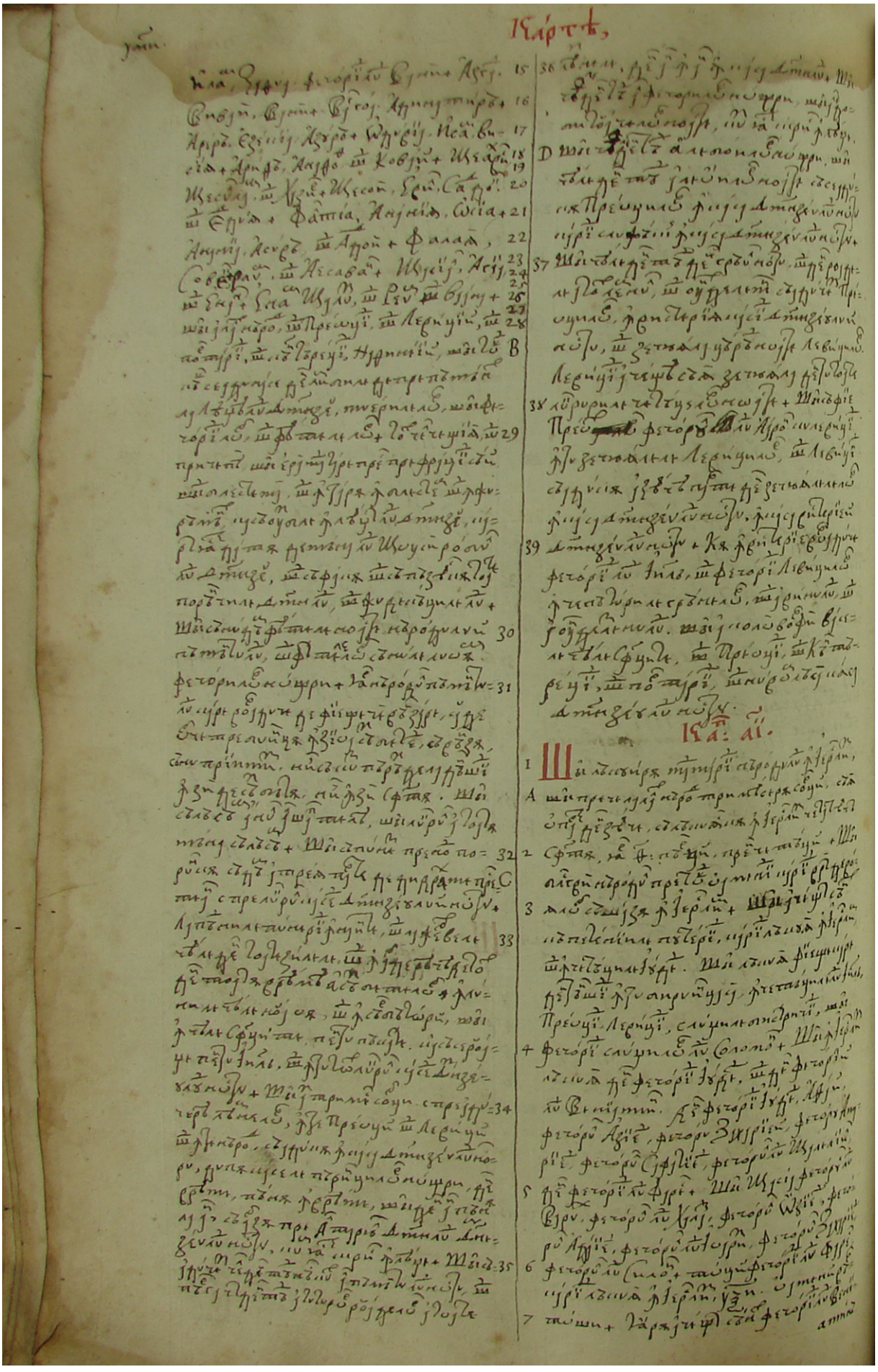

Ms. 4389 p. 449

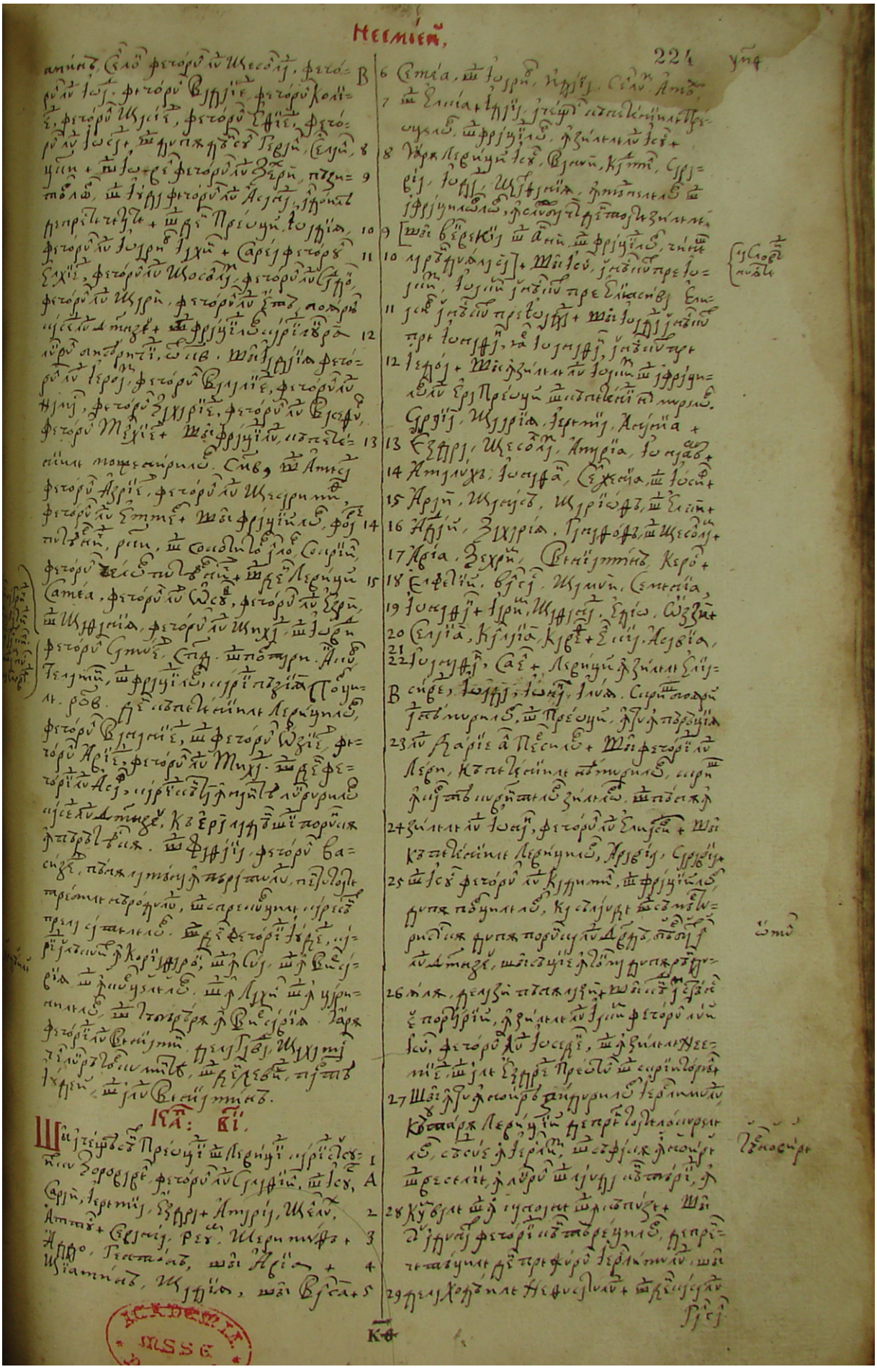

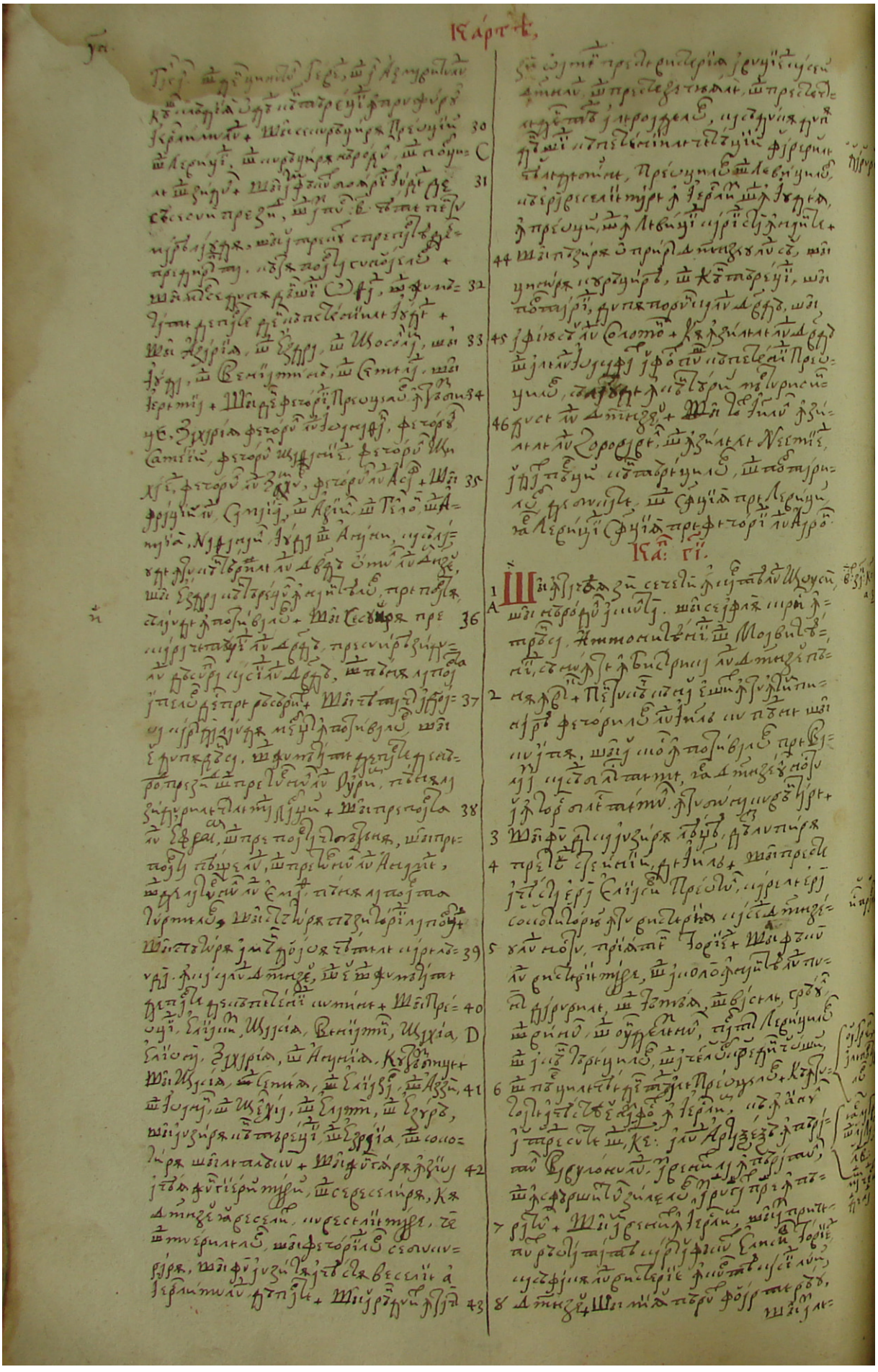

Ms. 4389 p. 451

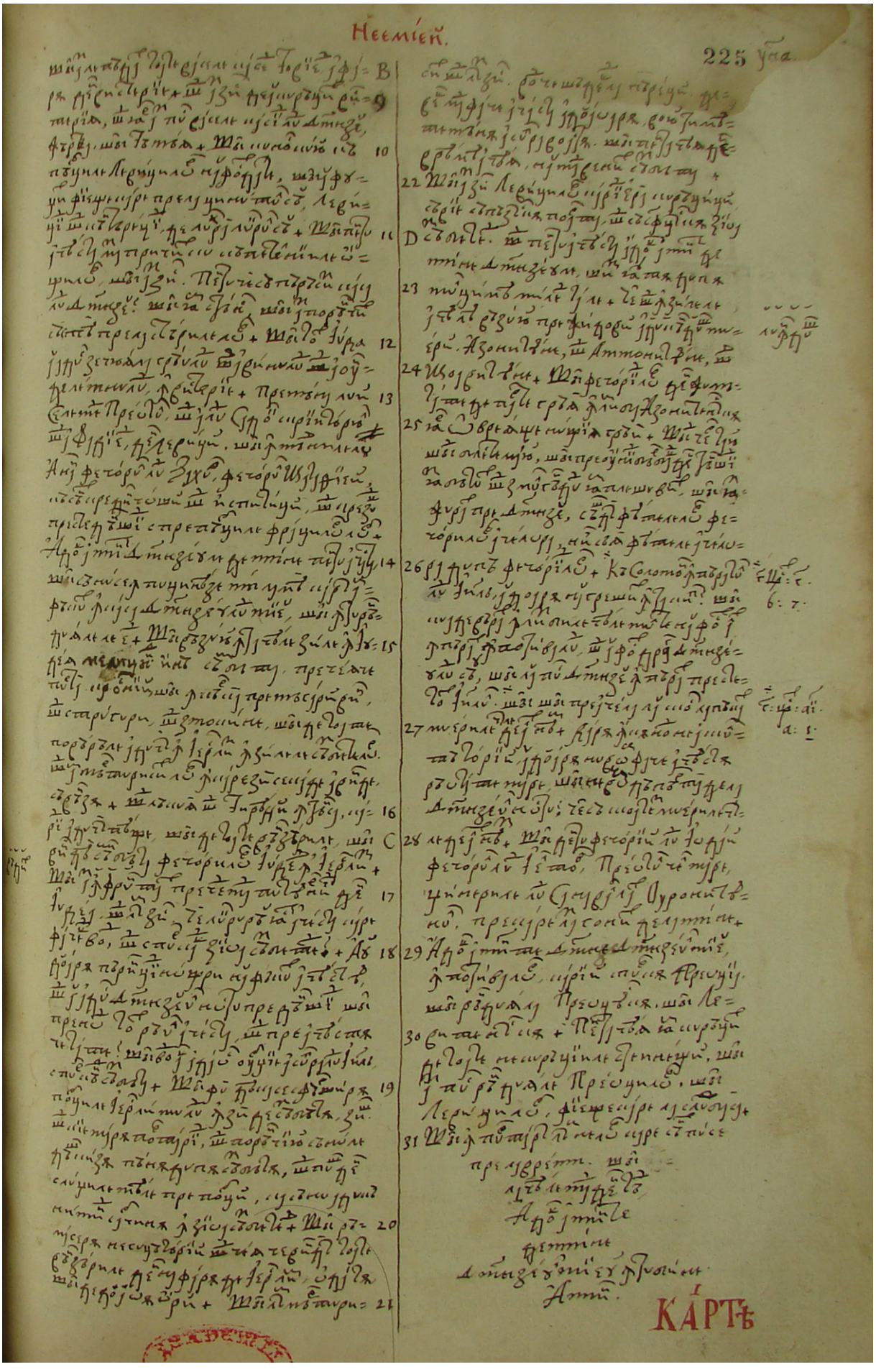

Ms. 4389 p. 509

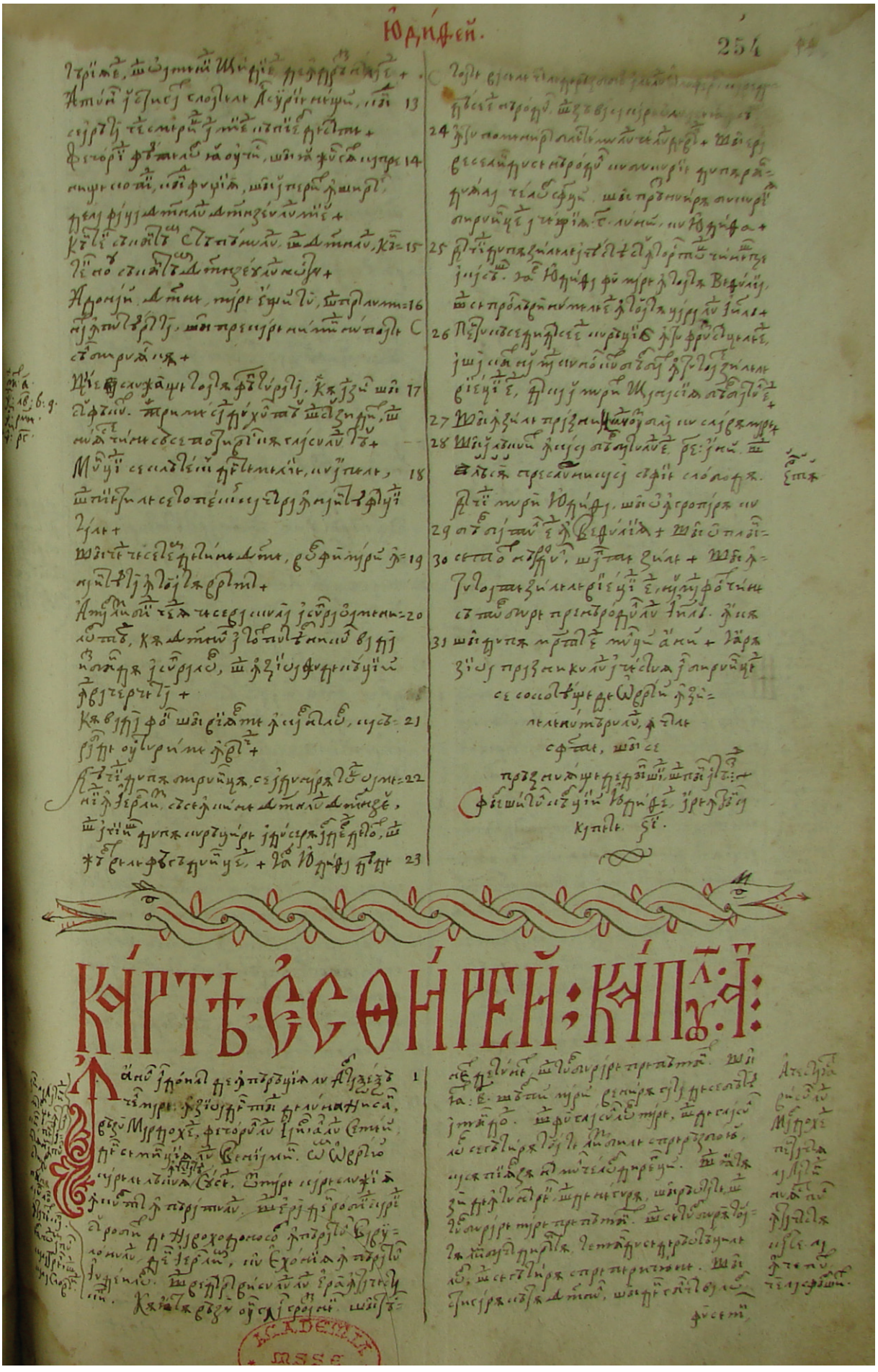

Ms. 4389 p. 510

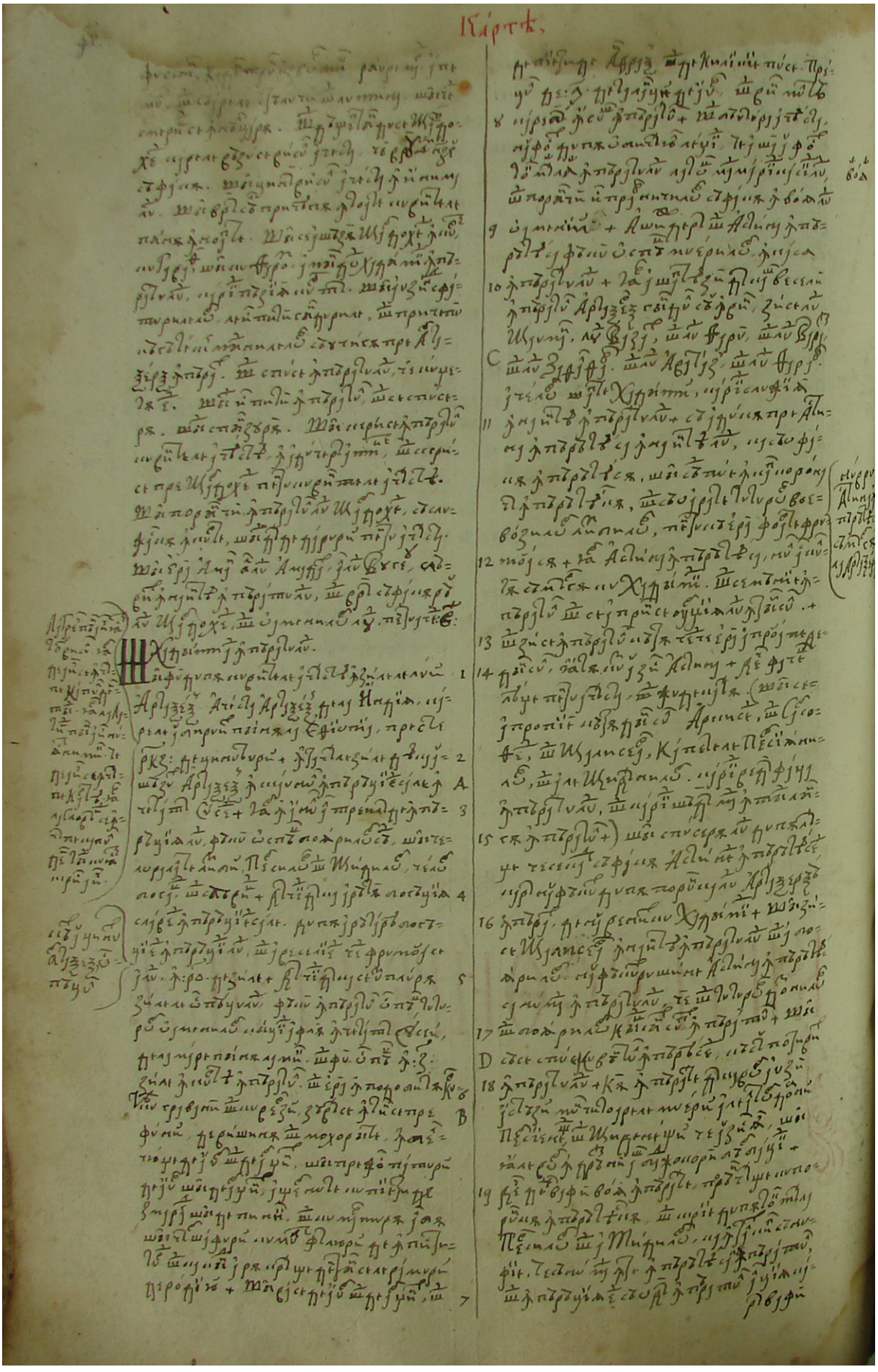

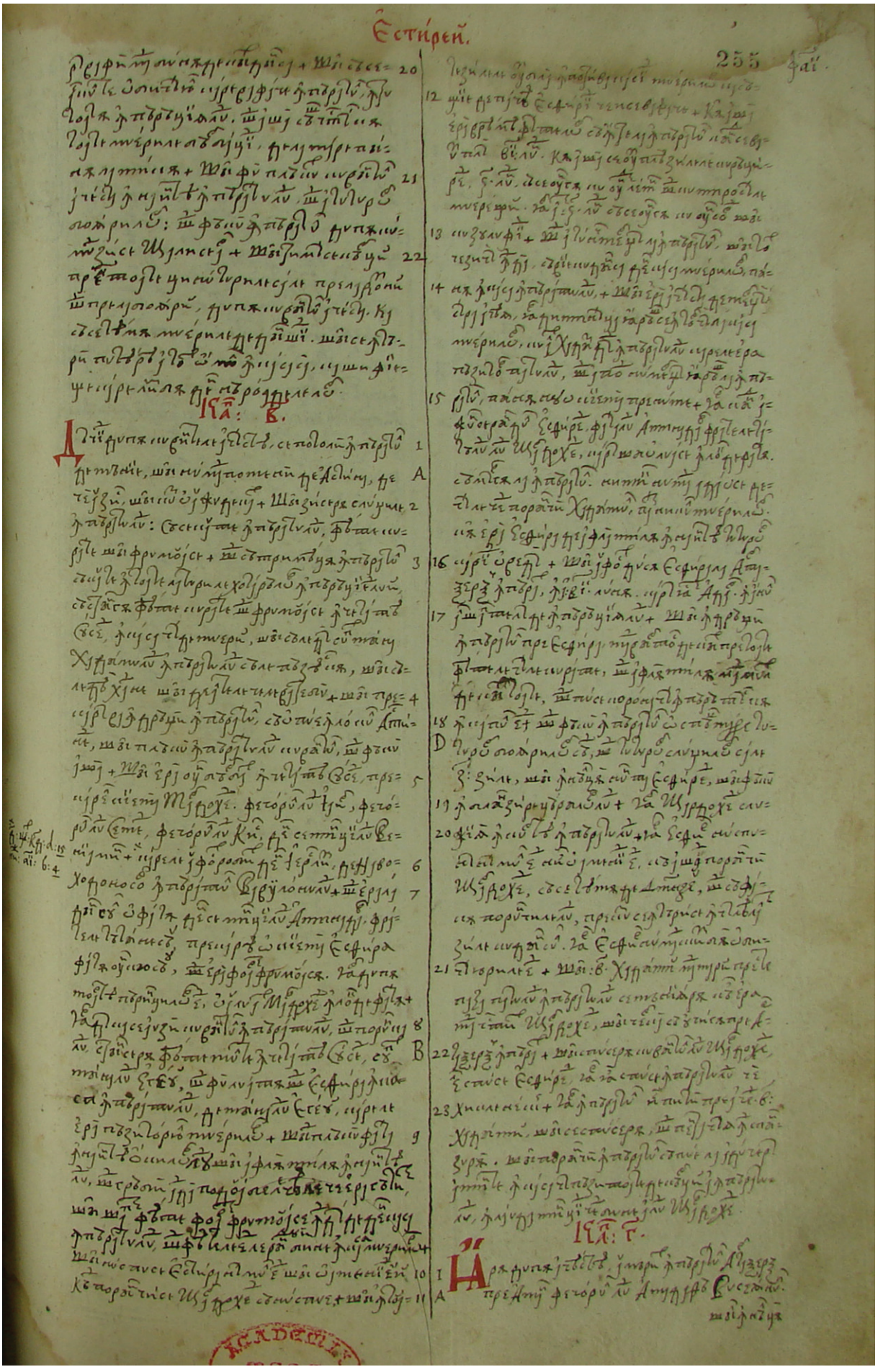

Ms. 4389 p. 512

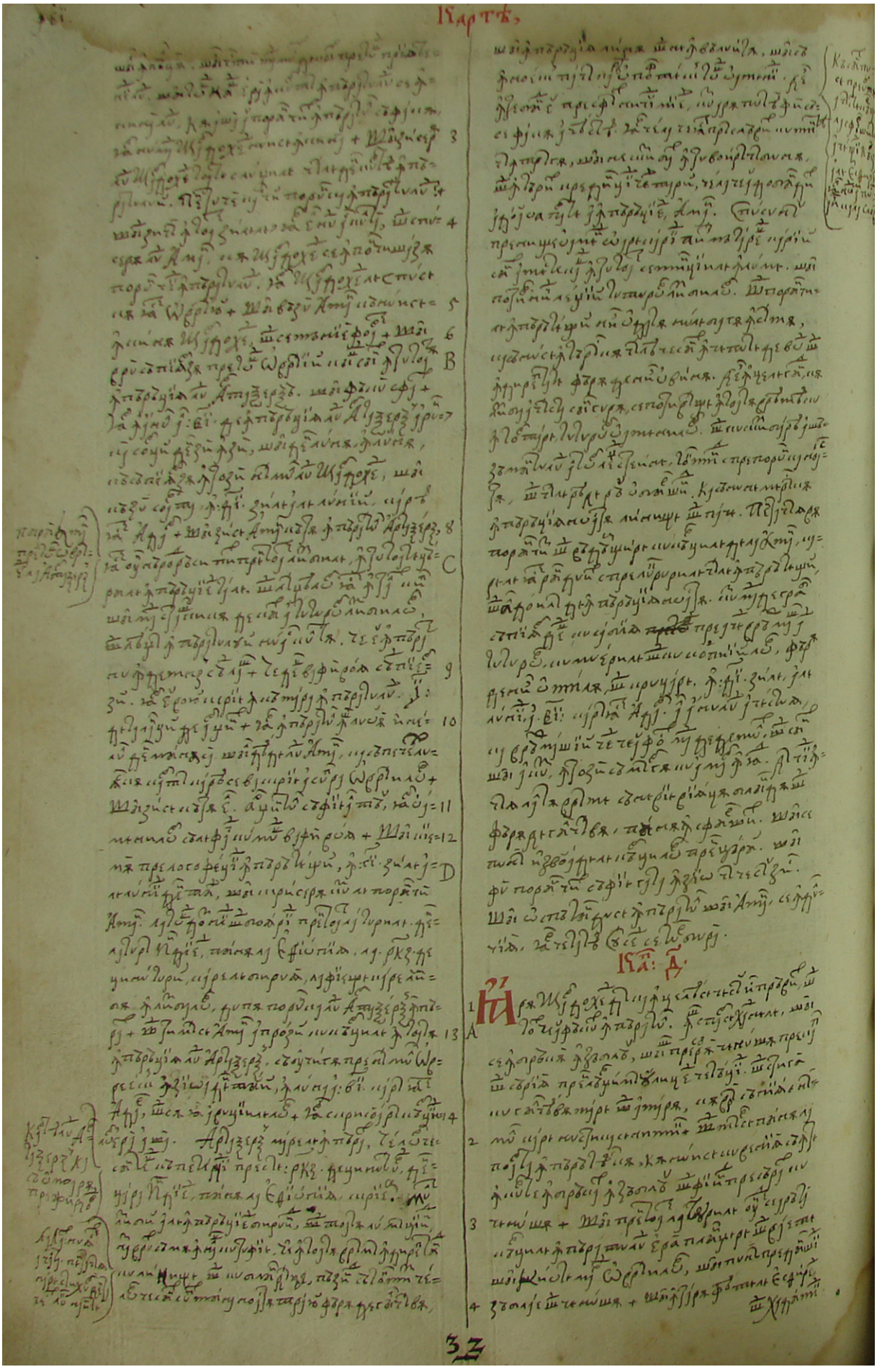

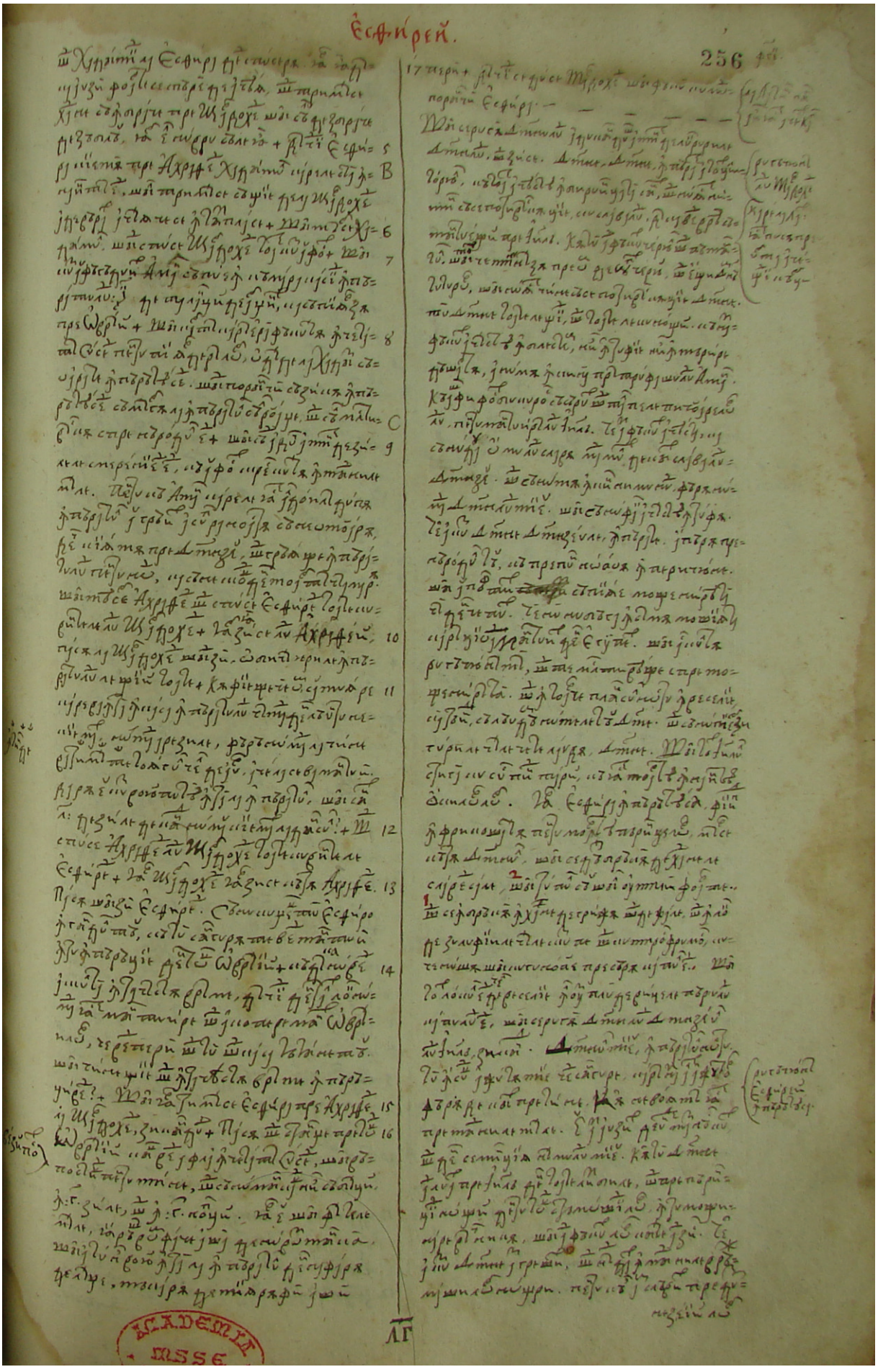

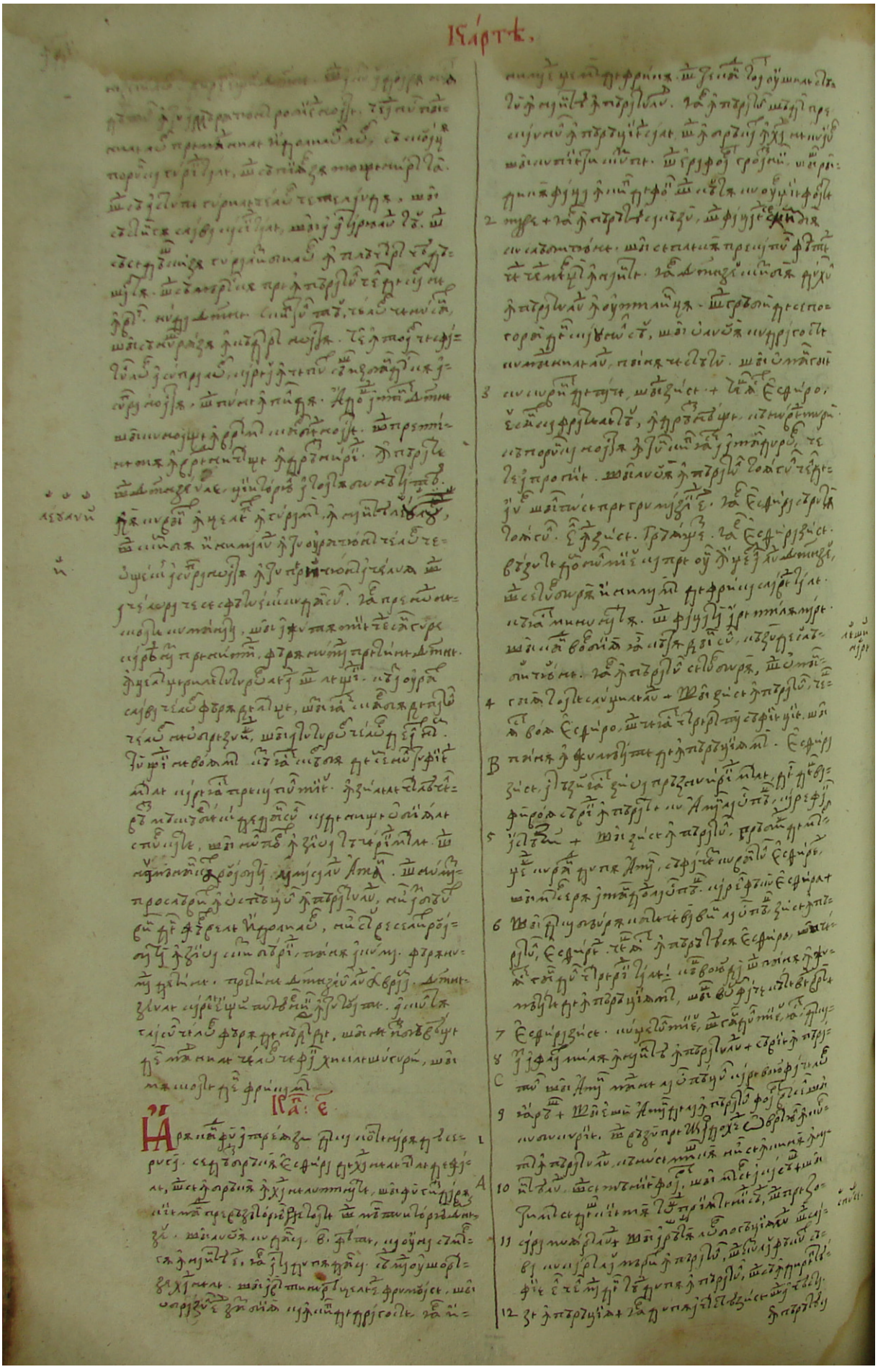

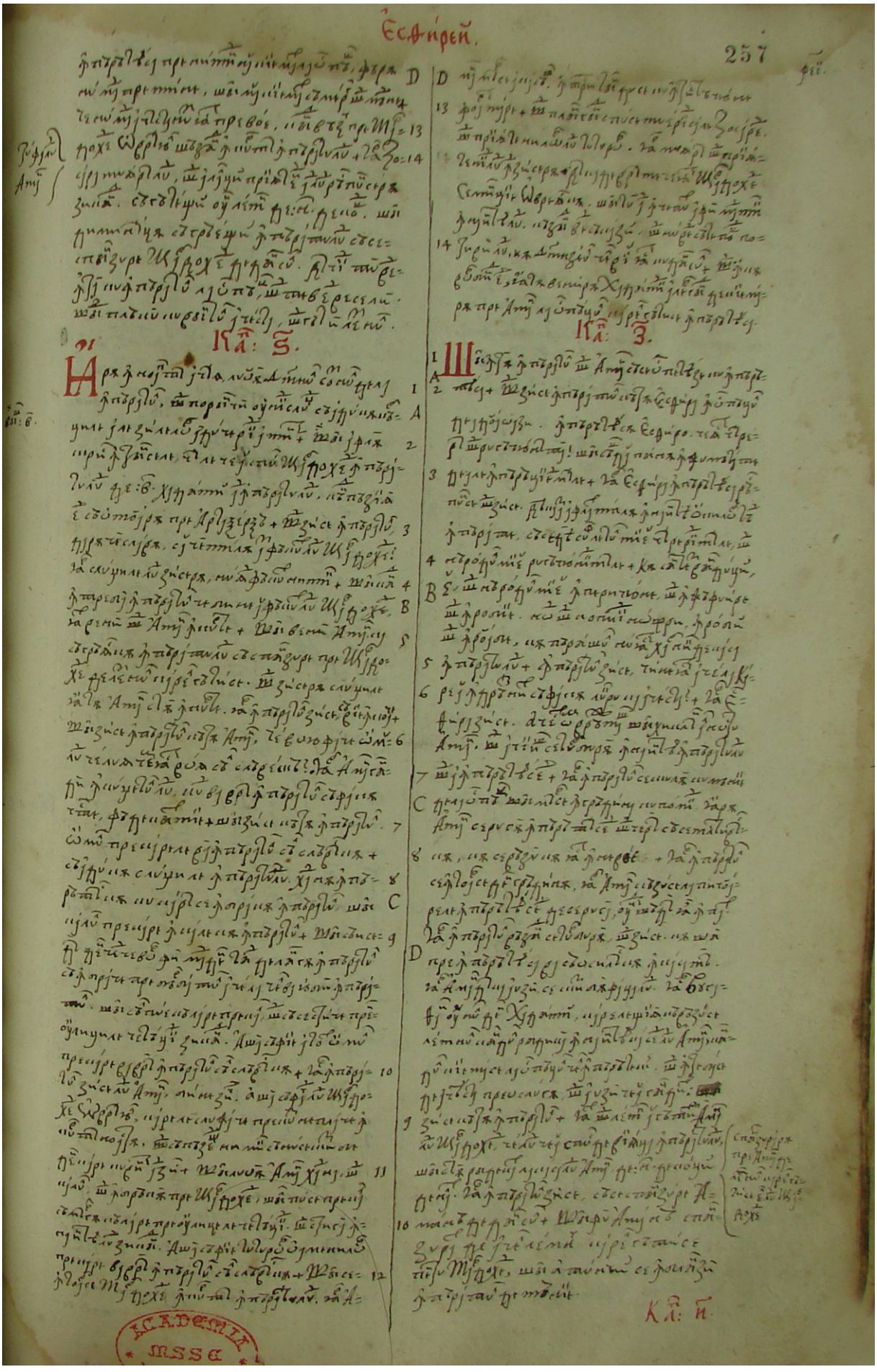

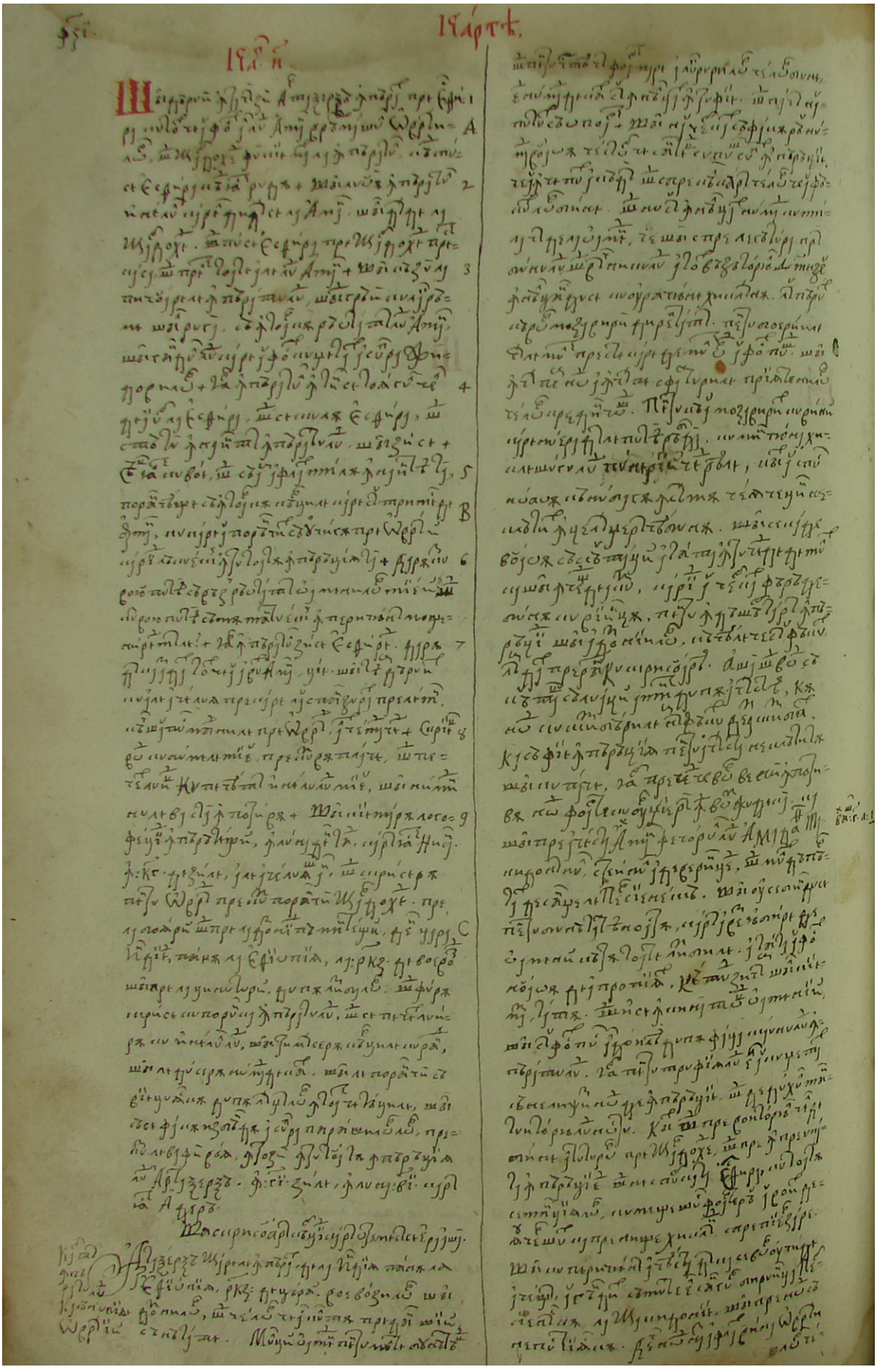

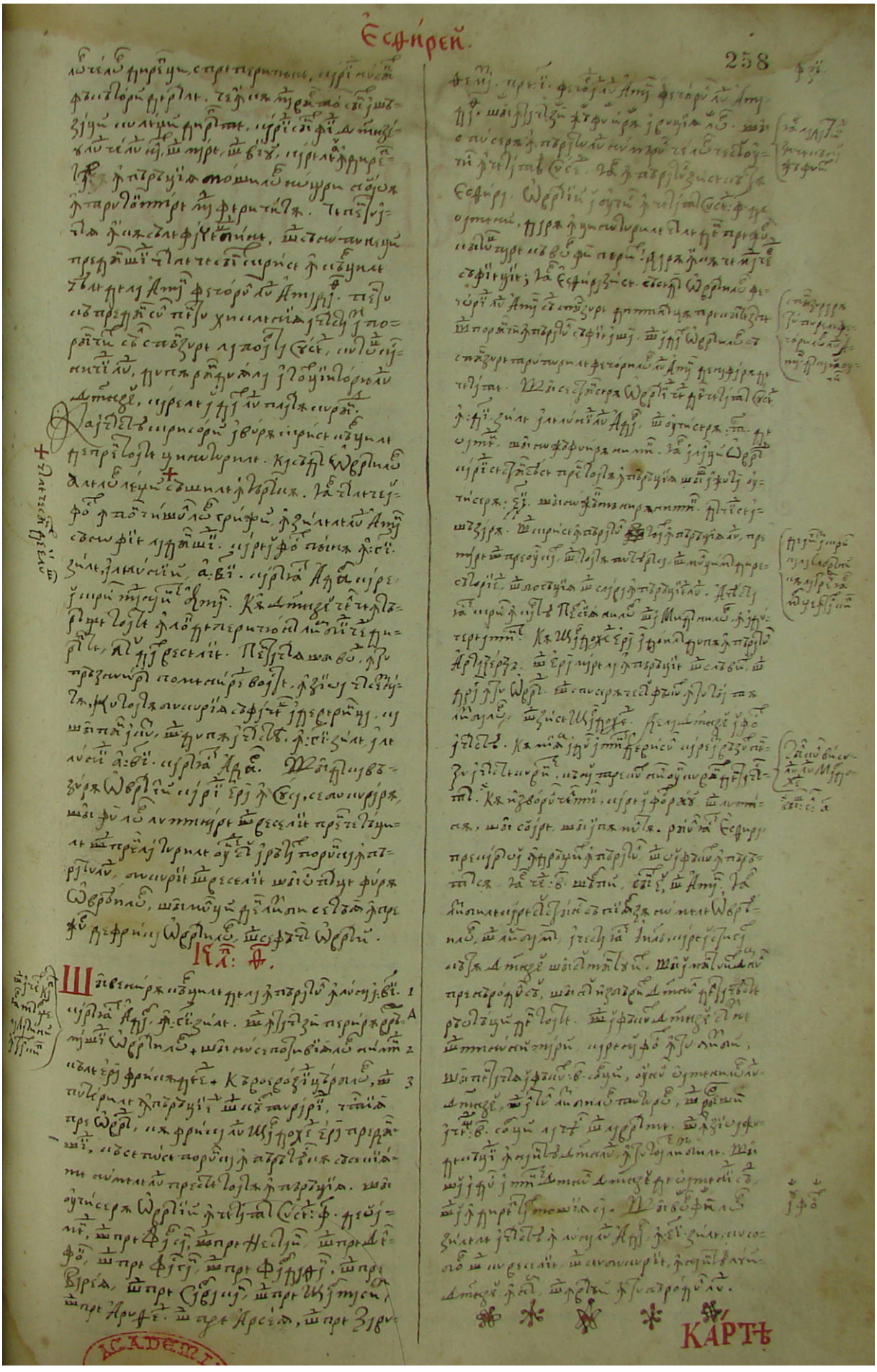

CUPRINS

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI 5
de **Eugen Munteanu**

TEXTE 21
Coloana I: *Biblia de la București* (1688) – Facsimile
Coloana a II-a: *Biblia de la București* (1688) – *Ésdras*, *Neémiia*, *Esthír*
Transcriere interpretativă de **Gabriela Haja**
Revizia transcrierilor de **Gabriela Haja**
Text stabilit de **Ana-Maria Gînsac**
Coloana a III-a: *Ms. 45*
Transcriere interpretativă de **Gabriela Haja** – *Ésdras*, *Esthír*, **Sabina Rotenştein** – *Neemiia*
Revizia transcrierilor de **Mioara Dragomir**
Coloana a IV-a: *Ms. 4389*
Transcriere interpretativă de **Gabriela Haja** – *Cartea I a Ézdrei*, *Cartea Esthírei*, **Sabina Rotenştein** – *Cartea Neemiei*
Revizia transcrierilor de **Mioara Dragomir**
Coloana a V-a: *Versiune modernă*
de **Gabriela Haja** – *Ezdra*, *Ester*, **Mihai Valentin Vladimirescu** – *Cartea Neemiei*

ANEXĂ 139
Rugăciunea Manasiei, împăratul Iúdei, cîndu ţinea robi în Vavilon (Ms. 4389)

NOTE FILOLOGICE 141
de **Mioara Dragomir**, **Ana-Maria Gînsac**, **Gabriela Haja**, **Sabina Rotenştein**

COMENTARII 157
de **Gabriela Haja** – *Ezdra*, *Ester*, **Mihai Valentin Vladimirescu** – *Cartea Neemiei*

INDICE DE CUVINTE ŞI FORME 195
alcătuit de **Sabina Rotenştein** (*A – D*), **Ana Catană-Spenchiu** (*E – odihní*), **Dinu Moscal** (*om – zori*)

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ 275

ABREVIERILE SERIEI 285

PRESCURTĂRILE TITLURILOR CĂRȚILOR BIBLICE 287

FOTOCOPII 289
Manuscrisul 45 289
Manuscrisul 4389 323